הלכות גיטין

קיט מה רבה ימצא באשה שתתגרש ושלא תדור הגרוש עמו בחצר ובו י"א סעיפים:

א (א) לא לא ישא אדם אשה [א] ודעתו לגרשה (ב) ג ואם הודיעה בתחילה שהוא נושא אותה לימים ד) מותר:

ב (א) [ב] ג לא תהיה ה) יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה:

ג (ב) ד לא יגרש אדם אשתו ראשונה [ג] אא"כ מצא בה ערות ו) דבר:

קיט א לא תהיה יושבת תחתיו וכו'. דכתיב אל תחרוש על רעך רעה כתב בח"מ אסור בכה"ג דכבר נשואה לו לא מהני אם מודיע לה דמה לה לעשות גם מדייק מלשון ומשמשתו דוקא כשבא עליה ודעתו לגרשה אסור • ובפריסה סי' כ"ה כתב אחר הנישואין לא מהני אם מודיע לה שדעתו לגרשה מ"מ אם נתגרשה ע"י ערות אסורה להנשא לאחר קפ"ל ורע"ק ס"ל אפילו לא משקה בשום דבר נגרו אלא שבא אחרת נאה היסנה פותר לגרשה וכתב דבור דקיי"ל כב"ה דסקיל סב"ש דאין צריך דוקא ערוה ומחטיר מרע"ק דס"ל דאפילו אלא משיקה והוא ס"ל דאינו סותר אלא בענין ששפיר בנגדו דוה הוי כמו ערוה וזהו פירוש דברי הש"ע דהוא לשון הרמב"ם שכתב אא"כ מצא הערות דבר דפירושו או ערוה או דבר דהיינו משיקה כנגדו ולא ידענא למה לא פירש דבריו מהו ערות דבר:

באר היטב

קיט ה) מותר. מלות גירושין הוא מלות עשה. ומהרמ"ח פיה נותן טעם לפ"ז למה שנוהגין לתת גט לא"מ שמת בלא בנים אעפ"י שנגנב זה הסמנטלים מלות מצילה מו יצוס. מפני שמחיצת הגט ג"כ היא מלות עשה והרשב"א בתשובה סי' י"ח נתן טעם שמין מגרכין על מלות זו מפני שיש גירושין שהם נעגירה כגון שלא בה ערות דבר שעשו סתלמ פ"ם: ג) יושבת וכו'. ולא מהני כאן אסמודיע לה מאחר דכבר נשאה דמה לה לעשות פיין ב"ש ופר"ח: ג) דבר. ולא יגרשנה כדי ליקח נאה שימנה.ודווקא בנשואה אבל בארוסה' יוכל לגרשה כדי ליקח נאה שימנה רשד"ם מת"ה סי' ס'. אשה שהיא מאוסה ניותר ומאיסה ליה אפ"ה אין לו לגרשה בזיווג ראשון כגה"ג בשם הרא"ם. לא סי' יכול להזדקק עם אשתו ועשקו ברפואות שנה לו שתיים או שלש ולא הועיל להם. עון לפסיהיו ימדיו ס"ב סימן כ"ח. ואם פגר וגירש אפי' בלא דבר לא כפינן ליה להחזיר ס"ם:

פתחי תשובה

אפי' קיט (ה) ואם הודיעה כו'. ע' כב' נפ סעוד קס"ג מ"ש לייסב דלא היקשי מאה דאמר בכוף ס"ב דבדרים וברוחי מכם הפוסעים ומודרים כי אמר ר"ל אלו נכי ע' מדוה כו' ע"ם בתו"ש בתוך. ועי' בתל"מ פכ"ח מהא"ב סוף דין כ"ח שכ' דמ"ש הרב ג"ם דבני נרוש הבא לא מקרי אלא בשאינו מודיעה אבל אם מודיעה אריי הפרישה שבגיה הכ"ם כאן קס"ח ולעיל כ' כ"ה קס"ט) דברי הימה שם שהרי מעמא דאיסורא כ' הרא"ש כפ"ב דבדרים לפי דמהרהר נאחרת אי"כ אם דיעה אייך הי' הרא מרוויחו חד מקטא גינהו אלא שבא אחרת נאה היסנה פותר לגרשה לגרש' בנין ששפע' נגדו דהיינו ערות דבר כמבואר בסעיף ג' ומשמע' לי' אם נפר בלבו לגרשה עבור זה ומשיך הדבר והיא אינה יורעה אם יש עונש ע"ז כיון שבידו לקיים בחשבתו ע"ם הדין ע"ז אפר קרי עליה רבא ולא אפר ת"ש מדרך התלמוד אלא כלומר בשביל ספק שלך יש לי תירוץ בקושיא שיש לי בספק אל

חכמת

פי' קיט סעיף ב' לא הנה יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה וכו' כ"כ לכתורה הנה דהיינו דוקא בזמן הש"ם דהיו רשאין לגרש בע"ח אז כיון דיכול לגרשה כתיב כי אנא שנא ויכול לשלמה ולכך חכור לו להחזיקה ודעתו לגרשה חבל בזה ג"ם שי' לגרשה בע"כ ח"כ לם בחמת שנא תוס: מה יש לו לעשות כיון שה"ל לגרשה ולישב כך בלי עונה מדת דחקור לעשב עונתה ועוד דיבוה ליה עניותם בכה"ג אם דעתו לגרשה כשיפייסנה אין חיסור בדבר דמה יש לו לעשות אם לא מלאה חן בעיניו והרי עיקר האיסור נלמד מקרא כי אנא שלא ומלן בזה"ז לא שייך זה כלל בנלפע"ד נכון והוק:

סעיף ג לא יגרש אדם אשתו ראשונה אא"כ מצא בה ערות דבר וכו' כ"כ הנה בש"ם פליני ב"ש וב"ה דב"ש ס"ל דלא יגרש אדם אם אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר וב"ה ס"ל אפי' אא"כ אחרת נאה ממנה וכתב הטור לי' דבלא"ה אסור לחזיר פועמו כיון ש"ש עדים ומאני לעבור עליו בב' לאוין עכ"ל וקשה לי עונה מלי שייך הרי ל"ל ב"ש מיירי רק בגרש בע"כ שהיא אינה מבקשת בז אז בזה כיון דהוי חוב לה בזה אמרה תורה לא יגרש אדם אם אשתו אם מצא בה ערות דבר אבל אם היא מבקשת לקבל גט ובפרט אם מבקשת ממנו גט אפשר בכה"ג מודה דיוכל לגרשה בלי ערות דבר ובפרט כיון דעיקר יצאותה לעשות הש"ם דעיקר דבר בגמרון ואם הוי כתב לאחריים שהבש"ם מכחיש אז בעינן עדים אבל אם לא הב לאחריני לא בעינן עדים היכי דהש"ם מודה וא"כ הנב ביכי שהיא אין לוגה בגב ואוב אם לא אז בעינן עדים ומשו שייך. שוב ראיתי קושיא זו בפ"י אך לא ביאר כמו שביארנו ע"ם שבאתה בזה ועוד הוי קשה לי כיון דעיקר מעמא

פ"י

קיט ב (לא תהיה יושבת תחתיו וכו') בש"ם המגרש אמר ליה רב משרשיא לר בא אם לבו לגרשה ואיה יושבת תחתיו ומשמשתו אמר קרי עליה אל תחרוש על רעך רעה והא קתני בש' המוכן רמב"ן אומר לא יגרש אדם אשה ודעתו לגרשה לעשות לאחר תחרוש וגו' לא היקשי דהתם בנושאה מתחנה אד"תא דבכי לגרשה אמ"כ והכא מיירי כשאמר הנישואין גמר בלבו לגרשה ופשיט ליה דאעפ"כ קרינן ביה אל תחרוש על רעך רעה והיינו בני גרושת הבא דאיתא בש"ב דבדרים. ומסתברא דאי מודיע בש אדעתו לגרשה אפיר דמי וקרא הכי דייק אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אחר אם אינו יושב לבטח דהיינו שמודיע לה ליה לן בש וכ"כ בתשובת הגאונים בסימן קפ"ח ע"ש.

ודע דיושבת תחתיו ומשמשתו לאו דוקא דשמיש ממש אלא אפי' משמוש בגרכי הבית כל שאינו מודיע לה שדעתו לגרשה אפיר קרינן ביה אל תחרוש אפיר היא יושבת לבטח והכי משמע בכן דאם בטור שכתב וכן היושב עם אשתו ודעתו לגרשה וכו' ודלא כבה"מ ע"ש:

ג (לא יגרש אדם אשתו ראשונה וכו') בש"ם המגרש אלונתא דהנאי דב"ש אפרי דנאי ערות דבר ממש וב"ה אפרי אין ערוה אלא דבר דהיינו אפי' הקדימה בנשיאו ואילפריך ערוה לאשמועינן דאפילו משום ערוה עוות"ת להנשא לאחר וכדכתיב והלכה והיתה לאיש אחר וא"ה והא אמרי' בגמרא סוטה ובשמאה ונטמאה ב"ש מ' לבעל וא"ל נועל ומדאלטריך קרא לאיסורה לבעל מכלל דלב"ש שרינא וא"ל דמי לאו ערוה דהכא היה דרשי' ונטמאה' שני לאיסורה לב"ש מ"ל לדבר אחריתי ור"ע פוסק אפי' אלא אחרת נאה היסנה אפ' לא' והיה אם לא תמצא חן בעיניו וא"ת ולב"ש דבעי ערוה דבר ממש אם לא תמצא חן לאחר אחת וא"ל דאלטריך לאשמועינן דאין אדם מוציא אלא לרצונו וכמ"ש הרמב"ם גרים ה' גרושין ולר"ע א"ל דאחרתי שמעינן מינה ואפי' הכי לרשב"ם דכי' בנתרא דף מ"ח ע"א דנוהן מדעתו משמע הדרא קושיא לדוכתא אם לא תמצא חן בעיניו לב"ש לאה לי והנה מפסקא דשמעתתא משמע דר"ע פליג אבא"ה וא"ל דר"ע פ"ל כגנדו וכגון שהקדימה בנשיאו וכיולא בו אבל אם אלא אחרת נאה היסנה אינו יכול לגרשה ור"ע פליג וס"ל דאפי' אלא אחרת נאה היסנה יכול לגרשה ולישא אחרת ומ"ח וכי ר"ע פליג אבא"ה וא"ל דר"ע ס"ל דב"ש לא נחלקו בדבר זה מעוים ולפי זה הדבר פשוט דלא קי"ל כר"ע אלא כב"ה ובאלא אחרת נאה היסנה אינו יכול לגרשה בע"כ וזה דעת הטור וכן דעת הרשב"א בקידושין וכן כתב הרמב"ם בפי' המשניות אבל בירוש' לא משמע הכי דגרסינן התם והדוה בגדתה זקנים רמשונים היו אומרים שהאם בגדתה לא תכחול ולא תפקוד עד שתבא נמים א"ר עקיבא אף היא מניחה עלמה לידי נערות והוא מתן עיניו בה לגרשה ואחי' דזקנים כב"ש ודר"ע כב"ה ולהרשב"א הוקשה לו למה אלא אבא ר"ע ולא בא כנגדה עלתו ותו דלב"ה משום כעור ומום ולא אל. מפיק לה והניחו בל"ש ולדידי לא קשיא ולא הוי מידי משום דבירוש' אבר דר"ע לא פליג אב"ה. משום דאיכא למיפסי בנגדה ב"ה בדוקא בהקדימה מנשיאו

באר הגולה

ה כדיי' דרחב"י יעקום דף לז ע"ב ב עובדא דהתם מכמה דבין דעבדי הכי וכ"כ הרמב"ם בפכ"ח מה' אישות ביאה ורבי ירוחם בשם הרמ"ה ג כ"פבפ לרב מפרשים נעין דף ל' ע"ח ד ל' הרמב"ם בפי"ז מה' גרושין בחוקימים דנמ' וכו' אלעזר שם

ביאור הגר"א

פי' קיט ב) לא יגרש כו' ל' הטור וחנן בפ"ח כו' והלכה כב"ש כו' בד"ח בזיווג שני אבל בזיווג ראשון אין למהר לגרשה דאי"ח כ' המגרש אשתו ראשונה כו' אבל אם מצא בה ערות דבר ר"ל אם הגרש אשתו אם מצא בה ערות דבר אז אין לגרשה אם לא אחרת נאה ממנה ועוד דיבוה ליה עניותם בכה"ג אם דעתו לגרשה כשיפייסנה אין איסור בדבר דמה יש לו לעשות אם לא מצאה חן בעיניו והרי עיקר האיסור נלמד מקרא כי אנא שלא ומלן בזה"ז לא שייך זה כלל בנלפע"ד נכון והוק:

פי' ג לא יגרש אדם אשתו ראשונה אא"כ מצא בה ערות דבר וכו' כ"כ הנה בש"ם פליני ב"ש וב"ה דב"ש ס"ל דלא יגרש אדם אם אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר וב"ה ס"ל אפי' אא"כ אחרת נאה ממנה וכתב הטור לי' דבלא"ה אסור לחזיר פועמו כיון ש"ש עדים ומאני לעבור עליו בב' לאוין עכ"ל וקשה לי עונה מלי שייך הרי ל"ל ב"ש מיירי רק בגרש בע"כ שהיא אינה מבקשת בז אז בזה אמרה תורה לא יגרש אדם אם אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר אבל אם היא מבקשת לקבל גט ובפרט אם מבקשת ממנו גט אפשר בכה"ג מודה דיוכל לגרשה בלי ערות דבר ובפרט כיון דעיקר יצאותה לעשות הש"ם דעיקר דבר בגמרון ואם הוי כתב לאחרים שהבש"ם מכחיש אז בעינן עדים אבל אם לא הב לאחריני לא בעינן עדים היכי דהש"ם מודה וא"כ הנב ביכי שהיא אין לוגה בגב ואוב אם לא אז בעינן עדים ומשו שייך. שוב ראיתי קושיא זו בפ"י אך לא ביאר כמו שביארנו ע"ש שבאתה בזה ועוד הוי קשה לי כיון דעיקר מעמא

פ"י

קיט ב (לא תהיה יושבת תחתיו וכו') בש"ם המגרש אמר ליה רב משרשיא לר בא אם לבו לגרשה ואיה יושבת תחתיו ומשמשתו אמר קרי עליה אל תחרוש על רעך רעה והא קתני בש' המוכן רמב"ן אומר לא יגרש אדם אשה ודעתו לגרשה לעשות לאחר תחרוש וגו' לא היקשי דהתם בנושאה מתחנה אד"תא דבכי לגרשה אמ"כ והכא מיירי כשאמר הנישואין גמר בלבו לגרשה ופשיט ליה דאעפ"כ קרינן ביה אל תחרוש על רעך רעה והיינו בני גרושת הבא דאיתא בש"ב דבדרים. ומסתברא דאי מודיע בש אדעתו לגרשה אפיר דמי וקרא הכי דייק אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אחר אם אינו יושב לבטח דהיינו שמודיע לה ליה לן בש וכ"כ בתשובת הגאונים בסימן קפ"ח ע"ש.

ודע דיושבת תחתיו ומשמשתו לאו דוקא דשמיש ממש אלא אפי' משמוש בגרכי הבית כל שאינו מודיע לה שדעתו לגרשה אפיר קרינן ביה אל תחרוש אפיר היא יושבת לבטח והכי משמע בכן דאם בטור שכתב וכן היושב עם אשתו ודעתו לגרשה וכו' ודלא כבה"מ ע"ש:

ג (לא יגרש אדם אשתו ראשונה וכו') בש"ם המגרש אלונתא דהנאי דב"ש אפרי דנאי ערות דבר ממש וב"ה אפרי אין ערוה אלא דבר דהיינו אפי' הקדימה בנשיאו ואילפריך ערוה לאשמועינן דאפילו משום ערוה עוות"ת להנשא לאחר וכדכתיב והלכה והיתה לאיש אחר וא"ה והא אמרי' בגמרא סוטה ובשמאה ונטמאה ב"ש מ' לבעל וא"ל נועל ומדאלטריך קרא לאיסורה לבעל מכלל דלב"ש שרינא וא"ל דמי לאו ערוה דהכא היה דרשי' ונטמאה' שני לאיסורה לב"ש מ"ל לדבר אחריתי ור"ע פוסק אפי' אלא אחרת נאה היסנה אפ' לא' והיה אם לא תמצא חן בעיניו וא"ת ולב"ש דבעי ערוה דבר ממש אם לא תמצא חן לאחר אחת וא"ל דאלטריך לאשמועינן דאין אדם מוציא אלא לרצונו וכמ"ש הרמב"ם גרים ה' גרושין ולר"ע א"ל דאחרתי שמעינן מינה ואפי' הכי לרשב"ם דכי' בנתרא דף מ"ח ע"א דנוהן מדעתו משמע הדרא קושיא לדוכתא אם לא תמצא חן בעיניו לב"ש לאה לי והנה מפסקא דשמעתתא משמע דר"ע פליג אבא"ה וא"ל דר"ע ס"ל כגנדו וכגון שהקדימה בנשיאו וכיולא בו אבל אם אלא אחרת נאה היסנה אינו יכול לגרשה ור"ע פליג וס"ל דאפי' אלא אחרת נאה היסנה יכול לגרשה ולישא אחרת ומ"ח וכי ר"ע פליג אבא"ה וא"ל דר"ע ס"ל דב"ש לא נחלקו בדבר זה מעוים ולפי זה הדבר פשוט דלא קי"ל כר"ע אלא כב"ה ובאלא אחרת נאה היסנה אינו יכול לגרשה בע"כ וזה דעת הטור וכן דעת הרשב"א בקידושין וכן כתב הרמב"ם בפי' המשניות אבל בירוש' לא משמע הכי דגרסינן התם והדוה בגדתה זקנים רמשונים היו אומרים שהאם בגדתה לא תכחול ולא תפקוד עד שתבא נמים א"ר עקיבא אף היא מניחה עלמה לידי נערות והוא מתן עיניו בה לגרשה ואחי' דזקנים כב"ש ודר"ע כב"ה ולהרשב"א הוקשה לו למה אלא אבא ר"ע ולא בא כנגדה עלתו ותו דלב"ה משום כעור ומום ולא אל. מפיק לה והניחו בל"ש ולדידי לא קשיא ולא הוי מידי משום דבירוש' אבר דר"ע לא פליג אב"ה. משום דאיכא למיפסי בנגדה ב"ה בדוקא בהקדימה בנשיאו

טורי זהב

קיט [א] ודעתו לגרשה בודאי מיירי כאן באשה שאינה ראויה ועופרת אח"כ להתגרש דהא ל"ש הבא לא דבר ולא ערוה וא"כ אם גירשה אח"כ הוי איסור בלא"ה אסור' דעתו לגרשה אלא ודאי דמיירי שלא גירשה אח"כ אפ"ה איסורא איכא בשעת נשואין להיות דעתו כן ד) [ב] לא תהי' יושבת כו'. בגפ' א"ל רב ששרשיא לרבא אם לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו סתו פירש"י יש עונש בדבר או לא קרי עליה אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אחר יש לדקדק בסה נסתפק רב בשרשיא פש"ס שזה עושה שלא כדין ותו קשה הא ודאי רב בשרשיא ידע הברייתא דוא הסעיף הא לא ישא אדם אשה ודעתו לגרש' כדאי' ה' החולץ פשוט דכתיב אל תחרוש כו' ופאי מבעיא לי' ורבא נמי רמה לא הביא לו הברייתא בל' ת"ש וזה ודאי שאין לחלק בין הסעיף הא' ובין הסעיף הב' דהא תרווייהו חד מקטא גינהו אחד קרא וגרא' דבאן מיירי באשה שיש לו רשות לגרש' כגון ששפע' נגדו דהיינו ערות דבר כמבואר בסעיף ג' ומסבר' לי' אם נפר בלבו לגרשה עבור זה ומשיך הדבר והיא אינה יורעה אם יש עונש ע"ז כיון שבידו לקיים בחשבתו ע"ם הדין ע"ז אפר קרי עליה רבא ולא אפר ת"ש מדרך התלמוד אלא כלומר בשביל ספק שלך יש לי תירוץ בקושיא שיש לי בספק אל

שי למורה

פי' קיט ב לא תהיה יושבת תחתיו וכו'. כ"כ עה"מ וכ"ם בק"ח וכו'. ולא בהא דאמרו גיטין כו' כתוב נפ לכתובכנה לגרשה ופרי מכור כיון שכבר חרבה ומיהו שם י"ל דמתלא לו דעיקר מיירי מנוף הגע אם כבר ולא מיירי מזה שבאתה ובאתה עשה איסור ודוק:

פ"ג לא יגרש. כ"כ עכ"ם בק"כ מה שהאריך בזה. עפו"ח מהרי"ש מה"מ פי' לה:

ביאור הגר"א

פי' קיט ב) לא יגרש כו' ל' הטור וחנן בפ"ח כו' והלכה כב"ש כו' בד"ח בזיווג שני אבל בזיווג ראשון אין למהר לגרשה דאי"ח כ' המגרש אשתו ראשונה כו' אבל אם מצא בה ערות דבר ר"ל אם הגרש אשתו אם מצא בה ערות דבר אז אין לגרשה אם לא אחרת נאה ממנה ועוד דיבוה ליה עניותם בכה"ג אם דעתו לגרשה כשיפייסנה אין איסור בדבר דמה יש לו לעשות אם לא מצאה חן בעיניו והרי עיקר האיסור נלמד מקרא כי אנא שלא ומלן בזה"ז לא שייך זה כלל בנלפע"ד נכון והוק:

פעיף ג לא יגרש אדם אשתו ראשונה אא"כ מצא בה ערות דבר וכו' כ"כ הנה בש"ם פליני ב"ש וב"ה דב"ש ס"ל דלא יגרש אדם אם אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר וב"ה ס"ל אפי' אא"כ אחרת נאה ממנה וכתב הטור לי' דבלא"ה אסור לחזיר פועמו כיון ש"ש עדים ומאני לעבור עליו בב' לאוין עכ"ל וקשה לי עונה מלי שייך הרי ל"ל ב"ש מיירי רק בגרש בע"כ שהיא אינה מבקשת בז אז בזה אמרה תורה לא יגרש אדם אם אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר אבל אם היא מבקשת לקבל גט ובפרט אם מבקשת ממנו גט אפשר בכה"ג מודה דיוכל לגרשה בלי ערות דבר ובפרט כיון דעיקר יצאותה לעשות הש"ם דעיקר דבר בגמרון ואם הוי כתב לאחרים שהבש"ם מכחיש אז בעינן עדים אבל אם לא הב לאחריני לא בעינן עדים היכי דהש"ם מודה וא"כ הנב ביכי שהיא אין לוגה בגב ואוב אם לא אז בעינן עדים ומשו שייך. שוב ראיתי קושיא זו בפ"י אך לא ביאר כמו שביארנו ע"ש שבאתה בזה ועוד הוי קשה לי כיון דעיקר מעמא

חדש

מלי מגרש אבל לא בגלא אחרת נאה היסנה קמ"ל ר"ע דליתא אלא משום דפליני ב"ש וב"ה בערות דבר דקרא קא מהדרי ב"ה דאפי' הקדימה בנשיאו לא יגרשנה דערות דבר לא אלינן לרבנו. אלא דוקא הקדימה בנשיאו אבל מקרא דוהיה אם לא תמצא חן אלינן אפיר לדיוקי דין אלא אחרת נאה היסנה דמלי לגרשה בע"כ וא"ה אלא פירוש' אבר ר"ע בב"ה ולא נסברת עליו משום הפירוש' לפרוש' דב"ה קאתי וזה ב"ל ברור בכונת הירושלמי ולפ"ז אית לן למיפסק כר"ע ובכי אמי מוכח בש"ם דאין דגרסינן התם כי שנא אלא ר"י אומר אם שנאה שנא ר' יומנן אמר אם שנאה לפני המקום ישלמנה ולא"ה הא בזיווג א' והא בזיווג ב' ופירש"י והר"ן אם שנאה אלא כר"ע וכיון דהתורה פ"ל כר"ע פשיטא דהכי הלכתא ול"ל שכן דעת כרמב"ם בחיבורו שכתב בפ"ז וז"ל ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא אא"כ מצא בה ערות דבר כו' אבל שייה אם שנאה ישלמנה ע"כ והמחבר הסתיק לשונו ואם איתא דפסק דלא כר"ע הו"ל למיתקט ליתנא דב"ה והו"ל אבל שייה אם הקדימה בנשיאו ומלא נקט הכי שמעינן דפסק כר"ע ולהכי נקט ליתנא דשנאה לכלול דין אלא אחרת נאה היסנה. ומ"ש הב"י דשנאה משמע פ"י אוש דבר שפשה דפ"י שמלא אחרת נאה היסנה אין לשנאה ליתא הרי רש"י והר"ן כתבו הפך סברתו זאת ובפ"ג דהמורה נבי עכסה נתי אל כלב אמרי' דקרא שמה עכסה לפי שכל הרואה אותה יופיה היה כועס על אשתו ומופן אל"ל עיקר נכוונת הרמב"ם הוא דגורס בגירסא קייתא דרש"י דגרסינן בדברי ר' יומנן אם שנאה לפני המקום ולוקימנא לה בזיווג ראשון וזה מ"ש סרב דלא יגרש בזיווג ראשון אלא אם"כ מצא בה ערות דבר דהיינו שנאה לפני המקום דאיתיה בש"ם:

ומ"ש אבל שייה אם שנאה ישלמנה היא מימרא ר' יהודה דאם שנאה אלא דאוקימנא לה בזיווג ב' והיינו אפילו בגלא אחרת נאה היסנה וכר"ע וכן עיקר:

ומיהו מסתברא דוקא בגלא אחרת נאה היסנה אבל אם אלא אחרת עשירה היסנה ביותר בשביל העושר אין לשנאתה ואינו יכול לגרשה בע"כ וזה נראה ברור ומשמע לי בזיווג ראשון אפרי דוקא בשאינה ובכה"ג הוא דמזמנה מוריד פליו דמעות והכי דייק לן לישנא דקרא דכתיב כי ה' שניך ונין אשת נעוריך והיא מבגירתך ואשת בריתך ומדקרי לה אשת נעוריה שמעינן דמיירי קרא בנשאו ראשונה ומדקרי לה נמי אשת בריתו שמעינן נמי דמיירי בבהולה וכדאמרינן בפ"ג דסנהדרין אין האשה כורתת בריתו אלא נמי שפשאה כלי כ"ל:

ערות דבר לאו דוקא שזינתה בפדים ברורים אלא אפי' דליכא אלא פד מ' שזינתה או מליגו בה איזה פרילות אלה לגרשה וכדלקמן בס"ד וכ"כ הטור:

הגה אבל לא מגרשה מדעתה מוחר כ"כ האגודה וכ"כ הר"ן בתשובה והכי דייק ליתנא דקרא דכתיב אשר בגדת בה ואם מדעתה אין כאן בגידה: (ואין רמוי לו לקהר) כלומר שפיטו מדעתה לאשתו שייה דמדעתה ישלמנה ואם שנאה אפי' בפ"כ

באר הגולה

ה כדיי' דרחב"י יעקום דף לז ע"ב ב עובדא דהתם מכמה דבין דעבדי הכי וכ"כ הרמב"ם בפכ"ח מה' אישות ביאה ורבי ירוחם בשם הרמ"ה ג כ"פבפ לרב מפרשים נעין דף ל' ע"ח ד ל' הרמב"ם בפי"ז מה' גרושין בחוקימים דנמ' וכו' אלעזר שם

ע"ב ופנינלו הרמ"ח בהג"ה: ס"ם בגרש: ו"ם בגרש": ז לשון הטור

ביאור הגר"א

לב"ם אבל בעדות דבר ופרילות אליה שם מביא הי' רמ"ח כו' זו כו': ב) אבל בלא"ם כו' שם ובהגהה"ן כ"ב כו': ג) ואין כו' הכל כו' שם כי אבל כו' ול"ם כו' ובכ"ל: ד) אשה כו' יבמות ס"ג ב': ה) ובשיטה פ"ב נעתק שם זו כו' בכ"ל: ו) אשה כו' שם וע"ל ה פ' שם ד"ה הכסות כו': ז) ולפילו כו' ריב"ם קיימן נ"ל והבו' הרא"ם כמ"ל

הגהות רעק"א

פי' קיב א) ח"מ אות ח' ומיהו יש ודחוים נ"ב בכנה"ג כ' בשם הרא"ש נשמעים דפיס פי' הליטו דלא על ביאה לבד קאמר ולא אפי' על שיטות אחר ל"ל להודיעם ואם מילה לשכם מחמיו פשב עכ"ל: ב) כ"ה בהגה ר"ג החרים שלא לגרשם כ"ב ואם נעשית קומל בב' עיניה תוכ' מעיניה עי' הטו' רחל"ה ה"ב פי' ל"ב:

שי למורה

פ"ו בהג"ה ואילו אין לו לשלם כ"ב עי' ח מ וכ"ם ופרי"ח ומלאכי בטו"ם פשב"ן מ"ב פי' רכ"ג ששם מבואר כדברי הה"מ דלא כב"ם:

עזר מקודש

פי' קיב סעיף ו' בהגה (אבל ר"ג החרים) בשלא נתקיים הגירושין נקי הבליח מחרם דר"מ"ה ז"ל כי עלה אין שליח לדבר עבירה (בנו"ב ז"ל ובזכרון יוסף ז"ל יש פלפולים אם ע"י שאין שלי לדבר עבירה הבליחום בשל מעיקרא. ואילקו שם בין איסור דרש"י ז לברבים ע"י שלי-ובנ"ם אין שליח לדבר עבירה דרבנן נ"ב ובנו"ב ז"ל שם כמדומה ם כ"ש שאחרם ורבנ"ם ז"ל יש בו איסור דאוריי"ם) הנעל בלי איסור מיהחרם. גם בשנגמר הגירושין ואל רק על הבליח. ומ"מ אין זה מוכרע כי אולי כן הוא התקנה שבשמשלה יהיה נאיה אל לאחרם על הבעל אחרים. ולא שייך בזה אין שליח לדבר עבירה כי על עשוהו הבליח אל לאחרם גם כן אל כי רק עשייתו היא הגורמים ואיכה בגירושים בהא אלמא אלר אין שליח לדבר עבירה אין לפני ספר סק' ו' ב' גם יש בו בזה בעם ובעדים כשאינו קנגנון כ' עברי דהכרא אין בהם איסור לפני עור לא סהן מבטול רק כמסייע ידי עוברי עבירה פסס. וכן כ' כותב גם ושחוטים והמבדר על מנת לגרש נעל כרחה ולא ידענו בגירוש שם בזה דרך אפרוחי אליהם והבעל אינו נאמרו שיש לו לד איסור על אשה

פתחי

נפי הכי דייק ויווג ראשון היינו מעכי לדבי הזי ונ ראשון ע"ם: (ג) ואין ראוי לו למהר. עי' מ"מ פק"ב שכ' ואפשר שלא נתלון אחיה ע ז אין איסור בדבר מ"מ אין ראוי לעבות כן. ובכה בס' מ"מ ובדלא לע"ד. הביאנו דוקא כשהוא מוצא הגירושין בזה ל"ל אף שהיה אפילה ל"ב לבה הוא אלא שאינה יכולה לקרב אבל כשהיה הנעשה שהיה נמוך הוא: (ד) יכול לגרשה אלא דעתה. עי' בספו' בריש אבהרסם פי' ק"ם שכתב דמדברי הרא"ש (פ"ב דגיטין פי' ה) בכנין נע מאחר יש ללמוד דין אחר הבעל אינו יכול לגרש בע"כ דהאשה על מכאי כנון מהיוש אם אפי' אוף ב' מניס ובה"ג דאם כמנגרש על מכאי אדין דלא אפיהד עמו (בדל מן פי' קפ"ח ס"ב) וא"כ מעקרת עונתה והיא אינה מתרלם לכך רק אז שיגרשה לנמרי אז אפשר עמו ואין יכול לכוף אם אשמו לגרש ע"ם שהאה מגידה כי הכ"ם ממ"ם הרא"ש אם דא"י לגרשה בגנ מאחר בע"כ לגרשה ע"ם בלאורן: (ה) הכסות ועי' בה"ש ופרי"ח הקשה מע"ם דיבמות כו' נם אפי' הנזקין כו' וכבר קדמוהו הרא"ש

טורי

[ד] אבל בלא"ם הכי אמרינן כל המגרש אשתו ראשונה כו'. בסוף גיטין אמרינן כי שנא שלח רב יהודה אומר אם שנאתה שלח ר' יוחנן אומר שנוי המשלה פירש"י אם שנואה היא לפני הקהל [צ"ל פירש"י שנוי המשלה לפני הקהל] ולא פליגי הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני דאמר ר' אליעזר כל המגרש אשתו ראשונה כו' וזאת שנית תעשו כסות דמעה את סוכה ה' כו' מאין אנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם ואמרתם על מה על כי העיד ה' ביניך ובין אשת נעוריך אשר בגדת בה והיא חברתך ואשת בריתך וכתב הטור וז"ל בר"א בזיווג שני אבל ויווג ראשון אין לאסור לגרשה דאמר ר' אליעזר כל המגרש אשתו ראשונה כו' לפיכך אין לו לגרשה בשביל שנשתה בגדו אם מצא בה דבר ערוה או מריצות מצות לגרשה דכתיב גרש לץ ויצא מן ב' עכ"ל וק ה אי מצא בה מריצות אפילו ראשונה נמי ואין חילוק בין ראשונה לשניה אלא משמע לגנדו דבראשונה אין לגרשה מה שאין כן בשניה אפילו משמע לגנדו ולא נמצא בה מריצות וכן מבואר בטור החילוק ביניהם א"כ למה סתלק בגמ' בין זיווג ראשון לשני היה לומר ולא פליגי הא בשמצא בה מריצות או אם שנאת שלח הא בשלא נמצא בה מריצות אלא משמע נגד או שנוי המשלה כמו שפירש"י שנוי לפני הקהל והא ודאי קושיא מנא לך לחלק בין הזיווגים כיון שע"כ יש חילוק אחר ונראה ד"ג מדקדק בפ"ק ואמרתם על מה מה שאלה היא זו והא יסוד של אמיתתנו בזה כאין יסורים בלא חטא ואמיר להדדי אחר הקב"ה שנאמר תמים תהיה כו' ולמה זכר הכתוב ואמרתם על מה כאלו אין עבירה באמירה זו ואינו כן אלא הענין הוא כן דמיירי ודאי בנמצא בה מריצות מעם ראשונה ויש בזה ב' סברות הסברות האחת לגרש תיכף עד שלא תתרבה מן ברכה ויפרוץ וכמ"ש הכתוב פוסר מים ראשית מדון ותיכף יראה לבטל קודם שיתחזק הסדון ביניהם להקהל ח"ו ע"כ לא יתן מקום כלל לזה ויש סברא להיפך דלא יגרש מהר דמי יודע אם אשוב ותתקן מעשיה כמו שדרכו של הקב"ה עם בריותיו מעביר ראשון וזהו החילוק שבין זיווג ראשון לזיווג שני דבשני תמום לשון ראשון שזכרנו וביווג ראשון תמום לשון שני דהיינו להמתין מלגרש כי מי יודע אם אשוב ונתנחם ותלמד מדרכו של הקב"ה עמנו בזה אמרינן שני המשלה אבל בזיווג שני תמום לשון ראשון לאסור לגרשה אלא בדבר ערוה ואם אמר אם שנאת שלח תכף וע"כ מביא הטור דמסוק גרש לץ ויצא מדון דהיינו מדון המאבק הכתוב פוסר מים ראשית מדון שצריך לבטל התחלת המדון אמר גם כאן גרש לץ ויצא מדון שיתבטל מהר ע"י הגירושין יצא כולו וע"ז אמר הכתוב וזאת שנית תעשו מה שאתם עושים עם הראשון אינו ראוי אלא עם שנית דהיינו זיווג שני אבל לא תגרשו מהר את הראשונה ומעם החילוק דהראשונה יש תקונה שלבסוף תשמע אליך כי היא מגודלת עמך וזהו מאין אנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם כלומר תלמדו מן הקב"ה שה א מעביר ראשון ראשון עד כי יהיה מרוצה עמכם כן תעשו אתם ואמר ע"ז ואמרתם על מה כלומר מה מעם באמת יש חילוק בין הזיווגים שאמרת וזאת שנית תעשו אני אגיד לכם והיא חברתך ואשת נעוריך ויש תקונה שתהי' מרוצה עמך לבסוף משא"כ בזיווג שני זבזה התרגם קושיא גדולה מה שקשה ב"י על הטור שסביא קרא גרש לץ ויצא מדון שבגם סוף גיטין אינו כלל אלא בגמרא אחרת ביבמות סביא זה על אשה ערוה ולדידי ניחא שפסוק זה שייך על זיווג שני דצריך לאסור הגירושין ע"ד הפסוק פוסר מים ראשית מדון כמו שזכרנו וס"ש הטור אבל מצא בגם' דכתיב גרש לץ כו' לא קאי על השניה אלא אפי' על ראשונה ומביא קרא דגרש לץ כו' דכולל נ"כ שניהם דבשניהם יש מדון אלא דיש חילוק לבטל הסדון בגם דבראשונה אין לאסור ובשניה יש לאסור דרך זה נכון מאד בגם' ובטור ופירוש הטוסקים בס"ד: [ד] אשתו ראשונה אין הפירוש שלקחתה בראשונה אלא אותה שנגדלת עמך כמו שפירש"י סוף גיטין וז"ל ויווג ראשון אשת נעוריה ובה משתעי קרא עכ"ל וכבר נתבאר בדשניהם מצות לשלח אם נמצא בה דבר ערוה אלא החילוק לענין לאסור לשלחה כמשמעות לשון הטור: [ו] אבל לא נתגרשה מדעתה זה דעת האגודה וק"ל בשה דאמרינן בגם' כי שנא שלח רבי יהודה אומר כי שנאת שלח ומסוק ה' בפלאכי אם שנא שלח ר' יוחנן אמר שנוי המשלה פירש"י שנוי הוא לפני המקום המשלה אפי' לב"ה נתי דלא כייפינן ליה שנא שלח ר' יוחנן אמר שנוי המשלה פירש"י שנוי הוא בזיווג ראשון הא בזיווג שני דאמר ר' אליעזר כל המגרש אשתו שלא לתוצא פ"ח שנוי הוי ולא פליגי הא בזיווג ראשון הא בזיווג שני דאמר ר' אליעזר כל המגרש אשתו ראשונה אפילו מוכה ר"ד עלין דמעות שנאמר וזאת שנית תעשו בכסות דמעה את מזבח ה' כו' ואנקה כו' ואמרתם על מה

פרי

נרשינן נגמ' מ"ל רב פפא לרבא לא מצא בה לא ערוה ולא דבר מהו כלומר אם גירשה מי כפיין ליה להחזירה אי לא מ"ל דבגלי רחמנא בני מונם כל ימיו בעמוד והמזיר קמי כתם הוא דבלי רחמנא אבל בכא מלי דעבד עבד הקיבה דלא מצא בה לא ערוה ולא דבר ומ"ש דקדק הרי"ף מכאן דאיסור דאוריי"מא הוי וקלא דוחק יש בלשונו אבל הב"ח דקדק מכאן דס"ל להרי"ף דלית הלכתא כר"ש ונם נדרך זה יש קלא דוחק דהו"ל נהדיא מהכא שמעי' דלית הלכתא כר"ש ועוד שמעי דומה שהרא"ש בשמיעו זה ולפי מ"ש בכוונת הרי"ף מולי השמיעו משום שהוא פשוט אבל דרך הב"ח ב ונת הרי"ף לריך בעם למה בשמיעו ונם מדברי הר"ן שפי' בני הבית דשנאת שלח כר"ש משמע שלא הבין כך בכוונת הרי"ף ואפשר שלשון זה מיגו מעיקר טומסי ההיכות ויש מלני קלא תימה על הרמב"ם והמחבר שבשמיעו דין זה דנדיפבד מי ענר ונירשה מאי דעבד עבד . ואפשר משום דשמעו כפי' דנדיפבד מהני ותיהו מהכא שמעי' דדוקא כשענר ונירשה אין אם לא גירשה מדיין כופין אותו שלא לגרש וזה פשוט וכ"כ הב"ח: ד (אלא לגרשה) פי' אפי' נזיווג ראשון גרסינן בגמ' קושא בס"ם מרוסה אמר שמואל ישא אדם דומה ואל ישא בת דומה שזו בלא מעשה בפסולה ורי"מ ישא אדם בת דומה ואל ישא אדם דומה שזו מומדת בחזקת כשרות והלכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה לכלומר מי שאינו מולא אלא מ' משמים אלו יותר מוב ליישא בת דומה הדומה דאמי רב אמילפא בר מערבא קמיה דר' אבהו אמר אזמה בניה כשרים רוב בפילות אחר הבעל בעי רב אמרים היתם פרולה ביותר מהו פי' לי מיישיבן לרוב בפילות דהוו של אחרים ומסיקנא בתיקו ותיקו דאיסורא לאיתרא ודניה הוו ספק ממזרים: (יכול לגרשה בלא דעתה) וא"ת הכא כתיב ונתן ותיקני לפ"ד בפ' מי שאמר דנתיהנה בע"כ לא הוי"מ נתיהנה ותיקן סרבנא"ל זל"ל בתידושיו דלא אמר

לכפות אתו פ] ומיהו יש לדחות: (ב) ואין ראוי לו למהר לשלח. כך הוא ברמב"ם והל' מגומגם דבתחלה משמע דאיסור יש בדבר המגרש אשתו ראשונה כשלא מלא בה ערות דבר דשא הבכיא מתחוקן על זה (וזאת שנית תעשו כסות דמעה וגו' אשת נעוריך אשר בגדת בה) [מלאכי ב'] ואיך קאמר ואין ראוי למהר לשלח דמשמע דאין איסור בדבר רק שאין ראוי מצד דרך ארץ ואשר שלא כדרך הארץ בהיפוך אם אפילו בשעה כרגלו אם אינו ראוי לגרשה לא יאמר לה אחר שמלוה לגרשה לא יאמר אי מתמין לו וינרשנה מיד אלא יסיה מתון בדבר ואל ימהר לשלוח ויפשה מקירה יפה אולי לא יצלרך לגרשה: (ג) שניה אם שנאה ד) ישלחנה:

ד (ד) ה ד) ה אשה רעה ה) בדעותיה ה) ושאינה צנועה כבנות ישראל הכשרות [ז] מצוה לגרשה:

ה ו) ו אשה שנתגרשה משום פריצות [ח] אין ראוי לאדם בשר שישאנה:

ו ז (ד) יכול לגרשה בלא דעתה:

הגה ו ז) (ה) ואפי' אין לו לשלם לה (ה) ו) הכתובה ומדוייתה אינם יכולה לעכב משום זה הגרושין אלא תתגרש ותחבע אותו מה שחייב לה (תשובת הרא"ש וריב"ם) וכל זה מדינא (ו) אבל ב) ר"ג (ו) הסרים

שלא

הגה ב) [ד] אבל בלא"ם אמרינן כל המגרש [ה] אשתו ראשונה מזכה מוריד עליו דמעות (פור) ודוקא בימיהם שהיו מגרשין בע"כ [ו] אבל אם מגרשה מדעתה מותר (מגודה פ' המגרש וכ"כ הר"ן) (ב) (ג) ג) ואין ראוי לו למהר לשלח אשתו ראשונה ד אבל (ג) שניה אם שנאה ד) ישלחנה:

תשובה

אלו בסנהדרין אמר' רכ"ג והוכח נ"כ בתשו' בריש לברכות סי' ל"ח אות ה' ע"ש עוד. ומ"ש שבה"ש ואני אומר דאין למידין מן הנהגות וכ"כ התוי"ט כו' לאו קושיא היא על הפר"ח כי הפר"ח בעצמו בס' מיים מתיים מפנינ על הטו"ש שם וכתב דהך כלל דאין למידין ממדרשות היא רק לענין פסק הלכה בדברי מי שיכא דלא מפרש בש"ם ההלכתא כל דיכא דלא איפרש בש"ם מלינו כמה פעמים דלמדין ממדרשות והוכא דבריו בגליון המשניות ס"ם דברכות בסוף' רע"ח אות ל"ו. גם בלי יעקב דמה דברי הבה"ש בזה מעבוד דהא דאין למידין הייגו אם אינו אם אינו מוכרח לדברי הם מ ד ונם יש למלק אותו הקבעה בש"ם דיקן סבור לדחות אם אמר אם אינו אם אינו מוכרח בש"ם אם אינו מוכרח אם אינו מוכרח אם אינו מוכרח

שכתב דלף לאחר מרס ר"ג אינו מפלס לה מזונות הכיא רחייה מדברי הרב הרמ"ז וסס כתבתי שאין דבריו ברורים וכן מוכח מתשו' מהרמ"ם סימן י"ג: (ז) יכול לגרש אשתו בפ"כ או מתירין לו לישא וכו' • הרב מהרמ"ם סי' י"ג לא התיר למפסה רק גירושין בפ"כ אם יוכל לחזיר לו דרך לפשותו ואם תקצר ידו להשיג מבוקשו וכו' לחייבו בשאר כסות ועונה משמע שלא התיר לו אשה אחרת כסות ועונה רולה לקבל נט אבל בשביל אין להתיר ופיין בכ"ח סימן פ"ח מ"ם בדין השבוי: (ח) קטנה מתגרשת פיין לקמן סימן קמ"ח סעיף ו': (ט) לפיכך מביאה ומוס' אחרת וכו' סיינו בנותן לה כתובתה ומגדו הוא מוכן לגרשה אלא שהכמים אסרו לגרש וכחיוב ממון לא חייבו אותו פ"כ סעור הוא מכל חיובי ממון וזה דוק' לדין התלמוד שמגרשין בפ"כ אבל לדיון שאין מגרשין בפ"כ אף אם לא היתה שוטה אינ"כ אף אם לא יודעת לשמור ניט"אף לדין התלמוד אינה מגורשת דבר תורה וא"כ חייב בכל חיובי ממון ה] ואם אינה יודעת לשמור ניט"אף לדין התלמוד אינה מגורשת דבר תורה וא"כ חייב בכל חיובי ממון אף לדעת הרמב"ם דהא נסתחפה שדיהו ולא שייך הטעם שכ' הא"מ חכמים מנעוהו לגרש מפני שלא יגנבו כה מנהג הפקר אבל בחיוב ממון לא חייבוהו אבל בשאיר כת גירושין מן התורה ודאי חייב בכל: (י) וי"א דחייב במזונותיה ורפואתיה דפתח דמאחר דאינו יכול לגרש נסתחפה שדיהו ואינו יכול להפסר מכל חיובי ממון אפ"פ שגרש ומאחר דאינה כת גירושין לריך ליתן לה כל חיובי ממון אף שמדרבנן מ"מ לא תקנו חכמים ואינה אשתו לחלמין: (יא) וכן פסק לפיל סי' פ' כבר כתבתי לפיל ס"ק ס' דאין דברי המחבר סותרים [שכ' שם דחייב לרפאותו] דלעיל מיירי בשאין רולה ליתן כתובתה אז אף אם הרמב"ם לריך לקיים לה חיובי ממון וכן הוא פשט ל' המחבר כדי ניטה כדי כתובתה חרס' פלמה

(ז) שלא לגרש ג] אשה (ח) שלא מדעתה אם לא שפגרה על דם וכמו שנתבאר לפיל סי' קפ"ו ז ואפי' אם רולה ליתן לה הכתובה אין לגרשה בזמן הזה שלא מדעתה (סמ"ק סי' קפ"ד) ד] אבר וגירשה בפ"כ בזמן הזה ונשאת (ט) שוב אין האיש נקרא עבריין (כל בו) גירשה מדעתה ונשאת פסול ז) בגם יכול אם"כ לגרשה בפ"כ ח) י"א (י) דבמקום מלוה (ז) יכול לגרש אשתו בפ"כ ח ט) (יא) או מתירים לו לישא (יב) ם) ל' נשים (מוהר"ם פאדווה סי' י"ג) (וכמו שנתבאר לפיל סי' ם) (יג) לפיכך (ח) קטנה מתגרשת אע"פ שאין בה ט דעת גמורה אפילו אם קבל אביה קדושי' שהם דאורייתא (יג) או חרשת שנתקדשה בשהיותה פקחת ונתחרשה [ט] אבל אם נשתטית (יד) ואינה יודעת לשמור עצמה אינו מוציאה עד שתבריא שלא ינדגו בה מנהג הפקר (ט) יא) כ לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומשקה ל ם) (יד) משלה ואין מחייבים אותו בשאר כסות ועונה ואינו חייב לרפאותה יא (י) [יא] מ (יו ח דחייב במזונותיה ורפואתה) (ב' כסס הרשב"ם והטור כסס הרמ"ה והרא"ש) (יא) וכן פסק לפיל סי' פ' ספי"ח

ז ואפילו אם רולה ליתן לה הכתובה. כן משמע מסמ"ק ומתשו' הרא"ש ולא כמשמעו' המר' ס"ם הכפ"י דר"ג לא נזר כשמסלק הכתוב' ופי' בד"מ כסי' מ' וכסי' זה: ח או מתירים לו ליש"ב נשים. בתשו' מהר"מ פדווא"ח התיר לגרש בפ"כ אבל לא התיר שיש' אחרת לכן אין להתיר ליש' אשה על אשתו אם לא בהסכמת מאה רבנים כשהרא"שו' אינה בת גרושים או שמלוה לגרשה ואינה רולה לקבל נט אבל בשביל אין להתיר ופיין בכ"ח סימן פ"ח מ"ם בדין השבוי: (ח) קטנה מתגרשת אע"פ שאין בה ט דעת גמורה אפילו אם קבל אביה קדושי' שהם דאורייתא (יג) או חרשת שנתקדשה בשהיותה פקחת ונתחרשה [ט] אבל אם נשתטית (יד) ואינה יודעת לשמור עצמה אינו מוציאה עד שתבריא שלא ינדגו בה מנהג הפקר (ט) יא) כ לפיכך מניחה ונושא אחרת ומאכילה ומשקה ל ם) (יד) משלה ואין מחייבים אותו בשאר כסות ועונה ואינו חייב לרפאותה יא (י) [יא] מ (יו ח דחייב במזונותיה ורפואתה) (ב' כסס הרשב"ם והטור כסס הרמ"ה והרא"ש) (יא) וכן פסק לפיל סי' פ' ספי"ח

מאה רבנים כשהרא"שו' אינה בת גרושים או שמלוה לגרשה ואינה רולה לקבל נט אבל בשביל אין להתיר • ח"מ ופיין כ"ח בסימן מ' כתב מתירים לו בהסכמת מאה רבנים ומשלים לה סך הכתובה ונדוניא ויתן נט ליד הסליח וחייב לייחד לה בית בסוי פלמה וחייב ליתן לה מזונות ושאר ת"כ וכסימן זה כותר למ"ש כס כסס מהרש"ל ופיין כ"ח סימן פ"ח: ט דעת גמורה. פיין ס' קמ"ח אימת מגרשה פ"י פלמה ופיין תשובת מהרש"ל שם שנתלקו בזה הקדמונים דעת ר' שמחה לפיין בתירת גיטה בשוטה לא בפיין דעתה ליתה כולי האי כמו בקטנה המתגרשת בקדושי אביה • ודעת ר' אפרים ורא"ם גדולה שאין בה דעת גרוש' ספי משוה קטנה אחי לכלל דעת: י ואי"י לשמור פלמה. כלומר הוא מגורשת אלא שמי לשמור את גיטה אז מדאורייתא אינה מגורשת דכתי' ונתן בידה ואז לכ"ע חייב בכל חיוב ממון ואם יכולה לשמור את גיטה ואי"י לשמור את פלמה אז מדאורייתא מגורשת אלא חז"ל תקנו שאל יגרש אותה כדי שאל יגנבו בה מנהג הפקר. וכזו ס"ל להרמב"ם דאל ממ"ן לא תקנו חז"ל כיון שהוא מוכן לסלק את שלה אלא הוא אינו כתקנ' חז"ל מ"ה הוא אינו מכל חיוב ממון וכזה יל מה שהקשה הרב רמ"א מסי' פ' דשם יל דחיירי בנסתפה דא"י לשמור גיטה אז הוא חייב כל חיוב ממון ורפואה שאינו חייב אליבא דהרמב"ם ורא"ה שאר רפואות קאמר אבל אם אפשר לרפאות אותה ממולי זה חייב ברפואה וכתבתם הסיג פליו הרא"ד. ותוספת והרא"ש פרק האדם שם הביאו סירושלמי כשאינה מי וסיא אחרוסה אז אסי' היא א"י לשמור הגם מגורשת מדאורייתא כי אינה יכולה לשמור וכן אם היא פתיח אלים ופתיח שוטה הוי כאלו היא יכולה לשמור את גיטה אלא לכתחל' אסור לגרשה כי מיישינן שמא תבוא לידי זנות ובדיעבד אינה א"י לשמור אותה כל אפשר גם בשת שהיא שוטה תבוא לידי זנות ומאר מיוב כמזונו' ושאר מיובים נטור כתב כשם הרמ"ם אסי' אם ביר גרש אותה מייב כמזונותי'

מון

באר

וכ"כ המי"ם פ"ה דברכות משנה ד' פ"ם וכ"כ שנות יעקב מ"ב סי' קמ"ט: ז) בגם וכו'. דוקא אם ידעינו שלא ידעה בפיסול הרא"שון. אבל אם ידעה בפיסולו אינו יוכל ליהנות שני בע"כ כנה"ג דייק כן מדברי מהר"ם מינץ ע"ס: ח) נשים. בתשו' מהר"ם פדווא"ח התיר לגרש בע"כ אבל לא אחיר שיש אשה אחרת. לכאורה לשון אשה אחרת. אבל אם נסכמת מאה רבנים כשהרא"שונה אינה בת גירושין ואינה רולה לקבל

פתחי

בע"כ אין שליח לדבר עבירה ובטל מעשה השליחות לגמרי וכמו שנתר' מדברי הסוס' בסי' ס"מ דף יו"ד ע"ב בד"ה דאמרי בחירון ה כי ע"ם) ולא נהגרשה בשליחים הבעל ואין גירושין והיא אסורה להנשא והוא המגרש עודנו חייבים ואיב כל חיובי הבעל לאשתו ר"ס בתשה אחרת ומשום הרגש"ם שלא לישא כ' נשים. וע"ז ערערו מכמי הדור ואמרו שלא אמרו אין שלא"ע אלא שאיב יחייב בכל אשתו אחרת ומשום הרגש"ם שלא לישא כ' נשים. ע"ז ערערו מכמי הדור ואמרו שלא אמרו אין לא"ע עד קיימן פ"ב מזה (והנה מה שהמה הגאון המחבר שם על מאמרו הגאון מהר"י מהמבורג שכ' דבר זה דאם אין שליח לדע"ע הבעלים בטל בשם המבנה למלך יכ' עליו שיבא ולא מלא דבר זה בטל"מ ואני הוא שמעלי"פי כו' עד כמה גברה אלו' אהבת הגילות כו' לע"ד נראה כי אמרו ז"ל בחמת ובלדק כ' אחת בשם המל"מ דכן מבואר לדבריו ודברי המל"מ פ"ג מה' גניבה דין ו' בפ' שם דמדקדוק דברי הרמ"ם שם מבואר דאף דבנביים' מבינר' ריבמה הטור' דיש שליח לדע"ע והיב המלה בשלומי ד' וכ' מ"מ אם עשאו שליח בינתם ובלך אינ' עשה בן פטור בשמלה מהבלמי ד' ר"ה ע"ש דבל"ל בהלמ"ם מהבלמי הבעל לגמרי דאל"כ לא ה"ל למיסטריה רק מחיוב שבח ולא מחיב דו"ה מ"ו ס"ל דהשליחות בטל והוי דאמרו בשמו בכלל וכן מבואר להדיא מלשון המל"מ שם בס"ה ה"ל לענין הבעיה"לא כ"ם שלוחו ומעמה בחנם הבעיה דברים נגד גרוש מהר"י הכ"ל. ואולם אלמלי נסו"ם מ ר"ש מ"ל מ' קי"ו שכהפסק ב"כ בזה ומחמ"ל רלה להבדיל דהמעם' בעל ובכולה' מחיוב כ' שבמקום הכ"ל ובכדי מ' מ"מ בחמר כ' בעל ע"ם) וע' בנו"ב הביאו ס' קי"ח וקי"ב וס' קי"ם מענין זה ועמ"ם לקמן סי' קמ"ח סלי"ו כ"ק ליה.וע' עוד בנו"ב קמ"ח כי' כ' בד"ה ובלא"ה.כ' דבר' לו דין דבש מה שלא נזכר עדיין בס ס פוסק לפי דברי הרא"ש בנתיבן ף ל"ח גבי חוסם לב"ח סב' דף דבכל הפור' בלומו של מ"ם כמומו מ"מ לאו כל כמיהה לשוויה שליח במקום שבר לאריסים מ"ם לף הוסם מרגמ"ה ולדיבת דנמ' המגרש אדם אשתו בע"כ (והיה אפי' בזה"ז בגוונו דרשאי לגרש בע"כ וכן מבואר מדברי הסוכם שיבא ליון ס"ם פ"ה ע"ם) מ"מ ב"י שליח ס"ם לגרש בע"כ דאי אפסר בשוויה שליח לאמר לאשתה ע' ועי' בנו"ב הביאו"ל סי' י"ח דכ' הכמים הקשו לו רב נגד שלמוד ערוך דף ק' בע"ר בכ"ר דבגירושין ל ם ובקידושין ליהא וכן מסוגי' שבדף כ"ח מפקין לה רב מיתי והא שליחה לקבל דמדעם' ליהא כי' המשמע דוקא שליח לקבלה אבל שליח לרוצלה ליהא אפי' בע"ר ואולא' ז"ל הביב דאין מכל זה הסגה דגם הוא' ודה דמבכהם שליח להוכי' אפי' בע"ר ועד כאן לא אמרתי דלא מלי מגרש בע"ר ע"י שליח אלא ריבא דהגנו הוא ח ב לרשה אבל הבא שאינו חוב שיב כגון אחרוסה שאם בעדיין אינה בת גרוש אחמב שם בעדיין אינה בת גרוש אבל בעלה אינה יכולה לגרשה בע"ר אבל א

מן תשמיש המטה וכתב שמי טעמי' לו כיון שתקנו חז"ל שאל ינרש אותה אפי' אם עבר ונירש מיב בכל המיזמי' דאלי"כ מה הועילו חז"ל בתקנתן' דלא גרע ממנורש' ואינה מנורשת דמיב במזונו' כיון שתקנו חז"ל שאל ינרש אותה וכ"מ מטני טעמי' אלו כזה"ז אחר חר"נ אם נירש אותה כע"כ לפי טעם הראשון י"ל נזה לא שייך לומר מה הועילו חז"ל כיון דאינו' חרם בדבר מסתמא לא יעבור אכל לפי טעם שני י"ל דמיב בכל המזונים : יב דאפי' בדיעבד אינה מנורשת סלונתא א תלוי בנירשה לי"ל אלו הנירש' בירושלמי אפי' בדיעבד אינה מנורשת כיון שתקנו חז"ל שאל ינרש אותה אפי' אם עבר ונירש אינה מנורשת ומ"ש אפי' אם חר"נ אותה ואם חר"נ דמי' לתקנות חז"ל ז"ל כזה"ז אפי' אם עבר ונירש אינה מנורש' וכזה סיר מ"ש כ"מ היכא דמתירים לו ליטא אשה אחרת מיב לאשה זו כל מיזב ממון ואפי' אם יכולה לשמור ניטה מ"מ מחמת תקנו'ר"נ מיב בכל מיזב ממון וסלונת'ז אינתא נמי כשאני' מי אלו שהיא אפי' חלי' ופתים שוטה לי"ל אלו אפי' בדיעבד אינה מנורש' ומ"ש כשמוך פתים חלי' פתים שוטה מנורש' היינו בדיעבד היה נראה להם שתשאר כך ולא נקרא פתים שוטה כל שלא התזק שלשה שפמים וסימני שוטה פיין סי' קכ"ח ופיין כתשובה

תסול חשוב יודעת לשמור ניטה וקרינן בה משלחה ואינה מוזרת ומנורשת מן התורה ופיין בתשו' מהרש"ל שנחלקו בזה הקדמונים דעת ר' שמחה דלעניין שמירת ניטה דשוטה לא כפינן דעת' לילה' כולי האי כמו בקטנה המתנרשת בקידושי אביה ודעת ר' אפריים ורא"י"ם דגדולה שאין בה דעת גרוע מקטנה דאחי' לכלל דעת פ"ם שהאריכו בזה : (יד) דאפילו בדיעבד אינה מנורשת דחכמים גזרו עליה משום גרירת אפילו בדיעבד לא תהיה מנורשת פיין בתשו' מהרש"ל סי' ס"ה שם כ' סי' הירושלמי לדעת ר' אפריים ורא"י וכ' מהרי"ל דכל שהבעל יודע דאסור לגרש לכתחלה ופכר על דברי חכמים ונירש יש להסתפק אי זה מקרי דיעבד דומי' דהמבטל איסור במזיד והמפיר בשנת ונפלו לנת ונהטלפו וכולהו מייתי לה בס' הזקן : באר היטב

יכולה לשמור אח עצמה אז מדאורייתא מנורשת אלא חז"ל תקנו שאל ינרש אותה כדי שלא יגרשו גם מנכסי הפקר וגזר ס"ל להרמב"ם דעל ממון לא תקנו חז"ל כיון שהוא מוכן לפלק אח שלא אלא שהוא אונס בהקנת חז"ל מש"ה הוא פטור מכל חיוב ממון. ובזה יש לתרץ מה שהקשה הרמ"א מפי' פ' דשם י"ל דאיירי בנשתטה דאינה יודעת לשמור אח ניטה אבל אם יכולה לשמור אח ניטה ס"ש. והמ"מ מייתי דכאן איירי בנותן לה כתובה ולעיל איירי בשאין רוצים לתת לה כתובה ע"ש. ובמ"מ מייתי דכאן איירי בנותן לה כתובה ולעיל איירי בשאין רוצים לתת לה כתובה ע"ש

ביאור הגר"א

יב) ואם נירשה כו' ומב"ם כיון שאין המורה היא מנורשת וז"ש הרמב"ד וס"ע והוא כו' דאל"כ ר"ם אינה מנירשת כמש"ש בנמ' ור' שרשבם שם ד"ם ילמה כו' בשם הירושלמי וכ"כ הרא"ש שם ולפי"ד ס"ה נים לה אב או עתים אל מה ונירש' אז דבדיעבד מנורשת ואמר לפי מה שפסבו הוספות בי' הירושלמי אבל הר"כי"ה סימן מפקכ"א פירש הירושלמי כפי בי' שהי' לפניהם ור"ל הירושלמי ביאמרם שם נשתטה לא יוליח רבי רבי יצחי אמרי מפני גרירה ר' זירא רבי אילא אמרי תרוויהו אינה יכולה לשמור אח ניטה ר' נחמיה בריה דרב עוקבא בשם רבי יוסף הלא עבר ונירשה מ"ד מפני גרירה אסור ומ"ד מפני שאינה יכולה לשמור אח ניטה מנורשת כ"ל להוסיף יש לה אב יכולה לשמור אח ניטה פעמים שיש ופעמים אינה מ"ד מפני גרירה אסור מ"ד שאינה יכולה לשמור אח ניטה ויכולה לשמור אח ניטה אלו ד' מינה הוסיף הרא"ש בתשובתו דאף שאינו אסור אלא שבכולם שני פעמים יכולה לשמור אח ניטה ומ"ב מפני גרירה אפילו בדיעבד אינה מנורשת דאף שאינו אסור אלא מדרבנן מ"מ עשאוהו כמו שהעדים דילנו ברחה שבכולם שני פעמים יכולה לשמור אח ניטה ומ"ב שאחרון הוא מעות ודילנו וש' מה שבהבאי לשמה ופירש הרא"ש עבר ונירש' למ"ד מפני גרירה אפילו בדיעבד אינה מנורשת דאף שאינו אסור מ"מ עשאוהו כמו הורה אלא לאחר לאחר לשמור ניטה ומ"ד מפני כו' מנורשת בדיעבד כיון שהיה יכולה לשמור ניטה אבל לכתחל' מודי דאסור משום אחלופי ובשני דברים האחרים יש לה אב ועתים אינה יכולה לשמור ניטה אבל בדיעבד בכ"מ אינה מנורשת כל הורה אלא לאחר לשמור ניטה ומ"ד מפני כו' מנורשת בדיעבד כיון שהיה יכולה לשמור ניטה אבל לכתחל' אבל בדיעבד בכ"מ אינה מנורשת ושרשב"ל כי דבכל הנ' דברים פליגי בדיעבד והנ' דברים פי' מ"ל אב. ב' יכולה לשמור ניטה. פעמים אינה יכולה קאי אמ"ש עבר ונירש וכ' הרא"ש והר"ש שמשון דהלכ' כר' יוחי שהוא כר"י בגמרא דידן דבגמרא דידן לא חולקו רק דברי ר' יוסף לבד והסכימו לדברי אחרי ס"ס ור"ם בנתון ע"ח כ' ולפ"ד הר"ש כולהו בדיעבד אינה מנורשת ולדברי הרא"ש שני החמירים בדיעבד מנורשת וז"ש בהגה"מ ויל"ל כו' אבל

עזר מקודש

אחר נע ודאי כסר ולהרחיק ד' אמות מהמלים עד אחר קבלפה נע בדלון יש לומר שבספק כזה יש להקל כי אין זה כפחיל' רק דיעבד בשלבים פני הפליח ובוסף שבבגידה ופלטרף גם כן ספק שהסיפות לומר שאינה רולה ושיולי יש עליה איסורא בלר מה ולספק ספיקא יש מקום לערף גם מה שיותר נוסף להחמיר וכמ"ש בתק"ח בזה : שם (שלא מדעתה) נשאלתי באים שאבאו מאיסה עליו ואינו חולים שבנגון בים למה נרש זה . ואמרו לה שבבע לבים אבינו לעידו ואמרה שיבלינו לא סך מבוים כי מוסשה שבש ינרשנה בשל כרחה אם נוליח מזה משמעות שבשיבן לה בך זה הגע לרלונה. ויהי' מוסר לגרשם בשם על מנה ליבן לה בך זה ואחרתי אחין לגרש' כי אם ברלונה מבורש ושיתי לו ליבועם ה'. והרי אלו הי' רלונה לשהגרש בכך זה. מדוב לא יע ו פסר כן ובשקבל הגע בנים דין אלא ודאי שבבשיבאלות אם מקבל הגע . כפי האומדנא תאמר שגם בכפל כך זה לא יקבל הגע . הרי ממילא מה שאמרה בשבע אחר השלשם הבך הוא רק אבל שגם דאפשר לפקוני רולם

באר היטב

רולם ליתן לה כתובה ע"ש . וזה דוקא לדין התלמוד שמגרשין בע"כ . אבל לדידן שאין מגרשין בע"כ אף אם לא היתה שוטה . מ"כ אף בנשתטת מייב בכל מיזבי ממון . ח"מ : י) מנורשת. ובזה הזמן אם עבר ונירש אפי' אם יכולה לשמור אח ניטה מ"מ מחמת תקנת ר"ג אינם מנורשת ומייב לאשה זו בכל מיזב ממון ב"ש ופיי ח"מ

פתחי תשובה

ומ"ש והח"מ מייסב כו' עמ"ש בזה לעיל סי' ע' סק"ה:(עו) י"ל דאפי' בדיעבד. עיין בתשו' מנחת עני סי' ע' שאחריך בזה ולבסוף כ' ללדד להקל: תקו: דאתק ועיגון כתו בכדון דידי' שהבעל הרחיק נדוד כאופן שיקביתו עמו שני דברים מובסקים ע"ש. ועי' בס' ב"מ שב' דבסק הרמב"ם ועור ופ"ע הוא ע"פ גירסת המנורה בסוס' ורא"ש ס' מ"ם ולע"ד יש לחי' לגירסת זו מהלמודן כו' ועכ"ז אפילו' לאקל לכתחל' עכ"ז נקיב מיהו פלגא שבדוד דאף להי"ל אם נשאה לא אלא ובסב עוד דמ"ש הת"מ בשם מהרי"ו דאם הכבל ידע דאסור לגרש לפחות לכתחל' ועבר ע"ד חכמים וגירש יש להסתפק אי זה מקרי דיעבד כו' אין זה נראה: כלל ע"ש: (עז) דאפי' בדיעבד. ע' בתשו' כו' סי' פג שב' דיש מחמירין הזה מחמיר ג"כ בעפים אלומים

פרי

כרמה ומפשר דאף פיסול דאורייתא קאמר וסגירה ליה דבכה"ג לא תקון ודו"ק : (דנמקום מלוה וכו') עיין מ"ש בסי' מ' ופ"ש : (שלא יהנהו בה מנהג הפקר) ומ"ה מ"ש בשוטה דלא תקינו בה רבנן בשוטין ולא אמר אמחלה לשיהנהו בה מנהג הפקר וכשוטה לא אמר אלא כבר אמר לה ובקטנה שוי מיפר' דמתחילה תקינו לה בשוטין שלא יהנהו בה מנהג הפקר ובשוטה לא אמר אלא ותקינו גרושין בה וי"ל דבשוטה אף דמיכא למיחש לשיהנהו בה מנהג הפקר לא תקינו בה רבנן בשוטין אמר אלא מיקיים אקנתא דרבנן דאין אדם בר עם נחש בכשיפה וכדאמי' בר"פ חרש אבל נפקחת ובשהטה אמלו אל בעל גרש ותקינו רבנן דלא לפקה כדי שלא יהנהו בה מנהג הפקר וכיון דהוי מידי דשכיחא דמסתמא כיון דבשהטה אמלחה מגיתו ומגרשם מ"ה תקון רבנן שלא ינרשנה אבל בקטנה הוה אפכא דמסיקר' תקינו לה רבנן בשוטין כדי שלא יהנהו בה מנהג הפקר וכדאמי' בר"פ חרש אמר אמר אמר דלא הוה אבל בקטנה ומקיים' אקנתא דרבנן אבל לגרש קפיה הוה אילמא דלא שכיח' דהא אחיה לכלל דעת ובמלא' דלא שכיחא לא אקון רבנן שלא ינרשנה: (ומינו מיב בשאר כסות ומזונה) מיידי דשאר וכסות נקט ליאל' דאין מקיימין אבל בעונה רמוי לפרישו לפי שאין ביתר בנדיקה אקמות וכדאמי' בתשו' מהרש"ל סי' ס"ה ע"ש : (ולינו מיב לרפאותה) כן כתב הרמב"ם בפ"י מה' גרושין והביא עליו הרא"ש דאם בת רפואה היא אמה לא יהיה מיב לרפאותה וכמ' ים שמשמעות מתמה מולי ומוזרות ומהרפאו ע"כ משמע דדוקא בהיא בת רפואה אבל אם אינה בת רפואה מודה לברב ז"ל שפטור מכל מין חיוב שעליו ומפשר דלא פליגי והרב לא מיירי אלא בשאם בת רפואה וכדאמר בפ' מי שאמא שוטה לאו אמרים אבל בשאם אינה בת רפואה אבל אם אמרים אבל בשאם אינה בת רפואה אבל אם אמרים אבל בשאם אינה בת רפואה אבל אם

(טו) בפתים שוטה וכפתים חלימה. בתשובת מהרי"ו כתב בשם הרשב"א שאסור אפי' בדיעבד בפתים שוטה ופתים חלימה וכן פסק מהרש"ל בתשובה סי"ל פ"ס: (טז) מפני שהי' נראה שתשאר כך. גם הב"י כ' בשם הרשב"א אם באקראי נעלמו, נשתית ונתרפאת הותיל ואין לה תיקון אין לחוש שתחזור לשפות פתחת תרי ויתני וכתב"ג לא מיקרי עתים שוטה עתים חלים עכ"ל וכ"ש בש"ע סי' ב' דלא החרים ר"ג רק עד סוף אלף החמישי כנלע"ד שיש לצדד להקל בזה כמ שזכרתי: ראובן נירש אשתו וניסת לשמעון בעיר אחת קטנה ואין שם יהודים אחרים ובתיהם רחוקים זה מזה והרבה פעמים שהא בבית של שמעון בשביל עסק נראה שאין איסור בדבר כ"פ ת"ה סי' רמ"ג וכתב ב"י ע"ז ואין ג"ל וראייתו אינ' מוכרחת עכ"ל: [טז] לא מהדרינן עיבורא. כבר נתבאר בפסוק ז: [טז] מי שנירש אשתו כו'. בגמ' כתובות תניא הסנרש אשתו לא תנשא בשכונתו לפי שנירשה ברמיזותיו ויב"א לדבר עבירה ואם הי' כהן לא תדור עמו במבוי. זה הי' מעשה ואסרו כפר קטן נדון כשכונה פירש"י אם הי' כהן אפילו לא ניסת לא תדור עמו במבוי שמא יבא עליה ובהן אסור בגרושה אבל ישראל ב"ז שלא ניסת תדור בשכונתו עכ"ל נראה מבואר דשכונה גדולה מפבוי ומ"ה אסר לא תנשא בשכונתו דאם תנשא יש איסור חיוב מיתה החמירו להרחיק אפילו מהשכונה וכ"ש אשת כהן שנתרשה וניסת אלא דבל שלא ניסת יש חילוק דבישראל תדור בשכונתו ולאו דוקא שכונה דאפי' בפבוי שלו תוכל לדור דחד מעשא הוא כיון שאין שם אפי' לאו אין חשש שיבא עלי' דאם יש להם חשק להדדי הלא יוכל לחזור ולישאנה בהיתר ולא נקט רש"י שתדור בשכונתו אלא לאוריי דאיסור דנקט התנא בשכונתו היינו כשתנשא אבל כ"ז שלא ניסת לא החמירו בשכונתו וה"ה בפבוי וזה לא היה בכלל מאסר התנא בפה שאסר שכונתו אלא דבגרושת כהן שיש לאו אפי' בלא ניסת חייב להרחיק אלא דא"צ להרחיק הרחקה גדולה אלא עד סוף הפבוי לחוד והתם

כתשובה שהבי' הב"י ופיין תשובת מהרש"ל ס' ס"ה: יב בפתים שוטה יש ספק אם היא פתים שוטה ופתים חלים וספרה ז' נקיים לעת שעות' ס"י כשיש פקחות אם רשאה להיות נשואה בעת חלימתה כי אולי הטעם הוא משום תימוד ומכשיו מעורר התימוד ואפשר ימי שעותה שלה לא היה לה תימוד וקלת רואה דמהני ז' נקיים של שעות' ממ"ש בס' החרם דמבי' לי' חליבא דר"א דאמר חרם קידושין ספק הוא אי ס"ל משום דפתים חלים ופתים שוטה וקאמר כ"מ אם יכול לגרש ולא קאמר כ"מ זה אם היה חרם אם יכולה להנשא דאם ס"ל דמחזיקי אותה כל ימי' בפתים חלים ופתים שוטה ואין לה עת קבועה א"כ אסורה להנשא: הגה (יב) אפי' בישראל לא תדור עמו כמלר. עכ"ל בס"ב בס"ש מבאר דחיישי בבעלה ומגרשה אבל אם היה בשואה כו' ועי' בס' ק"ל ס"ב דבפורות אות ל"ש שהולק עליו:

הגהות רעק"א

לעמור. כ"כ וכ"כ המהרש"ם ח"ב פי' עד: ו] כ"ש אות יד ל"ל ש"ע בחלי כ"ב ע' הפו' הרמב"ם ח"ה פי' ר'

עזר מקודש

שפהי' בפוחס עי"ז כיוסר. וח"מ בפוחס נ"ב בלא"ה שמפסמא לא יגרשה כשל כ"ה. אז בלא יעלה בידה גם אז אפרגים ולא מקבל לידה ונם שיש לה פחד שמא יגרשה יש נ"ב לד שמא שם יפוך שלום כרלוכה ומפוקפה ולזה רולם ליכע אחר ההשלמה ומה שבתבתי בתוק"ל לד שכוח ע"י פסק שמא בלבה היא מרולם כדי שלא להכשילו ושלא יפיו בני שכולה. ובמתיבם מה בכסב הרמב"ם ז"ל בהא דכופין עד שיאמר רולם אני שמקפמא לב מעוק

פתחי תשובה

לפפי' בדיעב. ומה שמקיק רא"ש אבל בפתים שוטה כו' היינו בלא תרחזקה כן נ"פ(כ"ב כוונפו לף שאין זה לפוכו ועמ"מ וכ"ם) וע"ש עוד פי' דברי רבינו שמשון פסולא בב"י: (יז) אבל בפתים שוטה. עבה"ע וע' בע"ז בקי"ה שדפתו לחלק בין זמן הש"ם ובין אחירנא אחירנא דאיכא חרגמ"ם ואין לפנין אחים ולבטלו מפ"ו המשמש דנרירה יבו"ם דמשמע שדעתו לחקל גם בהחזקה נ"ש וע' בסמו' בריש אבריס פ"ם פ"נ וע' בסמו' מאמר מרדכי פי' מ"ש: (יח) מי שנירש אשתו. עי' בפל"מ פכ"ח מהא"ב דין כז בחוקה: (יט) אם נשאה לאחר. עבכ"ש בס"ב כ"ש שכתב דאיירי בנשאה ונתגרשה אבל אם היה בשואה כו' וע' בס' ק"ל ס"ב דבפורות אות ל"ש שהולק עליו:

פרי

סי' קיה ספרים על המדש ומתמיר הרבה בזה פ"ב. ודברי המחבר פיקר וכ"ש בעתים שוטה ופתים חלומה ונירשה בפת חלומתה שיש להחיר בפשיטות ופיין בחמו' מהרש"ל הנז' שמה שנחלקו הרמשונים דדעת רבי שמחה דלעניין שמירת גיטה דשוטה נא בעיון דעתו ליולחא כולי האי כמו בקטנה המתגרשת בקדושי אביה ודעת רבי' אפרים ורמבי"ה דגדולה שאין בה דעת גריעא מקטנה דאחי' לכלל דעת ע"ש: ז (מי שנירש אשתו וכו') בסמ"ג דכתו' תניא המגרש את אשתו לא תנשא בשכונתו ואם סי' כהן לא תדור בתנוי אם סי' כפר קטן זה הי' מעשה ואמרו כפר קטן נידון כשכונה הא דקתני לא תנשא ומדקתני לא תנשא ומדקתני לא תנשא דאם יש לומר דלרבנות' נקטיה דנ"מ מירושין שגם מתארס בשכונתו אלא אפי' נשואין דאיש לם בעל ובעלה משמר' אעפ"כ לא תנשא ומדקתני לא תנשא בשכונתו שמעי' דבישראל קודם שנשאה יכולה לדור בשכונתו וכן מדקתני סיפ' אם סי' כהן לא תדור בתנוי שמעי' דבישראל קודם שנשאה יכולה לדור בתנוי ומיהו איכא לספוקי מי שריא לדור עמו בחלר או לא והכא מלשון רש"י שכ' אבל ישראל כל זמן שלא ניסת תדור בשכונתו משמע דוקא שכונה הוא דשרי אבל חלר לא ומהכא משמע נמי דס"ל לרש"י דתנוי גדול משכונה וסר"ן הבינו רש' לזה מהא דאמרינן בגמרא היא נדחי' מפניו ואם סי' חלר שלה הוא נדחה מפניה ותמה פ"ז דחלר אפי' עכידתה דהא בשנשאה אפי' בשכונה אחת אין רשאין לדור ובנשאה כהן אע"פ שלא נשאה בתנוי איכא אחרים ואכתי יש לדון דבשכונתו משמע דוקא שכונה הוא דשרי אבל חלר לא ומהכא זה פי' דבריהם בשאה ישראל איכא חיוב ומכאן יש ללמוד שאפי' אשת ישראל אינה נשאה בתנוי אלא דבר אחר אבל אם נשאה בתנוי איכא אחרים שיהיו אחרים אחרים אבל אם אינו מכוון בגרשה אבל אם נשאה בתנוי

ר כן הוא כמ"ה ס כריימ"ל סס פ ר"ימרת דרב ספת סס פ כמ"ימרת דרב הוגת כריה דרב יהוסף לפי פלא נפסק הלכה סס כדברי אחד מהם ה"ה סס ב מיהדת דרב נחמן סגת בחגל דבמי וכו' ג מובדת דהגת חרום וחרוספר דלסו לקמיה דרבת

ביאור הגר"א

ז) גירסת כו'. הרמ"ם כ' סס ומסס מנשתם לאחר ומסתרמלם או מתגרשה הרי היא כאשם כהן שהיא בולין וכ"כ הרן בשכ"ל וכתב ור"י כ' כיון דקי"ל כפ' בפרק הקדושין במ"ג מסכיסתה שאם בעל וגת קידם אינו לוקה ל"ד לאשם כהן ואינה אכורה אלא בחלר וכ"כ הריב"ם בפי' ס"ם בשם הריב"ל וכ' דגזה אכורה אפי' בעין דר' זכריה ומה שכתב דדוקא בכביה כו' אבל דברי סברת הראבה נראין כמ"ש בכל דסקון דבכן כו' ומ"ש הסס הוא דשכוי' כו' ולא הסס דאיסורא דרבנן אלמא הל"ם בזה ומ"ש בריב"ם וכתב סס וה"ה לגרשה משום איסור דרבנן בגון מדין מחזיר גרושתו דבכם ב' ב' ס"ם ס"ם בגלוגסא הכ"ל וז"ם גירסה כו' ומסס מ אפי' באיסור דרבנן: יח) כאלו נשאת לאחר ג"ז סמוה ומשך אחר דבריו בראבעבים שבאיסור רק ב בו': יט) ה"ל כת. כ"ז ב"כ ל' הרמב"ם עד כו"ם אפי' ודעמו כמ"ם הרן שאחלה כיון שאסור לדור בחלר אחר אסיר כה"ג ולא כרש"י שכ' דוקא בכהן וכן כתב העור: כ) ודוקא כו' מהא דע"ם ק"כ כ' כי הם דהגות בכרמ כו' וכ"ר אלה עליו וכ' שאין ראיתו מוכרים וז"ם ו"ל: כא) ואינו כו' דלפי' בכ"ל בתקום רבים אכור אכ"ל: כב) ומוסר כו' ומלוה כו' בירו' פי"ח דכתובות הל' ג' ר' יעקב בר אחא בשם ר' יוחנן ר' אילא בשם ר' אליעזר בשם שאדם חם על בניו אלמנתו כך חם על בניו גרושתו דא"ר יעקב ב"ר אחא בשם ר"ל מנשרך אל הבעלם זו גרושתו אפשיה דרי"ג הוות כו' עבר ריב"ג ושיב אלן ר מבזיון כו' וכן נמ"ר פ' נראשים ס"ז ובס"ם בהר ד"ל ומ"ם ך אל מסעלם ר"ל בשם ר"ל זו גרושתו ריב"ג כו' כיומי דר' מנחומא כו': כג) ובלבד כו'. בכ"ל וכ"ל במדרש הכ"ל ס"ל ר' מנחומא ואזלם ומסמני' מס משנקתך כו': כד) או מכי כו' אבל בוס' ורי"ף פי' דשכיהם עבדיהן ועבדיהן שם ומסור בסב כאן מכדין ובפי' כ' מכין ולא"ם:

ביאור הגר"א

ז) גירסת כו'. הרמ"ם כ' בם ומסס מנשתם לאחר ומסתרמלם או מתגרשה הרי היא כאשם כהן שהיא בולין וכ"כ הרן בשכ"ל וכתב ור"י כ' כיון דקי"ל כפ' בפרק הקדושין במ"ג מסכיסתה שאם בעל וגת קידם אינו לוקה ל"ד לאשם כהן ואינה אכורה אלא בחלר וכ"כ הריב"ם בפי' ס"ם בשם הריב"ל וכ' דגזה אכורה אפי' בעין דר' זכריה ומה שכתב דדוקא בכביה כו' אבל דברי סברת הראבה נראין כמ"ש בכל דסקון דבכן וכו' ומ"ש הסס הוא דשכוי' כו' ולא הסס דאיסורא דרבנן אלמא הל"ם בזה ומ"ש בריב"ם וכתב סס וה"ה לגרשה משום איסור דרבנן בגון מדין מחזיר גרושתו דבכם ב' ב' ס"ם בגלוגסא הכ"ל וז"ם גירסה כו' ומסס מ אפי' באיסור דרבנן: יח) כאלו נשאת לאחר ג"ז סמוה ומשך אחר דבריו בראבעבים שבאיסור רק ב בו': יט) ה"ל כת. כ"ז ב"כ ל' הרמב"ם עד כו"ם אפי' ודעמו כמ"ם הרן שאחלה כיון שאסור לדור בחלר אחר אסיר כה"ג ולא כרש"י שכ' דוקא בכהן וכן כתב העור: כ) ודוקא כו' מהא דע"ם ק"כ כ' כי הם דהגות בכרמ כו' וכ"ר אלה עליו וכ' שאין ראיתו מוכרים וז"ם ו"ל: כא) ואינו כו' דלפי' בכ"ל בתקום רבים אכור אכ"ל: כב) ומוסר כו' ומלוה כו' בירו' פי"ח דכתובות הל' ג' ר' יעקב בר אחא בשם ר"ל ר' אילא בשם ר' אליעזר בשם שאדם חם על בניו אלמנתו כך חם על בניו גרושתו דא"ר יעקב ב"ר אחא בשם ר"ל מנשרך אל הבעלם זו גרושתו אפשיה דרי"ג הוות כו' עבר ריב"ג ושיב אלן ר מבזיון כו' וכן נמ"ר פ' נראשים ס"ז ובס"ם בהר ד"ל ומ"ם ך אל מסעלם ר"ל בשם ר"ל זו גרושתו ריב"ג כו' כיומי דר' מנחומא כו': כג) ובלבד כו'. בכ"ל וכ"ל במדרש הכ"ל ס"ל ר' מנחומא ואזלם ומסמני' מס משנקתך כו': כד) או מכי כו' אבל בוס' ורי"ף פי' דשכיהם עבדיהן ועבדיהן שם ומסור בסב כאן מכדין ובפי' כ' מכין ולא"ם:

עזר

כוחר בהרחוי. אין זה לילכה למעשה לכתחלה בשום אופן. ובהכהי סס רק לד זכות קלם על דיבר להקל קלם מהעונש ע"י סברת זו. אך לכתחלה גם בשעת הדחק אין להקל כלל בזה והוא בכתי' ע"ש חז"ל רלה שלמת הה"ד ע"ה לדון על דברים שבלב ילחה ב"ק ר"ה ובסוד יוסר דברי חמם ומכ"ם בשמשבפס ביכרת שחיבה רולה וכל שאין לה רצון בכך זה גם שבכך הרוגה מחרם סמרולה אין בפקעם ההקנה בזה. ובכלל בעל כרפס הוא בשאין נוהן לה סך כרלונם. ומ"ש

חכמת

ביחי מדיס המכחישין אז"ז וא"כ כיון דפרי בפק פרפה אסור לדור עמם ובזה ודאי מותר לגרשם וא"כ מ"מ איכה אכורה לו רק מספק ואינו לוקה לכך אינמרך לא יוכל לשלמה לאלו ודאי ול"ע ובכ"ז יבוכה יעקב דזה משני ל' גם בשעות כיון דא"ר לגרשם רק כה זה דבריו סמוהין מאד דברי רוח עלמנו רלה דברי הפ"ם ובסוכו' פ"ד דגיטין דהמולא מ ום ס"ר בלא בפלי' לסמלים לא בעל הגם רק בכסב דל"ם בפלי' כיון דא"ל ודברי בלאם גם לב"ם בדבפה ודאי דבופר לגרשה ר"מ"ם הפ"ר רק שבכסוב לא מיירי מזה אך עכ"פ כיון דאסור גרשה אכם פפ"ר שוב כיון דלא בפלי' לא הי' בכאי ודברי פי' אסור לפייסה בדיבורין לקבל הגם ברלון וא"כ פוי ביהו לשמרה בממון ואסור מפי בפ"ה ואין זה ביטול הגם כיון דלא בפלי' ולי"ע בב"ז:

פרי

המ"מ לשם דמשמע ודאי דאף איסור' דאורייתא ליכא דהא קיימה כמיגה דהיינו ע"י קדושין ושמא המחרי פפי בכהן מ.וס דמו לא מלי למנסבה ומיס גנוגים יומתקו משא"כ בגירש אשתו אין הכשרים דכיון דאפשר למנסבה בהיתר לא תקיף ילריה כולי האי והילכך פני לי' בהרחקה אלר ובכי אמרינן בפ"ק דסוסה בני סוסה שאין בעלה נאמן עליה משום דאי אמרת במדה שכן יש לה היתר מאמר בסוסה שאין לה היתר וא"א לשון הרא"ש קשה להולמו ושמא מייבין נמי ביקדשים בלעבה ובכהי נים' נמי לשון הרא"ש אבל דברי ר"י ברמין מיקר שכתבו הר"ן והריב"ש בשמו דכיון דליכא איסורא דאורייתא בנמחיר גרושתו פ"י ביאה לאחרים דלף בנמצוי רשאה לדור עמו אבל בחלר לא וה"ה לק"ם ביאקת מביאו וכנם והולי' דרשאי להיות פמה בנמצוי וכ"ם הוא מדין מחזיר גרושתו דהא הכא יש היתר דומיא דנדה וכפת נפלו דמי ודלא כהריב"ש שבבור דמתמרינן בה כמו בשאם כהן שנתגרשה דאפ"ג דהא דאורייתא וכל דתקון רבנן כפין דאורייתא תקון ולית דהא איסור ביאת פנויה הוכחנו לעיל דהוא מן התורה אעפ"כ סני בהרחקה אלר וכי בשביל שנתוסף בה איס ר מיעקת דהוי דרבנן אפשיר ביאת פנויה דאי אמרינן דאיסור דרבנן שנמחיר יותר בהרחק' ופוד מאי דאי דקאמר כל דתקון רבנן כפין דאורייתא תקון דמתן ליתא לן דתקיט אשם כהן שנתגרשה ולא דתקון כפין פנויה דהוי נמי מן ההור' ומדרב' לבא דמיא אפי' ביאת פנויה לא הוא אלא דרבנן כי היכי דבני פנויה לא תקון כפין דאורייתא כ"ג בני מיעקת מבינו לא תקון כפין דאורייתא והילכך כ"ל נרור להחיר לתיעקת מבינו שהדור עמו בנמצוי כיון דליכא אלא איסור דרבנן וכ"ם המ"מ ודלא כהריב"ש: (הגה כמילו נשאת) שאז אסור לדור עמה בנמצוי כדלעיל בסס"ק י"ז וע"ש: (אבל מותר ליכנס לביתה) סברא זו נרורה בטעמה ואין פעם לדברי הב"י דמולק בזה וכן דעת הסמ"ם: (רק יחוסם פ"י אליהם) כ"כ הס"מ דבמ"ר נראשים פ' ל"ד ויקרא פל"ד דמבינ מעשה שאדם מ' נתן משום לגרושתו בתורת לדקה ופ"י זה ירדו נשמים ומשמע הסס שנתן לה פ"י אלהו ע"כ ובירו' בפ' אלמנה ביאתה דר"י הגגילי מיתתיה הוה מעיק לי' ובשבקה ומתנסיב לאפסורא דקרתא ומתנסת מן נכסוי לבחר נסבין ר"י הגגילי ויהבון גנו חד ביתא מן דידיה והוה מסיק לון מזונין כל יומין דהוון נמיין פ"ש ומבארך לא המפלם זו גרושתו. (ונרושה שנאה וכו') אפי' גרושת ישראל אפ"פ אלא נשאת וכדאמ הרמב"ם ומה שהמה הב"י על הסור דכיון דאשם ישראל שנתגרשה מותרת לדור אפילו נמצוי אמ"כ כי אמו לקמן לדינא אמאי משמתי לה וכו"ל נרבי' לפרושי דבכהן שבירם אם אשתו מיירי ע"כ ותימ' לאמיהה דהא הרמב"ם סבור לכתוב מותרת לדור נמצוי ואפ"כ כי אמו לקמן משמתי' לה וכמו שפסק הוא בעצמו כאן ומיהו בדריב בחלר א' אין מנדין אותי לכ"ע וכמ"ש בס"ק י"ז וע"ש: (מנדין או מכין) המרכאי הרבה זה בגיאורי לה' י"ט בפרטי מנהגי איסור פ"ש: (הותר' לחזרתו בד ן ולדור עמו) תגיפה לדין ודירה עמו לענין זה שוין הם ונלמד מהירו' דס"פ הזורק ומספ"ג דאבל רבתי פ"ש ומסתברא דבמש' כהן נמי דינא הכי. (ביא ב דחם מפניו) אפי' בחלר של שביבה. וכ"ם אם דרים בשכירות ומשמע ודאי שאף הגירושין קנתה אלר שהוא ידחה מפניה ומיהו אם לא קנתה אלר אלא בחשמ' לאיש א' שיש לו חלר בלאותו מבנו משמע שהיא ובשל' הב' בדמין מפני בעלה הא' וכ"כ הח"ר ואי קשי' דא"כ כי תנפיא לן בש"ם בית' הלר של שביבה מהו ובעינן לחפשם מהא דקתני בית' בדמים מפניו ודמיון דינאה דאינר אמאי לא דמיון דבהיא מיירי בשבשאם לאיש אחר שאף שיש לו חלר אחרים בדמים מפניו וי"ל מהוא דמשמע לי' דהא נמי פשיטא כיון שאין בחלר שלה א"כ מדיפא מינה קמשני ודו"ק:

זהב

בחצר חבירו דשייך שם חשד אשתו ק"ו בגרושתו כאן והראי' פע"פ לאו ראיה היא דודאי ההוא נכרא הי' עבריין והא דבוכה בת"ה דשמא איתוק מכח אותה עבירה לאו מלהא היא דהא כל יומא הי' אותה שם ולא איתוק כל זמן שלא אתה זונות רק אותו יום ששתה זונות ע"כ וראי איסור נמור הוא ולא הי' לו ל"ם"א להביא דעה זו כלל כנלע"ד: [כ] אז מכין אותו כו'. בגמ' אסר ר"מ משמתינן להו ורב הונא ברי' דרב יהושע אסר אף מנגדינן לי' והמור כתב לענין גרושת כהן בפי' ו' דמנגדינן וכאן בישראל שנרשה ונישת ונירש דהוה ג"כ לאו כ' המור דמשמתינן להו ותירץ ב"י דלאו דבהן בגרושה קיל כיון דאינו שיה בכל בנגידה אבל בלאו דישראל בגרושה דניסת ונרשה הוי לאו השוה בכל ישראל ושסותה חמירא מנגידה דס"ל דרב הונא ניגודא בלא שמתי' קאסר ובשום דמפסקי הלכה כדברי מי כש"ה מחלק הכי. ולעד"נ דאם באנו לחלק בלאוין ניחא מפי' חלק דבגרושת ישראל וניסת ונתגרשה אם בא עלי' הבעל אינו לוקה כמו שזכרנו בס"ז בשם הר"ן בשם ר"י בשא"כ בכהן דיש מלקות דאורייתא וכיון דבישראל אין מלקות דאורייתא אפי' בא עליה אין נגידא שהיא מלקות דרבנן בסקום זשר אם בא עמה לפני הדיינים כנלע"ד נכון: [כא] לבו גם בה. עי' בתשו' רשב"א בענין חלוצה אם גם בה דצריך להיות ק ובתשו' רמ"א פאדווא ומשמע בנימין סימן קי"ג: [יח] עושה שליח לתובעו נראה שזה פיירי בענין שהיא אסורה להנשא לו עוד כו' אבל פל' הרמב"ם ופור שכתבו סתם גרושה משמע דאפי' אשת ישראל גרושה שלא ניסת יש לחסיר: [יט] אבל סותר ה"ה ועיקר ראיתו מכח היא דע"פ ההוא נכרא ונרשה לדביתהו אזלא אינסבא לחנוקה כל יומא דעת אזיל ושתי חסרא הוה קא עבדא לי' כשפים ולא קא מהניא לי' בי' משום דהוה מזד בר בנפשי' בזונות יומא חד אשתי פובא דלא הוה ידע כמה שתי עד שתסר אזדהר בנפשי' אפיקתי' בזונא ומסיק שם דאיתוק ש"מ דשרי לכנים בבית ולשתות שם כמה כוסות דמסתמא לאו בעבריינא עסקינן דא"כ מאי סייתי תלמודא דאיתוק משום זונות דלמא הוא עבירה גרמה לי' דאסור תלמודא לעיל סינה דרבא אמר לא חש למילתא דאיתוק רבה בר ליעאי בזונות דאסר משום דאוהבית בפירקי הי' וביישו לרבה ע"כ. והב"י כתב ע"ז דלא נראה לו כן ואין אפירתו וראיתו סוברתה ולעד"נ דאיסור ברור יש כאן דודאי יש חשד שהיא מסרת ברס"ותיו ולא מהני בזה מה שיש שם אנשים אחרים דהא אינם סכירים באותן הרסנים וראי' ברורה שהיא דאם באים לפני הדיינים ביחד משמתינן אותם אע"פ שיש שם אנשים דרבה אלא ודאי מעתם רמיזותיו וכ"ש בזה שיש לחוש שמא ילך לאותו בית כשלא יהי' שם אלא היא ובפ' הסוכר פירות איתא מי ש ש לו בור

עזר

כוחר בהרחוי. אין זה לילכה למעשה לכתחלה בשום אופן. ובהכהי סס רק לד זכות קלם על דיבר להקל קלם מהעונש ע"י סברת זו. אך לכתחלה גם בשעת הדחק אין להקל כלל בזה והוא בכתי' ע"ש חז"ל רלה שלמת הה"ד ע"ה לדון על דברים שבלב ילחה ב"ק ר"ה ובסוד יוסר דברי חמם ומכ"ם בשמשבפס ביכרת שחיבה רולה וכל שאין לה רצון בכך זה גם שבכך הרוגה מחרם סמרולה אין בפקעם ההקנה בזה. ובכלל בעל כרפס הוא בשאין נוהן לה סך כרלונם. ומ"ש

חכמת

ביחי מדיס המכחישין אז"ז וא"כ כיון דפרי בפק פרפה אסור לדור עמם ובזה ודאי מותר לגרשם וא"כ מ"מ איכה אכורה לו רק מספק ואינו לוקה לכך אינמרך לא יוכל לשלמה לאלו ודאי ול"ע ובכ"ז יבוכה יעקב דזה משני ל' גם בשעות כיון דא"ר לגרשם רק כה זה דבריו סמוהין מאד דברי רוח עלמנו רלה דברי הפ"ם ובסוכו' פ"ד דגיטין דהמולא מ ום ס"ר בלא בפלי' לסמלים לא בעל הגם רק בכסב דל"ם בפלי' כיון דא"ל ודברי בלאם גם לב"ם בדבפה ודאי דבופר לגרשה ר"מ"ם הפ"ר רק שבכסוב לא מיירי מזה אך עכ"פ כיון דאסור גרשה אכם פפ"ר שוב כיון דלא בפלי' לא הי' בכאי ודברי פי' אסור לפייסה בדיבורין לקבל הגם ברלון וא"כ פוי ביהו לשמרה בממון ואסור מפי בפ"ה ואין זה ביטול הגם כיון דלא בפלי' ולי"ע בב"ז:

פרי

המ"מ לשם דמשמע ודאי דאף איסור' דאורייתא ליכא דהא קיימה כמיגה דהיינו ע"י קדושין ושמא המחרי פפי בכהן מ.וס דמו לא מלי למנסבה ומיס גנוגים יומתקו משא"כ בגירש אשתו אין הכשרים דכיון דאפשר למנסבה בהיתר לא תקיף ילריה כולי האי והילכך פני לי' בהרחקה אלר ובכי אמרינן בפ"ק דסוסה בני סוסה שאין בעלה נאמן עליה משום דאי אמרת במדה שכן יש לה היתר מאמר בסוסה שאין לה היתר וא"א לשון הרא"ש קשה להולמו ושמא מייבין נמי ביקדשים בלעבה ובכהי נים' נמי לשון הרא"ש אבל דברי ר"י ברמין מיקר שכתבו הר"ן והריב"ש בשמו דכיון דליכא איסורא דאורייתא בנמחיר גרושתו פ"י ביאה לאחרים דלף בנמצוי רשאה לדור עמו אבל בחלר לא וה"ה לק"ם ביאקת מבינו והכא דמיא דהוי דומיא דנדה וכפת נפלו דמי ודלא כהריב"ש שבבור דמתמרינן בה כמו בשאם כהן שנתגרשה דאפ"ג דהא דאורייתא כל דתקון רבנן כפין דאורייתא תקון ולית דהא איסור ביאת פנויה הוכחנו לעיל דהוא מן התורה אעפ"כ סני בהרחקה אלר וכי בשביל שנתוסף בה איס ר מיעקת דהוי דרבנן אפשיר ביאת פנויה דאי אמרינן דאיסור דרבנן שנמחיר יותר בהרחק' ופוד מאי דאי דקאמר כל דתקון רבנן כפין דאורייתא תקון דמתן ליתא לן דתקיט אשם כהן שנתגרשה ולא דתקון כפין פנויה דהוי נמי מן ההור' ומדרב' לבא דמיא אפי' ביאת פנויה לא הוא אלא דרבנן כי היכי דבני פנויה לא תקון כפין דאורייתא כ"ג בני מיעקת מבינו לא תקון כפין דאורייתא והילכך כ"ל נרור להחיר לתיעקת מבינו שהדור עמו בנמצוי כיון דליכא אלא איסור דרבנן וכ"ם המ"מ ודלא כהריב"ש: (הגה כמילו נשאת) שאז אסור לדור עמה בנמצוי כדלעיל בסס"ק י"ז וע"ש: (אבל מותר ליכנס לביתה) סברא זו נרורה בטעמה ואין פעם לדברי הב"י דמולק בזה וכן דעת הסמ"ם: (רק יחוסם פ"י אליהם) כ"כ הח"מ דבמ"ר נראשים פ' ל"ד ויקרא פל"ד דמבינ מעשה שאדם מ' נתן משום לגרושתו בתורת לדקה ופ"י זה ירדו נשמים ומשמע הסס שנתן לה פ"י אלהו ע"כ ובירו' בפ' אלמנה ביאתה דר"י הגגילי מיתתיה הוה מעיק לי' ובשבקה ומתנסיב לאפסורא דקרתא ומתנסת מן נכסוי לבחר נסבין ר"י הגגילי ויהבון גנו חד ביתא מן דידיה והוה מסיק לון מזונין כל יומין דהוון נמיין פ"ש ומבארך לא המפלם זו גרושתו. (ונרושה שנאה וכו') אפי' גרושת ישראל אפ"פ אלא נשאת וכדאמ הרמב"ם ומה שהמה הב"י על הסור דכיון דאשם ישראל שנתגרשה מותרת לדור אפילו נמצוי אמ"כ כי אמו לקמן לדינא אמאי משמתי לה וכו"ל נרבי' לפרושי דבכהן שבירם אם אשתו מיירי ע"כ ותימ' לאמיהה דהא הרמב"ם סבור לכתוב מותרת לדור נמצוי ואפ"כ כי אמו לקמן משמתי' לה וכמו שפסק הוא בעצמו כאן ומיהו בדריב בחלר א' אין מנדין אותי לכ"ע וכמ"ש בס"ק י"ז וע"ש: (מנדין או מכין) המרכאי הרבה זה בגיאורי לה' י"ט בפרטי מנהגי איסור פ"ש: (הותר' לחזרתו בד ן ולדור עמו) תגיפה לדין ודירה עמו לענין זה שוין הם ונלמד מהירו' דס"פ הזורק ומספ"ג דאבל רבתי פ"ש ומסתברא דבמש' כהן נמי דינא הכי. (ביא ב דחם מפניו) אפי' בחלר של שביבה. וכ"ם אם דרים בשכירות ומשמע ודאי שאף הגירושין קנתה אלר שהוא ידחה מפניה ומיהו אם לא קנתה אלר אלא בחשמ' לאיש א' יש לו חלר בלאותו מבנו משמע שהיא ובשל' הב' בדמין מפני בעלה הא' וכ"כ הח"ר ואי קשי' דא"כ כי תנפיא לן בש"ם בית' הלר של שביבה מהו ובעינן לחפשם מהא דקתני בית' בדמים מפניו ודמיון דינאה דאינר אמאי לא דמיון דבהיא מיירי בשבשאם לאיש אחר שאף שיש לו חלר אחרים בדמים מפניו וי"ל מהוא דמשמע לי' דהא נמי פשיטא כיון שאין בחלר שלה א"כ מדיפא מינה קמשני ודו"ק:

מקודש

במק"ל כ"ר הוא כשים ספר מוס בה או אינה דבר שמשורם הדין כופין ליפה להוליא בכתי'. ולא ריה בזה מקנה כלל שבספק כפיקא יש יותר לד להקל ולספק מוס מלטרף קלא בספ הכ"ל מלד עומק הלב ומ"מ לל"ע לה ל גם בזה כפ"ם. קנין קודר בין זוג לגבי פטורין ולא היה מדובר שבחתרה בפ"ד משמה ולפ"כ הי' חזרת ממנה כיון שפקקבה פפ"ם ז"ל

שלמה

פי' קיים. פ"ו בהגה גירסת מדעבה ומלא פסול כ"כ נראה דדוקא פסול דהיינו פסול מדרבנן אבל אם נמלא בעל דמה"פ ל' פוי נע הדר דינא דהחרם במקומו עומד וא"י לגרשה בע"כ ונראה דבכה"ג דהגע כבר מפ"ה ורק מדרבנן פסול אם א"ל לו לגרשה בע"כ מהירין לו ליסא אחרים אפי' בלי מיה רבנים ולא מיבעיא דעה הרב רמ"א לקמן בסעיף זה דבכ"ב דבל היכי דאלוה לגרשה או לגרשה אם גרושין מהירין לו לגרשה בע"כ לו ליסא ל' כשים דמפעע דמשנה נזירה דבכ"ב לגזירה ל' כשים א"כ הגה כיון כמבורר בגמלא פסול ל"כ ולא דיכול לגרשה בע"כ הי' דיכול ליסא עוד אבה אף גם לדעת הה"מ וכ"ם שבכתו שלא הבין מהרמ"ם רק לגרשה בע"כ ולא ליסא ל' כשים מ"ה נראה דהיינו דוקא דהיינו מפ"ם פוי אשתו ממנו א"כ בזה פטיר אחיר. עפי לגרשה בע"כ דבזה אינו עובר על החרם רק בשעת מעבה ולא

חדש

מסופר והרי אתום' בפ"ק דגיטין דף ט' ע"ב כתב בשם ר"י דמדנעי' שיאמר לסופר לכתוב ולעדים מחתו משמע דבעי שלוחות ואלו בפ"ב דגיטין דף כ"ג ד"ה והא לאו וכו' הטו בשם הפך שברת ר"י דלא בעי' שלוחות בכתיב' דוכתב לאו מנעל קאי אלא מסופר ע"ש והב"י הביא ממהקה זה לקמן בסי' קכ"ג ע"ב: (ואף אם שלוחו כותבו לריך שיהי' משל הבעל) לאו למימרא דבשעת כתיבה לריך שיהי' שלו דאם וכתב לא משמע שיהי' שלו וכמ"ש הב"י בשם רש"י דכותבת בשלה ומקנה ולא לריך לאקנויי מעיקרא דבכתיבה שלא הבעל הוא שלו כתובו וכתב קרינן ביה ולגבי ונתן בעי' שלו והילכך מקנה לו הבעל כתוב ומתוס והוא מגרש' בו ע"כ וגם ממקלת פ פקיס שהביא הב"י בשמם דיותר טוב ליתנו לבעל תחלה כדי שלא יכתב הסופר ליתנו אח"כ לבעל מוכח להדיא דבכתיבה לא בעינן שיהא שלו אלא דוקא בשעת נתינה. הזקקתי לזה לאפוקי מהב"י שכתב וז"ל והרא"ש כתב בסדר הגט והסופר יתן הקלף והדיו בתחל' לבעל דבעינן וכתב ונתן שיהא הגט שלו עכ"ל כלומר כדרך שבני אדם כותבין בדבר שהוא שלהם וגם לא שייך נתינה אלא בדבר שהוא שלו עכ"ל הב"י ולא ידעתי למה הוצרך לזה דא' משום שכתב הרא"ש שהסופר יתן הקלף והדיו דמשמע שלריך ליתנו לבעל קודם כתיבה אלמא דבשעת כתיבה בעי' שיהא שלו אי מהא לא ליריה דלרוותא דמילתא כ' כן וכמ"ש הפוסקים דטוב ליתנו לבעל תחלה ואי משום דנקט בתילתא וכתב ונתן הא ודאי דמסיפא סמיך דסייענו ונתן וכדאמרינן, בפרק גט פשוט לתמניתן הבעל נות שכר הסופר מ"ש דאמר קרא וכתב ונתן וכיון דהרב נקט ליתנא דש"ם ליכא למידק מידי מדבריו הפך אמר הפוסקים ולכן הדבר ברור דלכ"ש לא בעי' שיהא שלו בשעת כתיב' דלא כהב"י לדעת הרא"ש: (כשהבעל מלוי שנתן לו הסופר וכו') כ' הב"י וז"ל ויש מהפוסקים סברים שא"ל מסירה ש ם דבר דנמרדכי בפרק החקבל כתב מסירת הקלף והקולמס לא ידענא מנ"ל ע"כ ק"ל: עלה דהרב נופיה כתב לקמן בסמוך דהכתב בה' הגט דמרדכי ומה הקילומוס של אחרים אין פסול בכך משמע דוקא קולמוס דאין כאן מסרון הכיכר אבל אם קלף ודיו שב אחרים פסול ע"כ ולפי דברי הרב נמלא המרדכי סובר אם עלמו אבל לשון המרדכי הוא זה ואין לבעל למסור הקלף והקולמוס לידם כ"א במקום שהוא עלמו עומדו מידו לידה אבל היכא דאמר לב' והן שלוחין שלו הרי הן במקומו ואפי' במקומו קולמוס והקלף והדיו מיני יודע מנ"ל דהא הכן מי שהי' מושלך בבור ואינר כ' בשומע קולי כו' יכתבו ויתנו והא ליכא נתינה קלף ודיו ע"כ ואפ"י שפשם לשון המרדכי מורה כדברי הב"י מ"מ מ"מ לפרשה כך מכח לשון אמר דה' הגט ועוד דקמסיים דהא תן וכו' ומה ואי' היא זו לומר שא"ל מסירה שאני בהם דהוי שלומו אבל כשנותנו מידו לידה מיה"כ דבעי מסיר' וכמו שמילק הוא מחמל' אלא משמע ודאי דה"ק דכשעבה שליח הרי הוא במקומו ואי ליכא מאן דמלריך בהא מסירה מיני יודע מנ"ל דהא תן וכו' נאופן שאין לריך מסירה שוב דבר מדרבנן הוא מכלל הסופרים שלריך הסופר להקנות הקלף והדיו לבעל ואם לא הקנה פסול הגט וכן דקדק הב"י מכמה פוסקים שאם לא מסר הקלף יהדיו וגם לא נתנו מ"ה לבעל דאם לא משמע שיהי' שלו וכמ"ש הב"י דכותבת בשלה ומקנה ולא לריך לאקנויי מעיקרא דבכתיבה שלא הבעל הוא שלו כתובו וכתב קרינן ביה ולגבי ונתן בעי' שלו והילכך מקנה לו הבעל כתוב ומתוס והוא מגרש' בו ע"כ וגם ממקלת פ פקיס שהביא הב"י בשמם דיותר טוב ליתנו לבעל תחלה כדי שלא יכתב הסופר ליתנו אח"כ לבעל דאם לא נתנו מיד לבעל אינו מגרש בו ע"כ הרי דמשמע דבעינן שיהא שלו אבל א

קכ (א) כשהבעל מלוי. אבל מי שאיש מושלך בכור מו הולך למד"ם ואמר כתבו ותנו גם לאשתי הם כותבין ונותנין בלא שום הקנאה [ב] דבעלותו כמותו רק לכתבל צריך שיתן לו הסופר הכל קודם הכתיבה אפילו בשעה הבעל שליח ואם לא נתנו קודם הכתיבה יתנו אח"כ בתחנה ואם נתן לו פחות ג"כ כשר דלא גרע ממי שאיש מושלך בכור: (ב) והבעל נותן שכרו. גרשה דאם הסופר כותב בחנם ואינו מקבל שכר לא ממנו ולא ממנה אין בו איסור דהרשות בידו לומר הרי כאלו התקבלתי: (ג) והקנוהו לבעל. כלומר חכמים הקנו שכר הסופר לבעל אי"ל שתקנה האשה כפי לבעל אבל אם נותנת האשה הקלף אלא צריך היא להקנות ממש לידה הוא נותן בשליחתו אז הוי כאלו הקנה להבעל משא"כ בשהסופר כותב ואח"כ אם שליחתו אז הוי כאלו הקנה לבעל ומה שנתן בשליחתו אז הוי כאלו נתן לידה הוא נותן בשליחתו אז הוי כאלו הקנה ל

ע"ל ו עוד כשם הרפ"ם כיון שיש לו שכוי שם ושנוי מעשה ז וקיים דבריכן ונתן ולכתה דמידי דלאו דידיה לא שייך ביה נפיקה מ שם נמשכה

ביאור הגר"א

הרא"ם כסדר הגט כשב דלא מכשיר לכתחלה הכעל נותן וכ"כ ס"ם ופ"ם: ו) גזל כו' שהרי אינה הייבת לחזיר לבעלים שיש כאן שנוי השם ושנוי מעשה: שם וכתיב"ם בח"מ פי' ס"ם ס"ה ויהוא מן הסורה כמ"ש בפ' מרובה וש"מ: ז) אבל כו' וכמ"ש בניסין ס' ח' יכילנה למיפסל יבו': ח) שזה כו' שם בגמרא: ט) וי"ל כו'. רש"י שם וכ"כ דאה קי"ל כר"ח

חכמת שלמה

יחיר גם ליכא רשם לענין העולם רק להוכן עיר"ו זה בשעת מעשה ואח"כ ליכא עוד מרחים עין אבל אם לא יגרשנה ויש אחם אחרים כיון דבאמת הלא אשתו מעם כל שלא נפטרה בגט ס"כ כל שעה ושעה עובר אח ר"ג דיש לו כ' נשים גם אינה ליכא מרחים עין כל שעה ושעה לכך הפירו לו שפי לגרש ולא ליש אחם אחרים אבל בכתיב מכתר היא מגורשת מן התורה ואם קדשה אחר שפסקו בה קדושין מ"כ אם יבא אחרים לא הוי נושא אחם על אשתו כיון דמן הסורה מגורשת ומכי שמדרבנן אינם מגרשים מ"מ כיון דשיל נושא הוי רק הקנאה דרבנן אלא חנשא עוב הקנאה לפקנאה לא עבדינן ובהא לא גזר ר"ג רק בדאוריתא דהוי רק מר הקנאה

טורי

ארעתא דהכי לא הפכתה ועוד יש הוכחה לזה בספוך: [ן] גזל נייר כו' הפיר בשם הרפ"ה כתב אעם לזה דאינו חייבת להחזיר לו דהיא שינוי שם ושינוי מעשה שכו נייר והשתא שמו גם ושינוי מעשה מכח הכתב ומכאן ראיה דאין עליה חיוב לשלם שכר הגם דאל"כ בלא"ה לא הוי גזל לגבי דידה' כיון שאין התשלומין עליו: [ן] אפי' קודם יאוש שהרי אינה חייבת להחזירו לבעלים יש כאן יאוש ושנוי מעשה מור: [ח] ולא פרש ליה כו' היא סברת ר"י מעמם דאין כאן שנוי שם ולא שנוי מעשה לא קרינן ביה ונתן דהא לא דידי' והנה דין זה נמתה בגדול ונסתיים בגדול ולעיל תשובה סאוד הוא דכשיפא בדין דהרפ"א שגזל נייר הוא שפיר גזל שגזל מן ג' מן השוק את הנייר ונכתב הגם שלא כדין ע"כ הוצרך למעם דשנוי שם אבל בזה ששכר הסופר לכתוב לו גם ונכתב בבפרות רק שנתחייב לו מעות בעד זה ה"ל לסופר שכר מעולה אצל הבעל ודמים בעלמא בעי לשלם ליה כפ"מ שקיבל עמו וזה דומה לפ"ש בפי' כ"ח לענין קידושין דבשבירת מעולה אינה מקודשת ולא הוה אלא מלוה וה"ה נמי לענין גם כאן דאין על הבעל אלא חוב לשלם לו דמים דומאי אם יחזיר הגם להסופר אינו מפור מתשלומין א"כ ה"ל כמו בגזל נייר וכתב גם דקנאו בשינוי שם דומאי חייב עכ"פ לשלם לו דמים בעד הנייר ואפ"ה הוה נמי פ"ש מעיקר עכ"ל. ומ"ש הכה"מ וכן ידין לו גזל לפי ד"ר. עי' כס' גם בקונטר ככב"ר חוט ס"ש מדין זה: (י) קודם יאוש. עי' כס"מ ומ"ש אבל אם אינו מעלה כיון שיבול מוחקו ומיחזר כבראשונה לא אמו מילתא היא דא"כ ליכא הכא לא שנוי שם ולא שנוי מעשה מידי דהוה אגזל עפר ומעשה לבנה דלא קנה אפ"ג דאיכא שנוי שם ושנוי מעשה וכדאי' בר"פ הגחל עליים מעשה שאם ידיקנה תחזור עפר כשהיתה וס"ל אם יעמוק הנייר יחזור הנייר כשהיה אלא מעשה ודאי דבכה"ג לא מקרי שנוי המוצר לגרייתו דתו לא חזי לכתיבה ומיגכרא המחיקה ומעיקרא הוי מיקרי נייר ומשמע מקרי נייר המוחק וכ"כ הה"מ. ולכה לעיל דהרפ"ה לדוחתא דמילתא נקט דאיכא תרתי לגיכותא ואיה"ל דבחדא מנייהו סגי דא"כ הולכ נמי דאיכא הכא שנוי רשות וי"ל דלא קא חשיב בהדייהו שנוי רשות מעשה דשנוי רשות לחודיה לא קני מעמ"כ הכי תרתי דקחשיב דכל חד מנייהו לחודיה קני א"כ כיון דליכא יאוש לא מיקרי שנוי רשות דכל היכא דאיתיה ברשותא דמריה איתי' וכ"כ התו' בסרוכה וזה פיקר: ומיהו איכא לספוק כמאן דגזל קלף מחברים וכ' ביה גיטא ויהיב לאיתתיה דמיתחק שפיר אלא מכבר מחקא מי מקרי שנוי המוצר לגרייתו לא לא ומסתברא דלפי מ"ש הש"ך בח"מ סי' ש"ם דאמ"ג דלגבר אינו שנוי היינו בלגבם שאינו יכול להסגירו אבל בלגבם שיכול להסגירו הוי שנוי המוצר לגרייתו אלא קני ס"ל כיון שיכ"ל להסגיר הכתיבה אי"ל מים מזין וכיולא הו"ל שנוי המוצר לגרייתו ולא קני ואיכא לדמוי דשלגי התם דליכא אבל אם דמסיקרא לגבר הוא מיקרי והשתא נמי לגבר אבל הכא נמי דמסיקרא קלף הוא מיקרי מפשר דהשתא לא מקרי קלף מחוק אלא קלף מחוק ומדמי לפ"ש הרא"ש פרש פנוא פנים דבגבם ופתחנומי שמו מעתה ומקרים מחנים מעמם אלמא יש בפרש ואיכא שנוי

פרי

מדאמרינן כמרוכה דפ"ם ס"ר אלמא נגב מלה ומעשה אל מגל ומעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו וכו' מתקיף לה ר"ז ונקינהו בשנוי השם ס"ר שור כ"ר קרוי אל ס"ר קרוי אל וקי"ל כותי' דר' אלעא ומינה שמעי' דבשנוי מעשה לחודי' אף דליכא שנוי השם דקני ליה ומדאקשי דניקינהו בשנוי השם שמעי' דאף דליכא שנוי מעשה אלא שנוי השם לחודי' דפני נמקני וסרא"ש כ' נשם ח"ל אבל יאוש ושנוי רשות או יאוש ושנוי השם גרוע קונם קונם מדאוריתא ושנוי השם מעלי' כגון מלה ומעשה אל קנה מדאוריתא ע"כ ואע"ג דבגמרא מוכח דבמלה ומעשה אל ליכא שינוי השם ס"מ הרא"ש נקטי' נדמיון וילף לה מדפריך ונקינהו בשנוי השם ע"כ דדבתיבה דבלה ואל הוי שנוי השם מעלי' דאל"כ מאי פריך ומיהו לקושטא דמילתא לא הוי שמעתא דגגב מלה ומעשה אל הוי מעשה שנוי השם אלא מעשה דשנוי מעשה וכדאי' וזה כדור אלני בכונת הרא"ש והטור והש"ע נמשכו אחריו ולא דקו א"נ נקטי' נדמיון בפלגתא חס יותר נכון מפה שיבחק בזה בש"ך ח"מ ריש סימן שנ"ג ע"ש ולא תיקשי לך ממ"ש הרמב"ם פ"כ דה' גזלה גזל כלי ושברו אין שמין לו הפחת אלא משלם דמיו והכלי השבור של גזלן ואם רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין וכ' המ"מ וז"ל ומה לא קנה הגזלן בשנוי מעשה ומאי בשמעו עליו ע"כ דמשמע דתרתי בעינן שנוי השם ושנוי מעשה דאם מיירי בשבר מעט מעכבי ומשום הכי שמו עליו ואין כאן שינוי מעשה אלים דליקני ביה לתוריה נאופן דלכ"ע שנוי שם לא שנוי מעשה קונה וא"כ הרא"ש קושין להרמ"ם דתרתי ל"ל וכ"ת דהך שנוי השם דבכה הוי גרוע משום דהוי שנוי המוצר לגרייתו שהרי יכול למחוק הגם ולישאר נייר אלא כדמסיקרא ומ"ה נמי מגריך שנוי מעשה הא לאו מילתא היא דא"כ ליכא הכא לא שנוי שם ולא שנוי מעשה מידי דהוה אגזל עפר ומעשה לבנה דלא קנה אפ"ג דאיכא שנוי שם ושנוי מעשה וכדאי' ברפ"ם הגחל עליים משום שאם ידיקנה תחזור עפר כשהיתה וס"ל אם יעמוק הנייר יחזור הנייר כשהיה אלא מעשה ודאי דבכה"ג לא מקרי שנוי המוצר לגרייתו דתו לא חזי לכתיבה ומיגכרא המחיקה ומעיקרא הוי מיקרי נייר ומשמע מקרי נייר המוחק וכ"כ הה"מ. ולכה לפיר דסרא"ש נקט דאיכא תרתי לגיכותא ואיה"ל דבחדא מנייהו סגי דא"כ הולכ נמי דאיכא הכא שנוי רשות וי"ל דלא קא חשיב בהדייהו שנוי רשות משום דשנוי רשות לחודיה לא קני מעמ"כ הכי תרתי דקחשיב דכל חד מנייהו לחודיה קני א"כ כיון דליכא יאוש לא מיקרי שנוי רשות דכל היכא דאיתיה ברשותא דמריה איתי' וכ"כ התו' בסרוכה וזה פיקר: ומיהו איכא לספוק כמאן דגזל קלף מחברים וכ' ביה גיטא ויהיב לאיתתיה דמיתחק שפיר אלא מכבר מחקא מי מקרי שנוי המוצר לגרייתו לא לא ומסתברא דלפי מ"ש הש"ך בח"מ סי' ש"ם דאמ"ג דלגבר אינו שנוי היינו בלגבם שאינו יכול להסגירו אבל בלגבם שיכול להסגירו הוי שנוי המוצר לגרייתו אלא קני ס"ל כיון שיכ"ל להסגיר הכתיבה אי"ל מים מזין וכיולא הו"ל שנוי המוצר לגרייתו ולא קני ואיכא לדמוי דשלגי התם דליכא אבל אם דמסיקרא לגבר הוא מיקרי והשתא נמי לגבר אבל הכא נמי דמסיקרא קלף הוא מיקרי דמסתר דהשתא לא מקרי קלף מחוק אלא קלף מחוק ומדמי לפ"ש הרא"ש פרש פנוא פנים דבגבם ופתחנומי שמו מעתה ומקרים מחנים מעמם אלמא יש בפרש ואיכא שנוי

תשובה

לא קני כה ולא מידי אבל עליים כיון דלא לריכי לסמכין רק לחומכו של חומן חומכתו זה רסמכין ס"ב וא"כ הי' בגם כיון דלריך לסמכין סיינו הדיו ספיר אחרי' דהדיו מכיר לי' לסכמה והסופר אבר ידיו מקיל כאו בסמכין דלבנו. ונם כמ"ם פנ"ם בעניין אחיפם עד ס' הוא ז"ל דעל דברי הנ"ם יש לפקפק די"ל עוד טעם מה שמעדים ניטלין שכר היא אבום דוקא להעיד בשם אחרי ליקח שכר אבל ליתן אחיפמם בידם לעמון יעמוד ימים רבים ראחים ליטול שכר ולפ"ז הם לוקחים נ"ב נעד דאחיפמם נופה כמו הסופר בעד הכתיבה אך בלא"ם לא שייך בזה לומר אומן קונה בש"כ מבעם אל ע"ד ע"ם. והנה אדברי הפ"ר בעם' ניטין דף כ' מבואר דל"ל בפשיטים בעם הנ"ם הכ"ל דגם בכתיבם הגם אינה שייך לומר אומן קונה בש"כ בעם שהקנה בם בחפ"ר מבוחנין הגם לא"ד אומן קונה בש"כ ה' הכ"ל לא ידעי לא מנוי יעו"ש אמנם מלאחי להנמון בעל פו"נ בספרו הנ"מ מי' ס"ו סק"ו שהזכיר דברי הפ"ר בזה וכתב בחתם לבאין קושייתו מעצם הכ"ל כיון דהקלף ודיו של הבעל הוי כלומר ומכיון דבעם"ב כו' ע"ם. ועי' בם' יד המלך פ"ג מהלכות נידוניון דין ט"ו מ"ם בזה. ועי' מ"ם לעיל בקי"ב ובס"ק ד': (מ) מכירים ויודעים. עי' בחפ"ו. עי' בחפ"ו מביאמ מי' קכ"ג בשפטל מהגיון בעל אור מ"ם בעובדה שבא אליה אחד ובידו אבבה מ"ר בק"ק יאם אליה אחד בשמו בביתיו המכוכה ואחיכם בן בעלמה הכהן בפא בם לאה לאה בם אמר (אלא דמלאונו אם אעמא קלם דה"ה אם הקלף של בעל מ"מלא אז אי"ם אם הקנה לו מיירי קודם הכהן המכוכה בחבור"ב בש"ם. ומכחב ידו של הרב ביר דדייק בשמים הרי נזכר אבל אבי האמם לבמוב הכהן קודם המכוכה בחבור"ב בש"ם (בפ' קכ"ט ס"ז בהגה) והאליה הזה אלא אים בפולין מנאמ אמם כיאם והאליה אלמנו אינו מביר אם אמים כי לא אחרו מעולם רק בחקרו אחר אם אים בזה הרבו לו אמים הכ"ל לא אמים הכ"ל לא אמים כפולין אלמים יום רק הי' מורם רעבר בעיר אלונים ובא אים אחד אמם אמים אמים לא אמים אמים ואחר אמם לא הי' נקרא בשם בכיתו ן הי' נקרא בשם בכיתו אמים הכרחיה ולפירה עולה בשם בכיתו ולכבכי קיבון אים ביר הבעל בכתב שמו בכיתו אמים אמים בזה ובן הוא מיחם אלמנו ואל"כ יש כאן אבי בא מ"ר הבא אמ"ל דבעניין בחיבם יש לנו לדמוק ולבוין ולבבים בכיתו אחב המכוכה ואחלף רק הדבר קשה אחרי מבואר בש"ם ובש"ם אלריכין אמרים לבביר בזה אחים כמו אבבים אמו בנם יש לו אמם אמאה בך כמו אבבהוב בנם ובאן דהבכרם אבים אים: אן בש"כ אמיבם אמרים מאחר אחבמנו מביריים בזה אחים בקרא בפי הבעולם ואם ומהרב אילם בלמד דאים אחר שמו בך יש לו אחה אבמם בך ואחרי כאן אחרבה אנו יודעים האחים שאמו בכיתו אחב ובלתגרם אילם בחבר בכיתו אחלף אחרי אבים בחיבה: דבעניין בחיבם יש אמום לנו בעניין בכיבם האמום הי' כותב בכיתו אחב המכוכה ואחלף אין דעמי כן רק לבבות בכיתו המכוכה ואחלף דמבקרי בכיתו אחב כיון אבמקום אבחיבה ודאי לא הי' נקרא אחב כלל ואם הי' המבלי נורם יופר נכון אישהה בכאן אלבים יום ויעלה לפורם בשם בכיתו ויהי' נקרא בפי העולם ואם יהי' אבמהוה אקום הבחיבה לאקום הבחיבה אחב אם האליה נאון לדרבו יש לבבוב נופה הראחון. אך זה אחים אביריו אם הבעל הוא דבר קשה ואם אבבה כוחבין אע"פ אחים אביריו לא אביו בשעם הדאה רק בשעם אבבה ואיזה אבבה יש כאן (עי' בם' ס"ם הבדשון פי' ל"ב אלא כ' כן ויובא לקמן ס"ק ט"ו) ומש דאבבאחר בדברי הרב אשואל אאם לא פי' אינו בשעם בלל והיה בם אחים מוחזק בכאן בפי שם המוזכר בחנרם מיאם הי' בעבם בבעל"ד אחם שהדברים בבים ואמיהים אם אין הסופר אביר ז' בשעם בחיבה לא אחרי אמה כו' ומעמה אם אביר אם אבעל די אינוב בהבעל יש לו אחה אמה בך ואל"כ בוחב לשמם אחי' בריאה אבום אחי' הרי הבעל אזה אינו בעלם אבל אם יודע אחאם המגרשם יש לה בעל אשמו בך אם אי' אזהו בעלה אם אינוב שמשו בך מן הוא אים אחר ואין לו אחה אמה בך ואם אחאל"ב מבגרשם אזה האים כיון בלא נחבר זה בשעם בחיבה לא מקרי לשמ". ובוב בחב דאמנם"ב אם לא הי' שינוי בשעם אבמום הי' אחיו לרף אבבחבים לבמים אע"פ אחים אביריו ובא"ם כי אחיו אבבו ובבבו אבבו אים אם אחיו אחיו אחיו

והחמת כן הוא שכן שם המים והאשה אף שכשפת חתימה לא הכירו רק סמכו עליו גרש' דכשר כדיעבד דהא כשפת הסכנה כותבין אפ"ש שאין מכירין: (מ) דגם הסופר צריך להכירו • דהא צריך שישמע מפי הבעל וצריך לכתוב לשמו ולשמ' פ"כ צריך לכתחלה לידע קודם שיכתוב שזה שם המים ושם האשה: (י) ושם אביו ומנהגו לכתוב פ"ם עצמו. משמע מלשון זה אף שלא הוחזק שלשים יום כפיר כשם אביו ואמו מתמיהין לו שכן שם אביו כותבין אל כל כ"י כתב גנם שם אביו כותבין אל פי שיו אם הוחזק ל' יום משמע שהוחזק כשמו ושם אביו שלשים יום דוקא אבל כלא הוחזק שלשים יום אין מתמיהין לו שם אביו אף שמכירין שמו וכן הוא כד"מ וכתמת שלא רחיתי מגריכים להביא עד על שם אביהם ואפשר שפשות הוא כיד מסדרי הגט מכח הג"ה זו אבל לקמן סימן קכ"ם כב"י כ' שמדברי הרמב"ם משמע ששם אביו אינו שוה לשמו אבל רחיתי מהגין לכתוב ד] שם אביו על פיו: (יא) יאמר לסופר לפני העדים. לשון הד"מ ואמר לעדים שמעו מה שאני מצוה לו לשון מהרי"ח עדים שסולים דק"ל הגט פסול ולא בטל כמ"ש בסי' ק"ל סעיף י"ז וכ"כ כאלו אמר שיאמרו לאחרים שיכתוב וכאומר אמרו להסופר שיכתוב ואמר אמרו רבו הדיעות י"ח הגט בטל ושיטת הגט אבל כמחיבת הגט פסול ולא בטל כמ"ש וכן הוא מרומז בלחות לשון רמ"ח שכתב פיבר וגירש פ"י אומר אמרו ויכתוב כו' משמע דוקא אומר אמרו לענין הכתיבה בטל הגט. וי"ח דהיא פסק מגירשת. וי"ח הגט פסול מדרבנן משום דמיישינן שמא השביר העדים ואמי' אם אמר בעל אמרו להסופר שיכתוב ואתם חתמו אז אין לחוש שהשביר העדים מ"מ פסול ופיין סימן ק"ל מ"ש. ואם אמר אמרו לסופר שיכתוב אז לדעת הרח"ם והרן כשר דעשה שלוחו שלא בכסיו ולהרמב"ן הגט בטל מדאוריתא משום דכתיב וכתב ואין הסופר עומד במקומו אא"כ שמע מפיו משמע דס"ל דבעינן שליחות בכתיבת הגט ולקמן סי' קכ"ג משמע דא"ל שליחות דהא מבשיר עבד לכתיבת הגט פ"ם וכן לשיטת תוספות דס"ל דא"ל שליחות וכתב לא קאי על הבעל אלא בשלא שמע הסופר מפיו הוי כאלו כ' ס' ולא לשמה א"כ אינו ה] אלא פסול מדר' ולא בטל מדאוריתא' וכ' הב"י דהרח"ם ס"ל כרמב"ן והא דכ' מה שבכיא פסול בסי' כ"ג: ז) הבעל לכתוב ולחתום [יד] ולכתחלה (יא) יאמר לסופר לפני העדים (בסדר הגט מהר"ם מרגליות) יב) ם וכשיאמר להם הבעל יכתבוהו הם בעצמם ולא יאמרו לאחרי' לכתו' ולחתו' [טו] יג) אפילו אמר לבית דין תנו גט לאשתי ז לא יאמרו ם) לסופר לכתוב ולעדי' לחתום [טז] פ יד) ואפי' אמר להם אמרו

(מ) דגם הסופר צריך להכירו פ פור) (וכן כ"ל) י (יא) י) והברה זו [יב] אפי' ע"פ עד אחד ואפי' ה ע"פ אשה ה) וקרוב: סגה (יג) וצריך להכיר שם המים והאשה ושם אביהם וכל שהוחזקו ל' יום כפיר אין סופסין להם יותר ן (י) (יג) ושם אביו ומנהגו לכתוב על פי ו) פלמו (כ"י ממשמעות כ ל' הרמב"ם) ל ואם היו באותו מקום (יד) שנים ג] ששמותיהם שוים ושמות נשותיהם שוים אין מגרש אחד מהם אלא במעמד חברו שמא יכתו' גט ויוליכנו לאשת חבירו ויגרשנה עליו [יג] מ (פו) ובשעת הסכנה כותבין ונותנין אע"פ שאין מכירים:

ד יא) לא יכתבנו הסופר ולא יחתמו בו העדים עד שיאמר להם ז) הבעל לכתוב ולחתום [יד] ולכתחלה (יא) יאמר לסופר לפני העדים (בסדר הגט מהר"ם מרגליות) יב) ם וכשיאמר להם הבעל יכתבוהו הם בעצמם ולא יאמרו לאחרי' לכתו' ולחתו' [טו] יג) אפילו אמר לבית דין תנו גט לאשתי ז לא יאמרו ם) לסופר לכתוב ולעדי' לחתום [טז] פ יד) ואפי' אמר להם אמרו

ולתוספות שיטה אחרת ופירשו הסוגי' דוקא כמוחזק פוד ל' שמו כך הוא אז צריכים להכיר שם אשתו פ' תוס' בב"ב דף קס"ז תוספו' ניטין דף כ"ד וע' סי' קל"ו ותשובת ש"י סי' ל"ו • והכרה זו צריך לשיות קודם החתימה וכדיעבד כשר אחר החתימ'. והא דכתבי' גט לאים ולא מיישינן שמא יעכב הגט אלא ולא יאסור לה מיד משום מסתמא לא מקדים אינם פורעמו' לנפשי'. תוספו': ה פ"ם אשה וקרוב. כיון דהיא מלתא דשכיחא לגלויי ונראה הסליח ג"כ לאמן אפ"ש דמניא לו הנאה מזה כמ"ש בס"ם וכ"ד סי' ש"ד כהן לאמן לומר ישראל נתן לי כמוס זה אפ"ג דמניא לו הנאה מזה לאמן כיון שהיא מלתא דשכיח לגלויי: ו ושם אביו. משמע שם אביו כותבים פ"ם עצמו אפי' לא הוחזק ל' יום וכ"כ הכי לקמן סימן קכ"ם: ז לא יאמרו לסופר וכו' • ואם אמרו לסופר וכו' הגט בטל לכ"ם משום דהוי מילי ולא נאמר לשלוח דהא לא אמרו לו אבל אם כתבו בעצמם ואמרו לעדים וחתמו נראה דאין הגט בטל אלא פסול דלא גרע מאם חתמו בפלגים כשם שהם כתבו בעצמם בזה שאמר מצוה לו לשון מהרי"ח פדים פסולים דק"ל הגט פסול ולא בטל כמ"ש בסי' ק"ל סעיף י"ז וכ"כ כאלו אמר שיאמרו לאחרים שיכתוב וכו' ואם אמר אמרו לסופר וכו' • ואם אמרו לסופר וכו' הגט בטל לכ"ם משום דהוי מילי ולא נאמר לשלוח דהא לא אמרו לו לכתוב והם לו לכתוב וחתמו פרגליות רד"ך בתשובה. ואם הבעל אמר לכ"ד כתבו והם לו לכתוב וחתמו

ד) פ"ג שמופיהם בוים. כ"כ בכתב אף אם במכתא אין בוים בגון מ' שמו שלמה ואל' שמי שלמה אמר דבר שמואל מי' לה: ד] ח"ם אות י' שם אביו על פיו כ"ב וכן כותבים על פיו שם אשתו מבוכה הרח"ם מ"ח מי' מו ה) ב"ש אות ז' אינו אלא פסול דרבנן כ"ב מה דנקט הב"ב אינה פעמים בהחלט דבתם הוי דרבנן ע"פ דברי מי' ' עדונין ד"ג לענ"ד אינו כן דהוס' כ"כ רק למה דבכר ר"פ אף אבן מלין דבורכר דאין מגילתא כשר להקשות סוטה אחרת אלא מודה בפ"ם נלעדך לימר דנגע ה ' דרבנן אבל למ"ד ד"ף מכ"ם אין מוחקין כדקי"ל כר' יצחק ממילא הוי דאוריי"ח וכמ"ש שם תוס' אחלה אהיה אמ' ' למאי ניחוש לה כו' דס"ל כמ"ד אן מוחקין מכ"ם הרי לחדיא אלהך חנא הוא דאוריי"ח ובטל הגט ואין רו.שים לה:

ביאור הגר"א

דהכתיבה היא עיקר ד"מ: י) והכרה כו'. עי' כה"ג וביבמות לב ב' והלכתא כו' שם כרא"ם: יא) לא יכתבנו כו'. שם ע"ב ח': יב) וכשיאחר כו'. מפני' עת ב' : יג) לפי' אמר כו'. ס"ן ב' ס"ז ח' דהלכה כר"י: יד) ואפי' ל"ל כו'. כמ"ש דפלינ ר"י אפי' בכה"ג ואע"ג דשמו"ל פלינ עכ"ס בכה"ג קי"ל כ' אבי שם עג ח': וכ"כ הר"ף שם ופה"ם בשם ר"י וכן הרמב"ן כתב דאין דאיה מזה דר"ח לפרושי מפני' אפי' ולא דכ"ל כן ולכן ספיקא הוא וכ"כ הרמב"ם וב"פ וה"ם בהגה"ה עבר כו' והרן בשב דאף לגי"ר מ"מ כן הלכה דאלי מתוקה ואח"כ כתב הוא ועי' הוס' שב ב' ד"ה הלמר כו' ואין דבריו נראין דיש כח בחמורא לבטוק שלא בפסם כמ"ש

הגהות רקע"א

ג) פ"ג שמופיהם בוים. כ"כ בכתב אף אם במכתא אין בוים בגון מ' שמו שלמה ואל' שמי שלמה אמר דבר שמואל מי' לה: ד] ח"ם אות י' שם אביו על פיו כ"ב וכן כותבים על פיו שם אשתו מבוכה הרח"ם מ"ח מי' מו ה) ב"ש אות ז' אינו אלא פסול דרבנן כ"ב מה דנקט הב"ב אינה פעמים בהחלט דבתם הוי דרבנן ע"פ דברי מי' ' עדונין ד"ג לענ"ד אינו כן דהוס' כ"כ רק למה דבכר ר"פ אף אבן מלין דבורכר דאין מגילתא כשר להקשות סוטה אחרת אלא מודה בפ"ם נלעדך לימר דנגע ה ' דרבנן אבל למ"ד ד"ף מכ"ם אין מוחקין כדקי"ל כר' יצחק ממילא הוי דאוריי"ח וכמ"ש שם תוס' אחלה אהיה אמ' ' למאי ניחוש לה כו' דס"ל כמ"ד אן מוחקין מכ"ם הרי לחדיא אלהך חנא הוא דאוריי"ח ובטל הגט ואין רו.שים לה:

באר היטב

אפי' אחר החתימה' מ"מ נ"ם: ה) וקרוב. והא"ה סשליח נ"כ נאמן כ"ם: ו) עצמו. ר"ל אפ"י שלא הוחזק למ"ד יום. כ"ם: ז) הבעל וכו'. סופר שאמר שלא שמע מפי המגרש שלהון לכתוב ועדים מחומו הרי שמ"ל ב"ד מו ב' נכתוב גט לאשתך מ"ל כתבו וכתבו הן פלמן ופחמו הרי זה כשר אבל אם אמרו הם לסופר וכתבו ועדים וחתמו אף על פי שחזרו ונתנו הגט לאשתו אינו כלום אמר לב' אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואמרו לעדי' ויחתומו ואמרו לסופר וכתב ועדי' וחתמו אז שאמר לב' אמרו לסופר ויכתוב גט לאשתי ואמרו מחיומו הרי זה פסול ומחיישינן בדבר זה פסול אמר לב' אמרו לסופר ויכתוב גט בטל ע"ל. ואיכא למידק בדברי הרב"ז ז"ל מובא מדא שלא הביר דין אמר מנו לב' שהם יכתבו ויחתו ואם כתבו אחרי' הוי הגט בטל מן התור' לכולי עלמא ודין זה מוזכר במס' ובהרב המאיר הרב דין אמר לב' מנו דהוי פלוגתא דר"מ ור"י וקיימא לן כוותיה דר"י מילי לא מיימסרן לשליח ומשמע ודאי דהגט בטל מן התור' ובכי מוכח מדאמרינן בפ"ם המקבל שלחו ליה מני רב לשמואל ילמדנו רבינו כתבו ותנו גט לאשתי ואמרו לסופר וכתב ותתמו הן מכו שלא להו אלא ומדבר לריך הלמוד אלי אדבר ל"ם אי ניחא מעשה דהוה ליה מילי ומסקא ליה אי מילי מיסרן לשליח ואמאר שמואל מ"ל הלכה כר"י דאמר מילי לא מיסרן לשליח מוכח לבדיה דהוי איסורא דאוריי"ח דאי דרבנן אמאי הלא ואיהו איכא לדחויי דהכי קפריך מילימא דמספקא ליה ולימא נמי דהוי מן התורה ואמאר שמואל מילי לא אמסרי לשליח ואי מן התורה קאמר אמאי לריך תלמוד ואם בכא פשיטא ליה ואי מדרבנן קאמר אמאי הלא ואיהו אי דייקא שפיר נסוף הסוגיא מוכחא נהיא דהוי מן התורה מדאקשינן ואי כבירא ליה דהאי כתובו כתב ידן הוא אם כתב הגט כשר ואמאר שמואל מילי לא אמסרן ואם אינה דרבנן אמאי קושיא דשפיר אספקא ליה אי כתובו כ"י הוא וכתב הגט ה"ל מילי ואיהו דמדרבנן פסול מן התורה מיפא כשר ולא אלא לפשיטא דבכל מילי דרבנן דאם נשתא לא אלא מ"ד בתובו כתב הגט

באר הגולה

ם וכן פי' רש"י שם בגמ' ועי' כ"כ"י מ"ם יהרח"ם שם בפסקיו מעובדא בהיא חבראא כו' שם דף קסו ע"ב: כ ומת"ם בפ' כ"ד מה' מלוה: ל מימרא דרב אחא כו' כ"ב שם: מ ברייתא דר"י יש"מעאל ניטין דף סו ע"ב: נ משנה דף ע' ע"ב: ס משנה שם דף סו ע"ב וכו' יוסי: ע מסקנא הגמרא שם דס"ז ע"ב:

ביאור הגר"א

דהכתיבה היא עיקר ד"מ: י) והכרה כו'. עי' כה"ג וביבמות לב ב' והלכתא כו' שם כרא"ם: יא) לא יכתבנו כו'. שם ע"ב ח': יב) וכשיאחר כו'. מפני' עת ב' : יג) לפי' אמר כו'. ס"ן ב' ס"ז ח' דהלכה כר"י: יד) ואפי' ל"ל כו'. כמ"ש דפלינ ר"י אפי' בכה"ג ואע"ג דשמו"ל פלינ עכ"ס בכה"ג קי"ל כ' אבי שם עג ח': וכ"כ הר"ף שם ופה"ם בשם ר"י וכן הרמב"ן כתב דאין דאיה מזה דר"ח לפרושי מפני' אפי' ולא דכ"ל כן ולכן ספיקא הוא וכ"כ הרמב"ם וב"פ וה"ם בהגה"ה עבר כו' והרן בשב דאף לגי"ר מ"מ כן הלכה דאלי מתוקה ואח"כ כתב הוא ועי' הוס' שב ב' ד"ה הלמר כו' ואין דבריו נראין דיש כח בחמורא לבטוק שלא בפסם כמ"ש

הגהות רקע"א

ג) פ"ג שמופיהם בוים. כ"כ בכתב אף אם במכתא אין בוים בגון מ' שמו שלמה ואל' שמי שלמה אמר דבר שמואל מי' לה: ד] ח"ם אות י' שם אביו על פיו כ"ב וכן כותבים על פיו שם אשתו מבוכה הרח"ם מ"ח מי' מו ה) ב"ש אות ז' אינו אלא פסול דרבנן כ"ב מה דנקט הב"ב אינה פעמים בהחלט דבתם הוי דרבנן ע"פ דברי מי' ' עדונין ד"ג לענ"ד אינו כן דהוס' כ"כ רק למה דבכר ר"פ אף אבן מלין דבורכר דאין מגילתא כשר להקשות סוטה אחרת אלא מודה בפ"ם נלעדך לימר דנגע ה ' דרבנן אבל למ"ד ד"ף מכ"ם אין מוחקין כדקי"ל כר' יצחק ממילא הוי דאוריי"ח וכמ"ש שם תוס' אחלה אהיה אמ' ' למאי ניחוש לה כו' דס"ל כמ"ד אן מוחקין מכ"ם הרי לחדיא אלהך חנא הוא דאוריי"ח ובטל הגט ואין רו.שים לה:

זהב

שא"א להכיר להם (באינם לפניני) אנו סאמינים להם וס"ה סביאים ניטין שנכתבו בארצות אחרות אף שבו דאי אין שם היכר להאש' אלא בסקום דלא אפשר לא גזרו בשביל קניניא: [יד] ולכתחל' יאסר אל הסופר לפני העדים כצ"ל: [טו] אפילו אסר לבית דין תנו כו' זה דעת רבי יוסי דאמ': אסר לב"ד הגדול שבירושלים תנו גט לאשתי צ"ריכים ללמוד שיכתבו ויחתמו ויתנו לאשה ופעמו דמילי ניתנו ומילי לא מסמין לשליח יכ"ש אם לא הזכיר נתינה אלא אסר כתבו וחתמו ובסור לא נקט הך בבא דתנו אלא כתבו וחתמו לחוד וכתב בית יוסף דלא דק ונרא' משום שיש חסרון בדברי הסור בבא אחת וכן צריך להיות ואפילו אסר לנ' שיש עליהם תורת ב"ד אפי' אם אסר להם תנו צריכין ב"ד לכתבו ולחתמו ואין להם ליסר לאחרים לעשות ב"ד בגם' ובקיצור בפרקי הרא"ש והם סר דילג סתיבת ב"ד לת בת ב"ד השני ומעות כזה דאינ' בהתקת ספרים: [מז] אפי' אסר להם אסרו לסופר רבו פתרונים בענין זה בסור ובר"ן כמו שהאריכו בדרישי' ופרישי' כשם הרבה ספרשים וגם פו"ח ז"ל הלך לפי דרכו ואם באנו לסדר הדיעות ולהקשות עליהם ולאה הכותב והקורא ע"כ אסרתי לבדר תעולה ע"צ האמת בסייעתא דשמיא ותנוח דעתי יש להקשות בסור שכתב שצריכין הב"ד דוקא לכתוב ולחתום ובסיפן קס א כתב בחדיא דלא אסרינן מילי לא מסמרן לשליח אלא כשפוסר לשליח אלא בשפוסר לו דבר לעשותו אינו ריול לפוסרו

תשובה

אינו כן שהרי קאי על דברי המחבר דמיירי אחין יודעין בעכ"ע אשמו רק שיבעין שאמו נקראים אלונים ועוד נאי דעל שמו לכד הוי כהוחזקו דכמה יוכף אינה בשוקא מ"מ אינו כהוחזקו אנם שמות נשותיהן ב ופ דשיון ד"ם ושם אביו ומ"כ מאי קאמר דס' לריך לגרש בשני כל יוכף המלו"ים בעיר הרי אחין שמות הכביס שוים אף בשני ש"ם ל"ל לגרש זב"ז כמבואר בש"ע בסיוף ובסי' קו"ו ואף דהרמ"ל כ' שם ל"ל דאם שמות המגרשים שוים אע"פ שאין שמות שכיים כוים כו' מ"מ הרי לא כ' הרמ"ם ז"ל שיגרש אין אם הוא מוחזק דם ומכ"ל דאם הוא רק חומרא מהוכו כדי לאלם דברי ר' מאיר וכמ"ש הפו"ג בעלמו בסי' זה ס"ק ט"ז ובסי' קלו שם וא"כ פשיטא דסו כין על פיו. כ"כ לענ"ד אי איכא לפלוגי בהך מלאכת כל איכא לפלוגי דדוקא בלא הוחזק עוד זוג שוה בשמו ושם אשתו אינו אחד שיהא שמו ושם אשתו שוה לזוג זה אז אין מיחכין על פיו אבל אם הוחזק עוד זוג שוה בשמו ושם אשתו אינו אחד שיהא שמו ושם אשתו שוה לזוג זה אז אין מיחכין אחין זה אם אבי אחמר ונגם זה ל"ע מדברי הפו"ג בעלמו בס"ק זה אם אמרינ אם על הב"ש דמשמע מדברי הסכ"ב אינו אחין ל"ל לגרש זב"ז דאיכא דעבי מרוויהו כו' בהדיא דנעבי מרוויהו כו' ע"ש מיהו יש לחלק ודו"ק. ועי' מ"ם עוד מזה בביאורי לס"ג בסב"ר אות יח: (יד) שנים שמותיהם בוים כו'. פרפי דין זה יתבאר בע"ק לקמן כי' קלו ובביאורי לבדר ניטין בסב"ר אות כה: (טו) ובשעת הסכנה. עי' בתפו' ר"ם החדשות פי' לב סכ' על נדון דידי' וז"ל ונה הדבר הי' הקפה בעיני כי לא הי' הכיר אם אשתו ונם אם אחיה מקום נשא אשה ועכ"ז בכתבתי בשעת הסכנה כותבין אע"פ אחין הכירין הגם שרש"י פי' בפ' המקבל בשעת הסכנה כגון שמכוכן לאות ואם לא עכשו אימתי מ"מ נראה דבל היכא דאיכא לאיתא בחסד נגונה כל ימיה בשעת הסכנה דמי כמו שהבאר מפרש"ל נוסי' בסוף יבמות גם הרמ"ם כתב אחי' הוא לך בבור אם אם בשעת הסכנה כו' נראה דמפרש בשעת הסכנה בהיא דבשה מדליקין והיינו לומר בשעת הנזירה אלא היו רשאים לקיים המלות אין לפרשם לרקור אחר אם המים והאשה אין אחין ואם אחין כותבין אע"פ הבעל מעיינים ומשם נלמד דבל איכא דאיכא אם אחין אע"פ אחים מכירין בסקום הכחיבה אם אחים מכירין בסקום הכחיבה דמי ובלי ספק שמעשה זה כותבין ניטין ובולמין אותם אחרון מונרפה ומחרלום אחרות ואע"פ אחים מכירין בסקום הכחיבה אם הסנרש הוא בעלה אל אשה שבאחרן אחרת וגם אין יודעין שם אשה בעל אבל אם אינו בעל אבל אם אינו בעל אבל אם אינו

מרגליות וסמוס דמין לוחות לזה בדיעבד פכ"ל הד"מ : (יב) המרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו . ואפי' במייחד הסופר והעדים ואומר אני ממנה סופר סלוני לסופר ועדים סלוני וסלוני לעדי מחימה ואפ"ה לא מיבעי ואין הסופר והעדים במקום הכפל אלא כשמעמו הם מסיו אבל בשאר הדברים פוסה אדם שליח שלא בפניו ויכולה אבה לומר סלוני שהוא כמד"ה אני ממנה אותו לקבני נטי כל זה הוא דעת הרמב"ן וכמה פוסקים אבל הר"ן והר"מ מחלקו פליו וסברי דלא פסל ר' יוסי כאומר המרו מדעתם הר"ן והר"מ מלקר ומה בפי' כו בכ"מ ופיין לפיל סימן ק"ל מחילוק כין

(יב) אמרו לסופר ויכתוב ולעדים ויחתמו לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמעו מפיו : הגה ענד וגירש פ"י אומר אמרו לסופר ויכתוב כו' (יג) [יז] הוי ספק ס (פור בשם הרמ"ה) מגורשת

פוסקים פיין בכנ"ג דף קמ"ח ע"ב וב"ח ס"ק ד' : ט) מגורשת. אבל נאומר לבם שהם

באר היטב

הרבה בדין אמרו לסופר ומלדד להקל בבדון דידי' שכתב הגב ח' מהשומ"ב מפי הבעל בבלבל לומר לכ"ר שילה שיכתבו לומר לבם ולעדים כו' וכיוס שמשובה לא נמלא בם:

ו) ח"ם חום יב. דאז מיבא למיחם. המבני דהעמיק לדברי הב"י הבמוריים מאר דמדבר בסוף דא"ח מדאוריימא בכול מעום מילי הלא דהר"ן כ' לייבב הבוגיא דמבואר דאם אינ כבר מייך מורבה ולריבי' מבבל מהם סופר ועד אבל אם א"ח בכול מעום מילי אף דבאמרו אבי ממנה אום בבר דב"ה לא מייך מורבה כיון דהבעל ממנה לא מענו ע"י"ם. אבל לומר דא"ח בפול מעום מורבה אין זכר ירמז בר"ן בלל :

פתחי תשובה

מיבא בבסו' הבב"ן ח"ב כ' קס וכב' בים מאיר בבקר עליו ע"ם ועי' עוד בבבב"ן בם בבי' בבב: (יז) אמרו לבוכר. עי' בב"ע ועי' בבו"ם הבלון בחבידי מבר"ם זלמן זצ"ל מלאבי שבלריך

לאחר בנון מי שעשה שליח לחתום גם שאינו יכול לבוא ראחר לחתום אבל כשאומר לו בהדיא לומר לאחר לחותמו יכול לעשות כדאמרי' לקמן באומר לשנים אמרו לבלוני שיכתוב ולבלוני ולבלוני שיחתמו דלא הוי מילי עכ"ל וכאן כתב אפי' בני' לא פ"ני וא"ל דהתם שאני שזכר בפירוש הסופר והעדים בשמם וכאן לא אמר אלא סתם סופר ועדים ולא שמם דאם כן אמאי אבר כאן עד שישמעו מפיו ה"ל לומר עד שיכתבו ולבלוני שיחתמו לא יכתבו עד שישמעו קולו כ"ל הרי שאין לחלק בזה ות דקדקו כל הרואה דברי הפור בס"ש בפי' קס"א בראפרינן לקמן ולא מצינו שום דבר מזה לקמן בספר הפור בכל הוצרך לפרש דקאי על בפר ח"ם דשם זכר דין אומר אמרו לענין מתנה וזהו אינו מסתבר כלל דמדש שבם ר ישן אין שם האי תיבת לקמן עוד ראוי ליישב דברי הב"י בס"ש כאן נמצא לפי דעת הר"ן כל שלא אמר אמרו אלא מינה את הסופר פלוני לכתוב לו גם ולעדים כו' וכל היכא דאמר להם אמרו לסופר פלו' ויכתוב ולבלוני ולבלוני ויחתמו בכול דאיכא לבחיש מחמת כיסופא דסופר מתחמי ליה עכ"ל ומזה נסמך לכה שכתב אח"כ דלהר"ן באומר אמרו לסופר כו' והוא עשה כן כמו שצוה הבעל דבסול מדרבנן ותמה עליו בדרישי' ת מא גדולה על הרב הגדול ב"י שכתב כן דז"א דבבואר בהר"ן כמה פעמים דהאי משום מילי לא מבסרן ואם כן בכול מן התור' ולא ידעתי שוב ליישבו ומו"ח ז"ל כתב בקונס' האחרון דהב"י כתב זה בסייחד ופרש הסופר והעדים וע"כ לא רוי מילי ובכול מדרבנן ולא דק דאם כן אפי' מדרבנן כשר כיון דחושב זה לשליח ת וכל שליחות כשר לנסרי הר"ן והרמ"ה ודנלע"ד לתרץ כל זה על נכון. והחלה נפרש דברי הר"ן בכמה שקשה בדבריו לסעיין בי מה שהעתיק בדברי ב"י אבא שהב"י קיצר בהעתקה הלשון וברי"ן נ"פיה האריך יותר ע"ב דתחלה כתב שרבסב"ן ב' וא"ת שאין חולק ר' יוסי אלא באומר אמרו כתם אבל לא בסבבר הסופר והעדים כו' ואח"כ הביא הר"ן דברי הרמ"ה להקם באומר אמרו באופן זה אמרו לסופר שאני בסנה אותו שליח לכתוב ולבלוני ולבלו' שאני סמנה אותם שלוחים וכו' ומסמע מלשון זה דלא הוי ין שלוחים אלא בל ון זה שמבשש בחד א שעושה אותם שלוחים א"כ מאי מקשה הר"ן אחר כך ולא נ"ל כן דאי הכי מאי מקשה וניהוש דלמא כו' ואתם חתומו כ' מאי קושיא ישל הקשן הוה מפי סמה שיש על הקשן הראשון דבריך ליחוש שמא כו' ולבלוני ולבלוני ויחתמו כו דחד ענינא היא מסם דבאי שנא אמר אמרו לבלוני ולבלוני לאמר אתם חתמו וסה דקשה על זה קשה על זה ותו קשה במאי דבסיק הר"ן אבל מסנה סופר ועד ם מדעתו ליבא לפיחש לחורבה כו' אם כן מאי מריך הקשן מאתם חתומו הא התם אין מעות בו ע"כ ודאי לא אמר כן להרבות מסזרים וכמו שהקש' על הרא ה על כן נלע"ד דדברי הר"ן מתפרשים בדרך זה דהרסב"ן סבירא ליה דלשון אמרו לבלוני שיכתוב ולפ' ויחתמו מורה על שליחות מסתמא כמשמעות הלשון וע"כ הוקשה לו לפה לא יועיל השליחות אע"פ שהוא שלא בפניו ועכ"ז אסר דאין לתרץ דאה"נ דסתני והתלמוד לא אומר אלא באומר בפירוש מדעתיכם ר ו מיכת דאין כאן שליחות אבל באומר סתם ולא זכר מדעתיכם אה"נ דמתני זה אינו דהא מוכיר בהדיא לבלוני ובלוני ויחתמו וזה אין מורה על מדעתיכם דאם הוא נותן להם כח לפי דעתם לפה ייחד בלוני ובלוני ויחתמו הלא הסה יעשו מה שלבם חפץ. ועל זה תירץ הרסב"ן דאה"נ דסיירי אפילו בעושה שליח ולא אבר מדעתיכם ואפ"ה מסול מסתם דאין העדים נעשים שלוחים בגם ע"ד שישמעו מהבעל כיון דבעינן לשמה ונתן והרא"ה הקשה על רבו הרסב"ן ומסיק דיש חילוק בין אמירת סתם לאמרו שליח נמיה הוסיף הוא דאינו אלא . אומר בפי' שעושה אותם שלוח ם אבל בל שלא זכר זה אע"ג דאמר כתם ולא אבר מדעתיכם היה כמו מדעתיכם אע"פ שזכר בלוני ולבלוני ודהיינו שאתם מדעתיכם תשמרו לבלוני ובלוני כו' ועל זה הקשה דר"ן נהי דהקשן הראשון שאומר לבלוני ובלוני יש לפרש דבריו שאינו אומר בלשון שליחות ואם כן לא לזכור שם הבעל שהוא המשלח ואיכא כיסופא אבל הקשן השני שזכר ואתם חתמו דזהו שליחות נסור בדרך כל הפשלחים שמצוים לאדם שעשה איזה דבר ולא הוצרך להזכיר שהוא עושה שליח דדוקא באומר לבלוני ובלוני והיינו שלא בפניהם אפשר לומר שהוא נותן רשות להשנים אבל אם יאמרו כן מדעתם לאותן שזכר ע"כ צריך להזכיר השליחות בפירוש כשא"כ באומר להם אתם חתומו דאיכא שליחות נסור ואפילו הכי מריך הקשן השני דיש שם כיסופא אע"ג דמזכיר שם הבעל ע"ד השליחות

טורי זהב

לאחר בנון מי שעשה שליח לחתום גם שאינו יכול לבוא ראחר לחתום אבל כשאומר לו בהדיא לומר לאחר לחותמו יכול לעשות כדאמרי' לקמן באומר לשנים אמרו לבלוני שיכתוב ולבלוני ולבלוני שיחתמו דלא הוי מילי עכ"ל וכאן כתב אפי' בני' לא פ"ני וא"ל דהתם שאני שזכר בפירוש הסופר והעדים בשמם וכאן לא אמר אלא סתם סופר ועדים ולא שמם דאם כן אמאי אבר כאן עד שישמעו מפיו ה"ל לומר עד שיכתבו ולבלוני שיחתמו לא יכתבו עד שישמעו קולו ק"ל דאמרו לבלוני שיכתוב ולבלוני ולבלוני שיחתמו לא יכתבו עד שישמעו קולו הרי שאין לחלק בזה ות דקדקו כל הרואה דברי הפור בס"ש בפי' קס"א בראפרינן לקמן ולא מצינו שום דבר מזה לקמן בספר הפור בכל הוצרך לפרש דקאי על בפר ח"ם דשם זכר דין אומר אמרו לענין מתנה וזהו אינו מסתבר כלל דמדש שבם ר ישן אין שם האי תיבת לקמן עוד ראוי ליישב דברי הב"י בס"ש כאן נמצא לפי דעת הר"ן כל שלא אמר אמרו אלא מינה את הסופר פלוני לכתוב לו גם ולעדים כו' וכל היכא דאמר להם אמרו לסופר פלו' ויכתוב ולבלוני ולבלוני ויחתמו בכול דאיכא לבחיש מחמת כיסופא דסופר מתחמי ליה עכ"ל ומזה נסמך לכה שכתב אח"כ דלהר"ן באומר אמרו לסופר כו' והוא עשה כן כמו שצוה הבעל דבסול מדרבנן ותמה עליו בדרישי' ת מא גדולה על הרב הגדול ב"י שכתב כן דז"א דבבואר בהר"ן כמה פעמים דהאי משום מילי לא מבסרן ואם כן בכול מן התור' ולא ידעתי שוב ליישבו ומו"ח ז"ל כתב בקונס' האחרון דהב"י כתב זה בסייחד ופרש הסופר והעדים וע"כ לא רוי מילי ובכול מדרבנן ולא דק דאם כן אפי' מדרבנן כשר כיון דחושב זה לשליח ת וכל שליחות כשר לנסרי הר"ן והרמ"ה ודנלע"ד לתרץ כל זה על נכון. והחלה נפרש דברי הר"ן בכמה שקשה בדבריו לסעיין בי מה שהעתיק בדברי ב"י אבא שהב"י קיצר בהעתקה הלשון וברי"ן נ"פיה האריך יותר ע"ב דתחלה כתב שרבסב"ן ב' וא"ת שאין חולק ר' יוסי אלא באומר אמרו כתם אבל לא בסבבר הסופר והעדים כו' ואח"כ הביא הר"ן דברי הרמ"ה להקם באומר אמרו באופן זה אמרו לסופר שאני בסנה אותו שליח לכתוב ולבלוני ולבלו' שאני סמנה אותם שלוחים וכו' ומסמע מלשון זה דלא הוי ין שלוחים אלא בל ון זה שמבשש בחד א שעושה אותם שלוחים א"כ מאי מקשה הר"ן אחר כך ולא נ"ל כן דאי הכי מאי מקשה וניהוש דלמא כו' ואתם חתומו כ' מאי קושיא ישל הקשן הוה מפי סמה שיש על הקשן הראשון דבריך ליחוש שמא כו' ולבלוני ולבלוני ויחתמו כו דחד ענינא היא מסם דבאי שנא אמר אמרו לבלוני ולבלוני לאמר אתם חתמו וסה דקשה על זה קשה על זה ותו קשה במאי דבסיק הר"ן אבל מסנה סופר ועד ם מדעתו ליבא לפיחש לחורבה כו' אם כן מאי מריך הקשן מאתם חתומו הא התם אין מעות בו ע"כ ודאי לא אמר כן להרבות מסזרים וכמו שהקש' על הרא ה על כן נלע"ד דדברי הר"ן מתפרשים בדרך זה דהרסב"ן סבירא ליה דלשון אמרו לבלוני שיכתוב ולפ' ויחתמו מורה על שליחות מסתמא כמשמעות הלשון וע"כ הוקשה לו לפה לא יועיל השליחות אע"פ שהוא שלא בפניו ועכ"ז אסר דאין לתרץ דאה"נ דסתני והתלמוד לא אומר אלא באומר בפירוש מדעתיכם ר ו מיכת דאין כאן שליחות אבל באומר סתם ולא זכר מדעתיכם אה"נ דמתני זה אינו דהא מוכיר בהדיא לבלוני ובלוני ויחתמו וזה אין מורה על מדעתיכם דאם הוא נותן להם כח לפי דעתם לפה ייחד בלוני ובלוני ויחתמו הלא הסה יעשו מה שלבם חפץ. ועל זה תירץ הרסב"ן דאה"נ דסיירי אפילו בעושה שליח ולא אבר מדעתיכם ואפ"ה מסול מסתם דאין העדים נעשים שלוחים בגם ע"ד שישמעו מהבעל כיון דבעינן לשמה ונתן והרא"ה הקשה על רבו הרסב"ן ומסיק דיש חילוק בין אמירת סתם לאמרו שליח נמיה הוסיף הוא דאינו אלא . אומר בפי' שעושה אותם שלוח ם אבל בל שלא זכר זה אע"ג דאמר כתם ולא אבר מדעתיכם היה כמו מדעתיכם אע"פ שזכר בלוני ובלוני ויחתמו דאמרו לבלוני ובלוני כו' ועל זה הקשה דר"ן נהי דהקשן הראשון שאומר לבלוני ובלוני יש לפרש דבריו שאינו אומר בלשון שליחות ואם כן לא לזכור שם הבעל שהוא המשלח ואיכא כיסופא אבל הקשן השני שזכר ואתם חתמו דזהו שליחות נסור בדרך כל הפשלחים שמצוים לאדם שעשה איזה דבר ולא הוצרך להזכיר שהוא עושה שליח דדוקא באומר לבלוני ובלוני והיינו שלא בפניהם אפשר לומר שהוא נותן רשות להשנים אבל אם יאמרו כן מדעתם לאותן שזכר ע"כ צריך להזכיר השליחות בפירוש כשא"כ באומר להם אתם חתומו דאיכא שליחות נסור ואפילו הכי מריך הקשן השני דיש שם כיסופא אע"ג דמזכיר שם הבעל ע"ד השליחות

פרי חדש

ואם כן הוי ספק מגורשת ולא כתב הרב הרי זו ספק מגו שת משום דלא איספקא לבו לבטל הבמרא אלא אבן הוא דמספקא לן והרמ"ה מוכיח עליו וכתב דס"פ הרי זה נם פסול והרוצים להכביר מתיבבים בדבר באופן דלדעת הרדיך סנור הרב בדין זה אם שם נשמע אלא לא אמר כשאר פסוקין דרבנן ובכ"מ סנור כדעת הרמ"ה בכוונת הרב שאם נשמע לא אלא שמודיעין לבעל ויעשו קרוב להיות בעל ויעשו כל אדם עלמם כוחיקי' ויגרשו מעלמם אף על פי שיש לבם בנים והמתיר בפיסול זה משום דקחני הרי הבעל בעל עד שישמעו קולו ומספקא ליה אי הוי בעל אמם ק"ד מהמר דבעמא דפסלי' באומר אמרו לו מדינה אלא משום דלמא אתי לאכשורי אפילו בלא אמר אמרו וכיון דלא מיפסל אלא משום גזירה ליבמא דבעל לאו דוקא ע"כ והר"ן כתב על דברי הרב נראה דרפויי מרפיא בידיה ומתבני למה אבבייר אתם סופר ועד דכיון שהוא מסופק באומר אמרו אף בתחם סופר ועד הו"ל לספ קי דהא בהא אלא ע"כ ואין ספק אבר"ן הבין בדבר הרב דמספקא ליה אי הוי כשר בעל ומשום הכי הקשה עליו למה הבשיר בתחם סופר ועד דכיון דפסול מדרבנן לא שבינא ולא בזרי' וכדמיתא בפ"ם ומה שהוקשה להם לראשונים ז"ל למה לא כתב הרב ספק מגורשת לאו קושיא היא דמז סוה משמע דמספקא ליה אמי אי כשר או לא ואם ליתא דאם כן הוה ליה למספק אמי אתם סופר ועד פסול מספק אבל בשאתם דכתב לנו דהוי ודאי פסול מדרבנן אבר אתם סופר ועד דכשר וזה ברור ונמצי דפליגי הני תלת רבוותא הדבר ברור כדברי מהרדיך דלדעת הרב אם נשמע תלא ומדרבנן קרוב להיות בעל בעל אמיר מספק' וכ"ל לבבריע מ"ם הרב בפ"ך מה' זכייה ומתנה ה"ל המתנה בעל שאין לדם יכול לאמור דברים לשליח וכו' פ"כ אלמא דמשום ספיקא דדינא מתנה בעל שהמוליא מחבירו פליו הרמיה וכיון דאחי פלה מעמא דמילי לא ממסרן לשליח ע"כ דמספקא ליה בלומר אמרו אי הוי מילי או לא וכבר בירינא בתחלת ס"ק זה דטעמא דמילי לא ממסרן לשליח הוי בסולא דאוריימא ואם כן ע"כ לו' דמספקא ליה בדאוריימא וכיון דכן דברי הרדיך עיקר ודברי הרמ"ה בסנור לדעת הרב אין כאן אלא פסול דרבנן אין לו טעם וא"ל להביא עליו ודברי הב"מ המוקים ורחוקים ואיכו נופיה כתב בב"י בסי' זה לדעת הרב הוא מספקא ליה בדברי הרדיך. ומ"ם דמספקא ליה בלישנא דבעל ליתא שבדי איכו נופים בפ"ם יע"ם כתב לדעת הרב דכל מה שנמלא בלשון מכמים בתשבה או בגמרא אינו גם או הרי זה בסל אז בגזר זה בפיסול שבגם הוי מדאוריימא ע"כ גם מ"ם עוד דבעמא דפסלי' באומר אמרו לו מדינה וכו' דברי אינא הם דאי הוי בעמא כדכתב איכו ז"ל מ"כ מה בסתפק הרב בפיסה אמין בגם אין בתור' דהא לא הוי אלא גזירה בפלמא וליתא דר"י דפסל באומר אמרו לא הוי אלא מבעמא דמילי וכדעת הרמ"ה והר"ן מ"ם משום לשמה וכדעת הרמב"ן וכדלקמן וכיון דכן ע"כ פיסולא דאוריימא הוי וכדבירינא לעיל ודו"ק. ועדיין נשאר לי לבבר פרש אחד שבבוכו בו בהאחרונים ז"ל בממנה סופר ועדים מ"ר כשו אומר אמרו אמרו לו לא ח"ל הר"ן בפ"ם בתקבל והקשה הרמב"ן דמאן דפסל באומר אמרו מי משום מילי הא לאו מילי אסר אלא הרי הוא כעושה שליח אלא בפיו ובי אין לעשות שליח אלא בפיו ואם כן אם אמר אמרו לו מדעתם אבל לא בעשה אמרו מדעתכם אבל לא בעשה שליח אם בפיו לשמה ובעי' ומי וכתב לה כלו' שיכתבנו לה הבעל ואין הסופר והעדים בתקום הבעל אלא בשמעו הם מפיו אבל באמר הדברים בעשה אדם שליח אם בפיו אבל בשאר הדברים בעשה אדם שליח אם בפיו לשמה ובעי' ומי וכתב לה כלו' שיכתבנו לה הבעל ואין הסופר והעדים בתקום הבעל אלא בשמעו הם מפיו אבל באמ

מכני אומר אמרו כמ"ם בח"ס סי' רמ"ד ואם אמר שיאמרו להסופר שיכתוב וכסם כתבו בעלמם הוי שימוי כ"כ הרא"ש: ח בין שטות שקח וכ'. סלונתא זו תליא בסוגיא דף פ"ב דתניא בברייתא הנגט בטל פר שישמע קולו למאסוקי דר"כ דאמר חרש שאינו שומע ואינו מדבר ויכול לדבר מתוך הכתב כותבים ומותרים גם לאכתו פ"ם כתבו ממעט הברייתא דינו דר"כ ובמתניתא תנא נשתתק והרכין ברגלו כרי אלו יכתבו ויתנו ולא נקיט בברייתא ממעט דינו דמתני' סבירא ליה להרמב"ם דשאני חרש דאינו שומע ואינו מדבר מנשתתק ואינו ממעט אלא חרש ולא נשתתק לפ"ז כתב והרכין שוין ונשתתק דיכול לגרש ע"י הרכנו יכול לגרש ע"פ כתבו וחרש א"י לגרש לא על פי כתבו ולא ע"פ הרכנו, ופקח י"א דיכול לגרש על פי כתבו והרכנו וי"א דא"י לגרש ע"פ כתבו והרכנו ותוספות והרא"ש והרשב"א ומאר פוסקים פ"ל הרכין עדיף מכתב משום מעשה בנוף הוא כמו קול מ"ה לא ממעט דינו דמתני' אלא ממעט כתי לפי זה נשתתק ופקח לא מסכי כתב ופקח לא מהני כתב בלא נגמר ע"כ ל' מעיים ולא עוד אלא אפי' כ' בכ"י לקופר כתוב ולעדים אחימו אע"פ שכתבו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה פסול עד שיאמר לסופר כתו ולעדים אחמו יהנם בפיקח חיירי ומתני' הרכנה אלמי דהוא כמו קו"ו וכתב"ם בזר אלמי על ברייתא פ"ל כתב בכ"י לסופר ובר' ולא אפי' הרכין פ"ם מבריתא) וממאי דמסקינן לאסוקי מדרב בהנא וכו' אם דף עב ע"ל ל דמ"ם כפ"מ מה"ג כמימרא דרב בהנא וכו' מרב וכו' אם דף

ביאור הגר"א

בכמה מקומות: סו) אפי' כו' ויש כו' ח"ר בהנא כו' אר"י מאי קמ"ל כו' ת"ל ר"ז אלא כו' ונהי דלא קי"ל כרב בהנא דאמר כרבנ"ג ואליקין עליו בש"ם ר' יוחנן אם יאסר ע"ב ח' לאסוקי מדר"כ מ"ר נשתתק אפי' היא כמ"ם רב יוסף וכן בשומע ואינו מדבר מדבר ואינו שומע ומיהו בדיקה בעי.הר"ן ס"פ מי שאחזו וכ"י חלק עליו וכ' דמדבר ואינו שומע ס"ל להרמב"ם דא"כ בדיקה יהוא כן דעת גמור ואשמעינו' דברי הרמב"ם ו"ביאור כמ"מ סי' רל"ה סי"ז וכסב ב"י וכ"ז בהרכנה אבל בכתב ס"ל להרמב"ם דלא בדיקה ח"ל וכ"כ שם בסי' ר' והוא שיבדוק כו' אם כו' אבל ר"מ כ' והביאו הרא"ש והר"ן וסה"ם וס"ם דלא נפקה לא מהני כ"י דבתוב' כיפא דיך ברייתא ס"ו בכח בגמ' ע"ב ל' מעיים ולא עוד אלא אפי' כ' בכ"י לקופר כתוב ולעדים אחימו אע"פ שכתבו וחתמוהו ונתנוהו לו ונתנו לה פסול עד שיאמר לסופר כתו ולעדים אחמו יהנם בפיקח חיירי ומתני' הרכנה אלמי דהוא כמו קו"ו וכתב"ם בזר אלמי על ברייתא פ"ל כתב בכ"י לסופר ובר' ולא אפי' הרכין פ"ם מבריתא) דמסקינן לאסוקי מדרב בהנא וכו' אם דף עב ע"ל ל דמ"ם כפ"מ מה"ג כמימרא דרב בהנא וכו' מרב וכו' אם דף

היטב

כ"ג הר"ם מעראבי ח"ג סי' קכ"ה כתבו בתקו' עינגן יש לסמוך אדברי המקילי' בכתיבת יד של פקח.וה"ה במסומד שהוא בארץ מרחקי' והדבר קרוב ונמצא .בא לתת גט. דכותבין

באר

יתנו ואם מעלמם אמרו לסופר הנגט בטל מן התורה' לכ"ע עיין מ"מ: י) שנשתתק וכו. ופקח גמור אם גירש ע"י כ'. עיין ב"י וב"ש ומהריב"ל מ"ג סי"ם ל"ג ול"ו. והרד"ך נים

כרשו ואם אמר לים כן אמר רבי מני אים כן הוא שמיעם הקיל פוא הרכנם הראש וכ"כ אם כפי' הראשון וכן הסכימו כל הפוסקים ודלא כפי' השני אם דנשתתק שאני ואי"כ דוקא בפקח ומדבר ואי"ש אסור וקונגיא דגמרא כפי' פכני כמ"ם רב

זהב

ו.תב ב"י דפדזבר הרמב"ם והסיר גם וחתמו משמע דלא מני בלא וחתמו ונתנוהו לישנא קמיעא נקט ולעדי"נ דוראי ל"צ האי וחתמו דגם בלא זה הוי דינא דשנים מהם חותמין אלא דקא משמע לן רב תא אמר' אם

תשובה

הנם מלתנו גדול האחרונים הרש"ל כ"ם"ם נעין כ' בפשיעות שיש לסמוך ע"ד הרא"ש והר"ן הלכה למעשה". וגם בעניין אומר אמרו נופא דעם הרש"ל שם דבמקום עינגן יש להקל (זהו ע"ם דברי הפוס' נעין דף סז סוד"ה מאחי' שכתבו א"כ זמנין דפעם' יון אמר' להתחיל' גם בשעת הדחק) וכמה אחרונים מקילין ג"כ בזה כמו שהאריך בשו' כ"ם חפ"ע סי' קו ול' שם כ"ם ח"ר תו' הגאון מג"ש שמיקל ג"כ במקום עינגן וחכ"ש בכ"ד שע"ב בעל פה אלא בפני אלדעת הרא"ה והר"ן לא הוי זה כאומר אמרו והגם שהרב בעל כ"ם חפ"ם שם"מ לא אמרו לכו להקל כ"ן אדעת הש"ע וגדולי אחרונים להאמיר בזה ולדעת כמה אחרונים יש כאן בסוד אחרוניא הגה בכ"ד שיש ע"ד לד להקל עם המקילין היכ"ל שאלוה בכסב ידו דאיש פלוני יהי' סוגר שלו ופ' ופ' יהיו ע"י חמיה דהרבה מקילין בזה בלירוש שיהם נוכל לסמוך לעשות מעשה להקל מקום עינגן כי אולם זה לא יהי' לם מקום לעילם ע"ש בתורת (וע' בס' .יח מאיר מזל) ולמעשי' ל"ע הר

חרש

ולכי זה לדידן דלא קיימא לן כוותיה דרשב"ג אלא כאיבך ברייתא דמייתי הש"ם בפרק מי שאחזו דחרש לא הלכו בו אמר רמיזותיו ואמר כ"י אלא במטלטלין אבל לא לגטין ולא שאני בין חרש מעיקרו לפקח ונחרש אלמא דאפי' למדבר ואינו שומע דהוי בכלל פקח ונתחרש לא מהני כמ"י לגטין וכדברי הב"י: אבל נמה שסנור הרב ז"ל דבנשתתק מהני כ' בכמ"י באמת דהכי משמע מפשטא דשמעתא וכמו שהאריך הב"י בזה ע"ש שדבריו נכונים זולת בא"ש דרב בהנא אתא לאשמועי' דאמתי' דתנא אלא לאו דוקא אלא משום דבעי לאשמועינן דין הרכנת הראש ע"י אמירה דלא שייך בחרש גמור דהא משכחת לה ע"י שכתבין לו בכתוב נע לאשתך ורכין בראשו ולאו דוקא אלא בחרש גמור דהא אמרה מקילין ג"כ בזה כמו שהאריך בשו' כ"ם חפ"ע סי' קו ול' שם כ"ם ח"ר תו' הגאון מג"ש שמיקל ג"כ במקום עינגן וחכ"ש בכ"ד שע"ב בעל פה אלא בפני אלדעת הרא"ה והר"ן לא הוי זה כאומר אמרו והגם שהרב בעל כ"ם חפ"ע אמר לכו להקל כ"ן אדעת הש"ע וגדולי אחרונים להאמיר בזה ולדעת כמה אחרונים יש כאן בסוד אחרוניא הגה בכ"ד שיש ע"ד לד להקל עם המקילין היכ"ל שאלוה בכסב ידו דאיש פלוני יהי' סוגר שלו ופ' ופ' יהיו ע"י חמיה דהרבה מקילין בזה בלירוש שיהם נוכל לסמוך לעשות מעשה להקל מקום עינגן כי אולם זה לא יהי' לם מקום לעילם ע"ש בתורת (וע' בס' .יח מאיר מזל) ולמעשי' ל"ע הר

פרי

ואמר בהדיא שרלונו בו ושלחו למלאו ולא מלאוהו וא"ל אמרו שיכתוב ויחתמו אח"ל כל המלוכה כיך שהבעל אמר שרלונו בו לכתוב ונכם לחתום ואם כן להרה"ה ליכא כיסופא הואיל והלות הבעל הם עוכים והוי אפיר ממנה וכן להר"ן ליכא דמיאר הכי שיאמנו שרלונם הדבר מסור הואיל וא"ל שהם יאמנוהו שלים שברי הם ידעו שע"כ עשה מה שעשה שבלא למלאו ולא מלאוהו והוא הי' נאמן הא' הרב הנזכר כן ליכא למיחש לאנכי הרוא' ומה מעשה ואנכי גדולים נשתנשו נזה הא' הרב הנזכר הרב בב"י שכתב דלדעת הר"ן אמרו נסופר פגוני ויכתוב פסול דאיכא למיחש דמשום כיסופא דסופר מחתמי לי' ועפ"ז דן דלדעתו פסול מדרבנן הוי והנ' הרב ב"מ בקונטרוס אמרון שנאך אמר הב"י נזה אשר ע"כ מוכרח אני להאריך קצת ונבאר שאין הדבר כן כמו שהבינו הם: דע דאיתא' נסוגי' דס"פ התקבל דמוד' ר"י באומר אמרו דכשר ופרכינן ומי מודה ר"י ברו' אמרו והתנן כתב סופר ועד כשר ומ"ר ירמי' אתם סופר ועד שניהו ומ"ר אסדא אתני' אני ר"י היא דאמר מילי דא ממסרן לשליח ואי ס"ד מודה ר"י באומר אמרו נפיק מיני' מורגא דזמנין דא"ל לב' אמרו לסופר ויכתוב ונפ' ויחתמו ומשום כסופ' דסופר מייסי' דמחתמי אד מהכן אסדי וסוכר נהדייהו ונעבל לא אמר הכי וכו' ואין פי' הסוגי' דפסיל אמרו רשום מורג' אלא דכי נכתבין אתם סופר ועד אי"כ אין לן נמפסל באמרו דאי לא נפיק מורג' ואי כשלי' אתם סופר ועד הו ליכא מורגא ומליגן למכשר באמרו ופר"ז היא דאיים הרמב"ן דאי ס"ד מודה ר"י בנמנה שניה היכי אלי מכשיר בחתם סופר ועד הא נפיק מיני' מורגא דזמנין דימנה סופר ועדים ומשום כסופא דסופר אחמי לי' אלא ע"כ דאף בנמנה שניה ס"ל לר"י דלא מהני ומ"ה מכשר בחתם הסופר ועד משום דליכא מורגא דאף על ידי תיקון לין הכופר יכול לכתוב אלא אם כן שומע מפי הבעל עצמו והרא"ה והר"ן דאו דהייהו דלעולם דמודה ר"י בנמנה סופר דאהני ומכשר אתם סופר ועד ודקא קשיא לך דנפיק מיניה מורגא ניתא דל"ד לאמרו ע"ש זהו פי' דבריהם ומה שיכות יש לזה אם מ"ם הרגנים הנו' דפיסל אמרו הוי משום מורגא. ודברי מהרד"ך אין לזה טעם ואין אנא דברי חיתא דמה לנו בכך אי ליכא כסופא וליכא למיחש לאורגא דאף כוף כיסול אמרו לדעת הרא"ה והר"ן אינו אלא מטעם מילי דפי' אמרו לדעתם ר"ל אמרו מדעתכם והו"ל מילי ומילי לא מיסרן לשליח וכבר ביררנו לעיל דפיסול מילי הוי דאורייתא אם כן דבר ברור הוא דבהך שאלתא דשאילי מקמי מהרד"ך ומהרא"ם דהיא ספק מגורשת ואם נשאת הלא ואם מה חולצת ולא מחיצמת והו לא מידי ועיין בתשו' המבי"ט שהעתקתי לקמן ס"ק י"ו ומה שהשגתי עליו פ"ם. כללא דמילתא מכל הני מילי מעלית דבחיבנא שאם אמר לב' אם לב' הנו גט לאשתי וכ"ם אם אמ"ל כתבו שהרי אנו יכתבו ויתנו ואם כתבו ותנו גט לאשתי אם אמר לב' הנו גט לאשתי אם אמר לב' הנו גט לאשתי אם אמר כתבו והנו גט לאשתי אם אמרו אם אמר לב' אם הגה אם אם כתב אם אם אמר לב' אם אם אמר לב' אם אם אמר לב'

במקום עינון יש להקל וא"פ פ"כ וחרש מעיקרו פ' דינו בסי' קכ"ח:ט מ' כותב בשביל כולם. ומ"ל שיהיה במעמד כולם עכמ"מ. וכפרישה לא משמע כן ופ' בפל המאור דף תקנ"ז. ולכאורה משמע מסוגיא דרשמין שיש לכתוב דאמר כדין אפי' עושה נמי לא לכתוב וזימנין דכפי למיזל ולא אשכח ספרא ושביק לא ואזיל ומפגן ואי אמרת דוקא ספר זה צריך לכתוב כל הגט אכתי יש לחוש לעינון מיהו י"ל דקפידא הוא ז] רק בתורף שאל יכתבו שיש י' מ' כותב ושיש חותמים. כלומר שיש אחרים ולא הספר מיהו הפלגא יכול להיות הספר: יא כלכם חתימו. כנ"י מדייק מהעור אם אמר כתבו כוונתו שיכתבו ולא שיש כוונתו על החתימה והא דקתני במתני' כולכם כתבו מ' כותב וכלם חותמים ליכא קשיא קמ"ל קאמרינן ודוחק הוא גם תמי' לי הא אית' שם שלמו מני רב לשמואל וכו' ושמואל מספקא לאמר כתבו אם כוונתו לכתיב הגט או לחתימת ידם ש"מ אם אמר כלכם כתבו י"ל על החתימה קאמר ולא"פ: יב או שמנאם כן הוא בכתיבה אם מנאם הוי כאומר כלכם מ"מ: יג כאומר כולכם כלומר אלו המנוי' צריכים לחתום אבל אלו שלא מנה א"ל לחתום ולא בכ"י כן הוא לפרש"י והר"ן ופיין כ"ח מ"ש בשם מפרש"ל וכן יש לפרש דברי סרמב"ם ובדיעבד אם לא חתמו המנוין משמע מסרמב"ם דהגט בטל ואין מוכרח

(טז) "מ' כותב בשביל כולם. דהכוונה היא לאחד מהם אינה שיכתוב ומ"ל שיכתוב במעמד כולם ואפשר אם כולם ירצו לכתוב כל אחד מקלת הגט הרשות בידם ומכל מקום יש לדחות דאם איתא דהרשות ביד כולם לכתוב א"כ כי אמר כולכם כתובו היה ראוי לומר דוקא כולם יכתבו אלא ודאי סתמא דמילתא לא כוון רק לפסוק אחד כהנוג העולם ואם כתבו שיש הגט פסול דוכתב דקרא לשון יחיד הוא: (יז) אחד כותב ושיש חותמין. ואין הכותב רשאי להיות מן שיש החותמין דהא איכא פ"ונתא בתחש פוסר ופד כמבואר לקמן ס"ק ל' אבל אחד מהם יכול להיות הפוסר או אחד מן העדים דהא הכל כשרים לשליחות הגט: (יח) או שמנאם גרשה דדין זה שמנה שרי הוא ככולכם שייך נמי גבי כתיבה דאם מנה אותם ואמר מ' כ' נ' ד' כתובו מ' כותב במעמד כולם: (יט) הרי זה כאומר כולכם חתימו וכו' הרי זה כולם לשון הרמב"ם ומשמעות דבריו דאף אם מקצתן הוי כאלו מנה כולם דלאו כרוכלא בפי למימי וכוונתו שכולם יבואו על החתום אבל רש"י והר"ן לא פירשו כן ולעולם במנה מקצתן לא קשיד לכל היותר רק על המנויים וכן פסק בטור: (כ) שחותמין בו תחלה הם משום עדים וכו' אפ"נ

ר"ת כתובו מ' כותב במעמד כולם: (יט) הרי זה כאומר כולכם חתימו וכו' זה הוא לשון הרמב"ם ומשמעות דבריו דאף אם מקצתן הוי כאלו מנה כולם דלאו כרוכלא בפי למימי וכוונתו שכולם יבואו על החתום אבל רש"י והר"ן לא פירשו כן ולעולם במנה מקצתן לא קשיד לכל היותר רק על המנויים וכן פסק בטור: (כ) שחותמין בו תחלה הם משום עדים וכו' אפ"נ

ע"ש הסוגיא והוי פסק מנורשת כמ"ש הר"ן: יד ושיש שחותמים בו תחלה לשיטת הרא"ש והרשב"א בחדושיו והר"ן שטר והגט אם החתימים הרא"שוים הם פסולים כשר אא"כ בידוע דחתמו בתחילה אז בשטר פסול ובגט אפ"נ דחתמו על דעת הכפל והוא התכוון מסתמא דהכשרים יהיו לעדות מ"מ פסול דגזרינן גיטין אטו שטרות דהרואה שכר דהפסולים חתמו לשם עדות ודברי הכ"י מ"ש בזה תמוהים הם. וכל זה מיירי כשחתמו הפסולים בשיטות

באר היטב

ע"י כ' ידו ע"ש. וכ"ש נחשו שנות יעקב מ"א שאלה קי"ד קט"ו פ"ש הסדר ונוסח הגט והרשאמה: יא) כולם. ומ"ל שיהי' במעמד כולם ודוק' מ' כותב אבל אם כתבו שיש הגט פסול כי ל' הקרא וכתב ל' יחיד לכן אם אמר כולכם כתובו לא אמרי' שיכתבו כולם מ"מ. ום ג"ש כ' אלו היינו בהורף פ"ש. ופר"מ חולק והחי' דמוהר לכרוב לכתחל'

טורי

אבר בפיר"ש לעשרה גם חתימה ה"א דקפיר שיחתמו דוקא כולם דדוקא כתיבה סגי בא' שאי אפשר בע"א מה שאין כן בחתימה קפ"ל אפי' הכי סגי בשנים מהם כנ"ל ונכון: (יט) אפר כולכם חתומו חותמין כולם ואם מנאן בין שמנה כו' בצ"ל: (כ) והאחרים משום תגאי כו' זה לשון הרסב"ם ולא קפיד אלא על שנים הראשונים שיהיו כשרים וב"י סביא דעת ר"ת דבאמצע או בסוף פסול לבולי עלמא ע"ש ויש פ"ש בב"י בס"ש בד"ה אבל לפי מה שכתבו תוספות כו' שכתבו שם אם החתומה כשרים קודם כו' וכצ"ל אפילו אם לא החתמו הכשרים כו' דבנה שיקר דאלונתא בין שיטת הר"ן לשיטת התוס' אליבא דר"ת. עוד בב"י בד"ה ועל פ"ש

פתחי

בקיבון חכמים: (יט) בשביל כולם. עכמ"ש בענין נפ שנכתב פ"י כ' סופרים ופ' כמל"מ פ"ד מה"נ דין י"ד סכיח שם הרב בפנינה דלים לדעת הכר"ח פ"ס. גם בס' נפ מקושר בסנ"ר אות קטן הכסים לדעת הסר"ח פ"ס ו"ל' כפ' שעה"מ פ"ח מה"נ דין ג' פ"ש כזה: (כ) בשבו ותשמו ופכו. פ' כפ' דורש לעיון דרוש י"ג שהקפ' לפי שיטת הסוס' בכזיר דף י"ב דמה שמחוקר אם אינו לעשות פ"מ מקרי לא אלי ענינד הפסח ולא אלי אשוי אליה ח"ב קשה על כל פגיעין הנהוגים ע"פ הפוקים בשהכ' ל נחסן לדרבו שמעמה אלים לסולכ' קודם שיכתב הגט הא הרי אלמא דלא אלי עניד הפסח שהרי אין הגט בעלמו יכול ליתן הגט לאשתו שהרי מדיין לא בכתב אמתר מעשה הוא ודבר זה עשוים בפ"ש בכמה מקומות איכול לעשות אלים להולכ' קודם שיכתוב כו' והאריך שם בזה ע"ש ופ' בס' שיכם ליון אי' ע"ז אי"ש בזה: (כא) ושיש חותמים. עכמ"ש שב' כלומר כו' אינו הכלים יכול להיות הסופר. ותוא לי הכ"מ סק"י. ובה"מ ס"ק י"ז כ' עוד דנ"כ יכול להיות אלים אלא אם אמר תנו ס"כ. ומשמע דר"ל אפי' בא"ל אל"ל אלי"ך לומר בפ"ל ובכ"מ וכן מבואר להרא"ש בהשו' הרדב"ז פ"ח ס' ו' ומפי' ס"ו (ויוכל דבריו לקמן סימן קמ"ח ס"ק ס"ו ס"ק). אמנם מלאתי בסמו' אמ"ז אמ"ל ח"ב סימן ס"ח שונגא שם לשון כדי הגט כ"י מהגאון מהר' מ"רגליות ומהר"ם מ רחקא ובכ"ד יתקיים הגט בהוסתיו ולפני כ"ד או הוא ואחר שנידו על מחיצה אשני והוי כולו בקיום הגט ע"ש. ועי' בס' יהושעם יעקב ס"ם קי"ד בסק"ג ס"ק י"ז שהזכיר ג"כ דברי הס"ח ז"ל ברמיזה וכפר שרשם מקכמם לדעם הגאון מ ר"ד אופנהיים אמנם רק בשעם פרסק כשובדא דשם ס"ש:

חדש

מ"ל חתימו וקיצר רבינו במוכן פ"כ ואין זה כלום דבכלל כתבו הרי חתמו וכמו שהוכחנו עוד בס"ה וכו בפרק עצמו בדין י' המתיק המשמה וז"ל האומר לב' או ליתר מב' כתבו גט ותנו לאשתי כתבו מגרת ותנו לה הרי אלו יכתבו גט אחר ויתנו לה ע"כ ובדין י"ב נמי כי' וז"ל האומר כתבו גט לאשתי הרי אלו כותבין ומותמין ומותנין לבעל בידו ואין מותנין לאשתו עד שיאמר להם עד ע"כ ובדין ע"ו נמי כי' אמר כשהוא בריא כתבו גט לאשתי ואח"כ נבעת ממתיגין לו עד שיבריא ומותנין ומותנין לם ומ"ל לחזור ולהמלך בו אחר שהבריא ע"כ וכן בדין פ"ז גבי בשתתק כ' שאם כ' בידו כתבו ותנו גט לאשתי הרי אלו כותבין ומותנים וכן בפ"ו דין י"ח מ"ל כתבו גט ותנו לאשתי יכול לבטל לזה וכו' וכן בכמה דוכתי מדבריו בפ"ט מוכח כדכתיב' שהחתימה בכלל כתיבה ומ"ל יותר להאריך בדברים פשוטים כאלו: ואם כאולי מדיין לגך מוקפך ותאמר שהרמב"ם בכל אלו המקומות קיצר ופסק אמם שביאר במקומות אחרים דל"ל כתבו ותחתמו ותנו וכמ"ש הרב בכ"מ וכן המשניות והתלמוד קצרו ולישנא קטיעא נקטי וכמ"ש הכ"י והב"ח בהם אבינ לך עוד ראיות חזקות שאין עניינם תשובה, להוכיח כסברתם האמיתי' והייתו מדתנן בפ' החקבל אמר לב' תנו גט ותנו לאשתי אלו לג' כתבו גט ותנו לאשתי הרי אלו יכתבו ויתנו ומדקתני גבי ג' כתבו ותנו מכלל דרישא תנו גט כתבו קאמר וכן פרש"י ז"ל והרי לשטתם כיון דלא אמר אלא תנו היכי אלו לכתב גיטא והוא לא הרשה אותם אלא בנתינה ואי אפי' בכתבו ותנו לא אלו לאחתם כ"ש כתבו לחודיה ואם אדיין מתפקא ותאמר דשאני כי קאמר תנו לחודיה דכיון דלא נתיה לפרוש פ"כ בכלל הנתינה סוי כתיבה ותתימה דהא לא אבי אבלו כי אבל כי קאמר כתבו ותנו ולא קאמר אחתמו גם אפי הא ודאי בורכא וכי שלחו מני רב לשמואל ילמדנו רבי' אמר לב' כתבו ותנו גט לאשתי ותמרו לסופר וכ' ותחתמו הן אמנו ושלח להו תלא והדבר צריך תלמוד ממ"ל קשיא להו הך שמעתתא דאי כתבו בלא חתמו קאי מבעיא להו מאי קמספקא להו והלא ע"כ הגט בטל מן התורה ואי אלד הכתיבה הבטל לא ליזה לכותבו אלא להם וכיון שכ' הסופר הגט בטל מן התורה וכן אלד החתימה מיפסל שהרי הבטל לא הרשה אותם אלא על הכתיבה לא על החתימה ואי כתבו ותחתמו קאמר הרי כתבו אי שלא לזה הבטל לכתבו והגט בטל ולא לשיטת התוס' בסוגיא דוקא בתרי מבעי לן אי כתבו הגט או כת"י אבל לחתא פשיטא דסוי כתיבה ותתימה וא' כתב וכ' חותמין ומפיל בתרי לא קמבעיא להו אלא אמ"ד אחם סופר ועד פסול אבל אמ"ד אחם סופר ועד כשר אפילו דלא סוי אלא דמספקא לן בכתיבה הגט אי סוי לא בכלל או לא וזה הפך מה שבארים הם דכתיבה דוקא קאמר ולא חתימה ותו דלא לשטת רש"י פשיטא דאיתהו אלי לאכתב ולאחתם אלא דמספקא להו בחרוגה אי אלי לאכתב נמי ואין להקשות מהא דאיתא בפ"ש התקבל כתבו כל חד מכתן חתימו כל תרי מכתן דאלמא חתימה אינה בכלל כתיבה דהתם ה"ק דכי בעי לאמר כתיבה לחודה לימא סכי תתבו כל חד מכתן ואי בעי לאמר חתימה לחודה לימא חתומו כל תרי מכתן וזה ברור: סוף דבר דבהא פליגא דחתימה סוי בכלל כתיבה וכי קאמר כתבו ר"ל כתבו וחתמו ואי קאמר כתבו ותנו אלי שפיר לאכתב ולאחתם ולתן גט לאשתו ודלא כב"י והב"ח ותו לא מידי. ומעתה אם שהם' הא"מ דאם אינה דב' סופרים אלו לאכתב חד גיטא א"כ כי אמר כולכם כתובו הול"ל דדוקא כולם יכתבו ליתא דאסתמא לא כוון הבעל אלא בכתוב דהייטו שא' יכתוב ושכולם יחתמו ואף זה שכותב צריך לכתוב בעמעד כולם גם דיו אינו מחוור דהא לר"מ דס"ל דוכתב דקרא ר"ל אחתימה תיקשי ליה היכי אלריך ב' עידי אחתימה והא וכ' דקרא לשון יחיד הוא וכ"ת דשאני התם דלא בני בלאו הכי דאין דבר שבערוה פחות מב' ולא אלתא היא דאלינן לאיער דעידי אחתימה לא אמרי' וכ' דקרא אלי לבטל לדקא הכי דאין דבר שבערוה פחות מב' ולא בפ' המגרש ובכל סוי מיקיים שפיר לישנא דקרא דהוי לשון יחיד אלא ודאי דלא שאני לן בין יחיד לרבים ותדע עוד דהא ונתן כתיב בלשון יחיד ואלי הכא' למעבד ב' שלוחים ליתנו לידה ס"ב וכ' אלי הבעל למעבד שני סופרים שלוחים דידיה לאכתבים ועוד דקתני א' כותב וב' חותמים וכי היכי דב' חותמים ר"ל דבני בשנים ואי בעי לאחתם חונא אלו אחתמי ס"ב א' כותב הייט דבני בא' ואי בעי כולהו לאכתב גיטא ש"ד ועוד הרי מבואר בפ"ב דגיטין דף כ"ג דתנ"ו אלו לאכתב וכתוב התורף ואם איתא דב' סופרים לא אלו לאכתב גיטא עזור א' סופס וא' תורף אמו ב' בתורף אלא משמע ודאי דש"ד וכדכתיבנא וכל זה ברור: ח (א' כותב וב' חותמים) לדידן דמספק' לן מלתא בהתם סופר ועד אי כשר או לא צריך לזהר שבכתב לא יתחום וכדלקמ' בסי' ק"ל ולפיכך אם אתו אלא מהם צריך שיאמרו חיים ג' א' לכתוב וב' לחתום ומיהו מספקא לי לא"ד אחם סופר ועד כשר אי בני בשנים או לא שהרי לכתחלה לא אלי לאחתם סופר ועד לכ"ע ומי אמרינן כיון דבדיעבד כשר אי בדיעבד בני בשנים א"ד דלכתחלה לא אלו לחתום דאדעתא דהכי לא אלה הבעל אלא שיהא דוקא א' כותב וב' חותמין ולא בדיעבד לא אבני בשנים ואכי' מסתברא ודע דקי"ל דב' חותמים הייטו לומר דבני בשנים אבל אי אלו אי אלו אי אלו

אפ"ג דבשאר שטרות כשנמצאו פרים הרשומים פסולים אמרי' דחתמו שלא מדעת הכשרים שאני הכא דאחר כולכם ובשאר שטרות אי"א מקלתן לתנאי רק כולם משום פרים וכשא' מכן קרוב נתבטל כל הפרות פ"כ נזרו בגיטין משום שאר שטרות וכשהקרוב חתם בתחלי פסול ולא אמרי' לתנאי חתם אכל כשחתם לבסוף לא גזרו משום שאר שטרות ופיין בכ"י שהאריך בדעת שאר פוסקים דס"ל חתם קרוב לבסוף או בתנאי גרע פסי ופסול בין בגיטין בין בשטרות אפילו בלא כולכם ופיין בד"מ: (בא) והוא שיחתמו כל א' בפני כולם אפ"ג דהשאר אינם מוחתמין אלא משום תנאי אפ"ה מיישינן הכא שמא לא יחתמו כולם דכולכם לא משמע להו לאינשי שיבואו כולם פל אחתו' ביולך לבתחלה צריכין לחתום ביום אחד כדי לקיים התנאי מיד ובדיעבד אף לאחר זמן פני ומשמע מדברי הר"ן שאם לא חתמו ביום א' א"ל לקיים התנאי בפני כולם אבל מדברי התוספות והרא"ש משמע מאחר דלא פני כולכם צריכין לחתום זה בפני זה אף שקיימו התנאי לאחר זמן ואפשר לדעת התוספות אם לא חתם כל א' בפני כולם אפי' בדיעבד פסול דהא נזרינן בבני פרים משום כולכם ומשמע דבכולכ' אפי' בדיעבד פסול: (כב) ואפי' אחר שנשאת ברחה אף שתוכל לקיים התנאי אחר שנשאת מ"מ תלא מבעלה דהא כאן לא אמר פ"מ ומפכשיו רק שתם כולכם חתמו וקי"ל דבשאר משום תנאי והוי כאלו אמר אם יבואו כולם פל אחתו' תהא מגורשת והגירושין חלין בפ"ד קיום התנאי תלא מזה ומזה וכמו שנתבאר בדברי הר"ן והמ"מ והכ"מ בפ"ח מה"ג וכן פסק לקמן סי' קמ"ג ואי"כ תימה פל הרב איך הניח כאן פל דברי המחבר סי' אפי' חתמו הבאר אחר נתינת הגט שלא לאחר שנשאת לאחר תלא מזה ומזה סזה יקרא כשר ואף שהר"ן כ"כ לחזק הקושי' כ"כ ח] אפ"ס הדין כל תימת דמקיימת תנאי הגט אל אבל כאחת תלא גם מהשני כל שלא אמר פ"מ או מפכשיו: (בג) מת אחד מהם קודם חתימ' אם מת קודם שחתם רק שפדיין לא חתמו כולם ככר כתבתי שלדעת הר"ן שהגט כשר רק שלבתחל' יחתמו מיד זה בפני זה אבל לדעת סתו' אסור שפסול מדרבנן כל שלא חתמו א' בפני חברו: (כד) ועיין לקמן בסמוך. כלו' שכל מה שכ' בסעיף זה אינו רק להלכה לדעת רוב הפוסקי' דפסקו בר' יומן אבל בסעיף שאח"ז יתבאר שיש חולקין ופוסקין כר"ל דכולם משום פרים ופוד אכתוב מזה בסמוך: (כה) ושיחתמו כולם בו ביום דאל"כ הוי מוקדם דכל הפרים צריכין לבא פל החתום בזמן הכתוב בגט: (בו) ונראה לי דיש להחמיר בסברא זו בד"מ כתב דהא יש פוכלין בפפסל

באר

פמנויים ואלו שלא מנה א"ל לחתום ופ' ב"מ מ"ש בשם מהרש"ל: טו) כולם. ובדיעבד משמע מתוס' אם לא חתמו זה בפני זה פסול. ולהרא"ש והרמב"ן א"ל שיחתמו אלו משום תנאי בפני אלו הבאים לשם עדות. ולהבטל המאור אפי' אלו משום עדים אין צריך

מורי

כולם משום עדים צריך לבטל עדות כולם כו' תשובה מאר אי אחר שנתן הגט לידה פה מועיל ביטול העדות כולם דמה שעבר בפסול עבר וצריך ליטול מפנה ולגרש פעם שנית אפי' אם ביטל כולם ואי פירי כשלא נתנו עדיין ודאי מהני אפי' לפ"ד משום עדים שיבטל שאר העדים שהם הפסולים וליתנו להאשם מכח העדי' הכשרים ולהתנם הכשרים לחוד ואי כבר חתמו גם הפסולים ולא נתנו עדיין אם כן אין שייך לבטל הפסולים אם ' לפ"ד משום תנאי דהא נעשה התנאי שהחתמו כלם אלא באופן זה נראה לעשות ג"ם דעדיין לא חתמו רק הכשרים למאן דאמר משום התנאי יכול לבטל אח"כ התנאי כפ"ש לקמן סי' קסג בסעיף יד משא"כ לפ"ד משום עדים צריכים לחתום קודם נתינת הגט וביותיה דוקא ולפ"ד משום תנאי יוכל להמתין לחתום הכשרים עד אחר נתינת הגט ואח"כ לבטלו וזה בכלל בב"ש בגט' איכא בינייהו דחתום בי' תרי ביומיה ואינך סכאן ועד י' ימים דמה לי שחתם אחר י' ימים או שבטל תנאי אח"כ וזהו מוכרח דאל"כ למה לא עשו בגט ג"ם שלישי פזה אלא ודאי דהיינו הך דעיקר על קו' ב"י דלאמרי לה פסול אין ג"ם בין הלשונות רק אחד דהיינו דחתום בי' תרי ביומו כו' אבל לא ג"ם תשני בקרוב אי בפסול דבזה פסול לכ"ע כתב ב"י ומשמע לי דמאן דפסל בחתם חתלה קרוב אז פסול היינו דוקא באופן שאחר כולכם אחתר בגט' דין זה אבל בלא כולכם אפי' חתם תחלה לכ"ע כשר ומשמע כי ן דלא אמר כולכם הרי יודעים דלשנים לבד הוא אומר כו' וכשרואין יותר משנים אוסרים דאותו קרוב ל"ם לעדות לפיכך חתמו שנים כשרים ובלבד שיהא חתום תחלה. מיהו לשיטת התוס' דפפרשו מעמא בגט דיאמרו שהפסול לשם עדות חתם כיון דחותמין דוקא זה בפני זה מי יניד לחם אם אמר כולכם או לא לפיכך ג"ל לדעתם בגט' דאי חתם בתחל' קרוב או פסול מלתא באפי נפשי' הוא בין שאומר כולכם או לא אמר סתוקמא ע"כ ותשוה לי דס"ש חתה דוקא באומר בגט' והיינו לשיטת הר"ן אליבא דר"ת לפה הוצרך ר"ת לחלק בין חתם הכשרים תחלה ואח"כ הפסולים לטעל' מכח חקו' דכאן פסול בשטרות ובפ' הסגרש אמרי' דמילוי קרובים כשר הא בלא"ה לק"ם דשאני הכא דאמר כולכם חתימו משא"כ בפ' הסגרש כפו שחילק הכ"י ולעד"נ דודאי מה דפסלי' כאן לכל הדעות הוה אפי' בלא אמר

פרי

כולכם חתומו ותו מאי הא דקאמר דלא בעא לממני כולהו דמשמע מי מני כולהו קפיד אחתימת כולם והלא לפך ליכא מדרב' כי מני כולהו לא קפיד ואין לדבריו עיקר אלא הדבר ברור דאף לדעת הרב ז"ל בעינה מקלת לא יתחתמו אלא אותם המקלת שמנה ואי קפי' לך בלשון הרב הוא קו' הר"ן דאיך סיים הרב ז"ל מת א' מסם קודם החתימה הרי גם בטל והא מנה ספקא הוי וא"ל שסובר הרב ז"ל בכרא"י דלתרוייהו ליתני בעינה מקלתן קפיד אמנויין דליחתמו וא"ם אלא בעינה בין בעינה מקלתן בין בעינה מקלתייהו קפיד אמנויין דליחתמו ומאי דקאמר הב הוא אומר כולכם היינו לומר דל"ת דכיון שהיו שם רבים ומנה מקלתן הו"ל כאלו מנה כולם וכולם חתמו קמ"ל דלא יחתמו אלא המנויין ואל תשגיח בנוסח רש"י שלפנינו שהיא מוגהת עפ"י מהרש"ל ואינה עיקר שהרי הר"ן כתב בשם רש"י כדכתיב' ופסק הרב כהך ליתנא אי משום דמסתבר טעמי' עפי דמשמע דכ"ם בא מנה כולהו דקפיד ואי משום דכיתו' לא מילקו משמע דלא שאני לן בין מנה מקלתן ומ"ל לידחק בפ"ם הכ"י דבני מערבא הוי בקיאי בדברי ר"י טפי מרב ספא דהא ודאי ליתא דכיון דרב ספא הוי בתרא וחזי ליה להירא לא סמיך עליה אלן בתר תלמוד בבלי גריריגן דהוי בתרא אלא שהעיקר כדכתיב' וכמ"ש הרי"ף בשילהי מירוגין ובני נשתתף הוא פלוגתא דר"י ור"ל ובירו' מוחלפת השיטה ופסקינן כר"י דבגמרא דילן וכן בני מפני מה תקנו זמן בגטין דבש"ם דילן דאמר ר"י טעמא שמא יחפה על בת אחותו ובירו' קאמר טעמא דפירי ופסקינן כר"י דש"ם דילן וזה פשוט וא"ל שזה דעת הרי"ף שהשמיט כל זה דהא לכולהו ליתא לן בין מנה מקלתן דהוי כבולכם וקפיד אמנויין וא"כ מסברא משמע דהוי כ"ם מנה כולן והלכך ממילא משמע מסברא דבכל גוונא הוי בולכם. ומיהו לענין דינא העיקר כסברת הר"ן לחומרא ובין מנה כולן ובין מנה מקלתן צריך שיחתמו כולן מספק ואם מת א' מהם הוי ספק מגורשת: (ב' אחותמים בו תחלה וכו') בפ"ב בגיטין דף י"ח בני פלוגתא דר"י ור"א בתו' ל' כולכם כתבו גם לאחתי מי חתום בתחלה קרוב או פסול אמרי לה פסול דלמא אתי לאחלוטי בשטרות דעלמא וקשה להו לקמאי דהא בשטרות דעלמא נמי בהאי גוונא כשר דאמרי' בגם פשוט שאם הרמיקו הפרים ב' שיטין מן השטר והוא מילא אותם בקרובים כשר ותירץ רבינו תם דבתחלה דהכא היינו שחתמו הפסולים קודם הרואה שחתמו קודם סוכר שהם עיקר הפרות והשיא דגם פשוט הכשרים חתמו תחלה והקשה הב"י דלפי זה דין הגם ודין השטרות שוה וא"כ מאי קאמר דלמא אתי לאחלוטי בשאר שטרות ותירץ דהכי קאמר כיון דבגם ל"ל דבעל גוון לומר לב' משום עדים אלמלא דלעתא דבעל חתמו מן הדין הו"ל לאכשורי אפילו חתמו פסולין קודם הכשרים אלא דאתי לאכשורי נמי בשטרות והתם שתמא דעלמא כל החותמים לשם עדים חותמין ופי"ל אתי לאחלוטי בשטרות דעלמא שיבאו להכשיר קא"פ ותירון ראשון שתירץ הרב הן הן דברי הר"ן בפ"ב דגיטין ולפי שעתו לשם עדות תירון זה אבל על דברי ר"ת אינו עדיף אלא תירון ב' וכפרש"א והרשב"א וכ"כ הרא"ש בפ' ג"פ ודוק. עוד כתב ר"ת דאפילו מאן דמכשר הכא לא מכשר אלא בתחלה אבל בתחלה אם בסוף פסול לכ"ע בין בגט בין בשאר שטרות. וכ' הרב בב"י נמצא דבכל מקום שחתם קרוב או פסול בגט או בשטר פסול לכ"ע זולתי בשתחברו ב' חתימות. הא' שחתמו הכשרים קודם. הב' שחתם הקרוב או הפסול לאחלה בתחלה דבל דאיכא שני ב' חתימות בשטרות בשר לכ"ע ואי לא בפסול לכ"ע ובגטין אמרי לה בשר ואמרי לה בפסול כב"ל להגיה ומוכרח הוא אלא שא"ש אח"כ אפילו בשאר שטרות פסול אינו מדוקדק לפי ש"ל מ"ש הרב בכאן נמשך עפ"י תירון ראשון דב' לעיל דגם קיל טפי משאר שטרות דאי לאחלוטי בתרא דין גם ושטר שווין וכבר כתיבנא דשטרא בתרא עיקר ולפ"ז אי ליכא ב' חתימות דהיינו שחתמו הכשרים קודם ושחתם הקרוב או הפסול לאחלה בגטין בשר לכ"ע ואי חתמו הפסולים קודם וגם לאחלה בתחלה דין בשטרו' ובין בגיטין אמרו לה בשר

זהב

כולכם דהא הפעם משום אחלוטי בשטרות וחת אין חלוי בכולכם אלא אז שם שרואין התחיפות ויבאו לפעות ומי יכ"ין דבר זה שנעשה באסירת כולכם ובפ"ש הרב לשיטת התוס' והא דאסר דין זה דחתום קרוב או פסול אחר דין כולכם חתיכו היינו לפי אאז צריך לחתיכת כולם ע"כ מפרש התלמוד האיך דין חתיכת הפסולים משא"כ בלא אסירת כולכם אין רגילה לחתום יותר פשנים ופלתא דלא שכיחי לחתתים יות' ללא צורך אבל אי איתרמי כך ודאי חוויין כל הדיינים כפו בכולכם ופפ"ן נ"ל ליישב דברי הרמ"ה שהביא הפור וז"ל דלבתחל' אין לקרוב או לפסול לחתום עמהם אפי' חותם בסוף אפי' חתמו שנים הראשונים ביומו וחקרוב או פסול אח"כ ואי חתם בדיעבד כתר דחתיכו תרי כשר והוא דחתיכי חנך ביומיה עכ"ל וחקשה ב"י הא עכ"פ צריך להחתים פסול כדי לקיים התנאי ודחק לתרץ דה"ק שאין כותבין גם כזה דבינו שאין להפסול לחתום לבתחל' עפהם וכ"ז שאינו חותם לא נתקיים התנאי לכן אין כותבין גם כזה מיהו אם עבר וחתם בו כשר הוא וק"ל הא אפי' בגם' דאי חתם פסול עמהם לפ"ד משום תנאי כשר משמע אפי' לבתחל' ולפ"ד דפסול משמע אפי' דיעבד בכל מתם פסול ופנא לי' לרמ"ה להבריע דבדיעבד כשר ואפי' לי' הרי"ף דגרס מתחם לבתחל' קרוב או פסול אסרי לה כשר ואסרי לה פסול אינו אסור לבתחל' משמע שאפשר בלא"ה אלא נלע"ד דהאי חתם פסול הנזכר בגם' קאי אכל ניפין דעבא בלא אסירת כולכם וכפ"ש ב"י ישיפת תוס' ע"ז אסרו דבשלמא בכולכם חתומו ע"כ צריכין יותר פשנים דלא סני בא"א אבל בשאר גם דאסרי לה כשר משום דתנאי הוא פי' דכל הרואה יאסר בודאי תנאי הי' ביניהם כך ואסרי לה פסול היינו לבתחל' משום אחלוטי בשטרות וע"כ צריך אתה לפרש כן לשיטת התוס' וכפ"ש ב"י וא"כ למה לא נפרש כן לרמ"ה וס"ל דאם אסר כולכם דהכרח הוא לחתיכת כולכם הוה דיעבד כיון דא"א בלא"ה אלא דבסתם גם יש איסור לבתחל' לעשות כן לני' הרי"ף אתי שפיר אפי' מתחם לבתחל' כו' פי' שאפשר בלא"ה והוא עושה כן שלא לצורך בזה פליגי בגלע"ד נכון: [בא] ואומר כולכם ז"ל הרמב"ם גר' פירושו כאומר כולכם הפנויין ואע"ג דהב"י צידד בזה לפרש כולכם פסש אינו פסת בר

חרש

ואמרו לה פסול וקי"ל כמאן דפסול ואי חתמו בתחלה בסוף פסול לכ"ע כין בגיטין וכין בשטרות. והרא"ש בפ' ג"פ מכשיר כשחתם קא"פ בתחלה והכ"י שכ' לדידיה בתחלה דאמרינן הכא הייגו שיהיו כשרים חתומים למעה ממנו דכל שאינו חתים למעה מכולם תחלה קרי לו וכ"כ עוד לקמיה דלמדנו מדברי התוס' דכשחתים הפסול בתחלה בחתום בסוף דיינינן ליה ולא בחתום בתחלה שלא כדברי הרא"ש ע"כ דע לך שכל זה שלא בדקדוק דאי הוה מפרש הרא"ש בתחלה דהכא בתחלה ממש ובהא דוקא פליגו דאי לבסוף בכ"ע פסול ואי בתחלה בכ"ע כשר ולדידיה ניחא הכיא דאמרינן דאיכא בין ר"י לר"ל דאמר"ל כשר דמתוקמא כשחתם בתחלה ולשטת התו' י"ל דאיכא ביניהם טובא דלמ"ד משום תנאי כשר מן התורה דהא לא מפסיל אלא מדרבנן משום דאתי לאחלוטי בשטרו' דעלמא ולמ"ד משום עדים פסול מן התורה וזה יותר נכון ממה שנדחק בו הכ"י פ"ש. עוד כ' סרב בב"י דמשמע לו דכי לא אמר כולכם אפי' אתם תחלה קלוב לו פסול ככל יודעים דלב' לבד הוא לו' וכשר לכ"ע דכשרואים שחותמים ג' לו ד' אומרים משום דאותו קרוב לו פסול לא מהני לעדות לפיכך מתחתם שנים כשרים לשם עדות אלא דלשטת התוס' אינו לא מהני לעדות לפיכך מתחתם שנים כשרים לשם עדות ותו מה בכך דהכל יודעים דלב' לבד הוא אומר מ"מ כיון שרואין שהם חתמו תחלה יאמרו שאלו הם העיקר והשאר למילוי ולכן עיקר שנזה אין חילוק בין אמר כולכם לא אמר וכמ"ש הוא עצמו לשטת התו' ודוק: אמנם רבינו הלי ורא"ש והרמב"ן ס"ל דכל שחותם תחלה אמרינן שחתמו לשם עדות אבל בסוף ליכא למיחש ולכן דעת הרמב"ם שב' בפ"ו ז"ל אלא כולכם חתומו וכו' היה א' מהבי הראשונים פסול ה"ז גט פסול שאמרו יאמרו מ"ם כשר בשאר שטרות בעת שיהיו העדים רבים ולא הבשירוהו בגט שעדי העשירה הן העיקר ע"כ וכ' הב"י דהיה נראה לפרש דברי הרמב"ם דמשום דלמאי דאמר ה"ז גט פסול שאמ יאמרו וכו' איכא לאקשויי דמאי תירי' משום שאמרו תיפוק ליה משום דכיון שהתחתומי' תחלה שם עדים אי פסול ליה גיטא והלא כתב הרב בפ"ד דקרובים חתומים למעה אפי' בתחלה כשרים וכמ"ש הב"י נופי' בתחלת הלשון ומ"כ שפיר הוקם לו הרב בכאן דאיך כתב שאם היה אי' מב' הראשונים פסול ה"ז גט פסול והא בעלמא מכשירים ותירץ דשאמא יאמרו ע"ם כשר בשאר שטרות בעת שיהיו העדים רבים הוקשה לו דא"כ למה הכשירו בגט כשאינו חתום תחלה כ"א בסוף ומשני מפני שעדי העשירה הן העיקר פירוש זה עיקר בדברי הרב וכ"כ מדברי הר"ן שהבין כך בדעת הרב יע"ש אלא שבאמת שיטתו אינה ברורה אלא דכיון דמאי דפסלי' בחתום בתחלה הוי משום דילמא אתי לאכשורי בשאר שטרות בעת שיהיו העדים רבים א"כ מהך טעמא נופא הא"ל לגזור אף בחתום בסוף מו בסוף דהא בשאר שטרות בכל גוונא מפסלי' וא"כ כי מכשרי' הכא כי חתום בסוף מו בסוף אתי לאכשורי בשאר שטרות והתם מפסיל מדינא. וכ' סרב בב"י דלדעת הרמב"ם אפי' כולם חתומים בשטה א' אם כ' הרמשונים כשרים הגם כשר דתו לא אתי לאחלוטי דשיר מיקרי תחלה אע"פ שהוא בשטה אחת: כתב הכי' בפ' ג"פ דלענין גט שכיחא לרבות בעדים ואפי' בשנים שאחרונים כשר דתני' לומר דלתנאי חתמו ע"כ וכ' הב"י דנראה שהוא פוסק כליצנא דאמרי לה כשר ומאי דנקט מי חתם בתחלה משום רבותא דמאן דפסל אבל לגיצא דמכשר אפילו חתם באחרונה כשר ואין זה מתור כלל דמדרבנן הו"ל לאנקוטי רבותא דמאן דמכשר אחד דהוי אליבא דהלכתא ותו דכא דהתירא מדיף ולכן כ"ל שגורם כגרם הרי"ף מחתם לבתחלה וקי"ל כאמרי לה פסול כלומר לבתחלה לא חתיכין אבל בדיעבד א' אחתום כשר ולא שאני לן בין תחלה לבסוף ומ"מ סברא זו יחידאה היא ולכא למשמע מלא כלל: כתב המור בשם הרמ"ם שלכתחלה אין לקרוב או פסול לחתום עמהם אפי' מתם בסוף אפי' חתמו כ' הרמשונים ביומו ולכ"ם הרב יש ע"ב וכ"כ הרי"ף בגגמ' שם דף יח ע"ב וכ"כ הרי"ף וכמ"ש הרא"ש בעמיה מטום דבסתמא דהלמודא משמע דס"ל כוותיה ג שם כמ"ש ד' פור הקוניים הגמ' שם דף יט ע"ב דמ"ד ר' יוחנן היכא דמוינהו עדים ה כפ"ג ודנינו יוחנן כשם

ביאור הגר"א

יפ) ואולי שיחתמו כו'. שם ר' כ ומרש"י ד"ה נזירה כו' לכל הרמב"ם פ"ל כדברי רש"י ומפסק' פ"כ ח' ד"ה ל"ל וכ"כ הוסי' יח כ' ד"ה ואיכך כו': ב) ואפי' חתמו כו'. כתו בכל הגלי וכמש"ם ע"ד ח' וש"מ: בא) ואפי' כו'. כמש"ם פ"ד ח' וכ"ם לאסר כו' ואע"ג דקי"ל דכל קום פשם לריך לבסחלא לקיומיה לתנאיה מ"מ כדיעבד פ"ד: בב) ואם הם כו' מ' אפי' כמנלם ול"ע דהא פסוקי מפסקא שם ודברי כ"י סמוהין וכן הקשה הר"ן על הרמב"ם: בג) וי"ל כו'. עכה"ג וכשיפה ר"ם דקי"ל כריב"ל כ"מ מפהו דרפ"ד דמגילה כמ"ש בכפה מקומות:

הגהות רעק"א

הטיבה והפקה הטורף: ח) (מ"ש אות כב) פע"ם הדין. כ"כ מ"מ סמוה לי כמ"ש הר"ן ס"ם הזורק בפסיל דאמרי' אחם בכפה בגט קרע פלא מזה ומזה נזרה משום כולכם והא יכול להפקיים הסגלי אח"כ כדאמרי' ואיכך מכאן ואד עשרה ימים ונחלק בזה ע"ם הא בפשוטו ניחא דהוי כמו כל פגלי דעלמא דמהני אחר נפיגה הגט אבל הגרושין חלים משעת קיום הסגלי ואיכך ומיילא בכפה מקורם פלא מזה ומזה אע"ם בכפה בגט קרע פלא מזה ומזה והטוה דמכאן ואד ' ימים הייגו אפי' אחר הגמיגה וקודם הגמוגין ול"ע:

חכמת שלמה

עדיין וכיון דחרם ח"כ איסור דאוריתא ויש דשם שיחדרוסו שעושה איסור דאורי' לכך אסור אף בכגון דליכא חשש מראיה עין ל"ל אם מה"ם היא מגורשת רק מדרבנן לא הוי מגורשת ואי אין כאן חשש איסור דאורי' רק דרבנן וכיון דבאתה ליכא מראיה עין שהרי אינה יושבת אחתיו ובדרבנן ל"ח בחדרי חדרים לכך בכה"ג נראה דו ומר ניאח אשה אחרת אם היא אינה רוצה לקבל גט ממנו ומ"ם הרב רמ"א רק ביכול לגרשה בע"כ נראה דבנוחא קמ"ל דאדרב' אם נראה יותר לאיסור לגרש בע"כ דבזה איכא חשש מראיה עין מעם הראוה שמגרשה בע"כ אולי לא ידע מזה שבבר גירשה בגט אחר ויבקור שמגרשה בע"כ ועשה איסור פורה אבל ליאשה אשה אחרת כיון דאיכא

באר הגולה

סמנויים ואלו שלא מנה א"ל לחתום וש' ב"מ מ"ש בשם מהרש"ל: טו) כולם. ובדיעבד משמע מתוס' אם לא חתמו זה בפני זה פסול. ולהרא"ש והרמב"ן א"ל שיחתמו אלו משום תנאי בפני אלו הבאים לשם עדות. ולהבטל המאור אפי' אלו משום עדים אין צריך

אור

כולם משום עדים צריך לבטל עדות כולם כו' תשובה מאר אי אחר שנתן הגט לידה פה מועיל ביטול העדות כולם דמה שעבר בפסול עבר וצריך ליטול מפנה ולגרש פעם שנית אפי' אם ביטל כולם ואי פירי כשלא נתנו עדיין ודאי מהני אפי' לפ"ד משום עדים שיבטל שאר העדים שהם הפסולים וליתנו להאשם מכח העדי' הכשרים ולהתנם הכשרים לחוד ואי כבר חתמו גם הפסולים ולא נתנו עדיין אם כן אין שייך לבטל הפסולים אם ' לפ"ד משום תנאי דהא נעשה התנאי שהחתמו כלם אלא באופן זה נראה לעשות ג"ם דעדיין לא חתמו רק הכשרים למאן דאמר משום התנאי יכול לבטל אח"כ התנאי כפ"ש לקמן סי' קסג בסעיף יד משא"כ לפ"ד משום עדים צריכים לחתום קודם נתינת הגט וביותיה דוקא ולפ"ד משום תנאי יוכל להמתין לחתום הכשרים עד אחר נתינת הגט ואח"כ לבטלו וזה בכלל בב"ש בגט' איכא בינייהו דחתום בי' תרי ביומיה ואינך סכאן ועד י' ימים דמה לי שחתם אחר י' ימים או שבטל תנאי אח"כ וזהו מוכרח דאל"כ למה לא עשו בגט ג"ם שלישי פזה אלא ודאי דהיינו הך דעיקר על קו' ב"י דלאמרי לה פסול אין ג"ם בין הלשונות רק אחד דהיינו דחתום בי' תרי ביומו כו' אבל לא ג"ם תשני בקרוב אי בפסול דבזה פסול לכ"ע כתב ב"י ומשמע לי דמאן דפסל בחתם חתלה קרוב אז פסול היינו דוקא באומר כולכם אחתר בגט' דין זה אבל בלא כולכם אפי' חתם תחלה לכ"ע כשר ומשמע כי ן דלא אמר כולכם הרי יודעים דלשנים לבד הוא אומר כו' וכשרואין יותר משנים אוסרים דאותו קרוב ל"ם לעדות לפיכך חתמו שנים כשרים ובלבד שיהא חתום תחלה. מיהו לשיטת התוס' דפפרשו מעמא בגט דיאמרו שהפסול לשם עדות חתם כיון דחותמין דוקא זה בפני זה פי יניד לחם אם אמר כולכם או לא לפיכך ג"ל לדעתם בגט' דאי חתם בתחל' קרוב או פסול מלתא באפי נפשי' הוא בין שאומר כולכם או לא אמר סתוקמא ע"כ ותשוה לי דס"ש חתה דוקא באומר בגט' והיינו לשיטת הר"ן אליבא דר"ת לפה הוצרך ר"ת לחלק בין חתם הכשרים תחלה ואח"כ הפסולים לטעל' מכח חקו' דכאן פסול בשטרות ובפ' הסגרש אמרי' דמילוי קרובים כשר הא בלא"ה לק"ם דשאני הכא דאמר כולכם חתימו משא"כ בפ' הסגרש כפו שחילק הכ"י ולעד"נ דודאי מה דפסלי' כאן לכל הדעות הוה אפי' בלא אמר

ביאור הגר"א

סי' קכא א) לפי' לכשיבריח דסלא פיסא בכה ב הוא כמש"ם : ב) וכן הסכור כו'. שהוא כשוטה וכמ"ש ברש"ו דמרוכי. וכמ"ש ג"ר פי' מ' : ג) ואם כו'. ע"ל פי' מד ס"ג: ד) אם הוא כו'. פרמב"ם ועור לא חילקו וכן ס"ם אלא שפרמב"ם כתב ה"ז פסול והקשה כ"ר דהא מדמי לי לשוטה שם וא"כ הכל פסול והכ"ר הטור ס"ל כלום יע"כ חילק כאן אם כו' דר"ל דהרמב"ם מיירי בקטנה בידן כיון דלר"י אינו אלא פסול והטור מיירי בא ן קטנה בידן דלף ר"ל מודה. ודברי הגרא כולן נראין כלל דאם פרמב"ם והטור מפסק פסימי אלמא דס"ל דר' יוחנן לא מפלגינן כלל בזה אלא דהרמב"ם ס"ל דאינו אלא מדרבנן כיון שנשטע אמירה היא עפרי וכ"כ הלחמרוגים :

פתחי תשובה

סי' קכא (א) ס"ז ס"ק. בהש"ש שכתב ומזה יש סתר כו' וע' עיב סי' יה ס"ק בנה"ש ומ"ש ולסבעם שנה לכסוב

פסוק' וכריש לקיש משום דריב"ל סבר כוותיה ו מיירא דרבא שם דף פז ע"ב מ' ג' הטור ממשנה גטין כז ע"ב ב שם במשנה ג מדקתני לא אמר כלום ומתמעטים דברי ר' יוחנן שם דף ע' ע"ב ד רמב"ם פ"ג מה"ג וכנ"ל ספריס של. ריטו ה כמימרא דר"י שם דסלכה כוותיה ו כ"י עפוניים סנמ' שם (* כי דפס רפואתו בידינו שיכולין לרפאותו (* פי' בכל מן הטורה אבל במקום שאמרו פסול הוא פסול מדברי סופרים כ"כ הרמב"ם שם ונסכאר לקמן בסי'

בסוף הלכה ג הוא כמש"ם : ב) וכן הסכור כו'. שהוא כשוטה וכמ"ש ברש"ו דמרוכי. וכמ"ש ג"ר פי' מ' : ג) ואם כו'. ע"ל פי' מד ס"ג: ד) אם הוא כו'. פרמב"ם ועור לא חילקו וכן ס"ם אלא שפרמב"ם כתב ה"ז פסול והקשה כ"ר דהא מדמי לי לשוטה שם וא"כ הכל פסול והכ"ר הטור ס"ל כלום יע"כ חילק כאן אם כו' דר"ל דהרמב"ם מיירי בקטנה בידן כיון דלר"י כשר לגמרי שפסכרא דלר"י אינו אלא פסול והטור מיירי בא ן קטנה בידן דלף ר"ל מודה. ודברי הגרא כולן נראין כלל דאם פרמב"ם והטור מפסק פסימי אלמא דס"ל דר' יוחנן לא מפלגינן כלל בזה אלא דהרמב"ם ס"ל דאינו אלא מדרבנן כיון שנשטע אמירה היא עפרי וכ"כ הלחמרוגים :

ביאור הגר"א

סי' קכא א) לפי' לכשיבריח דסלא פיסא בכה ב הוא כמש"ם : ב) וכן הסכור כו'. שהוא כשוטה וכמ"ש ברש"ו דמרוכי. וכמ"ש ג"ר פי' מ' : ג) ואם כו'. ע"ל פי' מד ס"ג: ד) אם הוא כו'. פרמב"ם ועור לא חילקו וכן ס"ם אלא שפרמב"ם כתב ה"ז פסול והקשה כ"ר דהא מדמי לי לשוטה שם וא"כ הכל פסול והכ"ר הטור ס"ל כלום יע"כ חילק כאן אם כו' דר"ל דהרמב"ם מיירי בקטנה בידן כיון דלר"י כשר לגמרי שפסכרא דלר"י אינו אלא פסול והטור מיירי בא ן קטנה בידן דלף ר"ל מודה. ודברי הגרא כולן נראין כלל דאם פרמב"ם והטור מפסק פסימי אלמא דס"ל דר' יוחנן לא מפלגינן כלל בזה אלא דהרמב"ם ס"ל דאינו אלא מדרבנן כיון שנשטע אמירה היא עפרי וכ"כ הלחמרוגים :

פתחי תשובה

סי' קכא (א) ס"ז ס"ק. בהש"ש שכתב ומזה יש סתר כו' וע' עיב סי' יה ס"ק בנה"ש ומ"ש ולסבעם שנה לכסוב

כותיל לכמה פוסקי' פסול אבל אם לא אחמו ביום א' אפשר להקל מיסו נראה כיון דס"ג וסעיפור והרשב"א ורי"ו כ"ם תוס' פסקו כר"ל דאמר כולם משום פרים אין להקל : יח תקנו חכמים כו' מיסו אם אמר סתם כשר אם אחמו שנים כמ"ם בעור חס"ז ואם אמר בפי' כולכם אחמו פסול אם לא אחמו כולם אפילו אחר התקנה ולא כרי"ו

ופיין כי"ו ור"מ :

קכא א אין כותבין . ולא מהני בדיקה כי מחזקים ליה בשופה ודאי כ"כ הר"ן ואם כתבו לכ"ע בגם בטל : ב ואם לא הגיע הרי זה פסק כן הוא הגירס' של המגיד והכ"י והמגיד פי' מ"ש הרי זה פסק היינו אם לא אמר אמו לא אמר אמו הרי זה פסק אם אמר אמו אמר אמו הרי זה פסק אם אמר אמו אמר אמו הרי זה פסק אם אמר אמו

דאין סמיס כידן אינו גם דמשמע דהכנע נסל מן התורה הסך דברי הרמב"ם
של' הרי זה פסול ונמשך אחר דברי הטור שכתב אינו כלום ודבר זה ל"ע
למעשה דלכאורה ג] דברי הרמב"ם כנים : (ג) ופ"ל סימן קי"ט
כלומר דלפיל פסק כאשה שהיא פתים אינה מגורשת א"כ שהיא
גרשה שתשאר כך אבל כיש לה עת
קבוע לחלמת' ולשעותה ונגרשה בעת
חלמותה ודע שתחזור לשעות' אינה
מגורשת לרעת קצת פוסקים כמ"ש
בתשובת מהרי"ן בשם הרשב"א ובתשובת
מהרש"ל באריך בזה וסיימו דוקא
באשה נזרו חכמים משום גרירה ואף
שהיא פתח חלמה מ"מ שייך בה גרירה
כשתחזור לשעות' אבל באיש המגרש אם
הוא סקח לשפתו מה לו שיחזור לשעותו:

הגה ה) אבל לאסר שתחרפא כותבין ומופנין אפילו מיפה בשליו אלא ליתנו
ז (סור) :

ג ס ו) סי שהוא ד (ב) עתים ג) חלים (פי' בריא מן ותפלימני
ותפייני) עתים שוטה כשהוא חלים הרי הוא כפקח לכל
דבריו (ג) ואם נירש באותה שעה נטו נטו ס ואפי' חלים
בעלמא שאינו שפוי לגמרי (ג) ופ"ל סי' קי"ט סעיף ו' :
ד ז) י שכיב מרע שמצוה לכתוב נט צריך לדקדק בו
(ד) שיהא שפוי ה בשעת ד) כתיבה ב [ד] (ד) ובשעת
ד) נתינה : הגה

(ד) שיהא שפוי בשעת כתיבה. ומכ"ש בשעה שמצוה לכתוב שזה סעיקר אבל
כין כתיבה לנתינה אין ק"ידה וכ' כב"י ואפשר סיכה דלא נדקו הס"מ וכתבו
הגם על פיו בדיעבד כבר ואפשר אפי' בכתחלה אחר חולין ולא נדקוהו מודים
דבשר בדיעבד סיכה דלא אפשר וכמו שעשה כפל הסיעור מעשה (הגיה
בב"י סי' זה ס"ק ד') אבל בכתחלה קודם שהאלוהו אם נהרגה בגט ודאי כפי
נדיקה כמו שיתבאר בסעיף שאח"ז ואם לא נדקוהו מידי סיכה לא נסיק
ועיין בב"י אם נטרפה דעתו בחלמא בכתיבה ובכיתו מלכתוב ואחר ונשתפה
באר
בהעתות ביוסף שתנין גם עי' בנה"ג דף קמ"ב ע"ב: ג) חלים. היינו כשידוע הזמן כשהוא
חלים אז דינו כפקח עיין ח"מ: ד) כתיבה. וכ"ש בעת שהוא לכתוב אבל אם כשכתבה אין
בכתיב' להנתיב' ואחר ונשתפה אז אחר שב' קלת הגם נשתפה ולא כ' יותר עד שאחר
ונשתפה כ' כ"י דאין קפידה. מיהו בתוספת ובד"מ משמע דיש קפידה. ותוב לתוס לכתחל
ותיהו בדיעבד יש להקל. ואם לא נדקו הס"מ המדבר בעת הכתיב ג' והנתיב' כתב הכ"י
דכשר. ואפילו לא נדקו בעת שהוא לכתוב נתי כשר בדיעבד. ואם נשתתק נחליו. צריך

ביאור הגר"א

ה) אבל לאחר כו' מפני' פס : ו) אי
שהוא כו'. ע"ג דר"ה וז"ג דיבמות
ופ"ב דכתובות וס"מ ובירו' לענין
גירושין ובתוס' כי' קיב ס"ו והוקה
בלשה מכות גרירה : ז) ס"ה כו' .
תוס' שם ד"ה פסק כו' פ' כ"י דר"ל
שיהא שפוי גם בשעת נתינה אבל
בינתים אין קפידה כמ"ש בתפני'
אמר כתבו כו' וכ"ל ס"ב וז"ס ובפסק
כו' וכ"כ בר"ן שם וכ' שכ"ם בירושלמי
נתן לה אם נישפה ואמר לא יהא נט
אלא לייחר ונעשה קורדייקום פלונסת
דר"י ור"ל כלו' דבר"י צריך שיהא
בדעתו בשעה בפנע נומר :

שי למורה

פי' קבא ס"ד שפוי בשעת כתיבה. ל"ל
ע"ש מקרא מ"ש בזה מדברי
הסוס' ופ' המרש"ל שם בד"ה הסם

יפה תואר

ה) אבל לאחר כו' ס"ל דאם נשתרפא
אינו מגרש אלא אם הי' שפוי כשנכתב
ונתקלקל אינו מגרש אלא אם הי' שפוי
בשעת נתינה הגם שבשעת כתיבה
אינו שפוי אינו גם ואחזו קורדייקום
ואסר אל תכתבו לכי
אילא דעתיה כותבין ולא צריך לאסלובי ביה אלא אחיזת קורדייקום לא ביטלו דבריו הראשונים כ"ל שלא
תבטל מעשה כתיבת הגם אליבא לפיסר דהא דלא ביטל אחיזת קורדייקום את דבריו הינו דוקא היכא דהסיח
בידן אבל באין סמיה בידן יבטל דהא ר"ל דקי"ל בוחיה לא בפ"ג בהבי דבין דהחוסר מעשה לשוזה
סדמינן לי' אבל כוונת התוס' שאם מתנוהו בשעת הקלקול אע"פ שנשתרפא אח"כ לא אמרי' אינלאי מילתא
דשמו הי' כשנתן הגם והגם כשר אלא מספקא לן שמא שוטה היה והו"ל ספק גם בכ"ל ותמתחי מאד על

תשובה

דעת הרמב"ם (הועתק לשונו בח"מ פי' ל"ה ס"ח) מ"ש ובמלחמת דעתו משובשים ממיד דיוק לשונו מורה לאסוקי סך דינא דר"ז
וכן מורה נפסיטום לשון הרשב"ל שכיל הכ"י בהחלם כי' זה והריך זה (יקלם ברחם מדבריו שמדקדק מלשון הרמב"ם
והרשב"ל דאפי' בדיקה אינ"ל רק כ"ז דלא רזיקן כי' מעשה שטום ומתנהג בדרך כל אדם לא חיישי' לי' בעת ההוא) פ"ם.
ועי"ש עוד בס' מהרי"מ במעשה בא' שכבל מן רגב והלה לברך שנה ואח"כ רבריא רק לא רצה לעמיד ממעמדו ואח"כ עמד
והלך ועשה מלאכה ואח"כ לא רצה לעשות שום מלאכה ולא הי' שפוי בשלימה ולפעמים לא הי' מדבר כלל וגם לא ניקם שיחמו
לו לאחות אפי' כמה יומים רק אם היו מיתנים לו הי' רוכל ומוכר כן זמן רב ואח"כ אמרלה ליתן ג"פ לאחיו ופידהו לו הגם
ועל כל השאלות שצריך לשאול לבעל הגיט על הכל כהונן ונשעם הכפיבה אמר הכל מלא כמלה בדברי הישבר כו' כש"ר פימני
שוטה לא הי' עליו מעולם רק עניין מרה שחורה שלא הי' מדבר ולא מעיב רק בשעת כתיבה ומניבה הביב הכל כהונן ונביב
מרר נמנם קלם בבוקר ולאחר חלוה חזר לדבר ולהשיב כהונן. והשיב הגם אלד שכבל אין הגב אין כאן ביום ביחוה אף דמבואר
בכ"ם זה דבכל מן מנב צריך בדיקה הייתו בכשתתק אבל בשאתק אבר בכל ענינים אין רשם כלל. אבל עה דיש לחוש בזה
כיון דאקודם לא הי' שפוי בדעתו ולא הי' רוכל ושוחה והי' יוכב בעל אף בזמן הגב ר' לגלוי בדעתו מ"מ כיון דלא ידעינן
בבירור הגם שהוא חלים לי' מלי לגרש בלל כמבואר מדברי הכ"ם בקי"ד דגע"מ ועי"ש אבל לא ידעינן בבירור הגם שהוא
חלים אפי' בדיקה אינו מועיל. והאריך בזה דמקום עיגון יש לילך לרקל ולהחיות ע"ש גם זה מדא מדברי הכ"ם הל ב
אינם מוקמים ודעם כמה גדולי הפוסקים דבע"מ ועי"ש מו ביל בדיקה (כמובא לעיל) ואפ"ב בכ"ד אף שלא הי' ממש בדיקה
המבואר בס"ם ובע"מ ס"ם מ"מ י"ל דאין בהנו עכבינו בכדר הגב מחמרבם הבלבים ובבוכות וביטול מודעי וביטול כל הסכלים
הוי כמו בדיקה הבבירר בס"ם דלדעת הרמב"ם הובא בכ"י דבדיקה הס"ם הי' אלא דוקא. ועוד יש לדקה דעם רבינו מבינ"ר
הובא במרדכי ו. מהרי"ק דדוקא רבי פימני שוטה הלמודים בס"ק דמגינה ולא בדבר אחר. ועוד דבכר מרע מובדא כזו בדורות
שלפנינו ובדפס ע"ז שני ספרים לור הבד ולור ישראל ובדוני ספ"ד שפלו גם בה"ר ליחוש דילמא פקח ובשפטי' הוא
והוסמך מקלם דבריהם בסבו' בים אחרים כי' פ"ט ובזכר בכ נשם נאלון אחד בבנין אחי' דברי רש"י בחגיגה ר' ע"ב דמולי
מרה שחורה לא יחשב בכלל שוטה דאינו ונוגע לומר שבר שו רק הוא ע"י מבנורות המרה ונם כ' שם דאף לדעת הרמב"ם דס"ל
דבר כימני שוטה לא הוא בדיקה הייתו בשוטה ריחה מעשה שטות בידים אבל אם הוא רק מדבר דברים של שטות אינו נחשב כשוטה
ועוד דבכר לדלגו דנרחה דעת הרמב"ם והרשב"ל דבע"מ ועי"ש בעת שיחה שהוא חלים לא חיישינן כלל לבפק שוטה אף דאין
לו זמן קבוע ע"ז (ר"ל דאף בדיקה אינו צריך) והבאת בה ד בעם פירור הגם פ' נראה לבל שהוא חלים. ומיהיים כ"ז נראה
בעיקר ענינו אך מחמת הענין לא ראיתי לחניך דעתי בהחלט להחיר עד שיסכימו עוד שני גדולי ישראל ע"ש . ועי' עוד
בחמו' הפס כוסר סס מ"ם בענין דברי הרמב"ם שהובא בח"מ פי' רל"ה סק"ל תורות הנכבדים שלבי' הערי' לחקור הדבר היטב
ונם בסוף שבוחו הו"ל בחלמו' בחבו ואופר ר"י דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה דאם
ל' חומרא ג [ד] ובשעת נתינה ובחום' בחבו ואופר ר"י דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה דאם

טורי

וק"ל כר"י בתב הרמב"ם דאם בתב קודם רפואתו דוא פסול שהוא ל' פסק גם בל'
הרמב"ם הילל ה"ז בבל דהיינו דאי אינו גם ותירץ דר"ז נמי קאבר דהוה כפק כיון דלר"ל כותבין אפי'
לבחלל' פשום דסמיה בידן לא נפלוג בחלוקתן ולר"ז נמי מהני סמיה בידן דסהני דלא הוה אלא ספק וק"ל
דא"כ לשה צריך תלמודא לומר לר"י חילוק דסחוכר מעשה אמאי לא אמרי' דר"י מסתפקא לי' אי הוה כישן
או לא וכפו שהוא האמת לדעת הרמב"ם אלא ודאי ר"י ודאי אינו גם קאבר ופ"ב הפור אינו כלום משמע
לנפרי ונראה דהא דבתב רמב"ם ספק פשום דיש מפק חולי זה אם הוא כמו קורדייקום בגם' או לא ע"כ בתב
ל' חומרא ג [ד] ובשעת נתינה ובחום' בחבו ואופר ר"י דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה דאם

פתחי

לא פי' מכור כו' ע' כפ' גם מקוטר בסנ"ר חום יד ע"ם כתב: (ב) עתים חלים. עכה"ע שבתב הייתו כשידוע הזמן כו' והוא
הרמב"ם הילל ה"ז בבל דהיינו דאי אינו גם ותירץ דר"ז נמי קאבר דהוה כפק כיון דלר"ל כותבין אפי'
לבחלל' פשום דסמיה בידן לא נפלוג בחלוקתן ולר"ז נמי מהני סמיה בידן דסהני דלא הוה אלא ספק וק"ל
דא"כ לשה צריך תלמודא לומר לר"י חילוק דסחוכר מעשה אמאי לא אמרי' דר"י מסתפקא לי' אי הוה כישן
או לא וכפו שהוא האמת לדעת הרמב"ם אלא ודאי ר"י ודאי אינו גם קאבר ופ"ב הפור אינו כלום משמע
לנפרי ונראה דהא דבתב רמב"ם ספק פשום דיש מפק חולי זה אם הוא כמו קורדייקום בגם' או לא ע"כ בתב
ל' חומרא ג [ד] ובשעת נתינה ובחום' בחבו ואופר ר"י דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה דאם
בתב בסוף שבוחו כו' ויסמ"ע סס). והוא ז"ל רשיב לו דלק"מ דאין כפק דעוקה בליה לו מגרש בעלמו צריך שיהי' בפוי
בעת ק"ו מעדות וכני מי בחלים אפי' אין לו וכפ וזמן ידוע לחלימותו אך הכא מיירי במי שב' לו ליה לבביב בחלימותו
ושלחו לחקוס אחר שצריך אחוסרו לידע בעבעם שבוחו הגם לידה אבל פוח בחלימותו בחקוס שהוא סס והיינו במי
שיש לו וסס לבבוחו ולא הנ"ל וסמו וידע הבליה שעתה הבעל רוח חלים ונוסכו לאחר בחלימותו ולזה ל"ל שיהי' הבעל
בחוחו שנה חלים ממש אלא שבבר החחיל להבריא ולחזור לבבלו בני לעבור אבל אם הוא בחלים ולא ידע הבעל
ל חוב ולישן וכ' בזה היבר ר"ם מי שאחזו ומזה מיירי בס"ע בבעיבים שלבני זה ועי"ז קלי הב"ם ו ר"ל עב ל .
ולא זכיבי להבין דבריו הן ובים הלבה רה נראה שדברי הב"ם רב"ל לקוחים מדבר ר"י דבבר הרמ"ם הובא בב"י פי' זה (ונם
לעיל ר"ם ה"ר ובס"ע שם פ"ב בהגה) שב' ה"ל אין אנו יודעים בודאי הזמן שהוא שוטה ע"ד בריא וה מן שהוא שוטה הו"ל בפק
ושבוח הוא ע"כ ל' ומשבר הב"ם דבוחנו לפי' אם בדקונו ולאינו שהוא חלים בשעה אליה לבבוב אפ"ה כל שאין לו זמן
ידוע הוא ספק (דאל"ב הוא אלא דשעיבא בוחנא) אלא הי' לריך לב חבו בלל) וחיינו משום דחיישינן שמא רגע אחר הבדיקה
נשקלקל וזה דבר בלחי אפשר שיהא עומד בבדיקה מחלה בחיבה הגע עד אחר בייר בחינתו וכן מבאחר עוד בב"י בשם נעל
הביפור נמ"ם ואיבה מ"ד נשתתק ספק פוסם ולא דייק לדאיתם איבה בי בדיקנן ג' זימני הה דילמא פקח ונשתמ' הוא
ולבעולם אם ודאי לריך עוד ביבנא בא ליבה כו' וכן מבואר עוד להדיא מדברי הב"י בבי חלים והביא שם רא"י מכוונא דר"ם
מרם דאיבא הבפ דאי אפרה לר"ח מרם עבים הל ס ובעים פוסה קדוכי מלי מקדם נרוסי לא מלי מגרש ואם איבה הא מלי
לגרש ע"י בדיקה אי"ו דבע"מ ובע"ם אינו מועיל בדיקה ע"ם. ומכל זה מבואר דאפי' אם מגרש בעלמו כל שאין לו וסמ וזמן
ידוע לחלימותו אפי' בדיקה אי"ו מהני ואיינו מבוס דחיישי' שמא יתקלקל. וגם מ"ם הנאון ח"ב דרין בפק דעוקה אליה לו
מגרש בעלמו לריך דוקא בחלים אם בחבו ונתנו אלא אם אינו בפוי בעת בחבו ונתנו אלא אם אינו בפוי בעת בחבו ונתנו אלא אם אינו בפוי בעת בחבו ונתנו
קובייה מרב הפוחל אינו אבין דלבאורה נראה דגם אינו מחוד כלל מעדות ולדעת הב"ם הכ"ל גם בני עדות דינו דבה
הוא לריך דוקא וכפ קיום לחלימותו ובע"ם בח"מ פי' ל"ה ס"ם אחד הבבפה מזמן לזמן לו מבבפה מבייר בלא עם קבוע כו'
ל' בבבפה מזמן לזמן לו מבבפה מבייר בלא עם קבוע כו' ואינו בבבפה מבייר בלא עם קבוע כו' ואינו בבבפה מבייר בלא עם קבוע כו'
ל' בבבפה מזמן לזמן לו מבבפה מבייר בלא עם קבוע כו' ואינו בבבפה מבייר בלא עם קבוע כו' ואינו בבבפה מבייר בלא עם קבוע כו'
ל' בבבפה מזמן לזמן לו מבבפה מבייר בלא עם קבוע כו' ואינו בבבפה מבייר בלא עם קבוע כו' ואינו בבבפה מבייר בלא עם קבוע כו'

הגהות

מ) פי' קבא כ"ם אום ה' כמ"ם פב"ם. כ"ל וכ"כ הרלב"ם בסמו' מ"כ ק' י"ם: ד) פס כמ"ד ל"ל גם הפור מודה. כ"כ
לעי"ר אין בזה ספק דכי היכי דאם אינו שוה בשעת הנתינה דבטל מדאורי' דבעי' שיהא המלה בכחו לעשות
סדבר בעלמו בשעת מעשה הבלימות ה"ב לענין בלימות הנתינה. ובטור כתב ואם כתבו וב"ו בחליו אינו כלום. ובפרישה
כתב דהיינו אם נתבו מ"ב מבואר דאם לא הי' שפוי בשעת נתינה דהגע בטל דאורייתא : ג) (ח"מ אות ב) דברי הרמב"ם
כנים. כ"ל ומ"מ אפשר דוקא בחמר בתבו ותנו דבשעת בתיבה אחר לנתינה כיון דמינה אינו בל בל הנתינה אבל בחומר
בתבו ואחזו קורדייקום ובתב שפוכר ובשתק ונתן בטבל הגע ל"ל דבטל מדאו רייפא דבעי' ובתב ונתן דבשעת הנתינה
פרי

דמדרבנן מספיל אלא יאמרו דשוטה מלי מגרש ומ"ב שפיר מדמי ליה ר"י לשוטה דהא דכוותיה בשוטה
נמי לא מבפיל אלא מדרבנן : גם מה שהקשה עוד הביבה דלאו סמיה בידן מודה ר"ל דל"ושה מדמי' ליה
וכיון שכן אפי' לר"ל אם בתבו ונתנו קודם שיגריא אינו בשעת הנתינה. ובטור כתב ואם בתבו וב"ו בחליו אינו כלום. ובפרישה
כתב דהיינו אם נתבו מ"ב מבואר דאם לא הי' שפוי בשעת נתינה דהגע בטל דאורייתא : ג) (ח"מ אות ב) דברי הרמב"ם
כנים. כ"ל ומ"מ אפשר דוקא בחמר בתבו ותנו דבשעת בתיבה אחר לנתינה כיון דמינה אינו בל בל הנתינה אבל בחומר
בתבו ואחזו קורדייקום ובתב שפוכר ובשתק ונתן בטבל הגע ל"ל דבטל מדאו רייפא דבעי' ובתב ונתן דבשעת הנתינה
בתבו ואחזו קורדייקום ובתב שפוכר ובשתק ונתן בטבל הגע ל"ל דבטל מדאו רייפא דבעי' ובתב ונתן דבשעת הנתינה

דמדרבנן מספיל אלא יאמרו דשוטה מלי מגרש ומ"ב שפיר מדמי ליה ר"י לשוטה דהא דכוותיה בשוטה
נמי לא מבפיל אלא מדרבנן : גם מה שהקשה עוד הביבה דלאו סמיה בידן מודה ר"ל דל"ושה מדמי' ליה
וכיון שכן אפי' לר"ל אם בתבו ונתנו קודם שיגריא אינו בשעת הנתינה. ובטור כתב ואם בתבו וב"ו בחליו אינו כלום. ובפרישה
כתב דהיינו אם נתבו מ"ב מבואר דאם לא הי' שפוי בשעת נתינה דהגע בטל דאורייתא : ג) (ח"מ אות ב) דברי הרמב"ם
כנים. כ"ל ומ"מ אפשר דוקא בחמר בתבו ותנו דבשעת בתיבה אחר לנתינה כיון דמינה אינו בל בל הנתינה אבל בחומר
בתבו ואחזו קורדייקום ובתב שפוכר ובשתק ונתן בטבל הגע ל"ל דבטל מדאו רייפא דבעי' ובתב ונתן דבשעת הנתינה

זהב

נתקלקל בנתיים אפי' נתפקח לבסוף אינו סועיל וכתב ב"י על זה דבודאי אם הי' שפוי כשנכתב ונתקלקל
ואח"ב ונשתפה בשעת נתינת הגם כשר דהא כשאסר כתבו גם לאשתי ואחזו קורדייקום ואסר אל תכתבו לכי
צילא דעתיה כותבין ולא צריך לאסלובי ביה אלא אחיזת קורדייקום לא ביטלו דבריו הראשונים כ"ל שלא
תבטל מעשה כתיבת הגם אליבא לפיסר דהא דלא ביטל אחיזת קורדייקום את דבריו הינו דוקא היכא דסמיה
בידן אבל באין סמיה בידן יבטל דהא ר"ל דקי"ל בוחיה לא בפ"ג בהבי דבין דהחוסר מעשה לשוזה
סדמינן לי' אבל כוונת התוס' שאם מתנוהו בשעת הקלקול אע"פ שנשתפה אח"כ לא אמרי' אינלאי מילתא
דשמו הי' כשנתן הגם והגם כשר אלא מספקא לן שמא שוטה היה והו"ל ספק גם בכ"ל ותמתחי מאד על

תשובה

דעת הרמב"ם (הועתק לשונו בח"מ פי' ל"ה ס"ח) מ"ש ובמלחמת דעתו משובשים ממיד דיוק לשונו מורה לאסוקי סך דינא דר"ז
וכן מורה נפסיטום לשון הרשב"ל שכיל הכ"י בהחלם כי' זה והריך זה (יקלם ברחם מדבריו שמדקדק מלשון הרמב"ם
והרשב"ל דאפי' בדיקה אינ"ל רק כ"ז דלא רזיקן כי' מעשה שטום ומתנהג בדרך כל אדם לא חיישי' לי' בעת ההוא) פ"ם.
ועי"ש עוד בס' מהרי"מ במעשה בא' שכבל מן רגב והלה לברך שנה ואח"כ רבריא רק לא רצה לעמיד ממעמדו ואח"כ עמד
והלך ועשה מלאכה ואח"כ לא רצה לעשות שום מלאכה ולא הי' שפוי בשלימה ולפעמים לא הי' מדבר כלל וגם לא ניקם שיחמו
לו לאחות אפי' כמה יומים רק אם היו מיתנים לו הי' רוכל ומוכר כן זמן רב ואח"כ אמרלה ליתן ג"פ לאחיו ופידהו לו הגם
ועל כל השאלות שצריך לשאול לבעל הגיט על הכל כהונן ונשעם הכפיבה אמר הכל מלא כמלה בדברי הישבר כו' כש"ר פימני
שוטה לא הי' עליו מעולם רק עניין מרה שחורה שלא הי' מדבר ולא מעיב רק בשעת כתיבה ומניבה הביב הכל כהונן ונביב
מרר נמנם קלם בבוקר ולאחר חלוה חזר לדבר ולהשיב כהונן. והשיב הגם אלד שכבל מן הגב אין כאן ביום ביחוה אף דמבואר
בכ"ם זה דבכל מן מנב צריך בדיקה הייתו בכשתתק אבל בשאתק אבר בכל ענינים אין רשם כלל. אבל עה דיש לחוש בזה
כיון דאקודם לא הי' שפוי בדעתו ולא הי' רוכל ושוחה והי' יוכב בעל אף בזמן הגב ר' לגלוי בדעתו מ"מ כיון דלא ידעינן
בבירור הגם שהוא חלים לי' מלי לגרש בלל כמבואר מדברי הכ"ם בקי"ד דגע"מ ועי"ש אבל לא ידעינן בבירור הגם שהוא
חלים אפי' בדיקה אינו מועיל. והאריך בזה דמקום עיגון יש לילך לרקל ולהחיות הכ"ם ע"ש גם זה מדא מדברי הכ"ם הל ב
אינם מוקמים ודעם כמה גדולי הפוסקים דבע"מ ועי"ש מו ביל בדיקה (כמובא לעיל) ואפ"ב בכ"ד אף שלא הי' ממש בדיקה
המבואר בס"ם ובע"מ ס"ם מ"מ י"ל דאין בהנו עכבינו בכדר הגב מחמרבם הבלבים ובבוכות וביטול מודעי וביטול כל הסכלים
הוי כמו בדיקה הבבירר בס"ם דלדעת הרמב"ם הובא בכ"י דך בדיקה הס"ם הי' אלא דוקא. ועוד יש לדקה דעם רבינו מבינ"ר
הובא במרדכי ו. מהרי"ק דדוקא רבי פימני שוטה הלמודים בס"ק דמגינה ולא בדבר אחר. ועוד דבכר מרע מובדא כזו בדורות
שלפנינו ובדפס ע"ז שני ספרים לור הבד ולור ישראל ובדוני ספ"ד שפלו גם בה"ר ליחוש דילמא פקח ובשפטי' הוא
והוסמך מקלם דבריהם בסבו' בים אחרים כי' פ"ט ובזכר בכ נשם נאלון אחד בבנין אחי' דברי רש"י בחגיגה ר' ע"ב דמולי
מרה שחורה לא יחשב בכלל שוטה דאינו ונוגע לומר שבר שו רק הוא ע"י מבנורות המרה ונם כ' שם דאף לדעת הרמב"ם דס"ל
דבר כימני שוטה לא הוא בדיקה הייתו בשוטה ריחה מעשה שטות בידים אבל אם הוא רק מדבר דברים של שטות אינו נחשב כשוטה
ועוד דבכר לדלגו דנרחה דעת הרמב"ם והרשב"ל דבע"מ ועי"ש בעת שיחה שהוא חלים לא חיישינן כלל לבפק שוטה אף דאין
לו זמן קבוע ע"ז (ר"ל דאף בדיקה אינו צריך) והבאת בה ד בעם פירור הגם פ' נראה לבל שהוא חלים. ומיהיים כ"ז נראה
בעיקר ענינו אך מחמת הענין לא ראיתי לחניך דעתי בהחלט להחיר עד שיסכימו עוד שני גדולי ישראל ע"ש . ועי' עוד
בחמו' הפס כוסר סס מ"ם בענין דברי הרמב"ם שהובא בח"מ פי' רל"ה סק"ל תורות הנכבדים שלבי' הערי' לחקור הדבר היטב
ונם בסוף שבוחו הו"ל בחלמו' בחבו ואופר ר"י דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה דאם
ל' חומרא ג [ד] ובשעת נתינה ובחום' בחבו ואופר ר"י דצריך ליזהר שלא יתקלקל בין כתיבה לנתינה דאם
בתב בסוף שבוחו כו' ויסמ"ע סס). והוא ז"ל רשיב לו דלק"מ דאין כפק דעוקה בליה לו מגרש בעלמו צריך שיהי' בפוי
בעת ק"ו מעדות וכני מי בחלים אפי' אין לו וכפ וזמן ידוע לחלימותו אך הכא מיירי במי שב' לו ליה לבביב בחלימותו
ושלחו לחקוס אחר שצריך אחוסרו לידע בעבעם שבוחו הגם לידה אבל פוח בחלימותו בחקוס שהוא סס והיינו במי
שיש לו וסס לבבוחו ולא הנ"ל וסמו וידע הבליה שעתה הבעל רוח חלים ונוסכו לאחר בחלימותו ולזה אל"ל שיהי' הבעל
בחוחו שנה חלים ממש אלא שבבר החחיל להבריא ולחזור לבבלו בני לעבור אבל אם הוא בחלים ולא ידע הבעל
ל חוב ולישן וכ' בזה היבר ר"ם מי שאחזו ומזה מיירי בס"ע בבעיבים שלבני זה ועי"ז אפי' אם בבעיבים
ולא זכיבי להבין דבריו הן ובים הלבה רה נראה שדברי הב"ם רב"ל לקוחים מדבר ר"י דבבר הרמ"ם הובא בב"י פי' זה (ונם
לעיל ר"ם ה"ר ובס"ע שם פ"ב בהגה) שב' ה"ל אין אנו יודעים בודאי הזמן שהוא שוטה ע"ד בריא וה מן שהוא שוטה הו"ל בפק
ושבוח הוא ע"כ ל' ומשבר הב"ם דבוחנו לפי' אם בדקונו ולאינו שהוא חלים בשעה אליה לבבוב אפ"ה כל שאין לו זמן
ידוע הוא ספק (דאל"ב הוא אלא דשעיבא בוחנא) אלא הי' לריך לב חבו בלל) וחיינו משום דחיישינן שמא רגע אחר הבדיקה
נשקלקל וזה דבר בלחי אפשר שיהא עומד בבדיקה מחלה בחיבה הגע עד אחר בייר בחינתו וכן מבאחר עוד בב"י בשם נעל
הביפור נמ"ם ואיבה מ"ד נשתתק ספק פוסם ולא דייק לדאיתם איבה בי בדיקנן ג' זימני הה דילמא פקח ונשתמ' הוא
ולבעולם אם ודאי לריך עוד ביבנא בא ליבה כו' וכן מבואר עוד להדיא מדברי הב"י בבי חלים והביא שם רא"י מכוונא דר"ם
מרם דאיבא הבפ דאי אפרה לר"ח מרם עבים הל ס ובעים פוסה קדוכי מלי מקדם נרוסי לא מלי מגרש ואם איבה הא מלי
לגרש ע"י בדיקה אי"ו דבע"מ ובע"ם אינו מועיל בדיקה ע"ם. ומכל זה מבואר דאפי' אם מגרש בעלמו כל שאין לו וסמ וזמן
ידוע לחלימותו אפי' בדיקה אי"ו מהני ואיינו מבוס דחיישי' שמא יתקלקל. וגם מ"ם הנאון ח"ב דרין בפק דעוקה אליה לו
מגרש בעלמו לריך דוקא בחלים אם בחבו ונתנו אלא אם אינו בפוי בעת בחבו ונתנו אלא אם אינו בפוי בעת בחבו ונתנו
קובייה מרב הפוחל אינו אבין דלבאורה נראה דגם אינו מחוד כלל מעדות ולדעת הב"ם הכ"ל גם בני עדות דינו דבה
הוא לריך דוקא וכפ קיום לחלימותו ובע"ם בח"מ פי' ל"ה ס"ם אחד הבבפה מזמן לזמן לו מבבפה מבייר בלא עם קבוע כו'
מי שאחזו קורדייקום לר"ל דכותבים ונותנים לאלחר אלא משמע דדוקא בשעת ליוי הוא דבעינן שיהא
בדעתו מן התור' אבל לא בכתיב' ונתינה ומ"ם מקילין בני יבן ובכי משמע בירוש' דמותיב על ר"ל דס"ל
דאין כוסבין אלא לכבישפפס אבא דקמי פרי שבי' מגוייד או לגוב ורמז ואמר בתבו גם לאשתי כותבים

אור סס דף ע' ע"ב כ כ"י ולאחפוקי אם נפקלקל אין כתיבה לנתיבה שנהגו כשהוא שפוי דכפר כמו שהוכיח זה מרתיום סס ל סס כמשנה דף כז ע"ב א וכדמוקי לה בגמ' כשלא רבי ר' שמעאל סס דף ע' ע"ב ב כחוקימתא דרב יוסף ס סס בגמ' ריש דף ע"ל וכפירש"י ע דהי לאו הכיתה לאפשר למלוה בכתיבי בדבם או בענין אחר פ ממימרא דר' זירא סס.

הגהות רעק"א

לגרס וכמו שמילקו פוס' בגיטין ד"ה לא יאמנו דלאחר לד נתן לה עדיף

חכמת שלמה

עליו מפ"ב דגיטין דקתני זה הכלל כל שהחילפו וקופו בדעם כפר ר"מאי כפר ניחא דבטל שליחותו דהסס בודאי כשהוא טוטם בטל שליחותו הה"ם ואעפ"כ כפר לכשיטפה וא"ל לחזור לעשותו שליח יע"ש ולפענד"ל דדברי פפר נפ פפוע בכונים ולא הה עליו מן הס"ם כלל דפסס מיירי לענין שליחות הבעל שעשה שליח להולכה וכו' והנה בשליח הולכה ד"ל שיטתא פשליח עפיו של הבעל רק יכול לחזור עפ"י כתב כמבואר לקמן בכו' קמ"ל יכן ניתי ע"י כתב דלא דוקא דה"ם בע"פ הם מודיע לו ברולה לעשותו שליח יכול לפיום שליח ואי"ל לפמוע מפיו רק שידע בשו"ם חופן שיעם הבעל שיהי' שליח מהני ע"כ כיון דהבעל אמחילה בשלו שליח והשליח נשתה וחזר ונכתפה והנה עקשתא דעם הבעל בדיין שיהי' שליח כ"ז שלא חזר כפיו ואנן פחדי שיהי' השליח שליח להולכה כמו שמינא לחזור כמחילה וא"כ נהי דהשליחות הראשון נשבטל מ"מ כיון דמקפאת דעתו שיהא בדיין שליח ונעשה הרמב"ם ס"ל דשליח להולכה א"ל עדים ע"כ נם אם מהני דלא גרע ההודיע לו ע"י אחר דמהני אבל בכותר אלריך שיטמע דוקא מפיו אם שיש כמה עדיסטל' הבעל שיכתוב ל' כל זמן שלא אמר: הפיו אפ"כ נפי כיון דהסס עדיין דעם הבעל

באר הגולה

ר"ע והגמי' ויש לחוש לדבריהם : ח וי"ל דבודקים אותו ע"י פירות משמע דלריך אלו בדיקות

באר הטב

בדיקה ובדיעבד כשר היכא דלא אפשר ב' פיין ג"ש שמסיק דאין לבקל: ה) גרשו . אפ"נ דע"פ כ' אין מגרשין עד שישמעו קולו . מ"מ הרכין עדיף דהוי כקול . ופקח שכרכין לדעת רוב פוסקים מגרשין. אלא לתירוץ' של הרא"ש אין מגרשין כיון דאפשר לו לדבר ב"ל : ו) ותרין לאו. ואם שאלוהו ג"פ הן וג"פ לאו לאמר לא מהני. ובתוס' ובעור מוכח אפי' כשאומרים אותו בשירוגים שאומרים לו אד הן ואחרי לאו אד הן ואחרי

ביאור הגר"א

ח) וא"ל כו'. דעם סוס' כד"ם הכ"ל אא"ל בדיקה כלל ואפי' כשפסק כיון שהוא מסוך מליו כשפ"ם דל"ל דבדקוהו כו' וכ"כ הטור בשם כשה"ל אבל בא"ם מולקין בשפסק כמ"ש בשלח ק ודאי א"ל בדיקה ג"פ ד"פי' אינו כדעתו עכוסקים סס סוס' וסס"ם וס"ם בשמ אף לר"י כיון דמי ועי' ב"י: ט) אד הן כו' כ"ה ג' הרי"ף והרא"ש וס"ם קודם אד הן

זהב

אם רוצים שדעתו פיושבת עליו שרוטו על תשו' לאו הרבנה כדרך בני אדם על לאו לאו ועל הן הן ג"ם בכל אחת כותבין ונותנין ולא בדקו אותו ג"ם הן זה אחר לאו ותרי ח ואחרי לאו ואחר הן ולא יבדקו בדברים הנסצאים באותו זמן אלא בקיץ שואלין אותו אם רוצה בפירות של חורף אם ישיב הן ודאי שופה הוא ואם ישיב לאו פיקח הוא שפשע דהפור ל"ל דתרתי בעינן הא' שצריך אד הן ותרי לאו ותרי הן ואחד לאו דהיינו כתיר ן של רב נחמן השנית לבדקו בפירות והיינו כדבי ר' ישמעאל וא"כ לא פ"ינ ר' ישמעאל על פתוי' דסמ"ש רב נחמן כמו שוכרנו וכ"כ התוס' אלא שכתבו דכ"א הועיל לבדו דהיינו או כר"נ או כר' ישמעאל ובזה לא ס"ל לפיר כן אלא תרוייהו בעינן. ופירוגין דנקט בגמ' ספרש הפור שהוא ל' דילוג כמו שסצינו לענין ופת לפירוגין ביד"ח סי' קפב לא כרש"י שהוא ל' הפתנה דפשפש אפ' אם כסדרן וא"ן אלא שכא שואלין אותו אלא שלא כסדרן אפ' שלא כסדר הדילוג ולפ"ז א"צ להסתין בין השאלות ונרא' דהשור רא קפיד דוקא אפירי אלא ה"ה כיוצא בזה בפה שראוי עליה התשוב' ההיא דהיינו כדאי' בירושלמי נכתב גם לאשרך הן לאסף לו לאשתך הן לבתך לאו לאשתך הן לחפותך לאו וס"ל להפור נפי בזה שיא יהיו השאלות כסדרן אפ' בדילוג אלא אד הן ותרי לאו ותרי הן ואד לאו ולא כפ"ש ב"י דעת הפור דוקא בפירי ותו לא דסאי שנא ובש"ע פפק כן ד"א תרתי בדיקות אלא פני בחד לאו ותרי הן אפ' בכל מילי פה שאין התשו' ראויה ע"ן ומפילא בבדיקת פירי כני בחד זיסנא והיא דעת הסמ"ק ורבינו ירוחם וי"א שסבירא רש"א היא דעת הפור ולא נתבוין לזפר שע"י פירות לא ד סני דא"כ היינו דיקה קפיתא אלא רצה לזפר שהכד ק' של אד הן ותרי לאו כו' היא צריכה להיות בפירות בינלא"ד ולא נלא"ד להני דא"כ לא נתנו פיעור לשיפוי רק עד אחר הכתיב' והלא עכ"פ בעינן שעה הנתינ' בשפוי דבת רבינו הפור ברמזים ווי"ל צריך שיהי' דעתו פיושבת עליו אף בשעת כתיבה וכ"כ הרא"ש א"כ האיך נתן נבולו עד נפר הכתיב' דסשמע ותו לא ווה אינו אלא ודאי הנ' שלפנינו אסת ואין להניה כלל וס"ש דפור כאן שפוי בשעת הכתיב' פירושו אפ' בשעת הכתיב' כ"ש בשעת נתינ' ובאמת כיון שהתחיל השיפוי בשעת כתיב' צריך שלא יתקלקל אפ' בנתיים עד נפר הנתינ' בנלא"ד לפסוק לכשעה ולפ"ז גם ס"ש ב"י בסי' זה לענין אם התחילו לכתבו כשהי' שפוי ונתקלקל והניחו מלכתוב וחזר ונשתפה ונמרו ל"ל דרפי פה שהוכחתי דשפותו אינו מבטל לא דברים ולא מעשים הראשונים ה"נ דכותיה וחזור ונופר לכשישתפה עכ"ל ולפי פה שוכרנו אין יפור לבנין זה : [ה] והרכין בראשו. דכיון שעושה מעשה בגופו הוה כמו הסמעת קולי ותדיה מכתב ידו ופע"ש בסוף הפי': [ו] דבודקין אותו כו'. בגמ' וליחוש שמא שיחא דלאו לאו נקפיה פי' ח לי של שעון המלסדו תסיר להרכין ראשו בהרבנה לאו או אן ואינו משיב על שאלתם ושיחא פי' השתחוי' א"נ שיחא דהן נקפיה א"ר נחמן דאמרי' לי' בסירוגין פירש"י לשהות בין הרכן לשאל' ואח"כ חוזרין ושואלין אותו אותה שאלה בעצמה וליחוש שמא שיחא דסרוגין נקפי' דאמרי' לי' אד לאו ותרי הן ואחר הן ודא דבי ר' ישמעאל תנא אומרים לו דברים של יפות החמה כיפות הנשמים ושל יפות הנשמים ביפות החמה מאי ניהו אליבא גלוסקרא שואלין אותו ביפות החמה אם הוא מבקש גלוסקרא שהוא בגד של יפות הנשמים ליחוש שמא קור אחריה וא"נ שמ"ב הן לאו שופה הוא אלא בפירי ותפור כתב שואלין דבר שראוי להשיב עליו

פרי

כשם התים' ליפמא דלריך וסכי מוכח מדברי ר"י שהביא המרדכי דהוי עכונא וכן מדברי הר"ן בשם ר"י ואפשר שבשל הפיעור מיקל אפילו בנשתתק הבדיקה הוי מכוה ה"נ אפכר דה"ה לחולה ולכן אין נמו כח להקל בדין זה ואפי' בדיעבד ומיהו בהא מודינא ודאי שאם בדקוהו פעם א' דסני בדיעבד : גם מה שהיקשה מוד דאפילו נשתתק מתוך חליו ולא בדקוהו מודים דבשר בדיעבד נ"ל שאין לסמוך על הרב בזה כלל ואיהו נופיה תברי' לגזיזה שהרי כ' לקמן גבי נשתתק וז"ל והיכא שלא בדקוהו כלל ונתנו גם אפ"י הרכנתו ונתנוהו לה יש לדקדק ונראה דהשגיגן לה ספק מגורשת ע"כ ע ד כ' וז"ל כ' הר"י דאמרינן בירו' דמתני' נשתתק מתוך חליו דאם בעד ה' אלא שמן התוס' נראה שאפי' נשתתק מתוך חליו בעי בדיקה ג"פ וכן דעת כל הפוסקים שכתבו אתם נשתתק ולא חילקו בין מתוך בוריו למתוך חליו עכ"ל הכ"י הנה כ' הרב בנרור דמתני' דנשתתק מיירי בכל גוונא בין בנשתתק מתוך בוריו בין בנשתתק מתוך חליו ואיהו נופיה כתב גבי נשתתק דאי לא בדקוהו דאשתיגן לה ספק מגורשת ואע"ג דבה"מ ומאי דכ' הרב בכא מיירי בש"מ שאמר כתבו גם קודם שנשתתק ולקמן מיירי בנשתתק ומדיין לא לוה לכתוב גם אין זה כלום דהא לדעת הרב ז"ל אין הפרש בין מעורף לשאר לשעת כתיבה ונתינה וכי היכי דבתם בעלמה בדיקה הו"ל ספק מגורשת הכי נמי כיון דנשעת כתיבה ונתינה לא בדקוהו הו"ל ספק מגורשת אין התורה וכי נקטינן ופ"ל נספ"ק י"ז ע"ש : ה (מי שנשתתק וכו') כ' הרמב"ם בפ"ב ז"ל מי שנשתתק והרי דעתו לכתוב ומ"ל נכתוב גם לאשתך והרכין בראשו וכו' וכן אם כ' ביד ו כתבו ותנו גם לאשתי וכו' ודקדק הל"מ דכיון דבריאת כ' נכתוב לאחר ולא כ' נכתוב וניתן ונסיפא כ' כתבו ותנו ש"מ דלא בעי כתבו ותנו אם ואין זה דקדוק של כלום דהרב לא נחית לכי ובריאת העתיק כלשון המשנה ועיקר הדין הוא דאי הוה נשתתק מתוך חליו הרי דינו כחולה דא"ל שיאמר תנו אלא בעי בכתבו וכן בעי כשיאמרו לו נכתוב גם לאשתך אבל כשנשתתק מתוך בוריו לריך שיאמרו לו נכתוב וניתנו לאשתך וגם הוא לריך שיאמר כתבו ותנו גם לאשתי כדין בריא וזה ברור (בודקים אותו בדברים אחרים) ר"ל שאין הבדיקה ג"פ בגם עצמו אם רוצה ליתן גם לאשתו אלא שבודקין דעתו אם הוא שפוי אבל פשיטא דבדיקת הירו' מהני דהייט נכתוב גם לאשתך הן לאמך לאו לנהך לאו וכיוצא בזה ודאי כהב"ח שהבין דהרבים אחריב ר"ל בדיקו' שאינן מפנין הגם לאפוקי הירו' ולישתא ודע שבדין של נשתתק לא שאני לן בין נשתתק מתוך בוריו לנשתתק מתוך חליו וכדלעיל בס"ק י' ע"ש : (אד הן וכו') אין הלשון מדוקדק שהרי מדברי המחבר פשוט בסברת הפוסקים דבעי בדיקה ו"פ ובסרוגי' דהייטו שידלגו מהן לאלו ולא לימא ג' לאו רצופים ומ"ל הכי הו"ל באד לאו ותרין הן ותרין לאו ותרין הן ואד הן אבל הרמב"ם כ' בפ"ב מי שנשתתק והרי דעתו נכונה ומ"ל בכתוב גם לאשתך והרכין בראשו בודקי' אותו ג"פ בסירוגי' אם מ"ל אל לאו לאו ואל הן הן הרי אלו יכתבו ויתנו ולריכין לבודקו יפה יפה שמא נטרפה דעתו ע"כ ונראה דה"פ הסוגים לדעתו ז"ל דמעיקרא פה ס"ל דמתני' דבודקים ג"פ בהן בלאו ומקשים דלמא שיחיים דהן או דלאו נקטיה ומשני דאמרינן ליה בסירוגין דהייטו לשמו' ומקשי' תו דליתוס דשיחיים דסירוגים נקטי' ומשני דסירוגי' דאמרי' סייטו דאמרי' ליה אד לאו ותרי הן או תרי לאו ותרי הן וה"ס לאד הן ואד לאו ואד הן ואד לאו ואד הן ואד לא דבהני נווני ליכא לעיקם לשיחיים דדוקא בשהג"ם הם הן או לאו לרוצפות אז איכא לעיקם לשיחיים אבל בדאיכא הבן ג"פ אד הן ואד לאו אבי בהכי וכדמוכח בירו' ומליגן לפרושי נמי בש"ם דה"ק דבהני ג"פ איכא אד לאו ותרי הן או תרי לאו ותרי הן בין שיהו בשדרן או שלא בסדרן ומין כאן דוחק כלל לפרש כך כדי לכתוב בירו' – פס הבבלי ח"ש הרב בודקין אותו ג"פ בסרוגין וכו' הרי דקדק הרב בשמו דבג"פ לריך אד לאו ואד הן ואד הן ופי' בסירוגין שב' הרב ר"ל שידלג מהן לאלו או מלאו להן לפשוקי ג"פ הן או ג"פ לאו ודוק: הגה וי"ל דבודקים אותו ע"י פירו' וכו' . בגמ' כתבו דהך בדיקה

הגה ח) וא"ל בדיקה כמו נשתתק אלא בודקין אותו קלת לראות אם דעתו מיושבת אליו (ב"י) :

ה ל מי שנשתתק ושאלוהו אם רוצה שיכתבו גט לאשתו ו (ה) [ה] והרכין ם) בראשו לומר הן בודקין אותו ם בדברים אחרים ל בסירוגין ז ט) אד הן ן) ותרין לאו י) אד לאו ותרין הן אם הרכין בראשו על לאו לאו ועל הן הן הרי אלו יכתבו ויתנו : הגה ח (ו) (יא) וי"ל [ו] דבודקין אותו ע"י ז) פירות שאינם נמצאים אלא בקיץ ושואלין אותו כיצוא הסורף ם (טור) [ז] אם רולה שינקטו לו מן האילן או להיפך (כך פי' ם הטוב):

ו ם ודוקא כשנשתתק (ז יב) [ח] ם) או אילם השומע ואינו מדבר

דוקא אם נשתתק בבוריו אבל אם נשתתק מחוליו לא חייש' שמא נשתפה . אבל רש"י ורש"ן פירשו מתני' ר"ש מ"ש דחייש נשתתק בחוליו וחייש' שמא נשתפה ומכ"ש נשתתק בבוריו לריך בדיקה ולשיטה זו דמפורש במתני' כש"ש אפ' נשתתק בחוליו חייש שמא נשתפה ברחה אפי' אם לא לוה לכתוב כמה שהיה מדבר ואחר זה נשתתק אם כתבו ולא בדקוהו אין לסקל והכ"י כתב אפשר נשתתק מתוך חוליו ולא בדקוהו מודים דבשר בדיעבד היכא דלא אפשר ולדעת הטור מפורש מדאוריתא בטל הגט אם לא כתבו ולא בדקוהו אין לסקל אלא אם כן אמר לו לכתוב ונשתתק לריך בדיקה אם כן אפי' אם אילם השומע ואינו מדבר זה נשתתק אם כתבו ולא בדקוהו אין לסקל אלא אם כן אמר לו לכתוב ונשתתק לריך בדיקה והיינו דוקא מחוליו אבל אם נשתתק בבוריו אינו צריך בדיקה אלא אם כן אמר לו לכתוב ונשתתק לריך בדיקה כמו שכתב הטור ולדעת הרמב"ם אפילו נשתתק בבוריו לריך בדיקה אם לא אמר לו לכתוב ונשתתק אינו מגורשת אלא אם כן בדקוהו אין לסקל אלא אם כן אמר לו לכתוב ונשתתק

קידושי דאורייתא: (ח) אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר וכו'. וכשם דרמז' לא מהני כ"ש וכ"ש דכתי' לא מהני וכמו שנתבאר בס' הקודם בסעיף ה': (ט) אפילו היא פיקחת מולי' ברמיזה. פי' שרומז בהלכותיו ולא בקפילת פיו ומשמע דאל' בדיקה כמ"ש למעלה באילם דגם בשעת כריתת סי' כמו שהוא מבאר: (י) אבל אינו מדבר לא אפ"ג בכתבו בו בגיט דבספיק שלא"ז ברמז כגי שאני אתם דנכתב מת ך בוריו ודעתו לילחא היא אבל אבל אבל בנוסח ממוך מוליו שאין דעתו לגולה כשנימל ממנו כח הדיבור ופ"כ דעת יש פומרים

ז י ק יד) נוכס פי' חרגוס בל לד חאפנה בל נכסיהן כלו' בל מזה שלהן ופנין נוסס הוא שהקרוב למיתה מעלה ליסה בגרוטו מפני לרוס הסזה) דרי הוא כחי ויכול לגרש: הגה טו) וי"ש דוקא נוסס שמדבר (י) (ס) אבל אינו מדבר יא) לא (סמ"ג וסמ"ק והמרדכי) (ס) ויש להסתיר: שחטו

בדיקות וכסירוני' כהכי"ל אפי' אם בודק פ"י סירות ופ' כ"י וכ"ח: ט מוליא ברמיזה משמע דא"ל בדיקה כמ"ש בשסרו הכ"י דאילם ואדם א"ל בדיקה בשם שכנס ברמיזה כך מוליא ברמיזה וכתב הכ"י דכן משמע מדברי כל הפוסקים אלא ריו"ו שסק דצריך בדיקה גם הרשב"א ס"ל כן ושסק לא כוותיה ופ' בהרי"ף והרא"ש ר"ס מ"ב כתבו אבל אבל אבל אבל מעיקרו בדקינן ליה דתנו וכו' וכ"כ המגיד ול"ל לדעת הכ"י אלו בדקינן לאו בדיקה ממש קאמר אלא בדקינן אם רצונו לגרש את אשתו אם שנפלה לו יבמה אם נשאה אשה כשהוא חרש אפי' היא פקחת ט אם נשא אשה כשהוא חרש (ט) מוציא ברמיזה (ועיין בס"ה סי' רכ"ה סעיף י"ב):

לשאר הסוסקים שהבאתי בבי' ק"כ לא מהני ורמיזה שעושה בגופו פדיף ומ"ש כ"ח בשם תוס' דמהני כת"י ל"ד כי תוס' לא כתבו כולא בתחילת בסוגיא דס"ד כתב פדיף מרמיזה אבל להמסקנא דקי"ל רמיזה פדיף לא מהני כת"י. מיהו אם כנס פ"י כת"י י"ל ד]בשם שכנס פ"י כת"י כן מגרש וכן אם כנס פ"י קפילה מגרש פ"י קפילה ואם המגרש כותבים גם בשאר מוכח כתב להאשה שגירש אותה פ"י כב"ד כדין פ"י רמיזה והמוכח אין בריו"ו ובתבו' ל"ל כי' ס"ח. ואפילו אם כי' מקדש בפלמו מהני כגם מה שבשסר כותב פ"י רמיזתו ופיין תשובת ל"ל סימן פ"ז אין להתנגד בשהמרש מקדש ולגיל בבאתי פלונתת הסוסקים אם בפיגון שליחות נמור לכתוב הגם ואין להביא ראיה מכאן דאין צריך שליחות דאל"כ אין כתוב הסופר על ידי רמיזתו הא אם אי לפשות שליח. דיל כיון דקדושין לאו קידושין בס א"ל כאן שליחות נמור לכן מקילין בזה בחרש אבל בפלמא צריכים שליחות נמור. ושוסה אין קידושי קידושין כמ"ש נסי' מ"ד ואם הי' שוסה בעת בקידושין ונשתנה אחר ונשתנה אסבר בשסי' שפוי בעל לשם בקידושין כ"כ בכ"י וסיימו בשתיימד פמה לפני פדיס ואם לא נתיימד לפני פדיס אלא דר פמה כדרך אים בחרש אבל בפלמא צריכים שליחות נמור. ושוסה אין קידושי חגיגה ופסק הרא"ש אפילו א' מבסימנים אם פושה דרך שעות הוא שוטה וכן מדייק בכ"י מברמב"ם ופיין בח"ה סימן ל"ס ובסק בכ"י לאו דוקא הני סימנים המפורשים בם אלא ס"ה שבר דבריה מה שפושה דרך שעות ובי"ד סימן א' כתב המחבר הסימנים מה שמפורשים שם בחגיגה צריך לומר לדוגמא קחני ולאו דוקא ופיין בחבו' מה שבביא הכ"י בסימן קי"ט ונתשובת מהרי"ק שורש י"ט: י נוסס. הכ"י כתב דליכא פלונתא בין הסוסקים אלא בשים שעות לגדוק אותו יכול לגרש לכ"ם אפי' אינו מדבר אפ"ז מ"ש כאן הרי הוא כאי אירי כשים שעות לגדוק אותו אם בעשה הוא מעשה דתעתו דהא בנסל מן הגג נמי יש לחוש שמא תטרוף דעתו ומהני בבדיקה אלא ס"ל מדברי חול' ופכשיו הוא

באר היטב

ר"ל מתחלת בריתו כך: ט) מדבר. ה"ה כתינה ידו נמי לא מהני. בתשובת הרא"ש סוף כלל ס"ה כתב דחרש שמוע כשמדברים עמו בקול רם אינו חרש אלא שנבדו חזניו משמוע והרי הוא כמי שאינו מדבר פ"ש: י) ברמיזה. משמע דא"ל בדיקה דכשם שכנס ברמיז' כך מוליא ברמיזה. אבל כלל פוסקים כתבו דבודקים אותו לכן אין לסקל בזה. והיא רמיזה היינו ברמיזו ובידיו אבל קפילה בפיו לא מהני. וכתינה ידו לברמב"ם מהני אבל לשאר פוסקים לא מהני כת"י. ורמיזה שעושה בגופו פדיף.

טורי

עתים חלים עתים שופה לזה לא מהני בדיקה דשמא בתר הבדיקה נשתפה כמו דמצינו לענין חרש אליבא דר' אלעזר ר"פ חרש דבספק' לי' דעתים חלים עתים שופה ואמרי' שם דקיד שיו קדושין דשמא הי' חלים באותה שעה ונרושי לא מצי סגרש דשמא באותה שעה הי' שופה הי' נ"מ כן באילם סע קרא והשאיר בצ"ע. ולעד"נ לתרץ דשאני בדיקת האילם דהוא פשום דיש אילמי שהם שופים ויש שהם פקח ם ע"כ הצריכו בכל אילם בדיקה קודם הגם לדעת פה אבעו של זה ראילם ובאפת אם נ.דק פ"א ונמצא דהוא פקח א"צ בדיקה אחרת לעו"ם אף אם ינרש ענית פשא"כ בהח א כפק דיש לו' אליעזר בחרש יש לך צ שה א עצמו פעם חלים ופעם שופה ובזה לא מהני בדיקה וכיוצא בזה כתב ב"י עצמו בפי' זה לענין נשתתק בד"ה ובעל העיפור

ביאור

ק"כ ס"ה: יג) אבל חרש כו' אבל כו'. שם בגמ' ומתני' דיבמות קיב ב': יד) נוכס כו'. חוס' דקדושין ע"ח ב' ד"ה

פתחי

נחיכה. עי' בהרמ' אחרים פנים מחירות ח"ו ס"ו ד"ה ו' ר"ל ל"ב מעניין זה בתריכות: (ה) אבל חרש. מפסיקים הס"ם והסוסקים משמע דגם חרש נמור אינו נמור אינו גם כלל ואין מוסיין לו אף לחומרא דאם פשטה ידה ונקילה קדושין אחר אינה לריכה גם מסני. ועי' בס' יסוד ם יע"ב כב"ד דאכם אחר מחכמי ירושלים דאף חרש נמור אי אינו בגירש בב"ד ובסכ"ר הוסיפו לו עיין הגם ם ע"ב. סדר הגם שבידינו יפ' הרי הגם הירושלמי ע"ם דברי הירושלמי ריש מס' תרומות אמר הסם דמשמע דאינו לו עיין הגם ם ע"ב. ועי' בס' חוס' ב"ב ל"ב ד"ה אמר אמר ר"ל ובסכ"ר הוסיפו לו עיין הגם ם ע"ב. סדר הגם שבידינו יפ' הרי

הגהות רקע"א

א] פי' קכב כ"ם אות כ' מיהו לקמן כ"כ פי' קכ"ם פי"ם :

חכמת שלמה

פי' קכב סעיף ה' כתבתי אבל אם בדיין לא נתפס כו' כ"כ פי' כ"ם בסכב דהיינו דוקא לר' אחיר דס"ל ע"מ כדהי אבל לר"ח דס"ל עדי מסירה כרסי עשה הסופר שליחותו ע"כ לפיכו יסירוה דברין כיון דהגם כסר מן הסורה ליכן כך כסר עשה הסופר שליחותו אבל לפנ"ד דגם לר' אליעזר לא עשה הסופר שליחותו דהא דמן הסורה כסר בעדי מסירה היינו אם הבעל בעלמו לה ליכן בעדי מסירה לבד אז כסר מן הסורה לבל אם הבעל ליום לעדים ולסופר לכתוב ולחתום וליכן ליד האשה אז אם העדים נאמנו לא בעדי מסירה לבד ולא מסמא פקול

סוא נוסס ואינו מדבר משוב כמת לכן א"י לגרש ונכתב אחר מי דהוא הי' בריא פד שנשאתו : יא ורמז ואמר . היינו שא"ל נכתוב גם לאשתך והרכין ברחאו כ"ם חוס' והם ס"ל דא"ל בדיק' וכן משמע מהרמב"ם והטור ולרמב"ם שפיר משום דס"ל אם נשאתה אחר צ"ל לכתוב מדאורייתא כותבין ונותנים הגם וכאן כמת ברמז לכתוב לא חיישינן שתעורף דעתו דהא הי' בריא ונשאתו ורמז בודאי עדיין לא תעורף דעתו כמ"ש בתוספות ובמת הנתינה לא חיישינן שמא תעורף דעתו כיון דאינו אלא לשיטת הטור דס"ל דהוא חשש דרכנן אבל לשיטת הרמב"ם דס"ל דהוא חשש דאורייתא קשה למה לא חיישינן שמא תעורף דעתו .

ובדיעבד ל"פ אם לא בדקו אותו כי לא מצינו בדיקה זו אלא בר"ן כתב שסי' חוכך להצריך בדיקה וי"ל בדיעבד אפי' לא בדקו אותו מותרים גם . כתב כ"מ אבן אין אנו בקיאים בבדיקות אלו וא"מ כתב פ"ז דלא משמע כן מדברי רמ"א וצריך להתייעב בדבר . מיהו נראה אולם המדבר מודה כ"ח דהוא א"ל בדיק' ממש וכן בנכתב דהא לרוב הפוסקים א"ל בדיקה כלל :

חייב שחטו בו שנים או רוב שנים וכן אם היה *מגוייד או צלוב והחיה אוכלת בו יא ורמז ואמר כתבו גט לאשתי כותבין ונותנין טז) כל עוד שנשמתו בו וה"ה לנפל מן הגג יז) (מיהו יח) צריך בדיקה יב) ג"פ נשמתתק) (כ"כ הר ן) :

מומרים דיש להחמיר : (יא) צריך בדיקה ג' פעמים בכ"מ כתב כל מידי דבפי בדיקה אין אנו בקיאין לבדוק ולא משמע כן מדברי מהרמ"א ע"כ צריך להתייעב בדבר :

קכב אמר לכתוב הגט וטעה או נאבד ובו ב סעיפים :

א ג אמר לסופר ולעדים (ד) לכתוב ולחתום וליתן גט לאשתו וכתבו וחתמו ונתנו (ב) לה א ונמצא ג) פסול או [א] (ג) שכתבוהו ונאבד יכולים לכתוב גט אחר ב (ד) ואם לא נאבד ורם מסופקים אם הוא כשר מכמה (ה) חומרות שנהגו להחמיר הרי עשו שליחותם וצריך לדזור הבעל לומר להם לכתוב ולחתום : הגה א) ואם העדים רוצים לכתוב אמר [ב] (ו) וליתן לה שטרם ב (ז) הרשות ג) בידם ואין צריכים לשאול לבעל (תשובת הרשב"א הובאה בב"י) ג לכן אם הבעל הולך מהעיר יאמר שהוא נותן להם רשות לכתוב ולחתום גט מאחר עד ק' עד שיהא א' כשר ד בין בכתיבה בין בחתימה ה (ח) לדעת הרב שבעיר [ג] בלי שום פקפוק :

הגה ג ולכל מי ג) שמראה אותו (סדר גיטין) ב) אבל אם הבעל בעיר (ח)

קכב א ומצא פסול אם היינו אפילו פסול מדרבנן כי פסולי דרבנן תורה היא ומאי חומרא שנהגו להחמיר . כ"י : ב הרבות בידם א] מיהו לקמן כתבתי כמה פעמים דאין לבדוק בדיקה כלל :

בדיקה כלל :

הגה ד ולכל מי ג) שמראה אותו (סדר גיטין) ב) אבל אם הבעל בעיר (ח)

דהפוסקים שכתבו טוב שיאמר הבעל לסופר שיכתוב אמ' עד ק' דסכירא להו כלא דוחק אין ליתן כ' גיטין ולא כהב"י שכתב לסופרא דמלתא כתבו כן : ג ולכל

באר היטב

בנשמתו דהא לרוב פוסקים אי"ל בדיקה כלל ב"ם :

קכב א) פסול. היינו אפי' פסול מדרבנן. ב"י : ב) בידם. ואין ליתן שני גיטין אלא מדוחק. ב"ם: ג) שמראה אותו ולך כ"כ בד"מ. ואז יוכל הסופר למשוך אותיות

בן שנים וכו' דנפסיף שאח"ז מציב יותר מי עיין בתמרוניים : יב) ג"פ. כתב ב"מ אבן אין אנו בקיאין בבדיקות הלכו . והא"מ כתב עליו דלא משמע כן מדברי הרמ"א ע"כ צריך להתייעב בדבר. מיהו נראה אולם המדבר מודה הב"מ דהוא א"ל בדיקה מתם .

ביאור

כוסכין ונוסכין כל אין שיש בו נשיאה : פו) וי"ל כו'. רן למדו מש"ס בסוס' וסכי נכי מסכם כו' דמקשא כו' אבל ניחא דמשום מסכה כסב כן הא סם ע ומבו"ד ולבוב ה"י לדבר וכן מקייס בסוס' סם ומולה מני מנשמתק כו' ועי' כ"י ובכמ"ג מבמע לפיסך דסם קל"ב ב' כתב מ' סם ר"ש שאז אינו יכול לדבר ואין בו כח ליתן כו' ור"ח אפי' בנכסים שנפלו לו בסמוס נוסס כו' לא מי' דעתו לגמר אלא מ"מ אינו יכול לדבר ומיושב בדעתו כו' ע"ש וכן הוא דברי מרדכי בגיטין שם ובע"ד שם ואין מוכן בדבר : פו) כל עוד כו' וה"ם כו'. בתוספתא הכ"ל: יז) מיהו כו' בסוס' שם בד"ם בהם כו' ובכמ דאין לריך בדיקה כלל וכן כתב בע"ה ובכ"ל אבל בירושלמי אמרינן אבי נמה דבריס אמוריס

קפיצה ע"י שליח. וכתב פו"ח ז"ל דבחרש סעיקרא דאמרי' דמוציא ברסיזה כ"ש כתב יד דסהני דאיכא הוכחה שסבין בסוב יותר שהרבנה כדכתבו התוס' ריש דף ע"א בד"ה א"ר יוסף עכ"ל ולא דק בהוראה ואת רודאי יש יותר הבחנת חכמה בחרש כתב ידו ממה שיש ע"י רסיזה אלא דזה לדעת רב בהגא דיכול לגרש סתוך כתב ידו ורב יוסף נמי ס"ל כן אבל לפי הסמקנא בדף ע"ב דאמרי' עד שישמעו קולו שיאמר לסופר כך ואמרי' דהך קולו לאפוקי מדרב בהגא דאסר יכול לגרש סתוך כתב ידו והרבנה סהני אפי' לסמקנא ומעמא דהרבנה היא ע"י נוס' ואמרי' ב רו' היא השמעת קול היא הרבנה וב"י סביאו בד"ה מי שנשתתק וכ"כ הרא"ש בתיר ק קמא ורשב"א שסביא ב"י בסי' ק"כ ד"ה אבל דעת הפוסקים כו' דהרבנה עדיפא מכתב ידו וכ"כ הטיר שם בשם הרא"ש בנשתתק דל"ם כתב ידו ואע"פ שהרבנה סני כ"ש כאן פסולא ה"ח בחרש מעיקרא אם כנס ברסיזה דיוצ א דוקא ברסיזה ולא כב"י וסמיק ב"י לדעת הרמב"ם בסי' קכ ב"ה ואם נפשך דבחרש נמור אע"פ שעושה מעשה פיקח הוא כשופה ואין בהרבנתו וכא בב"י קול בן דעת אלא קול כסיל אבל כל שהיה בן דעת כתב ידו או הרבנתו היינו קולו לאפוקי מדעת שאר דם כקים ע"פ דת כפתא לפסול גם חנכתב

על ידי פיקח נפור וכ"ש דסדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר ע"כ ל :

קכב [א] שכתבוהו ונאבד. בגם' אסרי' חלה בגם פסול דקשו עד ם שליחותן ופריך רבה דמי אסר ליתן לה חספה אלא אסר רבה דאם נאבד קשו שליחותן ופריך רב נחמן מי אסר דליתנו הגם בכיסייהו אלא אסר רב נחמן כותבין ונותנין אפי' מאה מעמים ורמב"ם לא זכר נאבד אלא גם פסול ותי' ב"י דאע"ג דרבה הי' אוסר דנאבד צריך מפסל ל"כ הי' לרמב"ם לסנקם רבותא ס"ם לר"נ דוה איפכא דפסול צריך מנאבד וע"כ לא הוצרך לסנקם נאבד וקשה דס"ם הו"ל לרמב"ם לסנקם רבותא דנאבד דלא אינו לוסר [כסברת

פתחי

פכ"ן נוכס. אך מלאסי להס"י נקדוש ן סם שהכריע דעיקר כוכם הסוס' הוא דס"ם נוסס א"י לדבר מרעם שנעלרפה דעמו ומעמה נ"ל שלא התחיל בו מריסם דעם בעם ה"רבנה שהרי ע"י הבדיקה שהוא הי' בפרי בעם ההרבנה אינו שנשתתק

אלו בלים להסיר אין מקום לחשש זה עכ"ל ע"ש:

פי' קכב (ח) לכתוב ולחתום וליתן. כתב בס' כו"ב נראה דדוקא בכה"ג שנשתן שלוחים על כתיבה וחתימה אז אם נאבד יכולים לכתוב גם אמר כיון שלא נמרו שליחות הכתיבה אבל אם עשה להסופר רק על הכתיבה לבד נאמר לו בכתב גם לאחרי ולבני עדים עשאם שלוחים ואמר להם שיקחו מהסופר בעצמם ויתנהגו אותו הגם ולאחים אחר שליח אז סיכם אחר שכתבו הסופר אחרי' שכבר עשה שליחותו אם נשתתק ליתן גם כשר אין להם לכתוב אחר והוא פ ומ: ג"ז דאם נפוודע שהבעל נעלמו שיכה אמו דלא דבריו בס' מו"ב בוכא דיל אם נתנו הגם שהוא פכול (ב) ומעלה פסיל. פי' בה"ם דאחרי' מכול מדרבנן. ומי' בס' ב"ם בוכא דבריו בס' מו"ב בוכא דיל אם נתנו הגם שהוא פכול מ רבנן בסיב בעל מדאורייתא דהא מס"ם אחרינן דבסוגא מכול מדרבנן לא אמר שליחותן והוי כאלו בא"ל אינו בשליחות בהגם בעל מדאורייתא פ"ם. והרב בעל מו"ב כתב עליו דלפי דבריו אם אחר כפי הנוכח הבהוא דהיינו עד שיהי' כשר בלי מוס פקפ ק ואם הי' איזה פקפוק ונ"ל כו הוא ג"כ בעל מדאורייתא וא"ל לומר כן בלל מדבסמו הבוסקים ולא נאבד דין מחודש בזה לכן נראה דלא אחרי' דכוכם הבעל הי' שלא נעשאן שלוחים בלל בכיבתו גם בכולל רק דאחרינן שבודאי כוכם הבעל הי' שיהיו שלוחים שעיד ויהיו מעיד בהבעל עד שיגיע גם כשר ליזה ומעלה שלעולם אם עומדים בחקום הבעל אן בשבתו ואחנו הגם הבעל הי' לא"כ בשבתו ונאנו הגם הכשר וכאו בלא בעל בוכן הגם ב"ר מכול מדרבנן הוא מנודרים מדאורייתא ובכול מדרבנן ובשנתן אח"כ גם שהוא כשר לגמרי בנגרשם לגמרי ה"כ הדין בלבה שלו ע"ל דבר עכ"ל ועי' בוד מעגין זה בס' מ"ר משבנות יעקב פי' כז ובשמו' בריס אברהם פי' לא ויובה לקמן פי' קל"ב פק"ב: (ג) שבתבוהו ונאבד. עי' בס' פ"ג בשבתק. הגה בשאחנו בו שנים ובמנוייד וצלוב נראה מפשטא דשמעתא דלא בפי בדיקה כלל וכן נראה מדברי הרמב"ם והטור שלא הזכירו בדיקה כלל וכ"כ רבי ירוחם ובתו' בדבור א' כתבו דשמא לא בפי בדיקה ובדבור א' כתבו דלא בפי בדיקה דא"ל לא הוה פריך מידי לרבי יוחנן בדבור א' לא פשט על רמים ע"ז משום דאיכא לדחוי דאיה זו פס מ"ם בתוס' עלמם לפיל דהמקשן על בעת בתיבה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקום וכיולא בזה דאם הר"ן וגם דעת הרשב"א בחדושיו כן לבאי א"ל בדיקה ומעמא דכיון דמתוך בוריו נשאר לית לן למיחש לאחרופי דעתא ולבתחלה אז לאוש לבבות הר"ן דמצרך בהבי אמי בדיקה ג"פ אבל בדיבעד אמכינן לבבות אין בדיקה : ומיהו נראה מן הגג בין אי מדמיקן ליה לנשתתק מתוך בוריו לבבות הר"ן שהר יש לנשם שעתוך הנפילה נטרפה דעתו עליו וכן אי מדמיקן ליה לעתוך תוליו דהנפילה

נקט בנכסים שנפלו לו בשעה שהוא חולה ונשתתק דאז אמי אינו יכול ליתן אלא בבדיקה איכא למימר משום דלא פסיקא ליה וכו' ע"כ מלשונו מוכח להדיא דבנוסם מלי יסיב ע"י בדיקה וא"כ איך כ' לגריך שיבבר אלא ע"כ למימר כדפרי' דכיון דבפי בדיקה אינו בחופן שמה שחילקו קנא פוסקים בין נוסם מדבר לשאינו מדבר ואיה הסברא שהזכיר ההגה אינו כלום ואין ראוי להשגיח בסברא זו כמ"ש הב"י ובמה שהחלקו הפוסקים אי נוסם מלי לגרש איכא לספוקי למ"ד דלא מלי מגרש אי מביד שליח בעודו בריא והדר נעשה נוסם אי מלי שליח לאכתבים בעודו נוסם או לא ומדברי הרשב"א בחדושיו שכ' לסברא זו ז"ל ואע"פ שנשאר הנוסם הרי הוא כחי היינו דוקא בעילי דאתו ממילא אבל נעו ומתבתו דמכח דבורו ודעתו ניהו לא ע"כ מדבריו משמע דלא דבעיד שליח בעודו בריא לא מלי לאכתב בעודו נוסם דהא משמע דלית ליה דעתא ומ"כ לפמות פיסול מדרבנן איכא איכא וכ"כ הר"ן להדיא שהרי כתב דהשיא דכל הגם ה"פ לסברא זו שאם נתנו לשליח קודם שהיה נוסם ולא הספיק לגכת עד שנעשה נוסם אינו יכול ליתנו וכו' אלא עדיין נוסם הוא אי מת ע"כ וזה הפך מה שמילק הרא"ש דשניא ההוא דכל הגם שנתנו בשהוא בריא אלא שהגיעו נוסם בתופן לשבריא זו נמי איכא פלוגתא אי נתנו לשליח קודם שהיה בריא אי מהני אי לא ומ"מ אנו אין לנו אלא סברת רוב הפוסקים דנוסם הרי הוא כחי ולא שאלי לן בין מדבר לשאינו מדבר וכפסק המחבר וכן מיקר: הרב מהריב"ל בשו"ת ח"ב סי' פ"ג נשאל על ראובן שלוה לפני מותו ואחר שלוה תכף ומיד נפטר לבית עולמו ובידי הלוואה לא בדקו אם היה מיושב בדעתו או לא והשיב הרב ז"ל דכל לפייא שוין כיון דלא נשתתק לא בעינן בדיקה דדוקא בנשתתק ואפילו אמתא מולי הוא דגראה מן התוספתא דבעינן בדיקה ג"פ משום דחיישינן לטירוף דעת כיון דנשתתק אבל כשלא נשתתק על הסתם לא חיישינן לטירוף ומחזקינן ליה בחזק שפוי בדעתו ע"כ ואיכרא ודאי דהכי משמע מדברי הסוס' דשלהי קדושין דאף חולה שנשתתק לא בעי בדיקה וכדכתיבנא לעיל וכן דעת בעל העיטור וכמ"ש הטור משמו דש"מ שלוה לבתוב גם לאשתו כותבין אפילו אם נשתתק ומעמו מש"ם דהוי דעתא ליעותא והבא ראיה לדבריו דהא בשאינו' הקול פעם א' דיו ובנשתתק מחמת חולי דיו בהרבה הרגש פעם א' כדגרסי' בירו' ש"מ דלא מחזקינן ליה בשוטה עכ"ל ולא דק דליתא הכי בירוש' אלא הכי גרסינן התם בד"א בזמן שפירש מתוך בוריו אבל אם נשתתק מחמת חליו דיו פ"א כלומר דדוקא בפירש מתוך בוריו היא דבעינ בדיקה ג"פ אבל בנשתתק מחמת חליו בעי בדיקה פ"א מבלל דבדיקה פעם א' בעי ודלא כהב"ש וכ"כ הרשב"א והר"ן ומן התוספתא משמע דאף בנתם חולה ולא נשתתק בעי בדיקה ג' פעמים וכמ"ש לעיל בס"ק ז' ע"ש. ולכתחלה פשיטא דראוי למוש לדברי התוספות ובדיבעד מיהו אין להקל כלל זולת אם בדקוהו פעם א' דאז סמכו' בהא אירוסלמי שהרי אף בנשתתק מחמת חליו ס"ל דבעי בבדיקה ואף דבנשתתק מחמת חליו לא קיימא לן כותיה בנתם ש"מ נקטינן כותיה וזה דעת התוספות בשם ר"י והרשב"א והמרדכי והר"ן והגה"מ שכולם כתבו דלריך ליזהר בגם שכיב מרע שלא יהא מעורף בדעתו ומוכח מדבריהם דאף בדיבעד הויא מכובה ומינה שמעי' כפך דעת מהרי"ל דבתם ש"מ אינו שפוי בדעתו ולריך בדיקה ואם לא בדקוהו אפילו פ"א אינו בבלה. מיהו לריך בדיקה ג"פ בנשתתק. הגה בשאחנו בו שנים ובמנוייד וצלוב נראה מפשטא דשמעתא דלא בעי בדיקה כלל וכן נראה מדברי הרמב"ם והטור שלא הזכירו בדיקה כלל וכ"כ רבי ירוחם ובתו' בדבור א' כתבו דשמא לא בעי בדיקה ובדבור א' כתבו דלא בעי בדיקה דא"ל לא הוה פריך מידי לרבי יוחנן בדבור א' לא פשט על רמים ע"ז משום דאיכא לדחוי דאיה זו פס מ"ם בתוס' עלמם לפיל דהמקשן על בעת בתיבה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקום וכיולא בזה דאם הר"ן וגם דעת הרשב"א בחדושיו כן לבאי א"ל בדיקה ומעמא דכיון דמתוך בוריו נשאר לית לן למיחש לאחרופי דעתא ולבתחלה אז לאוש לבבות הר"ן דמצרך בהבי אמי בדיקה ג"פ אבל בדיבעד אמכינן לבבות אין בדיקה : ומיהו נראה מן הגג בין אי מדמיקן ליה לנשתתק מתוך בוריו בבבות הר"ן שהר יש לנשם שעתוך הנפילה נטרפה דעתו עליו וכן אי מדמיקן ליה לעתוך תוליו דהנפילה

חדש

כמתוך חליו הוא בסברת הרשב"א בחדושיו מ"מ הא קי"ל דלא שאני לן בין נשתתק מתוך חליו לנשתתק מתוך בוריו ואף בדיבעד בעינא ג"פ בדיקה לעכובא כ"ל ודוק :

קכב א ומצא פסול מבואר בדברי הרמב"ם בפ"ב דאפי' לא נמצא בו אלא פיסול דרבנן דיכולין לכתוב אחר ב"ם ב"ם מדעתן יכולין לכתוב אחר עכ"ל. ועי' בסמו' הרדב"ז ה"ד פי' מד:(ה) ומכאה מומרות. עי' בס' מו"ב שהביא דברי ה"ר בס"מ פי' מע מקרא המבואר שם דה"ה אם אינו בפק מכם מומרא רק מחמת פקק דאורייתא כיון דאינו ודאי פסול אמרי' דעשו שליחותן ובס' קל"ה שם הביא עליו דוחק בפק דאורייתא נרע מפסול דרבנן. והוא ז"ל כתב לייעב דברי הב"ד דיש להלק דודאי בפק שבאינתו הכמי הש"ם בפק והוא פק לכל דבר ודאי דנרע מפסול דרבנן משא"כ פק שהוא רק פק לרבם בבעיר שאין הפק כולל כל הדור הוי כפק חסרון ידיעה דאם פק לזה אפשר לתכם גדול ממנו לא יהי' פק כלל וזה אמרי' דעשו שליחותן כו ל בדור ע"ש : (ו) וליתן לה שניהם. היינו מכח ממה נפשך כמ"ש הב"י ופי' בס' ב"ם דמקום שלריך מדינא כ' ג מין בגון בכפק שמוס נרשום ונרשון לריך הבע' לומר הוי שלוחי לכתוב שני ניעין ואין לסמוך על הממ"ב וכ"כ בס' מו"ב ע"ש : (ז) הרשות בידם. עי' בה"מ נשם כ"ם דאין ליתן כ' ניעין אלא מדוחק ועי' בנ"ם בקה"ח האריך בזה והעלם מעיקר הדין אין לחוש והרולה לאלה כל הדברים יעשה כמ"ש הרמ"ל בשם אחיו הגה"ל מו' נוסן שניהם בכם אחם ואח"כ חזר ולקחם ונתנם בזה אחר זה וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד ב"ל דבבל ביוחי יש להכשיר לא יפי' פקק בלל וזה אחרי' דעשו שליחותן כו ל בדור ע"ש : (ו) וליתן לה שניהם. היינו מכח ממה נפשך כמ"ש הב"י ופי' בס' ב"ם דמקום שלריך מדינא כ' ג מין בגון בכפק שמוס נרשום ונרשון לריך הבע' לומר הוי שלוחי לכתוב שני ניעין ואין לסמוך על הממ"ב וכ"כ בס' מו"ב ע"ש : (ז) הרשות בידם. עי' בה"מ נשם כ"ם דאין ליתן כ' ניעין אלא מדוחק ועי' בנ"ם בקה"ח האריך בזה והעלם מעיקר הדין אין לחוש והרולה לאלה כל הדברים יעשה כמ"ש הרמ"ל בשם אחיו הגה"ל מו' נוסן שניהם בכם אחם ואח"כ חזר ולקחם ונתנם בזה אחר זה וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד ב"ל דבבל ביוחי יש להכשיר לא יפי' פקק בלל וזה אחרי' דעשו שליחותן כו ל בדור ע"ש. ובס' כ"מ כתב עליו דמומרא לעשות במ"ש בס"ם בס"ם קכ"ב פי"ב ליתנם בזה"ז ע"ש ועי' מ"ש בכי' קכ"ב : (ח) לדעת הרב שבעיר. עי' ה"מ קכ"ח שהסופר לא יסקן אחוסיות אחר שלאם הרב הגם בלי רשות הרב דשמא כשר הוא לדעת הרב וכבר עשה שליחותו לא אמר מזיק מה שסיקן הסופר מעלמו ומשך אחוסיות בתנם וכתב לתרן דודאי אם נאמנים הוא כשר גם בלא תיקון ודאי דיכול הסופר לחתום ולחתום ולפי' כלא דעת הרב רק דחייבינן שלא בחתם אות פסול בלא תיקון רק שהרב עשה בחתמו שהוא כשר ואז אם הסופר מעלמו תיקן בלא רשות הרב לא מהני התיקון כי נחתן אלא בשליחות הבעל ע"ש. ומדברי מבואר דאם הי' מחתלה כשר אינו מזיק אפי' אם אדם אחר שלינו סופר שנעשה בשליחות בעל תיקון האותיות אז משכם כדי ליפותם ב"ש והוא פסוס. ועי' מ"ש מזה לקמן פי' קכ"ח : (ט) אין לסמוך על זה. עי' בס"ם ועי' בס' הו"ג שכתב דכשהוזר הבעל ואילה פעם שנים אין לומר שוב כתוב מאחד ועד מאה רק מזור וכתוב גם לאחמי

פרי

בנכסים שנפלו לו בשעה שהוא חולה ונשתתק דאז אמי אינו יכול ליתן אלא בבדיקה איכא למימר משום דלא פסיקא ליה וכו' ע"כ מלשונו מוכח להדיא דבנוסם מלי יסיב ע"י בדיקה וא"כ איך כ' לגריך שיבבר אלא ע"כ למימר כדפרי' דכיון דבפי בדיקה אינו בחופן שמה שחילקו קנא פוסקים בין נוסם מדבר לשאינו מדבר ואיה הסברא שהזכיר ההגה אינו כלום ואין ראוי להשגיח בסברא זו כמ"ש הב"י ובמה שהחלקו הפוסקים אי נוסם מלי לגרש אינכא לספוקי למ"ד דלא מלי מגרש אי מביד שליח בעודו בריא והדר נעשה נוסם אי מלי שליח לאכתבים בעודו נוסם או לא ומדברי הרשב"א בחדושיו שכ' לסברא זו ז"ל ואע"פ שנשאר הנוסם הרי הוא כחי היינו דוקא בעילי דאתו ממילא אבל נעו ומתבתו דמכח דבורו ודעתו ניהו לא ע"כ מדבריו משמע דלא דבעיד שליח בעודו בריא לא מלי לאכתב בעודו נוסם דהא משמע דלית ליה דעתא וא"כ לפמות פיסול מדרבנן איכא איכא וכ"כ הר"ן להדיא שהרי כתב דהשיא דכל הגם ה"פ לסברא זו שאם נתנו לשליח קודם שהיה נוסם ולא הספיק לגכת עד שנעשה נוסם אינו יכול ליתנו וכו' אלא עדיין נוסם הוא אי מת ע"כ וזה הפך מה שחילק הרא"ש דשניא ההוא דכל הגם שנתנו בשהוא בריא אלא שהגיעו נוסם בתופן לשבריא זו נמי איכא פלוגתא אי נתנו לשליח קודם שהיה בריא אי מהני אי לא ומ"מ אנו אין לנו אלא סברת רוב הפוסקים דנוסם הרי הוא כחי ולא שאלי לן בין מדבר לשאינו מדבר וכפסק המחבר וכן מיקר: הרב מהריב"ל בשו"ת ח"ב סי' פ"ג נשאל על ראובן שלוה לפני מותו ואחר שלוה תכף ומיד נפטר לבית עולמו ובידי הלוואה לא בדקו אם היה מיושב בדעתו או לא והשיב הרב ז"ל דכל לפייא שוין כיון דלא נשתתק לא בעינן בדיקה דדוקא בנשתתק ואפילו אמתא מולי הוא דגראה מן התוספתא דבעינן בדיקה ג"פ משום דחיישינן לטירוף דעת כיון דנשתתק אבל כשלא נשתתק על הסתם לא חיישינן לטירוף ומחזקינן ליה בחזק שפוי בדעתו ע"כ ואיכרא ודאי דהכי משמע מדברי הסוס' דשלהי קדושין דאף חולה שנשתתק לא בעי בדיקה וכדכתיבנא לעיל וכן דעת בעל העיטור וכמ"ש הטור משמו דש"מ שלוה לבתוב גם לאשתו כותבין אפילו אם נשתתק ומעמו מש"ם דהוי דעתא ליעותא והבא ראיה לדבריו דהא בשאינו' הקול פעם א' דיו ובנשתתק מחמת חולי דיו בהרבה הרגש פעם א' כדגרסי' בירו' ש"מ דלא מחזקינן ליה בשוטה עכ"ל ולא דק דליתא הכי בירוש' אלא הכי גרסינן התם בד"א בזמן שפירש מתוך בוריו אבל אם נשתתק מחמת חליו דיו פ"א כלומר דדוקא בפירש מתוך בוריו היא דבעינ בדיקה ג"פ אבל בנשתתק מחמת חליו בעי בדיקה פ"א מבלל דבדיקה פעם א' בעי ודלא כהב"ש וכ"כ הרשב"א והר"ן ומן התוספתא משמע דאף בנתם חולה ולא נשתתק בעי בדיקה ג' פעמים וכמ"ש לעיל בס"ק ז' ע"ש. ולכתחלה פשיטא דראוי למוש לדברי התוספות ובדיבעד מיהו אין להקל כלל זולת אם בדקוהו פעם א' דאז סמכו' בהא אירוסלמי שהרי אף בנשתתק מחמת חליו ס"ל דבעי בבדיקה ואף דבנשתתק מחמת חליו לא קיימא לן כותיה בנתם ש"מ נקטינן כותיה וזה דעת התוספות בשם ר"י והרשב"א והמרדכי והר"ן והגה"מ שכולם כתבו דלריך ליזהר בגם שכיב מרע שלא יהא מעורף בדעתו ומוכח מדבריהם דאף בדיבעד הויא מכובה ומינה שמעי' כפך דעת מהרי"ל דבתם ש"מ אינו שפוי בדעתו ולריך בדיקה ואם לא בדקוהו אפילו פ"א אינו בבלה. מיהו לריך בדיקה ג"פ בנשתתק. הגה בשאחנו בו שנים ובמנוייד וצלוב נראה מפשטא דשמעתא דלא בעי בדיקה כלל וכן נראה מדברי הרמב"ם והטור שלא הזכירו בדיקה כלל וכ"כ רבי ירוחם ובתו' בדבור א' כתבו דשמא לא בעי בדיקה ובדבור א' כתבו דלא בעי בדיקה דא"ל לא הוה פריך מידי לרבי יוחנן בדבור א' לא פשט על רמים ע"ז משום דאיכא לדחוי דאיה זו פס מ"ם בתוס' עלמם לפיל דהמקשן על בעת בתיבה נראה לו לדמות לאחזו קורדייקום וכיולא בזה דאם הר"ן וגם דעת הרשב"א בחדושיו כן לבאי א"ל בדיקה ומעמא דכיון דמתוך בוריו נשאר לית לן למיחש לאחרופי דעתא ולבתחלה אז לאוש לבבות הר"ן דמצרך בהבי אמי בדיקה ג"פ אבל בדיבעד אמכינן לבבות אין בדיקה : ומיהו נראה מן הגג בין אי מדמיקן ליה לנשתתק מתוך בוריו בבבות הר"ן שהר יש לנשם שעתוך הנפילה נטרפה דעתו עליו וכן אי מדמיקן ליה לעתוך תוליו דהנפילה

קכב (א) אין לסמוך ע"ז דלמאן דלית ליה בדירה מ"מ הוכרר הדבר למפרע שע"ז הנע"ה הי' דעתו של הנע"ל ופיין בתוס' דגיטין דף ס"ד ע"ב ד"ה לאיתו שטרלה וכו' דכתבו בשם ר"י דאמר' למ"ד בעלמא יש בדירה הכא כ"ע מודו ע"ש. וכן אם הבעל בעיר אין מקנה לכתוב נע מאר ולאיתן שניהם. וכל זה איירי אם הנע אין בעסל מדינה. אבל אם נמצא בו פסול מ"ל הבעל לחזור ולצוות דהא עדיין לא הוכרר הדבר למפרע שע"ז הנע"ה כבר מקנה לכתוב נע מאר ולאיתן שניהם. וכל זה איירי אם הנע אין בעסל מדינה. אבל אם נמצא בו פסול מ"ל הבעל לחזור ולצוות דהא עדיין לא נגמר הענין ואף שהסופר ופ"ח עשו שליחותן מ"מ לא נגמר הענין עד שיחתמו שני עדים : (ג) להחמיר בכל ענין. משמע אפילו כתב רק מקנה הנע ותירע בו פסול אם"ס עשה שליחותו במקנה הזה שכתב ולריך לחזור ולצוות שיכתוב מחדש : (ד) ותנו לשליח ויוליך לה . בגמרא פרק התקבל כפי תרי בפיה דאשונה בלא ויוליך לה ובפיה שניה דקאמר ויוליך לה ורש"י מפרש לה לבפי' שניה בחת"ל בבפי' ראשון' דעשו שליחותו דהא כל מה שלוש עשו אבתי איכא למאמר ויוליך לה ובסוף פסק בחת"ל פ"ם שיטות הגאונים פ"כ כתב בבפי' ראשון' ודאי לא עשאן שלוחים ואפשר שגם סרמב"ם סובר כן פ"כ השמיט בפי' זו ויוליך לה דבהא איכא לאתפוקי אבל בלא ויוליך עשוה דעשו שליחותן ובספר לחם משנה פל הרמב"ם כתב לריך שדעת הרמב"ם לפרש דלא כרש"י והחת"ל הוא בלא ויוליך דלא עשו שליחותן וכותבין אפילו מאה עמים ופיין בנ"י דדעתו דשני הבפיו' לא נפשטו ואין פוסקין בחת"ל וע' בב"ח מ"ש שם"ם הוא בב"י ובכ"מ ולפ"ד גם מ"ש הב"י בתחל' אפילו לא אמר ויוליך הוא נ"כ ס"ם ולפי מ"ש בספר לחם משנה אפשר שאין כאן ט"ס : (ה) ומלא הגע פסול אז בטל . אפ"נ דלא אמר להו כתבו אחבסא דעת הרמב"ם לחלק בין אמר אמו לה דמתגרשת מיד אז ודאי לא נזה פל אבסא אבל לבליה אפילו בחבסא יש להסתפק אם עשו שליחותן ואב"ם אם נאבד יש להסתפק בויוליך : (ו) וכל זה שאמר לחם וכו' כלומר

נגלי רשות הרב.ד"מ : ד) לסמוך ע"ז . משום דדמיא לבדירה ומאן דלית ליה בדירה מ"מ הוכרר הדבר למפרע שע"ז הנע"ה הי' דעתו של הנע"ל ופיין בתוס' דגיטין דף ס"ד ע"ב ד"ה לאיתו שטרלה וכו' דכתבו בשם ר"י דאמר' למ"ד בעלמא יש בדירה הכא כ"ע מודו ע"ש. וכן אם הבעל בעיר אין מקנה לכתוב נע מאר ולאיתן שניהם. וכל זה איירי אם הנע אין בעסל מדינה. אבל אם נמצא בו פסול מ"ל הבעל לחזור ולצוות דהא עדיין לא נגמר הענין ואף שהסופר ופ"ח עשו שליחותן מ"מ לא נגמר הענין עד שיחתמו שני עדים : (ג) להחמיר בכל ענין. משמע אפילו כתב רק מקנה הנע ותירע בו פסול אם"ס עשה שליחותו במקנה הזה שכתב ולריך לחזור ולצוות שיכתוב מחדש : (ד) ותנו לשליח ויוליך לה . בגמרא פרק התקבל כפי תרי בפיה דאשונה בלא ויוליך לה ובפיה שניה דקאמר ויוליך לה ורש"י מפרש לה לבפי' שניה בחת"ל בבפי' ראשון' דעשו שליחותו דהא כל מה שלוש עשו אבתי איכא למאמר ויוליך לה ובסוף פסק בחת"ל פ"ם שיטות הגאונים פ"כ כתב בבפי' ראשון' ודאי לא עשאן שלוחים ואפשר שגם סרמב"ם סובר כן פ"כ השמיט בפי' זו ויוליך לה דבהא איכא לאתפוקי אבל בלא ויוליך עשוה דעשו שליחותן ואב"ם אם נאבד יש להסתפק בויוליך : (ו) וכל זה שאמר לחם וכו' כלומר

ד (א) ד) אין לסמוך פל זה [ד] ויש לבעל לחזור ולצוות כל פעם לפדיס ולסופר (ב"י בשם ר"ת) וכן נוהגין שחוזר ומצוה כמו בראשונה [ה] גם ה מקנה לפס ה) הקלף והדיו אם לא נשאר לסופר ממה שהקנה לו בראשונה (כן נמצא בסדר גיטין) ג) וי"ח הא דאמרינן עשו פדיס וסופר שליחותן לריך לחזור ולצוות היינו דוקא אם כבר נחתם ונפסל [ו] אבל אם ב ו (ב) פדיין לא נחתם יכולין לכתוב אחר ואין הבעל לריך לצוות (ב"י בשם הרשב ז) אבל נהגו (ג) להחמיר בכל ענין :

ב ו ד) אמר להם כתבו וחתמו ז (ד) (י) ותנו לשליח [ז] ויוליך ו) לה וכתבו ונתנו לשליח (ה) ונמצא הגט פסול או בטל אין כותבין גט אחר עד שימלכו בבעל ואם לא נמלכו בו וכתבו גט אחר כשר ונתנוהו לשליח ונתנו לה הרי זו ספק ז מגורשת :

הגה וי"ח דכל שנמצא הגט בטל או פסול כותבין גם אחר אלא שאם נאבד מיד השליח דינו כמו שנתבאר (פור) (ו) וכל זה שאמר להם (יא) לכתוב ולתן

מי שמרחם אותו ולך . כ"כ בד"מ ואז יכול למשוך המותיות בלי רשות הרב: ד אין לסמוך ע"ז . משום דדמי' לבדירה ומאן דל"ל בדירה אין מאמרי' הוכרר הדבר למפרע שע"ז הנע"ה הי' דעתו של הבעל . וכן אם הבעל בעיר אין מקנה לכתוב נע אחר ולתן שניהם כמ"ש . וכל זה איירי אם הנע אין בעסל מדינה אבל אם נמצא בו פסול מ"ל הבעל לחזור ולצוות דהא עדיין לא נגמר הענין שהסופר ופ"ח עשו שליחותן אבל המנהג הוא שהבעל חוזר ומצווה וכתב בח"מ אפילו נכתב רק מקנה ותירע פסול חוזר ומצוה וסוב לבקנות בתחלה הרבה קלף ודיו . אז אין לריך להקנות לו הקלף ודיו . מיהו בסדר הנע ספיף ע"ו כתב רמ"א דנוהגין דסופר מקנה להבעל מחדש ואם נמצא בו פסול ולא חזר ולוה כותבין גם אחר כי ס"ם הדין מ"ל לצוות מחדש ואינו אלא מומרת לכתחלה : (ה) מקנה לפס הקלף . הלשון מגומגם כי לא מצינו שהבעל לריך להקנות לסופר הקלף : ו עדיין לא נחתם פיין תשובת רשב"ן ומשמע דלא הכריע כן אלא למ"ד פ"ח כרתי אבל למ"ד פ"מ כרתי כבר עשה הסופר שליחותו כן מלאתי כתוב וכן ראיתי בע"ז ופ' בח"מ סימן מ"ע בשמ"ע ולמ"ד פח"כ אפילו אם ב' הנע כבר ולא התחמו הפדיס יכולים לכתוב גם אחר : ז ותנו לשליח ובש"ם מבפי' ליה לרבא אם אמר ותנו לשליח מהו ופרש"י אם נתנו לשליח ונאבד אח"כ אם אמרינן כבר עשו שליחתן ותו איתא אמר רבינא לרב אשי אם אמר ותנו לשליח ויוליך מהו לשליח ויוליך מהו ופירש"י אח"ל אם לא אמר ויוליך כבר עשו שליחתן מיהו אם אמר ויוליך י"ל דלא עשו שליחתן עד שמגיע הנע לידה דמ"ה מפיים ואמר ויוליך . וכתב רי"ו פל דברי רש"י שמפרש הבפיי' אם נאבד ס"ם אם נמלא פכול והרמב"ם כתב אם נמל' פסול ס"ם אם נאבד והב"י השיג פליו וכתב להרמב"ם דוק' אם נמל' פסול מבפי' בש"ם ריל כיון דאין מוסל פליהם אלא ליתן לשליח אפילו אם נתנו גם פסול עשאו שליחתן אבל אם נתנו הגע ליד השליח ונאבד לא מבפי' ליה ובודאי עשו שליחתן ואם כתבו גם אחר הגע בטל ולכאורה נראה דברי ריו ורש"י והרמב"ם לא פליגי והרמב"ם שכתב ונמלא פסול כיינו אחר שנתנו ליד השליח נמלא בו פסול שנפשה הגע אחר הנתינה וטוי כנאבד וכן לרש"י אפי' אם נאבד ס"ם אם נמלא פסול אבל אם פסול מה שבי' קודם הנתינה לא פליגו ולא עשאו שליחתן לכ"פ וכמ"ש הטור וכן כוונת המגיד שכתב אם נמלא פסול או נאבד כיינו פסול אחר הנתינה מבפי' ליה אבל פסול מפיקר' לכ"פ יכולים לכתוב גם אחר . ופכ"פ מבואר ממגיד אם בי' גם כשר ונאבד נמי מבפי' ולא כ"י שכתב אם בי' כשר ונאבד לא מבפי' ובודאי עשאו שליחתן ואם לא אמר ויוליך אין מפורש הדין כאן והטור כתב בוודאי לא עשאם שלוחים וכ"כ כתב אפ"נ דכתב בוודאי מ"מ כוונתו דאינו אלא בסתם כי לא אפשר אפי' בדרך אח"ל אמר מ"מ כיון דאינו מפורש בחת"ל ליכא מאן דפסק כחת"ל ולמ"ש בח"מ בי' שמיו דברא"ש ולא עשאם שלוחים עד שמגיע לידה ובא"ש ס"ל דאינו אלא בנאבד ופ' ברמב"ם פ"ז הל"מ ובכ"ב ה"ם ובפ"ח ה"נ . ובפ"ז כתב דהטור ס"ל בבפי' ראשונה בוודאי עשאו שליחתן ומ"ש רבינא לרב אשי ויוליך לה מהו כיינו שאמר לו דרבא לא בפי בשלא אמר ויוליך אלא דוקא בשאמר ויוליך אז מבפיא ליה . ולדינא פיקר אפילו אם לא אמר ויוליך נמי פסק . ובכ"י כתב בס"ז דאפשר דברמב"ם מפרש בפי' הראשונה לענין אם הם יכולים ליתן גם בשלמם להאשה אף פל נב דעשה שליח אחר מ"מ לא שלקו אותם מהשליחות וכיינו שיטת רבי"ף ובחדושי הרב ר' שלמה כהן מה שמיבר פל שמנה פרקים מהל' גיטין כתב דאיתמר' מיניה דברי הרמב"ם מ"ש ס"ט דין

ס"ב בשם ספר שהרוחה והשמ"ג : ו לשון הרמב"ם שם בס"ב מבעיא דרבא אר' נחמן וכפי בירבסו וכן פירש"י שם : ז כיון דשלאן בשיקו :

ביאור הגר"א

בדאוריתא אין לפשוט כן : ג) וי"ח הא כו'. כמש"ש מי שלאמר להו כו' וכל זמן שלא נגמר חשבא הוא והייבו ל"ד ע"ח כרבי : ד) מ"ל כו'. שבי' הבעיא שם לענין אם נמלא פסול אבל רש"י פי'. לענין נאבד וכ"כ הטור וכתב אבל בנמלא פסול ודאי יכולין לכתוב אחר דמ"ל לא לו לשליח כמש"ש מי שאמר כתבו חבסא. כ"י וז"ש בהגה ו"ח כו'. וכן פי' הרי"ף בשטרם ובע"ה והרמב"ם וש"ע השמיטו בעיא קמייתא מיבא דלא אמר ויוליך. ובכ"י דחק לאלוא טעם לזה ודבריו סתומין אבל הטור כתב ובשניהם שו' ספק מגירשם כיון דלא אמר בגע' אל פרשטור' אח"ל כ"י :

חכמת שלמה

מן הסורה כיון דשיבו מדעם הבעל ולא ידע משאר שיבויים שאם שיבו מדעם הבעל בסול הגע מן התורה ואין רלוי בלל ליתן לה הגע בלא עדי חתימה מן הסורה ולא עשה הסופר שליחותו בלל כאן לר"מ ואין מילוק ביניהם בלל בזה בכ"ל בכון והרב קלי על המחבר שפייריי בכך בשלי גוני בכ"ל .

באר

נגלי רשות הרב.ד"מ : ד) לסמוך ע"ז . משום דדמיא לבדירה ומאן דלית ליה בדירה מ"מ הוכרר הדבר למפרע שע"ז הנע"ה הי' דעתו של הנע"ל ופיין בתוס' דגיטין דף ס"ד ע"ב ד"ה לאיתו שטרלה וכו' דכתבו בשם ר"י דאמר' למ"ד בעלמא יש בדירה הכא כ"ע מודו ע"ש. וכן אם הבעל בעיר אין מקנה לכתוב נע אחר ולאיתן שניהם. וכל זה איירי אם הנע אין בעסל מדינה. אבל אם נמצא בו פסול מ"ל הבעל לחזור ולצוות דהא עדיין לא נגמר הענין עד שיחתמו שני עדים : (ג) להחמיר בכל ענין. משמע אפילו כתב רק מקנה הנע ותירע בו פסול אם"ס עשה שליחותו במקנה הזה שכתב ולריך לחזור ולצוות שיכתוב מחדש : (ד) ותנו לשליח ויוליך לה . בגמרא פרק התקבל כפי תרי בפיה דאשונה בלא ויוליך לה ובפיה שניה דקאמר ויוליך לה ורש"י מפרש לה לבפי' שניה בחת"ל בבפי' ראשון' דעשו שליחותו דהא כל מה שלוש עשו אבתי איכא למאמר ויוליך לה ובסוף פסק בחת"ל פ"ם שיטות הגאונים פ"כ כתב בבפי' ראשון' ודאי לא עשאן שלוחים ואפשר שגם סרמב"ם סובר כן פ"כ השמיט בפי' זו ויוליך לה דבהא איכא לאתפוקי אבל בלא ויוליך עשוה דעשו שליחותן ואב"ם אם נאבד יש להסתפק בויוליך : (ו) וכל זה שאמר לחם וכו' כלומר

היטב

נגלי רשות הרב.ד"מ : ד) לסמוך ע"ז . משום דדמיא לבדירה ומאן דלית ליה בדירה מ"מ הוכרר הדבר למפרע שע"ז הנע"ה הי' דעתו של הנע"ל ופיין בתוס' דגיטין דף ס"ד ע"ב ד"ה לאיתו שטרלה וכו' דכתבו בשם ר"י דאמר' למ"ד בעלמא יש בדירה הכא כ"ע מודו ע"ש. וכן אם הבעל בעיר אין מקנה לכתוב נע אחר ולאיתן שניהם. וכל זה איירי אם הנע אין בעסל מדינה. אבל אם נמצא בו פסול מ"ל הבעל לחזור ולצוות דהא עדיין לא נגמר הענין עד שיחתמו שני עדים : (ג) להחמיר בכל ענין. משמע אפילו כתב רק מקנה הנע ותירע בו פסול אם"ס עשה שליחותו במקנה הזה שכתב ולריך לחזור ולצוות שיכתוב מחדש : (ד) ותנו לשליח ויוליך לה . בגמרא פרק התקבל כפי תרי בפיה דאשונה בלא ויוליך לה ובפיה שניה דקאמר ויוליך לה ורש"י מפרש לה לבפי' שניה בחת"ל בבפי' ראשון' דעשו שליחותו דהא כל מה שלוש עשו אבתי איכא למאמר ויוליך לה ובסוף פסק בחת"ל פ"ם שיטות הגאונים פ"כ כתב בבפי' ראשון' ודאי לא עשאן שלוחים ואפשר שגם סרמב"ם סובר כן פ"כ השמיט בפי' זו ויוליך לה דבהא איכא לאתפוקי אבל בלא ויוליך עשוה דעשו שליחותן ואב"ם אם נאבד יש להסתפק בויוליך : (ו) וכל זה שאמר לחם וכו' כלומר

טורי

אלא שהרב מחמיר לכתוב אחר ונכתב כבר עשו שליחותן : [ד] ויש לבעל לחזור ולצוות כל' ובעם דכתב ב"י בשם רבינו יחיאל קנצין שאין לעשות כן בשם חפץ לעשות הרבה גיטין מחמת כסף וליתן כולם שתיכל לעשותם בשום שוה תלוי בפלוגתא דיש ברירה מדאוריי' או לא ור"י לטעמיה דבסק יש ברירה אפי' בדאוריי' לכן כתב שיאסר לסופר ובדים שיכתבו כ"כ כמו שיראה הרב אבל לר"ת דאין הכ' כראבי"ה יש לחוש לכן יש לבעל לחזור ולצוות לעדים בכל פעם וסיים ב"י ג"ל שאם הבעל מצוי בעיר פוב שיחזור ויצוה בכל פעם למיחש לדברי ר"ת היכא דאפשר עכ"ל. ולכאורה דבוה אצ"ל עד שיהי' כשר לדעת הרב דהא בכל פעם הוא חוזר לצוות אלא דיל דשמא יזדמן שיצא הבעל מהעיר ולא יהי' היתר ע"כ צ"ל בכל פעם כדי לסמוך עליו בדיעבד : [ה] גם מקנה להם הקלף ודיו אם לא נשאר לסופר ממה שהקנה לו בראשונה (כן נמצא בסדר גיטין) ג) וי"ח הא דאמרינן עשו פדיס וסופר שליחותן לריך לחזור ולצוות היינו דוקא אם כבר נחתם ונפסל [ו] אבל אם ב ו (ב) פדיין לא נחתם יכולין לכתוב אחר ואין הבעל לריך לצוות (ב"י בשם הרשב ז) אבל נהגו (ג) להחמיר בכל ענין :

פתחי

כיון דמה דחוזר ומצוה הוא משום דחיישי' להך דעה דס"ל דזה דפי' לברירה כשאומר אחר ועד אלה חוזר משום ברירה למקומה ע"ש וכ"כ בס' ג"ם סוף ס"ק מ' והביאו ב"כ בס' ביש מאיר. וביולא בזה כ' ב"כ בשם הרש"ל בי"ם ס' בהמנהג לבו ם שבים אבל מ"מ אין להחמיר כ"כ ולהרבות בדברים בכרתשוב' אלא לקבל עכ"ל ועי' בס' אלאיר"ם פרק מ"ב סי' ג': (ו) ומה לשליח. עי' בר"ש נטיקים ג ע"ב שפירש ומנו לשליח אלי שמיניתי וכן עבדו כו' ועי' בהשו' הרדב"ז מ"ה ס' רע"ז שמדייק מדברי רש"י אלו דאמר לה אמר לחם בחבי' ותחמו גם לאשתי ועשו שליח להוליך לה לו בחבו ותחמו ואלמו גם לרשתי בחת ודאי לא אלקיהו ואם נאבד אחר שמע דמ"ש מבפקא לי' מי אלקיהו אבל אם אמר לחם לאנוס שליח לא אלקיהו עכ"ד. ועי' בס' ג"ם ס"ק יא שהביאו ב"כ וכתב עליו וז"ל ולדידי מזי לי הנם דמדברי רש"י יראה דהכי ס"ל שאר הפוסקים

תשובה

הרמב"ם והטור וזולתם שהעתיקו בחם בחבו ונחמו לבליה ולא פירשו דבליה שנעשה הבעל חיירי משמע דס"ל דאפי' הם הפוסים שליח מבקה לן דלמא אלקיהו כו' אך בדיעבד ונעשה הדבק כדאי רש"י והרדב"ז לסמוך עליהם כו' ופו דהיו ס"ם כו' (עי' מ"ש לעיל מי' קכ"ל סק"ם עכ"ל) מ"ש עוד ומי' בס' מ"ש בפרק על דין זה והביאו בל"מ לסמוך בחב דאם הבעל עכה לם אף שלוחים להוליכה אלא שהם מעלמם מחמם תוכם עשו שליח אחר בזה אין בחב בכולם מודים לרש"י כו' עכ"ה:(יא) לכתוב ולתן. עי' בח"מ ומ"ש בשם הרדב"ז כי' ס"ה נאבד הגע מן אאשה כו' אם מבולר בעיירי בכך בשאי גוני בכ"ל .

באר הגולה

ס"ב בשם ספר שהרוחה והשמ"ג : ו לשון הרמב"ם שם בס"ב מבעיא דרבא אר' נחמן וכפי בירבסו וכן פירש"י שם : ז כיון דשלאן בשיקו :

זהב

כ"כ א"ד לא שנא תיקו וז"ל הטור אסר לסופר בחבו ותנו ליד השליח ונאבד מיד השליח בתא ודאי לא עשאם של חים אלא להניע ליד השליח אפי' אם אסר בחבו כו' ויוליך לא אבדו' שעשאן שלוחים עד שמוליך אלא מיד בשיתנוהו לשליח עשו שליחותן ואין כותבין גם אחר עד שישאל הו ואם כתבו גם אחר ונתגרשה בו הי'ן ספק מגורשת אבל אם בחבו גם פסול ונתנו לשליח ודאי יכולין לכתוב אחר עכ"ל מבואר מדבריו דרבא אר"נ ספק דודאי אינו גם אלא דבבעיא דרבינא ספק דספק הוא וקש : לפה באמת לא ניזל לספק גם בזה והב"י כתב דס"ש הטור דהי' ספק קאי ג"כ אבבא ראשונ' שהיא בעיא דרבא אע"פ שלשונם סגומנם קצת שבתב בתא ודאי לא עשאם שלוחים פ"ם צריך לפרש בפ"ש דאפי' בלא ויוליך הוה ספק עכ"ל ואין הדעת סובלת לפיסר הכי כיון שבתב הטור בפי' להיפך ונעתיק עוד דברי הרסב"ם בפ"נ אסר הבעל בחבו ותנו ליד השליח להוליך לה ובחבו וחתמו ונתנו (לה) [צ"ל לחשליח] ונמצא הגט בטל או פסול אין כותבין אחר עד שיטליכו בבעל דשמא לא עשאם שלוחים לגרושין (ונמצא) [צ"ל אלא] שיכתבו ויתנו לשליח בלבד לפיכך לא יכתבו אחר ואם כתבו אחר ונתנו לה הי'ן ספק עכ"ל הרי דלא זכר כלל רק בעיא דרבינא ובעיא דרבא כלל לא וכ' ב"י משום דאפי' כי אסר ויוליך לא אשיבא לן דבחבין כ"ש היכא דלא אסר ויוליך. אלא דס"ם קשה דהל"ל דין היכא דלא אסר ויול ך לאשמעינן דבהא נמי אם בחבו ונתנו לשליח גם אחר דהוי ספק מגורשת דהשתא דבאסר ויוליך כ' דהוא ספק מגורשת אשר לבפי' ולמידק דכי לא אסר ויוליך לא הוה ספק מגורשת אלא דוקא באסר ויוליך דכ"ז שלא הוליך עדיין לא עשו שליחותן ובב"י כ' נ סח אחר והוא ס"ם וצריך להניה בס"ש עיניך הרואות דהא ודאי קו' הוא דאי מ"ל לרסב"ם דתרוייהו ספק בודאי ה"ל להביא

חדש

חיים הו"ל כתנו הי' אמר כתבו ותנו לה וכי היכי דהתם נאבד לא עשו שליחותן ה"נ אית לן לספוקא נאבד דילמא לא עשו שליחותן ולכן כ"ל דהרב מפרשה כך כתבו ותנו לשליח מהו שלוקי שליח להו וקפיד שלא יכתבו אלא גם מ' ושיתנוהו לשליח יהי' כשר מו בטל מ"ד לטירחא דידהו הי ם כלומר מאי דמשמע מתוך דבריו דפני בכתיבת גט מ' הייבו לקבל מעליהם המשא אלא רלה להטריחם אלא בכתיבתגט מ' יהי' כשר מו בטל אבל אם הם ירלו לכתוב עוד גיטין אחרים ש"ד ויש לתמוה על הרב שהשמיט בעיא קמייתא ולא כ' אלא כ' דוויולך ליכא למטעי ולמידק דדוקא בויוליך הוי ספק מגורשת משום דכיון שהזכיר הולכת הגט לידה מי אמר בר מינומי דמיהו הספא והכו לא אבל כי לא אמר ויוליך לא הוי מגורשת כלל לפי שבבר עשו עדים שליחותן (ובב"י יש ט"ם וכל"ל ותירץ הב"י דבעיין קמייתא לא מפרש לה הרמב"ם לענין אם עשו עדים שליחותן כמו בעיא בתרייתא אלא לענין אם יכולים בעדים להיות שלוחים להולכה וכמו שפירש הרי"ף ז"ל ומהרש"ך ושאר אחרונים השיגו עליו שמ"ש לו' שהרב מפרשה כפי' הרי"ף שהרי כ' להדיא בפ"ט אמר נב' כתבו וחתמו ותנו לפ' שיוליך לאשתי ליה לו תנו לשליח שיוליך לה והרב ז"ל נשם לא מיירי אלא בויוליך לה ולאפשר דדוקא בויוליך לה שבור הרב שלא עשאן שלוחים לגירושים אבל מי שאמר כתבו ותנו לשליח לחודיה אפ"נ דאיכא לספוקי מי שלקיהו ואינם יכולים להיות שלוחין להולכה מ"ד לטרחא דידהו חיים ומי שלי למהוי שלוחים להולכה ומי שאין אם הכ"י הא שאין אם אמר ותנו לה אלא כי אמר ותנו לה דכיון שאוה ליתליד האשה דעתו הי' שתתגרש באותה נתינה אבל בעיא קמייתא כפירוש הרי"ף כיון שבקושיא עצמה עדיין ישנה במקומה דאפי' תימא דמפרשים כפי' הרי"ף אכתי ק' אמה השמיטה והל"מ תי' שהרמב"ם סובר דויוליך לה דבפי הגמ' הוי סיפ מפרש"י וה"ק אח"ל לפי לא הי' אמרי' עשו עדים שליחותן אלא לטירחא דידהו חיים כאן שאמר

ל"ה דאין ספק בדבר ואי"ל להיות שלוחו לף פל נב דסס כתב אם אמר ויוליך אין סברה לחלק בזה ופיין סימן קמ"ח: ח אבל נתן לשליח אז לא נעשה שליח אלא פל נב זה לכן אם אינו אם סי' הגע בטל אי"ל לכתיב נע אחר ולתן ליד שליח זה. ומשמע אם לו לא פשחו שליח כסי' על נב זה אלא פשחו סתם ומסר לידו אי"ל לכתיב נע אחר ולתן ליד וכן משמעות תשובת הרמב"ן. וכתב בד"מ וראה דדין שליח נדין הם סר ויכול הכפל לומר להוליך כ"כ נ"ינין עד שיהא אחד כסר לדעת הרב:

קכג א אם אמר לה. אבל אם לא אמר לה אינו כלום כן כתב הסור בשם הרמ"ם וכבר כתבתי שלונתת הסוסקים אם בפיון שליחות בכתיבת הגע והרמ"ם ס"ל דבפיון שליחות וכתב דכתוב כתורם קאי פל הכפל מ"ם צריך לכתוב הכפל בפלמו אז שלוחו לכן אפילו אם בתשם כותבת צריך הוא לנותת לה ואין חילוק בין אשתו לאחר וכ"ת מאריך בזה בחכם. ודין זה תלוי בשלונתת ר"ח ור"מ · לר"מ קאי וכתב פל החתימה לכן אפילו אם מלא בחשבון כסר ולר"ח קאי וכתב פל הכתיבה וברייתא שהבי' בפרק מ"ם דתניא הרי הגע בפל לפר בפל אמר לפר אינו אלא בפל אמר לפר אינו אלא בפל אמר לפר אינו אלא

ב ד ה ישראל שהמיר או שהוא (ד) מחלל שבת בפרהסיא הרי הוא ד) ככותי לכל דבר:

ג י) ה כתב הגט אחד (ו) [ה] מאלו ה) החמשה אינו גט אע"פ שחתמו ב' עדים כשרים ונמסר לה בכשרים בד"א בשכתב ו התורף אבל אם (ז) לא כתב אלא הטופס והניח מקום התורף שהוא מקום האיש והאשה ו והזמן והרי את מותרת לכל אדם וכתבו ח) הפקח הגדול הישראלי לשמו [ו]ה ז גט כשר ז (וי ח דאפי' בכה גן (ח) פסול מדרבנן) (פור כסס ר"י):

ד (ט) ז מותר להניח חרש שוטה וקטן לכתוב טופס הגט לכתחילה והוא שיהיה גדול ו) הפקח עומד על גבן (י) ס אבל הכותי והעבד אין כותבין טופס לכתחילה ואפילו ישראל עומד על גבן:

ה ס יא) [ז] הכותב גט בשבת או ב"כ בשוגג ונתנו לה ה"ז מגיל

לקמן סימן קל"ח ה"ס כשכתב הטופס מי שאינו רמוי לכותבו בכסר: (ח) פסול מדרבנן. דגזרינן טופס מטו תורף וכתורף אפשר דבטל מדאורייתא משום דבפי שליחות לכתיבה ולא מבני גדול עומד פ"ג ואע"ג דבמחובר לא גזרינן טופס מטו תורף משום דמילתא דלא שכיח הוא שיכתיב במחובר ע"כ לא גזרינן: (ט) מותר להניח חש"ו וכו' כגר כתבתי לדעת כי"א שכתב הרב לפני זה אם' בדיעבד פסול מדרבנן ולא מבני גדול עומד פ"ג משום דבפי שליחו' עומד פ"ג דבר כתבתי הגט והבי לאו שליחו' ניכו: (י) אבל הכותי והעבד אין כותבין טופס לכתחילה דמה. הרמב"ן והרשב"א להשוות עבד לישראל ישראל עומד פ"ג דהא לאו בני כריתות הוא ומומר דבני כריתות הוא אם אפ' אין ישראל עומד פ"ג הסכ הוא כתב לשמה. ופיין סי' קמ"ח מ"ש בשם תוס' והרמב"ן והרשב"א סברא לה מעבד כשר לכתיבה גט ולא פסלוהו אלא לשליחו' וכמן אין לריך שליחו' מיהו קשה ממ"ש הרמב"ן דבפל לריך שליחות בכשמע מפום דבפי שליחות בשמע אם כ' עבד כשר לכתיבה גט ולא פסלוהו אלא דאין לריך שליחות וכני כריתות אם כן אם כותב כותי וישראל פע"ג אינו אלא הכותב לשמה. ולדעת ר"י לריך שליחות ולרמב"ם לריך כני כריתות אם כן אם כותב כותי וישראל פע"ג אינו אלא הכותב לשמה. ואם חש"ו כותבים ואין ישראל עומד פע"ג משמע לכ"פ בטל דאין כותבים לשמה ואם ישראל עומד פע"ג אינו אלא בכלונתא אם בפיון שליחו' והוי נמי פסק גט: ו וכזמן וכו' כתב הכ"י אע"ג זמן בניטין מדרבנן מ"מ אלמוה כחלו היה מדאורייתא. והרי אם מותרת לא היה בטופסי ניטין הרשונים ופיין בסימן קכ"ו מ"ב: ז ו"א וכו' הייגו שיטת ר"י דס"ל דלריך שליחו' בגט לכן אם כ' חש"ו אפי' בטופס ונדול עומד פ"ג בבירא ליה בפסול דנזרי' אטו התורף • וקשה הא בסעיף זה לא מייר כשבגדול עומד פ"ג ויותר מסתבר דסג"ה זו שייך לסעיף אחר זה דשם

באר היטב

אפי' אם אינו שולט בשתי ידיו מ"מ וכ"ש כ' דאינו כשר אלא במקום ניגון אז בדיעבד דבגר ניתן ע"ש: ד) כותי. עיין ב"ש. אוכל נבילות להכעיס. ומחלל שבת גל בשם ועבדא שילא עריסה מתחת ידו כשרים לכתחילה לכתוב גט הרדב"ז סי' רפ"ס: ס) המחשה

וכו'. לתעשה יש מחמירין דהוי ספק מגורש מ"מ ופ' ב"ש ס"ק ה': ו) הפקח. ולדעת הי"מ אבל דעת עצמו אינו אלא לפני זה אפי' בדיעבד פסול מדרבנן ולא מהני גדול עומד ע"ב. ויותר מסתבר דבגר"ה וי"א וכו' שייך כמן דאיירי אפ' אם גדל בשם ואפ"ה פסל מכ"ש בפני

מטרי

(ה) פסלו החשה. לשון הרמב"ם ולפה אין כותבין אלו החמשה מפני שצריך הכותב לכתוב לשמו ולשמה והגוי כותב על דעת עצמו וחש"ו אינן בני דע' והעבד אינו בתירת ניטין וקדושין הרי הוא כגוי: (ו) הרי זה כשר. פי' בדיעבד אבל לכתחילה נזרינן טופס אטו תורף ופסו"ה כשיש עוד חדא לפיבותא דהיינו שישראל גדול עומד על גביו כמ"ש בסעיף שאח"ו כשר אא"כ לכתחילה: (ז) הכותב גט בשבת. משמע דלא חתמו בשבת מדלא זכר החתימה כמ"ש אח"כ וקשה דא"כ צ"ל שנסרו בעדים הי' לו לוסר ונתנו בפני עדים כשרים

ביאור

כפי"ב דשבת ובכמ"ח פי' כ"ב ובכ"ש: ו) כ' כו' עד סוף אפי' לשון הרמב"ם וכתב בגיגיא זו כתב פיעות אל' ע"ר ור"י פליגו ולר"ם בגיי"ע בגיי"ע אפי' תורף מיהר לכתחל' ובאינו עע"ג אפי' עומד לא יכתוב ומסתפק המ"מ אם כשר הטופס בדיעבד באינו עע"ג והר"ב ס"ל כשם הרמב"ן כ' דאפי' בדיעבד פ"ל ולר"י תורף פסול אם אפ' אם ס"ל דאינו עע"ג ולעניין הלכה יש שם כר"י דתוקמוה כר מ ובכ"ם ח ורחי ס"ל כוותי" בלח"ם פלבה כר"י נגד ר"ם לפיעות הגאונים ס"ם כאן אמר מעמי' ד"מ אל רבה ויש שם כ"ר אם אטו כשר דפק רב כר"ם דגזרינן עומד אטו תורף וכ"ם ב"ג וכפ"ם וכמ"ג וסרן דהה דאיים זו בדבר הבכירה דוקא נזרינן כו'. שיעה כ' דל"ם ובמד מיגייהו קני או עע"ג לו שיור הטורף כמ"ש בכ"ה פיעה נ' ד' דוייהו כ"ינן ור"י להוקיף בא וכ' ר' ר"ם אמר ר"י מ"ש והוא כו' וזה דעם הרמב"ם וס"ע ודעהו עוד דאיסור פטופס בפיגו עע"ג אינו אלא לכם ל' דלא כהרמב"ן וכרש"ם ס"ח כ' נמחיבר וכ"ו ח' לשמה כמ"ש נפי' קלא ועוד דעהו דמ"ש דבכרי ח ר' עע"ג לא ול"ל אפי' בעומק ל. יעקו היינו ג"כ לכתחל' אבל דיעבד כשר אפי' אינו עע"ג בכ"ל נמחיבר ופלא לשמה ולכתחל' אסור כ' ובמחובר דגזרינ' אבל בטלא לשמה לא גזרו לס"ק בס מטום סקנס פוס. רמב"ם ועמ"ם בפי' קלא וה"ה לעבד לפישעי וז"ש ר"ה כו' מוסר כו' ח ל כו' יש שפוליים בכרי אף בדיעבד אפי' בטופס אפי' עע"ג והכלל דעע"ג לא מעלה ולא הוריד בכרי יפה". וכ"ן לפיעה הרזם ל' בל פוס ד"ה וס' כו' דא"ל שליחות מ ל לפי' אחרון אלהם דקונים זו כר"ש אבל לר"ח פסול כ"ופה אפי' עע"ג נמו כמלינ' ואי אמרינן דבעינן שליחות אפי' מרש וקטן פסולין בעע"ג

פרי

לדבר מ' דינו כגוי וכמ"ש בי"ד בסי' ב' ס"ה ע"ש מי שמשמר שנתו בשוק ואינו מוכר ע"ז והוא מוכר לשמר התורה הכ"ו כ' לשם בשם ר' יר מם דינו כגוי ובחנורי פר"ח בשם הפליתי הדבר בפסק ומ"ב בס"ד הו"ל פסק מגורש בחנורי לשם בסי' ב' ס"ק י"ז הפליתי בשם המפרשים דמומר לע"מ מו לחלל שנת בפרהסיא שחיטה נפשים כמומר לכל התורה בפשט מ' כגון הטופס לע"מ אין בחיטה זו מפורש מטום שחיטת מומר אלא מטום שוחט לע"מ ולפ"ז הטופס בשנת לף דהוי בפרהסיא כיון דהוי פעם רמטוס שחיטתו כ"ירה וה"ל גני גע משמע דאם כותב הגט פעם רמטוה בשנת ולף בפרהסיא דאכתי לא מקרי מחלל שבתות בפרהסיא הגט כשר ואע"פ שאין נראה כן מדברי הנתי יוסף בס"ס זה מ"מ ל"ל עיקר כדכתיבנא ולא כבב"ח שכתב שחיטה שאיני ודוק: ג אינו גט וכו' בפ"ב דגיטין אבן הכל כשרים לכתיב אם הגט אפי' מש"ו ופ"ל בגמרא והא לאו בני דעה נינהו אמר רב הונא ר' יוסף שבתב הכ"י עומד פ"ג אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעיר מקום התורף ונפי' דבר שמעתתא היכא פלוגתא וג' פירוסים יש בדבר בפי' הא' דתרוצי בעינן דהיינו דאפי' לטופס בעינן גדול עומד ע"ג וכתבו הר"ן דלשיטה זו רב הונא ור"י ל"פ וכל מד ומד סמיך אחבריה ורב הונא שאמר ושוא בגדול פע"ג לא מכשיר אלא בטופס אבל בתורף אפי' גדול עע"ג לא ורב יהודה דמכשר בשיר מקום התורף הייגו דוקא בגדול עע"ג בכתיבת הטופס ומי ליכא גדול עע"ג אפי' טופס נמי לא וכ' הב"י שזו היא שיטת הרמב"ם בפ"ג והק' הל"מ דאם איתא דרב הונא מיירי מטופס מאי מקשי ליה רב נחמן מההיא דתניא נכרי פסול בחס ע"כ לדעת הרב מיירי בתורף דאי בטופס לדידיה אף בנכרי כשר וי"ל דמשמע ליה להש"ס דנכרי עדיף מחש"ו לפי שהוא בן דעת וכמ"ש בחוס ולפ"ז ס"ל דלעוסס מסקי' מד דרבא מנכרי לח"ו וכיון דבחש"ו אף לטופס מלריכים גדול עע"ג מכלל דבנכרי אף בתורף בישראל עע"ג מני ומכן קחני בברייתא דנכרי פסול אלא דק"ק לפ"ז דה"ל נמס לא הסיר הרמב"ם כתיבת הטופס נכרי ומ"מ אין פי' זה מחוור כלל המיך אפשר דרב הונא סמך מר"י וכמו שהקשה הר"ן והנכון לפיעה זו דלרב הונא אפי' בטופס בעי גדול עע"ג ואפי' בתורף. מני ליה בגדול עע"ג ור"י פליג עליה וס"ל דאפי' בטופס בעי גדול עע"ג ובתורף אפי' גדול ע"ג ולפ"ז פסק הרב כר"י וזו לפיעה הרב"ם והר"ן שהבינו בדעת הרב דבתורף אפי' גדול עע"ג לא מהני וכן נראה דמדברי המ"מ שכ' אבל בדיעבד פסול ונבל אף שיעמוד הרב בפסק ומ"ב בסוד שכתב הרב דבתורף אפי' גדול ור"ל בטל אלא דקשה בוצא בדעת הרב דמ"ש כותי ועבד שכתב הרב דמ"ש בדיעבד פסול אלא דמ"ש כותי ועבד

מיירי אם גדול פופ"ג ומ"ל נמה לא גזרינן כשכותב הסיפס פל מחוכר וי"ל כתיבת חש"ו שכיח יותר כי"כ ב"ח והרי"ן כתב לסיפוך פ"ס : ח) כתבו וחתמו הכלל הוא כשכתב וי"כ אם כתב בפרהסיא כמזיד נעשה הסופר מומר אף פל גב דק"ל דלא נעשה מומר אם עשה עבירה פ"א כאן הוי כל ב' אותיות כמעשה אחר ואם כותב כי"ע לא נעשה מומר אלא נעשה רשע ונכופר ליכא פסול אם נעשה רשע אבל אם נעשה מומר אלא נעשה רשע ונכופר ליכא פסול אם נעשה רשע אבל אם נעשה מומר אף פל גב דק"ל דלא נעשה מומר אם עשה עבירה פ"א. כאן הוי כל ב' אותיות כמעשה אחר. ואם כותב כי"ע לא נעשה מומר אלא נעשה רשע ונכופר ליכא פסול אם נעשה רשע אבל אם נעשה רשע אבל אם נעשה רשע אבל

ליסרף כסרוף דמי ור"ם הוא דאית ליה הכי כדאי' במנחות דף ק"כ ולעפמי' אזיל דס"ל דכל הטומד לזרוק כזרוק דמי ולא קי"ל כר"ם וכמו שפסק הרמב"ם פ"ד מהל' פסולי המוקדשין גבי אמה תלוי מודע לו אחר שנזרק הדם הנשר יאכל לכהנים ואילו מאן דס"ל כל הטומד ליזרק כזרוק דמי אפי' הדם בכוס נמי ועיין בפירוש המשנה להרמב"ם פ"ו דכריתות אף שאין מטמא כן מפי' רש"י במנחות דף הל"ל. בכ"מ כתב דאף דאיתא בגמרא דכתבו על איסורי הגאה כשר דמטמא דוקא דיעבד וכן כתב התוס' להדיא דאסור לכתחלה לכתוב לכתחלה דהא מתהני באיסורי הגאה אי"מ כ"ל עיקר דשרי לכתחלה דאין מחכוין ליהנות כלל אלא לכתוב עליו נר ודברי תמוהין מאד איך נחלק על דברי התוס' בדבר פשוט כזה וכי אין לך הגאה גדולה מזה שעושה לרבו בדבר שאסור בהגאה' ונם משתכר ממון דהא אי' צריך לקנות קלף לכתוב עליו כגון ולא נרע זה משומט מסוכנת בסכין של ע"ז דאסור ואין לך הגאה גדולי מזה שמנרש אשה רשע מביתו ומחרשה מלרפתה ואף שמטמאות ל' הטור והרמב"ם דכותבין לכתחל' שיינו מלד איסור הנם אין בו דררא דאיסורא וכעין שכתב הרא"ש ריש פ"ק דשבת גבי שטור ומותר דאף דאסור מפני לפני עור לא תתן מכשול מ"מ מלד איסור שבת אין בו אשה איסור ומותר והדבר פשוט: (ב) והוא שיתנו לה בעידי מסירה. כטור כ' והוא שיהיו עידי מסירה לפניו אבל בעידי חתימה אפי' הם לפניו פסול וצריך ליתן פעם לאמה אם אדם אחר נפשה זיוף ומעידין שלא נפשה זיוף הנם ומיהו הב"י כ' פוד דאפשר לומר דאף לדברי המכשירים בעידי חתימה לאוד פסלי הכא בלא עידי מסירה דהוי כמזויף מתוכו ולא מזויף ממש דא"כ אף עדי מסירה לא מהני לפנין זה הוי כמזויף דלא סמכי על עידי חתימה' לאוד רק דוקא על עדי מסירה ומ"מ מלשון זה שכתב הרמב"ם והמחבר והוא שיתנו לה בעידי מסירה משמע דהקפיד' היא על הבעל שאף שבנם דשלמא בשר בלא עידי מסירה כאן שנכתב הנם על דבר שיכול להזדייף צריך ליתן לה בעדי מסירה אבל אם הנם יולא מתחת יד האשה אפשר דנאמנת לו' שניתן לה בעידי מסירה ואל אשה של זיוף תוכל להביא עידי חתימה' אבל לדברי הטור אין הנם בשר עד שתביא עידי מסיר' לפניו וכ"כ המחבר סעיף ד': (ג) על הנייר המחוק. פ' כ"י דבהוא ופדיו פל המחק בשר לכ"פ בלא עידי מסיר' זולת רש"י

ב (א) מיהו בדבר (ג) שצריך ב) ביעור מן העולם [ב] וצריך פריפה אם כתב פליו הנם בטל (הרין פ"ב דניטין):

ב ג כותבין הנט על דבר שיכול להזדייף ג (ב) ג ג) והוא שיתננו לה [ג] בעידי מסירה ד כיצד כותב ד (ג) [ד] על הנייר

אבל הרמב"ם והטור מכשירים אפי' לכתחלה ועיין ב"ח: ב מיהו בדבר שצריך ביעור כ"כ הר"ן אליבא דמ"ד דס"ל כל הטומד לזרוק כזרוק דמי ואז הוי כאלו האותיו סורחי' בחויר ובדין זה פליגי ר' שמעון ורבנן בכמה מקומות ורש"י כתב במנחות דק"ב דקי"ל כר"ם דאמר כל הטומד לזרוק כזרוק דמי וכ"ז"מ סבירא רמי' דרמב"ם ס"ל דאית בלכתא כר"ם דהא כ' פ"ד הלי' פסולי המוקדשי' אם מודע אלא אחר שנזרק הדם של אשם תלוי הבשר יאכל ש"מ אם מודע קודם שזרק לא יאכל וסיינו כרבנן דסבירא להו כל הטומד לזרוק אלא כזרוק דמי ויש לתמוה פליו איך אישתמט' מיניה הש"ם בבריתות דכ"ד דאוקמי שם דאתי' אפי' לר"ם אינה אמר ר"ם אינה שמידי הטומד לזרוק כזרוק דמי ואין לכאיה אלא דאי' ממ"ש הרמב"ם בפ"ג ד"ם מעילה כו' ד"ב אבל

ג"ר ה"ג ס"ס רע"ל ופ"ק ס"ב ו"ס נ"מ"ר רע"ל ס"ב ע"ב ד"מ"ר קרל ונחש ומן לס ז' עור בפס בגיו

ביאור הגר"א

ס' כ': ד) ועל הפרס פס כ"ל כ' ור"ל מפ"ג שרוש יכול לכזרייף נ"כ וכפ"ס נפ"ד וע' פי' דקדוקין ע' מ' ד"ס כ' כו': ח) אבל לא כו'. נפ' פס כ"כ כ': ז) אינו נפ. דר"ס פסול הוא דיליף לה מקרא פפס ופ' כרמב"ס פ"ל: ז) ופוסקין כ"ל וי"ל כו'. פוס' פס ר"ס על כו' כפס פסיקפסא. והר"מ כ' פרמב"ס לא ס"ל כפיס דפוקפסא מאחר שלא הוזכרה בגמ' ולכן הסמיכ' וע' פיסן קכ"ס ס"פ ו"ס וכוסכין כו' ר"ל דלא כ"ס ופוא דעם רמב"ס פמעפי ולא אכין כעם פוקפסו' שהכיא פרמב"ס שלא הוזכרו בגמ': ח) ולכאמ' ו' לפ"ס ל"ל כפ"ס ור"ל לאפוקי דפסרא וכריב"ב פס: ט) ואפי' אם כו'. דע"כ ל"ס אלא בנייר ממוקר: י) פוב כו'. ע' פוס' כ"ל כ' ר"ס יגא כו' ולר"ס דוקא

הגהות רעק"א

ג) ס"ב ועל קרן. נ"ב הרש"ך נ"ל בקוף סכפר בחי' על הרמב"ם סס"ק אם מוסר לכפוב לכפחיל פוקס הגע על קרן ולקולג

ס"ל בגע אף בכפ"ג פסול וכן ס"ל להפיסור: ה ועל קרן הפרס. ולא מקרי על דבר מחובר כיון שנתן לה הפבד והפר' וממובר ממופס מקרא ונתן כידה וכאן נותן לה ופ' ס"ק דחולין וכי"ד דקי"ל דאסור לשחוט בשן ולשורן מחובר לבסמה וממופס מן הקרא ויקח את המאכל' ולא אמרי' דיכול ליקח פ"י שלוקח בבסמה והפבד ופיין כ"ח מ"ם בזה והא דלא חייש' שמא יתחוך הקרן דאין דרך לתחוך. תוס' • ואם תקק בגע פל יד האשה אינה מגורשת דלא נתן לה כלום ד"מ: ו ומוסר לה הפבד. ומ"ל הפבד לסיות כפות כיון דגע כתוב פליו סוי כאלו נתן לה קלף גדול. ופ' כ"י שם רבינו שלונות ברבינ"ם והר"ן אם צריך ליתן לה הפבד והפרס: ז מינו גע מדאוריתא בטל כמ"ש ברמב"ם פ"א דגיטין וכתב ונתן שאין מחוסר בין כתיבה להנתינה ודרשה גמורה היא: ח מתוקן לפ"ת כלומר נוף בתיקון יהיה מתוקן כפ"ת אבל

ט"ל

צריך לאחתכו דהא כותבין גע על קרן כרה ונותן לה כל הפרס מכ"ש בכותבין גע על יריפה גדולה ונותן לה כל יריפה אלא בדפתו לאחתכו אחר בכתיבה וא"כ יהיה

באר היטב

ג) הפרה. ולא חקק בגע על יד האשה אינה מגורשת דלא נתן לה כלום ד"מ: ד) העבד. ול"ל העבד נהיות כפות ב"ש: ה) לפ"ת. כלומר גוף בתיקון יהיה מתוקן כפ"ת אבל מ"ל מ"ל עיבוד לשמה מחרוים: ו) פפי"ר. ובירושלים חוב"ב נתפשט המנהג לכתוב הגע על הנייר פר"מ: ז) לאחר הנתינה.

פתחי תשובה

(ד) ומוכר לה. כ' המגיה בגיטין ל"ע ונתן לה אם הפרה ונותן לה אם העבד וכן הוא ברמב"ם ובטור. ומדן הנמכר מיכה אלכון ובסב ומוכר לה ע' כ' הכלה כתובים דף פ"ה ע"ב בזה ע' עוד בכ' פני יהודא בגיטין שם ובפ' נע מקוסר בכנ"ר אות פ"ג: (ה) העבד. עבה"ע סב' ד"ל להיות כפות וע' בחפר' מעיל לדקה ובפ' נ"פ מ"ש בזה: (ו) על כל דבר פלוס. כתב בפ' נ"פ נראה דלהפי' לרבינו הכותבין נגון הפות וכיולא בו דהדבר דבור דקיי"ל דכותבין על הרובלין בין חובלי אדם בין חובלי בהמה ע"ש: (ז) ואפי' אם נכתב על נייר. ע' בח"מ מה' אפי' כו' וע' בפסוקים שהר"ם לובלין ס"ם קיל סב' וז"ל ופליגא בעיני על כ"ם שהוגב לי בכתב אותו הגע על נייר הה שאין לאהגין כן במדינתנו עכ"ל וע' בפ' נ"פ בכתב על דברי הרמ"ם הנ"ל וז"ל הנה דבור בדעם מורים הלכה"ל (ע"ל היהר בוב) יש לבוסנו על קלף או גויל וכן ראיתי בב' מהגיר ע"ש (בית פסוקים מהרמ"ל סי"ל) כו' ואנו לא ראינו ולא שמענו מי בחשש בזה אפי' לבפחל' והמנהג פשוט פה ירושלים ס"ו ובכל א"י ובינינו הבאים מ"ה שבם כפוגים על נייר בלנו קטרין מאפיר וכן העיד הר"ם מימן קס"ו שכל הבינין הבאים מקאלוניקי ומהלרים ויהר מקומות הונרמה אין בכתבים על קלף והני ביירים בלנו אינם יכולים להזדייף בכ"ם יהיה שום אות אם או מיבה כפוכה על המקק איר הוא נרגם ויהר לעיני כל רואיו ולכ"ם לפסיר ניתין הכפוגים על הנייר כמו בגיטין הכפוגים על קלפים העפולים ואל"ל לרבינו אדי מפירה לפנינו אלא בעדי קיום וזה כיון עכ"ל. גם הפ"ז בסב בפ"ק ז' וז"ל לפי הנראה יותר כשר לכתוב על אלפיר אקלף אלנו אפשר לבזדייף יותר לגרוד ממנו כי חזק ובב הוא אשא"ב בנייר אא"ש כלל לגרוד בו אלא יהא נראה הגירור ואף שהיה הסנהג בארצות אלו לכתוב על קלף פ"ם בשעת הגזרות בפרינות ווארלין ואיקריינא שהוצרכו הרבה לחת גם פצוה ולא הי' מצוי שם הקרף הורגלו לכתוב על נייר של

שלמה

כל הבר ביכ ל לבזדייף והעדי מפירה אין מכירין המיסומים רק עדים אחרים מעידין על המיסומים נאלא ממ"ב אם ידע מלריכין עדי מפירה כדי שיעידו אלא נזדי ף א"כ לא אמי למעני כלל ואם יכבור אלריך עדי מפירה לריום לפנינו כדי שידע אהיו עדי מפירה בבעם נסיבה כ"ם דהו לא אמי למעני כלל ואם יראה בגם בעלמא אלא נכסב על דבר מיכול להזדייף אאין מלריכין עדי מפירה לפנינו אלא מפ"ם מזה לא אמי למעני בגם על דבר מיכול לבזדייף דאנא כן נראה לפרש דברי: עוד נתן הבי"ם עגם אהיו עדי מפירה הסוכו והקבם הע"ז ממה שכתב בפ' הבי"ם בסמ"ק ולא אמרינן אלא מזדיף כבר בעדי מפירה אם הוי מזדיף אסוכו לא אהני עדי מפירה כלל כו' ולא ראה דברי הר"ם שכתב דהוי כמזדיף ולא מזדיף אמם ואהני עדי מפירה לפנינו ולקיים הע"ז אם קיימים הע"ז: סעיף ב' נ"ב ע' כ"ם ס"ק ו' לבאורה קשה לפי זה אם אסל ליתן לה הגע כשהדיו לא בזה דבעלמא הר"ם הכי ס"ל ומ"ע ל ד לרוסם בגמי אין מסקיים ומ"מ יש הרמב"ם אמר אסל ליתן לה הגע כשהדיו לא בזה דבעלמא רוסם אלהו הוי דבר מיכול לה קיים רק מלד הגור אין מסקיים ע"כ כבר אב ומדברי הפר"ם שבגמי סירון גם לזה דבעלמא רוסם אלהו הוי דבר מיכול לה קיים רק מלד הגור אין מסקיים ע"כ אפול בדיו לא בגל"ב בדיו לא מתמחם בדיו נגנו הוי אין מסקיים ודיו אלף אלף אמין מסקיים ע"כ אפול בדיו לא בגל"ב

פרי חדש

מקום ממקום אחר נראה דה"פ נהי דהכבר מיס לא נעי מקום דסיפו ליתא טומאה מתורה וכדדייק ר"י מקרא דפל כל זרע זרוע מ"מ הכבר טומאה נעי לאפוקי מגגלא מיף פהור דלא הכבר פורחה לא נעי וכמ"ש הכ"מ ריפ"ם וב"כ נחיבה עליהן לאכילה קטיירי דאי לא לא עדיפי פרה אדומה ושפיריים הנכרפים מגגלא מיף פהור דנעי' מחשבה לטמא טומאת אוכלין ולפיכך פעיר המחבת אינו הטמא לפי הבהו מי כלומר ולא אזי לאכילה ולא מהני לי' אך אם מיבה עליו לאוכלו כל זה מידם המרלן נמה שחיוב דלריכין הכבר טומאה' דהיינו מגע ארץ וכיולא אפ"ם אא"ל הכבר ומפחה כל דברי הרב טוביס הבונן שמ"ם בפ"א מה' פרה דגאמפה פ"ג מערבחה אין לה פדיון עולמית הייגו דגא כר"ם ובגרייתא סתמית שהביאו בפ"ק דבנושם דאוקמיה דלא כר"ם ומ"ם בפ"ה שאוכלים שיגנו בפרים ובשעירים הנכרפים שהם טהורים מיירי בדלא מיבה עליהם לאכילה. וכן מ"ם הרב לעיל מינה שפרה פלמה אינה מטמאה לא אדם ולא כלים מילתא פפיקתא נקט בלעולם אדם וכלים אינם מטמאים אבל אוכלין לא פפיקא לי' מהום שאם לא מיבה עליהם לאכילה אין עליהם טורת אוכלין ואינה מטמאה טומאת אוכלין ואם מיבה עליה מטמא טומאת אוכלין: ומשמה מבוא לבכריב שדבא הרב ז"ל לפסוק כרבנן דכל הטומד ליטרוף לאו כטרוף דמי והוא מדגרסי' בר"פ המנחות והנסכים ס"ל רב אחי ברב כהנא מדאמר"ם כל הטומד ליטרוף כזרוק דמי כלה פומד ליטרוף נמי כטרוף דמי נוחר ופרה אמאי מטמאין טומאת אוכלין פפרה בעלמא מיהו א"ל מנא הקדש כ' נכסיהן הא בתידי דליכא טומאת דאנא הקדש הוי פפרה בעלמא ואינו מטמא טומאת אוכלין ואילו הרב כ' נכסיהן הא' טומאת אוכלין דהטרלה וכלאי הכרם אע"פ שאסורים בהנאה הטמאין טומאת אוכלין ואם אינא ד ופק כר"ם הא הו"ל פפרה בעלמא ואמאי מטמא טומאת אוכלין דהא ערלה וכלאי הכרם הוו מן הכנרפין כדאמן בגלגלי המורה אלא פ"ב דקי"ל דכל הטומד ליטרוף לאו כטרוף דמי ולא הוי כפפרה בעלמא ואי"ם הטמאו טומאת אוכלין וכן נדון דהא אינם לן לאפסקא כרבנן דרבים ביהו ועוד מדמזיל בר"ם ובסוכה ובינמות דמטפעין מידי דבני ביעורא מעום דכתותי מכתת שעורייהו מכלל דבתידי דגא נפי' ביעור' ש"ד אלמא הלא הוי פפרה בעלמא דהי קי"ל כר"ם דכטרוף דמי לאם לן טומאת דכתותי מכתת ביעורי' מיפוק ליה דאפי' לא הי' נפיא ביעורא דהוי פפרה בעלמא אלא ודאי דקי"ל כרבנן דלאו כטרוף דמי ומעום הכי לא אמפעי' אלא אתי דבני ביעורא. ואי קשיא לך דהא טומאה נמי בפיא ביעורא דהיינו ביעור בגילה וא"כ לרבנן נמי הכי מטמאו טומאת אוכלין והא כתותי מכתת ביעורי' ואין כאן ביעור בגילה ונראה לי דא"ה דקדק הרב בלשונו וכ' כולן הטמאין טומאת אוכלין דהיינו לקבל טומאה ולא בעיא ביעור בגילה אלא לפתח אחרים אבל לטומאת עלמן אם שהוא מקבל טומאה וכ"ש הרב בר"ח ומיהו לדעת התוספות בפרק כ"ם דף ל"ג דס"ל דבכל גוונא אין לקבל טומאה ואין לטמא אחרים בעיא ביעור בגילה ל"ל דנ"מ לקבל טומאה מדרבנן מ"מ י"ל דנ"מ לפנין לירוף דהיינו דאיכא ביעור בגילה בעיר בשהו מתאר לוכלין ומשהו מהני מיסורין הלטרף לבגילה דלרבנן הלטרף ולר"ש הוי פפרה בעלמא ולא הלטרף ומלאתי לאחים, נמס' סיפה בפרק חרוסה דף כ"ם ע"ב שכתבו וז"ל ע"ש בגלגלי הכרם אמאי הטמאין טומאת אוכלים ולא אמר כתותי מכתת ביעוריהו הילכך ליכא לדעוויי אהדדי ע"כ ול"ל יותר נכון דכתיבנא. ועדיין נשאר לנו נדקדק בנשון הר"ן בנ"ם ומיהו נאמרן שלריכין לבער מן הבולם וכו' דקבה דהא בריש נמי מיידי בהי דהא לא שיך כתותי שיעורייהו כי לא בהי הלריכין להתבער מן הבולם וי"ל דנ"מ לפ"ז של ידחלל שמיה טעוה שריפה אלא בגיזם מדכתיב ושם בסהר אמי טעמא דכתותי שעורייהו אפי' אמי מיכתת שיעורה מדעוה בגיזם כמ"ם ההוס' בפרק הלום מילה אבל טעמא דטומד ליטרוף כזרוף דמי ליתי' נמידי דבני בגיזם ולא הוי פפרה בעלמא:

גם מ"ם הר"ן מטמא דגא הוי גם הו"ל למכתב הכי בדרך פסיטות לא בדרך מטמא וכדמוכח להדיא הכיא דר"ם המנחות והנסכים שהבאתי דפריך מלמודא לר"ם הכי מטמאו טומאת אוכלין הא פפרה בעלמא הוי אלמא דלא מיקרי אוכל אלא פפרה ס"ל לא מקרי גם אלא פפרה וכמאן דליתי' דמי ופוד אמי מוסיף ראיה לומר דלא קי"ל כר"ם דכל הטומד ליטרוף כזרוף דמי מ"ם הרמב"ם פי"ז מה' שבה דבכל פוסין לחיים אפי' בטבו"ם אלמה או אסרה לפי שבאלמי רחבו ופנין כל שהו' ומ"ם שביבה הלחי אין פמות פפרה פפרים כבר מיד"המ"ם יפה דכל מה שמ"ל לרחבו שיעור אלא לאורבו בלבד הרי הוא בקויים ומוחר בכל דבר ר פ"ם ולא אינא דכטרוף דמי הרי אין כאן לחי אלא פפרה בעלמא והיכי מהני אלא ודאי דכל הטומד ליטרוף לאו כטרוף ומי אולא נמידי דבני ביעורא וכיון דבלחי לא בעיא ביעורא לחי היה ולחי מיקרי וזה נראה. כלומר דתילתא מכל כחי מילי מעליא דכתיבנא דמ"ם הכבה בחידי שלריך ביעור מן הבולם דהבגם בטל אינו אחת אלא בגם בכר וכבר נשאר איכורי אבלה אלו לבורב אל בלקוב אל קלף ע"מ בשעם הנזרות בחרבנות ובחלין ובוקריינא שהולרכו הרבה לפס בע אלוה ולא הי' אלו קלף הורגלו לכתוב על

טורי

(ד) על הנייר שחוק. ע' ס"ש סי' קכ"ה סעיף ס"ו: (ה) הדיפתרא. פירוש עור דלא עפיץ ולא פליח: (ו) שלא תהא קציצה בין כתיבה לנתינה דכתיב ונתן ונתנה אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר בב"ד קציצה אחר הכתיבה אבל מה שקוצץ קודם הכתיבה אינו פוכל: (ז) שקורין פאפיר. לפי הנראה שיותר כשר

חכמת

והרמב"ם מבמע מדי בפה מיבואו לפנינו מדי המיסום רק מיבן לה בעדי מפירה ולא מבנע דבלמא די בעדי המיסום כאן לריך ליבן לם בעדי מפירה רק בס"ל להביא לפנינו מדי מפירה ומ"מחבר"ם דבריו המופין בפה אפי' כוונם המבבר כן מבבי המחבר בסב לקמן בפרק ד' אבל כ סב הוא על ידכו מל עלין ומומן לה ובלבד מיהיו מדי מפירה לפנינו מחרם דבר ה' בזדייף הוא ייב ם הרי מבמע לבדיא מבעינן מיהיו מדי מפירה לפנינו דוקא ולא די בעדי המיסום מיהיו לפנינו ואיך בסב הע"ם לפיפוך בב ובם המחבר ול"ע: ד' דרך הבבי בסב ב"י דבמ"ם לריך בעדי מפירה לפנינו מבמע דבזדיון אם יהיו מדי המיסום לפנינו אינו מיבה אאין אלא בעדי מפירה והבבר ולבאורה' אין מבנם לדבריו דאל"ב גם בעדי מפירה נגזור ואינו מיבה אאין מדי מפירה לפנינו ונראה דאלא בעדי המיסום אם מיהיו לפנינו ויש אמם מהרי"ל המבבירין בע על דבר מיבול לבזדייף בעדי המיסום לא יהא בה אמרינן אם המיסום הוא בדי מיעידו אלא בבסב בזדיון רק יבבור אלא הי' מי המבבר המיסום ע"ב אאו הבדים בעלמן להביא בל המיסום ול"ב אפי' לבעדי בגם בים עדים אחרים המבבירין המיסום בי מבבירין בדי מבבירים בבדיון בבדיון אם אמרינן בבדיון אם אמרינן בבדיון אם אמרינן

יסיה מה מסר קלילה : (ח) ואחכו לאחר כתיבה וכו' פסול. מסר לומר לדעת המוסרים דאינו נט מן המורה כמו בקרן הפרה ופיין בכ"ח : (ט) אין כותבין נט במחובר . ואם תלש ולבסוף חברו הוי מחובר לענין נט וכן אם יש מיבוק בין בטלו אז לא בטלו וכן אם הכתיבה והחתימה היתה בתלוש ואחר כך חברו פיין בכ"י : (י) ואפ' חתמו העדים אחר כתיבה יא) ואם טעה הסופר לאחר שכתב קצתו ורוצה להתחיל באותו נייר עצמו יחתוך תחלה המועט שכתב : הגה יב) אם כתבו על נייר גדול ט (ח) [ח] ואחכו ז) (ס) נאסר הכתיבה קודם הנתינה י מ) פסול אבל אם אחר ממנו מעט (י) כדי לייפותו לא מיקרי קלילה (פור בסם הרא"ש) וכל שלא אחר ממנו הרבה יותר מכתיבת הגט הוי כלייפותו (כן משמע בסה ת) אבל לכתחלה מותכין ממנו הכל קודם הכתיבה (יא) אפי' הקנים שעושין כדי לשרטט פ: ידן ומאר הדברים ימחוק הכל קודם השרטוט דהשרטוט לוקח כתיבה הוא (סדר גיטין) יג) כתבו על ספר אע"פ שיש בו עניינים אחרים ונתן לה הכל בספר (פור בסם הציטור) :

ד יא (ט) ם אין כותבין (יב) נט במחובר יד) אפי' יתן לה המחובר כמו שהוא [ט] דבעינן ונתן בידה (י) ם ואפילו חתמו העדים אחר שתלשו ואח כ נתנו לה אינו נט יואם כתבו על העלה הזרוע בעציץ אפי' כתין אלי קדרה של סרס שזורעין בה נקוב (יא) [י] אע"פ שנתן לה העציץ כולו (יב) פסול יב * שמא יקטום יג אבל כותב הוא [יא] על חרסו של עציץ ונותן לה כ והוא שיהיו עידי מסירה לפניו שחרס דבר המזדייף הוא : הגה יד (יג) טו) וה ה בעלין שאינו נקוב [יב] טז) וי"א דבשאינו נקוב (יד) [יג] לא נזרעין שמא יקטום (חמלא מבואר כ' הסברות בכ"י) :

ה טו ל אין כותבין במחובר אפי' טופס (טו) כתב הטופס במחובר ותלשו (טז) ואח כ כתב התורף וחתמו ונתנו לה כשר :

מ"ל פיכוד לשמה : ט ואחכו לאחר הכתיבה אבל מותר לכתוב על נייר גדול ולא חיישינן שמא יחתוך כי בתלוש לא חיישינן שמא יחתוך דדרך הוא למסור כתלוש הרן : י פסול. נראה דבטל מדאורייתא דהא תו' והרא"ש הביאו לדין זה מעשה הגדחת דחב כ מהיסר מעשה ושם מדאורייתא מחוסר וכן ה"ג יליף מקרא וכ' ונתן וכן מוכח מתו' דפירשו דפלינו אחר כתיבה יא) ואם טעה הסופר לאחר כתיבה ומחיים רבא פסול שמא יקטום ג"מ דאורייתא הוא דאל"כ לא היה רבא חיים שמא יקטום ולא כב"ח דמדייק מתו' דאין פסול מדאורייתא : יא אין כותבים . ומדאורייתא בטל דכתיב ונתן בידה ומחובר אין נתן מיד ליד ואם קיל מן המחובר בטל מחיצת שמחיסר קלילה כתב"ם בסמוך והרשב"א כ' דילפינן מסר מה ספר שהוא תלוש ול"מ בין שני מעמים אלו כמ"ש בסמוך : יב שמא יקטום . הגה פלין הנקוב דינו כמחובר אא"כ בספק יקטום דאפילו חתמו העדים אחר שתלשו ואח כ נתנו לה אינו נט יגאבל כותב הוא [יא] על חרסו של עציץ ונותן לה כ והוא שיהיו עידי מסירה לפניו שחרס דבר המזדייף הוא : הגה יד (יג) טו) וה ה בעלין שאינו נקוב [יב] טז) וי"א דבשאינו נקוב (יד) [יג] לא נזרעין שמא יקטום (חמלא מבואר כ' הסברות בכ"י) :

מסתמא מפסיק טיקה . ולמאן דפסיל בקולן מן התלוש אף כאן פסול משום דמיחי' שמא יקטום אפי' ר"ח דפסיק' ולמאן דמכשיר בקולן מן התלוש הפסול כאן משום דמיחיין שמא לא יפסוק ויקטום כדי ליתן לה וכן ברש"י ול"ק קושית הכ"מ שהקשה איך כ' טיקון מן מה בר הא חביי ורבא ל"ם אלא כשיפסוק ול"ד כי בתלש הוא שמא לא יפסוק ויקטום אלא זאת קשה על רש"י דמשמע מדבריו אי לאו בתלש טיקון מן מחובר הוא כתב בר ואם כתב נבי הכותב על ח"ם דהוא בתלוש כמ"ש בסמוך דלא חיישינן שמא יפסוק בכ"ק ולא כותב הוא על חרס . אפי' אינו פוסק הכ"מ יקטום דחרס דינו כתלוש

ולא יפסיד בתלש ש"מ דחיישינן שמא יקטום מן התלוש וכן הקשה הר"ן : ולא חיישינן שמא יפסיד מן החרס כמ"ש בסמוך ופיין בפור ובכ"י בתלוש ואח"כ מיבר ואם מיבר אחר הכתיבה ותמימה וכ"ד פימן ו' מיתת תלוש ואחר כך מיבר אפי' בטלו הוי כתלוש בדיעבד וכ"ח כ' הגה נרע עפי' אפי' כתב בדיעבד ולא

ביאור הגר"א

כנ"ל ס"ב: (יח) הי' כו'. שם השמש דאמרים כו': (יט) מתחת ידה. כ"ה בי' הרא"ש ואין כ"מ בזה: כ) ודוקא

פתחי תשובה

בזה: (יג) בכתובת קעקע. עכ"ש שהקש' הא העדים נעשו העדים כו' וע' בזה בבר"ח ס"ק כ"ב וכ"כ בעה"מ פ"ד מס"ג דין ד' וכ' עוד בסבו' כו"כ מגייהא סימן קל"ה מ"ש בזה: (יד) העדים הקוקים על ידו. עכ"ש סוס"ק ט"ז וע' בס' קרבן

הגהות רעק"א

ולכתוב הסוף: ד) ס"ז ה"ז בסף מגורשת. נ"ב ואם כתב הגט על קרן של פרה שמסוך שהפרה שלו ויולא ממה"י י"ל כיון דהפרה לאו בר דעת וגם גם כתוב עליו רגלים לדבר שהוא נתן לה ע' כסוף: ויש להוכיח קלת מדנקט הא"ע' בעבד המשכתם לה רק בדרך איסור דכתובת קעקע ולא נקט דאינבי' בקרן של פרה אע"ב דבזה בשעה ליכא איסור' ולא"ה בזה מיפשי' עיי"ל:

דאי בכתב דעלמא הו"ל יכול להודייף: [טו] אע"פ דאין שם עידי מסירה דאמרי' מסתמא היו שם ע"פ כיון דאין ריעותא לפנינו: [טז] שהגודרות אין להם חזקה הב"י כתב כי היכא דמבעי לי' לרב"ח בעבד ה"ח נמי בפרה דאם היו מוחזקין שהיא שלו וכי היכא דמסקי' בעבד שהיא מגורשת ה"ה לפרה וכדאמר ר"ל הגודרת אין להם חזקה עכ"ל וכתו' פ"ב דף כ' כתבו וא"ת מתני' ה"ל לאתויי העבדים אין להם חזקה וכתבו תי' א' בשם הר"י מקורבל ודחו אותו וא"כ תירצי דמתני' לא שפיגין גודרת דה"א דוקא עבדים דבני דעת וע"יילי מנפשייהו אבל הגודרת אין דרכם לילך לבית אשה נכרית ולהכי ה"א הכא שהגט כתיב על ידו וסוכח קצת ש"הוא שלה יש לה חזקה להכי מייתי מגודרות דאין להם חזקה אע"פ שיש הוכחה דיא עיילו מנפשייהו כמו עבדים עכ"ל ביאור דבריהם דה"א כאן בגט שעל העבד עדיף מההיא מתני' דעבדים אין להם חזקה כיון שיש הוכחה לתאש' מחמת הגט ע"כ סביא ההוא דר"ל שגודרות יש נ"כ דוכחה אפ"ה ל"ש ומזה הקשה נדריש' על הב"י דברה יש תרת לפיבותא הא' מצד הגט הב' מצד הגודרות לא מבעיא בגט' כלל והוה ודאי מגורשת ועדיף מעבד דאין לו אלא חד לפיבותא מכח גט ולעד"נ דברי ב"י נכונים דודאי בעי' דרמי היא נמי בפרה דהא ודאי קשה על רמי ב"ח אם לא ידע הב"ר דר"ל בגודרות אין להם חזקה למה לא הי' נסתפק בגודרות קצתו אם יש להם חזקה אף בלא גט אלא נראה פשוט דידוע ההוא דר"ל אלא הי' סבור דלמא הכא עדיף כיון שיש גט על היד מהוכחה דגודרות ופשיט לי' כי הכא דאר"ל דגודרות אין להם חזקה ואע"פ שיש הוכחה מצד ההולכים שאין הולכים לרשות אחר לא משגחינן בזה והוה כעבדים ה"ה נמי בגט שעל יד העבד ל"ם אע"פ שיש הוכחה טובה מההוא דגודרות כי לא משגחינן בשום מעלה בזה וא"כ גם החיא דפרה ל"ש

חכמת

לענגר שיכתוב גם בסורף קודם קלילה דאכפי לא יעשה איסור דאוריי"פא דסא אפשר ליתן לה העלין כולו כו' דמן הסורי' רק אכפי שפקול דרכן מעוס שמא יקנוס ולכה סו לא שרו מוסם לאו סורף דהוי גזירה לגזרי' ולא גזרינן ועל איסור סורם לא יעבור דהא אפשר ליתן לה כל העלין וכתב הרמ"ה דהא אפשר לא שייך לענגר שמא יקנוס כן נמי אם שמא יקנוס הוי דרכן בסורף גופו לא שייך הו לענגר מוסם לאו סורף ועוד כלל' שאפי' אם להיפוך בלד הכפי של מרמ"ך שאסור לכתוב על קרן הפרה דיש חשש שמא יכתוב גם הסורף ויקלון אח"כ ויענגר על דאוריי"פא ל"כ הו אסור לכתוב על עלה שלעלין מקוד הסוסם דיש חשש שמא יכתוב גם הסורף ואח"כ יקנוס ופסול מן התורה ולמ"ד דיש קלילה פסול בכתוב מותר לכתוב על עלה שלעלין מקוד בכתוב לא מ"מ לפ"ד דאין קלילה פסול בכתוב מותר לכתוב על עלה שלעלין מקוד בכתוב לאחר שנפסק היניק' מן הסוסם ויקלון שעלה ויכתוב הסורף ואין שייך לענגר דשמא יכתוב הסורף גם כן קודם שלא"ה ואח"כ יכתוב דשא אף אם יכתוב אח"כ ליכא אלא איסורא דרבנן דיש גזרה שמא יקנוס קודם שפיקה היניקה אבל אי אפשר לבא לידי איסור סורם כיון שבבר שפק היניקה קודם כתיבת הסוסם דרק יש חשש פסול דרבנן ולא גזרינן סו אסור לכתוב סוסם על עלה שלעלין מקוד בכתוב: בעיף ב כותב כו' על יד העבד כו'. נ"ב עיין ב"ש שהקש' דעכ"פ הסדרים פסולים מדרבנן ומירן דאיירי שכתבו בשונג יע"ש ובפר"ח פשיט עליו דהא פסול מדרבנן לריך הכרחם כמ"ש כמי' לר כמ"מ והכל לא הכריחו עדיין יע"ש ולפמ"ד מדין פס בכ"ש ואין כאן הסנה כלל עליו דהכה הכ"י ודמ"מ ולפמ"מ כולם כשבו בפיגון לר שלאוסן עדום שנפסלו בשכילו לא נעי הכרחם אף בדרבנן ופירש הש"ך בס"ק כ"ג כנגן אמור לדיני חוזיף בדרבנן לפ"ד מדם פנים עלמו רשע ופסול לאוסו עדום ולפ"ז גם כו' מסתיו בכ"ק על הגט כהי דלשאר עדום אין נפסלין עד שיכריזו ע"פ לפגם נוסו פסולים מיכף דהוי לאוסו עדום שנפסלו בשכילו דאם כל עיקר הטעם דמהני המיעם עדים הוא משום דפוי כולו נפקייהה בנ"ד וכאלו עדים מעידין אנחנו הסתנו על פגם בכ"ק ולפ"ב דמי ממש לפ"ש הש"ך לדידי חוזיף בדרבנן אף דקיי"ל אין חדם מעיד עלמו רשע מ"מ כאן אין בכשר רשע על פיו שהרי אנחנו מחמנו מזינן מחמנו בכ"ק ומ"מ הוי אוסו עדום שנפסלו בשכילו דע"י מהיעם הגם נפסלו ואין לריך לזה שכרחם ומיושב דברי הב"ש גם מיושב קושים הש"ך שם שהקש' דלפמ"ד דקיי"ל אין חדם מעיד עלמו רשע לא משכחם כלל להאי דינא ע"פ ולפי הכ"ל לק"מ דמשכחה לה כהכ"ל שהחמנו בכ"ק ומקרי אוסו עדום ואין לריך נזה הכרחם ולמדו מדברי המרדכי שם לכה"ג ומ"ש הב"ש בפ"ק הכ"ל דא"כ בנ בעדים על הסתק וחגנ על הכייר יפסל מה"ש פירוש דנגזיר כשיבא אסו אחיעה פירוש שיהי' הכשיב' על הפסק והחמיע' על כייר אבל בכשיב' והחמיע' כשר כמבואר כ' שם מקומות הזוק:

בעיף ואו פי' הגט מקוק על ידו כו' ופי' יולא מסתם ידה כו' כ"ש ע' כ"ש ס"ק ס"ז ס"ש מיכו קשה כו' לפמ"ד לק"מ

פרי

מס אמר בס ר"י ולא אפשיטא לסו ומ"מ מדלא אכפי לסו לבעלי גמרא דינן משמע דמסתבי' סוס שמיע לסו כמו שפי' מכ"ל ובאמת שאינן אלא דברי תימה דמה בכך דלא אכפי' לסו לבעלי גמ' דינן והלא כמה בעיות איכא בירו' דלא איכפי' לבעלי גמרא דינן ואפ"ה כולם הלכתא נינהו כיון דלא אתפרש בש"ס דינן אסף סירו' וכמה נחשב בעיני זר לומר דעפ"י דקדוק מ' שיש במשנה שנדחה סירו' והלא בני מערבא יודע לפירוש דמתני' טפי מינן ומילתא דפשיטא אסי' ל לחוש לסירוש לחומרא ובפרע באיסור מ"ש ולדעתי אין סירו' מהפרש כמו שפירש הרב ז"ל ולעולם דפשיטא ליה לסירוש דבמי' שלא יהא מחוסר קלילה משמע עד שעת נתינה אלא דבעיית סירו' היא ממש בעיית רבא דפ"ק דחולין דמספקא לי' מי תלוש ונבסוף חיברו לענין גיפין מי כתלוש דמי מי כמחובר דמי וס"ה דה"מ למבמי נמי היכא שחיברו וביטלו וכ' בו אח הגט אלא דנקטי' בכה"ג לאשמועי' אגב תורתיה הפך דעת הרשב"א ופסק הירו' הוא מי תלוש ונבסוף חיברו כמחובר דמי ומחוסר קלילה קריגן ביה מ"ד כתלוש דמי ולאו מחוסר קלילה הוי וסבר הרמב"ם דכיון דלפשיטא לן בפ"ק דחולין לענין שחיטה דכתלוש דמי ה"ה לענין ניטין:כ' הרב בב"י ומיהו מי אשרוש עד שלריך קלילה אפי' לא ביטלו פסול וכ"כ מדברי הפיטור שב' במאמר ו' דתלוש ונבסוף חיברו הטוב כמחובר לענין גט הוא"ל ומחוסר קלילה ע"כ ובאמת שדברי הפיטור מגימגמים דאי באשרוש קאמר וכמו שהבין הב"י מאי דאי דקאמר הוא"ל ומחוסר קלילה והלא אדרבא מחוסר קלילה בהא תלי' דאי ביטלו הוי כתלוש לא מיקרי מחוסר קלילה ואי ביטלו הוי כמחובר הוי מחוסר קלילה בשופן שדברי בעל הפיטור בעל הפיטור בלתי מדוקדקים ודוק. ולענין דינא בתלוש ונבסוף חיברו ולא ביטלו יש לסקל בפשיטות בדיעבד ודלא כדעת הרמ"ה דהא אין קי"ל דבדיעבד לא גזרינן טופס אחו תורף וכמו שהעליתי לעיל בסי' קכ"ג ס"ק ו' ע"ש ולכתחלה מיהא ודאי דגזרינן תלוש ונבסוף חיברו אחו מחובר מעיקרו כי היכי דגזרי' בני שחיטה ואין כותבין בו הגט לכתחלה ואם נכתב כבר הגט ונתן לכתחל' אם ביטלו אפ"פ שדעת הרשב"א שדינו כמחובר ומ"ב הגט בטל מן התורה' לעמש' ראוי להחמיר כיון דבירו' בעיא דלא אפשיטא לדעתי וכדפרישית ותו כיון דחזי' בש"ם דינן בפ"ק דחולין דאפ"ג דפשיטא ליה לרבא לענין ע"ז דהוי תלוש אעפ"כ מספקא ליה לענין שחיטה אלמא דס"ל לרבא דלא מדמינא אהדדי בפרע ומ"כ אף לדידן דפשיטא לן בבי שחיטה נמי מאן לימא לן דלענין גיטין מדמינן לה לשחיטה. ולע"ז ומ"מ לא אסקל באיסור א"א בלא ראייה ולכן הסמוור בזה דהוי"ם בסק מגורשת אפי' דלא בטלה לכ"ע דינו כמחובר. ואם כתבו וחתמו בתלוש ואחר מתימתו חזר וחיברו לדעת הרשב"א אף דאשרוש אם אח כ תלשו ונתנו לה כשר וגם בזה אין להכשיר אלא לדון בזה בסק מגורשת ואף בדלא אשרוש אלא דבעלה זהו דעתי בעניינים אלו וסמעיין יבחר: אם כ' אחמן לבדו במחובר נסתפק הב"י אי אלמוה רבנן כמלו סוס דאוריי"תא וכגון בטל א"ד לא אלמוה ולעיל בסי' קכ"ג בסק"י בטליתי דלא הוי בטל מן התור' ע"ש: ודע שהגרת בה"מ שהביא הב"י דסבור דהא דפסלינן בטלה של עיקר נקוב נזרה שמא יקנוס אינו כשאר פסולין דרבנן ואם נתנו לה כשר אחרא דהוי הא וכן בדברי הרשב"א ובדברי הר"ן בפ' המגרש מבואר דפיסול הוי כשאר פסולין דרבנן ולמאן דס"ל בטלמא אם נשאר מלא ס"ב אם נשאר מלא וגם הרמב"ם בפ"ב כ' בדין זה פסול כשאר פיסולין דרבנן ופשוט הוא: ח (אין כותבין במחובר אפי' מוסם וכו') מהר"ם נפתחק אם יפול לכתוב לכתחלה מוסם הגט על קרן

זהב

לה אע"פ שיש ב' פעלות כנלע"ד ברור: [יז] אבל בסקום שיש להם חזקה כו' הב"י כ"כ לענין אם הי' עבד קטן וכן אם הי' אצלה נ' שנים ולא מיחה בה משש לכאו' דמגורשת הוי שמה שהי' אצלה קודם וזמן חגט אינו עולה כו' וא"ת א"כ אפי' שהה אצלה נ"ש כו' י"ל דלא פקדים אינש כו' עכ"ל כמה המהון מובא דברי הרב אלו דהא עיקר בעי' דרמי בר חמא במ"ש דשמא מדנפשיה עייל ולא הוה מגורשת תקשה לך א"כ גם זה שעל יד העבד מה מיבו כיון דהוא לא גירשה וכן בפ"ק דב"מ דף יט פרכינן שמא כתב ליתן בניסן ולא נתן עד תשרי אע"כ שהי' בדעתו לגרשה ואירע הדבר שלא גירשה וע"כ לא אמרי' בפ"ב דנפין דף ח"י סברי דלא מקדים אינש כו' אלא במה דפריך התם מה הועילו חכמים בתקנת' לכתוב ומן בגט שמא בתבה לגיטה ואנחיה בכוותא דאי תפייסו מפיים מי' שלא נמר בדעתו בודאי לגרשה אלא הכין באם יצטרך לו ע"ז מתרץ שם לא מקדים אינש פורעניות לנפשיה אבל הא ודאי חייש' בכל דוכתא דשמא נמר בדעתו לגרשה ונתבטל ע"י סיבה שלא בראינו וסכח זה ל"ש למפרך דילמא אירע כך ומה הועילו חכמים בתקנתן דזה אין שייך אא"כ יש דבר שתלוי בראון האדם לבטל תקנת חכמים משא"כ בנתבטל פטילא כי חך דהכא שהוא פופן שע"כ נעשה כן שנתבטל הגט ולא גירשה כעולם כי בא ביפיל בדבר ועריין היא אשתו וע"כ לא ביחה בה נמצא שא"ן חזקתה חזקה סבורה כלל והוה מסש כמו נודרות אין להם חזקה והב"י עצמו לא החליט הדבר אלא כתב לכאורה הוה מגורשת וכפרומה שלא בא הדבר לידי נסר לפני הרב לעיין בזה עוד ורמ"א נמשך אחריו לפום חורפיה ואין מקום לפסק זה דלתני גם נמור אלא בעבד קטן אבל בגדול ששהה נ"ש חלילה לנו לומר דהוי גם

שלמה

ולפי מה שכ' המ"מ ס"ק י"ב דבלאמם אם מוחזקין בעבד שהוא שלה בודאי אמרינן שהחזק' אמם והוא שלה רק כיון שחזקן שהגגו נכתב עליו אמרינן מסקמא הקנהו בטעם גירושין לבעל כדי שמוכל להתגרש בו ולדעתה דהכי הקנהה לו שיחזיר ויקנה לה עם הגירושין וא"כ היאך שייך לומר מו דהגודרות אין להם חזקה ובאמת לא נרשה כלל דאם לא נרשה מו לא הי' העבד מעולם שלו שלא הקנהה לו רק אדעתה שמגרש ובלא זה מה"מ נמוש שנתנה לו העבד שלה ע"כ אמרינן שמסמא קיים הבאי והחזיר לה לשם גירושין כמו שנתנה לו ואין שייך כאן מגודרת אין להם חזקה כלל כן ל"ל ברור: באותו פיף כ"כ עיין ב"ש ס"ק י"ח מה שמירן קושיים הב"י ומיכם כיון בדעתו לגרש' דיכה לאחר מלוחו שעה ואילך כו' משמע להדיא מדבריו דכיון דנתן דעתו לגרש' שוב יש לה חזקה בכל נכסיו דאם אין לה חזקה בכל נכסיו גם בעבד לא יהי' לה חזקה סו בקושיים הב"י אך במחכ"ם דבריו אין מוכנים כלל דהכי דנתן דעתו לגרשה מ"מ אם י"ל דמזר כו ורולה לדור עמה ולכך לא מיחה גם לא אמשמיע לאחר שהפוקפים שיכסוב כן אם נתן דעתו לגרש' שוב יש לה חזקה ואחי' בידעינן מעדיין דעתו לגרש' לא אלינו בשום פופק פיחה' לא חזקה ושוב קשה לי מוכח על דברי הב"ש ממש' ב"כ דף מ"ז דפריך אם גרופה פשיטא ומשני לא לריכה מגורשת ואינה מגורשת ואינה מגורשת חייב מזונותי' ופרנסה' אם כגון שזרק לה הגט ספק קרוב לה כו' ולדברי הב"ש קשה דעתי הו"ל להש"ס לאמשמיען לאחר כגון דאיירי רק שכ' לה הגט ובודאי דעתו לגרשה דלא מקדים פורעניות לנפשי' ופו יש לה חזקה ולמה לגריך הש"ס דוקא שכתב נתן לה פגט רק בספק אם קרוב לה אפי' לא נתן לה כלל עדיין יש לה חזקה דיכה לאחר כמ"ש הב"ש ונם לא הי' לריך להביא דברי ר' זירא שזה פשוט כל זמן שלא נתן לה פגט חייב במזונותי' אלא ודאי דלא כדברי הב"ש ואף בדעתו לגרשה יש לה חזקה רק בספק מגורשת אין לה חזקה ודברי הב"ש ל"ש וגוף קושיים הב"י נראה לייישב דבודאי אם הי' מעבד עדיין בידו בודאי אין לה חזקה בנכסיו דלא כהב"ש רק כיון שהכא העבד כבר בידה והיא מוחזקת בו בטעמא שנתן לה לגירושין ומכואר בהמחבר שלא נלא אי' ג' שנים בידה ג' שנים שהעבד בידה ומוחזקת בו בטעמא שנתן לה לגירושין ומכואר יש לה חזקה שהרי בשעה שנודע לבעל בחחלה הג' שנים שהעבד בידה והיא רולה להחזיק בו בטעמא שנתנו לה ל"כ יהא שבעל שלא אם מיבו יעוכר לו לאחר ג' שנים עכ"פ בספק מגורשת אפי' ויה' אם אמור לדור עמה כי ן דמוק שלא לא יהי' דבאי לדור עמה רק יהי' חייב לגרש' לא אם לא יהי' לה חזקה ויה' חייב ליתן לה גט אם אי' לו לאמוה אלא לאחר שנעבדו ג' שנים ולא אחל לאודעי מו מגורשת ואינה מגורשת אחין לה חזקה כמבואר בש"ס הב"ל ובמ"מ פיימן קמ"ש כן ס"ב יש לה חזקה דה"ל לאמוה ולא לאמוה לא היין דבש"ס יהי' חייב להוליא' מביתו ומשמע שנודע לבעל שהיא מוחזקת בעבד כי נתן לה לגירושין מאוחר שמע מגורשת ואינה מגורשת הוא בכלל מגורשת כו' כן נרא ונכון בעזה"י:

חדש

הפרה ולחתוך אותו אח"כ ולכתוב התורף ולתנו לה דדילמא שאני גבי מחובר גזרינן טופס אחו תורף דשמא כי כ' תורף ליכא שום תיקון לא מקילה מן המחובר ולא שייתן לה כל המחובר משא"כ גבי פרה דאם יכתוב התורף קודם הקלילה יש תיקון לאסור לה כל הפרה ולדידי מסתברא דכיון דבדעתו לכתוב ולחתוך גזרינן חתיכת טופס אחו מתיכת תורף ודוק: ו (הי' הגט חקוק ע"י של עבד) כ' הר"מ בשם מ"ז אם חקק הגט על ידה של עלמה אינה מגורשת דשמא לא נתן לה שום דבר ע"כ שכי מיתא בתוספתא ע"מ שהגייר שלי אם שכתבו על ידה אינה מגורשת חה פשוט: (והיו העדים הקוקים על ידו) כ"כ הרמב"ם בפ"ד והטור וכ' הב"ח שהטעם לפי שאם הגט לאוד חקוק בכתובת קעקע איכא למיחש דלמא גם הגט היה בלא כתובת קעקע כמו חתימות העדים והוה ביה תגלה ומחקתיה וחקקה הגט כתובת קעקע ודמי להא של המחק ומידיו של הגייר דפסול בדליכא עדי מסירה: ודע דמדסיפא מיירי במוחזקים בעבד שהוא שלו מכלל דרישא מיירי בשאם שאינו מוחזק שהוא שלו כל שכן במוחזק שהוא שלה דבודאי הקנהו לו דומיא דהא דתקמן שהרי הגט כיון שהוא בידה הרי הוא בחזקת' כשאר נשים דעלמא שיש גט בידן ואף שהבעל מכחיש אין משגיחין בדבריו שהרי הגט בידה מקוים בחתימו ומיהו במוחזקים בעבד שהוא שלו דהויא ספק מגורשת דוקא כשהבעל מכחיש ואומר שהעבד מעלמו נכנס אבל אם הבעל מודה שנתנו לה הוי ודאי מגורשת: (הרי זו ספק מגורשת) כ' הר"ן דדוקא בכתובת קעקע הא לאו הכי לא הוי מגורשת כלל משום דהוי כ' שיטו להזדייף וכ' הגיה יוסף דפשוט הוא בגמרא ודע דבגמרא הכי איתא בעי רמי בר חמא היו מוחזקים בעבד שהוא שלו וגם כתוב על ידו והרי הוא יולא מתחת ידה מהו מי אמרינן אקנוי אקני לה מ"ד הוא מנפשיה עייל אמר רבא ותיפוק ליה דכ' שיטו להזדייף הוא ופרש"י ודלמא תגלה הוה בגיטא ומחקתיה והדר כתביה ע"כ ומ"כ מאי דאקשי רבא ות"ל דכ' שיטו להזדייף היא לאו למימרא דבכי האי גוונא לא הוי מגורשת כלל דכיון דלא הוי עדמא אלא משום חשש זיוף אמאן לימא לן דהוה תגלה דילמא לא הוה תגלה כלל ולא זייפתיה והגט נתן מן התורה אלא הכי קפריך דלכשתמלא לומר דאקני לה הא איכא חשש זיוף והויא לה ספק מגורשת כאופן שדברי הר"ן והגיה יוסף הם תמוהים הרב' ולריך עיון ולדינא יש להורות דהויא ספק מגורשת וכדכ' ע"ל בסי' קכ"ה סקל"ו ע"ש: הגה אבל במקום שיש לה חזקה מגורשת כגון לאחר ג' שנים מזמן הכתוב בגט והקש' הב"י דהא אין לאש חזקה בנכסי בעלה ופ"כ לא מיחה בה תוך ג' שנים ואיתיר הא"מ דמ"כ לא איכפת לן בגמרא אלא בעבד שהיו מוחזקים שהוא שלו אבל בדבר המבטל שהיו מוחזקים שהוא שלו וגם כתוב עליו והוא טופן היא מעלמה לקחה הגט ודאי אינו נאמן לף שאין לאש חזקה במבטלין של בעל' ומ"כ הוא הרי בגודרות לאחר ג' דינם כמו כל המבטלין לאחר ע"כ ודין מוחזקים הרב שהוא שלו הוא כדין בעבד ואי מפירי חיותא לרוצה והעבד מסור לשומר כיון דאמרינן בפרק חזקת דלאלתר הוי חזק' הכא נמי לאלתר הוי ודאי מגורשת וכמה שכ' הכיא יוסף וכן בעבד קטן שאינו יכול להלך ברגלו אם כתוב עליו הגט בכתובת קעקע לאלתר הוי חזק' כדאיתא בפרק חזקת ומ"כ הכא נמי לאלתר הוי מגורשת וכמה שכ' הכיא יוסף. הקש' הב"ש דבשבעדים הקוקים בכתובת קעקע כליל בעבד לפחות מבדי איסורא דרבנן ומפקלי לעדות מדרבנן ואיך כ' המחבר דהוי מגורשת ולא קשיא מידי דפסולין דרבנן בנמי בכרזה וכמי לא מכרזה עליהם א"כ לא משמע לה לאיכא איסורא בכתובת קעקע לאחר שיבא ולא מדרבנן לא מספקא לן ח (אם הגיע לאחר מ' ימים וכו') מהר"ם נפתחק אם יכול לכתוב לכתחלה מוסם הגט על קרן

(כא) אפ"ם שסם מוחזקים בטבלא. רש"י. בגמרא ל"ה אמרינן איתמא לא ידעם לאקנויי בדבר שהוא מחזיר לה ואינה נותנת לו רק דרך שאלה וא"כ אין הבעל נותן לה כלום: (כב) שהאשה עצמה כותבת את גיטה עצמה כותבת גיטין ומחלי כתובתיך כדי שיווי הטם ויודעת שסיר להקנ' לבעל בקנין גמור ולא בדרך שאלה אעפ"י שיודעת שיחזיר לה הגט: (כג) ונתקבלי כתובתה בכדי שיווי הטם. והוה כאומר לה התקבלי גיטך ומחלי כתובתיך כדי שיווי הטם דא"כ הוי הגט כפורע כאומר ואין כאן ונתן: (כד) שן יהא קרוי כ' שיכול להזדייף. יש לדקדק הא לפיל מבואר דמותר לכתוב על דבר שיכול להזדייף כשנותן לה בפידי מסירה ורא"מ כתב שהוא של קיימא עכ"ל כלומר כאלו כתב במשקין שבעודו לא קיימא וכו' כאן יש ליזהר שלא ליתן גט לאשה כשהוא לא שסרי אינו של קיימא עכ"ל כלומר שבעודו לא קיימא דאינו נגט ומכ"ס ספק גיטין דא"כ לא הוי גט ומ"מ אין ראוי לכתוב בגיטין דבר שאינו בטל ולא יהא בגיטין דבר שאינו בטל אלא בדבר שהוא קיימא ומ"מ אין ראוי לכתוב

ז פ"ם פס פ"ד והרי"ן כפ"ב דגיטין כפס הירו' ח פס ופס כפס הקפקפא ע הרמב"ם פס כפ"ד וכ"כ ר' עזר בשמו י עזר וכ"כ מיגו פרח"ם ופי' תפ"ג שא"ל שיהיו האותיות מוקפות נויל כמ"ש פסוק' בגיטין דף כ' ע"ב כדי"ה לא לריכה דעמורה וכו' וכתב פ"ה שזה דעם הרמב"ם והרמב"ן ומכן דעם רוב פסוקים ועיקר וכתב הב"י אבל פ' פסרופה וכמ"ג והמשכים אחריהם פ"ל דמ"ש הסוס' דלריכה קפידא שיהיו היאך דגיפן וכו' ומלין הקוקים ולא יעשה מכן להם ומ"כ המגהג עיקר וכה"מ ר"מ"א

עזר מקודש

קכה כ"ו בהגה (אם נוגעין) כפאיר פעמים בכפיגם נגע. אבי מעמ מיעמה ראוים ל' אר ל' קטנים ראם ל' דם' אר ל' דאוים ראריכה כם ואין פוס פ"ם דקפידא באותיות גדולים יוסר מהגהונים כי הגהונים אינם לכוונה רק להאמר מעמה כידוע. אך גם בפסרו"ם אר בתגלם וכן בפו"מ גם פעם פאמרון דברכין הם ידיוק בקבלה בכוונות עמוקות בברים עליונים מ"מ נראה שאין קפידא נמורה בהופפם אלא אלורך כנ"ל אר בכהוג אלא הרא"ז דמעות סקי שבמנ"ל כידוע. וגי"ז יש לכלול נמ"ם בתפ"ל שיכא שהכוונה אלא המכוון נראין בתרפ"ם אין נראין מי' מוקפות כי יש בכלל מאמים מנה: (יוד אלאמי) בפוסי המליה מקנה להנונעות

חכמת שלמה

מי' קכה ס"ו בהגו להחמיר שיהיו האותיות מוקפות נויל וכו'. כ"ב עמ"ם נזה בכיאור דעם המרדכי ובכיאור כל ה יעוים בזה בחו"ח מי' לב עובדנו בכ"י גם מ"ם לקמן בכמ"ש ר"ם ברנ"ם נאם נכנס ס"ד ד' וכו' הכל בסכנו שם בעה"י ובחסיבה לק' מקילין בן שנם מקל"ז יפ"ם ונחידוש דיניים היולמים עמם ודוק:

חכמת שלמה

מי' קכה ס"ו בהגו להחמיר שיהיו האותיות מוקפות נויל וכו'. כ"ב עמ"ם נזה בכיאור דעם המרדכי ובכיאור כל ה יעוים בזה בחו"ח מי' לב עובדנו בכ"י גם מ"ם לקמן בכמ"ש ר"ם ברנ"ם נאם נכנס ס"ד ד' וכו' הכל בסכנו שם בעה"י ובחסיבה לק' מקילין בן שנם מקל"ז יפ"ם ונחידוש דיניים היולמים עמם ודוק:

בית שמואל

סס רירסימנ"ם: ג אינו גם מדאורייתא דכתיב וכ' ולא וחקק וסיינו דוקא כתורף כמו מדאורייתא אבל אם מוקק יריכי מ מיו' סוי כ' אפ"ג לפנין שכת סוי כ' אפ' אם חק תוכות דקי"ל אם נטל נוכהו כל מ"ת ונשאר שני זיין חייב שאני שכת דילפינן מנשכן דסוי כ' אפ' רשיאם מה שסיו רוסמים פל הקרשים אבל כפלמא לא כ"כ בסמ"ג וכמ'. ואם ניתן גם שנדפס ברמ' לכאורה דכשר נדיפנד דסוי כתב ממש וכ"כ כתבו מ"ם ופיין תשובת מ"כ ובס"ז ס"ס רפ"ח: ד אלא לכתוב בקולמוס של כרזל. אפ"ג דסוי חק ירכות מ"מ יש לחוש שמא יבוא לידי חקיקת תוכות וכו'. ואם נפל אבל כתב האות אלא כ"כ מפס דיו יכול להוסיף דיו ולעשות מדיו שנפל ומדיו שהוסיף יוד מו ואי"ו ולא סוי חק תוכות אף פ"ג תחזור האות הוא פ"י הדיו שנפל מ"מ כל שלריך לפייס לעמר האות כשר כ"כ הב"י. ופ' סימן ק"כ סס כתבתי אם סיים יכולים לכתוב בגם ואפשר לומר אם פסול כתב האות ומדיין לא נגמר וגומר הכשר כשר ויש לדמות: ו ויש מי שמכשיר בשניהם. ס"ל להרמב"ם דרוש פ"ג עור סוי כ' אף מל גב לפנין שכת ס"ל להרמב"ם דרוש פ"ג עור לא סוי כתב כתב המגיד לפנין שכת בפיגן דבר המתקיים כלומר מה שעשה יפי' קיים אם רוש לריך לאות הרוש קיים ופ"ג עור אינו מתקיים לכן פסור אבל בגם אם הוא כ' לפי שעה כשר ואם כותב בין שמאל מחקיים מ"מ לא הוי מלאכת ובנפינן דבר המתקיים ומלאכת מחשבת לפנין שבת ופיין מ"ם בפי' קכ"ג הקיר: ז נהגו להחמיר וכו'. הטעם דאין האות נרחים יפה כשהאותיות דבוקים אבל פ"ם הדין כשר דיבוק בגם אפ"ג בפ"ת פסול מעשה בפ"ת כ' וכתבתם היינו כתיבה תמה ולא יפיגן גם מעשה כמה דלא יפיגן קלף ודיו

באר היטב

נם. אם נתן גם שנדפס כשר בדיפנד הרמ"ם מפאנו סי' ל"ג. וכ"כ הפר"מ: ד) כך. בכיון שאינו עוש' מעשה בגוף האות שנאמר אלא נורד ובזה נעשה האות ואל"ל אבל אלא היכא שעדיין לריך לכתוב ולהוסיף אמר שנרד ומחק כדי לשוייה אות אין זה חק תוכות. ואם נפל אבל מעט דיו יוכל להוסיף דיו ולעשות מדיו שנפל ומדיו שהוסיף יו"ד מו ואי"ו ולא סוי חק תוכות אע"ג דתחלה האות הוא פ"י הדיו שנפל מ"מ כל שלריך לפייס לעמר האות כשר כ"כ הב"י כתב כ"כ הב"ם אם פסול כתב האות ומדיין לא נגמר וגומר הכשר כשר ויש לדמות פ"ם. והפר"מ כתב דיש לפסול בפסיקות פ"ם: ה) נוויל. הטעם דאין

ביאור

מיינ"ר קאמר ועוד מדאר"ל שם ה' כמי מילין:ד)"ח דלכתחלה כו' ואפ"ג דחק יריכום מוסר מ"מ לכתחל' לא לחקוק כלל שם: ה) הרוגע כו'. ירו' שם וכ"ם בפוכפפא וירו' דשכם וכ"ם הרמב"ם בפ"ח דשבת: ו) ו"ח כו'. כ"כ שמ"ם והר"ן בשם פסוקפא וכ"כ שפ"מ פ"ח דשבת שכ"ה נ"כ בטלקם נוסח הפוקפא דשבת הבל כתב שם שהעיקר הוא בנ' ר' שירו': ז) ויש כו' הרמב"ן כתן ואזיל לשיטתו דא"ל על דבר המתקיים כמש"ל פ' קכד ס"כ. מ"ש. ונ"מ לדמות דברי יחוקאלי

טורי

כשר דהוא חקירכות וצ"ל דפתחל' אסרו כל החקיקות בשביל חק תיכות ע"כ נר' דאם הוה צריך לכתוב בקולפוס של ברזל אין להחמיר כלל: [ד] אבל אם עדיין צריך לתקן כו'. פי' שצריך לכתוב כ"ף כפופה וכתב נו"ן

פתחי

(ד) אינו נט. עי' נפ"ם פ"ם שם נוסן נפ שכ"פם כו' ועי' זה נפ"ד פ' ד' ד"ד דעת ונפ"ם סס קק"כ ועי' עוד נס' נ"פ פ' זה פ"ק פו וכנ' נפ מקוסר כפנ"ר אות עם: (ה) אלא לכת לידי חקיקה. עי' כלכות לקמן סכ"כ ובי' מפיפכי על מעם זה דפת נפרש מכקינן פ"ב דגיפין כפכמים לעיל כ"ד כו' לכך כ"ל אחין מעם המגרשין לכתוב נקולפופין אלו מעשמת שכתבו אלא כ"ל שמעמת הוא מעוס דוכתב כתב אחד מעשה ולא כתב ע"ג כתב ואכא אם יכם ב כאחת מקולפפין אלו הקולם פ מוקקים ומוגרים פ מכ סוף הקלם אבל כשר לכתו כמו שכתבנו לעיל פ"ד ואח"כ הכא הדין שנקלפם לעלאום כתב חקיקם הקולפם והוי כתב שפ"ג כתב דקיי"ל שהוא פעול כדלעיל פניפ"ג (כמה שנזכרין מלמרעם בחבר) ענ"לי ועי' כנ' נ"פ כוף פ"ק פו שהוא ל"ל כתב לפרש דברי הרא"ש הנ"ל כמ"ש אלא לידי חקיקה היינו שמא הכייר יבי' דק ומוגרו של קולמס יחקוק הכייר ויקקב אותם בנקב מעולם כו' ושיב הכיל דברי הלבוש אכ"ל וכתב אלינו לא ידעתי מנ"ל הא דכתב ע"ג כתב פעול ולפי דברי הרא"ש הקולם בנקב מעולם כו' אבל אם הכיל דברי הלבוש אכ"ל הא דכתב ע"ג כתב פעול ולפי דברי הרא"ש הקולם בנקב מעולם כו' ושיב

בימים לספרים ואין זה חק תוכות דסא אין נוגע בגוף האות ; (ח) וכן נוהגין. כלומר אף שכתבינן וס"ת נורדין הוא אבל אינה לדבר שבקדושה הכל בגוף שאין בו קדושה הכל הוי לכתילה ובכתיב נע לתר: (ט) ויש מקילין בשעה הדחק לתקן קודם תחמו הפרים פל נע כם ל מה מוסיל בתיקון אחר שנחתם בפסול ודוקא כשהכפל מלוה לתקן אבל בלא ליווי הכפל מי יכול לתקן גם זולתי הסופר שהוא שלים הכפל ואשמעי כאן מלכון הרב דלאחר שחתמה אז בשאין הכפל מלוה לתקן אף במקום פינון בגם פסול אבל הרמ"ם בתשובה כלל מ"ה כתב דביקות האותיות פסולין בתרגומו וכו' אבל במקום פינון שבא מחרן דחוקה ואין שירות בלוות לבית אחר לא הייתי פוסלו משמע אף לאחר שחתימה ואף שאין הכפל כאן פי' מבטירו ומשמעות לשונו שפי' מלוה ליתנו בלא תיקון אז אפשר שם לתקן לרווחא דמילתא ובאמת מאחר שכל הפוסקים כולם הם מן המבטירין ובת"ם כתבו בפשיטות בא"ל דאים לה ומשע לשון הגמרא משמע כן וכמ"ם הריב"ם בתשובה סימן כ"ו ולא נמצא פוסק שיחמיר לפוסלו רק הרהבי"ם וגם דבריו אפשר לפרש שלא בשעת הדחק ופינון פשיט' שיש להפשיר בשעת הדחק ופינון ובתנאי שיהיה נקרא האות לתיקון דלא חכים דאלי"ב ודאי פסול ואין מועיל תיקון אפי' בליווי הכפ. דמיקרי חק תוכות ובכ"ח חילק דאם אותיות' דבוקות' ממש כל נוכבו של אות אחור לגרוד מן המבטירין ובת"ם כתבו בפשיטות בא"ל דאים לה סימן כ"ו ולא נמצא פוסק שיחמיר לפוסלו רק הרהבי"ם וגם דבריו אפשר לפרש שלא בשעת הדחק ופינון פשיט' שיש לתקנה דלא חכים ופינון ובתנאי שיהיה נקרא האות לתיקון דלא חכים דאלי"ב ודאי פסול ואין מועיל תיקון אפי' בליווי הכפ. דמיקרי חק תוכות ובכ"ח חילק דאם אותיות' דבוקות' ממש כל נוכבו של אות אחור לגרוד ומן המבטירין ובת"ם כתבו בפשיטות בא"ל דאים לה סימן כ"ו ולא נמצא פוסק שיחמיר לפוסלו רק הרהבי"ם וגם דבריו אפשר לפרש שלא בשעת הדחק ופינון פשיט' שיש לתקנה דלא חכים ופינון ובתנאי שיהיה נקרא האות לתיקון דלא חכים דאלי"ב ודאי פסול ואין מועיל תיקון אפי' בליווי הכפ. דמיקרי חק תוכות ובכ"ח חילק דאם אותיות' דבוקות' ממש כל נוכבו של אות אחור לגרוד

כ"כ הסמ"ג והרא"ש ס"כ דגיטין. וא"מ מזה אם כתב אז אות ואין מוקף גויל למעה לכ"ע כשר דאז אות נרתית יפה מיהו הרא"ש לא כתב פשט זה אלא כתב שהגו להחמיר שיהא מוקף גויל וי"ל הטעם דעושים לכתחלה כפי ס"ת לפי זה אפילו למעה בעינן מוקף גויל. ועי' תשו' מ"ב סימן כ"ג שהכאתי ס"ס. וכתב המגיד פ"ד דוקא כשהתיוק יכול לקרותו אז כשר לדעת המכשירים אבל כשאין התיוק יכול לקרותו כ"ע פסול. ולדעת המחמירין אפילו אם התיוק יכול לקרותו פסול וכן משמע מהסמ"ג וכתשובו ריב"ש סימן כ"ו וכ"מ בתשובת מהר"מ מלובלין סימן ק"ד. ולכאורה לא משמע כן מהרא"ש והטור מדכתבו אם נפל דיו לתוך האות ואינה נכרת אי"ל לפכיר הדיו מבלל אם אותיו' דבוקו' אפי' אינו ניכר יכול לתקן: ח וי"א דאין להפכיר. לדעת רמ"א אין תקנה לא בג' אופנים. א' דעת הרחק. ב' ברלין הבאל. ג' דוקא קודם החתימה ולמ"ש מיירי כאן דוקא שהתיוק יכול לקרותו (ט) אפ"ז לריך ישוב מ"ש בסמוך ספיף ט"ז אם רגלי ה"ה וקו"ף נוגעים בגם כשר במקום פינון ול"ל שם מיירי שכבר ניתן בגם מיהו הב"י כ' אם כבר ניתן הגם כשר אפי' בלא פינון אז כשיש פינון ולא ניתן וכ"ש בתשובת מהר"מ סדווי' סימן קכ"ד ובתשובת מ"ב סימן ל"ב (ואם עדיין לא חתמו הפרס כשר אפי' בלא דחק ופינון) וכן פיקר. ומז טיב נתקן כיון דכשר פ"ם הדין בלא תיקון יותר טוב לתקן מפני מרחי' הפין ואם עדיין לא חתמו ים לתקן אפי' בלא פינון והיינו כשהכפל מלוה לתקן אז כשסופר הכפל כאן ויש לו נתקן אפי' בלא ליווי הכפל וכ"כ בט"ז ופנין דביקו' מחלק ב"ח וט"ז הב"מ וט"ז אין אם נדבק קלת לגין אם נדבק כל האות. ובח"מ פסק דחלית הכל בקרימת

כ"ל

בין אם נדבק קלת לגין אם נדבק כל האות ונח"מ שכל דחלית ה"ל בקרילת התיוק: ט וכן נוהגין. אע"ג כתפילין וס"ת נורדין אם הפעם כדי

באר היטב

עינו אז כשיש פינון ולא ניתן וכ"פ בתשובת מהר"ם פדווא סי' קכ"ד ובתשו' מ"ב סי' נ"ב ואם עדיין לא חתמו הפרים כשר אפי' בלא דחק ופינון וכ' פיקר. ומז טוב לתקן כיון דכשר פ"ם הדין בלא תיקון יותר טוב לתקן מפני מרחי' הפין ואם עדיין לא חתמו ים לתקן אפי' בלא פינון והיינו כשהכפל מלוה לתקן אז כשסופר הכפל כאן ויש לו נתקן אפי' בלא ליווי הכפל וכ"כ בט"ז ופנין דביקו' מחלק ב"ח וט"ז הב"מ וט"ז אין אם נדבק קלת לגין אם נדבק כל האות. ובח"מ פסק דחלית הכל בקרימת

הגיגוק

ואין זה חק תוכות דסא אין נוגע בגוף האות: ז) להפריד. לדעת רמ"א אינה מלה בג' אופנים א' כשהות עת הדחק ב' בלון הבאל ג' דוקא קודם החתימה ר"ל קודם שנכתב כדת משה וישראל. ולפי מ"ש לעיל אינו כ"ן דוקא שהתיוק יוכל לקרותו. אפ"ז לריך ישוב מ"ש הרמ"א בסמוך בסיף ט"ז אם רגלי הה"מ וקו"ף נוגעים בגם כשר במקום פינון ול"ל דשם מיירי שכבר ניתן הגם. מיהו הב"י כ' אם כבר ניתן הגם אפי' בלא

פרי

עלין של ירקות שהגם כשר לדעת הרב ודוקא בלופן דאפי' רשימה מקרי' כתיבה כ"ש דשים שהות רשימה נדון ע"ג נייר דהוי דבר המתקיים ע. דבר המתקיים ברלוי להכשיר ומלאתי בהשו' הרמ"ע סימן ל"ג שבאמל על זה והביא דיראל דבקי לא ה יעשנו בדפוס ויקבעבו היעב על הספר נדון ובכל דבר שהוא רושם אפי' לכתחלה והעדים גם הם כל מחד רשאי לחתום שמו על ידי עלמו בלופן זה וס"ד (כלא"ב) ויש מי בשבר אפי' בדיעבד ואמר שהנייר הכנ"ל נחזקה בשעת הנדפסה כחקיקה דמי ואין ממש בדבריה הללו כי אפי' היו האותות דבוקות הוי מק יריכות וכשר וכל שכן שבדפוס עיקר הכתיבה היא בדיו ואין האומנין כובשים אות הקלף בתכנא שיהם אלא כדי שתנוייר האות בדיו היבש ולא יאמר מק ממנה בלהי מובטרת זהו תורף דבריו ודברים ממהיים הם ובמ' ב"ש בסימן ל"ט בשאל ב"כ על ספרים הנדפסים בדפוס אם יש לכם דין קדושת ספרים שבתבים בכתיבה ובקולמוס והביא דכל הקדושה שיש לספרים שבתבים יש ג"כ לספרים הנדפסים דמה לי בכתיבה מה לי בחקיקה ויפה כתב ולהו מטעמיה דהוי חקיקה אלא מטעמא דהוי רשימה בדיו ע"ג נייר ד"כ הוי כתיבה. ומ"ש עוד דמיכא נמידק לכאורה דשאני מלאכת הדפוס שמדפיס כל הדף בבת אחת ובכתב מ' שבא כדרך בכתיבה שבותבין כל אות ואות בפני עלמו ב"ש מידי וכך מלאת מיפשטה משיטת הרמב"ד בני לין דם ל בהיה עבור פ"י הכאה בדפוס הרי בקדש בה' דכתיב בני לין הי' נחקק בבת מ' וכדבעיל בס"ק ו' הכלל העולה דגם כשר ע"י דפוס ולף לכתחלה ומיהו אחיאת הבדיס מ מ כ"י דפוס דהא לא מינכרא אחיאתייהו ואין כאן היקון העולם: (אבל בכבל אלות נעשה כך וכו') כ"כ בת' בפי' רכ"מ ובדמק לייבב סברה ס"ק מלינו' והב"י דקדק דהכי ס"ל לסמ"ק וכתב שכן דעת הכלנו שאם נפגה בפה דיו והוסיף עוביה לעשותה יו"ד או מכך אותה לעשה תה וי"ו אע"פ שבתבה הרות ע"י עפה ד ו דליכא כתיבה כיון שגם הכתב פייב בשם יש הלות שפיר מיקרי חק תוכות ומשמע דבכי ס"ג נמי להב"י ומה מהרי"ן כ"כ נפסיטות בסימן כ"ז יע"ש ויש לדקדק על הב"י בהרי כתב בת"מ בסימן ל"ג וז"ל אם עשה רי"ש כמי"ן דלי"ת יגרור היוך נגד או בגג בגדו ויחזור ויכתבנו כמין רי"ש וס"ד דמאחר ביטל לורת האות לא הוי חק תוכות אבל שיש לפקפק ולומר דל"ד למ"ש פהותה דבתם כיון בלורת מ"ן שבה נעשה בהכשר כיון בגרר הרטוס שבדבק ובתנו כשר אבל בני עשה רי"ש כמין דלי"ת שבין בגג בין הירך נעשה בפיסול אפשר דלא בני בגרי ח מ' מהם ולריך שיגרור אם כולה וכבי יקטינן מכ"ל בנ"י והשתא תקשי ליה בהב"י למה נעשה רי"ש כמין דלי"ת לריך שיגרור לא כולה ובא בגרירה מקלהה כבי דכיון שבגמר האות ע"י כהיבה ספיר מקרי חק יריכות ול"ל דלא דייק הרב בביאורה וכולה דקאמר לריך נומר בלריך לגרור מן בגג ומן הירך שהרי בגרים נעשו בפיסול אבל אם"כ דבני בגרירה מקלה מן בגג ומקלה מן הירך דכיון שמוכיח בהב בשביהם ספיר מיקרי חק יריכות וכך דינא לא מבהבר כלל בגמרי משמע מדברי הב"י דלע"פ שרוב האות נעשים ע"י טיבה דיו ומיבוטה נעשים ע"י בהב דמבני דהה ודאי לא נהיר כלל לע"פ שרוב האות נעשים ע"י כ' כיון שמיעוט האות נעשה ע"י מקוקה הרי לוהו המיעוט כמאן דליתי' דמי ואין כאן לות שגם ופשיטא דמפסיל וכ' אם כרב מקלה הא ח שגם נעשה הש ע ודאי דמפסיל וכן דעת מהר"ם אלשקר בהשו' סי' ה' שכתב פגם סבת דיו והיא עכויה כמין אלי לות לא אם ח מאן דשרי להכליה האות ע"י בהיבה ע"כ וכ"כ מהרד"ן ב שיעות בריש בית מ' וז"ל והיבה בעשה בקוץ של אות ע"י מקיק' חוץ דלאו בהיבה היא הרי הקוץ ההוא לא נתבב והתורה לאמרה ובתב דמבעע דרשינו ק"ן מ' בעי נמבהב ורש לא נכתב פסול וכן נמי נמה שבלריכה בהורה נכתוב לשמה וכן ולוהיות הבשר בלריך נכתבה בקדושה בשם כל האות בעינן מלאו בהבשה רמיה מבא דלהיבה בלאו הכי הוה בהבה בהבה בהב

ביאור הגר"א

ס) לפ יש כו' עי"ש כ"מ כ"ב ד"ה כ' כו' ומ"ש בה"מ כי' כ' כ"ב : י) לפ כו'. דפכלינן בפ"ב דשבת : יא) לגרור כו' ולפ"נ דלמדינן פס נטלו לגנו פל מ' ונפלו כ'

דגהות רעק"א

ג) (פס לוה יכ) וכ"פ בס"ז. כ"ב בפס לפיו והוכיח הפ"ז דיש לפמוך

עזר מקודש

לפמיס מפומכים מונהים פמדפס בפס לפוון רגרגין פגפוה"ק בפלגע המלוס זהו מעוטא דמעוטא נגד כל לפוון רגרגין פגמחזורים ומ"מ יש לד להבריב ע"פ מה בהגון פל מנפפי קיומס הרבה יוכר להה' פל מנפפי מלד הקיומ פל הס' הדוים לה' ופפ"ז ממילא יש בהיכר פה' פייכם למפה. גם הפוי מפמעום מיגגו כ"ב מפגם הפגין ומלד פפ' הגב פמוריגפגיל מפרוכי מליפור' פפיומפפו כדם וכמ"ש לעיל בזה היה לד להקל והיה הכרעה מפקבה הפפוס' מהפמיס בפי' מיכרגים עד פגהלמרו המפיומים פמוך לגלם הכוגרים וגם פרליפי להפמיס פפלגים פגפלגים פגפדר הגב קודם הגגיגה אחר פהפיומים פיהיו אחר פגפיגה ביון פפיקבלה נזה ולפבר פיפי' זה בגילה לגמרי בלי פוס לד קפידא. אך עכ"ז פ' פמוך כ"ב עד פגוטה פה' לגם פגופגים גם אחר הדיגורים ההכרחיים קודם הגרגים ופ"ז פדרגו גם אחר פיוס ובעזה"י פ' בכפרות בלי פקפוק כלל. וגם פפמקירו מפכופר והפדים פגכדר הגב בין המפיומים לגמיגם אפפר לבדם אחר הגמיומים בלילה אעפ בלי פוס הפפ גם בלי פוס פעם דמק לו רפבד מרוגה רק כדי לחוס על מיבוד הזמן והרחמ עכ"ז קדר ביפול מפודעום דהבעל

בגים יש לו פורש בהגוכקים ז"ל. ויש להקדימו לגמיגה בכל דלפפר : ולא יפופר לכפוב פ' כפופה בפיגם וחלב. ובזכר פלין חגם בזה לכ"ע פגם בכפגדר חוס פלם אז גדר קגם מהחוס כדי שיוכר עי"ז יש בזה חפשום מ"מ בזה חלא גדר מקלם מהחוס ולא חוס פלם אין חפש. וגם פהי' הקוס לומר שבפגפלם פ' הפפוגים ובפוכא הגקודים

אותיות אלא יתן אחר אם אפשר ואפי' אפשר פ"ם יש להקל לגרור ולתתו ונפצא דבריו כפו בפפקיו אלא לשאר דיעות כגון ר"י פינק בס"ם א"ן דכ' לפפול נרא' דפודים אחר שניתן וכבר פסק פהר"ם פלובלין בתש' סי' קנ להקל באם נותן כבר ונפצא בו דיבוק אותיות ובפדר ניפון של פהר"ם פדווא סי' קכ"ד כתב הלב' לפעש' שדפופר נגע האותיות זו בזו ופדיין לא אחתו שצות לגרד ולהפריד פפעם דאחר שנחתם אין לגרר הגניעות כלל כיון דאפשר באחר כנ"ל לפעש' בדבוק וכ"ש בפה שיש פפול פכש שאין מועיל בו עכ"ל ועפ"ש פעי' מו מזה וכ' מו"ה ז"ל ואין תקנ' אלא לגרור הכל ואח"כ לכתב אצל הגרר דעל הגרר אכור לכתוב כ"ל ועפ"ש פעי' מו מזה וכ' בכל בו אסגם סי"ד ואי' וביצא בהם לקשות ספים' אות שלים' אין בכך כלום וכשר כי זהו חק ירוכות ע"כ"ל ופי' ב"י דה"ק שאם נפל' פיפת דיו והוסיפעליה לעשות יור או פפך אותה לעשות' ו' אע"פ שתחלת האות ע"י פיפת הדיו דליכא כתיב' כיון שגם הכתב פסייע בעשיית האות שפיר מקרי חק ירכות כפ"ש בתה"ד הבאתיו בפ"ד פפעם דצריך כתב חדש לחיסוף וחכים' כדקאי קאי ווה תמוה לי דודאי כל גוף האות צ"ל ע"י כתיב' ומה פועיל פעם ב התוספות שנתהו' ע"י הכתב ונ"ל דאינו פוסיף כלום דיו חדש אלא שהפיפ' שנפל' היא לחת ופוזן בה ופושב' ע"י אין' דבר לכאולכאן ועוש' מזה אות שלם כגון ווי או יוד הוה כאלו

תשובה

פי"ו בהגה הגמ"ש סס. וכפכ עוד בפ"ק כ"ה דנפדר גע דהר"י מיגן פי' פ"ה כפב דחק פוכוס דפפול לא מהני כו הפגרם קולמס ע"ם וכפ"ק ל"ג הביא דכ"כ בפה"ם פי' ר"ם ובהג"ל פ"ב דגיפין (גם המג"ל פי' לב פ"ק כ"ו כתב כן) וה ח ז"ל כתב על דמדברי הגוס' פ"ב דגיפין דף יט בד"ה דיו מ"ג דיו מפמע מדבריהם היכל שהכתב הפני מחקן כלום חפיב כתב וה"כ"ם לדון דהפגרם קולמס ע"י חק פוכוס מעוי לי' חק יריכוס ועי' לקמן פי' קל"ח כ"ה דהגרם קולמס לגוויי לפמה אינו גם וי"ש דמוגפין לו וה"כ יהפה דפ"ה לפגין הגרם קולמס לגוויי חק יריכוס דמוגפין לו עכ"ד ועי' בפ' כ"מ מה מהני דזה פוה כאלו כוגב על נייר חלק עכ"ב : (עז) ויש מחמירין. עי' כ"ם פ"ק י"ב בכתב בקדר מהר"ם (חוס פ"ז) מחמיר בזה הם פוה כאלו כוגב בפורף חפי' בפקום אינגון חכל לא מפמע כן בהר"ק כ"ז ועי' בב"ם ר"ק ל"ז בחב ב"ב דנפקום אינגון ופעם הדחק חפי' לדעם מהר"ק יכול לפקוה עפם הדיו וחפי' חם הגפה נוגעם בלדי החוס חם אינגון קורח חוגפם בפקבה יכול לגרור הגפם ולא הוי חק פוכוס. ועי"ש עוד בכבלה ע"ד ולא בכתבים לורח החוס ובוקוס פיכלא הדיו בקלף ובנייר קדם הגופר ומלן הדיו כלבונו ובקנה מע"ב הגע ואינו ביכר שהי' בו מחק מפכחדת בזכה יש לחקל כיון דחפי' חם נפיכבה חם הגפה לא הי' מעגה לורח הגוס ומוגר מן הדין לגוגוקה חפי' בפכין אלא דמפוס מוגרת אין מוגקין בכבין כיון דגיכר הגחק ובכה"ג אין להמיר כיון שהגוס ביכר ומיהו בכפל דיו ממש על פינם או חפי' על גוף אחם מן הפורף או בעופם ומפגה בעמעגים הגיגוגין וחם הי' מהיינם בם הדיו הי' מעמיגם לגרם הגוס אלא שקדם הגופר וקנהם בלבונו כ"ל דפפול והוי חק פוכוס כו' ועפ"ש ועמ"ש לעיל פ"ק ז'. ועי' בפפו' אא"ז פגים מגירות מ"ב פ"ם מ"ז בדבר הגגו בבכלגו ע"י פליגת מגרהקים והי' בם אפגה אלגה והי' בני נקודים בפוך הה"ל של בגגגה ובכיכלגו הי' הגיע רגל הגל"ף של הבגגה בפוך חגל הה"ל ובכה בגם בני' קכ"ה פ"ם מבוגר לם נפלה ע"ד בפוך הגוס כו' ויש מחמירין חפי' הגוס ביכר ופי' הכ"ה לא מבפיגו חם נקרגה עפם בפם אחר כגון בכפל בפיך כ' אלא בפעם ם' אלא אפי' לא נגוגה הגוס אחר כו' אך נרגה הבהם מיירי אלא בבפגה לורח הגוס חכל מ"מ מדוגן הגפה לגגן חל מעגה לו לירך מן הגר מפ"ב בכ"ד אחינו מדובק הן הנקודה יחירה היא בפוך הה"ל לפפר דכ"ע מודו דמחוק הימרין ולא הוי חק פוכוס וע"כ כן הכין גם הה"מ פ"ק ע"ב דקפיל לי' חם הכוגה להחמיר לבהגלה לא הי' לריך לכ הגו כו' (כמו שהוכח בבה"מ פקי') וחם חיגה שדעם מחמירין אלו אפי' חם נפלה עפם דיו בחמגע אלא אחוגם כגון בבי"ם או בה"ל ואינו נוגע להגדין ח"כ אחי קפיל לי' מבגיעם אחוגיגו דהחם נוגעין ופוגעין והכא אפפם אינו נוגע לגוגם לד אלא ע"כ שדעם מחמירין אינו אלא כגוגע הפפם לגגן אחוגם או לגגד ומ"מ לורח הגוס ביכר אבל חם אינו מגגע לגוגם כ"ע מודו דמוחר לגרור וכ"ם במקום אינגון דיש לכ מוך על המקילין אפי' חם נוגע לגר הגוס ואינו מכבה הגוס לגמרי ואח"כ בכ"ד בם אח דיש לכמוך במקום אינגון עכ"ד ע"ש ועי' לעיל פ"ק י"ד וגם בפ"ק אחה"ז ועמ"ש לקמן ספ"ז : (יז) אחוגם ביכר. עבה"ם בגם מ"ש שהבפם כו' ועי' בחגו' הו"ב כי' פ"ה כב' (אחר שביאר שם דאם בפל ע"ד על הגף אחוגם כגון בבי"ם או בה"ל ואינו נוגע להגדין ח"כ אחי קפיל לי' מבגיעם אחוגיגו דהחם נוגעין ופוגעין והכא אפפם אינו נוגע לגוגם לד אלא ע"כ שדעם מחמירין אינו אלא כגוגע הפפם לגגן אחוגם או לגגד ומ"מ לורח הגוס ביכר אבל חם אינו מגגע לגוגם כ"ע מודו דמוחר לגרור וכ"ם במקום אינגון דיש לכ מוך על המקילין אפי' חם נוגע לגר הגוס ואינו מכבה הגוס לגמרי ואח"כ בכ"ד בם אח דיש לכמוך במקום אינגון עכ"ד ע"ש ועי' לעיל פ"ק י"ד וגם בפ"ק אחה"ז ועמ"ש לקמן ספ"ז : (יז) אחוגם ביכר. עבה"ם בגם מ"ש שהבפם כו' ועי' בחגו' הו"ב כי' פ"ה כב' (אחר שביאר שם דאם בפל ע"ד על הגף אחוגם כגון בבי"ם או בה"ל ואינו נוגע להגדין ח"כ אחי קפיל לי' מבגיעם אחוגיגו דהחם נוגעין ופוגעין והכא אפפם אינו נוגע לגוגם לד אלא ע"כ שדעם מחמירין אינו אלא כגוגע הפפם לגגן אחוגם או לגגד ומ"מ לורח הגוס ביכר אבל חם אינו מגגע לגוגם כ"ע מודו דמוחר לגרור וכ"ם במקום אינגון דיש לכ מוך על המקילין אפי' חם נוגע לגר הגוס ואינו מכבה הגוס לגמרי ואח"כ בכ"ד בם אח דיש לכמוך במקום אינגון עכ"ד ע"ש ועי' לעיל פ"ק י"ד וגם בפ"ק אחה"ז ועמ"ש לקמן ספ"ז : (יז) אחוגם

פתחי

גרה"ה לחקן הפיכום ד"ה אינו דדוקא בחוס שייך לומר כן ולא בפיכום ע"ם וכ"כ בגי"פ פ"ק ל"ו ע"ם : (יח) לזיין האותיות. כ' בם, ב"פ"ה הלין עוסין פבוגרים בחי"ם ע"ם ע"ם וכ"כ בקדר מהר"ק שורש ע"ח ע"ם : (יט) מוחין בידו. דפכלינן בפ"ב דשבת : יא) לגרור כו' ולפ"נ דלמדינן פס נטלו לגנו פל מ' ונפלו כ' : (יב) מוחין בידו. דפכלינן בפ"ב דשבת : יא) לגרור כו' ולפ"נ דלמדינן פס נטלו לגנו פל מ' ונפלו כ' : (יג) מפת ס) דיו (יד) (נחוך האות) (פור) [ט] ואינה ניכרת (יא) אינו יכול להעביר הדיו ולתקן האות יא דהוה ליה (פו) חק תוכות יב (יב) (פז) ויש מחמירין אפי' (ח) האות י) ניכר (מהרי"ק שורש ל"ם) וכן נוהגין : ט מ י) אם רוצה לעשות מ"ם פתוחה (יח) ונמשכה ידו (יט) ונכתמה יא) [י] אינו יכול לגרור הדבקות דהוה ליה

עזר מקודש

לפמיס מפומכים מונהים פמדפס בפס לפוון רגרגין פגפוה"ק בחלגע המלוס זהו מעוטא דמעוטא נגד כל לפוון רגרגין פגמחזורים ומ"מ יש לד להבריב ע"פ מה בהגון פל מנפפי קיומס הרבה יוכר להה' פל מנפפי מלד הקיומ פל הס' הדוים לה' ופפ"ז ממילא יש בהיכר פה' פייכם למפה. גם הפוי מפמעום מיגגו כ"ב מפגם הפגין ומלד פפ' הגב פמוריגפגיל מפרוכי מליפור' פפיומפפו כדם וכמ"ש לעיל בזה היה לד להקל והיה הכרעה מפקבה הפפוס' מהפמיס בפי' מיכרגים עד פגהלמרו המפיומים פמוך לגלם הכוגרים וגם פרליפי להפמיס פפלגים פגפלגים פגפדר הגב קודם הגגיגה אחר פהפיומים פיהיו אחר פגפיגה ביון פפיקבלה נזה ולפבר פיפי' זה בגילה לגמרי בלי פוס לד קפידא. אך עכ"ז פ' פמוך כ"ב עד פגוטה פה' לגם פגופגים גם אחר הדיגורים ההכרחיים קודם הגרגים ופ"ז פדרגו גם אחר פיוס ובעזה"י פ' בכפרות בלי פקפוק כלל. וגם פפמקירו מפכופר והפדים פגכדר הגב בין המפיומים לגמיגם אפפר לבדם אחר הגמיומים בלילה אעפ בלי פוס הפפ גם בלי פוס פעם דמק לו רפבד מרוגה רק כדי לחוס על מיבוד הזמן והרחמ עכ"ז קדר ביפול מפודעום דהבעל

בגים יש לו פורש בהגוכקים ז"ל. ויש להקדימו לגמיגה בכל דלפפר : ולא יפופר לכפוב פ' כפופה בפיגם וחלב. ובזכר פלין חגם בזה לכ"ע פגם בכפגדר חוס פלם אז גדר קגם מהחוס כדי שיוכר עי"ז יש בזה חפשום מ"מ בזה חלא גדר מקלם מהחוס ולא חוס פלם אין חפש. וגם פהי' הקוס לומר שבפגפלם פ' הפפוגים ובפוכא הגקודים

פרי

כשבגע מדיין לא נחתם ומ"ש בחשובה דלא להפריד הייט בגם שהיה כבר כתוב ונחתם ע"כ וכ"ל מבדר ניפון מהר"ם פדוגה סימן קכ"ד שכתב שפשה הלכה לפמשה שבהוכר נגע האותיות זו בזו והפדים אם אין מדיין לא נחתמו ואוה לגררם ולהפרידם והבגה נקם בולהו מומרי ואינו מיקל אלא בשעת הדחק ובדמתקן קודם שיתחתמו הפדים וכשבטל מלוה לתקן והח"מ הביא בשם לבכשיר בשעת הדחק אף לאחר ההתימה ולף שאין הבעל כאן גם בח"ב כתב בחשובה הגז' דבאמת ואמונה כי המנהג שב' מהרמ"ל אין לו שום יסוד ומ"מ לא מלאו לבו להקל נגד שבדתו אולם בשובדא דילים שבי' ספק בעיני קלת אבשים אם היה שם נגיעה ועוד שהיה נראה בעיני הבוכר שמתחלה היה מוקף גויל רק שאח"כ נדבק ע"י כדוד וכתב הב"י א"ח סי' ל"ב דלא אמרינן מוקף גויל ואח"כ נתקלקל ית לן בה עכ"ל ואנו נוהגין לתחלה בני שום דוחק בשגרת המחבר אלא שבכון ליזכר בזה לתקנו ולגרר האותיות הדבוקות קודם חתימת הפדים ובעיקר קושיי' הב"י על תשובת הרמ"ם כ"ל לתרץ דבחשו' מיירי בשלא הרגישו בדביקות האותיות אולם אחר שיתן בגם והלך השליח לדרכו ולף בלא גרירה מבשיר הרב במקום עינגון וגם זה לאמת לענין דינא ויותר נכון לומר שבוגות הרמ"ם כיון דביקות האותיות פוסלין בגרלט ואין מתירין כלל ע"י גרירה ע"ז כתב הרב שלף על פי שהמנהג כך במקום עינגון שבא מהרן רחוקה ואין שיירות מעויות לא הייתי פוסלו אלא הייתי נותנו לכתחלה ע"י גרירה כדינו וזה כ"ל עיקר בבוגות הרמ"ם ודוק : ז (מוחין בידו) שלא לבוליא לפי' על גיפין הרשבו"ים שלא היו מזיינים ומ"מ משמע ודאי שלא כבר כתבוהו ינתן בגם לכתר לב ד(בכתב דיו)ומבתבת שלא נפלה עפם שמוה על האות בעוד אלא אם לא אחר שנתייבש הייטב נפל' פיפת דיו ונפל דדיו מעל האות כשר דלא עשה שום דבר אלא גילוי הכפוי ו"א נלע"ד דשפעות הל' של ואינה ניכרת שב' בפור ובש"ע משמע דשוב אין תקנ' לפפול ההוא שהי' בזמן שאינ' ניכרת וההיכר שבא אחר דגלוי הוא חק תוכות ודמות ראי' נר' להביא מבור דחייבו לחסנא ואם בסרו פפור כיון דכיים נתבטל הבור כאלו לא חית' ה"נ נתבטל חכתב אות שהי' קודם הבם י ותו אפרי' שם שגיל' אותו הפגל' הוא חייב והבור' הבור הוא פפור א"כ ה"נ עכשיו בגלוי הבפוי

פתחי

גרה"ה לחקן הפיכום ד"ה אינו דדוקא בחוס שייך לומר כן ולא בפיכום ע"ם וכ"כ בגי"פ פ"ק ל"ו ע"ם : (יח) לזיין האותיות. כ' בם, ב"פ"ה הלין עוסין פבוגרים בחי"ם ע"ם ע"ם וכ"כ בקדר מהר"ק שורש ע"ח ע"ם : (יט) מוחין בידו. דפכלינן בפ"ב דשבת : יא) לגרור כו' ולפ"נ דלמדינן פס נטלו לגנו פל מ' ונפלו כ' : (יב) מוחין בידו. דפכלינן בפ"ב דשבת : יא) לגרור כו' ולפ"נ דלמדינן פס נטלו לגנו פל מ' ונפלו כ' : (יג) מפת ס) דיו (יד) (נחוך האות) (פור) [ט] ואינה ניכרת (יא) אינו יכול להעביר הדיו ולתקן האות יא דהוה ליה (פו) חק תוכות יב (יב) (פז) ויש מחמירין אפי' (ח) האות י) ניכר (מהרי"ק שורש ל"ם) וכן נוהגין : ט מ י) אם רוצה לעשות מ"ם פתוחה (יח) ונמשכה ידו (יט) ונכתמה יא) [י] אינו יכול לגרור הדבקות דהוה ליה

חלקת מחוקק

(יז) לזיין האותיו' מוחין בידו. ומ"מ בדיעבד בשעת הדחק ופינון הגם כשר : (יא) אינו יכול להעביר הדיו וכ' הב"ח ואין לה תקנ' אלא לגרוד הכל ולכתוב אלא כגרד דעל הגרד אסור לכתוב דאין כותבין על המחק דפסוי להזדייף ותקנ' זו מ"ח אלא כשהרגיש הקלקול מיד כלומר קודם שכתמיל לכתוב תיכב אחרת ולי נראה דאין תקנה זו מועיל דכשם שאין כותבין על הגרד כך צריך שלא ישיר גרד בין אות לאות גם כן משום חשש זיוף אפי' זכוב שמשך קלת דיו ספק בסמוך דאין למחוק ופיין פוד בכ"ח שסגיג על כפל הלכות שמחלק בין אם האות לא או יכם : (יב) ויש מחמירין אפי' האות ניכר אם הכוונה להחמיר לכתחלה לא היה צריך לכותבו שלבר כי לפני זם דאין להכריד כאותיות אם מונפין ומשמע אף שהאותיו' מכ"ן סיבב אין להכריד ואם בנגיעה אות לאות מחמירין לכתחלה מכ"ם בפיפת דיו על האות ואם הכוונה להחמיר אף בדיעבד הכא זה לא נמלא בתכוכת מהרי"ק בסדיא דהא סיים וכ' ולכל הפחות יש לחמיר בדבר וכן נהגו כל

כשר בשת הדחק . אפ"נ דהרגיש בשפו' אחר שכ' כל הגע יכול למחוק הטפו' ולכתוב אף על גב שכותב שלא כסדר אין פיכוב בגם אלא בתפילין צריך לכתוב כסדר משום דכתיב וסיו בכוויתן יהו אבל בגם בגם כשר ג] וכ"ם בע"ז ופשה עובדא בגם מומר והורה למחוק הטעו' ולכתוב וכ' בחתימת הפדים אם אירע טעות באיזה אות מותר אפי' לכתחילה למחוק כל האות ולכתוב על המחק ואם כבר חתמו הפדים בגם אין אין תקנה לתקן בגם דהא עכ"פ הפדים חתמו בגסול.[בסכמת אחרונים. ואם נפלה טפת שטוה על האות או בתוך האות אע"פ שהאות אינם נכרת יוכל לגרר השטוה ולסלק' ואין כאן חק תוכות פרי"מ וכ"כ מ"ת בא"מ סי' ל"ב : י) ניכר וכו'. המ"מ הקשה אם הכוונה להחמיר לכתחלה לא היה צריך לכותב

ונשאר רק נקודה והי' מחלה כפ' ואח"כ מסך ס' פטוטס ולא דיבק אם סנקודה אל היו"ד שבסוך הפ' רק נגרה. נראה נגר מקלם מהחוס ולא חוס פלם אין חפש. וגם פהי' הקוס לומר שבפגפלם פ' הפפוגים ובפוכא הגקודים

זהב

נעש' האות וכתב הראשון הלך לו ותו נרא' דודאי יש לדפותו לפי שסתם בעפר בור שכרה חברו דאפרי נחלק סעשה ראשון לגפרי כדאי' בה"ם פי' ת"י ה"נ [אם] נסתם' האות ראשון [ע"י הדיו נסתלק האות] פשם ופו"ח ז"ל חולק ע"כ על הלבוש ומביא ראי' פפים' שנפר' לתוך חלל אות ב' ונעשה פ"א דאפי' בדיו לח אינו סתערב ואפ"ה פסול לגרור הפים' שבחלל האות כפ"ש בהגהות סס"ק ז : [י] אינו יכול לגרור הדביקות עפ"ש בפעי' ד' מזה וכ' מו"ח ז"ל ואין תקנ' אלא לגרור הכל ואח"כ לכתוב אצל הגרר דעל הגרר אכור לכתוב כ"ל ועפ"ש פעי' מו מזה וכ' בכל בו אסגם סי"ד ואי' וביצא בהם לקשות ספים' אות שלים' אין בכך כלום וכשר כי זהו חק ירוכות ע"כ"ל ופי' ב"י דה"ק שאם נפל' פיפת דיו והוסיפעליה לעשות יור או פפך אותה לעשות' ו' אע"פ שתחלת האות ע"י פיפת הדיו דליכא כתיב' כיון שגם הכתב פסייע בעשיית האות שפיר מקרי חק ירכות כפ"ש בתה"ד הבאתיו בפ"ד פפעם דצריך כתב חדש לחיסוף וחכים' כדקאי קאי ווה תמוה לי דודאי כל גוף האות צ"ל ע"י כתיב' ומה פועיל פעם ב התוספות שנתהו' ע"י הכתב ונ"ל דאינו פוסיף כלום דיו חדש אלא שהפיפ' שנפל' היא לחת ופוזן בה ופושב' ע"י אין' דבר לכאולכאן ועוש' מזה אות שלם כגון ווי או יוד הוה כאלו

תשובה

פי"ו בהגה הגמ"ש סס. וכפכ עוד בפ"ק כ"ה דנפדר גע דהר"י מיגן פי' פ"ה כפב דחק פוכוס דפפול לא מהני כו הפגרם קולמס ע"ם וכפ"ק ל"ג הביא דכ"כ בפה"ם פי' ר"ם ובהג"ל פ"ב דגיפין (גם המג"ל פי' לב פ"ק כ"ו כתב כן) וה ח ז"ל כתב על דמדברי הגוס' פ"ב דגיפין דף יט בד"ה דיו מ"ג דיו מפמע מדבריהם היכל שהכתב הפני מחקן כלום חפיב כתב וה"כ"ם לדון דהפגרם קולמס ע"י חק פוכוס מעוי לי' חק יריכוס ועי' לקמן פי' קל"ח כ"ה דהגרם קולמס לגוויי לפמה אינו גם וי"ש דמוגפין לו וה"כ יהפה דפ"ה לפגין הגרם קולמס לגוויי חק יריכוס דמוגפין לו עכ"ד ועי' בפ' כ"מ מה מהני דזה פוה כאלו כוגב על נייר חלק עכ"ב : (עז) ויש מחמירין. עי' כ"ם פ"ק י"ב בכתב בקדר מהר"ם (חוס פ"ז) מחמיר בזה הם פוה כאלו כוגב בפורף חפי' בפקום אינגון חכל לא מפמע כן בהר"ק כ"ז ועי' בב"ם ר"ק ל"ז בחב ב"ב דנפקום אינגון ופעם הדחק כאלו הוי הגוס ואינו נוגע לגוגם חכל אלא אם לא אחר שנתייבש הייטב נפל' פיפת דיו ונפל דדיו מעל האות כשר דלא עשה שום דבר אלא גילוי הכפוי ו"א נלע"ד דשפעות הל' של ואינה ניכרת שב' בפור ובש"ע משמע דשוב אין תקנ' לפפול ההוא שהי' בזמן שאינ' ניכרת וההיכר שבא אחר דגלוי הוא חק תוכות ודמות ראי' נר' להביא מבור דחייבו לחסנא ואם בסרו פפור כיון דכיים נתבטל הבור כאלו לא חית' ה"נ נתבטל חכתב אות שהי' קודם הבם י ותו אפרי' שם שגיל' אותו הפגל' הוא חייב והבור' הבור הוא פפור א"כ ה"נ עכשיו בגלוי הבפוי

חדש

קולו של יו"ד ולפי' הימני דהתם נמי היו"ד ניכרת וכי היכי דפסלינן בהסר מנוף צורת האות הומיל ונשתנית מצורת האותות ה"ל יש לבסול ביתר בצורת נופה והתריך הרבה להוכיח זה ומיני רוחה עשה להוראה ודאי כשנתמנה הגג מו הירך אות מעכת דיו שבפל בנוף האות מה בכך ויכול לתקנו ולחזור ולעשותו דק בקולמוס ואין כאן חק הוכות שהרי אם מניחו כך בלי שום גרירה כשר וכן בשקון קמן כל דהוא יולא חוץ לאות באופן שאינו משנה צורת האות כלל וגם אות ניכרת ללא חכים ולא טיפש גם בזה כ"ל להכשיר ודברי הרב המ' נדין זה הם רחוקים מהדעת ודוק : כתב הריב"ש בתשובה בסימן ו' דיש אותיות שא"ל גרירה בתיקונם רק להוסיף מעט בצורת האות בכון כפ"ן ביתיהדלתין ריש"ן וזולתם וכו' ש"כ ודברי הרב פשוטים הם דכיון שאינו מוחק כלל אלא שמעבה בקולמוס האות של ריש"ן כדי לעשותה דלי"ת וכן הני"ת לעשותה כ"ף אין כאן חק תוכות דהא הכל הוי עיי"ן כתיבה וכן מוכח להדיא מתשו' הרמ"ם שהביא הב"י א"ח סי' ל"ב וז"ל אבל מי שכותב דל"ת דומה לריש"ן אין יכול לתקנה אח"כ בקולמוס דאין כאן כתיבה על הסדר כיון שלא נעשית בתחלה כתקנה ע"כ מוכח להדיא דמתחלה יכול לתקנה בקולמוס ושלא כמהר"ם אלשקאר בתשו' סי' ה' שנמנגם בתשובת הריב"ש והדין הוא ברור וכדכתיבנא : דג"ה (וי"מ אפי' האות ניכר) ז"ל מהרי"ק בשורש ל"ח יש להקפיד בגם שלא יגעו רגלי הה"ת והקו"ף לגג שלהן ומשמע לכאורה דלא מהניא ביה הפרדת הסכין משום דאשיבי כתק תוכות וכ"כ רבינו פרץ בה' ניפון ז"ל ואם יכול דיו בתוך האות שלא לתקן ע"י מחיקה עכ"ל משמע דבסול אפי' ביתה האות ניכרת מדלא מפליג בהכי כדמפליג בהל' תפילין וה"ל לא שלא ולכל הפחות יש להחמיר בדבר עכ"ל מהרי"ק מלשונו מוכח להדיא דהר"ף פסל בדיעבד ולזה כוון הגג"ה בפ"ש דיש"ם אפי' האות ניכר ודלא כמ"ש שאם טוות הגג"ה להחמיר בדיעבד הגה זה לא נמלא בתשוב' מהרי"ק דליתא ומ"מ נאמת לא משמע מידי מדברי הר"ף ומדרגא סתם אם"ם בהל תפילין בתופן שלהחמיר בדיעבד בלות ניכר אין בעם לרומרא זו וכן עיקר ולדידן יש להקל אפילו לכתחלה : כ' הלבוש דאין לבסול אלא כשנפלה עפת דיו על האות בעוד שהאות לחה דאתחבר הדיו יחד אבל אם נתייבש הייטב ונפל הדיו על האות בעוד שהאות לחה אינו בסול אלא אם לא אחר שנתייבש הייטב ונפל הדיו מעל האות כשר וכבר הגיע עליו הגג"ה דפשטות בפוסקים שאין לחלק בין לא ליבש אלא בכל מקום וכן עיקר אולת בשעה שיש להקל וכמ"ש בריש ספ"ו ס"ם : ם (וע' נא"ח סי' ל"ב) אם"ם שהתיקון שנתבאר לשם לגרור כל הארבעה ודאי יחד דהא אסור לעשות גרר ומחק בגם ואפי' גרר בין אות לאות אלא אם לא אחר שנתייבש הייטב ונפל הדיו מעל האות בעוד שהאות לחה אינו בסול

כל ישראל וכו' ולא רמיתי מעולם מי שהקיל בזה לכתחלה וכו': (יג) ופיין בח"מ סימן ל"ב. לא ידעתי למיזה כוונם כ' לפיין שם דהא התיקון שמבואר שם לגרוד כל המרטוס לא מסני כאן דהא בגט אסור לפשו' גרד ומחק ועשאום ואפי' אם זכוב משך קלת דיו אסור למוחקו והכל משום חשש זיוף ואשר דנ"מ במקו' הדחק ופיגון דאז שרי למחוק ולגרוד בחופן המופיל שגרוד המרטוס אבל חק תוכות אפי' במקום פיגון אינו נט כמ"ש לפיל סעיף ד' וכ"כ למעה סעיף ט"ז דבקום פיגון יתקן ופיין בח"מ סימן ל"ב: (יד) וים ליזהר מלשרטם בחבר. אף על פי שהשרטוט מבחון כמו שיתבאר בסמוך בהגה"ם סעיף י"ב אפ"ה נראה מבפיים לבע מבחר אבל בבקנה אין נראה כשמשרטטין מבחון: (טו) שיים פשר שיטין. סעיף לדבר גט בני' י"ב וי"מ ספר כריתות כשיפור הסבק בין ד' חומשין שהם ג' חוירין כל חויר ד' שטות והפסק שבין וידבר למשנה תורה לא חשיבי כך כתבו התוספות ריש גיטין: (טז) ושרטם הכל קודם שיתחיל לכתוב הגט. הפעם שלא יפסיק השרטוט בין כתיבה לנתינה והוי כמו קלילה דילפינן מקרא דלא תפסיק הקלילה בין כתיבה לנתינה וכמו שנתבאר בסימן הקודם: (יז) ואם כתב במקום ספר יש פוסלין. כתב בר"מ ולי"ב דהא גם בפ"ת לא נפסל לדעת קלת פוסקים ופוד דהא לא גרע משאר דבר תלוש שנכתב עליו כמו שנתבאר לעיל סימן קכ"ד ולכן כ"ל דאין להחמיר במקום פיגון אז בדיעבד פכ"ל: (יח) עם הגליון שלמעה. המחבר הסמים זה במתכוין כי בסמ"ק כ' לריך שיהיה מרכו יותר על רחבו מן הי"ב שיטין ובקונטרסין כ' שהמגילה לריכה להיות מרכה יותר מרחבה פ"כ סתם הדברים לכל מר כדאי' ליה: (יט) שלא יהיו האותיו' פוכרות וכו'. גם בהגה לפני זה כ' שיהיו הסורו' בגט שוה והעשה נראה משום דבקל יכ"ל לזיף ולהוסיף אותיות בשיטות הקלרות ופ"כ אפי' אות אחת בילא לאון יכול להוסיף בכל שיטה אות אחת כדי להשוות השיטו' פ"כ אסול אפי' אות אחת בילא נראה דלאו דוקא כתב אות אחת דהא גם דאיכא למיחש לענונה אז בדיעבד אין לפסול הגט משום אות אחת שילא מן הלדדי ס דהא גם בש"ת אינו נראה דלאו דוקא כתב אות אחת דהא גם בש"ת לא פסל אפילו בראה אותיו' רה למלוה מן המובחר כותב חלים בתוך הדף אפילו תיבה בת עשר אותיות כמבואר כי"ד סימן רפ"ג: (כ) לא יהא כו

ל"ה חק תוכות יג (יג) * ופיין בח"מ יא) סי' ל"ב:

יד נוהגין ב (כ) לשרטטו טו (יד) ס יב) ויש ליזהר מלשרטט

יב) באבר מפני שהוא צובע והוי ככתב על כתב:

יא פ יג) נוהגין לעשותו טז (טו) [יא] שנים עשר יג) שיטין:

יב פ נוהגין (כא) לעשות יז יד) שיטה י"ג וחולקים אותה לשתים שבה חותמים העדים זה תחת זה: הגה ומשרטטין אותו ב' שורות קטנות ג"כ יח (טז) [יב] ושרטם הכל סו) קודם שיתחיל לכתוב הגט גם ישרטם מן הלדדין ויהיו שורות הגט שוות לא אחת ארוכה ואחת קלרה ואם לא שרטם בלל כשר וה"ה יד) ל אם הוסיף או פיחת מי"ב שיטין (כ"ז גם בסדר גיטין גם במרדכי ריש גיטין) י"א דאין להכשיר כי אם יט ד] במקום פיגון (כב) שבא מארץ אז) רחוקה ואין שיירות מצויות וג"ל דה"ה לענין שרטוט [יג] ולריך לשרטם מבחון שלא במקום הכתב (בב"י בשם הקונס' ובסדר גיטין) ויכתוב לגד הבשר ולא בגד ספר (יז) ואם כתב [יד] במקום שבר יש פוסלין אותו (מהרי"ל) טו) ול"ב דבמקום פיגון אין להסמיר ובסהסופר כותב לכתחלה יזהר שלא יגע בשרטוט שבגדדין ונוהגין לכתחילה להניח גליון מן הלדדין (בג) כשני אצבע ולמעלה כאלבע (סדר גיטין) ולמעה כדי חפיפת יד ויותר (מהרי"ל ד"ע):

יג טז) ק נוהגין לעשותו שיהי' ארכו (יח) (עם הגליון של מעה) (ב"י בשם הקונסרס) כ [טו] (כד) יתר יז) על רחבו:

יד יז) ר נוהגין (יט) שלא יהיו האותיות עוברות מהשיטין בימין ובשמאל: הגה ואם כתב מון לשיטין י' כא [טז] דאפילו אות אחת (כה) שילא יח) לחון פסול (ב"י בשם הגהות מיי') ובמקום פיגון ושעם הדחק יש לסקל. (סגרת הרב):

טו (כ) ס לא יהא בו כב (כו) שום יט) טשטוש [יז] ולא יכתבו על המחק: הגה

ל"ח וכ"כ בח"מ: יג ופיין בח"ח כלומר שם מבואר דיש למחוק כל המרטוס ולא"ל למחוק כל המ"ס ולא כבגמי' שסביא בד"מ דס"ל דיש למחוק כל המ"ס וכ"מ במקום הדחק אם נמחק האחרו' לבד כשר אפ"נ דיש ליזהר שלא יסיה שום מחק ופשטוש מ"מ במקום הדחק כשר כמ"ש בסמוך גם בזה

ליה חק תוכות יג (יג) * ופיין בח"ח יא) סי' ל"ב:

יד נוהגין ב (כ) לשרטטו טו (יד) ס יב) ויש ליזהר מלשרטט

יב) באבר מפני שהוא צובע והוי ככתב על כתב:

יא פ יג) נוהגין לעשותו טז (טו) [יא] שנים עשר יג) שיטין:

יב פ נוהגין (כא) לעשות יז יד) שיטה י"ג וחולקים אותה

לשתים שבה חותמים העדים זה תחת זה: הגה ומשרטטין

אותו ב' שורות קטנות ג"כ יח (טז) [יב] ושרטם הכל סו) קודם שיתחיל

לכתוב הגט גם ישרטם מן הלדדין ויהיו שורות הגט שוות לא אחת ארוכה ואחת

קלרה ואם לא שרטם בלל כשר וה"ה יד) ל אם הוסיף או פיחת מי"ב שיטין (כ"ז

גם בסדר גיטין גם במרדכי ריש גיטין) י"א דאין להכשיר כי אם יט ד] במקום

פיגון (כב) שבא מארץ אז) רחוקה ואין שיירות מצויות וג"ל דה"ה לענין שרטוט

[יג] ולריך לשרטם מבחון שלא במקום הכתב (בב"י בשם הקונס' ובסדר גיטין)

ויכתוב לגד הבשר ולא בגד ספר (יז) ואם כתב [יד] במקום שבר יש

פוסלין אותו (מהרי"ל) טו) ול"ב דבמקום פיגון אין להסמיר ובסהסופר כותב

לכתחלה יזהר שלא יגע בשרטוט שבגדדין ונוהגין לכתחילה להניח גליון מן הלדדין

(בג) כשני אצבע ולמעלה כאלבע (סדר גיטין) ולמעה כדי חפיפת יד ויותר

(מהרי"ל ד"ע):

יג טז) ק נוהגין לעשותו שיהי' ארכו (יח) (עם הגליון של מעה)

(ב"י בשם הקונסרס) כ [טו] (כד) יתר יז) על רחבו:

יד יז) ר נוהגין (יט) שלא יהיו האותיות עוברות מהשיטין

בימין ובשמאל: הגה ואם כתב מון לשיטין י' כא [טז] דאפילו

אות אחת (כה) שילא יח) לחון פסול (ב"י בשם הגהות מיי') ובמקום פיגון

ושעם הדחק יש לסקל. (סגרת הרב):

טו (כ) ס לא יהא בו כב (כו) שום יט) טשטוש [יז] ולא

יכתבו על המחק: הגה

כשם פה"ח * ע"ש פעיף י"ל ופעיף י"ל היאך יתקן וגם מיקון אחר אומ"ם וע' לקמן בפעיף עז בהגה ב בשם בשם רב אחי וכ"כ ש"ם ס מהרי"ל בדיני ס"ת וכ"כ הכל בו ע עוד בשם ר"ת בתנין גם פ בחוב בקונטרסים ל וכ"כ הביה יוסף בשם הרשב"ל בתשו' ממה שמינו וכותבין על עלה של זית ופתחת דהלחת שאינו מכיל י"ב שיעין ק עוד וכ"כ בפה"ם ופיי"ג ומשרש טעמו ביאר' כדין ספר ואחרו קרוי מהלה הגט עד פופו לגד העדים ר שם בשם סה"ם וכ"כ הסמ"ג וכתבו שכן נמלא בעופם גט שמקו הגאונים הקדמונים פ שם ושם

הגהות רעק"א

לכתוב על המחק ע"י עידי מסירה שהרי מהבינו ליקח הגט ממנה אחרי הנמיל' ולקרעו ולא יבא הדבר לעולם על ע"ח:

ס' יב ד] ברגה במקום פיגון. כ"כ בגט פש ט כ' ואם אינו כתוב י"ב שיטין אין לפסלו כלל ומוכח לגרס בו לכתחיל' ובמשפטי שמואל סי' קכ"ג כ' ג"כ דאם לא כ' י"ב שיטי' לא פסלו ובמ"ים דעים ס" קי"ב כתב בשם הגאונים דאין כשרות ופסלות בכך והוי רק רמז בעלמא אבל אם יהיה לו חסר לית לן בה:

עזר מקודש

הי' זה נראה שהכף נקודה חיוק. ובמדינות אלו אין נהוג ל קרוס וולף בהיוק הף' ועל ידי גרירתו נעש' שנוי משמעות והי' בזה חשש קפידא בהגריר' כמו בגורר אות אלם. אך כיון שידוע שאין שום שם אדם בעולם במדינות אלו שיפי' נקרא ף' דאות וולף בהיוק. ובמדינות אחרות שם בו כן שם כל וולף קורים כן ואין בזה שום חשש גרס שנוי משמעות בשום מקום. ונלאו הכי גם בגרר אות ש"ם מבטירים לפעמים ומכל כמן שבכר ידוע שאין מהגים לכתוב נקודות בגט פעורין וגם זה אין בו שום נקודה של ניאור ההברה. ומו שאם הי' מוכיף עוד ניקוד קטן עד שם"ראל' בשוא בסגנון ה הוג לקרות כאן לא הי' חשש לכ"ע כמו כן עכשיו שנעל נקודה הנ"ל. וגם שלא במקום עיגון אין לחשוש בזה ובפרט שניכר קלת מקום הגדל והרי זה בלא גגדר: סעיף י' (בכסב על כתב) האותיות שבעודי הגי"רות שהם בהיריס יותר משעה כל הנייר נגד השמש. נראה דבדיעבד לא שייך בזה משום כסב על גבי כתב לגבי כתיבה גיטין שהוהג עכשיו לכתבם על הנייר כי אין זה בסגנון כתב בלל גם דקיימא לן דלגבי כתב על גבי כתב יש תורה כתב על לגעים אחרים גם כן. מבל מ"מ זה אינו גם בלגע כיון שאינו ניכר רק נגד השמש ולגע"ע בזה ושמעתי שיש מבדרי גיטין מקילים בזה. ומלד זה יש להדר להפוכי בזכותייהו בזה אך לכתחל"הנזהר מלכתוב בחותמים על גבי ליורים הנ"ל שבנייר עושה לגגון-ורק על הסרטוטים

באר

דהא כבר כ' לעיל דאין להפריד האותיות אם נוגעים ומשמע אף שהאותיות ניכרין היטב אין להפרידן ואם בגיעה אות לאות ממתירין לכתחלה מכ"ש בטפח דיו על האות. ואם הכוונה להמתיר אף בדיעבד זה לא נמלא בחשו' מהרי"ק ע"ש ועיין ב"ח: יא) סי' ל"ב. לא ידעתי למיזה כוונה כתב לעיין שם. דהא התיקון שמבואר שם לגרוד כל המרטוס ואפ"ל למחוק כל המ"ס זהו לא מהני כאן. דהא בגט אסור לעשות שום גרד ומחק ושטשוש ואפי' אם זכוב משך קלת דיו אסור למחקו והכל הוא משום חשש זיוף. וי"ל דנ"מ במקום הדחק ופיגון דאז שרי למחוק כמו שכתבתי למעלה. ואשמעינן אם נמחק המרטוס לגד כשר. אבל אם תוכות אפי' במקום עיגון אינו גם כמ"ש לעיל: יב) באבר. אפ"ג דמשרטט מבחון מ"מ נראה קלת מבפיים ב"י. מיהו נראה אם כתב בתוך קפידא ב"ש: יג) שיטין. משום בגט עולה י"ג עיין תוס' ריש גיטין: יד) שיטה י"ג.

ביאור הגר"א

זייכין חייב י"ל דאם במלאכה מחשבת חלילה כו' כה"ם פי' קע"ו: יב) ויש ליזהר כו'. דלשיטת הרי"ף והרמב"ם בסוף הוא כמ"ש בסי"ב ובפ"ם מכרגלין בדבר ולאחו לאחוקי בכיון אלא לאחוקי עוברה. מדרבי בה' פ"ם ובע"ד פי' רע"ח: יג) נוהגין כו'. סוס' ריש מכילתין ד"ה המכיח כו': יד) אם הוסיף כו' דהא כותבין על עלה של זית ודאי אינו מכיל וב רוזלמי פריך עלה ולא נמק רב הוא היא דאמרה אפי' לא כ' אלא אני אלו מגרש אם אחמי פלוגים בשר וכן ראיה מהביא דשקיל כ"ם ויהיב לרביבה עכ"ל הרשב"ם פי' פקס"ל וכשיעמו שם. על עלה א' אבל בירושלמי מ' על עלין הרבה ועמ"ש

טורי

בותב הכל ע"י דיו סחרש ומה שהוא טושך הטיפה בסכין הי' כותב בקולמוס מדיו אחר ועי"ז סיים שפיר כי זה חק יריבות דקרי לי' חקיקה לפי שאין כאן כתב ע"י קולמוס רק טוליך הדיו ע"י סכין דלפי' ב"י קשה במאי הוא חק הא שם אינו אלא סוסף בדיו ע"י כתב גם לשון לעשות כטיפה סורה על פירושנו שפיר אבל נדון הב"י לא נראה לסס ך להקל בענין מ"שה וכשר בתבנו הוא נכון בס"ד: [יא] ב"ב פיפין. רמז לדבר בשם ר"ת גם עולה י"ב: [יב] ושרטם הכל קודם כו' שלא יהי' שום מעשה בין כתיבה לנתינה. כ"כ בסדר גם וכתב ע"ש שיחתוך הקלף קודם השרטה דכך הוא דרך הספר: [יג] צריך לשרטם מבחון. וא"ת א"כ אמאי אין משרטטין באבר י"ל דאמ"ה הי' נראה מבפיים אבל בבקנה אינו נראה כשמשרטטין בחון אלא בשמשרטטין בפנים אפילו בברול יש לחוש שלמעלם נראה לכך התקינו שישרטם מבחון. ב"י בשם קונטרסים: [יד] בטקים שער יש פוסלין. הוא מהרי"ל שבא לפנינו גם נכתב לצד השער לא מצאתי יד ורגל לפיסול זה דוראי לכתחלה יש לדרוחו לפ"ת כיון דוכתב לה ספר כריתות כתיב ואע"ג דדרשינן לה לפסירת דברים פ"ם גם זה נלמד מפנו כפ"ש התוס' דף כ"ז כל זה הוא לכתחלה אבל בדיעבד ודאי כשר

פתחי

הרמ"א לקמן סי"ו בכתב חלף למ"ד של ישראל ביחד כו' ואכי' בחורף לם יהי' עיגון גדול לו בדיעבד שבבר נשאם לפסר דיש להקל כו' בס"ל ע"ש: (כ) לשרטטו. עיין בחמ"ם סי' פ"ז סב' ומה שהקופר כתב בגט שורה אחת מקלם רחוק מהשרטוט ונתעקם קלת למעה לא מלינו בזה שום קפידא בגט אם לא יל"ד ר"ש ע"ש. ובמבחי הבם הרדב"ז בחדשות סי' קכ"ו על מה שהגה הבוחרים לבסול הנייר בכוחבין עליו הגט במקום שרטוט וכ' דאם הנייר קבה שיהיו הבבלים עומדים ויכרים עד סוף בתיבם הגט כבי דמם לי שיטרטם נקבה לו בכל דבר העומד ויכר הדעתם ה"ל בדי שיהא בתיבה ישרה והא תיבה ע"ש. ובבח רמיתי בס' ג"ם ס"ק מ"ד כ' ג"כ דהמבטב המהגה (במקומו) שבופ"ין ובייר במקום שרטוט. ולריך שגומה חרין הבבל הבי' לגד מון ויבחוב הגט בגד נוגה הבבל ע"ש: (בא) לעשות שיטה י"ב. בסב בס' ג"ם בדרוש שם ג"ב הבופר בך דאיפי' בהגין חמבם ירחה לי דבוב בעיבנו ובחה העדים דהיא לאורך הסימבן ויעבר אותם קודם בתבוב הגט עכ"ל: (בב) שבא מארץ רחוקה. עיין בבסו' פרח בוסן בלל ח' ס"ם ב' בהגיה בד"ב בבסו' מהרש"ך מ"ב סי' ה' דבל הבא דהבייחום מלוחים לא מקרי בעם הדחק וכ"כ בס' ירד"ך סוף בים ג' מיין בהבסו' הרדב"ז בי' ש"מ בתב דהאומר דבבא שבמקום קדוב והבייחום מלוחים אין באן רבם פיגון בלל קרוב בעיני שזה בעוה בדבר משנה הסבן הסגיא גם ממדיני למדיני בס"ה ל"ל בס"ב ובבס"ח בו' ואחרינן עלה ובדין הוא דלינעי פרי אלא מבום עיגונא חקילו בה רבבן בו' אלמא דאפי' במקום קרוב איבא לחיבם לעיגונא דלא בסבו דבריהם לבעיבוריו בו' ובעמא דמבסבר הוא דמה: ליתא לן בבעבר מוזר הגט לא ילך הבעל למ"ה לו יבבל הבליה לו יומם ואין שליב בדוה ואין אלמון בו' ע"ש בוב דאיפי' בס' ג"ם ס"ק ע"ט הבין ג"ב בדרי הרדב"ז בב"ל ובחוק עליו ומסיק דאין לבמוך ע"ז להקל ולומר דבבמה בבל אבר יש עיגון דבבל דוכבא דבייחום מלוחים לאו מקום עיגון הם יב וכן העלה הרב מהרד"ך בו' ע"ש וגם בבי' קבי' ס"ק כ"ה הזכיר קלת מזה ע"ש. ועי' בב' בים מחיר ס"ו בתב דמה נם שיב הגם על דאיים הרדב"ז ר"ל אינו מובן ב' (גם אני בב"ל הבמבי לחמוה על הגם בזה מלד אחר) אך לדיבא יפה כיון הגם דבן מי' דם' להדיא דף י"ם נשנים הבחק מבלך זה לדרבו לו ביים ומסקבם בחמבות הבליה אין לומוד בלל דמבום עיגון קל האמינוהו והדע שהרי לף בהנאם גם בחרוב נאמן בו' אבל לענינים אחרים לריך שבם הדחק ממש עכ"ד ועמ"ש לא ל' סי' מ"ב בק"ח: (בג) בהלי אלבע. בס' ג"ם ס"ק כ"ה וז"ל בלומר אלא יפחות מעיבור גליון זה אבל ודאי אם ירלה להניח גליון מן הלדדין ביותר מעיבור זה הרשות בידו בב"ל. ובסדר מהר"ם בבב"ר אות ס"ם לא בתב בן: (בד) יתר על רחבו. עבה"ע ובהגו' הרדב"ז ה"ב בי' מקל"ג בתב דאם לא נבתב מהרבו יתר על רחבו לינו מעבב בלל ומבבריין בו בהחבל. ומ"ש עוד שבתב הבחופרים ולו לבמום המבהג בדרבו יתר על רחבו מפני הלבון שמלאו בם. בל בו בב' ובקרא הרבו דרך בתיבתו והבינו הם דבוונתו לאורך הטיפות והוא ז"ל ביאל דבריהם והבזיר הדבר למהבג הראשון. ובגם הבלנו בוונתו בך דדרך בתיבתו היינו בבוחב מלמעל' לתחה שפה אחר בעה ע"ש: (בה) שלא לאון בפור. עבה"ע ועי' בתב"ן ח"ב בי' פ"ב בי' בזו הוחרא יסירה הים ובטופם לא מיפבול בבב"ו. ובמו"ר בבלינן אם אם שהוא און לבפא בגליון אם המוק מבפיק מבמעות מה בהוא מוך בגם ע"ש (והוגא ב"ב בב"י) ובב"ר

מרי

מ"מ שתומה ולא חברה מבל גדדיה ודאי בפול שאין זה דומה לא לבתוחה ולא לבתומה ואין מומרים בבילא בזה להראות לתיבוק דלא חבים ולא מיבם בהרי לפי' מיבם שבעבשים יקראמה מ"ם שהרי אין בפלותה מפני שדומה לאות אחרת אלא שאינה בתובה בבלבתה וכן ודאי אין להבשיר המל"ף שאין הרגל השמאלי נוגע לקו האמצעי בשביל שהתיבוק יקראמה אל"ף ולא אמרו אלא באות שדומה לאות אחרת בשלימות בגון ו' שאם קלרה הרבה תדמה ליו"ד לגמרי ע"כ וע"ש: י (ויש ליזהר מלשרטט בחבר) אף שהשרטוט מבחון כ' הב"י דמ"מ נראה קלת מבפיים לבע בחבר ומיהו בדיעבד פשיטא שיש להבשיר ושרטט הכל קודם שיתחיל לכתו' הגם כדי שלא יהא מחוסר כתיב' שרטוט ותיב' ובדיעבד יש להבשיר אם שרטט בין בתיבה לנתיבה משום דלא מקרי מחוסר מעשה דלא חליף אינם בהשרטוט אינו אלא מנהגא בעלמא: (במקום עיגון) והיכא דיתן הגט בבר בדיעבד הוה ליה במקום עיגון: יב חתם (ואם כ' במקום שער יש פוסלין) אין מעם לפיסול זה לבתחל' ואף לבתחל' דהא בבר כ' לעיל דאין להפריד האותיות אם נוגעים ומשמע אף שהאותיות ניכרין היטב אין להפרידן ואם בגיעה אות לאות מתירין לבתחלה מכ"ש בטפח דיו על האות. ואם הכוונה להמתיר אף בדיעבד זה לא נמלא בחשו' מהרי"ק ע"ש ועיין ב"ח: יא) סי' ל"ב. לא ידעתי למיזה כוונה כתב לעיין שם. דהא התיקון שמבואר שם לגרוד כל המרטוס ואפ"ל למחוק כל המ"ס זהו לא מהני כאן. דהא בגט אסור לעשות שום גרד ומחק ושטשוש ואפי' אם זכוב משך קלת דיו אסור למחקו והכל הוא משום חשש זיוף. וי"ל דנ"מ במקום הדחק ופיגון דאז שרי למחוק כמו שבתבתי למעלה. ואשמעינן אם נמחק המרטוס לגד כשר. אבל אם תוכות אפי' במקום עיגון אינו גם כמ"ש לעיל: יב) באבר. אפ"ג דמשרטט מבחון מ"מ נראה קלת מבפיים ב"י. מיהו נראה אם כתב בתוך קפידא ב"ש: יג) שיטין. משום בגט עולה י"ג עיין תוס' ריש גיטין: יד) שיטה י"ג.

תוכות

בותב הכל ע"י דיו סחרש ומה שהוא טושך הטיפה בסכין הי' כותב בקולמוס מדיו אחר ועי"ז סיים שפיר כי זה חק יריבות דקרי לי' חקיקה לפי שאין כאן כתב ע"י קולמוס רק טוליך הדיו ע"י סכין דלפי' ב"י קשה במאי הוא חק הא שם אינו אלא סוסף בדיו ע"י כתב גם לשון לעשות כטיפה סורה על פירושנו שפיר אבל נדון הב"י לא נראה לסס ך להקל בענין מ"שה וכשר בתבנו הוא נכון בס"ד: [יא] ב"ב פיפין. רמז לדבר בשם ר"ת גם עולה י"ב: [יב] ושרטם הכל קודם כו' שלא יהי' שום מעשה בין כתיבה לנתינה. כ"כ בסדר גם וכתב ע"ש שיחתוך הקלף קודם השרטה דכך הוא דרך הספר: [יג] צריך לשרטם מבחון. וא"ת א"כ אמאי אין משרטטין באבר י"ל דאמ"ה הי' נראה מבפיים אבל בבקנה אינו נראה כשמשרטטין בחון אלא בשמשרטטין בפנים אפילו בברול יש לחוש שלמעלם נראה לכך התקינו שישרטם מבחון. ב"י בשם קונטרסים: [יד] בטקים שער יש פוסלין. הוא מהרי"ל שבא לפנינו גם נכתב לצד השער לא מצאתי יד ורגל לפיסול זה דוראי לכתחלה יש לדרוחו לפ"ת כיון דוכתב לה ספר כריתות כתיב ואע"ג דדרשינן לה לפסירת דברים פ"ם גם זה נלמד מפנו כפ"ש התוס' דף כ"ז כל זה הוא לכתחלה אבל בדיעבד ודאי כשר

תשובה

כ"ק כ"ט נרה' דעבו דבם רף בבל נוגיים לפסול ו טופם יש להקל בזה אם אינו מעבה מבמעות מ"ם בבוך הגט כו' ע"ש. ועי' בפ' זכור לאברהם מ"ג דף קב בתב דמעמ' הי' ב' שהי מיבום חון לפיעה והי' נטופם הגט ועדיין לא ניתן והבקימו הרב הנר"ר זיין ומו"ר ר"ל נגאלתי הלבה לאמעב' להבסיר. כ"כ הרב מיים שלול מ"ח מ' ע ל אום ס' וכ' עוד אם הניחו הלק בלבו בסוף הפיעה כדי לבסול ב' אוסיים שייבע בם בזה: (בו) ובן מעשה מעמ' ב' פעמים בה עה"ק. הרב מזבח לדמה דף מז ע"ב עכ"ל. ולא ראיתי נוהגין בן: (בו) שום מבפוב. עבה"ע ועי' בבסו' בו"ב בי' בהגה שבוגא ממקום רחוק ע"י בליה שבי שבלחוהו ב"ד בקבלו לפניהם מיד שליח ראשון ומחמת בבפל הבליה הבני למיס דרך הבלוכו בפשטם הקלף (נקלם מקומות) גם במקום הבבפה ונעבה בדבר ביטול להזדייף ויש לחוש שמא הי' בו הגלח. וב' דמה שבלה על דעם הסוחל שם. ליה נאמן בשם שבאמן לומר בב"ר ובפ"ח זה אינו דבבלמא קיום הגט הוא מדבנן אבל להעיד שלא הי' בו הגלח לריך ב' עדים מן הסור' דהוי דבר מבערה וגם אינבחזק ליבורא ואין לו' ובבסם בקיום בערוה דבבן מעבם דלא אינם לזייף ה"ב מה"ם לא הייבי' בחר הי' בבלי ומהקו דאין לך זיוף גדול מזה וב"כ הבליה נאמן זה אינו דלאו בבל מילי אחרי' לא אינם לזייף דדוקא לזייף מהיבם יד עדים לא הליף אבל עידי אחרינא אליף ולריך מע"ך ס' כב ב"ק יב. ואמנם ההיבר הבני בב' הסוחל כיון שיש ביד בסליה הרבאה ונאם יש אינה בבא מזבירין אופו בהרבאל בחב אר בב' קיבא בבא בבא ממדיני למדיני בחי"ה ל"ל בפ"ב ובבפ"ח בו' ואחרינן עלה ובדין הוא דלינעי פרי אלא מבום עיגונא חקילו בה רבבן בו' אלמא דאפי' במקום קרוב איבא לחיבם לעיגונא דלא בסבו דבריהם לבעיבוריו בו' ובעמא דמבסבר הוא דמה: ליתא לן בבעבר מוזר הגט לא ילך הבעל למ"ה לו יבבל הבליה לו יומם ואין שליב בדוה ואין אלמון בו' ע"ש בוב דאיפי' בס' ג"ם ס"ק ע"ט הבין ג"ב בדרי הרדב"ז בב"ל ובחוק עליו ומסיק דאין לבמוך ע"ז להקל ולומר דבבמה בבל אבר יש עיגון דבבל דוכבא דבייחום מלוחים לאו מקום עיגון הם יב וכן העלה הרב מהרד"ך בו' ע"ש וגם בבי' קבי' ס"ק כ"ה הזכיר קלת מזה ע"ש. ועי' בב' בים מחיר ס"ו בתב דמה נם שיב הגם על דאיים הרדב"ז ר"ל אינו מובן ב' (גם אני בב"ל הבמבי לחמוה על הגם בזה מלד אחר) אך לדיבא יפה כיון הגם דבן מי' דם' להדיא דף י"ם נשנים הבחק מבלך זה לדרבו לו ביים ומסקבם בחמבות הבליה אין לומוד בלל דמבום עיגון קל האמינוהו והדע שהרי לף בהנאם גם בחרוב נאמן בו' אבל לענינים אחרים לריך שבם הדחק ממש עכ"ד ועמ"ש לא ל' סי' מ"ב בק"ח: (בג) בהלי אלבע. בס' ג"ם ס"ק כ"ה וז"ל בלומר אלא יפחות מעיבור גליון זה אבל ודאי אם ירלה להניח גליון מן הלדדין ביותר מעיבור זה הרשות בידו בב"ל. ובסדר מהר"ם בבב"ר אות ס"ם לא בתב בן: (בד) יתר על רחבו. עבה"ע ובהגו' הרדב"ז ה"ב בי' מקל"ג בתב דאם לא נבתב מהרבו יתר על רחבו לינו מעבב בלל ומבבריין בו בהחבל. ומ"ש עוד שבתב הבחופרים ולו לבמום המבהג בדרבו יתר על רחבו מפני הלבון שמלאו בם. בל בו בב' ובקרא הרבו דרך בתיבתו והבינו הם דבוונתו לאורך הטיפות והוא ז"ל ביאל דבריהם והבזיר הדבר למהבג הראשון. ובגם הבלנו בוונתו בך דדרך בתיבתו היינו בבוחב מלמעל' לתחה שפה אחר בעה ע"ש: (בה) שלא לאון בפור. עבה"ע ועי' בתב"ן ח"ב בי' פ"ב בי' בזו הוחרא יסירה הים ובטופם לא מיפבול בבב"ו. ובמו"ר בבלינן אם אם שהוא און לבפא בגליון אם המוק מבפיק מבמעות מה בהוא מוך בגם ע"ש (והוגא ב"ב בב"י) ובב"ר

חדש

יש להבסיר דהא תנן על בבל בותבין ולבי' על עלה של זית: יד דגה (דאפי' אות א') בב"ח מיבל לם בבת' הגט לבי' לא בתן עדין ומיהו בדיעבד יש להבסיר אפי' בתבו בבבה אותיות און לשבה וב"ב הח"מ ז"ל: סו (לא יהא בו שום טשטוש) כ' בד"מ בשם סדר גיטין גם יזהר שלא ירד שום זיוף לו שום להוחיות על הקלף דבבבותבין עליו נראה בבמחוק וב' הרי"ף טוב להחמ ר בשיפלו נשמים על הגט אינו בלל אם נפלו נשמים על הבת' דבמקום שנפלו הנשמים נעשה בחור וכל דבר שחור יכול להזדייף ע"ב: (ולא יבתוב על שום נקב) ואם בנקב בלד האות לא מבטיל ד"מ: מז דגה (יש לבפול אפי' בדיעבד) ולפ"ג דתיבוק דלא חבים ולא טיפם יכול לקרותה שהרי אין בורת האות עליו ובמה שבת' בשם הריב"ש בס"ק י"ז ע"ש וכן עיקר ודלא בים מבשרים דלא בהירא בלל ואף במקום עיגון אין לבפול על הגרגר ואי בדיבוק הוי במקום טופם לבתחל' לא תתגרב בו ולא ליה הק תוכות אלא מ"ב גורר בל הרגל ואי בדיבוק הוי במקום טופם לבתחל' לא תתגרב בו ולא

באר הגולה

וכ"כ הכפ"ק מ' סס בשם הרמב"ם פ"ד מה"ג מעובדא לקמיה דר' זירא לייסי יוקא וכו' מכאנו דף כט ע"ב וכהכו הפוס' בגיטין כוף דף פ"ה שכן עכה מעכה רבינו חליהו בגם שלא

ביאור הגר"א

כו' רבו פ"ה ומיהו דוקא בפורף ומה שהוא חוץ מעשמעום מה שהוא חוץ הגם. רשב"ן וז"ם ובמקום כו': יח) לא וכו' ומלא כו' כמ"ש פ"ה ג': יט) רגלי כו'. כמ"ש בא"ח כי' לו ס"ב: כ) ואם אינו מוגע כו'. ע"ש סי' לב: כא) כסב ל' מ' כו'. עכ"ל:

עזר מקודש

שהם בגיר בסגנון הכ"ל אין קפידא וכן מהג מו"ח ז"ל וכן הוא על לד היוהר כוב והנכון:

פשטוט הפעם משום חשש זיף וכתב בד"מ יזהר שלא ירד שום זילוף או שום לכלוכית על הקלף משום כשכתבים עליו נראה כממיק וכשיסלו נשמים על הכתב אין נותנים הגע דנעשה שחור ואוי כדבר שיכול לזיף ולא יכתוב על המחק מעשה כל"ל אפ"ג ע"ם הדין מותר לכתוב פ"ג דבר שיכול לזיף כמה שכתב בסימן קכ"ד וסיימו אם ע"מ לפנינו מכל מקום לכתחלה יש ליזהר כי שמא ימותו ע"מ וכן אם זב ב מוסך האות לא ימחוק ואל יסיה בין תיבה לתיבה ובין אות לאות שום דבר מחוק ודבר שיכול לזיף לכן אין כותבים ע"ג דבר נרד . וכבר כתבתי במקום פינון בסר. כתב בד"מ ניקב בלד האות ולא האות בסר: בג יש לפסול אפי' בדיעבד. כלומר אפי' אם תיבוק דלא חכים יכול לקרותו דכל שאין צורת האות עליו כמו שנמסרה למשה בסיני אין בם אות עליו: בד יש מכשירים וכו' תרי בבות כ' כאן ח' אם בבר ביתן הגם בלי תיקון בסר במקום הדחק וא' מירי אם עדיין לא ניתן הגם ע"מ במקום דחק יתקן ויתן הגם כ' בתשובת מ"ב סימן כ"ב אפי' קודם החתימו' א"י לתקן אא"כ במקום פינון אפ"ג בדבקו' אותיו' יכול לתקן קודם החתימות אפי' בלא פינון כמ"ם לפ"ל שאני דיבוק כ"א וקוף שהוא תיקון בגוף אותיות אף על גב בתפילין יכול לגרד שאני גם כמ"ם בסמיך לכן אם אינו מוגע סודין שפל התלפין יכול לתקן בתפילין ובגע אסור לתקן וכן פיקר כמ"ם המ"ב דהא לדעת הרב רמ"א א"י לתקן אפי' דיבוק אותיו' וכ"כ בסדר מהר"מ יש להכריע להקל בדיבוק אותיו' אבל בדיבוק הסי"ן וקופי"ן אין להקל ולא כנ"ם דמיקל בזה ופיין סימן קכ"ו: בה יתקן קודם שיכתוב בד"מ הפעם כ' בפ"ו שלא יהיה ממוסר מפשה אחר גמר הכתיבה קודם הכתיבה ויכול לתקן אפי' אינו שפת הדחק כיון דליכא תיקון כ"כ ולא"ד לסירוד אותיו' לכן יכול לתקן כאן כ"ז שלא חתמו הפדים אם לוה בבפל אז יתקן הסופר כמ"ם בסמיך: בו בכה"נ. כבר כתבתי לדעת רמ"א דוקא בדיעבד ובמקום הדחק ומ"ם בבמוך אם צריך לתקן בגון שלא מונפים וכו' יתקן משמע אפי' בלא פינון יתקן ל"ל דאיירי קודם חתימו' הפדים יכול לתקן אפי' בלא פינון אבל לאחר החתימו' אין תקנה אלא בדיעבד ובמקום פינון וכ"כ בסדר מהר"מ דיבוק אותיו' אז נגיעת הסי"ן וא"פ' קודם החתימה אין לתקן אא"כ במקום פינון ותיקון אבל אם אינו נגע ספיר יש לתקן קודם החתימה אפי' בלא פינון ופיין בא"ח בם מבואר אם לא היו מונפים היודין דינם שום לתיקון אותיו' דבוקים גם מבואר שם אם כ' במקום לדי"ק מן יו"ד נרף עפי: בז אם הוא בטופס כלומר לאפוקי אם שם הבטל יבדל אז הוי חרף ופיין א"מ. וכן אם שני הינות מקרמים בהינה אחת בטופס בסר בתורף בסול ד"מ: בח סיס קולו של יוד היינו בסופס בבלד הבמאג מונע רבל כ"ד נופי אין מונע מ"ס מבסיר כאן ומ"ם בא"מ ס"י ל"ב דפסול היינו בפסיוד בבלס מונע ולא בא"מ וכ"כ בא"מ בם בא"ח. ועיין בא"ח סימן ר"ל רנ"ו

נפנין

באר היטב

הגם דנעשה שחור וכוי כדבר שיוכל לזיף. ולא יכתבו על המחוק מעשה הכ"ל מע"ב דפפ"י הדין מותר לכתוב ע"ג דבר שיוכל להזדייף כמ"ש סי' קכ"ד ס"ד וסיימו לם פידי מסירה לפנינו מ"מ לכתחלה יש לזהר כי שמא ימותו ע"מ וכן אם זב מוסך האות לא ימחוק. ואל יסיה בין תיבה לתיבה ובין אות לאות שום דבר מחוק ודבר שיוכל לזיף לכן אין כותבין ע"ג דבר נרד. וכבר כתבתי במקום פינון בסר. כתב הד"מ אם ניקב בלד האות ולא באות בסר ב"ש: כ) בדיעבד. כלומר אפי' הינוק דלא חכים יכול לקרותו דכל שאין צורת האות עליו כמו שנמסרה למשה בסיני אין בם אות עליו מ"מ ב"ש: כא) פינון. כלומר אם בבר נתן הגם כן נמשה בלי הפרדת סכין ותיקון ויש כאן עגון רם לגרך גם אחר בבר במקום הדחק. ואם עדיין לא ניתן הגם מ"מ במקום דחק יתקן ויתן הגם. מ"מ ב"ש. כתב בתשובת מ"ב סי' ל"ב אפילו קודם מהיתת הפדים הינו יוכל להקן אא"כ במקום פינון אם ג דבדבקים האותיות יוכל להקן קודם החתימות אפי' בלא פינון כמ"ש לפיל אמני דיבוק ה"מ וקוף שהוא תיקון בגוף אותיות ב"ש: כב) יתקן. נראה לף דהינוק אין יוכל בקרותו כגל הו בעטות אחר אפי' עטות גדול בגון שיהם שהו יוכל לזהוק מה שכתב בעטות ויכתוב מה שצריך לכתוב פיין לפיל ס"ק ט': כג) סי' קל"ד סעיף מ"מ. דבם כתב דאפי' בהוף יש

פתחי

בבפלמה הגע בדרך. והאריך ב"כ בבאר דאין אבליה אחרון ע"ז דאין לבבשיהו כ"ל ע"י עדי מסירה שיאמרו בפנינו בתקר הגם ולא הי"ל שום בבלי. וב"ב כ' דאפ"ז כמו ג' שבועות הוסב ב"ד על בך וגבו עדום מחבשים שהיו שתם בגם מסירה הגם בלא הי' בו שום בבלי והאריך לם להבשיר הגם ע"ם עדום זו נהי דאין לסבול העדום מלד אפי' ע"ל. רביבי ברביבי עם המפנרשם ומבהגנו ברא. יר לבתחיל' אפי' בבמוהבים קרובים שום הקו (ע"ל ס"ם קבד בבה"נ ס"ל בהגה) דז"ל אלא לבתחילה שמא יבוחו לעשות אבל בבד"ז בליבה עדום אחרים הו"ל בדיעבד ע"מ יש לדקדק נהא הי"ל דדוקא ע"מ שבהיחדו בשעם בהיבם הגע הם כ' ריס לבעיר בל מבירם הגע ר"ל אלו אחרים שהיו בהעמד ההוא ולא בפיהדו כו' ופ"ם בלחוד ופמ"ם בבילור בדר ביתין בסגר בוק אום בו: (בז) שאין הדיו. כ' בפ' ג"ם ופי' הדיו מוגר עליו. בסב הר"י מיבבבדרי הוכא בבי"ו ס"ה כו' לב דקבה הון בהיבה ב"ל מחב עד בשמעביר עליו הרולמם בדיו בבסם שאין הא ב הלקה בו לבשים אינו נקב ובוהבין ע"ג אבל אם הוא גדול שהאות נלחים בו אבוקה לבשים ודאי נקב הוא. וירלה לי דאם אום זו בבהוקה בל בעקב ובראים אבוקה לבשים היא בהורף הגע יש לפסול אבל בע בם יש להקל ועי' סי' קכ"ו ס"ם ע"ב. ועי' בב' ב"מ המדם ם בי' לב שבבב מיבם ובבי בל מה מבקים בבה נראה דגם בזה אין מיהוש מאחר שהומר שבמה האות הוא בב וראב ונשאר מלד הנקב בשיעור רוחב אות בו' ואה שהגון בל שבוקין בשבבה בלמלבה מאחר שהיא בבקים בוסב אין להבבדיל ומב"ם בשהבינוק דל"מ ולא"מ קורא אותו בו"ן בשמ.בה אם הבלי הבפסק בלמבה בו' מב"לנ (בח)וי ח לפי' בבורף בבקים בעינון והרמ"א בסק בם מבמע שבן דעתו ב"ב. ובב"ם שם ובאין הבקים בעינון אין דבם הרב"י להבשיר רק בדיעבד שבבר ניתן הגם ע"ם. וע' בסגו' בבי בבואה בי' בב בגם בהבוכא מבמה ים יותר מהה בבבאות ובבינם בבר בי מילבינו לא הי' בונע בלום נ' בל בבר בי"ד דלמבה בגוף אות' בל הנ' ובן בהבי אם מוהבים לבל אדם בבינם אדם לא הי' בונע עליוהה בגוף הא"ל"ם ובבב דלבאור' יש בבן מקום להחמיר לפ"ד הבי"ם שגם בבקים בעינון אין להבשיר רק בדיעבד בבבר ניתן הגם ואם בב"ז אינו אלא בבורף ודעם הרמ"א בבי' בבו ב"ל דה"מ אינו מורף רק הוכחה בל בבבב בבי"ם שם בב"נ דבם"ם משמע ה"מ מורף הוא ועוד דגם לדעת הרמ"א הטעם הוא מאחר שבוהבין להבבבגא לבל

פרי

הוי בבקום תורף מבסיל מן בתור' וכן דעת מהרמ"ם בתשו' סי' ל"ז וסכי נקטינן וע"ל בסי' קכ"ו סק"מ וס"ה ע"ם: (שיש לאום לעינון יתקן) כ' בה"מ דאם בטעות גדול בגון שיהם שמו יכול למחוק מה שכ' בטעות ויכתוב מה שלום לכתו' ומפ"ג דבמי קיום ואין מהבגין לקיים ע"מ נרא' להקל דהא שותר לכתוב על דבר שיכול להזדייף בשטתן בעידי מסירה ע"מ נרא' להקל דהא עידי מסירה נפניה בעת שתשם: (בתופס הגע) יש לשקל דלא נרע מהסרה כל האות דיש להבשיר בטופס בריש סי' קכ"ו ולקמן בסקל"ם הבעליתי להמיר בהסרה אות א' מן הטופס ע"ם. (דבשר מה הוא בטופס) לאפוקי אי לא הוי בוישראל דבתי' בגיעת אלא בשיש א' בגקרא שמו ישראל: כ' סבים יוסף בשם תשובת הרמ"ם דבתיבות הבקרמים בהחת בטופס בשר ובתורף בסול: (בטע בם

נחנג בן יראי' ע"ז בבידוד לשונו כאן שבתב זה אחר שסידר דין הנהגת הגם איך יהיה וכן בפור בדרו אחר דברים שאין בהם פסול וב"ב סו"ה ז"ל וכן ראיתי לאחי הגאון מהר"ר יצחק ז"ל בתשובה ופסק ע"ז בגם מיסר שהיה חשש עינ ן אם יעובב הדבר והתיר לפחוק איזה פעות שנבתב ולבתוב על הפחק והיינו כיון שיש עדי בסירה ונראה שיש לנו שפיר לסמוך על עדי חתימה שדרי אחר מנהגנו ליקח הגם אחר נתינתו ולקרוע אותו ולא יבוא הדבר לסמוך על עדי חתימה ובסברא זו ראיתי בת"ה על בידי אחרינא ונראה לי בפקום שיש איסור לכתוב על הפחק ה"נ לא יכתוב אצל הפחק כי יש חשש שבא הי' שם איזה דבר ונפחק ולא בס"ש ס"ם ז"ל בסעיף ח' שיכתיב אצל הגרר בגפלה פיפת דיו על ראות אלא צריך לכתוב גם אחר כנ"ל ולעיין חתימת הפדים אם אירע פעות באיזה אות נראה דבוה אפילו לכתחלה יגרר האות כולו שיש בו פעות ויחזור ויכתוב על הפחק דבאן אין שייך חשש זיוף שמא הי' כתוב בו דבור אחר כמו ששייך בבתב הגם אלא דאם לא פחק כל האות אלא שתיקון מקצתו בבנין שהוא חק תוכות ודאי יש לפסול גם בזה מידי דהוה כמו אינו כתב כלל צפי' אם יש עדי בסירה ויש ויכוח בת"ה אם יש לגזור אפו כתב הגם כמו דגזרינן בחתמו שלא

פתחי

בבפלמה הגע בדרך. והאריך ב"כ בבאר דאין אבליה בחמן ע"ז דאין לבבשיהו כ"ל ע"י עדי מסירה שיאמרו בפנינו בתקר הגם ולא הי"ל שום בבלי. וב"ב כ' דאפ"ז כמו ג' שבועות הוסב ב"ד על בך וגבו עדום מחבשים שהיו שתם בגם מסירה הגם בלא הי' בו שום בבלי והאריך לם להבשיר הגם ע"ם עדום זו נהי דאין לסבול העדום מלד אפי' ע"ל. רביבי ברביבי עם המפנרשם ומבהגנו בבא"ר לבתחיל' אפי' בבמוהבים קרובים שום הקו (ע"ל ס"ם קבד בבה"נ ס"ל בהגה) דז"ל אלא לבתחילה שמא יבוחו לעשות אבל בבד"ז בליבה עדום אחרים הו"ל בדיעבד ע"מ יש לדקדק נהא הי"ל דדוקא ע"מ שבהיחדו בשעם בהיבם הגע הם כ' ריס לבעיר בל מבירם הגע ר"ל אלו אחרים שהיו בהעמד ההוא ולא בפיהדו כו' ופ"ם בלחוד ופמ"ם בבילור בדר ביתין בסגר בוק אום בו: (בז) שאין הדיו. כ' בפ' ג"ם ופי' הדיו מוגר עליו. בסב הר"י מיבבבדרי הוכא בבי"ו ס"ה כו' לב דקבה הון בהיבה ב"ל מחב עד בשמעביר עליו הרולמם בדיו בבסם שאין הא ב הלקה בו לבשים אינו נקב ובוהבין ע"ג אבל אם הוא גדול שהאות נלחים בו אבוקה לבשים ודאי נקב הוא. וירלה לי דאם אום זו בבהוקה בל בעקב ובראים אבוקה לבשים היא בהורף הגע יש לפסול אבל בע בם יש להקל ועי' סי' קכ"ו ס"ם ע"ב. ועי' בב' ב"מ המדם ם בי' לב שבבב מיבם ובבי בל מה מבקים בבה נראה דגם בזה אין מיהוש מאחר שהומר שבמה האות הוא בב וראב ונשאר מלד הנקב בשיעור רוחב אות בו' ואה שהגון בל שבוקין בשבבה בלמלבה מאחר שהיא בבקים בוסב אין להבבדיל ומב"ם בשהבינוק דל"מ ולא"מ קורא אותו בו"ן בשמ.בה אם הבלי הבפסק בלמבה בו' מב"לנ (בח)וי ח לפי' בבורף בבקים בעינון והרמ"א בבק בם מבמע שבן דעתו ב"ב. ובב"ם שם ובאין הבקים בעינון אין דבם הרב"י להבשיר רק בדיעבד שבבר ניתן הגם ע"ם. וע' בבגו' בבי בבואה בי' בב בגם בהבוכא מבמה ים יותר מהה בבבאות ובבינם בבר בי מילבינו לא הי' בונע בלום נ' בל בבר בי"ד דלמבה בגוף אות' בל הנ' ובן בהבי אם מוהבים לבל אדם בבינם אדם לא הי' בונע עליוהה בגוף הא"ל"ם ובבב דלבאור' יש בבן מקום להחמיר לפ"ד הבי"ם שגם בבקים בעינון אין להבבב

לקולא אז מאחר דבתסילין וס"ת פסול כמו שנתבאר בח"מ סי' ל"ב סעיף י"ח ע"כ אין לסמוך לדפתי פל קולא זו כלא עיגון: (לב) אז שסיה בכתבו עיקום אז בלבול פד שאפשר שיקר' ממנו פרין אחר כל"ל וכן הוא כרמב"ם וכייסהרמב"ם הומיל ונקרא לפרין נירושין ויש בו משמעו' נירושין הרי זה פסול כלומר אבל אם מחמת הפיקום אז הבלבול נשתנה הפרין ואין בו משמעות נירושין כלל ה"ז אינו נם פגלו אז פסק נם: (לג) שאף במקום כתיבתו צריך וכו'. סיס מי שאומר הוא הרא"ש בתשובה ס"ס המוסחא שהיה לפני הרב כ"י אבל באמת הוא ס"ס בתשובת הרא"ש וכמו שהיכיח זה הרב רא"ח סימן ל"ו בתשובה דפשט התשובה משמע דנסיב ליה לאיתר' לפסול כתיבת המקום ההוא מדכתב וכו' ס"ס וכ"כ בב"ח דס"ס הוא ולית ולא כ"ע פני במקום כתיבתו והנה לכתחלה אין פסק שיכתוב הנע באוסן שיהיה נקרא היסב בשני המקומות דאיך יתחבו הפרים פל הנע שאינו נקרא לפס ואף שהנע ניתן במקום אחר הא מ"מ פירי אחיתה מותמין כאן וצריך שלא יהיה אפשר זיוף לפס ופוד דבשמו ושמה אף דמקום הכתיבה עיקר מ"מ צריך לכתוב נם שם הכתיבה בלשון דמתקרי אז לכלנו בכל שם מקום הכתיבה לבדו הנע פסול וכתבו הנע אינו נקרא אלא לתיקון ולא כ' רק שם מקום הכתיבה אינו נקרא לתיקון ולא לפסול דאיך יתחבו הפרים פל הנע פסול דאיך יתחבו הפרים פל הנע שאינו נקרא לפס ואף שהנע ניתן במקום אחר הא מ"מ פירי אחיתה מותמין כאן וצריך שלא יהיה אפשר זיוף לפס ופוד דבשמו ושמה אף דמקום הכתיבה עיקר מ"מ צריך לכתוב נם שם הכתיבה בלשון דמתקרי אז לכלנו בכל שם מקום הכתיבה לבדו הנע פסול ומה כיון אם נודע מפלמו שמה שאנו קורתין וכותבים כך שם קורתים ונותבין באוסן אחר ופ"ש: (לד) ואע"ל לכסות הגדרין. אבל בשם סבר מגודה כתבו תיקוק סיודע האותיות ואינו יודע לקרא התיבות. ואוסן פרק פגרש כתבו סיודע לקרות אותה התיבה: (לה) ומוהגין לפרו' הפסות דסיינו וכו'. וכ' בד"מ בשם ס"ג ל' פשוטה של סעיריו יעקב קלת לימין כדי שיוכל להתריך רחש למ"ד של ישראל לאפלה שלא תינע בה אות מ"ן פשוטה ותהיה נם כן אותה שיטה מפורה בכ"ל סדר נישין וכתב בד"מ ומזה יש לדקדק שכל הסיטו' יסיו מעורו' וכן מוהגין: (לו) ואם לא פירה יש"א שהוא פשוט: (לז) ולי נראה דבמקום פינון אין להחמיר זה ופשוט כ' בכ"ח בשם כדי שיהא ספר ספר מ' ופיין מ"ם סימן ק"ל: (לח) ונשתנה צורת האות וכו' פסול אבל אם משך רחש דבמקום פינון אין להחמיר דהא כותבין על דבר שיכול להזדייף בשים כמקופידי מסירה וכב"ח כתב דאם לא פירה כדיפבר כשר אף בלא פינון ואין צריך לכתוב מחר וכ"כ לקמן סימן ק"ל וכן מוהגין בשאר מלכיו' שאין כותבין כלל אם משך רחש לכתוב

באר היטב

שבלד פשמאל מנע אבל היו"ד נופס אינו מונע מש"ה מכשיר כאן. אבל כשהיו"ד נעלם מונע פסול ואין להכשיר כלא פינון פיין כ"ש: (ל) בלבול פד שאפשר שיקרא מתנו פרין אחר סרי זה פסול כל"ל ואינו כפל סולאיל ונקראת ענין נירושין ויש בו משמעות נירושין אבל אם אם מתחת הפיקום וכו' נשתנה הענין ואין בו משמעות נירושין כלל הרי זה אינו נט כלל. הרמב"ם: (לא) הנדדים. ומגודם כתב תיקוק סיודע האותיות ואינו יודע לקרא התיבות. ותוס' פרק פגרש כתבו סיודע לקרות אותה התיבה: (לב) ס"מ ס"ל. בס"ל זה ופסיק ק"ל ס"ם סניא ראיות סעורין זה לתוך זה אבל שהנייר שבין דשיות יהי' שלו תיקו ואיפוק לי' דבפר א' אסר רחסנא ורא שנים ושלשה ספרים לא צריכה דפעורה א"כ נשפע מכאן פעם על פעורה כדי שיהא ספר א' א"נ שלא יהא אפשר לזייף ולכתוב בין שיטה לשיטה כמו שנמצא כתוב הני מעמי בסדר נישין אבל פ"ש לא נשתע פסיל ובדפשטע לישנא ל"צ דפעורה פשטע רפתם נישין אינן פעורים אלא דהכא פירי בכך וכך נוהגין בכל שאר מלכיות אינן כותבין כ"ל מעורה ולכך אפילו שלא בפקום עיגון אם מעה ובתב מעורין שאינן מעורין א"צ לכתוב נם אחר ו נתן זה לכתוב כ"ל. ולעד"ן לתראות פנים יפות שם כת מן הסוגיא ד"צ"ל מעורה דקי"ל בפה דאסר ל"צ דפעורה כאי בעי בתאי עירוי דהא עיקר הקושיא היתה ותיפוק לי' פסר א' אסר רחסנא הי' לו לתרץ דפשיר קצת מהקלף בין השורות

פתחי

בתפו' נוב"ם פי' קינ"ב' להטוחל ועל דבר המשם שאין להיוהין קולין הפלילים לא העליון ולא הפחתון. דעם הכדר נטין ידוע שמחמיר בזה חצי' במקום הכתיבה ומ"ם פלריך סיהה נק' היפב ס"ק כ"ש ס"ק כ"ש ו"ל להכשיר פרי ה' נפי' שחפי' בלא קון מקרי ' (עע"ז נח"ח פי' לו) וכן דעם רמ"ח בחי"ע פי' קכ"ה נפ"ז ומנהו הביא המ"ח רחיה והב"ש ס"ק כ"ש אף שהקיים שיכדר מהר"ם מחמיר בזה מ"מ נראה דעתו להכניס לדברי רמ"ח ומעילה מוכח שאף בלא הקון מקרי יוד ולא הביא דברי פדר מהר"ם אלא להזהיר לכסחיל. והא"ש בכ"ק ל"ל שהסיג על הרמ"ח מ"מ מכיים אם לא במקום עיגון. ואף שהפר"ח כאן ס"ק כב מסיק דאפי' במקום עיגון אין להקל לפי שיש כאן בנוי לורה אום. לא שהפר"ח סוכר דלא מקרי יוד בלא הקון אלא שהיא הזיל לשיעתו בס"ק יא דנם דיבוק מקום מקום. ואם"כ הים נפי לדי' נאות עלמו שדבוק עי' הנ"ש נדיה כ' וכיון שמהרח"ל כפי' ריל ורל"ו מסמעם דבריו אף ר"ם עצמו כסוכר שהולי' ל' שאמרו בגמ' שמעבב הוא ר"ח מון שבלד שהאל איינו דוקא בחפלין ולא כ"ש לכן במקום דחק גדול והשם עיגון כזה יש להקל. נחוסן מב דאי הי' ראוי עכ"ם לתקן המילה כדעם שבדר נטין אלא שמעלמו כ' שהכיר בטל אחד ויש לחוש אלא שיפקלקל לכן דעמי שהכליה שכוכר הנע כמו שרוא ולא"כ יקחנו ממנה ואז יצוה מעלמי לכופר חומן לפרנו אולי יעלה בידו הסיקון כסונן ויהפרנו שנים בידה ואם יפקלקל ע"י הסיקון שוב אין בריכה ונסמוך על הנסיבה הראשונה (כיו"ב כ' נ"כ הנ"ש בס"ק כו בס' כו ובס"ק מג ע"ש) ואמנם קודם הנסיבה הראשונה לא יצוד כלל בפני הבליה אז האמנם שיפרנו שנים רק יצוה ליהנו בידם נפורם בריחוק כרחוי ואח"כ יאחר לו שכשיבא בדעתו ליהנו לה שנים ונעמו בזה מבואר בחכורי מר"ב (סי' ל' יוכל לקמן סי' קכב סי"ב) בס"ד ע"ש. ומ"ש עוד בזה בביאור לסדר נטין בבנ"ד אום ס"ל ועי' בס' נגיל אם מ"ם סי' ז' שהאריך מאד בענין הקולין ולקח לו דרך לעצמו עש"ב: (לג) ויש מי שאומר כ'. עמ"מ וב"ש ועי' בס' נ"ש ס"ק לג מבקפתו לדיק בזה ועי' ס' ב"ח החדשות סי' לג סעו' ג' ס"ח החדשות הנע שנעלה מק' פרחב ובפוב בו בנפשבי חכר ' ר"פוה כמנהג ק' פרנ"ג מקום הכתיבה. ובפר דלבאורה הי' להם לכתוב מ"ל כמנהג ר"ד ומקום הכתיבה שהוא העיקר כנראה מדברי הב"י פי' קכ"ם בשוב דברי הפו' פרי"ם יכ"ם נפ"ש בלריך סיהה הנע נקרא במקום הכתיבה אך אם נדקדק בזה יפה עמו והוא בפנדקדק אמילה בדברי ב"י כו' ואני אומר דלא"מ דוקא בפנוי הפשות לריך לכתוב עיקר הפשם ס.מקום הכתיבה והשני נעבלא בל' דמתקרי כו אבל לענין קריאם הנע לריך שיהא נקרא בב' המקומות מקום שילה ומקום בהלך וכן מלאכי נמ' מהרש"ך פי' ח' ובנדון הרה"מ מיירי פפי' ל"ב בתופן

פרי

שלא לכתוב עוד בין שיטה לשיטה ועוד כדי שיהא נקרא טפי ספר מ' אבל זה תימה לפסול בלא פירה שהרי מבואר בש"ס בהסיא דפרק ב' דניעין דגא לריכה דמעורה שמדרבנן רוב הגיטין אינן מעורין ולזה י"ל דסך מירוי דהכא אינו לגמרי דהיינו שיכוסם האות שלמטה בחלל האות מלמעלה אלא קרוב לפעורה בלופן שלא יוכלו לזייף ולכתוב בין שיטה לשיטה אבל מעורה דש"ם הייט מעורה ממש אבל קשה מהא דתנן בהמגרש שיר מקלת הגע וכתבו בדף הנ' והעדים מלמטה כשר וכבר הקשה כן בב' ב"ח והעלה דתין לריך לכתוב אחר אחר' אלא במקום עיגון וכן עיקר: כגון שמשך רחש ל' לחלל ד' וכו'. אבל אם משך רחש האות לתוך חלל מ' וכדומה שאין לחוש לשום טעות לא פסלינן ליה כ"כ הד"מ ומיהו הייט דוקא בשהם אבל אם נתבטלה צורת האות פשיטא דאף בשאר האותיות מבטיל תלא וזה פשוט: יש (ורש מתורף אינו נט) כ"כ הרמב"ם בפ"ד ור"ל שהגט בטל מן התורה ואף אם נשלמת אבל אם אינו שבטיל שאות מו תיבה מ' היא כתובה על המחק שיהי' הגט בטל מן התורה וזה מנין לנו ואם משום דקתני בתוספתא פסול היינו מדרבנן ומי משום משם זיוף הין כאן ודאי פיסול מן התור' אלא משם ובפק מן התורה אינא ופסול דקתני בתוספתא לאו דוקא ור"ל פסול מספק ובפק פסול קיים ליה ודכוותה קתני בהמגרש ב' שבלמע ב' ניעין שון ונתערבו נותן שניהם לזו לפיכך אם אבד אחד מהם הרי הב' בטל ובתבו הר"ן והמ"מ דלאו בטל ממש אלא שלא יכתן לאחת מהם אבל אם נתן לאחת מהן ודאי דהרי זה ספק נירושין ע"כ וס"ל דכותה וגם בתלם בין הפיטין

אבל לפחות הדיו שקורין ניפלאפ"ן פד שנרשין כדבוקין ומ"מ נראה כמ פשין המותיות מונפיס מבשע אם המותיו מונפיס פסול אף פ"ע דנמשה אחר הכתיבה מחמת הלאו' ופיין בח"מ סי' ל"ב פסק שם אחר הכתיבה אירע שנפסק אז שאינו מוקף נויל כשר ואמן משמע כנס פסול ול"ל מ"ש שם כשר שיינו אם אינו למעה מוקף נויל אבל אם אינו מוקף נויל כין אות לאות נרע פסי ופסול שם ואמן אפ' אם נעשה אחר הכתיבה ופיין שם בב"י תירן שם תירולים ולמ"ש פסק כאומרת של שני תירולים ופיין בתשובת מ"ב סימן כ"ג כ"ד נם יל"ל בל"ח זה ניפלאפן נרע פסי דהוי כאלו נעשה מיד כן כיון דאינו רואי לסיות מוקף נויל ול"מ אפ' אם סיא אינו מוקף נויל פסול: ל הי' פסול ולא בטל אמיל ונקרא פיין נירושין ויש בו משמעות נירושין שם כרמב"ם: לא יש מי שאומר וכו' כן מדייק הב"י מתשובת הרא"ש וב"ח כתב דאיתא ע"ם בתשובה ומ"מ נראה אפ"נ דאינו בטל הכי דלריך שיהא נקרא בשני המקומות. ומעמה בנ"ד אחר דחייש' לחרוייהו יפה עבו שבאנו בנפשבי אחר דא"ב נק' אפיר בב' המקומות שהרי אף נמקום הכהוג לכתוב אלא אם כתב אחר כבר (ומ"ש בפ' קבו כב"ז בהנה) אפ"ב כבאור אלא אינו נשמע אפיר אלבני מקום הכהיבה אב"ד ע"ש ובנה"ע בב' : (לד) דהיינו שיעבוד. ובנה"ע בוס"ק ל"ב מ"ש בק"ש מלקה הנע הפיטין לא היו מעורות א"ל לכתוב נע אחר כלל רפי' בלא פינון (ע' בחסו' ב"ח המדפיס פ' לב). ועי' בחס' מ"ל פי' קיב על דבר הנע שהיו בו שני שיטין שאינן מעורות ובתב להטוחל כיון בהזכיר מעלמו שהוא חסר עינון ובלעה אבה לא נודע מקומו אבר מבואר בפ' קכ"ה ס"ח בהנע בשאר אב"ד אבואר מדברי דלשי' רק הקנם שיטין אינן העורות לא בבר רק במקום פינון ומ' בב' מיבם ליין ס' ל"ח בתחריך הרבם בבנין אב ובפקנמו לדיאל בבאם להפיב הבעבל נע אחר אפי' אם רק שני שיטין אינן מעורות זה בזה ואפי' אם נמ"ן ב' אז ד' מעורה שלמעלה עד סחוך לעורה שלמעלה הימנה רק אלא נמצא ב"ב ראם אלמ"ד מעורה שלמעה מד כמוך ל ורא אלמעלה יש לנו לחוש דאמם אמחמירין ויש לב"ד להסתמן ולדלות אם הנעל שיטן נע דבר בבר בלי בוס בקפוק אך אם הנעל יהעקם ואינו דולה ליטן בלפי רלוי בבם אז אפי' אם הנע אינו מעורה בלל בדאי הם הב"ח והלבוש ובאר פוקפים אחרונים המקילין בו' ולבך יש לחקל בנאמם הדחק אף אפילו מקום אינו בלל ע"ש: (לה) ו' דרש ל"ח: כ' הע"ז ס"ק כא הוא ולדיך לחמוק סיבם אם ול"ל ואלא אלמ"ד כי אחרי נעינן ע"ש וכ' נם סיבה ליון אם ס"ש נזה: (לו) ורב לא פירה ל"ח פשוט פסול. אמ"ש בזה בפ' הרבנם האבנה פ"ד הל"ג הל' ל"ד ואין דברי נוחים אלבי בזה: (לז) דבמקום פינון. ע' בח' אאל"ז ח"ג בס"ם מזנ(לה)אלחל ד'. אבבה"ש מ"ש וה ה בבאר חוסיו' אם נבאמו ופ' נם' קרבן נהנאל פ"ב דגיטין חוה בה"ש דבריו אלא דוקא נקפ לחלל ד' אבל לחלל אחר חוסיום לא פסול בדיעבד ודלא בב"ש ע"ש ופ' נמנ"ח סי' ל"ב בק"מ ופ' בה:

חדש

למה הינו נט דילמא תלמא קודם שנתנו לה הנע כשר וליבא לעיבר דתליה הוי אלא בעקומו וכמאן דליתיה דמי הא ודאי ליתא דהא מבשירים תלים בעידי מסירה אלמא דתליה תשבים ליה כדבתב בדוכתיה ומ"ב הבא דמפקפא לן מי התלויה הוי קודם הנתינה אז לאחר נתינה הוה ליה ספק מגורשת מן התור' ונרא' דהרב ז"ל קמי בשיטת הר"ן שבתבתי לעיל בפי' בב"ד ס"ק כ"א דבבר שיכול להזדייף ואין כאן עידי מסירה לפניהו דאין בו בלל וכבר הבנתי אליו בזה ע"ש ותו מי תמה על זה שהרי בפרק המגרש אמתני' דקתני הים מוסם לכל אחד ו' והעדים למטה את שהעדים נקרין עמו כשר כ' הר"ן נופיה ז"ל זה תופם ואינו כשר נמור אלא אחרון שבם וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' גירושין דומיא דמאי דאמרינן שנאמנו פסול ואמרינן מיישינן אמא על שאלת אלום אחמו ס"ל מיישינן אמא אל האחרון נלבד אחמו ואינו אמא אל הראשונים נמי אחמו ופ"ה ס"ל ספק מגורשת ולי אפשר דכיון שאין העדות מתברר ומוכיח הרי אלו כאינו אין כאן עדים כלל ודקאמר חיישי' אינו אלא אמא הפסול ואינו מדקאמר לחומרא מדיף אפי' אבל הר"ן ולי אחם המפקפא לן מי איכא עדות בעיקר הגע מבירה ליה לרמב"ם והר"ן דאפ"ב הוא לה ספק מגורשת מ"ב ס"ם בגע שנכת' אל דבר המזוייף דאין כאן אלא אמא הנשא בעלמא אינו אמר אלא הוא הנה ניים וחיישינן דלית לן לאמר ניים אלא אם כן אלא קיום המחקין ומבקום עיגון יש לנקל ולקיים המחקין ולי איכא עידי מסירה אבי אף בלא קיום המחקין אלא דלריכים לסניהו כשתרלם ל הבשא

אבן העזר

בנגיעת ראש שלה לחוד לא דבוק אפשר ובדבוק אפשר אחני תיקון ע"י קולפום לעשות שם צורת היו"ד כו'ל: (כ) שאף במקום כתיבתו. הב"י דאסר בן והניח אבור נתינתו אלא לענין הלכה אפשר לחוש אף במקום כתיבתו ופו"ח ד"ל חלק ואפר דאיקלחוש לפקום הכתיבה ונראיקדברי ב"י שזה ד פה לס"ש בס' קכ פעיף ז' ביש לו שם אחר בפקום הכתיבה: [כא] או ראש לפ"ד כו'. נראה דצ"ל וראש לס"ד דפכח פשיכת רגל הנין של עלי נה לפפה וראש לס"ד לפעלה פסילא אהיה פעורה אבל בחד פנייהו לא: [כב] י"א שהוא פסול. פו"ח ז"ל המה על דבר זה דהא איתא בס"נ דף ו' בעי רב פפא בין שיפה לשיפה פרו פי' שהוא פתנה שהנייר שבין דשיות יהי' שלו תיקו ואיפוק לי' דבפר א' אסר רחסנא ורא שנים ושלשה ספרים לא צריכה דפעורה א"כ נשפע מכאן פעם על פעורה כדי שיהא ספר א' א"נ שלא יהא אפשר לזייף ולכתוב בין שיפה לשיפה כמו שנמצא כתוב הני מעמי בסדר נישין אבל פ"ש לא נשתע פסיל ובדפשטע לישנא ל"צ דפעורה פשטע רפתם נישין אינן פעורים אלא דהכא פירי בכך וכך נוהגין בכל שאר מלכיות אינן כותבין כ"ל מעורה ולכך אפילו שלא בפקום עיגון אם מעה ובתב מעורין שאינן מעורין א"צ לכתוב נם אחר ו נתן זה לכתוב כ"ל. ולעד"ן לתראות פנים יפות שם כת מן הסוגיא ד"צ"ל מעורה דקי"ל בפה דאסר ל"צ דפעורה כאי בעי בתאי עירוי דהא עיקר הקושיא היתה ותיפוק לי' פסר א' אסר רחסנא הי' לו לתרץ דפשיר קצת מהקלף בין השורות

פתחי

בתפו' נוב"ם פי' קינ"ב' להטוחל ועל דבר המשם שאין להיוהין קולין הפלילים לא העליון ולא הפחתון. דעם הכדר נטין ידוע שמחמיר בזה חצי' במקום הכתיבה ומ"ם פלריך סיהה נק' היפב ס"ק כ"ש ס"ק כ"ש ו"ל להכשיר פרי ה' נפי' שחפי' בלא קון מקרי ' (עע"ז נח"ח פי' לו) וכן דעם רמ"ח בחי"ע פי' קכ"ה נפ"ז ומנהו הביא המ"ח רחיה והב"ש ס"ק כ"ש אף שהקיים שיכדר מהר"ם מחמיר בזה מ"מ נראה דעתו להכניס לדברי רמ"ח ומעילה מוכח שאף בלא הקון מקרי יוד ולא הביא דברי פדר מהר"ם אלא להזהיר לכסחיל. והא"ש בכ"ק ל"ל שהסיג על הרמ"ח מ"מ מכיים אם לא במקום עיגון. ואף שהפר"ח כאן ס"ק כב מסיק דאפי' במקום עיגון אין להקל לפי שיש כאן בנוי לורה אום. לא שהפר"ח סוכר דלא מקרי יוד בלא הקון אלא שהיא הזיל לשיעתו בס"ק יא דנם דיבוק מקום מקום. ואם"כ הים נפי לדי' נאות עלמו שדבוק עי' הנ"ש נדיה כ' וכיון שמהרח"ל כפי' ריל ורל"ו מסמעם דבריו אף ר"ם עצמו כסוכר שהולי' ל' שאמרו בגמ' שמעבב הוא ר"ח מון שבלד שהאל איינו דוקא בחפלין ולא כ"ש לכן במקום דחק גדול והשם עיגון כזה יש להקל. נחוסן מב דאי הי' ראוי עכ"ם לתקן המילה כדעם שבדר נטין אלא שמעלמו כ' שהכיר בטל אחד ויש לחוש אלא שיפקלקל לכן דעמי שהכליה שכוכר הנע כמו שרוא ולא"כ יקחנו ממנה ואז יצוה מעלמי לכופר חומן לפרנו אולי יעלה בידו הסיקון כסונן ויהפרנו שנים בידה ואם יפקלקל ע"י הסיקון שוב אין בריכה ונסמוך על הנסיבה הראשונה (כיו"ב כ' נ"כ הנ"ש בס"ק כו בס' כו ובס"ק מג ע"ש) ואמנם קודם הנסיבה הראשונה לא יצוד כלל בפני הבליה אז האמנם שיפרנו שנים רק יצוה ליהנו בידם נפורם בריחוק כרחוי ואח"כ יאחר לו שכשיבא בדעתו ליהנו לה שנים ונעמו בזה מבואר בחכורי מר"ב (סי' ל' יוכל לקמן סי' קכב סי"ב) בס"ד ע"ש. ומ"ש עוד בזה בביאור לסדר נטין בבנ"ד אום ס"ל ועי' בס' נגיל אם מ"ם סי' ז' שהאריך מאד בענין הקולין ולקח לו דרך לעצמו עש"ב: (לג) ויש מי שאומר כ'. עמ"מ וב"ש ועי' בס' נ"ש ס"ק לג מבקפתו לדיק בזה ועי' ס' ב"ח החדשות סי' לג סעו' ג' ס"ח החדשות הנע שנעלה מק' פרחב ובפוב בו בנפשבי חכר ' ר"פוה כמנהג ק' פרנ"ג מקום הכתיבה. ובפר דלבאורה הי' להם לכתוב מ"ל כמנהג ר"ד ומקום הכתיבה שהוא העיקר כנראה מדברי הב"י פי' קכ"ם בשוב דברי הפו' פרי"ם יכ"ם נפ"ש בלריך סיהה הנע נקרא במקום הכתיבה אך אם נדקדק בזה יפה עמו והוא בפנדקדק אמילה בדברי ב"י כו' ואני אומר דלא"מ דוקא בפנוי הפשות לריך לכתוב עיקר הפשם ס.מקום הכתיבה והשני נעבלא בל' דמתקרי כו אבל לענין קריאם הנע לריך שיהא נקרא בב' המקומות מקום שילה ומקום בהלך וכן מלאכי נמ' מהרש"ך פי' ח' ובנדון הרה"מ מיירי פפי' ל"ב בתופן

פרי

שלא לכתוב עוד בין שיטה לשיטה ועוד כדי שיהא נקרא טפי ספר מ' אבל זה תימה לפסול בלא פירה שהרי מבואר בש"ס בהסיא דפרק ב' דניעין דגא לריכה דמעורה שמדרבנן רוב הגיטין אינן מעורין ולזה י"ל דסך מירוי דהכא אינו לגמרי דהיינו שיכוסם האות שלמטה בחלל האות מלמעלה אלא קרוב לפעורה בלופן שלא יוכלו לזייף ולכתוב בין שיטה לשיטה אבל מעורה דש"ם הייט מעורה ממש אבל קשה מהא דתנן בהמגרש שיר מקלת הגע וכתבו בדף הנ' והעדים מלמטה כשר וכבר הקשה כן בב' ב"ח והעלה דתין לריך לכתוב אחר אחר' אלא במקום עיגון וכן עיקר: כגון שמשך רחש ל' לחלל ד' וכו'. אבל אם משך רחש האות לתוך חלל מ' וכדומה שאין לחוש לשום טעות לא פסלינן ליה כ"כ הד"מ ומיהו הייט דוקא בשהם אבל אם נתבטלה צורת האות פשיטא דאף בשאר האותיות מבטיל תלא וזה פשוט: יש (ורש מתורף אינו נט) כ"כ הרמב"ם בפ"ד ור"ל שהגט בטל מן התורה ואף אם נשלמת אבל שבטיל שאות מו תיבה מ' היא כתובה על המחק שיהי' הגט בטל מן התורה וזה מנין לנו ואם משום דקתני בתוספתא פסול היינו מדרבנן ומי משום משם זיוף הין כאן ודאי פיסול מן התור' אלא משם ובפק מן התורה אינא ופסול דקתני בתוספתא לאו דוקא ור"ל פסול מספק ובפק פסול קיים ליה ודכוותה קתני בהמגרש ב' שבלמע ב' ניעין שון ונתערבו נותן שניהם לזו לפיכך אם אבד אחד מהם הרי הב' בטל ובתבו הר"ן והמ"מ דלאו בטל ממש אלא שלא יכתן לאחת מהם אבל אם נתן לאחת מהן ודאי דהרי זה ספק נירושין ע"כ וס"ל דכותה וגם בתלם בין הפיטין

אם כפרין קולו של יוד ויש ליזהר כזה ובפדר מסר"מ מחמיר בזה ע"ש: כמ שאין האותיות מונפיס משמע אם האותיו מונפיס פסול אף פ"ע דנמשה אחר הכתיבה מחמת הלאו' ופיין בח"מ סי' ל"ב פסק שם אחר הכתיבה אירע שנפסק אז שאינו מוקף נויל כשר ואמן משמע כנס פסול ול"ל מ"ש שם כשר שיינו אם אינו למעה מוקף נויל אבל אם אינו מוקף נויל כין אות לאות נרע פסי ופסול שם ואמן אפ' אם נעשה אחר הכתיבה ופיין שם בב"י תירן שם תירולים ולמ"ש פסק כאומרת של שני תירולים ופיין בתשובת מ"ב סימן כ"ג כ"ד נם יל"ל בל"ח זה ניפלאפן נרע פסי דהוי כאלו נעשה מיד כן כיון דאינו רואי לסיות מוקף נויל ול"מ אפ' אם סיא אינו מוקף נויל פסול: ל הי' פסול ולא בטל אמיל ונקרא פיין נירושין ויש בו משמעות נירושין שם כרמב"ם: לא יש מי שאומר וכו' כן מדייק הב"י מתשובת הרא"ש וב"ח כתב דאיתא ע"ם בתשובה ומ"מ נראה אפ"נ דאינו בטל הכי דלריך שיהא נקרא בשני המקומות. ומעמה בנ"ד אחר דחייש' לחרוייהו יפה עבו שבאנו בנפשבי אחר דא"ב נק' אפיר בב' המקומות שהרי אף נמקום הכהוג לכתוב אלא אם כתב אחר כבר (ומ"ש בפ' קבו כב"ז בהנה) אפ"ב כבאור אלא אינו נשמע אפיר אלבני מקום הכהיבה אב"ד ע"ש ובנה"ע בב' : (לד) דהיינו שיעבוד. ובנה"ע בוס"ק ל"ב מ"ש בק"ש מלקה הנע הפיטין לא היו מעורות א"ל לכתוב נע אחר כלל רפי' בלא פינון (ע' בחסו' ב"ח המדפיס פ' לב). ועי' בחס' מ"ל פי' קיב על דבר הנע שהיו בו שני שיטין שאינן מעורות ובתב להטוחל כיון בהזכיר מעלמו שהוא חסר עינון ובלעה אבה לא נודע מקומו אבר מבואר בפ' קכ"ה ס"ח בהנע בשאר אב"ד אבואר מדברי דלשי' רק הקנם שיטין אינן העורות לא בבר רק במקום פינון ומ' בב' מיבם ליין ס' ל"ח בתחריך הרבם בבנין אב ובפקנמו לדיאל בבאם להפיב הבעבל נע אחר אפי' אם רק שני שיטין אינן מעורות זה בזה ואפי' אם נמ"ן ב' אז ד' מעורה שלמעלה עד סחוך לעורה שלמעלה הימנה רק אלא נמצא ב"ב ראם אלמ"ד מעורה שלמעה מד כמוך ל ורא אלמעלה יש לנו לחוש דאמם אמחמירין ויש לב"ד להסתמן ולדלות אם הנעל שיטן נע דבר בבר בלי בוס בקפוק אך אם הנעל יהעקם ואינו דולה ליטן בלפי רלוי בבם אז אפי' אם הנע אינו מעורה בלל בדאי הם הב"ח והלבוש ובאר פוקפים אחרונים המקילין בו' ולבך יש לחקל בנאמם הדחק אף אפילו מקום אינו בלל ע"ש: (לה) ו' דרש ל"ח: כ' הע"ז ס"ק כא הוא ולדיך לחמוק סיבם אם ול"ל ואלא אלמ"ד כי אחרי נעינן ע"ש וכ' נם סיבה ליון אם ס"ש נזה: (לו) ורב לא פירה ל"ח פשוט פסול. אמ"ש בזה בפ' הרבנם האבנה פ"ד הל"ג הל' ל"ד ואין דברי נוחים אלבי בזה: (לז) דבמקום פינון. ע' בח' אאל"ז ח"ג בס"ם מזנ(לה)אלחל ד'. אבבה"ש מ"ש וה ה בבאר חוסיו' אם נבאמו ופ' נם' קרבן נהנאל פ"ב דגיטין חוה בה"ש דבריו אלא דוקא נקפ לחלל ד' אבל לחלל אחר חוסיום לא פסול בדיעבד ודלא בב"ש ע"ש ופ' נמנ"ח סי' ל"ב בק"מ ופ' בה:

חדש

למה הינו נט דילמא תלמא קודם שנתנו לה הנע כשר וליבא לעיבר דתליה הוי אלא בעקומו וכמאן דליתיה דמי הא ודאי ליתא דהא מבשירים תלים בעידי מסירה אלמא דתליה תשבים ליה כדבתב בדוכתיה ומ"ב הבא דמפקפא לן מי התלויה הוי קודם הנתינה אז לאחר נתינה הוה ליה ספק מגורשת מן התור' ונרא' דהרב ז"ל קמי בשיטת הר"ן שבתבתי לעיל בפי' בב"ד ס"ק כ"א דבבר שיכול להזדייף ואין כאן עידי מסירה לפניהו דאין בו בלל וכבר הבנתי אליו בזה ע"ש ותו מי תמה על זה שהרי בפרק המגרש אמתני' דקתני הים מוסם לכל אחד ו' והעדים למטה את שהעדים נקרין עמו כשר כ' הר"ן נופיה ז"ל זה תופם ואינו כשר נמור אלא אחרון שבם וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מה' גירושין דומיא דמאי דאמרינן שנאמנו פסול ואמרינן מיישינן אמא על שאלת אלום אחמו ס"ל מיישינן אמא אל האחרון נלבד אחמו ואינו אמא אל הראשונים נמי אחמו ופ"ה ס"ל ספק מגורשת ולי אפשר דכיון שאין העדות מתברר ומוכיח הרי אלו כאינו אין כאן עדים כלל ודקאמר חיישי' אינו אלא אמא הפסול ואינו מדקאמר לחומרא מדיף אפי' אבל הר"ן ולי אחם המפקפא לן מי איכא עדות בעיקר הגע מבירה ליה לרמב"ם והר"ן דאפ"ב הוא לה ספק מגורשת מ"ב ס"ם בגע שנכת' אל דבר המזוייף דאין כאן אלא אמא הנשא בעלמא אינו אמר אלא הוא הנה ניים וחיישינן דלית לן לאמר ניים אלא אם כן אלא קיום המחקין ומבקום עיגון יש לנקל ולקיים המחקין ולי איכא עידי מסירה אבי אף בלא קיום המחקין אלא דלריכים לסניהו כשתרלם ל הבשא

פיש ניכר היטב כין ו' ליו"ד ה נם א סם יכסב ס"ם דכיון פיש יו פיל"ל בלא לעשום כן וכל התסיה בסיל ולא פיכה כי ואם נשתם לא פלא ב סם ליינפי לעיל כפעיף עז ג וכן תירת בתפו' הרמב"ן סי' קמח ד כ"י לדפם מפו' הרא"ש בהכיא הפור ה פוה בסם הרמב"ם בפ"ד ובתב ה"ה שאם שבואר בתוספתא ובירושלמי סם

ביאור הגר"א

(כב) לריך כו'. פו' פ"ם ג' נר"ם ולוריכיה כו': (כג) ויש פי כו'. פיבי. ל"ד כ' בני חדם כו' אלמא דמיהם שניהם קפדינן וכ' פרחשונים פ"ל דאין הקפידה שם אלא על מקום הכתיב' ועפי' קכח: (כד) ונוהגין לפרום. כדי שלא יהא נע הרגוי לפאריף ד"מ בשם מדרים: (כח) ואם לא כו'. הוא שמוה דבנמ' כ' אמרי ל"ל דמפורש ויכול להזדייף נ"כ כשר: (כו) ויזהר כו' ואם כו':

ביאור הגר"א

(כב) לריך כו'. פו' פ"ם ג' נר"ם ולוריכיה כו': (כג) ויש פי כו'. פיבי. ל"ד כ' בני חדם כו' אלמא דמיהם שניהם קפדינן וכ' פרחשונים פ"ל דאין הקפידה שם אלא על מקום הכתיב' ועפי' קכח: (כד) ונוהגין לפרום. כדי שלא יהא נע הרגוי לפאריף ד"מ בשם מדרים: (כח) ואם לא כו'. הוא שמוה דבנמ' כ' אמרי ל"ל דמפורש ויכול להזדייף נ"כ כשר: (כו) ויזהר כו' ואם כו':

זהב

שסרבב הנע להדדי והשאר דבין השיטין יהי' שלו ועירוי הכתב של השורות פאי בעי הכא ואם נראה לדקדק בלשון דאמר ל"צ דפעורה לסה אפר ל"צ הי' לו לוסר הב"ע בפעורה ונם דל"ת של דפעורה אינו פיושב שפיר אלא נלע"ד דהבעיין הי' פסופק אם לריך שיהי' אפי' בין השיטות להאשה וע"כ לריך שיהא שלם בין השיטות וכא סני שיהא נחתך שם החלק ההוא אף אם ישתייר בכל קצה קצת וכ"ז פריך פשיטא דפסול דאם ספר א' א"ר בעינן והיינו שנם החלק שבין השיטין יהי' שלם דאז הוא דוקא ספר א' ופתרצינן ל"צ דפעורה פי אין לך ראי' סן הפסוק דהפסוק לא איצטרך לבין השיטות אלא לענין כתב הנע שיהיו השורות סעורין זה לתוך זה אבל סתקלף הפנוי סן שיטות לא פיירי קרא והיינו בעיין ונשאר בתיקו וא"כ קרא סורה על העירוי של הכתב וע"כ הוא הכרח לנו. עוד הקשה סו"ח ז"ל פס"ש בס' ל"ל ששייר סקצת הנע וכתבו בדף השני שכתבו שני דפין כשר וחא לא הוה מעורה שורה של סוף עסוד הראשון עם שיטה הראשונה של עסוד השני זה נראה לתרץ דוראי השבינן עסוד השני כאלו הוה נכתב ספס תחת עסוד הראשון לסמה יראיה ספתוחות וסתיפות דחשבינן כך לענין שיעור שתחי' פתוחה או סתוסה כדאיתא בהלכות תפילין ה"נ כן הוא ונמצא מה שפוסך לסמה בשורה התחתונה הוא כאלו נמשך לשיטה הראשונה של עסוד תב' כ"ז נ"ל נכון והנון בענין דין הסעורה דהוא הכרח ע"פ הפסוק ובדברשנו ונה

מסמנת מסמני וכ"כ כמ"מ: **לה** ופכשיו נכנו להחמיר וכו'. מיכו נמקו פינון מו **בדיעבד** כשר מפי' חיכו מקויים כיון דמיתי פ"מ וכסי' קכ"ד כתבתי היכא דמיכא מסם דוף לריכים פ"מ להיות נסיכו ופיין כ"י מיזה נקרא תורף וזמן נקרא נ"כ תורף: **לו** נט שנמצא קרוע • פי' תשובת מ"כ פסי' כ"נ מפי' מס קרוע לתוך כתות והוא מתורף כשר לכ"ע ליתן לס כגט לכתחלה כשמיכו קרע שתי וערב והייכו כשכתו' מיכו מסתכה מפ"נ דהשתא מיכו מוקף נויל למעשה כשר כיון שנעשה מחר שכתיבה כמ"ס נסמוך ופיין עוד שם סימן כ"ד ומ"ש כ"ד סי' ר"ס ומס נמלק שוס מות פסול חיירי נשתתה מות וכ"כ נש"ך שם והט"ז כתב נ"כ בסימן זה כל **קרע** שכשר נס"ת כשר כמן ומ"מ נרחה למעשה מין להקל שלא נמקום הדחק מס נקרע תוך המות ופיין נתשובת כן ששון סימן ל' כמה חילוקי דיכים בזה והביא שם תשובת כ"י שפ"ק מפי' נקרע

מדליח מסמנת מסחכם ח"מ נ"ס: (לד) ונט. מיהו נמקום פינון מו נדיעבד כשר לפיכו מיכו מקויים כיון דמיכא פיכי ופירה. ופיין נ"י מיזה נקרא תורף. וזמן נקרא נ"כ תורף נ"ס: (נה) **קרוע**. פיין נתשובת מ"כ סימן כ"נ מכיכו מס קרוע

באר היטב — להוך המות והוא מתורף כשר לכ"ע **ליתן לה** הגט לכתחלה כשמיכו קרוע שתי וערב. והייכו כשהמות מיכו מסתכה ומ"מ למעשה מין נהקל שלא נמקום הד"ק מס נקרע תוך המות. ופיין נש"ך מ"מ סימן נ"נ ס"ק ז' מש"ש. ופר"ח כמן מולק עליו ע"ש.

זהב — מן התורף אינו נט. נראה דאפי' אין כתוב שום דבר **על** תפחק אלא חלל נ"כ אינו נט דשמא חי' שם כתוב דבר

טורי פתחי תשובה — (נה) **שנמצא קרוע**. כל מפי' מס וקפי' מלחריו ע' פיעב כמ' נ"ש עבולל כו כמה מדוקי ריכים ועי' עוד כפר"ח וכמ' כ"מ מנש: (מ) ואם לאו מיכו נט. ע' כמטו' הרדכ"ז מ"ש מקפ"ח:

פרי חדש — כ (שנמצא קרוע ס"ז וכו') כ' המחבר ז"ל נתשובה בסימן ח' שמס נמצא שלא פי' קרוע ס"ז מ"מ כיון שפ"י כ"ד נקרע קרע כ"ד קריכן כיס וזה פשוט ונדולה מא כ' הרא"ש נתשובה דאם ניכר שנעשה נכסין ולא ממילא אפי' בלא ס"ז פסול. כ' נספר הכרומות הביאו הריב"ש נתשו' פי' שפ"ג דאם נקרע לכ' גרע מס"ז וכפסק המחבר נח"מ סי' נ"ב. עוד כ' הרב הל"ל נתשו' הכ"ל שאם חלי הפליון של שנשמש וכו' ואם לא היה נט) כ' המחבר ז"ל נתשו' פי' ס' וז"ל כ"ל דהא נמחק לא נעשנע אם היה יכול לקרות אפי' נטופס היא ול"ד נגע שיש בו מחק לא חלוי דשלא מנ ופו כשר דהתם מיירי כשלא נמחק בו אלא אות לא תיבה וכמבואר בדברי הרמב"ם ומ"ה שלא מנופו כשר אבל הא דנמחק מיירי בנמחק לא נעשנע כולו לא רובו וכדדייק ליטא דהמ"מ שכ' דהא לאו כ' הוא שאין בהשה מתנרשת אלא בכתב ולא שייך טמר דהא לאו כ' הוא אלא בנמחק כולו לא רובו והכי דייק ליטיה דהרמב"ם דסתם וכ' נמחק לא נעשנע דמשמע שכל הנע נמחק ולפחות רובו ומפני שהמחק והנעשנע נפל בכולו לא רובו אפי' נטופס היה נט ותמהתי על מי שאמר שבטופס היה מן התור' דא"כ לפי דבריו אם לא כ' אלא התורף בלבד דסייט שם המים ושם האשה והזמן וכרי את מותרת לכל אדם כשר מן התורה וזה סדבר לא אלה אל הדעת שאם אין שם תיבות קוטרות הענין שהוא מנרש אותה ביאלך תתנרש בו ושוב יש לתמוה עליו דא"כ לפי דבריו דעיקר הוא דרבנן ותורף הוא דאוריתא ביאלך אמרו שהזמן הוא מכלל התורף והרי הזמן היה אלא מדרבנן אלא ע"כ יש בתורף דבר שהוא מדרבנן וכן יש בטופס דברים שהם מדאוריתא ואל"כ אין ראי' ממ"ש הרמב"ם דהיה גם לשון דבתורף דוקא מיירי ולא בטופס אלא אפי' בטופס מיירי ואפ"ה היה נט משום דכיון דכולו לא רובו נעשנע אין כאן כ' ובהכי אתי שפיר מה' דתני בתוספתא בין נמחק לא נעשנע ובין נקרע קרע ב"ד בהדי דנקרע קרע ב"ד ומי אפי' בטופס ס"ז גם בטל חם פשוט ומבואר בדברי הרמב"ם שהתם וכ' מיהו קרע ב"ד שתי וערב ולא חילק בין טופס לתורף וכן מבואר בדברי מ"מ עכ"ל והיא"רכתי להמתיק כל דבריו לפי שרוצה בטלם הינם מתורין בלא הנה מה שדקדק הרב ז"ל מדברי הרמב"ם והמ"מ דמיירי בנמחק לא נעשנע כולו לא רובו זאפי' בטופס היה דקדוק ולא מיירי הרב אלא בתורף שזהו עיקר הנע ולזה כ' שאם נמחק לא נעשנע אם יכול לקרות אותן האותיות המטושטשות כיון שבטאם שלן קיימת כשר אפי' אם כל התורף כך דהא הטשטוש כמו שהיה כיון שיכול לקרותו הם לאו שהיה יכול לקרות אפי' אות א' היה נט ובטל מן התורה כיון שאין בתורף שלם חבו שהתם הרמב"ם ולא ביאר דמיירי בנעשנע רובו דוקא כדבר המחבר ז"ל משום דבכל נוונא מיירי ולא הולרך הרב לבאר דמיירי בתורף מרוב פשיטותו דכיון דכ' היה נט כבר ידוע לכל דטובא היה מן התור' דאי כדברי מהריק"ש ז"ל דמיירי דוקא בנעשנע רובו כו' אמי הו"ל למרשי אלא ודאי כדאמרן ומה שדקדק מדברי הרמ"ם שכ' דהא לאו כ' הוא שאין בהשה מתנרשת אלא בכתב. נ"ז היה כלום דבוונת הרמ"ם היא פשוטה שכיון שאותו מקום המטושטש היה יכול לקרות נמלא חסר מהנע לותן אותיות וכאלו לא נכתב דמי ואין בהשה מתנרשת אלא בכ' ואין כאן בכרת כלל דמיירי בנעשנע רובו לאותן שנם מדברי הרמ"ם ליכא למידק מידי. גב מה שתמה על מי שאמר שבטופס היה מן התור' שאם אין שם תיבות קוטרות הענין האיך מתנרשו בו הנה קודם נואי להשיב על דבריו לריך אי' תורף המוזכר בכל מקום: נרסינן בפ' כל הנע הכותב טוכסי ניטין לריך שיהיה מקום האשה ומקום הזמן ואמר שמואל לריך שיהיה מקום הרי את מותרת לכל אדם וכ' רש"י שנב זה עיקרו של נט וא"כ שמפי' מהכה דמקו' האים ומקו' האשה ומקו' הזמן וכ"כ הטור בפי' קכ"ג והרמב"ם בפ"ד וכ"כ הרא"ש בפשו' כלל מ"ה דהרי את מותרת לכל אדם הרי הוא בכלל תורפו של נט זכי היכי דבפי' שיכתבנו לשמה לריך שיכתבנו לשם הרמות ומשמע ודאי דלדעת רוב הפוסקים דס"ל דודין הוא שיכולה מקום דכוי' נעשה דלא אפשיטא בהמנרש הוא בכיקה דאוריתא' לאומרא ס"ל ודין הוי בכלל התורף ולא נמלא חולק בזה כ"א הרמב"ם שכ' בפ"א מה' גירושין נופו של נט הרי את מותרת לכל אדם ואמ"ם בנטה הנע הזכירו לא משמע הכם לפיכונא שאם לא כתבו דהוא אפק מנורשת אלא דלכתחל' לריך לכותבו כלבר עוקם הנע ומעתה פ"כ לפיער דבפק כתם מקום וכרבנן דנופו של נט אינו אלא הרי את מותרת לכל אדם וטעמו ז"ל מקום הנע ולא נמלא חולק בזה כ"א הרמב"ם שכ' בפ"ד

שלא סבפל מקיים הגט עיין במ"מ : (מב) והי"ם כתבתם וכו' . מלשון הגאות הרב משמע נם בנמצאים מי שפוסל אבל סתיין במ"מ ירמה דכ"מ מודו בנמצאים דלא מהני עידי מסירה ולא סיגנו רק בקרוע שתי וערב : (מג) בקולמוס של כסף נם בס"ת פסק כן כי"ד ס"ר רפ"ח אבל בספיף ד' לעיל לא פסל רק בבדל וכמדומה שלף בס"ת מקילין לכתוב בקולמוס של קנה לכתחלה : מקנה

כא ם לא) בד"א כשהיה הגט יוצא מתח' ידה בעידי חתים' ואין שם עידי מס רה אבל אם יש עדים שנמסר לה הגט בפניהם והיה כשר הי"ז כשר אע"פ שהיה תורף הגט על הסחק או בין השיטין או שהיה קרוע שתי וערב כשנתן לה בפניהם י [כד] ויש מי שפוסל בקרוע שתי וערב לז (מב) לב) וה"ם כשנמצאים עד בשיגן יכולין לקרותו) (כ"כ כ המ"מ) : נקרע שתי וערב כשר לא כרשב"ם : לז והי"ם כשנמצאים עיין במגיד כתב נמצאים

כעקורה סוא מר"ז סבא בולא שילוח חצי' כתב אבי פלוני מגרש אם אשתי כשר ור"ל בעדי מסירה: לב) וה"ם כו'. במ"מ כ' בנזה אף ארמב"ם פוסל דאין האיש מתגרשת אלא בכתב והאי לאו כתב הוא וי"מ בדברי הרמב"ם ע"ש :

ביאור הגר"א

בתוספתא שם: לא) בד"א כ'. בירושלמי שם נתקרע ס"ז פסול בשלא נתקרע בקרע כ"ד כו' על העלה של זיס לא הרמב"ם ע"ש :

טורי זהב

אחר ונפתח כפ"ש בסעיף ס"ו ולענין פתח בחתיכת העדים עיין נ"כ מה שכתבתי בסעיף ס"ו : [כד] ויש מי שפוסל בקרוע כו'. ואם נקרע הגט תוך האות אם הוא פוסל בס"ת ותפילין פסול גם בגט בגלע"ד :

פרי חדש

גופו של גט הרי את מותרת לכל אדם ר"י אומר ודין דיסוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין וכו' שמעי' מדר"י מיהא דתקון רבנן טופס גיטין וכ"מ מדברי רש"י דאמא דמבטיא לן מי בעי' לכתב ודין וכעיגן למפשטא מהניא דאתקין רב בגיטי וכו' ואילו ודין ל"ק ודמיגן וליטעמיך כולהו מי קאמר ופרש"י כל שאר דברים הנכתבין בגט כגון די תה יין וכו מי הזכירם רבא בתקנה זו אלא אפ"ג דלא אזכריהו רבא בעיגן דליכתביהו ע"כ משמע דשאר מילי אמי בעיגן לכתביהו ומיהו מהכא ליכא למשמע אלא דלכתחלה בעי' לכתביהו דומיא דמיומא דגן ולעלם לא הוי אלא לשופרא דמילתא משום לגז לגיעת רש"י ואף להרמב"ן דס"ל דלעניין גיטין לא קי"ל כר"י דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו וסייע דאמרי' בגמ' מיומא דגן לאפוקי מדרב יוסי מ"מ לא אתקין רב אלא לשופרא דמילתא דאמנו גט דס"מ אתקין בכל הגיטין להיות הסופרים רגילים בו וכן הסיא דאמרינן ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רב ז מרב נחמן דאמר היום אי אם אשתי ולמחר אם אשתי אפ"ג דהרמב"ם בפ"ח פסק שאינם מגורש מ"מ ס"מ כי קא"ל בפי' ולמחר אם אשתי אבל בסתם כמפרש לעלם דמיא וכמ"ש הט"מ וזה פשוט וה"ב מאי דאתקין רב ולעלם אינו אלא לשופרא דמילתא בתופן דלכ"ע אפי' לדעת הרמב"ם מאי דאתקין רב בגיטי מיומא דגן ולעלם אינו אלא לשופרא דמילתא ומלתא דפשיטא דאי לא כ' בגיטא מיומא דגן ולעלם ואתגרשה שתשא לכתחילה ולא אלימא הך תקנתא דרב מהא דאיתא בפרק כל הגט דגזרינן טופס אטו תורף ואתע"כ הפליגה לעיל בפי' קכ"ג פס"ו דדוקא לכתחלה אבל בדיעבד מיהא מכשירים וכ"ם בהך תקנתא דרב דקליגא טובא דאית לן לאכשורי בדיעבד ומעתה אם באנו לדמו' שאר טופס הגט למיומא דגן ולעלם אם נתגרשה בגט שאין בו שום טופס אלא תורף בלבד תשא לכתחלה אלא דלא משמע הכי דהא אמרי בגמרא דלא ליכתב אינרת דמשמע אינרת אלא אינרת ופרש"י דלא ליכתב אינרת שיבוקין ביו"ד דמשמע אינרא לשון גט ע"כ ואפ"ג דכי מפרש' ליה לשון גט ליכא לערעורי מ"ז דומיא דזיבא דאי' בפ"מ מרי עוקר משמעו' התיבה וכמאן דליתא דמיא ומה בכך הרי מיים ע מן הטופס הוא אלא משמע דס"ל גרש"י דאפי' אחר מיבה ל' מן הטופס מיפסול מדרבנן שהרי כל הפוסקים הסכימו דבכל הני דקתוקי הגט פסול מדרבנן לפחות מיבה ונם דעת הטוס' ברש"י שכתבו וז"ל ולא לכתוב אינרת ביו"ד דמשמע אינרא אע"ג דבאינרת מן הדין אין יו"ד מ"ש אינרא שהוא לשון גט רגילו' לכותבו ביו"ד לפי שאינו כ' בעברי ע"כ ופי' לפי' שהוקשה להם דכיון דבאינרת לא בעי יו"ד מפתמא ה"ה לאינרא דהוי לשון גט אמי דלא בעי יו"ד ואף דנכתוב אינרת בלא יו"ד אחי לפשטי ולמימר דהוי ל' אינרא ותירלו אפיר דאינרא שהוא לשון גט רגילו' לכותבו ביו"ד וכיון דאינרת כתבו לה בלא יו"ד תו לא אתי למעטי שהוא ל' גט ומ"כ גם לדבריהם משמע דאף במידי דליכא ימיהם לאינרא דבטל וכיולא כיון שמתבטל משמעות המלה מפסיל מדרבנן וסבי מוכח ממ"ש הטיס גבתות נס' הקומץ מעט' היה בגט שהי' דלי"ת של כדת משה קטנה כמו יו"ד והבית רבינו מאיר בשם יש אומרים ולא מיפס והכשירו ע"כ משמע דהא לאו הכי חסרון אות בטופס מפסיל מדרבנן ריהם שכן דעת הרמב"ם שהרי כ' בפ"ד וז"ל לא יכתוב ודין ביו"ד שמא יקרא הקורא ודין כלשון תשבש יפי' ביני ובינך ובינה הבי' בפי' קכ"ו כלומר ומלא מתבטל משמעות הודין ע"כ ולדעת הרב ז"ל אדין אינו מיכוכא אלא כשאר טופס הגט ולעיל בפ"ק זה כיאתרתי עשמו ע"ש ומ"כ מה שהגיל משמעות הודין והרב ז"ל סיים לשם דהוי גט פסול אלא משמע ודאי נם הרמב"ם הזכר הרב ז"ל מן הטופס דמפסיל מדרבנן מיבה שהרמ"מ כתבו' בפי' דתקון ור"י כמתני' דהמגרש העתיק הטופס המורגל לכתיב בגיטין והא דתיקון בגט' ולעשמיך כולהו מי קאמר אינו כפרש"י אלא ר"ל דהא מיבה הרי את מותרת לכל אדם דלכ"ע לריך ולא קאמר ס"ג ודין לא קאמר וכן פי' הרשב"א גופיה בחדושיו גם מלינו להמחבר ז"ל בתשו' שאלה בפי' ס' שכ' דאפי' חסר אלא שבוקין אין בכך כלום כיון דלאו בתקום תורף הוא והבית רמיה מתשו' הרשב"א ותשו' הרמב"ן שבבית בב"י והרב לא נדק בזה להקל בפשיטות בטופס כשחסר תיבה א' משום דהרשב"א אזיל לטעמיה שפסק כפי הגאונים דכל הני דקתוקי דהמגרש דוקא כשהבעל מעתיר ולדידהו פשיטא שאם חסרה תיבה א' מן הטופס שהגט כשר ואף לכתחלה אבל לטעם היכא דליכא עיגון יש לנו לחוש לפנרת הרמב"ם ורש"י והטוס' דמפסלי בחסר תיבה א' מן הטופס וכן נשאל מהריב"ל מ"נ בפי' ס"ט על גט שכ' הסופר וי"ו דוכדו כ"כ מרוכה דיוקא דלא חכים ולא טיפש היה טועה וקורא וכדן בגי"ן והעלה דאין להקל אולם במקום עיגון שהבעל בארץ מרחקים במקום שאין השיירות מצויות שאז כדיעבד דמי ואף אם לא נתגרשה תתגרש לכתחלה מ"ל כשכבר נתגרשה והבעל אינו בפניהם ולי נראה דכיון שרבו המקילין והגאונים מבללים קבלת הגאונים תבריע ובפרט במידי דרבנן וכיון שנתגרשה תגשא לכתחלה אף שהבעל בפניהם וכ"ם סיבא דאיכא עיגון שתתגרש לכתחלה ומהריב"ל נושיה בתשו' ח"א סי' כ"ד נמשך אחר תשו' הרשב"א וכ' שאפי' חסר תיבת ושלמה שאין בו שום חשש וזהו ספר מ"ש בח"ג ומ"מ דבריו האחרונים עיקר להחמיר וכדכתיבנא . הכלל העולה מכל זה ס"ם חסרה תיבה א' מן הטופס שלכתחלה לא תתגרש בגט זה ואם נתגרשה תגשא לכתחלה ובמקום עיגון אף לכתחל' תתגרש בו וה"ה במיומא דגן ולעלם בשאר גיטין דלא הוי אם בטל מ"ש חסרה תיבה א' מן הטופס שלכתחלה לא תתגרש בגט זה ואם נתגרשה תגשא לכתחלה

ואכתי אם נגן לברורי בתרי דפליגי רבוותא היכא דכתב למהך לאתנסבא אי לריכין לכתב נמי והרי אם מותרת לכל אדם אם לא דמקלא מרבוותא כתבו דלריך לפי שבכלל להתנסבא אינו אלא היתר גמור אבל לא כאומר מהך מזנותיך דלא אפשיעא והוה לה ספק מגורשת ואיכא מאן דאמר דה"מ כי קאמר בפירוש מהך מזנותיך אבל בסתם מותרת היא לכל דבר והרמב"ן מן המחמירין וכתב וקרוב אני לומר שאם נשאת אלא שזהו נוסח של גט פ"כ ורחוי לאוב לדבריו להחמיר והוה לה ספק מגורשת ואיכו אי כתב בתר הכי ספר חרוכין או אגרת שבוקין וגט פטורין הוה ליה כהרי אם מותרת לכל אדם דאנסי לכולי עלמא ואפי' איתא דהרמב"ן פליג בהא וכתו שנרא' מלשון הרשב"א בתשו' ומל' המ"מ בפ"ד אין טעם כלל לפירוש זו ואל הבנתי בדברי הרב"י שכ' דמדברי הרמב"ם והרא"ש שכתבו אתם דנופו של גט הרי את מותרת לכל אדם משמע דס"ל גרש"י דאפי' חסר תיבה א' מן הטופס מיפסול מדרבנן שהרי כל הפוסקים הסכימו דבכל הני דקתוקי הגט פסול מדרבנן לפחות תיבה ונם דעת הטוס' ברש"י שכתבו וז"ל ולא לכתוב אינרת ביו"ד דמשמע אינרא אע"ג דבאינרת מן הדין אין יו"ד מ"ש אינרא שהוא לשון גט רגילו' לכותבו ביו"ד לפי שאינו כ' בעברי ע"כ ופי' שהוקשה להם דכיון דבאינרת לא בעי יו"ד מפתמא ה"ה לאינרא דהוי לשון גט אמי דלא בעי יו"ד ואף דנכתוב אינרת בלא יו"ד אחי לפשטי ולמימר דהוי ל' אינרא ותירלו אפיר דאינרא שהוא לשון גט רגילו' לכותבו ביו"ד וכיון דאינרת כתבו לה בלא יו"ד תו לא אתי למעטי שהוא ל' גט ומ"כ גם לדבריהם משמע דאף במידי דליכא ימיהם לאינרא דבטל וכיולא כיון שמתבטל משמעות המלה מפסיל מדרבנן וסבי מוכח ממ"ש הטיס גבתות נס' הקומץ מעט' היה בגט שהי' דלי"ת של כדת משה קטנה כמו יו"ד והבית רבינו מאיר בשם יש אומרים ולא מיפס והכשירו ע"כ משמע דהא לאו הכי חסרון אות בטופס מפסיל מדרבנן ריהם שכן דעת הרמב"ם שהרי כ' בפ"ד וז"ל לא יכתוב ודין ביו"ד שמא יקרא הקורא ודין כלשון תשבש יפי' ביני ובינך ובינה הבי' בפי' קכ"ו כלומר ומלא מתבטל משמעות הודין ע"כ ולדעת הרב ז"ל אדין אינו מיכוכא אלא כשאר טופס הגט ולעיל בפ"ק זה כיאתרתי עשמו ע"ש ומ"כ מה שהגיל משמעות הודין והרב ז"ל סיים לשם דהוי גט פסול אלא משמע ודאי נם הרמב"ם הזכר הרב ז"ל מן הטופס דמפסיל מדרבנן מיבה שהרמ"מ כתבו' בפי' דתקון ור"י כמתני' דהמגרש העתיק הטופס המורגל לכתיב בגיטין והא דתיקון בגט' ולעשמיך כולהו מי קאמר אינו כפרש"י אלא ר"ל דהא מיבה הרי את מותרת לכל אדם דלכ"ע לריך ולא אמרו אלריך לבייר מקום להתנסבא לכל נבר דאלגיין ע"כ ונם המשמעות הוא דוקא דכיון דמקמי הכשופין כל אדם יכול לנשאה אבל קריבן נם והרי את מותרת לכל אדם ומו דאי הפרשים שאם אמיה ומותרת לכל אדם אין כאן היתר לשום אדם דאי אל ידי זנות אינה אמיה אסור' מן הטורם וכמ"ש לעיל בסימן קי"ט ס"ק י"ז ואי מותרת מאישות קאמר אהיתר הוא לכל אדם בין אל ידי זנות בין אל ידי נשואין ולריך לומר שכוונת הרב"ן לא פיהם אלא לנוח בעלמא דומיא דאינך דקדוקים דאיתנהו בש"ם ואין לחוש לפנרת הרב"ן אלא דינו בשאר טופסים שאם חסר תיבה א' דלכתחל' לא תתגרש בו ואם נתגרש תגשא לכתחל' : ומעתה אנוא להביא אל הטוגת הרב המחבר ז"ל הנה מה שאמה אל מי שאחר שהטופס אינו מן הטור' אם חסר בם אינות שקורות הפכין היאך התגרש בו אין כאן הטיבה ואי אינו מן הטור' וקשור הינות אינו בכלל טופס אלא בכלל תורף דכל מה שהוא מן הטורף מיקרי תורף ובתשובות בפרק כל הגט דכי כתיב וכתב לה תורף הוא דכתיב ופרש"י דנקרא כריתות

ש"ם ושם וכתב ה"ה מעוס בנעין לא בעיקר כשב שאינו יכול להזדייף כל שיש עדי מסירה וכר"ל ומה שנזכר בספרספתא לקיים במתקים הוא כשאין עדי מסירה לפניו : י פ"ה שם בשם הרש"ל: כ שם ולכולי עלמא מעוס דלאו כתב הוא ואין בחשם מתגרשת אלא בכתב ושם מבואר מדברי רבינו כו' :

ביאור הגר"א

בתוספתא שם: לא) בד"א כ'. בירושלמי שם נתקרע ס"ז פסול בשלא נתקרע בקרע כ"ד כו' על העלה של זיס לא הרמב"ם ע"ש :

ל פירוקי נפ"ק דגטין בהגה בשם ר"ש משקן וכתב שכ"י וש"מ לא משמע לי דמיפקל בחבי כו' ופי' נדברי הרמב"ם פ"ד בכתב תקן הגט כו' שזה כתב הוא ופרי הוא אומר בתורה בעבר ברזל פלוגר בסוף הפרק כו' נרחה מדבריו פלגי' לכתחלה מוסר שהרי הוא כתב אחרון בנביאים וזכרתי שבשבת שפ"ז נפיום הרב המגיד ר' יתקובקי ז"ל בק' ווי לא נרה לכתוב נקלומים של קנה ולא מלאה לו ולא רחיתי נוהגין למנוע מלכתוב בקולומוס כל כנף: מ כ"ם נשרוך ול"כ רבי' ירוחם בח"ב והעיפודר בח"מ ז' בשם ר"ח שזהו פי' מ"ש בברייתא לבל לא בכתב שעל גבה כו' נגיון דף כ' ע"ל: ל מעשה נע שבחבו עברים ומדיו יו נים נשרן פז ע"ב ומבורר שם דף יא ע"ב דבכל כתב ולשון כו כין: ב נים יוסף ותוא כתב שבדו הדיוטות אלכן כיון בתנו לכתוב בו בחבים ושטרות: ג הרמב"ם בפ"ד מה"ג מהתוספתא וכמ"ם ה"ה שם (* משמע דברי לה מוסרים שינו סוף רק הוספה וכ"כ בשטו' רמ"ח פי' קנט ושם בפר שגדול מ' הי' מולק עליו מכל בשם משמע דברי שם ר"ס סוף הוא כ"ם ועי' כלין זמרא בשלמא רכ"ד): ד פזר שה"ר פי' ר"ל: ה פזר וכ"כ הסמ"ק והרא"ש בפרד בחיבם פגש ושאר

ביאור הגר"א

לג) יש מי שכ' כו'. כן משמע ב"י ד"ה רע"א ועתה"ם:

קכו א) אבל אם כו'. בהוספתא נע שכ' בה' לפונים והחפרו עליו העדים בה' לפונים בפול כ"ם ג' הרמב"ם והרא"ש וג' אלנו הוא בפר וכ"כ בר"ן על מפר' נע שכ' ענריה כו' והרא"ש הביאו דוקא מפום שהחפו העדים בה' לפונים ופרר"ן "שבו דחמנו עדים בה' לפונים לרבונו" נקבה ס"ם בר"ן והרשב"א ג"כ הביאו מ"ש מע"ח עבדי ופ"ח יוני ומשש"ל סי' קל פפ"ז וכ"מ ייבבו ס"ם: ב) וים מבבירין: ד הרא"ש והרשב"א בכ"ל וכ"ם לבי' מר"ן: ג) בשלישי כו'. הבלל בזה דיזלי' שנאלה בחקרא ב"ם הפוסקים וכ"ם הבלל בבעלי הלשון ובמפ"ג ב' נפא כ"ז בל דחשון מלא נמ"ח וכל שני חסר וכל שלישי מלא נמ"ג וכל ד"ם דבונה נמ"ז וכל רביעי הלא נמ"ג וכל חמישי מלא נמ"ג בל שני חסר וכל בביעי מלא נמ"ז וכל חמישי מלא וכל הפשיעי מלא נמ"ג:

חכמת שלמה

פי' קבו פעיף מ' בין פשוט בתב הבבו"ם כו'. נ"ב

אבן העזר קכה קכו הלכות גיטין

קכו (א) מקלת הגט כתוב בלשון אחד וכו'. אבל בשני מיני כתבים בסר אף לדעת הרמב"ם: (ב) ומקלתו בלי אחר פסול. עיין לקמן סי' קל"ל סעיף י"ד ס"ו: (ג) ויש מבשרין. הרא"ש לא הבשיר לתפשר רק שבתב דרך אפשר לומר שהם תחמו העדים בא' מן הלשונות שהחתימה מגרשן וכבר בלילו המ"מ והר"ן בעד הרמב"ם ועי"ב אין רמוי לבתוב יש מבשרין במקום שבעל הדפס הזאת לא החליט הדבר ואף שבמלא בטוחות שלנו בשר נאמנים בם הרמב"ם והרא"ש שהגירסא בתוספתא הוא פסול: (ד) וכ"ל דאחילו למאן דפסל וכו'. עיין בתשובת הרב מסימן קכ"ז עד סימן ק"ל מ"ם מזה: (ה) ואין להבשיר בבתב אחר וכו'. ומבי"ם דאין להבשיר בלשון אחר כי מי יכול לסדר טובא אחד בגם בלי אחר: (ו) בשלישי ברביעי וכו'. בסדר רי מיון נתן סימן רא"ל מלא והבעם שבן הוא בתורה ודוקא לבתחלה אבל אם בתורה לבתב אחר מין הפנין משתנה בתורה * (ג) הרי אם ב) מוחרת לבל אדם אי שאר מלום אינן לריבין ואינן רק בבל דברים שנוהגים לבתחלה בבל ליישב המנהג: ד ונהגו לבתבו בלשון ארמית ובבתב אשורי: פגם (ה) ואין להבשיר ד בבתב ג) אפר (ג) רק במקום ענגן ושעת הדחק בגון שהובא ממרפקים ואין שיירות מצויות (חסו' הרא"ש בלל מ"ה) (וב"ל סי' קכ"ה סעיף י"ז):

ב ה (ו) ס בשלישי ג) ברביעי בחמישי ו מלאים ז) יוד בשני ובששי חסרים: יום

כבב ל לג) יש מי שבתב שיש להקפיד שלבתוב הגט (מג) בקולמוס של בנף לא אלא בשל קנה לו) (וב"ל סי' זה ס"ד):

כג אם רקם או ארג או עשה בבעשה מחט אותיות הגט מ"י"א דלאו בתב הוא:

קבו נוסח לשון הגט ודקדוק אותיותיו ובו ג' ס'

א ס בותבין הגט בבל בתב ובבל לשון בין שהוא א בתב הבותים בין שהוא בתב ישראל בגון פרובינצאל ג' וביוצ' בו ג א) אבל אם היה ב (א) מקצת מ) הגט בת ב (מ) בלשון אחד (ב) ומקצתו בלשון אחר פסול: פגם (ג) ב) ויש מבשרין (הרא"ש) (ד) [א] וכ"ל דאפי' למאן דפוסל מודה דמקלתו לשון הקדש ומקלתו לשון ארמי בבר דשניהם נתנו בשיני עלמו בלשון ובלשון אחד דמי ולבן מוהגין עבשיו לבתוב בגם מקלת מלות לשון הקדש ורובו לשון ארמית אי נמי מאמר דרובו לשון ארמית ואין בו רק מלות לשון הקדש אין זה מקלתו בל מ ס ב דדוקא בתורה הלורך קאמר אבל ג מה שמופיפין בתורה * (ג) הרי אם ב) מוחרת לבל אדם אי שאר מלום אינן לריבין ואינן רק בבל דברים שנוהגים לבתחלה בבל ליישב המנהג:

ד ונהגו לבתבו בלשון ארמית ובבתב אשורי:

פגם (ה) ואין להבשיר ד בבתב ג) אפר (ג) רק במקום ענגן ושעת הדחק בגון שהובא ממרפקים ואין שיירות מצויות (חסו' הרא"ש בלל מ"ה) (וב"ל סי' קכ"ה סעיף י"ז):

ב ה (ו) ס בשלישי ג) ברביעי בחמישי ו מלאים ז) יוד בשני ובששי חסרים:

יום

בד"מ דיש לבחמיר ל"ל הייבו דיבבר שבבתב ולא ניתן פדיון: ה בשלישי וכו'. והא דאין בותבין בגם בל' זבבון אבל בגם בל' אחר הגם בלשון אחר. ולבתחלה הפרים מגידים אלא בבבל בעלמו מבסר דברים אלו בב"ם לקמן לבוש. גם בימי חדש בותבין בשלישי וביולא בזה בבי"ת בב"ם בסדר גם רמ"ח ובלבוש ולא בל"ם: ז מלאים יוד ובדיעבד בבר בבו שמגה אם בתב

מלא

באר היטב

וכו'. משמע הא"מ אינו תורף רק הוספה הוא. אבל בש"ם משמע הא"מ תורף ב"ם: ג) אחר. ומבי"ם דאין להבשיר בגשון אחר בי מי יוכל לסדר הגט בלשון אחר. ולבתחלה בותבין בבתב ס"ם. ומה שמיקל במקום ענגן בתבתי בסימן הקודם. בדיעבד שבבר ניתן הגט ג"כ בסר דבוי בבו ענגן. רק היבא שבבתב ולא ניתן עדיין. ואינו במקום ענגן יש להחמיר: ד) יוד". ובדיעבד אין לפסול אם בתב אחר מלא. אי להיפך. וכן הוא בסמוך ס"ד אם בתב בלשם אי אמה מלא בסר אפילו לא ניתן עדיין אבל ב

ופיין משונה מהר"ן ששון סי' ל"ד ופיין בבה"ג: לו) בבה. ואין נוהגין בן. והרולה להחמיר אין שותפין לו דלא אחי להוליח לפז בל גיטין רחשונים. אבל בקולומוס של בנף לא יש להקפיד בא"ם לעיל סעיף ד':

קבו מ) הגם. אבל בתחילות העדים אין קפידא. אם בל מ' כו"ב בלשון אחר דבל מחמיה מגין נפני עלמו מיהו אחיבה של אחתו בד ל"ל בחד לשון. ובגנוס בתב שני מיני בתנים נמי יש קפידא. ונא"מ בתב שני בתנים אין קפידא: ג) מוחרת

מורי

קבו [א] וכ"ל דאפילו לשון דפוסל כו'. נ' תירוצים בתב רש"א בגן על נוסח נם שלנו ובבר הי' ויבוח נדול ע"ז בתשובת רש"א סי' קנ ו בין רש"א ובין מהר"ר יודא מפאדוי בזה באורך. ולע"ד קשה על אלו ד' תירוצים של רש"א על הא' קשה דבה לבנו לקדוש הלשון שניהם נהנו בסיני וכי בקושה תליא הני סלתא ולא יהי מקבתי בל' אחרת מה שבבל בזה דהוין קרובים בל' וזה הא תלוי בקרושה נ"ב ובאמת יש הרבה שאינ קרובים בגון בשני בתרגום ותגינא וכן שפונה בתרגום תמניא ולשון זה תיא בגם בתחלתו בשני לירח כו' ועל התירוץ הב' קשה מנ"ל דניזל בזה בתר רובא בין שיש קפידא שלא יהיו לשונות חלוקים בגם איבא לך דבולו בעינן בך.

פתחי

סי' קבו (ח) בל' אחר כו'. עי' בה"מ בגם בסנים אין הפיחה ופי' בזה בנ"ם בקי"ח ובגם' בעה"מ פ"ד מה"ג ון ח: (ג) סרי אם מותרים. עי' בה"מ ובפ"ם לקמן סמ"ח מענין זה: (ג) רק במקום ענגן כ' בכ' נ"ם בקי"ח יש לחקור אם לא בתבו מי מיודע לבתוב תלוקי בסיקונו אלא אם בתבו תלוקי בסיקונו אם אינו מי מיודע לבתוב בבב פרוגינגאל (הוא יש שקרין אבב ר"ל כ כ הוא ל"ל בקי"ל) יבה אחד והיה שבח הדמק ומקום ענגן בש"ם שדולא לגרס אלא מאקה אבסו לינם הבן יו שדולה לפרוס במדם"ל בסי מיכ"ם עדיף לבפוב גישא ידבר זה

הגהות רעק"א

סי' קבו ח) (ב"ם אות ג') תורף הוא. כ"ב עי' אבר עב ב"ג סי' מ' ופי' עוד שם אם פיבא אדם בבלל תורף אם בפ לא בב. ב אדם רק ה"א אומרים לבל ב"ב בבר: (ב"ב) ב) בדבריו בחמיבי. ב"ב אבל מחמיבי בוסבים ביו"ד ת' ס"ח:

פרי

לבדוקן של עדים ונמלאה מבוונת פסול דדינמא נמלך פניו וקם וסבלינו ומלאו זה וכו' ע"כ הרי שברב מולם הגיבול בשנמלא ביד הבלים קרוע קרע ג"ד מבום דשמא נמלך פליו בעב ואם אינה שבקריעה עלמה בים ב"ב בשם הולרך לעשמא דשמא נמלך לימא דינמא יהביה ליה בעל קרוע אבא ודאי שבקריעה בעלמה אינם נריעותא וכן ב"ל ג"ב בסוגיא ב"ם בסוגיא הכ"ל ע"ם עכ"ל מהרא"ם ב"ם ואמו רבי' בים בבל דבין דקרוע בא מהני מהבי דיהבי ליה בעל קרוע וא"ה אמרי בשמא דדלמא נמלך עליו והבלי ו לאמשפה ומלאו זה בתופן שבדבר ברור בבוונת הבוים לדעת הרבב"ם הבגריעה בים אבל הקריעה ודאי בהמנ"ם ומהרא"ם דלילא ומלבון הר"ן דב' בתשובה בבי' בתב ר"ם בתב ס"ם לבבר מה שבתבו ס"ם בבר ס"ם בבר ס"ם בבר

וכן הוא בסמוך סעיף ד' אם כתב שלושה או שמונה מלא כשר: (ז) יכתוב בחד בשבת. הטעם שכותבין בשבת ולא לשבת ואלל ירח כותבין לירח ע"כ"מ מ"ש בשם סדר הגט דבשבת מיכא למטעי: (ח) יכתוב ביום א' לירח שלוני כלל והטעם משום דבתחלת ספר מני כתיב ביום אחד לחדש ס' דבר ד' ביד מני וגו': (ט) וי"מ דכותבין בחד לירח. הטעם משום דכתיב בתחלת ספר במדבר סיני באהל מועד בחד לחדש השני: (י) יש נמנעים לתת גם בר"ח. וכך הוא בסדר הגט של ר"י מיץ סי' ר"ד [ולעת הצורך נותנין וכותבין ביום אחד לירח פלוני כ"כ הגי"מ. ובי"ש דף ע"ו הכריע לכתוב באחד לירח פלוני: ז) לבסוף. וסימנך ימים ימימה ר"ל במקום ימים כותבים בה"מ. ובשמנה אין מילוק בין זכר לנקיבה בה"מ לבסוף. רק המילוק בניקוד ובק ריחה. לזכר הנו"ן נקבץ. ולנקבה בסגול. עיין כ"ש: ח) ימים. ואם כתב יום לא מיפסל בדיעבד אם כתב ימים במקום יום כת"ם תמ"ז מ"מ: ט) יום. המנין מוטע בלשון זכר אחד ולא אחת. ומנין מרובה בלשון נקיבה וכותבים יום ולא ימים וכן מלינו במקרא מפסחי עשר יום כ"ש: י) וכן כותבים עד עשרים כגון י"ט יום. אבל מעשרים ואילך כתב הכ"י שרחה ניטין הכתבים בימים קדמונים וכתוב בסם ביום מ' לירח פלוני:

(כ) אם לא במקום שם משם לפנון לפיל בסר"מ יום מ' כתר בסעיף ד' שבחדש והרב רמ"א פ"כ לא ס"ל חילוק זה דאל"כ למה לא כותבין ביום השני דהא ליכא ספק כלל ולכ"ע לא כותבים יום ה' דמין כותבים נע ביום מ' נכתב כשר כ"ש ה') שני. נרחה דקתי ג"כ בל בשני בשבת אם כתב שני ית ס לירח וכו' כשר מ"מ: יג) כשר. משמע אפילו אינו שעת הדחק ולא ניתן הגט. ובלבוש כתב אף בזה אינו כשר אלא בשעת הדחק אז אם כבר ניתן הגט: יד) בשעת הדחק. אם אם כבר ניתן הגט: טו) ואם כתב אם כבר משמע אפילו לא ניתן ואינו בשעת הדחק. כמ"ש בסמוך ואם כתב במקום אחת עשרה ומ' ל"ע אם יש קפידא. לכוש: יח שהוא ר"ח אייר. ואם כתב רק ר"ח אייר אז כתב שלשים של ניסן כשר. תשובת הרא"ש: יח כמ' לירח אפ"ג בסעיף ד' שסק דכותבים ביום מ' לירח כתב ב"מ אם ר"מ רק יום מ' אז כותבים ביום מ' שהוא מבורר עפי וכשר"מ שני ימים לא יכתוב ביום מ' דהוא משמע יום הראשון של ר"ח אלא יכתוב כמ' לחודש בלא בא להזכיר אלא מנין הימים

באר היטב

יג) שני. נרחה דקתי ג"כ בל בשני בשבת אם כתב שני ית ס לירח וכו' כשר מ"מ: יג) כשר. משמע אפילו אינו שעת הדחק ולא ניתן הגט. ובלבוש כתב אף בזה אינו כשר אלא בשעת הדחק אז אם כבר ניתן הגט: יד) בשעת הדחק. כמ"ש בסמוך ואם כתב במקום אחת עשרה ומ' ל"ע אם יש קפידא לכוש: טו) ואם כתב רק ר"ח אייר אז כתב להיפך ר"ח אייר שהוא שלשים של ניסן כשר. תשובת הרא"ש: יח כמ' לירח אפ"ג בסעיף ד' שסק דכותבים ביום מ' לירח כתב ב"מ אם ר"מ רק יום מ' אז כותבים ביום מ' שהוא מבורר עפי וכשר"מ שני ימים לא יכתוב ביום מ' דהוא משמע יום הראשון של ר"ח אלא יכתוב כמ' לחודש בלא בא להזכיר אלא מנין הימים

מורי זהב

שזה אוסר בבה וזה אוסר בבה אבל לא נמצא שניהם באחד כנ"ל נכון: [ב] באחד בשבת. ולא תקנו לוסר בשבת בסו לירח ג"ל הטעם דרא בשבת פירושו בשבוע זו והיא סתלה מי ם הא' ואלו כתב לשבת היית צ"ל לשבת מסש שעבר ואין המנין כן באמת משא כ לירח שבאמת אנו חושבין ר' העבר שדחחיל מן ר"ח: [ג] בי ם ראשון לירח פלוני. שב"כ בתחלת ספר חני ביום א' וי"א דכותבין בא' לירח שכ"ב בחומש הפקודים בא' לחדש השני ובתב פו"ח ז"ל והנכון לכתוב ביום א' דבאחד משבת שב ע אחד לירח פלוני דמסתם זה כותבין בשני ימים דאלו בשנים משמע בשני שבועות כמ"ש בסדר גיטין וכן ראיתי בגיטין הנתנים בימים הקדמונים כתוב בכולן ביום א' לירח כו' עכ"ל ורמ"א שמיים יש נמנעין לתת גם בר"ח הוא תמיה דהא לשני הדרבים כ"א יש לו

פתחי

תפ"ה עדיף עפי מיתב פרוטיגלל עכ"ל: (ד) בחד בשבת. עי' ס"ס בכ' ולא יכתוב לשבת כי אז יש למטעי כו' וכ' נמ' נ"ם ולפ"ז אם כתב הגט ביום ד' בשבוע ובסוף נגט בד' לשבת בלא"ד דמשמע דמשבת מ. חיל המנין ויצינו מכתב ביום ג' אלא מסוף ד' למנין שבת שעבר אי"כ הוי גט מוקדם ובסול כמ"ש סי' קכ"ז ס"כ ומיהו ירחה דיש להסכיר בדיעבד בכה"ג ורחה לדבר ממ"ש מרן סעיף כ"ח אם כתב בד' עשרים יום כו' הי' יכולים להלום כאן דעתה דחשב דמירוש לשבת הוי כמו בשבת ולפי הריב"ש דפליג בהיא ירחה דמכשיר בכה"ג עכ"ל. וא"ש הב"ש ולשון ירח ע"ש נרם ירחים הוי מדברי הלבוש וכ' בכ"ל ס"ב וירחה שאם כתב לחדש ולא נקיב לשבת נירה יש להסכיר בדיעבד. וכ' עוד בסם הרב"ש סי' מ"ו בגם מ' בסתום בו במקום בחד בשבת בראשון בכתב והסיב דכשר בשעת הדחק כו' ע"ש: (ה) ב"ח לבכוף. עי' בה"ט מ"ש ובמה רין חילוק כו' לזכר הנון נקבץ כו' ופוא מדברי הלבוש. והב"ש הביא ע"ז מדברי המויו"ש ס"ה דבהרוח בענין פיגם רועה ומדברי הר"מ בסי' קכ"ט בענין מכוכם ע"ש ועי' בס' נשמה אדם כוף הלכות סגם בסם מיקרק אחד שדחה רחייסו דזה דוקא בשאר דברים אבל במכתר כו' ודברי הבלוש נכונים ע"ש: (ו) ויכתוב ימים עי' בה"ט דלא כתב יום לא מיפסל בדיעבד ועי' בש"ס בגרות הנעים בענין אם חסר לגמרי אלא ימים רק כתוב בו' לירח פלוני ודעם הגאון מהר"ר יוסף ז"ל דפסיסת דכתר דברוב המקומות כתיב בא' לחדש בעשור לחדש בעשרים לחדש ויכולה בזה אך מדברי חת"ז הגאון מהר"א כ"ז ז"ל בשאלותו אם נרחה מרוכך בזה דכיון שכתוב בגם בדיעבי בשבת בשלשה לירח פ' תיכא מעטי אלא שכתוב לירח ע"ש. ומשמע דמחמתה ואילך גם הוא ז"ל מודה. ועי' ה"ש לקמן בכ"ח ס"ק כ"ט: (ז) ויכתב י"ב. כ' בש"ס כ"ח וירחה דהיינו דכתב נקודות על אותיות י"ב כו' ב"ל. וכ' עוד בס"ק ע"ג וש להסתפק אם דוקא בס"ג י"ב לחודש וכיולה דבריני פיגמי לבה ב אלו לומר בה"ג אבל אם כתב הגט בי"ז לחדש ובס ב ביום פו"ב לחדש לא. ודעתי נוטה דגם בזה יש להסכיר

פרי

מדבריו דאף פיסול דאורייתא קאמר ואף בכ' שאר לשונות הגט הם דברים אמורים דמשמע ודמי שאף שלא כ' בל' זה ממש בגט אלא שכ' מנין לשון זה פני בהכי ותימה על הב"י שכ' שגב דעת הרמב"ם והרא"ש נרא' כן לפי שכתבו שאם נטפו של גט הרי את מותרת לכל אדם ואין זו הוכחה של כלום והרי הרמב"ם בפ' א' כ' וז"ל כי לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את לעצמך הרי את מותרת לכל אדם וכיולא בזה הענין ה"ז מגורשת עכ"ל והרי זה מבואר שלא כדברי הב"י ומהתימה על הרמב"ם שהרי לשון הרב מבואר בפ"ק דקדושין ולכן היותר נכון כדעת הרמב"ן דמיירי בשל א' כ' שאר לשונות הגט ובזה רצוי לתוש לדבריו וה"ל ספק מגורשת וכמ"ש לעיל בסי' קכ"א ס"ס ל"ע ס"ש ומ' נתשו' מהר"מ מיסרלס מסי' קכ"ו עד סי' ק"ל ע"ש: (ואין להכסיר בכתב אחר) וכ"ש אחר: ב (בחמשי) יש מומים בזה וכותבי' גם חמישים בב' יודין ולית' שאין רצוי לכותבו כ"א ביו"ד א' וכן כתוב בתורה: ג (בחד בשבת) ולא בראשון בשבת כי בימי בראשית כתוב אחד ואין לכתוב בא' בשבוע משום דמשמע שמיטה. כתוב בסדר הגט דאין לכתוב בחד לשבת כי אז אפשר למטעי אפשר הסב' קאמר ובני לירח דליכא למטעי כות בים לירח: ד (ביום ראשון לירח פלוני) דע שבמקרא במנין מרובה דהוי מחד ומעלה אמ"ש שלפעמים אינו מזכיר יום כגון בעשור לחודש מ"מ ברוב הפ' מזכיר יום כגון בפ' נח בחדש הב' בי"ז יום לחדש הג' בי"ז יום לחדש וכן בעשור לחודש ביום לחדש וכיולא בזה סובא אבל במנין א' לא נמצא בה' מושי תורה דליכא בחד מינייהו למכתבים ב' לחדש אלא בכולהו כתי' בחד לחדש אך מצינו בסוף מגרא ושבו ביום אחד לחדש העשירי וגו' עד יום א' לחדש הא' וכן מצינו בנחמיה סי' ה' ביום א' לחדש השביעי וכן מצינו בתחלת ס' תני ביום א' לחדש ומפ"ז נפל מחלוקת בין הפוסקים אי כתבינן ביום א' לירח פלוני אי כתבינן בס' לירח ס'

שבחדש והרב רמ"א פ"כ לא ס"ל חילוק זה דאל"כ למה לא כותבין ביום השני דהא ליכא ספק כלל ולכ"ע לא כותבים יום ה' דמין כותבים נע ביום מ' נכתב כשר כ"ש ה') בשבת. ולא יכתוב לשבת שני ית ס לירח וכו' כשר מ"מ: יג) ביום ר"מ. יכתוב ביום אחד לירח פלוני כל"ל. ונעת הצורך נותנים נע בר"מ וכותבים ביום אחד לירח פלוני כ"כ הגי"מ. ובי"ש דף ע"ו הכריע לכתוב באחד לירח פלוני: ז) לבסוף. וסימנך ימים ימימה ר"ל במקום ימים כותבים בה"מ. ובשמנה אין מילוק בין זכר לנקיבה בה"מ לבסוף. רק המילוק בניקוד ובק ריחה. לזכר הנו"ן נקבץ. ולנקבה בסגול. עיין כ"ש: ח) ימים. ואם כתב יום לא מיפסל בדיעבד כמו אם כתב ימים במקום יום כת"ם תמ"ז מ"מ: ט) יום. המנין מוטע בלשון זכר אחד ולא אחת. ומנין מרובה בלשון נקיבה וכותבים יום ולא ימים וכן מלינו במקרא מפסחי עשר יום כ"ש: י) וכן כותבים עד עשרים כגון י"ט יום. אבל מעשרים ואילך כתב הכ"י שרחה ניטין הכתבים בימים קדמונים וכתוב בסם ביום מ' לירח פלוני: (כ) אם לא במקום שם משם לפנון לפיל בסר"מ יום מ' כתר בסעיף ד'

באר היטב

נכתב כשר כ"ש: ה) בשבת. ולא יכתוב לשבת אם כתב שני ית ס לירח וכו' כשר מ"מ: ו) ביום ר"מ. יכתוב ביום אחד לירח פלוני כל"ל. ונעת הצורך נותנים נע בר"מ וכותבים ביום אחד לירח פלוני כ"כ הגי"מ. ובי"ש דף ע"ו הכריע לכתוב באחד לירח פלוני: ז) לבסוף. וסימנך ימים ימימה ר"ל במקום ימים כותבים בה"מ. ובשמנה אין מילוק בין זכר לנקיבה בה"מ לבסוף. רק המילוק בניקוד ובק ריחה. לזכר הנו"ן נקבץ. ולנקבה בסגול. עיין כ"ש: ח) ימים. ואם כתב יום לא מיפסל בדיעבד כמו אם כתב ימים במקום יום כת"ם תמ"ז מ"מ: ט) יום. המנין מוטע בלשון זכר אחד ולא אחת. ומנין מרובה בלשון נקיבה וכותבים יום ולא ימים וכן מלינו במקרא מפסחי עשר יום כ"ש: י) וכן כותבים עד עשרים כגון י"ט יום. אבל מעשרים ואילך כתב הכ"י שרחה ניטין הכתבים בימים קדמונים וכתוב בסם ביום מ' לירח פלוני: (כ) אם לא במקום שם משם לפנון לפיל בסר"מ יום מ' כתר בסעיף ד'

פרי

מדבריו דאף פיסול דאורייתא קאמר ואף בכ' שאר לשונות הגט הם דברים אמורים דמשמע ודמי שאף שלא כ' בל' זה ממש בגט אלא שכ' מנין לשון זה פני בהכי ותימה על הב"י שכ' שגב דעת הרמב"ם והרא"ש נרא' כן לפי שכתבו שאם נטפו של גט הרי את מותרת לכל אדם ואין זו הוכחה של כלום והרי הרמב"ם בפ' א' כ' וז"ל כי לה הרי את משולחת הרי את מגורשת הרי את לעצמך הרי את מותרת לכל אדם וכיולא בזה הענין ה"ז מגורשת עכ"ל שלא כדברי הב"י ומהתימה על הרמב"ם שהרי לשון הרב מבואר בפ"ק דקדושין ולכן היותר נכון כדעת הרמב"ן דמיירי בשל א' כ' שאר לשונות הגט ובזה רצוי לתוש לדבריו וה"ל ספק מגורשת וכמ"ש לעיל בסי' קכ"א ס"ס ל"ע ס"ש ומ' נתשו' מהר"מ מיסרלס מסי' קכ"ו עד סי' ק"ל ע"ש: (ואין להכסיר בכתב אחר) וכ"ש אחר: ב (בחמשי) יש מומים בזה וכותבי' גם חמישים בב' יודין ולית' שאין רצוי לכותבו כ"א ביו"ד א' וכן כתוב בתורה: ג (בחד בשבת) ולא בראשון בשבת כי בימי בראשית כתוב אחד ואין לכתוב בא' בשבוע משום דמשמע שמיטה. כתוב בסדר הגט דאין לכתוב בחד לשבת כי אז אפשר למטעי אפשר הסב' קאמר ובני לירח דליכא למטעי כות בים לירח: ד (ביום ראשון לירח פלוני) דע שבמקרא במנין מרובה דהוי מחד ומעלה אמ"ש שלפעמים אינו מזכיר יום כגון בעשור לחודש בא"מ ברוב הפ' מזכיר יום כגון בפ' נח בחדש הב' בי"ז יום לחדש הג' בי"ז יום לחדש וכן בעשור לחודש ביום לחדש וכיולא בזה סובא אבל במנין א' לא נמצא בה' מושי תורה דליכא בחד מינייהו למכתבים ב' לחדש אלא בכולהו כתי' בחד לחדש אך מצינו בסוף מגרא ושבו ביום אחד לחדש העשירי וגו' עד יום א' לחדש הא' וכן מצינו בנחמיה סי' ה' ביום א' לחדש השביעי וכן מצינו בתחלת ס' תני ביום א' לחדש ומפ"ז נפל מחלוקת בין הפוסקים אי כתבינן ביום א' לירח פלוני אי כתבינן בס' לירח ס'

תשובה

דלפנמ"ב דגלין לכתוב בה"ג בסדרום ולגרום בלומים. גם בתקר הסנים דגלים לכתוב פסוקים הרומזים לבסוד הגם בגון בגם זאם בל"ז כותבין בגם מז"ל כפל ומוסין ב' נקודות על סיגם בל וכיולא בו כותבין בכל בגם ובגם אם לירח מנכבה בגם כי"לא בזה דפני נוסה דכסר עכ"ד: (ח) כשר. עי' בה"ש ועי' כב' נ"ש ס"ק ע"ג מב' נ"ב דמסתברא מפיום פוב אין מכשירין לפחו לכתוב ולדיך לכתוב אחר כיון דלא כתבו בגיטין לכתוב ר"ם ונמעריאות אך אם יש בלא דוחק דאין יכולים לכתוב גם אחר נוכתבו אוסו לכתוב אם עוד בם וירחה דבי היכא דלגיגין כמיבה האמן מכשיריו אם כתב ב"ג במקום בגים עשר ה"ה לענין הבנאי בגם מכירה אם אחר לא ה"ה ניפך אם לא בחפי אכלן עד ב"ג מדם דפרי שלאה ספיר מה שאחר ב"ג במקום בגים עשר דלא כנרחה מפסר הר"ם הלוי ח"ת סי' ה' בדברי המהרים ע"ש: (ט) ויכתב לעולם. עי' בפר"ח לעיל ס"ג מ"ם בם בתמיסי מלא יוד כתב ויש פוטין ובוחבים גם תמיסים בב' יודין ולבסוף בחלק רחוי לכוחבו אלא בחתם וכן כהוב בסורם עכ"ל והובא ב"ב בם. ועי' בפסוי אלא"ח סי' ס"ז בגי דמיבה בתוכים יש לכתוב אחר דבאמיסרה הרוב שמוסים בתמקרא אחרים וכבר כתב הרמ"א בסי' קכ"ט בל"א בדבר המלא בכתוב לפעמים אחר ולפעמים אלא הולכים אחר הרוב. ומשוב דאם כתב בתוכים ועי' ס"ד בהגם וכ"כ בם' יסודות יעקב ס"ב קנ"ד: (י) ואם כתב מכין המרובה. עי' בה"ש ס"ק ט"ן מ"ם ואם כתב במקום אחר עשר עשרה וא' ל"ע אם יש קפידא. ועי' בם' נ"ש בס' דמכונגיל דיומא דף כ"ש ידחה דאין לחלק בלעולם אין קפידא ע"ש ועי' בם' סוב בס' ב"ב דבזמן אין בוס עשום פוסל כל בהזמן מוכח מתוך הגם אפילו לא מוקדם ולא מאוחר ה"ה אי מסכים כ"א ע"ש: (יא) שלשים למדם ניסן. כ' בכ' נ"ש ויחידה דיכתוב לירח ניסן ובדלעיל ס"ד ע"ש. ובשמע קלא

חדש

ומסתברא כמ"ד לכתוב בא' לירח ס' כיון שלא נמצא בס' מושי תורה דלשתמש בחד מינייהו למכתבים יום אבל בם' ב"ח כ' שרחה בגיטין הכיתבים בימים קדמונים כתי' בכולן ביום א' לירח ס' ע"כ והסמם לפי שהוא לשון מבואר יותר מהאחר ומ"מ מה שנמצא כתוב בספרי המחבר שיכתוב ביום הראשון ס"ם ולא"ל ביום מבואר יותר מהאחר כלשון דכתוב במקרא וכ"כ ז"ל וע' בם"ק ט"ו ודע שמ"ש בלי המחבר שיכתוב ביום א' וכן בשני ימים וכיולא בנ"ת יש פנים לזה כי כן מצינו במקרא בחדש הב' כי"ז בשעירי בחדש בראשון בחדש הב' בחדש בזה בחדש בחדש בזה בי"ג בשעירי בחדש בראשון בחדש הב'

דר"ח משום דכתבו המ' וכמה פוסקים דאין ליתן גט ביום מ' דר"ח והפסק הוא דצריך לכתוב שהוא יום ל' לחדש הפסר דשמא יאמרו מוקדם הוא ולא כח"מ שכתב הטעם משום פלוגתת הר"ן והרשב"א דהא ס"ל דיכול ליתן גט ביום מ' דר"ח וכתב בח"מ ביום מ' דר"ח אין ליתן גט אלא במקום פינון וביום כ' אינו אלא חשש בעלמא כמו אם ר"ח רק יום מ' : יש אדר כתם כבר כן ס"ל לרוב הפוסקים וכ"כ בא"ח סימן תכ"ב וכח"ה סימן מ"ג ואין מילוק בין אם יש לא יש וכ"ד סימן רכ"ג הביא המחבר דעת הרמב"ם דמחלק בין אם יש ובין אם לא יש ועיין בש"ך שם בקשה למה לא חשש כן לדעת הרמב"ם וב"ח פסק ג"כ אם יש שהוא מעובר פסק גם הוא ואין לבקל ולולי דבריהם היה נראה לומר דקי"ל כרוב הפוסקים דס"ל פחם אדר הוא אדר ראשון ואין מילוק בין אם יש ובין אם לא יש אלא במדינה שהוא איסור דאורייתא חשש לדעת הרמב"ם אבל כאן ליכא איד דהא אף להרמב"ם אינו אלא מאוחר וגם בגמ' מה אר כבר לרוב הפוסקים לכן לא חשש כאן לו כיון דעת הרמב"ם וכ"כ בע"ז : ב אייר בשני יודין רמז לדבר אברהם ילמק ה"] יפקב רחל : בא ואם כ' בחד יו"ד . כתב בת"ה אם נודע תיכף יתן גט אחר ואם לא נודע אלא אח"כ אין צריך ליתן גט אחר וכן כתב בלבוש אף על גב בשאר פסולי' אין מילוק בדבר מכ"מ בכה"ג דליכא פסול ממש שאני ויש מחמירים ליתן בני ניסין בחיר כמ"ש בד"מ בשם מהרי"ל ובש"ע השמיט דעתו משום דסבירא ליה דאין ליתן כ' ניסין אלא מחמת הדחק ואז כבר לכתוב בשני יודין ופריף עסי דהא אין כותבין שני ניסין אלא בדוחק . מרדכי חד תיבה ' כשלו כ' בח"ה מלינו בקרא חסר וכתרגום כ' מלא ויש לנו ליזלך אחר הקרא . אפ"ג רוב הגט בל' תרגום הוא מ"מ זמן כותבים בל' עברי שני ימים ולא חרי יומין כותבים כמי הזמן בל' עברי שהוא ל' קרא ולי"ד ליתא בחלף דהולכים אחר ל' תרגום משום ימחא כותבים אלא לשון תרגום מה שאין כן זמן ועיין מהרי"ק שרש ל"ד מעם כותבים זמן בל' עברי וכל לשון הגט בל' הקודש ועיין בכ"מ דף י"ד ואם כתב בשליח מלא בשר כמו שמנה וכן כולם : כב ואינו מכוון ' הטעם מכוונר בהרמ"ם מאחר שהוא ל' הבעל לא שייך לו אין אלא הבעל אומר בזמן ההוא אני פלוני מגרש אתה אשתי אף על גב הפרדים מתומים על הגט מ"מ לאו ל' הפרדים הוא אלא ל' הבעל הוא והפרדים מעידים שכך אמר בפירם . ואם כ' ואין בשר דהא בש"ם משמע דין הוא כותבים ואין וכן כתב בח"מ : כג לא יכתוב ודין משמע דין הוא שמגרש ואם אין סדין אותן שמגרש לא הוי גט ואינגרש

כשאומר עד סוף אדר כוונתו על אדר שני ואי"כ בריתא דבגמרא דהביא הרב מהרמ"א ופיין בד"מ מה שמלא כתוב בתיקון יפן : (כג) ומלת ראשון בתורה : (כד) פסול אם לא בשעת הדחק זה ל' בעל ח"ב נראה דאפי' אם נתן בגט בחד יו"ד ואם נודע תיכף יתן גט אחר ואם לא נודע אלא אח"כ אין צריך ליתן גט אחר ובכל זאת אם נודע אחר כמה ימים אחר הנתינה ואלא אם מגורשת על הגט ואי כפי למיהדר ולכתוב גט אחר דלותא לכ"ד ולכך יש לכתיר בדיעבד וכתב בד"מ דמלא כתוב בשם מהרי"ל ליתן ב' ניסין בחיר דעים"ש בד"מ דמלא כתוב בגט אם הוא מגורשת בגט אחר ולא אם אינו מגורשת אלא

ודין מלה דמשמעות סלסון משמע הדין נותן שאנרשך אבל אם אין דין פלי שאנרשך לא תתגרש כ"כ רש"י והרמב"ם כתב שמא יקרא הקורא ודין כלומר משמע יהיה ביני לביניך: (כט) ואינרת מלא יו"ד. רש"י פ' דמשמע אינרת ל' גנ והרמב"ם כתב שמא יקרא הקורא ואי נרת כלומר אם יקרא הקורא ואי נרת ופירש כתו' שנורסין מלא יכתוב אגרת מלא ויו דמשמע אגרת בפלמה מלא ואגרת דמשמע דקאי אגיסא דלעיל: (ל) שלשה יודין רגוסים. דאי לא שדי ביה מלא חדין יודין מתקרי די תהויין נשין דפלמא וכן דיתלכיין וכי כתיב תלתא יודין משמע שתהא רשאה לנשא לכל מי שתרצה כ"כ רש"י והרמב"ם כתב שמא יקרא הקורא תיהויין ותלכיין כלומר שהוא מדבר פס שתי נשים ונמלא שאינו מגרש לזו אלא לשתי אחרות: (לא) ונהגו לכתבם בס' יודין אבל בדיעבד אין לפקפיד אם לא כתב יוד כין תי"ו לדל"ת וכן כין תי"ו לה"א: (לב) די בשיפה אחת וכו' יש פוסלין. מלשון הרא"ש לא משמע הכי שכתב בשם ר"י טוב פלס כי די תיהויין הם כ' תיבות ודי הוא תרגום של אשר וכתב עליו הרא"ש ואני אומר דאף בעית משמע אם כותב שני תיבות שיטה דיתיהויין תיבה אחת אינו בשני שיטין דהו דוקא שתי תיבות: (לג) יאריך וי"ו דתרוכין וכו'. פרש"י דאריך לה מחזי כיו"ד משמע ספר תריכין גרושה דשלמה ולא תרגת שכיקין בשם מזוכות דשלמה ולא שלה הוא ואי לא מאריך ו' דכדו משמע וכדי כלומר בולא כלום בלין ספר כמו כדי הסב והרמב"ם כ' תריכין ושכיקין משמע שהוא אומר לה בשיא שבקה וגירשה אותו וכדי משמע בתנאי זה אומר לה בשיא שלין לכתוב יו"ד כין תי"ו לריי"ש דתרוכין דאי אריך לה מחזי כיו"ד משמע דקאי על בשים דשלמה ולא בשי תרוכין. הפעם משום דאי מחזי כיו"ד משמע דקאי על בשים דשלמה ואינו מדבר פס אחתו ולהרמב"ם הפעם דהוי כאלו היא גרשה אותו. ות"ו של ספורין הלא אבל לא אריך להאריך ג"כ הוא"ו בין מחזי כיוד דהיה משמע בלא כלום אבל אם אינו אריך לא אנרשך: (יא) אינרת מלא יו"ד דבשמע אינרת שהיא הגר: [יג] דתיהויין שלשה יודין דאז נקרא הויו של תהויין בשבא ותחת היו"ד חירק ופשטותו' ל' נקבה יחידה לנוכח אבל בשני יודין משמע נשים דשלמא ודי תיהויין הם ב' תיבות כי ודי הוא במקום אשר ותתיבה שאחרי' פתחלת בתי"ן שייך שפיר יו"ד אחר דתי"ן לכתוב תיהויין והוה ל' נוכח אבל אם הכל תיבה אחת אין נבלע תתי"ו ולא נרגשת ל' שייך לכתב אחריה יו"ד ואי"כ אינו ל' נוכח: [יד] בשיפה ב' יש פוסלין וגל הפעם דצריך לכתוב בשיפה אחת דת בת די מצינו בפקום אשר ומצינו נ"כ בבקים כי דכתיב עד כי גדל מאד ופתרגמינן עד כי רבא לחדא אע"ג דכי הוא נ"כ ל' אשר ס"ם מצינו לכי ד' לשונות ואנו רוצים להוכיח כאן בגם שדי הוא בפקום אשר ע"כ צריך שיהי' די עם תיהויין בשיפה אחת והוה דבוק ומתפרש אשר תיהו ין משא"כ אם יהי' די בשיפה אחרת לא נרא' הדבקות כ"כ ואפשר למעות ולפרשו על ל' אחר שפיכל

פתחי

הכי הוא קיפסא דמלפא אבל להרמב"ם הגם שקול מקום דמתבטל משמעות תיבה ודן ואלן בעינן שיכסוב ודן כדי שיהא עוכיח מסוכו שבגב זה מגרש אופה ובעינן יד"י מוכיחים כו' ע"ש עוד: (יח) ואינרת. פי' בס"ט וכתב בס' נ"פ בשם רבינו פוכח דברין בסמו' הרב ר' בלמלא פי' בג בל גב שבא מאדון אחרים פי' בסוב בו ואינרת ולשון ואגירה הוא לשון שכירות ופשיב שרבינו"ז דהוא בסר בפקום עינגוראפר שהב"ד יפקבו אופו וכמ"ש הטור בשם הרא"ש ס"ק ז' ופי' ע"ש לפיל פי' קבה ס"ק יו"ד: (יט) שלשה יודין דלוסין. עי' בה"ש ע"ש לפרש"י פעמם כו' ועי' בהפו' בו"ב פכיבת פי' קיג בדבר הגם שבשבר רגל הפני מהפ"ר בל דהוים בתמלא ורגלים בה"ח וכתב דף דיש כאן מיני מעמעות כי דברים הוא מדבר לנוכח בפיים אשפי אבל אם בה"ח רוח מדבר על אבא בקרב שהיפה אבאפו פ"ש בדיעבד או בפקום עינגון בסר בא"ש שפר"ש ס"ק בה (על ענין אחר כיולא בו) ואף מבאחר בש"ע ס"ק קבו אבל ב"כ אבל לא כתב היודין היפרום דהיינו פבוגין אלגיין הרי זה בסול בם גרע אפי' בהרי שהויין רשאה ושלשאה בנפשיכי לחבך להתבבא בו' הוא עיקר הבריפום ואם זה אסר בגם לו שמשמעותו על בשים דעלמא לא הפיר אופה בכל הגם ובדי אם עורות הינו יפים נשואין רק איסר אנוס בשפטר מוסרים לבל אדם כמבואר בפוסקים ועיקר שהיסר שוא לאיבך להתבבא ואם יש כאן משמעות על בשים דעלמא לא הפיר אופה אבל דברים אלאלי אל אדרים אין זה פורא הגם ובדי אם אלמלא פגם דהויה ועכ"פ לדבר אלא יעיבי ליבי די פ-בויין בי' בבבשבי בו' וא"כ פרי הפיר אופה ומה לנו אם בשר באלמלא פגם דהויה ועכ"פ

שי'

סי' ז' וכתוב בת"ה אפ"ם דבתרגום בתי' מלא חזלי' אחר המקרא ומיהו בזכריה כתוב בשלו הסר נ"כ בתרגום ואם כי מלא בשר: ח (ומינו מכ"ן) הטעם דבשאר שטרות שכותבים המדים דבר שבתקיים בבניהם שייך למימר זכרון עדות אין נעבה דבר זה לפנינו אבל ל' נוסח הגט הוא הפירת דברים שהבטל מספר שבזש"ה הוא מגרש לת לשתי ולא שייך למכתב אין. ל' תשו' הרא"ש ותמה הב"י דמשמע בגמרא שהיו כותבים אין דברים' בהמגרש דלתקן רבא בניטין אין פב"פ בטר ותריך ואין בלן תמיהה בלל דהתם' אינו ל' נוסח הגט ממש שהרי בתי' שבפטר ותרידולין' זה מועיל בגט אלא ל' בטל עלמו בטרי' ותריבי' וכ"כ הר"ן שם דבן ליבשא לאו דוקא ובדלקמן בסי' קכ"ז פ"ק י"ג ע"ש ותשו' דבתיב ליבשא בפע ותריך שייך שפיר ליבשא דאין אין אין פ' בטר ותריך ותדע דבפרק האשה שלום אלא אינדרולינאי בהרדעא בטרי' ותריבי' ורו אינתא בתם אלא פלן בר חייא בגרדעא בטרי' וכו' ולא קלמר ליבשא דאין משום דהוי בל' הבטל וזה ברור ומ"מ אי כ' אין אין הגט נבטל בבך: ט (לא יכתוב ודין אלא) דמשמע שאם אין דין עלי שאנרשך לא תתגרשי רש"י והרמב"ם כ' שמא יקרא הקורא ודין כלומר משפט יהי' ביני וביניך וכ' הב"י כלומר ומלא מתבטל מעמעות דודין ולפי זה אם אסר תינה מ' מהבופס הגם בטול דבא לדעת הרמב"ן ודין בגט אינו לפיכונא ופ' ב"ש ל"ט ע"ש: (ואינרת מלא יו"ד) פרש"י דמשמע אינרת ל' גנ ומלא מתבטל מעמעות אגרת וכדכתב בסמוך נבי ודן לדעת הרמב"ם אבל הרמב"ם פי' שמא יקרא הקורא בב' תיבות וכדכתב אינת. כתבו בתוס' בפרק המגרש דלא לכתוב אגרת בלא ו' דמשמע אינרתא בבלמא שאלה שולה לאינירו מלא ואגרת בוא"ו דמשמע דרתי אגיטא ומודן דלעיל: י (נ' יודי"ן רלטיס) דכיון דכתיבי בב' יודי"ן מ"מ לקרות מלא בחיר"ק ור"ל דתהוי אם אבל אי לא כתי' מלא בב' יודי"ן אפשר שיקרא הקורא בפת"ח ור"ל נשים דעלמא שמדבר עם ב' נשים בשלא שאינו מגרש לא מלא לשתים אחרות: הגה (יש פוסלים) אין טעם לפיסול זה שהרי הבתוס' והרא"ש כתבו דהוי ב' תיבות וכ' עוד הרא"ש להוכיח דתהויין תיבה א' ליבו טעמא מבל' שרשי לכתבו בב' תיבות ב' תיבות דתרגום אשר די ואי"כ ג"כ יכול לכתבו בב' תיבות ובבשרלא מיבה יש לפוש לבגרש אם אבל בדיעבד ואפי' בבשר בבר יעבון לבתבלה וכ"כ

פ"ם

לבד ולא"ד לבדרלעוטר שהוא שם מ' לנמרי וכן כיולא בזה: כב) נהגו פו'. הרא"ש שם והטור ומ"ש וש"ם: בב) יכתוב כו'. כלשון הפסון שגרש פ"ם כ' ד"ם ר' נסן כו' ולכן לא אמרו בגמרא ו' דפטורין ואינו מוכרח בדבר שרש"י פי' לדיפך שם ובלא"ם לא שייך כלן ופפ"ין פליר"י וכ"ם בתרגום ס' אלא פטורין בלא יוד ודגם ומ"ש ולבן"ק ו' דפטורין מטוס דל"ק בשמני שם ופי' פוס שם"ד"ם ר"י כו' וז"ש בבגם ו"ל כו' וכ"כ בפמ"ג וכל בו ומפר"ל:בה)ולכן כו'.וכ"ם בתרדכי: בו)ונהגו כי"ר ע' פ"ר"ר פי' רבם פ"ש

יגר

ל' נ"ז שם וכתי"ם רש"י שם ופרפ"ם שם כתב פעם לחר: ק נ"ז שם: ר טוד בשם הרא"ם בשם רבי יוסף טוב אלם וכ"כ הטוכ' שם כר"ם דפלגיין ובכתו שם ושם בשנו שהכ שפי פיכום ודי בפקום אחר: ש נ"ז בגימרא דאחרי שם ובתוס' שם וכפ"ם רש"י והרמב"ם שם בשנין אחר: ת פוד וכ"כ אבין הרא"ם שם יבפדר הגע ור' יהודה בשם פפים: א וכ"כ הכל בו בשם הפוסק שנחפס בו ר' יחיאל וכן אומר הר"ם: ב נ"ז

הגהות רעק"א

פעיף יב ו] יבה דפטורין. נ"כ פי' פ' אהל יעקב למוהריק"ם פי' פ':

חכמת שלמה

פעיף יא יאריך וי"ו דתירוכין כו'. כ"ב נשאלני ע"ד הגע אסר פי' נכתב בו וי"ו דתירוכין וי"ו קטנה ולא היפה אריכה ביותר עם דינו והשכחי הן אמם דבש"ע מבואר דצריך להאריך בו"ו דתרוכין פפורין שבוקין יותר מאחר וו ן ואח"כ קיים פפ"ע דאם לא האריך הווין הגם פטול אך שבה פב"ם כתב דהיינו דוקא אם הם דומין ליו"ד אבל אם יש לפם פותר וי"ו כאחר וו"ין כבר וכן בפק הע"ז מיהו פי' קפם להקל נגד הב"י וגם הוגה לי שבפ' נ"ם מפיר בזה ולכך כיון שלא פי' בזה מקום עגון הי' כ"אם להחמיר אך הגם לעיין בבורם אדון אין לי אבאי כבם אולי יזכני ד' בזמן אחר לבאר יותר אך בשם הראם לדינא אף להחמירין מיינו רק אם כל הסלבה ווין לא בכתבו תרוכין דאז יש בכולם הגם פפוש זה אז יש לחוש שפיר אולי יבו לומר שהוא הריכין דעלמא או שהיא מגרשם אינו בכל אד מהפוסקים כדאים לי' בעצמה אבל אם בני אחד ערם נכתב וי"ן תרוך דמשמע ממנו שהוא מגרש אוסה אינ מעיד גם בל שכיריו שבכונם כן ויגיד כן אליו ראינו ואנו בעינן כל הסלבה לפוגמם אף כאד הוי בני בלמון תרוכין או פטורין או שבוקין ונפי בלמון אחר בכתוב כולהו מ"מ היכי דבאחד יש ידים מוכיחות ולמון גרושין ממנו אוב לא נכח לעצום בחמרים ומכ"ם אם בדוכן דבכתים יש ווין תרוכין ובאחד לא אחריך דפגר ולכך דייק הכ"י בע"מ אחלב בסב שלריך להאריך כולב לבפחלה ואח"כ בסב דאם לא האריך הווין אלא האריך כולם אז אף בדיעבד אבול אבל אם מקלמן האריך ומקלמן לא האריך בדיעבד כבר ופן אמם דמזה אין כ"כ אוגהה דאף כיודין אלא בגמו בסב לפון זה ופ"ם בחד אבול מ"מ כיון דבכ"ם אחפר לפרש בן לפון אפ"ם דאיינו פוקל רק בחם לא אחריך בכולן והיא אלאה דמבפבדא לאלה כן ובם יש דעם אפ"ן וכ"ם דבבל אינן בבר נראה לפמוך להקל בה"ג אינו בבר אבל אחר הפמון הבדיש ח"ע אח"ל לבתוב אחר רק יבמן לפ כך בכלפ"ד בכון ובראר בעם ואולי יזכני ד' בזמן אחר לבאר יותר ודוק פיעב:

ביאור הגריא

ב) ונהגו כו'. הוס' שם ד"ם דפטורין כו'. אבל אדינא אין לבייפ יו"ד אחר הנ' [נ"ל אחר הפ"ו] אל שבניין וכן אחר חי"ו אל שהויין וכיוצא לבעלי הלפון וכ"כ המרדכי שם בשם הרא"ש בבוק בבל הרגומין והיא בלא יו"ד וכ"כ הרשב"א אחיו וכ"ה בשיטה הגע אב' הרי"ף ורמב"ם. ותוד' כ' הרא"ש והמרדכי"ם בגם כן הי"ד אחר הד' דיבלגיין דשהויין דפוי כרי' ב' המשמש ע"ם: בא) אבל אם כו'. אי"ם עעם לאם דבא בה' יודי"ן ב' פיבים בן בפ"ם פוב' והרא"ם שם וכן בכ"ם בתרגום בפיב דו לבד ולא"ד לבדרלעוטר שהוא שם מ' לנמרי וכן כיולא בזה: בב) נהגו פו'. הרא"ם שם והטור ומ"ש וש"ם: בג) יכתוב כו'. דאל"כ לא הי' לריך להאריך בפוה"ן אלהם לביכא לפיעבי הרא"ם שם: בד) אבל כו'. כלשון הפסון שגרש פ"ם כ' ד"ם ר' נסן כו' ולכן לא אמרו בגמרא ו' דפטורין ואינו מוכרח בדבר שרש"י פי' לדיפך שם ובלא"ם לא שייך כלן ופפ"ין פליר"י וכ"ם בתרגום ס' אלא פטורין בלא יוד ודגם ומ"ש ולבן"ק ו' דפטורין מטוס דל"ק בשמני שם ופי' פוס שם"ד"ם ר"י כו' וז"ש בבגם ו"ל כו' ומפר"ל:בה)ולכן כו'.וכ"ם בתרדכי: בו)ונהגו כי"ר ע' פ"ר"ר פי' רבם פ"ש

יגר

ל' נ"ז שם וכתי"ם רש"י שם ופרפ"ם שם כתב פעם לחר: ק נ"ז שם: ר טוד בשם הרא"ם בשם רבי יוסף טוב אלם וכ"כ המוכ' שם כר"ם דפלגיין וכתבו שם ושם בשנו שהכ שפי פיכום ודי בפקום אחר: ש נ"ז בגימרא דאחרי שם וכדמע' שם וכפ"ם רש"י והרמב"ם שם בשנין אחר: ת פוד וכ"כ אבין הרא"ם שם יבפדר הגע ור' יהודה בשם פפים: א וכ"כ הכל בו בשם הפוסק שנחפס בו ר' יחיאל וכן אומר הר"ם: ב נ"ז

הגהות רעק"א

פעיף יב ו] יבה דפטורין. נ"כ פי' פ' אהל יעקב למוהריק"ם פי' פ':

חכמת שלמה

פעיף יא יאריך וי"ו דתירוכין כו'. כ"ב נשאלני ע"ד הגע אסר פי' נכתב בו וי"ו דתירוכין וי"ו קטנה ולא היפה אריכה ביותר עם דינו והשכחי הן אמם דבש"ע מבואר דצריך להאריך בו"ו דתרוכין פפורין שבוקין יותר מאחר וו ן ואח"כ קיים פפ"ע דאם לא האריך הווין הגם פטול אך שבה פב"ם כתב דהיינו דוקא אם הם דומין ליו"ד אבל אם יש לפם פותר וי"ו כאחר וו"ין כבר וכן בפק הע"ז מיהו פי' קפם להקל נגד הב"י וגם הוגה לי שבפ' נ"ם מפיר בזה ולכך כיון שלא פי' בזה מקום עגון הי' כ"אם להחמיר אך הגם לעיין בבורם אדון אין לי אבאי כבם אולי יזכני ד' בזמן אחר לבאר יותר אך בשם הראם לדינא אף להחמירין מיינו רק אם כל הסלבה ווין לא בכתבו תרוכין דאז יש בכולם הגם פפוש זה אז יש לחוש שפיר אולי יבו לומר שהוא הריכין דעלמא או שהיא מגרשם אינו בכל אד מהפוסקים כדאים לי' בעצמה אבל אם בני אחד ערם נכתב וי"ן תרוך דמשמע ממנו שהוא מגרש אוסה אינ מעיד גם בל שכיריו שבכונם כן ויגיד כן אליו ראינו ואנו בעינן כל הסלבה לפוגמם אף כאד הוי בני בלמון תרוכין או פטורין או שבוקין ונפי בלמון אחר בכתוב כולהו מ"מ היכי דבאחד יש ידים מוכיחות ולמון גרושין ממנו אוב לא נכח לעצום בחמרים ומכ"ם אם בדוכן דבכתים יש ווין תרוכין ובאחד לא אחריך דפגר ולכך דייק הכ"י בע"מ אחלב בסב שלריך להאריך כולב לבפחלה ואח"כ בסב דאם לא האריך הווין אלא האריך כולם אז אף בדיעבד אבול אבל אם מקלמן האריך ומקלמן לא האריך בדיעבד כבר ופן אמם דמזה אין כ"כ אוגהה דאף כיודין אלא בגמו בסב לפון זה ופ"ם בחד אבול מ"מ כיון דבכ"ם אחפר לפרש בן לפון אפ"ם דאיינו פוקל רק בחם לא אחריך בכולן והיא אלאה דמבפבדא לאלה כן ובם יש דעם אפ"ן וכ"ם דבבל אינן בבר נראה לפמוך להקל בה"ג אינו בבר אבל אחר הפמון הבדיש ח"ע אח"ל לבתוב אחר רק יבמן לפ כך בכלפ"ד בכון ובראר בעם ואולי יזכני ד' בזמן אחר לבאר יותר ודוק פיעב:

ביאור הגריא

ב) ונהגו כו'. הוס' שם ד"ם דפטורין כו'. אבל אדינא אין לבייפ יו"ד אחר הנ' [נ"ל אחר הפ"ו] אל שבניין וכן אחר חי"ו אל שהויין וכיוצא לבעלי הלפון וכ"כ המרדכי שם בשם הרא"ש בבוק בבל הרגומין והיא בלא יו"ד וכ"כ הרשב"א אחיו וכ"ה בשיטה הגע אב' הרי"ף ורמב"ם. ותוד' כ' הרא"ש והמרדכי"ם בגם כן הי"ד אחר הד' דיבלגיין דשהויין דפוי כרי' ב' המשמש ע"ם: בא) אבל אם כו'. אי"ם עעם לאם דבא בה' יודי"ן ב' פיבים בן בפ"ם פוב' והרא"ם שם וכן בכ"ם בתרגום בפיב דו

אבן העזר

ולא יכתוב (כט) [יב] (יא) ואינרת מלא כה) יו"ד אלא ואגרת:

י כד ק [יג] דתיהויין דתיצביין (ל) שלש יודין (יא) כו) רצופין (לא) ר כ) ונהגו לכתבם כז) כה בחמשה יודין דיתיהויין דיתיצביין: הגה ויש לכתוב הכל בשיטה אחת דיתיהויין דיתיצביין (לב) די בשיטה אחת (לג) ה יאריך וי"ו כט) דתרוכין ווי"ו דשיבוקין ווי"ו שניה דוכדו [טו] שמא ירמו ליו"ד: הגה כב) נהגו להאריך אלו פוו"ין יותר מווי"ן אחרים קלם אבל לא יאריכו (כא) יותר מדאי (כלבו): יב ה יכתוב כג) תרוכין שבוקין חסר י ראשונה כד) אבל (לד) [טז] פיטורין מלא בשני יודי"ן: הגה וי"א (לה) ו] דפטורין ג"כ ספר יו"ד דאשונה (בפדר גיטין דמהרי"ל ובפמ"ג) (כב) וכן נוהגין (לו) כה) ולכן צריך להאריך ג"כ ו' של פטורין (כ"כ המרדכי כו) ונהגו לכתוב בגם בפלה שבוקין פטורין תרוכין ואח"כ פס"ם ופס"כ פס"ם ופס סיגה נזה אין פיכוב בדבר:

יג (לז) [יז] ג למהך חסר יו"ד: יזהר

לביין בשוה ומירק תחת יו"ד פס הגו"ן לבפוף לבוש: כה בחמשה יודין כ"כ תוספת ומזה מדייק מהרי"ל דהכל תיבה א' דאל"כ לא שייך לומר ה' יודין. ומיין מוכחת שכתב די תרגוס של אשר ודי תיהויין שני תיבות' פס לפ"ז דברי תוספות' סותרים זא"ז ובהרא"ש משמע נמי דהם שתי תיבות וכן בטור וכ"ל אע"ג דהם שתי תיבות' מ"מ כותבים בשני שיטות היה דוקא שתי תיבות וכ"כ בח"מ. ואפי' אכל אם היו כותבים בשני שיטות היה דוקא שתי תיבות וכ"כ בח"מ. ואפי' בשיטה אחת אינו מדייק מהרי"ל דהכל תיבה א' דאל"כ לא שייך לומר ה' יודין. ומיין מוכחת שכתב די תרגוס של אשר ודי תיהויין שני תיבות' פס לפ"ז דברי תוספות' סותרים זא"ז ובהרא"ש משמע נמי דהם שתי תיבות וכן בטור וכ"ל אע"ג דהם שתי תיבות' מ"מ כותבים בשני שיטות היה דוקא שתי תיבות וכ"כ בח"מ. ואפי' אכל אם היו כותבים בשני שיטות היה דוקא שתי תיבות'

לא מן נסכא דאז משמע לא אב ח. יתמא יקרא סיור כשוא מם כפתא מיא בלירי וכן סוא בדיאל ס"ם דף כ"ג: כז לריך שלא יהא וכו'. וכ"כ הרשב"א והטור אכל תוספות וסמ"ג כתבו ג"ז וא"ם יכול לכתוב בשיטה אחרונה דאינו אלא חזרת הכרים כיון דכתב ספר תרוכין דאין לגורים מש"ה והוי כאלו לא נכתב אעפ"כ כמוסח שלים נכתב ג"כ קודם לזה בסרית וסנקיא והרי אח מוחרת מ"מ לא נכתב דגם זה פוסר לכן ס"ת מעכב וס"מ מזה ס"ת הוי תורף אע"ג דכתב קודם לזה סרית וסנקיא וסס"ת וס"מ ול"מ אם נחסר פסול מיהו דוקא אם נחסר כמי ג"ם וא"ם דאל"כ מה לי ס"ת ומה לי ג"ם וא"ם ופ"כ לא כ' סמ"ע דלא יכתוב בשיטה אחרונה אלא משום אם יכתוב בשיטה אחרונה ס"ת אז ממילא ג"ם וא"ם ג"כ בשיטה אחרונה מיהו לדעת הרשב"א בתשובה סימן תקל"ח אף ס"ת בסר בשיטה אחרונה אסי' למ"ד דכתיב וכו' ופ"ם והגה בס"ם סליני רש"י ורבנו לרבנו דז אם כותב הרי אח מוחרת וכ"ם הרמב"ם ס"ת אם כן לרמב"ם גם ס"ת אין מעכב דהכל הוא עוסק ולרש"י לריך לכתוב דהכל לפי מ"ש אין קושייתו כלום: לב) לריך כו'. אלין לדרין מכיעה אחרונה כמ"ש בנ"ל בקב"ה ח' ושי' נסים' שם ר"ם לפי מ': לג) ואין ראוי כו'. משום דאז אין לחידון גם אם בשיטה אלמעלה כה"ג ופ"ז מ"ש ע"ז מ"ב ג': לד) ואם כתב כו'. דמ"ש אין לחידון בשיטה אחרונה

ביאור הגר"א

כז) וכן בכל כו'. כמ"ש בס"ג דאיתרמא: כח) ואם כו' דניאל ר': כט) דלא כו'. כמ"ש רב האי גאון ולקמן בסי"ב כ"ם בכה"ג אלפ"ו אפר כל הפיכה אין בזה שום פסול אחרי יש בו הרי אם אם מוחרת לכל דבר משמע שם כ"ו מ' לריך לכתיב הרי כו' לא אחרו לכתיב לפתכבה לכל כו' ולא הקדימו אלא אלא לכתוב מ' מקום ס' דמשמע לא מכשא ואם"ם אינו פסול אלא בשכל ובעבר בכ"ל שם: ל) לא יעמוד כו'. דמחלוקת גדולים בנוסחא זו וכמב כ"ה ר"ם ורבינו אלמא בא וכן כתב נדניאל ד': לא) ואם כ' יעמוד כל מה"ג מכתב הרב שפטל הוא משום ס"ם מכ' דלהכנסה מכתב הרשב"ם פוסל אם יהוא אין קדיש אין מעמיל וכמ"ל כי מע וכ"כ מ"ה אין בשם מיקון יש אלא מעמם עליו דהא לא נמלא בקרא ביאל מעל"ב בס"ם דס"ה פוא ג"ב בס"ם אבל לפי מ"ש אין קושייתו כלום: לב) לריך כו'. אלין לדרין מכיעה אחרונה כמ"ש בנ"ל בקב"ה ח' ושי' נסים' שם ר"ם לפי מ': לג) ואין ראוי כו'. משום דאז אין לחידון גם בשיטה אלמעלה כה"ג ופ"ז מ"ש ע"ז מ"ב ג': לד) ואם כתב כו'. דמ"ש אין לחידון בשיטה אחרונה

אבן העזר קכו הלכות גיטין

יד ג יזהר יפה ברגל של ה'א של למהך (לח) [יח] שירחיקני מנגה ד כז) וכן בכל ההיין צריך ליזהר אלא שבזה (כג) צריך ליזהר יותר:

טו ה (לט) לא יכתוב לאתנסבא אלא ל) (כד) לרתנסבא כח) ופם פסר (כה) יו"ד (מרדכי) (כו) כט דיגג ה' דהתנסבא וכתב לתנסבא כסר (רשב"ם אלף קס"ו):

טז ו (כז) עד"ז צריך ליזהר בכל לשון ובכל כתב שיכתוב שלא יהא בו משמע ב עניינים:

יח ז ל) לא ימחא באל ף: הגה ואם כתב נפ"ח וכבר ניתן הגם כבר (כי) לא) ופם נכתב ימחי ביו"ד פסול אם לא נשאם הדסק ובמקום פינון (מ"כ בחקון):

יח כז ה לב) צריך שלא יהא בשיטה אחרונה לא ספר תרוכין ולא גט פטורין ולא אגרת שבוקין [יט] אלא כדת משה וישראל לבד ויעשה כמנה (כם) אותיות גדולות כדי שלא יסיים באמצע שיטה משום כח דאיכא למיחש שיחתמו בחצי שיטה הנשארת ה [כ] לג) ואין ראוי לעשות כן י לד) ואם כתב בשיטה אחרונה יותר מכדת משה וישראל כט לא נפסל בכך:

ליתמא לי מכך כלומר לי תהיה מספר זה ומילך: (לח) שירחיקנס מגנס דלא לשתמש למחך ללחן כלומר מלחן מי כיך כי חוכה: (לט) לא יכתוב לתנסבי' שמא ירמיק לא מן תנסבא לא תנסבא לא תנסבא: אמר בן המחבר כנון דא לריך מי להודיע ולבניס. בפת אחר מ"ח מ"ז כרב המחבר ז"ל פד כה בניב. בסמים פנים התקדרו. ומרמלים פל מלוקים התנכרו. ומשה פלס אל בסמים פליה זו ירידה סיא לנו בכפליים. ומכל פל דאכדין ולא משתכחין לרוות למחוטיו וה' יפלא חסרוטיו. ויוום והלנה יעמוד לנו ממקום אחר. לחיות המלאכה שלימה ותמימה ונכחר. שמחי פל לבי לאחם כאמתחות כחבי קודש של מ"ח מ"ז ז"ל מיזה מדוטי דיים ושאלות ותשובות הסייכים לפמ"ם ואמרותיו כסל תזל וזפיר שם אפיר שם בתוך מחברת קדש לבלינם ולבפמיד כל אחד במקומו. וה' יפר' רוחו ויפיפ לנו שפפ טוב ממרומיו להיות ממליקי בריים וכולי האי ומולי אמן פ' בידי יצליח. יכין לן מולה וסרח. ואור חורתו יאיר ויארת. ודאמו יתנו ריס

באר היטב

מיסנא יש לאחר שאל מהיה הביה בכ"ף. ויכתוב נאחר שיעה. ועיין מסוכת מהר"ח שמון פי' למ"ד. נרפוה יקרא הרי"ם נפתח ודעיין בשו"ת והו"ו בפתח לגוש והפר"ם כתב שהוא הכל ונפוח מ"ב. ו"ו של וכדו לריך ההריך דלא מחד כיו"ד דהוא משמע בלא

פרי זהב

לפי שאין לסידרין משיפה אחרוני: [כ] ושין רשוי לעשות כן. שאז לא נלמר משיפה שעל התחתון' מפרר בלומר לי תחיה מחר מפר: [יח] שירחיקנה מגנה דלא לשתמש לאחר דתיינו ח כא: [יט] אלא כדת משה.

פתחי תשובה

מכומר חסר יוד ראשונה ומדיין לא ביאר הגם ביד מלשה יש לכאור גם אחר כב' יודין לך אם מעמה דאוקה כגון גם ס"ת אי גם זמן מהבעל כ"ם אם אי גם מכם מע"ם אחוא אחר אי' ראשונה יש ל. בפיר. ולמוסרו כיר המשה לכתלם ואל"ל דאם בפסר הגם כיר המשה דאין לומם ל אוב אחר אפי' אם הבעל בפיכו. ומ"ה לבני מעכנא דנהגו לכתוב מפרין אחר יוד דאמרום אם כפיר מלם יש לכאור גם אחר אם אינו מעם הרחק ואם הוא מעכב בפסר אחר אם אין לחיים לכאור גם אחר מ"ם ומ"ם לקמן מ"ק ב: (כג) לריך ביזהר יפר. כי בפי ג"ם מ"ק ג"ל ומלי זמרים יפר לפי מ"ש אין מעכב פרקה מלי אלא מעמרים יפר כ"כ ערן חכ"י אך כם ה' מי' ר"ל מי' מרמיקנא יפר ובהגו לפרחיק מיהו אין לפסול אם לא מרמיק יהיר מעלי. ורחיקו גם אי אבא אמ"ם ובעבה הפוכר ובפיב בחיבם לאחר ד' ותיה נקרא לפיר ומכמירומו כיון דאין מום מינו בפעמעם הגירוסין ואדרבא אחר לא מעמיר לפנאם לכל נגר בפרלה. ובפסו' מפר"י מ"ל מי' קג גם שבא מלרין הפוקה וך' דלאחר מיפה נגם בפלים כרגלה ונקראה כדל"ם ופכלו. ולי יראה דיש לרבעיר בפקום מינון דפיכה לאחר הוא בכופם ואין מום מינו בפעמעם הגירוסין. ואפילו דגם מיכם לאחר יש להכעיר בדיעבד ע"ל: (כד) אלא להסכבא. עי' בס"ם מכ' הפעם מעא ירחיק כו' ואוא לפון רש"י כפ' המגרש דע"ם ע"ב. ומשמע דבדיעבד אם כתב לאתנסבא אלא הדשיק לא מן מקבלא כבר אך בפ' נ"ם כ"ק בב מכיא מעום דלבב"ם דף ד' ח ע"ב שכתב דמע"ג מכ' רש"י ז"ל דעשה אם מפיקול מום מעום אמא ירחיק ויכתוב כי מיכום מכ"ז מיהלו מכתבו מיכה אחם אם כתבו בלאלף מגם מפול כי ע"ם אמא ירחיק כו' הוא מעם לפיקול ולבולם אפי' כלא ירחיק אפו וכן נראה מדברי כל הפוסקים כו' ע"ם. ומה שעמד הכפ"ם של לפון מכ"ם מפוב דע"ם אמר בכ"ם אמר אין אחם אלא אם אם אינו (כה) ואמם מפר. כי בפי ג"ם ידאה דהיינו לכאחלה אבל לם בכתו אלא יוד אינם אין יפום לפוכלו כי אין מום אינו מיגוי מיגירוסין. ומ"ל בפמר מרדכ"ם ס"ג ס"ו קלר מכ' דאם"ם אם דילג ולא בפב ולא אינו מעכב בלל אינו מעכב ע"ם: (כו) הגה ר"ל מדברי אפו' מרמ"ם אם מ"ר דאם"ם אינו אפו' אבל אינו מעכב אם הרי הה מוסרם לכל אדם ומי' ב' ג"ם ס"ק נד וכ"ק נג מכביא אפו' אהרבי"ל ר"ג ס"ק אם אם מ"ר לריך לבמכ"ם מ"ם לא אפגרם כו לכאחלה אבל דאם כבר נפגרשה אבמה לבפחלה. אך מרבי"ם אפגרם ע"ל לריך לבפוב לפפנבמה לכל נגר

פרי חדש

פפר כמו כדי נפנם ולהרמב"ם מפמע דבתמלי זה אפיר לותך: יב (פיטורין מלא בב' יודין) כן דקדק הרא"ם מכא דגרפי' גם' בתכלת תני ר' נתן אומר פטרוה דגרין קיימים פטרוה לא אמר כלום ומרש"י פטרוה דגרין קיימין לשון גם פטורין כך שמעתי ולי נראה הפך פטרוה שפ"ב בל' לוחה הוא כמו שלוחה וכמו דברו הוא ל' גם פיטורין שהוא דגוש פטרוה שבל' לוחה הוא רפה כמו אמרו שלחו מכם שמעו מלכים לא פטרוה הוא מל' פיטור ותוכה דמי ל' פיטורים ביל לבדגים פטרוה מכ"ל פי' לפי' דגלינמא קמא מכל תני בחיר"ק דמי קאמר פטרוה בפ"ם בחיר"ק הוי ל' גם פיטורין בין שהטי"ת רפויה אי דגושה ולא קאמר פטרוה הפ"ם בפח"ם הוי לשון פטור ותוכה בין שהטי"ת רפויה אי דגושה ולדעת רש"י הוא בהכל תלוי בטי"ת אי הוא רפויה אי דגוש ולפיכך פטרוה בפח"ם שהוא ל' ע"ב הפי"ת בדגש והוא מל' גם פיטורין בשביל הדגשות אבל פטרוה בחיר"ק שהטי"ת רפויה כמו אמרו שלחו הוי ל' פטור ותוכה והכ"י לקמן בפי' קמ"ם כ' בין פ"ם בדגוש אי ברפה ע"כ ולישתא דאין החיוק כמ' שהבינא סרב ז"ל בין פ"ם בדגש אי ברפה אלא בין ט"ת ברפה אי בדגש וכדפרישית ואחרים חלקו בין פיטרוה ביו"ד לפטרוה בלא יו"ד וגם זה פיטו כמבואר בדברי הר"ן וכן פי' מהר"ר בנלמל זלה"ה בתשו' פי' כ"ב וכדכתיבנא: והשתא אי כתיב פטירים בלא יו"ד לישנא קמא דרש"י יקרמו הפ"ם בשו"ת והוי ל' פטור ותוכה וכן לדעת רש"י כיון שקורמים הפ"ם בשו"ת הטי"ת רפויה והוי ל' פטור ותוכה אבל כי כתבים פיטורים אלא ביו"ד ע"ב יש קרות בחיר"ק ואז הטי"ת דגושה ולכ"ם הוי ל' גם פיטורים וכבר כ' מהר"ר רדב"ז דלא דמיא להסיא דשאלו בשלום פי' דאמרי' דפל שגיאה מתמו והגם כבר דשאלי בכמה דאם הוא ל' פטור ותוכה הרי הוא כתב דזה בגם מיהו כריתות אלא גם פיטורים לפטור אותה מחיוב ממון אי מחיוב שבועה ומ"מ מסתברא דכיון שהיו פיטור המוחכר בתלמוד אף לדעת הרא"ש אין להחמיר בו אלא שלא תתגרש בו לכתחלה אבל בדיעבד אם כבר נתגרשה בו אי במקום פינון יש לסקל ומהריב"ל כ' נתשו' בה' מ' גרים כלל ד' סי' כ"ד דפיטורים שכתב ביו"ד מ' שאין לחוש לזה שכרי התשכמים פטורים ביו"ד מ' וכבר כתבנא דלכתחלה יש לחוש לסברת הרא"ש וע' עוד בתשו' מהרנ"ח סי' כ"ג ובתשו' מהרש"ך ח"ב סי' ס' פ"ב:

הגה (ולא לריך לחמרין וכו') דכיון דגם כתב ליה מלא אי לא מאריך הוי"ל כתריכין ובניקין ביו"ד ול"ל משמע נמיה פטורות דעלמא מ"ל שהיה פוטרת אותו: יג (לחרב מסר יו"ד) דאי כ' ביו"ד מדוקדק דגמד מהני הגם פני אלא יהיה בשיטה אחרונה ולשון אמ"ג מדוקדק בזה יותר שכתב וז"ל וסוף הדבר כגון לכתוב ספר תירוכי' קודם שיטה אחרונה ע"כ ומסתברא דאף אם הגם ומגרש שבוקים וגם פיטורים דלכתר כמו מזרה מעניינו של ספר בשיטה אחרונה ע"כ ומסתברא דאף ספר תירוכים נמי אינו אלא לבוטרא דמיהא אבל לא לעיכובא דהא ודן ספיר קאי לריש ומו לה נמי למיתר ספר תירוכין וכן דפת הרן מכתב בפרק המגרש וז"ל ומסתברא דלריך לכתוב ודן נראה הגם אם נפשוט כדי שיהא תוכיח דאמרינן מילתא קאי ע"כ וכן מבואר בתשובת הרשב"א הביאה בגי' ז"ל וכן מיקר: (דאיכא לאיתא שיתחתו נמלי שיטה הנשארת וכו') כ"כ הסמ"ג וז"ל אן יחתמו הפדים בחד שיטה שנשארה אלא ושוב לא יוכל מהשיטה שנייה שכל המחיצה מאחר שהיא אחרונה נפדים יש לחוש ס וסיפה נעל הסדר בין הפדים לכתב ונחלה שנמלא ודן דיהיו ליכי מינלי וכו' דכתיב בתוחם שיטה אחרונה כבר שיה כתוב דאם לא כן לא הוי אלא אחתי השוה מכם דשאר הגם הוא ופידיו בשיטה א' כבר ומעתה למדין מהשיטה שבא המחיצה דשאחת מ' ליכא מכם אין וכ"כ הר"ן בפ"ק דגיטין הנ"ל הפ"ר ז"ל שם מקומו מהגין לכתוב כדם מכם ויבראל ומהיות של אחי' בשיטה א' וכבר הדבר ובנגד שיהא הפסר לכתוב במקום כדם מכם ויבראל פנוי מיינ לפלוני מנה דכה"ג ליכא לאיתא שאת הרמיקו הבדים מכום דקי"ל שבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' כבר ויש לכם לאוש שלא יהא רפ ר לזיף כך ע"כ וכן מבואר בתשובת הריב"ם סי' כ"ד ובם בתשובת הרמב"ן סימן כ"ד הביי"ם ס"ב כתב וז"ל אי אלי מלמד לפופרים לסיים הסיפה בחלי שיטה ומתחום בחלי שפם הגשארת כי מכלן יש בנו הכבר נאור ונאמר בו בודאי כחובה שיהם אותם חלי שפ' וכל שלאחלה כיתבה בשאתו המדים שאלולי כן אסור הי"ל לאחוס בחלי שטם אחלי שטם אחשב שבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' ע"כ וכ"כ הב"י בשם תשובת רשב"ן ופסקו שם הבנה בס"ל דאם בשיטה מסיים בחלא שטה יכולין הפדים לאחוס בחלי שטה הגשארת זה אלא זה ואז למדין מחלי שטה שלאחריהם ומשם שאחריהם ע"כ וא"כ יש לאחוס בל הסמ"ג והמחבר אין רחוי כתבו בחלי שטה וז"ל שבאמ"ג שטה ומחבר מיירי בדרך שהבנין לאחוי בעדי ניטין זה אחת זה והשאחת אי ליכא אחשב דשבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' דבר דאיהיה כאחוחין זה אלא זה ומ"ה מיישבין שאחלי שטם הים אלא שטם אלא אם אינו אלא אחשב בשיטה אחרונה דהא קיימא לן דאין למדין אחשבה לאחרונה והר"ן בפרק קמא דגיטין וכן הרמב"ן ורשב"ן מיירי בשבדים אחתומים בחלי שטם הגשארת אחלי שטם אם אלא זה ומ"ה כבר הדבר דהא בשאחת אינם אחתם אלא אחשב דבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' ואחשבה לא אחתם אלא אם כן רואה אבאחשבה אחתם אלא אחשב דבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' (לא אחשב כן) אם דאם הרשב"א והרא"ש והריב"ש בתשובה הבדרי הבנים בשיטה אחרונה ויבראל אבוחנים אחר

פרי חדש

אמר כמו כדי נפנם ולהרמב"ם מפמע דבתמלי זה אפיר אותך: יב (פיטורין מלא בב' יודין) כן דקדק הרא"ם מכא דגרפי' גם' בתכלת תני ר' נתן אומר פטרוה דגרין קיימים פטרוה לא אמר כלום ומרש"י פטרוה דגרין קיימין לשון גם פטורין כך שמעתי ולי נראה הפך פטרוה שפ"ב בל' לוחה הוא כמו שלוחה וכמו דברו הוא ל' גם פיטורין שהוא דגוש פטרוה שבל' לוחה הוא רפה כמו אמרו שלחו מכם שמעו מלכים לא פטרוה הוא מל' פיטור ותוכה דמי ל' פיטורים ביל לבדגים פטרוה מכ"ל פי' לפי' דגלינמא קמא מכל תני בחיר"ק דמי קאמר פטרוה הפ"ם בחיר"ק הוי ל' גם פיטורין בין שהטי"ת רפויה אי דגושה ולא קאמר פטרוה הפ"ם בפח"ם הוי לשון פטור ותוכה בין שהטי"ת רפויה אי דגושה ולדעת רש"י הוא בהכל תלוי בטי"ת אי הוא רפויה אי דגוש ולפיכך פטרוה בפח"ם שהוא ל' ע"ב הפי"ת בדגש והוא מל' גם פיטורין בשביל הדגשות אבל פטרוה בחיר"ק שהטי"ת רפויה כמו אמרו שלחו הוי ל' פטור ותוכה והכ"י לקמן בפי' קמ"ם כ' בין פ"ם בדגוש אי ברפה ע"כ ולישתא דאין החיוק כמ' שהבינא סרב ז"ל בין פ"ם בדגש אי ברפה אלא בין ט"ת ברפה אי בדגש וכדפרישית ואחרים חלקו בין פיטרוה ביו"ד לפטרוה בלא יו"ד וגם זה פיטו כמבואר בדברי הר"ן וכן פי' מהר"ר בנלמל זלה"ה בתשו' פי' כ"ב וכדכתיבנא: והשתא אי כתיב פטירים בלא יו"ד לישנא קמא דרש"י יקרמו הפ"ם בשו"ת והוי ל' פטור ותוכה וכן לדעת רש"י כיון שקורמים הפ"ם בשו"ת הטי"ת רפויה והוי ל' פטור ותוכה אבל כי כתבים פיטורים אלא ביו"ד ע"ב יש קרות בחיר"ק ואז הטי"ת דגושה ולכ"ם הוי ל' גם פיטורים וכבר כ' מהר"ר רדב"ז דלא דמיא להסיא דשאלו בשלום פי' דאמרי' דפל שגיאה מתמו והגם כבר דשאלי בכמה דאם הוא ל' פטור ותוכה הרי הוא כתב דזה בגם מיהו כריתות אלא גם פיטורים לפטור אותה מחיוב ממון אי מחיוב שבועה ומ"מ מסתברא דכיון שהיו פיטור המוחכר בתלמוד אף לדעת הרא"ש אין להחמיר בו אלא שלא תתגרש בו לכתחלה אבל בדיעבד אם כבר נתגרשה בו אי במקום פינון יש לסקל ומהריב"ל כ' נתשו' בה' מ' גרים כלל ד' סי' כ"ד דפיטורים שכתב ביו"ד מ' שאין לחוש לזה שכרי התשכמים פטורים ביו"ד מ' וכבר כתבנא דלכתחלה יש לחוש לסברת הרא"ש וע' עוד בתשו' מהרש"ך ח"ב סי' ס' פ"ב:

מהרנ"ח סי' כ"ג ובתשו' מהרש"ך ח"ב סי' ס' פ"ב:

הגה (ולא לריך לחמרין וכו') דכיון דגם כתב ליה מלא אי לא מאריך הוי"ל כתריכין ובניקין ביו"ד ול"ל משמע נמיה פטורות דעלמא מ"ל שהיה פוטרת אותו: יג (לחרב מסר יו"ד) דאי כ' ביו"ד מדוקדק דגמד מהני הגם פני אלא יהיה בשיטה אחרונה ולשון אמ"ג מדוקדק בזה יותר שכתב וז"ל וסוף הדבר כגון לכתוב ספר תירוכי' קודם שיטה אחרונה ע"כ ומסתברא דאף ספר תירוכים ונגו פיטורים דלכתר כמו מזרה מעניינו של ספר בשיטה אחרונה ע"כ ומסתברא דאף ספר תירוכים נמי אינו אלא לבוטרא דמיהא אבל לא לעיכובא דהא ודן ספיר קאי לריש ומו לה נמי למיתר ספר תירוכין וכן דפת הרן מכתב בפרק המגרש וז"ל ומסתברא דלריך לכתוב ודן נראה הגם אם נפשוט כדי שיהא תוכיח דאמרינן מילתא קאי ע"כ וכן מבואר בתשובת הרשב"א הביאה בגי' ז"ל וכן מיקר: (דאיכא לאיתא שיתחתו נמלי שיטה הנשארת וכו') כ"כ הסמ"ג וז"ל אן יחתמו הפדים בחד שיטה שנשארה אלא ושוב לא יוכל מהשיטה שנייה שכל המחיצה מאחר שהיא אחרונה נפדים יש לחוש ס וסיפה נעל הסדר בין הפדים לכתב ונחלה שנמלא ודן דיהיו ליכי מינלי וכו' דכתיב בתוחם שיטה אחרונה כבר שיה כתוב דאם לא כן לא הוי אלא אחתי השוה מכם דשאר הגם הוא ופידיו בשיטה א' כבר ומעתה למדין מהשיטה שבא המחיצה דשאחת מ' ליכא מכם אין וכ"כ הר"ן בפ"ק דגיטין הנ"ל הפ"ר ז"ל שם מקומו מהגין לכתוב כדם מכם ויבראל והשאת' של אחי' בשיטה א' וכבר הדבר ובנגד שיהא הפסר לכתוב במקום כדם מכם ויבראל פנוי מיינ לפלוני מנה דכה"ג ליכא לאיתא שאת הרמיקו הבדים מכום דקי"ל שבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' כבר ויש לכם לאוש שלא יהא רפ ר לזיף כך ע"כ וכן מבואר בתשובת הריב"ם סי' כ"ד ובם בתשובת הרמב"ן סימן כ"ד הביי"ם ס"ב כתב וז"ל אי אלי מלמד לפופרים לסיים הסיפה בחלי שיטה ומתחום בחלי שפם הגשארת כי מכלן יש בנו הכבר נאור ונאמר בו בודאי כחובה שיהם אותם חלי שפ' וכל שלאחלה כיתבה בשאתו המדים שאלולי כן אסור הי"ל לאחוס בחלי שטם אחלי שטם אחשב שבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' ע"כ וכ"כ הב"י בשם תשובת רשב"ן ופסקו שם הבנה בס"ל דאם בשיטה מסיים בחלא שטה יכולין הפדים לאחוס בחלי שטה הגשארת זה אלא זה ואז למדין מחלי שטה שלאחריהם ומשם שאחריהם ע"כ וא"כ יש לאחוס בל הסמ"ג והמחבר אין רחוי כתבו בחלי שטה וז"ל שבאמ"ג שטה ומחבר מיירי בדרך שהבנין לאחוי בעדי ניטין זה אחת זה והשאחת אי ליכא אחשב דבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' דבר דאיהיה כאחוחין זה אלא זה ומ"ה כבר הדבר דהא בשאחת אינם אחתם אלא אחשב דבר הגם הוא ופידיו בשיטה א' (לא אחשב כן) אם דאם הרשב"א והרא"ש והריב"ש בתשובה הבדרי הבנים בשיטה אחרונה ויבראל אבוחנים אחר

שטרות ומז למידים מש"מ כ"כ הרמ"ם כתבו' מפ"נ ר"ת מסם שמת כדת משה מן מסוב כשריר וקיים מ"מ כדיפבד כשר ופ' כ"י שכ' מס נכתב בשיפה לתרוגה ס"ת ונ"ם ומ"ם מס פ"מ בסנינו ומפידים דלמ זיף מהני כתב דקיל מס נכתב פ"ב דכר שיכול לזיף כמ"ם בסי' קכ"ד לפ"ז לריכי' הפ"מ לבוה לסנינו דוקא כמ"ם שם מף פל נב בח"ם סיפן מ"ד כתב הכ"י כשם תשובת הרשב"מ מס לא מחזיר כשמה מתרוגה מפי' מס מתרו הפדים מנמו כתבנו מן נמנים להכשיר ל"ל שם מיירי דפידי מחיצה מפידים כן מכל פ"מ מהני כמ"ם בסימן קכ"ד: ל בשביל דילוג מות מ'. פ' ס"ם בפוסס מסילו כמסר יותר כשר ופיין כ"י מ"ם כשם הפיטור כל שיכר שהוא ס"ם כגון שנמסר הש"ן של ששי מו ריש של רביעי כשר חוץ בשמות הכפלים ופ' ברש"י מנמות דף ל"כ דלריך לדקדק בתורף כמסר ויתיר מדמוריתה: לא ולא כתב בשבת הטעם מבואר בתשו' ברביעי אין סיכל פ' מחר מלא ברביעי בשבת דהא זמן המדש כתב מחר כך ומ"ש בפשרים אין מסש משוש מוקדש משוש דמוכח שהוא ט"ם דרביעי מי מסשר לביות מלא בכ"מ ופיין בח"ם סימן מ"כ סחס ופסק כדיפה זו וכאן לפרין מסש נע הבית בהג"ם דעת המולקים ה"ה ר"ת והריב"ם כמ"ם בכתבי מהרמ"י ס"ם י"מ: לב מס לא מחריך ווי"ן • היינו שלא כתב חומר ויש מלא כתומר יו"ד מ"ם ספול מכל מס כתב ווי"ן מלא שלא המריך מומם יומר משמר ווי"ן כשר כמ"ם בתוספות וב"ה שובת ריב"ם סימן ס"ד וכן משמע דהרמ"ם ס"ל כן דהא בפסקיו לא כתב כלל דלריך להמריך מומם יומר משמר ווי"ן. מלא הכ"י והכ"מ מפרשים דברי תשובי הרמ"ם שהבית הטור דס"ל להרמ"ם מס לא המריך מומם יומר משמר ווי"ן לא יתן לה מלא מ"כ מחמת פינון מז יתקנו הכ"ד ויתנו לס מו מס כסר יתן והכפל רמוק מכמן כשר מכל פירושם מכ"ל וכן משמע בטור כמ"ם דהא כתב לפיל

יט ב אם כתב וישראל אלף למר (לא) כאחד לא נפסל בכך: ודוקא בדיפבד אז כמקום פגון כמו שנתבאר לפיל סי' קכ"ה סי"ו:

כ ל כיון שאנו מבירין סגנון הדבר [כא] אין לפוסלו ל בשביל דילוג אות (לב) אחת:

כא א [כב] לה) (כג) אם כתב ברביעי עשרים יום לירח שבט ודילג לא [כג] ולא כתב בשבת וגם יום רביעי היה כ"א לשבט והוא כתב עשרים הגט ב כשר (ג) וי"ס (לא) ופוסלין בכה ג (ריב"ם סי' קי"ג):

כב א לב [כד] אם לא (לג) האריך (לד) ווי"ן שאמרנו או שכתב היודיין שאמרנו שלא יכתבו או שלא כתב היודי"ן היתירות הרי זה גט פסול א [כה] חוץ מב' יודיין הנוספות בדיתיהוויין ודיתיצביין שאינו אלא מנהג:) וי"ל הנוספות בדיתיהוויין ודיתיצביין שאינו אלא מנהג:) וי"ל דאם לא כ' דיתהוויין דאלה רק כתב ואם תהא דאלה פריף ספי (הר ן פ' האגרס וקיפיור) פ לו) [כו] וי א שאם לא ערער הבעל כשר ל לז) וישנ מי שאומר שאין ערעורו מועיל אא כ כתבו הוא או שהסופר כותבו ק ספיו:

כג ר אייר יש לכתבו לכתחלה בב' יודין (וס ל ספיק ו'):

כד ס [כז] כסלו חסר יו ד:

כה א לח) אם הוה ליה לכתוב בשנים עשר וכ' בי ב כשר: כו א לט) למנין (מ) בחד יו ד:

יט ב אם כתב וישראל אלף למר (לא) כאחד לא נפסל בכך: ודוקא בדיפבד אז כמקום פגון כמו שנתבאר לפיל סי' קכ"ה סי"ו:

כ ל כיון שאנו מבירין סגנון הדבר [כא] אין לפוסלו ל בשביל דילוג אות (לב) אחת:

כא א [כב] לה) (כג) אם כתב ברביעי עשרים יום לירח שבט ודילג לא [כג] ולא כתב בשבת וגם יום רביעי היה כ"א לשבט והוא כתב עשרים הגט ב כשר (ג) וי"ס (לא) ופוסלין בכה ג (ריב"ם סי' קי"ג):

כב א לב [כד] אם לא (לג) האריך (לד) ווי"ן שאמרנו או שכתב היודיין שאמרנו שלא יכתבו או שלא כתב היודי"ן היתירות הרי זה גט פסול א [כה] חוץ מב' יודיין הנוספות בדיתיהוויין ודיתיצביין שאינו אלא מנהג:) וי"ל הנוספות בדיתיהוויין ודיתיצביין שאינו ערעורו מועיל אא כ כתבו הוא או שהסופר כותבו ק ספיו:

כג ר אייר יש לכתבו לכתחלה בב' יודין (וס ל ספיק ו'):

כד ס [כז] כסלו חסר יו ד:

כה א לח) אם הוה ליה לכתוב בשנים עשר וכ' בי ב כשר: כו א לט) למנין (מ) בחד יו ד:

שאו

דמ"ל להחריך הווי"ן יותר משאר ווי"ן ומלך ס"ד דהכיא מחיב כשם תשובת הרמ"ם לפסול אם לא המריך אלא פ"כ הרמ"ם מירי דהווי"ן הם כיודין ומ"מ הכשיר בכה"ג וכ"ם הפ"ז אסילו בלא דמק כשר אם לא המריך ושלשה דעות שהביא כאן היינו לדעת הרמב"ם אם לא המריך הווי"ן של תרוכין ס"ם מו שכתב היו"ד של למכך מו של פסורין וכן אם לא כ' ג' יודין של דיתיהוויין מו דיתיצביין פסול אסי' לא פרפר הכפל ואסילו לא כתב כפלמו ואם נשאת לא אלא כמ"ם המגיה ס"ד והפיטור שהביא הרמ"ם והטור והמגיה ס"ל דוקא אם פרפר הכפל שכתב כן כגון מז הגט פסול וזהו ס"מ שהביא ומרמה מדברי הדדין מתחלק לג' מופים. אם הכפל כתב מו הסופר כתב מפיו והכפל מפרפר שכוונתו היה לקלקל אלא מבפלה. ואם הסופר לא כתב מפיו ואין הכפל מפרפר אז לכתחילה לא תנשא וכן אם הסופר כתב מפלמו ובפל מפרפר לא תנשא ואם נשאת לא תצא אלא דבחלוק ראשונה בזה שאין הכפל כותב ואינו מפרפר יש תקנה אפי' להנשא לכתחלה דהיינו שהסופר מתקן לה ונמצא שפיר כ' הטור וכ"כ הרב האי גו' וכ"כ הרא"ש ז"ל וכ' רש"ל תמה בה מוקיל תיקון אחר שיתחמודו הדפים ס"ם הדפים החמו בבטול ז"ל דס"ל שיני פסירה כרתי ופלקי עידי חתימה מסאן ונמצא שניתן כחלכתו ונם אינו פסול אלא שצריך תיקון כה"ג מסתמא אפרי הבפל צות עכ"ל: [כו] כסלו חסר יו"ד שכן הוא בלי עברי בשקר' ואע"ג דבארנגם בתיב כסליו ביו"ד ס"ם אזלי' כתר

כ"ם ופס מפשט עיון דרגינים לכתוב כן יוקא דלא מכים ולא פ"פם יקרא יקרא יפרל דבגנ לא בעינן כסיבה מחה כיון בכ"ם: ל פס וכ"כ בעל העיטור: פ פס בכס מסו' מכיו הרמ"ם: כ מפשט דרביעי מי' לו פי' מחר כ"ח בכסם כיון דכסיב בחי' כ יום לחדש ונעשים יום ח' מ"ד מ"ד בגנ כיון בכתוב בו ביום ד' מ"ב הוא כ"ל לחודש ומלי' מנעשים בקביעות מ"ד דשכיה: כ פס בכס הרמב"ם בפ"ד וכ"כ ס"ה מפשט המבנם ממבנם שנעשו מנמים הגט פסול ולא מכשיל בו ומ"ם אם בפקיע: ל ביי לא מלא: ע הרמ"ם פס בפקיע: ס הרמב"ד בפסנים ובפס נ"ון: ל ביי בכס העמור בכס רבוזוכ ובלשה הפרים מכיו הרמ"ם: ק וקיים פס מפי בפ. ומערער ואמר אלא פוא דפסילנא ליה בתני דקדוקי ולקלקלא מהכוין וכ"כ הרמב"ם בפסנו': ר פס"ד בכס הפכמם רבוזוכ: ש פס בכסר' ובפ"ם לפיל כעיף ז': ת הנהם מרדכי בכס הרב מערלאני וכ"כ ר יהודה אם כפר בו בנ' במקום בשבעה: ת כל בו וכל' שגע דמרדכי וכריב"ם מי' פ"ד פס נוסף הגט מכתוב בפרי"ם בכפר עפודי גולם:

ביאור הגר"א

היינו בשחמנו העדים ברמא בפיפה אבל בחמלע לחידין מסמיפה וחלי פלפיה מחזק' מחין העדים עוסין שלא בדין מיוכלו לזיף מיכולין לעשום ספר פוא ועדיו בפיפה ת'. פריב"ם פ"ר מכל זהו דוקא שחמנו פעדים אפ"ז ובמ"ם ביום' פס קפ"ג כ' בד"ה פיפה ובמ"ם בחי"מ פי' מ"ה פ"י ועוד בפס פס וכיון ערגילין לכתוב בדם אפה ויפרמל אין חפש ולמידין מעיפה המחרוכה ובתב שכ"כ הרשב"א בתשובה ובמ"ם נפ"מ כ"מ מד פ"ע: (לה) אם כתב בו' עי' ח"מ כ"ד מנ פ"ד פס: לו) וי"ח אם בו'. ברא"ם פס פ"ד בפס ר"ה ג"ון וכ"כ הרא"ד מפמו וכ"מ ביומ: מי פ"ב הלכה ג' אם בא ועיעבר עדעודו חייב פ"ב: לו) וי"ח בו'. פס בפס בעה"ע: לח) אם בו'. בכ"ל כ"ד בהג"ה: לט) למנין בו' כן הוא בחרגום ס' בא בחוון בשבת הדבק בדרא הרא"ש הוא רחיק בעיני דאם צריך תיקון איך יתקן זולת הסופר שהוא שליח הבעל אבל פ"ם אני לא הששתי לאותן הווי"ן כי אני רגיל לפסוק על פ"ש הרשב"א דלא צריך לאורכינהו ר מ"ר שאר ווי"ן אלא יכפו ר"ד ונם סל' הרשב"ם מפשט כן וכראי אל הדברים לפסוק עליהם ומה נם בשבת הרחק שא"ל לתקן ויש לחוש לענונא עכ"ל ואיני מבין מ"ש שנם סל' הרמב"ם נרא' כן שהרי רמב"ם כ' כאן שהוא פסול וצ"ל שהוא מפרש מ"ש רמב"ם אם לא המריך הווין היינו שיש בהו דוחק לקרוא ווין וכמו' הב' של ב' ווים מ"ם מפשט כלשונו דהם שלא בשעת דחק כשר בלא ארכיות ווין יותר מבשאר ווי"ן והא דסיים ומה נם בשעת הדחק היינו דלרווחא דפ"תא שבאותו מקום אם הי' חשש עינון בודאי יש לפסוק ע"ז בפרש ריש כאן ר"א דבלא ערעור הבעל כשר והם בעל עיעור ורב האי ורא"ש כאשר מביא אותם בזה נלע"ד: [כה] חוץ משתי יודי"ן הנוסח ת פי' יו"ד שאחר הרל"ת של די והיו"ד שאחר התי"ו של תיצביין הם אינם אלא נ ספות מצד המנהג: [כו] וי"א שאם לא ערער כו' בפיר ב ובעל העיעור כ' מפשייהו דרבוותא כל אני דקדוקים דוקא כשבעל בוחר אז הסופר כתבו ובעל הבעל ואומר ביוונתי לשנות כדי לקלקל' אבל אפר לסופר לכתוב ולחתום ניבו סתם ופעי בא' פאלו ובבעל אין מפרער כשר ומ"נשא לכתחל' וכ"כ רב האי אי יהיב בעל רשות לסופר לפכתב ופעת בודין אי איתי' לסברא סתקן להו ואי לא מתקן ומנסבא בהאי ניפא לא מפקינן לה ואי אתא לאנסובי ובא בעל ומערער ומוסר האי רכתיב ודין דינא אפרי ולכך בוונתי לא מנסבא לה ואי מנסבא לא מפקינן לה עכ"ל וקשר דיוקים אחרדי התחיל' אסר בתרתי לרעותא דקא פסול אלא דהיינו הבעל כותב ונם מפרער מפפש הא בחד לריעותא כשר ובשיפא אסר בתרתי לפיב תא דהיינו אפר סתם לסופר ונם אינו מ:ערער אז דוקא כשר ובדרישי תירץ דפ"ש ברישא ובא הבעל ואפר פירושו אז בא הבער כו' א"כ הוה רישא בחד לריעותא ובחנם דחק בזה ונם הענין אינו נכון דודאי ברישא מיירי שכבר ניפא ובא לקלקל' דהא כ' כדי לקלקלה וזה שייך אחר ניפסת ובאמת לק"מ דברישא בתרתי לריעותא אפי' אם ניפסת תצא ובכיפא בתרתי לפיבותא אפי' לכתחל' תנשא כפ"ש כשר ותנשא לכתחל' אבל בחד"א דאיבותא דהיינו בבעל כותב ואינו מערער אז אסר לסופר סתם ובעל מערער בזה לא תנשא ואם ניפסת לא תצא אלא דבחלוק' ראשונה בזה שאין הבעל כותב ואינו מערער יש תקנה אפי' להנשא לכתחל' דהיינו שהסופר מתקן לה ונמצא שפיר כ' הטור וכ"כ הרב האי גו' וכ"כ רש"ל תמה וז"ל וכ' רש"ל תמה בה מועיל תיקון אחר שיתחמודו הדפים ס"ם הדפים החמו בבטול ז"ל דס"ל שיני פסירה כרתי ופלקי עידי חתימה מסאן ונמצא שניתן כחלכתו ונם אינו פסול אלא שצריך תיקון כה"ג מסתמא אפרי הבעל צות עכ"ל: [כו] כסלו חסר יו"ד שכן הוא בלי עברי בשקר' ואע"ג דבארנגם בתיב כסליו ביו"ד ס"ם אזלי' כתר

באר הגולה

ס"ק כ"ו כ' לאחנסנא לא ירחיק לא מן חנסנא וכו'. משמע מלשונו דכוחבין בגם לאחנסנא ומינו כן וצ"ע: (מ) כמחד. כתו שנחנמר לעיל סי' קכ"ם סעיף י"ו בהג"ה ע"ש כי אם מפיים אם כוא נפוסם. ויפה כ' הרב מ"מ שם מהי אם דקאמר ע"ש ס"ק ומ"ד ומ"ם שם הרב ג"ם דאפי' לאפוקי אם שם הבעל ישראל פ"ם. לא דק דהא קאמר אם כ' וישראל פיין

מורי

שהיא ספובה לעדים יש לחוש שהוסיפה בעל חשבר ונמצא שבעל ודן דו יהוי ליכי באותה שיפה: [כא] אין לפוסלו בשביל דילוג היינו בתורף אבל בפוסם אין פסול אפי' בלא"ה ומעשה בא לידי בגם שהי' חסר הא"ף של ושיפא' אלא נכתב רק ושלא' אפרתי שאין לפוסלו כי אין דענין משתנה משום זה ונדולה מזו כתב כ"י ס"ם בשם תשו' הרשב"א אם יש חסרון וי"ו דוכדו דלא רוה כ' אלא וכר אינו נפסל בכך דכ"ם שאינו מעיקר הגם אינו פסול ע"כ' הרי בזה אפי' אם הענין משתנה קצת ע' מעיקר סם: [כב] אם כ' ברביעי כו' ל הפור בשם הרא"ש ונם אין לם סלי בגם לחדש שבט ומ"ם כ"א ונמצא שהקדים ומן הגם יום א' והוה מוקדם דכיון שידוע שר"ח שבט הי' ביום ח' ורביעי בשבת א"א להיותכ' בחדש אלא כ"א תלינן בס"ם בחדש אלא הי' זכר קביעות החדש ולא הוה מוקדם אע"ג דקי"ל דוקא עד רובו של חדש מעו אינשי בקביעותא דירחי אבל משעבר רובו של חדש לא מעו בה אינשי הכא אין חילוק דע"כ מעה שהרי דבריו סותרים וא"ן אם הוא רביעי הוא כ"א לח ש ואם הוא כ' בחדש הרי הוא ביום ג' וע"כ מעה אי בקביעות החדש הנכון או בין יום ג' לד' ובימי השבוע לא שכיחי דמע אינשי הלכך תלינן המעות בקביעות החדש ואין כאן הקדמה וכשר הגם ע"ל. ויש לחמו מה חילוק יש בין מעה בחדש ובין מעה בין ג' לד' הא בתרוויהו אין מוקדם דגם במעה ביום ג' שנכתב הגם ומבור שהוא יום ד' אין כאן קדים כלל וג"ל דה"ג בשעה שתקנו זמן בגם הוא משום שמא יחמה על בת אחות שתוכה תחתיו ותוציא גם שהיה' מניה בעת החיא כס"ש בפי' קנ ובזה קאמר הרא"ש כאן דא"ל דהוא מוקדם דהיינו שנתגרש באמת ביום ד' והיא וינתה ביום ג' ות ציא הגם ואמר שנכתב ביום ג' מסילא מנויה הייתי ביום ג' ותביא ראיה לדבריה מיסות החדש נזכר ביום כ' לחדש ואז הי' יום ג' זה אינו דאגן מוכיחין לה שלא היתי' אז מנויה כיון שנזכר יום ד' וא"כ יום ב' הוא מעות וא"ל דהא לא מעי אינשי בחדש אחר רובו של חדש לזה אמר דהכא ע"כ יש מעות כיון שסותר וא"ז ע"כ ליסר שיש מעות אלא שסמך בסה נחלה המעות אי בן ג' לד' חחו זכות הוא לה כי באמת נכתב ביום ג' או נחלה המעות בחדש היום הי' הוא אמת ווה חוב לה לזה אמר דתלינן המעות בחדש שזהו ע"ם שביח קודם רובו של חדש משא"כ בין ג' לד' דא"א שביח בשום מעם לא ות בו וא"כ הוא אמת וחנם כשר והמעות בחדש ואין כאן קריסה ואם וינתה ביום ג' תתי' הייבת כנ"ל עיקר הנ"ם לענין זנות אבל א"ל הנ"ם לענין מירות דהיינו שמכר' מירות בכסים ביום ג' שהוא יום כ' לחדש וכדין מכרה שנתגרש' באיתו יום והוא אמר שנתגרש' ביום ד' ומיפרוף הלקוחות שלא כדין דא"כ קשה לפה פיים הרא"ש בזה הלכך תלינן המעות בחדש ודא בימים של השבוע תיפוק לי' אמי' הוינן המעות שוין דהיינו של חדש ושל שבוע אע"ה לא מצי פריף לקוחות מספק כיון דאמר לחלות שנתגרש' ביום ג' כמו ביום ג' המע"ה אבל דמ"ש הנ"ם משום זנות ניחא דמשום ספיקא לא מצינו לחייב אותה ואמר שהיא באמת חייבת ע"כ הוצרך לחוכיח המעות בחדש הוא האמת כיון דבימים לא שכיח כלל ונמצא שאין כאן ספק והיא חייב' ואין כאן פסול קדימה ושוב ראיתי שבדרי' הקתיק ל' רש"ל בזה וז"ל תיפה נדולה מה בכך שיעמה ביומי שבוע אם כ' דגם ביום ג' דהי' כ' לחדש ומעה וחשבו ש' ומ ביום ד' א"כ לא הוה מוקדם ונכתב בדיינו וג"ל דה"ק לא תאמר שמא היה מוקדם שנכתב בד' ויעמו העולם ויסבר שנכתב בג' ומעה ביומי השבוע ויהי' מוקדם בפעות ע"כ אמר אלא יעמו בזה ע"ל ז"ל כ' על דבריו של רש"ל שאינן נראין לו וחוא פירש וז"ל אלא ר"ל דא"ל שהוא מוקדם דהיינו שהי' עומד בשעה שכ' הגם ביום ד' שהוא כ"א לחדש ומעה בסבור שהוא עומד ביום ח' ורצה להקדים יום ח' לכתוב יום אתמול שהוא לפי מעות יום ד' וד' לחודש וא"כ מוקדם הוא יום א' ומאמר אין לחוש לו דביומי השבוע לא מצי אינשי עכ"ל ואינו עומק בסתירת מפרושים אלו רק הצעתים לפניך ותראה להבדיל בין קודש לקודש ובדרישה חוסיף לפ"ד בזה וא"צ להעתיקו כי בכל

פתחי

אם מחריך נגם פסול משום דפמשם לדל"ם ורי"ם וכן בחי"ם אם המריך עד שנסתכה טרם הזייכין פסול עכ"ל ועי' בסדר גיטין סג"ר אות ל"ב ומ"ם. ועי' בסמו' הרדב"ז ח"ח סי' מכ"ג: (כט) אם כתב בי' ימי. הטעם מבואר בתשובת הרמ"ם משום דברביעי אין לו פי' אחר אלא בשבת כיון דכתיב בסרי עפרים יום ליום ובפריסה כ' עוד הוכח. דאי אחדש קאי פו"ל לכתוב בחרבעה ולא בדביעי ע"ב. ועי' בס. ג"ם בס. דאין כונם הפריסה לסמוך על הוכחה זו לחוד ואי"כ אפי' לגם נס היכום עפרים יום וכתב ברביעי ליתם פ' יום דכ"ז ק"ז) וזה ודאי אינו לכתיר אפי' במקום פינון אלא דבחלוק ר"ל מי' ק

ג שם ושם * פי' אפי' שלא בשעת הדחק ושם בחפצי' כתב שיין לשנות נוסח מנהג המקומות שלא להוליא לעז על גיטין הרשאונים: ג כל"ל וכ"ה בריב"ם שם פי' ולא כתב כאן: ד שם בספרים הנזכרים: ה מש' ישראל בספרו פי' קסה: ו פי' יש כותבין דעתקריאל בא': ז בטופס נב דהרא"ש בסוף גיטין והרמב"ם בפ"ד דגיטין וה' יהודה: ח בטופס פרי"ם: ט שאם מזכיר וכל שום אלא הפירש דשפיר לתכתב הכי כדי לבלול וכל שום של שניים: י בטופס הרא"ש והרמב"ם יר"י: כ ר"י בא"ח: ל בטופס הגם שברמב"ם פ"ד ולי ל"ש שבב"י לא כ"כ ופ"ל בפ' ר"ל: מ בטופס הגם שברמב"ם והרא"ש ור"י והטור: נ בפל' נב דמרדכי: ס בל בו: ע בטופס פרי"ם והסמ"ג בשמו וכ"כ הרא"ש והטור: פ בה"ג דמ' וכל בו: צ בה"ג דע"ז וכל בו: ק בה"ג הסמ"ק בשם ר"ם: ר בה"ג דמרדכי וכל בו: ש בטופס רוב טופסי גיטין: ת תשובה גיטין דס"פ ע"ח וכדעת ר"ם שסכים לכתבו וכ"כ הרמ"ם שפ"ח פ"ד בטופס הגם וכ"כ הרשב"א וה"ה והר"ן בשם הרמב"ן: א בל בו: ב בה"ג דמרדכי וטופס פרי"ם והרמב"ם ופוסק הרא"ש

הגהות רעק"א

פעיף לה א) דהוים מיכה ח'. כ"כ שם בספק הפי"ו והרא"ה כה"א ע"ש בסי' נ"ב ח"ב כ"ל קי"ג:

ביאור הגר"א

ם) שאנו בו'. כ"כ פ' וילא פ' ל"ח כ"פ ובגיטים מסר אלא שבלא"ם מקיים במ' ובב' תרתי בו'ן כמו ומקבלין ו'ר"ה כיו"ב אבל אלא מוכח כ"פ בפ' ליס קמ"ז וכירמיים לג ובגיטים אלאין: **סא)** ושם בשב בו'. עי' מש"ל פי' יז: **סב)** ריטבא בו'. פוסק פ"ם ב' בד"ם דהסוריין בו' ושרא"ם שם ושם: **סג)** בשמא בו'. כמ"ש בטמ"ג כל הענין היטב הכא בו' כ"ש הענין הזאת קרובים היא ולא מלבר שם: **סד)** ושם בתב בר בו'. בהרי"ק שורש כ"ו ע"ש: כתב הרא"ם בשמו' בסימן ס"ו דהך פלוגתא דרבוותא דוקא בהני דיקדוקי דאגיי דפרק המגרש אבל הרי פיסולייהו מעוס דמשמעי מיניהו הרי פגיגא דנחד משמע לשון גירושין ונחיד לא משמע לשון גירושין הילכתא בתנאי נפל לאחי ניפא אלי לגרעורי פלי ואי לא אבל בשיטי שם ספיר ושם אבי אחשם דפיסולייהו הוי מעוס לגז שברוחים מומריים שאין זה המגרש בפלה של המגרשת ולא זו המגרשת אשתו של זה המגרש לא שאני לן בין בתנאו הנפל ולא בתנאו וכן אי מערער או לא אבל גוונא פסלינן ליה להיות גיטא ובייטו דוקא בשבשלון הוא מעוקר בי הריב"ם בתשובה סי' ל"ז פל גם מ' שהיה כתוב אחת פלוני' הדרה מקום אלמאתה והיא לא היתה שם בשעת בתיבת הגט אבל אם לא ידע אלא שרגא דפלמא יציו הדרה לשון הוא שר"ל בכשלון הוא מעוקר בסוף דברין ומע"ם שכל שיש בגט לשונות מסופקים פסול אז בהבעל המערער גם בכאן אם יבא הבעל ומערער לומר שלשתם שם פירה בחכונתלא ע"כ הרי יך בהדיא דלפ בדאיא שיטי שם פירה יש הפרש בין אחי נפל ומערער או לא ומ"ם לף לדבריו לא דאי הכי פיסולי לדקד קי דאחני דבהרו לדפה בגמרות אי לא אחי נפל ומערער אין בכך כלום אבל בפיסול דשיטם כמו ובמה ושם פירה אי מיכא מש שיטי בשיטת דאיתם לן לאיתם לפיסולא אפ"ש שבבפל לא קא מערער אדיי: עוד כ' הרא"ם בתשו' בר' ד"ל דכל בעוכל שום דאיתם לן לאיתם לפיסולא אפ"ש שבבפל לא קא מערער אדיי: עוד כ' הרא"ם בתשו' בר' ד"ל דכל שיטי דלא אשתמע מיניה פיטול גירושי אף שבבפל מערער ליכא לאיתם בהו חה גרוש: כן (שאם אין בלא ר"ן) כדי שלא יהא הרמה מלשון מוגמה: הגה (ושם נהגו לכתוב כך אין לפוס:) אי אפילו שלא בשעת הד אף לפי שאין לשון המגבב כמבוגר בגשון אשו' הריב"ם: (וה"ם אם כתב לשון שאנו מוני') לשון ר"ל ודל"ל שלא כתב שאנו מוניס כאן אלא שאנו מוניס בשתא אחרת אבל אם מבוגר בריב"ם ע"ש: **כח** (דיבבא של נכר אצוני) אף שאפיר אינם יוצאים על נכר אלא נכר אקיף לוחם אבל לד בפניה

ם) ולבתחלה בו'. שם כ' קפיד ז' זו מעולם לא שמעו בו' ופוד שאפי' לז נכתב כלל בכר כ"ש בסיפ' פנ"ל: נב) מוסרת בו' ל"ל אחרי אפס בדגש ונגמ' כ' לפיין פנקודה:

מוזרי

העברי ואע"ג דבלא יפתא אולי' בתר חתרנם לכתוב באלף דהתם כתוב אצל ל' תרגים ואינש לא יפתא בידיכי אשא"כ בכפליו שהא כ' אצל ל' עברי שהרי כ' בשני ימים לירח בסלה: **[כח]** פנין בלא ו"ר דבוי"ז אשמע ל' אונאה: **[כט]** וה"ה אם כ' לפנין בו' אינו ידע מה מלפדינו: זה הכפל ואם נתבון שבתב מנון בי"ו אחר הנו"ן בפקום הי"ד איני יודע פק ר לזה ונם פעמו איני יודע: **[ל]** וי"א דאין כותבין מן שפי כצ"ל: **[לא]** צריך לכתוב והרי את פוטרת ב"י ב"ש דברי התו' דבפופסי ניפין לא הי' זה אבל ר"ת הנהיג לכותבו וס"ם אין להוציא דעו על ניפין דראשונים שהיו סאריכים כמה לשונות בגם דהוה כמו הרי את פוטרת לכל אדם כו' עכ"ל ונראה דהיינו מה שנזכר קודם לזה לכל נבר דר תיצביון ורמ"א בחשו' פי' קכ"ם יש לו ויכוח עם גדול א' בענין הרי את פוטרת דאסרי' בגם' שזהו נוסו של גם ורצה רמ"א שם לוסר דלאו שהאי לישנא

פתחי

סמגים פל"ל מכין כו. ובחר הגולה מגיה דל"ל מכין בתחלה ופי' שלא כתב פיכם כאן וכ"כ כפ' ג"ם ע"ש. וכתב ר' מ"ש נקדר נב דר"י מיכן כי' ע"ה דמרבי"ל פסל נב שהי' כתוב פיכם גו יהיה לה ידעתי טעם לפכולו ויראה דכתר ובכוכם הטור כתוב פיכם בו: (לה) די יכתב כתר. עי' בכתר ג"ם פ"ק ע"ז דאפי' אם כתבם בפפי פיעום כתר. ועי' עוד שם בפי' קכא ס"ק מז שכתב וז"ל ואיכא למידק מ"ש בני כיר דכתב מרן ז"ל דיכתב על כתר פ' לפקדים פיכם דיכתב ובני היה כתב (בפי' קכ"ם ס"ד) דעל כיף יפה הוכתב ולא קלאר דיכתב אם כיף יפה ויראה לעכ"ד דגם בני כתר אם יכתוב דעל כתר פ' מוכתב או דעל כתר פ' יכתב הכל כתר וכדאתריאן בכנים מוכתין בו' וכן בני כתר יכתב דעל כתר פ' מוכתב ואם דילג היכם יכתב או מוכתב אינו מעכב ע"ש: (לו) ריכי. עי' בפ' ג"ם ס"ק פ"ו שכביא דקרלבים בכתבו' פי' קכא כ' דאם כתב ריכי כ' פיכם פגם בפסול בודאי שהרי פיכם בכוכם הגירושין פלריך ם פעוד ויעלה אם אפשר ובזה ם ער אם עלמו מעכב ואפשר גם כתב שם דאם כתב פיכם ליכי כ' פיכם שבגם בפסול והמבי"ם שם חלק עליו ומאר הרלב"ח ומשיג על המבי"ם וקי ם אם דבריו ע"ש: (לז) דברים פיכה ח'. כ' בכתר ג"ם ס"ק פ"ז ויש כ"מכנין ד' הוים כ' פיכם. ואפי' כתב די הוים כ' פיכם בכתר אינו יראה דכתר. ועי' בפפונים מהר"ם גלאנטי פי' י' ו"י"ע ופי' קכד: (לח) מו דלג מלא חכמפי. כפ' ג"ם ס"ק פ"ם סמה דמשמע דלשון הרמ"ם משמע דאיירי בפיכם אלחמפי הכ' בעמקום ד' ויש חכמפי מן קדמם דגם כתב דהוים מן קדמם דגם. ובאמת מקום נרשם הר"ד. ובאמת נפסו' הרד"ך ביש ד' איירי בפי מדלג חכמפי הא' דעמקום ובפרוכים יפיכי ליכי חכם חכמפי פג"ם דילג פיכם חכמפי ועי' הפיב דכתה גדולים הרגילו אלא לכותבו דהוא"ל והוא כתב לה שפירה לקרוסה עכם חשבו כו' ומ"כ בדילג חכמפי פב' מאלן גם פסול דלריך בגלר בגגם בדים מוכים ם דאם אפשר בו דיכא מעיק דאם חכמפי קמם וחכמפי פב' פאלן גם פסול דלריך בגלר בגגם בדים מוכים ם דאם אפשר בו מגרש אבל אם חכמפי אחם חכמפי ודלג פב' בין מכתב לקמה ודלג לבמרה ובין מכתב לבמרה ודילג לקמה כתר לבמרה לגרש בו אם כתר מכתב אפילו אלא בשעם מדחק ע"ז: (לפ) מו אלא דהוים. כ' גם ג"ם מסוף קיצור אלשון מעמם דילג אלא דהוים ולבד וכתב חכמפי מן קדמם דגם אם כתב כלל דהוים חכמפי מן קדמם דגם אם כתב בשם"ג דף ס"ר מכתב דאפי' דילג כל ה' פיכם אלו אלא אם כתב כלל דהוים חכמפי מן קדמם דגם אם מכתב דכתר אחר בשמלא חכמפי כו' ע"ש: (מ) חכמפי. כ' אלבגו שפירוש אפי' כמו אפי' בפרנים אלא מכוכנין לחכמפי לשלישות אלשון דגגם שבפי"ו מורה על מקרון הנו"ן לכך כוכנין עיקר אלשון דלא ליפי למעני ויוליאו לעז ע"כ. וכ' גם ג"ם וראיה לי דאם כתב חכמפי בלא מ"ן דהגם כתר דגם בשלמוד אינם כמה דוכפי אפיה אפשר ולא כתב בשום דוכפי לחכמפי (פירוש אלא אזכיר דגם דגרים אינם ד' פעמים אינם אינם דבר"ש) ובפרוכים הגם דבר"ש גם המגרש בשם ר"ש כתוב בגם אמרו"ן אינם אלא אפשר אינם חכמפי אינם אינם אינם

ליזהר וכו'. כדי שיהא נקרא בכת אחת ולא יפסיק דאם יפסיק י"ל הש"ס סבר דלא סתירה לכל מדה • לכתוב • ש"מ הקורא לא יפסיק בקריאה: **לח** מגמי כלא יו"ד כי ביו"ד משמע דרך מינות ויקרא המ"ס כתרק ומו"ן בקמץ וחל"ף כתירק דהיות הויו"ן בצירי. לכתוב: **לט** וי"ח דס"ס להיסוך • הכ"ל כ' דין זה בדרך אפשר וכד"מ הנה כל"ע ובלבוש מולק פל הכ"י ולכתוב מרמה הרמיה שהכיח הכ"י מתוס שהכיח מכ"ל ולכתורה מרמה הרמיה שהכיח הכ"י מתוס' הוא רמיה גדולה. וכנ"ז כתב הי"ל דשמני אחס כעת שכתב אר סה בכשרות כתב דהיתי כאותו זמן מרוסה ופיין בד"מ סי' קמ"ח שם הכיח בהרשמ' כותבים לאדום כפל: **מ** במקום פינון • בסימן סקודם כתבתי לדעת רא"ש בדיפבד שיתן כגט ומקום פינון כשר כאותיות כאיכם מונעים שפיר או בהרי"ן וקוסין שמונעים לגנין וכן הוא בכ"י ודוחק לומר מ"ש הכ"י בדיפבד שייט שבכתב ולא ניתן ואם אחר הס"ח של ושלמה וכתי ושלמה כשר. ט"ז. וכתב הכ"י אם אירע כן בטופס כשר דלא הא אם נרע מחסר. ולכאורה ק' דהא אם נינע הכ"ל

מר לח ג נג) מנאי נהגו (מה) לכתבו בלא לם) יו"ד אחר המ"ם נד) ואם כתב יו"ד אחר המ"ם לא נפסל בדיעבד (כ"י בשם הר"ן והרשב"א):

מה ד נהגו לכתוב תרובין שבוקין פטורין:

מו ה בגט ארוסה כותבין (מו) ט) דהויות ארוסתי ואם כתב דהויות אנתתי כשר לט נה) [לג] וי ט דהיה להפך דב לאשתו מרוסתי כשר בדיעבד ו (כ"י):

מז ז שי"ן ועי"ן שלא היו היודין נוגעין בהם (מז) וכן היו"ד שע"ג האלף ושאחורי הצדיק שאינם נוגעים באות אם התינוק קורא אותם יפה אפי' הם בתירף (מח) יש להכשיר

מ במקום עינון:

מח מ אם נדבקו רגלי ההי"ן לגגין אם תינוק דלא חכים ולא טיפש קורא אותם יש להכשיר במקום עינון אפי' אם הוא בתורף ויפריד בסכין (ופ"ל סי' קכ"ה סעיף י"ו) מט ט נו) אם חיסר ת בה א' מהטופס לא נפסל בכך נז) כ"ש אם חסר וי"ו שנייה (מס) של וכדו [לד] ונכתב וכד (כ"י בשם

לגנ סוי מית ונשתנה סכלה והוי כמו שימוי פלמא **ואפשר** כל שמינו שימוי הגט מלא שימוי המלה ס"ל דכשר ובלמא העפס משום דהוי כאלו אין **זמן** בגט וכן לדברי הרב רמ"א כל כלא נשתנה הגט אפ"ג דנשתנה שימוש המלה כשר ופ' כד"מ ס"ס קכ"ז מ"ש בשם תשו' רד"ך: **מא** דפלמה לשון נפרה והגט פסול אפי' אם שבעל אינו מפרשר ונרפ **ספי** ממונין בוא"ו דכשר בשם הדמק משום עלמ' בס"א סוכל יותר ל' נפרה מלשון פולס אבל כוא"ו יותר משמע לשון מנין אבל עלמא נאלף כשר כתב **בל"ש** אפי' לכתמלה כשר ופיין **סי'** הגט בש"ג

אבל המרדכי:

קכו א צריך לכתוב **זמן** בגט שמא ישא בת אחותו ותזנה ויאסר עליה ויתן לה גט ותאמר שנתן לה הגט קודם שזנתה אף בזמן הזה דאין ד"ל מ"ל מ"מ נ"מ לענין הזה דאין שלא אפי' אסורה עליו וא"מ גם כן דאם קודם שנתן לה גט אחר אפי' אסורה עליו אבל אם נשא אחרת אינו חייב לגרשה אפילו אם נתן לה גט אחר

אבן העזר קכז הלכות גיטין

מדאורייתא מגורשת ואם נשאת לא תצא מ"מ אם חזנה אינה נאמנת לומר דנתן זה הגט קודם שזנתה עד שתביא ראיה לדבריה כיון דלא נכתב כתיקון חז"ל ואי"ל מה הקשה בסוגיא שם ממתני' דתניא ג' ניסן פסולים ואם נשאת הולד כשר מה הועילו חז"ל בתקנתן מה קשה ליה הא הועילו דאי' לחזות עליה כיון דלא נכתב כתיקון חז"ל אי"ל הסוגיא איירי לענין מיתו' כ"ד ולענין קטלא אע"פ דלא נכתב כתיקון חז"ל פסורה היא ממיתה כשיטת אומרת דנתן לה הגט קודם הזנות כמ"ש בתוס' שם. מ"ה פרש"י לתרגן שמירן דמהני לכתחלה לא תנשא ואז הפדים לא יחתמו את פלגם וליכא חשש שיעשו כן להליל אותה ממיתה. אבל משום פירי לידה מחזה זמן אין לו פירות לא תקנו לכתוב זמן משום דקיימא לן יש להכניל פירות עד שבא הגט לידה וזאת אסשר לברר על פי כתב מהבית דין אימת שבא הגט לידה והב"י הביא דעת כמה פוסקים דס"ל כשנמסר לפני מ"מ ח"ל זמן אבל לא קיימא לן כן כדמשמע מרוב הפוסקים ופיין בספקי מהרא"י סי' י"ט: ב פסול וכו'. ולא תנשא כו ואם נשאת לא תצא אפילו במוקדם ולריכה הר"ן ס"ל דאגא אם אין לה כנים ופי' ר"ם קכ"ח: ג אפי' היו פסוקים כ"ל הרמב"ם אפ"ג בשטרות מהני פסוקים באותו פנין כמ"ש בא"ם סימן מ"ג שם בקלא אלא מלא ומאותו שעם שהיו פסוקים באותו פנין הקול יצא משא"כ בגט · והרא"ש מכשיר הפי' בגט כשפוסקים באותו פנין: ד בשעת הדחק כשר אפילו נכתב כיום ונחתם אחר כמה ימים ומכל שכן כשנתחתם אחר הכתיבה והחתימה דשא בשעה הוא בשעת הדחק בעדיפין כרבי שמעון דאמר כיון שנתן עיניו בגרושין אין לו פירות ולא ס"ל בשעה משום זנות אם כן כשנכתב כיום ונחתם אחר כך אז כשנתחתם אחר החתימה הכל חד עשה הוא וכשר בשעת הדחק. ומשמע דוקא בכה"ג מהני עת הדחק אבל אם הוא מוקדם ולא ידע הבעל שהקדימו אפילו בשעת הדחק פסול דאז אין מקבלין אותו וכו' לפי"ז אין לריך לומר כיון שנתן עיניו בגרושין דאינו הוא ס"ל דאגא אם אין לה כנים אבל אם הוא מוקדם ולא ידע הבעל

לו הנם והוא מגרש בכל פת שירצה משמע דס"ל תירוץ הראשון מ"ש הרא"ש דגם שלא נמסר ביום הכתיבה רשאי למסור מידו לידה כי עידי מסירה זוכרים יום המסירה כיון שלא נמסר ביום הכתיבה אפ"ג להרמב"ם בדיעבד כשר הגם בלא פ"מ כמ"ש בסי' קל"ג מ"מ לכתחלה נפיקן פ"מ ממרינן דיזכרו יום המסירה והא דפוסל בכתחתם בשלה אחר הכתיבה נ"ל משום דבחתימה סי' בפסול אבל אם הכתיבה וכחתימה סי' בכשרות רשאי למסור מידו לידה ועל הסור קשה איך כתב דהרמב"ם ס"ל אם נתאחר הגט אחר כתמימה אין לו תקנה דהא להדי'משמע מהרמב"ם לסיוף וכן הקשה נחלקוסי רש"ך: ח מיהו נהגו להמיר וכו'. מ"ש כן בשם הג"ה סמ"ק יש לדחות דשם לא מיירי בשתולה פ"י שליח גם י"ל דמיירי לכתחלה מקשדים שיתן בו ביום אבל אם נתאחר י"ל דמודה דא"ל לכתוב גט אחר מיהו מהר"ן שכתבתי בסמוך נראה דאין תקנה לשלוח פ"י שליח: ט שנמסר ביום שנכתב ולא מישיגן שמא כתב ליתן בגיסן ולא נתן עד תשרי דלא מקדים מיגם פורעמות לנפשיה. תוספות והרא"ש: י ונתאחר הדבר. היינו שנתאחר גם הכתיבה ולא נכתב ביום שלוח לכתוב מ"ה בלא פ"י שליח דאם כי' הרב לכתוב גט אחר מיהו מהר"ן שכתבתי בסמוך נראה דאין תקנה לשלוח פ"י שליח: ט שנמסר ביום שנכתב ולא מישיגן שמא כתב ליתן בגיסן ולא נתן עד תשרי דלא מקדים מיגם פורעמות לנפשיה. תוספות והרא"ש: י ונתאחר הדבר. היינו שנתאחר גם הכתיבה ולא נכתב ביום שלוח לכתוב מ"ה לא מהני כאן לשלוח

וכ"כ הפור נ סס וכרא"ש וכדעת המו' סס דף יז ע"א כד"ה ריש לקיש אחר וכו' אמא דאמרינן אפי' ביכול לעשותו פטו' כ"כ דף קס ע"א וכמו שפירש"י סס ס סס כסס הרמב"ם סס וכ"כ הריב"ש כסס הר"ן בפ"ב דגיטין ואת דמכתר' סס בפ"ב ובהוספתא במאוחר ! אפשר דהיינו בגט חיב ע כן דקדקו הסוס"ע"א דף י' ע"א וכ"כ הרא"ש סס וכ"כ סה"ם כי' קלו פ סס בספרים הנזכרים* כ"כ אמו' בשם ר"ח וכמ"ש מהר"ר ישראל בכפכיו קי"ח דה"ה בגט ל' ערדכי בפ"ק דש"ז בשם ר"י מווין פוחיל ולא כ"אלפי' ק מוהר"ר ישראל בכפכיו פ' י"ח ובן העם הריב"ש בתשובה ר בסבוכים אחרות למהר"ר ישראל ז פעמה גיטין

ביאור הגר"א

אבל לעולם דינו בגט שלין בו זמן בס"א ובר"ן בס: יב) גט שזמנו פו'. חיב' י"ז ח' ד"ה ר"ל כו' ובס פ' ח' ד"ה כי כו' והרא"ש פ"ב סס וב"ש ס אמתני' ב' בחרא דבגיטים פ"ח העוק מיס כו' פרוזבול וכ"ק גם בפסול בשיטה ובהוספתא פ"ק דגטין מביא בשר בגט פסול בפרוזבול בשר בפרוזבול פסול בגט ואפי' אח"ל פפי' עט"ח מ"ח גם גט אשה בכלל : יג) ויש כו'. מכח קושיא פוס' סס ובס והביא דגט מקושר והביא דבשאבכפה כו' בבר ייסבו בחוס' סס פ ח' ול"ק להו אלא אלא מפמיע כו' הראב"ן הביא ראיה לדבריו מפ"ש ביבמ פ קפ"ז ח' הפוא ניעת כו' ובדקו כו' חייבינו שאת בשאלה כו' ואם אינא לאיחוס שאת אחרוהו ובחבורו ובין לא"י ובין לרבא ליחוס לבה"ג ובריב"ש פ' קי"ז : יד) לבדי ח עולם. ובשאמ בוסבין לבראשם הע"לם כמ"ש פוס' פ' כ' בד"ש ז' כו' והרא"ש סס ובר"ב סס : טו) אם דילג כו' אבל כו' בד כוף סביפון מכח"מ פי' מ"ג פ"ב ומ"ב: קבח א) לריך כו' אבל כו'. סס פ' ח' הה כאזרח כו' אלן כו' ומ' הרא"ש סס דל"ד אלא משום הפדים כו' ע"ש :

הגהות רעקא"א

שם ב] אות ע"ז מ' בחוכו זמן . ב ב ול"ל הרשב"א לא ס"ל כן אפשר בחי' דלהרמב"ם ל"ל בפהיה דיבמות לבפחבנסכ' אגרשנה הייבו דבוחבים בגט אחיב מ"ש . ולא כמ: בפשוטו דבוחבים הגט הייבו ומתמרים הזמ' ומוסמ' בזמן שבגט מבוא דס"ל דג"ז פסול לפרה"ם . ב"ש לקמן דס' קל"ב דדיק מדברי פוב' ון פ' דגם בזה הוי בכלל אחוחר מדבוכיבו מהבהיל דלבשאבנים דמחוחר בפר וכ' אלא ולעג"ר ל"ל בפשיטו דאולי בחמם בוונה חוס' לחוכיח דעב"ם אחוחר בזה בפר בפאבחיב' בזמן ובכא זה קשה קושיאם אחפה' דהי' בחזרה דיבלו ג"ב פה' אחוחר בזה . אבל מדברי הרשב"א ל"ל פפיר עוכר:

שי למורה

פי' קכ"ח ס"א לריך לחזכיר . כ"ב עכ"ם ס"ק ח' נמנרם חוק בבורו של עיר יש לו דין עיר עם"ם בגיטין ז"ב פי' ס"ק בחב הרבה ראיות לזה ובכר קדמו בסו"ם לבפר מיימוני ה' חיפוס פימן כ"ב ובעבו"ח סח"ח ס"ק ס' כ"ב ובשלטי הגבורים בביב פרי"ף בב"ב ס' בבי :

באר היטב

פוסקים פוסלים ב"ם : ג) בשר אפי' לא כתב רק פרט אחרון בגון בלשה בשר ב"י ב"ם : ד) בשר. ואין לומר אלפים שני אלפים משמע והוא מוקדם מדלא כתב אלפיים נחרי יודין ב"ם : ה) אלא. ואם לא דילג אלא רק פרט אחרון בגון שלא כתב שלשה ל"ל דדומה למוקדם . לבוש ב"ם :

פתחי

כו' והוא ז"ל כתב עליו דלשבין הזמן שפיעת דהיום הולך אחר הלילה אך לענין המקום אין דבריו מחוורים ואם בבקר לוס בהיבי והלכו בשיבי בשוחו אי כמ"ש הבוכפים בס ובקיים אם יוכבו בכיל ואי לא מיחזי כפיקרא ובן אם בשאו בהיבי ואלך הבעל לשיבי אין יכבבו הבוחר מיום בהיבי הבעל בשיבי הוי"ל פיבה מקום העיר דה(אלא לא יכבבו מקומו כלל בלקוחן פי' קנה ס"ב) עכ"ד ע"ם. ועי' בחשו' הרדב"ז ח"ח פי' תמל: (יד)ויש פוסלין גט מאוחר. עכ"ם ס"ק עז ס' בשם הגריב דאם הגט בכבר בחבורי ובחוב בזמן בחשון ובחתם בחשון אלא בלא בחבו זמן. וע' בס' ג"ם סקכ"ב שמבדר לומר דאפי' בכתב ובחתם בחבורי ובחוב בו בחרחשון אלא בלא בחבו זמן הבחוב בגט ב"ב בבר ע"ם. ועי' בס' שעה"מ פ"ח מה"ג דף בח סב' דבדברי הרמב"ן והר"ן ומרן בב"מ שהביאו ראיה לדברי הרמב"ם מאה דענן בר חייה (יבמות קיז) הוכח דס"ל אלא בדברי הגה ואלא בדברי ה"ה הנ"ל אלא הבבל ענין בפול אשון לא אלוג ע"ם. ועי' בב"ש ר"ם בלב ובס"ם קלו מבבין זה: (טו)אם דילג הבוחר. ע' בס' ג"ם בס"ל מ"ש בביאור דברי הטור בבחן ובבוח בחב ואם ' בחבורה חול ידאה דיש ליזהר אלא אבבבו אולם לאחוחרי מה שראיתי בחבורים בבאים מהבוחעזים בו' ע"ם: (טז)לבראיתם אולם בבר. ב' בס' ג"ם דין זה הדקדק אחרו הבוחר. ע' בס' ג"ם בס"ל מ"ש בבחן דין הדם והוא בבחבדים הבמבין בבי מבדים בין בבי מבדים אבם אחה בל' בחרבן דבמבין אבם אחה בל' בחרבן דבמבין אבם אחה בל' בחרבן דבמבין

ספוסקים דס"ל גם מאוחר כשר ואז אין חשש פעמו הייתם מ"מ מחד כשקרא דנרחה מתוך הגם שחתמו באותו מקום: ג) לא תצא. כן הוא דעת הרמב"ם ור"ם נאון והרא"ש והטור דס"ל כל פסולי דרבנן לא תצא וכן משמע ברי"ן פ' המגרש וכ"כ הרא"ש בשם ר"ת מיהו לר"ת תצא דפוסק כר"מ דהולך ממזר ופרש"י בתחלה דהוי ממזר מדאורייתא משני וכזה נדחת תמיכת הכ"מ על הכ"י ופ"ש. וכן להרמ"ם וכפל המאור והר"ן בשם ר"ת תצא מזה ומזה וכן הוא לשיטת הרמב"ן דסבירא ליה פיסולי דרבנן נמי תצא וכ"כ הרי"ף בתשו' כמ"ש הר"ן פרק המגרש ולתוס' משני ממזר דרבנן לפ"ז אם הראשון בא פליה קודם שנירש השני הוי ממזר דאורייתא ולמפשה ל"פ אם תצא מבפלה: ד) אין לחוש. כ"כ הסור אפ"ג לפנין הכרת אים ואשתו צריך להכיר אותם גם הסופר כמ"ש בסימן ק"כ שם הטעם דצריך לסיות הכחיבה לשמה מ"ה צריך הסופר להכיר אותם ואז כותב לשמה: ה) כותבין שם פירו וכו'. הנה לדעת הרמ"ם בפרק הזורק וכמה פוסקים אם לא כתב שם פירש כשר הגם אלא בפרק השולח כתב צריך לכתוב שם המקום שהוא ממנה ול"ל מ"ש צריך לכתוב סיומו לכתחלה אבל בדיעבד כשר אם לא שינה הכיא דעת הרא"ש ור"ת דס"ל כשמעון ואם אינו מצוי שם אין כותבין מקומו כלל וכן באשה אם היא עומדת במקום אחר הגם כותבין מקום עמידתה העומדת היום במתא פלונית ואם לאו אין כותבין מקומה כלל: הגה ה) ואם כתב שם הלידה אולם הדירה ולא שינה כשר (ריב"ש סי' שי"ד) ו) (ז) ואם שינה מקום הפמדה יש מכמירין כמו במקום הלידה דכל דבר שאינו צריך לכתוב אף אם שינה בו כשר ז) ויש פוסלין (בב"י הביא הב' דיעות) ובמקום, ח) הדפס יש להקל ח) אבל אם שינה במקום הדירה פסול לכ"פ * (פרק השולח) ן ט) ואפי' אם

בו כאן במתא פלונית (ג) ואם שינה (ג) והזכיר שם מקום אחר סכול (ד) ואם נשאת ג לא תצא ג אבל על מקום עמידת הסופר בשעת כתיבה ד אין לחוש לפיכך אם נכתב במקום אחר ונחתם במקום אחר יזכיר שם המקום שנחתם בו (ה) ג ב) וי"א שגם על מקום עמידת הסופר יש להקפיד

וצריך שיעמדו הסופר והעדים במקום אחד:

ב ה ד כותבין שם עירו ושם ג) עירה ס ג) ואין כותבין שם מקום הלידה ואף על פי שאם שינה לא פסל מ"מ מוטב שלא לכתוב בדי שלא יביא לטעות ומחזי כמשנה וגם (ו) אין כותבין שם מקום הדירה מפני שאנו גולים ו ומטולטלים ומקום דירתינו מרופה בידינו אבל כותבין שם מקום עמידת האיש העומד היום במתא פלונית אם הוא מצוי במקום חתימת הגט ד) ואם אינו מצוי שם אין כותבין מקומו כלל וכן באשה אם היא עומדת במקום חתימת הגט כותבין מקום עמידתה העומדת היום במתא פלונית ואם לאו אין כותבין מקומה כלל: הגה ה) ואם כתב שם הלידה אולם הדירה ולא שינה כשר (ריב"ש סי' שי"ד) ו) (ז) ואם שינה מקום הפמדה יש מכמירין כמו במקום הלידה דכל דבר שאינו צריך לכתוב אף אם שינה בו כשר ז) ויש פוסלין (בב"י הביא הב' דיעות) ובמקום, ח) הדפס יש להקל ח) אבל אם שינה במקומו הדירה פסול לכ"פ * (פרק השולח) ן ט) ואפי' אם

לא משמע כן וצריך ישוב * וכן הוא דעת רוב הפוסקים אם לא נכתב שם המקום כלל כשר וכ"כ הלבוש אלא לדעת הרא"ש והרשב"א והר"ן פסול ומכותר כתשו' הר"ן שהביא הב"י פסק"ו אחרי אם כ' מקום לידה פסול משום שני יב"ש ופ"ש ונראה להר"ן אחר' אם כ' מקום עמידה לא מהני כיון דאם אינו שם המקום הדירה אל יכתוב כלל וכ"כ הב"ח ד' ע"ש ומ"ש ד' צריך לכתוב שם המקום הכלל הוא לדעת תוס' והרא"ש לידה ועמידה א"ל לכתוב ואין הסימוי פוסל בשם דהוא אינו נקרא על שם מקום לידה ועמידה אין הגם שיאמרו אים נירש ואין לפסול מחמת הפרדים דחתמו שקר משום כל דבר שאינו מפיקר הגם יל הפרדים לא חתמו פ"ז אלא חתמו על פיקר הסטר אלא צריך ישוב מ"מ תוס' בסרק א"כ דף פ"כ בסטר מוקדם דפרדים אינן כאמנים לומר דעל פיקר הסטר חתמו ולא על הזמן וכן אינה בא"ה סימן מ"ג ואסטר שאני זמן שהוא פיקר הדבר לכן אינם נאמנים שם דפ"ז לא חתמו אבל שם מקום דא"ל כלל נאמנים ועיין בטא"ס סימן פ"ח ומקום דירה ס"ל גם כן דא"ל לכתוב מיהו סוסל ועיין בטא"ס סימן פ"ח ומקום דירה ס"ל דא"ל לכתוב מיהו סוסל כו משום דהוא נקרא על שם מקום הדירה ומחמת הסימוי יאמרו דאים אחר נירש ולא זה. לפ"ז צריך ישוב למה פוסל סימוי מקום של הפרדים ועיין כ"מ סס"ז דעת כמה פוסקים ס"ל סימוי מקום עמידה פוסל ולא סימוי מקום לידה ופ"ב נאו הטעם משום דהפרדים חתמו שקר דא"כ מקום לידה נמי אלא ס"ל מקום עמידה ביכר יותר והרא"י והרשב"א פוסלים אפי' סימוי מקום לידה: ו) ואפי' אם נחתם תלא כבר כתבתי משם רש"י נאלו סימוי הגם כפל מדאורייתא והולד משני ממזר דאורייתא

באר היטב

קכח א) שם. ואם מגרש תוך שיעורו של שעיר כיתבין שעותה כאן. דתוך שיעורו של שעיר כעיר. מהרי"ו סי' ע"א ד"מ סי' קכ"ט: ב) עירה. שם עקר דירתו ונא למקום אחר ושים שמו במקום אחר. דתוך שיעורו של שעיר כעיר. מהרי"ו סי' ע"א ד"מ סי' קכ"ט: ג) עירה. שם עקר דירתו ונא

ביאור

ב) וי"ח כו'. שפירוש כשפיה אסור וכו' וא"ם מקום שעדים ולריך שיעמדו כו' אבל בהוקפחה פ"ב חביא גם שב'בעיר הזשם לא יתחתנו בעיר אחרת ואם חתמו כשר מ"מ ואינו מוכרח: ג) ואין כותבין שם כו' ואע"פ כו' ונם אין כו' ע' חוס' פ"ח ד"ה ושם כו' אע"ג דא"ם שם עירו שם עירה הייינו אמקום דירה וזהו עיקר הסקנה של שם העיר כמ"ש בפ' הבולה הרא"ש פ"ח פ"ש שם אבל אין עכבה אחא אם לא כ'כלל כשר דדוקא שינה אבל הרא"ש שם. ורא"ש אחא שאינו בפ"ג ואבוהב טופסי ניטין לריך כו' ואם העיר לא הזכיר וכן שם כ' ח' אח בעינן שמו ושמא ולא הזכיר עירו ועירה וכן פוא ג'. רש"י וחוס' שם דלא כמש"ם בגי' אלנו מרדכי פ"ד והג"א שם פ"ז דיש נראה והרא"ש שם שב' דשמ"ם שם עירו ושם עירה הייינו מקום דירה לדריך לכאוה אבל אם מקום דירתו וכמ"ש בינאמות קטו קצת רבא אחרוולינאי נהרדעי כו' ואחא אין כ"ש נהרדעי כו' דהוה בנהרדעא כו' אבל מקום העמידה אין לריך כמש"ם דלמא מילי מסר כו' ואם אם אינה בו כשר מדלא מוקי לאמני' דבעין שם היש בעזרת כו' בגעל וכן מקום לידה אין לריך דאין אחרים נקרא ע"ש מקום לידתו ואם אם אינה בו כשר נם כן כיון דא"ל וכמ"ש בכסונות כ"ד חמנה שבכסר כו' ואם מקום דירה דוקא אם אינה בו אבל אם לא כ'כלל כשר מעמ"ש כ' ח' והא בעינן שמו ושמה ולא"ל נם כן שם עירו ועירה ופרש"י והוס' שם ושם כ"ו ח' הכותב טופסי כו' ושם העיר לא הזכיר כמובן אלא אמר אמר' כ' יב"ם וכ"כ הרמדכי והג"א פ' הפולה פ"ז בר"ה נראה כו' ומסקי' שם ונפופסי כו' ושוב כו' דנא כרא"ש שפוסל שנוי מקום הלידה ובן הרשב"א בחפו' וכ' הרא"ש שם ובפרד הגם ונהגו לכתוב כל שלשתן ביחוד דיוקנין מעום חשש הכ"ל דבי יב"ם וכ"כ בטור. ופרשב"א בחפו' כ' שלריך להזכיר שלשתן לכתחלה כמו בשם אחים וכמ"ש בירושלמי הביאו חוס' שם לר ב' בד"ה ואם כו' מהבי' בשה"ו כו' לר"י אדא כו' ומבייש שם ח"ר אבין אם כ' לו מקום אחר לריך להזכיר שלשתן אם אחים שם עירו ובכ"ו בחפו' ומתמי' אמי אבדי שם אחים ושם עירו ובכ"ו ד"ה כ' בחפו' הרשב"א כו' אבל בר"ם אם כ"ל ומ"ש ומ"ק והג"מ כ'אחין לכתוב כלל מקום הלידה שלא לעעות בו והרא"ש פוסל בדלא הזכיר מקום הדירה מע"ב בב"ב בכ' ב' ולישתם לב' יב"ם פו' הכי אי"ר בבי יב"ם כו' ואם אינה בו כשר אבל אינה בו אינה מוכן כאן בהחא פ' יש דהאיך והביאו הרמב"ן והר"ן שם והרשב"א בחפו' בזה והסכים לדעת הרא"ש ומ"מ פ"ג הל' י"ר וכן במרדכי והג"א שם בחפו' מדאין כו' ואע"פ שאנו מדאין כו' וכ' שרים פוסל ומ"מ כ' הרשב"א בחפו' הדה הלידה די וכמ"ש בחפו' והביאו פוס' בד"ה הל"ל ואם אמר אני פלוני כו' וכ' ח' מאן כשר ופ"ה לשם הטיר ונר"ן בחפו' והביאו

מורי

גם אחר דדוקא גיטין הבאים ממדה"ל שבשירין ע"י שליח דאותן יש להם קול וא"ש אח"כ נראאחר עד ניסן ר"ל לכתוב גם אחר עד ניסן וקאי אשני דברים הנ"ל גם מו"ח ז"ל פי' כן דדרכם"ם סיירי אם נכתב גם כשר בו ביום וכיון שנתעכב צריך גם אחר ולא נתיישב כ"ל דמנא לי' להאור לפרש בדברי הרמב"ם דבבר נכתב ביום (הסיובה) [צ"ל האטירה] אלא שנתאחר בגם שני זה לא נזכר ולא נרמז ברמב"ם ומכח זה עשה פלוגתא בינו לר"י ולא נפרש כפשוטן של דברים דנתאחר בלכתוב ולא כתב עדיין כלל ודברי הרמב"ם מובחים הם שכתב תחלה שאסר כתבו וחתמו ותנו ולא זכר הכתיב' שכתבוהו אלא אדרבא שבא כתבוהו ונתאחר אדבר ר"ל הכתיב' אז שנכתב בו ביו'אלא שנמצא בטל והוצרכו בזה לכתוב גם כשר וזה קאי אחל ק' ה' דאלו על הראשונ' ותתפרש שבבר נכתב לא שייך ל מר גם אחר כשר דהרי לא הי' פסול אלא שנתאחר בזמן ואם נתכוין לומר שהב' כשר אצר שאינו מוקדם האיך יפול ע"ז שלא יכתוב זמן הכתיב' שהרי עיקר ההכשר לפ"ז הוא מה שלא

פתחי

לעיגורה של עיר בסוף החחום כותבין אוסר דמתיב כעיר מו לאכתן ע' בסרא דר"ש נני ירושלים קרוכה פרע ליומנא מון לחמוס דמשמע דיו"כם מון החחום כוותים חביב ואחרי' כפ' כה מחרי אבלו אחי מון לחמוס אבלו"ינסו ובס' בסרא מכום בסם שהעיר קולעים כך מחוסה קולע מכל הני מעמע דמון הסם ס חביב כעיר עלמה יפו"ם והוכח דבריו במהרי"ו סי' עח וכהב דלא קשה מהסיא דבדרים דבבדרים הלך אחר כ' ב"ח כו' וכ"כ בפ' בכיסין אל' סי' קד להקל בגם שבבכסרים הקמוכים לעיר וכהב בם שעיר דכשר יעו"ם ועוד הפריזו על המדם רבינו שמעון ומהרי"ן ובניתין אלא לפניה דעות רחוק לחפי' מון לחמוס מיקרי ע"ם שעיר אחנם מדברי המרדכי פ' שחחזו מעמע דחים ליה עיקר לענין נעין כמו בנדרים דדוקא מון עיבורה ויה כמו לדבריו ובדיעבד על חפר' ר"ם ובדיעבד אם לא דמון החחום מיקרי ע"ם העיר אבל מון לחמוס אין להקל ובשעם הדחק אחר לחמוס עכ"ל ע"ם ועי' בפ' הנ' מהרי"ם מבריסק סי' כח ה' בזכיר דברי הנ"ם אבל"ל וכ' עליו ד"ל דפח דחמרי מון לעיבורה של עיר אינו בכלל העיר היינו וקא בסבכחב בסדה מון לעיבורה של עיר אבל בסבכחב אינה בחים ממון לעיר אבל מון לעיבורה של עיר אינה מחוז נק' ע"ם העיר ואחים לבכרא ש אחה דמכום ר' ב"כ דבריך הם"ם ומכרון עיר מקלב הלא ואם כ' בדרי חוס' וכ'כמ"ג בסבר"י בסרא"ה ברוודהה דבסיב ואם אחרים מכון לבלב ובדרי"ם בחרה אחרים ואחרים לא חי' בשוך עיבורה בל עיר מדברי לי' בדה העיר ואחרים והבחוב קרי לי' בחם מכרון ויחנו לבלב אם מכרון ח"כ מוכח דאם מון לעיבורה נק' ע"ם העיר עכ"ד ע"ם. ולעי"ד אמה אחי מ"ם דמוכח מנמ' דמכום הנ"ל דאם מון לעיבורה נק' ע"ם העיר. יוחר פ"ל דמוכח מחם דאם מון לחחומה נק' ע"ם העיר דברי נמ' ע' אינה ב"כ בב"כ בבר"ם ובחם פי' הרשב"ם ברחוחה בפרים ובדוחם שחביב לבעיר מון לגמרם. ובגאחר דאם מון לחחום נק' ב"כ בבם העיר. וע' בם' נחוני בפרחי מי' כ' חודום שחמר הגר אהרונ' פי' הרוחלדה ובבלם של אי אינו מהרוחלדה ולא חי' דר שם אלא בבביכות ובכסב חכם ח' שבל הבביכ' נק' ע"ם הרחלדה ובהגם שם הבית דאינה מגמ' דמכום הנ"ל דכל פרוודהה דמכרון נק' ע"ם מכרון ע"ם מבנו ר בחבין ב"כ דאם מון לחחום נק' אל בא אינה בעזרת כו' בגעל וכן מקום לידה אין לריך דאין אחרים נקרא ע"ם מקום לידתו ואם אם אינה בו כשר בם כן כיון דא"ל ובמ"ם בבסונות כ"ד חמנה שבבסר כו' ואם מקום דירה דוקא אם אינה בו אבל אם לא כ'כלל כשר מעמ"ש כ' ח' והא בעינן שמו ושמה ולא"ל בם כן שם עירו ועירה ופרש"י והוס' שם ושם כ"ו ח' הכותב טופסי כו' ושם העיר לא הזכיר כמובן אלא אמר אמר' כ' יב"ם וכ"כ הרמדכי והג"א פ' הפולה פ"ז בר"ה נראה כו' ומסקי' שם ונפופסי כו' ושוב כו' דנא כרא"ש שפוסל שנוי מקום הלידה ובן הרשב"א בחפו' וכ' הרא"ש שם ובפרד הגם ונהגו לכתוב כל שלשתן ביחוד דיוקנין מעום חשש הכ"ל דבי יב"ם וכ"כ בטור. ופרשב"א בחפו' כ' שלריך להזכיר שלשתן לכתחלה כמו בשם אחים וכמ"ש בירושלמי הביאו חוס' שם לר ב' בד"ה ואם כו' מהבי' בשה"ו כו' לר"י אדא כו' ומבייש שם ח"ר אבין אם כ' לו מקום אחר לריך להזכיר שלשתן אם אחים שם עירו ובכ"ו בחפו' ומתמי' אמי אבדי שם אחים ושם עירו ובכ"ו ד"ה כ' בחפו' הרשב"ם כו' אבל בר"ם ומ"ש ומ"ק והג"מ כ'אחין לכתוב כלל מקום הלידה שלא לעעות בו והרא"ש פוסל בדלא הזכיר מקום הדירה מע"ב בב"ב בכ' ב' ולישתם לב' יב"ם פו' הכי אי"ר בבי יב"ם כו' ואם אינה בו כשר הגם בלוד ובכב מון בעינן בירושלים ירחה לי דבגם כשר ולא חביב שנוי מקום מעידם הבדים כיון דלא כחבו אחנו אבן אחנו אלא דילנו חיבם כאן כו' ע"ם ולע"ע בזה: (ג) והזכיר בם מרום אחנו אבן כאן. ואפי' לא דילנו חיבם אחנו אלא דילנו ביו"ולים ופעם ובכב בלוד אלא דאפי' טעה בגם העיר מקרי אינה כדאסכמן בפ' המקבל הסיא דהוי מקרי לה נפחא אחיל בחריבות. ומ' בם' אינ אחיר פכ' דע"ש בזה כי בחמם לי' המגל' והרמב"ם יהבור בסמילה לשונו ופס"ע חיבם בשמעים אלא מבמקבת הנ"ם ובע"ם בקש"ח דבכר כו' ומן הרשב"ן בבב"ר אין לחי' אם מקום אחר ע"ל דאינו אלא כאי' לא בבכב בלו דמים שבמה מנם ועוד דבסבסיר בשם דיבה לו אחר אם מקום דירה בבר"ן בם בעלה ולא בחמים ע"ם. ולכאורה נראה שבמבל בזה לביפסי לעיל מבוכא בפ"ק בהיבם שם העיר לא בחקן רק בבביל הבם זה בבבוחר בב"י ע"ם. ולכאורה בבר"ן בבר בשום הקודם אבל לדברי הגם מקומר שם בם זה אינו ע"י בנ"ע בם בחרינו: (מ) ובמקום הדמה. ע' בנ"ע בקש"ח דבן נראה לו עיקר לבקל בשעם הדחק. וב' עוד בבר"ן דבבסו הרא"ש ח"ח פי' בו בבב דגם לבראש"ם ועוד דב"ל בדברי ר"י לבביר עודי' הם דשם אינה מקו' אמידם ולא פי' לו מקו' דירה אחרים אלא בבר בבם מקו' אמידם ולא הי' לו דירה אחרים אין לבקל לבבביר אפי' בבסונה דף קד ויראה לי דיש לחוש לחילוק זה דשר"ם ואם אינה מקום אמידה ולא הי' לו דירה אחרים אין לבקל לבבביר אפי' קבע במקום אינון ושעם הדחק אך אפבר דיש לבקל אלא אלא ע"ש ובע"ל בקש"ח. ועי' בב' מביאים ח"ק בע' יוכא לקמן פי' בבע בקש"ח בא: (ע) אלא אפבר אפלוגים. בבדר הגם לקמן ס"ם בבר אינון אם מבוחר אלו ובבבין בבל בים אפבר. ובבדר הגם לקמן פי' בבע בבבר בבבר בבבר

דתוריתא מיהו ריל רש"י כ"כ אליבא דר"מ דמתני' אתי כר"מ אבל לרבנן כשר מדאורייתא אף על גב דמודים רבנן לר"מ בשינה שמו ושמה ושם פירו ובשם פירה מ"מ ס"ל דאינו פסול אלא מדרבנן כדמוכח מתוס' דף כ' ד"ה הא בפיגן ופיין במידוסי מהרש"א מיהו הרמב"ם כ' רש"ג אינו נם וסיימו מדאורייתא הנם בטל וכ"כ בש"ג וא"ע לדינא ופיין בעור וכנ"י אם עקר דירתו וכא למקום אחר והיה שם ל' יום נקרא אותו מקום דירתו ואם רגיל בשני מקומות אז היכא שהוא דר יב"ח נקרא דירתו ואם קנה בית דירה שסק אם נקרא דירתו וא"מ נם לדידן בפרין אם נקרא שינוי ואם כתב הדרה במקום פלוני ובכשיו דירתה במקום אחר יש לסקל במקום פינון כי לשון הדרה יש לפרש שהיתה דרה שם ואם בעת הכתיבה דרה שם כשר אפי' לא דרה בעת הנתינה ריב"ש סימן ל"ז: ז וכותבין מתא וכו' ואם כל המדינה נקרא פ"ש הרבה כותבים מדינה. ד"מ בשם סדר גיטין. ופיין בנוסח נם של מהרי"ל במדינת מנפלגא ומ"ש לכתוב מתא פלוגית פיין ד"מ כתב בשם ס"ג דכותבים פלוגית מתא דיתבי אם נשאם מלא ז' י) וכותבין מתא פלוגית פ] בין שהפיר נדולה מו קטנה יא) ולא יכתוב פלוגית מתא (פ) אלא מתא פלוגית ואם דילג מלא מתא כשר: ג ז יב) יכתוב וכל שום דאית לי ולאחרי ומלבד זה פ אם יש לעיר ב' שמות יכתוב מתא פלוגית דמתקריא פלוגית: הגה יג) ולא יכתוב יו"ד אלא המ"ם (סדר גיטין) יד) מיהו אם כ' יו"ד דמיתקריא כשר (שם) טו) ואינו לא נהגינן לכתוב וכל שום דאים לי ולאחרי ולאחרי אלא אם יש לעיר ב' שמות כותבין מתא פלוגית דמתקריא פלוגית מו דמתקריא פלוגית כ] (פסקי מהרא"י סי' קפ"ה) (י) וה ה אם יש לנהר ב' שמות טז) ואם יש לה ח שם (יא) במקום הכתיבה ושם אחר במקום הכתיבה דינן כמו בשמות הנפל (הרא"ש והר ן פרק השולח) (וש ל סי' קכ"ב) יז) (יב) ואם יש נעיר ב' שמות מ' נקרא כפי ישראל ואחד בלשון כותי שם (יג) שקורין לו ישראל עיקר וכותבין כפי (יד) משמעות לשונם (פסקי מהרא"י סי' קמ"ב ומהרי"ק שורש ק"ו) יח) ואם הב' לשונות קרובין זה לזה ושם שקורין לו ישראל שינו ג] אלא קיצור לשון בנון פיר שכותים קורין הרפדי"ם וישראל רפדי"ם אין כותבין ט (שו) רק ד] שם ג) ישראל (שם נפסקיו סי' רל"ה) יט) אבל בלא"ה (יז) כותבין שניהם שם ישראל אחילה (בן משמש שם) ואל שם כותם ד) (יח) י דמתקרים:

הגהות רעק"א

קכח ח) ס"ב רגה בין ס"ביר. כ"ב בכנה"ג אות ס' כתב דאפי' בכפר כותב מתא ואינהגינו לכתוב כמתא בכל מקום תון מכפר שכותבים בכפר פ': (כ"ג) ב) רגה בפקי מהרא"י. כ"ב ע' תפו' כ"ב מ"ב סי' הים: (שם) ג) אלא קיצור ל'. כ"ב אם הוא נהיפוך י"ל דכותבים הרעדים ע' תפו' כ"ב מ"ב סי' קפו: (שם) ד) שם ישראל אחילה. כ"ב ע' תפו' מב"ם מחירות פ"ח מן פי' יט עד פי' פג:

באר

ונ"מ נם לדידן בפרין אם נקרא שינוי כא"ם הרא"ש. ואם כתב הדרה במקום פלוני ובכשיו דירתה במקום אחר יש להקל במקום פינון כי לשון הדרה יש לפרש שהיתה דרה שם. ואם בעת הכתיבה דרה שם אפי' לא דרה בעת הנתינה ריב"ש ע"ש: ג) ישראל. וכן אם הכותים קורין שם העיר בנימל וישראל בקו"ף כגון רוסנבורג כותבין בקו"ף. דכל שאינו שם אחר אלא נאותו שם מחולקים קצת כותבין שם ישראל לבד אבל כשיש שם אחר כותבין שניהם. והא דכותבין קאזמר דמתקרי קאזמירז

היטב

ישנום דהוי כשם אחר. הומיל והכותים קורין קאזמירז נזי"ן בסוף. וכן בפוזן דמתקרי פוזנגא הומיל דרך הסבו"ם לדחוק הנו"ן נראה כשם אחר וכתב אלבוא אם כתב פוזנן ולא כתב דמתקרי פוזנגא כשר: ד) דמתקרי. בחלב. ועיין סי' קכ"ב נשמות לענ כותבים המכונה. וכאן בשמות המקומות כותבין דמתקרי. עיר שנשתקע ממנה שמה הראשון מ"ל לכתוב רק שם השני. ואם כתב שם המדינה ולא שם העיר

ביאור הגר"א

כה. שם: י) וכותבין אתא כו'. דבש"ב הכי אתיותא דמיבלען כו' יפי' ר"י דכפרים קטנים היו מדלא ידיעי ובניעין ז' פ' מ"ל מסוותא ואן עיירות נדולות שם: יא) ולא יכתוב כו'. שכ"ה בסדר הגט של הרא"ש והרי"ף וש"ס אבל כ' בהגה"מ דיש ניעין שאין קפידא אמש"ם בינשום בלד קלוניא מתא כו' בסור' מתא כו'. ובספ"ל דכ"ק ובס"נ דניעין בשוידי מתא ומ' דכל הניעין היו כותבין לכתחלה כן ד"ק אל נב שאתרו מתא מחתא מ"מ בניעין היו כותבין תשם מקודה: יב) יכתוב כו' ומלבד כו'. מפני' ל"ד ב' והי"ה לעיר כמש"ם ברא"שונים כו' שם עירו ושם עירה כו' עפו"ש ל"ד ב' ד"ש ובל כו' והקשה פרי"ן שם דא"כ הל"ל במתני' שיהא כותב כל שם ש"ל ומכ"ש חיש פלוגי כו' מ' בזה"ל וכפר אבל מדברי הרא"ש נראה דא"ש חיש פלוגי שני השמות של מקום הנתינה והכתיבה נפ"ו ומפני משם שם לוזי ותכיבות ג"כ יכתוב כל שם ש"ל

פתחי

שיהי' דבוק לשם של העיר (וע' שם' פרי מגדים פ' נז מבואר זה בחסבר יומר) וכ' עוד ואם העיר נקרא על שם כל המדינה כותבין מדינה פ' ואז אף אם כותבין דיתבא כותבין מדינה פ' דיתבא אלא נטעה לומר שכל המדינ' יושבים על הנהר כשיכתוב מדינה פ' דיתבא ש"ם: (י) ובא"ם אם יש לנהר. ע' בס' נ"ם ס"ק כפ סב' וש ל קור אינ ל אמר אינ יכתוב דו מקרי אז דמתקרים כו' ע"ש ועי' בתפו' נוב"ם שפסר"ם מאד על מסדר אחד שכתב על נהר ראב דמתקרים ראבא ואינ"ל דמתקרי כי נהר הוא ל' זבר כדכתיב ונהר יוצא כו' פנהר הרגיעי הוא פרה ע"ש נם בתפו' נרים אברהם ס"ק אינ אינ כו' בענין שם הנהר ואחרב דמתקרים ר"ל דבר רשא וזש פשוט דנהר הוא ל' זבר ולריך לכתוב דמתקרי בלא אל"ף לבכוף ע"ש ו' בתפו' שינה ליון סי' פנ ופ"ד דרב ח' רלה למלק דאולי לא נאתר רק בנהר אינ אינ דער ריין ובהנה אבל בהרום שקורין בל' זבר כמו דער ריין ובהנה ובהנה יש לכתוב נ"כ בל' נקבה דמתקרים ע"ש שקורין בני מקום נמינה בני מקום הכפיב' ובן מבואר מדברי פר"ש אום ח' שא"ל דאתר שבאיל דברי שהרא"י סי' ט' דמשמע מדברי דאם כותבין רק מקום העמיד' אין לאתם פיים הד"מ ואין נוהנין כדבריו. ל"ש אבל אם אינו נוהנין כן דבשמה קהילות כותבין בנינים שם העיר בשמו אבל בקורין אתם בנוסף אם אינו אינ אינ אינ

לדמוק המון גרשם כשם אחר וכתב בלבוש אם כ' סוזקן ולא כתב דמתקרי סוזקי כשר: י דמתקריא בחל"ף וכן כ' בלבוש וס' סימן קכ"ט בשמות לפ"ז כוהני' המכולי וכאן בשמות המקומות כותבי' דמתקריא . ופיין בפסקי מהרי"א בשמות הקלרים כנון וינא בזלא וכו' כותבי' בחל"ף . פיר שבתקפ

ד ס כ) א"צ לכתוב שם הנהר יא י אבל נהגו ס לכתבו ואם יש שנים או שלשה נהרות (יס) כותבין כ כלם דיתבא יב (יס) על נהר פלוני ו) ופלוני: הגה כא) (כ) ואם לא כתב (כא) שם הנהר בגט (תשו' הרא"ש כלל מ"ה וכ"י בשם תשובת הר"ן) כב) (כב) אז שסינה בו (תשובת מהרי"ל) יג ז) (כג) כשר כג) (כד) וכל נהר שהוא חוץ לתחום העיר אין לכתבו כלל אפי' מסתפקים ממנו כד) (כד) ואפי' בדיעבד אם כתבו (כו) יש ס) פוסלין (תשו' הרשב"א בהגה"ה מיי' פוף נשים) * ואפי' הוא חוץ התחום יד חוץ ס) לעיבור העיר אין כותבין אלא מ"ב אין כותבים דיתבא בחד יו"ד ואם יושבת על יא) סי' מ"ב) ל וכותבים דיתבא בחד יו"ד ואם יושבת על יא) (כא) חוף הים מ) נהגו לכתוב דעל כיף ימא מותבא ועיר שסיפוקה ממי בארות כותבין על מי בארות ועיר שסיפוקה ממי מעיינות כותבין (כא) מי מעיינות כה) ובחד יו"ד: הגה כו) וכותבין בארה בלא ו"ו (סדר גיטין) כז) ואם הפציין מים סמין מותבין על מי מעיינו המין (מ"כ בתיקון ויסן):

ה י כח) אם יש בעיר בארות נובעים וכתב דיתבא על (ל) מי בורות כשר:

ו ס אם העיר יושבת על הנהר אין לכתוב לא בארות ולא מעיינות כי אם הנהר: הגה ויש מולקין וס"ל דיש לכתוב טז (לא) כל פיפוקי יב) הפיר (נהגהות מרדכי בשם ר' יודא) וכן מוהגין במדינות אלו כאשר יתבאר לך מעוטה הנס שכתבתי סוף סי' קי"ד:

ז ס כט) עיר שאין בה אלא בורות ואגמים יז לא יזכירם כלל

לא פל נב בסמוך כתב בנהר שהוא חוץ לתחום אפי' בדיעבד יש פוסלי' משום דהוי שינוי מתרן בלבוש וכ' נהר שהוא חוץ לתחום לא שייך לומר דיתבא פל נהר כי פיר בזלת אינה יושבת פל הנהר ואז הוי שינוי הפיר מה שאין כן בשיושבת פל הנהר וכ' נסר אחר הוי שינוי הנהר וכשר: יד חוץ לעיבור

משמע הוך העיבור כותבים אפילו אם קלת תשמישו ממנו ופיין כ"י ובסדר נע מהר"מ כ' במפיין ובאחרות אפילו הם תוך העיבור אין כותבי' אות' אא"כ מסתפקי' מהם כל תשמישי' וכן משמע בכ"י מ"ד לפרש דברי מהרי"ק שהי' פוסל נע שנכתב בו פל מי מפיינות אם רוב הסיפוק מן הבארות אפי' אם המפיין חוץ העיר פסול ש"מ מפיינות ובאחרות ל"ד לגבר בזה נם משמע מלשון הכ"י אם רוב תשמיש מא' הוי ככל תשמיש וקלת תשמיש הוי כאלו לא מסתפקים ממנו כלל לכן כ' בסדר מהר"מ אם הנהר חוץ העיבור אפילו אין מסתפקי' מנהר כלל כותבי' אותו ובזה נהר עדיף מבארות ומפיין: טו כל תשמישי העיר . היינו משרה וכניסה וטחינה: טז כל סיפוקי העיר פיין כ"י ודימ ואיירי אפילו אם הרוב מסתפקי' מן מ"מ כותבים כולם: טז כל סיפוקי העיר . כ' כ"ה שכותבי' בארות ומפיינות ולא בארות . בחמת המנהג כך הוא דאין כותבי' בארות אבל צריך טעם למה לא כותבי' בארות

ואפשר משו' לפמי' מתקלקלי' לכן לא כותבי' כלל כדי שלא תחלוק בין ניטין אלו לבין ניטין הראשונים ה] ואפשר דנכלל בכלל מי מפיינות כי בארות נ"כ מי מפיינות אלא שחוסרים עד שנמלא המפיין: יז לא יזכירם כלל פיין בלבוש

באר

העיר הוי שינוי . ואם כתב שם שניהם לא הוי שינוי . ד"מ נ"ס: ה) לכותבו . הפשט שלא יאמרו עיר אחרת היא לכן כותבין הנהר אפי' לא הוחזק עוד עיר אחרת כזו מ"מ ריטשין נ"ס: ו) ופלוני. אפי' אם הרוב מסתפקים מא' ומיעוט מפלני כותבים כולם וה"ה במפיינות ובארות נמי כותבים כולם אפי' אם הרוב מסתפקין מן מפיינות ומיעוט מן בארות אז לפיפוך עיין נ"ס: ז) כשר. ומשמע לכ"פ כשר אע"נ שינוי מקום אחידה הנהר דעת הפוסלים שאני נהר שאינו אלא משם שמא יאמרו בשיא עיר אחרת אי' נ"ס: מ) פוסלין . דלא שייך לומר דיתבא על נהר כי עיר הזאת אינה יושבת פל הנהר . משא"כ כשיושבת פל הנהר רק שהנהר שמה אם הנהר כשר . נ"ס: פ) לעיבור . משמע הוך העיבור כותבים אפי' אם קלת תשמישו ממנו. ודוקא נהר. אבל בהפיין ובארות אפי' הם חוך העיבור אין כותבים אותם אא"כ אם פקים מהם כל

פתחי

ריבק המקריא בדעקע ס"ס: (מ) כותבין כולם. כ' בנ"ס אקל"ם לכתלה יש לכרוב כדר שבהרום כבדר שבהנו דאשון דאשון ואחרון אחרון ובדיעבד שפינה פדרן אין להקפיד ומשפרא דנהר אשפקים בו כי הר יזכירנו קודם: (יא) על נהר פו"ם. כ' בנ"ס אקל"ו משמע דא"ל לכתוב על נהר רק דאשון אחנם יש טוסקי ניטין נוסין על נהר פ' ועל נהר פ' המ"א בסוף פדר הנט וכ"כ בטוסס נע שבכמ"ק כו' ויש כותבין על נהרי פו"ם ביוד בסוף סיגם נהר כו' ועל נהרי טוסקי דייקי עסי אבל לכתוב על נהר פו"ם בלא יוד כדמוכח מל' מרן ס לנמנם דאפשר שיעשה אחדם לומר דנהר א' הוא שיש לו שמים הרבה עכ"ד. ועי' בסמו' שהרים יהודה בו ס' בנט בבא ע"ש שליח מעיר שיש בה כ' נהרות ובכתב בו מסא דיבאל על נהר פו"ם בלא י' דמשמעותו שאין שם אלא נהר א' שנק' כב' שמות ואי"כ הוי שנוי בשם שבהר ואבל דלה לאחמיר ע"ש דברי כ' מכתב מאליהו שער ג' פי' אי שהחמיר בש"ה נהר ש"ם במקום עינון. והוא ז"ל אחריך בזה ומסיק להכשיר הנט במקום עינון אף שהי' זה הטעות גם במקום אחידה העדים ולא לחנין כאלו מונין כאן כו' ע"ש: (כ) ואם לא יאמר שם הנהר. ע' בנ"י שכ' בזה בשם הר"ן בה ו' וז"ל ואע"פ שמקלת אשונים ז"ל הזכירו בעופסי ניטין שלהם לרוותא דמלאה אקנו כך אפני קלם מקומות שוין בשמותיהן והנהרות מנדילין ראהן אבל בשאר מקומות שאין יהודעין נכך אם לא נכתב לא בעיבור אע"ל וכ' ע"ז בס . בקל"ג אע"ש דלם יש אפי מקומות שוים בשמותיהם לריך לכתוב שם הנהר שלא יטעו שהנט נכתב בעיר אחרת אעפה כשמה ואם לא כתבו יש חשש לפסול הנט ומיהו אם הוא מקום עינון יראה לי דיש להכשיר וכ' נוד ואם כ נו לכתב בעיר שם הנהר בנט ואחיר שבתבו בנט שם ולא כתבו דיהבא על נהר כו' מפפקה לי שמא פסול דיהוהא נט זה שלא נכתב שם ה.ה. כפי המנהג אפשר שיהשוב שיבנט נכתב בעיר אחרת אעפה שבשמה כזמה ואם לא כתבו שם הנהר בנט ולא כתבו דיהבא על נהר כו' דכתר אפי' שלא במקום עינון דפשיעת אלא נרע זה אמיתה אמש שם הנהר אלא שהולרך לזה לפי פירוהו בדברי הרמ"א ז"ל אי לא לקמן ס"ק כג) וכ' עוד בסקל"ד בשם הרד"ך כיש ד' אם נהגו לכתוב שם הנהר ובתב דיהבא על נהרא שהם הנט בשר. וכ' עוד שם יש טופסי ניטין שכותבין שם הנהר נ"ם ח בני הזמן שאנו מונין כאן בשלונים אמא דיהבא על נהר פ' וכן בני עמידה האיש וכן בני עמידה הרשב"ם בש"ה בטופס נט דהרמ"ה ז"ל בסוף הנט אמנם פה ע"ס ירושלים אין כותבין כשאי דיהבא על מי שלא רק בשאלה אלא הזמן ואח"כ בני עמידה הרים כותב העומד הרים בירושלים הנזכרת וכן כ הם בני עמידה האשה וכן ראיתי הרבה ט פסי ניטין מרבני הספרדים וע"ז נאמר נהרא ופטיה בכל"ל: (כא) שם הנהר כלל. ע' בס' פיב ניטין בשמות עיירות בלאלא שקל"ח מ"ם שם ואפי' בנהרות נ מיהו אלא יש כמה נהרות כותבין כולם כו' ואמנם לא בתבאר בדיעבד אם לא הזכיר אחר מהם מה דינו כו' נם בסק"ח הוא כתב וז"ל ואם יש שם פני נהרות יו נ' ולאחר אז כ' אין שם יודע ליכון ונראה דעפי יש לכתוב על מי נהרות בשם אלא נהר ס' ואם לא דמיחזי כ"ילו אין שם נהר אחר דהא בשאין מזכיר שם הנהרות בנהר אבל בדיעבד בשכבר שיש לו שם לבד ב"ל אלא שעוד דיסון לו' דלכך לא בשיש לפי פירוהו אלא מדוע לא הזכיר בזה מדברי הרמ"א בהגה ס"ס זה שפי נהרות כו' ואם יש כפה בדבר אין כותבין אלא אחד כו' ואפשר לחלק: (כב) אז שפינה בו. ע' בחשו' אא"ז מ"ב סי' יט שכ' וז"ל ופשיטא שאין לפקפק בשינוי הנהר בענני בשבנו ביגיי דהא הכריע רמ"א בסי' קכח מ"ה אם לא בתב אז שפינה בו בסר ומי יבא אחריו לאמור דברו ובשינוהא הקילו ופשיטא כאן דהסכפרדים לא רגן לנהר כן דיש לחסכיר עכ"ל ועי' בס"ק שאח"ז: (כג) נ' אע"נ בשינוי מקום אחידה הנא דעת הפוסלים שאני שנוי נהר כו' ועי' בנ"ם אקל"ל דלא ניחא לי' לחלק בכך ודעתו דבמחלוקת בשינה מקום לידה אז אחידה כך ממלוקת בשינה שם הנהר והרמ"א ז"ל רמז ב אן כ' אדיעות דעת המכשירין בשינה ודעת הפוסלים בבשב נהר דאון לחמוס וכ"ש בשינה שמא ולהלי"ם לחקל בשעת הדחק וכדלעיל ס"ב ועי' עוד שהביא דבס' מקור ברוך פי' פו כ' ראע"נ דבשינה מקום לידה אן אחידה בחלקו הפסקים בשינה שם הנהר יש לפס ל אלינא דכ"ע דשאני לידה ואחידה דאין אדם נקרא על שם לידתו ואינה אלא לעז הבל שינה שם הנהר אינו אחרת הדבר אחר פ' ודמי לשינה מקום הדירה דכ"ע מודו דבסול ע"ש והוא ז"ל כתב עליו דבבר קדמו בחילוק זה הרד"ך בים ד' לגדר להחמיר אף לא אחליב הדבר אחנם לעד"נ דאם היו כותבין בנט עיר הדירה ושינה בנהר בל עיר הדירה יש מק לחילוק זה אבל אם לא נכתב רק שם עיר הלידה או העמידה ובנהר בל עיר הלידה או העמידה בא אשנוי אין מעם בזה בלל כו' וא"כ דיינו אנא' דבמחלוקת בשינה מ"ם לידה או עמידה כך מחלוקת בשינה שם הנהר אל לידה או עמידה ולא לחמיר ביותר לומר דבשינה שם הנהר אל עיר לידה ובנר ירחה בדור מבשו' הר"ם פדווא פי' ה' ו"ל דשינה שם הנהר דמי ממש לשינה מקום לידה ויש לחמוך ולהקל כדעת המכשירין בשעת הדחק ובחשו' הרא"ש ר"ם כ"ו ראה דבריו דאם שינה בקיומי העיר דבסכל דיסכא אל מי בורות במקום בהרות הוא יוסר קל משינה שם בעיר עכ"ד. ולכאורה יראה מדברי הנ"ם הכ"ל דאפ"ז אם היה שנוי הנהר במקום עמידה העדים יש לפסול אפי' בשעת הדחק דהא בשינה עיר עמידה העדים פסול לכ"ע בדאע"ל ס"ל ושינה בשם הנהר דמי לשינה שם העיר. אמנם מדברי בכוף ס"ק הנוה בש"ם דעשה הא' אל הר"ם פדווא בי' ס"ל הוא פעם מפקיע להכשיר הנט בשינו שם הנהר פוא שבתבו פותה כי בשעת הדחק יש לחמוך ע"ד המכשירין בשינה מקום לידה ע"ש מבואר מזה אלא אם הי' השנוי אצל עמידה העדים יש להכשיר בשעת הדחק דברי המשנו' הרמ"ם שם מעמא שהי' אם הכשירו מעטם זה כיון דשינה בדבר שאל לבותבו בסר וכן מוכח מדבריו בס"ק כ"ב שם. ולא אל הזמן ואם"ם הכשירו מעטם זה כיון דשינה בדבר שאל לבותבו בסר וכן מוכח מדבריו בס"ק כ"ב שם. ולא בעטם משום דמילוקו אל הם מקור ברוך הכ"ל לא בריאה לי' להנ"ם ובפרט אחרי דבשאו' הרה"ם מבואר לפיפך ולכן דיינו להחמיר במקום דירה ולא במקום עמידה אף בשינה שם הנהר אם הכ"ם בשם הלבוש ולפ"ז דוקא מקום ריש לעיר אחרת אם בשאם לא אלא ולע"ל בס"ג ע"ש: (כד) וכל נהר שהוא חוץ לתחום. ע' בשבונה ח"ב בנוהם יעקב פי' כד דודום הנט בבבכה בכבר אפשרבלא מתוך לעיר אחרת אעפה אל מ"ם הכ"ם בס"ק ל"ב בבר לריך לומר ומי כיון דאין הרוב מסתפקין מהמני ואמי אלא כאלו העיר יושבים רק על נהר אחד ובכיון שהוא בבר דבשינוי נהר שינוי העיר כיון דאין הרוב מסתפקין מהמני אמי אלא כאלו העיר יושבים רק על נהר אחד ובכיון שהוא בבר בבשינוי נהר היכא שבבר אבי הנהרות אז פוקל אפרי"ק אפיר דהוי שינוי העיר דהעיר אין יושבים רק על אחד לבל לא בבר רק אבני לבד בבר אף דשינוי אין מסתפקין מהמני אמי אלא כאלו העיר יושבים רק על נהר אחד ובכיון שהוא בבר בבשינוי נהר אבל אם הנהר אמי אמי אמי

פי"ק: ח מצנה ניטין דף לד ע"ב: ב מס"ל דסון קרי לה מרים וסורמא סרה כו' סס: ג רמב"ם בפ"ג מהלכות גירושין ממכנה סס דף פז ע"ב וס"ס מיכסו סס לוזי ולא מיקר הסס ובדיו בד וכגירסה רש"י דכסב מיכסו ומיכסה שכוי אמר וכך פיו נקי"ד בדעם כו':

ביאור הגר"א

, : ל) וכן מפיר כו'. בכמקר כסר לכ"מ בדיכבד ובכוני יש פוקלין אפי' בדבר שאילו מקרו לא נפסל נכך. מהרי"ק סי' כ"ו והוא נעל סה"ה כמס"ל כ"כ נ"י ודע"מ כ' שנכסרון בל הראנ"ם וסרבב"ח בפיקלין עכוי מקום אלידה ועי' בהנ"ל סס בד ס או המכוכה ונטוסק הנס בל הראנ"ם כו' ולבון מרבב"ח בסמו' ע"ל אפ"ל אלין בס"ל סס עיכו מעכב מ"מ כמצנה ודאי מכוכ כו' וכ' בסוכי מקום לידה והכדון שלכניכו בינס בס עיכם הוא כיון בהזכירו ר"ל אע"פ שא"ל וע"ס בסמו' הכיאו כ"ה ק"ה ב' וכן הראנ"ם ס"ל כן במקום דיר כנ"ל וכן המרדכי והנ"ל בד"ס מרלה לר"י כו' וכ"ל וכ"ל:

פי' קכט א) וכותבין אים כו'. כמ"ש בהוס' סס ס"ל וכל בסס ס"ג וכ"כ בר"י"ף ורמב"ם וכ"ה הר"ן דאל"כ מ"ל מ"ש כותב כל בס ס"ל ולא אל"ל אים פלוני: ב) ואם בסב כו'. ומבנ"ם וכ"י. רש"י ור"י"ף מנורסים וכך פי' כו' קודם בסב מכיכו כו' אבל סוס' ר"ם בסולה סס נד"ם והוא ס"ל דאפי' לכהמלה בסר נחיכה וכן הראנ"ם בס וכנ"י הראנ"ם בס' המגרש וכך כו' אחר כ' מכיכו כו' וכ"ם ביכוס ועי"ן סס: ג) וכ"ם אם כו'. סוס' בד"ם הכ"ל ויכ' בסוכ"ם אכיאו הראנ"ם סס גר בסס: כו' בסמ"ל ס"ו ולא שהסס בל ניכוס הוא עיקר שהוא בל ישראל ובאחרונה וכאן דוקא דיבבד בס"ם סוס' בסס בסוכ"ם ולכ"ל לאכי סו ועי' סוס' סס: ד) ר"ל כו'. סוס' בד"ה וכ"ם כו'. הראנ"ם וס"ם: ה) ואפי' כו'. דאף שבבר בסס ס' דוקא בדיבבד ב"כ"ל: ו) לא כ' כו'. בכ"ל ועי' ראנ"ם סס:

הגהות רעק"א

פי' קכט ח) ס"ל סס אים. כ"ב אם קודמים אוסה מלכה נגם ווודים ס"ל נסוף בגן פפלך סי' קמ"ג:

יג) כלל. עיין בלבוש שבניא תשובת מהרי"ל אם נתוסף נהר ממדש כותבין הנהר ואין מוסשין ללעז הרא"שונים דשאני נהר דיש לו פרסום כ"ש: יד) שמו. דהיינו שרוב קורא"ים רק שם ס'. אין כותבין אלא מ'. ודוקא אם נאבד שם הקטן אבל אם נאבד שם הגדול מזכירין שם שניהם. ואם קלא מנשים קורין שם זה וקלא שם זה כותבים שם הגדול לבד ואין כותבין שם שניהם כי שמא הגדול עיקר והוי שינוי אבל להיפוך אין משם דגדול אינו נדחה לגוש. שם הנהר או עיר שקורין בכ"ף רפויה אע"פ שאינו בתדיונות האלו שקורין אינו כמו ה"ש ח"ה פי' ר"ל. נהר או עיר שאמה כמו ג' שמות כרו רעגין שפורג וכיוצא נזה אד שם הוא ולריך לכתוב נאחד מהנה ב"ש. וכנה"ג הפתיק תשובת מהר"ם מינץ פי' ס"ח שכתב אם שם מתשמות הנהר הוא בשתי הינות כותב בשתי הינות עיין כנה"ג דף קמ"ו ולא העתיק יפה פ"ש שכ"ב להיפך. ול"ע. כתב הר"ת בשתרבב המנהג לכתוב נגם ג' נהרות דהו ליכא חשש דמתרתי עוד עיר אחרת עם ג' נהרות נק אים כן. מיהו במקום דליכא ג' נהרות ואיכא לתיחש לעיגון אז בדיבבד אין לחוש. נהר שבקדמת דגא היו קורין לו שם אחד. ואח"כ היו קורין לו שם אחר אם לא נשתקע שם הראשון לגמרי אם כתב בדיבבד לא פסל ואם נשתקע שם הראשון

באר היטב

יג) כלל שלא לחלק בין גיטין שנכתבו קודם שנעשו לנכתבו אחר שנעשו: הגה אמי דהרוח הסופכין זו לזו אם קרוב לעיר יח אבד אחד (לג) שמו אין כותבין אלא האבד ואם שם שניהם אליהם כותבין שניהם (לד) ואם יש ספק בדבר אין כותבין אלא אחד ל) וכן אמיד יותר יש ליכנס לספק הסרון מלספק שמו (מהרי"ק שורש כ"ו):

קכט דיני שם האיש והאשה וחתימת הגט ודין סומר המגרש ובו ל"ד סעיפים:

א ח כותבין ח] שם האיש והאשה בגט ג ואם יש לאחד מהם (ח) שני שמות כותבין שם שהם רגילים בו ויודעים בו ביותר א) וכותבין איש פלוני וכל שום שיש לו נירש אשה פלונית וכל שום שיש לה ג ב) ואם כ' [ב] (ג) חניכתו וחניכתה א כשר: הגה ג) וכ"ם אם כתב עיקר השם לבד דכשר ולכן אין להקפ ד על הכינויים כל כך ד) [ג] וי"ל דאין לכתוב כל שום שיש לו אלא אם יש לו ב' שמות יכתוב פלוני דמתקרי פלוני (ר"ת וכ"י בשם הרמב"ן והרשב"ם) וכן נוהגין ואין לשנות ה) ואפי' נכתב הגט ב (ג) אין לגרש ח) בו אפ"פ שכתב כל שם עד שיכתוב שני השמות (בקונטרים ו) אא כתב אלא שם הספר ג (ד) אפי' הוא שם הספל ונירש (ה) בו ב) כשר (פור) כתב

קכט א כשר.

שמותם בשטר או קורא בהורה בשם מוכרח אז אסילו לכתחלה כותבים בחיכה אלא וכל שום כמ"ש כמתני' ארק המגרש אלא חיכה שאין הכל קורין בו אז דוקא בדיעבד כשר וכב"י כתב לרמב"ם לפולם לכתחלה אין כותבים בחיכה ומ"לק על הרא"ש ול"ל לפ"ז הא דמכשיר במומר לכתוב שם ישראל לכתחלה וכל הפוסקים מדמים שם ישראל במומר לחיכה שהכל קורין בו ולרמב"ם חיכה אין כותבים לכתחלה משום מומר שאני דשוי כדיבבד דאין לו תקנה אחרת כי אסור להזכיר שם של כותי' כמ"ש בחוס' בשם ר"ת גם י"ל שם ישראל פדיף טותל שם פיקר שמו כי' מפיקרו כל זה ל"ל לפי

כב"י אבל דבריו אין מוכרחי' וי"ל הרמב"ם מודה בחיכה שהכל קורין בו אלא כמתני' פ' המגרש תנא שאין הכל קורין אותו בו מ"ה כתב הרמב"ם כי לדידי' לא נזכר בש"ס חיכה שהכל קורין אותו בו אבל הוא נמי פ"ל חיכה שהכל קורין אותו בו כותבים לכתחלה: ב אין לגרש בו • משמע אם כבר ניתן הגט כשר כיון לרוב הפוסקים כותבי' וכל שום ואם ידוע כמ"כ דיש לו שם אחר ואי' בשם אחר במקום אחר ואי' בשם פסק בע"ז דכותבי' שם מ"כ וכל שום אפ' לדידן דאין כותבים וכל שום מ"מ בכה"ג כותבי' וכתב בתשובת מהרי"ו דף ס"כ אם שולחי' גם למקום אחר אין כותבי' וכל שום לא פל אשה ולא פל מקומה ושפמו כיון דכותבים וכל שום וכו' ליכי וכו' ולמקומיכי וכשולחי' אי' לכתוב כמנהג אין כותבי' כלל וכן מנהג בתשכנז • ואם שולחים גם ממקום שכותבים וכל שום למקום שאין כותבי' וכל שום אם יודעים מזה לכתוב כמו שנוהגים במקום שכותבים ואם לא יודעים וכתבו וכל שום גרשה דכשר ויש לדמות לכותב שם מ' ואי' אם יש לו פוד שם אחר כמ"ש בסמוך ושם כתבתי יש פוסקים מיהו בכה"ג י"ל לכ"ע כשר וכנ"ל דף ק"ז ס"ל ונרשה במקום פינון לסמוך פל רוב הפוסקים דס"ל דכותבים וכל שום ולהיפך אין אם בשם אם במקום הכתיבה פירטים כל השמות וכמ"ל כותבים וכל שום וכתב הגם במקום הכתיבה אז לכ"ע כשר אם פורטים במקום שכותבים וכל שום ואין לחוש משום לפז ניטי הראשונים דהא נשלח ממקום אחר ידוע שכתבו פל סי מנהגים וכ"כ בכנ"ס: ג אפי' הוא שם הספל וכו'. אפ"ג בסמוך איתא כתב שם שא"י כיותר פסול מחרן הכ"י בשכותב שם הטפל לבדו אדיף אפי' משא"כ אם כותב שם הספל וכולל עיקר השם בכל שום הוא עושה לעיקר ספל ונרא אפי' ופסול

ופלאמי

באר היטב

פסול עקור ברוך סי' ע"ו:

קכט ח) בו. משמע אם כבר ניתן הגט כשר. ואם ידוע במקום כתיבה דיש לו שם אחר במקום אחר ואינו יודע השם. פסק הט"ז דכותבים השם מקום כתיבה וכל שום. אפי' לדידן דאין כותבין וכל שום. מ"מ בכה"ג כותבים. וכתב בתשובת מהרי"ו אם שולחים גם למקום אחר אין כותבין וכל שום לא פל אשה ולא פל מקומה ושפמו כיון דכותבין וכל שום וכו' ליכי וכו' ולמקומיכי וכשולחים אינו יודע לכתוב כמנהג לכן אין כותבין כלל. וכן המנהג בתשכנז. ואם שולחים גם ממקום שכותבים וכל שום. למקום שאין כותבים וכל שום. אם יודעים מזה יש לכתוב לכתחלה כמו שנוהגים במקום שכותבים. ואם לא יודעים וכתבו וכל שום כשר כ"ש. ובכ"ש דף ק"ז פוסל. ונראה דבמקום עיגון יש לסמוך מרוב פוסקים דס"ל דכותבים כל שום. ולהיפוך אין חשש אם במקום הכתיבה פורטים כל השמות ובמקום הנתינה כותבים וכל שום. ואין לחוש הגם במקום הכתיבה. דאז כשר כ"מ אם פורטים במקום שכותבים וכל שום. ואין לחוש משום לעז ניט הראשונים דהא נשלח ממקום אחר וידוע שכתבו ע"פ מנהגם כ"ש ב"ש: ב) כשר. כ"ש הענה דכן נראה עיקר דפסול בין אם כתב שם טפל נגדו ובין אם כתב שם

טורי

קכט ואפי' דיעבד אלא אם כתב העיקרי לחוד אבל אם כ' הספל לחוד לא עד שיכלול עמו וכל שום כו' והיינו דאפי' בגם' סרים וכל שום פי' לכתחל' ולא שרה וכל שום היינו לכתחלה אבל דיעבד פ"ל אינו אם שרה וכל שום אבל שרה לחוד פשיטא דלא מהני אפי' דעבד דלא אשכחן היתר אלא בחניכה והתם היינו חניכה ספורסכת דהוה כמו שם העיקר לחוד דכשר אאילו לכתחלה בלא וכל שום נמצא דלכתחל' בעינן תרתי לפיבותא שיוכיר שם העיקר ואם לו רבי צריך לכתוב וכל שום אבל דיעבד סגי בחדא דהיינו או שם העיקר לחוד או שם הספל עם וכל שום אבל שם ספל בלא וכל שום אפי' דיעבד פסול ואין לפעות בדברי התוס' שוכרנו שבדיעבד סותר באחד מהם שרם אינם מדברים בא' ספל אלא בשניהם עיקרים והרס"ם שהוא בעל סעיף זה מחסיר עוד דאין היתר באחד מהם אלא בשם העיקר וזהו שכתב כאן ואם כתב הניכתו כשר דלכאור' אין זה מקומו להסיק בדין כתיבת השטות וכמו שהקשה ב"י ולדידי ניחא דקס"ל אע"ג דצריך לכתחל' לכתוב שניהם מיהו בדיעבד אפי' חניכה כשר דהיינו ספורסכת לכל בכל מהם חניכות ואם כן כ"ש כשכתב שם העיקר הא' לחוד ובסיפא אמר דמזכיר שם ספל שאין יודעים בו ביותר ולא מהני אפי' אם צירף לו וכל שום דהרמב"ם פסרש ס"ש ולא שרה וכל שם היינו אפילו דיעבד לא מהני אבל הריעה הראשונ' שזכרנו דמהני שם ספל עם וכל שום הוא דעת הרא"ש שב' אההיא דסרים וכל שום דהיינו לכתחל' פשטא בדיעבד מהני אפי' בשרה וכל שום ועל פי זה יבואו על נכון דברי הטור שכתב וז"ל ואם יש לא' ש' שמות כותבין העיקר שלו וכל שום כו' אבל אין כותבין שם הספל וכל שום בד"א לכתחל' אבל דעבד אפי' לא נכתב אלא א' מהם כשר. ורבב"ם פ"ל שכתב כתב השם שאין יודעים בו ביותר וכתב וכל שום כו' ה"ז פסול וא"א כתב בסברא הראשונ' עכ"ל ואח"כ כתב והא דכשר בדיעבד כשכתב שם הספל וכל שום כו' דוקא לגרש בסקום הכתיב כו' לכאור' קשה אפ"ש אבל בדעבד אפי' לא נכתב אלא א' מהם ה"ל לומר אפי' לא נכתב אלא

פתחי

אחריך דכתר יש לו דין מעין נמור דמעבר בכ"ש ואינו נפכל בנאלוגין וכתב שם בריש דבריו ז"ל דאע"ג דבני אדם ברי מיכנו ולכן כותבים בגיטין על מי נחרום ועל מי מעינות מ"מ לענין זה אין הלוק כלל כו' עכ"ל. ומ"מ אכמי ל"ע אם אמתם זה יוסקל בדיעבד (לף ח: כתב כן אלל עמידם העדים ע' לעיל ס"ק י"ו) דהא כבר כתבתי לעיל סק"ח בשם הג"מ בלש היו אוון ונסוד ההמוס לף דכל' ל"ל לא מקרי עיר כלאמכתן בני נדרים מ"מ כיון דלענין דינא כל שהוא סוף ההמוס אפיר כעיר לא מיפכל בדיעבד ע"פ אח"כ ה"ה בזה נכתב על נחרום מעינות כיון דדין מעין יש לו לא מיפכל בדיעבד אמתם כ' בני אדם ומדברי מהרי"ק דקוף שורש קו הכ"ל אין הכרח לפקול כי אוסה הסוכה אמיתה ולא נאלא קיום הסכוכה שם ע"כ אין לומר אמיה. ומיהו יש לוקדק בזה שהכתרות אאלו יש להם דין מעין נמור לפמ"ש בסמו' מעכב ס יעקב חיו"ד כי' מנ הבאהיו בס"ם ליו"ד כי' ר"מ ס"ק כ"ה דבאר מעומד בלר הנהר ובין בלעי המים יש לכפק אם יש לו דין מעין א"כ נם בזה יש לוקדק הרבה ול"ע. וע' בסמו' מהרי"מ מבריסק כי' כה בענין עיר אחדשה דבריסק שבפיקדה מקרוב ואין שם מעינות אפשר כמלא מעין מ' או ב' אמר לא כודע בהם הכלרום בדבר אלר יש בלר אחרה אלין להזכיר מעינות רק יש לכסוב נחרום אלא שהבנ"ש כ' דמיכנה אלין נוסרים בלרום ס"מ אין לכמוך על מנהג אלין בו עכס כ"כ ולבכנים עלמינו בכפק פסול בדיעבד ואינה שם דברי הבנ"ש הנ"ל אבל דהנ"כ לא קאמר דבלרום בכולל מעינות אלא במקום שיש נהר כו' וכ"כ אלי דברא' דזהו דוקא אם הנהר אין לו שם כלל ובכלל רק בל' מעינות אבל ביכלא דהנהר יש לו שם בפ"ע כמו בנדיקה הנהר בק' מוכיוטין ומעינות אין בכמלא כלל מ"כ כוונתי קשה מאד לכתוב מבי.ום דהא מ"ש לומר דמעינות קאי על הנהר כיון דהנהר יש לו שם בפ"ע ואחיך נכסוב מעינות על נחרום ע"כ דבפי מבכמם לכסוב דיבבא על נהר מעינות כו' ע' בלרים (כי נחרם נוכבין הנהר) ע"ש. ומ"ש הבה"ע נשם מבפני שמוחל נהר שלמעינים נפקקו כו' ע' בנ"ש מ"ק לז שכ' דדוקא אם נשמה בהיגם הנהר המים ליש מבכים אבל אם נשמה בהיגם פנא פפק נשרא אינו נוסד דיבבא על נהר. ע"ש ובוד בס"ק נג בכ' זכורני דגם מ"בהלה אירע מ"מ ע"י כיפוף בבקרו נבורם המים כמו ב' בנים ובוד אחזירו המים ולא הבחר לי אם ברוסו זמן נסנו בעינון דיבבא על מי אלה ומבחנרא אלה נמנעו אלהזכירו כיון דלא נמיינם הנהר לגמרי וכו' בו מיכ אם עולה ומבקה ב"ם בינם בחנבנו עכ"ל: (בב) אלא זכירים כלל. אבבה"ע בפ' ע' בלבוש אבבה"ע אמר' אבראי"ל כו' הנה אמר' אבראי"ל זו הבילה גם מרן הב"י ואבינו אם רבי' אבהא דמ"ש אבראי"ל בדיקין בכל כוח בי"ש לעיני נשים ופרש"י בד דוכבא לענין מינה בם עירנו ונם עיבה ע"ש אלא דסלכנו ב' עבם החילוק כיון דיש לו מרפוס. ועי' בנ"ש מ"ק נד: (ג). אמנ. עבה"ע אמ' בשם הד"מ בשמרבב המנהג לכתוב בנגב ב' נהרות כו' ועי' בם' כו' ב' מו המדהמעיב הרא"ש ז"ל ולא הביאו בהנהם ס"ע אבלל דלא ה' ברור לי מהנג זה ב"כ ומאחרי אחינה דאיה דא"ל לאחם לא מרא זו מפיק אמנם אל ילה לנו להורות ב"כ נגבל נגד סורם אשה הוא הרב רמ"א ז"ל ביבא בים להמליא מקנה אחרים לכן נראה שעיקר הענם שיהי' ב' מימנים אי"כ אם יש נהר א' ונם נאר מעינות נ"כ מיתחב ב' מימנים וכוסבין דיבבא על נהר ב' ועל מי מעינות וכן אם יש אמר בים בה נהר א' ולא בוס מעינות(וא"ם בשאין בם בוס נהר רק בים בם מעינות ונחרות. וכן מבואר בנו"ם ס"ם קנז) רק בים להעיר בם אחר נל' אחומות בחיבן אלריך לכסוב מבא ב' דמבקריא ל' אם בים בוה הבאמבקרי נשם אחר הוא פי' והנהר הוי פי' הב' ופעלה בן הלבה לחבשה ע"ש. נם בסמו' דבינו בקינא אינה ז"ל כ' קנו בהב דיבוד הדין דלין לכסוב נב בעיר בים לו רק נהר אחד בוא מומרא גדולה והדמ"ש בהנהסין הסמיבו אי"כ הרבוס בסוכה לומר דדברי הד"מ רק בעיר אלין לא מעינות ונחרות ומ"ש לקמן רק בנהר בזה בעי ב' נהרות אבל נ"ד בים בים ג"כ מעינות ונחרות יש לומר דמבקריא בקיימן נהר אחד ומעינות מ"ש. פ' בכפר בים אלין ד"ד אבי' ואני מעיד מרלאיבי מבקרי ניטין בכל יום בק' ליבא ואין שם בוס

חכמת

פי' קכט קניף ל' בסנ"ם אפי' הוא שם הספל ונירש בו בשר ב"ש ס"ק ג' מ"ש לחלק בל הב"י ולבסוד דבריו אינם מוכנים שהרי לפי דבריו אם כתב ב"ל בוס ערוף אחרי כתב מב"ש דמבשיר בשם ספל וכל בוס ולפ"ז הרמב"ם דבקיש שם אין יודעין בו ביותר וכל בוס פסול לרבוסם בקף דאפ"ש בשר וכל בוס פסול ומ"ש בשלא בשר רק אם בשפל בפסול ולפ"ז אם יודעים בו ביותר ומביכתו בשר ובוס פסול בדיבבד בפ"ש כל אם בב"י בסמלה ומ"ש בבסמלה ובוס ביודעים בו ביותר בשר דוקא בדיבבד אחרי ע כ הרמב"ם מ"ירי

תשובה

נהר ב"ש מ' מעינות ובלי בפק מעוס דבל מעם הדמק בדיבבד ואם בקבלה אמיר יעברכו בלבם אל עיר אחרים לפדר ניטין אין לך שעם הדמק גדול מזה ונם לפעמים יסרמי עי"ז עיגון והוי בדיבבד נמור ע"ש נם בס' נב מקוסר אום קם דעבו להקל נזה ע"ש: (ו) ואם יש בפק. עי' בתבונם נו"ב מניאל ס"ם קנז בב' ע"ד פ"הר אם ן בס רק נהר מ' ואין לו בס יודע בלל ויש בס נאחרים ומעינות כו' יבבוד ממא ויש מ' על מי מעינות אחרים ע"ש ופי' בבסר ע"נ בסמוס עיירות לום בה שהמה עליו דוחיי לבסוב דיחנא על מי נהר ועל מי מעינות כו' דבין דבריי שהוא הנהר ומקיל זוסרי דבינו מעינות ונחרות מנרע נרע. ובאיה בס בסם הפו' אם יש לעיל מי' הבו' ופעלה בן הלבה מרוכטין בב' נ"ב כיון שאין בס להנהר אין לחזכירו בלל אך בפי הנראה בס היה הנהר מקורין עייר קטן עד שיש מקום לבלול אוסה נמי מעינות מ"ל אם הנהר גדול כו' ומ"מ נמעינות בבבר ברגו להשמיע הנהר שאין לו בס אין לבמום אלא להוליח לעז כו' אך אם יקרא עיר אחרה שיש בה נהר גדול ואין לו בס יודע ומעינות ונחרות נכון לנהוג כמ"ש לבסוב על מי נהר ועל מי מעינות ומי נחרות עכ"ד ע"ש בתריכום. ומ"ש הבה"ע בזה לעיל בס"ק י"ז ופ"ק כ"ב:

פי' קכט (ח) בפי שמות. עי' בהפו' פרק מוסן בלל מ' פי' ג' אפאריך אחד נזה ובינאר אם י"ב פרטים בענין זה: הרא"ש כו' אבל דברי הין הוכרחים ז"ל הרמב"ם מודה בחיכה שהבל קורין בו כו' עכ"ל ועי' בס' נב מקוסר בבלבי הבמות אום ו' אבפאר דבן ב"ל עיקר דבם הרמב"ם בבר בחיכה שהבל קורין ובמ"ש סוס' פ' הבולה ס"ב לד ע"ב ובדא"ם בס וכן נראה מהרמב"ם בפי' הבמה פ' המגרש כו' ולכן כתב דמי שידוע שנקרא ליב ואין בס קודם בבו ידוע אם יהודה אז אייב אין לכהוב רק בבינוי לחוד אפי' בנמנגד עלמו דזה חביבה שבבל קורין בו בבר לכ"ע אפי' לבהמלה ע"ש. ועי' בבסוד' בלו פי' פז שהביא בן הלבה לבעבה מאביו הנאון בעל נו"ב ז"ל בחמד אחי' נקרא בשם ליב ולא יהיו אם אם הקודם אלו הוא ראיה לו יהודה והורה בלירוף ב"ד מו"ם לבסוב רק אם ליב לבדו והבינה ב"כ בשם אב"ם בבי' זה ס"ק ל"ב שבפק בן בבי' בשמו עבידי ולא היו יודעים אם הקודם אם עובד לו מובדיה ובבק לבסוב רק עבידי ע"ש (ובשם אחרים ובינה בבי' ע' בלבוש שהבינה אמר' אבראי"ל כו' הנה אמר' אבראי"ל זו הבילה גם מרן הב"י והבינה אם הקודם אלו בבלבלים בבינה אמר' אבראי"ל בדיקין בכל כוח בי"ש לעיני נשים ופרש"י בד דוכבא לענין בינה בם עירנו ובשם עיירה ע"ש אלא דסלכנו ב' עבם החילוק כיון דיש לו מרפוס. ועי' בנ"ש מ"ק נד: (ג). אמנ. עבה"ע אמ' בשם הד"מ בבמרבב המנהג לבסוב בנגב ב' נהרות כו' ועי' בם' כו' ב' מו המדהמעיב הרא"ש ז"ל ולא הביאו בהנהם ס"ע אבלל דלא ה' ברור לי מהנג זה ב"כ ומאחרי אחינה דאיה דא"ל לאחם לא מרא זו מפיק אמנם אל ילה לנו להורות ב"כ נגבל נגד סורם אשה הוא הרב רמ"א ז"ל ביבא בים להמליא מקנה אחרים לכן נראה שעיקר הענם שיהי' ב' מימנים אי"כ אם יש נהר א' ונם נאר מעינות נ"כ מיתחב ב' מימנים וכוסבין דיבבא על נהר ב' ועל מי מעינות וכן אם יש אמר בים בה נהר א' ולא בוס מעינות(וא"ם בשאין בם בוס נהר רק בים בם מעינות ונחרות. וכן מבואר בנו"ם ס"ם קנז) רק בים להעיר בם אחר נל' אחומות בחיבן אלריך לבסוב מבא ב' דמבקריא ל' אם בים בוה הבאמבקרי נשם אחר הוא פי' והנהר הוי פי' הב' ופעלה בן הלבה לחבשה ע"ש. נם בסמו' דבינו בקינא אינה ז"ל כ' קנו בהב דיבוד הדין דלין לבסוב נב בעיר בים לו רק נהר אחד בוא מומרא גדולה והדמ"ש בהנהסין הסמיבו אי"כ הרבוס בסוכה לומר דדברי הד"מ רק בעיר אלין לא מעינות ונחרות ומ"ש לקמן רק בנהר בזה בעי ב' נהרות אבל נ"ד בים בים ג"כ מעינות ונחרות יש לומר דמבקריא בקיימן נהר אחד ומעינות ע"ש. פ' בכפר בים אלין ד"ד אבי' ואני מעיד מרלאיבי מבקרי ניטין בכל יום בק' ליבא ואין שם בוס

שלמה

בכה"נ ומ"כ דברי הב"ש מוסרין זא"ז שברי בכבוש ח' פירש לאיסך שהרמב"ם מיירי בחכיבה אאין הבל קורין בו ולפ"ל דבכר ובל שום נרע ע"כ פוסל ומ"כ דברין מוסרין זא"ז גם מ"ש בס"ק זה אבל אין מוכרח פירושו כמ"ש בס"ק ח' אינו מוכן בלל שהרי בס"ק ה' לא מיירי מזה בלל ודברי הב"י אין כוסרין זא"ז דמבחלה פירש דס"ל להרמב"ם בחכיבה נרע מעם הפל ומ"כ משמע מדברי דהרמב"ם מיירי בחכיבה שהבל קורין בו דיש"ל דמ"ש אם בבל יודעין בלותבו שם בבל דברי הב"ש מ"ירי

הרמ"ש

באר הגולה

ביאור הגר"א

הגהות רעק"א

באר היטב

טורי

פתחי

חכמת

תשובה

שלמה

ומלתי סברא זו נ"כ בח"ר מיהו כל זה נ"ל לפירושו ברמב"ם מ"ש כתב מניכתו כבר היינו שם הטעם ומ"מ בכותב שם הטעל וכתב וכל שום פוסל מכח מילוק הנ"ל אבל אין מוכרח פירושו ברמב"ם וי"ל הסי' ברמב"ם כמ"ש בסק"א לפ"ז י"ל לא פליג שם הטעל לבדו משם הטעל וכל שום והרא"ש דמבשיר שם טעל לבדו מכ"ש אם כתב שם הטעל וכל שום וכן לדעת הרמ"ה שהביא הטור וכבר המריבו בזה הריטב"א ומ"ן וכמדושי רש"ך וכן נראה עיקר דפסול בין אם כתב שם טעל לבדו ובין אם כתב שם הטעל וכל שום וכן פסק בלבוש: ד הבני שמות כתובים היינו בלשון מתקרי כבר היינו אם כבר נכתב אבל לכתחילה כותבים הפיקר ופ"ם הטעל כותבי' מתקרי דהא לשיטת ר"ת דקיימא לן כוותיה איירי כל הסוגיא דסורע כל השמות ותניא מריס וכל שום היינו מריס דמתקרי שרה שמע מינה לכתחילה צריך לכתוב שם פיקר ועל שם הטעל דמתקרי אף על גב לכמה פוסקי' פירוש הש"ם אפי' בדיעבד פסול אם לא כתב כן מ"מ לשיטת ר"ת דבבר דסורעים כל השמות פי' מה דאתמר שם ולא שרה שהוא שם הטעל וכל שום היינו דמתקרי מריס לכתחילה אמר ולא בדיעבד וכן הוא כתבו' ריב"ם פי' מ"ו . ולכאורה נ"ל כשאינו מקום פיגון ולא ניתן הגט אפי' אם נכתב כבר הגט וכ' דמתקרי פל שם הפיקר אין ליתן הגט הואיל בש"ם מבואר דצריך לכתוב שם הפיקר ודמתקרי פל שם הטעל ורמי' לזה מ"ש הב"י בפובדא מהר"ם דנתן שני גיטין משום דהיה מסופק איזה שם הפיקר אם שם הראשון ולכתוב פל השני דמתקרי או להיפוך: ה אינו גט. כ"כ הרמב"ם פ"ב והיינו מדאורייתא בטל וכ"כ בס"ת כשמשנה הוא פסול מדאורייתא מיהו בתוס' דף כ' ד"ה הא כפיגון

ב ד ז) כתב השם שאינם ידועים בו ביותר וכתב כל שם שיש לו הרי זה פסול ה ח) אבל אם ד השני שמות כתובים ג) בפירוש בגט אין הפרש בין שכותב זה ראשון או זה:

ג ושינה שמו או שמה או שם עירו או שם עירה ט) ז אף על פי שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה ה אינו ד) גט:

ד ח י) (ז) אם עומד במקום אחד ושולח הגט למקום אחר [ד] (ח) ובכל מקום מהם יש לו שם אחר כותב ש"ם מקום הנתינה ט ויכתוב ו שם מקום הכתיבה דמתקרי י יא) ואם כתב שם מקום הנתינה וכולל שם מקו' הכתיב' בובל שום כשר:

הגה [ה] יב) אבל אם עשה שם מקום הכתיבה עיקר וכתב פל שם מקום הנתינה

מוכח דס"ל לרבנן אפי' בשינה נמור אינו פסול אלא מדרבנן ופיין במידוכי מברש"א נס בשמע מרמב"ם אפי' אם נמסר בפ"מ מ"מ הגט בטל מדאורייתא מדלא מחלק בזה אפ"נ דבתבתי אם לא כתב השמות ונמסר בפ"מ יש מבשירי' מ"מ שינה גרע טפי . ואם יש לו ב' שמות שם א' ובמ"ב ושם א' ובמ"ב וכתב שם א' לבי"ם אינו פסול אלא מדרבנן כמ"ש בסמוך: ו שם מה"כ דמתקרי אפ"נ בסמוך כ' דבותבי' וכל שום שני מקומות שאני ועל זה כתב היבוף דידוף לבכל דיש לו שם במקו' אחר פורעי' לבי"ם ולי"ם הפוסקים אלא היבא דאי' לבכל דיש לו פוד שם אחר וכ"כ הטור בשם הרמ"ה דפורעי' שם שניהם ונעמו משום דמסופק אם מ"ב פיקר כמ"ש בש"ם ומ"ב אם אינו מ"ב פיקר כמ"ש בתוספתא לבן פורעי' שניה' והנה בדין זה קילר המחבר ואכתוב בקיצור לשיטת הרא"ש והר"ן והטור אם יש לו שם במ"ב ושם במ"ב אם יודעים במ"ב דיש לו שם אחר במ"ב צריך לכתוב שניה' ואם לא כתבו אלא מ' אפי' כתבו שם מ"ב הגט פסול וכן מוכח בש"ם סרק השולח דתנא נירש את אשתו ביהודה בשמו שביהודה היינו מ"ב כמ"ש בתוס' אינה מגורשת עד שיגרש את אשתו שביהודה בשמו שביהודה ושם הגליל עמו . ואם לא היו יודעי' שיש לו פוד שם אחר בשר הגט אינ"ג דיודע אחר זה דיש לו פוד שם אחר אבל לשיטת הסמ"ג והמ' ים לסוגי' פ"ו אחר והיינו אם אית לה ב' שמות מ' במ"ב ומ' במ"ב אפי' אם לא יודעי' דיש לו שם אחר במקו' אחר פסול הגט שמא יאמרו באותו מקום דאין זה אותי פלוני דמתקרי פל שם הפיקר אם לא אבל אם אינו מתחזק בתרי שמי וכו' הים בשם אחר אם מיוחד בכ"מ ומקום אלא הש"ם שיש לו בש"מ יש לו גם כן במ"ב ובשני מקומות מכירי' את שם שניהם אף על פי דיש לו שם אחר במקום אחר שאינו

באר היטב

ניעין דף כ' ע"א בד"ה הא בעיגן מוכח דס"ל לרבנן אפי' בשינה נמור אינו פסול אלא מדרבנן ע"ש . גם נשמע מהרמב"ם אפילו אם נמסר בעידי מסירה מ"מ הגט בטל מדאורייתא אע"ג דאם לא כתב השמות כלל ונמסר בעידי מסירה יש מבשירים מ"מ אם שינה גרע טפי . ואם יש לו ב' שמות. שם אחד במקום נתינה ושם אחר במקום אחר

באר

שם הטעל וכל שום וכ"ם הלבוש: ג) בפירוש. ר"ל שיינו בלשון מתקרי כבר. והיינו אם כבר נכתב אבל לכתחלה כותבים שם הפיקר ופל שם הטעל כותבים דמתקרי. ונ"ל כשאינו מקום פיגון ולא ניתן הגט אם כתב כבר הגט וכתב דמתקרי פל שם הפיקר אין ליתן הגט הואיל בש"ם מבואר דצריך לכתוב שם הפיקר ודמתקרי פל שם הטעל ורמי' לזה מ"ש הב"י בפובדא מהר"ם דנתן שני גיטין משום דהיה מסופק איזה שם הראשון ולכתוב פל השני דמתקרי או להיפוך: ה אינו גט. כ"כ הרמב"ם פ"ב והיינו מדאורייתא בטל וכ"כ בס"ת כשמשנה הוא פסול מדאורייתא מיהו בתוס' דף כ' ד"ה הא כפיגון

ב ד ז) כתב השם שאינם ידועים בו ביותר וכתב כל שם שיש לו הרי זה פסול ה ח) אבל אם ד השני שמות כתובים ג) בפירוש בגט אין הפרש בין שכותב זה ראשון או זה:

ג ושינה שמו או שמה או שם עירו או שם עירה ט) ז אף על פי שכתב כל שם שיש לו וכל שם שיש לה ה אינו ד) גט:

ד ח י) (ז) אם עומד במקום אחד ושולח הגט למקום אחר [ד] (ח) ובכל מקום מהם יש לו שם אחר כותב שם מקום הנתינה ט ויכתוב ו שם מקום הכתיבה דמתקרי י יא) ואם כתב שם מקום הנתינה וכולל שם מקו' הכתיב' בובל שום כשר:

הגה [ה] יב) אבל אם עשה שם מקום הכתיבה עיקר וכתב פל שם מקום הנתינה

הגהות

ד שם ה ריב"ם לדעת הרמב"ם כיון שב' עיקר השם בפירוש וכ"כ הרמ"ה והרמב"ן והוא דהוו קרי לה מריס וכו' כנזכר לעיל ו מעתה שם ד"כ ע"א ז הרמב"ם שם וכ"כ הטור בשם הרמ"ה ח שבבשם הרמ"ה ט כ"י מדברי הרשב"א וכ"כ ה"ה בשם הרמב"ן י עוד

ביאור הגר"א

ז) כתב כו' . שם בגנ' אמרי בהדדי כו' ופי' הרמ"ם והרמב"ם אפי' בדיעבד דלמעלה אמרו אינה מגורשת כו' ועלה אמרו הסוא דהוו כו' וז"ש ולא כו' ר"ל לעיכובא וכתב כ"י אע"ג שאם כ' שם הטעל לבד כבר כמ"ש שאפי' בתיכה כבר מ"מ בשב' וכל שום גרע טפי ול"ג וגם דברי הרמב"ם לא מ' כן אלא דס"ל שם טעל לבד פסול ול"ד לתיכה שבכל מכירים בו וידוע לכל וא"ש שאינם כו' וכ"ג נעוד שפי' דברי הרמב"ם כן דלא כב"י ור"מ: ח) אבל כו' כ"כ הריב"ש פי' מג בשם הרא"ש והרמב"ן דגמרא ל"ק אלא בכולל בו כל שום כו' אבל בתב השם הנני דמתקריא אפי' לכתחלה כבר אבל לדעת ר"ם שמפ' וכל שום שבותב דמתקריא דוקא בדיעבד כשר . וכ"כ שם בריב"ש : ט) אע"פ כו' . גדולה מזו כ' בס"ב אפי' בשם הטעל כ"ש בשם אחר לגמרי וע' שום' שם ד"ש שינה ובהשולח ד"ה הכ"ל ובירושלמי על מפני' התקין ר"ג כו' הגע עלמך דהוה שניה ראוכן ואפיק שמיה שמעון בתמיה ר"ל מה הועילה שהקנה של ר"ג דאפי' כ' וכל שום שיל אינו גט הרא"ש כלל עו ס"ד ע"ש שהאריך וכ"מ בגמ' שאמרו אינה מגורשת עד כו' וז"ש אינו גט: י) לא עומד כו' . ובכתוב כו' הרא"ש שם ובגמ' דעושה מקום הנתינה עיקר דאמר עד שיגרש כו' ועשום' בד"ה הכ"ל דלא בהוספתא וכ"כ שם: יא) ואם כתב כו' . שכן פי' המחבר' ר"ג ורמב"ם ואפילו לכתחלה ומ"ש בגמ' ושם גליל היינו בוכל שום וכ"כ הר"ן ע"ש ואפי' לדעת ר"ם כשר דלא חלק ר"ם אלא משום דפ"מים אין לאיש שם אחר ולא אפיל ר"ם נגיע הראשונים אלא בשם הנתינה לכתחילה כו': ב) כל אם כו' כנ"ל ס"ב אבל הר"ן מבשיר ור"ן כתב מחלוקת בזה

ביאור הגר"א

ז) כתב כו' . שם בגנ' אמרי בהדדי כו' ופי' הרמ"ם והרמב"ם אפי' בדיעבד דלמעלה אמרו אינה מגורשת כו' ועלה אמרו הסוא דהוו כו' וז"ש ולא כו' ר"ל לעיכובא וכתב כ"י אע"ג שאם כ' שם הטעל לבד כבר כמ"ש שאפי' בתיכה כבר מ"מ בשב' וכל שום גרע טפי ול"ג וגם דברי הרמב"ם לא מ' כן אלא דס"ל שם טעל לבד פסול ול"ד לתיכה שבכל מכירים בו וידוע לכל וא"ש שאינם כו' וכ"ג נעוד שפי' דברי הרמב"ם כן דלא כב"י ור"מ: ח) אבל כו' כ"כ הריב"ש פי' מג בשם הרא"ש והרמב"ן דגמרא ל"ק אלא בכולל בו כל שום כו' אבל בתב השם הנני דמתקריא אפי' לכתחלה כבר אבל לדעת ר"ם שמפ' וכל שום שבותב דמתקריא דוקא בדיעבד כשר . וכ"כ שם בריב"ש : ט) אע"פ כו' . גדולה מזו כ' בס"ב אפי' בשם הטעל כ"ש בשם אחר לגמרי וע' שום' שם ד"ש שינה ובהשולח ד"ה הכ"ל ובירושלמי על מפני' התקין ר"ג כו' הגע עלמך דהוה שניה ראוכן ואפיק שמיה שמעון בתמיה ר"ל מה הועילה שהקנה של ר"ג דאפי' כ' וכל שום שיל אינו גט הרא"ש כלל עו ס"ד ע"ש שהאריך וכ"מ בגמ' שאמרו אינה מגורשת עד כו' וז"ש אינו גט: י) לא עומד כו' . ובכתוב כו' הרא"ש שם ובגמ' דעושה מקום הנתינה עיקר דאמר עד שיגרש כו' ועשום' בד"ה הכ"ל דלא בהוספתא וכ"כ שם: יא) ואם כתב כו' . שכן פי' המחבר' ר"ג ורמב"ם ואפילו לכתחלה ומ"ש בגמ' ושם גליל היינו בוכל שום וכ"כ הר"ן ע"ש ואפי' לדעת ר"ם כשר דלא חלק ר"ם אלא משום דפ"מים אין לאיש שם אחר ולא אפיל ר"ם נגיע הראשונים אלא בשם הנתינה לכתחילה הקילו לכתחילה כו': ב) כל אם כו' כנ"ל ס"ב אבל הר"ן מבשיר ור"ן כתב מחלוקת בזה

טורי זהב

צריך לפרש ולדעת ה"ג וכן לרמב"ם די שיכתוב וכל שום ס"ה בסעיף א' ששם א' הוא אינו מפורסם ביותר אין לכתוב עליו דמתקרי אלא יכתוב וכל שום משא"כ בסי' קכ"ח נבי עיר שברורים הם השני שמות ומפורסמים לכל וראי יכתוב בפירוש ונם כאן דב' שיכתוב על שם השני דמתקרי הוא נפי' ביודעים ומפורסמים שני השמות והיינו לכתחלה וזה פשוט: [ה] אבל אם עשה שם מקום הכתיבה עיקר אעתיק כאן תשובה אחת ששלחתי להגאון מוהר"ר יושיע ר"ם דק"ק קראקא ז"ל שאלה לאח ישבה עגונה ימים רבים שם ק"ק קראקא כמ"ר עשר שנים כי הלך בעלה מסנה ולא רצה לחזור אליה עם היות כי כתבו אחריו כמה כתבים לא שת לבו עד שאירע שבא ליריד א' מסדינת ליטא והיו שם קצת מאנשי ק"ק ו־כירוהו והביאוהו לב"ד ונתרצה ליתן גט והנה שמו הי' שם הירש ועלה לס"ת בשם צבי ושם הסיב שמו נפתלי ונשתקע שם הירש ובצי מסנו לנפרי והגיד שם בפני האב"ד ע"פ שבועת המרדות שנשתנה שמו בחליו לנפתלי ושמה מאד ע"ז וכיון ששם הירש שהי' לו כבר קודין לס"ת קצת אנשים נפתלי לכן השליך לשם צבי והירש לנפרי ונקרא נפתלי לנפרי והנה הב"ד ראשם לא היו בקיאין בסיב נימין ועשו מעשה שלא כדין ועשו עיקר לשם נפתלי שהוא שם מקום כתיבה ושם צבי והירש עשו מפל שם הטעל ומ"ש מעשה שלא כדין ועשו עיקר לשם נפתלי שהוא שם מקום כתיבה ושם צבי והירש לא הי' בכיאין בסיב נימין ועשו מעשה שלא כדין ועשו עיקר לשם נפתלי שהוא שם מקום כתיבה ושם צבי והירש עשו מפל שם הטעל ומ"ש מעשה שלא כדין ועשו עיקר לשם נפתלי שהוא שם מקום כתיבה ושם צבי והירש לא הי' בכיאין בסיב נימין ועשו

כ שם בשם הרמ"ה ובשם ר"ם בהוס' דגטין דף לד ע"ב: ל כ"י מדברי הר"ן וה"ר: מ פור בשם ברמ"ה מהקובבשם פרק הזורק וכתבוהו הסוס' שם דף לד ע"ב ושאר מפרשים: נ נס זה שם בשמו וכ"כ רבינו ירוחם בחלק ב':

ביאור הגר"א

וכ' דהעיקר כדעת המכשירין ולדברי ריב"ם הנ"ל דף סב ה"ל וכשר כדמפקרי: יג) מימר כו'. סוס' כד"ה בנ"ל: יד) ולפ כסב כו' ולפ בו' במ"ש

דגול מרבבה

*) (ב"ש סק"ב) פעם זה הסוה דכתן דבפקום הכתיבה ודנתינה יודעים סנהג פקומם וכאן סוכה פתוכו פי הוא הסנרש ואולי פירוי הש"ב בשולה נם ע"י שליח דאז יש לחוש שבפקום הנתינה יסברו שבפקום כתיבה כתב כל נטין בכל נטין כותבין וכל שום וחניכה אי נפי להיפך שיסברו שבמקום נתינה הסנהג לכתוב בכל נטין וכל שום עי' נ"ם ס"ק פ"ב ואעפ"כ אני תמה שהרי בפקום שכותבין וכל שום כוהבין כי ולאבהתי ולאתרי כסבואר בסעיף ח' ובנם דזה שכתוב וכל שום רק על הסנרש לחוד א"כ ידעו שאין זה פצד דסנהג רק פצר שהוא פוסר וראיתי בס"ב שם שכתב עוד פעם לפי שאין הכל יודעים איזה סדם פוסר ונם פעם זה הוא פעם קלוש וחלוש ונ"כ נראה דפיירי שהפיר ביום הנירושין או בקרוב איזה ימים ולא נתפרסם בעיר או דנ"כ איירי בנם הנשכח לפקום אחר דשם בסק ם הנתינה לא ידעו איזה סדם הפיר וכנדם שהש"ב כתב זה בנלעין בסי' ק"ן סעיף נ' דשם פיירי באין אשתו עמו אבל: פוסר שה א כבר פוסר זה כפה שנים ונתפרסם שהפיר ופנרש בעירו והאשה נ"ב היא שם אין שום סברא להחפיר:

הגהות רעק"א

ס"ח ב) הנה וכל כוס וחניכה. נ"ב בסכו' הכ"י כ"ל קמב כ' פעלא שכיר הנאון מוה"ר נתן מומר בן מומר לכסוב יעקב בן אליקים המכוב' נתן וכל שם וחניכה דאיתם לי' ולפנפס':

ה ט כ יג) (י) ו) מומר (יח) אין לו לגרש בשם עכו"ם
י [ו] אלא בשם ז) ישראל ל יד) ואם כתב שם עכו"ם
עיקרי ושם ישראל בלשון דמתקרי כשר: הגה ולכתפל' כותבין
שם ישראל יא (יב) ב] וכל (יג) שום ם) ומניכה דאית ליה (סמ"ג וסמ"ק
וכל כו ות"ה סי רל ה) ולפ כתב שם כל עכו"ם וכתב וכל שום ומניכה דאית
ליה פ) (יד) יב פסול (ריב"ם סי' מ"ג ושור) סי' לו שם כיומי כשפי' יהודי
כותבין לו כם ישראל המכוכה פ' וכל שום ומניכה דאית ליה (סדר הגיטין):
ו [ז] מ גר שכתב שם גיותו כשר אפי אם נשתקע ממנו:
ז ג אם כתב פלוני החכם או הרב הנשיא אף על פי שאין
קורין אותו כן וגם אינו בר הכי הגט כשר כיון שהזכיר
שמו בפירוש:
הגה אבל לכתפל' יג אין כותבין רב אלו י) מכם אפי' הוא אלו אביו רב אלו אכם ומוזקק

הגפיכה ז דמתקרי אלו כל שום ח ה) (ם) פסול (הב"י כתב שכן משמע מלשון הסור):

דמתקרי אל שם הגליל ש"מ בשני מקומות אסול אם כתב אל מ"ל דמתקרי אבל במקום ה' לא מצינו בש"ם דפסול ומה דאמר שם ולא ברה וכו' יש לומר לכתחלה קאמר. וכתב ב"ח סוף ספיף ב' בשם בריב"ם סימן מ"ג אם כתב שרים' ופשה שם מ"כ פיקר ושם מ"ל טפל וכתב דמתקרי כשר אפילו לכתחילה אם מנרש במ"כ וה"ם ב"ח מכנה שם הטפל לשם מ"כ ושם הפיקר לשם מ"ל לבל בחמת הוא מנרש במקומו. ומ"ש לף לכתחלה כשר לא כתב בריב"ם כן אלא לשיטת שאר הסוסקים אבל לשיטת ר"ת הוכחתי לעיל דצריך לכתוב שם פיקר ופ"ם טפל כותב דמתקרי ונזה נדחה מה שרולה ב"ח לדיק מדברי הריב"ם בשני מקומות כשר בדיעבד ולא כהגי"ה ש"פ ליתא כי לשיטת ר"ת י"ל בשני מקומות בדיעבד כסול ובאחד מקום לכתחלה צריך לכתוב כמ"ש: ח סכול. נעוור כתב הולד מן זר וי"נ דרכי' מוכנים כה וכיומו ממזר מדרבנן הוא דאין זה שימו נמור כ"כ הב"י ולא תקשה הא כבר כתב אפילו אם נכתב בנע וכתב וכל שום אין לנרש בו די"ל דקמ"ל כאן דפסול ממש הוא והכה בלמת י"ל מ"ש תוס' והרא"ש פרק הזורק דהולד ממזר וי"נ דרכי' מוכני' נם כם אירי שכתב שם מ' מהני בתי שמות דיש לו ולא כתב וכל שום בזה כ"ל דהולד ממזר אלא הכי מפרש דברי הטור דהולד ממזר אפילו אם כתב וכל שום והרמ"ה כ"ל בזה דהוא פסק נע. ומהרש"ל מכשיר אם כתב מ"ל וכל שום ואם כתב פל מ"ל דמתקרי כ"ל דכשר דאין ראיה מפורכת לזה וב"ח נם כן מכשיר בדיעבד וכן בלבוש דונג דין זה אם כתב פל מ"ל דמתקרי: ט מומר וכו'. אפ"נ כשקידש אותה לא היה מומר מ"מ יכול לגרש אותה אבשיו בשהוא מומר וכן אם היה מקבל קידושי אותה בהיותו יכול

אבשיו לקבל את ניטה ופיין כ"י: י אלא בשם ישראל. דהא שם ישראל עיקר ואף אתיל דאינו אלא שוה לשם ניות מ"מ כשר דהא כשמנרש במ"כ וכ' אפי' בחניכה כשר אפ"נ שם בדיעבד כשר ולא לכתחלה מ"מ כאן כותבי' לכתחלה שם ישראל כדי שלא להזכיר שם של ניות והוי כדיעבד. לפ"ז אפי' בלא וכל שום כשר. וכל זה איירי דוקא אם לא נשתקע ממנו שם יהודית אבל אם נשתקע ממנו תו אין לדמות לחניכה ודומה למ"ש במ' ובכנ"א מי שהחלף שמו והחזק בשם אחר כותבי' שם בתרא. ולמ"ש הכ"י לקמן מי שנשתנה שמו מחמת חולי ונשתקע שם הראשון לריך כ' ניטין י"ל דלריך כאן נם כן ניטין מיהו כתבתי דעיקר הוא שם כדעת המ' והנ"א אלא במסרי"ק שורש ס"ו כתב אפי' אם נשתקע ממנו שם יהודית. ובכ"י בסברו הסיג פליו אלא שסיג נם כן פליו מ"ש בגר שנשתקע ממנו שם ניות ופסק כוותיה כמ"ש בסמוך בגר שכתב שם ניות כשר אפי' אם נשתקע ממנו כם ניות נפ"ז י"ל נם כאן פסק כוותיה ואפשר אלא חזר ממ"ש בפסרו כ"י אלא בגר מכשיר בדיעבד אבל במומר פוסק לכתחלה אין לכתוב הכם שנשתקע והט"ז כ' דל"ד להוחלף כי כה ח"ל ידוע שמו אשר נקרא בו עכשיו ושם הראשון נשתקע אם כן יאמרו אין לו שם ניות אם לא נשתקע אבל אם נשתקע אם אין לו שם ניות אפי' אם נשתקע ממנו אם אין לו שם ניות כשר אפי' אם נשתקע ממנו

וכ"כ

באר היטב

נתיבה וכתב שם אחר לכ"ש אינו פסול אלא מדרבנן ב"ש: ה) פסול. עיין ב"ש. ומהרש"ל מכשיר אם כתב על המקום נתיבה וכל שום. ולא כתב על המקום נתיבה דמתקרי ל"ל דכשר. וב"ח ב"כ מכשיר בדיעבד וכן בלבוש דונג דין זה ע"ש: ו) מומר וכו'. אע"ג בקידש אותה לא היה מומר מ"מ יכול לגרש אותה עכשיו כשהוא מומר וכן אם היה מקבל קידושי נהו ניחדותו יוכל עכשיו לקבל את ניטה עיין ב"ש: ז) ישראל. דהא שם ישראל עיקר. ואפי' אם נם תקע ממנו שם יהודית כותבים שם הראשון דכתבים שמו והוחזק בשם אחר. אם שנשתנה שמו מחמת חולה ונשתקע שם הראשון דכתבים שם נהרא ונקלא סוסקים שני ניסין. דל"ד להוחלף כי בהוחלף יודע שמו אחר נקרא בו עכשיו ושם הראשון נשתקע אם כן יאמרו דהכן זה המנרש אבל אם נשתקע אם אין לו שם ניות אפי' אם נשתקע ממנו אם אין לו שם ניות אפי' אם נשתקע ממנו אם אין לו שם ניות אפי' אם נשתקע ממנו

וכ"כ כפ"נ כפ' הזירק אם כתב מוכי' והוא נקרא רב מוכי' חוששין לשימוי אפס ונראה לפ' כותבין רב אם יש עוד אחד בעיר דשמו כך הוא ולא נקרא בשם רב וכ"כ כנ"ש : יד ואם יש להם. כלומר אם יש לאביו כינוי כותבין אח"כ כגון בן שלמה ששמו זלמן דאם יכתוב זלמן דאם יאמרו דכינוי כך הוא והוא אינו כשן אם כן אם אינו אחר שמגרש אלא כמתקרי ליכא אפשר דאמרו דמתקרי כך דשא באמת מתקרי כך וכתב בלבוש אם אינו כשר כשר כשר אם אינו כתב כשן אם אינו כתב כשן אם אינו כתב כשן

פרק שם אביו ושם אביה לא תקן: פ שם בשטו' הרשב"ם: ל עור בשם תשובות הרא"ש בכלל י"ז סי' י"ב והמעשה הי' שהיה אביו ולא רצה להזכיר ונירש לא תשמו בגנב בזקן ותשמע דפסול שתמר היינו שאינו גט: ק"מ"ח בשם

דגול מרבבה

*) (סחבר) עי' לקמן סעיף ד' ולענ"ד הי' נראה לכתוב שם אמו כראשכחן רב פרי בר רחל ואפשר דשאני התם שבשעה שנתעברה הי' איסר נוי א"ב ינו אביו כלל ולא הי' לרב פרי שום אב אבל שתוקי יש לו אב אלא שאין אנו יודעים מה שמו לכן אין לכתוב שם אמו:

ביאור הגר"א

ומעש"כ סי' קכ"ח: יז) לפיכך נר. עי' ס"ך דהרא"ש לא כתב כן: יח) ויש מי כו'. הטו' רש"י וכמ"ש בשב"ג תבל לא נדע עכשו עירו שלא ולידי לשם לידה דשם תינו ידוע כל כך ועי' כ"י בד"ה וכתב שם עוד כו' ותל"ל למ"ש דהחילוק הוא פשוט דדוקא שם לידה שלא"ל כלל לכתבו אפי' לכתחלה משא"כ בשם תינו דודאי נריך לכתבו לכתחלה כש"ש כש' נע פשוט שכי יכ"ש אין מנרשין הא לא הי' שמות אכותיהן שוין מנרשין וכן בכולי ש"ס אמרינן שכי יכ"ש ומדע שם מקום הי"ה נם כן שם לא כתב כשר ולפ"ה שינה בו פסול וכמ"ש בכי' קכ"ח ס"ב ולכן ל"ל דאם לא כתב כהן דכשר כיון דאל"ל כלל לכתבו כמה שכתוב כש' נ"ש

הגהות רעק"א

ס"ם ג) כשר. כ"כ ע' תשו' נ"ב מ"ב סי' קיג:

ב"ש ד) אום ז"ן דזה לא נירש. כ"ב ע' כשו' עבה"נ ס' נ"ה ותשו'

באר היטב

פלוני הגר הוי כיון שכתב שם אבי הנעל וכיר כנה"ג שם: יד) כשר. והיינו כשכתב מקום עתידתן או מקום דירתן דאלת"ה במה יודע מי הוא המנרש והמתנרשת כנה"ג דף ק"נ ע"א: טו) פשוט. דמז בודאי קמי אל אביו מ"כ יאמרו דאין זה

אבן העזר

כר יש לפרש לשון חין וכנ"ש כותבין לשון ברור מיהו בדיעבד כשר: יז כשר. כ"כ הרא"ש והרשב"א והטור ולא כמשמעות בשסקי מהרא"י סימן קל"ח ובלבוש כתב י"א שהוא כשר וי"א שהוא פסול ולית מיהו שיטוי פיסל בו ול"ד לשיטי מקום עמידה דשם מחמת שהשיטי לא אתי למימר דאין זה כמנרש כי אין אדם נקרא על שם מקום לידתו ועמידה אבל כאן אם אביו יאמרו ד] דזה לא נירש: יח ואם כתבו לבסוף אז בודאי קאי על אביו א"כ יאמרו דאין זה המנרש. ועיין בא"ש סימן מ"ט שם כתב בב"י אם הפב יח ואם כתבו [יד] לבסוף טו) פסול (ב"י בשם תשובה מהרשב"ם יז) *) ולפיכך גר (כג) או שתוקי או אסופי אין כותבין אלא שמותיהם בלבד:

יט (כד) יוסף בן שמעון (כה) ששינה וכתב (כו)יט[טו] יוסף בן כז) שמואל פס ל ק יח) (כז) ויש מי שאומר שאם נשאת לא תצא:

הגה ב (כח) ודוקא שם הומק בשם הסני אבל בלאו הכי אצא (מבמע בב"י) ובשכותבין

שם אבי האשה יד) (כג) יז ג] כשר: הגה וכ"ש אם הזכיר שמו ולא הזכיר שם כינוי שלו אבל לכתחילה כותבין אפי' כינויין שם אביו (בפרדים ובמהרי"ו סי' כ"ג) ואם יש לאב ולבן כינוי א' לכתחלה כותבין הכינוי אבל כל אחד (סדר ניסין) מיהו אם לא כתבו רק לבסוף פלוני בן פלוני המכוה פלוני כשר אבל אם הכינוי לבן בפור יכתוב הכינוי קודם שיזכיר שם האב יח ואם כתבו [יד] לבסוף טו) פסול (ב"י בשם תשובה מהרשב"ם) יז) *) ולפיכך גר (כג) או שתוקי או אסופי אין כותבין אלא שמותיהם בלבד:

יט (כד) יוסף בן שמעון (כה) ששינה וכתב (כו)יט[טו] יוסף בן כז) שמואל פס ל ק יח) (כז) ויש מי שאומר שאם נשאת לא תצא:

הגה ב (כח) ודוקא שם הומק בשם הסני אבל בלאו הכי אצא (מבמע בב"י) ובשכותבין

אבל כאן לא שייך פשט זה אמרינן דקאי על אביו. גם שם הוא ל' הצדיק כזה יש"ל דקאי על אביו זה דפוסקי בו אבל כאן הוא ל' הכפל אמרינן דקאי על אביו ועיין בש"ך סי' כתב אם אביו אחר כשר הגב. וכיוון של אשה אין קפידא אם כותב אחר שם אביה דשם ליכא נמפני דקאי על אביו הגר הוי כיון שכתב שם אבי הבעל וכיר כנה"ג שם: יד) כשר. והיינו כשכתב מקום עתידתן או מקום דירתן דאלת"ה במה יודע מי הוא המנרש והמתנרשת כנה"ג דף ק"נ ע"א: טו) פשוט. דאז בודאי קאי על אביו אם יאמרו דאין זה המנרש

באר היטב

המנרש ועיין בא"מ סי' מ"ט. וכיוון של אשה אין קפידא אם כותב אחר שם אביה דשם ליכא למיפשי דקאי על שם אביה ל"ש ב"ש: טו) שמואל. מע"ב דאבי אביו נקרא שמואל אין מומרים בזה בני בנים בנגיס בשונת הרא"ש. ומהרש"ל כתב אם נכתב

זהב

על פי המנרש ל' יום ומהני לשם עצמו פ"ם לשם אביו לא מהני חוקה של בנו כל ששינה שמו ובשסקי מהרא"י

טורי

פיו: [יד] לבסוף פסול. רש"ל בתב אם כבר ניתן הגם בשר: [טו] יוסף בן שמואל אפי' הוחזק בשם אביו

פתחי

לאשמו ונכשב שם אבי החש"חזקי והחש"מומרת שמו יחזקאל. והביא שם דברי תשו' עבודת הגרשוני הכ"ל והשיג ליו דהא מדברי הרא"ש והטור וכ"ל וכל אחמרוני בקעיף שלא"ז מבואר להדיא דשינה פסול ורביים עה"ג מדברי הטו' לאו כלומשהו כי לא כיון יפה בפי' דברי הטו' ז: דודאי אין כוונת הטו' דשינה שוה לגמרי כשכו כלל ז"ל כשכו אבל אם אביו דברים כוחרין לא"ש בדף כ' ע"ל ד"ה הא כמיון שמו ושמה כו' רק כוונת הטו' ב"מ ופרע כו' הכי פירושו דאם אינה דשינה פסול אינ' הקנו הקדמונים ל. מוב פן ע"י כך יבא לפסול אם הגיד בקר כו' (דברי כמוהי' לגם אבל כוונתו פשוט וברור דאין כוונת הטו' דלא הי' ראוי לכתב ב"ש עלמו דזהו מוכרח כיון שהוא מקום עינגון וא"ל להביא לעולם עדים ע"ז רק ר"ל שבינגון שלעולם לא יכתבו מקום אלידה כיון שאינו הכרחי לכתוב ופן ע"ז יבא פסול בלא מוחל דאם בשמא כשמא כוה אינה ב"כ כשר. משא"כ נשמהאב שהוא הכרחי לכתוב כי פן יש אחר שמו כשמו ופן"ש אחם שמה כשמה כוה אבל אינה פסול ולא: כוותבים שם האב ב"ש עלמם היינו משום עינגון כי א"ה ביבא אמיד עדים כל זה והרי גם כשם עלמם נשמה הכנה בוהבין אע"פ שאין מכירין אה בשמה הרחק ועינגון כמ"ש בכי' קכ כ"ק ע"ב כנלע"ד כוונת דברי הכנ"י בזר) והאחרונים ומשק מ"ו לפמ"ד על ש"ב נזה ולא: לא כשב להמיר כ"ש לגרד ובייס בלא יועיל עד שיכיים מוסנו הרב בעל ל"ל והרי בל"ל כי' פנ כתב לשר ב הגב זה ולכן גם בגדון הבאה הכ"ל הגב זה פסול. ובכלא הסנו' שם כשב דהאשה הכ"ל ביחה ענוגה ערך שבעה שנים וה' הגב מונח לחקור פנים לאנים שני שמות עד ש"ר"ם בא ומקרו על הדבר ומלא שחשם מ"ש מז ר"ונגם עלה לפורם חזק"רק העולם קרלו תופו ומקר כ' מתבה בגים פיסם שמנכי"לכבדים בשמות ומע"ז נמקר הגב ליידה ע"ש: גם בשטו' רבינו עקיבא איגר ז"ל פי' קנז הם ב"ל עפ"נ אכ"ל ומכיק דאיכ"ש בגדון בעל בגים מחיר ז"ל (שם הזכיר דברי הכ"ל אכ"ל ע"ש בחילוק הי' דאפי' אי יהבים לפו עעוסייהו דהוי דומיא לשם לידה מ"מ ש"ה דגרשה אלא ע"י אלים כו' אבל בכ"ד דאלא ובגב ע"י אלים לגרש אם גם לאחר ואחי"ד אם הבינו אם כו' ולא אחר אשרו כשמו כו' ואם דשלים אעיר אחר אבל אבל שתוקי יש לו אב אלא שאין אנו יודעים מה שמו לכן אין לכתוב שם אמו:

דגול מרבבה

*) (סחבר) עי' לקמן סעיף ד' ולענ"ד הי' נראה לכתוב שם אמו כראשכחן רב פרי בר רחל ואפשר דשאני התם שבשעה שנתעברה הי' איסר נוי א"ב ינו אביו כלל ולא הי' לרב פרי שום אב אבל שתוקי יש לו אב אלא שאין אנו יודעים מה שמו לכן אין לכתוב שם אמו:

ביאור הגר"א

ומעש"כ סי' קכ"ח: יז) לפיכך נר. עי' ס"ך דהרא"ש לא כתב כן: יח) ויש מי כו'. הטו' רש"י וכמ"ש בשב"ג תבל לא נדע עכשו עירו שלא ולידי לשם לידה דשם תינו ידוע כל כך ועי' כ"י בד"ה וכתב שם עוד כו' ותל"ל למ"ש דהחילוק הוא פשוט דדוקא שם לידה שלא"ל כלל לכתבו אפי' לכתחלה משא"כ בשם תינו דודאי נריך לכתבו לכתחלה כש"ש כש' נע פשוט שכי יכ"ש אין מנרשין הא לא הי' שמות אכותיהן שוין מנרשין וכן בכולי ש"ס אמרינן שכי יכ"ש ומדע שם מקום הי"ה נם כן שם לא כתב כשר ולפ"ה שינה בו פסול וכמ"ש בכי' קכ"ח ס"ב ולכן ל"ל דאם לא כתב כהן דכשר כיון דאל"ל כלל לכתבו כמה שכתוב כש' נ"ש

הגהות רעק"א

ס"ם ג) כשר. כ"כ ע' תשו' נ"ב מ"ב סי' קיג:

ב"ש ד) אום ז"ן דזה לא נירש. כ"ב ע' כשו' עבה"נ ס' נ"ה ותשו'

מהריב"ל ס"ם כ"ר ס' כ"ם ונכ"ב ס' ל' ונכ"נ ס' ס"ח: שם ה] אום י"ע אבי אביו כשר. כ"ב ואם אבי אביה כשר. עי' מש.לום זהב לז"ח רפ' קלא

תשובה

במקום כו"ב השם אחר שיש לאביו ובכה"נ בשמו של עלמו ס"ל להרא"ש נופי"דאם כתבו השסשים לו כרלכשר (עמ"ש הב"ש לעיל בק"ו) מ"מ בשם של אביו נרע טפי דשכול נם בכה"נ ע"ש. אבן בח' הרד"ז מ"ח כ' שע"ו מבואר שאין דעתו כן שכ' שם על כדין דידיה וז"ל וא"ש שהרי כ' הרא"ש ז"ל בתשובה על ח' שמו ויכוף כן שמעון כו' לריך ש דע שאין הנדון דומה כלל מכמה בעמים הדא החם היו מכירים אותו כיוסף ב. שמעון ולא כיוסף בן שמואל והרוא' יאמר כו' אבל בנ"ד אדרבה כיון שהכל מכירין אותו הידוע ולא בראובן בן שמואל לא יאמרו אחר מנרשת עכ"ל מבואר להדיא שהכיון דברי הרא"ש ז"ל דמיירי דאחחזק במקום כשיבה שמו האמיתי של אביו שהי' לו מכבר ע"ש. ועי' בכ' נע מקובר בסנ"ר אם אם כנ הלריך לאמרה על נוף דברי הרא"ש ומהרא"ש הנ"ל והביא כמה ראיות דגם לשם אביו מהני הם ק' שהחזיק לאביו שם זה ואחר מיגם הגע נמוודע שאביו הי' מגיסוועז ונקרא שם כגיעין זאב ונגע נכבב רק שם זאב לבד ונבו כ"ר עדות כי מעפה שבא הי נרש לש ועדאת זה בפי שנים הי' מוחזק בשם אביו כך כ"ר נכתב בגע ומו לפורה בחסימתו ובהזכירו נשמה אביו ליום יאר לייע רק בשם זאב לבד והשנוי לא מפני שהי' קטן בשמה אביו ויבן כי הי' נקרא נפ"ב ר' ווקלוי"ל ובשם כנוי ומלא שם הקודש שלו הוא זאב כי שסכיעין זאב אינו אלוי כ"ב לבדהרזיקו אוהו אבאי שוועדאת בשם זה ונם הוא פי' בקבר כן ולכך הביא שם אביו כך ולא היו יודעין בשוועדאת שום שם אחר לאביו ובשאל מה יבא מעשה הגע הב"ל. ובביב ע"ז בתריבות הרא"ש ז"ל ומ' עוד בדברינו ס"ק ס"ז ומ"ש מעכן זה: (נח) ודוקא שם פומחק. עיין נע"ש ס"ק כ"ב

שלמה

לידהו אבל מה אעשה דבשמוגם הרא"ש סי' ס"ן ומרחק בשם אביו ס' נ' לא מילבו בה"ש ס' ל' אם אביו לאחי האשה אם אחר אם אחר אם אחר

ופיין תשו' ל"ל סימן ס"נ: כא ספול. לף ס"נ דע"מ מפיר' דזה הוא הסמנרס מ"מ כפיגן שיהיה מוכח ומבורר בגט שהוא הסמנרס. וכמרדכי רפ"כ מכשיר אם לא נכתב שמם וכהג"ה שם כתב כמ"ש הסמחבר וכ"כ בתשו' הרשב"א שהביא הכ"י מיהו י"ל דאינו פסול אלא מדרבנן ואינו ממזר אלא מדרבנן וא"ש הכ"י בשם תו' דף כ' דבטל מדאורייתא אין מוכרח כי תו' לא כתבו זאת אלא אליבא דר"מ דס"ל ס"מ כרתי ולריך שיהיה מוכח מתוכו אז מדאורייי' בטל אבל לדידן דקי"ל כר"א ס"מ כרתי אז אפי' אם אינו מוכח מתוכו כשר אף על גב לכתחילה לריך להיות מוכח מתוכו מ"מ כדיעבד אין חשש ממזר ופיין בחדושי מהרש"א ובמהר"מ מלובלין. מיהו בש"נ פרק הזורק כתב מדאורייתא בטל מיהו אין רמיה כ"כ מדבריו דשם כתב שם פירו ופירה

בכתובות [טז] גם לרן מומר לעכו"ם (כט) כותבין לו על שם אביו אע"פ כשעולה לא ת אז פותח בשטרות פותח עצמו על שם אבין ואינלאתחוס בגט לפד (ל) בן יז) מומר (הכל בסדר גיטין):

יא ר יט) אם לא כ' שם האיש והאשה בגט כא (לא) פסול והבנים יח) ממזרים:

יב ס כ) (לב) מי שיש לו שם א' בגליל ושם א' ביהודה והוא ואשתו במקום שאין מכירין בו אלא בשם אחד בין שהוא אחד מהשני שמות בין שהוא שם אחר לכתחיל' יש לו לכתוב (לג) כל השמות שיש לו או יכתוב שם שיש לו שם ויכתוב וכל שום לכלול שמות דשאר מקומות ואם לא כתב אלא שם שיש לו במקום (לד) שהוא ואשתו שם כב יט) כשר:

יג ח כא) אם כתב שם שיש לו במקום אחר וכתב וכל שום בשביל מקום כתיבה כ) (לה) ונתינה כג בטל:

יד ס כב) מי שיש לו (לו) שני כא) שמות כותבין ראובן

באר היטב

לכתב בשם אבי אביו כשר משום חשש עיגון אפי' לא ניתן הגט עדיין וכ"ש היכא דהוחזק לקרוא לספר תורה כן נ"ש: יז) בן מומר. עד שלא נתחתם גטו ואביו לא היה ביהודה כלל והחזיק את שמו בשם יעקב אין לחתום פלוני בן יעקב ודי שיחתום פלוני עד מבלי שיזכיר שם אביו מהריב"ל ח"ג סי' כ"ז: יח) ממזרים. הע"ב דע"מ מעידים דזה הוא הסמנרס מ"מ בעינן שיהיה מוכח ומבורר בגט שהוא הסמנרס ועיין נ"ש שהעלה דאינו פסול רק מדרבנן ואז גם ממזר רק מדרבנן: יט) כשר. משמע אפי' אם יודעים

בגט כטל ושם כל הסוסק' חילקי' אליו וכלכוש כתב שהוא מדרבנן ול"ע: כב כשר. משמע אפי' אם יודעי' אם כתיתי מקו' שיש לו שם כמקו' אחר מ"מ כשר כיון שנותן הגט כאן בשם שיש לו באותו מקו'. וכל הני שמות שיש לו שהוא בעצמו מחזיק בהדיה זו אותו שם ובמדינה אחרת מחזיק לעצמו שם אחר כמ"ש בסמוך: כג בטל. כאן כתב בטל שיש מדאורייתא אינו נט ולעיל כתב אם כתב מ"כ וכלל אם כתב מ"כ וכלל שם מ"ל וכתב וכל שום הגט פסול שיש מדרבנן משום שם אבי"ם כתב שם מ"כ אבל אם כתב אם כתיב שם אחר שוי כשיבה ממש: כד מי שיש לו שני שמות ו] שיש דיש לו כמ"כ שם מ' וכמ"כ יש לו שם אחר מ"ה אם כתב ראובן שמעון יש פוסלין כיון במקו' מ' אין לו שני שמות ויאמרו דאין זה הסמנרס דהסמנרס זה יש לו שני שמות ואפשר אפי' אם יודעי' דיש לו שם

באר היטב

באותו מקום שיש לו שם במקום אחר מ"מ כשר כיון שניתן הגט כאן בשם שיש לו באותו מקום כ"ש: כ) בטל. כאן כתב בטל שיש מדאורייתא אינו נט ולעיל כתב אם כתב מקום כתיבה וכלל שם מקום נתינה וכל שום. הגט פסול. שיש מדרבנן. משום דשם עכ"ם כתב שם מקום כתיבה אבל אם כתב שם אחר הוי כשיבה ממש כ"ש: כא) שמות. שיש לו במקום כתיבה שם מ' ובמקום נתינה יש לו שם אחר מש"ה אם כתב ראובן שמעון יש פוסלין כיון דבמקום אחד אין לו שני שמות ויאמרו אין

טורי זהב

אפי' קל"ח כ' אפי' להחליף שם אביו בשם אבי אביו ובני בנים דרי הם כבנים אפ"ה פסול ורש"ל כ' אם נכתב בשם אבי אביו שם ה חשש עיגון כשר אפי' לא ניתן עדיין וכ"ש היכא דהוחזק לקרא לס"ת כן ז [טז] גם לבן ס ס

פתחי תשובה

דגם בכה"ג אין לכתוב דמחקרי ביניהם כיון דעכ"פ נקרא עמה בשני השמות יחד וכן מבואר מדברי הכ"ם לקמן כמ"ש ואם עולה לס"ם בשניהם ונקרא בשם א' כנון הבשמה שמו כו' אשמע דדוק בשם אחד אבל אם נקרא בב' השמות אף דשם א' אמיתם אמ"כ אין כותבין דמחקרי ביניהם וכן מבואר להדיא מדברי הכ"ם. כש"א אות ס' נבי אהרן בעדיה ע"ש ויבואר דין זה לקמן. ובכ"ש כאם נקרא בב' שמות שניהם לו אשמע לידה גם הכ"ם ס"ל דאם יכתוב דאותן דמחקרי שמעון פכור! וכ"כ בס' ציב נתיגין. דיני שני שמות ס"ח ז"ל מי שניתן לו שני שמות מעריבה נק' בהם ועולה לס"ם ואותם בהם כנון אברהם יצחק לו שרה רבקה וכיו"ב אין לכם ב דמחקרי ביניהם ואם כתב אברהם דמחקרי יצחק לו שרה דמחקרי רבקה פכול עכ"ל ובביאורו שם הביא דברי הכ"ם הנ"ל בקצר ומקיים ולא ראיתי מי שיחלוק בזה. רק בס' פרח טושן רולה לחלוק על הכ"ם וכ' דיש לפרש דמחקרי שמעון הייגו שנק שמעון ב"כ ע"ש ואלילה לקמוך ע"ז הפי' כדיעבד ומקיים עיגון דפשיטא שאין לפרש כך עכ"ל. וכ"כ בשו"ם הגאון הנחיב מהר"ם זלמ"ל מלאדי בשו"ת בחשה שמשה שרה לאם והמורה מבדר לזה לכתוב בגנון שרה דמחקרי"ה לאם וכתב הוא ז"ל דשנגה היא דבכה"ג לריך לכתוב ב' השמות ביחד ומ"ש דמ"ש בהגה סי"ב דמחקרי שמעון הייגו שמעון ב"כ בגלירוף עם דאותן דמחקרי שמעון ב"כ ולא דשמעון בלב

ס"ם שיש לכתוב דמתקרי כ מהרי"ק בשורש ל"ם וסיים שם לפי שאינו כן כי במקום הכפיל אינו נקרא אלא שמעון ובמקום הכפיל אינו נקרא אלא לוכן אבל שם נקרא בשני השמות בעדים המעו' במקום א' כתב ד מי' הר"ל ד' ובכפיל מי' רש"ו דלא מפקינן לי' וכמ"ש בכ"י ועיין בסכפה"ד ס"ם ול"ה ולא זכיתי פ' לספר דרכי עשה ג מרדכי בשם ר"ם ובהגה' מי' פ"ד ד מהר"ר ישראל בכפיו מי' רש"ם ס בשם הקומדרים ו מהרי"ק בשורש

דגול מרבבה

*) (ב"ש סקכ"ו) דבר זה אין לו שום טעם ועיינתי בתשובת ש"י ושם מיירי שהפגרש לא היה לו סימן אבל השני הי' לו מ' ופסק ש גרש בטעות חביר וגם נוף דבר זה שיגרש בפני האחר אינו מפורש שם וגם אינו ס עיל צריך לכתוב שם אבי אביו :

ביאור הגר"א

מ"ל כו'. כמש"ש ל"ה מ' וז"ש ואם כו' : כג) אבל אם כו'. עפ"ה מ' ר"ל ר וכד"מ ס"ק מ"ו : כד) ס נקרא כו'. שהעיקר הוא שם של ישראל כנ"ל : בה) מי ש"ש כו'. דהטעם לכתיבם שני השמות משום שאין הכל יודעין ויטעו כמ"ש בדרשונים כו' ומרח"ש בסמשל"ב כה"ג שהכל יודעין שהוא קיצור שם : בו) אם השני יוצא כו'. דהמ"ש ר"ל ס"ל שהיא הכל יודעים כי מעשה קמי על מה דסמוך לו ולא קמי אלא על שם יהודה כמ"ש דסטול ואין לחוש שמא יאמרו ליב הוא הכינוי של שני שמות משה ויהודה ולא נקרא כלל משה כי מסתמא קמי על מה דסמוך לו ולא קמי אלא על שם יהודה כמ"ש ולכן אם אינו הכינוי של שני שמות משה ויהודה אינו נקרא כלל משה ויהודה אינו מ"מ פולה לש"ת בשם משה ויהודה אינו אם לא כותב דמתקרי כשר כמ"ש בשם משה ויהודה אינו כותב דמתקרי דהא נקרא בשניה' אלא שני ליב הוא הכינוי של שני שמות משה ויהודה אינו לכתוב דמתקרי כשר כמ"ש אינו לומר דמתקרי כשר אינו לומר דמתקרי יש לומר דסטול ואין לחוש שמא יאמרו ליב הוא הכינוי של שני שמות משה ויהודה אינו נקרא כלל משה ויהודה אינו אם לא כותב דמתקרי כשר כמ"ש

כשם זה כותבי' המכונה זלמן והמכונה זעמל מקדימי' שם כינוי זלמן משום דהוא הכינוי של משלם : ל כותבי' דמתקרי לכתורה סותר למ"ש בסמוך בשמ' משמות הוא שם של לעז כותבי' המכונה וכ"ח ז] מחלק וכתב כשהכיו הע"ל עליו כ' שמות בשפה שבכיסו לברית מז מחלק רמ"א כין אם שמות לעז אז שמות הקודש אבל אם נתחדש לו שם חדש אח"כ כותבי' לעז' ואילוק זה ליתא כאשר מבואר בתשובת מהר"מ מינץ ובתשובת רמ"א ויותר מסתבר דאין כוונת הרב רמ"א כאן להורות איך יכתוב המכונה אז דמתקרי אלא כוונתו כאן דשם עברי עיקר וכ"כ בש"ז ובכ"ם . ולדיעה נראה עיקר היכא דשפר הוא כותבי' דמתקרי כמ"ש בתשובת רמ"א סימן ס"ד פ"ם כינוי שייך כמי דמתקרי דהא קורא אותו אותם כך אבל בשם של העברי לא שייך כינוי וכ"כ בספר שמות דף ל"ח : לא וה"ה כתשם שם העברי עיקר כתב כד"מ אשם שנקראת בשמת לידה שמתה ואח"כ נקראת ורי"ל לא מחמת חולי כתב הב"י דהולכים אחר רוב העולי' היינו אם רוב הפולם קורין אותה שמתה כותבי' ורי"ל דמתקרי שמתה המכונה ורי"ל ואם הרוב קורין אותה ורי"ל כותבי' ורי"ל דמתקרי שמתה וכ"כ בלבוש אבל דעת הר"מ הוא לפולם מקדימי' שם העברי ופל שם שלעז כותבי' ושם המכונה וכן כתב כאן

באר

אחד בל' הקודש ושני כינויין של חול שכותב שני פעמים המכונה וכותב המכונה השני בוא"ו כגון מפולם המכונה זלמן והמכונה זעמל ע"ש ועיין בנה"ג קנ"ג ע מ' כינוי שנשתקע לגתרי אין לריך לכותבו ולרווחא דמילתא יכתוב שני גיטין באחד יכתוב שם העיקרי ובשני יכתוב שם הביקרי המכונה פלוני . הר"ם מינץ סימן ס"ד : כז) דמתקרי . לכתורה סיתר למ"ש לעיל כב אחד משמו הוא שם של לעז כותבים המכונה וכ' ב"ש דאין כונת הרב רמ"א כאן לתורו' איך יכתוב המכונה או דמתקרי אלא כוונתו כאן דשם עברי עיקר וכ"כ ט"ז וב"ש . ואיכא דספק ה מ כותבין דמתקרי דעל שם כינוי שייך נמי דמתקרי דהא קורא אותו כך . אבל בשם של עברי לא שייך כינוי עיין ב"ש וכנה"ג קנ"ג ס"ל . אבל הזכר כותבין דמתקרי בלא אלף ד"מ בשם ס"ג : כז) עיקר . כ' הד"מ אשם שנקראת בשעת לידה שמתה ואח"כ נקראת ורי"ל לא מחמת חולי כ' הב"י דהולכים אחר הרוב העולם שם הרוב עולם קורין אותה שמתה כותבין שמתה דמתקרי ורי"ל ואם הרוב קורין אותה ורי"ל כותבין ורי"ל דמתקרי שמתה וכ"כ הלבוש . אבל דעת הד"מ הוא לפולם מקדימים שם העברי ולא שם שלעז כותבים המכול' וכן כ' כאן וה"ה נאשה שם העברי עיקר' ומ"ל ממ"ש בש"ם יוסי יוחנן דסולכי' אחר הרוב הפולם וכן הוא בתשו' רמ"א בשם מהר"ם מלכה ואחסתר ול"ל כשמיה' שמות הקודש הם סולכי' אחר הרוב הפול' אבל בשמות הקודש אם הפעברי עיקר . ומ"ל ממ"ש בש"ם יוחנן דסולכי' אחר הרוב הפולם וכן בשרה ומריס וכן הוא בתשו' רמ"א בשם מלכה ואחסתר ול"ל כשמיה' שמות הקודש הם סולכי' אחר הרוב הפול' אבל בשמות הקודש אם הפעברי עיקר' אם הרוב הפול' קורין אותו בשמות אם לעז' ס"ל לעז ס"ל אחר' אם שמות מקדימי' שם הקודש מיהו עדיין לריך יעוב מ"ש בסדר גיטין בתשו' רמ"א פשטלין אחתר מקדימי' שם פשטלין כיון דהכל היו קורין אותה כך אף על גב דהוא שם לעז מ"מ מקדימי' אותו אם לעז ס"ל ואם דאיירי דכולם ממש היו קורין אותה כך ואפי' המיעוט לא היו קורין אותה בשם אחתר מ"ה מקדימי' שם פשטלין זה אינו דאם המיעוט נם כן לא היו קורין אותה בשם אחתר לא היה להם להזכיר כלל שם אחתר . גם איתא שם להדיא דהיתה נקראת בשם אחתר ובלבלא הוא אם אחר נשתנה בה אפילו אחשה דאינה עולה לס"ת ולא מתחת בשם זה מ"מ אותו ושם הראשון שם הקודש ואפי' הוא שם אחר הרוב קורין אותה בשם הראשון ובשם המשתנה מחמת דבר אחר לא מחמת חולה לדעת הב"י והלבוש הולכי' אחר הרוב ומקדימי' אותו שם אחר הרוב קורין אותה אפי' אם הוא שם הקודש ולדעת הרב רמ"א מקדימי' שם הקודש : לב מומר שעשה תשובה

היטב

העולם וכן בשרה ומריס וכ"ה בתשובת רמ"א בשם מלכה ואם זה. ולריך לומר כשביאם שמות הקודש הם הולכים אחר הרוב העולם אבל כשאחר שם אל לעז ס"ל אפילו אם הרוב העולם קורין אותו באותו שם מ"מ מקד מים שם הקודש . וכללא הוא השם אחר נשתנה בחולה אפילו אחשה דאינ' עולה אספר תורה ולא מותם בשם זה מ"מ אותו שם מקדימי ומקדימין אותו שם . אפילו אם הוא שם לעז ושם הראשון שם הקודש ו"פי' אם הרוב קורין אותה בשם הראשון . והשם המשתנה ממחת דבר אחר לא מחמת חולי לדעת הב"י והלבוש הולכים אחר הרוב ומקדימין אותו שם אחר הרוב קורין אותו כך אפי' אם הוא שם לעז ושם הבני שם קודש . ולדעת הרב רמ"א מקדימין שם הקודש לעולם ופיין ב"ש : כט) תשובה. וכן מומר שנרש כתב מהרש"ל בתוחבין על מנין אבות מומר ופיין ב"ש : כט) תשובה. וכן מומר שנרש שכתב מהרש"ל בתוחבין על מנין אבות מומר וכל שוש וכו' . וט"ז כתב דאין לכתוב וכן שוש מפני כבוד הבן ושנות יעקב ח"מ שאלה קכ"ז כתב ע"ז דיש לחלק דמהרש"ל והט"ז לא חייבי פלוגתייהו אלא באותו בן שהיה קטן שקורין אותו בשם אבי אביו וכן הוא אותם את עלמו ל ע אין לכתוב בגב אבינו אבינו רגיל שייך דמתקרי בשם כלו' כך הי' ששה החל' אבל לא עתה עכ"ל ובביא ראי' מתרגים של סגיל' וקל"ל דהא אי' שם להתך דוא דניאל דמתקרי התך והא דהתם היה התך שם הרגיל לפי שכל דברי מלביות נתחברין על פיו כראי' שם ובפ"ק דב"בותא קשה דהא בכל הפי' הזה גם בשאר פוס יסכתבו ל' דמתקרי בכל נוונין גם בלבוש לא הביא זה כלל ורש"ל כ' לוכר כותבין דמתקרי ולנקב' דמתקריא באל"ף ואם הוא באור לשם המובהק כותבין דמתקרי אם הוא דומה קצת לשם המובהק כותבין לעולם המכונ' וכשכותבין המכונ' אין חילוק בין לוכר בין לנקב' עכ"ל. הרי שאין שום חילוק בין אתקריא לאתקריא : [בז] ולכן סופר שעשה תשו' ג"ל דלבן סופר אין כותבין בגם בן מ' וכו' שום משום כבוד הבן דבין שאין כותבין בן אלא לסופר ופני בלא"ה לטה לבי שו בפקום שאין הכרח דמאי שנא סופר עצמו ששעה תשו' וכבר כ' בס' חסידים בשקרין אדם שהוא בן סופר לא יקראוהו אב"ם בשם אביו וה נ כן הוא ואף שראיתי לרש"ל שכ' שכותבין על אביו סופר וכל שום ס"ם נרא' דהוא לא נחית לזה בשום לענין בכבוד הבן והגלע"ד כתבתי : [כח] כל שם כינוי שאינו נק' כו' פי' ע"ש איזה סיבה כינוהו כן בן התיא דת"ה שם קראוהו שעטון פ"ר : ולע"ג

זהב

דברי באונינו גם שאר רבנים לא רצו להסכים לזה הס' שלי ואפי' מו"ח ז"ל לא הי' ניחא לו בזה אלא נבנס לחלוק בזה בין אם בא הכינוי בתולה' ורוב חבמים דשם לא הסכימו להכשיר הגם עד כי נכנסו בעובי הקורה ודצריכו גם אחר ואחר זמן רב נדפס תשו' רס"א ומצאתי בסי' פ"ד ח"ל ששם כדברי וכ' בהריא ז"ל דאין להקפיד לכתיב דמתקרי בכ"ם אבל איפכא ליכא לסיפר דהא כ' ב"י ומהרי"ק דהכותב ל' מכונה במקום דמתקרי הוא מועה ומביא ראיות לזה וסיים ואע"ג דכתבו הפוסקים דניהגין לכתיב בעברי ובלעז המכונ' היינו לסיפנא בעלמא אלא נטעה לכתוב מכונה בעברי אבל לא להיסך דמתקרי כולל הכל עכ"ל ושבחתי שהתני הוא ית' בדרך האמת ובחנם נתחבטי בזמן ההוא כל החכמים בדרך אלהי האמת : [כו] אם אינו רגיל כותבין דמתקרי בסדר גיטין כתוב על שאינו רגיל שייך דמתקרי בשם כלו' כך הי' ששה החל' אבל לא עתה עכ"ל ובביא ראי' מתרגים של סגיל' וקל"ל דהא אי' שם להתך דוא דניאל דמתקרי התך והא דהתם היה התך שם הרגיל לפי שכל דברי מלביות נתחברין על פיו כראי' שם ובפ"ק דב"בותא קשה דהא בכל הפי' הזה גם בשאר פוס יסכתבו ל' דמתקרי בכל נוונין גם בלבוש לא הביא זה כלל ורש"ל כ' לוכר כותבין דמתקרי ולנקב' דמתקריא באל"ף ואם הוא באור לשם המובהק כותבין דמתקרי אם הוא דומה קצת לשם המובהק כותבין לעולם המכונ' וכשכותבין המכונ' אין חילוק בין לוכר בין לנקב' עכ"ל. הרי שאין שום חילוק בין אתקריא לאתקריא : [בז] ולכן סופר שעשה תשו' ג"ל דלבן סופר אין כותבין בגם בן מ' וכו' שום משום כבוד הבן דבין שאין כותבין בן אלא לסופר ופני בלא"ה לטה לבי שו בפקום שאין הכרח דמאי שנא סופר עצמו ששעה תשו' וכבר כ' בס' חסידים בשקרין אדם שהוא בן סופר לא יקראוהו אב"ם בשם אביו וה נ כן הוא ואף שראיתי לרש"ל שכ' שכותבין על אביו סופר וכל שום ס"ם נרא' דהוא לא נחית לזה בשום לענין בכבוד הבן והגלע"ד כתבתי : [כח] כל שם כינוי שאינו נק' כו' פי' ע"ש איזה סיבה כינוהו כן בן התיא דת"ה שם קראוהו שעטון פ"ר : ולע"ג

תשובה

הלכה למעשה כדעת הב"י ולכתוב לכתוב עלקה דמתקריא לחסר וכן נעשה הלכה למעשה ניעל דמתקריא אחרת עכ"ל . והנה מ"ש שה דה כדעת הב"י ולכתוב מסמע דר"ל לחפוקי מדעת הרמ"א דמקדימין שם הקודש לעולם. אמנם לדברי הסו"ג והנ"מ דלעיל גם הרמ"א מודה בכה"ג דהא ס עלקה הוא שם בפני עלמו ואינו יולא משם אחר. וקרוב לומר שגם הגאון בעל מו"ב ז"ל פי' מחלק בכך וסרב בעל מ"מ במחב"ם לא עמד על דעת רבו בזה כי הוא שמע מרבו בשם שהרב גב"מ לכתוב עלקה דמתקריא אחרת ובכתב שדעתו להכריע כדעת הב"י ולבנים ולא כדמ"א ובאמת ז"ל שכוונת הגאון ז"ל הי' דבזה גם הרמ"א מודה ואילו הוה עובדא שהי' שם הלעז יולא משם העברי כגון בר"ג ובעל ג"מ בס"ל. ובסב עוד בסו"ג דאם עולה לסורה ואומה עלמו בשם הלעז לבד אז בודאי שם הלעז עיקר ומקדימין אותו דאם מסב"ן חשבון אותו לעיקר אפי' המולי במכותר בספי' י"ח ומכ"ם נגד שם עברי. וגם"ב בסב דאפי' בחביבה לחוד אז בעליים סורה לחוד אז מקדימין שם שלעז עכ"ל . וגרא' דר"ל אפי' אם שם הלעז יולא אם העברי דבזה לא מהני קריאה רוב העולם וכ"ש לעיל מ"מ המחיב' אז עכ"ל דבזה נלה מנעין פ"ה שבדר כיפה הגב וזכר שם פכ"פ ואחשה לא בזכיר רק פלוני ם אנחתי ועכ"ם שהקשה ולעעמך ולא הקשה ולעעמך למה לא כ' בחשה רק שם האשה ואפ"ה מעכב שם אבי אחשה וע"כ דאינו מעכב ועכ' ובמום קטן אבא אבן בר חנן פטרים פלוניים אנחתי ועכ' בס"ח ס' הבולה הוא ז' והנהם אחר"י שם הגי' ביבמות קטן אבא דוד בר מהולאי פטרים אבא אנחתי וע"כ דשם אבי אחר המנהגים אינו מעכב והוק ובשובה הארכתי :

עזר מקודש

לכל שבדיקטאט גם מ"ש לו כ' שמות ובמו הירש ליב וכדומה לא יכתבו עליו בהדיקטאט רק שמו הראשון הירש ועוד כנוי המשפחה . ובלי כנוי המשפחה לא יכתבו כלל בדיקטאט. אם כן מה שכתבו עליו הירש ליבל יודעים הכל שמו רק הירש ומיבא ליבל הוא הכנוי ואין כפק בזה. אך גם מה שכתוב שמא נמוך אם עליהו ארשים הדברים דברים ונאמר שהכוונ' מסימה ממש (וגם ע"י מקרים הקולמס הוא כ הימה ממש לכ"ע כיון שהוא שם שהוא מחזיק אם עלמו בו ועל פיו כותבין כל שם ושם) עכ"ז אין שיש לו כנוי ליב אין הכ"ע גם ע"י מחיפה נגד שם שקוריים אותו בו מתיר ובולה בו לס"ם הק' . ויש לומר שמה שכתוב בחתימתו ליב הייני רק בשורם כנוי . ורבים כמעט רוב בני המדינה מוחמים אם עליהם הם דעם הכנוי כידוע. גם יהיה אין סיבי' בזה. כבר שם הירש ושם לבי לבדם הם בגדר הכיבה שהכל קוריים בו מבזה לכ"ע כבר בדיעבד עכ"פ וכל שיש בוס לוכך יכולים לסלק אם עלמו אחמיכה שהכל קוריים. ומ"ש לא רליתי לעשות מעשה בזה ובלתיי לקיבוטשאטש יל"ו כיון שנכנס לשם ל"ה אל מפתחו וכתבתי אל מו"ש ז"ל כל מה שאמר לפני והוא יחקיר שם על לד היומר עוב : תודום שם ישעים שכתוב עכשיו בכל מדינים אלי לקרוא לפוה"ק בוא"ו. וכדברי הב"ם ז"ל המקיקן גם אל שם בנ"ליה בן אחיקם ז"ל ובפי

טורי

דהיינו שהשני יוצי' מששמעו' שמו ועברי אלא שנקר' ע"ש משפחתו . כ' מהרי"ק שורש קי שיש לכתוב הסכונה ולא יכתוב דמתקרי ובשמע לי דלא שנא אם השני בל' עברי אי לעז מאחר שנק' כן ע"ש משפחתו כותבין דסכונ' כו' ות ע שהרי הגה מהרי"ק בשורש צ"א כ' ל' מהר"ם כשם השני בל' לעז כגון חניכא שקוריין שווכצו"ם אז כותבים הסכונ' אבל כששני בל' עברית כגון אותם ה נשתנ' מחמת חולי כותבין דמתקרי עכ"ל ואם דשאני לן בחניכ' בין עברית או לעז ל"ל לפרושי נשתנה מחמת חולי הול"ל סתם אבל כשהשני ל' עברית דהיינו חניכה אלא ודאי כל חניכה כותבין הסכונ' בין עברית בין לעז ומ"ה לא משכח דמתקרי אלא בנשתנ' שנו והא דנקט חניכא בל' לעז אורחא דלתא נקט דסתם חניכא הוא בל' לעז עכ"ל כתשו' רס"א סי' ס"ד פביא דיש מ"ש דברי ב"י ד' ביקר החילוק לדידיה בין נשתנ' מחמת חולי או נשתנ' שלא מחמת חולי כגון מחמת משאח' וכיו"ב והוא ז"ל לא הסכים לזה אלא החילוק לדעת ב"י בין כינוי של משפח' לכינוי של עצמו ולעד"נ שלא כדברי זה ולא כזה אלא עיקר החילוק אם הוא דרך כינוי דהאי שם הוא כינוי ולא עיקר השם שלו אז כותבין הסכונ' אבל אם נשתנ' שמו דהיינו שזה השם השני יהי' עיקר שם שלו והראשון יהי' מפל כותבין דמתקרי כגון לו כוונתו אבל לדין אין לעבור בכו דסשיק רס"א: [כד] ובל כינוי משפח' אין לכותבו תמוה לי הלא מסיק בסוסוק דאף כינוי עצמו אין כותבין כלל : [כה] ועל השני כותבים דמתקרי קשה הא כ' בסוסוק דבל כינוי של לעז כותבין הסכונ' וכן קשה מפ"ש רס"א בסעיף י"ד שכתבים על שם של גוים דמתקרי ומו"ח ז"ל נכנס לחלק בזה וכ' שכתשו' האריך על מעשה שנעש' בזה ואני הייתי בק' קראקא בשעה שנעש' מעשה זו שב' הסופר ע"ש מו"ח ז"ל ומתקרי ע"ש של לעז ע"ש דברי רס"א אלו ועקרו עליו איזה רבנים ובכללם מוה' נפש ז"ל בעל כנלה עסוקות ומיפר לי איך שכשהוא יצא מתחת ידי סו"ח ז"ל בזה ובודאי יש מ"ם בהג"ה זו וצ"ל הסכונ' ואמרתי בדפוי דאלוי פי' דברי הג"ה הם בזה דל' דמתקרי שייך אף בשם של לעז אלא דל' הסכונ' אן לו מקום א"א בשם של לעז ולא בשל עברי ולא נכנסו

פתחי

סב"ם וכמו שהבאתי שם בשמו וכאן נזר אומר לפסול דיעבד במקום עיגון, שוב ראיתי בתשו' בגדי ישע נדפס שם כמה תשובות גדולי הדור בענין זה ומבואר בדבריהם שלא לפסול דיעבד באם כ' שם הקודש עם הכינוי שלו מקוץ ליש ואח"כ שם הקודש השני בלא המקרי ושם הכינוי שלו כמוך ליש ע"ש. וכן מבואר בדברי הסו' בדברים אחרים פי' הכ"ל דכל הקפידא והפילפול בזה הוא רק לכתחילה ע"ש וכן מבואר בס' יבוא ם ועקב כוף ס"ק ע"ז ע"ש וכן ראיתי בתשו' פ"י הגרב ז"ל הטיזקין ז"ל הטיזקין שדעתו להכשיר בשעת הדחק . והנה שם בשם בו"ם עורי תבן בתחד שהי' שם הק' הם שלו בני ילרק הבולם היה נקרא הירש לבד וכנסת בגנו בני הסמוכה הירש דמקרי ילחק ובסכיר הגב אע"ג דב דמתקרי בתחלה בין שני הסמות שהיה נקרא ביחד מ"מ הכשיר כיון שבני הסמות נזכרים בגנו וחלק שם על הגאון מור"ן מרגליות וכ' שכן הכיבו הלכה למעשה נאוני הדור ע"ש :

ומ"ש שכה"ע עוד בשם מהר"ם מינץ סי' ס"ד כינוי מעניין מתקרא לגתרי ח"ל לכתבו ולרווחא דמלחא יכתוב כ' ניטין כו' כגה לא בעמיק יפה כי בגיף הסמוך שם לא נזכר מענין כינוי כלום רק מענין שם הבלה. וזה מוקף הנעשה שם . אחשה מבלה לחסנרים ושם רחל בב"ה רק אחם אחיה אחרים ויחסן לה מעריכה שם לאחר מיינו שם בריבא אחרים אחר"כ אחר אחיה שהיה בילדה מדינה אחרת ויחסן לה מעריכה שם לאחר מיינו שם בריבא וזה בים לה מעריכה לשם הבלה וכשהיפה בערך ז' שנים ע"י שהיפה מולה אז נשתנה שמה לשם הדם כדלעיל וזה השם בריבא נשתנה לגתרי דאפי' היה על ה מינם מזכרים מז' . ועי"ז כ' הר"ם מינץ שדעתו נוטה לכתוב רחל דמתקריא לסורה כיון דשם לסורה הי' לה בזו המדינ' ואפשר למלא מקלם ב"ש מזכרים זה אבל שם בריבא ח"ל לכתוב כלל כיון שנתשנה לגתרי דאפי' היה שמה ח"ל הנ ופשוט דבשם בריבא יש קלם כם הא אם לכתוב בב' אז בב' מריבא. אדהכי' לבו נוקפו ושאל מהחכם ר' זאליקמאן והשיב לו גם דעתו נוטה לכתוב אד גב רחל דמתקר ח לסורה ואם לבו נוקפו יכול ליתן עוד גב אחר לרווחא דמלחא ולכתוב רחל דמתקר ח לסורה שמכונה בריבא . ועשה כן הר"ם מינץ ונתן כ' ניטין זה הורף הדברים המבואר שם הרי להדיא דמיירי בשם העלם בזה כ' לרווח ח דמלחא ליתן כ' ניטין ואפי' בזה לא קי"ל כן רק דא"ל כ' ניטין כלל כמ"ש הב"ם ס"ק ל"ז הבה"ע עלמו לקמן ס"ק ל"ג. וגם כמ"ש הר"ם מינץ לכתוב רחל דמתקריא לסורה כיון דאפשר למלא מקלם ב"ש מזכרים כ' בבר מלק עליו הב"ש בס"ק ריש חוס ב' ע"ש ועמ"ש לקמן סי"ח ס"ק כ"ד : (מ) וכן מובאים במדינות אלו . עיין בנ"ם בס"ק כ"ד שכתב דאם מולחים נב מבפרד לתכבנ דמקום כתיבה דגילון לכתוב יהודה דמתקרי ליאון ובמקום בתיבה כותבין מתקרא לדעניין שינוי השמות שם מקום בתיבה עיקר מ"מ בענין המכונה כיון דמתקרי הוא לשון כולל יותר כמ"ש הרמ"א בהגה' סי' ס"ד עפי' עדיף לכתוב דמתקרי כמנהג מקום הכתיבה וכ"ש דאם שם המגרש והמחברים הם מבני קפרד והרב המגרש הוא מרבני אשכנז אז ליפכא ובם בשם המגרש קפרדי ואחי המחברים הוא אם מזרחי בשם לרוב שם כינוי כמו רוזין פיינין ורבים מבני אלזנ"מפרסמין עצמן רק בשם זה אין לחוש לכתוב בגב שם זה מאחר שידוע לכל בארץ זה עיקר שמו ואין עולה לס"ם רק בשם ישראל ואפי' מוסם עצמו ב"כ בשם זה ידוע מאיתו אלא בדרך כינוי וא"ל להרליא לכתוב. כל מוס בם יל הו כו' ע"ש: (מג) דמתקרי. עבה"ע סב' לכתורה סוסר לא"ם לעיל כו' ועמ"ש בזה לקמן סי"ס ס"ק מ"ז. ומ"ש הבה"ע והיכה דכפק הוא כותבין דמתקרי כו' ע' נסמו' גילוי סתרות סי' נ' בגנו ח' בסיבר הגאון בעל בב"מ ונכנס בו מרבני המכונה מרדוש בן ילחק המכונה חייזק דמתקרי לוגא ודי' מי שהדבר והחרעם ע"ז כי הי' ראוי לכתוב המכונה לוגא למהבגינו דכל בשוה לעז כותבין ם נוגה והשיב הב"ם על זה שנוגה מרוכה ופירש עמעו ומיפוקו דבן ראוי לכתוב ונכה יהודו על ה' עמודים והגאון בעל מנ"ם נחלק עליו ומביק דבגנו הזה הוא פסול ואפי' אם ניכה אלא ואפשר שהולד נמי מחזר כי הוא מיניה בשם (כי הרוחה בגנו זה יעבה לומר שלובא שם קודם הוא מעריבתו ונשתנה שמו בחליו לשם ילרק וניתן לו כנוי חייזק כ"מבואר שם ועמ"ש לעיל ס"ק ל"ו) ולריך לבדר גב אחר ולכתוב ילחק המכונ' חייזק והמכונה לוגא ע"ש ועי' עוד מזר בשמו' הב"מ ובתשו' ים אפרים אחה"ע כמה שנוגות בזה. וא"ש עוד הבה"ע אלא הזכר כותבין דמתקרי כו' עיין בשו"ת שנוגה מחבר' ח"ח ס"כ דעשם אחם בא לידו גב ע"י שליח שני והי' כתוב בו שם המגרש דמתקריא ב"לף והשיבו בשעם בדחק ועיגון והסכים לזה הרב מו"ם דוד לאבדוניא מדרעזין ע"ש: (מנ) מעברי עיקר. עבה"ע ועי' ב"ש מעמד בל"ע על הרב רמ"א דכתיבה ליה לעולם מקדימים שם העברי דהא כתב הוא עלמו בהשו' נגי מעבליין אחסר דמקדימי' שם מעבליין הוא ל' והרוב היו קורין אותה מעבליין ואח"ג דהוא שם לעז ע"ש ועי' בס' מו"ג שכ' להרן דיש לחלק דלא כ' רמ"א כלן דמקדימי' שם העברי רק בשם לעז בשוה ע"ש בס' הרן דיש לחלק בין שם הבעברי כגון יהודה ליאון מש"ה אף אם רובא קרו לי' ליאון מקדימין שם העברי כיון דהוא יולא משם העברי ובן בשמה פרייזיל שם פרייזיל הוא לשון חשבון כל שמה' אבל בבני שמות בכל אחד הוא שבשם"ע מקדימים הם שקוריין הם אף פוא שם לעז ושפיר כ' רמ"א בבעבליין אחסר שמקדימי' שם מבעבליין אחסר דמהיבא מיפי לן להיליא מלבינו בדבר המפורש בש"ם בילך אחר הרוב וכן עיקר עכ"ד . גם בם נב מקומר בבנ"ר חום ש"ם כ' לחרן כן קוראים בס"ם בכ"ל ומקיים דכן בכ"ל עיקר לדינא ע"ש. ועי' בש"ם שבוכה מ"ב"ח ס"ק ל"ח חום אחר שמם אל"ה (בה' כפוף כי מוחמם עלמה כך) מעולם וכן היה נקרא, בש"ם ובכתב אבל יהודים ומ"י אף אחרי שבאים לכנוס המקום היה מוחמם עלמה עלה נון אחסר בערכות אלהם בש"ב בש בשם עלה זילם בחיב בש"ם בוחפין שמה אחסר ובוך ובכתב בערכות אלהם אמנם נקראים בש"ם בש בשם עלה

ביאור הגר"א

נלה"ק: כח) אם הסם כו'. כיון דאות כ' לסם הראשון כנ"ל במרי"ק: כט) מי שנשכבה כו'. וכ"כ בהג"ה פ"ד כד"ם לו וכמ"ש רש"י פ"ב מ"ש בגל כורסיף כו' תלמא דאולכין אחר הסנוי: ל) אע"פ שקורין כו'. עפוס' קי"ם הנ"ל. והוא והא דקאמר בהמגרש כו' נ"ל כו' וכ"כ הרא"ש שם י"ל דמיירי כו' וקורא להסם הזה מכיכה ולהסם שחוסם בטבר וקורא בסורה עיקר: לא) ודוקא כו' מהנ"ל

עזר מקודש

כל העולם נקרא רק שניה. ולין נם אחד שיקראנו ישעיה והחסיר ום הם בריעומים כזם ישעיה ולין נ"ז הכרע אם כויו לו לא. ובסם רבניה כתב בכ"ם ז"ל שלא נקרא בסם אחד וקורים לוחו בסם אחר בזה. שמלינו שני שמות בזה כויו"ר ושלא כויו. שיש לכתוב רבניה דמסקרי מבנייהו. לו להיפך ונם בסם מקיה רמז כן בכ"ם ז"ל ואם כן הי' לד לומר שכיון שלינו נקרא בסי הבריות כויו. יש לכתוב ישעיהו דמסקרי ישעיה אך הרי כתוב כי בסם הכ"ם ז"ל בסם מוהרב"ל ז"ל שבשנקרא שעיה יש לכתוב דמסקרי שעיה ובכ"ם ז"ל כתב לדד לכתוב המכונה. ולידד אם לכתוב בסי' בסוף. והי' לד נ"כ לומר שיש לכתוב דמסקרי ישעיה. אלא שעיה הוא קיצור הסם ישעיה וכמו נבי חיזקיה מיחיאל. ונבי שרה שרקא כ' להלכ' שכיון בשנקודות שיום אין קשירה בזה וכן הוא בזה שהרי כן בסם אחר אום ונקודה לו בייסר רק שהוא מעין מיבה ההוא אין בזה מעוס שנוי כיון שרה לשרקא וכן הוא בזה דמ"ל נכוולבסיג רק ישעיהו לבד. כיון שיש בקשיקים נסיכם שעיה ינבי לבחלה. וכשעולה לתוה"ק בו"ש כ"ב מודו שאין בזה מנם כל דהו עוד. וכן פועד לפני בסם מו"ח ז"ל. והרי כל בם ישעיה נתוג בשדיבמינו בשוה. ינשרש שהוא רק לנבי לבחלה שבדיעבד בשר ולאי כויו בכה"ג והרי יש כיון ב"ם לנבי לבחלה דיון. שם בכל שם יש"ה אוא רק בבנוי ליבמיו ובטל מנין. ואם נם הי' ברור לנו שהם שני שמות הרי נמה שקורים שעיה יש לומר ש"ה כלומרים ישעיה לו כלומרים ישעיהו. שהרי בלא"ה הוא רק בדרך קיצור לכון ולאי. והחסיר אין מעכה שום הכרע ויוכל"ר בשום מהשרש וכוסבין רק כויו ולאי שפיר לב"ם. בסב בב"ם ז"ל ל"כ בוד פ"ל רוין אחר בפ' והנה נ פ ופ שקורים לספר פוסק כן. אך הבריות קורים ש' בשלום והא' בהלאשום ופי' לכתורה לד לכתוב דמסקרי שיאל וכשבני בזה לו"ח נ"י והשיבני כפי ארוני פ"י אלינ נבל פה לכתוב כמו נמולם לבוס"ק וזכורני נם

דנול מרבבה

*) (ב"ש) אם בתבו בנם שני חשבות רצופים בלא דמתקרי שהוא כשר בדיעבד כיון שעולה לתורה בשניהם בלא מתקרי צריך להיות מנהגם לקרוא לפ"ת בשני שבות וכו' צ"ל וכוונתו דגם בסקום נתינה צריך להיות מנהגם כן ועיין בב"ש מהדורא קמא:

היטב

נמשפחה שלו מולין לפ"ת בסם סעדיה ומח"כ נשתנה שמו ממחת חולי. מהרן כותבין מהרן דמתקרי סעדיה ומתקרי ישעיה ב"ש: לא) קודם. דוקא כשמגרש בו קותו לו כשידוע במקום נתינה שם נשתנה שמו מקדימין לותו שם. אבל כשאינו ידוע בתיחו שם צריך להקדים השם הידוע לגני מקום נתינה וכיתבים דמתקרי ש"ם כשתנה ש"ם. חולי ב"ש ומהרי"ק. ומשמע דאין מיכים על הכתב להודיע למקום נתינה שנשתנה מהרש"ל מכשיר לפ המכס המסדר כתב לגני מקום נתינה שיתנה שמו ש"ר חולי.

באר

בלפ"ת ובמהר"ם מינן משמע דוקא כשנשתנה שמו ממחת חולי לא לוהו שם הוא עיקר לבל לא כשנשתנה מחמת דבר אחר אבל נתשונה רמ"א כ' לעיולו אם נשתנה שמו מחמת שחוק לו ד"א מקדימין שם השני. והיינו כמ"ש נשמוך ס"ק ע"ח. ולפיו לפ נשתנה שמו על ידי חולי כמה פעמים וכולם שמות הוא לפ"ה כוהנין כל השמו' ומקדימין שם המרגל כ' נשתנה רמ"א מי ששמו הוא ישעיה ופולה לפ"ת נשם סעדיה כי כל ישעיה

טורי

(כט) ולי"נ דאין לכתיב כו'. ולי"נ שעם אחר כיון דאין כיתבין זה אלא לפוסר הוה נגאי לפי שאיני מוכר ופירד א' נם לבעה"ב א' וראה ניפין ישנים שבארצות אחרות שכ' בהם ס' יכל שום וחניכה דאיה לי' כו' וכ' נם בנם שפירד עכשיו והפסרר ההוא לא ידע בסיב ניפין וקדושין בכלל רק סקצת דברים דזכורים בש"ע ואחר ששמעתי הדבר ספלתיהו אותו ואסרתיה להנשא כיון שסנהגנו שלא לכתוב בן אלא בבוסר א"ב אין רך לעז נדול בזה דזה הבעל הוא ישראל נשר וראי יאסרו אין זה בעלה של נרושה זו כיון שנזכר בו שרוא כוסר שב' עליו וכל שום כו' הוה כאלו נזכר בו בפ' שהוא סוכר ועכשיו אין כותבין בשום נם של ישראל בעולם ל' וכל שום כו' אין להשניח בסה שכותבין באר"צ ת אחרי' בכל נם וכל שום כו' דכאן דמע ת והלעז בוכרח כיון שלא נכתב בפי הסנהג שיש איכור אם כותבין בזה"ל ודבר זה הוא פשוט וא"צ לראיה ובזה דבר שפתים אך לחסור ובידאי אם נישת בנם זה הבנים ספורים: [ל] ביבאנט בל' אשכנז לעבין וכותבים דמרקרי אפי' ידידין כפ"ם בפסוק בשם רש"ל וא"ת נם צבי הירש יש לכתוב דמרקרי כי"ן שהוא ביאור אבל סדברי רמ"א משמע שכותבין הסכינה וא"ש: [לא] שם השניו עיקר ז"ל רש"ל מי ששנהנה שמו ע"י חולי כותבים שם השני קודם ולל הראשון דמתקרי ואם כ' שניהם בלא אתקרי כשר ודוקא בשנוי שע"י חולי אבל אדם שיש לו

פתחי

כדבריהם ופרלם בסמם נכונים מלח: (מו) מחמת חולי. נבה"מ ע"ם בם' מהרי"ק ומהר"ם מינן מבמע דוקא כ"נהבנה ה"ם לם ביכה בשו מחמת חולי כו' אבל בם' רמ"א כו' ועי' נב"ם ס"ק ל"ב בב ב ירח' לי דלאו דוקא מיטוי הבם הוא מחמת חולי אלא ראשון להקרא בסם שני. אבל אם שיש שמו מחמת קבה חזקה נגון מגרש מהמם ממון ובכ"נ ובינה ב"ם ב יכירוהו וכיולא בזה דכוונתו לעק ר שמו דקרו לי' בסם כ' בכב"נ לא אמרו לבבה קלה ואינו מכוונין לעקור שמו הראשון ואיכא דקרו לי' בסם ס' מרחוק לי' רוכא הוא עיקר כו' ע"ש עוד. ומ"ש בסם ס' רמ"א מי שבמו ס"ה עכשיו כו' הוא מדברי הב"ב. ובב בהשובם מעריים כו' וכן בעמיקו הב"ם בקוב' הסיבוב בס"ח אום ס' ובם מעה עליו ר"ם בזה דבכה"נ ראוי לכתוב אם הדין דמקרי דמסקרי ישעיה ולא לכתוב מקרי ניקראהדן לכמד' בחיל ומולה לסורה בשניכה ובמ"כ נקרא בסם אחר לגמרי ע"ם ומעה"ם בזה לגיל כ"ק ל"ו והכ"מ דברי מס' נפ מקומר ומיב ניפין ומסו' גלא מכבם בזה ומ' עוד לקמן כ"ק כ"ב: (מז) מס הסיבוי עיקר. עיין בבסוכם מו"ב מכ"ם כי קי"ש בלבם בבמה הינדל ובכבנה נמה נחולי" מרם ובסי העולם נהראה הינדל לעור לבל היה מומם מרה הינדל. ובסב מסמלה דיבמות מרה המכונה הינדל אם כי קבה נעיני לכתוב המכונה על מס מנקראם בבלם ולחשונה לעיקר מבם הנם מבמבנם מבמה ע"י חולי ונעבה בסני עיקר יוסר ע"מ לא מייך על הראשון ל' ביבי וכי' יוסר נכון לכתוב מרה דמסקרי הינדל אבל מלאחי נם' מבר"ם מינן כ"מ בם אחר מהי' בם הערבים פריבה ולח"כ נבמבה מבמ דבל לכתוב דבל המכונ' פריבה (ענ"ש בב"ב לום נ' ומ"ש בם) ולא בבם נבמבה מם פריבה לגמרי ע"ם בבנמלך מהר"ם מינן לכתוב (ר"ל מנמלך ליבן בבי ניפין ובנמ בבני כבב המכונה כריבה ע' בנ"ם המבונה מם והעבקבין לגיל ק"ק ק"ל) מי' לכתוב דמסקרי ש"ם דנם על מם מפי' כבר עיקר מ"מ כבנבמבה ע"י חולי בוב כ"מבנין מל הראשון מם הוא לעז המכונה. ובוב כבב מבם מבים לרבב מבולל ומ"ם לכ"ב מרם המכונ' הינדל מבבנין בי ומבבר מהרמ"ם לולי לפי מהי' עיקר בדבמו בל"ל לכתוב פריבה מבלל לכן לא דקדק בו ובוב כיון מבנבקבה מם פריבה לגמרי בבל עיקרו ומבנינובו מבל בב"ד יבכוב בהבנב מרם דמסקרי הינדל ומינה לא יזוב מב"ד ע"ם. וביוונה דמבו בזה בבבי כובנין בם מבבי דמסקרי מ' מם לעז לחוד ומח"כ נבמבה מב"ם לבם לעז דבבי מרמ"ם ז"ל לגיל מב"ז במ"ם מובים בם הבנבם מלו מיום לינבו ובנ"ם בבב דב"ם מילוק זה יש בגל מנ"ם מבוכב בבמלו' מי"נ נבי דמסקרי לובא הבאמרי לגיל ק"ק מ"ב קבה לא מבמע כן מדהולבך לומר בם ומ' נב"ם לגיל בק"ה בהולה בל מהר"ק בזה ומ' נב"ז בלין בל מבמבנם בבקומו כו' בבנין זה ומב"ם בבלא רי לב"ם לום ע"ב. ומ"ם בבם"ם ומבמ' לם יזוב כו' לבלך לבהיב מבמבם כו' ל"ל לם כובב מבי בבמום בלא דמסקרי מבולר לגיל ק"ד בהבה דבבר לז מם מולא הבב לבקום מחר לבלך לבהיב מבנהב מקום הבמיבה מולא נ"ב לקרום לב"ם ב' מבמום בלא דמסקרי ולל"ב בלא בב"ד מבמבלו בב"מ מ"מ יבבבו מלין זה המבנב כיון מבבבבר מבבים בלא דמסקרי ולא יעלו בל לב בב"ד מבמבם מבולה לב"ם. מבבים כיון מבם לין המבנב בן. ובל"ב נהבהום יד לבם הראשון לין לכתוב דמסקרי כין בבי המבמום רק יש לבבבב מבבבם רבופים ומל מם מקומם ר מולי דמסקרי בבנן מבמ' מבמ ומבמבב מבולי לבם יעקב מבמ ובן מולם לבמבם בוי בין יעקב מבמ דמסקרי מבמ ובלבמם מבלבם מבולבם לבמ

תשובה

רומבם בסי' ין בנון לבה ובבמבם לרבל לבה ובומבם בן יש לבבוב רבל לבה דמסקרי לבם ובם מבבם מומבם ובקרבם לבה בבי בל בבקבם בבי בבמבקב בם רבל מבבוקב מ"ם ובין לבבוב רק לבה לבד ע"ל. ובבילוהו בם מבבבב בם ובבבב ד ב מבב בד מבב בב' ע"ם: (מב) ודוקא בבבורין מובם לבמבמים. מי' בנ"ם ב"ק ל"נ מבבבל בבם מבבב ז בבם בום ב"י ב' מ"ל (בבם בום במובבבום מ"ב) בבבבב דמ"ם בבמ"נ מ"מ"ם מבבורין מובם הבבר בבבבבן בבבם בבבבבן בבבם בבבבבן ובבבבבן בבבם בבבבבן בבבם בבבבבן בבבם ב

ופדיון לא הורגל שמו ולא נודע בו אפי' במיעוט היה קרוב שלא להיות נפ כלל ומותרת ליכנס שם פ"ל ואם כן אפשר לו' שוונתו שבנכתבו שניה' דהוי נפ (ולא ממעטינן אלא בכותב שם השיעור לבד) וא"כ יש לפרש נ"כ כדבריו של הרב מהר"מ מטרמי שבסוף התשובה שהפתקאי' לעיל מ"מ הוא"ל ואפשר לפרש דבריו דאף בכתב שניה' לא הוי נפ א"כ ובסוף דבריו הייס שאין להתיר האשה בלא חליצה והנה הרב בעל ת"י אחריך פוד בתשובה זו כמה שאינו נופ פוד לדין ס"ל וכוונתו בהפתקת התשובה הנ"ל שיובנו דברי א"ח מ"ו הרב המחבר ז"ל מה שהשיג על דין הנ"ל פ"כ לא הפתקאי' : והא לך מה שכתב א"ח מ"ו הרב המחבר ז"ל - מ"ש הרב בעל ת"י דנראה לו לפסול הנפ ממ"ש הרב מטרמי בס"ס קכ"ה ותמה על סברת הסובלי' דס"ל דכיון שמת אין כאן שני שמות אלא שם השיעור והראשון ב' נפקר לגמרי והרב מטרמי תמה עליה' דאדרב' שבשמת אין כאן שם שיעור כלל ומשמע ודאי דהנפ פסול בשכתב שם השיעור דהוי בשיעה שמו . המדקדק בדברי הרב מטרמי יראה שלא פלה זה על דעתו כלל לפסול הנפ למפרע מאחר שמת ונתבטל השיעור דאין לו אלא השם שיש לו בשעת נתינת הנפ ואם נחוש שם השני מדרבה יותר יש לחוש למה שאנו מנפי' ורוב חולי' לחיים וא"כ בשיקום בודאי יתקיי' שם השני וכשבני אדם לא יקראו רק בשם השני ולפי"ז אשיטא פשיטא שיפלה בשם השני ואי"כ נתבטל שם הראשון לגמרי מאי הנפ אף שיתבטל אח"כ מ"מ באותו שעה הרי הראשון בשמו הראשון עדיין ולא נרע מתיכה לשעתו וא"כ מכ"ש שנאמר כן בשם השיעור אף שמת אח"כ ונתבטל שם השיעור מ"מ באותו שעה שקראוהו בשם המדם והיו מלפי' לתשועת ה' ולרוב חולי' לחיים ודאי באותו יום היה נקרא בשם השני כדי לבטל הגזירה ואין לך מיכה מפורסמת מזו ואלו היה דעת הרב מהר"מ מטרמי לפסול הנפ מכח שנתבטל שם השיעור לא היה כותב זה בסוף דבריו דרך גרדא וכתימה על דבריה' רק היה לו להתחיל זה לפיקר פד שאתה שואל אם הנפ בשר מאחר שלא כתבו שם השיעור רק שם הראשון לבד ואני אומר שאילו כתבו שם השיעור נ"כ היה פסול מאחר שמת ונתבטל השם אלא ודאי לא פלה זה על דעתו רק לכתוב דעת החולקי' שפלה בדעת' מאחר שלא נודע מה שם יקראו לו אם יקרא לו אם יקרא רק שם השיעור ופ"ז כ' מהרב' כיון שמת אינו מילתא בשם הראשון קיים ויפה כתבו שם הראשון זה הוא תורף דבריו אבל לפסול הנפ מטע' זה דהואיל שמת נתבטל שמו למפרע זה לא פלה על דעתו הן אמת כי מטע' אחר כ' לפני זה שקרוב היה הנפ להיות בטל אם היו כותבין שם השיעור לבד משום דלטעמיה אזיל דאין כותבין שם השיעור רק בשהוא שנור כבר בפי הכל ומ"ש בסמ"ק בשם השיעור עיקר אף פ"ש שקורין אותו תדיר בשם הראשון נדחק לפרש מהר"מ מטרמי דמיירי בשם השיעור עיקר

באר היטב

אפי' אם ידוע לבני מקום נתינה בשאתנה שמו ע"י חולי צריך להיות מנהגם ליקרא לס"מ בשני שמות בלא מתקרי דאין מנהג פשוט בכ"מ לקרוא בשני שמות בלא מתקרי כמ"ש בח"מ ב"ש : (לב) שני . עיין בב"י דלפי חילוק בחרא י"ל דהדין שאילה לב' חופנים . אם בשם הנשחל נקרא בו לפעמים . אז מקדימין אותו שם . וכ' זבין דמתקרי ע"ש הראשון ואם לא נקרא בשם שני כלל כגון שאת בחליו ולא ענה לש"מ באותו שם ולא אחם א"ע באותו שם א"ל להזכיר השם כשמגיע בנו את משאו ואם הוא מגרש את משאו בחליו אז צריך שני ניעין דאפשר שיתפרשם אותו השם ויעלה לס"מ באותו שם. ומ"ש כאן בש"ע ויש יו"ש צריך שני ניעין וכו' . זהו לפי החילוק קמא דאפי' לא נקרא בשם השיני ולא נתפרשם אותו שם מ"מ צריך שני ניעין . מיהו נראה עיקר אם נתקשה שם השני א"ל שני ניעין וכוה: רק שם הראשון כמ"ש בתרא דהא שם הראשון הוא כביכול ע"פ וכבר אפי' אם צריך לכתוב שם השני מכ"ש די"ל דא"ל לכתוב שם השני גם יש לחוש שיאמרו דאין זה המגרש דהא א"י אותו שם . מיהו אם מגרש בחליו די"ל דיתפרשם אותו שם ויחזור לבוריו צריך שני ניעין . מיהו בדיעבד אם בא גירש בשם הראשון

פתחי

לכאן ולכאן אך בדיעבד ודאי אין לפוקלו (ר"ל אפי' אם כ' יראל דמתקרי אליעזר) שגם שם השני הוחזק קלת כאשר כתבתי ע"ש. ומ"ש ואם הוא מגרש אם אשמו בחליו אז צריך שני נתין בו' ע' בכ' נב מקוצר אות יב בקב"ו המפיק אפי' גירש אחר שהבריא כל שלא הוחזק בשם השני שלשים יום צריך שני נתין א' בשם הראשון ואין שם השני אפי' בגירוש שם הקדוש כו' ע"ש באריכות וכן מבואר מדברי הנ"ם בסס"ק נב ע"ש ב' ומדברי מהרי"ק בשרש פ"ו ומדברי הרא"ש בפ' הילוק ל בתשובה מהרי"ו ווילא אשם דלמא דעתיה אהתוה דלאי ניעא הוא וכו' ל' כ"כ בספרו נדק הבית מ ב"י בשם תשובת הרא"ש בלל עז סי' ד ב תשובת אשכנזים ואם לא כתב רק פלו' בר אברהם מחזי בשקרא ומזוייף אמנם ם בתבי מהר"ר ישראל סי' י"ד דב' שמות הן נגרשן בן לוי נכתב בכל התורה כולה נרשון ונרשום בן משה גרשם ע ואפי' נשאה אלא

ביאור הגר"א

בכל בורסיף כו' : לב) ואם יש ל כו'. בכ"ל בהר"ש : לג) ויש מי כו' דמי למלוה ופרוטה דאיכא מ"ד בפ"ב דקדושין דדעתה אמלוה ואפי' למ"ד דעתיה אפרוטה וקי"ל כוותיה היינו משום דאדם יודע בתין קדושי מלוה בלוש משא"כ כאן מהרי"ו סי' קפא וז"ש בהגה ויאמר כו'. וכ' ב"מ וכן כ"ל דהא אין בדיה ובמש"ל סי' קנב ס"א בהגה"ה ובס"ם סי' רלג כ' לגרש בב' גיטין לבת"ל. ובמ"ש בגיטין פיו ב' בכיס בשלרו כו' ואע"ג דאמרי' שם מאן תנא כו' קי"ל כאביי שם וכ' בגדון דידן אפי' ר' ירמיה מודה כיון שבכתבו שניהם לשמם ע"ש ועוד כ' בד"מ משום דתוס' בסיעם פ' אחרוסה כ' דהמגרש בב' גיטין פסול מד"ם וע"ם הוא והוא שם פ"ב ר"ח ח' בד"ה בתנא וכ' ואע"ג דהשם בשניהם בשרים משא"כ בה"ג דמ"ל אין כאן אלא א' לפעמים שניהם בשרין מדאורייתא אלא שמחמירין מדרבנן ע"ש : לד) לא נהגו כו' . בת"ם פ' ג"פ ובכ"ל : לה) בגט כו' . בו"ם דב"כ פ"ח ה' ד"ם לתעוטי כו' ועיין בא"ח סי' כ"ג ובכוף אבות בן בג

עזר מקודש

כן שהרב בעל קדושת לוי כ"ו. ובמו הרב החבד"ק ביקוב יל"ו. המ"ד המפורסם בש"ק מוהר"ר ישראל כ"ו. בתבו לפקול בגט שהי' בתוב בו שיחל. כן הוא לפי המדומה לי בעת ומ"מ לכ"ור' היה שייך בזה לכתוב המתקרי בכ"ל שהר זה בשם אחר. ובגם דלכ"ע בבר בשם שאול לבד כיון שעליה לתורה הק' הוא העיקר . וכל שכן שתוסם אם עלמו גם כן כך . מכל מקום לכתחלה ראוי לכתוב גם מה שקוריס אותו וכ"ש הרמ"א ל"ל בבו"ם סי' פד ומהי אתין השם לכתוב שם שאול בבו"ם בתות ם' כי שם הוא קוריס הב' נמלאפוס ויש לו על ידי זה בנוי פוקם מה שאין כן בזה שקוריס הב' נאולב מ"מ הי' מקום בפר לכאור' שהוא לשון שואל וגם דלא שייך בזה מכוב' כיון שהבל לשון הקודש והמש עוש שוה ו א מלינו שם אחר בזה שיהיה אחר פואר אדם בשם העלם שואל. על כל זה לא הי' בזה נראון לכתורה אם היו כותבין המתקרי שואל אך כיון בגם קריאת העולם רש' בחולם אין ממנה הכרע לכתוב דוקא ש' ואחריה ו' . ויש רוצים שהין אחרינו ו' וכמו עשה שלמה ובדומה. גם המבטא הלוף בפי הבריות אין הרגשה בים בזה שבוי משם שאול. וגם שקוריס בהרגשה ודומה כעין ה' נפתח אז בלירי אז קנול. כבר המבטא אינו מתנגד כלל להבחין בו שהוא כעין רגילות שיתם הבריות על ה'

פוסקים ט בכתבי מהר"ר ישראל סי'ריש ר' בלמד ממ"ם הקודריסים ובשם מעשה ממהרי"ף וכ' הב"י דחיירי בכלה יוחזק עדיין בקריאת התורה ובחיימה שרוש כבון שכל לגרש מחוקהולי שע"י בשנה והי' עתיד לבא לידי ביאור אינה שם עיקר ע"י עלייתו לתורה אז חיימתו בשער אבל אם אם קודם שהוריזה בן אין כותבין אותו בלל כ' בם בקודרסי' וכן מבמע מדברי מהרי"ק בשרש פ"ו ומדברי הרא"ש בפ' הילה ל בתשובה מהרי"ו ווילא אשם דלמא דעתיה אהתוה דלאי ניעא הוא וכו' ל' כ"כ בספרו נדק הבית מ ב"י בשם תשובת הרא"ש בלל עז סי' ד ב תשובת אשכנזים ואם לא בתב רק פלו' בר אברהם מחזי בשקרא ומזוייף אמנם ם בתבי מהר"ר ישראל סי' י"ד דב' שמות הן נגרשן בן לוי נכתב בכל התורה כולה נרשון ונרשום בן משה גרשם ע ואפי' נשאה אלא

(ג) בשם לב) שני אבל אם אין קורין אותו בשם שני בלל פ אינו כותב אלא שם ראשון בלבד י (גא) ויש מי שמצריך שני גיטין בשני שמות ב לב) ואם יש לו שם מובהק שבו עולה לספר תורה וחותם בתביו ושטרותיו אותו שם הוא עיקר : הגה (גב) ואם פילה לס ת בשניהם כותבין הב' עיקר ופל הראשון מתקרי [לב] אבל לן פד המותם עצמו ויש לו ב' שמות יחתום עצמו בשני השמות בלא מתקרי . מי שנתקה שמו מאמת חולי ויש לו כינוי מאמת שם הב כותבין הנם פם כינוייו קודם שם הראשון ואם יש לו ב"כ כינוי מאמת שם הראשון (גג) כותבין אותו ג כלכסוף (בסדר גיטין) ואם נתקה שמו לן (גד) שני לג) פעמים כותבין שם השלישי תחלה ואח"כ הב' ואם ב הראשון וכותבין כל שם שם כינוי שלו (שם) :

יט ל לג) ויש מי שאומר שבשנותן [לג] שני גיטין לאשה לח [לד] לא יתן לה שניהם בבת לה) אחת אלא זה אחר זה : הגה ואין לתת שני גיטין [לה] אלא מדוחק ויתן אותו גם שנראה לו לרב יותר כשר בתחילה שם כל שלשתיו וקריאתו בסדר הגט ואח"כ יתן השני ב"כ בסדר הגט ויאמר לעומדים בשעת הנתן זה שמם נותן שני גיטין (בסדר ר"י מינץ) ויאמר לבעל שיכוין (גה) לגרשה בכל א' מן הגיטין ואם נתן שניהם בזה אחר זה בסדר אחר בשר לד) לא נהגו לכתוב בגט לא כהן ולא לוי ולא שום כינוי אלא פלוני בן פלוני וכל שם אחרון וחניכה דאית לי ולאבהתי (ובכר נתבאר דבמדינו אלו אין נוהגין כן) :

כ לה) בגט מ גר כ תב פלוני לט בן אברהם ב לה) אבינו : כא פ מי ששמו מ לו) גרשום וכתבו בגט גרשון או שהיה שמו גרשון וכתבו גרשום פ אינו גט :

אם

הנם מקום חליצה ב"ח בשם מהרש"ל ועיין בד"מ ובתשו' רמ"א סימן הנ"ל : לט בן אברהם אבינו ואם לא כ' אבינו צריך לכתוב הגר ואם לא כ' גר פסול דמשמע שהוא בן אברהם : מ גרשון גרשם . הם שני שמות כי גרשון בן לוי נכתב בתורה בגו"ן ואי"ו אחר הש"ן והוא ל' גירושין . וגרשם בן משה נכתב בגמ ואסר ואי"ו אחר הסין והוא ל' גירות וסיימו גר שם וכשדר גיטין כהבתי דין

באר היטב

כשר . ובלבוש הסמיט דיפה זו דמצריך שני גיטין עב"ם וכנה"ג קי"ג : נג) פעמים . ובשינוי זה כותבים דמתקרי כולם בלא ואם כי לפ"ם שם האחרון הוא עוקר שם הראשון לכן לא שייך לומר ומתקרי אבל בכינוין כותבין והמכונה כמ"ש לעיל המכול' ז' מן והמכול' זעמיל . ואם נשתנה ממנת דבר אחת נראה דכותבין ודמתקרי דאז לא אמרינן דנעקר שם הראשון אא"כ אם נשתנה מאמת חולי מיהו אפשר לומר דלא פלוג . ואם נשתנה שמו ונשתקע שם הראשון כתב הנ"י דיש ליתן ג' גיטין . ובמרדכי והגה"מ פרק הסולת ובתשו' אשכנזים שהני' הנ"י כתבו דאין לגרש אלא בשם אדם וכ"כ בסדר אמר"ם וכן עיקר . ועיין בכנ"ג קי"ג ע"א בד"ה שם לדדים שם וכו' וכתב הלבוש אם כתב שם השתקע פסול אף על פי שהוא היה שם הראשון ועיין מ"ש הנ"ש : לד) אמת . דספר כתיב ולא ב' ספרים מוסיפת דסופה דף י"ח עיין ב"ח וכנה"ג : לה) אבינו . ואם לא כתב אבינו צריך לכתוב הגר ואם לא כתב הגר פסול ב"ש לגיורת כותבין את אברהם אבינו ס"ה להרשד"ם ועיין בכנ"ג קי"ד ע"ח : לו) גרשום . גרשון וגרשום הם שני שמות כי גרשון בן לוי נכתב בתורה בגו"ן ואי"ו אחר הש"ן והוא

זהב

דאין בריריה אח"כ מצאתי בתשו' רמ"א סי' פ"ד דסקשה כן אנחינה ב' נפין ביחר ע"כ בסק ם שכותבים ב' נפין עכ"פ לא יתנום אלא בזה אח ז : (לה) אלא מדוחק וא"כ בס"ש הש"ע בסעיף י"ח ויש מי שמצריך ב' נפין

טורי

[לב] אבל עד החותם כבר זכרתי הטעם בתחלת סעיף י"ד: [לג] שני גיטין פי' בזה שאין קורין בשם הב' כללו: [לד] לא יתן לה שניהם בב"א דטעם זכרתי בסי' קכ"ב ס"א ס"ק ב' וכבר כתבתי שם מה שקי"ל מכח דקי"ל

פתחי

לכאן ולכאן אך בדיעבד ודאי אין לפוקלו (ר"ל אפי' אם כ' יראל דמתקרי אליעזר) שגם שם השני הוחזק קלת כאשר כתבתי ע"ש. ומ"ש ואם הוא מגרש אם אשמו בחליו אז צריך שני נתין בו' ע' בכ' נב מקוצר אות יב בקב"ו המפיק אפי' גירש אחר שהבריא כל שלא הוחזק בשם השני שלשים יום צריך שני נתין א' בשם הראשון ואין שם השני אפי' בגירוש שם הקדוש כו' ע"ש באריכות וכן מבואר מדברי הנ"ם בסס"ק נב ע"ש ב' ומדברי מהרי"ק בשרש פ"ו ומדברי הרא"ש בפ' הילה ל בתשובה מהרי"ו ווילא אשם דלמא דעתיה אהתוה דלאי ניעא הוא וכו' ל' כ"כ בספרו נדק הבית מ ב"י בשם תשובת הרא"ש בלל עז סי' ד ב תשובת אשכנזים ואם לא בתב רק פלו' בר אברהם מחזי בשקרא ומזוייף אמנם ם בתבי מהר"ר ישראל סי' י"ד דב' שמות הן נגרשן בן לוי נכתב בכל התורה כולה נרשון ונרשום בן משה גרשם ע ואפי' נשאה אלא בזה אח ז :

תשובה

לכם הא' כתבוב שניהם יחד כמ"ש לעיל ס"ק מ"ח) המכול' ב' לעז של ס הא' כמבואר בהדיא בב"י נבי חיים וא"כ קורין אותו ביאמנו (דהוא לעז של חיים) דאם אין קורין אותו כלל בשם חיים אלא ביאמנו לחוד ואם כ' ג"כ שם חיים משמע מסוף הקידודש נבי אשה שבמה רבקה ונשמר' לאמה דאיי' מבורשם ע"ש משמע להדיא דאין חילוק וכן מלאתי בס' ע"ג בדיני שני שמות ס"ק לד נבי שם ביכם לבי שאם שם לבי נשתקע אע"פ שנקרא בכינוי הירם אין זה מועיל לכותבו משום דאם אינו בכה"ג מהיב נשתקע וכן הביא שם בשם ס' מבחר מאליהו דכל שנשתקע בקריאת אע"פ שלא נשתקע בדיבור הוי נשתקע כו' אך כיים שם דמ"מ במקום עיגון אפשר לגדר להכשיר ע"ש . תמנס נלעד"ד זה דוקא אם נקרא בס"כ רק בכינוי אבל אם נקרא בקיצור השם שפיר מועיל דלא חשיב שם העיקר נשתקע (בשם אלאחי חילוק זה בס' ג"ם ס"ק ס"ח וס"ק מז נעיין שמואל מולי ע"ש) וכן מבואר מדברי הב"ש בשמות נשים אות ב' נשם ס"ש נבי שרה שערליין שב' שם ובשמות אלו אין חילוק נין אם נשתקע שם הראשון או לא נשתקע וכו' ע"ש והנם שבם' נע מקובר שם מולק על הב"ש נזה ודעתו דיש לכ"ב רק כמו שנקראים היינו דוקא היכא שהנקודות משמנות בא פן שנראה לרוב כשם אחר כמבואר בדבריו שם אבל בקיצור הנם כנון ליזר וכד"מה נם הוא מודה דזה דמי ליאמר חקין ולפורה פורש שהנזכיר שם דהכל יודעין דאד נמא הוא. והנם דלכאורה יש לפקפק ולומר דשאני הכא בכ"ד שכותב על שם הראשון לבון דמתקרי הוא על קריאת העולם ממילא ל יך לכתוב ממש לבון שנקרא בפי העולם אך באמת אין לחוש לזה דאף דשנקרא זו משמע ומבואר בב"ש בס"ח אות ס' בשם רש"ל נבי ישעיה ובפ"כ נקרא שעיה דאם עולה לתורה בשם אחר כגון מעדי' מתקרי שעיה כמו בנקרא בפי העולם וכ"כ עוד הב"ש בכללים אות י"ח אך בכר חילוק בזה הנאון בעל נע מקובר שם ובכנ"ר אות יב ס"ק נ ומפיק דלעולם יש לכתוב עיקר השם כראוי לכותבו ולגון דמתקרי אינו אלא לומר שנקרא בשם זה כו' ע"ש (וע' בע"ג בדיני שני שמות ס"ק כא בשם ריקל הירם ודוק) ולכן גם בנדון זה אם דרך מבל הי' שם הראשון ליאמר ובפ"ס חילק ובאמ"ר שמואל לבד אז בלירוף לשם ליאמר וכל העולם קורין אותו גם שמה חילק בתמדים שם לכתוב לבא שמואל אז אבא שמואל ליאמר דמתקרי ליהק. ואין לפקפק עוד ולומר דבכה"ג דיכון לו שם הב' דרך לירוק. בכוסב אבא שמואל ליאמר יוסר עוב ממנה סבק זה אלא לאחיר כלל דמתקרי ליאמר ולכאורה דזה הוי בקיצור בשם ז"ש דדוקא אם היו אלו הב' שמות אלידה הי' מקום לומר כן מאחר דבכה"ג אין חייב לאחיר אם הא' אבל בנד"ז דשם ליאמר אם הראשון דחייב לאחיר הוא אם הראשון הב"י בשם יקודרם דאפילו בנשתקע צריך לכתוב ג' גיטין וכ"כ מהר"ם מינץ כיון מד נבי שם כרוצא אמנם לא ניחנו כך הב"ש בס"ק ל"ז עכ"פ אלא נשתקע לגמרי בודאי חייב לאחיר כדי להורות אלו הב' שמות לא ניחנו כך מלידה וגם נס' עיב גיטין מנואר כן דנבי ב' שמות מעריבה ונקרא בפ"כ אחד כ' בפעיף ב' דיש די לכתוב אברהם ליאמר כי הם שנקרא אברהם אז ליאמר רק קיצור אם אלא דעוב לכתוב נ"כ השם הזה ונבי ב' שמופמ"ם נא נפאלי בפ"כ נפאלי כמקדם כ' דיש לכתוב נא נפאלי דמתקרי נפאלי אלא דבדיעבד אם לא כתב דמתקרי נפאלי אם הכ"ג אין זו דרך היותר עוב אלא לכתוב כלל דמתקרי ליאמר אלא דאפיר יש לכתוב ואין לחוש לבקפוק הנ"ל בבלע"ד ברור ובאמר' הארכבי יותר : (נד) בני פטמיה. עבה"ט ע"ש ובכתב הלבוש אם כ' שם הנשתקע בכולל כו' ואות ל' הב"ש מבמעות ל' זה שבתב שם הנשתקע לבד ולא הזכיר כלל שם הבני שנשתנה אח"כ אך ראיתי בלבוש סעיף יח כ' שם דלא הזכיר נם שניהם בכולל שבין שנשתקע ממנה הרי הוא שם אחר לגבי ידיה שאינו ניכרת בו ע"ש וכן הביא בשמו פ"ש עלמו בס"ח אות ב' וכן מבואר מדברי הב"י נבי חיים בינאמנו שהנאמר לעיל . ואפשר שגם בב"ש כאן ע"ש ואבר חיבם גם ול"ל אם ב' גם שם שהנשתקע בעולם : ועיין בנ"ם ס"ק ל"ז דשקיל ועיי בדין זה ומיקיל דאם כ' גם שם הנשתקע אין להחיר לפי' במקום עיגון ושעת הדרק אלא דאם נשתנה לא אלא ומיהו אם הדבר מפורסם ידוע ומקלם בני העיר דהי' לו שם זה שנשתקע בבה"ג אם כ' גם שם הנשתקע יש להחיר במקום עיגון ושעת הדחק ע"ש ועי"ש לעיל סוף ס"ק ט"ז : (נה) בכל א' רן הגיעין. עיין בתשו' נו"ב ס' ל' שב' וז"ל בשאני נוחן ב' גיטין אין דרכי לעשות כמבואר בבדר גיטין אות ר"ן כי מוסיף אני שבתאוריתא קי"ל לחומרא אין בדיה לכן מנהגי אתין אני הגלא בכל להבעל ביש ס ק בגט זה ואני מסדר הגט הראשון ואין אני מנלה בכל להבעל ולהסופר ולהעדים צריך עוד גט ובשהבעל בבר נתן הגט לא' אני אומר לו צריך גט אחר וזה שבבר נתן לרבם נתן שטעויות בו ואני מבדר הגט הבני . ואין בכל בשם הבעל נוחן הגט מוחלט ואין משם בריה . אך זה אפשר לעשות בגט הניתן מיד הבעל לאשה . אבל על ידי שליח (והיקוב רמוב קבם) אי"ש בזה אלא שבבר נתן לבנים מדיין לא בגמר כל זמן שלא בא ליד אשה וצריך להבעל שיבוא ויעשה גט פיטול אם נבי יאמנקא ואין לזזכיר בכל רק יש לבטול אלא מ' שם בשני (ואם נירן לו שם הב' בגירוש

פרק

דין זה במריכות: מא יכתוב אליהו כי מסתמא אדם מסיק שם כמו על שם אלי' הנכיה והוה לכתב בוא"ו אלא בס' מקומות כתב בלא ו"ו ובסדר שמות מבואר סימן: מב שמרי' בד"ה כתיב בלא ו"ו אלא פ"ז כתיב בוא"ו אחר ברוב ואם כתב בוא"ו יש להסתפק. כ"י. ומ"ל לכתוב שמריה המכוסה שמעריל ד"מ: מג אין לכתוב בוי"ו מבואר בכ"י הפשט למנהג סקורין בתנוכה מתתיה בלא ו"ו אז כותבי' בלא ו"ו כי מסתמא שפל אותו שם הוא נקרא לפ"ז לדידן שקורין בתנוכה בוי"ו יש לכתוב בוי"ו וכ"כ בלבוש ומהרש"ל כתב דיש ליתן שני ניסין הראשון בוי"ו והשני בלא ו"ו: מד יונתן. כי נמצ' בשם יונתן בלא ה"ה ואיין בסדר שמות: מה שם סילא מלא · רמז לדבר משם לעיני כל ישראל ס"ת סילא וכן אל מול פני המנורה. גם במנחת הוא כאלו היה ו"ו כתב בלבוש אם כתב שם שצריך לכתוב מלא וכתב חסר כגון סילא או דבורה וכיולא בזה כשר כיון דאין שינוי במנחת כי במנחת הוא כאלו היה מלא: מו בימין. ואיין בד"מ הביא כמה דיעות דס"ל דכותבין מלא ואיין בסדר השמות. ומ"ל לכתוב בימין המכוסה בונס ויתבאר בס"ה: מז כותבי' כ"ף ולא חי"ת אין יקראו בדגש מ"כ כ"ל לכתוב קו"ף אבל חי"ת אין כותבין היש מקומות דקורין הח"ת כמו ה"ת: מח רק רחל. שהוא עיקר הפשט אלא הואיל דקורין שכף רפוי' מזה נשתרבב המנהג הפשט רפכיל ובלבוש כתב המנהג הוא לכתוב רפכיל: מט אין פוסקין. בת שבע עיין בס"ה יתבאר בתריכות: נ ס"ת במקו' אלף כשר וכן להיפוך אלף במקו' ס"ת. לכתוב אף על גב בז"מ אם

כב אם לא נודע אם שמו (ב) אליה או אליהו מא (ג) פ יכתוב אליהו לו) ג ואם כתב אליה לא פסול: הגה לז) ואם פותח עצמו או פולה לפ"ת אליה כותבין אליה וכל כיולא בזה (מפי הקבלה) (מר"ח מפראג):

כג לח) שם מב לח) שמריה אין לכתוב שמריהו בוי"ו: כד ק לט) שם (מו) מתתיה לט) מג אין לכתוב מתתיהו בוי"ו: כה י מ) שם מד יונתן לא יכתוב יהונתן אא כ ידוע שחות' שמו כן או עולה בו לקרות בתורה:

כו ס מא) שם דוד כותבין בלא יו"ד (גדליהו אם לא שאומר בודאי שמו גדליה) (מ"כ):

כז מ מב) שם חזקיה יש לכתבו בלא יו"ד בתחילת התיבה ובלא ו"ו בסופה אם לא שידוע שמו חזקיהו מג) ואם"ה אם כתב חזקיה כשר אבל לא אבא:

כח מה מ מד) שם הילל יש מי שאומר שיש (מ) לכותבו מ) מלא (ג) בין ד: הגה וכן יש לכתוב בכל כיולא בזה מה) אם פ שדינו לכתוב חסר אינו מזיק אם כתבו מלא:

כט נ שם שבתי יש לכתבו בלא אל"ף:

ל מו) שם מו מא) בנימן יש לכתבו חסר יו"ד בתרא: לא ג מז) שם מב) ידחמאל אע"פ שלא נמצא בכתובי' מ"מ אם החזיק עצמו לקרות עצמו ידחמיאל ודחק בלשונו החידק כך כותבין: הגה מח) ודבר המנהג בכתוב לפפמים ספר ולפפמים מלא * הולכים אחר הרוב (סדר גיטין) כל כיוצא שהוא בלשון לעז כגון בלשון אשכנז ולריך לכתב ב תי"ו או פי"ת כותבי' שי"ת כי התי"ו יכולין לקרו' רפויה וכל כיולא בזה (ת ה סי רל ח) מט) כל תיב' שיש להסתפק בה אם כותבין סי"ת או קף מז מג) כותבין כ (בס) כגון מיכל איכל דקורין בכמויו ס' כמו כ' נ) אמנם בשם אשה שקורין רפכליין אין כותבין מח מד) (גם) רק רחל שהוא עיקר הפשט (מהרי ו סי' ר') וכל כיולא בזה ואם שינה בד"פבד כשר: לב מט ד אין פוסקין שם מה) האיש ולא שם האשה בשני שיטין אבל בשטה אחת אפשר שפוסקין קצת שמות שסובלין כן דומיא דכדר לעומר וכן פמנו אל נא) ואם כתב פיכם אמת לא הפסיד (סדר גיטין):

לג ה נב) שם ידידיה אם יחלק לשתי תיבות (כשר נג) ובלבד בשאה אמת) נד ו ופדהצור מו) ועמינדב תיבה אחת:

לד ז נה) המנהג בשמות הנשים יש מי שאומר שיש לכתוב בילא מז] באל"ף וכן כל שם שאינו בל' הקודש אבל כשהו' לשון הקודש כותבין בה א כמו חומה דביתהו דאביי או חוב' שהשם הוא לשון הקודש אבל כשאינו לשון הקודש כותבין באל"ף ס וה ה לכינוי האנשי' כל כינוי שהוא בלשון הקודש כותבין בה"א ושאינו בלשון הקודש כותבין באל"ף:

הגה

מ"שה בתחד שתחם שמו פ חם חס"ד יוד וכתבו בגם מכר יוד ונעשה בהכמה בקיבון כל חכמי הפיר ולא חילקו לו יונתן כיון הך לא ס"ק כ"ב וספיף כ"ב) רף שם לחלק וכן משמע בס"ם דלא כ"כ שהולכי' אז הרחיבה אלא בחליה בזה ויונתן וכיולא בזה ובדוד ובימין לא כ"כ (בספיף כ' ונספיף ל') מ"ש מפכבו דה"ם סימן רל"ג משמע כן וכן משמע במבר"ם יסה פיין עליו שכתב אחר כל הנהו דחליון בתר חתימות: (ג) מלכה

נפשים

פיקר ותדיר בכל יום מזכר ג"כ בשם הראשון אבל פכ"ם הוא מיעוט דשם הפני קורין אותו ז' פעמי' על דרך משל ושם הראשון מזכר ג"כ בכל יום תדיר אבל רק ג"פ כך הוא דעתו ופ"כ כתב שאם היו כותבין בשם השמו לבדו ובכללו השם הראשון בוכל שום היה פסול לדעתו שמחזיק השם השמו למיעוט ולפורתא אבל בכתיבת שי השמות יחד ובפרט בלא כתיבה דמתקרי כאשר כתב המסדר כפי אשר הוכה בשאלה של הרב בעל ת"י לא פלה פל דעת פוסק לפסול הגם ואף אם היה שם השמו טפל ומיעוט לא נפסל הגם בהקדי' הטעל לפיקר דלא פסלינן אלא אם כותבין הטעל לבדו וכוללין הפיקר בוכל שום וכמ"ש הריב"ש ול נקלת פוסקי' אף אם כתב דמתקרי פ"ם הפיקר ג"כ פסיל אבל בכתיבת שי שמות טעל ופיקר אין קפידא וכן פסק בש"ם וכוא כרור ופשום ואינו פולה פל הדעת לפסול בהלטרף שם פטל ושם הפיקר! ובפרט בל"ד שבכל יודעין בשם זה הפש! והיום המכוסו בהשיבות והוא לריך לתשובת ס' לקרוא נזר דינו מהי אינו לפסול הגם שכתבו גם שם זה וכל זה לדעת הרב מהרחי אבל בחמת אין דבריו מוסכמי' ומוחי' דבחמת שם השינוי הוא פיקר אף שהרוב קורין אותו בשם הראשון וכמו שמכותר בכ"י סימן זה דלא נפתסק הרב מהרר"פ אלא בשלנמרי שם השמו נפקר ולפי פי' הפני של הכ"י בעובדא דמהרר"ם הוא ממש כ"ד ומשמעות לשונו שכל פפיקו היה אם שם השמו פיקר לכתבו לכתחלה אף פ"ם שפדיין לא הוחזק אז יכתבו אותו לבסוף ואחר שלא הוחזק הא קמן דפכ"ם אינו פולה פל הדעת לפסול אם כתבו שם השינוי לבד דמי בודאי טפל אינו פ"טל מכ"ם בשם זה שהוא פסק טפל ופסק פיקר ומכ"ם בל"ד שכתב שיהי' זה אינו פולה בעל הדעת כלל דהא בחמת שי שמות יש לו ביוש הנתינה ובפרט שלא כתב דמתקרי פ"כ מלאתי: (ב) מלאתי כתוב פל גליון סדר גיטין של מהר"ר מרגליות בכת"י ח"מ זקני אבי אמי הרב הגדול מהר"ר שמואל ז"ל וזה לשונו (המוזכר בסימן זה בשם הרב מהר"ר יחיאל מיכל ז"ל) מלאתי בכל יום מזכר ג"כ בשם הראשון אבל פכ"ם הוא מיעוט דשם הפני קורין אותו ז' פעמי' על דרך משל ושם הראשון מזכר ג"כ בכל יום תדיר אבל רק ג"פ כך הוא דעתו ופ"כ כתב שאם היו כותבין בשם השמו לבדו ובכללו שום היה פסול לדעתו שמחזיק השם השמו

כב אם לא נודע אם שמו (ב) אליה או אליהו מא (ג) פ יכתוב אליהו לו) ג ואם כתב אליה לא פסול: הגה לז) ואם פותח עצמו או פולה לפ"ת אליה כותבין אליה וכל כיולא בזה (מפי הקבלה) (מר"ח מפראג):

כג לח) שם מב לח) שמריה אין לכתוב שמריהו בוי"ו: כד ק לט) שם (מו) מתתיה לט) מג אין לכתוב מתתיהו בוי"ו: כה י מ) שם מד יונתן לא יכתוב יהונתן אא כ ידוע שחות' שמו כן או עולה בו לקרות בתורה:

כו ס מא) שם דוד כותבין בלא יו"ד (גדליהו אם לא שאומר בודאי שמו גדליה) (מ"כ):

כז מ מב) שם חזקיה יש לכתבו בלא יו"ד בתחילת התיבה ובלא ו"ו בסופה אם לא שידוע שמו חזקיהו מג) ואם"ה אם כתב חזקיה כשר אבל לא אבא:

כח מה מ מד) שם הילל יש מי שאומר שיש (מ) לכותבו מ) מלא (ג) בין ד: הגה וכן יש לכתוב בכל כיולא בזה מה) אם פ שדינו לכתוב חסר אינו מזיק אם כתבו מלא:

כט נ שם שבתי יש לכתבו בלא אל"ף:

ל מו) שם מו מא) בנימן יש לכתבו חסר יו"ד בתרא: לא ג מז) שם מב) ידחמאל אע"פ שלא נמצא בכתובי' מ"מ אם החזיק עצמו לקרות עצמו ידחמיאל ודחק בלשונו החידק כך כותבין: הגה מח) ודבר המנהג בכתוב לפפמים ספר ולפפמים מלא * הולכים אחר הרוב (סדר גיטין) כל כיולא שהוא בלשון לעז כגון בלשון אשכנז ולריך לכתב ב תי"ו או פי"ת כותבי' שי"ת כי התי"ו יכולין לקרו' רפויה וכל כיולא בזה (ת ה סי רל ח) מט) כל תיב' שיש להסתפק בה אם כותבין סי"ת או קף מז מג) כותבין כ (בס) כגון מיכל איכל דקורין בכמויו ס' כמו כ' נ) אמנם בשם אשה שקורין רפכליין אין כותבין מח מד) (גם) רק רחל שהוא עיקר הפשט (מהרי ו סי' ר') וכל כיולא בזה ואם שינה בד"פבד כשר: לב מט ד אין פוסקין שם מה) האיש ולא שם האשה בשני שיטין אבל בשטה אחת אפשר שפוסקין קצת שמות שסובלין כן דומיא דכדר לעומר וכן פמנו אל נא) ואם כתב פיכם אמת לא הפסיד (סדר גיטין):

לג ה נב) שם ידידיה אם יחלק לשתי תיבות (כשר נג) ובלבד בשאה אמת) נד ו ופדהצור מו) ועמינדב תיבה אחת:

לד ז נה) המנהג בשמות הנשים יש מי שאומר שיש לכתוב בילא מז] באל"ף וכן כל שם שאינו בל' הקודש אבל בשהו' לשון הקודש כותבין בה א כמו חומה דביתהו דאביי או חוב' שהשם הוא לשון הקודש אבל בשאינו לשון הקודש כותבין באל"ף ס וה ה לכינוי האנשי' כל כינוי שהוא בלשון הקודש כותבין בה"א ושאינו בלשון הקודש כותבין באל"ף:

הגה

פתחי תשובה

בדין ושנו זה יתול הסכיתות וכמו כן להגיד להבליח שיכוון בזה במכיר' ליד הלבה ותוזר משם בדיבה למקומו לכן אחי רוצה עלמי לפדר גם בזה פ"י אליה ואחי בוחר יוסר לבכרים בפסק ולהפסיק בגם אחד עכ"ל. ובכר קדמוהו בסקנה ש בכפר ג"פ פ"ק ק"ז והוכח דבריו בס' יסודות יעקב בפה"ג פ"ק מ' וכסב אליו דכמה מעליה הא מעבפסח ע"ם. גם בס' ם"ג הזכיר ג"כ דברי הרי"ם הנ"ל והסכים עמו ומקייים דבן עיקר ע"ם. ועמ"ש בביאורי לבג"ר אות ר"ן. ועיין בפסר' מ"ב מביאת מ' קב וקב"ח וקכב מה שפלפל בזה הגאון מהר"ם בן המחבר עם ב"ח הגאון מו"ה אלעזר לבדא ז"ל. וגם בבו"ם פסוקה מאהב' מ"ג כ"פס"ז מזה: (ו) שם מכתיב. מבה"מ ועיין בפסר' מיבם ליון מ' פ"ז אודות אחד שהי' נקרא שמו בהיותו יהודי מחם והוא בפק אסלכסוב מפסיהו בוי"ו אז מפסיה בלא ויו ולדעת מהרש"ל לריך בזה מבי גיטין ח' בשם מפסיהו מלא והבי' בשם מפסיה מבר וכ"כ הב"ם פ"ק מ"נ וכבדר שמות לבשים אך שהוא קשה בעם לבסוב כ' גיטין וגם לא ירבה הבעל ל מעבב בפני ב"ד מבדזמן בבדי לבסוב ב' גיטין ויש כאן מקום עיגון. ומחלקי בדבר זה פרב מו"ה אלעזר פלעקלם והסכי הרב מו"ה אליה מדעם הרב ר' אליה לבסוב רק שם מפם וכל בוש ומביבם דאים לי' ומוסכו הרב מהרח"ם מפקפק בזה ומשם בדבר כלשר שהם מפם הוא גם שם לא"י ולו"ל גם שמו אחר שמרם הוא כך ויש לעוש לפה שמבאחר לעיל כ"ה בהגה לכן בחר ל הוב מפסיהו בוי"ו והרב המחבר ז"ל הבביס לדעם הרב ר' אליה לבסוב רק שם מפם וכ' בוש ומביבם דאים לי' והשם של מ"ה מהרח"ם אינו בלוש אחר שם של מ"ה הוא מפעיים לו מאמיאם ואינו דומה לשם יהודי מפם לא בבביב' ולא בבבבה ועוד דמה שאין כותבין שם מ"ה בגם אינו אם הבמות בפרדיסו אינן דומין זה לזה אבל ה בה שם שם ישראל ושם מ"ה פרין אין בו קפידא בכל דלא אמרו אלא בשם הבעל רק בא"ה לבד ולא מבקי ישראל בשמיהו אבל אם הוא הרגל גם בינ"ל מה חברון יש בזה שגם הא"ה נקראים בשם הזה ובדולה אבו כ' הב"ם פ"ק בג בחד שהי' נקרא

עזר מקודש

מלאתים. לו פורק לו מיבק שבדיבים מבבה שיש בבריום הוא שום והדרבה יש בו שייה קלם לבביין מלאתים. כמו בקור פ מופל. ובדשם בקריאם כאלו הפ"ם בחיבק לו בבלאתים וכיון בכן אין שום משם עוד בזה. כי יולמד בסום מבמפורש. ולחזוקי שיבוים לא מחזקיבין בכל מה דאפבר שם בחה שיש בו בעין דומק קלם וכל בכן בזה שהרי על כל פנים בבר לגמרי בשם שבול לגד ולהוסיף לבבר גם שם שקורין בו אבבבבו בשום שבוי מבבי מבם שחול יש חבם שמחזיקין לומר בשם שחינו בי בלל. כיון שבייחם הבריים יש להבנוסם ג"כ לדבר אחר שם שם שקורים לומר בו לבבר בורם הב' ואמרם אם אלמו בו. והיום אמו מבקרים גם בזה אבר בם אבי בפנגם שום שחול ויש בזה קולא ר' אבר מבבם בפנגם בוא"ה. ובם בבבבים בו בבריי"מאם אחין לאמבום בלל להזבירו כי רק בשמות הבריים מובבין להזבירו גם אם אחבבין הבבריים. כיון שבם זה שגור גם בפי עם בני ישראל בשמדבריים עם לומות העולם ל"ל. ובוסם. מ"ר אחין בן בזה שהבנוי שבבבים הבבריים אינבו שגור בלל בפי הא"ם ההוא ועל פי פרוב גם בשם בית אבו אלא אם בל אלמו אבבם עם הבבריים הם מבבריים כמו שהוא בלבון עם בני ישראל. אחרי יש קפידא בשם אלא בשם בני ישראל ולא לבבוסו לבבריי לומות העולם. וכמו אחרו מ"ל אלא אינו שבם. גם על כל פנים גם אם בשבורבא קוראים ערים בידוע. על כל זה אין ערוך בזה לגבי שמות עם בני ישראל. רק על פי קריאם שם

באר

והוא לשון גירושין. וגרשם בן משה בכתב במ"ם ומסר ה"ו מחר הפי"ן והוא לשון גירות והיינו גר שם ועיין בסדר גיטין ב"ם ובכ"ג אחריך בדין זה והעלה מי שירלה להמחיר לכתוב ג' גיטין אחד בשם גרשום אלא ואחד בשם גרשם מסר ומ"ו לא הפסיד ואם עיקר הפשט בפסק כגון שיש שפק אם נקרא בשם גרשון בגו"ן או נקרא בשם גרשם במ"ם יש לכתוב ג' גיטין אחד בשם גרשון בגו"ן ואלא ובשם גרשום אחד אלא ואחד מסר ע"ם: (ז) יכתוב אליהו. כי מסתמא אדם מסיק שם בגו ע"ם אליהו הנכיה והוא נכתב בוא"ו אלא בס' מקומות נכתב בלא ו"ו ועיין בסדר שמות. ירמיהו יש להסתפק אם כותבין אוהו בוא"ו או בלא ו"ו ואם כיה בא מעשה לידי הייתי נוהן ג' גיטין מהר"י ווי"ל סימן ק"ן. ובסדר שמות לא פסק כן ע"ם: (לא) שם שמריה וכו'. בד"ם כתיב בלא ו"ו אלא פעם אחת כתיב בוא"ו והולכים אחר הרוב ואם נכתב בוא"ו יש להסתפק כ"י. ומ"ל לכתוב שמריה המכוסה שמעריל ד"מ. ועיין במהר"י וויל סי' קס"ט ק"ם וסימן ק"ן כתב שמריהו ומכח ספק זה הולרכהי לכתוב ג' גיטין בחד שמריה ובשני שמריהו ע"ם. ופ' בכנה"ג דף קנ"ד ע"ב: (לב) שם מתתיה בכ"י מבואר הפשט למנהג שקורין בחנוכה מתתיה בלא ו"ו. אז כותבין בלא ו"ו. לפ"ז לדידן שקורין בחנוכה בוא"ו יש לכתוב בוא"ו וכ"כ הלבוש. ומהרש"ל כתב דיש ליתן שני גיטין הראשון בוא"ו והשני בלא ו"ו. אם כתב מתתיה בא"ף כשר בדיעבד ואף לכתחלה בשעת הדחק מהריב"ל מ"ם. וכתב הכנה"ג עליו דלא אחר מהריב"ל דכשר אלא באלף שבנשוף שאינה נקרשתה. אבל באלף שבאמצע הפיבה אף על פי שהמולא מ' יש להקפיד ע"ם ד' קנ"ד ע"ב: (מ) מלא' רמז לדבר משה לעיני כל ישראל. ס"ת הילל. וכן אל מול פני המנורה. גם כיון דבמנחת הוא כאלו היה יו"ד כותבין יו"ד וכן כל כיולא' בזה כמו לפורה דכותבין מלא ו"ו כיון דמנחת הוא כאלו היה ו"ו. כתב הלבוש אם כתב שצריך להיות מלא וכתב חסר כגון הילל או דבורה וכיולא בזה כשר כיון דאין שינוי במנחת כי במנחת הוא כאלו היה מלא ג"ם ועיין בכנה"ג קנ"ד וקנ"ם: (מא) בנימין. בד"מ הביא כמה דיעות דס"ל דכותבין מלא. ועיין בסדר השמות. ואין לריך לכתוב בנימין המכוסה בונס: (מב) ירחמאל. עיין בכנה"ג קנ"ם ע"ם: (מג) כותבים כ' ולא סייעינן שמא יקראו בדגש דה"ב ס"ל לכתוב קו"ף. אבל חי"ת אין כותבין היש מקומות דקורין

היטב

הח"ת כמו הפי"ת: (מד) רק רחל. ובלבוש כתב המנהג הוא לכתוב רפכיל ועיין בכנה"ג ד' קנ"ג ע"ת שכתב דכותבין רחל דמתקריא רפכלין: (מה) המיה. שם טוב כתבינין בתיבה מ' ולא פבקין ליה מהריב"ל מ"ג סימן ט'. אבי שלום כותב בתיבה מ'. גם שגם כותב בתיבה אחת. ומהור"ר שלמה אלגזי הביא ראיה לזה מהא דאמרי' בנסהדרין פרק כ"ג אמר רב אחא: שבה קינתה בת שבע בשלשה עשר אמות ואחד עמקרא הז' כתובים י"ג תיבות כ"כ ואם אנו מונין בת שבע לשתי תיבות י"ד תיבות הם אלא ודאי בת שבע בתר תיבה. וכן בשמות הנהרות אם כתשמען שם שתי תיבות ע"ל סימן קי"ח ס"ק י"ד מש"ם: (מו) ומעינדב תיבה מ' וה"ה לעריבדי: (מז) אלף: מבריה כותב אותו בה"ה לבסוף ולא אלף אמו' ג"י מדיני גיטין. כל היכא דמספקא לן בשם אחד אם לריך לכתוב אלף בסוף או ה"ה ובראיה כל שמתקרא בה"ה לבסוף יהודה מה יסכה וכו' אמר"י מינן וכתב הכנה"ג עליו אין ספק שדבריו אפי' בשמות שאינן בלשון הקודש דאי לשמות שהן בל' הקודש כאר אין המיך כתבינן במקרא ואולי דוקא בשמות שהן בלשון הקודש אבל אינן נמצאים במקרא. אבל בתיבני דהא אשכחן במקרא שהן באלף לבסוף שבנה. אמשה. מזרא. ועיין במהרש"ך ח"מ סי' מ': אילפא באלף לבסוף אין לריך לכתוב אלף לבסוף כ"א בשמות דבא כגון יועא ובילא ס"ה למהר"י מינן סי' כ"ו. ולעניין אם שבנה אחיך כותב אותו בלא אלף אם בלא בה"ה. אסק הכנה"ג דאם שבנה הנכתב בנינא כותב באלף בסוף. אבל אם שבנה הכתוב בכ"ף כותבין אותו בה"ה לבסוף ע"ם לבסוף ס"ה דקי"ה. רעטם לשמות המקומות אבל שאינו ל ון הקודש כותבין אותו באלף לבסוף דבכי אשכחן שמות המקומות בתלמוד והרדמה פומבדיתא אספמיא קורטבא כולם באלף. כלבסתם בשם אין השמות אינ לכתוב בגם. אלא אם אחר אם בסופו אינ אם ס"ה. תוכל ל אמוך על בכתביה הראשונים של המחבר אפי' בתגרת שלומים ותוקמינן אחזקתיהו אל קדקו אמ' המחבר בכ"ג קל"ם ע"ב: (מח) אלף. וה"ם להיפוך אלף במקום ה' כשר וכל זה לאיירי אם אין ידוע אינ הוא חוסם אבל אם אינה ולא כתב כאשר הים אחוס שמו ל' דהוי שינה בשם. כיצוי בבא אם משם הקודש בגון שאינה שבת שרה כותבין ס"ה בסוף ונתבאר היטב בסדר הגט ע"ם: (מט) הגט. משמע אפי' אם כותבין במד מקום ושולמים למקום אחר כותבים כתו שמדברים במקום ר"ה ס"ם:

ביאור

כב כו אם אם: לו) ואם כ' אליה כו'. כיון דבמקומות קראו אליה אליה וכן בירושלמי נקרא אליה כמ"ש בסד"א והביאו פ' המקבל ס"ם מן ק' כו' ואם יה כו': לז) ואם הוסם כו'. שהוא שם בד"ם לפי פשוטו יכן לכבים אחרים נקראו כן וכמ"ש ובעזרא ר' ועתה"ד שם: לח) שם כו' דבמריה נמלא בעזרא ר' כ"ם ושם שמריהו לא נמלא אלא ס"ם בד"ה ואחלינן בסר רוגא. ס"ד שם: לם) שם מחסיה כו'. ואע"ג דבסיפעזרא ובד"ה כתב מפסיה ע"מ בעשה הבכוכה אחנו מזכירין בכל שנה ח' ימים ושגור בפ"ם מבמתה לפיקו שמייהו על אחוהו הגם שגגור בב"ה וכ' ב"י אבל לדידן שקורין בחנוכה בלא ו"ו הוי חיפבא ובעכ"ג: מ) שם יונתן כו' אמ"ג דיונתן בן אחוב נקרא בעמים כך ובעכמ"ג בשמוחי' אי' וכן בד"ה ס"ה יהונתן ואח"כ יונתן: וכן נמלא שם שמות אחרים אי' יונתן וא' יהונתן בגמ' כל שמות הסבלים נקרא ע"ם יונתן וכן מבמתה אנו מיפקין אותו הגם כמו שבפעלי הראשונים ע"ם ו"ף אם"ל שקילר הבלוות מ"ע פ"ל מכיבה דבשר כמ"ם בסוף: קד"ה אבל כ' הבו' אם בה כ"ג כשר לבחבל: ואין הפסק אין לכתוב אלא כן: מא) שם דוד כו'. דבכ"מ נכתב כן ל ד בד"ם ע"ם ובכ' אבי: (מב) שם מזריה כו'. לע"ג דבכל ד"ה לא נכתב אלא חזקיהו ואף בחלבים ובעבייה כ' ערד. מקומות חזקיהו רק בחלה אלבוסו נאלבים כ' חזקיה וכן בחלבי ובכ"ע ובעזרא שמות אנם ס אחרים חזקיה ובנמ"ה נקראי' פסבאים ואמורא' חזקיה בפסיקא אלינן בהרייהו ובכ"ל אבל ר"ו ק"ל ס' לבסוב חזקיהו דאלינן בסר הדוב: מב) ואפ"ה כו' דבל הבולם הוריין חזקיה ואם נרא מרבינה ובכ"ל: מד) שם הילל כו'. הבוסב אזה לא ידע בין ישיבו לבמלו אמם הה והמסורה בל"ל. כ' ומסר ומסיה גדולה דאף אם לא נמלא רק ס"ם בבסובים אלינן בחרים בבב' ובגם אלינן בסר דוב' כ"ם בלן בבולו נמלא חסר וכן ב"ד"ה בפיב עליו ב"ם"ל כן לא ידע בלים ובמס"ק אבלים ס' כ' אבל כו'. כ' וכל שים בד בם דבוסיה: (מה) אמ"ם אדינו כו'. ם ין מעבבין אבינים דיבוים ויבינים בם"ם דבלבין בלבם מסר ובסוה ב"ן ב' אלא בבל בסרים כו'. אם בלים אחר אבינים בלבם ב' בבוב ר"ם ר"ם בלבים אבינים בלבם ב' בבוב ר"ם ר"ם בלבים אבינים בלבם ב' בבוב ר"ם ר"ם בלבים

נעשית כמוסכם וכתבו חסר כלא יוד : (ובתשובת מ"ו חמי זקני • כמשאת כיומן כתב מלא כיו"ד) : (ד) ווילנא סי' מעשה סה וכתבו בשני ווי"ן מעשה דכל מקום שאין קורין בש"א כותבין כך בשני ווי"ן וכל מקום שלספמים טוטה לש"א כגון פייטוש סרידא כותבין בחד וי"ו . גם שני הספיסים הל"ל מלאתי כתוב בכתי" מ"ו חמ"ז ז"ל על גליון סדר הגע מהכ"ל :

הגה מיהו אם שינה וכ' נ ה"א במקום מא) אלף כשר כל כיומו שמשתנה מכם לשון המדינות כגון ליב שים מדינות מדברים לשון קלילא ליב ובמקלא מדינות מדברים ליבא או ליוא וכן בכיומו וואלף שקורין אותו במדינות אלו כך ובמדינות אחרות וואלפא או וואלבליין או וואלבליין או בכיומו מענדיל שים מדברים מנדיל וכל כיוצא בזה וכן בקריאת התיבות כגון במקלא מדינו שקורין גומפרבכא גימפרחא או שהלשונות מתחלפות בקריאת הב' או פ' או ו' כגון זנכיל או זנוויל פיינה (ד) וויכא שמקלא מדינות מדברים יותר בלשון רפה הולכין אחר ל' בני אדם נמדינה נא (נא) שנותנין בו מא) הגע ואין להקפיד בזה איך נמצאו השמות והכיוויין כתובים כי כל אחד כ' כפי לשון מדינתו ולכן סדר לגיסין מבוגים זה מזה והעיקר כאשר כתבתי כן ל"ל להורות אמנם אם אין ידוע לשון המדינות אין לשנות מפה שנמצא בדברי הקדמונים מ"מ נדיפבד אם שינה נא' אפלו הדברים כשר כל ל :

אם כתב ה"א במקום אלף כשר ופי' לדבר מפלין בקדש מש זא אם כתב אלף במקום ה"א פסול מ"מ נראה עיקר אף לסיפ"ך כשר וכן הוא בתשובת מהרשד"מ • וכל זה אירי אם אין ידוע איך פי' חתום אבל אם שינה ולא כתב כאשר היה חתום שמו י"ל דהוי שינה השם וכש"ס יתבאר היטב כיומו הבא משם הקודש כגון שאייה שבא משם שרה כותבים ה"א בכוף כן נשמע מדברי אלכוס וכ"כ נש"ס וע"ז ויתבאר היטב כש"ה : נא שותנים בו הנש' משמע לשילו אם כותבים כאד מקום ושולמים למקום אחר כותבים כמו שמדברים במקום אחיה :

וכפרט כשאין שום זכרון שיהי' זה שייך לשם שיגדיל . אך מ"מ נראה לכתוב שיגדיל או מגדיל וכמ"ש במקל"ל בשם מו"ה כ"י אודרום שם ריזיא או רזיא שהגוי במבטא והרי הדגישין היוד בכוב. והי' לכתוב מגדיל כיון שאין קורין בהיריק גדול רק כמו בהיריק קטן. אך מצד משם זכר יש מגדל. שעל ידי מה שאין כוהכין ' אחר המ' ניכר שהוא נשם ולקרות המ' נשמה . ומ"מ אלע"ע בכל זה ולא כהבמי בזה כלל וכלל :

זהב

בפי כל ואין מכירין אותו אלא בשם ההוא רק בעלותו לש"ת קורין אותו אהרן פעדי' דמחפת חולי נשתנה שמו לשם אהרן משמו הראשון סעדיה והיה ויכוח בין הכמים האיך לכתוב ומסיק רמ"א בתשו' מי' מ"ד שיש לכתוב אהרן דמהקרי כעדיה דמתקרי ישעיה :

טורי

וכ' כיון דאינה הלכה מסוקמת ורש"ל נ"כ לא חוצרך בזה ב' ניסין כמו שמשמע בדבריו דבמסוף ע"ב אין לחת שם ב' ניסין כיון שאין לעשות כן אלא מדוחק. מעשה בא' שנירש והי' שמו נקרא ישעיה הוא שמו הרגיל

תשובה

הרש"ל ולכנוס וכתב דילמון לכתוב בוי"ו עכ"ד ועי' בחמו' מהרי"ם מגריפק מי' לד מכ' דדברי הכנ"ל לכאורה סתוהיים לו ר"ל כדבריו דבזה"ז שהוכיחן בהרמאם בכ"מ בסמלאכה מקום הכמיב' עיקר מ"מ מי עדיף ממקו' הכתיבה לדינא דנמ' דהו' מקום הכתיבה עיקר ומ"מ בעינן דיכתוב בש מקום הכתיבה ואם כתב בש מקום הכתיבה בלתי בלא יכל שום הו' פסול לרוב הפוסקים וכ"כ הר"ש בהדיא וכן נראה שהוא דעת הטור וכן מסיק הב"י (וכן מבואר בב"ש לעיל סק"ו) מ"כ נהי בזה"ז שם מקום הכתיבה עיקר מ"מ בעינן שיכתוב בש שם מקום הכתיבה ואולי י"ל דדעת הכנ"י כיון דאין כאן שינוי גמור רק השנוי בהברת לשון המדינות דבזה בלא"ה בדיעבד כשר כמ"ש הרא"ש ז"ל רק דלכתחלה יש לכתוב כפי לשון מקום הכתיבה בזה הוא דקאמר הכנ"י דבזה"ז אין להקפיד אבל לכתחלה ויש לכתוב כפי ל' מקום הכתיבה ע"ש. וע' בס' גט מקושר בחסו' שבכוף קונטרס השמות ובש בביאורו בסנ"ר סוף אות יא כתריכים ומש"ש עוד מענין זה לקמן בס"ח אות ו' בני שם ואלף ובש"כ אות ד' בני שם דוולקא :

עזר מקודש

בני ישראל. וכמ"ש הפוסקים"ו להזכיר שם ביום בנו שהוא כדם משה וישראל. גם ידי רוב כנוי" האומות העולם הם קרובים במנעמא והם בנדר קיבור הם ובש שהאומות מסתיים. ה"ז כשם כתיב אשם שרה. אולי גם נקוד פתח הוא לאחרים עם נקוד קמץ . כיון שכתבו המדקדקים ז"ל שהפתח הוא סולדום הקמץ גדול וכן יש קורים לפיטל פעמקא ואין מושמים בזה. והרי עכ"פ הנקפידא בזה לבני דיעבד כלל לכ"ע ודי בשם הקודש לכ"ע לכתיב . יש כנים רבות מקוים להן מיגדיל . וכ"ש ז"ל לא הביא רק מיגדיל.ובזה יש כאור' מקום שהוא מל' מגדע לו מגדה בכפסוק

בית שמואל

שמות אנשים אות א

בעזרת אל אשר במאמרו מלאכי מרום מתחדשים • אתחיל לכדר שמות אנשים ונשים אשר לקטתי מכמה ספרים רובו ככולו מספר הנחמד אשר חיבר הגאון מוהר"ר שמחה ז"ל ומן הסדר הגט של הרב מוהר"ר מיכל רבי יוזפש מק"ק קראקא ומן ספר נחלת שבעה . ומן כת"י הגאון בעל מורי זהב ז"ל ומן שאר ספרים :

אות א

אברהם כן יש לכתוב מן הפתח שכולם נקראים על שם אברהם אבינו שאמר הקב"ה ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם . וכתב מהרש"ל אם לא שיש לו קבלה שאותה משפחה נקראו בשם אברם על איזה סיבה כי לפעמים אבינו מי ונקר' אברהם ושם אבי אשתו נ"כ אברהם ומת ורולה נקרות בנו אחריו לכך נקר' שמו אברם . ואם נקר' אברם ועולה לפ"ת בשם אברהם אז מותם את עצמו אברהם כותבי' אברהם אבל אם נקר' אברם וא"י איך הי' חתימתו גם א"י איך עלה לפ"ת בזה אית' דעות מחולקות יש כותבי' אברם כאשר נקר' כפי כל אז אם כותבי' אברהם כיון דרוב הנקראי' אברם נכתבי' אברהם אף ע"ג דכתבתי כמה פעמי' דאין משנין שמו אשר נקר' בו כאן י"ל דלא הוי שינוי דידוע הוא אע"פ שנקר' אברם שמו הוא אברהם ע"פ אברהם אבינו וכן הוא דעת מהר"י ברונא . ונראה דתלי' בפלוגת' מ"ש בשרה שארקה ושם כתבתי לכתחלה יש לכתוב השם אשר נקראת בו שארקה והט"ז ס"ל כותבי' שרה דנקודו' שוין ואם שמו הוא אברהם וכ' אברם הוי שינוי השם אבל לא להיפוך כן נשמע ממ"ש בספר שמות בשמות הגשי' באות שי"ן: כ' בהג"ה ש"ע סי' קכ"ט אברהם הוא קיצור השם מאברהם וא"ל לכתוב הקיצור השם וכותבי' רק אברהם מדכתב וא"ל לכתוב ש"מ דאין קפיד' אם כותב שם שניהם אבל א"ל לכתוב הקיצור לכן הכי' דאיכ' פלוגת' אם הוא קיצור השם כותבי' שם שניהם וכ"כ בספר השמות : כתב מהרש"ל (אברמקא אברוש אברוזקא אברגיל עברגיל) כל אלו קיצור השם הוא מאברהם ובד"מ כ' עברמן עברלן אברליפא י"ח דכ"מ דשם ב' הברות דכיומו דומה לשון הקודש אין לכתוב הקיצור ובסדר הגט משמע דיש לכתוב ע"כ ובזכרון משה כ' דכותבי' אברהם המכונה עברמן ובסדר הגט של הרב מהר"ם מיכל ר"י כ' אברוש אם קורין האלף בפתח כמו אברהם א"ל לכתוב שם אברוש וכן הדין בשם אברגיל אברלן אברמקא אבל אבירליפא ושם אברזקא כותבים גם הכיומו ואם כותבין שם אברגיל כותבי' יו"ד אחר הריש"ם לכן בפלוגת' זו כותבין שם שניהם כמ"ש . ועי"ש בסדר מהר"ם הנ"ל דאין כותבים שם אברוש אפילו כשיש שינוי בעיר אין כותבין לפיטן ולא משמע כן מכל הפוסקי' . כ' בספר השמות דכותבין אברהם המכונה (קלמן) או המ' (אברלים'): (אבינדור) יש ספרים שכתוב בהם אחר וא"ו וי"ם שכתוב בהם מלא וא"ו וכ' מהרש"ל מן הפתח יש לכתוב אחר אא"כ דיש לו קבלה לכתוב מלא ובמ"מ כ' כותבין מלא ובש"ם כ' דתלי' במנגו' אם קורין הדלי"ת בחולם כותבין מלא ואם קורין בגירי כותבין אחר והיינו דוק' היכי דא"י איך היה חותם את עצמו אז אולכי' אחר המנגו' אבל אם ידוע איך שהיה חתום אזלינן אחר חתימתו ולא אחר מה שנקר' במנגו' כ"כ שם והיינו דוק' שם כזה דהכל שם א' רק החיתוך הוא אם כותבים מלא או אחר אבל אם שם חתימתו ושם שנקר' בו הם שני שמות אז שם חתימתו עיקר ושם שנקרא בו הוא שם הכיומו וכותבין שניהם: (אביעזר) כ"כ אע"ג דאין' כמקר' אבי הסנדרי שם הפירוש הוא דהוא ממשפחת אביעזר . וכ' בס"מ דכותבין בחד תיבה ויתבאר לקמן בס"ד . והיינו דא"י חתימתו גם א"י איך שעלה לפ"ת אבל אם ידוע חתימתו או איך שעלה לפ"ת או קריאת משפחתו אזלינן אחריו . ואם שמו אבי הסנדרי כ' בס"מ דכותבין בשתי תיבות ובחד שיטה ויתבאר ג"כ לקמן . (אביאלום) כ' מהרש"ל דנגזר מן אבשלום אלא דלא מסקינן בשמיה מ"ה כותבי' אבי שלום ובד"מ כ' אבשלום או אבי שלום דלא מסקינן בשמיה וכן הוא בתוספות ר"פ שני דייני ע"כ משמע דסתוקי קמסקק' ליה וכן בז"מ הניח בצ"ע . ובש"ם כ' מתמ' כותבי' אבשלום כיון דיש לאבשלום חלק לעה"כ מסקינן בשמיה אם לא דיש לו קבלה השמו הוא אבי שלום אז כותבים אבי שלום . ובמ"מ כ' אם קורין הבי"ת בחירק יש לכתוב אבי שלום ואם קורין אותו

טורי

דין הקפות ע"ב אהרן ארון כתב בלבוש דא"צ לכתוב הסכונה ארון דהיינו קיצור שם ולפיכ"ש בפ"ק כ' סברת רש"ל שאם יש שני כינויין לשם אחד כגון אליעזר ליזר וליפסן צריך לכתוב הסכונו' ליזר ח"נ היל ל הסכונה ארון כיון שיש לאדרן עוד כינוי דהיינו זולינ אבל כבר דוכחנו דאין קפידא בזה אלא באם יש לכינוי ב' שמות של קודש: אשר הסכונו' אנשיל כ"צ לכתוב וכתב בכדר הגם לפי שיש אשר הסכונה ענו"ל או לעפיל ע"כ וזה בסברת רש"ל שהבאתי בכסוי קודם לזה אבל יש לתשוה פובא ע"ן בס"ש ס"ק י"ס ובשם איכל בשפוך אפי' בלא"ה יש לכתוב הסכונו' דאין כאן קיצור השם דלאו הברה אחת הם כמו שיתבאר

פתחי

ניהדוה יוחנן כו' (הוכא לעיל ס"ה ס"ק יח ועי"ש) ע"ש כתורך : (נז) לכוכבו מלא. וכ"כ בהמו' כ"ח המדשות סי' פ"ז ע"ש לכל בשאילם יעב"ץ ח"א סי' קיח הביק שיתר עוד בלא פקפוק נכסוב מ"ר ע"ש וכ"כ בס' ג"פ ס"ק קכ"ד הלא דאם נכתב מלא כמר ע"ש וע' בדבר השמות: (נח) רק רחל. עבה"ע וע' זה בכ"ש בשמות כשיש אות כ' ובאות ד' ובמ"ש שם: (נט) שבוסכין בו הנו. עבה"ע וע' בס' בכסה יחזקאל ר"ם ס"ע אודות הגע שבאלה מק' פ"ם דמיין לק"ק פינעשוב ובסב ואחדי בוא"ו כדעם רש"ל ולבוש וקיבו' נמין שבב"ע בשתחילה המיבה פ"א רפה כוסכין בוי"ו ופקפק ע"ז הרב דק"ק פינעשוב דהא הע"ז וש"ם מולקין מעשם דכפולין לשון נקם ולריך לכתוב פראדי פריידא כפ' והוא ז"ל כהב שדעתו מבכמם להגאון דהא הע"ז וש"ם מולקין מעשם דכפולין לשון נקם ולריך לכתוב פראדי פריידא כפ' והוא ז"ל כהב שדעתו מבכמם להגאון סמקדר מעשם מאחר שבכל ידיעם תשבכז כוהכין בוי"ו וכן בכל ארץ ישמעאל כמ"ש האמן עזרא ובאחר יש כמה דיעות דס"ל מקום הכמיב' עיקר דרף בתמקנם רוב הפוסקיסדמקום הכתיבה עיקר ולי לא דברו כי אם בידעינן גודלי שהשלים ימלאנה נמק מה משא"כ עתה כותבין בהרבאה בכל מקום שמו לאנה וכן ימלאנה שבליה בלא כז או בהונרמה ודאי כדבש

בית שמואל

בית

בעזרת אל אשר במאמרו מלאכי מרום מתחדשים • אתחיל לכדר שמות אנשים ונשים אשר לקטתי מכמה ספרים רובו ככולו מספר הנחמד אשר חיבר הגאון מוהר"ר שמחה ז"ל ומן הסדר הגט של הרב מוהר"ר מיכל רבי יוזפש מק"ק קראקא ומן ספר נחלת שבעה . ומן כת"י הגאון בעל מורי זהב ז"ל ומן שאר ספרים :

אות א

אברהם כן יש לכתוב מן הפתח שכולם נקראים על שם אברהם אבינו שאמר הקב"ה ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם . וכתב מהרש"ל אם לא שיש לו קבלה שאותה משפחה נקראו בשם אברם על איזה סיבה כי לפעמים אבינו מי ונקר' אברהם ושם אבי אשתו נ"כ אברהם ומת ורולה נקרות בנו אחריו לכך נקר' שמו אברם . ואם נקר' אברם ועולה לפ"ת בשם אברהם אז מותם את עצמו אברהם כותבי' אברהם אבל אם נקר' אברם וא"י איך הי' חתימתו גם א"י איך עלה לפ"ת בזה אית' דעות מחולקות יש כותבי' אברם כאשר נקר' כפי כל אז אם כותבי' אברהם כיון דרוב הנקראי' אברם נכתבי' אברהם אף ע"ג דכתבתי כמה פעמי' דאין משנין שמו אשר נקר' בו כאן י"ל דלא הוי שינוי דידוע הוא אע"פ שנקר' אברם שמו הוא אברהם ע"פ אברהם אבינו וכן הוא דעת מהר"י ברונא . ונראה דתלי' בפלוגת' מ"ש בשרה שארקה ושם כתבתי לכתחלה יש לכתוב השם אשר נקראת בו שארקה והט"ז ס"ל כותבי' שרה דנקודו' שוין ואם שמו הוא אברהם וכ' אברם הוי שינוי השם אבל לא להיפוך כן נשמע ממ"ש בספר שמות בשמות הגשי' באות שי"ן: כ' בהג"ה ש"ע סי' קכ"ט אברהם הוא קיצור השם מאברהם וא"ל לכתוב הקיצור השם וכותבי' רק אברהם מדכתב וא"ל לכתוב ש"מ דאין קפיד' אם כותב שם שניהם אבל א"ל לכתוב הקיצור לכן הכי' דאיכ' פלוגת' אם הוא קיצור השם כותבי' שם שניהם וכ"כ בספר השמות : כתב מהרש"ל (אברמקא אברוש אברוזקא אברגיל עברגיל) כל אלו קיצור השם הוא מאברהם ובד"מ כ' עברמן עברלן אברליפא י"ח דכ"מ דשם ב' הברות דכיומו דומה לשון הקודש אין לכתוב הקיצור ובסדר הגט משמע דיש לכתוב ע"כ וכזכרון משה כ' דכותבי' אברהם המכונה עברמן ובסדר הגט של הרב מהר"ם מיכל ר"י כ' אברוש אם קורין האלף בפתח כמו אברהם א"ל לכתוב שם אברוש וכן הדין בשם אברגיל אברלן אברמקא אבל אבירליפא ושם אברזקא כותבים גם הכיומו ואם כותבין שם אברגיל כותבי' יו"ד אחר הריש"ם לכן בפלוגת' זו כותבין שם שניהם כמ"ש . ועי"ש בסדר מהר"ם הנ"ל דאין כותבים שם אברוש אפילו כשיש שינוי בעיר אין כותבין לפיטן ולא משמע כן מכל הפוסקי' . כ' בספר השמות דכותבין אברהם המכונה (קלמן) או המ' (אברלים'): (אבינדור) יש ספרים שכתוב בהם אחר וא"ו וי"ם שכתוב בהם מלא וא"ו וכ' מהרש"ל מן הפתח יש לכתוב אחר אא"כ דיש לו קבלה לכתוב מלא ובמ"מ כ' כותבין מלא ובש"ם כ' דתלי' במנגו' אם קורין הדלי"ת בחולם כותבין מלא ואם קורין בגירי כותבין אחר והיינו דוק' היכי דא"י איך היה חותם את עצמו אז אולכי' אחר המנגו' אבל אם ידוע איך שהיה חתום אזלינן אחר חתימתו ולא אחר מה שנקר' במנגו' כ"כ שם והיינו דוק' שם כזה דהכל שם א' רק החיתוך הוא אם כותבים מלא או אחר אבל אם שם חתימתו ושם שנקר' בו הם שני שמות אז שם חתימתו עיקר ושם שנקרא בו הוא שם הכיומו וכותבין שניהם: (אביעזר) כ"כ אע"ג דאין' כמקר' אבי הסנדרי שם הפירוש הוא דהוא ממשפחת אביעזר . וכ' בס"מ דכותבין בחד תיבה ויתבאר לקמן בס"ד . והיינו דא"י חתימתו גם א"י איך שעלה לפ"ת אבל אם ידוע חתימתו או איך שעלה לפ"ת או קריאת משפחתו אזלינן אחריו . ואם שמו אבי הסנדרי כ' בס"מ דכותבין בשתי תיבות ובחד שיטה ויתבאר ג"כ לקמן . (אביאלום) כ' מהרש"ל דנגזר מן אבשלום אלא דלא מסקינן בשמיה מ"ה כותבי' אבי שלום ובד"מ כ' אבשלום או אבי שלום דלא מסקינן בשמיה וכן הוא בתוספות ר"פ שני דייני ע"כ משמע דסתוקי קמסקק' ליה וכן בז"מ הניח בצ"ע . ובש"ם כ' מתמ' כותבי' אבשלום כיון דיש לאבשלום חלק לעה"כ מסקינן בשמיה אם לא דיש לו קבלה השמו הוא אבי שלום אז כותבים אבי שלום . ובמ"מ כ' אם קורין הבי"ת בחירק יש לכתוב אבי שלום ואם קורין אותו

שי

(בסדר גיטין) אביעזר כ"ב ע' כ"ם מ"ם בזה ובסו"ם אבו' מאהב' מ"א אי' כ' כתב בשם הגו"כ שיש לכתוב אביעזר או אבי אביעזר אבל לא אבי עזרי:(שם בחבי שלום). כ"ב ע' כ"ב דף ס"ה בדשב"ם שמעון בן אבטילמוס כך פיר"ש ראינו מוכן ובסו"ם שם כתב דפי' הגי' בש"ם בן אבשלום וע"ז כתב בשם ר"ח דגרס' אבטילמוס משום דאבשלום לא מסקינן בשמיה ע"ש אבל כ"ע דבריהם דף ז' ובמגילה י"ד הגי' בן אבשלום והגאון מוהר"ר ליין שם ושם אבשלום והס"ה לא הרגיש בזה ובקדר הדורות לום ס' הביא שמעון בן אבשלום אבל לא ביין מקום ובאמת שבל"ל המוכר הביא אבל בשם אבשלום ע"ש בן אבטילמוס ע"כ לא ידע מקומה ומהסימא שהוא בעלמו הביא אח"כ אך דשמעון בן אבטילמוס ס' המוכר הביא

פתחי

והוא קצת הנהות והוספות. דינים מחודשים על סדר שמות אנשים ונשים הסמודר ועדוך לעיני כל ישראל בספר הנחמד בית שמואל . קונטרס הלז סדרתי בעזה"י. אספתי ולקטתי שושנים פשו"ת גדולי אחרונים ונם מהרבה ספרים יקרים אהובים וברורים. וצור ישראל יצילני מסניאות. גל עיני ואביטה נפלאות :

בן נפרם השמות שבכפר ניש שמואל בשמות אנשים אות מ' לבראם וכז"מ כ' דכותבין אברהם המכונ'. עברמן: עי' בדיני השמות הנדפס בכוף הרמב"ם מ"נ דפוס בנדיטבוג בשם הרב מהרי"ש שפירא בלחד מנק' בפ"ב עבר ובתב דיש לכתוב אברהם דמתקרי עבר ולא דבשמות אנשים מבואר אברהם המכונ' עברמן כי עברמן הוא שם לגז לבל שם עבר הוא שם הקודש כמו שם עבר ולכן אחוי לכתוב דמתקרי עפ"ל: (שם) לביעזר. אבל אם ידוע חתימתו או איך שעלה לפ"ת כו' ע' בס"ג בקי"ז וכ' בס' גט מקושר שבתב דבכה"ג בחתם עלמו אבי עזרי או אביעזר ואבולם קורין אותו אביעזר יש לכתוב אביהם אבי עזרי או הגאון כפי חתימתו דמתקרי אביעזר ע"כ: וע' בס"ח הבוכם מלהבה ח"ם סי' נב אות ד' הביא בשם רבו הגאון בעל נו"ב ז"ל בח' שהי' שמו זעליג וחזני העיר היו קורין לו לחור' בשם אבי עזרי ואחרי שלא נמלא בשום מקום ס"ח אז יעזר אז אבי העזרי אבל לא אבי עזרי יאות לכתוב בגב אבי העזרי ואין משגיחין בזה על חזני הזמן וכן נעשה הלכ' למעש' ע"ש: (שם) מהרן. (ר"מ ובסדר מהר"ם) כ' אם קורין אהרן בקמץ כותבין הכיומו. מ"בסו"ם בסו' מלבב' ח"ם ס"ם כ"ב העתיק שם מגליון הש"ש של הגאון מהר"ם פיעלס ז"ל וכתוב שם שעטו הלבה למעש' ובכסב בגב אהרן המכונה פרם בהסכמם הגאון ובעל נו"ב ז"ל וכן עבו אחריו הלבה למעש' ע"ש ובכ' כרם שלמה כתב שקיבל מהגאון

תשובה

מהר"ם קופר ז"ל שיש לכתוב אהרן בחלף בכוף עשום דלרה בח"ח הוא לשון הבלה ע"כ. (ובסו' מים חיים סי' י"ח נדפס שם בסו' הגאון מהרא"ז מרגליות וז"ל בכידון האשה שנאה להפגרם ובש אביה אהרן בפי כל ולא נודע שם עריכתו ועלייהו לתורה והחיתמתו יפה כיוונו שיש לכרוב אהרן כבד כאשר כתבתי בספרי ע"ג בכמה דוכתי ובסו"ם בים לפריס בענין אשה שמה יודים ובש מלאכן חכן וכן ראיתי בכ"ם מסובה מאחב' שנעשה מעשה בק' פרחג ובכתב בגב אהרן המכונ' אהרה וא"כ מסיעה דיש לכתוב דמתקרי אהרן ומזה נלמד דאם אין ידוע עיקר שמו יש לכתוב הכיכ' שהכל קורין בו וכני בחבי ואין לשקפק בדבר עכ"ל): (שם) אור מרגא.ע' בסו"ם מסו' מלבב' בם הביא בכם רבי' הגאון בעל נו"ב ז"ל בח' שהי' נק' פייס וכן חסם עלמו רק ל"ם עלה בשם אור מרגא והוהה אע"ג דלא נמלא בכוס קדר השמות כ"א אור מרגא בלא י' לככוף עכ"ז יש לכתוב אורי מרגא ביו"ד וכן עשו אחריו הלבה למעש' ע"ש (לבאוהה ל"ע ממ"ש לעיל ב ס אבי עזרי ויש לחלק) ועי' בס"ג בס' דבכתב"ג שמשו אורי מרגא יש לכותבו בשני מיבות ובשיעה אחם ע"ש: (שם) אליהו . ואם מוסם עלמו אליה ורשימה עליו כו' ע בשם

למורה

דף סה ולא נזכר מדברי הה"כ שם ע"ש בזה ובסו"ם בבו' מאהב' מ"א סי' נב בחב בשם הגו"כ שיש לכתוב אביעזר או אבי אביעזר אבל לא אבי עזרי:(שם בחבי שלום). כ"ב ע' כ"ב דף ס"ה בדשב"ם שמעון בן אבטילמוס כך פיר"ש ראינו מוכן ובסו"ם שם בחב דפי' הגי' בש"ם בן אבשלום וע"ז בחב בשם ר"ח דגרס' אבטילמוס משום דאבשלום לא מסקינן בשמיה ע"ש אבל ל"ע דבריהם דף ז' ובמגילה י"ד הגי' בן אבשלום והגאון מוהר"ר ליין שם ושם אבשלום והס"ה לא הרגיש בזה ובקדר הדורות לום ס' הביא שמעון בן אבשלום אבל לא ביין מקום ובאמת שבל"ל המוכר הביא אבל בשם אבשלום ע"ש בן אבטילמוס ע"כ לא ידע מקומה ומהסימא שהוא בעלמו הביא אח"כ אך דשמעון בן אבטילמוס ס' המוכר הביא

מלה דכותבי אפ"פ שרוב פיעלא הוא מפלטיאל דהא כותבי שאלתיאל המ' אייזק יצחק אע"פ שרוב אייזק כיתוי ליצחק ש"מ דלא תליא ברוב מיהו י"ל פיעלא פלטיאל שאני דשמו נגלא בפלטיאל כמ"ש ביצחק אילק ואליעזר ליזר והרב בעל דמשק אליעזר וכמ"מ כפקו דכותבי פלטיאל המ' פיעלא וכן מיקר . מיהו נראה במקום דאין קורין כלל לפיעלא מלימלך מ"ל לכתוב פלטיאל המ' פיעלא כמ"ש בהות וי"ד ביפקל מליקוס . מליעזר מלינו בקרא עם יו"ד אחר הלמ"ד ומלינו בלא יו"ד והם שי שמות ותליא בקבלה איך שמו . ורוב ליזר ביו"ד שמו הקודם הוא מליעזר ומ"ל לכתוב הכיתוי *) ליזר . ורוב לאזר בחלף שם הקודם שלו מלעזר בלא יו"ד ומ"ל לכתוב הכיתוי לאזר אמ"כ כשהו' נקרא ליזר ביו"ד ושמו הקודם שלו הוא מלעזר בלא יו"ד אז כותבי הכיתוי וכן לפיפוך . והא דאין כותבי לאזר לאלעזר אף מ"ג דיש לאלעזר כיתוי ליפמן וכתבתי כל שיש לשם הקודם כיתוי אחר כותבי הכיתוי שאני אליעזר לאזר דשם אחר הוא ממש וכ"כ כ"ש בשם מהרש"ל:(לזן) כיתוי לאלעזר בלא יו"ד וכותבי הכיתוי ד"מ ולכוס וס"ש בשם מהר"י חיות ועיין עוד בהות למ"ד : (אליעזר) המ' (ליזרמן) המ' (בוקש) המ' (פאכוני) המ' (פייבש) המ' (ליפמן) וכל שכתבתי סתם הכיתוי כותבי הכיתוי אמ"כ דכתבתי בפי' דאין כותבי הכיתוי . כתב בע"ז מ' היה מותם אליעזר ביו"ד ועלה לפ"ת בלא יו"ד והוא לא ידע למה היה מותם את עצמו ביו"ד ופסק דיש ליזן אחר שמו שעולה לפ"ת : (אליקים) בשתי יודין המ' (נוליק) רש"ל ובפ"מ וכ"ש וס"ש . ושם נוליק עיין בהות גימל . אליקים המ' (נולן) המ' (נמן) . המ' (ויבלין) . המ' (זלמן) המ' (ליוות) . המ' (אלחשטחש) : (אליציב) בשתי יודין : (אלכסנדרי) כ"כ בסתם אמ"כ דיש לו קבלה לכתוב אלכסנדר לו שתתם את עצמו כך לו שעלה לפ"ת כך כמ"ש לעיל בשם אלי . ובפ"מ כתב במדיות אלו כותבים בסתם בלא יו"ד . ואין לריך לכתוב המ' (סענדרלא) לו המ' (סענדר) כ"כ רש"ל וכן אין לריך לכתוב המ' (סענדרמן) דכל דמקלר ברחשו אין נפקיח' אם מלריך בסופו ד"מ לכן אין לריך לכתוב (משה) המ' (מושמן) : (אלנפן אליפן) יש ליזן אחר חתימתו לו אחר הקבלה שלו כמ"ש בשם אלעזר ס"ש . (אלקנה) בה"ת ואין לריך לכתוב המ' [קנה] כ"ש . גם אין לריך לכתוב המ' (אליקא) ס"ש : (אנגיל) שם האיש ס"ש . (אפרים) המ' נימפיל המ' (נימפענס) ועי' אות גימל. (אלג) אם הוא בד"ה ואם כיתוי שלו (איגל) ביו"ד ויש לו קבלה בשם מובסק שלו (אלג) בלא יו"ד כותבי רק (אלג) אבל אם אין לו קבלה אלא כך עלה לפ"ת כותבים איגל דהא ע"פ הדין הכיתוי לבד כשר אם כן אפילו אם היה שמו מובסק אלג כשר הגם בשכותבי איגל ביו"ד דהוא כיתוי שלו אבל אם יכתוב אלג בלא יו"ד יש לחוש שמא שמו הקודם הוא יאלסק מ"ה כיתוי שלו איגל ומה שעולים פ"ת אלג הוא בטעות כ"כ רש"ל.וכמ"ש בני אבשלו' יש לכתוב אלג המ' איגל כיון דידע בקבלה בשמו אלג וקורין אותו איגל : (אקסילראד) כותבים בחד תיבה כ"כ בס"ש וס"מ . וכתב בע"ז דכותבים אקסיל ראט המ' בענדיט . וליתא אלא כותבי דמתקרי בענדט כיון דשי השמו' הם שמות של לעז ואין כותבי הסכונה אלא אם שם שלו שם הקודם אז הוי שם הלעז הכיתוי בעלמא אבל אם שניה' שון כותבי **)דמתקרי כ"כ בס"ש וכ"כ בתשו' מהר"מ מלובלין סי' ל"ט.ושם בענדיט עי' בהות ב'.אקסילראד דמתקרי איגל ס"מ . ומסתמא כותבי (אקסיל ראד) . ולם אמר שרגיל לחתום אקסיל רד או אקסיל בשי"ן או רדא או אכסיל בכף הולכים אחר חתימתו . (אשקר) שם איש (אשר) המ' (אנשיל ומסתמא' כותבי אנשיל ביו"ד אחר השי"ן (אשר) המ' (מוקיל) המ' (זעליקמן) המ' (מנוחל). (אפרים) המ' (אפרשקא) . ס"מ . (אשתרוק) שם האיש וכותבי' בתיו וקוף כאשר כתוב כאן ס"ש . (אלז ביטא) ע"ש זה בהות גימל . (איגל מיזא איזק מיסק) כיתוי ליצחק ויש לכתוב הכיתוים אלו אבל איצחק הוא קיצור השם מיצחק ומ"ל לכתוב הקיצור השם . (אקסיל ראד) כ' בס"מ דב תבי' מסתמא' בכ"ף ובע"ז כתב בקוף ובס"ש כתב דתליא בעבע' דיש מקומות דמבע' שלהם כ"ף רפויה לפ"ז לדידן דאין קורין רפה יש לכתוב בקוף וכ"כ הרב בעל דמשק אליעזר ואם יודעים חתימתו כתבתי בסמוך דבולכי' אחר חתימתו :

אות ב

(בנימן) חסר יו"ד אחר המ"ם כ"ם בת"ה וכ"ם בש"ע ומהרש"ל ובד"מ כתבו דכותבי' מלא יו"ד אחר המ"ם . ופסק בס"ש לכתבלה יש לכתיב מלא דהא קי"ל אפילו מה שרחוי להיות חסר וכתב מלא כשר כיון דמבטא הוא כאלו כתיב מלא בעי' הוכחה לזה וכס"ש לעיל ס"ק יפ. וכות.יש איכל סיכל בכ"ף ולא בחי"ת וכן בכל תיבה שיש ספק אם לכתוב חי"ת או כ"ף בפופה ספני שיש סדיונות שקורין חי"ת כמו ה"א בגון תאשכנזי' כ"כ ת"ה שם : אלחנן הסכונה' בדלקיל שהוא שם בס"ע. אליקים בשני יודין' חנן איזק הסכונה אייזק לפי שיש אייזק שהוא כיתוי לשם שאלתיאל כ"כ בגל' סדר נתפין ובסדר נתפין בתכן' הסכונה זקלין וכן שאר שמות אש"נ דהביא עוד דעות דא"צ אלא בסמוס שקורים לס"ת מי ששמו אייזק ס"ם נלע"ד להחסיר לכתבו בסרם בעיר גדולה שאין בקיאין בשמות בני העיר. וכן מצאתי בהג"ה סדר נפ וז"ל ראיתי נפ שניתן לפני סהר"ם כתוב בו יצחק הסכונה אייזיק: אבלי שהוא כיתוי לאברהם א"צ הסכונה ואין לחוש לשם אבא דלא מצינו שיה' זה כיתוי לאבא: אלעזר. מעשה בא לידי בא' שהי' שמו אלעזר וכך היו קוראים אותו לס"ת בשם אלעזר ר"ן שחתם עצמו אליעזר ושאלתיו לסה חותם כך אני חתם מנעוריי ולא ידע שום מעם אסרתי ראין לרשניה בחתימתו כלל ואע"ג דחתימתו מהני בפי' זה בכסה דוכתי היינו בסקום שיש איזה ספק יתברר ע"י החתימה אותו הספק משא"כ כאן דשמו מבורר אלעזר רק שרוא משתבש לחתום אליעזר לא אזלי' בתר מנוחו בחתימה אלא בתר הבירורדקריאת ס"ת ובין הבריות הוא עיקר וחתימתו אינו בכלל קריאה לסכתב בשביל זה דמתקרי : אברהם . עבריל לי' רס"א דהוא קיצור השם ראיתי בסדר נתפין שמעתי בשם מהר"ר אנשיל היבא שיש ב' הברות שהכינויין דומין לה"ק א"צ לכתוב הכינויין כגון אברהם עברלן וכה"נ ואני ראיתי גם שכתב מוה' מאיר מאזים שכ' בו אברהם הסכונה לבדו ול"ל שצריך לכתוב אברהם הסכונה עברלן דהא הברת הס"ם של אברהם אינה בשל עברלן עכ"ל ונראה דלא קי"ל כן דהא ביצ"ק חקין מודי כ"ע דהוא קיצ"ר השם והברת צריק לא ניכרת בחקין אלא די בסה שיש הברה אחת בעיקר התיבה. אבשיל ראד הסכונה בענד פ כן הוא בהג"ה בסדר גם בשם מהר"ם יהה: אלעזר הסכונה לון. אלכסנדר סענדר והוא קיצור שם. מהרי"ו. בגיסן חסר יו"ד תרא בהג"ה בסדר נתפין ז"ל מצאתי בקיבוץ שא' מהגדולים כתב שמהרי"ל בסל בדיקבר ע"כ נראה להחסיר אף שמהרא"ל כ' שיש לכתבו חסר ושוב מצאנו ברשת מהר"ש דלא מצינו בב' יודי"ן אלא בחושן ובלי דה וצ"ע עכ"ל נראה מזה דאם כ' בגיסן מלא דלא מהדרינן עובדא אפי' אם לא ניתן הגם עדיין. (בינוש) נראה דיש לכתוב בגיסין הסכונה בינוש ולא הוה קיצור השם ונרא דפי' סקלוניסום הסכ נה קלסן שזכרנו בס"ק יז אבל אם מכנין אותו בינא הוא ודאי קיצור השם וא"צ לכתוב אלא בגיסן ושם בינא יהיה באל"ף בסוף דהא אינו אלא כינוי ואין שם זה עצמו לשון קודש. בילא באל"ף בסוף

פתחי

כאה נסטו' סב יפקב ס' לד ונסטו' סנו' מ"ח מ' קכ"ח ונסטו' נו"ב מ' ל' והוכח דבריהם בס' מ"ג מקל"ח מ"ב ומ' בס' שמוש' ס"ק יט מתכיים לדעת הסב יעקב ע"ש ומ' בס' נפ מקוטר בזה (ובפאו' הסם ס מר הא"מ מ' מ' כ"ח כ' וז"ל עובדא הי' פה לאחר שגירש ושם חכיו חליים ולריכין ג' ניסין אחר חליהו בו"ו והב' בלא ו' והראשון בו"ו עיקר כיון דרוב חליה דקרא בו"ו ובקפרו חליה אצא שיר מחכי המחבר ולריכים הרחיק חליה בלא ו' לכן הבכמתי ליפן נפ הא' בלא ו' והוא העיקר והב' בו' ו הלעמיד זה לפני מו"ה הגאון דק' מוזא וקלקיה עכ"ל ושם בס' כ"ו מזכר עוד עובדא זו ומבייש אמ"ז הראוני בנו"ב מ' ל' ג"כ החליש כן ומכ"ש הכ' דאיכה מעמא הכ"ל ס"ש): ועי' עוד בס' מ"ג לקמן נלקוטי מעוס עירוס ונהרום ס"ק יג שראה נפ הכיפן לפני הגאון דק' פס"מ והי' כתוב בו פס פאמה למלה בם אליהו דמקרי חליה והוא ז"ל כתב דאפשר שהי' הפיון שעלה לס"ם בשם אליהו וכך הי' שמו מעריפה אך נחתימה הי' מוסם חליה ונם בקריאה' אלא נעשה נם שם חליה עיקר וכתב"ג עפיר יש לכתוב אליהו דמקרי חליה כו' עש"ה ועי' בהפו' מים חיים פ' סב ובסי' קנ אות יב מענין זה) : (פס) אלני כיתוי לאברהם כו'. ע' נס' נים מאיר בס' קכד פפ"ו מעמעה בה לידו בא' שהי' נקרא אברם ושם הקודש הי' אברהם ובכל נגב בעטעליק ומכ"ש אם הוא חיסם כן ולע"ע עב ל. (ע' בחבו' ח"ם אה"ע מ"ב כ' כ"ד ע"ד אחר המכונה לומר שהוא קילור נמי מן מנשה ונם בזה יוכל להיות פשוט קילור מלבלבוס שמבואר בס"ם המקר' בשמים כו' ע"ש ובכ' ע"ב ב וס"ק ל"ז הפיב עליו דאיכו דומה לאנחם מן דבקולא בכיתם כלל מיהא אבוא כיתוי לאבלאוס כו' ופשיטא דהוי כאבלי אברל וכיולא בשוה קילור הבם מלבלבוס ר"ל לבוסבו מיהו אם כ' המכונה אבים לא הבפיד בשאר קילור הבסלך מה שברל' מדבריו לבסוב אבם בלא ו' אין נלע"ד אלא יש לבסוב לבוב בוא"ו כו' ע"ש ועי' בשו"ם מאמר מרדכי ס"ם ס"ו הבלא דבריו וכ' דבפעיין ירמה שאין בדבריו כדי הבב יד בל כך על הב"מ הכ"ל ודעמו לבסוב אבם מבר ומ"ו כיון שאינו נרגש נמבטא כו' ע"כ ועפ"ש לקמן אות (פס) אלימלך. ע' בס"ג מקל"ז דאם נקרא נפ"כ מלך מ"ל לבסוב הכינוי מלך דקילור הבם הוא ובמקום דאיכא עוד אחר בבוהבין הכנוי לפי' יש לבסוב דמקרי מלך ולא המכונה ע"ש. ובמה מ"ש דקילור הבם הוא לפרש לעיקר הבם אלימלך נסכנוי אחר מ"מ כיון דקילור הבם מלך אינו מובלע בעיקר הבם מ"ל לבוסבו מלם ס"ש בבלים אום ר' ע"ש. אך לבסי ל"ש דאפשר שזה דומה לאלחנן אבן שבבב הרמ"ל לעיל סעיף ט"ו דבוסבין כיון שהוא בם בפני עלמו ואחר שב' הרמ"ל ז"ל בם דאם דולה לבסוב קילור הבם אינו מזיק אי"כ כאן דאיכא נמי בפס שמא הוא בם בפני עלמו יוכר נראה דבכון לבוסבו . עוב הגיע לידי פו"ם אחרים יהודה הביא בם בפי' ר' נאחד שהי' נקרא נפ"כ מלך ואחיתמו ועלייסו לה ר' הוא אלימלך ובכבב נגב אלימלך המכונה מלך. ובכבב על זה הקם נמנום קא מזיגא דאל"ל דמקרי מלך דו' ע"ש אבמע הקם שמעבה בבוסבו הכינוי ולך. אמנם מ"ש הקם נמנום הא מזיגא כו' לבאורה הוא נמנום גדול דלעבם הרמ"ח בחסונה פ' מ"ד ולדעם הכ"ח הובא בנ"ם כ"ק מד אם כ' המכוי' במקום דהולל"ל דמקרי הגם מבול ול"ע : (פס) בסב נע"ז מ' הי' מוסם אליעזר כו' ופסק דיש ליבך אחר שמו שעולה לכ"ם. ע' בע"ז דמיירי בהי' נ"כ שמו בפ"כ לאחר ולא ידע מעם למה מוסם עצמו לאליעזר רק הסיב שבך מוסם מנעוריו ופיז בסב דאין להבניח בה. ומהו דלא מהני החמיע' רק לבבר הבסק משא"כ כאן דשמו מבורר אלעזר רק שהוא משבבש לחסום ול' עזר לא אזלינן בסר שעבוה בחמיעה דקריאם ס"ם וכין הבריות עיקר והחמיעה אינה בכלל קריאה לחבריב בבבול אם דמקרי עכ"ל ועיין בע"ג לעיל ס"ק ל"ה דבריהם מדברי מבבבפק בבינוש הע"ז מי' ר"ל ש"ל לבסוב דמקרי בבבול החמיעה בהיים, בבעום אבל אם נבבב ליבא קבידא בזה אז דלא יסבן בלל לבסוב בזה דמקרי ודעמו נועה דלא נכון לבסוב דמקרי כי הלי' מינו קובל לפרש על החמיע' והביא דבן מעמא בשו"ם בב"י. עוד כ' בם בדרך אחר דלא אמר בס"ד אלא בבסוב בעעום אבל אם הי' שמו מעריפה בן בפיר יש לבסוב דמקרי כיון שהי' נקרא בן בעמה המילה ונם לא בבסקע שהרי מוסם עצמו בשם אם ס"ש ובאין ובס"ק מ' מעמע מבבבריו הבבמבו לדיבה בנ' מילוקים יש בזה אם מסם עצמו בעעום בך אין לבסוב דמקרי דלא נקרא בך וקפידא אינה בזה ואם הי' נקרא בן בעמה המילה אפיר דמי לבסוב דמקרי ואם נם מעריפה לא נקרא בן רק ע"מ לא מוסם בעעום אלא בבוונם אלא בבבבל אבבי מבבחמי וביולא בו יש לבם ב שני נעין אלא דבריעבד אם לא נהן רק נם אי בשם שנקרא בו עמה אין להקפיד ע"ש : ופ' בסבו' מ"ם מי' ד' בנם אם אבר לבבים בישראל שמואל הירן ובן אם בה עצמו אך לפורה ובב"ב נקרא שמואל לאיר אחר לבבים בנם ובבבים אם בדרי הע"ז ודברי הע"ז נקרא בבי מעבבר שמוש אם בבבבל בבבבל אם בבבבל בבבבל בבבבל

הסם מבורר במקרא נס לא מצינו שם כינוי לשם אחר מ"ה דינו כקילור השם מברכי' אז ברוך וא"ל לכתוב שם ברכה אפ"נ ברכה יותר ארוך מברוך מ"מ אין קפידא בזה כמו אבל מינה כ"כ מברש"ל וכ"כ לפיל בשם ר"מ. (ברכי') בלא וא"ו בסוף שם הוא בקרא ואם קורין אותו (ברוך) ופולה לפ"ת בשם (ברכי') כותבים ברכי' דמתקרי ברוך ולא אומרים שהוא קילור השם שהרי גם ברוך הוא שם בפני עצמו שם: (ברדלא) הכל תיבה א' ושמות אמוראי' הוא ס"ם דף סח · (בודין) כינוי לדוד ס"מ: (בוגם) (בוגמא) כינוי לבנימן ולשמחה ובמדינות אלו כותבים (בוגמה) באלף (בוגפע) (בוגפע) דוקא אם קורין בפ"א דגושה אבל אם קורין רפה יש לכתוב (בוגווע) במדינות אלו · שם (בוקים) כינוי לאלעזר ומשתמש כותבי' ביו"ד אחר הקו"ף · (בגפע) כינוי ליום טוב · (בפר) כינוי (לדוב) או (ליעסכר): (בפריל) ביו"ד אחר הרי"ם משתמש. (בפרכן) (בערמן) (ברך) הבי"ת והרי"ם בלי"י והוא כמו (לברכי') ויש לכתוב (ברכי') דמתקרי (ברך) ס"מ. (בעי) שם ישראל אבל באמצע שם עבד

תוספות ניטין דף יא וס"ם באות ש"ן:

ג

(גד) ויש לו כינוי (גדיל) בפת"ח ויש לכתוב הכינוי ומשתמש כותבי' ביו"ד אחר הדלי"ת. וכן כותבין המ' (נעדיל) ביו"ד משתמש אז המ' (גדליה) אבל א"ל לכתוב המ' (גאדיל) בקמץ ס"מ. (גדליהו) בוא"ו בסוף אם לא שאומר דשמו הוא גדליה בלא וא"ו ש"ם סי' קכ"ט וכ"כ בלבוש וס"מ · אבל מברש"ל וז"מ כתבו משתמש כותבים גדליה בלא וא"ו. וכבל ר"א כתב יש לו ליתן שני ניטין בא' כותבי' גדליהו בוא"ו ובא' כותבים בלא וא"ו. וכבו"ז מדמה דין זה לשם חזקיה דכותבי' לכתחלה בלא וא"ו משום דלא גרע מכינוי דשם חזקיה בלא וא"ו הוי כינוי לשם חזקיהו בוא"ו כן ה"ל אמרי' גדליה בלא וא"ו הוא כינוי לשם גדליהו בוא"ו. ויש לדחות כי בחזקיה עיקר הטעם הוא מדמצינו שם חזקיה בש"ם בלא וא"ו אמרי' מדתפסו בש"ם בלא וא"ו כותבי' נ"כ בלא וא"ו ממ"נ אם שמות אמוראים הוא בלא וא"ו משתמש מסקינן על שמם, וא"ת בש"ם מקלר מ"מ מדתפסו בש"ם השם בלא וא"ו הוי כינוי לשם בוא"ו וכל זה לא שייך בשם גדליה דלא מצינו דתפסו בש"ם בלא וא"ו ואם חתם את עצמו גדלי' ורשימה על ביו"ד כתבתי לעיל ואין לסמך בשם גדליה באל"ף ולף אם רוב בני אדם חותמים את עצמן באלף אין להסתפק בזה ומה שחותמי' כן אינו אלא כדי שלא לכתוב השם שמא יזרקהו (שם בשם בעל ד"מ) · ואם הבעל חיתם את עצמו באל"ף הולכים בזה אחר חתימתו כמ"ש בשם מתתיה מיהו בריפב"ד אם כ' באל"ף כאשר הוא חתום כשר ולא כמ"ז שהפריז על מידותיו וכ' אם חתם את עצמו באל"ף וכ' בגנו בה"א הוי שינוי השם והלא ולתא. (גדליה) המ' (נעדיל) או (גדיל) מברש"ל (גדליה) המ' (גבורשמין) המ' (גדיס) ס"ש (גאפליב) כן יש לכתוב בסולין מפני שקורין הנימל בקמץ ובסוף הבי"ת דגושה · ואם יש מקום שקורין הגימ"ל בחולים יש לכתוב (ג טליב) בוא"ו אחר הגימ"ל. ויש כותבי' (יס) ויש כותבים (ליס) ותליה במבטא ושם זה הוא כינוי (לידידי) או (להוביי) ס"מ ובבל ד"א כ' בשנקרא לפ"ת (ידידיה) יש לכתוב גאפליב והיינו פי' של ידידיה אוהב אלקים וממילא נשמע אם פולה לפ"ת בשם אהובי' יש לכתוב גופליב בוא"ו והיינו אוהב טוב ומה שכותבים ליף כ' בש"ם משום דיש קורין לאוהב ליף: (גוטקינד) בחד היבה ולא גוטא קינד [מברש"ל] משום דא"ל לכתובא"ליף בסוף אלא בשמות שהם דגש כיון יוטא אז בילא כמ"ש במהרי"ל לכן בשכותבים גוטא לבד כותבין אל"ף בסוף אבל בשכותבים גוט קינד אין כותבין אל"ף ס"ם. (גוס קינד) הוא כינוי לטוביה ס"מ: (גוטמן) תיבה אחד והוא ג"כ כינוי לטוביה. שם: (גרוסם) כינוי לשמואל (גרוסמן) כינוי לגדליה וכתב שם במדינות שקורין בפי' גרוסמן כותבים בפי"ן ובמדינות אלו כותבים בסמ"ך (גטן) כינוי לאליקים וכן גפטליק וכ' בס"מ שכותבים גפטליק ביו"ד אחר הלמ"ד. וכן (גולטליה) ג"כ משתמש ביו"ד אבל (גולקה) מכתמש בלא יו"ד והוא ג"כ כינוי לאליקים. (גולל גולגלא) משתמש באלף אם לא בדותקים הלמד בחירק אז כותבים ביוד בסוף (גולגי) והוא ג"כ כינוי לאליקים: (גימסל) בלא יוד אחר הס"א כ"כ בש"ם וס"מ אבל גומסיל כותבים יו"ד אחר הס"א והוא כינוי למרדכי. (גומסליין) ג"כ כינוי למרדכי שם. (גומפלין) כינוי (לאורי ולמרדכי) ס"ם. (וכן גומא גיליבי) אם ידוע בחותם את פלמו בנ' יודין כותבין כך ומשתמש כותבי' בכ' יודין ס"ם (גמלין) המ' (אלגיטא): (גניבא) אלף בסוף (גרשם) במ"ם כותבי' הסר וא"ו אחר השין כן כתוב בתורה גרשם בן משה. (גרשון) בוא"ן כותבים מלא וא"ו אחר השין וכן כתוב גרשון בן לוי והם שני שמות ואם שינה וכת' מ"ם במקו' וא"ן אז להיפוך לא הוי גע כלל ואלא כ"כ מהרי"א בכתביו סי' י"ד אפ"נ דגון ומ"ם מתחלפים מ"מ כאן כיון דהם תרי שמות הוי שינוי השם אפ"נ דאותיות מתחלפו' כ"כ מהרי"ש ואם שינה וכתב גרשום במם מלא ואו לא גרשן בנון חסר וא"ו כשר כיון במבטא הוא כאלו היה ראיה אם מ' סידר גע וכתב גרשון בנון אז בא"ם ואח"כ הפיד שכך הגידו לו שמשו כך הוא לימו נאמן דקיל ת"ח המורה וכא לאחר המפסה אין שומעין לו. רש"ל. מיהו אם הוא מלאה דעבידא לגלויי נאמן כמ"ם בש"ם כיבמות ס"ם. ובחשו בן שמון סי' ל' כ' בשם מהריב"ל דמדייק מזה שמשה דגרשון וגרשם מצינו בקרא דהם תרי שמות מ"ם הוי שינוי אבל אם בקרא תרי שמות דאי' דהם תרי אמרי' דשם הוא כמו גרשם בנמס אפ"נ דיכר במבטא השינוי מ"מ היה כשר ואמרי' בהוא אמרי' דהוי שם בנון חסר וא"ו אם נאמר אם אנחנו סכנים בלא ו' מה שנכתב בו' נ"כ כועיל הכנוי וכשר דמה לי שאנחנו מכנין אותו כן או השם א"כ יפה ויפה הביא הש"ן ראיה מחזקיה ולא דמי לאליה ואליהו אע"ג שקוראין אותו אליה בלא ו' כותבין לכתחל' בוא"ו דהתם כיון דרוב הנשצא בו' אזלי' בתרי' ואינו מועיל בזה שאנו קוראין אותו כך דהא אין לנו ראיה בש"ם שיועיל כינוי שלנו נגד רוב הנ: צא בו בשא"כ כאן. אח"ז כתב הב"ש ולא כמ"ז שהפריז על מידותיו וכתב אם נדליה חתם עצמו באל"ף וכתב בגם בה"א בסול דהוי שנוי השם ותצא וכ"כ הב"ש באות ב' ובאות י' ובאות מ' בשמו ולא נמצא זה כלל בס' פ"ז רק בסעיף י"ד מזכיר שהניח לכתחל' לחתום עד שיר' שמו

פתחי

אליה שאמור בזוהר שהוא על שם אליה ונם אפילו אם היה משפט השם אליה בא' הלא אם כתב ה' נמקום ה' כשר ע"כ הוריתי להכתפק בשם אליה בנד וכה' לכפוף וכה"נ במי שנקרא אלול. אלא נודע לו שם אחר כולל אזי אין לכתוב רק השם שנקרא בו בפי כל ומכ"ש אר בש"ם בש"כ לוח ב' נגי ברה באתרקה כו' עכ"ל ס"ם ועת"ש לקמן בכללים אות ס"): ברכיה דמתקרי ברך ע' נע"ג ס"ק כ"מ דאם אותם ח"ע ביריך ביוד יש לכתוב כן ואם א"י המימון יש לכתוב בלא יו"ד בכתוב בהורה ע"ם. ובכ' נע מקושר דעמו דמן הכשם יש לכתוב ביוד אם אינו שמוהם בלא יוד וכ' דגם בזה נ"ע כיון דבתכיבן דמתקרי אם עצמו דוחקין ביוד כמו ביבם כו' ע"ש: וכבוד הרב הגאון מוהר"י העשיל מבכזני ז"ל מב"ד ק"ק לובלין כתב אלי בתכתב אחד וז"ל למרחי להודיע לידידי אם אחר דשמתי בגליון העיב ניטין בשמות ברכיה דמתקרי ברך וכ' הע"ג אם אם מוהם ביוד יש לילך אחר מהימנו ורשמתי על הגליון בזה"ל בלע"ד אם מוהם עצמו ביוד יש לכתוב ביריך דמתקרי ברכיה והוא מבוא דמ"ש בב"ם דמתקרי ברך אף אם בכ' מקודם בהוא כינוי והו"ל לכתוב המכונה ל"ל מבוא דברך הוא לשון הכתוב ברך אם הבכם וכה"נ ע"כ לא יתכן לכתוב עליו המכונה משא"כ בכבוהבין ביריך ביו"ד אבל מלינו כן בספוק א"כ יש קפק אם לכתוב דמתקרי אז המכונה ובכן נכון לכתוב ביריך דמתקרי ברכיה דזה לא ריכבה לן רק כותבין הכינוי מקודם כמ"ש האחרונים נבי משה ליב וכן הוריתי למשה עכ"ל ועי' לקמן אות ס' נבי בם שעיה:

אות ג

גדליהו. ובעל ד"א כתב דיש ליתן ב' ניטין בא' כותבין גדליהו בוא"ו ובא' כותבים בלא ו' כו' (עי' בתבונה מהם כופר ח"ב כ' כ"ה סב' וז"ל ובשבא לפניהו שם גדליה ובהבהו שני ניטין הקדמונו שם גדליה בשם גדליהו וכדעם הע"ז ואע"ג בהב"ם נחלק עליו יפה דהה המגיה לב"ז אם כל דברי ב"ש וכן הבכים בב' בים מאיר בו' עכ"ל ועי' בב' נע מקושר): נומפיל. עי' בסבו' בו"ב הביינא ס"ם קי"ח בחבי המגרש ששמו מרדכי והכינוי שלו נימפיל לך ממנם שהיה מעונדי עבודה משא בכפף דגילין לקרוהו נומפלי לפי' בפניו ובשם נומפלי יש בפק אם קורין לוהו נומפלי או נימפלי וכן יש בפק אם לכתוב יוד אחר הפ' אז לא ובהב כיון שבשם קנטות הזה יש לו כמה ספיקות ואינו אם רק בשם המגרש לא יזכיר שם קטנות כלל ויכתוב רק בן מרדכי המכונה נומפיל ב"ש ועת"ש לקמן בכללי השמות אות ו': שם גרשם. ע' בנע מקושר מזה בחריכים: שם ולם מכם אחד כדרגע כו'. ע' בנע מקושר שמעה על זה גם בע"ג אות כ"ו בסב נראה אפשר דלא קאמר אלא בנווני דמיירי הבם שהמגרש וגם אחיו היו מכוונקים ואינא קלא דגלים לדבר אלא לאחינו כו' ע"ש ועי' בשמות גדים אחרים כיון ב"ש אם בע"ד בדברי בב"ש אלו ובסב בסוף ז"ל

(אות ג') שם גרשם. נ"ב. ע' בריאות פ' בסיב גרשום בו"ו ובע"ש בשם גרשון שבתב דמ"ם ונון מתחלפים מ"מ הוי שינוי בשם ועיין ביאיו ובסב בסוף אם אם אם אם בדעלנ"ש שמרלמ"ר ובנ"ם ס' בב"ב ס"ק ח' ובפ' בב"ם ס"ק נ':

טורי

מקצר יהא כן והוה בחניכה וכשר א"כ גם בגדליה שייך שם"נ זה אם נק' שמו על שם גדליה הכתוב בקרא בלא ו' א"כ שפיר יש לכתוב בלא ו' ואף אח"ל בשם גדליה בא"ו ס"ם כיון דאנן קוראין אותו גדליה בלא ו' הוה בחניכ' וכשר דמה לי אם הש"ם מכנה אותו כן או אנחנו מכנין אותו כן דאמו מה דש"ם מכנה אותו עדיפא מסה שאנחנו מכנין אותו בפרש אם מצינו כנוי בזה בש"ם דמה שנכתב בוא"ו מכנין בלא ו' דבשלטא הת"ה הוכרח להביא ראיה מהש"ם דמצינו שם כן חזקיה בלא ו' דבלא"ה לא הי' יכול לוסר מש"נ אם שם חזקיה עיקר כותבים שפיר בלא ו' ואם חזקיהו בוא"ו עיקר כיון שאנחנו קוראים אותו חזקיה בלא ו' הוי כבינוי וכשר דהייתי אומר מנ"ל דזה הוי כינוי כלל מה שאנחנו קוראין אותו כן לכן הוכרח להביא מהש"ם דהוי כנוי כיון דהש"ם מכנה אותו כן אבל אחר שמצינו בש"ם כינוי כזה דמה שכתב בו' מכנין בלא ו' וא"כ ה"ת אם גם אנחנו מכנים בלא ו' מה שנכתב בו' נ"כ כועיל הכנוי וכשר דמה לי שאנחנו מכנין אותו כן או הש"ם א"כ יפה ויפה הביא הש"ן ראיה מחזקיה ולא דמי לאליה ואליהו אע"ג שקוראין אותו אליה בלא ו' כותבין לכתחל' בוא"ו דהתם כיון דרוב הנשצא בו' אזלי' בתרי' ואינו מועיל בזה שאנו קוראין אותו כך דהא אין לנו ראיה בש"ם שיועיל כינוי שלנו נגד רוב הנ: צא בו בשא"כ כאן. אח"ז כתב הב"ש ולא כמ"ז שהפריז על מידותיו וכתב אם נדליה חתם עצמו באל"ף וכתב בגם בה"א בסול דהוי שנוי השם ותצא וכ"כ הב"ש באות ב' ובאות י' ובאות מ' בשמו ולא נמצא זה כלל בס' פ"ז רק בסעיף י"ד מזכיר שהניח לכתחל' לחתום עד שיר' שמו

פתחי

אליה שאמור בזוהר שהוא על שם אליה ונם אפילו אם היה משפט השם אליה בא' הלא אם כתב ה' נמקום ה' כשר ע"כ הוריתי להכתפק בשם אליה בנד וכה' לכפוף וכה"נ במי שנקרא אלול. אלא נודע לו שם אחר כולל אזי אין לכתוב רק השם שנקרא בו בפי כל ומכ"ש אר בש"ם בש"כ לוח ב' נגי ברה באתרקה כו' עכ"ל ס"ם ועת"ש לקמן בכללים אות ס"): ברכיה דמתקרי ברך ע' נע"ג ס"ק כ"מ דאם אותם ח"ע ביריך ביוד יש לכתוב כן ואם א"י המימון יש לכתוב בלא יו"ד בכתוב בהורה ע"ם. ובכ' נע מקושר דעמו דמן הכשם יש לכתוב ביוד אם אינו שמוהם בלא יוד וכ' דגם בזה נ"ע כיון דבתכיבן דמתקרי אם עצמו דוחקין ביוד כמו ביבם כו' עכ"ל ס"ם ועת"ש לקמן בכללים אות ס"): ובכבוד הרב הגאון מוהר"י העשיל מבכזני ז"ל מב"ד ק"ק לובלין כתב אלי בתכתב אחד וז"ל למרחי להודיע לידידי אם אחר דשמתי בגליון העיב ניטין בשמות ברכיה דמתקרי ברך וכ' הע"ג אם אם מוהם ביוד יש לילך אחר מהימנו ורשמתי על הגליון בזה"ל בלע"ד אם מוהם עצמו ביוד יש לכתוב ביריך דמתקרי ברכיה והוא מבוא דמ"ש בב"ם דמתקרי ברך אף בכ' מקודם בהוא כינוי והו"ל לכתוב המכונה ל"ל מבוא דברך הוא לשון הכתוב ברך אם הבכם וכה"נ ע"כ לא יתכן לכתוב עליו המכונה משא"כ בכבוהבין ביריך ביו"ד אבל מלינו כן בספוק א"כ יש קפק אם לכתוב דמתקרי אז המכונה ובכן נכון לכתוב ביריך דמתקרי ברכיה דזה לא ריכבה לן רק כותבין הכינוי מקודם כמ"ש האחרונים נבי משה ליב וכן הוריתי למשה עכ"ל ועי' בתבונה מהם כופר ח"ב כ' כ"ה סב' וז"ל ובשבא לפניהו שם גדליה בשם גדליהו וכדעם הע"ז ואע"ג בהב"ם נחלק עליו יפה דהה המגיה לב"ז אם כל דברי ב"ש וכן הבכים בב' בים מאיר בו' עכ"ל ועי' בב' נע מקושר): נומפיל. עי' בסבו' בו"ב הביינא ס"ם קי"ח בחבי המגרש ששמו מרדכי והכינוי שלו נימפיל לך ממנם שהיה מעונדי עבודה משא בכפף דגילין לקרוהו נומפלי לפי' בפניו ובשם נומפלי יש בפק אם קורין לוהו נומפלי או נימפלי וכן יש בפק אם לכתוב יוד אחר הפ' אז לא ובהב כיון שבשם קנטות הזה יש לו כמה ספיקות ואינו אם רק בשם המגרש לא יזכיר שם קטנות כלל ויכתוב רק בן מרדכי המכונה נומפיל ב"ש ועת"ש לקמן בכללי השמות אות ו': שם גרשם. ע' בנע מקושר מזה בחריכים: שם ולם מכם אחד כדרגע כו'. ע' בנע מקושר שמעה על זה גם בע"ג אות כ"ו בסב נראה אפשר דלא קאמר אלא בנווני דמיירי הבם שהמגרש וגם אחיו היו מכוונקים ואינא קלא דגלים לדבר אלא לאחינו כו' ע"ש ועי' בשמות גדים אחרים כיון ב"ש אם בע"ד בדברי בב"ש אלו ובסב בסוף אם אם אם אם בדעלנ"ש שמרלמ"ר ובנ"ם ס' בב"ב ס"ק ח' ובפ' בב"ם ס"ק נ':

שי לתורה

(אות ג') שם גרשם. נ"ב. ע' בריאות פ' בסיב גרשום בו"ו ובע"ש בשם גרשון שבתב דמ"ם ונון מתחלפים מ"מ הוי שינוי בשם ועיין ביאיו ובסב בסוף אם אם אם אם בדעלנ"ש שמרלמ"ר ובנ"ם ס' בב"ב ס"ק ח' ובפ' בב"ם ס"ק נ':

אות ד

(דוד) חסר כמ"ש בס' תהלים אפ"נ בד"ה כתיב ביו"ד מ"מ אזלינן

אפי' אחר ספר תהלים שכתב דוד בפלמו כ"כ בת"ה סי' רלג ואם כתב אלא יו"ד כשר ואין להחזירו שאין כאן שינוי השם מברי"ט (דוד) המ' (דוקיא) המ' (דוקין) המכונה (סרעפיר) המ' (שפסיל) המ' (דומה). אבל א"ל לכתוב המ' (דאוידקיא). (דורטיט) כינוי (למשלם וליאחק) (דן) וא"ל לכת ב המ' (דעניל) אפ"ם שהוא אריכות השם דינו כקילור השם כמ"ש לפיל. ואם כתב בה"א כשר כמש"ל (הולקא) כינוי (ליהודה) וכן (הושמא) כ"ם. (הוגם) כינוי (ליהואש) ס"מ. (הוסף) כתב רש"ל שהוא שם במקרא וכל (הוסקא) בלרן רוסיא או (האשקא) פולין לפ"ת בשם (יהוסף) ואפשר שקבלם כך בידם כי מן הסקרא היה לקרות להם (הוסף) הפשר שסמכו פ"ם הסקוק (ויקרא משם להוסף יהוסף) וא"ל לכתוב (יהוסף) המ' (האשקא) כי קילור השם הוא להוסף וכבר כתבתי (דהוסף) הוא (יהוסף) רש"ל והכי' בש"ם דבריו וכתב בשם מהר"מ דכתבי' (יהוסף) המ' (האשקא) כתבתי היכא דפליגי אם כותבים הכינוי יש לכתוב הכינוי (הילמן) כינוי (לשמואל) ויש לכתוב ביו"ד אחר הה"ת במקום שקורין הה"ת בלי"י אבל במקום שקורין בסתמא לכתוב בלא יו"ד ס"מ. (הירן) כן יש לכתוב מסתמא ואם אומר שרגיל לחתום בפי"ן יש לכתוב (הפרן) בפי"ן והוא כינוי (לנפתלי). (הירלא) (הירלקא) כן יש לכתוב מסתמא אם לא שרגיל לחתום בפי"ן. והוא נ"כ כינוי (לנפתלי) (הירם) כינוי (לנפתלי) או (לנכי) (הנכין) כינוי (לשמואל) ס"ם (הענוך) בפי"ן וא"ו אחר הנון והוא כינוי (לחנוך) (הענדל) שם איש ושם אשה והוא כינוי (לשמואל) ויש לכתוב מסתמא בלא יו"ד אחר הדלי"ת ס"מ. (הנדיל) כינוי לשם (מנוח) ולשם שכתי ס"ם:

זהב

וואלק

גדליה ואשר שנתנו משפחתו לחתום באל"ף ואניחי לחתום באל"ף ראין אנו מקפידים אלא בשם הבעל אבל לא זכר כלל מבעל דאפי' בדיעבד אם ניחת תצא וגם באיזה מקומות כ' הב"ש נ"כ בסדר שמות בשם הא"ן מה שלא נמצא בס"ן כלל ויש מהם נמצא להיפך עבד"ה) (נאלדא) גנענדל נראה דאין לכתוב יו"ד בין נ' לנון ולא בין דלי"ת ללמ"ד ויתבאר בסמוך נבי זנ:ויל: גנגא בלא י' אח"ר ג' דהא אין מדנישים חירק תחת הגימל וכן נבי גנענדל כנ"ל. נוסמרכם בכ"ף כמ"ש באיבל. דוד בלא י' שכן הוא בכל התהלים ואע"ג דבדברי הימים כתיב הרבה פעמים ביו"ד אולי' בתר תהלים שדוד עצמו כתבו. דבורה פלא בוא"ן שכן הוא בדבורה הנביאה ואע"ג דדברה מינקת רבקה כתיב חסר ו' פ"ם אולי' בתר דנביא' ותו דכל שיש לנו לפרש שלא לפעות עדיף מפי ואם יכתוב חסר אפשר לפעות ולא לקרות בהולם וכן נ"ל בכל השמות לא מסכי' אם שנמצא . קרא חסר וכל שאפשר לפרש מפרשי' כיון דלא הוה שום שנוי שם ובלבוש כ' ול"ד לשם אליה ואליהו דיש שנוי בסבפא עכ"ל ודברו בפעות דהא גם אליה כשר דעבד בש"ם הוא עצמו בפעוף כ"ב. הילל פלא י' דאי' בפסורה ליה חסר משמע שמדינא צ"ל פלא. הונקא יהודא הסכונה הונקא צריך לכתוב דאע"פ שהיא ק צור השם מ"ם אין לו דמיון אלא טעם והיא כמו תיבה אחרת (הובש) יהואש הסכינה הובש כן הוא בהג"ה סדר ניפין (הירץ ע' בנפתלי העשל יהושע הסכונה העשל (וואלף) בב' ווין ובכלל גדול בש"ם רפ"א פעוף ג"ה שהולכין אחר ל' של אותו המקום ה"נ בזה אע"ג שיש מקומות אומרים וואלפא או וועלפין וכן בסדר ניפין הרבה נשים מעכליין

תשובה

ועכ"פ אני אומר דגם בדברי הב"ש לא מצינו כן רק בסורה אחד דלולא החשש דאחר מעשה היה נאמן דלפי' קרוב נאמן שכך שמו וזה אינו בהורם עדות אך מקבלא דלא משקר בעביד לגלויי וע"ז אינא קבלה להיפוך דאחר מעשה משקר והוא בקרא נגד בקרא אבל היכא דבעינן בכים פיעודו בכורה עדות לא נחמדו דאחר בחשש הקדר בחשש נגלי כו' עכ"ל ס"ם:

אות ה

הירם. עיין בסו"ם הסונה מהכנה מ"ח כי' כ"ב הפחיק שם מגליון ס"ע של הגאון מהר"ם פיסלש ז"ל שעשה הלכה למעשה בפי שהחם עלמו הרם בלא יוד ולעש"כ בחנו הירם ביוד וכן עשו אחריו הלכה למעשה כמה פעמים ע"ם. ועי' בסו"ם בים דוד פ' יו הביא שם דרב גדול אחד פירר ג"ם לשלחו לסיפקם ונתהכם לכתוב שם הירם כ' י"ן נזה הערה יען כי בפיפקם לוענין שם זה כך ומקום רבמיה הוא עיקר ומכו עליו הגאונים רבני פיפקם וקאלין ופקלוהו ושלרו הנגו בחזרה ע"ם. (ועי' בחסו' מ"ם מ"ב כ' כ"ה שבחב אחדות בחיבם נגו להרשל כן פ' הכה אחם כי הרשל אינו אלא שם קטנות ומ"ל לכתוב הירם המכונה הירשל כמו ביוסף יחסל הע"ג דכמעה פ' דיוסף מכ"ש הכא דליכא אלא הוספה ל' המורה על שם קטנות וכגי בלבי המכונה הירם ומ"מ כבר בל מעשה לידינו והכיאמו עמי הרבני' בד"ל אלא לכתוב הירם בלל אלא לבי המכונה הרשל ובלא יוד והעשם משום דבבל הפדרים מלאתי הירם בי ד ובלאורה נלאה דהיינו במדינת בולין שקורין שם זה בחיריק אבל במדינתינו קורין לדוהן הירם בחירק ובלאדם קורין הרם בפתח ומ"כ אם אינו חוסם עלמו ביוד היה לאחר לכתוב הרם בלא יוד בלל מה אעשה שמלאתי בם' מסונה שהכתב בשם הגאון מהר"ם פיסלש ז"ל דיש לכתוב הירם אפאם חוסם בלא יוד וכן נעשה מעשה והנה נעמה לא ידענא ומ"מ מי יבא אחרי הגאון הזה וכבר הורה זקן ובל שם הכתוב על כפר שוב אינו לעז והוה שפיר מוכח מסוכו כיון שבהפרקם פ"י הכפר שבך כותבין שם זה בנע ע"כ אין לנו לשנות אלא לכתוב הירם ביוד אבל זה שהיה שמו הרשל ולא חכם עלמו ביוד ושם זה לא נכתב בכ' ר"כמכמתי לכתוב לבי המכונה הרשל אבל אם היה חוסם עלמו הירשל ביוד הייתי כותב לבי המכונה הירם ומל"מ ושמע חכם ויוסיף לקח ע"ל והנה מה דכיים אבל אם היה חוסם עלמו הירשל כו'. מכסימם דבריו משמע דאפי' קורין אותו בלא יוד ואינו יודע ש"כ לעה לא נכתוב לבי המכונה הירשל וכי מה בין זה לשם בעריל או ועלקיל או ליגל ומש דבשם יאסל ח"ל לבתיב המכונה יאסל לף שקורין אותו בפניו בך היינו שכותבין שם המובהק יוסף ח"ל עוד לכתוב המכונה בשביל שם קטנות אזה דהבל יוסיפין דשם הד הוא ומה"ע מי אלו היו לריכין להזכיר שם הירם (כגון: שבמקום מתינה נקרא כך) לא היינו לריכין לכתוב עוד המכונה הירשל וכמ"ש הוא ז"ל בסחלם דבריו ולאם דבריו אמם שא"ל לכתיב המכונה בשביל שם קטנות אבל מוף דבריו אינו מבין למשם לנו

הגהות רעקיא

ח) בשבות חכמים ב"ש אות ו' ד"ם נדליהו דלא מצינו דחסבו. ב"כ בחסו' שאנם אני' ונקו' שחל בסב דשם מצינו בקרא לאני' בן בוסי בן נדליה והעלה לעיקר לכתוב נדליה בלא י'

אות ו

(ואלה) כימוי (ליהוסף ולאורשרגא וליסומתן ולשלמה) ס"ם וכותבים אלף לאחר הוא"ו אבל אין כותבים אלף בסופיכי לא כותבי אל"ף בכוף אלא בכמו' שהם דנוסי' כנו (יוטה בילא) במש"ל וכתב מהרש"ל לולי דמסתפינא מחברי היה נראה בפיני לכתוב במדינות פולין ורייסן בס"א אף היש לפעות ולקרות בדגש מ"מ הברת ל' אשכנז בארץ פולין ורייסן היא נסה ואינה כלל בוא"ו אלא שאומרים שוא"ו א' היא כמו ס"א רפויה ושתי ווי"ן הוא הברת וי"ו ממש מ"ה אפי' באשכנז אינו אלא בוי"ו א' אבל וואלף פיקר הברתו בוי"ו אפי' במדינות פולין ורייסן מ"ה פושטין אותה לגמרי רפויה בשתי ווין פכ"ל. ונמצא שם ואלק לא דמי לשאר שמות המשתנה לפי מבטא המדינה אבל שם ואלק כותבים בכל המדינות בחד וי"ו • וכתב בס"מ בשקורין הוי"ו בקמץ יש לכתוב אלף אחר הויו אבל במדינות אלו בקורין בשתה יש לכתוב ולק חסר אלף: [ופלקיל] אם רוב בני אדם קורין אותו כך אפי' בשניו ואינו מקפיד לפי אם המיפוט קורין אותו [ולק] יש לכתוב [ופלקיל] אבל אם הוא מקפיד אם קורין אותו כך בשניו ומריכים לקרותו [ולק] או [ולק] אפי' אם בכל קורין אותו שלא בשניו [ופלקיל] יש לכתוב כמו שקורין אותו בשניו [ס"מ] ומזה למד לכל שמות כיולא בזה כמו [ליב] או [ליבוש] [לוס לפמיל] ומהרש"ל מסיים בזה וכל זאת לכתחלה [ואלף] בג' ווין כמ"ש בסמוך והוא כימוי לזאב • ולבנימין. כי הש"ל מלאתי בנימין המ' (ואלכי) מהר"ם מינץ והיינו שרובא דעלמא קורין אותו כך בשניו והא שכתבו בחד ואי"ו היינו מפני שאינו סתומה בקריאתו כמו (וואלף) עכ"ל מיהו בהג"ה ס"פ קכט כתב בשתי ווין וכ"כ כל האחרוני וכתב בס"מ [וואלבליין] כן יש לכתוב במדינות שקורין אותו בכי"ת דנוסה ובמדינות שקורין בכי"ת רפה או בס"ת רפה יש לכתוב [וואלווליין]. [וואלסה] יש לכתוב כן במדינות שקורין אותו בס"ת רפויה. [וואלסליין] [ווייכפר] והוא כימוי [לאליקי] ומה שכותבים בפי"ן היינו דוקא שהיה אותם אלת עלמו בפי"ן הבל מן הסתם יש לכתוב [ווייבר] . ס"ג . ויבל . ויבלין . ויבלמן וויבלמן] • ותליה במבטא . וכימוי ויבלמן] הוא כימוי [לאוני) . וכימוי ויבלין הוא נ"כ כימוי [לאליקי] ס"ם וכתב בס"מ [ויבלין שטפנלין] הוא נ"כ כימוי [לאליקי] בקלת מקומות [ויבלמן] הוא כימוי [לפרינוס] [ויבלן] הוא כימוי [לפרינורס] : [ויבס] כ"כ בארץ אשכנז והוא כימוי [לאורי לאלעזר לאליקוס לשמואל]: [וייבס] כן כותבים במדינות אלו והוא כימוי [לאורי לאורשרגא לאליעזר לאליקוס לחזקי לחיים למשלם לנחמי לשמואל]: [וייבג] כותבים במדינות אלו בוא"ו א' והוא נ"כ כימוי לשמות אלו של [ויבס] ס"מ ורש"ל כתב בארץ אשכנז כותבים [ויבס] וכפולין כותבים [ווייבס] בשתי ווין ושני יודין . ובד"א כתב שהוא שני מלות ו' ביש ובס זה קרא אותו מתחלה לאדם שמת אביו בשהרתה אמו ובלידה מתה אמו לכן קורין אותו אור שרגא כ"פ אור או נחמיה שבשם ינחמנו או משלם שיהיה לדיק בארץ ובס"ז כתב במדינות אלו יש לכתוב [סייוס] כמ"ש רמ"א שבכל הולך אחר לשון המדינה מיהו בהג"ה ס"ם כתב דיש מדינות שכותבים [סייבס] בס"א והיינו במדינות המדברים בלי נשה כמ"ש בשם רש"ל בשם סאלק וכל"ל עיקר במדינות פולין לכתוב [סייבס] וכן הוא בח"מ סי' קכט . (וידאל) ס"ם [ויבאל] בוי"ו א' והוא כימוי [למשה לאפרים לירוחם לשמואל] אבל (ויס) כימוי לאפרים לחוד פ"ם וידנו לרוב שנא' בהפרים רש"ל: [ויבלין ויבלין ויבלן וליבל] [ויידל] כימוי [לרחובן] [ויידמן] כימוי [לשלום] • [ויידמן] כימוי לשמחה ושמיחה בלא אל"ף בין מ"ם לנו"ן ס"ם ולא כלבוש . ואם כתב מלא באלף כשר. שם . ואם אותם את עלמו באלף כתבו כן לכתחלה ויש אותמין [ויריידמון] ותלי' במבטא שם :

אות ז

[זבולון] בשתי ווין כ"פ בס"ם לכתחלה יש לכתוב בשני ווין דאשכנזין כתוב כן וכן איתא בירושלמי דכך היה כתוב בחסוד גם במבטא הוא בחלו הוא מלא ווי"ן • מיהו בדיעבד כשר אם כתב חסר הן אם כתב זבולון או זבלון שם . [זכריה] בלא ו' אחר ה' דרוב פעמים נכתב כן וכן מלינו בס"ם ר' זכריה בזקבלב וקו"ל כיון דתפסו האחרונים שם זכריה חסר ו' לכן נמי נתפוס אותו כן כמ"ש בת"ה ואם יש לו קבלה לכתוב עם ו' כותבים כן . [זבל] אין זה קילור בשם מזבולון והוא שם בס"ם וקורין אותו כך לפ"ת ד"ל. [זוטפנדיל] ביו"ד אחר ד' אם לא שרגיל לאתוס בלא יו"ד והוא כמו לזכריה ס"מ [זאב זאלקינד] כן יש לכתוב אם קורין הז' בקמץ והוא כמו [לשלמה] [זאלקין] כן יש לכתוב אם קורין הז' בקמץ והוא כימוי [ליאקב] . [זולין] ס"ם . [זוסא] כימוי [לאליעזר לאלכסנדר ליהוסף ליואל ניקיתיאל לירמיאל לישראל למשלם לפזריה לשמיאל] ס"מ [זוסמן] כימוי [יואל לאליעזר למשלם לפמטואל לפזריאל] ס"ם וסיומו אם קורין הז' בשורק כותבים ו' אחר הזי"ן ואם קורין בחירק כותבים י' אחר הזין בס"ם • [זוסלין] כימוי ליאקב ו' אחר הזין יו"ד אחר הזי"ן . [זמלין . זיקינד] והוא כימוי [לבכיאור] ס"ם הייגו אם קורין בשורק כותבים ו' אחר הזי"ן ואם קורין בחירק כותבים יו"ד אחר הזין בס"ם . [זמרק] כותבין יו"ד אחר הזין ואם קורין בשורק כותבים ו' אחר הזין בס"ם . [זוכמן] תלי' במבטא אם קורין בסין ימין כותבין בסין. ואם קורין בשין שמאל כותבי' בסמ"ך . [זוסל זוכלין זינלין זיסא זיסן] לפעמים שם אינ [זכלי] בחלף כ"כ רש"ל אע"ג דמלינו בקרא זכי בלא אלף אלינו בתר שמות הנמלאים בס"ם ובס"מ כתב אם קורין הכ"ף גלירי יש לכתוב בלא אלף • והחילוקים שכתבתי בני אבישלום

טורי

שבלין אין אנו משגיחין בסדרנתינו בפולין ורייסן בזה וכ"כ אף שתבצא וריידי בוי"ו וכן ורוכם ס"ם אנו כותבים פרידא פרופם בס"א רפה בדרך שאנו קוראים ביומינו וכן פינלה אנו גל רבל כלשונינו ואין ליקך אור הנפצא בסדר ניפין בזה ובלבוש כתב כאן וריידא ורופם רק בפינל מרה לבצוא פעם לכתוב בס"א ולא נהירא כלל דהא הוא עצמי כתב לילך בתר לשונינו ולפה לא ניפא אף כאן כן ורפ"א סביא בהדיא פיבש ווייבש הולכים אחר כ' הסדינה וכן הביא הוא עצמו א"כ פשוט הוא שכן גם בוריידא ורופם הוא כן ודברי הלבוש בזה שלא בדקדוקו (זוגה) ברגיה סדר גם בתוב וז"ל מצאתי מהרי"ק כתב זגיולל ומהר"ד כתב זגוול וראיתי בגם אשר סידר הגאון מהר"י ב"ר בצלאל כתב זו ציל בע"ל ואיני כדאי להרעיע על אא"ז מהר"י ב"ר בצלאל אבל דעתי שאין לכתוב י' שהרי אין בדגיסין דחירק תחת הו' ודוה כמו א כל מיכל שנזכר הרבה באחרונים ולא מצינו מיכיל וכן בבל כייצ' פרי דל ריקל דעבל גם יעקל נזכר בכדר נ"פין ולא נזכר יעקיל כנ"ל ויש ראיה עוד מירחמיאל ע"ה. ולמן אם שם הקידש שלו שלמה אפ"ה צריך לכתוב הסכינה ולמן שיש ולמן שקורין אותו בסולם או יקותיאל. (ונוא) כתב בסדר גם וונא בת יצחק אע"פ שרוב קורין זוסלין מאחר שאמה קראה אחר אם אמה ועוד דזונא זוסלין חדא היא מזה יש ללמוד דאין הולכין בתר מה שקורין רובא דעלמא . (ולינ) י' אחר

פתחי

להזכיר כלל שם הירא לבאורה שפיר בפי לכתוב הכינוי כמו בהוא נקיא ומוסם עלמו והיינו לבי המכונה הירבל וע"מ :

אות ן ואלק. נמצא שם ואלק לא דמי לשאר שמות המתפשטים לפי מבטא המדינה כי' אי' בס"ג בסמר ע"ז ודעבו להלכה דהתילדה במדינות פולין ורייסין יש לכתוב נפ' פאלק ולא מבטא אם מוסם עלמו נפ' אלין לשמות אלא לפי' אם אי"ם אין אם מוסם שם לכתוב כן ואם כתב בוי"ו א' ג"כ אין לפוסלו בדיעבד אך לם כתב בב' ווי"ן לפשר בסכול לפי' נדיעבד ואם מוסם עלמו ואלק יש לכתוב כן אך לם מוסם ואלק בבני ווי"ן אין לחוש לו דמוסם הוא בתחילתו בס"ם אחורנ דקבלה ביו"ו מתכוסין לאתוס כן אז יש לכתוב המכונה ואלק והמכונה פאלק כדין מי שיש לו ב' כינויים ומזה המעוד לכל אחר שמים שהבדרסם בפ' רפויה ע"כ. • גם בכ' ג"מ כתב דבדלה ע"ר לכתוב בפ"ת בכינוים אלו כמו פייבל פרידל פרידל ואינן. וכתב עוד דל"ם אם שולחין גם מפולין לאשכנז אין לכתוב אם בכתוב בפ' הוי בדלה שינוי במקום בתיבה ואם בכתוב בוי"ו הרי הוא בשינוי בהרוס בתיבה ו' אינ' לכתוב ואלק דמהקרי פאלק דא"כ אמע שנקרא במקום בתיבה בשינוי אמה שנקרא במקום בתיבה ובלמה לין אין אלק רק בבתיבה. ביהו לע"ד לדברי האחרונים דבד ווי"ן הוא כמו פ' רפויה א"כ הים יוסר בלתה לכתוב גם ווייבס גו' דהא ע"פ הוקדוק ליבא רבה בפתילים בתיבה בלל ולכן הנו דלא לוכיף בלה דבתים פפק אם כותב עה אראלי לכתוב בפ' רפה בוי"ו אין כרן שינוי כ"ב בינ"ע אבל אם כותב פ' במקום ווי"ו כיון דא"ל בתילים בתיבה אין שינוי גמור וכו' ולכן בשם ואלק וכן בשם פייבס ובה"ג אם יש שינוי בין מקום בתיבה למקום בתיבה יש לכתוב בוי"ו ע"כ"ם בכתיקא ע"כ". ומדברי מבואר דה"ה ליפבא אם שולחין מלכבנא לפולין יש לכתוב בהתלה בוי"ו וכן מבואר עוד להדיא מדברי הבפו' בבפוף הבמות בם בתרוך בזה ומע"ם בזה לעיל פי' קכ"ט בלי"ד פ"ק כ"ם. ובם בהסיבה הנ"ל כתב עוד דמ"מ אם בא הבע ממדינה פולין לאשכנז בס"מ רפויה יש להכסיר בדיעבד לך אם כותב באשכנז בפ' רפויה ומקום בתיבה נ"כ בלשכנז לא בדיבה לי להכסיר ומ"מ במקום שינון יש להכסיר ע"ם. ובאן בתוס זה כתב ע"ד דאם נוסן הגם בלשכנז לא שמוסם בפ' רגון אם לא שפולין בדלה דמיקר הוא קוילה העולם ויש לכתוב בגם בוי"ו ובפרע דבם מבטא הפ"ת נקראים דגושה והוי שינוי לכן יש לכתוב בוי"ו אפי' מוסם בפ"ת בכל"ל עיקר נ"כ. אמנם ראיתי נפו"ם בוגם מלבבנא הפ"ת בם ס"ם בכ' הבפס בם מגלין אם"ע בם הגלון אם"ם מיבלין בלא אלף בלבד בם הלבה לעשבה בשם ואלק אם הפס עלמו אלק לריך לכתוב כן ע"ם: (שם) אבל במדינות אלו בקורין בבפס יש לכתוב ולק הבר אלף. ע' בפ"ג בכ' דבפה שמוכפין בת"ם לכתוב כן כו' ע"ם: (שם) וולף בדלה פפוס דאם נקרא וועל ויל ודוב ב"ל קורין אותו נפכין כך לריך לכתוב וועלוויל ולא ווי"לף וכדלעיל בשם וועלקיל ודאותם ב' בשם בעריל. וע' נפו"ם נגדי יפב ב' ים מבטאי בדמרומו הוא מבבא בלכתוב כן. ופ"ם עוד בעמבה שבעה בבוכר בתבי הערים שהיה לריך לכתוב וועלוויל וכבר וועוויל והשמיע בל' הראשונה וכבר בכתבין ענין גדול והבכיה לרבשיר בתקים ענינן גדול אחר שהבינו הוא רק בכינוי של תבי הפנרב. (ע' בפ"ג אות ח' ס"ק ל"ם) והבקודות בוגם כו' ע"ם ול"ם לא"ם ע' בזה בפ' ע"ם חיים ס"ם ס"ב. שם ויריידמן. ע' בפ"ג ס"ק ע"ז שבבר דל"ם לפי הבדרבינו הנדיבה זו בלבד בל בתחה בריד הרי"ם בלי"ר ו' בי בי"ד ח' כו' ע"ם ע' בכ"ם בים דוד ק' י"ם שיבבר אלם בטוב מעם ויובל לקמן בס"ב לוח פ' פינו ע"ם :

אות ן זימל אמלין. ע"ב בפ' בלא לא בכבו בם בלבה בם המכונה הבקודם אלבם בם בלבה בזה ובמ"ם בם מוקי דרך קמ"ז בלאם בשם הקידש בל זימלין בוא שמואל כו' ע"ם (וע' בבכובה ח"ם כו' כ"ח וכ"ב בבבה דמבטובה מהרי"ן בם אין ללמוד מעבה כי בבחלם הבסוי' בם מבטא' בם' בנו בביעין כו' ובקבילבו קורין אותו לבוהה מבולם (ובבביבוהינו קורין לבר"ה בעמבה) גם בבלא בם בשם גדול ב' שלבם לומר דזימל אינו בם לע"ז בלל אלא הוא בם קטנים מבם זמם

הגהות רעק"א

שם ב' אות מי ד"ם מבינה בוסבין בה"ח. כ"ב ע' בדר עבדה לבדם בחי' דמ"ם ד"ם ובמך בדבר ואלם לפבים בישראל :

(באות ח') שבינה כ"ב עיין בדם דף מ"ב בני הבינן ובלם לבבים בישראל פירש מעבה ב"ם בלבדי ספר דהוא בנימבריה רב ור' הבינה בה"ם דוק ובפבבה ובי' בבדרי ספרא בם :

אות ח

(חזקיה) בלא וי"ו אחר ה"א אע"ג בד"ה כתיב חזקיהו אמנם בס' מלכי' בתחלת מלכותו כתוב חזקיה בלא וי"ו וכן הוא בס' משלי ובספר דברי עזר ובס' עזרא ובתלמוד נמי אשכחינן שם חזקיה בלא וי"ו ומסתמא האחרונים היו נקראים על שמות הראשונים וכיון דתפסו האחרונים כן אנן נמי נתפוס אותו כן ואת"ל התלמוד קיצר הלשון מ"מ הוי כחיכא וכשר אבל אפל' הוי הפסד כ"כ בת"ה סי' רל"ג. וכתב מהרי"ע כל זה בשא"י מתימתו מ איך שנלה לפ"ת אבל אם ידוע מתימתו אין משגין מתימתו. והרמ"ם ג"כ אין ראיה לפי שידוע שמו דהא בס"ם י"ל דהיה נקרא חזקי' בלא וי"ו אבל מי ששמו בוי"ו י"ל דהוי שמו אם לא כתב כן. בשלמא בשא"י שמו אז יש להביא ראיה מש"ם דכתבים חסר ממ"ב אם בס"ם הי' נקרא בלא וי"ו אחרי' מסתמא האחרונים נקראים על שמות הראשונים המבוארים בס"ם ומ"ת בס"ם היו נקראים בוי"ו אלא בתלמוד מקצר מ"כ הוי כחיכא כיון דהתלמוד מקצר ומכנה שם חזקיה בלא וי"ו נמי שנקרא בוי"ו אבל אם ידוע בשם זה חזקיהו בוי"ו ליכא ממ"ב וי"ל בס"ם היו נקראי' בלא וי"ו אבל זה ראיתו דאין שמו בשם הראשונים בס"ם לפ"ז י"ל אפילו בדיעבד פסול כמ"ש בשות מ"ם נבי שם מתתיה ואין להביא ראיה משם חניכה בס"ם דאיירי הויו חותמים את עצמם בשם מובהק ומ"מ אם כתב שם חניכה כשר אע"ג דידוע שם מתימה דשם חניכה שאני דידוע הוא דאיש זה נקרא בשם חניכה זו מ"ה כשר אבל אם כותב שמו ומשל' ממה שחתום יאמרו דלא זה הוא המנרש מיהו הרב רמ"א והלבוש סברת להו אפי' אם ידוע מתימתו בוי"ו וכ' בלא וי"ו כשר וכ"כ בע"ל אע"ג דהוא כ' אם היה מתימתו גדליה בלא וכ' ה"א פסול ל"ל שאני שם חזקיה בלא וי"ו דמובלע בשם חזקיהו בוי"ו עדיף טפי וגם כן בשם גדליהו בוי"ו אם כתב בלא וי"ו כשר לפ"ז י"ל בשם אלי' אם שמו בוא"ו וכתב בלא ו' כשר והא דפסק בהגה ס"ע דכותבין אליהו בוי"ו וכן שם גדליהו חזקי' פסק דכותבים בלא וי"ו ל"ל שם אלי' משום דרוב נקראים ע"ש אליהו הנביא לכן כותבים אליהו בוי"ו כי הוא נקרא כן כמ"ש . ושם גדליהו ס"ל כי גדליהו בן אחיקם הי' נביא ומפורסם אמרי' רוב נקראים על שמו שהי' גדליהו אע"ג דמלינו גדלי' אחר בלא וי"ו והוא לפנים בן כוש בן גדליה מכל מקום גדליהו בן אחיקם מפורסם יותר ולא ס"ל הסברא כיון שנהרג וריש מזליה לא מסקינן בשמי' לכן באלו שני שמות כותבים מלא בוי"ו ושם חזקיה דכותבים חסר מטעם שכ' בת"ה בחסר מלינו בס"ם חזקיה חסר וי"ו ובדיעבד י"ל בשלשתן אם כ' חסר אפילו אם ידוע שמו כשר כי שם החסר נכלל בשם המלא ובס"ם הניח בלא"ע אם שמו חזקיהו בוי"ו וכתב חסר וי"ו ובשם אלי' פסק אם שמו בוי"ו וכתב בלא וי"ו פסול ול"ל מה שפסק בשם אלי' דפסול בפשיטות משום שנכתב שם אליהו הנביא בוי"ו בכל המקומות וזה שמו ג"כ בוא"ו הוי שינוי בשם . אבל בחזקיה דמלינו בוי"ו אם כ' חסר וי"ו כשר בכינוי בשם חזקיהו לכן מכשיר הן אם נכתב בנימל הן אם נכתב בקוף . ולא"ם ס"מ וס"ם כי בס"מ איירי לפי מבטא מדינה בלו במדינת פולין שם כותבים מבטאם בנ' ולא ס"ל כב"מ דהיה מסדר נמ בפולין וכתב בקוף ובס"ם מחלק נמי דהליה במבטא המדינות ונראה הא דמכשיר הס"ם הנם שנכתב בנ' אם בקוף איירי דוקא היכי דא"י מתימתו איך היה אותם אבל אם ידוע מתימתו אין לשנות ולפי' בדיעבד שכול דבא יש כאן שמו במבטא לכן אפי' במדינה שכותבים בנ' והוא מתוס בקוף אם להיפוך אין לשנות מתימתו ופ' אות כ' . וכימוי זה הוא ליאקב ליעקב לרחובן ליהודה לאחר לפנחס ליהוסף ליקותיאל לנרשון למיים לעזריאל ליקר לאחי הפזרי לאחי עזר לנחן • [זלינין זלינמן זליק זלקין זליקמן זלקינד] ס"מ [זלקה זלמן] כימוי לאלעזר . [לאפרים . ליקותיאל . למשלם . לשלמה . לאליקי] . לשמיר סלשמיאור • [זמרל] מסתמא בלא יו"ד אחר המ"ם והוא כימוי [למשלם] ואם יש לו כימוי [זלמן] וכימוי [זמרל]בותבי' [מבלם]המ'[זלמן]המ'[זמרל] מבר"מ מינץ[זמויל] יש כותבי' בכי"ת אבל מן הסתם יש לכתוב בכי"ת ויש בלא יו"ד ובס"מ כתב אם קורין בדגש יש לכתוב בכי"ת אבל מן הסתם יש לכתוב בכי' ווין ומן הסתם ביו"ד וכ"כ בד"מ בשכותבי' בוא"ו כותבים בשתי ווין וכן כתבתי לפיל היכא דצריך וי"ו כותבי' שני ווין . וכתב בס"ם בשם מהר"י מות בדיעבד אם כתב בכי"ת כשר • ונראה דוקא בשא"י מתימתו אבל אם ידוע מתימתו הוי שינוי דהא לדפת הט"ז אם חותם נדליה באלף וכתב בס"א הוי שינוי ופסול אע"ג דליכא שינוי במבטא אע"ג דכתבתי לא כוותי' היינו דוקא בשם נדליה דמלינו באלף ליכא שינוי במבטא אבל אם כתב בלא ווי"ו הוי שינוי בין מקום בתיבה לאחר הויו ולכן אם יש לו לחיסך הוי שינוי ואם קורין הזי"ן בחולם יש לכתוב זולוי"ן כו"ו אחר הזי"ן והוא כימוי [לנחן לשמואל] ויש לכתוב מסתמא ביו"ד [זולי] שם :

אות ח

(חזקיה) בלא וי"ו אחר ה"א אע"ג בד"ה כתיב חזקיהו אמנם בס' מלכי' בתחלת מלכותו כתוב חזקיה בלא וי"ו וכן הוא בס' משלי ובספר דברי עזר ובס' עזרא ובתלמוד נמי אשכחינן שם חזקיה בלא וי"ו ומסתמא האחרונים היו נקראים על שמות הראשונים וכיון דתפסו האחרונים כן אנן נמי נתפוס אותו כן ואת"ל התלמוד קיצר הלשון מ"מ הוי כחיכא וכשר אבל אפל' הוי הפסד כ"כ בת"ה סי' רל"ג. וכתב מהרי"ע כל זה בשא"י מתימתו מ איך שנלה לפ"ת אבל אם ידוע מתימתו אין משגין מתימתו. והרמ"ם ג"כ אין ראיה לפי שידוע שמו דהא בס"ם י"ל דהיה נקרא חזקי' בלא וי"ו אבל מי ששמו בוי"ו י"ל דהוי שמו אם לא כתב כן. בשלמא בשא"י שמו אז יש להביא ראיה מש"ם דכתבים חסר ממ"ב אם בס"ם הי' נקרא בלא וי"ו אחרי' מסתמא האחרונים נקראים על שמות הראשונים המבוארים בס"ם ומ"ת בס"ם היו נקראים בוי"ו אלא בתלמוד מקצר מ"כ הוי כחיכא כיון דהתלמוד מקצר ומכנה שם חזקיה בלא וי"ו נמי שנקרא בוי"ו אבל אם ידוע בשם זה חזקיהו בוי"ו ליכא ממ"ב וי"ל בס"ם היו נקראי' בלא וי"ו אבל זה ראיתו דאין שמו בשם הראשונים בס"ם לפ"ז י"ל אפילו בדיעבד פסול כמ"ש בשות מ"ם נבי שם מתתיה ואין להביא ראיה משם חניכה בס"ם דאיירי הויו חותמים את עצמם בשם מובהק ומ"מ אם כתב שם חניכה כשר אע"ג דידוע שם חניכה שאני דידוע הוא דאיש זה נקרא בשם חניכה זו מ"ה כשר אבל אם כותב שמו ומשל' ממה שחתום יאמרו דלא זה הוא המנרש מיהו הרב רמ"א והלבוש סברת להו אפי' אם ידוע מתימתו בוי"ו וכ' בלא וי"ו כשר וכ"כ בע"ל אע"ג דהוא כ' אם היה מתימתו גדליה בלא וכ' ה"א פסול ל"ל שאני שם חזקיה בלא וי"ו דמובלע בשם חזקיהו בוי"ו עדיף טפי וגם כן בשם גדליהו בוי"ו אם כתב בלא וי"ו כשר לפ"ז י"ל בשם אלי' אם שמו בוא"ו וכתב בלא ו' כשר והא דפסק בהגה ס"ע דכותבין אליהו בוי"ו וכן שם גדליהו חזקי' פסק דכותבים בלא וי"ו ל"ל שם אלי' משום דרוב נקראים ע"ש אליהו הנביא לכן כותבים אליהו בוי"ו כי הוא נקרא כן כמ"ש . ושם גדליהו ס"ל כי גדליהו בן אחיקם הי' נביא ומפורסם אמרי' רוב נקראים על שמו שהי' גדליהו אע"ג דמלינו גדלי' אחר בלא וי"ו והוא לפנים בן כוש בן גדליה מכל מקום גדליהו בן אחיקם מפורסם יותר ולא ס"ל הסברא כיון שנהרג וריש מזליה לא מסקינן בשמי' לכן באלו שני שמות כותבים מלא בוי"ו ושם חזקיה דכותבים חסר מטעם שכ' בת"ה בחסר מלינו בס"ם חזקיה חסר וי"ו ובדיעבד י"ל בשלשתן אם כ' חסר אפילו אם ידוע שמו כשר כי שם החסר נכלל בשם המלא ובס"ם הניח בלא"ע אם שמו חזקיהו בוי"ו וכתב חסר וי"ו וכשם אלי' פסק אם שמו בוי"ו וכתב בלא וי"ו פסול ונ"כ מה שפסק בשם אלי' דפסול בפשיטות משום שנכתב שם אליהו הנביא בוי"ו בכל המקומות וזה שמו ג"כ בוא"ו הוי שינוי בשם . אבל בחזקיה דמלינו בוי"ו אם כ' חסר וכ"כ בע"ל בכינוי בשם חזקיהו לכן מכשיר הן אם נכתב בנימל הן אם נכתב בקוף . ולא"ם ס"מ וס"ם כי בס"מ איירי לפי מבטא מדינה בלו במדינת פולין שם כותבים מבטאם בנ' ולא ס"ל הסברא כב"מ דהיה מסדר נמ בפולין וכתב בקוף ובס"ם מחלק נמי דהליה במבטא המדינות ונראה הא דמכשיר הס"ם הנם שנכתב בנ' אם בקוף איירי דוקא היכי דא"י מתימתו איך היה אותם אבל אם ידוע מתימתו אין לשנות ולפי' בדיעבד שכול דבא יש כאן שמו במבטא לכן אפי' במדינה שכותבים בנ' והוא מתוס בקוף אם להיפוך אין לשנות מתימתו ופ' אות כ' . וכימוי זה הוא ליאקב ליעקב לרחובן ליהודה לאחר לפנחס ליהוסף ליקותיאל לנרשון למיים לעזריאל ליקר לאחי הפזרי לאחי עזר לנחן • [זלינין זלינמן זליק זלקין זליקמן זלקינד] ס"מ [זלקה זלמן] כימוי לאלעזר . [לאפרים . ליקותיאל . למשלם . לשלמה . לאליקי] . לשמיר סלשמיאור • [זמרל] מסתמא בלא יו"ד אחר המ"ם והוא כימוי [למשלם] ואם יש לו כימוי [זלמן] וכימוי [זמרל]בותבי' [מבלם]המ'[זלמן]המ'[זמרל] מבר"מ מינץ[זמויל] יש כותבי' בכי"ת אבל מן הסתם יש לכתוב בכי"ת ויש בלא יו"ד ובס"מ כתב אם קורין בדגש יש לכתוב בכי"ת אבל מן הסתם יש לכתוב בכי' ווין ומן הסתם ביו"ד וכ"כ בד"מ בשכותבי' בוא"ו כותבים בשתי ווין וכן כתבתי לפיל היכא דצריך וי"ו כותבי' שני ווין . וכתב בס"ם בשם מהר"י מות בדיעבד אם כתב בכי"ת כשר • ונראה דוקא בשא"י מתימתו אבל אם ידוע מתימתו הוי שינוי דהא לדפת הט"ז אם חותם נדליה באלף וכתב בס"א הוי שינוי ופסול אע"ג דליכא שינוי במבטא אע"ג דכתבתי לא כוותי' היינו דוקא בשם נדליה דמלינו באלף ליכא שינוי במבטא אבל אם כתב בלא וי"ו הוי שינוי בין מקום בתיבה לאחר הויו ולכן אם יש לו לחיסך הוי שינוי ואם קורין הזי"ן בחולם יש לכתוב זולוי"ן כו"ו אחר הזי"ן והוא כימוי [לנחן לשמואל] ויש לכתוב מסתמא ביו"ד [זולי] שם :

אות ט

[טבליון] בשתי ווין כ"פ בס"ם לכתחלה יש לכתוב בשני ווין דאשכנזין כתוב כן וכן איתא בירושלמי דכך היה כתוב בחסוד גם במבטא הוא בחלו הוא מלא ווי"ן • מיהו בדיעבד כשר אם כתב חסר הן אם כתב זבולון או זבלון שם . [זכריה] בלא ו' אחר ה' דרוב פעמים נכתב כן וכן מלינו בס"ם ר' זכריה בזקבלב וקו"ל כיון דתפסו האחרונים שם זכריה חסר ו' לכן נמי נתפוס אותו כן כמ"ש בת"ה ואם יש לו קבלה לכתוב עם ו' כותבים כן . [זבל] אין זה קילור בשם מזבולון והוא שם בס"ם וקורין אותו כך לפ"ת ד"ל. [זוטפנדיל] ביו"ד אחר ד' אם לא שרגיל לאתוס בלא יו"ד והוא כמו לזכריה ס"מ [זאב זאלקינד] כן יש לכתוב אם קורין הז' בקמץ והוא כמו [לשלמה] [זאלקין] כן יש לכתוב אם קורין הז' בקמץ והוא כימוי [ליאקב] . [זולין] ס"ם . [זוסא] כימוי [לאליעזר לאלכסנדר ליהוסף ליואל ניקיתיאל לירמיאל לישראל למשלם לפזריה לשמיאל] ס"מ [זוסמן] כימוי [יואל לאליעזר למשלם לפמטואל לפזריאל] ס"ם וסיומו אם קורין הז' בשורק כותבים ו' אחר הזי"ן ואם קורין בחירק כותבים י' אחר הזין בס"ם . [זוסלין] כימוי ליאקב ו' אחר הזין יו"ד אחר הזי"ן . [זמלין . זיקינד] והוא כימוי [לבכיאור] ס"ם הייגו אם קורין בשורק כותבים יו"ד אחר הזין ואם קורין בחירק כותבים ו' אחר הזי"ן . [זמרק] כותבין יו"ד אחר הזין ואם קורין בשורק כותבים ו' אחר הזין בס"ם . [זוכמן] תלי' במבטא אם קורין בסין ימין כותבין בסין. ואם קורין בשין שמאל כותבי' בסמ"ך . [זוסל זוכלין זינלין זיסא זיסן] לפעמים שם אינ [זכלי] בחלף כ"כ רש"ל אע"ג דמלינו בקרא זכי בלא אלף אלינו בתר שמות הנמלאים בס"ם ובס"מ כתב אם קורין הכ"ף גלירי יש לכתוב בלא אלף • והחילוקים שכתבתי נבי אבישלום

טורי

שבלין אין אנו משגיחין בסדרנתינו בפולין ורייסן בזה וכ"כ אף שתבצא וריידי בוי"ו וכן ורוכם ס"ם אנו כותבים פרידא פרופם בס"א רפה בדרך שאנו קוראים ביומינו וכן פינלה אנו גל רבל כלשונינו ואין ליקך אור הנפצא בסדר ניפין בזה ובלבוש כתב כאן וריידא ורופם רק בפינל מרה לבצוא פעם לכתוב בס"א ולא נהירא כלל דהא הוא עצמי כתב לילך בתר לשונינו ולפה לא ניפא אף כאן כן ורפ"א סביא בהדיא פיבש ווייבש הולכים אחר כ' הסדינה וכן הביא הוא עצמו א"כ פשוט הוא שכן גם בוריידא ורופם הוא כן ודברי הלבוש בזה שלא בדקדוקו (זוגה) ברגיה סדר גם בתוב וז"ל מצאתי מהרי"ק כתב זגיולל ומהר"ד כתב זגוול וראיתי בגם אשר סידר הגאון מהר"י ב"ר בצלאל כתב זו ציל בע"ל ואיני כדאי להרעיע על אא"ז מהר"י ב"ר בצלאל אבל דעתי שאין לכתוב י' שהרי אין בדגיסין דחירק תחת הו' ודוה כמו א כל מיכל שנזכר הרבה באחרונים ולא מצינו מיכיל וכן בבל כייצ' פרי דל ריקל דעבל גם יעקל נזכר בכדר נ"פין ולא נזכר יעקיל כנ"ל ויש ראיה עוד מירחמיאל ע"ה. ולמן אם שם הקידש שלו שלמה אפ"ה צריך לכתוב הסכינה ולמן שיש ולמן שקורין אותו בסולם או יקותיאל. (ונוא) כתב בסדר גם וונא בת יצחק אע"פ שרוב קורין זוסלין מאחר שאמה קראה אחר אם אמה ועוד דזונא זוסלין חדא היא מזה יש ללמוד דאין הולכין בתר מה שקורין רובא דעלמא . (ולינ) י' אחר

פתחי

להזכיר כלל שם הירא לבאורה שפיר בפי לכתוב הכינוי כמו בהוא נקיא ומוסם עלמו והיינו לבי המכונה הירבל וע"מ :

אות ן ואלק. נמצא שם ואלק לא דמי לשאר שמות המתפשטים לפי מבטא המדינה כי' אי' בס"ג בסמר ע"ז ודעבו להלכה דהתילדה במדינות פולין ורייסין יש לכתוב נפ' פאלק ולא מבטא אם מוסם עלמו נפ' אלין לשמות אלא לפי' אם אי"ם אין אם מוסם שם לכתוב כן ואם כתב בוי"ו א' ג"כ אין לפוסלו בדיעבד אך לם כתב בב' ווי"ן לפשר בסכול לפי' נדיעבד ואם מוסם עלמו ואלק יש לכתוב כן אך לם מוסם ואלק בבני ווי"ן אין לחוש לו דמוסם הוא בתחילתו בס"ם אחורנ דקבלה ביו"ו מתכוסין לאתוס כן אז יש לכתוב המכונה ואלק והמכונה פאלק כדין מי שיש לו ב' כינויים ומזה המעוד לכל אחר שמים שהבדרסם בפ' רפויה ע"כ. • גם בכ' ג"מ כתב דבדלה ע"ר לכתוב בפ"ת בכינוים אלו כמו פייבל פרידל פרידל ואינן. וכתב עוד דל"ם אם שולחין גם מפולין לאשכנז אין לכתוב אם בכתוב בפ' הוי בדלה שינוי במקום בתיבה ואם בכתוב בוי"ו הרי הוא בשינוי בהרוס בתיבה ו' אינ' לכתוב ואלק דמהקרי פאלק דא"כ אמע שנקרא במקום בתיבה בשינוי אמה שנקרא במקום בתיבה ובלמה לין אין אלק רק בבתיבה. ביהו לע"ד לדברי האחרונים דבד ווי"ן הוא כמו פ' רפויה א"כ הים יוסר בלתה לכתוב גם ווייבס גו' דהא ע"פ הוקדוק ליבא רבה בפתילים בתיבה בלל ולכן הנו דלא לוכיף בלה דבתים פפק אם כותב עה אראלי לכתוב בפ' רפה בוי"ו אין כרן שינוי כ"ב בינ"ע אבל אם כותב פ' במקום ווי"ו כיון דא"ל בתילים בתיבה אין שינוי גמור וכו' ולכן בשם ואלק וכן בשם פייבס ובה"ג אם יש שינוי בין מקום בתיבה למקום בתיבה יש לכתוב בוי"ו ע"כ"ם בכת

כתב יו"ד ס"ס . (חיחל) שם הוא במקרא אבל מן הסתם לא חיישינן להכי לכן כותבים רק שם
(יחיחל) ולא דמתקרי (חיחל) כי אין זה כינוי אלא כשאין מוסיפין היו"ד נשמע (חיחל) וכן הוא
לקצן בשם ישעיה. (חון) כינוי (לנחמי') ס"ס (חלנו)[חלפון] דמתקרי (חליפא) והוא מל' התחדשות
ע"ס וקוי ה' יחליפו כח אבל אין להסתפק בשם כליבא ע"ס בכשיל וכלפות יהלומון דאין זה סגרא
שיקרא ע"ס כלי משחית ואם חותם את עצמו (כלופא) בכף והלף אין משנין ולא אמרינן בזה דאין
משניתין בחתימתו דאין מיכשי בקיאים באותיות כמ"ש בשם יהושע דשאני הכא דלא אשכחן שם זה בשום
מקום לכן אזלינן אחר חתימתו ס"ס . והא דס"ד לשנות התימתו אף על גב דכתבתי כמה פעמים
דאין משנין חתימתו כ"ל משום שם כליפא קורין רפה ואין שינוי במבטא אין שם חליפא לבין שם כליפא
לכן ה"א דאין משניתין בחתימתו לאבר כתבתי בשם פנחס אלא מפני דאין מצינו שם זה בכוס מקום
היכון חתימה שלו לכן אזלינן אחר חתימתו ואין משנין חתימתו . (חלפון) המ' (מון). (מנוך) בוי"ו
(חניכה) נה"ת ר"ע דו תר יכ"ס נרלף מ"מ נוהגין בה"ה מפני כבוד הקוד .(נכוד) נרלף
כי הוא שב ברמי ויש נקראים (הסדאי) . (חנגאל) שם הוא בד"ה גם (חנגיהו) ערוך לדקדק היטב
שלא יטעה בין חנני' לחנגאל ובין חנניה לחנגיהו ואם שמו חנגיהו ונקרא חנניה בלא וי"ו כותבים
[חנגיהו] דמתקרי חנניה כיון דשני שמות הם ד"ל. ואי"ל משם חזקיה דס"ל ברם"ל דחזקיה בלא וי"ו הוא
כינוי לשם חזקיהו בוי"ו וי"ל בחזקיהו גם כן אם ידוע שמו הוא בוי"ו ונקר' בלא וי"ו כותבים חזקיהו
דמתקרי חזקיה כיון דהם שני שמות אלא אם א"י שמו כותבים בלא י"ו כיון דמלינו בש"ם בלא וי"ו וכן
בשם חנניה אם א"י שמו כותבי' בלא וי"ו דהא מלינו בש"ס שם חנניה חסר ר' חנניה בן עקשיה
ר' חנניה בן חרדיון מיהו הלשון מ"ש ערוך לדקדק היטב וכו' ערוך ישוב דהא אם א"י שמו כותבים חסר
כמו בחזקי' . (חקייב) כינוי (ליאקם) . (חביה) כינוי (לרחביה) וכותבי' רחביה דמתקרי חביה .
(חבל) כינוי גם כן לרחבי' ויש לכתוב המ' (חבי') ס"מ . (חוית) שם איש ויש לכתוב כן אם קורין
המית בחולם אם במלאפום לבל לא קורין המית בהיה הטעה אחרת יש לכתוב (חבי') ס"מ (חלוול')
ולא כינוי (לנפידת. אם לסעדיה) . (חקין) כינוי (ליאקם) ואי"ל לכתוב אלא לסימן וכן (מקייב) :

אות ט

[טובי' ובוכיהו[כתב מהרש"ל דשניהם במקרא ומן הסתם יש לכתו' חסר וכן נמצא שם זה בין המחברי'
וכן יפה הפייט טוביה עלה למרום לכן כותבי' חסר אם לא שיש לו קבלה למשפחתו שנקרא בוי"ו כמ"ש
בשם חזקי' עכ"ל . ואם יהוא שמו בוי"ו וכתי' בלא וי"ו דינו כמו בחזקיה. (טובי) המ' (נוט קינד) עיין
באות נימל . (טודרוס ערוטיב) היינו אם קורין הרי"ם בחולם יש לכתוב כן והוא כינוי (לימחס)
(ערוסטין) בסמ"ך יתלי' במבטא והוא כינוי לנחמי וכן (טריסטליין) כינוי (לנחמי') ס"ס:(טרייסטל)
אם קורין הרי"ם נועה לפתח כותבים בשני יודי"ן ס"מ . (טרייטל) כינוי (יהוד') ומן הסתם כותבי'
בלא יו"ד אחר העי"ת: (מוטעית) המ' טרייטל. עכ"מ :

אות י

[יאחק]וא"ל לכתוב הכ יניו[חקין] וכן א"ל לכתוב [יאחק חילק] אם [ליאחק] אם [ליסק] אבל כותבי' המ'
[מייזק] משום דיש לשם[מייזק] שם קודם לה' והוא שם[ליחיל] אם אהרן וכל שיש לכינוי שם הקודם אחר
לריך לכתוב אותו כינוי . גם יש לשם [יאחק] שאר כינויים כגון [זעקב] אם [זעלינ] וכל שיש לשם הקודם
כינוי אחר כותבים נ"כ הכ יגוי כמ"ש בחות חלף וכבר כתבתי אם הרוב נקראו לשם כינוי זה השם הקודם
הזה מ"מ כיון דיש שם אפילו המיעוט אשר נקראו לכינוי זה שם קודם אחר אם לשם הקודם זה כינוי
אחר כותבין הכינוי אא"כ דליתא שם כלל לשם כינוי זה שם קודם אחר ולא לשם הקודם כינוי אחר אז
א"ל לכתוב הכינוי אא"כ לסימן . [יאחק] המ' [מיזלין] המ' [מייזמן] המ' [קרוילי] המ' [קלין] המ'
[יוסלין] המ' [דורנע] המ' [נעבלנג] המ' [נעברח] המ' [הקיטייב] המ'[קיטון] המ'[חיזה]המ'[יעקב]
המ' [נורק] המ' [קופלמן] אם [קופא] המ' [שעפטיל] המ' [נ שוף] הכל א"ל לכתוב [יעקב] המ'
[יעקל] . אא"כ נמקומות שקורין (יעקל) לחליקים (רש"ל ונש"מ כתב (יהקב) כינוי
(ליעקב) וא"ל לכתוב הכינוי . אבל כותבים (יעקב) המ' (יאקל) וכן המ' (יוקל) . (יעקל) כינוי
(ליעקב) אם קורין היו"ד בפת"ח אין כותבין הכינוי אבל אם קורין היו"ד בכגו"ל כותבים הכינוי .
(יעקב) המ' (יקלא) אם קורין היו"ד בפת"ח יש לכתוב כן ואם קורין היו"ד בקמץ כותבים
(יאלקא) . (ישרמל) המ' (זוסקינד) המ' (פופיר) המ' (איסרל) . ד"מ ס"ס . (ישמעאל)
המ' (מליקו) ס"ס . (יהודה) נה"ת ואם נכתב נא"ל פסק נש"ס בין אם כ' האלף נסיף ובין
אם כ' אחר היו"ד האלף דיכר קלת במבטא כסר נעב הדחק דאל"ף וה"א מתחלפים הפי' היכא
דאיכ' שינוי במשמעות ויתבאר היטב בשם מתתיה . ואם חתם את עצמו באלף וכתב נגנו נה"ה פסק
נש"ז דהוי שינוי השם וכמה פוסקים האחרונים חולקים עליו ופסקו אפילו לכתחילה כותבים
נה"ת ואין הולכין בזה אחר חתימתו כיון דאין היכר במבטא ולא אלינו אם (יהודה) באל"ף ויתבאר
עוד לקמן מיהו אם חתם את עצמו באלף אחר היוד וכתב בלא אלף י"ל דהוי שינוי השם דהא יש
שינוי במבטא . (יהודה) המ' (ליב) המ' (ליטון) המ' (לעבל) ויש כותבין (לעביל) יו"ד אחר
טורי

(יקיר) ביו"ד ע"ש הפסוק הבן יקיר לי פרים בצ"ל (יונתן)כתב ת"ה פי' רל"נ דקרקחי בס' שם אר ב הונ"ן
ב שאול דשמו"ת ברית עם דוד נהב ב"כ"ס יונתן ופקודם רבן נחב . רוב פקוכות יונתן ובר. רי היסים
מצאת גם שמות אנשים אחרים אחד יונתן וא' יהונתן ויונתן . ק ו ל ר"ח סו נכתב יונתן בנשיכתו יהונתן ובגם
מצינו יונתן בן עוזיאל וא"ת הגם קיצר הלי' יהא כן אם כ"כ ה"ר חנ"ה הכשר ו כן יש לכתוב בספר יונתן אם
לא כירוש שמו יהונתן אז עלה בו לקרות בתורה דאין לנו אלא שם שהו בחוץ לעצמו וכי מה שדקדקנו
כמה דקדוקים היינו היכא דבא ידענו איך חתב הוא אז עלה לקרות בתורה בנון באר דאיש אז שדוא עצמו
שם אק בשמו עכ"ל ופש"ש בס"ק ב"ב בשם אביו (ירדב אר) כתב בסבכי מהרא"ו כי ר"ח דק כי שאתיהו
שפשם אם שמו כך כי לא מצא בכתיבה רק ירחם ר ואמר להדיא שמשו ירחם יאל ודחק בלשונו חירק ב' דכך
כותבין הנה מו ה ראה לפ"ש בשם ונוול בסקוב שאין דוחקין החירק אין לכתוב שם ר'. (ירמיו) כתב ברבוש

פתחי

אות ו' יאחק ואינ לכתוב הכינוי חקין כו' אם חיסק כו' עט"ג (וע' כו שנכתב מיס חיים כו' ס"ג הוא כ"ז שכתב וז"ל כדר
הנע יחוס הכל ח ליח הכינו החכיכה שלו שפ' נקרא כן בפי כל נס בפ' תמיד ונסער ועיין בס הקודם
שלו לא נוכל לידע בכירור מהמה שהי' אים בפרי תמיד ונסער בה כמה פנים ומס ח ליח נכתב כיוד ות אחר הל' כמו בשם
ליליח בש"ג בס"ב אום ל הקי"ר ע"ס)ז יהודה בה' כו' ואם מחסר ח"ש כ"לב אי' .
קט"ו סב' ז"ל ובכם יהודה שמוש אם ח"ר הכינמו כוחבים יהוד' בס' עכ"ל . ועי' בתשובה בנסה יחזקה כי' כ"ש חודנים
הנע שפידר אחמו הנאון בעל שם יעקב וכ' יהודה המכונה ליב יהודה ברלב לפי שהבעל רחם עלינו כך והוא ז"ל כתב
ח ליחם ולא הפי' לדיכר כי אם בשם יהודה שפפה רם נקרא על שם יהודה הו ע"ש נוהגין יהודאין כו' משלא
יהודה המכונה ליב שהכינוי על שם גור אריה יהודה בזה אם הפ"ז לא נכתפק שלריכין לכתוב נה"ת ולא אליח נחמיתמו
שמחסר בעצמו ב' ובעל ש"ר אביב לו ולא שיש כבדה לחלק בזה מ"מ הא הפ"ז גם בשם גדליה ובשם אחר' כ כ והרי שם
גדלי' לא נמצא בחלף כלל ואי"כ לא עדיף הא דמוכיח מן הכינוי ליב שנקרא ע"ש יהודה קרא מהא דגדליה דלא אלינו אלא
נקרא בחל"ף ומה"ע הפ"ז אם בפפ בכוחיה בשם גדלי' המבואר בג"ש שם דלהפ"ז כל שהוא מוחס כך מחזקה בעיו"
פסול ולא אם שהכ"ש חולק דיעבד מכרים עמו לענין לכתחילה אפי' בשם גדליה ובכ"כ ברוח"ת . על שם יהודה ובפה כו' ושם
שרה לא אלינו בחלף ובכ"כ הכ"ש נפ' קב ע בקר"ן על הא דבכר רמ"א שיהו אם שיהה ובחכ ה' בחקום ח' כו' ומ"ה אינ
חומר בקלו דעכ' כי הרולה לכתוב יהודה בה' ר"ף אם מוחס בחלף יש לו נמי על מה לסמוך בחוהן הפוסקים שהולכין על
הפ"ז אפי' לכתחילה כו' ונעל כנ"י חזר ויסיב דדוקא בני גדליה ומהמיה ש"ל בכוונתם מוחס עלמו לכבוד השם משא"כ
יהודה ב"ל ודאי ביוחס כו' ע"כ אין ספק אחם נקרא לשם יש לכתוב בה"ת ובן רבינו אברהם בר' מ"ר בחלק ב' ע"ש
הינ. ועיין בס' יסודות שעקב ס"ק י"ט שבכתב דבן הנכון ובחרחו ובעכום בזה כדעם הבכ"י ע"ש : ועיין בתשובה בר"ב
מנינאל קיימן ק"ט בעניין מ"ר יהודה ונקרא ר"ר ליב ר"ב וז"ל ובשם יהודה שהיו כותב כן, ב' לכבוד ולא בחלף והוא
נגד דעם הפ"ז (מזה ובכח דבא המעיר ליב אל בעל כ"י הכ"ל ודליקו אל בעל כ"י הכ"ל) לפי שנבדון זה בם הפ"ז יהודה כי
רחיסי מחיצם הכ"ל שבכב יהודי לא בחלף ולא בה"ת רק בין" ו"ר ומחמם שרוח עם האחרן ומוחס בשכוס ואין מבינין
בהחיסמו ושוב כותבין שם יהודה שבסוב בחולה עכ"ל . ועי' עוד בס' ליב בינין בקר"ט מ"ש בזה. ובס' נב תקונר ב ן
נחלות מ' ובסנ"ר חום ז"ל הבכיב להלכה דעיר כדעם הולקין על הפ"ז ואין משנינין כ"ל בהחיסה אם הוא בכינוס
כנ ן בחופש יהודה או מחסי בחלף ו"ל לכתוב הבם כרחוי לבחנכו כו' ע"ש ויוכל לקמן בכללי רחמים הוא ר"ל. ע' בס"ם
קרים חבם ס"ם ר"ח כ' בס ס אל. מעבה מחורו הגרון בעל מ"ל לכתוב יהודה ור' בחבר שההם עלמו כך אם החוחם הי'
מעמת דחרעת ב' ' אכן כבה בהחדשה הלבה ובידר מ"ו הגאון ר"ר כו' נב לאיש אחד שמו ליב והבם על יהודה בחלף
ואם"ם לוה לכתוב בה"ר ואחר שכן ק כל מרגוחיו כו' ובכ העיד בבם הנה ר' אברר"ר הירן ז"ל ר"ר דלביב שיהב יהושע
בני שחסר עלמו יוסב אם שהילינו כן בקרא דה"פ עיקר הבם יהושע ונקרא ר"ם יהושע ולא הבנים בהחיסמה כל עכ"ר
עיין בס: בס מ מו אם חסם ח"ש בחלף אמר ר"ר ד' . עיין בבו ה תשובה מ הבה הה"ת סימן נ"ב רום ג' בחב ה
שה' ח' המנורבם נקרא בפי כ' יודה ונם הבם עלינו בך ולא"ם עלה בבם יהודה ר"ר רבו הגאון בעל נ"ב ז"ל בל רוח
הכ"ר מו"ם לכתוב בם יהודה דמתקרי ר' דא ון עשו אחריו הלבה למעשה . ומ"ה פשוט דהיינו משום בם אלינו נ"ב
בך יודה ר"ש"ים חזיל דכ"ל כדעה ר"ז הולכין אחר חחימתו כחונה לעיל אבל כ"ב הי' רק נקרא ון בפי הרעולם לא
הי' לריך להזכיר כלל כ זה יודה דהוא קיליר הבם . ועיין בע"ג פ"ק ח"ל : (בם) המכונה ליב ליאון. עע"ג בס"ק
ר"ב (ועיין ב שונה מיס חיים סי' ס"ג חום ס"ח כתב פ"ח כדרהי לכתוב בנב בם לעוון בבי"ן אחר הל' ולא ביו"ד
כ"ם בע"ג . שקריאם הל' ראה בבגול כמו ל מבעבר ולא בהבגול הינו מורגב כ"ב ע' בע"ג בב"ח ח ח ב' פקי"ו שם כנול
ומלאפום מודג שם ובחינב מודגשים כ"ב וכן ראיתי שרבם ב ' מדקדק אחד כו' עכ"ל : (בם) לבל כותבין הי כוה ידל עיין
בע"ג שב' נרחה ס"ל כשהעולם קורין **יָדָל** הי' בקמץ והדגיש בבחה יש לכתוב כינוי זה דדוקא יו ל כמלאפום ח ל
לכתוב בע"ל וכ"ב יוד בפוף חום זה והולך ל הם כן ולא בפ"ש שקרא ידל בחירק אחם היוד משום דבא יכינו
אין הפרש הבר במבטא בין מלאפים לחירק כמ"ש הוא ז"ל נכמה דוכחי ובע"ל רום ל' ר"ק ח"ב הוה זה כמו יודל אם"ל
לכוהבו אבל אחרי ל"ש דהא הדבר הב"ם שם נבי שם יפא לא נדלה כן אם"ב ספיר אפסר לומר כוונם הב"ם בפשוטו שנקרא
ידל בחירק ול' משום דלא שמיעה ליה שם זה . אמנם אמ' יבמנו שכיח מוגא שם זה ידל בחירק ובמעמי אחיאה מקומות
יש במקומות מודגים בלשון חסכנזי נקי קורין ידל ביוד בהחלהו ומתשיכין היוד נח"ג לין כוסבין ידל בשני יודין וכב יהוה
רלי יודין אידל בחלף בחחיכלו וכוסבין בן המכונה אידל כמו אילק אזק חים ומ"ל בפ"ב בשם יעל : (שם) ישבר נשני
מינין. עיין בשוכם בר"ב שביינם קיימן ק"ז בעניין הנ בהוגה שבם אחי הי נרש ישבר המ' בער ומשמו

ש למורה

(בא ת יוד) בשם יוסף. יב ומי שקורין יוסי שם בעזרם בשים לדרך לבתוב יוסף המהקרי יוסי ועיין בע"ג ק"ק
פ"ז ועיין ע"ז ע"ז וקרי ליה יוסף שריל והוא מהשבה דעדיום העיד ר יוסי ודוק :

אות

[כדר'אימר]. כהנא . כנב . כלוחים . שם בד"ה ואם נקרא ביו"ד כלוחים כותבין כלוחים דמתקרי כ"ח

זהב

ירמיהו או ירמיה בלא ו' בכתפקין בו משום דנ צינו ב' אנשים בפסוק א' אחד הוא ירמיהו והוא הנביא וא'
הוא ירמיה בבוראה רבך ביחבין ב' נ יפין כו' בכ"ל ותיבא בלין ס"ש מיונתן שב' מ"ראי' שיש לבתיב יונתן
דהיה עכ"נ חניבד ה"ג כן הוא וא צ ב' נ יפין בשביר זה בפרש שאי, כיתבין ב' נ יפין אלא מרוחק בדקיל
(יאבנם) כ"כ פ "ה מוה' יואל באלף בין שיש פתח תחת היוד . (יוסף) הסכונה יוזל כ"צ לכתוב דלא ה'
קיצור ה ם אל ביו"ד לרוד ותו דאמר לעשות די זל נסיך פ"ותחנן כנ ל אבל שם יוזפה א"צ להוכיר דהוה
ודאי קיצור השם דיוסף (יוסד) יבר כ"צ לכתב ב בה"א דבן הוא .בקרא בירושע ס' פ"ו בשם שקום ה"ה
נפי בשם אדם ע"כ לא אמ ם ואת מנרשיה ע"כ בקשות שא מרוב מה בלא ו' יש לכתב ב כן ובסקו-ות שאומרים
בוי"ן יש לכתוב בוי"ו. (כתריאר) בגל' של כדר נם כתב קסריאל יש חותמים בקוף ויש חותמים בכ"ף ובתשו'

תשובה

נזה שנכתב יבכר נחר מין ובכתב וז"ל שחלמלה הי' בא לידי בהי מי במדינות פולין נרש שם ו בער אף לכהחילה הייתי
כותב יבכר המ' בער ולא הייתי חוכין מענינה בב ג לכתוב יבכר כי כל בער בחדינים ב לין בשהקודם שלהכיבכר מיחתים עלמן
יבכר בן לחם וכן עולים לתורה ומר בכך של אלינ נכל המ"כ דק נב' מינין כיון שהחימתו ועלייה לתורה הוא בחר ס
ולחיבאל הייתי מוכם ס כ הוה בכתב בבני מינין בפוסלו שזה אל י גרוש משם יוזל בחשם הע"ז לבקלו אם שינה מרחימתו
ובכתב יהודה אבל כ ז אני דן על הדינים פולין רק מיום כו י למדינות אלו אני שומע עולים לתורה בשם יבר ר בב' מינין.
וכן אני רוחר בגנו הזה אם אני אבר אם מחתם עלמו יבכר בחר ב' אז בשנה עולה בן לתורה הגנו הזה בבר אבל אם לחם
נה ראיתי לגרישותא שחותם ועולה בב' מינין הרי זה שינוי השם ממ וגרע זה אחם הוה שמו יבכר לחור בלא כינוי בער כי
מי שמינו יבכר ר ב העולם קורין אותו יבכר ח"כ אם אחותם ועולה לתורה יבכר מ"מ אולי הוה יש ר כמו כינוי אבל
כיון ב מו בלבנו יות כ ר ואל העולם קורין אותו ער לא הוי יבכר ח עיקר השם אלא כינוי רק שינוי השם ממש זה ביטול
יותר אבל שינוי שם ראינו שם בשמרים בילמו אלא ש"י בלית שהשם ל הוי רק שיאמרו אחר נירם כו' אבל ע"י אלית הוסיפין
שמא בחתם אחר הוא ר"ם שהשליח העיד שרוח אחרינו כו' ובהא אמרו מלקי אחם יש מדה אמרו אם לעיכוסא אז אחימה אז עליה לתורה
הוי כחד ס' יש לבכשירו במרוב ענין ן בזה בל לא הרהו הם לגרישותא שהחימה ועליה לתורה הם בב' מינין יון לבה ביון.
ובפרט שהרבה במקום אחר (הוא נפי' ק"נ הוא לעיל בי' קנ"ט מ"ב ק ר"ט ע"ש היטב בבנב המונא ע"י ליח לריך
ע"ש דין ומש להכיר שם הבום יכיון לדריך להכיר הי ממילא הבינו פוסל כי עכ"ל ע"ש וע' בחבו' נים לפרים כי' ק"ב
ובספרו עיב ניטין אות ר"ד. נם בתשובה רש"י ס לא ר' ס"ז ובם נם מקומר אן ובקו"ח אות ח' מבינן זה : (שם) כתב
רש"ל דא"ל לאבוה יוסף המכונה כ כל אי יוכלין אי אבל כו' (עיין בחבו' חמם כוסר ה"ב ס"ם נ"ה שב' לפניו שם יאחל
ליב ובכתב יוסף יהודה הם הוא יבכל ליב אל אבינ בא"ל בחבו' אחר בה ח שם קטנים מ"מ כיון שלריך לכפול שם יוסף ביב
יוחר לכתוב שם הכפול (כמי) שהי' כינוי שם קטנים ויכל לכתוב המכונה ול' דמתקרי ע"ש (ולכתורה משמע קלת דר"ל
אפי' אי. לא היה לריך לכתוב כינוי ליב רק כיון לר ך ליפול שם יוסף אך מדברינו ס' . ' ובקו"ז נבי שם אחר
ליב לא משמע כן אלא דוקא ביכא דלריך לכתוב כינוי ליב משא"כ ביכא שנקרא יאחל לסר יל דא"ל לכתוב רק יוסף יהודה
דמתקרי יוסף ושמש"ל מי' קכ"ט ס"ק כ"נ מז) ובמ"ש לקמן אות מ"ס ושם כ.' כ"ו ע"ד מי נקרא מעריסה יוסף ושוב
נקרא בפי יוחאי יאחזע כ"ל דלריך לכתוב יוסף המכונה יאזעף ח"ם בהסכיתו האדונים שחל"ל לכתב המכונה יאחסף
היינו נעמא מבוס דכן דרך המשנזים שקורין החילם כעין קמץ קמן ויאחסף בקמץ קטן נראה הבדרו כמו יוסף נחולם
וכ"כ נע"נ אבל יאחזע שם אחר יוח לנמרי והם המכונים לשב ה שמם העברי בשם אחי' מעם כידוע ויאחזע נקרא ב מן
נדול בהמשכם ריוד והבקה הזה"ן ומיסד בסגול זעף כידוע ע"ש לריך לכתב יוסף המכונה יאזעף
ומנעם דמשנים כאן ח ר יחו כו' עיין בחבו' חם מ"ב מ' קי"ז אות ם אחר שקורין אימו להורה יהושע בעין שורקים
ומוחם עלמו יהושע ומיבע ביוד חיקים אין לכתוב בנב ובכתב דודאי יש לכתוב בהמלה רק יהושע כ"ל יוד ולקרום בנב בעין
שורקים אחר עולה לתורה אין אם אחיה בנוי ואחיכה לשם קודש אלו ובין דבא"ם בהמלה בהמלה רק יהושע ב"ל בעין
ומהמיר בשם גדולה בהמוחם עלמו אלא יכתב בהמלה הבבר אם"ם אלא מלא בן ונם אין מינ ר מבנבת ולדידי' אם"ם דפסול
בחוחם עלמו יאו ו ע ובכתב יהושע מ ר בכ"ד ביבחר אם"ם לבחמלה הבשם ל"ל דבפדי בני משפחה וקבנו לשם זה בא' ב קום
ה"ח מפני בנוד הבם יק ום כו' לב נ"ד דלא שייך שום קפידא והחוחם עלמו עוחד לבינו ואינו יודע שום טעם ובנדה
אין לנו לחר אלא ר שם"בם אז אחוח בנוי ואחיכה לשם קודש אלו ובין דבא"ם יודעין בן ליבא לנו ובהבין בן לבחמלה
ועוד ל"ל שהוא קלת שם הנערות וקילור הבשם ם שורק קב בחבנבת ל"מן הבפסים ר"ורין ר ביע בחיבק בן ואם
ה' כיו ילחק רקין כו' ועכ"ב אין בפה לבכוב ר"ר אלא נגב יהושע ולקרותו בשורק ב"ם ומ' ע"נ ומשל"ל בשם יהודה :
שם יבעי ואם אומר דשמו בוחו אז בלא ו' בומעין לו. (עיין בחבו' חם מ"ב. מי' ב"ה שבחב ז"ל ועיד שם רבינ ישבר"
ועולה לתורה ישבעיתי ביו"ו נם הוא אומר כרשיתה על הי"ד והב"ם כ' נבי שם אל' בשם הנ"ל רום ס' שמות הנ"ל בלא"ם ל"ש כו' ואח"כ עכ"ם בהחוח
לפניכו ו ' ביד על כוונתו אלמי' אין הרשיתה סוחרה לעדותו כלל וכוחבין ישבעיהו ביו"ו (וכן הוא דעם פ' נב מקובר אן ובכ"ש
נבי שם ר ' ") אמנם רי לא מודע קריאתו אז לריך כ' נ יעין לריכים לכתוב ולינן אחלה שם ישבעיה בלא ו' בדעם רש"ל כר
וכן עשינו עשם ר ב בלילה כו' עכ"ל) : שם אבי כוחבין יחיאל המכונה מיכל (עיין בהמ' אות מ"ב כ' קט"ז שבחב ע"ד
מי שנקרא אברם ביחיאל ובלא"ם אחר וכן יוחם עלמו פשוט דיש לכהוב יחיאל המכונ' אחל מיכל כמו שנקרא בפ"ב בשם שמ' : (שם) ישבר נשני
עלמו ואין ' לין נעעוה כו' ע"ם ועמ"ם לעיל רום ה' חירם ונם עיין בפ"נ נקמן אות מ' בשם מערקל (ובפ"נ בשם מיכלה):

הגהית רעק"א

[נ שם אות י' שם"ב כ"ב רש"ל כ"ב ואם נשמה שמו נחלו ראיתיו כוחבים ר' דלאו בדידי' אלא אלא עפ"י הנוכל
כמנהג שבוחבים מכ"ל ראיתים שם ראיתון המלא ומשמעת נמלא יעשיהו שבחב שנעים לבי' ואחלי' יחר
דוכא דרוכא ומכ"ם בשקורים אומר לפ"ם יעשיהו שבר סב"ר מ' בב"ע ב

רש"ל (כרמי) כיצד נעשה [כרעפר][כסר כתריאל] אע"נ עיקר השם הוא מכתריאל אולי משום קדושת השם לא רצו לקרות בני אדם כך . ויש נקראו [כסריאל] ויש [קסריאל] ע"ש הקיסר מן אל ולריך לחקור אחר שמות אלו · וכתב בע"ז מסתמ' כותבי' כתריאל ואם אותם את עצמו באיזה שם מאלו יש ליתן אחר מתימתו ולא כס"מ. [כולה] שם בד"ה וקרינן (כולהו) לכן כותבין (כולה) דמתקרי [כולהו] כיון דמיכא קרי וכתיב כותבים הכתיב תחלה ועל הקרי דמתקרי. רש"ל :

אות ל

(לוי) ומ"ל לכתוב הע' (לויא) דהוא ממש כמו לוי . רש"ל . [ליב] בני מלי"ף וקלתן במל"ף ויש (ליוא) בחד יו"ד וחד וי"ו ויש [ליוא] ויש [ליבלן] ויש [לעבלן] דכל מקום היה כתוב לפי הלשון שהיו מדברים ובס"מ כתב אם קורין הלמ"ד בלירי"ו וכביר"ת רפה יש לכתוב מן הפתח בב' ווי"ן אם לא שרגיל לחתום בחד וי"ו והוא כיצוי לליקום) מו [ליהודה]מו [למשה] ואם קורין הלמ"ד בפתח ובבית רפה כותבי' (לוא) והוא כיצוי ג"כ לשמות הללו . ואם קורין הלמ"ד בלירי"ו מו במיר"ק והכי"ת בדגש כותבין ליב יהוא כיצוי גם כן לשמות הללו. (ליבא) אם קורין אותו כן יש לכתוב כן והוא כיצוי גם כן לשמות הללו [לעבלן] אם קורין הלמ"ד בסג"ל והבי"ת דגש והוא כיצוי ג"כ לשמות הללו [לעבלן] אם נקרא כן יש לכתוב כן והוא כיצוי גם כן לשמות הללו [לעבינו] כיצוי[לחייב] [לעבלנו] כיצוי [ליאקב] [ליב קימר] אם קורין אותו כן מו [ליבא קימר] אם קורין אותו כן וחד תיבה הוא(ס"מ) ויש מקומות שכותבין ליפ קימר ותליא בלשון המדינה ואם שינה וכתב בי"ת במקום פ"א ע' לקמן בשמות נשים (ליבקא) [לוז] כיצוי (לחייס) [ליבר טרויס] כיצוי [למחיר] . [ליברמן] יו"ד אחר הלמ"ד והוא כיצוי לאליעזר להודה למתתי' .[ליפמן] יו"ד אחר הלמ"ד והוא כיצוי [לאורי לאליעזר ליום טוב] : [לעמל] כתב בס"מ דכותבים מסתמא בלא יו"ד [לממלין] אם נקרתו כן והם כיצוי לאשר לעזריאל (לאה) אם נקרא כן ואין כותבין לעמל אמ"כ שקורין אותו כך בפניו כמ"ש לעיל [לזא] כיצוי לאליעזר לאליעזר ליקותיאל (לזל) גם כן כיצוי לשמות הללו ס"מ אבל בד"מ ובלבוש ובס"ש כתבו לזל הוא כיצוי רק לאלעזר [לזר] כיצוי לאליעזר לאלעזר שם בס"מ (ליזר) על הרוב הוא כיצוי לאליעזר ביו"ד ואם קורין הלמ"ד בלירי"ו יש לכתוב הכיצוי ואם קורין במיר"ק אין כותבין הכיצוי ואם הוא כיצוי לאלעזר בלא יוד אפילו אם קורין במיר"ק כותבין הכיצוי ויש בחות אל"ף (לפידות) :

אות מ

[מאיר] ומ"ל לכתוב הע' מאיר· וכותבין המכונה מסר"ס הע' [ליבר טרויס] הע' (ויבלמן):[מואל מואה מיל] קיצור השם הע משמואל: [מוני מני מוקיל] והוא כיצוי לאחר למרדכי ומסתמא כותבין ו' אחר המ"ם ויו"ד אחר הקו"ף. [מיכאל] ואם כיצוי שלו מיכל אין צריך לכתוב רש"ל וכ"כ בס"מ ובס"ש ובעל ד"מ כ' דצריך לכתוב מקום דהוא שם בפני עצמו ויש מיכוב לם לא כ' וכן הדין אם שמו דיחאל וקורין אותו דן וכבר כתבתי היכ' דמיכא פלוגת' צריך לכתוב. ומהרש"ל דכתב דאין צריך לכתוב מיכאל הע' מיכל ל"ל הייטו במקום דלא נקרא מיכל יחיאל דאל"כ צריך לכתוב מיכאל הע' מיכל כיון דאיתא למיכל שם קודם אחר הייטו [יחיאל] [יחיאל] הע' מיכל [מימון] ושם זה כשם אביו של הרמב"ם אע"ג דנזכר תמיד בשם מיימוני בשני יודין קושט' דמלתא אין בו אלא יו"ד א' ויש נקשה אחר יסדה הרמב"ם ליי"כ את שערי רצון להפתח והתחלת הכתים אני משה ברבי מימון בחד יו"ד . והא דכותבין אנו מימון בוי"ו משום כל שם שלא נמצא בכ' יש לכתוב אלא לתקן הק יאה כתבא תוספת' כ"כ בס"ש:[ממני] בלי יו"ד אחר הע"ם שנים [מניקו] [מנוח] הע' [האנדל] המכונה (הענדל): [מנחם] הע' [מוני] ס"מ המכונה [מענדל] בלא יו"ד אחר הדלי"ת הע' [מאלן] הע' [מלשיר] מסתמ' ביו"ד אחר הסי"ן הע' [מענלין] המכונה [מענכין] והייטו אם דוחקים הע"ן אחר הע"ם ויו"ד אחר הכ"ף דאם לא כן כותבים [מנכן] המכונה [מחנים] ואם לא דוחקין הי"ד אחר הנו"ן כותבים חבר יו"ד [מנים] המכונה [חיקל] המכונה [מענשין] המכונה [שולמן] [מנחם] דמתקרי (נחום) הע' [מנלי] מו מנגא היינו אם קורין הע"ם בפת"ח ואם קורין בסג"ל כותבין [מענגא] ס"מ [מנחם] דמתקרי (מן) ואם כתב המכונה בשר כ"כ בס"ש ובס"מ כתב אם קורין הע"ם בקמ"ץ כותבין (מלן) במל"ף ונראה דאז כותבין אפי' לכתחילה המכונה דהוא שם הנעשה בשלמא אם כותבין מן בלא אל"ף הוא שם הקודש ע"ש ויקר' שמו מן מו שהוא מן מנחם אבל אם כותבים במל"ף הוא שם לעז: [מנים] מסתמא ביו"ד אחר הנו"ן והוא כיצוי לנרשון למנחם ואין צריך לכתוב המכונה מנים ס"ש [מעודל] כיצוי (לנרשון לזכריה למנוח) וכן (מענדלן) ויש לכתוב בלא יו"ד אם לא שחותם ביו"ד. (מענלין) כיצוי ג"כ למרדכי ומסתמא כותבי' ביו"ד (מענלין) כיצוי [לנרשם] וכותבין מסתמא ביו"ד (מרדכי) הע' [נומפרכט] ועיין בחות נ' הע' [מערקל] מסתמא בלא יו"ד וכ' בס"מ דכותבין נעי"ן הפי' אם קורין בפתח ואם קורין בחול"ם מו בנמלאפו"ס כותבין מירקל בוא"ו ובסתמ' ג"כ בלא יוד . הע' מעקל . הע' מרקוי ס"מ . הע' (מוקיל) . הע' (מייזול) מו (מוזל) מו (מיזל) והכל לפי שמדגשין הע' [נומפלין] מו (נימפל)מו (נומפיל) מרדכי הע' (רעניל) ס"ש הע' (מייקא) במלף ובנרוסי' כותבי' (מייקו) בוי"ו כי שם דוחקים הקו"ף בנמלאפו"ס ס"מ . (מסא) הע' (שלמכיי) הע' (קרימפלינג) הע' [הוי"ס] הע' [קוס] הע' (קוסט) הע' [טעור] הע' [ויטל] הע' (קוסמן) הע' מולין ביו"ד אחר הלמ"ד הע' (פפולא) הע' (ניוא) . הע' (ורומן) אבל מ"ל לכתוב הע' (מוטל) הע' (מוסמן) רש"ל וכ"כ בד"מ ובס"מ דמ"ל לכתוב הע' (מוס) הע' (מוטל) ויש כספי דצריך לכת ב מיהו אין קי"ל דאין כותבין[יוסף] הע' (יוסל) מו (יוזפ) כאן ה"נ מ"ל לכתוב הע' (מוטל) מו (מוסמן) מו (מוס) כי כל המחרוטים מדמין אלו שני דיני להדדי ואם כ' מוטל כותב ביו"ד אחר הסי"ן[ס"ם] וכן ה"ל לכתוב הע' מוטל מו מטל מו (מט"כ) מו [מוכר'] . לבל כותבי' הע' [מונא] הע' [מירוס]: [משלם] הסר וי"ו כן הוא דעת כל הפוסקי' ולא כת"ז ואם חותם את עצמו מלא וי"ו כותבי' בוי"ו ס"ש. והע' (ויינס) הע' (זלמן) הע' (זמנל) הע' (ז סמן) הע' דונגנו הע' (מנייט) ס"ש . (ממיילל) ס"מ : (מתיכו) ס"ש [מתתיהו] ליתי' פלוגת' אם כותבים וי"ו בסיף ומהרש"ל פוסק דיש ליתן שני ניטין ול"ד לשם חזקיה דשם הנעשה הוא דכותבי' חסר מטום דמלינו בס"ם שכ זה הסר מע"ג דכסק בהג"ה שם לם כ' חזקיה חסר כשר אפילו אם ידוע ששמו הוי בוא"ו. ובידוע מיקרמיה משמו בס"ם כמ"ש לעיל ג"כ וע"כ ל"ל הא דהכשיר מטום דשם החסר מובלע בשם המלא לפ"ז לכתורה משמע ה"ה נמתמיה נמי כשר מיהו אינו כשר לכתחלה לכן כסק מהרש"ל . לכתחלה יש ליתן שני ניטין . ונס"מ כ' דיש לכתוב חסר וכ"כ נע"ז מיהו הוא הכי' רחיה מטם חזקי' ואין רחיה כמ"ש. ונראה דברי רש"ל מיקר

מורי

סהר"ם באגרת שלומים בענין עכק כתב כשר"אל ע"כ הכל הוריך אחר החחיסה שהוא רגיל בה ובן ראיתי הלכה לטעשה כב רגיל לחיות כן עכ"ל מטעם באינו רגיל לרחוס כן יכתוב כת"יאל וכנ"ל דודאי ניחא לן ליחד השם אחר מה שנמצא בשמו כל הקב"ה אבריאל ה' צבאות ונ"חא כו ית לקוות בשמו בדאי בסדרש רבה בפסוק ראה נתתיך אלהים לפרעה כנ"ל להבריע בזה דדבר פשוט בל' לקו אין שינוי אותיות פוכל בו כס"ש בסדר גם ע"כ ניזל בהר סאי דסמתבר בשום סברא איך נהוג.(ליזר)ראי תי בשם רש"ל שצריך לכת ב אליעזר הסכונה ליזר כיון שיש לאליעזר כינוי אחר דהיינו ליפמן יכבר כתבתי לעיל דקשה לי פיצחק חקין דז.זכירו כל הפוסקים דא"צ לכתוב הסכונה הקין והא שם יצחק כנוי נמי לאייזק או לשאריתיאל בדלעיל : (לובקא) כתב בלבוש שהי' ויכיח ביפיו אם לכתוב לובקא ולייפקא ודסכים שיש לכתוב בב' שהוא בל' רוסיא ל' ארבה אבל בס"מ הוא ל' גזל בל רוסיא ונלע"ד דלא דרשינן כ' הדיוס כילך בתר פעם השם אלא אולינן בתר כללא דיש לן לסיזל בתר ל' דסורל בפי דאנשים כסו שזכרנו בשם יואלף לנבי פרידא וכן בכל שם שאין ידוע לנו סיקור שלו צריך לכתוב כפות שהוא : (סתתיה) כתב בת"ה סי' רל"ג דיש לכתוב סתתיהו ביו"ו כיון דכן הוא בסתתיהו כ"נ והוא שנ"ר בפי כל אע"נ דמצ נו בפסוק פתתיה כבדא הוא שעל שם אותו צדיק נקרא יכתב ב"י ולפ"ז כיון שאנו קורין בסעשה דחנ כה סתתיה ביא"ו דוה איסכא ודברינו תמוהים דבכל הנעסחאות בעל הנ סיב יש כתתיהו אבל בלא"ה ראה נכון יכתוב נתתיה דבזה כשר בדיעבד אפי' אם שמו כתתיהו בדלעיל דהוה עכ"פ כנוי ששא"ב להיסף ודבר פשוט שאין יכתוב י' בין תי"ו לתי"ו בזה השם : (מיכל) כתבתי לעיל בשם איכל שיש חילוק בין איכל למיכל דבא"כ א"צ לכתוב ביחיאל הסכונה איכל ובסיכל צריך לכתבו : (פירוש) וסצא"ו אם ידוע שנקרא סקריסת' או ע"פ אבות ה או על שם סרים צריך לכתוב סרים דסכוי' . ירוש אבל אם א"צ לידע כן אין לכתוב אלא פירוש דאי כתב סרים נרע פפי דלסא לא הי' סמה סרים בלל ואל"ל דגב בידוע א"ל לכתוב הסכוי' פירוש כיון דכ תב סרים רוה פירוש קצור השם דשם פירוש אינו כ"כ הרחחת עם שם סרים כ"כ ר"ל וג ל דאותן ששמן סירא אי לכתוב כי אם סירא לחוד אבל לא סירש אפי' אם יכתוב הכ"נ ס"ר דשמא שמה לא הי' רק פרים אם לא שידוע בזה ששמה באמת סירוש אז א יכתוב רק פירוש לחוד: (נשלם) הסר ו' וכן הוא בפוסק ם אם לא שידע בקבל' מסשחתו

פתחי

אות ל ליבא אם קורין ריחו כן יש לכתוב כן כו'. (עיין בהפו' מיס חיים כי' פ"ג ח ס כ' בכתב וז"ל בכם יכם אם לכם כ ואו אחר הכ' עיין בס"ג בכם בכתב ובסם בוקא תמנס רחיחי תמיסם שני רבנים נדולים מחמנו יכם בלא וה"ע ופ"ג בס"ג לום ' סק"ח בכם יהו (בסם כ' דרף שקלה קורין ימוב גמל-פוס אבל אין נרגם"כ יש לכתוב יחב בלא ולו כו' ע"ם) וכמו זכר לדבר בע"ח ח"ח סי' ח' ובסרים ס"ח כו' ס' נזכר בס ר' ליבא מלובלין בלא ואו כו' וכן רחיחי הבסמם הגרון פני אר' חיים שמו ליבא בלא ו' וכן מוזכר בכמה הענר ובהסכמם הגלון נו"ב שם ובהסלפת זיעמי הוה חזקה לכתוב לפיר שם ליבא בלא ואו אחר הכ' בכ"ל ועמש"ל שום ח') :

אות מ מאיר. ומ"ל לכתוב המכונה מייאר כ' בע"ג בקיא בכתב ובפלאחי על נ"ל וכ"ג בע"כ ל וכוונתו ל לכפוי: מאיר יהודה המכונה מייאר ליב כ"ם. רק נאמם לה בפלאחם הם דבשם מאיר ליב לבד גם הנו"ב מ דה דח"ל לכתוב המכונה מייאר רק לפי שבקבלה נ"כ יהודה ולריך בלא"ה לכתוב ליב מייאר כמו שבקבלה בפי העולם מייאר ליב וזה פשוט. מיב דאיתי בס"ב בעל ע"ג בעלמו כ' סברה זו בליקוטי בשום פעיף ד' בשם חילק הירם וכ' עם שכן מבואר דשם הנו"ב שב' לכתוב המכונה מייאר ליב ע"ם (וכ"כ בהפו' חסם מופר מ"ב ס"ם י"ח ובכי' הפ"ז ע"ם ומע"ם לעיל הוס ס' יוסף). ובנה בהדיבחיהו שכיח שם אחרים ובהכנין כן מאיר המכונה מאריס בלא מאיר המ"ם: שם מחסר'. לבחורה נרהה כ מום בחלו יהודים ברה מחסיה לו גדלי' ומוחם עליו בך בה' ובכתב בגב בלא' הוי שינוי כו' ולם מוחם ח"ם בלא"ף בלא לבחחילה אין מם יו מחיתמו כו' ע' בס' ב"מ שכ' ע"ז וז"ל ולפע"ד אכי מומר לא הלייסיבהו לבני בלבי דברי ירב נ"ם בזה כי בבר בחבתי בחשבבה ובבנ"ב חום י"ם דמ"ם בלילך לחר בחחיסה אין לזה מרם ובנבזמם שנזכר בחה"ם ס' הפולה דבם שבקרא בו בקרא חכיבם ובדומם הוא מחוחם יהודם בלבו בלא שחין זה עיקר שהם הסכיבן יהודה מבקרא ליב כו' ודוקא בלבו הטמוכה יהודם בלבו בלא בלבו בם בלבו ועיקר הם בלבו בלבו בלבו

ספדיה *) כותבין מהרן דמתקי׳ • (ספדיס) דמתקרי (יעמיה) תשובות רמ"ח סימן פ"ד • ומ"ש לשמה כותבים בלשון שני שמות שעולה לפ"ת דמתקרי דהא דומה למי שנקרא בשני שמות שכותבין שני שמות בלא מתקרי כן ה"נ אם נקרא בשם מ׳ ועולה לפ"ת בשני שמות אחרים מן הראוי לכתוב שם שניהם בלא (סלמן) הוא כינוי (לשלמה) (סנדר) כן יש לכתוב אם קורין הסמך בפתח (סנדרלא) אם קורין הסמך בפתח (סנדרלאן סנדרמאן) אם קורין הס"ם בקמץ (סנדרמן) אם קורין בפתח [סנדר] אם קורין הסמך בשנו"ל (סענדרלא) אם קורין הסמ"ך בשנו"ל (סענדרלאן סענדרמאן) :(סיני) שם אים ומשם :

אות ע

(עקינא) בלשון בס"מ ויש רמיה לזה ולזה כאשר הקריך בזה מהרש"ל ומסקנתו לכתחלה כותבין בה"ו מכל נדיעבד כשר אף בלשון מאחר שהוא גם ואין ניכר במבטא וכ"פ בע"ז וכל זה מיירי בשם"י מחימתם ס"ם ב

פרש דברי שם בפ"ת אין להקל דלפי נירסא שלפנינו משתמש כפי' הב"י ומהרש"ל וכן הנין בתשובות מהר"י ברונא ומה שהניח מהרי"ם רמיה מש"ם הכ"ל ר"ל דלמא עשות נפ"ם ול"ל אי"ר שבתי ב מ"ר לכן אם אי מחיצתו כותבים בלא אלף ואם כתב באלף פסול ואם מותם באלף אין משנין ואם שינה פסול אפילו בדיעבד ול"ד לשם יה"דה ירמיה נדליה שכתבתי לעיל אם מותם ב אף ונכתב בה"מ כשר בדיעבד שמני הכמ דהלינו ישראלים נמ"ל שמותיהן כשמות הכותים כמ"ש הפ"ם כ כ בתשובות מהר"י ברונא. גם כאן יש שינוי בנוסחא וא"ל לכתוב שבתי המ' שיני כי הוא קיצור השם . שבתי המ' הנדיל . שבכבר לף מל גב שקורין הפ"מ רפה אין לכתוב ג' ווי"ן ומסתמא כותבין בלא יו"ד והוא כינוי לדוד ליעקב לשבתי : שפכם כינוי לשבתי. שפסיל כינוי לשבתי ואם מותם אם פלמו שפפסיל כותבין כן וא"ל לקוקר אם נקרא כך נפניו : שולמן כינוי לאנשם : שופל המ' פוקס שוועטשקא כינוי לאלי' ס"ם . שפרוילן . שלום ג"ו הוא לשון שלום ושלוה ובלא וי"ן הוא לשון שלימות לפעמים נכתב ג"ו ואינו לשון שלום כי כשהוא לשון שלום נקרא בסין נקמ"ן והלמ"ד ברולים וכשהוא נקרא הסי"ן בפתח והלמ"ד בשורק לאו לשון שלום הוא לכן כשקורא הנע צריך לקרות בנקודות כאשר הוא נקרא (ס"ם בשם נד"מ) ואם שאו הוא לשון שלום לז כינוי שלו ודידמן ג"ו ומד יו"ד . שמחה המ' ורידמן בשני יודין הוא לשון שמחה: שר שלום וב מעים נקרא שלום ופולה לפ"ת בשם שר שלום דמחקרי שלום: שלם בלא וי"ן כינוי שלו מלם וכותבים משלם דמחקרי שלם: שמור המ' שורלמן וכן גם המ' שורלמן . פ"ם. שלמה המ' (זלמן) לו המ' (שלמן) כיינו בסי"ן שמלל. אבל סי"ן יתן הוא שם הקודש והוא כינוי ליוסף וכותבים (יוסף) דמחקרי שמן בסין יתן כ"מ (שלמה) המ' ופוקלין אבל א"ל לכתוב שלמה המ' שלומלא או המ' שלומלא. פ"ם וכהב מהרש"ל דא"ל לכתוב (שלמה) המ' שלומקא ונפ"ז כהב (שלומקא) יש לו שם הקודש שלום כן צריך לכתוב (שלמה) המכונה שלומקא: שולמן כינוי (ליוסף) או לשלום(שלומי"ן) אם קורין הלפ"ד נוסה לפמ"ם: שולין. אם קורין הלמ"ד בחיריק . (שולמן) כינוי (לאנשם) שינק"ל. שטורל. שטור. שטיבור. שלמייכי בשני יודין והוא כינוי (לאשה) . שמחי לף שמלא בד"ם שמי בלא אל"ף לזלין בתי בשתות הנמלאים לפנינו שמחי והכל כ"כ הרש"ל שמכא המ' (שמולל) ואין צריך לכתוב המ' (מ"חל) או (מוחה) . וכותבין שמואל המכונה (ויסלי) או (ויסלין) מ המכונה (ויי ס) . המכונה (פאנוני) המ' (שנוויל) המ' (ניסוף) ס ' (גרוסם) המכונה (גינם) המ' (הנכין) המ' (סכור) המ' (פאשטור) המ' (מוסי) (שמחה) המ' (גונס). (שם טוב) (שמטן) מלא וי"ו המ' (שינקא). המ' (וילנלין) המ' (זיתלין) . (שמעים) בפ"ת בלא וי"ו אחר הפ"ת לף שנמלא לפפמיה נוי"ו מזלין אחר הרוג.(שמריה) בלא וי"ו אחר הפ"ת אם לא בידוע שמוחס אח עלמו נוי"ו. ול"ל כתוב (שמריה) המכונה (שמעריל) כ"כ רוב הפוסקים וכותבים שמעריל בלא יו"ד אחר הריש וכן א"ל לכתוב (שמריה) המכונה (שמרקו) וכותבין (שמריה) המכונה (זמן) (בישן) מלא ו' המכונה פאנילי: בסיור שם[זה המ' פ"ם כשאני מגיו ובס אני אמו נקראו (מלוי) נקרא (שניאור) המ' (אסקינד) (שעים) כינוי (ביסמים) וכנר כתבתי לעיל. (שון שיתן שניור) כינוי לאנשם המ' (שפענגלין שפענגלין) :

אות ת

פתליפס מקום מנמוס מלא וי"ו .תמרס. שם פטים:

שמות נשים אות א

(אגניל): (אגנלי) מפרי"ם מסופק אם בם זה נגזר משם (אגניני) ויש לכתוב (אגניל) המכונה (אגנלי) או נא נגזר משם ופוסק דיש לכתוב אגם אגתחי דמחקרי (אגנני) ונזה יולא מידי כל ספק דאפילו תימא דשתה היא אגניל מ"מ היא נקרא (אגנלי) ולא יפא אלא מלא מגיכה וכשר . והפ"ז כתב וז"ל ו.פר"ל לא דרשינן לשון הדיוט לגיך בחר טעם הפש אלא דזלינן בחר כללא דיש לן לאיזל בחר לשון המורגל בפי הלעגים וכל שא"י ל ו המקור צריך לכוהבו כמו שהוא לפ"ז אם נקרא ת (אגנלי) כותבין רק (אגנלי) ון ין בשם ליגקי: (מרכו-ופונא) אליף נסוף דקי"ל כל שמות שהם שם לפ"ז כותבין אליף נסוף ומה שנאלא :פפמים בה"מ משום דיש ס"ל בשמות שהם לשון יון או פרני דינם כיון שמות הקודש וכותבין בה"מ ופיקר היא כמ"ש בחסו' מהרי"מ ובפ"ש הנינא נמות שיא"ת דוקא שמות הקודש כותב בה"מ ולא שמות יון ופרני וכן מורה לשון הפ"ש בסי' קכ"ט (פנדריא אפנדרא אפריון מירוני) וספרדים מוסיפים פוד יו"ד וכותבין (מירוני) : מורמוני' מורמנוחיל' מיסטרילא מיסטרמנד') יש כותבין נזיין בתקים הסי"ן וכתב בפ"ם דהלי' בתנפ' אף פ"ם דסי"ן זו נקרא בשין שמלאים כמו סמ"ך ת"ת יש קלת שינוי בתנפא וכתב אפילו אותם דתנפ' שלהם נזיי"ן וכתב בסי"ן כשר כיון דנקרא בשין כמו שלים כמו סמך כי הלינו בפ"ם דלינו מקפיד להתנים בס"ן בזיי"ן וכן בהיפוך.מיהו נרא' דוקא בכמ"ל אחיתתה אבל בם ידוע מחיתתה ושינה פסול אפי' נדיעבד כיון דיש שינוי קלת גם כיון דיש כותבין בזיי"ן ויש בסי"ן הוי כשינוי (מותנוסטו מוסטנו' . מורוזיליידו) אפ"נ דהיה צריך בי"ת במקום הוי"ו כ' בפ"ם רפשב כותבין וי"ו מבוא הבי"ת נקרא רבה כמו הוי"ו ואם היה כותב בי"ת היה צריך לכתוב על הבי"ת נקודות להורות שהיא רבה ומהר"ד מ היה מסופק אם לפשות נקודות בגם מ"ה כופני' וי"ו ומה דכותבין וי"ו א' ולא שני וי"ן מבוא הוי"ו נמשך למעלה ולמטה כאלו היה שני וין ומה דלא כותבין

אות ת

פתליפס מקום מנמוס מלא וי"ו .תמרס. שם פטים:

שמות נשים אות א

(אגניל): (אגנלי) מפרי"ם מסופק אם בם זה נגזר משם (אגניני) ויש לכתוב (אגניל) המכונה (אגנלי) או נא נגזר משם ופוסק דיש לכתוב אגם אגתחי דמחקרי (אגנני) ונזה יולא מידי כל ספק דאפילו תימא דשתה היא אגניל מ"מ היא נקרא (אגנלי) ולא יפא אלא מלא מגיכה וכשר . והפ"ז כתב וז"ל ו.פר"ל לא דרשינן לשון הדיוט לגיך בחר טעם הפש אלא דזלינן בחר כללא דיש לן לאיזל בחר לשון המורגל בפי הלעגים וכל שא"י ל ו המקור צריך לכוהבו כמו שהוא לפ"ז אם נקרא ת (אגנלי) כותבין רק (אגנלי) ון ין בשם ליגקי: (מרכו-ופונא) אליף נסוף דקי"ל כל שמות שהם שם לפ"ז כותבין אליף נסוף ומה שנאלא :פפמים בה"מ משום דיש ס"ל בשמות שהם לשון יון או פרני דינם כיון שמות הקודש וכותבין בה"מ ופיקר היא כמ"ש בחסו' מהרי"מ ובפ"ש הנינא נמות שיא"ת דוקא שמות הקודש כותב בה"מ ולא שמות יון ופרני וכן מורה לשון הפ"ש בסי' קכ"ט (פנדריא אפנדרא אפריון מירוני) וספרדים מוסיפים פוד יו"ד וכותבין (מירוני) : מורמוני' מורמנוחיל' מיסטרילא מיסטרמנד') יש כותבין נזיין בתקים הסי"ן וכתב בפ"ם דהלי' בתנפ' אף פ"ם דסי"ן זו נקרא בשין שמלאים כמו סמ"ך ת"ת יש קלת שינוי בתנפא וכתב אפילו אותם דתנפ' שלהם נזיי"ן וכתב בסי"ן כשר כיון דנקרא בשין

מגליין כותבין חנה וכאות ש״ין כתב גם כן בשם ספקי מברא״ו סי׳ י״ב דכותבין שרה ולא המ׳ ברכי מו בפרליין דהכל מ׳ הוא מכל זה נשמע דבביר׳ ליה אם ידוע שם העריסה כותבין רק שם הפריסה כגון שרה לף על פי דהבחא נקרא׳ שפרליין כותבין רק שרה. ואם שם הפרים׳ שפרליין כותבין שפרליין מהרש״ל כתב אם שם הפרים׳ שפרל מו שפרכן וכן היא נקראת שפרליין כותבין שפרליין ועכשיו כותבין שפרל מו שפרכן ולא שרה ואם כתב שרה שפול ואם שם הפריסה היה שרה ועכשיו שפרל מו שפרכן ולא שרה ואם כתב שרה לכתוב שם הפריסה מו שם שנקראת כו וכן הדין בשמרקה מו נקראת שפרל מו שפרכן כשר לכתוב שם הפריסה מו שם שנקראת מפריסה רפכיל מו שפריל מין שירקא • ובטיז כתב וז״ל ולפ״ד נראה להכניס אם נקראת מפריסה רפכיל מו שפריל מין לכתוב רק שפריל מו רפכיל לחוד ויש פסול אם כתב רחל מו שרה כמ״ש רש״ל אבל אם שם הפריסה היה שמרקה יכול לכתוב שרה לפי שנקודת הקמץ תחת שרה כמו תחת שמרקה ידעו הכל שבכל אחד משמ״ש בשפריל ושירקא בשתנה הנקודה. ואם ידוע שם הפריסה שרה מו רחל ואח״כ נשתנה לשפריל ורפכיל יכתוב שרה המ׳ שפריל רחל המ׳ רפכיל כנ״ל נכון דהא מו רחל ואח״כ נשתנה לשפריל ורפכיל יכתוב שרה המ׳ שפריל רחל המ׳ רפכיל כנ״ל נכון דהא הלו מין שוס ריפוחא בכתיבת המכוני אפילו במקום שמ״ל מדינא פ״כ ובס״ם מאריך בדיניה הלו לכתב בהות חיית להלכה נלפ״ד אם ידוע שם הפריסה חנה מרים שרה רחל ואח״כ נקראת נפי הכל חנולין פירוש שפרלין שפרכין רפכלין יכתוב לכתחלה חנה דמתקריא חנולין מרים דמתקרי׳ מירוש וכן כולן וה״ה לגבי ספרד חנה דמתקריא חנולה שרה דמתקריא שרולה שמחה דמתקריא שמחולה ואם א״י שם הפריסה יכתוב לגבי אשכנז חנולין מירוש וכן כולן וטפי עדיף לכתוב אנה אנתתי דמתקריא חנולין וכזכולן ולגבי ספרד א״ל לידע שם פריסת הון דכל אלו אינן כ׳ שמות אלא שם קטנות ונפנוש בעלמא לכן צריך לכתוב לגולם חנה דמתקריא חנולה וכן כולן ודשמות אלו אין חילוק בין אם נשתקע שם הראשון או לא נשתקע ולא״ל לאחר שמות דקי״ל אם נשתקע שם הראשון אין כותבים שם הנשתקע דכיוויו מורה פ״ם הראשון פ״כ: השני בכלל שם הראשון לא נקרא שהוא שם הנשתקע דכיוויו מורה פ״ם הראשון פ״כ: ונראה לי בשמות אשר אין הנקודות שוין אם ידוע שם הפריסה יש לכתוב שם שניהם כגון אם שם הפריסה שרה ועכשיו נקראת שפרלין שפרלין מו שרונה וכיולא בזה יש לכתוב שרה המ׳ שפרלין מו שרולה • ואם כתב רק שם הפריסה שרה אשר דהא לדעת רמ״א כותבין כן לכתחלה וכ״כ מו שרולה • ואם כתב רק שם הפריסה שרה אשר רק השם אשר נקרא׳ בו עכשיו אשר בדעת מהרש״ל בס״מ וכן הוא דעת מהרש״ל. וכן אם כתב רק השם אשר נקרא׳ בו עכשיו אשר בדעת מהרש״ל ובכל אלו כותבים המכונה ולא דמתקרי׳ והס״ם שכתב דמתקרי׳ י״ל דל״ד דלא בא כאן להורות דין זה אלא כוונתו להורות לכתוב שם שניהם וכ״כ בס״ם בשם ר״י ר״ל וכ״כ בט״ז גם להורות דין זה אלא דשם שאנקה וכן כולן יולאין משם הקודם וכ״ל בשמות היולאים משמות הקודם כותבים דמתקרי׳ כמ״ש בשמו בני שם שניה באות סמך. וכל זה איירי הקורין אותה הקודם כותבים דמתקרי׳ כמ״ש בשמו בני שם שניה באות סמך. ואם שם הפריסה הוא שפרל מו חנולין וכן כולן בשניה שרולה וכן כולן כמ״ש בשמוך. אבל שמות אשר הנקודות שוין כמו שרה שמרקה מו וכתב שרה מו אנה שסול כמ״ש רש״ל. אבל שמות אשר הנקודות שוין אם ידוע שם הפריסה היה שרה מו הדסה מו הגר א״ל לכתוב שם הדסה שרה ן הגר הגרכן אם ידוע שם הפריסה היה שמרקה מו הדסה מו הגר א״ל לכתוב שם שניהם אנה כותב שם הפריסה לבד. ואם שם הפריסה היה שמרקה מו הדסה מו הגר א״ל לכתוב שם הפריסה וכן כולן. וכן אם א״י שם הפריסה והיא נקראת בשם שמרקה כותבים יש לכתוב שמרקה וכן כולן. וכן אם א״י שם הפריסה היה שמרקה בשם שמרקה דנוסא ונוטלין לכתוב רק שפריל מו רפכיל לחוד ויש פסול לכתוב שרה המ׳ שפריל רחל המ׳ רפכיל כנ״ל ולפ״ד נראה להכניס אם נקראת מפריסה רפכיל מו שפריל אין שירקא • ובטיז כתב וז״ל ולפ״ד נראה להכניס אם נקראת מפריסה רפכיל מו שפריל אין לכתוב רק שפריל מו רפכיל לחוד ויש פסול אם כתב רחל מו שרה כמ״ם רש״ל אבל אם שם הפריסה היה שמרקה יכול לכתוב שרה לפי שנקודת הקמץ תחת שרה כמו תחת שמרקה הפריסה היה שמרקה יכול לכתוב שרה לפי שנקודת הקמץ תחת שרה כמו תחת שמרקה ידעו הכל שבכל אחד משמ״ש בשפריל ושירקא בשתנה הנקודה. ואם ידוע שם הפריסה שרה מו רחל ואח״כ נשתנה לשפריל ורפכיל יכתוב שרה המ׳ שפריל רחל המ׳ רפכיל כנ״ל ונון דהא מו רחל ואח״כ נשתנה לשפריל ורפכיל יכתוב שרה המ׳ שפריל רחל המ׳ רפכיל כנ״ל ונון דהא הלו אין שום ריפוחא בכתיבת המכוני אפילו במקום שמ״ל מדינא פ״כ ובס״ם מאריך בדיניה הלו לכתב בהות חיית להלכה נלפ״ד אם ידוע שם הפריסה חנה מרים שרה רחל ואח״כ נקראת נפי הכל חנולין פירוש שפרלין שפרכין רפכלין יכתוב לכתחלה חנה דמתקריא חנולין מרים דמתקרי׳ מירוש וכן כולן וה״ה לגבי ספרד חנה דמתקריא חנולה שרה דמתקריא שרולה שמחה דמתקריא שמחולה ואם א״י שם הפריסה יכתוב לגבי אשכנז חנולין מירוש וכן כולן וטפי עדיף לכתוב אנה אנתתי דמתקריא חנולין וכזכולן ולגבי ספרד א״ל לידע שם פריסת הון דכל אלו אינן כ׳ שמות אלא שם קטנות ונפנוש בעלמא לכן צריך לכתוב לגולם חנה דמתקריא חנולה וכן כולן ודשמות אלו אין חילוק בין אם נשתקע שם הראשון או לא נשתקע ולא״ל לאחר שמות דקי״ל אם נשתקע שם הראשון אין כותבים שם הנשתקע אלא הכא כיון שכתוב שם הראשון לא נקרא שהוא שם הנשתקע דכיוויו מורה פ״ם הראשון פ״כ: השני בכלל שם הראשון לא נקרא שהוא שם הנשתקע דכיוויו מורה פ״ם הראשון פ״כ: ונראה לי בשמות אשר אין הנקודות שוין אם ידוע שם הפריסה יש לכתוב שם שניהם כגון אם שם הפריסה שרה ועכשיו נקראת שפרלין שפרלין מו שרונה וכיולא בזה יש לכתוב שרה המ׳ שפרלין מו שרולה • ואם כתב רק שם הפריסה שרה אשר דהא לדעת רמ״א כותבין כן לכתחלה וכ״כ מו שרולה • ואם כתב רק שם הפריסה שרה אשר רק השם אשר נקרא׳ בו עכשיו אשר בדעת מהרש״ל בס״מ וכן הוא דעת מהרש״ל. וכן אם כתב רק השם אשר נקרא׳ בו עכשיו אשר בדעת מהרש״ל ובכל אלו כותבים המכונה ולא דמתקרי׳ והס״ם שכתב דמתקרי׳ י״ל דל״ד דלא בא כאן להורות דין זה אלא כוונתו להורות לכתוב שם שניהם וכ״כ בס״ם בשם ר״י ר״ל וכ״כ בט״ז גם להורות דין זה אלא דשם שאנקה וכן כולן יולאין משם הקודם וכ״ל בשמות היולאים משמות הקודם כותבים דמתקרי׳ כמ״ש בשמו בני שם שניה באות סמך. וכל זה איירי הקורין אותה הקודם כותבים דמתקרי׳ כמ״ש בשמו בני שם שניה באות סמך. ואם שם הפריסה הוא שפרל מו חנולין וכן כולן בשניה שרולה וכן כולן כמ״ש בשמוך. אבל שמות אשר הנקודות שוין כמו שרה שמרקה מו וכתב שרה מו אנה שסול כמ״ש רש״ל. אבל שמות אשר הנקודות שוין אם ידוע שם הפריסה היה שרה מו הדסה מו הגר א״ל לכתוב שם הדסה שרה ן הגר הגרכן אם ידוע שם הפריסה היה שמרקה מו הדסה מו הגר א״ל לכתוב שם הפריסה וכן כולן. וכן אם א״י שם הפריסה והיא נקראת בשם שמרקה כותבים יש לכתוב שמרקה וכן כולן. וכן אם א״י שם הפריסה היה שמרקה בשם שמרקה דנוסא ונוטלין לכתוב רק שפריל מו רפכיל לחוד ויש פסול לכתוב שרה המ׳ שפריל רחל המ׳ רפכיל כנ

שם הדבקה מן הגר ומפסר דס"ל דבשינן תרתי לטינוחא דנקודות שוין ויודעים שם העריסה מז כותבי' רק שם העריסה. ובהדבקה והגר מיירי בידוע שם העריסה ונקודות שוין. ובמלגיעה נ"כ הנקודות שוין היינו גוטה ונוטלין הנקודות שוין ומ"ש שם מה אין הנקודות שוין כותבים רק השם שנקרא' גו מיירי אפי' אם ידוע שם העריסה מ"מ כיון דבשכח אותו שם אין כותבים אבל כשהנקודות שוין הוי כמלו לא נשכח כיון דבדיין שם העריסה עליה מחמת הנקודות. [הגלן] ומ"ש נקראה [הענדל] דיינו כמו בכתות אשר אין הנקודות שוין [הנקו] כיצוי [למה] ונפולן כותבים (הנקא) נמלא [הענדל] מסחמא גלה יו"ד מחר הדלית [הענה היסמ] פ"ז: הילל היללא סייל (מהר"מ מינץ) [ווירידא] כבר כתבתי בפעם למה לא כותבים בי"ם [ווילכלא] נשני ווי"ן דכל מקום דלריך וי"ו כותבין שני ווי"ן וכל מקום שניהם לפ"מ כותבים חד וי"ו מ"מ סי' קכ"ם [ווריידא] בג' ווי"ן כ"כ מסכנים לבל במדינות פולין בותבים (ווריידא) בחד וי"ו [רש"ל] וכן ווריידל. והוה לשון חמה [ווריידא] בחד יו"ד הוא לשון שלום: ווריידכן ווריידכון ורומט ורומטו ורומטו. הבל חליה במנבא וכן חליה במנבא המדינות אם כותבים בוי"ו מו בפ"מ. וכתב בפ"ז נפולין ווייסן מתבים פרומט פרידא פרינוא פוגיל. בפ"מ. ומין מיליק ביניהם ולא כלבוש דמחלק בין [ווריידא לפוגל] וכתב הטעם פוגל כותבים בפ"מ מטוס דקורין במוכס והיה לריך כתוב שני ווי"ן דומ"ו שניה בחתה להורות על המוכס ויש מסם שמם יקרמו כמו וי"ו מ' ויחמרו הם דכותבי' ב' ווי"ן מטוס כל היכא דחיטו נוטה לפ"מ כותבין ב' ווי"ו ולית"מ כי כל השמות חלית במנבא המדינה וכל הני שמות קורין בפ"מ

אות ז

[זאפירא] ובני ספיר כותבים. סאפירה. והוה מכשון אבן ספיר ולפ"ז יש לכתוב ה"מ בסוף שהוא בשון הקודש ודומה לשם סיום. ושם ריסה. היולא מסם רנקה. וכתב בפ"ם בין אם נכתב בזיי"ן בין אם נכתב בסמ"ך מו בשי"ן כשר: זהכיות. זוי. כתב מהרי"ם היוד מדגשת במנבא. זמקל'. הוי גוי ויש אחמרו לשום שני יודין כדי אלא יקרלו פוי"ו ויחשבו היו"ד למירק ומין רשוי שאז יקרמו היו"ד בלירי אלא אל ישנו והדגר מיכר פ"כ: זהרה. זכרה. חליה במנבא וכותבין כאשר היא נקרמת: זוטטא. אם קורין אותה כך כותבים כך: זעלמא זיסל זיסלין זוסא זוסלא. חליה במנבא ודין שמות הללו כמ"ם בני שרה שפרכין וכו': זלפה. בלא אלף אחר הזיי"ן: זעלמא. כ"כ בפ"מ בשות דלי"ת: זעלמא. שם המשה. זלפה:

אות ה

(חוה) ואם קורין אותה חווקה בפתח כותבין רק שם חוה כמ"ם בני שרה שאחרקה: חנה חענקרא. כיצוי לחנה וכן. חיכה. ודינו כמו שרה שאחרקה ושם ח נכה אם קורין המית בחירק או בלירי כותבין יו"ד אחר המית ואם קורין המי"ת בפג"ל יש לכתוב בעי"ן ואם קורין הכ"ף בדגש יש לכתוב ק' אחר הנון ואם דומקים הכף או הקוף בחירק או בלירי יש לכתוב יו"ד בסוף. וכן הדין בחענקה: חנה חנולה או חנכין דינו כמו שרה שאחרקה. והייבו בקורין אותה בפניה חנולה כמ"ם כמה פעמים וכותבין חנולה ה"מ בס"ם כיון שבא אם מנה וכן שאחרקה שבא אם שרה יש לכתוב ה"מ בסוף אפ"ג דאחרת"ל ומ"ז כתבו שאחרקה בחלף יו"ל שלא בדקדוק הכבו דכוונתם שם להורות איך לכתוב אם שם שרה או שאחרקה ולא בלו להורות אם כותבין ה"מ או אלף ומ"ל לכתוב אבא חטא חטאלא: [חומה חוגה] ה"מ בסוף (פיה חבו חוקה) שם המשה ואם כתב [חאנוקה] ח ף אחר המי"ם כשר ולי"ד בשם שבתאי בחלף יש אחר אחר בדיעבד דיאמרו דאין זה המגרש דשאני המה דקראים שבתאי בחלף ומ"ם. מירש אם קורין הריי"ם בחולס"ם: מירוסקא. ובדרוסיא מירוכנא ובכל הני דינם כמו שרה שאחרקה וכו' כמ"ם בחות בי"ם. כתב בתשו' מהר"ם מלונגלין סי' ל"ם אשה שהיה מקום מולדתה במדינה מ' והיה שם הפריסה אלה מיריל ואח"כ היתה במדינה אחרת והיתה נקראת מירוס. והמסדר הגם היה כותב מריס הא' מירוס. ופסק דלריכה גם אחר ויכתוב מירוס דמתקריא מיריל. כיון דשניהם שם לעז הם כותבין דמתקריא: מטא. אם קורין הא' בפתח. חטל מיי"ן מייסלין מיילא. בג' יודין ובאלף מיירא מירלין מירלין. ס"מ: מיגדיל מינדל מינדרין. והכל חליה במנבא. אשה שאמה מריס. וקורין אותה. מעזי. ופירושו בלשון רוסיא קטנה מ"ל לכתוב מעזי כמ"ם לעיל דמ"ל לכתוב קליין יעקל. אבל אם לא נקראת רק מעזי לריך לכתוב שם שניהם: כיון דמעזי אמו אם הוא בפני עלמו מ"ה לריך לכתוב שם שניהם אע"פ שעכשיו לא נקראת בשם מריס: [מריס] דמתקריא [מנוכא] [מירא] ונקרא בלירי אחת הא"ם. ס"ם [מינא] ותליה במנבא [מרלין מוקבא מינקלין] כתב ב"ם אשה שנקראת [מפלא] ולאחרי מל"ת דשמה הוא [מחלה] ומלאף עי"ן בחי"ם יש לכתוב [אחלה] וכן הסכימו הם. ולא"ם כתב פעמים דאין דורשים השמות אין משנין השם אחר נקראת בו אע"ג דשם אבלה אין לו שום פירוש: [מלכה] פת"מ המם ואם נקראת במיר"ם פסק בחשובת מ"ב סי' קי"מ דיש לכתוב מלא יו"ד אחר המ"ם וכ"כ בד"מ גם כיון במנבא הוא כאלו היה יו"ד יש לכתוב בתשו' ביו"ד. ואין להסתפק שמא שאה מילקא נקוף משום דמילקא שם כיתים הוא ומסתמא אין נשות ישראל נקראות בשות מכו"ם אלא מילכה שאה ע"ם נשות לבסוד. מיהו אם יהוה דשאה היה נקוף אין משנין כמ"ם לעיל [אחלה] נפ"ח. [אמיל מלא מוש] [מנוחה] המכונה [נומל] [מאייור מולינא] [מעירא] שם האשה ס"ם פ' מ"ם כתב בע"ז מלאחי כתוב אם שם הפריסה מריס ופכשיו נקראת מירוס יש לכתוב [מריס] הא' [מירוס] אבל אם מ"י שם הפריסה כותבים רק שם (מירוס) ואם נקראת (מירא) ואי"ם שם הפריסה כותבי' שם (מיר) ו"ם יודע שם הפריסה כי' (מירוס) ובכשיו נקראת (מירא) כותבין רק שם (מירוס) ע"כ ובעמא משום (ירא ומירוס) הבל מ' כמו שרה שאחרקה מ"ם פסק דכותבי' רק שם הער סה רה שאין כן [מריס מירוס] מיהו נשרה שאחרקה ס"ל אם נקראת שאחרקה וכן היה שם הפריסה מכל מקו' כותבי' שרה. וכאן אין כותבי' מירוס. אלא מ"כ בידוע דשמם מעריס הי' מירוס כי נזה ליד לשרה שאחרקה כי שאחרקה ס"ל בודאי נגזר משרה מ"ה כותבי' שם שרה מ"ם בתרת מירוס. וכבר כתבתי נאות בים אפי' בשאחרקה אם שם הפריסה כי' שאחרקה כותבי' שאחרקה. ולא שרה:

נגמה

תשובה

בודאי שכן שמה אף לכתחילה יש לכתוב בלא ה' כפ"ם בשו"ם שער אפרים (הובא בפי' קי"ח) שלכתחילה יש לכתוב נגמ כמו בכתוב זולת אם ידוע שנשמה הם (ע"ל אות מ' ובע"ג אות מ' ב' ב' ע"ג אקים ע"ם בזה: (שם) ובעת אם קורין היוד בשמה. שהלריכו נגמ אחר עכ"ל ע"ם ובכתב עוד מזה בכתב"ג כ"ק יש ו' ב' ב' ע"ג אקים ע"ם בזה: (שם) ובעת אם קורין היוד בשמה. עיין בשער נ"מ בכוף בללי השמות שבכתב דיוסר כיון לכתוב ולהגות בא"ף במקום בפ"ח כי יש לעשות לקרות ובעת בשמה. כמו יפת ו"ל ומו' עיין לעיל בשם זלעת:

אות ל

[ליתרו לייקו לוחיסקי לעיל] אם נקראת כך אין דורשין השמות שעיקר שמם לאם כיון דאין מוכח ול"ד בשרה שאחרקה (לידיסיא לוגא) אם נקראת כך או [אלוגא] אם נקראת כך ס"ם [לאמא] אם קורין אמ"ד בפתח [ליבקה] באלף ואם כתב [ליפקה] בפ"א כשר כמו ליפתן ב"כ מהרש"ל וכתב בלבוש דכותבים [לובקה] שהוה לשון מהובה ולא לוקה שהוה לשון גזלן ורמאה דוקא כשא"י אם שמה בני"ם או בפ"א אז מתרינן מסחמא שמה בני"ם שהוה לשון מהובה אבל אם ידוע שמה בפ"א אין מבנין ואין דורשים השמות וכן הוא דעת הט"ז וכ"כ בפ"מ ועיקר לפ"ז אם ידוע שמה ושינה פסול ואם א"י שמה אע"ג לכתחלה יש לכתוב בניה [ליבקה] מ"מ אם שינה כשר והיינו מ"ש מהרש"ל אם כתב בפ"א כשר היינו כשא"י שמה. בד"א הנינו דברי הבנוש וכתב לפ"ז גם כשכתב ליבקה ביו"ד יש לכתוב בניה דוקא ולא כרש"ל הנין הוא דלדעת הלבוש פסול בדיפבד אפילו כשא"י שמה וחולק על מהרש"ל ואין מוכרח ו ואר מסחבר כמ"ש דל"ם ובפ"ם כתב אם שינה י"ל דכשר משום דנר"ם ופ"א מתחלפים אע"ג דבשתה פירושו ומשמעות מלינו בקרא דמתחלפין אותיות כאלו וכן מלינו בקרא דמתחלף האם ונון כמו לקן סימן והוא כמו הימים אע"ג דמשמעו בנון הוא מלשון יד ימינים משא"כ בא"ם וכיולא בזה הרבה מיהו י"ל בנם שאני דבעינן ידיעה מוכיחות משא"כ משמעו הכתוב דחיפשטו שם קרא נותן מקו' נטעות ובשאר מקומות מכשיר הוא אפי' בנם מיהו לא"ם לעיל אין כ"מ מזה אלא כשא"י שמה כשר אפי' כשנשתנה השמעות כמו [נובקא לובקא] ואפי' באותיות שאין מתחלפים אבל בידוע שמה פסול כמו שרה באלף [לוינא] [ליפשין]. שם האשה והיא משפחה מיוחסת ביסראל וכן [ליפשא לו ליבשא] אבל ליבשין היא משפחה אחרת עכ"ם שם הפיר שבאשכנז בד"א [ליבא] הלמד בחירק והיא שם האשה. ליבושא ליבא ליבא ליבושא. אם קורין בנים רשה יש לכתוב כן [ליטופא] גם כאן כ' בנ"ם דמוסיפים אלף בסוף אפי' אם נקראת ליטוט ומ"ל:

אות מ

[מולכיידא מגרא] והוא שם הקודש: מדלגא מיקרי מנקא מלכונא מיכא. אם נקראת כן אין דורשים השמות לומר דעיקר השם הוא אמירא. מכלוף מסעודה מוסקדו [מרגליה] ומ"ל המ' מרגליתא. כי הוא קיצור השם ע' פ' הסולם וכ"כ כל האחרונים ועיין בחות ג': מיכל שם האשה: מיכלין. כן יש לכתוב אם בלמ"ד נופה בפתח: מיכלין. אם קורין בלמ"ד בחירק: מיכוש. ודינם כמו שרה שטורלין אבא חנולא: מיכלה. יו"ד אחר המ"ם וה"ה בסוף כ"כ בד"מ ואם זה נגזר משם מיכל בה שטול ופוא שם הקודש וה"ה נוספת היא: מכיל המ' מיכא בחלף: מינגוט. אם קורין הגימל בחולם או בחלפתם: מיכיט. אם קורין הג מל בחירק: מרים. מירוש. כיצוי למריס ויש לכתוב כן אם קורין הריי"ם בחולס"ם או בחלפתם: מירוסקא מירל מירלגין מרוש. אם קורין הא"ם בפת"ח והריי"ם בחולס"ם הריי"ם בפתח: מירוסקא. ובדרוסיא מירוכנא ובכל הני דינם כמו שרה שאחרקה וכו' כמ"ם בחות בי"ם. כתב בתשו' מהר"ם מלונגלין סי' ל"ם אשה שהיה מקום מולדתה במדינה מ' והיה שם הפריסה אלה מיריל ואח"כ היתה במדינה אחרת והיתה נקראת מירוס. והמסדר הגם היה כותב מריס הא' מירוס. ופסק דלריכה גם אחר ויכתוב מירוס דמתקריא מיריל. כיון דשניהם שם לעז הם כותבין דמתקריא: מטא. אם קורין הא' בפתח. חטל מיי"ן מייסלין מיילא. בג' יודין ובאלף מיירא מירלין מירלין. ס"מ: מינדיל מינדל מינדרין. והכל חליה במנבא. אשה שאמה מריס. וקורין אותה. מעזי. ופירושו בלשון רוסיא קטנה מ"ל לכתוב מעזי כמ"ם לעיל דמ"ל לכתוב קליין יעקל. אבל אם לא נקראת רק מעזי לריך לכתוב שם שניהם. כיון דמעזי אמו אם הוא בפני עלמו מ"ה לריך לכתוב שם שניהם אע"פ שעכשיו לא נקראת בשם מריס: [מריס] דמתקריא [מנוכא] [מירא] ונקרא בלירי אחת הא"ם. ס"ם [מינא] ותליה במנבא [מרלין מוקבא מינקלין] כתב ב"ם אשה שנקראת [מפלא] ולאחרי מל"ת דשמה הוא [מחלה] ומלאף עי"ן בחי"ם יש לכתוב [אחלה] וכן הסכימו הם. ולא"ם כתב פעמים דאין דורשים השמות אין נשנין אחר נקראת בו אע"ג דשם אבלה אין לו שום פירוש: [מלכה] פת"מ המם ואם נקראת במיר"ם פסק בחשובת מ"ב סי' קי"מ דיש לכתוב בלא ה' כפ"ם בשו"ם שער אפרים (הובא בפי' קי"ח) שלכתחילה י

אות נ

(נעמה) סם פרני הוא דקורין כוכנים (נעמה). (נעמה) נמהרי ש מחריך בזה ופיקר כמ"ש כמה פעמים דאין דו"ריס הם אות ואם נקראים כך יש לכתוב כ"ר היא נקראת ואם' בדיעבד אם כתב נעמה בא"ת פסול דיאמרו דאין זו המחברת דהא היא נקראת בה"א. ואפשר דהם לעז הוא ולריך לכתוב אל"ף בסוף ודינה כמו הנא מנא וע"ש. ואם נקראת (נעמה) כותבי' כן ואם נקראת (נעמיה) בעי"ן כותבין כן (נעמה) המ' (נעכול נעכה נעכנה נעכלין נעכניין). וכתב בס"מ (נעכלן) אפי' אם קורין אותה בא"ת כותבים בעי"ן וא"י טעמא למה לו לשנות משם שנקראת בו. (נוחה) במי"ת והי"א והוא לשון הקודש אף על גב דיש לספק שמא שם לעז הוא (נוכל) מ"מ יש לכתוב (נוחה) המ' אלא שם (תמנה). (ניקקא) שם אשה ברוביא ושמה (נמ"ה) וכתב בע"ז אפי' אם שמה (נמ"ה) יש לסמוך ע"ז לכתוב (נחמה) המ' (ניקקא) (נוסל ניסל) בני שמות הם הסובת רמ"א. (נעגלא נעגלין) ואם שמה (נגעל יל) אין לכתוב (נעגלא) כי הוא קילור השם ויותר מסתברא דדומה לשרה שערליין וכותבי' שם שניהם:

אות ס

(סיתי) ומהרי"ש כתב דכותבים רק סית ולית כמ"ש כמה פעמים דאין משנין השם אשר נקראת בו: (סמלגנות) שם אשה הוא בלשון ערבי כלומר מוגמר הגמות: (סרקא) בסמ"ך כ"כ בלבוש וס"מ וס"ש ובד"א. אבל מהרש"ל פסק דכותבים בסי"ן שהוא קרוב לשם שרה וכ"כ בע"ז לפי זה כותבים ס"א בסוף אע"ג דשם כותבים בא"ף כמ"ש בס"מ לפי לשון ערבי דאינו בא"ף בסוף (סאיה) (סולקא) מו (ז לקא) ומלית במנעת בא"ף בסוף (סאייה) בה"א וכתב בד"א הטעם מפ"ס דיולא משם שרה דיש בני אדם שאי"י לדבר סי"ש ומ"ברים בקורו יו"ד לכן כותבים ה"א בסוף כיון דיולא משם הקודש וכן שם ריסה מרבקה. ע"ז. וכתב בלבוש דה"ל לכתוב שרה המכוכה או דמתקרי (סאיים) ופי' בד"א הוחיל הוא קילור השם מן שרה לכן כותבים רק שרה ודומה לשרה שארקה דנקודות שוין ובס"מ מפרש דבריו דכותבים רק (ס"ייה) דשמא אין עיקר השם שרה ומחזי כשינוי השם וקשה לפירושו אל"כ למה כותבים ה"א בסוף והפשר לענין ה"א או אלף אין קפידא כ"כ אבל בנוף השם יש קפידא. ובע"ז כתב (סאיה) בא"ף בסוף ריסה ס"ל דכותבים בה"א כמ"ש בסמוך ל"ד דס"ל שם סאיה אינו יולא משם שרה ובראה לי עיקר כדעת רוב הפוסקים דכותבים בה"א וכותבים רק סאייה ואם יולדים שם הערבה היה שרה כותבים שרה המ' סאייה כמ"ש לעיל אע"ג דכותבים ה"א מ"מ נקרא כינוי. (סאנורי) בשני ווין (סנעקא) סיני. ואם קורין אותה בעי"י כותבים בא"ף: (ניסא) ל"ש (סנירא) כינוי (נאסתר) ועיין בשות מ"ף. ושם שריל שערליין עיין בשות שי"ן:

אות ע

(עזיה) פי' אהובה (עסילא) ויש נקראת (עשלא) עמירה עטרה עכסה בה"א (עלא) בא"ף [עלקיל]:

אות פ

[אלומא פאלומכא פאלומכ"] וכולן בא"ף [שידלא פלומו. פירמוס] בכ"י הר"י קאלדירין כתב מ"ש שביתה נקראת הירמוזא ובכתובה נכתב פירמוזא כותבים בפ"א ואל"ל כי לעולם אין משנין השם אשר נקראת בו אלא אם א"י שמה אז הולכים אחר השם שנכתב בכתובה וכ"כ בתשובת ס"א לכן יש לדקדק לכתוב שמות אנשים ונשים בכתובה כדין הגט. ואפשר אם היא נקראת לא בשם שנכתב בכתובה כותבים שם שניהם ומקדימים השם שנקראת בו: [פינו פירנו פרנקא פרי פפורא פפוכא פאסנא] ופפ"א נקרא רפא: [פריידל] והוא לשון שמחה ושם (פריידל פריידא פרומא פריוזא וכן פינגא פינגל) הכל בלשונינו בפ"א ובשאר מדינות כותבים [ווריידיל] בוי"ו וכן [ווריידא] [רומט] מיהו שם [פינגל] כותבים בכל המדינות בפ"א ובלבוש מחלק בין אלו שמות הסילו במדינת פולין ונתתה כי במדינות פולין אין חילוק וכותבים כולן בפ"א. ואין כותבים [פונגא] אא"כ בשקורין אותה בשניה כן [פעריל] [אפרלא] בא"ף (פעריליין) וכולם בפי"ן אלא בני הספרד שקורין הפ"א בלירי כותבים יו"ד אחר הפ"א [פוסיכא פוכוקא פמוזא] כינוי [לשרה] פ"מ: [פיכשא פפסא פאסיל]

פתחי

עיש חיים סי' כג אות סו שכ"ל לפניו עובדא בשאה שנקראת מחליפ שביוד אחר הל' כרגים במכבא ולזה לכתוב מחליפ ובא דפי' לשם ר"ל ומושי הנזכר בתורה שהוא שם איש ה"ד אל אינה נרגשת אבל כאן היוד נרגשת לריך לכתוב ה בסוף ע' נע"ג בשם מיכלה כו' ע"ש): (שם) מלכה. מיהו יש יודע דשמה הוא בקי"א אין משנין. כ' בס' נ"מ וז"ל לא ידעתי איך יודע זאם כיון דנקראת בכף דנושה אין הפרש בינה לקוף במדינות אלו ואולי בשעתים הזיל דאלי בחתימה וכבר כתבתי דליתא וכוכבין כתרתי לנו מילכה בכף עכ"ל:

אות נ

ניסקא. וכתב בע"ז אפי' אם אינה נמצא יש לסמוך ע"ז כו' עיין בנ"מ שכ' ולעיל"ד אין לסמוך ע"ז כו' ע"ש ועי' בע"ב בקי"ו:

אות ס

סירקא. אבל מהרש"ל פסק דכותבין בסין כו' עיין בנ"מ שכ' דמ"מ נראה יותר לכתוב סירקא בסרק ע"ש ועי' בע"ב בקי"ב: (שם) פאייה. ואם יודעים שם העריסה הי' שרה כותבין שרה אמכון. אחייה כו' ע"ש בנ"מ שכ' כבר כתבתי אם נשתקע שם אין נקראת בה"א. אבל בנשים אין כיוצא בן רק שם שנקראת בנשים אין היכר בשם ויבהק כלל ע"ש (שם) פאלווה. ע' בס' נ"מ בקי"ה שכתב ואכה מ"ש אלא אחר שסמך לדאה דהכרח הכם הזה הוא שהשמ"דהוא בקמץ כו' ע"ש ועיין בס' נ"מ בסיימה סי' קע"ז נענין שם עיר דאדוויל כתב כי אולי נכון לכתוב רדוויל כי אין פס"מ מבוטה גדולה שיתוסף אחריו אלף כו' אך כיון שרגילים לקרוי שם פרלים דדוויל בעם בטוח וא"ש מוכיח קדייה בס"מ. אמנם הרי"ש כתו מ"ג שפיר לכתוב דאדוויל ע"ש לפ"ז ל"ל דשם פאלווה אל"ל הוא בכתם אם, רק שרגילים לקרוא הל' נעה בטוח נע לכן יש לכתוב בא' אחר הכ' ועי' לקמן אות ש' נשם פאלווה שכ' הנ"מ בשם ס"ש הייבו אם קיריין אלמד בטוח כו' כו' ע"ש ועי' בע"ב בקי"ו:

אות ע

עלא. ע' בע"ג שכ' ולענין כתיבה שבעיה כיים לכתוב כו' ע"ש עוד, (וכ"כ בשמו' אמם שיר מ"ב פי' כמ ע"ש ואם שתקרא בא"ף בסוף אל ב"ר שם אם אינה אמתה אם הוא יולא מ"ם אבל אם עברה אמרוב לו בתותים הנה עלאחי בא' אזרם בשים רום ע' ובורר שם דהוא שם ערבי ופי' אם עבי' הוא הרגנים ופי' שם אמנה לו מהניה מהרגנים תורו לו' ערבי עביה ע"ש והנם דשם נזכר זה על שם החיים ל"ל בשמרבב ג"כ בשם הלשה ולא דשם חיבה עביה בה' בסוף מ"מ בכר כתב הנ"ש לקמן בכללים אות ע"ז דשמות של ערבי יש לכתוב ה' בסוף):

אות פ

פירמוזא. ואם ר אם היא נקראת לא בשם שנכתב ב פונא כותבין שם שניהם כו' עיין בשפר נ"מ שכתב בבר בתבתי אם נקראת בשם אינה בעולם עי' ר' ואין לתמיה בשם אם אינה נקראת בו: (שם) פינו. כתב בס' יהושעה יעקב מ"ש הנ"ש פינו בוי"ו לבסוף כ' כן לפי מנהג הדינמו לבל בתדינמו קורין אותה בקמץ לכך יש לכתוב פינא בא' ובכתבי זאם לפי שרשיהי כמה חכמים טעו בזה עכ"ל. וכ"כ בחבו' מאיר נתיבים סי' ל"ו בתבתר אחר בתדינמו כ' סי' ח נאלף לבסוף והרב שבמקום החשה החזיר הגנ לפי שרשה בנ"ש בסוף נוין לבסוף והוא ז"ל כתב אלא אם בא' מוכיח דאם הכוונ' בשקורין בסוף אבל בשם פינא האלוי בתדינמו דיבא הוא לכתוב בא' לבסוף כו' עיין שם. והוא ל"ב בס' טיב ניעון פקו"ד ובכתב דהוא פשוט ואפי' בדיעבד פסול אם בשם פינא האלוי בוא"ו לבסוף ע"ש: ועיין בשו"ת בים דוד סי' י"ב אודום נב שבא ע"י בליח ובכתב בו שם אשה פינא בשני יודין פיינא. והגיב ע"ז בתר כוח ומורף דברין דיש להבשיר נב הזה מבמה בעמים. אבל דבפי הגרלה מדברי הנ"ש בנ"א בשם ורידמן ובנ"ב בשם פרי דל ורידל מבואר דבשני יודין מורה ל"ב על נקודה ליר"ה ואע"ג דבשם בילא מינא פינא ודומיהן כתב הנ"ש דבהכינו בחד יד אע"ב לריך לחלק הביבא דאיבא שני שמו' חד בחיבה ואחד בלירי בגנון ורידמן ולריך לבהוב אם זה בשרה אלירי"ה דלא לנטעי בשם ורידמן בחיבה אבל בשם בילא פי' נא ודו' יהן דלישא עוד שם דבוזיי' בחיבה בחבינו חד יוד לנקודם לר"ה כמשפט לשון הקודש וכיון שכן גם בנ"ד בשם פינא אף דלכתחילה הי' נרי. לכתוב בחד יוד בינו דלישא לנטעי מ"מ בדיעבד אם נכתב בשני יודין ודאי דלא מקרי בפיר בהלכתו דרובא דעלמא כותבין בשני יודין ולישא לאיתם בדיבוז נשום לעז בלל וא"כ בל עיקר החשב הוא רק להנף היודעים בעיב ניעון גם לדיבוז אין לחוש כיון דבמלא בן בכל פברי אשכנז בשני יודין לנקודה ל"ה יהלו דומו דבפרא דיוקר בהני' כמבטב כפונה הבכנזים ובדאמרי' במס' ע"ז דף י' ע"א בהנוא בטרא דהוי כתוב בי' שי' אינין יסיבתא כו' ועוד דאף אם נאמר דבנ"ד הוי לישנא דמשמע לחרי יבפי מ"ה הא דעם כמה ר"ש ניים בהנף דקדוקי דאחיב בניעון פ"ה (ע"ל כי' קכ"ו סכ"ב) אם לא בהנו הבעל בעלמו או הסובבו פיו ולא קאחי ומערער נגו בבר ורף לדעה המחמיר' שם מ"מ ב"ד דהוא ע"י אלא בדיף עפי הלישא לאיתם לבדעוו של בעל אשים דמעיקרא מיבדק דייק בראמרי' בניעון דף נ' כו' ורף אם נרמר דבהמ"ש דפוסי בהנף דקה קין דאחיי מחמיר נם בבה"נ מ"מ נראה דלישנא דמשמע לחרי אחבי בשמו ואמה עדיף עפי מהנף דבדיקי דאחיי כיון דה"ל דלא בעינן מוכח מהוכו אבוש דע"מ בדבי ואיבא לאיתר דבהא בם הרמ"ש מודה כו' (זה ל"ע ומ"ש לעיל מ"קכ"ח פ"ק י"ח) ו אריך בזה ומ"ש מהבל הלין מעמי נראה לע"ד דהנב בבר ולים בי' אוש אבש בלל ע"ש: (שם) ב' עוד בזה וז ל ולדוראה המלבה אל יבלה לאבות חיבה מקנה בבדי לאיבלו מחשם לעז נראה לע"ד לאיעבד מקנאת מעבלינה והוא לעבוד נקודה בשם אחשה בו' דלא הריב"ש ומ"ש אמילנו בהקנאת דבראש"ם בהאריבה הווי"ן הייבו דוקא הבם יהוה בנוף אחותיה בל בנב אבל כאן דהבינקון הוא חון להחוביה כ"ע מודים בעומר לבדן דבוה בבעל. דהא דאין בוה אין בקודה בנב אינו אלא מנהג בבלעה ודאי דיוסר עוב לבסוב נקודים בדי להולא מבל לעז בבעולם ובלא"ה אי אייבר אי בהבקמה חבמי ישראל ובדוראים הי' ב"ל לתקן לבסוב נקודה בנ"ם בבמו ואמה בו' בי בזה יאלנו מידי בל חבשוה שבעיבלו בו' ואם יבלה בחיר לעשות הבקה אז יהן אחילה בלא נקודים ורחיב יבקדו ויחזור ויבנו לן בו' ע"ל. ולע"ד נראה דודאי בלה רבמי ישראל ובדוראים לא יבבינו להבקון הבוה דבמלא אחם אילא לעז בעיבן הרבלוני' ובמ"ש לעיל מי' בבי"ה ס"ז דמי שרולה לזיבן הלוחיות מוחין נידו מעבם זה רף זיון הלוחיות בוה דבר הבבחה יוהר אבדבה ריב"ש לא מבדי אוה בלא אחיו' ד ם לבנוע מעבם זה. ובנ"ם בם פ"ק ל"א אביה דמבדי"ם בבה עדעוו בל הרבד"ם שב' בבמו' מי' ר"ה דבבוה ימיו אינן מיבבו בבי בעיבן לבם בלמיל' ח' בנקודה ודבה ואי בלי נקודה ובעבר מבבי"ש דבי לא מולים לעז בב' ע"ם בבי דיב בנקודה אחם ובבם אמר בבה ע"ב ומ"ם בנבל כל הלוחיות בל אמו ובמה בבל הבעיבן. ולא הרבד"ם בלא הבם לזה בבם בראמילה בלע"ד דהיינו מבוה ובל"ל בבין שהוא דבר אחיבו מוהב בבל הבעיבן לא בייבל הולאה לעז (ובנ"ם בם בדבב בזה להלין בעד הרבד"ם ולע"ד הבבר בבוה בבו בבבבבי) ובמ"ם בחמם בם' ביב בעיבן בלבקוני אמוה בבן בב' אבר בב בבחבינו בבי יוהבן בבבבבי ב"ב ובבב' הבב"ע בב"ב לא אבל לעבוה נקודים בבל הבעיבן בודאי בב הרבד"ם מודה. ובם הבב"ם בב"ב אם בב' בבי בבבוה ולבקמן בבבלים לוה בב"ב בבי אבבבבה בבבבבה בבבבב

[ריקל ריקליין ריקי] כ׳ נס״מ ריקה הוא כינוי [נחנה] [ריילה ריילא] [ריילין ריילין] אם קורין הלמ״ד נכתה: רין. רחלה. רפדל. רפלה. ריילנה. ריילנה. ריונסה. רוזלין. רוזלין. ריזלי. ריינה. רוכל. ריזל רכסר. רשקה רוכלה: רחמה. כלה ריו. כר רחמה כ״כ מכרס״ל כתשובה סימן ל״ה. ריסה ריסטיל ריסטל כמ״ס ברי״ן:

אות ש

[שרה שפרלין שחרקה] כתבתי בחות בית [שרה שרי] הוא שינוי שמה ואם כתב שרה בחלף כתבתי לעיל [שרה. שפריל. שפרלין. שפרכין. שרכי. שרלין] כולן בשין וכתב מהרש״ל שחרקה שרקה כותבין כמי בשין דיולחין מהם שרה וכ״כ בס״ה לפ״ז יש לכתוב שרקה בה״ה ובס״מ כתב כירקה בסמך [ובפריל שרכי שרלין] בשין [שערכין. שינה. שינלין. שונדלין שינדיל. שינדליין שפל שינלין: שפרינל״] כ״כ בז״מ ובד״ה ורחה דתליה בנבפה דהה בס״מ כתב [שפרינן. שפרינלא. שפרינלא. שפרינלא] וכיינו דלזלין אחר הפם שנקראת ולא כל״ם. [שמחה] המ׳ לימפה המ׳ [וריידה] כתב בלבוש אשה אשר שם הפריסה היה שמחה ואח״כ קורין אותה [ריידה] אזלין בתר רובא אם הרוב קורין אותה וריידה והמיעוט קורין אותה [שמחה] כותבים [ריידה] דמחקרי׳ [שמחה] ואם הרוב קורין אותה שמחה כותבים שמחה המ׳ וריידה ואם נשהקפ שם (שמחה) וכלל קורין אותה (וריידה) כותבין רק שם [ריידה] ואם כתב שמחה שסול פ״כ ואם פשק הוא אם הרוב קורין אותה שמחה או וריידה כ׳ נס״ם נשם מהרי״ל דמתחים שי ניטין. [שלומית שולמית] ואם שמה [שלומית] וכ׳ [שולמית] אז להיסוך הוי שינוי [שילה. שילא. שיט לישבע. שלומה: שול] היינו ש׳ שמחלית לכן נסמ״ך כשר וכך [שולטאה] בשין אז נסמיך [שבתו. שבתיה. שקרא המ׳ [רוכר] [שמלות] שייט אם קורין כלמ״ד בשו״ת אבל אין הלמד מדנבת אלא נחפסת שיינו שקורין פמ״ם תחת הפי״ן כותבים [שלוה] פ״ם:

אות ת

[תמנה תרלה תמר] יאם קורין אותה [תמרין] דימו כמ״ם נחות ביה [תלמה] ופיין כחות מ״ה [תלי] המ׳ [תקוה]:

תם ונשלם שמות אנשים ונשים בעזרת אל בורא עולם

נס״ם כפתיק מכתבי כרב נפל דמשק מליפז קלת שמות פיירות ונכרות:

ויפרנכלן] תיכה מ׳ וכן כל שם פיירות ונכרות שבכותים בכשוסו וקראו לבר שם ובכתביהם אין קורין כ״ז נפי״ן לכן כותבין [לויבכורק אולמה אוסבהיים אוברנק אוסמרט] וכיולה נזה כולן בחלפ״ן בראשונה. אבל [ספרפע פמדין פפטין] בפיינין בראשונה מפני שהם בסנ״ל ונקרא בכתביהם מ׳ לכן כותבין כנ״ל. [רסטה] דמחקרי אוסטוב דיתבה פל נבר [ליקוויה] ופל נבר [אוקנינה]. [בחמבערה] דיתבה פל נבר בפנגין: [ד מיה] אז [טוריילו] אז [דוריי] אז [טיריה] שם נבר אחד ובכל לפי המבמה: [ויבכנה] בשני ווי״ן וכן [יבר] ו״ן [ילנה ווילנ״] דיתבה פל נבר בוח ופל נבר ווי״ן: [טוליט נה] דיתבה פ״ נבר ע״ג (נוקמוו) מהה דיתבה פל נבר קרשנ״ל: [בוברטבה] מהה דיתבה פל נבר בלוסב [מזיב ז] מהה דיתבה פל נבר בוה ופל נבר בחזלק אפ״ג שם נברות אלו נקרא׳ פל שם פ״ז בלבב כתב מבר״מ מינן בחפו׳ פ״ פ״ח דאין לדקדק בזה: [בורה בטרלוגה] שם ק״ק. [בירדו] כותבין [פיורדה] מהה דיתבה פל נבר בפנגין ופל נבר רפנגין [רלוכ״ל] מהה פ׳ האשה שלום: [קורקנך. הוא נבר ואחד תיבה בוח: [בנה״] שם נבר בוח: [המנה] שם מקום פ״כ: [מיסקוסיה. ארטה אז אדדה. [בחוכן] בותבין [בנורה] דמחקרי אז בן דיתבה פל נבר דונמי ופל מי מפיינות מים חפין: [בי וגרהדו] דיתבי פל נבר דונני [כאבה] וממימי מפיינות מבתפקה וכו׳. [מבני״] דפל כיף יאה [קוסטנדינו] דלי״ת אחר הבוי״ן [אוסטרבה] מהה דיתבה פל נבר ויינייה ופל נבר בורינה: [ווילנה] מהה דיתבה פל נבר ויליה: [בפרשין] מהה דיתבה פל נבר (ווספרס) ופל נבר [ספרפריה]:

גר״יגן נפ׳ אלו פריפוס דף ס״ב נם היפוס דבסק ספרא בתרמי חינוה ס״מ מרי שמות ניכו אלה מעמה אם כדר לפומר דבסק ספרא לחרי ס״ב מרי שמות ניכו אמרי המס בשחי חינוה בסק לו בשני שיטין לא פסק לו ובתב הר״ן מכאן נשמע לפנין ג׳ שין שאין פוסקים שב אחים ולא שב אשה בשני שיטין אבל בשיטה מ׳ אפשר שפוסקים קלת שמות שם בלין כן דדומיה כדרלטומר ע״כ ונפ׳ פ״ה אחת אמר רב אסדא אמר ר׳ יוחנן ידידיה לאחת אם ורב פ״ל ידידיה נאלק לבנים ומשמע אפי׳ בשני שיטין נפיק דומיה דבלנים וכ״כ נפסקי מהרא״י פי׳ קפ״מ ומסופק שם אם הלכתא כרב כיון דריב״ל

בריך רחמנא דסיעון פתחי

אות ש [שרה שפרלין שחרקה]. ע׳ נס׳ אפ״ה ח״כ כי׳ ע״ז בענין שם אשה שאשה. וכ׳ שלריך לכתוב שרה דמחקריא שם אשה שיהו אשרה ומפורסם בשם אשה כו׳ ע״כ שהוא קיצור בו׳ נשב נס׳ נ״ת לעניין ח מלבא אות ו דפסיפא ומדיפא מיניה כ״ל רפי׳ לם הוא בענין שהיה ראוי לכתוב הכינוי נודלי כגון מידוע תחימסי יפורש ואין יודע אם נק׳ ליב אז ליוות כמ ן יכול לכתוב הכינוי רק שם יהודה לבד אזה שיקר כמו ורבי׳ יהבדר ח״כ ש״ן ליב אז ליוות אבל יודעין: שאם קודם שלו אינו רק יהודה אז אריה. וכן אם אם יודע אבל קורין בו בשר לב ע קידם שלו אם יהודה אז אריה אין לכתוב רק הכינוי לאחר אפי׳ כמנ״ם עלמו זה אביה בשבל קורין בו בשר לב ע אפי׳ לכתחילה כו׳ ע״ם.

ומ״ם וכן אם אם אינו אלא יהודה אם יהודה אבל׳ ליב כו׳ ממ״ם בזה לעיל כו׳ קכ״ט קק״ד:

אות יא ח ל אם אינו אולי לאחרה בשם זה כו׳ דמחקרי שעיה. ע׳ נכ׳ נ״מ מחולק ע״ז ומכיה הכעיקר לכתוב דמחקרי שעיה מידוע אקריאם העולם בהיפתו וכוונה הקריאם לשם יעיה וכן כל כיו״ב (כגון בנלאי אקורין נלאל ישראל אקורין אראל ויש״פ אקורין אינ״ם ע׳ בדבריו בכנ״ר אות יא) כותבין השם כאשר ראוי לכינמנו ע״ם ומ״ם לע״ל בס״ח אות ס׳:

אות יב אם מקדיפין שם אל קודם כיתבין על שם אול המכונה. ע׳ בכדר מהר״ם פוף אות י״ם נב׳ ראם כתוב שם לעזר לכתוב שם מקום הכמיכה ומ״ שם מקום הכמיכה יכתוב המכונה ס״ם וכב׳ נ״מ שם מולק עליו והעמו דנזה שעיקר שמו בן במקום כרינים לא אייך לכתוב המכונה רק יש לכתוב דמחקרי כאן ע״ם. ומ׳ נמשו׳ מוכ״ם פי׳ קי״ם בראשה שמה הימלל ובשמה ע״ם לשרה דמסיק דאין לכתוב המכונה הימלל כיון שאם אם אם אינו אם אינו אם אינו

קל **א** צריך שיחתמו שני עדים . כשם מבואר ר"נ תיקן שיחתמו העדי' היינו לר"ת דאמר פ"מ כרתי ותל"ל ע"ח תיקן ר"נ עלה סוכה שיחתמו העדים דזמנין יתוחו פ"מ לו לזלי למי מ"ם תיקן שיחתמו ולר"מ דאמר פ"ח כרתי ולריכי' לא תיקן ר"נ שיסרבו את שמותם כי כתחלה לא סירבו את שמותם והקון הוא שיסרבו את שמותם כדי שיכול לקיים את החתימות בקל . אפ"נ לדידן קורעי' את הנס מיד ולא שייך ע"ימי' הלנו מ"מ לכתחלה לריכין לכתוב הנס שיס' כשר אף לר"מ כ"כ בח"ה סימן רל"ב . מיהו מכהי קשה לדידן דקורעים את הנס מיד אחר הנתינה ל"ל שיסרבו את שמותם דהא אף לר"מ לא סורבים את שמותם אלא ר"נ תיקן שיסרבו את שמותם כדי שיכול לקיים את החתימות ופכשיו קורעי' את הנס ה"כ אף הם לא יסרבו את שמות' כשר אם"ל אליבא דר"מ . וסיינו טעמא של הרשב"א וריי"ו שכתבו דאל"ל שיסרבו את שמות' אלא הרמב"ם והטור והמחבר כתבו דיסרבו את שמות' קשה כהנ"ל ולהרב"ם י"ל דכתב דינו לדין דהש"ס דלא היו קורעי' את הנס גם י"ל דס"ל לר"מ לריכי' שיסרבו את שמותם פ"ם הדין אלא ר"נ תיקן שיסרבו שמותן ואת שמות אליהן כדי שיכול לקיים בקל ופכשיו בחמת ס"ל דאל"ל לסרוס את שמות אליהן אלא על המחבר קשה דכתב בסדר הנס דקורעי' הנס וכאן כתב דלריך לאחוס שמו ושם אביו . ופיין בתוס ריש גיטין והרא"ש ס' הסולה כתבו הא דתיקן ר"נ שיהיו חותמין לא שלריכי' לאחוס אלא עלה טובה היא אף על גב דת"ס כ"כ אליבא תירון קמא דאוקמי דאחי' כר"מ דאמר פ"מ כרתי מ"מ אס' אליבא דר"מ הדין כן . כתב הרב"ם פ"ס הדין אל"ל כתב אשורית בחתימת העדי' גם בשטוק חריף יכול לקרות בכר אשיו בשטוק שאינו חריף אי' לקרותו : ב הנס פסול . אפ"נ אס כתב על דבר שיכול לזייף בכר פ"ם פ"מ כמ"ם בסי' הקיד שאי' כתב דלכתחלה אין לחוס שמא יזנה הרעות ולא יהיה אבן הלא אם אינו מכר אבל אם אינו מכר אל י

מלחוריו וספדי חתימים שם היינו הדין מ"ש בסעיף ז' והט"ז פוסל בכה"ג אלא דוקא אם מ"ל הגט בדף שאלו ופדים חתומי' עליו כשר דאמתי הפדים חתומי' כתובו אבל אם מקלת גם מלאחריו ופדי' חתומים פסול ועיין כל הנוכח אלא כותב לכ"ח פד ליכי ולסוף מסיים כל המוסח אז לא הוי שתי כשים יולאות בגט אמר מוסח אינו אלא תוספ' דברי' וכ"ל דין זה תלי' בדין מה שהוא תורף הגט ומה שהוא תורף הגט וכל מה שהוא תורף הגט צריך לכתוב אבל כ"ח ולפ"ל כתבתי מ"ש הרי אם מותרת וכו' נ"כ מתורף הגט מ"כ צריך לכתוב כל הגט לכ"ח. ואם כתב מוסח מ' לכולן הגט בטל דהוי מדאורייתא שתי כשים יולאות בגט אמר מ' כיון שכתב לכ"ח הפיקר הגט ואמר מוסח אינו אלא תוספ' דברי' וכ"ל דין זה תלי' בדין מ

כיון שהוא פנין בפני עצמו מ"כ הוי כאלו ליכא זמן באחרון ופסול ולמה מכשיר האחרון: יז בזמן הזה. היינו דוקא שכתב זמן"ז לכולן אבל אם כתב לכ"א זמן אף על פי שכלל בתחלה כולם כיון שכותב זמן לכ"א הוי פרט כ"כ הרשב"א וכן איתא בש"ס אליבא דר"ל אף על גב דר"ל לר' יוחנן דמיקל טפי וס"ל זמן א' לכלם והוי כלל וקי"ל כוותיה אם כן בשכלל כולם כאחד ואח"כ פרט וכתב זמן לכ"א הוי כלל מיהו לא מלינו מפורש כן בש"ס וי"ל אפי' לר' יוחנן הוי פרט. והגה הרשב"א מוקי על הרמב"ם וס"ל לר"י אם כלל בתחלה כולם כאי' תו לא מהני הפרט ולא הוי נמי מיהו הר"ן והמגיד כתבו פיקר כרמב"ם ומה שסיים הרשב"א דאיה מדברי הריף דלא ס"ל כרמב"ם מדלא כתב הלכתא כר' לקים בזה בשכלל בתחלה ואח"כ פורט יש לדחות ולומר דבכלל בש"ס הלכתא כר' יוחנן דמיקל טפי מר"ל ש"מ מה שמיקל ר"ל טפי לא סלינ ר"י דאל"כ לא שייך למימר ר"י מיקל טפי ופיין כ"ח: יח ושם אביו. כתבתי ר"ם דאין קפידא בזה וכ"מ אם יש כאן פ"מ ופ"ח ולא הרגו את שמותם אפ"ה כשר ויכתן הגט אבל אם לא כתב על המתו' לגמרי לא יכתן הגט אלא אם כשר נתן הגט כשר: יט יעקב עד ' הא דלריך לחתו' בגט עד ולא בשאר שטרות משום הגט הכל לשון הבעל מ"ה חותם עד כלומר שהוא מעיד דהבעל אמר כל זאת לפניו. לכוש י"ח: כ ואם עשה או שינה. אפשיא דין שמו לכין תיבת עד מ"מ מוכח דקאי על עד וכשר ' ונראה אם עשה בשמו ולא בשם אביו גם כן כשר דהא א"ל לכתוב את שמו אם כותב כן אלוני עד ואל שמו הוא קודם והוא מיקר אחיתמו א"כ אף כן אלוני הוא קודם לעד ולמה הוא כשר אלא ע"כ דאין חילוק בזה. אפ"ג בת"ה כתב דינו בשטופה בשם אביו ולא כתב בשמו אין לדייק בשמו ס"ל דפסול דאל"כ למה לא כתב דינו בשמו כי בת"ה א"ל שהיה המעשה כך דהא השאלות בת"ה לא כתב על מעשה שהיה די"ל אף על גב דלא סידר על מעשה שהיה אע"מ חשובה זו אתה נמי בשאקיו ושם סידר על מעשה שהיה אמרינן גם תשובה זו בת"ה היה על מעשה שהיה. ונתבו' רש"ך ס"א סימן קמ"ב כתב דוקא בשם אביו מיקל בת"ה ולא בשמו ואפשר כיון שעיקר תקנת ר"נ היה שיהיו מפרשים את שמות מ"ה ס"ל דאין להקל בשמות מיהו בת"ה לא כתב פשט זה אמנם הוא מדתנא במחני' ס' המגרש אים אלוני עד כשר בן אים ושם אביו שוה גם כתבתי בשם תוס' דתיקון ר"נ לא היה רק דרך עלה עובה מיהו למעשה אין להקל כנגדו. ובכל אלו דאין פשוט ס"ה חק תוכות אין סוסל בו וכשר במקו' דחק ופיגון. ונראה אם אירע טעות או חק תוכות במלת עד כשר בלא דחק ופיגון כיון דבכר נגמר החתימה תי אין פסול במלת עד: כא אם שינו כלומר שהפלה לאביו שם אחר. ולא משמע כן מדברי הרשב"ן שהבאתי לעיל: כב ולא כ' עד פסול משום די"ל דלא חתם את עצמו לשם עדות אבל אם חותם שמו ושם אביו כשר דאז אמרינן דחתם לשם עדות כיון דשי' שמו ושם אביו ומ"ש פסול היינו לשיטת הרמב"ם כשליחא ע"מ וכן לבאר שוכרים דש"ל כשליחא ע"מ הוא פסול אלא אם אי' אם היה ע"מ אמרינן בעלמא כשיש ע"מ אמרינן מסתמא היה ג"כ ע"מ וכזה לא אמרינן דהיה ע"מ: כג אם אינו אביו זה. כעין אביו זה. הטעם מפורש בש"ס דגזרינן משום כולכ' שמא יאמר כולכ' שמו ואם לא

פלונית ופלוני גירש פלונית יז בזמן הזה ג הרי אלו כשרים: יא ג כו) כשחותם העד צריך לכתוב שמו יח ושם אביו

כגון יוסף בן יט יעקב ס) עד כתב יוסף עד או בן יעקב עד או יוסף בן יעקב ולא כתב עד כשר: הגה כז) יא מאחר דפני אם כתב יוסף עד א"כ בן יעקב לא צריך לכתוב ב ואם ספה כא (ז) אי ס) (ס) שיהא בו אין לפסול (מ"ה סימן רכ ח וכמו שכתבתי לעיל סי' קכ"ם בביאור בזה) ואין לסמוך ע"ז ס) רק בשעת הדחק ובמקום עגון וע ל סי' קכ ס עד שיש לו כ' שמות כילד יפתוס עצמו ואין העד צריך לחתום עצמו בחיוכתו (שם סי' רל"ד) אפי' לכתחלה גם לא יחתום עצמו אי אביו בשם רב אם אם סכם רק פלוני כ"פ עד (סדר גיטין) וכל דבר שיש בו קצת ספק כילד כותבין אין ראוי לכתחלה לחתמו כי אין ליכנס לספיקות לכתחילה בלא צורך (ד"מ) ולכן אין מותמין לעד מי שאביו מומר כמו שנתבאר לעיל סימן קכ"ם וה"ה לכל ביולא בזה ולכתחלה מזהרין בחתימת העדים בכל דבר שנזהרין בכתיבת הגט הן (ס) דבעינן כתיבה תמה ומוקף גויל (כ"י בשם הקונטרים) וכל ביולא בזה:

יב ד אבל כתב יוסף לבד כב ולא [יב] כתב עד י) פסול

וכ ס אם כתב בן פלוני ולא כתב עד דפסול (ב י):

יג ס עידי הגט אין חותמים כג [יג] אלא זה בפני יא) זה ואם חתמו זה שלא בפני זה פסול כח) וי"מ אם אפמו כ' זכ"ז

כד והגי' שלא בפניהם (טור בשם ר"ם):

יד ו גט שנכתב בכתב מהלשונות ועדיו חתומים בכתב אחר כשר ז כט) והוא שיהיו העדים מבירים כה לשון הכתב והכתיבה:

טו ס א' מהעדים חתם בכתב לשון א' והעד השני בכתב לשון אחר כשר:

טז ס העדים שחותמין על הגט צריכי' להיות יודעי' לקרות ולחתום ואם אינם יודעים לקרות כן [יד] י קוראים בפניה' יב) וחותמין כז כ ל) והוא שיכירו לשונ') הגט (י) ואם אינם

לפניה': כו קורא' בפניה'. והרמב"ם הירי הסיגיא שני' קורי' בפניהם בזה מקילין בגט דרשאי לחתום את עצמם כיון דבני' קרין בפניה' אבל אם א' קורא בפניה' אין רשאין לחתו' אבל כשאר שטרות אפילו א' קורא בפניה' אין להקל ובחדושי רש"ך כתב להרמב"ם אפילו א' יכולין לחתו' וכתב דלא מסתבר כמו מה שכתב הרמב"ם אפילו אם אינו לשון הגט ואין מיגו מילתא בעלמא מה שאין כן בשאינם מכירים לשון הגט ורחיה מירושלמי דתניא הדייני' חותמי' אפ"ם אין יודעי' לקרות והפדי' אין חותמי' אע"ג דיודעי' לקרות וס"ל דאיירי בירושלמי בשקורא' בפניה' דאל"ל אין חותמו הדייני' בקורא' בפניה' ומ"מ לריכי' לידע לקרות ויש לדחות דירושלמי איירי בדייני קיום אז ל"ל הדייני' לקרות הטטר מה שכתוב בו כי אין מפידי' על נוף הטטר רק מקיימים חתימות הפדי' בזה איירי בירושלמי וקאמר הפדי' אין חותמי' אלא אם כן דיודעי' לקרות והיינו בשאין קורא' בפניה' והדייני חותמי' אף על פי שאי' לקרות היינו דאין לריך לידע מה שכתוב בטטר ומ"מ הרמב"ם פ"ד והוא שיודעין לכון שכתב כמ"ש בסעיף י"ד כתבתי בסמוך דשם איירי בקורא' בעלמא אבל אם קורא' בפניה' יש בו אין מפידי' על נוף הטטר מתרגם בפניה' כמי מבני. ופיין בש"ך ר"ם מ"ה שם פוסק בדיעבד מבני מבני. אפילו לא ידעו לשון הגט אם קורא' בפניה' ומתרגם לשם:

רופפים

הגהות רעק"א

סי' קל ח) כ"ח הגה רק בשטה הדחק. כ"כ בנגע"ה דזהו רק בשעה המס וכן בפסול דחק סוכות. אבל בלא מינו מוגע אם שרחוי לינע בענין דמכשירים לגיל אי' קכ"ה אמ"ז במקום עיגון לא להקל כאן בלא יש דחק קלם וגם דהא כל עיקר עיקר הדין בפה"ל בכל לדון דיין מזוייף מסוכו ואח"כ יל"ל דזהו רק בדינא דהה"ד בפסול דחק סוכות שאינו ניכר שייך דלא אמי למסמך עלי' אבל בזה דלא פשיטא כרחוי דניכר הפסול מהוא ל"ם כן כמו דדן אב"י להקל בלא אין חסם רק ע"מ ועי' כי' זה כ"ם מקי' שפיר יש לכמוך בזה להקל במקום דחק קלם:

חכמת שלמה

סעיף יג עידי הגט אין חופפין וכו'. כ"כ עמ"ש בקונגיא דגיטין דף י' בקונגיא דמלא כותי כתבוני לאו"מ ה' סכח סי' ס"ם בחלק הנדפס ק"כ בפתיחה הפ' ייע"ש ד' קו ע"ש בזה בעה"י בביאור הקונגיא ובדין הילא מפס יע"ש ודוק: שם אין עידי הגט כו'. כ"כ עכ"ם ס"ק כג מה שכפן טעם דלמה לא כני בקיום חסימם ע"ש דלקולא ל"מ זה ולפענ"ד יש ליפן פעם יוסר נכון ע"פ מה דיסח בגיטין דף יא דגיטי נשים כשר כיש עליו עד כותי אם חסם ישראל לבכוף משום דאי לאו דכותי חבר לא הוי מחסים לי' מקמי' והקנו כפר' ובחדושי הרשב"א הא כל הטטר יחקיים אמומא דמר ישראל ואמרן הרשב"א דמיירי בחזיק ע"כ לא הוי רק גלוי מלתא בעלמא ע"ש וזה שייך לענין כותי אבל לענין משם זיוף אין שייך כרן שום סברא ואם לא דמוכח דגם חתימת העד הב' אמם דאין הומתין אלא זה בפני זה ע"מ אין הדין לסמוך בכל דכל הטטר יחקיים רפ"מא דחד ואף לפי מה שהעתיק המחבר והרמב"ם ביו"ד פי' רס"ז הדין שיש עליו עד כותי ולא בחבו דמיירי בחזיק משמע דכ"ל אף בלא חזיק מיהו ול"ל דס"ל בהיות הכותי שם משום בפן הכורם כותי כ"ר לעדות כו' אמי ניחא דהא הטטר והרמב"ם והטוש' והרא"ש הקביעו דבאב מיקר ופר מן הכורם אינו נגר ואם אחר שחתימת הב' מזוייף אז הגט בטל מה"ם ואי"ב אם בכמוך כל הב' שבהקיימה מפיפנו כל הטטר חתימת הב' ג"כ לעדות דחד ע"כ לריך שחקיים חתימת הב' ודחד רק מקיים חתימת הב' ג"כ והטור דכ"ל דבאב כוסר ועד רק מדרבנן בפסול אם בלא"ה לדיה קיום חתימת ע"ל אף דמה"ם כשר בע"מ ל"ל דלא ס"ל כפי' הטוש' רק כדעם הרשב"א דדוקא בחזיק דפוי רק גלוי מלתא בעלמא אבל בלא"ם אף שיוסי אבר מה"ם מ"מ ל"ם כיון דנפק לפ"מא דחד ומזה דמי' שהטור כ"ל כדעם הרשב"א ודים ל"מ לדין סמכוחר שם ביו"ד לענין לדיקי כר' ונם לפי טעם של הב"ם אלקולא לא מהני סברא זו כמי לריך לומר החילוק בין עד כותי לנדון דידן בהב"ל אם כשום' אם כרשב"א דאל"ל

באר

ספר אחד ולא שני ספרים כ"כ הלבוש ועיין ב"ש שהביא דבר זה בל"ם: מ) עד. הטעם דלריך לחתום בגט עד ולא בשאר שטרות משום דהגט הכל לשון הבעל מש"ם חותם עד כלומר שהוא מעיד דהבעל אמר כל זאת לפני. נבוש ב"ש: פ) שינה. מע"ג דהטעות מפסיק בין שמו לבין חיבת עד מ"מ מוכח דקאי על עד וכשר. וה"ה אם טעה בשמו ולא בשם אביו ג"כ כשר ב"ש. אבל בתשובת רש"ך ח"א סי' קמ"ב כתב דוקא כשטעה בשם אביו אבל בשמו אין להקל ענ"ש ובכל אלו דאין פעות פוסל ב"ש

ביאור

כו) כשחותם כו'. ממש"ם אים ס' כו'. מ' דלכתחלה כותבין כו'ו וכן ממש"ם ולאיכשר אלי כו' : כז) ר"ח כו' בכ"ל סי' קכ"ח ס"ב בשם הגיה וכן כתב ואע"ג דמפסיק בן יעקב ל ל בה ועתוס' שם ד"ה ולאו"כ כו' ואור"ב כ"ם בבה"ג אבל ליתא דוקא מה שא"ל כולל כותבו אף לכתחל' משא"כ כתן דלכתחל' ודאי חומרין שם אביו כמש"ם ולאכשר אלי כו'. וכל"ל שינוי פוסל כמו בשינוי מקום הדיבה וכן בעידי חתימה אלא לשמה אף אם יש בשינוי הקונם ר"נ אינ לכתחל' ומש"ל סי' הכ"ע ס' ג' וכ"כ בפפקיס סי' קלו ע"ש וז"ש ואין לכתוב דה ' מזוייף מסוכו וכמ"ש בפ"ק ס"ב) ויש מכשירין כו'. עסוס' שם ס"ב ח' ד"ה לא כו' וכ"כ שם המרדכי אבל פרח"ש ופעור לא

זהב

ת"ר ההיא דרב נסדא משמיה דרבא וכ' ולפי דבריו כו' פי' דלדעה קסייתא דקי"ל כרב נסדא דהלכ' כרשב"ג בחתים' דוקא אבל בקריא' הלכה כרבנן דאין חילוק בין שטר לגט מפילא בתרוויהו בעי' בקריא' שנים דהא רב נחמן אסר בשטר דבעי' מיפר שלו דוקא וכן רב פפא סחיר בב' נוים זה שלא בפני ז' ומשמע בגמרא דאלו ב' נוים זה שלא בפני זה שיה לסופר שלו דהוה גלוי מילתא היותר עדיף מפילא גם בגט כן הוא לפי זה אבל להר"ף דלא אסק כרב נסדא אסילא קי"ל כרשב"ג ויש חילוק בין גט לשטר בין בחתים' וכיון דחזי' בשטר לענין קריאה בהיא דרב נחמן דיש היתר בסופר שלו ובאדם אחר כשני' אסילא בגט אני באחר קרא דאינו וכן כונת ב"ה בם רושו לדברי הרא"ש: מסקנא שלו ארא שקיצר בלשונו בזה ובחנכ כ' מו"ח ז"ל על ב"י דשאני ליה סאריה בטה שהביא ראי' מדרב פפא ומדברי ר"ש כאן שכ' קיראים לפניהם והיא רשון רסב"ם אין הכרע שם בפי' שנים או אחד ואע"פ לשון רבים אשמר דאינים ן דעלפא קאי וראי' דגם בברייתא יש לשון זה ואפ"ה ס"ל לרבא דבגיפין לא בעי שניי' ויקנין הלכה ודאי יש ליזל אחיסרא דיקראו דוקא שנים ויקראו דוקא קודם החתים' ורבים אינ' נזדרים בזה ארא העדי' אינם רואים רק חתלת דכתיב' ואח"כ אינם משגיחים על מה שכותב הסופר ואחר נסר הכתיב' באים וחותמים וזה אינו נכון אלא צריך שיקראו תחלת כל ל' הגט קודם חתיפתן אלא די"ל דשפיר סומכים העדים על שהרב קורא את הגט תחלה וכם ש ב"י בח"מ לענין

תשובה

סקיו שכתב דכן מבואר בס' חומם יפרים סי' ק"ם וכ"כ בשה"נ שאלת המרדכי דף פרט"ו ופ' פסו' הרשב"ן שהביא הכ"י ר"ם זה. ודייתי גט אחר שנלמו מלמה לפה יראיליס הכ"ג והיו עדיו בכתב פרוטינלל (הוא מש סקיריין רש"י כתב כ"ל. הוא ז"ל בס סק"ד) מעמי שכן נוהגים לכתמילה ואפשר שטעמם שאם בראי' אלמלא ע"ש קיום לחתימות העדים בכ"ל ליון סרגילים לחסום כן בשאר שטרות משא"כ לם יהתמו בכתב רשורי בדוחק ' אלו קיום בכ"ל. גם בם' זכור לאברהם מ"ג דף ק"ם כתב דבאיזמיר חומרין בכתב פרוטי לל אך כתיבה סמה מבלי דבוק ופחק ומעטוש כמו בגט ע"ם. ועכ"ם כוף סקיא שכתב בשם הרשב"ם (ל"ל הרשב"ן ע' בב"י. והוא בשב"ן מ"ח סי' ז') דע"פ הדין מ"ל בכב מטורים בחתימה העדים גם בחתימה מריף יכול לקרום בשר אחי' בשמיגוק אחינו מ"ף אי' לקרום ע"ם. ומ' בחמו' אמ"ז כנים מאירוה מ"ב סי' י"ט שכתב ובדבר העד מרן בחיגוק קרא הרי"ם בשם דלי"ם והגו"ן פשוטה קרא אוסי יו"ד נו"ן בבר הכיא רב"ם בשהרשב"ן בשחיגוק מריף יכול לקרוהו בשר כו' וה"כ עינינו רואות שחיגוק חריף שבם ידים יקרא כרחוי יש לבשייר ואין ודקדקין כ"כ בחתימה הנדיש רק אם אנו יכולים לקרוה בשר ובפרט במקום עיגון ודאי אין להמתיר בכל עכ"ל: (י) ואם אי' להחוס. ע' בם' נ"ם קס"ם שכתב בשם מותם יפרים סי' קכ"ב שכתב בשם דעינו יפרים בבני בשטרות בשם ש"י לבנו שבלבנו מוסן ידיו וכוסב אין מסיעם מועלם שלום אפין ז בשיבה בשיבה

וכו' ה"ה שם ב בדרך שנתבאר לעיל שהנמן לכ"ח בעידי מסירה וכו' ס"ה ג משנה שם ע"כ ד מהא דמשני בגמ' שם ע"ח דלא כ' עד ה מיתמא דר"פ וכו וכדמפרש רב אחי טעמא שם דף י' ע"ח ו מבאה שם דף כז ע"כ ז הרמב"ם שם בפ"ד מהיר' ח שם שמבאה ט ל' הרמ"ם פ"ח מה"ר' ' חוקימתה דבריו' וכתה עובדי שם דף י"ט ע"כ כ מי' ה"ה שיכירו בחיגוק ל' כתבה אם עבריה לו יוכים לו שלר לשונות ואע"פ שאינן מבינים הישון ומודיעין להם שזה שטר גט הוא וכר הכורם כין אים לאחמו והוכיח בראיות וכפי' הא' שכשב המחבר בכ"י ונם שם

הגהות רעק"א

כ"כ בנגע"ה דזהו רק בשעה המס וכן בפסול דחק סוכות. אבל בלא מינו מוגע אם שרחוי לינע בענין דמכשירים לגיל אי' קכ"ה אמ"ז במקום עיגון דמכשירים יש להקל כאן בלא יש דחק קלם וגם דהא כל עיקר עיקר הדין בפה"ל בכל לדון דיין מזוייף מסוכו ואח"כ יל"ל דזהו רק בדינא דהה"ד בפסול דחק סוכות שאינו ניכר שייך דלא אמי למסמך עלי' אבל בזה דלא פשיטא כרחוי דניכר הפסול מהוא ל"ם כן כמו דדן אב"י להקל בלא אין חסם רק ע"מ ועי' כי' זה כ"ם מקי' שפיר יש לכמוך בזה להקל במקום דחק קלם:

חכמת שלמה

סעיף יג עידי הגט אין חופפין וכו'. כ"כ עמ"ש בקונגיא דגיטין דף י' בקונגיא דמלא כותי כתבוני לאו"מ ה' סכח סי' ס"ם בחלק הנדפס ק"כ בפתיחה הפ' ייע"ש ד' קו ע"ש בזה בעה"י בביאור הקונגיא ובדין הילא מפס יע"ש ודוק: שם אין עידי הגט כו'. כ"כ עכ"ם ס"ק כג מה שכפן טעם דלמה לא כני בקיום חסימם ע"ש דלקולא ל"מ זה ולפענ"ד יש ליפן פעם יוסר נכון ע"פ מה דיסח בגיטין דף יא דגיטי נשים כשר כיש עליו עד כותי אם חסם ישראל לבכוף משום דאי לאו דכותי חבר לא הוי מחסים לי' מקמי' והקנו כפר' ובחדושי הרשב"א הא כל הטטר יחקיים אמומא דמר ישראל ואמרן הרשב"א דמיירי בחזיק ע"כ לא הוי רק גלוי מלתא בעלמא ע"ש וזה שייך לענין כותי אבל לענין משם זיוף אין שייך כרן שום סברא ואם לא דמוכח דגם חתימת העד הב' אמם דאין הומתין אלא זה בפני זה ע"מ אין הדין לסמוך בכל דכל הטטר יחקיים רפ"מא דחד ואף לפי מה שהעתיק המחבר והרמב"ם ביו"ד פי' רס"ז הדין שיש עליו עד כותי ולא בחבו דמיירי בחזיק משמע דכ"ל אף בלא חזיק מיהו ול"ל דס"ל בהיות הכותי שם משום בפן הכורם כותי כ"ר לעדות כו' אמי ניחא דהא הטטר והרמב"ם והטוש' והרא"ש הקביעו דבאב מיקר ופר מן הכורם אינו נגר ואם אחר שחתימת הב' מזוייף אז הגט בטל מה"ם ואי"ב אם בכמוך כל הב' שבהקיימה מפיפנו כל הטטר חתימת הב' ג"כ לעדות דחד ע"כ לריך שחקיים חתימת הב' ודחד רק מקיים חתימת הב' ג"כ והטור דכ"ל דבאב כוסר ועד רק מדרבנן בפסול אם בלא"ה לדיה קיום חתימת ע"ל אף דמה"ם כשר בע"מ ל"ל דלא ס"ל כפי' הטוש' רק כדעם הרשב"א דדוקא בחזיק דפוי רק גלוי מלתא בעלמא אבל בלא"ם אף שיוסי אבר מה"ם מ"מ ל"ם כיון דנפק לפ"מא דחד ומזה דמי' שהטור כ"ל כדעם הרשב"א ודים ל"מ לדין סמכוחר שם ביו"ד לענין לדיקי כר' ונם לפי טעם של הב"ם אלקולא לא מהני סברא זו כמי לריך לומר החילוק בין עד כותי לנדון דידן בהב"ל אם כשום' אם כרשב"א דאל"ל

פתחי

שדבריו תמוהים הרגם ע"ם. גם בם' ביש אחיר סמה על הב"ם בזה ומסיים דיש פסק הרמ"א ז"ל דפסול ובפר. ובזה אפשר לישב קלת המנהג שלא לכתוב גם על נייר ודמבאר מה' מהרמ"ל כי' ק"ח ו' מ"ר' קי"ד סק"ו כתב וכי נרע פסי"ר מעלה של זים ולהסקה הכ"ל: אחפי' דיבק קודם הכסיג' מי אפשר ופסול ניחא דאין דומה לאלה שמחובר מהחילם ברייסו משא"כ פסי"ר שנעשה ומחובר ע"י אדם הנדבר ס ובגם בלחמה אין בזה חסם לפסול המחבר בגיעון ע"ש אבן לם נייר ומ"כ להלק מפני שמעם פנים אדמים בא לכאן בסיר מ יב מחבר מהחילה ברייסו ע"מ קלם טעם הוא להמיך לו לכתחילה עכ"ל (עמ"ל סי' קנ"ד סק"ז) ומ' בשמו' ס"ם חא"ח כי"ה' מ"ם נזה: (ז) לו שינה בו. כתב הב"ם כלומר שהעל' לאחיו שם אחר ולא משמע כן מדברי הרשב"ן שהבאתי לעיל עכ"ל. ול"ל בכ"ק ג' ב"ם טעה העד ואחם יוסף בן שמעון ואחיו הי' שמו ראובן כו' ע"ש. ומ' בס' ר"ח שבבה עליו ולע"ד מעולם לא כיוונו הבה"ד ורמ"ה לשינה כזו כו' וגזה בוה אי פסול דמזוייף מעוכו הוא ולא בכיוונו לשינה לאחיהם דאינם יכולים להרגה בלל בשם אחר אחיו אלא בחסרון דבשר אבל עובדא דהרשב"ן מזוייף מחיכו הוה עכ"ל. ומה"ם לעיל ס' ק"ע ס"ק י"ח: (ר) שינה בו. עכ"ם ס"ם ובכל אלו דאין פעות פוסל ב"ם הק הוכום כו' ומ' בס' רביד מזהב פ' אלרגן אחיו אלא ל"ל דאם בטלו להגע מבוטל ומהני אחיו אלא דמה"ם בטל ל"ל ס"ל מ"ר בזה אם בטלו ל

כח רושמי׳ להם דוקא בגט מק״ל כזה ורומי׳ להם אבל לא בשאר שטרות כמ״ש כרמב״ם סכ״ד ס׳ מלוה וכ״מ ה״ג כ״ז הרמב״ם דמקילין בגט נשים תקנות מגיות אומל מתיחת הסדר׳ בגט מדבריהם אבל דוקא כשנמסר נסכי ע״מ אז מקילין ולשיטת הפוסקי׳ דכתיבין ע״מ ופ״מ אפ״ם דנמסר בע״מ

ואינם יודעים לחתום כח רושמים להם הנייר כ לא) ברוק וכיוצא בו מדבר שאין רשומו מתקיים והם כותבין על הרושם: הגה לב) ויש מוסרין נמסות כך בכתמלה [טו] אבל מקרפין נייר חלק לפניהם לג) והם מותמין דרך הקרע (טור בשם מ הרמ ה):

יז ג גט שחתמו בו ג] עדים פסולים אפי אחד פס״ל ואחד כשר הרי זה פסול אפי׳ יש כאן עידי מסירה שהרי הוא מזייף מתוכו:

יח ד לד) יש ליזהר(יח) כט שלא לחתום הסופר יד) לעד [טז] ד מפני שיש פוסלין:

יט ד גט שנעשה בערכאות של כותים ועידי כותים חתומין עליו ג אפי׳ כתבו ישראל ונמסר בעידי מסירה ישראל ושמות עדים הכותים החתומים בו מובהקים וניכרים לכל שהם כותים דליכא למיחש דילמא אתי למסמך עלייהו ל אפ״ה פסול ק אבל אשה שמביאה לפנינו גט שנתגרשה בו לינשא בו ושמות העדים כשמות כותים אם הם שמות שאין דרך ישראל לקרות בהם כלל תנשא בו שודאי ישראל הם שלא היו טועים מחתימי הגט להחתים שמות כאלו אם לא שידעו שיש ראלים הם ואם הם שמות שדומין קצת לשמות ישראל חיישינן שמא טעו מחתימי הגט שסברו שהם ישראל ושמא כותים הם ולא תנשא בו: כ ר לה) נתן לה הגט בינו לבינה (יג) ואפילו בעד אחד לא [יז] אינו גט בר״א כשהיה הגט בכתב יד הסופר אבל אם כתב הבעל הגט בכתב ידו וחתם עד א׳ ונתנו לה ה ז גט פסול ופוסל לכהונה:

כא ה לא יטלו עידי הגט שכר יותר מכדי שכר בטלה דמוכחת:

הגה

מחזיק פיסר ועד לתקו׳ דפוסלי׳ ציין תשובת רשב״ם סימן חלף קיימ. ואם הסדר׳ אמרו לסופר שיחתו׳ זה שיש ציין בבנ״ה ס״ב: והסופר יכול לסיות מ׳ מפירי גסירה. פריסה סימן קמ״ח ס״ק ל״ח: ל אם״ה פסול. כ׳ הרמ״ם והר״ן הלכתא אמ״ק דגם פסול דנזרין אם שמות שאינן מוכרים ואתי לטמוך עליהו. והם דלא כתב הטב׳ דסוי כאלו אין פרי׳ חתומי׳ על גט זה דהם החתומים הם עכו״ם וקי״ל דאין לסיות פ״מ גם פ״מ מטו׳ מהאי טעמא אם כבר ניתן הגט בשר כמ״ש לפיל אבל מהאי טעמא דנזרין אלו שמות שאינן מוכרים׳ וסוי כמזייף בתוכו ופסיל לסילו אם כבר נתן ולר״ח ולרמב״ד הלכה כר״ם בשמות מוכרים׳ הגט כשר מיהו דוקא בידוע דהיה פ״מ כי בחתימות הללו אין אומרי׳ בודאי היה שם ע״מ ולא מפלונתא ז׳ הפירוש של הסוגיא שם אם בא נסל גט והפרי׳ החתומים עליו שמות עכו״ם כשר לשיטת הרא״ש מיירי שמות מוכרים׳ הם אמרינן אלו הם ז״מ׳ שם כותים ומ״מ הגט כשר והיינו כפ״מ לשיטת הגאונים׳ כי אמרינן אלו חתומי׳ עכו״ם הם. ולשיטת הרמ״ם אמרינן חתומי׳ הם ישראל׳ כיון דשמות׳ כשמות עכו״ם לא היו מותבי׳ אותם אלא ודאי ישראלים הם לפי זה נראה אינ״ג הסחכר יפה הם לפי זה כ״ם בכל אופן אם הגט בטל ופסול לחומרא כשמות מוכרים׳ אם אמרו לסופר אלא צריך החותם לשסיע פפי׳ בעל דוקא וא״כ ייבא חשש זה ס״ם אולי׳ הבא ויכו לחומ״ז: [יח] אינו גם פ׳ נזרי ואפי׳ נחסת אצא אבר בם פא תו׳ גם לחיים׳ ובשור ב׳בסיף דבריו ויהיה אם ניסת בי ר״א אצא ותמה ב״י דהא דבר שסב׳ סופר ועד וכו׳ הולד פסול כ״ש ב״ש בשם הפוסקי׳ הא״ר לא״ר אשיק בצ״ע ולעיד נרא׳ להקשות עוד דהא בתחל׳ ב׳ חשור אין עליו עדי׳ אפ׳ ניכר שהוא ב׳ יד הבעל בו דמם על ס״ם בעיא באין ניכר דבן מסמע ל אפ׳ דחיינו שסופיף דבר זה וכן מדקדק הב״י בחיים פי׳ ק״ח בל׳ הפ ר שב׳ אע״פ

באר

ובדיעבד מכני מפילו לא ידעו לשון הגט אם קורמי׳ בפניהם ומחרגם להם בע״ם:

כ״מ לא הזכיר הפי׳ הכ׳ ל כרב פפא בס ע״ח ובגיעין דוקא ולא בשאר בעדות ו״ כרב שם הבנין כוהיה בס ע״ב וכפירושו בהא דגיעין וכ״ם ר״ח ב מבוכרת ההוגה מתניתא כגה׳ פפ ע״ב כ ור בשם הרא״ש וב״ם ע הו׳ בגיעין הף כו׳ ע״ב והיכה מן הפוסקים ב מבכה שם דף ר ע״ב ובה״ק ל שם אליבא דר״ם דמכיר דקי״ל כמ״ק דפוסל ק כדפשט ר״י לר״ל שם דיש ע״ב כפי׳ רשב״ם כיתו בס הרא״ש ר מבכה שם דפ״ו ע״ח ובריקמתא דגמ׳ פס ס בה׳ נפ דמרד׳ בשסח״ז מה׳

ביאור הגר״א

ביכירו בו׳. בגי״ל: לא) ברוק. דעבד שם ע״ג דל׳: לב) ויש כו׳. במש״ס מ״ך דרב כו׳. מ״מ מ״ש דלא בכולהו וה׳ רתשובה ב ל לאם קי׳ הסוגיל ובמ״ל מ׳ קבה ר״ב ו ר״ב מיקל מכולהו וע״ם בהגה״ה. לג) וכן מוסמין כו׳. עבוכ׳ ע׳ כ׳ ד״ה מקרעין כו׳ והרשב״ם מ׳ ק״ל הו׳ בל רש״י דקרעה חיבו כפב ע״ל כי׳ קב״ה פ״ה: לד) יש כו׳ ר״ב כו׳. דלמ״ד חומר המרו כשר חסם כוסר פפוכ׳ כמש״ם פ״ו ס״ז וכ׳ בכה״מ ובהר״ן ומבכקה לן מ׳ ק״ל כר׳ יוסי מו כמו ל ר״ל הכא דאם הכל לחומרא ובערא״ם פ״ב פ״ו ועמ״ל מ׳ ק ד פ״ד ובהגה״ם שם: לה) כן לה כו׳ ר״ח כו׳ מהני פ״ו ח׳ ונמ׳ שם ח״ר כו׳ ואלא חסיפא כו׳ ודוקא כו׳ הלא״ה סולד המזר ובערא״ם שם ד״ה ודוקא כו׳ ודה״ה וכן הר״ר כו׳ ובמ״ם הר״ף שם המיירי בינו לבינה ובמש״ם רא״ל הפי׳ כו׳. והל׳ כרב ור׳ יוחנן ואע״ג דק״ל אחם כוסר ועד פסיל ועכ״ל ל״ל כפב כוסר שניכי ו שמואל כבר כתב כי מ דבפיקח הוא וכ״ם לאוקי הפוכקים כר׳ יוסי דפסול בחומר לחמרו:

הגהות רעק״א

פ׳ יז ג] עדים פסולים. נ״ב ולא היו כשרים נשעם החתימה ובכפלו קודם המגירה מק״ק בהפוי׳ רשב״ם אם מקרי מזייף מסוכו:

שי למורה

(סב״א יוסר מכדי שכר ,פלה)כ״ב ל״ע דהא כיון שחיכם מחיישים ליגך ולהיות כמחוקר בחו״מ סי׳ לד ומזה רמיה לר״ם המחל״ה ר׳ מכירות פי׳ מז וה׳ מכירות פו׳ ליס פי׳ מ׳ בשם הרב מרו׳ שמה הכהן ל ע״ם ודיק ע׳ נ״פ פי׳ קיב ס״ק ט׳. שוב רמיתי בחוכם ח ל״ם פ״ד דבכורו׳,מבנה ר׳ שהקשה קיפיפי ולפמ״ם ר״ם ודוק:

עזר מקודש

פי׳ קל פ״ק יר (שכל יוסר)הנוסחים לפעמים גם בלעגה מחיזה לד מיה׳ והנוסחים נוסלים שכר ודאי נרמה שחתמים העדים לומר שכבר ניתן לם שכר מעלם כין שסיסר המשה על ידיהם כין שלא סוסר. וכין כך וכין

באר הגולה

ובדיעבד מכני מפילו לא ידעו לשון הגט אם קורמי׳ בפניהם ומחרגם להם בע״ם:

זהב

דסופר שאין מקבלין אותו לקד יאסר השליח להסופר שהוא שיחתי׳ ונמצא הגט בטל ואע״ג דבסיגן ק״ב סעיף ה׳ מ״ל באיסר אמרו לסופר אלא צריך החותם לשסיע מפי בעל דוקא וא״כ ייבא חשש זה ס״ם אולי׳ הבא ויכו לחומ״ז: [יח] אינו גם פ׳ נזרי ואפי׳ נחסת אצא אבר בם פא תו׳ גם לחיים׳ ובשור ב׳בסיף דבריו ויהיה אם ניסת בי ר״א אצא ותמה ב״י דהא דבר שסב׳ סופר ועד וכו׳ הולד פסול כ״ש ב״ש בשם הפוסקי׳ הא״ר לא״ר אשיק בצ״ע ולעיד נרא׳ להקשות עוד דהא בתחל׳ ב׳ חשור אין עליו עדי׳ אפ׳ ניכר שהוא ב׳ יד הבעל בו דמם על ס״ם בעיא באין ניכר דבן מסמע ל אפ׳ דחיינו שסופיף דבר זה וכן מדקדק הב״י בחיים פי׳ ק״ח בל׳ הפ ר שב׳ אע״פ

טורי

לענין כתיבה דסופרים העדים על שקראיהו חכמי הקהל כו׳ אבל לפי הנרא׳ יש לכתחל׳ לעדים לקרות קודם חתימתן דגם חם ר פפי לענין מה שיאסר לעשות: [טו] אלא מקרעין להם נייר חלק ונותן דעת ר״ח בשור וכן דעת הרמ״ה לפרש כן דברי רב בגם׳ ותניא כוותי׳ מקרעין הם נייר חלק ומפלאין הקרע׳ דיו ארשב״ג בד״א בגיטי נשי׳ אבל בשאר שטרו׳ כו׳ אינ״ם לם בקים כרשב״ג בדעיל ודאי בשאר שטרות אסור אף דרך זה אלא שמ״ח ז״ל כ׳ דדעת הם דרך זה מותר אם ר״ת יאו׳ ס״ם יש בדבריו כי כבר מסק הפור ברשב גז [טו] ספני שיש פוסלין דאם בעל אמרו לסופר שיכתוב ולעדים פלוני ופלוני ויחתמו ומשום ביטומא

פתחי

ומחריך ברחיים עכ״ל וכן מבו״ר מדברי המג״ח כח״ם מ׳ פ״מ ס״ק ז׳ קמן חומז בקולמס וגדול חומז נידו וכתב חייב גדול לומז כו׳ ע״ם ר״ח מדברי הרמב״ם פי׳ מה׳ מכר פרק הם כגם דין ר ר״ע בזה ברוק הם כגם פ״ב הל׳ י׳ דהיינו בם נסכות לסיעו החומז בקולמס חייב כו׳ כפי׳ ר׳ רבינו הנר״ח ז״ל בס: (יח) אלא לחכוב הנוסר. מע״ם ס״ק כ״מ מ״ל ויכול דאחר לג׳ מיכבו ויחכבו ומם מ׳ מרן ז״ל נמ״ם עינון ודחק כבר אלא לחכבו כלל ויחכבו לפני עדים כו׳ ומ׳ נפ׳ בים מהיר בהגיג אלא וכבר מדברי מיחה הם דבכה״ג בוהרי רבנו בעל ע״ם גם נהפו׳ גרים חברהם פי׳ לג חום יז ומי׳ לב ס״ק ב חום ג׳ מולק על הב״ם בזה והביא בם מדברי מהרי״ק שורש כז דמבואר להדיא כן ע״ם (ובם בפי׳ ק״ם חום יב בהגיא דבוב מלא כן נמ״ו פנים מהירות מ״ח כי׳ כ״ם דו בומר ג״כ דהיכה דלוס לבני עדים לחפוס ולר חרם רק מ׳ ולחי פסול יבו״ם) וכן בפסו׳ בגדי כהונה ס״ק יב״ג נדפס בם פסו׳ מהגאון בעל פסולם אל״ל פהב״ג ג״כ על

חכמת

קבה עליו שהרי נעד כוסי מהני לא לקולא בם ע״כ לריך לומר המילוק כ״ל ויש שיטם על הב״ם למה כתב כ״ם עלבו הי׳ ר״ל פבוב הטעם דלא מהני כיון דכל הטבר נסיק הפומא דהד ובכה נדברי הרמב״ם ערב ח ר״מ מבכה אל מבקשיב מהיטם רחד לגמרי וגם יש לעד אחד מעיד שהוא מהיטם הבני אנפ״ל לא מרני בם סביר. ריך לומר הטעם של הב״ם דבם לא הוי נסיק כל הבער הפומא דחד בדרי יב עוד ד אחד מעיד נמי על הבינם הבני ומב אל בה בם מ כי׳ מ״ו מבכה״ג לם הי׳ העד מבכקיימה מהיטם ידו ממקום אחר לם הי׳ הוא מעיד לפ״ינו בלירוף רחד שהוא מהיטם יד הבני מהני ולמה כאן אלין עד דהכוס לפנינו למה לא יהבב מ״ם הבד דהד להלפ״ף עם רחד כיון דאין מומר. אלא בפני זה לריך לומר בפילוק של הב״ם דלא לא אמרי׳ קבלת ז׳ ובהם״ם המילוק בין זה ליש עליו עד כיהי אבל נדין של הב״ם אמין בוש לחד מעיד על הסיעם בפני לא הי׳ לריך הב״ם לזה הטעם רק הב״ל דבל הבער נפיק אפומא דחד ונם סיעה על הב״ם למה לא כתב דבוסא מלבי׳ יש עד אחד מעיד על מהיטם הב׳ ר״מ ומ״ש: (בלוהו בע״ם) עידי פנם אין מיהפין אלא זה בלבי זה כו׳ מ׳ בב״ם ע״ם עד אלא לגולא לא אמרי׳ דהוי בקיום דברי מבוהין דרא הם הוי בקיום ל״מ דברי מבקיים כל הבער אפומא דחד ונפיק נבי ריגמא דמע לא רפומא דמע ל׳ בבוס׳ פ״ק דגיפין נבי הם לגו דבוהי מבל הוי לא הוי מרבים אבל״ מהקמו כן ומרגו בם אלין נאוכל ובוהי בבר מב״ם ומה סבם אבל בלן נבי בבם ריגו דבם הוי ידעו בשום מרבים הוי בם ל מבים ודאי ל״ע ומ״ם מבומרים בבם בבמבומים בם ל״ם

בח רושמי׳ להם דוקא בגט מק״ל כזה ורומי׳ להם אבל לא בשאר שטרות כמ״ם כרמב״ם סכ״ד ס׳ מלוה וכ״מ ה״ג כ״ז הרמב״ם דמקילין בגט נשים תקנות מגיות אומל מתיחת הסדר׳ בגט מדבריהם אבל דוקא כשנמסר נסכי ע״מ אז מקילין ולשיטת הפוסקי׳ דכתיבין ע״מ ופ״מ אפ״ם דנמסר בע״מ

מ״מ אם רשמו בדבר דסוי כתב הוי כאלו לא חתמו כלל ואין מנרסין לכתחלה אבל בדיעבד בכל מה שנרשם בשר לא יהא דלא חתמו כלל דקי״ל אם ניתן לה הגט כשר כמ״ם לפיל אלא מ״ם הטור בשם הרמ״ה אם רושמים במיא דאגרא אפילו בדיעבד פסול לכתורה קשה דהא לדעת הטור לריך למסור לפני ע״מ ואם לא היה ע״מ הגט בטל כמ״ם בסימן קל״ג אם לא היה בידי כהן שהיה מסירה לעיני אלא דקי״ל דאם בדיעבד פסול למה נרע טפ׳ מגט כאין ע״מ כלל עליו ואסר דנרע טפ׳ משום דנזרינן מתימה אמו כתיבה כמ״ם בתיסות ריש ניסין פיין בח״ה סימן רל״ד ופיין ס״ן קל״ה שם מבואר במה שכותבים הגט ואם רושמי׳ בו המתימות פסול דסוי כאלו לא חתמו כלל. וברמב״ם סכ״ד משמע דפי׳ רושמי׳ הייגו מקרעי׳ בהקלף המתימות ופדי׳ ממלאי׳ דיו אלא קשה הא פ״ל להרמב״ם הקורפ פל הפור סוי כתב כמ״ם בסימן קכ״ה אי״כ הוי כתב ע״ג כתב ול״ל דס״ל דמקרעי׳ מקלף מתימה הייגו מכל אות מקלת או סמרמיכי׳ הקריפה והם חותמי׳ בו כמ״ם בתוס׳. ומכאן ראיה קלת לדברי הת״ה בתוס׳ תשובת אם לא נגמר האות בשר ודיו ע״ג

דיו לרמב״ם אם כותב הגט כך לא הוי גט כלל ואינו סוכל לכהונה כמ״ש בס״ג ויתבאר בסי׳ אח״ז והרמ״ה פ״ל דאינו גט וסוסל לכהונה לכן כ׳ הם רשם לכם בשיא דאגרא או בטפלא אינו גט יש סל לכהונה מבוס דסוי כדיו ע״ג דיו ולא בכב״י דמדמה לדיו ע״ג סקרה לכן הקבה פל הרמ״ה מה בהקבה ולאתא אלא פ״ל להרמ״ם דסוי כדיו ע״ג דיו ולכן לענין שנת קי״ל דיו ע״ג דיו סטור אבל אסור ולרבב״ם שבנתה בסי׳ קל״ה אוי כפסק גט וע״מ בזה לבסוסקי׳ דס״ל פ״ח בלא ע״מ כשר אם ליכא ע״מ ופ״ח אחמו בכב״ג הגט בטל אם כותב דיו ע״ג דיו אבל לדידן דבפיגן ע״מ לפול רגט אינו בטל אם נמסר לפני עדי׳: כט אלא לחתום הסופר לעד. בס״ם מבואר הטפ׳ דחייסינן שמה יאמר הבפל לבני׳ אמרו לסופר ויכתוב ולפלוני ופלוני ויחתמו ומחמה בסופה דסופר חייבי ומחתמי חד מהנך סבדי וסופר בבדייהו או שיאמר לבני׳ שיחתו׳ לסופר ויכתוב ואחם אחמו ומחמה בסופה יאמרו לסופר שיחתו׳ הוא אפ״ג דקי״ל אומר אמרו בסול מ״ב לא יכתוב הסופר אם לא שמע מהבפל מ״מ אינו בסול רלא מחמת בסף חייסינן כאן וכאן לאומרא בס״ם בתריבות בסופקי׳ בשמע אומר אמרו אחם סופר ועד אלו שני דיבי שיחתו׳ ז״ל אם זה ואם חייסינן בזה ובזה לאומרא. העולה מזה מי בתן שני ניטין מ׳ ע״י אומר אמרו אמרו מ׳ ע״י אחם סופר ועד ממ״ל חד מבסם בבב״ל ס״ם אם אמר לג׳ שיעשו כרלים או שיכתבו ויחתמו הגט או שיאמרו אחרי׳ שיחתמו ויכתבו ומת מ׳ מאלו ג׳ יש הקנה כנ״ל ובכר ממ״ל מיבו בס״ם מבורר אם אמר לבני׳ אמרו לסופר ויכתוב וגם׳ וס׳ ויחתמו מיבא אחר שמא תבכיר עדי׳ ויאמרו כן בשם הבפל לפ״ז בבב״ל לא שייך ממ״ל הנ״ל ואם יתן גט מ׳ אחם סופר ועד ומ׳ ע״י אומר אמרו בבב״ל יש לא שמא אינם בס״ם מבורר אם אמר לבני׳ אמרו לסופר ויכתוב וגם׳ וס׳ ויחתמו מיבא אחר שמא תבכיר עדי׳ ויאמרו כן בשם הבפל לפ״ז בבב״ל לא שייך ממ״ל הנ״ל ואם יתן גט מ׳ אחם סופר ועד ומ׳ ע״י אומר אמרו לסופר ויכתוב ואחם אחמו ומחמה כיסופה יאמרו לסופר שיחתו׳ הוא אפ״ג דקי״ל אומר אמרו בסול מ״ב לא יכתוב הסופר אם לא שמע מהבפל מ״מ אינו בסול רלא מחמת בסף חייסינן כאן וכאן לאומרא בס״ם בתריבות בסופקי׳ בשמע אומר אמרו אחם סופר ועד אלו שני דיבי שיחתו׳ ז״ל אם זה ואם חייסינן בזה ובזה לאומרא. העולה מזה מי בתן שני ניטין מ׳ ע״י אומר אמרו אמרו מ׳ ע״י אחם סופר ועד ממ״ל חד מבסם בבב״ל ס״ם אם אמר לג׳ שיעשו כרלים או שיכתבו ויחתמו הגט או שיאמרו אחרי׳ שיחתמו ויכתבו ומת מ׳ מאלו ג׳ יש הקנה כנ״ל ובכר ממ״ל מיבו

פסוקר ולא מחם ולא כרב ורבי ירמיה דמס"ד מתניתי' מחם הסוקר • מא"נ רב מחי כפ' מ"ם דאמר פר שיטמו קולו לאסוקי אומר אמרו אם כן מחם סוקר ועד כסר לפי זה יש לומר מתניתין מיירי בחת הסוקר כרב ורבי ולא כשמואל מ"מ אמי לרב אמי אין מוכרח אחת דהא י"ל דס"ל כתב הסוקר נ"כ כסר מ"ם פסק לא תלא אם ' כסוקר שאינו מונכה: לב דהפדים אסורים ליאשה . מהאי טעמא יש מהגרי' אחר פדים שאינם כסיים כי כהן בלאו סכי אסיר בגרושה . ד"מ:

קלא

א אינו נט . ואין סוסל אפי' לכסונה כמ"ם ר"פ כל הנט וברמב"ם פ"ג מ"כ אין קידושין של אחר תוספי' כה ואם כתב הכל לשמה והרי אח מותרת כתב שלא לשמה יש לאוסר למאר' אם קדשה אחר הואיל בטוספי ניטין הראשונים לא היה כתוב והרי אח מותרת וכו' כמ"ש בתוס' דף כ"ו כן כתב הכ"י בשימן קכ"ג . ולמ"ש בשימן קכ"ו אף ספר תרוכי' נמי תורף פ"ש: ב כיצד סופר וכו' . המחבר השמיט הדין אם הסופר רשאי להזמין בוספי ניטין וא"מ לדינא . והנה הרמב"ם מחיר להסופר שיזמין בוספי ניטין ורוב הפוסקים חולקים עליו אף לאחר דס"ל אם כתבו אש"ו הטוסס כשר ל"ד לפס דכתיבת אש"ו לא שכיח אבל כתיבת הסופר שכיח איכא למיחש שיכתוב נם התירף • וכזה סליני לרמב"ן והרמ"ה אם ניתן לה נט בזה לא תנשא בו • ולהרא"ש אם כבר כתב מוחר לגרש בו: והי"ג והרשב"א סוסלים נט בזה דס"ל נמי כרמב"ן דלא תנשא בו אבל לא תלא דלא נרע משאר פסולי דרבנן דקי"ל דלא חלא ומ"ם הטור בשימן זה תלא לא כ"כ אלא לשיטת הרמב"ן דשבירת ליה בהרי"ם המגרש . מיהו קשה על הטור בשי' ק"כ משמע דס"ל עיקר כרמב"ם דס"ל בפסולי דרבנן לא תלא ובשי' זה כתב בשיטת הרמב"ן: ובשימן קכ"ג הביא הרב רמ"א דעת ר"י הסוסל בכתיבת אש"ו הע"פ אפי' זה הי"ה כאן אם כתב הטופס שלא לשמה פסול: ג אינו נט הכל לגדולה יכול לגרש והיינו בע"מ כמ"ש בס"ם ובכר כתבתי אליבא דר"מ דס"ל ע"ח כרתי אז צריך שיהא מוכח בנט מי הוא המגרש והמתגרשת ולכתחלה בשיטן שיהיה בנט בשר אף לר"מ אפי זה לכתחלה אסור לגרש בנט זה לגדולה ואם גירש בכר כתבתי בשימן קי"ל דכ"ל דתבשא בו ובתשובת ס"י לא כ"כ ולשיטות הפוסקי' דס"ל אף לר"מ ע"ח כרתי ודי אם פרים מחומים בו אפילו לא נמכר לפני פרים י"ל לשיטתם אף לר"מ בשיטן מוכח בתוכי ובכר כת ת מזה בכי' ק"כ ועיין בתוס' ובכרן ר"ם כל הנט: ד הרי זה ספק גרושין כ"כ הרמב"ם וכתב בכ"מ כה דקי"ל בדרכנן יש בריר' ובדאורייתא

טורי

שלא תפס לצורך נצמו דפסמע לא מבעיא דתפס לצורך עצמי כו' וה"ה נמי כאן וא"כ קשה איך כתים אח"כ דאם ניחת לא תצא דהא באין עדים ולא ידכר כ' הבעל פש מא שהילך מסור ותי קשה בדברי הטור שכתב בסוף אפי' בע"א ובכר כתב הבעל דפסול לפה ד' צרך לכתוב בתחלה באין עדים כלל דפסול בנכר כתב ידו [אלא] ע"כ [צריך] לומר דנקטיר מסום מה דבעי לסיסק ומיהו אם ניחת כו' וא"כ שפיר נימא שמ"ש הטור ומיהו כו' לא קאי רק על נכר כתיבת דבעל בבבל זה כבל דעבון ולא קאי אנכר בתיבת הסופר דלא קאי רק על כתיבת הבעל והכ"י כתב דדוחק לומר דלא קאי ומיהו אכתיבת סופר כו' דפשטא לי' דקאי אכל מה שנזכר לפניו והרי דוכחנו דמיירי אפי' באין עדים כלל וכ"ל נכר כתב הבעל וע"ז ודאי א"כ יפא ודאי דלא קאי רק אנכר כתיבת הבעל והטור פוסק על הסבין שיפרש כן דאל"כ לרישא ל"כ כמו שזכרנו ודי

פתחי

שנעשו עדים כבר שהם מלוים להעיד כו' ע"ש וע' בס' נס"מ בה"מ סימן לו סק"י מ"ש בזה. ועיין בס' הו"ל ס"ק ל"ח דנראה לו טעם אחר דעדים לא נלעוו רק הנגיע נפה לפני ד"ד כשיהיו עדים מהוייבים ליתן עדות בכוונה ורחים כו' יכתב דהרמ"ה לא הולרך לטעם שלו רק המהם שלוקחין שכר הרבה שכיבה ובכר דאי' הוא רק שכר מחוללה שיהי' לזה נעדוחן יום בו מכוס מרחיק עין לכן כתב הרמ"ה טעם שלו דמחוב המלוי ובשיקלק ו שלמו ומשום שאקורין ליה הגרושה . וה הטימה הרבה ויכולין לקח כל מה שיוה נעגיבה. וכ' עוד דמזה הטיס שבהמני יכולין בנ"כ שדי המימה שער מלוה ומקח אף שכבר רחו הענין ליקה שכר רק לא שכר הרבה ע"ם (וכ"כ נהמו' מסס כוכר ס"ם קנ

חכמת

עיין ודו"ק ועיין כ"ם כ"ק כ"ח מה שהקשה לדעם הטור דס"ל בידי מסירה כדתי וכו' ומייתב ולפסר דנזרינן כמ"ל חמו מהמה יש"ם פענ"ד לכח דה דבריו ל"ע קלא ס"ל"ז נמי ניחא דהא כיון שהחיתוה הוי כאילו לא נחתם כלל ח"כ לריך שיהיה בידי מסירה דוקא לפנינו כמו אם לא נרשם בעדים כלל ומאו מסירה הכ"ב נוכו לאין עדים בדים כלל ח"כ כיון שלריך מן דין שיהיה בידי מסירה לפנינו א"כ הו הוי חסר דלמא אחי לאמתך עלייהו בלא בידי מסירה שלא ידעו ברשמו להם החתימות מקודם ויכבו בסוף כמו כל החתימות נכסרות ואחי לאמתך עלייהו בלא בידי מסירה ונאמתם החתימות מכולין לנמרי והוי כאילו לא היה כיל ולריך שיהי' בידי מסירה לפנינו ואי"כ הוי מזוף מהוכו ודמי לתחתו בו קרובים ומכולין מכולל אף בעדי מסירה דלמא אחי לאמתך עלייהו בלא בידי מס רה (ומכולל אף בעדי מסירה) כן נמי סכה ולא ידעתי למה סולרך לעשם דנזרינן כמיכה אמו אחיתה ול"ע

ס כן קל"א סעיף א' לריך בפר' כתיבה הנט וחתי' פו"ם האיש המגרש וכו'. כ"כ הנה זה מוסכם מהס"ם ומכל הפוסקים דבעינן נגט גם לשמו של נעל ובקה לי טוכא מכיון לכם . בעל ומרי עיקר ליאוד הטורה הוי ממ"ש ו הב לה לשמה הכל לשמו מכ"ל ולכחורה היה נראה לי דבאמת לשמו אינו רק דרבנן ודרבנן נזרו לשמו אחי לשמה ול"מ הזה דבאם לא כתב לשמו אינו כלום ונכבי מ"ם לשון הטור בכתב כפ' זה דכל נט נכתב שלא לשמו בכול והנ"י הרגיש כ"ה דכתו הו נעל וקבה לשמה לא כתב כפי נעל אף לפי הנ"ל מ"ם דאם הוי שלא לשמו הוי רק בכול ולא בעל ובכתי ה ' ' אפר ליאכ גם נסון מעשה דהנה כו נט שלו נכתב לכם אשה בכול ולא כ"ב בעל רק י"ל כמו דנזרינן דנעשין לשמו אחו לשמה כן י"ל דנזרינן נמי להיפוך אם נימר דבשלו לשמה ויוחרים לכין יאחרו דגם בלא לשמו בעל הנט ומוחרים לכהוה לכך נזרינן להיפוך לחומרא דגם בלשמה יהא רק בכול ואינו בעל רק אם נכתב שלא לשמו ישלא לשמה אז לא שייך נזרה ואז בעל דלא שייך נזרה דמ"ש אם לא יהיה נכתב לכם שניהם בשמם בעל אבל לשמה ואם יהיה נכתב בתרון אחד אם בשמם יהיה רק בכול ול"ם אשה אחי לאמתך דבאם נכתב בשניהם שלא לשמה אם אם נחסר לכם אחד אם בזה לא אמלוף כן פיה כ"ל לומר ואם מלשון הש"ם וכן בלשון הטור ובכולם אינו פוסל לכ וכה והוי בכולן הוי נמי דין זה לם כתב לגרש אם הנדולה לא יגרש אם רקטנה ודי' בזה הוי לשמו רק לשמה אוכה דלא כמ"ם רק בשלא לשמה לכדו נמי בטיל מיהו בלשמו י"ל כן דבזה ל"ו בטיל רק בכול והנה אם לא נרמר כן לא ידעתי למה יהי' בטל אם לא כתבו לכם הבעל דמ"ל דבעינן לשמו מן ההורה והנה להבוגרים דבעינן שליחות בכתיבה ב"ם דס"ל דלם לא כתבו לכם הבעל הוי כאילו לא כם ו בשליחות אבל להבוגרים דלא בעינן שליחות קשה מ"ל דבעינן לשמו והנם מלשון הש"ם ר"ם כל הנט דקאמר שם מם יפר על שלא דבריי לא זה שנכתב שלא לשם נירושין רק גם זה שנכתב לשם

עזר

כך לא יסלו עוד פ"ל מזה . כי אין לסבול עדים על ידי מגיה מד מידוע שכן הוא. ואין מוסכין ממש יש נגיעה ובזה ה ' גם לחומרא ליכא שום בזה נגיעה ומהמת כדי שלא יהי' פסול בהנט הי' כפי מאחרים . שהיה הבכר שוה בין כך ובין כך אך לריך הקירה בזה. ואם חזמרים העדים שהם מלפים לבשלום שכר עוד כל ידי מם שיהבר שעדות מ עיל. אין בזה מ"ום מוזר ומגיד ממה שהעידו שחלה על הכשיבה ולא אמרו אז אם מלפים עוד לבשלום גמור. וכן הוא אודום ' שליה . שהוא לריך להעיד על שלמו נגד"ל שבכרו שוה בין שמעיל שלימוהו מו לא . ובכבר קיבל לידו מה שבקבו לו . ובכבר בכבפי

ס"ם: סו) ר"ירושה . מה"ט יש מהדרין אחר עדים כאינם כהנים כי כהן בגלו"ה אסור בגרושה . ד"מ:

באר היטב

קלא ח) נט . ואם כתב הכל לשמה והרי אח מותרת כתב שלא לשמה יש לחוש לחומרא אם קדשה אחר הואיל בטופסי ניטין הראשונים לא היה כתוב והרי אח מותרת עיין

זהב

בזה לישב דברי הטור ומו"ח ז"ל כתב דהש"ר קאי אכופר ב"ד שרוא סובהק ובזה מידה רב גם ע"ז קשה דמל' אפי' ששבע הטירי בכל ניוני ו"א סבעיא קאמר בסופר שאינו סובהק א"כ קאי ומיהו גם על אינו סובהק ותו לא צ"ל דעה זו לרבשיר בדיעבד דוקא בסופר סובהק אבא דאי בדבר שית ויש הוכחה לפרושינו מל' הטור שסיים ומיהו אם נ סת בו כו' דזהו ל' יתיר והרי הוא זבר תחלה ב' דינים דהיינו ניכר כתב הבעל וניכר כתב הסופר וא"כ הילל ומיהו אם נסת בהם אלא ודאי דלא קאי רק על מה שלפנינו ג כר כתב הבעל כתב הסופר ודאי דלא קאי אם נסת בהם אלא ודאי דלא קאי רק על מה שלפנינו דהיינו ג כר כתב הבעל ומיהו לא מידי בזה: [יח] שצריך שייבש הנט (יד) קודם שיחתמו העדים:

פתחי

ס"ם: ס"ל ר"ל ס"ל ס"ל ס

באר הגולה

דמשמע ליה פסול מחוייב מתם כ טור וכ"כ הקפ"ג והמרדכי בפ"ב דגטין כ טור וכ"כ המרדכי רפ"ב דגטין בשם ספר התרומה ע כתוב בקונדרסין ל מימרא דרבי בר חפא ינמוס דף נב ע"א כ טור וכ"כ הסוס' שם בשם ר"פ כיון דלא נפיימד עמם אחר זמן

ביאור הגר"א

עלייהסוהכיאו העור נ"כ והרבי הרמב"ם נכנסים ממ"ם י' כ' והא לאו כו' ח"ם ר"ם כו' הכ"ם כו' ואם איתא דמיירה ר"ח היכי דאיכא עדים דצריך לאתה מדאורייתא האיך מכשירין הא נכרי לדעת דנפשיה עביד כמ"ם ד"ג מ' וכ"כ בהה"ד שם וכ"כ רא"ש אם אין עידי מסירה ה"ל לאתה מדאורי' כיון דוכבר לא קלי אחתיה כלל ואחתיה דנע אינו אלא כו' אי"ר ר"ח כו' ולא מכשי כה"נ וכן בכמה קומות ובסוכי ר' מ' ד"ה עודה כו' אלמא אפי' בלא ע"מ כלל כשר מד"ם רק מדרכנן כמ"ם וי"ל כו' : ב) נפיו . כמ"ם בה"מ ר"ם ר"ח : ג) י"ל כו' ומיהו כו' ערש"י ז' מ' ד"ה אפי' אמע כו' ורא"ם שם. ועהנ"ל שם ד"ה ור"ה פי' כו' : יא) ואם אתחיל כו' ל"ע ועי"ם ושם :

קלב א) בד"מ כו' . כמ"ם בגטין כ"ו כ' וכפירי"ת בסוס' שם ושם

הגהות רעק"א

פי' קלא מ) פ"ם הנה ואח"כ נזכר • כ"כ ע' סמו' זרע אמת בה' הפילין כ"ו' ו' דף יג ע"ב : **נ)** ב"ש אות ז' לרי"ף והרמב"ם דכשר. כ"כ ודעם הלחם משנה פ"ח מפ' נרוטין וכן דעם מהר"י לבים לי' בשטובה סי' ו' כדעם הרמב"ם דאפילו פ"ח אמוס על הגע ומעמר בע"מ דשמול

באר היטב

עיין נ"ם : נ) נפיו . וס"ה כשהעל כותב בעלמו לריך שיאמר בפיו שכותב לשמ' ס"ה"נ : ג) שמתחיל לכתוב . היינו לכתחלה טוב שיהיו שם בשעת התחלה ומיהו לא גרע משליח דקי"ל אפילו שמע קול קולמוס לשמה די . ומסדר הגט דסמ"ק והמ' משמע אפילו לא שמעו קול קולמוסא נמי כשר דדוקא השליח לריך שישמע עכ"פ קל קולמוס ולא עידי סחימה. נ"ם : ד) מקלת שמוי ועדיין לא גמר שמו ואם גמר שמו אין תקנה נ"ם : ה) יש מכשירין והרד"ך בית מ' מדר ג' כתב אפי' מלק מהאות שנכתב אלא לשמה פסול

טורי

ו"ל שנם זה אינו נם תאי ר"א הוא הרי"ף דס"ל דהוה מזוף סתוכו ע"כ לא מהני עידי מסירה ודיקה דא' הוא הרסב"ם דס"ל כיון שאין דעדים חותמין על דנם אלא מפני תיקון העולם שאינו מזוף מסם והואיל ונמסר בפני עדים הוה נם פסול מדברידם וכ' ב"י ואע"נ דהרסב"ם מכשיר בגיטין מסולין בעידי חתימה כגון מהרחיקו העדים מן דנם ב' שיטין וכיו"ב שנשתנה בעידי מסירה שאני התם שפי"ל דנם ניכר (על עידי חתימה) אבל הכא שאין מיסול ניכר דמנא ידעי שחתמו אלא לשמה חיישי' שמא אתו לסמסך על עידי חתימה לפיכך פסול דרבנן ע"ל וקל"ל דהפור הביא דעת הרסב"ם מסמע דהכי ס"ל . וזה אינו דהא עיקר החשש דהוה מדבריהם הוא משום דאתי לכסמך על העדים ודפור פוסק בסי' קל"ג דאפי' ביש עידי חתימה צריך לעידי מסירה וא"כ ביש לפנינו עידי מסירה אין חשש שיסמכו על עידי חתימה יש עכ"פ עידי מסירה ובכל נם אין סומכין אפי' בעדים חותמין לשמה אלא דוקא בעידי מסירה ולמה ישנו עכשיו לס. וך על הנה' עדים החתומים אלא לשמה לחוד ואין כאן אפי' לחוד אתו לסמסך אלא לסמסך אלא לעיל כי קל"ל בדין אם שטות ישראל בשטות הגוים כו' דשם הוה החשש דיעבו לופר שישראלים הם ויסמכו עליהם ועי' חתימתן משא"כ כאן דאין כאן חשש כ"א לרסב"ם דס"ל בכל נם סני בעידי חתימה לה ד ואע"ג לעידי מסירה כש ש הפור בשמו כי' קל"ג אבל להפור צר ך בכ"ם עידי מסירה וג"ל דהפור פפרש מעם הרסב"ם כיון דתקנו חכמים להחתים עדים משום שמא יפותו העידי מסירה זה עשה שלא כתקנת חכמים כיון שחתיכות אלו אינם כלום ע"כ פסול מדבריהם :

קלב [א] זמן הכתיבה פסול. כתב בדרישה שמא יאמרו נישה קודם לנ דהיינו שתתעבר פסיכנסנה ויסברו שנתנו לה ביום שנכתב ונתעברה פסנו אחר שנתגרשה פסנו ואע"נ דבנם ישן דכה"נ כשר בדיעבד כדאי' בפ' הזורק דף ע"ם שאני התם דליכא אלא יחוד שכל דליכא דאי' אבל בשכתוב בו זמן הנתינה כשר דלא נחייחד עמה עד אחר זמן כ"כ התוס' בפ' כל הנם דף כ' וכתב וא"ת תיפוק ליה דבלא ניפה קודם לבנה פסול הוא משום דהוה מיקדם ותפ"ף דפירות מלקוחות שקנו מבעל אחר נישואין וכן הקשו דתו' והניחו בקושיא ושמא י"ל דבנם נקט מעם זה אפי' היכא דמנרש ע"י שליח דיש לו קול שנכתב קודם שנמסר כפ"ש מי' קכ"ג אי נמי שאין חוששין שתפ"ף שלא כדין אלא באומר מתם שיכתבו ויחתמו לו נם אבל באומר בפי' שאינו רוצה לגרשה אלא אחר מיגנום אז יש קול דנם שאין ניתן ביום הכתוב בו וכי תבא לפרוף יאמר לה אייתי ראיה איתא בא ניפך לידך עכ"ל ודבריו אלו שלא בדקוק דהתי' בפ' כל הנם שם כתבו וז"ל אבל קשה דלמה ל מעמא דניפה קודם לבנה כיון שהיא נשואה וכ' בו זמן של אירוסין יפסל למ"ד משום פירי כמו נם שאין בו זמן כלל שאין חוכחה מתוך זמן הכתוב בנם זה עכ"ל והך משום פירי שנקפו תוס' אין פירושו שתפ"ף האשה שלא כדין כמו שהבין הרב בעל דרישה דהא סיימו התו' דהוה כאין בו זמן כלל וא"כ בפשי תפ"ף מפסק ותו דאין כאן חשש פסידא דלקוחות כלל דכבר כתב התוס' שם בא"ד דהלקוחות לא יקנו פירות אם לא ידעו שנשואה היתה ויביאו עדים על כך כו' אלא תי' הקשו על המשנה דאמרה שם הכותב מוסר הנם (פי' שהם מר מכין לו מוסם מעצמו שיהא מזומן לו כשיצא"ך) צריך שיניח מקום זמן (פי' שלא יכתוב חומן מיום הכתיבה) ומרבי ע"ן בשלמא מנרש את אשתו מנשואין יש מעם

פתחי

ישוב כד' וע' כמשו' בריש אכרסס סי' לז אות כ' ע"ם נזה : (נ) מסופר בפיו . עכ"ם מק"מ שכ' דיש עיכוב נזה אפי' בדיעבד, וע' כמ' מו"ב שכ' דיינו לאומרא בכלאם כמו בתוקף גויל אבל מדיבה ודאי אחר לריך ודאיה לזה מרים ניעון בהא דאמר בס"ם ורבנן אות דאלרוך שאמרו רש"י ותוס' לאלא אחר אבל בהאמלמד ולא בתבו בפסיעות אמת לא אמר בפיו אי"ו בדבריהם אם לא יקנו פירות אם לא ידעו שנשואה היתה ויביאו עדים על כך כו' אלא תי' הקשו על המשנה דאמרה שם הכותב מוסר הנם (פי' שהם מר מכין לו מוסם מעצמו שיהא מזומן לו כשיצא"ך) צריך שיניח מקום זמן (פי' שלא יכתוב חומן מיום הכתיבה) ומרבי ע"ן בשלמא מנרש את אשתו מנשואין יש מעם

עזר מקודש

אין נזה חשש מחמון פה על הבד"ל כיון פשם אינם המעריכים הבוי רק אלמה בקיאים חומרים לפניהם כן אז אלומם והחשש הוא רק להיסך שלהעוכן לחניא לשומא ארי ודאי ניחא ליה מיוסם בחתו' (ביאור) כידוע והבא להרהר אחר הבד"ל לומר לד נגיעה נזה אילון מקו' לומר כן. רק מיוסם בחתום מזה ואומרים מכיסום ביותר מיטלו יותר מכפי כבוס הבסום . והרי העדאחם בהשומא היא רק לפונם אם שהניא להבטומא. ומעילה אין מחמון פה נגיעה כלל. ואין מוסיים לנגיעה בלירנגליים לדבר כידוע. ובפרש שאין חשש הבד"ל כ"ב על בד"ל כמש"ל לנבי ליסא שהלכה לפניו. ובפרש שהוא מילה דעבידא לנלויי שמיד. וכמ"ם בעק"ח בזה. חודום הסליח בהוגנים לכמוך עליו שאומר כך אמרו שלבה בקיאים בשומא. שהוא מלר מילמא דעבידא לנלויי ולזה כוסיים בשומם מיסיים מל המעבלטין וכוהביים יום הבוטא. מעי"ז היא מלמא דעבידא לנלויי ביומר ולנבי הסליח אין חשש נגיעה כי נוסיים לו שכר מליכמו בשומה . ובכעם הפרעון הוא מביר לנלויי מיכף ומרחם לבני דהי"ל כי ג"כ אין חשש חבדל אליו רק שיאמר בפיום אוא נגד מוכם הבלה מל שכר הבד"ל ועדיף ממשמ"ל בני קיום פרום מקופרים מל דייניים מדפסי לפניהם. ובכמיבה אפקר דין אין נגיעה כיון שהפקר דין נוסיה כבר נקבע קודם החלם הכמיבה. ואמר שלא יכוסב כלל אפקר דין ובכר כמיבה ניחן רק להבוסב לבד ובכי הדייניים החומיים זולמו אין עליהם לד פחמון פה נגיעה ע"י שכר מל שבוהב ובמקום שנהגו ליחן ג"כ שכר חמיבה נהוג שהבוהב נוחן משלו להם עבור החמיבה ואין נגיעה בזה כי אין שבוהב מוכיח לו מגרע ע"י שמועיל הבער ביומר רק נוחן בבוה עבור הערחא . וע"ם רוב נוחלים גם לד הבני אפקר דין מיכף לו ח"כ. גם שהאפקר דין נגד שבוהם. מ"מ על פי רוב יש לבד שני ג"כ מוחלים בזה. גם מבד שהשכר גם להבוסב ניחן אחר נמר כמיבה ואין חל מבוי ע"י מוקפים הבכר לנבי מה שבוהב כבר. ובכר מסיה מלבה עבור כמיבה לא היה בזה נגיעה בדוים כיון שאמרו חל"ל מהדי שיקרא אחגרייהו זילו . ויבול להיות מע"י שיבוהב בשקר לחליפה יוחפה שכרו. ובאחרי בחנים בכמיבה בודאי לפני בני הבדדים. וגם שהוה לבדו נוחן שכר ולפעמים הבוהב לבדו הוא שבד כידוע. עכ"ז כיון שנבוהב לפניו אין בזה חשש נגיעה מהבכון. ובכמיבה אחרי בסוחים מנבחנים לפעמים רק לבד אחד כגון מוקפים בבוהב ואין בוהבים יוחר. ג"כ אין בזה חשש כיון שהעדים מיבם הבוהבים והבכר ג"כ אחר"כ ובכ"ל ובוה בעבידא לנלויי ע"ם מבאים ראשונים כידוע. כן יש לומר בזה לזכות היעב ואין בזה דרדא אחיפורא אלא"ה כי הבוהבים כיון שהם יודעים שאין בהם דרדא דבקר. גם אם היו מיבעים ואין אין בבוהבן אחיבור. ובבד"ל הפוקקים ע"י שבר אם אחר"כ אין להם להפיל חשש נגיעה על העדים עד שיבורר נגיעה ודאית והרי לבעמים שבר הבמיבה ותפיעה נוחנים שבי הבדדים יחד בבלל מעות שבוהב ליחן בשעת מוקה . ואין מלוי בלל הבחמה נגד בחנים אלו ומלבד כל זה שהבוהב בבחנים ע"ם מקום מהביגים שקבעו כן לדורות וזה מועיל כמבואר בס"ע הק' . היום עפקבו חודום גם בפוקרין ע"י אלים. והסליח אמר שמלבה עוד לקבל שכר ומסלה לא קיבל רק מעט. והי' מקום לפקבל הסליחות ע"ז כי הי' ג"כ עד על המסירה שלא רחה רק אחר אלם. וגם בדיך להעיד על הסליחות. אך בלא"ה נפקבה מסירה הגם הבוה מבד שלא קרחו הגם לא מחלה ולא אח"כ (רק אח"כ הרחיה אחשה הגם בבד"ל ויש מקום לומר שעידי חתימה כדרבי ופ"ע יש פלוגתא) ולא שיש רק אליה אחד ועד אחד על המסירה. ויש ס"ם דפלוגתא לבבול הגם ובמ"ע בפקה"ל. ומלבד זה גם הסליח ודעמיה מקופקים אולי לא הביר הסליח ידו מהגם עד אחר שהפקהו אחשה בידה ותחלה הגיע הגם בחולי לידה קודם שקבלה ידה. וידי הסליח הפסו אז בהגם ומקבלה הס"ם ז"ל הגם בעל לבד"ם בבקבלה קודם שהביר ידו. ואם כן אין עידי מסירה כלל כיון שלא רחו מסירה המועלה . ואין זה כמו חסרון קרילה בחחלה ובבוף שהיא בפקה מגורשה. כי שם רחו מסירה אחפסר שבגרר לאמרא המועלה. אבל"כ מסירה מבוקפה כ"ל אם"ל המבאר ודאי' והרי אם בלבו לא רחו אות מסירה. כן כתבתי אל מו"ר ז"ל לפוס רבינו . וכן אל המגיד ולבני עירו. ובעת אחי מבאמר כי בחו בבקבל קרוב לא הו"ל בקבל נאמרים גם אין אמר בהבדר להבטיר כיון שרחו מסירה מבוקפה הוה ליה בקבל נאמר בבקבל אמר בבקבל אמר שלא כי בבקבל אמר בבקבל אמר בבקבל אמר

אם שולח פ"י שליח ולקמן סי' קמ"ח יתבאר בס"ד: ג ונתפרכו. דאלו לא נתפרכו היה נותן לכ"א נט שלם ולמ"ש תוס' דף כ"ד לר"מ צר"ך להיות מוכח בתוך הגט מי הוא המגרש והמתגרשת ל"ל שכתב סימן וכשם הנתינה ליד השליח היה מיכר אלא ע"מ אין מכירים הסימן היינו נתפרכו ומ"ש דצריך ליתן כפ"מ משמש לכאורה אפי' לשיטת הרמב"ם דכ"ל פ"ח מהלי' לשיטת הרמב"ם דכ"ל פ"ח מהלי' גירושין הלכה ד' אינה נט ואם היא יבמתו ואחר שיבמה גירשה בו [ג] הרי זו ספק מגורשת:

ג ו שנים ששמותיהם שוים ושמות נשותיהם שוים ושלחו ב' גיטין ג ונתערבו זה בזה ז נותן שניהם לזו [ד] ושניהם לזו בעידי מסירה ואם נאבד א' מהם ח לא ינתן הגט הנשאר לא לזו ולא לזו ואם ניתן לאחת מהם או לשתיהן ה"ז ספק גירושין:

ד ט המביא נט ונפל ממנו ד במקום ששיירות (פי' פסורות של אנשים הוכלי אורם) מצויות או אפי' ב) במקום שאין השיירו' מצויות [ה] ובעיר שנכתב הגט ו) הוחזקו ב' ששמותיהם ה' ו [ו] ושמות נשותיה' שוים ז אם מצאו לאלתר ג) שראה שלא

ב ג צוה לכתוב גט לגרש בו [ב] אשה בעלמא לבשיבניסנה ד אינו גט ה ואם היא יבמתו ואחר שיבמה גירשה בו [ג] הרי זו ספק מגורשת:

ג ו שנים ששמותיהם שוים ושמות נשותיהם שוים ושלחו ב' גיטין ג ונתערבו זה בזה ז נותן שניהם לזו [ד] ושניהם לזו בעידי מסירה ואם נאבד א' מהם ח לא ינתן הגט הנשאר לא לזו ולא לזו ואם ניתן לאחת מהם או לשתיהן ה"ז ספק גירושין:

ד ט המביא נט ונפל ממנו ד במקום ששיירות (פי' פסורות של אנשים הוכלי אורם) מצויות או אפי' ב) במקום שאין השיירו' מצויות [ה] ובעיר שנכתב הגט ו) הוחזקו ב' ששמותיהם ה' ו [ו] ושמות נשותיה' שוים ז אם מצאו לאלתר ג) שראה שלא

בחד ריפותא אין מחזירים מיישינן לבני שוירי אם שכיח שיירות אפילו לא הוחזק ודברי הג"ה תמוהים. ופיין ס' כאשה שלום בסוגיא ילמק ריש נלותא בנלחמות ה' ובכ"י ס"ל כאן מיירי דנאבד הגט שלא במקום הכתיבה אבל אם נכתב כאן ונאבד לא מיישינן שמא מאחר נפל אפילו אם שיירות מצויים כי אמרי' כאן במלא כאן סיה מ"ה לא מיישי' שם כילמק ריש נלותא שמאחר הוא מיהו למ"ש הרמ"ם בסוגיא זו לחלק בין גיטין לענומה ורמה חילוק זה ופ' סימן י"ז סעיף י"ז: ה ושמות נשותיהם שוים פיין סימן קל"ו בהג"ה י"א אם שמות נשותיהם אינן שוים צריך לכתוב סימן וכתבתי שם הטפס דמיישינן שמא קידם אשה במקום אחר וכאן יש לחוש יותר לחבש זה שמא קידם אשה במקום אחר ומתנו נפל ושם אין מחשש כל כך דהא רמינו שהוא מגרש לאשתו וכן בס"ג בסוגיא זו שכק אפילו אין שמות נשותיהם שוים

באר היטב

ג) הוחזקו ב' וכו' • אבל אם במקום שכתיבה גם הוחזקו שניהם שמותיהן שוין אע"ג במקום

טורי

נפשי דמקום הניחו לי משמיא בזה בס"ד: [ב] אשה בעלמא כו' בפור כתב כ' הרמב"ם וכן וא"א כתב ב' לאשה דעלמא הוה גם ר"מ: אדם מקנה דשל"ל כצ"ל וא"א כנס"א בספרים שלנו לדשל"ל דבהדיא איתא בגמ' דהכל פוסים בלבדבר שלב"ל ל"ם אלא בדשל"ל וכמ"ש התוס' בהאשה רבה דנ"ב והקשה ב"י למה תביאו הרא"ש והפור הך סלתא דם ד אדם מקנה דשל"ל כיון דלא קי"ל כוותיה והניח דדבר בצ"ע דהא בהאומר אוקימנא בשיפה להגך ר"נן דס"ל אדם מקנה דשל"ל עכ"ל נעלם מן הרב ס"ש הרב בתשו' סי' תל"א וז"ל בכמה מקומות שאמרו כולן אמרו דבר א' הוא ואין הלכ' כחד מנייהו אבל כל מנייהו כולן יש להם כן וכן אע"ג דאין הלכה בכולהו יש מהן שהלכ' כן תמצא כן פ"ק דסוכה גבי סוכה דירת קבע בעי' עכ"ל וא"כ ה"נ אמרו בם האומר כולן ס"ל אדם מקנה דשל"ל ולא אמרו כולן אמרו דבר א' אשר להיות הרבה מנייהו אלא דשאר הוכחות שבגיא"ה הם הוכחות מובות דלא קי"ל אדם מקנה דשל"ל וסו"ת ל"ל תירצ כחד מנייהו אלא דשאר הוכחות שבגיא"ה הם הוכחות מובות דלא קי"ל אדם מקנה דשל"ל וסו"ת ל"ל תירצ דכתבו כן משום דלהרמב"ם דכתב אינו גם משמע לנברי אינו גם ולא פסלה מן הכהונ' אבל הרא"ש ס"ל קנתה גם זה לענין פסול כהונ' כיון דאיכא ס"ד אדם מקנה דשל"ל ואין זה במשמע תרברי הפור ולפי הנל"ד דיסה כיוונו הרא"ש והפור דהא פסק הרא"ש והפור בח"מ סי' ר"א דבאומר לכשתלד קנה אפי' בסוכה לעובר וה"ה בכל דשל"ל אם אומר לכשיהי' לאחר זמן דמרני ובע"ג דמדברי רשב"ם פ' מי שמת דף ק"ם משמע דל"ם לכשתלד אלא בסוכה לעובר ס"ם הרא"ש והפור לא ס"ל כן וכן הביא במרדכי פ' ג"נ וז"ל ואני דנתי לפני רבותי דהא דאמר אין אדם מקנה דשל"ל היינו היכא דמוכה לו מעכשיו והתם לאו בר זכייה הוא אבל היכא דאמר ואחרי לידת' דמשמע אותם יורשים שיהיו אז יזכו בדם כו' ואי"כ דבריא שם דנם הרשב"ם ס"ל כן אלא שהביא אח"כ חו ק ע"ן ורמ"א בח"ם סי' ר"ם הביא גם דוא שני דיעות האלו שזכרנו לענין דשל"ל באומר שיקנה כשיהי' ואי"כ שפיר י"ל הפור ס"ל כ"ג כדע' הראשונ' וכמו שמהני לכשתלד לענין מוכה לעובר אליבייהו ה"נ מהני לענין כל דשל"ל ולפ"ז ניסא דבהאיהא דאומר לכשאכנסנה או בעבר שאומר האדון לכשאקחך את קנוי לעצמך מהני אפי' לפ"ר דאין אדם מקנה דשל"ל ואל"א למה תביב בם' האשה ר"ה דף צ"ג אותו תנא דהיינו רבי ס"ל אדם מקנה דשל"ל כיון דאמר נבי עבר לכשאקחך קנוי את לי צמך דמהני ולפי מה שאמרנו כ"ש ס"ל כן ס"ל דשם אמר כן ר"נ בר יצחק ואיהו ס"ל גם בסוכה לעובר ל"ם אומר לכשתלד וכמו דס"ל לרב הונא בם' מי שמת דף קס"ג אבל באמת לפמי דס"ל כר"ן שם דמהני לכשתלד בסוכה לעובר ה"ג בכל דשל"ל ונבר מסק הרא"ש בם' מי שמת כר"ן בזה וא"כ כאן באומר לאשה דעלם' לכשאכנסנ' אנרשנ' שפיר מהני לכ"ע דה"ל כמו לכשתלד ואפילו ל' דמאנדס"ל דשל"ל ר"א קנה ה"ה לכשתלד ס"ם הרא"ש פ"ק דמהני ולא ז שפיר מביא הרא"ש ולא שיפור דלאשה דעלמא הוה גם באומר לכשאכנסנ' אנרשנה כיון דהוה כמו לכשתלד ובה שקשה ב"י דהא הרא"ש מסק בראומר בסתם מתני' דהאומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר לאחר שתתגיירי אינה מקודשת משום דדוה דשב"ל ס"ם בם' האשה רבה דף מידי דאע"ג דבם' האומר בקידושין איתא מעם דאינה מקודשת משום דהוה דשב"ל ס"ם בם' האשה רבה דף צ"ב אמרו ר' יצחק ור' יוחנן דמעמא דמתא בשמע' זו ראין קידושין ת מסין בה כלל באותה שעה בזה דוקא אמרי' אין אדם מקנה דשב"ל מסא"ב באומר לאשה דעלמא לכשאכנסנ' אנרשנה שפיר דאיה אז להתקדש ולהתגרש וא"כ שפיר הביאו הרא"ש והפור אות' ס"ד דאדם מקנה דשב"ל דהיינו מאן דס"ל דמהני לכשתלד ואפי' בדשב"ל דשפיר קי"ל כוותיה בזה עכ"פ כנ"ל לישב ביעוב נכון בס"ד: [ג] הי' ספק מגורשת דבנם' איבעיא בזה אי דמיא ובמתי לארוסה כיון דאגידה כי' א"ד כאשה דעלמא דמיא ואסיקנא בתיקו והפור הביא דין זה בשם הרמב"ם וקשה הא תלמוד ערוך הוא וא"ל דמ"ה כ"כ כדי להוכיח דמה שכתב קודם לזה באשה דעלמא אינו גם היינו שאפי' ספק אין בו דאל"כ היינו יכמתו ז"א דכבר כתב הרמב"ם בהדיא דבכ"ם שכותב הוא אינו גם היינו בכל דנמרי ונראה דתיק דהרא"ש כתב דפי' הביאו בגמ' מי אמרינן דגם נסור לגמרי הוה א"ד לקולא לגמרי דאפי' ריח הגם אין בו וכ' בספקנא דלא איפשטא לא הוה גם נסור ועבדינן לחומרא בזה יש לפעות ולפרש דהחומרא היא דיש בו ריח הגם לבד לאפוקי מאותו צד השני של איבעיא אבל לא מחמרינן כ"כ לענין אם קדשה אחר שתצטרך פסנו גם ע"ב הביא הרמב"ם שב' בהדיא הי' ספק מגורשת ש"ם כל ההוצרות אפי' בזה: [ד] ושניהם לזו. כ' פרישה בשם רש"ל ל"ל דלא נותנין בכה אחת דא"כ הוה חציצי אלא זה אחר זה וכן אנו נותנין בספק ב' נישין עכ"ל ולעיר' סי' קכ"ב סע"ף א' כתבתי טעם אחר לזה: כתב הפור בעל העיטור ש"ם ספק נערה ספק בוגרת נותן גם לאביה ואח"כ נותן רה וסתגרשת סמ"ג ואינו יודע מה צריך ליתנו לאביה שגם נערה מקברת כדלקמן עכ"ל וכ' ב"י אפשר דהעיטור ס"ל דהלכ' כר' יהודה דאמר נערה אין שתי ידי' זוכות באחד כו' וזה יותר הוות דהאיך יתפוס הלכה דלא כרבנן דפליגי על ר' יה ד' וגי"ל דהעיטור מיירי כאן בב' ספיקות וה"ק ספק נערה ספק קטנה ועוד ש ספק שמא היא בוגרת אז ואיי צריכ' שני כתובות זה נכון: [ה] בעיר שנכתב דגם רוחוק כו' כ"ה ל' הפור וכ"כ גם רש"י בב"ם דף י"ח ד"ה ואפי' בסקום כו' וסו"ח ז"ל כתב דמפירש"י משמע דאסקום שנפל בו דגם קאי וסכח זה הקשה על הפור שזכר סקום שנכ"ב והוא שלא בדקדוק וגם בם' כל דגם כוונת רש"י כן וקשה דכיון דכ' הפור בסי' קכ"ו בנוסח דגם אגא ס' דם תא כו' וא"כ אין כאן ספק מסי נפל דכיון שנודע כחסת הסקום איזה ב"ש (ולפמ כתב דפור בסקום שהשיירות מצויות נפול אפי' בלא הוחזקו שני ב"ש בעיר שנכתב הגם) יה"ה הקשה כן על רמב"ם וחירץ דאפשר שלא ח' כתב שם עירו והוא כשר וגם דפור ס"ל כן לדינא דא"צ לעיכובא רק רחוכ' המקום שנחת שם הגם כדא' בסי' קכ"א אלא דא"צ לזה כמו שנזכר בסמוך ובפרישה כתב כיון שהשיירות מצויות יש לחוש דש"א יש עיר אחרת ששמה כשם זו העיר דהא צריך לכתיב נ"כ שם המקום כמו שנתבאר בסי' קכ"ח ידעת רוב הפוסקים עכ"ל ובאמת לא נזכר שם כלל לעיכוב רק בסקום בתיבת ותחיסת העדים וגם סו"ח ז"ל ח' בס"ש בפרישה כיון ששיירות מצויות חיישי' שמא יש עוד מקום ששמו כן כדאי' בגם' חיישי' לשני שוירי ולעד נ דלא חיישי' זה דאע"ג דאמר רב הונא חיישי' לשני שוירי אין מזה ראיה דהוא ס"ל לא תליא סלתא בהוחזקו אבל אחר דמסקי' רבה ורב הונא נם זה בכלל דבי היכא דיא כני בהוחזקו שפו לחוד בלא שם אביו ה"נ לענין שם עירו דצריך שיהיו מוחזק שני ב"ש כ"א מסקום ששמו כמו שנזכר בגם ואין חילוק בין שניהם מסקום א' או שמוחזק לנו שיש עוד עיר ששמה כן ואם לאו יא מיקרי כלל הוחזקו ב' ב"ש דהא מסמע שידוע לו שבכל דבר הנזכר בהם הם שוים ולא איכפת לן בספק שמא יש עוד א' דבר זה הוא בס"ם שהקפידו גריעותא דהוחזקו הן לדשנא קמא דר' זירא והיינו כרבה דבעי שיירות מצויות וגם דוחזק והן לל' אחרון דר' זירא דהוחזק לה ד ס"ם גריעותא דהוחזק אינה אלא בידוע שכל מה שנזכר ב' ב"ש זה הוא שיך בודאי לאחר הן בשמו ושם אביו ואשתו הן בשם העיר הנזכר בו דוא בודאי גם בסקום אחר אבל אם אין בירור שיב"ש אחר דר בסקום ששמו כשם עיר של זה אין חשש שמא יש עוד עיר אחרת כל שנכתב שם הסקום שלו וכן מבואר ברש"י פ' כל הגם שכ' אבל אם לא הוחזקו מספק לא אמרי' דילמא איתניהו ולא ידענינאי יש עיר אחרת ששמה כמו עכ"ל בגל"ב וכן משמע מהגנ"ת דמ"ש הרמ"ם דמיירי בלא הוחזקו ב' ב"ש אחר דבר הסוגיא ולפרש"ל הפ"ז דמ"ש בכתב אפי' בשיירות מצויות לא חיישי' שמא יש עיר אחרת ששמה כמו כי אם בידוע שיש עוד עיר אחרת ששמה כמו אז חיישי' שמא מאחר נפל בשהשיירות מצויות כו' ע"ש ונ"ל לפרש הסוגיא לדבריו כך הא דקאמר בגם' ואפי' בסקום שהשיירות מצויות והוא שהוחזקו ב' ב"ש בעיר א' ח"ם דוקא בשהשיירות מצויות והוחזקו ב' ב"ש בעיר א' אז חיישי' שמא אותו אחר איבד כאן גם בזה וכן משמע בתוס' וא"כ ח"ה באם לא הוחזקו

חכמת

פי' קלב סעיף ב' ליה לכתוב גט לאשה בעלמא כו' אינו גט. הנה בתחבר סמס דבריו ולא פירש לפי מיירי דוקא בכב ב הגט קודם הכניסה דומיא דמ"ש בסעיף הקודם לו אפי' אם כתבו הגט לאחר הנסוחין נמי אינו גט. והנה יש לתמה"ד פלוגתא בזה שמלבון הרמב"ם בפ' גירושין ה"ג וז"ל אחר לקופר כתוב גט לאשה פלונית לכשתלדנה תגרשנה כו' ונכתב ונחתם וגם שם הפני שלא היתה בם גירושין כשנכתב הגט ונמלא שנכתב שלא לשם גירושין כו' עכ"ל משמע להדיא מדבריו דדוקא כשנכתב הגט קודם נסוחין הן לא הוי גט דכתבה שנכתב לא הוי ולא פירש הדין ומ"ש: פעיף ד' המכיא גט ונפל ממנו כו'. עיין כ"ש נמה שהשיג על הרב דלבריו מ"ל להגמרא דדרכה כו' ס"ל מרוייחו מלייחס ואחזיק כו' ועיין בסנ"ם פ"ק פ"ב זה דחס דגם ס"ל מלריכים לכל ס"ב נפי דלמני מוצי ל"ח מ"ש בשמי

זהב

בעיר א' ב' יב"ש רק שהוחזק עוד עיר אחרת ששמה כזו ויש בה אדם ששמו ושם אשתו כזה אז חיישי' נ"כ כשהשיירות מצוי ת דלא שנא אם הוחזק באותו עיר שני יב"ש דיש לחוש שמא מאחר נפ' אז שהוחזק עוד עיר אחרת בשם זה ו ש ה יב"ש דיש לחוש לזה אבל בלא הוחזק עוד עיר אחרת ששה כזו בודאי אין חשש לעיר אחרת אם נכתב שם העיר בגם ולזה כיון דש"ל שכתב אבל בלא הוחזק מספק קא לא אמרי' דלמא איתניהו ולא ידענן אז אמא יש עיר אחרת ששמה כזו ויש בה אדם ששמו ושם אשתו שוים לזה ע"ל דלכאור' דלמא וכו' היא מיות' דלא הי' ל' דהאריבלשונו רק הי' ל' לכתוב אבל בלא הוחזק מספקא ל"ח כ"ב ש"ב א' א"ו דרש"י בא להורות בזה דאף דלא הוזכר בגם' רק דהוחזק ב' יב"ש בעיר א' ודאי גם בהוחזק עוד עיר אחרת ששמה כזו ויש בה אדם כזה חיישי' נ"כ כמ"ש ולזה כתב אבל בלא הוחזק מספקא ל"ח דלמא איתנהו ולא ידעי' ר"ל באהה עיר עצמה ל"ח מספקא ליוסף ב"ש א' אז אמא יש עיר אחרת ששמה כזו כו' לזה נ"כ ל"ח אבל בה חזק עיר אחרת כזו בזה ודאי אין הם אם הוחזק בעיר א' והא דלא קאמר בגם' נ"כ שהוחזק ב' עיר אחרת ששמה כזו משום דאע"ג דהדין שוה ואפשר שה אפי' יותר מסתבר מפי' וגם נוכל לפרש המתני' בלא נכתב בגם שם העיר כלל לכן קיצר הש"ם וכתב סתם והוא דהוחזקו כו' ולזה כיון המ"ן כתב וכן מבואר ברש"י פ' כל הגם שכתב אבל אם לא הוחזק מספקא כו' ר"ל נ"כ מכח יתור הל' שכתב רש"י דלמא איתנהו כו' אז אמא יש עיר אחרת כו' בא להורות בזה ד דין כן גם בהוחזק שם עיר אחרת כזו וכה יב"ש ושם אשתו כזו אף שלא הוחזקו בעיר א' שני יב"ש כמ"ש ומוכיח דש"ם דבי דוקא גם הוחזקו ב' יב"ש בעיר א' מדאמר רבה בבי דינא דרב הונא יהזיר ולא חיוש לאמא יש עוד אדם ששמו יב"ש בעיר דהוא ולא ידענן שמע מינה דבעינן הוחזקו דוקא ואע"ג דבגם' דף י"ח כתב רש"י בד"ה חיישי' לב' שוירי כו' ויודעין אנו שאין שם בשוירי ב' אנשים כו' ע"ש רש"י כתב כן לרב הונא אף אם היינו יודעים בודאי שאין שם ב אנשים ששמותיהן שוים היינו חוששין לב' שוירי אבל לפי האמת לא היו מוחזקים ב' אנשים ששמותיהם שוים וגם לא היו יודעין בודאי שאין שם כדפירש"י בגם' כל דגם שכתב רק ולא הוחזקו ב' יב"ש באות' העיר ששמע דגם לא הי' יודעין בודאי שאינן שם ורש"י דג מין הוא עיקר דכל הטם' שוירי מדיני נפשין וכן ששמע בפירש"י בבגם דף ב' ע"ב ע"ש בר"ה ה"ן יחזיר כו' ופסיקא בעיר אחרת נמי הדין דבעינן דוחזק דוקא כמ"ש וא"כ גם לל' אחרון דר' זירא כשהשיירות מצויות אע ג דלא הוחזקו ופליגי דרבה שוירי נ"כ ב דון זה כשהם יודעים חיישי' שמא יש עוד יב"ש בעיר ההוא ולא ידענן וה"ה בהוחזק עוד עיר אחרת ששמה כזו ולא בהוחזקו בה יב"ש דחיישינן לשמא יש עיר אחרת ששמה כזו ופליגא דרבה דבעי הוחזקו דוקא אבל באין ידוע אם יש עיר אחרת ששמה כזו לא חיישי' לשמא יש עיר אחרת ששמה כזו אז"ל דר' זירא מוקי לי' בלא נכתב כלל שם העיר בגם אבל כשנכתב לעיר בגם ודאי ל"ח לעיר אחרת כלל בלא הוחזק עוד עיר אחרת ששמה כזו יבוה מיושב תסיהת ב"ש ע' רמ"א שכתב שם הוזכר שם העיר בגם אין לחוש לשיירות מצויות כו' וכתב הב"ש ז"ל מבואר דאיירי שנכתב בגם שם העיר ומ"ש היכא דשיירות מצויות חיישי' שמא יש עוד מקום בשם מקום הכתיב' אע"ג דלא הוחזקו שני עיירות ששמותיהם שוים עכ"ל ולא ז הדרך כלל דלא הוחזקו שני עיירות בשם א' לא חיישי' לע"ר אחרת כמ"ש אלא דהמור מיירי חיישי' לאותה ע"ר נופא שמא יש בה עוד יב"ש ולא ידענן או בשיש עוד עיר אחרת בידוע ששמה כזו במ"ש ומ"ש דב"ש ובמ"ש בב"ם חיישי' לשני שוירי כבר כתב דמ"ן דזה הי' דעת רב הונא קודם שסקנת רבה אבל אחר דסקנא גם רב הונא מודה דל"ח ובן מ"ל לר' זירא ומה שמקשה עוד דא"כ מנא לי' להוכיח בש"ם דרבה מ"ל דוקא שכתב יהוחקו לא מחזרינן מדאמר להחזיר הגם שכתב בו שוירי מתא ושם ויש שיירות מצויות דלמא שאני התם דנכתב שם העיר בגם ואין לחוש עיר אחרת כיון שלא הוחזקו עיר אחרת בשם זו ומתני' איירי שלא נכתב שם העיר בגם להכי חיישי' אף בלא הוחזקו ב' יב"ש לפ"ש דהוכחת ש"ם הוא מדאבר להחזיר הגם ולא חש שמא יש עוד יב"ש באותו מקום דהיינו בשוירי נוסיה ולא ידעי' לי' ש"ם דבעינן הוחזקו דוקא וה"ה בהוחזקו שם עיר אחרת כזו יש בה אדם אע"ג דלא הוחזקו ב' יב"ש בעיר אחת דחד דינא הוא בס"ש ואא"כ אף אם מתני' איירי שלא נכתב שם העיר בגם לא חיישי' בלא הוחזקו עוד יב"ש כמו דל"ח בנכתב שם העיר בגם והוחזק עיר אחרת ששמה כזו רק שלא הוחזק עוד יב"ש אחר דהשתא הדין שוה בזה מתרוייהו אבל לדעת הש"ם דחיישי' לעיר אחרת אע"פ דלא ידענן בבירור אם ששה כזו עדיין אין קושייתו כיושבת כ"ל דמאי מדייק הש"ם דבעינן גם היחוקו אף שהשיירות מצוים מהא דאמר רבה להחזיר הגם בבי דינא דרב הונא דלמא אייתי מתני' בלא נכתב שם העיר בגם ולחשש הרבה כמו שהי' כתוב בו בשוירי מתא דעל רכיש נהרא והי' צ יך לחוש שיוי' שם העיר ושם הנהר ושמו ושם אשתו שוין חששות הרב' כזה לא חיש אבל בסתני' דלא נכתב שם העיר בגם וא"צ רק לחוש שיה' שמו ושם אשתו שוים לזה חיישי' ומ"ש גם רש"י ב' בסוגיא ולא ידענן אם יש עוד עיר אחרת ששמה כזו ומ"ש בס"ם ומ"ש דב"ש ובמ"ש בב"ם חיישי' לשני שוירי כבר כתב דמ"ן דזה הי' דעת רב הונא קודם שסקנת רבה אבל אחר דסקנא גם רב הונא מודה דל"ח ובן מ"ל לר' זירא ומה שמקשה עוד דא"כ מנא לי' להוכיח בש"ם דרבה מ"ל דוקא שכתב יהוחקו לא מחזרינן מדאמר להחזיר הגם שכתב בו שוירי מתא ושם ויש שיירות מצויות דלמא שאני התם דנכתב שם העיר בגם ואין לחוש עיר אחרת כיון שלא הוחזקו עיר אחרת בשם זו ומתני' איירי שלא נכתב שם העיר בגם להכי חיישי' אף בלא הוחזקו ב' יב"ש לפ"ש דהוכחת ש"ם הוא מדאבר להחזיר הגם ולא חש שמא יש עוד יב"ש באותו מקום דהיינו בשוירי נוסיה ולא ידעי' לי' ש"ם דבעינן הוחזקו דוקא וה"ה בהוחזקו שם עיר אחרת כזו בה יב"ש כזה אע"ג דלא הוחזקו ב' יב"ש בעיר אחת דחד דינא הוא בס"ש ואא"כ אף אם מתני' איירי שלא נכתב שם העיר בגם לא חיישי' בלא הוחזקו עוד יב"ש כמו דל"ח בנכתב שם העיר בגם והוחזק עיר אחרת ששמה כזו רק שלא הוחזק עוד יב"ש אחר דהשתא הדין שוה בזה מתרוייהו אבל לדעת הש"ם דחיישי' לעיר אחרת אע"פ דלא ידענן בבירור אם ששה כזו עדיין אין קושייתו כיושבת כ"ל דמאי מדייק הש"ם דבעינן גם היחוקו אף שהשיירות מצוים מהא דאמר רבה להחזיר הגם בבי דינא דרב הונא דלמא אייתי מתני' בלא נכתב שם העיר בגם ולחשש הרבה כמו שהי' כתוב בו בשוירי מתא דעל רכיש נהרא והי' צ יך לחוש שיוי' שם העיר ושם הנהר ושמו ושם אשתו שוין חששות הרב' כזה לא חיש אבל בסתני' דלא נכתב שם העיר בגם וא"צ רק לחוש שיה' שמו ושם אשתו שוים לזה חיישי' ומ"ש גם רש"י ב' בסוגיא ולא ידענן אם יש עוד עיר אחרת ששמה כזו ומדייק הב"ש מזה בכלל להמסקנא היכא דשכיח שיירות חיישי' שמא יש עוד עיר אחרת ששמה כזו ומדייק הב"ש מזה בכלל כלישנא בתרא דר' זירא פליג ארבה דבשיירות לחוד חיישי' שמא מאחר נפל לזה חיישי' לעיר אחרת כך עלתה ע' דיתו ואינו כן אלא כמ"ש הגם ר' זירא מודה דבזה חיישי' בספק על עיר אחרת אלא דבהא פליג ארבה דרבה ס"ל דלא חיישי' לאותה ע' נוסיה אפי' בש יירות מצוים אלא בה חזקו שם שני יב"ש ור' זירא ס"ל דחיישי' כשהשיירות מצויות ליב"ש אחר מאות' עיר עצמה אע"ג דלא הוחזקו ולא ידענן וכמו כן כשידוע שיש עיר עיר אחרת כשמה של זו חיישי' אע"ג דלא הוחזקו עוד יב"ש בה כ"ש ומעתה גם מה שסתמיה על הר"ם שכתב בשם הרא"ש דאם הוזכר שם העיר אין לחוש לשיירות מצויות דלא חיישי' לשני עיירות וכן הוא בש"ם פ' כל הגם וכתב הוא דזה דוקא דרבה דס"ל דבעינן תרתי לריעותא אבל לדידן דק"ל בחד לריעותא לא מחזרינן חיישי' לשני שוירי אם שוירות מצויות אפי' לא הוחזקו עכ"ל אין אחר תפיהתו בהום ל.ם"ש דאף לדידן דק"ל כר' זירא בחדא אין מחזירין לא חיישי' לשתי עיירות בלא הוחזק שם עיר אחרת ששמה כזו וכן מה שרוצה לפרש תשו' הרא"ש שב' דל"ח לשתי עיירות ששמותיהן שוות כיון שלא הוחזק ולא שכיח שיירתא דה"ם דמהני שם העיר אם לא הוחזק עוד עיר אחרת ששמ' כדהיא ולא שכיח שיירות אז אפי' בסקום שנמצא הוחזק עוד יב"ש ל"ח עכ"ל משמע דאם הי' סוחזק עוד עיר אחרת ששמה כך ס"ל לדרא"ש דחיישי' ליב"ש אחר אע"ג דלא הוחזק כלל ולא שכיח שיירות וזה לא נמצא כלל בא בש"ם ולא בפוסקים דא"ה ה"ן יחזיר כו' ופסיקא בעיר אחרת נמי הדין דבעינן דוחזק דוקא כמ"ש ולא אחרון דר' זירא דבשיירות מצויות לחוד לא מהדרינן אף שלא הוחזקו שני יב"ש וכתבו הפוסקים דב"ש בהוחזקו ולא שכיח שיירות היינו דוקא שהוחזקו שני יוסף כן שכעין אבל לא בהוחזקו עוד עיר אחרת וגם הוחזקו יב"ש דבזה ודאי לא חיישי' בדלא שכיח שיירות וכה שנמצא עוד יב"ש בסקום שנמצא לא מעיל ולא מוריד כיון שנכתב שם העיר בגם ואין שמה של מקום הנמצא שם כן ותשו' הרא"ש שיירי ודאי כמו שמפ"ש דד"ם וא ל ל ס"א שכתב דאם הוזכר שם העיר בגם אין לחוש לשיירות מצויות דאין חוששין לב' עיירות ששמם שוים הא ע"פ יש לחוש לאמת' עיר עצמה לפי מה דקי"ל כר' זירא דשיירות לחוד לא מהדרינן וכמ ש"ל דרמ"א מיירי היכא דדעינן בבירור דליכא שום יב"ש אחר בעיר שנכתב הגם אז אין לחוש ליב"ש אחר מעיר אחרת אף שה יירות מצויות כיון שנכתב שם העיר בגם ולא הוחזק עוד מקום ששמו כן אבל בדלא ידענן בבירור דליכא שום יב"ש עוד בסקום כתבת הגם וגם לא הוחזקו שני יב"ש בבירור בזה ודאי חיישי' ליב"ש אחר מעיר אחרת ס"ל דאינא הוא בס"ש ואא"כ אף אם מתני' איירי שלא נכתב שם העיר בגם לא חיישי' בלא הוחזקו עוד יב"ש כמו דל"ח בנכתב שם העיר בגם והוחזק עיר אחרת ששמה כזו רק שלא הוחזק עוד יב"ש אחר דהשתא הדין שוה בזה מתרוייהו אבל לדעת הש"ם דחיישי' לעיר אחרת אע"פ דלא ידענן בבירור אם ששה כזו עדיין אין קושייתו כיושבת כ"ל דמאי מדייק הש"ם דבעינן גם היחוקו אף שהשיירות מצוים מהא דאמר רבה להחזיר הגם בבי דינא דרב הונא דלמא אייתי מתני' בלא נכתב שם העיר בגם ולחשש הרבה כמו שהי' כתוב בו בשוירי מתא דעל רכיש נהרא והי' צ יך לחוש שיוי' שם העיר ושם הנהר ושמו ושם אשתו שוין חששות הרב' כזה לא חיש אבל בסתני' דלא נכתב שם העיר בגם וא"צ רק לחוש שיה' שמו ושם אשתו שוים לזה חיישי' ומ"ש גם רש"י ב' בסוגיא ולא ידענן אם יש עוד עיר אחרת ששמה כזו ומדייק הב"ש מזה בכלל להמסקנא היכא דשכיח שיירות חיישי' שמא יש עוד עיר אחרת ששמה כזו ומדייק הב"ש מזה בכלל כלישנא בתרא דר' זירא ועלתה ע' דיתו ואינו כן אלא כמ"ש הגם ר' זירא מודה דבזה חיישי' לעיר אחרת אלא דבהא פליג ארבה דרבה ס"ל דלא חיישי' לאותה ע' נוסיה אפי' בש יירות מצוים אלא בה חזקו שם שני יב"ש ור' זירא ס"ל דחיישי' כשהשיירות מצויות ליב"ש אחר מאות' עיר עצמה אע"ג דלא הוחזקו ולא ידענן וכמו כן כשידוע שיש עיר עיר אחרת כשמה של זו חיישי' אע"ג דלא הוחזקו עוד יב"ש בה כ"ש ומעתה גם מה שסתמיה על הר"ם שכתב בשם הרא"ש דאם הוזכר שם העיר אין לחוש לשיירות מצויות דלא חיישי' לשני עיירות וכן הוא בש"ם פ' כל הגם וכתב הוא דזה דוקא דרבה דס"ל דבעינן תרתי לריעותא אבל לדידן דק"ל בחד לריעותא לא מחזרינן חיישי' לשני שוירי אם שוירות מצויות אפי' לא הוחזקו עכ"ל אין אחר תפיהתו בהום ל.ם"ש דאף לדידן דק"ל כר' זירא בחדא אין מחזירין לא חיישי' לשתי עיירות בלא הוחזק שם עיר אחרת ששמה כזו וכן מה שרוצה לפרש תשו' הרא"ש שב' דל"ח לשתי עיירות ששמותיהן שוות כיון שלא הוחזק ולא שכיח שיירתא דה"ם דמהני שם העיר אם לא הוחזק עוד עיר אחרת ששמ' כדהיא ולא שכיח שיירות אז אפי' בסקום שנמצא הוחזק עוד יב"ש ל"ח עכ"ל משמע דאם הוחזק עוד עיר אחרת ששמה כך ס"ל לדרא"ש דחיישי' ליב"ש אחר אע"ג דלא הוחזק כלל ולא שכיח שיירות וזה לא נמצא כלל בא בש"ם ולא בפוסקים דא"ה ה"ן יחזיר כו' ופסיקא בעיר אחרת נמי הדין דבעינן דוחזק דוקא כמ"ש ולא אחרון דר' זירא דבשיירות מצויות לחוד לא מהדרינן אף שלא הוחזקו שני יב"ש וכתבו הפוסקים דב"ש בהוחזקו ולא שכיח שיירות היינו דוקא שהוחזקו שני יוסף כן שכעין אבל לא בהוחזקו עוד עיר אחרת וגם הוחזקו יב"ש דבזה ודאי לא חיישי' בדלא שכיח שיירות וכה שנמצא עוד יב"ש בסקום שנמצא לא מעיל ולא מוריד כיון שנכתב שם העיר בגם ואין שמה של מקום הנמצא שם כן ותשו' הרא"ש שיירי ודאי כמו שמפ"ש דד"ם וא ל ל ס"א שכתב דאם הוזכר שם העיר בגם אין לחוש לשיירות מצויות דאין חוששין לב' עיירות ששמם שוים הא ע"פ יש לחוש לאמת' עיר עצמה לפי מה דקי"ל כר' זירא דשיירות לחוד לא מהדרינן וכמ ש"ל דרמ"א מיירי היכא דדעינן בבירור דליכא שום יב"ש אחר בעיר שנכתב הגם אז אין לחוש ליב"ש אחר מעיר אחרת אף שה יירות מצויות כיון שנכתב שם העיר בגם ולא הוחזק עוד מקום ששמו כן אבל בדלא ידענן בבירור דליכא שום יב"ש עוד בסקום כתבת הגם וגם לא הוחזקו שני יב"ש בבירור בזה ודאי חיישי' ליב"ש אחר מעיר אחרת ס"ל דאינא הוא בס"ש ואא"כ אף אם מתני' איירי שלא נכתב שם העיר בגם לא חיישי' בלא הוחזקו עוד יב"ש כמו דל"ח בנכתב שם העיר בגם והוחזק עיר אחרת ששמה כזו רק שלא הוחזק עוד יב"ש אחר דהשתא הדין שוה בזה מתרוייהו אבל לדעת הש"ם דחיישי' לעיר אחרת אע"פ דלא ידענן בבירור אם ששה כזו עדיין אין קושייתו כיושבת כ"ל דמאי מדייק הש"ם דבעינן גם היחוקו אף שהשיירות מצוים מהא דאמר רבה להחזיר הגם בבי דינא דרב הונא דלמא אייתי מתני' בלא נכתב שם העיר בגם ולחשש הרבה כמו שהי' כתוב בו בשוירי מתא דעל רכיש נהרא והי' צ יך לחוש שיוי' שם העיר ושם הנהר ושמו ושם אשתו שוין חששות הרב' כזה לא חיש אבל בסתני' דלא נכתב שם העיר בגם וא"צ רק לחוש שיה' שמו ושם אשתו שוים לזה חיישי' ומ"ש גם רש"י ב' בסוגיא ולא ידענן אם יש עוד עיר אחרת ששמה כזו ומדייק הב"ש מזה בכ

ביאור הגר א

ד) חו ט"ס בגנב חו כו'. עיהס' כ"ח ' ד"ה מל ו ' ח"כ ומכירו פ ' כו': ה) ויש לו כי' חו כו' בסוכ'סס ועיים' דיגמוס ד"ה ולחו כו' ח"נ כ ' ודיה אחר רגא כו' ויל כו' ח"כ דהשי ' כו': ו) ויודע כו', בח"ד הכיל ואי כמי ויל כו': ז) חו בעלמו כו' ברייתא סס : ח) בהזקס כו'. יגמוס ק"ך כ' כ"מ כ"ז כ' : ט) בביהו. רס"י והוס' סס ד"ה חו כו' : י) וכן אם כו'. הרסב"ח מיימונ"ס והסר' חכל מדברי הרי"ף ורמב"ס כמ"ש בס"ש לאמה הוא"ל ועכר כו' ורא"ס נא מ' כן. סס' חכל ח עכר אדם סס והוחזקו כו' אלא אם מ' כן. עיהס' סס ד"ס בהגהס כו' ובס כ"ח ח' ד"ה אלחו כו' ובכ"ל ועכה"ג כתב"ר יר) ויש סס' כו'. הר כ"ס ומחולק בעלמה דבריהם' סמס' מ"ס ובכיהו הרס' הא"ס ובכיר נ"כ נגס ובוד בסס רי"ף אלא עכר כ"ל דוקא בלים כיון סרחי הוחזקו ובכיחי מיירחא אכל כי הוחזקו לכד דוקא שהה אדם סס דל עכדינן כהרי חומרא ב"מ מדברי הרי"ף אבל אם אכל אדם סס עכר אדם סס והוחזקו שני כ"ס והוא מ' למעלה דא"ל הוחזקו ובוד מ"ל דוקא

שי למורה

(מי' קל"ב ס"ד) ויש לו מי' מוכיח כ"כ נכ"ס מיק ואו נסס הה"ל דכזמה"ז לא מלוי לירחא מרגנן . ולי"מ דכיהו דאין לנו ס"מ . זה"ז אכל לירחא מרגנן יש לנו נס כזה"ז כמ"ש שכו"ל מי' קיה מיה ואחרכהי נזה בגלוין מס"ש מי"ח מי' רס"ו ובין שאול ראחי הדברים ב' נרה ויש ליסב בדוחק ולע"נ דכאן לא מעכר רק לירחא מרגנן ולא מ"ם :

ביאור

שמלא הגם סיחזקו סמס המזרין דהא כותבין סס מעיר בגם כ"כ המגיד . ובנ"מ מבואר דמייסינן שמא יש עוד מקום כסס מקום כמכיבה עיין נ"ש : ג) מובהק . נ"ס מבואר דוקא נקב גלד אום פלו' ואכמ' הטיעור נקב אלא חיבה פלוגים לא הוי ס"מ : ד) עין . פייט נפס סמרן כסים לו מיגו כגון שמלא נעלמו נאמן . ולורמא מרגנן נאמן לומר

טורי

דמ"ח ול"ל כתב אבל כשלפי הנכורים דף תקפ"ן כס' כל הגם כתב ע"ש ר"י אחרון ז"ל דאב"ם שאין ספות הנשיב שוות חייבי שמא קידש אחרת ששמה כשם אשתו של זה וכתב לה גם והכי נקפינן בשני ב"ש בעיר אחרת דאין מגרשין נשותיהן אלא זה בפני זה אע"פ שאין שמות נשותיהם שוות דחוששין שמא קידש אחרת עכ"ל ולעד"נ דבל שאין ידוע לנו שיווי שם הנכים זו כזו לא מיקרי כלל הוחזקו ב' יב"ש כפו שאין חיש שמא יש עיר שם מה כזו. ש"ש דאין נושאין ב' נשים דאין השש בלל בכ שאין שמות חנשים שוים בבירור וע' מי' קל"ו סעיף ו': [ן] ויש לו מי' או מ"ע בכרי כו'. כ"ן רוא ל' הטור וסו"ר ז"ל דקדק מדלא זכר כאן מי' מובהק כמו בריש נבי גם מסמא דכאן ל"ב מובהק כיון דאיכא הרתי למעלותא דיודע דבכרי אבדו ונם יש לו מי' בכרי אע"פ שאינו מובהק חשיב כמומובהק כן נראה מדברי ההוס' ורשב"א שם עכ"ל ואין לסמוך ע"ן דהתוס' כתבו גם כל הגם עם דמה שאוסר שאבד בדליסקבא כא הוה מי' דרך לדניח שפר בדליסק א כו' ואפי' הוה מי' מובהק דהחזיר גם כא הוה כו' עכ"ל הרי שכתבו תחלה דמה שנוהן מי' שדניח בכלי לא הוה מי' כלל ארא שדרך רבותא אפרו לד חטיר אח"כ אפי' אח"ל דהוה מי' לא הוה מי' מובהק לגם אבל לא נתכוונו להקר דמהני ע"י צירוף ותו דכבר כתב מהרא"י והביאו רמ"א לעילס' יין כעיף כ"ד דאפי' ק' מיבנים שאינם מובהקים אינב כ: מרמים והמור כאן כסף ע' הרישא דנקב מי' מובהק בגם ופ"ן אסר דה"ר בכלי דסהני כי' והיינו נמי דוקא מובהק ופ"ע הוה נמי כמו מי' מובהק והא דבעינן בגם ' מובהק דסמס' כן אי ם מנים דאורייתא או דרבנן משו ה בעינן לגם מובהק דסהני אפי' מה"ת והיינו נמי איסור אבל לענין אבידה מני מדרבנן אפי' באין מובהק : [ה] קשור בכים. דאיתא בגמ' דבים וארנקי ובבעת לא נשאלי אינשי ישם מגורש מעמא והא דסהני כאן בב ם וארנקי ובבעת כתבו התוס' ביבכות דף ק"ב דסיירי שנמצאו בעצמו וסכיר הבים בפ"ע ונאמן בסנ דלא אבדתיו א ומי שיש עד ם שהבים כו' דם ידוע שם אי נמי דחשיבי כים ובבעת מי' מובהק עכ"ל ולפי התירוץ האחרון דהוה קשירה מי' מובהק מסילא סהני אפי' אם אחר מוצאו והשליח חזה נותן מי' זה משא"כ לתירוצים ראשונים ל"ס מי' זה בנמצאו אחר ובעינן דוקא שמצא הוא שידע' לו סנו דלא א דתיו אז עדים שהבים שלו ובזה מדני אפי' מצא אחר ובל' הפ ר ושע"ע אין הכרע הארך ס"ל ולכ"ור' מסמא מל' הטור ושע"ע בזה דל"ם מי' מובהק בגם או בכלי אלא בחדא לריעותא דהיינו או שיירות מצויות או היחוקו אבל בתרתי לריעותא ראי מדכתבו זה דוקא בחדא לריעותא והאמת אינו כן כיון דלענין הלכ' קיל בחדא לריעותא לאיסור ה"ל מסמ כמו תרתי לריעותא וסה דסהני בזה מדני נמי בזה ודמור לא נקט חדא לריעותא אלא לסמך לאוסרא דנופה דגם זה אוסר ובעינן מי' מובהק וכ"כ ב"י בשם הרשב"א בפי' דאם ' לזמן כרוכה ואפי' שכיחי שיירתא והוחזקו בסימנים מו הקיב או בעדים מהדרינן עכ"ל : [ט] לא חי' בעיר דחיישי' שמא

זהב

אבר עדים במקום אחר לכתוב גם לאשתו והם לא כתבוהו עד שבאו לאותו חעיר שנכתב הוא ושמא ל"ב"ש אחר הוא ג זה : [י] וכן אם ראה שעבר כו' לכ"ור' קשה בגא לי' להיות דבר זה ב"אסור : ה' אם יש תרתי לסיבותא דבגם' לא א"ר' דבר זה אלא לענין שאם ראה שלא עבר מ"מ בסמוס שיש תרתי מצויות ראה שעבר יפסיל אפי' בסמוס ד יבא ריעותא בכל נראה דס"ל דאם ראה ש בר נרע אפי' מצויות דשם אין ברי כ"כ שהי שם אדם אחר באותה מקום כמו שראה בבירור שהי' שם אבל בתרתי לריעותא ע"כ ודאי יש איסור בזה בנכע"ד וראיתי לסו"ר ז"ל הקשה על הטור בזה דבר הרא"ש דברי הרי"ף ז"ל דלחומרא עבדינן שלא עבר אדם שם אבל אם עבר אדם שם ו"הוחזקו ב' יב"ש חייבי' כו' וכ"כ הטור עצמו בסוף הס' דהיכא שהא הוחזקו ולא ש"ש חייבי שיירתא מחזירין בלא מי' אפי' שהה כדי שיעבור אדם סכח זה דחק עצמו לתקן דברי הטור כאן מאד ואח"כ כ' שם"ם הוא בטור בס"ם זה ובמקום שכתוב שם אפי' שהה כדי לעבור צ"ל אפי' שהה אדם שם ו"בכלל הוא דבתרת לסיבות . חזירין אפי' בראה שעבר שם וכ"ן הוא שלא כמ"ש דנ' חלוקות ישנן בזה דאם ראה ' ודאי שלא עבר שם זהו לאלתר וסוהר אפי' בתרתי לריעותא ואם ספק אם עבר שם אסור אפי' ביש חד צד לריעותא . ודו לזמן מרובה דאסר בבריתא ובוחר . תרתי לסיבותא ואם ראה בודאי שעבר אם ר אפי' בתרתי לסיבותא וס"ס הרא"ש לחומרא עבדינן זה אם ' שהה כדי שעבור אינא כמיקא אם עבר ס"ס מוהר בתרתי לסיבותא וס"ס הרא"ש בדבעינן בגם שלא עבר אדם שם פי' שאין הוהר אלא ' ודא לא עבר אבל אם ראה פי' שאין כאן ודא לא ראה אלא שלא עבר [שעבר] שעבר בזה אסור בהוחזק לחוד וכן בשכיח שיירות לחוד וכן בחליק' חנ' דהיינו ודאי ראה שלא עבר [שעבר] דסיהר [דאסור] פי' בתרתי לריעותא [לסיבותא] לא הוצרך להזכיר מסמס זכרתי בסמוך דזרו נרע מסכיח שיירא כיון שוד ' עבר ס"ס ' ' נרע פ"י סתרתי לריעותא וכ"כ ' ' ' ' ' ' בהריא ברמוים ' כל הגם ע"ש : [יב] פרח בו"ח ז"ל בזה : [יא] אפי' הו' נוי דאפשר לשרות גם ע"י ' ' ' ' בבעין שנוכר בפי' קפ"א : [יב] אין מקידוש בפי' שן . הוא החיסת ידם המעם דאין הש יח חשוב לשקר בכזיד לרקל' בשביל ' ' ' יפסיד שכרו ואע"ג דאח"כ בסמוך נבי פ"ע אינו נאמן אלא כשנמצאו בעצמו שאני דהם דאנו חוששי ש"ש פ"ע בס"ע ואיפר שמב ' ' ' שחושב בלבו דאיך בתרמי מלתא . שאלו העדים חתבו גם נם אחר שנמו כך ע"ב ◆ועד בס ע שלו : יג) אפי' שהה כדי שיעבור כו' כבר נתבאר בבירור לא"ס אפי' תרתי לסיבותא [יד] ויש שפסקו . הוא דעת הרמב"ם כפי' אשר כתב ה"ה סביבו ב"י בקיצור דס"ל דלר' ירא הוחזקו בא שיירת מצויות הא מ"ל ' ' ' בזיירות מצויות נחלק בדין א זה מקרי לאלתר דאסור לאלתר דיש מל נתא אם לאלתר הוא לא שהה כדי שיעבור שם אדם והיינו חופרא או שיעורו כדי כישתה אדם שם

היינו

פתחי תשובה

(כ) מפי' מי' עכו"ם מעבר סס דמפסר לסלוח גע ע"י עכו"ם בגנבן נמזכר בסימן קמ"ח מכ"ל ע"ן . ומ"מ בזה נקמי

חכמת שלמה

לפני יכ"ם מלא ודלי דרבה מרוויהו בני ונעל"ם מיהו דברי הרוש' נסוניה סס מכתבו פל דקלמר רב הונא מסמלה נעם דיסיבין לבוחרי ולא חמר לבני יוכ"ם הוא דמיירי מיירבין מלין כתן מני יוכ"ם . ח"כ סו קיבים הכ"ם לכלמורה כמיר מך ולפפיכ' דלק"מ קופיים יכ"ם דפסס דברי הגמ' כך הוא דהבה הפוסקים הקבו סס למ"ד דמלוים לבד מני מייסינן מהא דקבני כל מרבה כ"ד ע"ש יחזיר ' ' ' ' ' '

קלג א כפני סניהם כיחד · כתב כ"ח ל"ת אם מסרו כפני מ' וחזר ומסר כפני מ' אם הגט פסול מו כטל . פיין כפי' הסולמ דף ל"ג מכואר דמלטרסיס עידי חתימה דס אמר הכפל וכ"מ שהוא יסיה פר דרתימה ופ"כ חתיה מליכה דמ"ד פ"מ כרתי ומ"מ מלטרסי' . ומזה י"ל אף פ"מ מלטרסין וכפ' מ"ם הכיה הרי"ף תוספתא אם רחו פדים שנחיחד פמה אחר הגט מ' שחרית ואחת פרכית אין מלטרסין וכתב הר"ן מע"ג בד"מ מלטרפי' מ"מ דיכי אשות כדין נפשות דומה והכיה הכ"י דכריו כפי' י"ח וכתב פ"ז מיהו שאר אחר אסורי' מלטרפי' כמו בד"מ אלא אשות שאי וכאות דכרי הר"ן לכאורה אמוה דשם כיחוד טפמא אחריכא איכא דשם כחשם הוא שמא מקדם אותה מ"ה כפיקן שיהיו שעדי כיחד אכל לשאר מילי י"ל אפי' אשות דומה לד"מ ופיין בכ"י בח"ה סי' ל' כתב ג"כ כמ"ם יחוד שאי מעמם הכ"ל ופסק שם כיחוד אין מלטרסין אכל עידי כיחוד מלטרפי' דהא כירושלמי מסוסק ובשם"ם דידן כל שאינו ד"ל גרא"ה דמה לדמ"ם לפ"ז נרא"ה גם לעידי אמם דומה לד"מ לפ"ז נרא"ה גם לעידי

מסירה נמי מלטרסיס כמו בד"מ ופכ"ם נשמע מכל זה דגנם אינו כטל ופיין השובת ריב"ש ס"ס קל"ב וכפי' מ"ב כ' בפ"ז להני פוסקים דס"ל קדושין בפני פ"א הוי קדושין י"ל גם בפני פ"א הוי גם כתב מסר הגט לפני שדים לריך לידע שיש שם שדים כמ"ם בפי' מ"ב : ב בלא פ"מ . אבל פ"מ ולא פ"א כשר לכ"ע כמ"ם שיטן ק"ל ובם כתבתי גם כן א"ז מתמו ולא סרשו אם שמותם אז אם אחתם פ"א ונמסר לפני שני ע"מ : ג פסול . הגה בחוי ובהרא"ש ומרדי מבואר הגט בטל בלא פ"מ כי פ"א לא מהני כלום בלא ע"מ וכ"ם בש"ג דף תרנ"ג אלא פסול לכהונה דיש לנזור אטו גט כשר אלא פסול לשאר אלא הרמב"ם כ"כ בשם הגאונים דפסול ולא תלא כמ"ם בפי' וכ"כ הר"ן פ' השולח בשם הגאונים ולמעשה לריך עיון : ד ולא שני כיחות . דגני עדות ממריכן דכר ולא תלי דכר ומ"מ כאן ליכא פסול דע"מ עיקר ואינו אלא ע"ל היותר טוב כמ"ם בכי' הקונטרסי' וכ"כ הטו"ז : ה לריך שיהיו גם שתי כיחות . אבל אין לריך שיהיו יכיחות . אבל אין בלא שני כיחות כמחיתה לכהונה שלא ע"ם

קלד א שאם מסר מודעה · משמע מכל הפוסק' דוקא כשמוסר מודעה

מודעה

ביאור

קלג א) כיחד. כתב ב"ח ל"ע אם מסרו כפני אחד ואחר ומסר כפני אחר אם הגט פסול או בטל ע"ש . וכ"ם כתב דמלטרפין ע"ש . וכתב ט"ז להני פוסקים דס"ל קדושין כפני ע"א הוי קדושין . ה"ה גם כפני ע"א הוי גם . אם רחו עדים שנתן לה הגט ואמר לה הרי זה ריעך ושוא לא הרגיש בה . אבל אם אחר לא הגט פסול אם הגט בטל ע"ש . ולכאורה דבריו אינו נכון דאם אחר בטל אינו אלא אם אחר לא הגט בטל . ולכאורה אם אחר לא הגט

מודעת להדיא אבל גילוי דעת למסירת מודעת לא מהני ועיין בכ"י וכתשובת רשב"ן שבכ"ח וכ"ח ב דעו שאני אמנם. לרמב"ם אם" אינו אומר דעו שאני אמנם אלא אמר גט שאני כותב לאשתי בטל הוא מהני ועיין בתשובת ריב"ש סי' רל"ב ותס"ב והובא בכ"י ס"ס קמ"ח מרא"ם שם לרמב"ם אם' אם אמר בהדיא שהוא אינו אמנם יכול לבטלו קודם שכתיבה כמו אחר הכתיבה כמ"ש בסימן קמ"ח מ"ה לריך אחר כך לבטל בסירוס מה שאמר ולכמה פוסקים א"י לבטל קודם הכתיבה. ולרשב"ם ס' חזק"ם ושאר פוסקי' משמע אפילו אם אמר אמר שמעו גט זה בטל הוא לא סוי מ"מ כיון שאומר קודם הכתיבה אז מה שמלוה אחר כך לכתוב מבטל ממילא את דבריו הראשוני פיין כ"י רס"ז: ג וכן אי מבטל. דרך כלל לפול' הולכי' אחר דבריו האחרוני' אלא בלריך לבטל כל המודעות וכשהוא אומר אני מבטל כל דבר שגורם ביטול וגם אפילו אם מסר מודעת אינו בלריך לבטל כל דבר שגורם ביטול בזה נכלל הכל ואפילו אומר אני מבטל דבר אחר אחר דבריו האחרוני' אלא בלריך לבטל כל המודעות וכשהוא אומר אני מבטל כל דבר שגורם ביטול בזה נכלל הכל ואפילו אם מסר מודעת גם עי"ז אינו בלריך לבטל מודעת אחר דבריו האחרוני' הסכימו שביטול מודעת

מסר ח) (ט) מודעא (נ) בפני שנים ואמר גט שאני רוצה ליתן לאשתי ב (ג) דעו שאני אנוס ליתנו ולכן אני אומר בפניכם שיהא בטל הרי הוא בטל [א] ג ג) אע"פ שלא לקח בקנין: הגה ד) ואפ"פ שלא מסר בפני ב' עדים ביחד רק בזה שלא בפני זה ובלבד שיהיו כשרים (ריב"ם סימן רל"ב):

ב ה) ג אע"פ שאין מכירין את אונסו ד) ואפי' אם האונס שאמר היה שקר ז) ואע"פ שנתנו אח"כ לא אמרינן שביטל המודעא שמסר [ב] עד שיאמר בפי שמבטל המודעא ואז היא בטלה ח) ואינו צריך קנין:

ג ה ט) לכן צריך שיבטל קודם כתיבת הגט כל מודעא שמסר ויאמר כן הריני מבטל כל מודעא שמסרתי על גט זה ג (ד) וכן אני מבטל [ג] כל דבר שגורם כשיתקיימו אותן הדברים ביטול לגט זה (ה) וכן אני מעיד על עצמי [ד] שלא מסרתי דבר על הגט שיבוטל הגט מחמתו והריני פוסל כל עד או עדים שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דבר שיבוטל מחמתו גט זה או שיורע כחו של גט זה מחמת אותה מודעא או אותו דיבור: הגה ו) ח [ה] ד דסני

מופיל לכל המודעות ואני אומר. ח כל ספק שיסוסל גם הפדים שיעידו וכו' ולכל סני סוסקי' ס"ה הרמב"ם והרא"ם והעור ורשב"א בשם הראשונים והרי"ן ס"ל דברי האחרונים מה שמבטל המודעות עיקר לכן אם' אם מ"מ פל הב ע"ל ועל הסיסול הפדי' מ"מ דברי האחרוני' קיימי'. ואם אחר הריני מבטל מודעי פד פולם לא מהני דמשמע מודעא זו מבטל לעולם ולא אחר מודעות: ד דסני אם אומר שמבטל מודעי וכו' כלומר דא"ל לפסול את הפדי' אבל בזה אין מילוק כיון אם יאמר אני מבטל מודעא ומודעות וכו' לכן שיאמר אני מבטל כל דבר שגורם ביטול וכן משמע מהרא"ם וכן כתב הב"י ודא"מ מיסו בתשובת רש"ל סימן כ"ס ובדריסה וכש"ז כתבו לרמב"ם לא מסני כשאומר אני מבטל מודעא ומודעות וכו': ה ואם פ"ם ס"ח עיין ס"ם קמ"ח מבואר דקי"ל כדיפה זו דכן הוא פשוט דעת הרמב"ם והתרומה אלא לפסק מודעא ממירי' לבטל פוד קודם הנתינה ועיין בספר התרומה ובשמ"ג שאי' לבטל אלא בסני ספוסר ופדים שלוה להם לכתוב הגט: עריך

ד ו נהגו להצריך ביטול מודעא אף למגרש מרצונו: הגה ומיסו אם שכח מלבטל כשר. (מ"ב בשם הרא"ם) מאמר שמגרש מרצונו (מ"ב בשם מהר"ל) ונהגו פוד לבטל מודעא קודם פילוה לכתוב קודם הנתינה (במרדכי) ה ז ואם פ"ם בשם בשל הגט כין כתיבה לנתינה לא היה מופיל אם כ ביטול מודעא נגרש כאותו גם ולכן אין מניחין אותו ליכך עד שיגמר הגט אפ"ה משמירין ג"כ בנבל מודעא בשעת נתינה (ע' נב"ו):

הגהות רעק א

פ"ת כ) אם נשבע. כ"כ וכן נשבע פלא לגרש לו נשבע אלא לבטל המודעות לריך הפרה ואלא הפרה בדיעבד ל"ע לדינא ע' חו"מ סימן ר"ם וע' פסוקים רמ"ם פ"א ס"ק פ"

באר היטב

ח פ כ) אם (ו) נשבע

ח) מודעא. משמע מכל הפוסקי' דוקא כשמסר מודעא להדיא אבל גילוי דעת המסירת מודעא לא מהני עיין ב"ש: ט) מודעא. כלומר דא"ל לפסול את העדים אבל בזה אין אם יאמר אני מבטל מודעא ומודעא ח וכו' לכן שיאמר אני

ביאור

ג) אע"פ כו'. פרמ"ם ממ"ם בכ"ח מודעא אלא קנין: ד) ואע"פ שלא כו' דקי"ל כריב"ק בפ"ג דקנהדרין ובגטין ל"ג ב' דאמרא כריב"ק ס"ל בס: ה) אע"פ כו'. כ"ב מ"ם כו'. הרא"ם שם: ו) ואפי' כו'. הרא"ם שם: ז) ואע"פ כו' נתרא דעי"רוכין שם: ח) וא"ל קנין. רמב"ם ממ"ם ס"ל דעפוים כו' אלא אפי' דעם מ"ד דאמרי: ט) לכן לריך כו' וי"א כו' ז"ל הרמב"ם בפ"ו פי"ם ובן אם אמר כו' בטל הוא וכ"ד שמבטל כו מודעא אחר ה"ה בטל ובמכו אחר כך ובמכו לא אף על פי שביטל המודעא קודם שיכתוב הגט הרי הגט בטל אלא ודאי אלא נתבטלו הדברים בכל מה שיעיל הביטול לביטול כמו שיעיל לעיקר המודעא אלא ודאי אלא נתבטלו הדברים לזה ונם הרא"ש לא החליט פי' זה ברמב"ם דהרי כתב ואולי שכך פירוש דבריו כו' משמע שמסופק הוא בזה אלא נראה פי' דברי הרמב"ם דבאמת ל"ם ביטול מודעי דמודעא דהא בשעת מודעא ראשונ אמר כו' מה שאבטל במודעא ה"ז בטל משמעות ל' זה אף אם אראה לבטל המודעא הראשונה אינה מתחדש אח"כ מודע' אחרת ובן לעולם ובין שיש כח זה בדבור המודעא ל"ם אח"כ

פתחי

שיהיו העדים יודעים כתובתו אלא כיון שבילה אם שמות אנס בהני בהני ואנס בטל דאי לא הי' אנס כותב מודעא בתנאם לא יהן גם ולא יכתוב מודעא ח"ו אנס הוא וכ"כ הרא"ש ל"ם ובפ' הטולה וכך אם דברי רבינו. ואי לאו פירושם הייתי אפרש כפשוטו דאע"פ דלא מלאו שיש היינו ב"ד לאחר מעשה כמיגם בגד (ריאה דר"ל מעשה שמוטל על שבעל לעשותו דהיינו לאחר לכתוב ולעדים לחתום ע"י כפ' הטולה שם. הא דהוכיחו קרי כתוב"ש) דאין כח בגילוי דעת לבטל מעשה כו' אלא קודם מעשה כמיגם הגט דמעיל לבטל הגט דמעיל מלאה שיהא מעשה מכיגם בחתום כ"ש בחתום מודעא כפי' מקמי מעשה כמיגם הגט דמעיל לבטל הגט אע"ג דלא יודעין בחתומו. ולפי זה הפי' שהוא פשוטו אלא מ' מקר מודעא אלא בלבה בדעתו שיהא מעשה מעשה כמיגם בחתום בטל גילוי דעת לבטל המודעא וכך נוסגין ליזהר שיבטל כל מה שהוא שגורם בחתום בטל גילוי דעת מחמתו שבזה כולל אף גילוי הדעת כו' ע"כ) ע"ז כתב הב"ש דמכל הפוסקים ל"א כן אלא דגם קודם מעשה כמיגם הגט דוקא שמעשה מכיגם בחתום הגט בחתום כ"ש בחתום כ"ש בקנ"ג דמכל הפוסקים אפי' ל"א הכיא שם דגם מהרא"ם ז"ל בדיני מודעא כתב בעין דברי פ"א הכ"ל דהא דנ"ר בגיפא לאו אלא דוקא היכא שהנ"ד נא לבטל מעשה שכבר עשה אבל היכא דהנ"ד נא לבטל מה שעמיד לעשות אלא אם דאמרינן מה דעשה אח"כ עשה ע"ד הרחסונה (אף מ"ש שם דכן נראה דעת הט"ז כפי' קאת פעיף כ"ב הוכא בש"ם שם פ"ק ל"ם ד"ל דאינו מוכרח ויבורר אי"ה בפי' קאת שם) ומ"מ קיים מהרי"מ שם שדבר זה אינו מוכרח ע"ם. וע' עוד עדין אם דנ"ר בגיפא בחתומו אם הי' קבל ובכ"ג ובחתומו כ"ש אם אינו מוכרח לא ובחתומו אם הרב"ז מ"ש אם ובחתומו אינו אם הי' אם אינו מוכרח אם אינו אם אינו אם אינו

ו לריך שיתירו לו ביום כשהי׳ לכופו פ״פ הדין לריך שיתירו לו כי הסכופ׳הוי ככפי׳ מכל כוודתי אם הדין מותן לכופו לא מכפת לן בכפופתו : ז וס״ה אם קיבל קנין לריכים למחול לו הקנין שלא יהיה כחוכם מעמע הקנין חל מה שעושה על הגט ושם בפסקי מהרח״י מעמע דלא חל כלל דהא כתב אם עשה קנין ח׳ לגרש ולית קנם כיון דאין חל פקנין על הגט אין חל על הקנס דהוי קנין מקי אמת וחמור לפ״ז מעמע אם קבל קנין ח״ל להתיר לו כיון דאין חל מפיקרו וכ״כ הרמב״ם פ״ה ס׳ מכירה דלא מהני קנין על הגט וכ״כ הסמ״ע בסי׳ ל״ז ס״ז אין חל הקנין שעושי׳ על המליגה ולא מהני הק״ם שמקני׳ האחי׳ תחת החופה ואל״ל הקנין שנוהגי׳ תחת החופה קאי על הממון דאין רוצין ממון אחיסה א״כ ל״ל קנין דהא מחילה א״ל קנין : ח אבל אם אם קבל פליו קנסות אם לא יגרש לא מקרי אונס מאסר דמלה גיטו בדבר אסר ויכול ליתן הקנסות ולא לגרש (כ״י בשם תשובה וכן הוא במהרי״ק שם בפסקים) (ט) ג] ויש מסמירין אפי׳ בכה״ג (שם בתשובת הרשב״א) (י) וטוב לחוש לכתחילה ולפטרו מן הקנס אבל אם כבר גירש אפילו זה יד) ואפי׳ גירש מכח שבועה שבעה מעלמו לגרש הגט כבר הוא״ל ומתחילה לא מנסוהו על כך (תשובת הריטב״א) (יא) י״א דלא מקרי אונס אלא מה שאונסין לאדם מעלמו אבל אם אונסין לאחר עד שיגרש מבירו אפילו אם על כנו אי לא להיפך לא מקרי אונס (תשובת הרשב״ן) (יב) ויש מסמירין בכה״ג על כנו (כ״י וע״ל סימן קל״ד מדינים אלו)

ה הא דאינו גט כשהוא אנוס ט ה״ם כשמסר ה) מודעא אבל אם לא מסר מודעא י אם אנסוהו [ז] שלא כדין י פסול ובדין כגון שהוא חייב להוציא ואינו רוצה כ (יג) ואנסוהו ב״ד עד שהוציא הוי גט ל טו) ומצוה על כל ב״ד שבכל מקום ובכל זמן לכופו לגרש לבטל המודעא :

ו יא [ח] מ מי שמסר מודעא על הגט יב מכין אותו מכת ו) מרדות ג מפני שגרם להיות ממזרי שהרי הגיע הגט לידה ותנשא בו ואחר זמן יבואו עדים שביטל בפניהם או שמסר מודעא בפניהם קודם שיכתוב הגט ונמצא הולד ממזר : הגה טז) ואפילו בטל בפעם בפיכם אם ה ין) מעמתין ליה דיש לסוס שמא מיכא דידמי נמודעא ולא ידמי בביטול (תשו׳ הרא״ם כלל נ״ג וכ״כ הב״י בשם התו׳) : מנסוהו

באר היטב

מחילה ולא מפני הק״ם שמקני׳ מחיים תחת החופה . פיין בית שמואל : ה) מודעה . ואז הגט בטל . אפילו אם היא מייב לגרש כדין ומסר מודעה ולא ביטל מודעה הגט בטל . ו) מרדות . הייט היכא דמייב לגרש על פי דין ומסר מודעה מכין אותו . ואם מנסוהו

טורי זהב

ומצוה על כל ב״ד שבב״ם ובכל זמן לכופו לגרש ואם מסר מודעה תחילה כדי לבטלו משמתינן לי׳ ותסה כ״י דהא ק״ל כנהרדעי דלא מנדינן ע״ן בס״ש דמור מי׳ כ״ו ותו דגם לרב הוה דינו בנגידא דקילא בשמת׳ כנ״ל דדברי הפ״ר אלו אליבא דב״ע דרב ונהרדעי לא פליגי אלא אם כבר עבר מעשר הגט שאנסוהו ונשמע שמסר מודעא ואפי׳ כפוהו לבטל׳ ואנו רוצים לענשו על מה שעבר בזה אמרו דינו אח״כ בנגידא לרב ולנהרדעי לא כלום אבל כאן פיירי המיר בשעת הכפיה שיגרש איך יתנהגו עמו בענין נתינת הגט אם כבר מסר מודעא וצריך לכופו לבטל בזה אמר דהכפי׳ תהי׳ אפי׳ ע״י שמתא וכל מירי דהמירים מפי עבדינן לי׳ כדי שיבטל המודעא כי כל חכמיות שבעולם עושין לו כדי שיגרש כדין זה נ״ל פשוט ובדריש האריך מאד ובסה שזכרתי א״צ לשום דבר עוד בזה: [ח] מי שמסר מודעא כו׳. ז׳ דעת רב בנס׳ דאמרי׳ רב מנגיד אמאן דמסר מודעא אגיסא ונהרדעי פליגי וס״ל דלא מנגדינן אלא מאן דמקדש בביאה וסעיף זה הוא ל׳ רש״ם בס״ו והוא פסק

פתחי תשובה

אם הי׳ אנרס בדלוותיכיו היו חלים הגירוסין וכיון שיכולים לחול לדיון טוב לחיסקן לפיסם ומלין אם שלא לרצון. הג״ר כ״ם בכסבע שלא יעשה ובבר ובעשה הטוב׳ והרח״ם עוים דלא אפרי׳ בזה אפי׳ לדעת דאי עביד ל״מ ואמנם הטוב׳ נסנו טעם דיש חילוק היכא שבדם מעלמו והרח״ם בסנו׳ כלל ד׳ דין ה׳ (הובא בע״ד סי׳ רכח סקק״ד) הן עשם אחר דבם ומבוטה כיון שיש יכולה לפסיקם חיכם דומים לאיסורי חורם שא״ל לבטלן ויש ל״מ לדיעה בין הטעמים אלו בבטוחה מבטבע ע״ד דבים ואין לו שייכות לדבר מלה אחין לו הבדה. לדעם הסוס׳ אי עביד מהני שעכ״פ חוא בדם מלבו ודלדעם הרא״ם בזה אי עביד לא מהני כיון שא״ל לו לבטל סיבוטם ומעמה ״ל דהמירדני מייבי בכבבע ע״ד דבים ואחלה רק על הרח״ם כי לחה ברבה מחלוקה בחכם. אבל בע״ד מבוחר בדברי המעבדים מבטבע בדבים (לא ע״ד דבים) ובדי קיי״ל ביע״ד סי׳ רכח סעיף כ״ב דבדר בבוחר בדבים יש לו בסרה ל״כ חע״ם שבירבה קודם שהוחר לו מודה דבא דאי עביד מהני היא מבורסם חפי׳ לדעת המרדני בלי סוס מבם . הד׳ לפי מ״ם המ״ע והש״ך בא״ם סי׳ ר״ח לחבן דברי המרדני שחיבו כחור לבין מקח בטעמה נאיכור בחמקה הי׳ יכול להיות בהיכר . מבא״ב בבטבע בלא לחבור בחיילו לחבור כ״ח מיעבור על בבוטבו לפ״ז חבי חומר בה״ב לא לחבור בחבור בבטבע לחלוטין בלא לחבור דבר זה אבל בבטבע בלא לחבור כ״ח בזיבים פלוני הבי ב״כ הי׳ יב ל לחיות בהיבר דבריבו בזיבים אלוני בם המרדני מודה דמהני וא״כ בכ״ד בבטבע בלא לגרש בלחי ידיעם וחלון חבין ובבר וגירם חפי׳ לחמרדני הגירוסין מועילים . הה׳ סרף חם חמם הדבר בבטבע ובסברר בבוטבו. זיל לא בחבור בעבר על בבוטבו ואחרבא אחרי׳ אין חדם חבור מיבבור על הבבוטבע הבחמה עבבה בזיבוים וחלון חבין בחבוטבו בחם יהבו לא בבוטבו בבוטבו בבבב

ז פ אנסוהו ישראל לגרש שלא כדין פ ואמר רוצה אני וגם ביטל המודעא או לא מסרה פסול יג [ט] פ ואעפ כ פסלה ז) מן (יד) הכהונה :

ח ג (סו) אנסוהו כותים לגרש אם הוא חייב לגרשה מן הדין פסול ואעפ"כ פסלה מהכהונה ואם לא היה חייב לגרשה מן הדין אפי' ריח גט אין בו ולא נפסלה מהכהונ' יד : טז) ואפילו (יז אם קבל מעות על נתינת הגט לא אמרינן

מסוס זה נתרלה (הנהות לאפסי פרק המגרש) :

ט ק אם דחקו אותו בית דין של ישראל על ידי כותים והיו הכותים מכין אותו ואומרים טו עשה מה שי שראל אומרים לך דינו כאנסוהו ישראל :

י ר גט שסדר הבעל מודעא על נתינתו ונתנו לה ואחר כך ביטל מרצונו ואמר לה תתגרשי בגט שנתתי לך כבר א"צ לחזור וליטלו ממנה * :

קלה צריך לקרות הגט קודם נתינה ולאחריו ובו ה"ס :

א מ העדי' שנותני' הגט לפנייד' א צריכי' מ) לקר תו קודם נתינה [*] א) וטוב לקרותו גם לאחר נתינה ואם לא קראוהו אלא לאחר נתינה בלבד מגורשת : הגה וכן (מ) אם יפיזו נפוב שזהו גיטה (בסדר הגט) ולכתחלה אינו נוהגין שהסכם המסדר הגט קורא אותו תחילה וסוף עם העדים ואח"כ סופל לסופר אם זהו הגט שכתב נסמו ולכמה ולכם נרהטין ואח"כ סולל לכל מ' מהעדים אם מכיר חתימתו וחתימת

פכירו ואם אתמו זה נפני זה (כ ז מ כ נקונט' ובסדר גיטין) :

ב ג ב) קראוהו ונתנוהו לבעל או לשלוחו והבניסו לבית ידו ונתנו לה צריך לקרותו פעם ב' קודם שיתנהו לה ואם לא קראוהו ונתנו לה וזרקתו לים או לאש הרי זו מגורשת הואיל וקראוהו תחילה [א] אין חוששין לו שהחליפו ולא עוד אלא אפי' אמר הבעל שטר אחר היה ולא היה הגט שקראתה אינו נאמן והרי היא מגורשת [ב] ג ג) ואם הגט בידו ומראה אותו נאמן ב כל זמן (ג ד שלא ג) נשאת * :

ג ד ד) הרי שלא קראו הגט תחילה ונתנו לה בפניהם וזרקתו לאור או לים אע"פ שהבעל אומר כשר הי' ג הרי זו ספק מגורשת : הגה ואפילו אם נשאת תלא (סוס בלשון אחר וכ"כ סכ"י בשם רשב ם ור"י פ"ה) ד ו) אבל אסהגנם עדיין ונתן אחר' ידה אם נשא' לא תלא אבל לא מנשא בגט זה [ג] מאחר שלא קראו אותו מיבף אחר הנתינה

(כן מסמע מר"י הנ ל ולדלא כב"י) ה [ד] ויש מולקין :

ד ה נתן לה [ה] נייר ג) חלק ואמר לה הרי זה גיטך ו ז) אם לא בדקו הנייר במי (*) נרא לראות אם היה שם דבר כתוב בו אם יבדקו ותפלוט הכתיבה [ו] ו הרי זו ספק מגורשת ז ואם יבדקוהו ולא תפלוט הכתיבה אין חשש גירושין : זרק

כשחת אבל אחר הנשואין א"י לחייב את כפלה ויש לאוסר שמא היא נתן לו מחש סמך למנהג שלנו שקורעי' הגט אחר הנתינה פרישה . ג הרי זו ספק מגורשת · לשיטת הרמב"ם דסיל ע"א כרתי אז כיון שנאבד ואי' אם היה גט כשר הוי כבעל שאמר גרשתי את אשתי וספק מגורשת היא ואפי' לשיטות הסוסקי דס"ל ע"מ כרתי והם לא קרעו הגט מ"מ כיון שרמו הנתינה פריסה מגורשת : ד אבל אם אמר גרשתי ומשמע אפי' אם הבעל אומר שגם היא גט מ"מ היא ספק מגורשת : ד אבל אם הגט בידיו יולא מתחת ידה וכו' . וכן הוא הפי' בדברי רי"ז והב"י הביא דברי רי"ז ומשמע אפי' אם הבעל אומר גרשתי ומשמע אפי' אם הבעל אומר שגם היא גט מ"מ היא ספק מגורשת : ו אם אבל אם אמר גרשתי ולא נתנה לה אבל אם אמר גרשתי ולא נתנה לה אבל אם אמר גרשתי ולא נתנה לה

חלק משמע אפי' אם ידוע בעדים שהיה בעלמא היה מ"מ כיון דהגיר בפניו בודקי' הגיר ואם מותיות פולטות ה"ז ספק מגורשת ופיין בתוספות וכמי גיר מירי שאינו קלף המעובד בעפלין דאל"כ לא הוי כ' כלל דהא החשש הוא ואין מי מילין פ"נ מי מילין. רש"י: ז' ארי' ז' ספק מגורשת. כיון דזרק לה כתב מ' ונמצא כ' ג' פ"כ שהיה מונח כאן גרם ספי הוא ומקדש והגע ל"ל פכרים גרדו ומכוהר כשור אפי' לשיטתו דס"ל בלא קרא הגע ונמצא כ' ג' מזוזות ל"ל מזוזות מזוזה ושני מזוזות מונחי' מאז ומקדש ואם קרא הגע ונמצא כ' ג' מזוזות משמע מדברי המחבר דלא הוי ודאי מגורשת אלא ספק וכ"כ הלבוש וכ"ת כתב דהיא ודאי מגורשת: קלו א ה"ז גט פסול. אפ"ג בקידושין אם לא היו עסוקי' בקידושין ונתן בשחיקה אין חשש קידושין וכשיגן כ"ז כתבתי אפילו אם היה כוונתם לשם קידושין לא מסרי גם דאף על גב דלא אמר כלום מ"מ לשון הגט הוא לשון הבעל אבל בקידושין אפילו אם מקדש בשטר והוי כאלו הוא מדבר מ"מ אין ניכר אם דעתה ג"כ לקידושין דהא דאינו בטל הגט בלא אמר כלום מדאוריתא דכתיב ונתן כיר ספר כריתו' דפי' סקרא הוא שנתן לאורת כריתות ואם נותן לאורת כריתות י"ל אפי' אינו מדבר כלום כשר מדאוריתא מיהו הטור והר"ן כתבו אם אינו מדבר כלום בעל מדאוריתא וכ"כ בש"ג פ' שזורק

והיינו אם אין עסוקי' באותו ענין: ב ויש מי שאומר וכו' בסימן כ"ז סתם וספק כדיפה קמייתא אם אמר הריני מיתך אינו כלום אפי' אם הי' מדברים מעסקי קידושין וכרי"ו משום דינים אלו להדדי והפסר המחבר ס"ל שאני ניטין אף על גב שאומר אינו מיתך כעלך מ"מ כגון כ' והרי את מותרת גם שאר לשומות אחר הוא מדבר דהוא סוטר מדבר דהוא לשון הגם הוא לשון הבעל אבל אם לא אמר אינו גט אפילו אם אמר לה הרי את מותרת לכל אדם ה"ז ספק מגורשת דהוא מדבר מאחר כמ"ש בסימן כ"ז והרי זו ספק מגורשת [ז] ח. בד א בשלא קראוהו ב אבל אם לאחר שקראוהו שהי' גט חזר הבעל ולקחו מידם וזרקו (לחצירה) לבין החביות אפי' לא נמצא אלא מזוזה אחת או שטר אחר ז ה"ז ספק מגורשת:

ה ס זרק לה הגט לחצרה לבין החביות בפני עדים ובקשו ומצאו מזוזה או שטר אחר אין חוששין לה ס שזה שנמצא הוא שזרק ואם נמצאו ב' או ג' מזוזות או שטרות י חוששין שמא גט שזרק אכלוהו עכברים והרי זו ספק מגורשת [ז] ח. בד א בשלא קראוהו ב אבל אם לאחר שקראוהו שהי' גט חזר הבעל ולקחו מידם וזרקו (לחצירה) לבין החביות אפי' לא נמצא אלא מזוזה אחת או שטר אחר ז ה"ז ספק מגורשת:

קלו הגט שיאמר בשעת הנתינה והמגרש בשבת ובו ז סעיפים:

א ס א) המגרש צריך שיאמר בשעתן לה הגט ה"ז גיטיך ויוצא בזה ב ב) ואם נתן בידה [א] ולא אמר לה כלום א ה"ז גט פסול: הגה ג) ולכתחילה יאמר לה ה"ז גיטיך (*) [והתקנלי גיטך] (מרדכי פ' המגרש וכ' בשם הקונטרס) ד) והרי את מגורשת ממני והרי את מותרת לכל אדם (שם וכסור) מעכשיו (ב"י בשם י"ת) ומהגיון שהבעל כופל הגט כמו מגרש ונותנו לה כדי שתוכל (ה) לשמוז כולו בידה כשנותנו לה והבעל צריך לידע מה הוא אומר לה וכן כל מה שאומר לה יודיענו אותו בפירוש (הכל בסדר גיטין):

ב ג ה) במר א בשלא היה מדבר עמה על עסקי גיטה אבל אם היה מדבר עמה על עסקי גיטה ונטל הגט ונתן בידה ולא אמר כלום ה"ז גט *:

ג ד ו) כשיתן לה הגט יאמר לה הרי את מגורשת ממני בגט זה ומותרת לכל אדם או הרי את משולחת ממני ואם שלוחו נותנו לה אומר הרי את מגורשת מפלוני בגט זה והרי את מותרת לכל אדם ה ואם אמר אני אישך אני בעליך ו ז) יש מי שאומר שאינו גט אפילו היה מדבר עמה על עסקי גיטה דכתיב ושלחה ולא שישלח את עצמו ב ז ויש מי שאומר שאם היה ח) מגורשת:

ד ס אמר לה הרי את לעצמך ה"ז גט ס אבל אם אמר לה הרי את בת חורין לא אמר כלום:

ה י [ב] צריך שיתננו לה בתורת גירושין אבל אם נתנו לה בתורת שהוא שטר חוב (ג) אינה מגורשת ג (*) ח) אא"כ יאמר אח"כ ה"ז גיטך ט) או (*) שיודיע כן לעדיה בתחילה: ג הגה י) (ג כ' החוס' פרק המגרש):

ו ג אם יש אחר בעיר ששמו כשמו ושם אשתו כשם אשתו [ג] אינו יכול לגרש

באר היטב

קלו ח) מגורשת. כ"ש ספק דלא הוי גט כלל אע"ג דהיו עוסקים בעסקי גיטין ע"ש:

מזורי

אין שום סברא בעולם דתהוי אפי' כספק מגורשת ונלע"ד דעפ"ז נוכל לומר דאין כאן מחלוקת בין התו' לרשב"א לענין דינא דהב"י כ' דיש מחלוקת איכא למיחש בזה להרשב"א אין חשש בזה ולפי מה שזכרנו שפיר ניחא לענין אם אין בירור שהי' או נייר חלק וכענין שזכרו התו' דאז יש חשש והרשב"א לא סיירי אלא בבירור נייר חלק בשעת הנתינ' והרבי הבור כאן צ"ע שכתב אם לא בדקו כו' ח"ן כפק מגורשת ואח"כ כתב וכ' הרמ"ה ואם נשרף או נאבד קודם בדיק' אין חוששין כלל ושריא להחזיר עכ"ל וא"כ צ"ל דס"ל תחלה להחסיר בלא נבדק כלל היינו שלא נאבד אלא שישנו אינו רוצה לבדקו וזה ודאי איכא דע"כ תא דהוה ספק מגורשת הוא כשפא דשבא יש שם כתב דהיינו אם נבדקו יהי' פלים ויש כפק שפא דא היה פלים בשעת נתינה ואשאי לא ניחוש לו. באם נאבד הגם וע"כ לומר דרמ"ה ס"ל כהרשב"א וה"ה אם לא נאבד ולא נבדק וכמ"ש ב"י וחולק הרמ"ה על מה שנזכר קודם לזה ואע"פ שכתב הבור וכתב הרמ"ה ולא הרמ"ה כתב ס"ם הכרח הוא לפרש כן ז [ז] בד"א שלא קראוהו. א"ל דהא בלא קראוהו כלל ונאבד ס"ל לומר דאם ניסת לא תצא ולמה הוי כאן ספק מגורשת באם יש כוונות הרבה דנאבד שאני דודאי יש סברא פובה לומר שגם הי' ונאבד דאין ריעותא לומר דלאו גם הוה שפא"כ כאן דאין גם כלל וצריך אתה לומר דעכברי שקלי לי' וזה רחוק קצת:

קלו [א] ולא אמר כלום ה"ז גט ז"ל הרמב"ם אלא הוסיף שם ה"ז גם כשר ובודאי לא בחנם הוסיף ל' זה

מה שלא כתב כן בשאר דינים אלא כתב כתם ה"ז גם ולמה זכר כאן כשר ג"ל דהורה לנו הרמב"ם בזה דאפי' לכתחל' די בזה ובהקדם' ביארתי סוגיית הגם' בפ"ק דקדושין ע"ז בפוב פעם ע"ש דאיתא שם אפי' לא שסיע לי' הא דא"ר ה נא אמר שמואל הלכ' כר' יוסי נמי לא יהא לו עסק עמהם ופירש"י ותוס' כלומר אי שכיח אי לא שכיח שיהא אדם נותן ניטין וקדושין ראשה ואינו מפרש ותיפא לי' על פירושא דפא מכפא לי' לר' יוסי אי שכיח אז הא ודאי הכל יודעים מה דהוא שכיח ומאי ספק שייך בזה ותי' קשה מובא ל' התרצן דא"ל אין ה"נ מה שייך לומר בזה אין ה"נ לא הי"ל אלא נ"ל דהאי אפי' אינו ל' ספק כמו שפרש"י ותוס' אלא קו' הא כמו שנבאר בס"ד דזה כלל הוא דבמקום ספק אולי' לחומרא באיסור דאוריתא וא"כ בכ"ם שנזכר פ"ונתא בענין גרושין לא תפאינן לומר דקי"ל לחומרא דאפי' ואסורה לאחר די"ל איפכא תפסינן לחומרא ל מר מגורשת לענין אם קדשה אחר שצריכ' כמנו גם וא"כ פשיטא שהמתעסק בגם צריך שיהא החלכ' על בוריה הלכ' כמאן כיון דלכ"א יש חומרא ויו"ל לבא לידי קלקול אלא דכאן במה דאלינו ר' יוסי ור' יהודה לענין לא פ"ה אלא נתן סתם משמע דאפי' לרב יהודה בדעבד הוה מגורשת אלא לכתחל' אסר שצריך לפרש לאפוקי מר' יוסי דאסר אפי' בכתחל' דא"כ מה נשתנה פלונתא זו מכל הפלוגתות לענין גם דסר מר מגורשת או מקודשת ומר אסר אינה מגורשת ולמה אסר כאן דיו וכן ר' יהודה לפרש אלא ודאי דבדעבד אפי' ר' יהודה סודה דמגורשת או מקודשת אלא דר' יוסי ס"ל אפי' לכתחל' די וא"צ לפרש ור' יהודה ס"ל לכתחל' צריך לפרש ולכאור' לא אצטריך לרב יהודא אבר שמואל לפסוק הלכ' כר' יוסי דאין כאן קלקול כלל לפי שיראה להחסיר כר' יהודה דהא לא פחסיר אלא לכתחל' אלא דאפ"ה הוצרך לפסוק דא"צ הוסרא אפי' לכתחל' וע"כ הקשה רב חיבר על הא דאסר רב יהודה אסר שמואל כל מי שאינו יודע בטיב גיטין כו' ר' בטיב סורה על ידיעה שאין חשש קלקול דאותן פלונתות שיש בהם חשש קלקול איסור ערוה משיטא שצריך לדעת ולא הוצרכה אחר זו כלל בעסק ג מין דודאי בכל הדוראות צריך לסורה לדעת עיקר הפלונתא דלא יתיר איסור שיש בו חשש קלקול אלא דכאן בניטין וקדושין הזהירו דאפי' מידי דאין בו חשש קלקול אם יכך לחומרא אפ"ה צריך לדעת זה וא"כ הא דפסק שמואל הלכ' כר' יוסי לענין שיש להקל לכתחל' מפילא מאן דלא ידע הלכ' וירצה להחסיר כר' יהודא לא יפה עושה ולא יתעסק בגיטין ע"ז הי'

פתחי

קלו (ה) לאחר כולו בידה. עמ"ל מי' קל"ט ס"ק ד': (ב) אינה מגורשת. עכ"ם פוף סק"כ מכתב דאפי' הי' עוסקים בעסקי גיטין לא סוי גט כלל. וע' כס' כ"מ שכ' דאין זה הל' ברור כי בתחלוקת פנוי ואירי ספק מגורשת לא נכנס ע"ש ע' כס' ג"ש פוף אות דכ"ר מזרח: (ג) ונלכד מסדע אחשיב. עכ"ם פוף סק"ב שכ' ואם אמר אחר שלמה מעמד אחר לא כלומר מעמד אחר שלמה מסוא

חכמת

אי' קלו ס"ז אין מגרשין בכתם כו' כ"כ עכ"ם מה שהקשה אחיך נכתב האמן ובכתב דאפשר ע"כ לא פ"ל כפי' מרן כו' ולא הי' לריך לזה שהרשב"ם בחידושיו דחה לפרוש עמם זה ופי' אל הרמן דאל' אם"ם מעמם אם"ם מונח בכיסו של הא"ם ע"ם אלפ"ר ח"ם כלל לפרן המיירי ע"י אלים ודוק אם וכן אל' מרח"ם מעמם לבדיל כמם מדהם דבדי הרמב"ם ובכתב ולא נסירה אחרי ה' יכול לעשות אלים וילך אם ויתן לה כו' מדבכתב אחי' יכול לעשות אלים אלים מעמם אבאתם אין עושה אלים רק הוא בעלמו מגרש לה דאל"כ כך אל"ל אחרי אי' יכול אלים ליתן אם כו' מדבכתב אפי' יכול לעשות כו' מעמם דבאתם לא עשה אלים וקשה אליהם קו' הב"ם והגם מ"ם הב"ם בלשונו ואל"כ מאחר הוא כו' לכאור' אין הכנס לדברין דאם הרמב"ם דם ל גע מאחר אקול יל"ל הרב סוגיא זו כאר"ן המיירי ע"י אלים ואחים' הרא"ם דס"ל דלא מיירי ע"י אלים אם אינו מ"ל גע מאחר כאר ולא הוכיחו מזלא"ן מירן מי' כ' . ועוד י"ל דאי' קשה על המחבר אחיך כפי' קכ"ז דעם אמוקלים בגע מאחר ואין בכאר בכ"ם אכבר ומעמע דלא מיירי ע"י אלים לזה הוכרח לאדן דאין לא אחי גע מאחר כלל. אך גם אי' הרא"ם אל הב"ם אין נכון לאיתם הב"ם דמגם אם בגיטין דף מז הוא ס"ם דאכב לה גיעה לדביתהו בהדי פגיא דמעלי שבתא ולא הקפיק למיתי לה למחר חקיף לי' אלמא כו' ע"ז נאחר קו' הב"ם דמעיר לי מיירי אכנכב בהגע ע"ם אל"כ אחיך ליום רבא ליכן לה אם אחי גע מוקדם ואי נכתב בהגע שבת אל"כ אם אמעמע אבל אם אחיך נכתב ליכן לה נע"ם ונם הי' נוכן לה אחמה ל לי אלא אפקיק אחמן כו' והאיך הי' יכול ליכן לה כלל בע"כ אם הי' אחמן מקפיק הא יאי' גם מאחר. והגם מ"ם לאיתם הרמב"ם אם כל גע מאחר אל"ל דמלי אכר כהר"ן המיירי ע"י אלים אבל אם אחים. והגם מ"ם דלא אמעמע לזו אמיירי ע"י אלים אל"כ מלי אכיאו לאחרים ע"כ נפ"ל דגיטין הוכיחו דמאחר כשר ולא אכיאו אחים כלל וזה אמרוכה לבדיל אכבר ע"כ מלאה הביקר כאי אחי אל הב"ם אמיירי אכנכב בו אחרם אל"ל אם כו' וכן אל"ל אם אל"ל לא כתב רק אי' אל"ל אם אל"ל אם אל"ל אם

ס"ג ס' סזורק: ד' אלא כפני האחר. הגה מוס' ר"ם כל הגט וכ"כ דף קס"ז כתבו לר"מ אפי' שיהם הם לפניהם בפת הגירושין מ"י לגרש משום דכפיון שיהא מוכח בגט מי הוא המגרש ולריך לכתוב ס"ולר"מ מ"ל שיהא מוכח בתוכו ומ"מ לריכים לגרש זה בפני זה ולכאור' קשה אין פסק כפסיטות דיכול לגרש בפני האחר הא קי"ל דהגט לריך לכתוב לר"מ ולר"מ ואפשר דלא קי"ל כתוס' אלא כדעת הר"ן בפרק כל הגט דכתב אפילו לר"מ מיהו מוכח מתוכו מיהו נראה הי"מ שכיון הרב רמ"מ ס"ל כשיטת תוספות דכפיון שיהיה מוכח מתוכו לכן כתב שיכתוב סימן ודוקא סי' מהני אבל לגרש בפני אחר לא מהני וסלינ על דיעה קמייתא כתרתי חדא דלריך דוקא סימן ולא מהני הא מגרש בפני האחר. הפני אפילו אם שמות הנשים אין לריך לכתוב סימן כו' יקנה לה (*) טו) ואפילו בלא סימן דס"ל דכפיון מוכח בתוכו אינו נמי דלא דס"ל דכפיון מוכח בתוכו כמו בגט שמין עדים מתומים בו כלל דקי"ל אם ניתן לה תנאה • ופיין הטו' ס"י ס' ל"ו אם פסק אפילו אם ניתן כגט לריכה גט אחר ופיין בדק הבית מ"ם בשם הריטב"א בפיון שני יב"ם אין לגרשם גם לנשיהם: ה אף ע"פ שמין שמות הנשים שונות. והא דלא מהני שמות הנשים בסימן משום דיש לחוש שמא קידש אשה במקום אחר ואפילו בזה"ז דאיכא חר"ג שלא ישא כ' נשים מיישיון שמא עבר חר"ג כמ"ש בתשו' ס"י שם: ו ולכן נהגו וכו' • הא דכתב לכן וכו' על דבה זו משום לדעת המחבר בשמין שמות הנשים שון אין חשש ולי"ל אפי' אין שמות הנשים שון מ"מ מגרשים כרגיל: ז יקנה לה אותו רשות ולא שייך לומר מה שקנתה האשה קנה כעלה משום דאמרי' ניעה ואלרה בחין כאחד. ס"ם והא דהתיקו עסי הקנין מעלסול הגט משום קיקנתירו חז"ל בעלמא בלותת שכ"מ גם אינו ביכר כ"כ ופיין בהרא"ם ובהר"ן ולכאורה קשה הא א"ח לכתוב בשמה ופ"כ אייר דלכתב בפ"ם אם גם מוקדם הוא דכ' בפ"ם ות"ל דאייר דמוסר הגט לשליח אחד לי' סעור ואמתכר לא משמע כן ופוד דהא מוכח מתוספות וסמ' דלא אייר דמוסר לשליח דאם לא כן ל"ק הקשו' דהקשו מהא דבפל אינו אוכל פירות כמה שמתרן הר"ן קושיא זו דאייר בשליח אם כן פ"כ חיים ס"ל דלא אייר כשאומר לשליח ואפשר דאייר דהכינו גם בפ"ם וכיו כותבים כו בזמן כאלו גם בפ"ם ולא תכשא אלא אם אמר לה ה [ה] ג) (*) חוץ מזונותיך (או חוץ מפלגת כדרכו פור) או חוץ משטר וביאה או ז חוץ מהפרת נדר ד' או חוץ מירושתך הרי זו ספק מגורשת:

אמר

ליתוב חון ואי פ"מ ליתוב ע"מ דלעת ר"ם ס"ל דפ"ינו בפ"מ ובחון: ד' שייר בפל מחותה. אף אינב דאין קידושין תופסין בה מ"מ אם מתה אחותה חזי ליה ול"ל לעבד וכותי מעשה ניורת לא שכיח ומיתה שכיח • ס"ם: ה חון מזונותיך. כלו' בתנין זמות הרי אם כא"ח אף אל נב שהתיר אותה להנשא מ"מ כיון דשייר בניאה מכמי' בס"ם אי סוי שיור ואינו דוקא בכ"ג דהתיר להנשא ואסר בזמות אז כוי ספק אכל להיסיך דהתיר בזמות ואסר להנשא כגון שאמר חון שלא תנשא לפלוני כוי מהני אמר אמר ל

מ תכש' לפלוני מכותר בס"ם דהתיר בזכות חת"כ שאמר שלא תכפל לפל' מז אסורה לו אפי' בזכות. ונראה אם היה אותו פלוני מי שאין קידושין תופסין והתנה פל זכות לא הוי שיור כמו כישומין אפ"ג כישומין אייך בו וזכות אייך בו וכן משמע להרי' בס"ם בס"ד תחילה זכות הוי שיור ומ"מ כתבה לא הוי שיור ולהמסקנא לא מלינו סתירה לזה: ו לרחוכן ושמעון מהו מי אמרי מה דאסר בדי מו דילמ' מה דאסר בדי ומה דבדי אסר את"ל מה דאסר בדי לרחוכן מהו וכו' לכן פסק הרמב"ם אם אמר לרחוכן ושמעון בדי מה דאסר בדרכו דפוסק כאת"ל המפורש בס"ם והרא"ש והטור פסקו דלא אפשר הנפי' ובפרישה וכ"ח בק"א פקפו פל הרא"ש למה לא פסק כאת"ל והכיאו רמיה מפי' י"ז ולי"ח וק' וקכ"כ דס"ל הרא"ש כאת"ל ועיין בח"ה סימן שמ"ו כתב שם הכ"י כ) דהרא"ש לא ס"ל כשיטות הגאונים דאמרו את"ל אפשר הנפי' והרמיה מה שהכי בפרישה מכני דיני' המפורשים במקומם הכ"ל אין רמיה כלל ופ"ש. וק"ק פל הכ"י בפי' י"ז כתב כשאמרה התירוני ואמו לי שכתובה דאינו נורם הטור את"ל. ת"ל אפילו היה נורם את"ל מ"מ ס"ל דלא אפשר ופיין מוכפות כתבו דף לרחוכן נמי מפסקא ליה: ח ה"ז פסק מנורשת היינו שם דף פ"ד היתה כיון דפסקה פסקה והוי נמ מפלי ובדף פ"ו היתה לאפוקי מפוני' כ"ל דאמרה כיון דפסקה פסקה היינו הפסק ולא כלום ופיין בר"ן ר"פ האומר המקדש בשטר פל ל' יום ה"ז פסק מקודשת ופיין רפ"מ: קלח א אינו כלום. פד שיפלו היינה כלל אבל נלמל מתניו והפה אלים הוה נתינה אלא דהוה נרועה מ"ה א"ל ליטול ממנה אלא אם אמר לה נתינה נרועה כמר מגוש כבר מגוש כשהיו פסוקים בתותו פנין הוי כתלו אמר הא ניעך א"כ מה שפסק בסימן קל"ו כשיטת הרמב"ם נשמע אם היו פסוקים בתותו פנין ונמלם מתניו והמה אלים הוי נתינה אפי' לא אמר לה כלום ופיין בסוגיא תנינא כמי הכי וכו' משמע שהכיא ראיה מדברי רבי דאמר אם שלפתו ופרק חרלו ופיין בד"מ מה שהביא פל הכ"י ובחנם הביא: ב וסיא קרובה אליו. כאן מיירי דידו פתוחה וסיא קרובה אליו לכן אינו נם אכל אם היה ידו פתוחה ומקרב ידו אליה אפילו אינו מסייע מהכי לפי' הכ"י כיון דא"ל סיוע שלו וכן אם תחוב בתוכו כלי דוחק ומקרב פלמו אליה הוי נתינה ולכאורה תימה איך לא רא"ש אם היתה ידו פתוחה וקרבה אליה לא הוי נם דבעינן תרתי שיסייע בנטילתה נם יקרב אליה וכן הקשה הכ"מ מיהו מדברי הטור משמע כוותי' שכתב כלשון המחבר וסיא קרובה אליו ולא כתב בנכנא זו אפילו אם קירב אליה נמי אינו נם כיון דלא מסייע לה נם קשה מכ"ל להרא"ש לדייק זאת מר"מ אם ידו פתוחה וקרבה אליה לא מהני דלמא דוקא אם תחוב בתוכו כדוחק וקרב אליה לא מהני אכל בכה"נ דא"ל סיוע שלו מכ"ל דלא מהני ולכאורה נראה תיבת פתוח: מ"ש הרא"ש ס"ס ול"ל סנורה היינו אם כנורה וקרבה אליה לא מהני לאפוקי מרש"י ומרמב"ם דמפרשי' פרק לה מרליה פקס אליה מתניו ס"מ אפי' אם תחוב וקרב אליה הוי נתינה אפי' הכי נמי מכ"ל דהרמב"ם חולק פל זה דלמא הרמב"ם מיירי כשלא הגיע אליו אלא הוי נתינה אלא דהרמב"ם סיוע ליתה כי מ"ש היה קשור על ידו אז אם מתניו נשמע דלריכה סיוע כיון שקבר ומ"מ מהני אם קירב אליה וכן סוא לפרש"י ובכל אלו אינו נם כ"א לפי שיטתו אל סיטול ממנה ויחזור ויתן לה ויאמר לה הא ניעך כמו בטול ניעך מפל נבי קרקע כמ"ש בסמוך. ואם הנע בידו סנורה ומקרב אליה ופותח נראה דהוי נתיל מפליה אפש"י שהיא לקחה מידו לכן אם היו אם אינו אם אינו אם אינ

ודרך יריד' היינו עניה שזורק למעלה וכ"ז שהוא דרך עליה אם נמחק או נשרף לא הוי נט עד שהתחיל לירד מ"ה לא תנא בריש כמתני' נמחק או נשרף כיון דלא פסיקא אכל בסיפא אחירי שכל שיורד הנט וליכא דרך עלי'. ולפי' המגיד כל שהוא דרך עליה וירידה והוא זורק הנט למעלה שלא כדרך תנופתו שבעבעית אינה מתגרשת עד שנמח ואם נמחק או נשרף קודם שנמח אפי' אם היה באויר המחיצות אינה מגורשת ואם לא נמחק ונמ אז משנמח היא מגורשת למסרפ משעה שהניע תוך נ"ט או לאויר מחיצת המעקה וכ"מ אם שבעל או אם קידש אותה אחר בינו לבינו מתחילין הקידושין משעה שהניע תוך נ"ט לאויר מחיצת לפ"ז נם בסיפא היינו מ"ש בספ"ק ז' אם יש מחיצות סביב הגג והו' זורק הנט למעלה לעבור המחיצות הגג אינו נט אפי' שהתחיל לירד נט עד שיגוח דהא זרק נם כן שלא כדרך תנופתו וכ"כ בחידושי רש"ך ומשמע שסותם כאן בש"ע כפי' המגיד דהא כתב אם נשרף קודם שיגוח היינו קודם שיגוח אינה מגורשת היינו אפי' דרך ירידה והיינו כפי' אלא מ"ש בספ"ק ו' כגון לאחר שהתחיל לירד קשה ממ"ל אם אין מחיצות לגג אם כן מיד שזרק ודאי היא דרך ירידה ואם יש מחיצות אינה מגורשת עד שיגוח והאסר דלא ס"ל כסברת מ"ש בשם רש"ך אלא שזורק לעבור דרך מחיצות דינו כאלו זרק למעלה ואחר שהתחיל לירד מגורשת ורש"י כתב אם נמחק דרך עליה אינה מגורשת דדרך סילוקו לא מקרי נתינה אלא דרך הנחתו לבא לרשותה פ"כ כוונתו אם נמחק לא הוי נתינה כל זמן שהיה דרך עליה אבל אם נמחק ונמ אז מגורשת משעה שהיה הנט דרך עליה. וכ"מ מדייק מרש"י אפי' אם לא נמחק לא הוי נט כל זמן שהיה דרך עליה ואם דקתני אם נמחק דרך עליה אירידי דתני נמחק דרך ירידה ואין נראה. וכל זה כשהנט אינו תוך ד"א שלה אבל אם הנט תוך ד"א שלה מגורשת אפילו אין מעקה לגג ואינה תוך נ"ט לגג משום כל שהוא ד"א שלה משתמר כ"כ הרשב"א ואם אחר והגג שלה וזורק לגג מ"מ אינה מגורשת כ"ז שהנט באויר אחר אפ"ג דאויר שלה הוא מ"מ כיון דאינה לסוף לנוח באחר אינה מגורשת וכתבו תוס' דיבים אלו גרס בפי מאויר שאינו לסוף לנוח דאויר שאין סופו לנוח אירי בית מקורה גם דרך עליה אין פומד לנוח כלל: ח שאינו משתמר שם ונפמח דגים כשזורק לאחירה משום דהוי כאלו נותן לידם והיינו דוקא כשהוא משתמר והא לא מיגער מ"ה אינה מגורשת לכ"פ ולד לאויר שאינו לסוף לנוח ולמ"ש בשמוך בשם תוס' בל"ז לאויר שאינו לסוף לנוח. ואיתא נירסא בש"ס אפי' אם אינה מגורשת משום דלא מיגער ופיין בחי"ם וכחידושי הלכות וכת' רש"א: מ אינה מגורשת כ"כ כרמב"ם וכפ"י כתב כל מקום שכתב אינה מגורשת ליכ' אפי' ספק נם ולא כנ"מ שכתב לרמב"ם הוי ספק נם אפ"ג לפנין ממון ספק הוא אי אויר שאינו לסוף לנוח כמונח דמי כתב המגיד לפנין ניתין בפיק דוקא אויר שסופו לנוח ולא היה לריך לזה דהא כתב הרמב"ם פ"ד ה' מפשה הקרבנות אויר שאינו סופו לנוח כמונח דמי אויר שסופו לנוח מאי והרמב"ם פוסק דהפסד הבפי' כתמ"ל וכן הוא שיטת הגאונים והרא"ש ושאר פוסקים דכתבו דלא אפשר הבפי' משום דלא פ"ל כשיטת הגאונים כמ"ש וכפי' קל"ז שוב מלאתי בכ"ז שם בזכתים כמ"ש מיהו בעור מ"ש אינה מגורשת י"ל אינה מגורשת כולהי הלא ספק מגורשת ונפריסה מאריך בזה: ו' וי"א שהיא ספק מגורשת כמה דקי"ל לפנין ממון והא דפסק בספ"ק ד' אם קדם לדיקה לא הוי נט ולי' ספק משום שם אינו רחוי לנוח וכן כשנמחק דרך עליה נרע מפי ופיין תוס' דף פ"ט והא דקי"ל כרבנן הזורק מר"ה לר"ה דרך רה"י בעור קלוטה לאו כמונח דמי כ' בחי' לדין זה דשם מיירי דהחתו כרוח אבל אם נדחה מכחו שאינו וכ' שם הרשב"א אפי' מהנגנל פ"ג רשותה לי"ה נם משום דבפיקן אינה מעלית' וכן מבואר בספ"ק ס"ו אפ"ג בחתם הוי כמונח כמ"ש בח"ה סי' רס"ח מ"מ בנם לא מבי: יא לאוך אויר כמ"ש. הייבו נאר נגד הפנימיות אלא מחמת המחיצות המילונה אלא כמ"ש דקה נוסל הנם לאבל המילונה אי"כ הנם הוא באויר מחיצות המילונה וגנד הפנימית: יב לאויר הפנימי: הנה באויר הכלי פליני רש"י ותוס' לרש"י לא קנה וכן אינה מגורשת ולתוס' והר"ן מגורשת וקונה. והמחבר שכתב כלי הרמב"ם אין רואה ממ"ש אפי' לאויר הפנימית אינה מגורשת משום דאיירי בכלי שאין לו שוליים ואינו רחוי לתשמיש וכלי כזה י"ל לכ"פ האויר אינו קונה: יג כשהיה מוסה פל לדה וכו' סוסק כרמב"ם היינו שאין שוליים להפנימית ואז אין הכפל מקפיד לכן קונה כלי שלה אבל כשיש לו שוליים אז הוא מקפיד ואינה מגורשת כיון שעומד תוך כלי שלו וכל הפוסקים אירי שאין שוליים לאינה אז הפנימית אינה עומד פ"נ הקרקע ופ"כ אירי בקרקע שלה הוא עומד כמ"ש בהרין דאל"כ קשה אל] הא קי"ל כלי אינו קונה אפילו בפימ' ונמצא מכאן כלי של לוקח בתוך כלי של מוכר ועומד פ"נ קרקע של לוקח אינו קונה דאל"כ ל"ל לאוקמי בקוסה שאין לה שוליים ולפי' המגיד שכתבתי לעיל בכל אלו אם הוכרח לזרוק דרך מפלה לעבור המחיצות שכלי אינה קונה אפי' הגיע יב לאויר הפנימי אינה מגורש' י) עד שינוח על צד הקופ' הפנימי שבד"א יג כשהית' מוט' על צדה ואין לה שוליים אבל אם יל"ל שוליים אפי' נח בקרקעית' ח אינ' מגורשת יד [יב] יא) שכלי האש' ברשות הבעל אינה קונ' לה נט ט אא"כ אינו מקפיד על מקומו: יב היה' בחצירו וזרקו לה שם אינה מגורשת אפילו היא יושבת במטה ונפל הגט במט' אינה מגורשת עד שיגיע הגט לידה או לחיק' ג או לכלי מהבלים שאין הבעל מקפיד על מקומו ד וכן אם הגיע למט' שלה שהיא יושבת עליה והית' גבוה ו' טפחים הרי זו מגורשת שהרי חלקה רשות לעצמ' שו ואין הבעל מקפיד על מקום כרעי המט' ואם לא היה' גבוה ו' טפחים מז ה [יג] הרי זו ספק מגורש': יא ו השאיל לה הבעל מקום בחצרו ולא ייחד לה ונפל על גבי קורה או ע"ג סלעים אם המקום שנפל אין בו ד' אמות על ד' אמות ואין גבוה ו' ואין לו שם לווי הרי זו מגורשת ואם יש שם אחד מג' דברי' אלו חלק רשות לעצמו ומקום א' השאיל לה ולא שני מקומות ואינ' מגורשת יז ז יב) ויש מי שכתב שאע"פ שאין שם שום אחד מג' דברים אלו אינ' מגורשת עד שיהי' בתוך ארבע אמותיה: יב ח השאיל לה גגו ונפל הגט [ד] על גג א' שיש לו אצלו מגורשת כיון שאין דיורים קבועים בגג יח אינו מקפיד עליו ט ויש מי שכתב שאפי' נפל הגט על גג של כל אדם והיא יכולה לפשוט ידה ולימלו משם יט הרי זו מגורשת: יג יג) זרקו להכ בריה כ או ברשו' שאינו של שניה' קרוב לו

ז ט הי' לה קנה נעוץבחצר' והיא עול'למעל' מחיצו' החצר וזרק הגט עליה אינה מגורש' ח שאינו משתמר שם: ח זרקו לה לרשות ועבר כל רשותה ויצא חוץ לרשות' ט ט אינה מגורשת [י] אע"פ שהי' בתוך ג' טפחים סמוך לקרקע בתוך רשות' כיון שלא הי' סופו לנוח ברשותה יג ט) וי"א שהיא ספק מגורשת:

ט ק ב' חצירות זו לפנים מזו הפנימית שלה והחיצונ' שלו וכותלי החיצונ' גבוהו' על הפנימית כיון שזרק נט יא לתוך אויר החיצונה *נתגרשת שהפנימית בכותלי החיצונ' משתמרת [יא] יב מה שאין כן בקופות כיצד שתי קופות זו לפנים מזו פנימית שלה והחיצונה שלו וזרק לו בתוכם גיטה אפי' הגיע יב לאויר הפנימי אינה מגורש' יג) עד שינוח על צד הקופ' הפנימי שבד"א יג כשהית' מוט' על צדה ואין לה שוליים אבל אם יל שוליים אפי' נח בקרקעית' ח אינ' מגורשת יד [יב] יא) שכלי האש' ברשות הבעל אינה קונ' לה נט ט אא"כ אינו מקפיד על מקומו: יב היה' בחצירו וזרקו לה שם אינה מגורשת אפילו היא יושבת במטה ונפל הגט לידה או לחיק' ג או לכלי מהבלים שאין הבעל מקפיד על מקומו ד וכן אם הגיע למט' שלה שהיא יושבת עליה והית' גבוה ו' טפחים הרי זו מגורשת שהרי חלקה רשות לעצמ' שו ואין הבעל מקפיד על מקום כרעי המט' ואם לא הית' גבוה ו' טפחים מז ה [יג] הרי זו ספק מגורש': יא ו השאיל לה הבעל מקום בחצרו ולא ייחד לה ונפל על גבי קורה או ע"ג סלעים אם המקום שנפל אין בו ד' אמות על ד' אמות ואין גבוה ו' ואין לו שם לווי הרי זו מגורשת ואם יש שם אחד מג' דברי' אלו חלק רשות לעצמו ומקום א' השאיל לה ולא שני מקומות ואינ' מגורשת יז ז יב) ויש מי שכתב שאע"פ שאין שם שום אחד מג' דברים אלו אינ' מגורשת עד שיהי' בתוך ארבע אמותיה: יב ח השאיל לה גגו ונפל הגט [ד] על גג א' שיש לו אצלו מגורשת כיון שאין דיורים קבועים בגג יח אינו מקפיד עליו ט ויש מי שכתב שאפי' נפל הגט על גג של כל אדם והיא יכולה לפשוט ידה ולימלו משם יט הרי זו מגורשת: יג יג) זרקו להכ בריה כ או ברשו' שאינו של שניה' קרוב לו

נם לקנין ול"ד לאויר שאינו סופו לנוח אם מלינו רחוים מ"ם לחלק: טו ואין הכפל מקפיד. משמע אדם אחר מקפיד ולוקח אינו קונה אם מלה שלו פומד שאם שאינו סופו לנוח ברשות המוכר ומ"ם כמ"ש בתוס' אחר נבוה יש כמ"ש בתוס' אחרי מקום אם אין מקפיד לכל הפחות בתחתו וכן באויר מקום וכ"כ הרשב"א ומ"ש תוספות וכן באויר המקום פיין בחידושי רש"ך פי' כנון אם המקום תלי באויר אינו מקפיד במקום של תחתו ומגורשת אבל של אדם אחר אינו קונה: טז כ"ז ספק מגורשת. כבר כתבתי הספק הוא משום כלי של לוקח ברשות מוכר כמה פוסקים דלא אפשר' הבפי' ולא כרמב"ם דס"ל אפשר' הבפי' דאינו קונה ואשתמיטתי' מיניה מ"ם כאן בכ"י וכ"פ דהיא ספק מגורשת וכן שם ספק הוא ואין לחלק מסברא כיון

ולהמחבר ל"ל כתירוץ הרא"שון כמ"ש בסי' ל' ופיין בסמוך: כא היה הגט מתלה למחלה וכן בשני כיתי עדים המכחישים זא"ז למי היה קרוב הוי ספק גט וא"א מוקי תרי בהדי תרי והיא כחזקת א"א פ"ב בתוס' כב פד היה קרוב לה וכו'. כל זה הוא היפת הרמב"ם דס"ל דאפ"ג דקרוב לה והיא יכולה לשמרו ולא הוא היא ספק מגורשת אבל רוב פוסקים חולקים פ"ז וס"ל דבקרוב לה הרי זו ספק מגורשת הי' ומומחל רק חומרא דרבנן קאמר דהגט פסול הוא ואם נשאת לא תלא ולמעשה צריך עיון: כב שניהם א"י לשומרו כתבו תוס' הייטו כ"א א"י לשומרו לבדו אבל אם שניהם א"י לשומרו אין הגט כלל ואין להקשות והא אביי היה דהא הוא ג"כ צריך לשמור הגט כיון דאין הגט מונח בתוך שלו ופיין בר"ן: כד פעמה היא תחילה וכו'. אף על גב ד"א תיקון דרבנן הוא מ"מ כיון שתקנו חז"ל ופשטו כאבר מחמת הפקר כ"ד מ"ה היא מגורשת ומומחל ופיין סימן כ"ב. ולכאורה נראה אם שניהם יכולים לשמור אלא דמונח תוך ד"א שלה בר"ה יש להחמיר והוי ספק גט דהא לכאה פוסקים ד"א בר"ה אם' הגט הוא קונה ואם היא יכולה לשמור לא הוא ממ"ל מגורשת לכ"ע דהא לשאר פוסקים מגורשת מחמת השמירה כמ"ש בסמוך ולרמב"ם דס"ל כעלמא אינה מגורשת לפי' הר"ן והמגיד הרי ס"ל ד"א קונה בר"ה כמה שדייקתי בסמוך אם כן ליכא כאן ספק ומשמע מתוס' שם אפי' אם מינסר תוך הד"א לא מהני דהא לתירוץ הראשון שם בתוס' כתבו תוך ד"א מינסר ומ"מ בר"ה לא מהני ובה"ב דינו כסימטא ולא בר"ה ועיין תשו' ריב"ש סימן ר"ה ועיין סימן ל' ואם שניהם כאו כא' אחד תוך ד"א פיין בח"ם סי' רס"ח: כה אבל אם אם זרק לה לתוך ד"א וכו'. כן הוא לדעת הרא"ש והרשב"א דחומרא דשמואל אינו אלא כשהכעל כא אחר"כ לד"א שלה אבל אבל כשהיא לבדה עומדת לא החמיר שמואל עד שתשוה הייטו בר"ה דד"א אין קונה מכלל כמקום דקונה ד"א מגורשת. מיהו לדידהו אין אם הוא כא לתוך ד"א שלה כא דהא שלה אבל כשהיא לבדה אינה מגורשת אלא אם כן אמר לה הגט לתוך ד"א אבל אם אינו אמר לה אינה מגורשת אלא אם כן אמר לה הגט לתוך ד"א שלה אבל אם לא

אבן העזר קמ הלכות גיטין

קם א פושה שליח. וא"ל ליתן לו הקלף והריו חלה שלוחו של מדם כמותו כ"כ
המרד' ד"מ: ב אם זרק גט לחברו. כט"ז כ' חליכה דרב דחמר
אין האשה יכולה לעשות שליח לקבל מיד שליח הנפל משום כזיון דהנפל כן
הוא יש קפיד' אם יש כזיון דאשה כמ"ש ר"ם קמ"ח אז אל יזהוק להלר
השליח דאיכא כזיון דהאשה שלא נתן
ליד השליח אע"ג דהאחר משום יד הוא
מ"מ האשה לא הדע את זאת ודכריו אין
מוכרחים ופיין סימן קל"ח אם היתה
ישיבה כאותו ספס ופיין סימן ל"ז בס
כתבתי דיעה הלו אין מדבר פס השליח
ואם שיבה אם דינו: ג התקבל לי. כתב
המגיד בשאר לשומת ל"ל לי כמו שא לי
אל שא ניטי אין מספיק לפ"ק אבל
התקבל ניטי מהני ומ"ם וי"ל ס"ה שא
לי לכאורה נראה דאין כאן סלונתא אפי'
מאן דל"ג שא לי מ"מ הוא בכלל מול לי
ופיין בחיה ר"ם קכ"ה בכ"י בס כתב
בשם הרשב"א מול ושא לשון הולך הוא:
ד יכולה ג"כ לעשות שליח. וא"ל ממ"ל
אם השליח אין כמותה אם כן לא הוי
נחינה ליד האשה וכתיב ונתן בידה ואם
שליח כמותה אם כן למה היא אינה
מגורשת מיד ותירצו הרשב"א והר"ן אף
על גב דקי"ל שליח כמותה מכל מקום
הוי כאלו אמרה דהגט יחול לאותו זמן
לכן מהני אפילו אם הנפל יאמר בפי'
שהוא אינו ממנה אותו לשליח מ"מ
הוא שלוחה. ומכ"ם אם מסר ליד השליח
בפתח מסכים מסכים הוא שהוא שלוחו:
ה ויש מחמירים גם בזה פיין במהרי"ק
שורש קמ"ח והר"ן בחשו' בשם מהר"ם
דיש לומר אף על גב הגט לא יחול
ומכל מקום הנפל א"י לאחיר כיון זכות
אלא הוא והר"ן הוא מחמיר וא"ל דאין
קם דין שליח להולכה וקבלה והובאה ובו יא סעיפים:

א א א) האיש א (ח) עוש' ט) שליח להוליך גט לאשתו
וזה נקרא שליח הולך ואינו גט עד שיגיע גט ליד' לפיכך
יכול לחזור בו עד שיגיע גט לידה:

ב כ כל דין האיש עם האש' בענין נתינת הגט וקריאתו
ודיבורו כן הדין שלוחו עמה: הגה והחכם המסדר הגתינה פס
פנים בפעמו כמו שיתבאר לקמן סימן קפ"ח ספיף י ד ידקדק בגם פסילים שבפוב
כהונן וכמו שיתבאר לקמן בסדר הגם ספיף ל"ט:

ג ג ב) (ג) האש' עוש' שליח לקבל' והיא מגורשת
בקבלתו מיד כשיגיע הגט לידו ודינו (ג) כדין האש'
לכל דבר [א] לענין ב אם זרק (ד) גט לחצרו או לתוך
ארבע אמותיו: הגה וכותב בגם הרי פם מותרת וכו' אבל כשנתנו הגם
אומר לו התקבל גם זה לפשפי (הר"ן פ"ק דקידושין):

ד ד ג אמרה לו ג התקבל לי ניטי או טול לי או יהא לי
בידך בולן לשון קבלה הן ד) וי"ל דה ה שפ לי (כ"י בשם
רש"י והמ"מ) ה) או קפ לי (ר י):

ה ד ה ו) [ב] יכול' ג כ לעשות שליח להובא' שתאמר לו
הבא לי ניטי ז) ודינו כדין שליח הולכ' של בעל שאינו
גט עד שיגיע לידה ו ח) אבל האיש אינו יכול לעשות שליח
קבלה שאינו יכול לעשות שליח לחובתה שלא מדעת'
ז ט) [ג] ואפי' הית' אשת מוכה שחין י) פ או שהית'
קטנה ביניהם (ה) ותובעת להתגרש ט יא) ויש מי שאומר
בזו שהיא ספק מגורשת: הגה יב) ופ' נפלה מומר וידפיון שהיא
מהדרת אסר גם י"ל דהמומר [ד] יכול לזכות לה גם (מ"ם פי' רל"ו ובפסקיו
פי' מ"ג) ה [ה] ג) וי"מ ן גם בזה (הר"ן בפשו') וכן אם הי' (ו) היבם
(פיין בכ"י) מומר והבעל מזכה לה גם כדי שלא תפול לפני היבם ופס אסתו
מומרת וזיכה לה גם פ"י אסר (פ' בפ"ה פי' רל"ז ובפסקיו פי' מ"ז)
כמו שיתבאר לפיל ספיף ט' יד) אפ"פ אסורה בה אם מ"ב מיבם לריכם
גם אסר (אם גם ה) (ז) וה"ם לאשה הנאסרת על בעלה מזכה
לה

באר היטב

קם ח) שליח. וא"ל ליתן לו הקלף והריו חלה שלוחו של מדם כמותו מרדכי ר"מ

הגהות רעק"א

מי קם ח) ב ם חוס ה' אפי' לה-שב"ל
והר"ן. ב"כ לשב"ל בזדאי
ריוכח כן ממה דכ' ריר"ן פרק המקבל
כדברי הוס' שהביא הב"ם סימן קמ"ח
ס"ק ס"ד דנע' מיד ס"ק אלא דהחכ'
אלא יחולו הגרושין עד שיגיע לאחר
מחפי' דאל"כ הוי אלי גיטי דהרי אפיר
אף דבא הגם מהבעל לידו מ"מ כיון
דלא הי' בידה לא מהני דבע' וכמן
בידה דוק. אבל מ"מ החילוק בין נתן
לאליה אינו מוכן כ"כ דהא בשעת
הנתינה לא הי' כלל אליר' דמה פקנס'
אפס קנס בעלה ול"מ:

ביאור דגר"א

קם ח) אחים כו'. מפני' פ"ב ב'
וגמ' פס וש"מ: ב) אלמה
כו' מפני' פס וש"מ: ג) ה"ל כו'.
ס"ג ב' וכגי' הרי"ף ורמב"ם ורא"ש
ופור דלא נרסי' פס שאול: ד וי"ל
כו'. כגי' רש"י פס: ה) או כו'.
דרי"ו גרס במרוס יהא קס: ו) יכול'
כו'. מהני' כ"ה ח' הרמב"ם וש"ם
ושלא כדעת ר"ח שכתב דאינ' טופס
להולכ' מש"ם הגא לי כו' פי' המרא'
עם בעלי והוא יעבה תוסף שליח להולכ'
אבל בה"ג וש"ם כ"כו כדברי הרמב"ם
ולאיה ממש"ם הגא כהב והגיאלו כו'
ו"ם כפר"ח מקמ"ל מ"מ כ"ו הי' ע"ש
והר"ן: ז) וזינו כו'. פס: ח) אבל
כו'. גמרא ס"ב ב' דס"ד אמינא כו'
ופס ס"ג ח' אדם יודע כו': ט) ואפי'
היתה כו'. ירוש' פ"ק דגיטין והכיאו
תוס' פס י"ח ב' ד"ה בגיטו כו' ולו
כו' ע' בה"ג וכ"ה בירושלמי פ' המקבל
בכל אסר אמר המקבל כהולך שנית
היא מזכין לאדם שלא בפניו ואין חבין
לו אלא בפניו הסיב דבי שמאי הגט
עלמך שהים' לוחה להתגרש אבי אומר
שמא חזר בה וכ"כ הטור וש"ם ואיכו
כדעת בע"ה וא"ז והנ"ל בפ"ם ס"ב
ד"ה המזכה כו' בפס רש"י ע"ם ובטור
בפס בע ה: י) או כו' שמגרש פ"ם לפ
ר"ם אע"ג דיל"ל קטנה אבהי מכפקא לן
ב"ד: יא) וי"ל כו' ובדאש"ם פס מ'
כפסרה ראשונ' ע"ם וכ"ם הטור וש"ם
פא"ל לא מ' כן ועפר"ר מי' רל"ז: יב) אם בעלה כו' • דכתה ל"ל פס לאיחה כו' • יג) וי"ב כו'. דפסיק אחרי' דלעולם אינ' מפנרשת בכך וכ"ל ע"ם • וכ"מ לבאור כירושלמי דפ"ק הנ"ל אבל כירושלמי דפ' פחקבל אינ"ל ובגמ' דיבמות
פ"ל לא מ' כן ועפר"ר מי' רל"ז: יד) אם בל מי מגרש כו', הר"ן לפרש"ל הנ"ל בפיש' דפסס"ר פס. ועפוס' ס' כ' ד"ה לא לא כו' וכ"כ ערא"ם פס פ"ב וכ"ם אבל פרי"ף פס ופפ"ש רש"ם פס כדברי רש"ר הראשונ' אע' כ"ל מ' רפ"ז

טורי

בפות לאוד הוא יכול לשמור את עצמו לא הוה מדעת' ע"כ אינ' גם כלל אבל בהא דאחר מהלכת דאי'
פ"ק דשבת גופו נייחו ידו לא נייחי אלא מדרבנן לא קנה בחצר מהלכת ע"כ אסול עכ"פ לכתינ' דמן התור'
הוה גם כנ"ל דעת הרמב"ם:

קם (א) לענין אם זרק גם לחצרו. בפיר כתוב שהוא מסיפק בזר אם דין השליח כאשה לענין אם זרק לחצרו
שתה' מגורשת ומסתברא שדינו כדין האשה לכל דבר אבל אם הוא אינו מהיכן ד"ה לאכזרי
בינייהו עכ"ל ולענ"נ אדרבא יש לתמוה ע"ז דהא עכ"פ אין השליח שוה לגברי לאשה' דהיא יכולה לעשות שליח
והשליח קבלה אינו יכול לעשות שליח אחר כמ"ש פי' קפ"א בפיר נהי דידן כידה לענין קבלה לענין שוי שליח
לא סגי משום כו' וא"כ הכי נמי ניטא דגבי דידה ריבתה תורה שתגרה יהי' בידה אבל השליח אין לו זכות
אה אלא שהוא עצמו יהי' דוקא בפ"ם' אבל לא ע"י חצרה דדלמא חצרו בתורת שליחות הוא ולא דמי לפ"ם פרק
קמא דבבא מציעא לענין גם דחצרה קונה לה בתורת שליחות דשמא דוקא היינו לגבי
דידה דדבינן לי' סונתן אבל בשליח שמא כע"י שליח אחר דמי וצ"ע ועיין מה שהארכתי בזה עוד בפי' קפ"א
בסעיף א': [ב] יכולה ג"כ לעשות שליח להובאה ג"ל שאפי' אם אין אומר כלום רק אחר שאמר לו אשתך
שאני שליח להולכ' הוא נותן לו סתם די בכך דודאי נותן לו אדעתא דהכי וכ"כ בס"י בשם רשב"ץ ופו"ח ול"
כ' דצריך שיאמר הילך כסו שאמר' ותמו' לי לבזה שיבא ד"הני לא רא אמ"כ בזה אמ"ש דאינ' מוה
[ג] ואפ' היתה אשת מוכה שחין כו' הטעם דסב דמיתה בן דו מלמיתה ארמלא: [ד] יכול לזכות הגם פי'
והיא מגורשת תכף כשיקבלנו האחר ועיין מה שאכתוב אח"ז בס"ד: [ה] ויש מחמירין גם בזה. היינו הר"ן
בחשוב' שבביא ב"י כאן דמביא ר"ן דעת הר"ם הכהן דאע"ג דאיבעיא לן ר"מזכ' לאשה בפקום קטנה מה
ומסקינן דאפ"ה חוב הוא שפסק בן דו ם כתבו תראשונים דהיכא דידוע לכל שהוא זכות בגון בסוטר דזכות
הוא לה דלא שייך בן דו שהכל יודעין שלא תראה לדור עמו ושוב לי' הסות מפנו ודאי זכות היא לה ובן יש לנו
לוסר בגד ן זה שאנו יודעים ששאל' הגם כמה פעמים ואנו רואים שמחשבת' לזכות מצי לזמזי שליח בשביל
והר"ן חולק עליו וכתב כיון דאסיקינא בגמרא דאפי' בפקום קטנה חוב הוא לה אמא אפרי ואפי' תובעת להתגרש
והכי אמרי בירושלמי פ' המקבל וכ"כ הרשב"א שאפי' היתה אשת מוכה שחין וקטנה תובעת להתגרש אין
חוששין לה אלא חולצת או סתיבבת אם כן דהנגו אינו חולק על פוסר שזכר הרי"ף דהר ן אינו חולק על פוסר שזכר הרי"ף דבזה לא שייך
בן דו ולא מיגו אלא על אותו דין שזכר הר"ם באשה שתבעה גם כמה פעמים דס"ם לא נחשב לה לזכות ולא אזלינן
בתר דעתה דהיא שתא ע"ז הביא ראי' מהיא דסוכה שחין וקטנה דלא כהני תובע' להתגרש אבל בסוטר
גרע בכל הנהו ואפשר דבזה פורה הר"ן ובר"ם וכאן בהגיה ס"ל דהר"ן חולק אפ' בסוטר ולע"ד אין זה הכרח
ות יש דעה להחמיר דהיינו ם הר"ם שסביא ב"י בשם מהרי"ל דהביא כתחלה להקל במיסר ואח"כ כ' בשם
מהר"ם דלפרש"י דצריך חיצו' ביבם סוטר דגם בסוטר שייך בן דו א"כ אפור לקבל לה נישא דשמא אינה זכות
הוא לה וכן נוהגין עכ"ל מהר"ם והגה יש לתמוה מובא שיטי מהר"ם שלמד דדעת רש"י שבחייב בחליצ' בסוטר

פתחי

כו' ואפי' דיעבד כו' ואגם שבע"ם ס"ק כ"ד כתב נגם הריב"ם שאם נפל על בנדיה הוי כמתי ליד' כו' ע"מ מסתעום
לפונו דהיינו דיעבד שבכר ניפן הגם נה כן זה לוזך יהה ולכן אפיר יש מקום לספק הזה גם נזמנינו ולוזי אי"ל ס"ק י"ד ומ"כ גם
מהם עיקר הגי"ש לכמחיל' הוא ע"י נסיל' להוך יהה ולכן אפיר יש מקום לספק הזה גם נזמנינו ולוזי אי"ל ס"ק י"ד ומ"כ גם
עיפא כולו בידה. עכ"פ הרוחנו מזה דעפה אין זהיהום הזה מיהא כולו בידם מדינ' רק מלד מומדת דאם מדינת נמנדת
אם כ' ע"י מה שנוסמם לפוך קבלה ועפ"ז אם"ם דברי הר"ם דברי הר"ם הר"ם קל"ו הכ"ל דאלי זה רק ממנהג ובידאי דלא נפלם ממנו
פירוש' הכ"ל רק דכמך עלמי אמ"ם כמ' זה דהנגו מכנכם אומו מהם הפרבל ומעמ' אינו מדינת רק מומדת לכמחיל' וכ"ל
(ובזה אם"ם עפי' המנהג הזה מכנכם' אומו מהם הפרבל ואין אינו מדינת רק מומדת לכמחיל' וכ"ל
רק דאמ"ם אם ם דהיינ' שמא יהא נם קלהו מן לידם וכ"ם אמ"ג בכמוד דהיא מנום נגר' דבע"כ
וכיון מכ"ל דבזמנינו אין זהיהום זה מדינת רק מומדת לכמחיל' ואח"כ הרי נדבר אמום לו מלא הגיע הגם ליד'
אחרי מעכנר מכמה דומם לא נזהרו בזה אפשר דגם עמה אין להמחיר מלא להוליה לעם על נעיון הראשונים ו"ע בכל מ
ועיין בספר הפלאה בסוכות דף מו ע"ב נראה מנעלם ממנו דברי הירום הכ"ל ו"ע:

מי קם (ח) מומם שליחי עבה"ם מ' ואח"ל ליתן לו הקלף מו ומ' בזה לעיל מי' ק"כ ס"ח ומ"ש שם: (ב) אאשה מומם
שליח לקבל'. עיין בהגר' ר"ב מי' ס"ח אם יכ' אשה לבדר שליח לקבל' מלא מיחדנו מלא מ"ש אם רק שאוירם אם
מ' מיבחר פלוני ביהי' אלוחו אחי ממנה. ומ' אאם אומרים כל הדולה לקבל נעים יהי' אלוחי זה ואח"ל לא מהני דבל
הדיל' לאו שליחות הוא (ע' בזה בהגר' הרדב"ז ח"ג מי' תקל"ח) שאינם מ"ימדם אדם מ"ומר ומ"ש הפוס בגיטין דף
מ"ו אבל בחמר' כל מי מיבחר פלוני ברחה מהבני דהרי בחר' דוקא בחי מיבחר פלוני ובפיר הרי אלוחי דומי' דבל הפומם
קולי יכסב גם אף דיש לדחות דבס מיקם אומע ומ מד המינוי אבל כאן לא מ"ומע אלא בעם מיבחר
פלוני אי"כ יש אבם לא"ל אינ' ריר' מ"ע נראה דבל דיש בריר' לא נאמרו אלא בדבר אחינו לא מהני דבל
מינוי אליהום אי"ל להיום מבורר לפרע ודי אהום אלוחה בעם קבלה אי"כ אין דבר זה נוגע לריבי בריר' כלל ודאים
לזה אבהומר לעבדה בהנו יחמוו ומכו גם לאמפי (לעיל מי' ק"כ ס"ח) אחר כ הב וכ' מומחים ואי' נוהן ואחרי הבעל לא
ייחד מי מבם אף על מי כן אין בזה אבם בריר. ובוקיים ולפי מדיני בריר' מבינים ולא בכאה מקומות לא בקבעים מבחומים
לא ובין בזה לאמעבה רק בני עוזב דם בבלא"ם מרבה מוקים בזה ם הגם אף כ"ל מינוי אליהום אין המנוגדם מבחומים ע"ז
מהעוזב דם היה במקום רחוק אבמה אבמה אלוח על דרך הנזכר ואמ"כ בהבחי אבמה אם אינו אח"כ הגם
נמורם הולכה בנהוג עכ"ל ע"ם. ובקלם מיהה אלא הזכיר דברי הרשב"א מהוכא בס"ם לקמן סימן קמ"ח ס"ק ס"ח ובראם
מהר ב"ח ז לא מבבבם בכבראם א ולא"ם. ואלאי בס"ם מבוכ' אחבב' אח"כ מ' מו מהמם עליו בזה ובכל דלכן בפה לכמוך על
הורחה זו אמנם בעוזב דם בבלא"ם מרבה מוקים לזכות ובגם כי' אף מדיון לריך יסוב הדבם ואמלה זו לריכ' לגדולי מדור
מבל"ל ע"ם. ובוב אחיבי בס' שומעם יעקב בסי' המ"ח ס"ק כ' מהאחרון נדון זה אם מבם בחומים מ' מיבחר אלוחי
הוא יהי' אלוח לקבל' והזכיר מם דברי הרשב"א בחבבפם בכיאלה בזה ולאבר נאבר אין בריר' גם הבינו דברי הר"ם מבבר בהרי
אלא מייב בבבם אם הוא ז"ל לא לין מקומו אך מדא. מבינן לדברי הר"ם ס"ם המעבר מבי ע"ח ומ"ם) ונם

תורה

ולא מהני גם ש"ל מדעת דדה"ח במופר מגרש אשתו שאין לאחר לקבל בשביל' דאם כתבו הנהות מרדכי מוף
ניפן והב"י הביאו בם זה דמעם' הי' ביפי רש"י על מופר שנראל לחה גם לאשתו ד ו' רש"י שאחר
יקבל בשביל' שלא מדעת' וא"כ דברי רש"י ם תרין אחרדי וראיתי בת"כ פי' רל"ו שמיבב קושיא זו וז"ל דיש
לחלק מפיר בין גם אשה לזיק' יבמה דודאי לא ניחא לה לאן דו דמופר רק אין הדבר שנוי לה שתהא מקודשת
כ"כ דניבא הבשביל לה גם לא נתקדשה לבעל' החלה דבריצון נכנסה בפפא להתקדש לבעל' שהוא כשר שאפי'
עלה על דעתה שתזקק למופר לא היה' נמנעת להתקדש רבע' משום דשייך אן דו אף במופר דאולי יחזור
ודאי לא ניחא לה כו' ע"ל ובפתיל' מבבור הרב הנאון הזה שבתב כאן חצי דבר ולא דבר שלם דאם עלה על
דעתה בשעת קידושין שיסיר היבם ודאי היתה כוונת' שאז לפפרע לא תהי' מקודשת לבעל' כי זה טוב לה
יותר מהיות אן דו עם המופר אלא ודאי לא עלה על דעתה בשעת קידושין מופרות עלל אבל נראה לע"ד
חילוק אחר דגי' בעיה מופר ודאי יש זכות נמור ואין חוב כלל בגם כי אין לה חבור עוד אליו משא"כ לענין
זיקה שתקבל גם מבעל' כדי ליפ"ר מזיקת יבם אין זה זכות נמור דבעל' חביב לה אע"פ שהוא חולה ומסוכן
פ"ם היא מצפה שמא לא ימות וקשה לה המירור בזה אפרינן דמתני קצת סברת אן דו אפי' ביבם מופר זה
חילוק נכון כיישב דברי רש"י אבל מלדמר מהר"ם גם מזיקת לדעת רש"י ע"כ לא ידע הוא מההיא דרש"י
לענין גם מופר של בעל אבל אגן דסמעינן לה מההיא דהנהות מרדכי ודאי יש לנו לחלק כמו שזכרתי והגה
לעיקר מלאה לחלב' אין לנו אלא הכרעות מ"ה שנזכיר שגם רמ"א מסך עלי' מה"ה דהיינו שתי"ה הביא שם הרב'
דעות להתיר בבעל מופר רק שמהר"ם הנ"ל החמיר והביא עוד דעת התו' בשם ירושלמי להחמיר דהיינו אפי'
יש זכות בבירור אינו מועיל להתיר' להינשא וזה ודאי אינו יפי גמרתינו דודאי זכות מועיל וכן המנהג במופרת
דהולכין אחר זכות שלה וע"כ כתב שם ר"ם יש לעשות ע"ג דיותר מוב שנוכל וכן מעש' במופר א' והי'
ביהתיותו מופר ניפן והי' יודע הלכות ניפן וחששתי לעשות שליח להולכ' אן יבבל הגם כו' לכך אסרתי אל
המופר צריך אתה לתת הגם על כ' דרכים הראשון עיקר והשני לדוחתא דמלתא ובבה תעשה תמפור תחלה
לשם קבלה שתתגרש מיד ואולי יש נפנום אם תועיל קבל' זאת ולכן תחזור ותקח מפנו ותמסרנו לו לשם
הולכ' וכו' וא"כ סמ"ג שפיר אי הוה זכות כדעת הגאונים דל בקבל' הראשונ' ואפי' אינו דל ם המופר אמת
דעתו' מלבבל הריחות כי יאמר שנכסף על הקבל' לחזר בשעת הדחק כו' עכ"ד ה"ה הרי בשעת הדחק
מוחר מחמת מפם ראשון שיתן לבעל' ואולי דבאמת אין היתר בלל אלא אחר נתינה השנית אלא (דהשליח)
[צ"ל המופר] מעה ומו ר שדי בנתינה ראשונ' וכן כתוב בל-וש וז"ל ואח"כ אומרים לו כ"י להעיתו שאע"פ
שאשתך מגורשת מעכשיו כו' עכ"ל ואני אומר דיקר להמעותו היא מעות דבתריא כתב בחדר ניפן וז"ל אבל
מ"ם ההיא מגמא דמן דו לא שייך נבי מופר ומ"ם לא מסכ"ל על מברותי ודאי לנסרי וצינו דהבעל ובן עשה
הבעל המופר חזר ולקח הגם מיד השליח ואמרתי לו אולי אין זכות לאשתך שתתגרש מפך ע"כ לא יבול זה

אהב

ולא מהני גם ש"ל מדעת דדה"ח במופר מגרש אשתו שאין לאחר לקבל בשביל' דאם כתבו הנהות מרדכי מוף
ניפן והב"י הביאו בם זה דמעם' הי' ביפי רש"י על מופר שנראל לחה גם לאשתו ד ו' רש"י שאחר
יקבל בשביל' שלא מדעת' וא"כ דברי רש"י ם תרין אחרדי וראיתי בת"כ פי' רל"ו שמיבב קושיא זו וז"ל דיש
לחלק מפיר בין גם אשה לזיק' יבמה דודאי לא ניחא לה לאן דו דמופר רק אין הדבר שנוי לה שתהא מקודשת
כ"כ דניבא הבשביל לה גם לא נתקדשה לבעל' החלה דבריצון נכנסה בפפא להתקדש לבעל' שהוא כשר שאפי'
עלה על דעתה שתזקק למופר לא היה' נמנעת להתקדש לבעל' משום דשייך אן דו אף במופר דאולי יחזור
ודאי לא ניחא לה כו' ע"ל ובפתיל' מבבור הרב הנאון הזה שבתב כאן חצי דבר ולא דבר שלם דאם עלה על
דעתה בשעת קידושין שיסיר היבם ודאי היתה כוונת' שאז לפפרע לא תהי' מקודשת לבעל' כי זה טוב לה
יותר מהיות אן דו עם המופר אלא ודאי לא עלה על דעתה בשעת קידושין מופרות עלל אבל נראה לע"ד
חילוק אחר דגי' בעיה מופר ודאי יש זכות נמור ואין חוב כלל בגם כי אין לה חבור עוד אליו משא"כ לענין
זיקה שתקבל גם מבעל' כדי ליפ"ר מזיקת יבם אין זה זכות נמור דבעל' חביב לה אע"פ שהוא חולה ומסוכן
פ"ם היא מצפה שמא לא ימות וקשה לה המירור בזה אפרינן דמתני קצת סברת אן דו אפי' ביבם מופר זה
חילוק נכון כיישב דברי רש"י אבל מלדמר מהר"ם גם מזיקת לדעת רש"י ע"כ לא ידע הוא מההיא דרש"י
לענין גם מופר של בעל אבל אגן דסמעינן לה מההיא דהנהות מרדכי ודאי יש לנו לחלק כמו שזכרתי והגה
לעיקר מלאה לחלב' אין לנו אלא הכרעות מ"ה שנזכיר שגם רמ"א מסך עלי' מה"ה דהיינו שתי"ה הביא שם הרב'
דעות להתיר בבעל מופר רק שמהר"ם הנ"ל החמיר והביא עוד דעת התו' בשם ירושלמי להחמיר דהיינו אפי'
יש זכות בבירור אינו מועיל להתיר' להינשא וזה ודאי אינו יפי גמרתינו דודאי זכות מועיל וכן המנהג במופרת
דהולכין אחר זכות שלה וע"כ כתב שם ר"ם יש לעשות ע"ג דיותר מוב שנוכל וכן מעש' במופר א' והי'
ביהתיותו מופר ניפן והי' יודע הלכות ניפן וחששתי לעשות שליח להולכ' אן יבבל הגם כו' לכך אסרתי אל
המופר צריך אתה לתת הגם על כ' דרכים הראשון עיקר והשני לדוחתא דמלתא ובבה תעשה תמפור תחלה
לשם קבלה שתתגרש מיד ואולי יש נפנום אם תועיל קבל' זאת ולכן תחזור ותקח מפנו ותמסרנו לו לשם
הולכ' וכו' וא"כ סמ"ג שפיר אי הוה זכות כדעת הגאונים דל בקבל' הראשונ' ואפי' אינו דל ם המופר אמת
דעתו' מלבבל הריחות כי יאמר שנכסף על הקבל' לחזר בשעת הדחק כו' עכ"ד ה"ה הרי בשעת הדחק
מוחר מחמת מפם ראשון שיתן לבעל' ואולי דבאמת אין היתר בלל אלא אחר נתינה השנית אלא (דהשליח)
[צ"ל המופר] מעה ומו ר שדי בנתינה ראשונ' וכן כתוב בל-וש וז"ל ואח"כ אומרים לו כ"י להעיתו שאע"פ
שאשתך מגורשת מעכשיו כו' עכ"ל ואני אומר דיקר להמעותו היא מעות דבתריא כתב בחדר ניפן וז"ל אבל
מ"ם ההיא מגמא דמן דו לא שייך נבי מופר ומ"ם לא מסכ"ל על מברותי ודאי לנסרי וצינו דהבעל ובן עשה
הבעל המופר חזר ולקח הגם מיד השליח ואמרתי לו אולי אין זכות לאשתך שתתגרש מפך ע"כ לא יבול זה

תשובה

הבלה ברי' בספר אחר מחכמי הזמן (כנרא' מכיון על הגליון נו"ב הנ"ל) מנמחל ע"ז ואם לחמיר ואחה עליו מנמלם
ממנו דברי הרשב"א וגם דברי הרב הנ"ל ואחריך קלם ומכיים דנרא' נמקל ולומר ראין מסם בזה והגם בקמ' לחבריב
נגד מרמ"ם ז"ל מכל מקום כיון דהוא בעלמו מחמסק בדבר ובכל לגון אחר בנרא' מנגם בעיני מרבש"ל ז"ל היה מדבר
לומוק אלא מחמם בזה על כן אחמר למו לגרו לחקל בזה ע"ש • ועי' בספר בים אחיר לקמן סי' קל"ח ממ"ג הזכיר מם
דברי הכ"ב הכ"ל בקלר' ובקפק מחר עליו ובכל דבוק המלאם דינו ל"מ ח"ה דמנגם נוסה בגם זה בכלל מילי לא מיחסין
לבליה ובוד דלמיחם הרי"ף ורמב"ן ורמ"ה (עכ"ם ס' קמ"ב ס"ק כ"ח) אלי דבר הוא מברי כה מנמקומ' אי"ה לחעיד אלא
מנמם אליה ואינם יודעים לחי ובסני עדים אחרים מעידים מעל פי בחירת מבוחר מולד מלומ' ובין מניהם נגאר מדבר
אין לדאלי דבר נרא מזה לשיחם ואחמם מהגאון הכ"ל עלמו מקיק אחינו דן הכי אלא במוזב רם מכל מקום לע"ד אין
בבמולו' זו מום ריום מבבוב מהבעל' מזב' מחיל' על ידי מלוחו, ובדיעבד אם מבר ובינמל מלוחו לו אלא הגיע הגם ליד'
לע"ד אי אמבר לחקל על ידי קבל' זו מום קולא יומר מבה שאמבר לחקל על ידי הזכוי ואמבר מגרש נרא דעל ידי
מבוב' אי הבעל לא מבחו אליה לזכות לה מבוחו אלא מבוחו עלמו על מהוא מבח- ס"ק דידה ומבבעלים מל בריבה
ומיל' ואלי דבר מבבנין בבליחה כו' מ"ם (ד) גם לחליה ע' מם: (ד) גם לחליה ע' מם: (ג) דין אמם לכל דבר לענין אם זכרה ע"כם. ב"ש בענין אם בריבה
דמבמבמב בזה כיון דבלים מלמד מבח מבוחו ולה ב"כ מריבוי ולה ב"כ מריבוי דיבוי ע' מם ומ' בבעם"ח מם מם
מבחב בזה. ומ' בם מ"ב הזכיר ב"כ דברי מהר"ל ומ' דמ"ח בבליה הולכ' מנחן הגם לחליה: ואח"כ הקנה לחמם
אחר מגורשת כיון דמגם בם מרם מו לרבומה דמלר מל מליה הולכה מוי כידי מבחלר בר"ן ר"מ קמוחר מבילה בב"ם
מ' קל"ו ויש לחלק בין ב"ם לב"ם ע' מם: (פ) ובוכעה לחגרש. מ' בם' קרבן נחנלע ביבחום ב"ם אחמה מביבה ב"כ
וז"ל ראיתי בבים מני יחומם אחי"ה מ' ה' מכ' יש לבסחמק בחמה מנחה לם מליה לחבילה. ביבחם בזה ראנו רוחים
מבמה מבם בזה לא מחר' ואחר כך מוב נחרלם לחגרש לו אין חילוק דמחל בבם בחמרי' ואם מבקלם הגם נחר כך
לי מבק אם היה ע הם מליה לקבל' אם מהני דבל ראיות. אלו אינו אלא אם היה מבה מליה להולכ' ראיכא לחיבר דלא
ניחא לם להחגרש מיד מליה לקבל' אן יבחם היה לו בבל' מד מיגיע הגם ליד' אבל אם היה מבה מבם' מליה הם אן לחיבר
אם זיכה לה הבעל על ידי אחר. יען בחמם מומר אם מלחה מחמיל' לקבל גם בזה בדור דמחני דודאי בכום הוא לם •
ואם כן למחי דהיינן בגם מוזב דם לבמום מליה לקבל' ואח' כך לבולל' אם מיבה מבם אלו אם מליה הגם לידו אם
לחמיל' ע"ז ממגרשם מיד (ר"ל ביבח דבלחה מחמיל' לקבל גם) בבל' ואם' בלמון בחם"ד מיבן ר"ן הובח קלם בכ"י ועל
כ"ח ס"ח ב' • (ו) הינם מוזב דם. מי' נחמר' הרדב"ז ח"ח מיבן ע"ש: (ז) והיה לחמה הנחמרים. עיין בחמוכם אח"ז
מבים מחיבים ח"ב מיבן ח"ח ו"כ ואמילו לדיע' זו דוקא נחי' לחמיני ואין ידוע אם אחם' הקבל גם מדעמה' אז לם אז
מבינן מחמחל דאמה מום לם מבם"כ אם מבם לחמיני ולבקם מחמ' רוב' לקבל גם מדבם מבינם מ"ר אמר • הגם

שלמה

ד"ל"כ גם לחכך דמוכרים דהילך בדאלי אינו כאם ניחא דהמליה מבה ומכר מהילך לחמי אבלם אלא דאלי דאין מכרא
בלל מבמם כל אמן מלא בחי' הזכן בחמם ובח"כ נמי לא"ל הילך מבק הוא אי אלין לחמן קבלם כי ביבי לדיבן מבק ב ודאי
לבליה נמי כבק אי הילך כזכי נמלא מבבמ' אחר לבליה הילך ידע הבליה מבק' מוכרח לבר יד לה ולימן לדבם מבה מבק
ובין מבמרל' מבליה בבמם נמיבם לבולך לם מו בדאלי אחר מדברא הראמונים ודלה לבינה מליה הבלה כמו מבמבם כיון
הדנגם לבמדיה ולבולך לם ומו נבאר נבמה נמיבם מליה לבהלם ולם מם נבמם כונם מבבל מי' לקבל' ע"א מבכי מבב
מבינים לדם מיון מבמלים לבם לבינם מבם לבינם מבם לבמם' ומדם מבמ"ם ומולך ומבמבה דמי מבם ב

בכס"נ נמ כשר הוא וכ"מ כתב לדעת הסור חסי' בכס"נ יש להחמיר: ז ויש מחמירים. לפיל סימן מ' סשק כסשיטות דיכול לזכות נמ לאשתו מומרת וכאן סביא דעת מהרי"ק המחמיר ול"ל דוקא כנאסרת מחמיר ולא כמומרת אע"נ לפי הטעם של מהרי"ק אין לחלק דהא כתב דיש להחמיר כדי לחוש לדעת הרי"ף דס"ל חפי' כשיש זכות לה מ"מ אינה מגורשת פל שמניח הנמ לידה מכל מקום כמומרת כבר נתפשט המנהג כמ"ש שם לא כפינה למשכוני נפשמי ממנהג מקומות לכן מחלק בין מומרת לנאסרת: ח שליח להולכה. אפי' אם אמר הולך לה לא נעשה ש"ק כיון שאמר אין רצוני שתקבל לה אם תקבל לה. ש"ס. ונראה אפי' אמר שתקבל לה אז זכי לה מ"מ כיון שאמר אין רצוני שתקבל לה אמרינן מה שאמר זכי לה שיהא זכי לה והולך לה: ט ותן לה. פיין פ"ד ה' זכיה ובטמ"ה סימן קכ"ה דס"ל לרמב"ם תן כמתנה הוי כזכי אם כן כנמ נמי תן הוי כזכי דהא נמ לא נרע ממתנה דהא ל"ח נמ דומה לחוב ופיין בר"ן ר"ם המומר והרמב"ם סשק כמתנה תן הוי כזכי וכאן נמנ פוסק תן לא הוי כזכי ואינו אפי' ספק נמ ופיין בס"ם שם דף ס"נ ע"כ ואפשר לומר מ"ש כאן שם הולך ותן לה אם אמר הולך ותן לה הוי כזכי אינו שאמר שיהא הולך ותן לה אכל תן לה לכד הוי כזכי אלא לפ"ז נקשה ז"ח תן לה וכו' דהא לא מיירי כשפיף זה כאמר תן לה לכד ויותר קשה על הסור שכתב כתן לה לכד לא הוי כזכי ושם כמ"ה כביא דעת הרמב"ם כתן לה זכה: י רכתן לה נם הולך לה לחוד כמי הוי ספק נמ לפיסקים אלו דספקו כרב דהא מספק' בהולך לכד ופיין בר"ן וכמגיד ואם אמר ידך כידי אז הוא כוודאי שליח להולכה פיין תשו' ריב"ש סימן תע"כ: יא אינה מגורשת. דשלית אינו מתרצה לסיות ש"ס אלא ש"ק והיא לא עשתה אותו לש"ק אכל אם אומר מגורשת

כבכל הולך לה פ"כ המרלב להיות ש"ס מיהו כל זה שסיר לדעת הפוסקים דס"ל הולך כודאי לאו כזכי הוא אכל לשיטות הפוסקים דס"ל הולך ספק הוא א"כ יל הכבל אמר הולך וזכי לה א"כ אכתי לא התרצה הסליח להיות ש"ס אלא סבר ש"ק אמר הכבל וא"כ אף בהולך אינה מתגרשת ולכאורה קשה על הרשב"א דס"ל אפי' כשיש זכות לה מ"מ אינה מגורשת פל שמניח הנמ לידה ולא אמר הכבל שתקבל לה ולא אמר כמו שאמרה הוא מ"מ דעת הכבל שיהיה ש"ק

כשאמר זכי לה היינו מס שטיח זכותה לכן שם פשתה לש"ק ממילא זכותה לעשותו לש"ק אבל כאן שפשתה אותו לש"ם זכותה לעשותו לש"ם לש"ז יש חילוק בין לשון זכי לה לבין לשון שתקבל לה ודוחק. ורש"י כתב בשוני' זכה לה והתקבל לה כולו לי' קבלה הוא ואם אמר כן פל דברי הסליח שאמר שהוא ש"ק לא נתנרשה ופקר שליחתו לכן כ"ל כין אם אמר הכפל הולך לה אז זכה לה אז שתקבל לה כולם הוי ספק נע אפי' כשכא לידם כי שמא לא נתרצה להיות ש"ם וכוונת הכפל נ"כ הוא שיהיה ש"ק כמה שאמרה היא: יג ה"ז מגורשת. דכאן לא שייך לומר דפקר השליחות דשא אם התרצה להיות ש"ם מכ"ש שהוא מרוצה להיות ש"ק: יד ואם נתרצה הנע וכו' ספק מגורשת משום הכפיי' היא אם הוא סומך פל דיבור של אשתו אם כן מיד כשמגיע ליד השליח מגורשת אז סומך פל דיבור של השליח וה"ה לפכין אם יכול לחזור נ"כ ספק הוא: טו משהגיע לידה ה"ז מגורשת אבל קודם לכן אין כאן שום ספק כיון דלא אמר כמה שאמרה ושליח אמר לו שהוא ש"ם הנע דעתו פל נ"ש השליח לכן יכול לחזור נ"כ כן הוא מפורש בש"ם ובלבוש כתב ספק הוא שמא אתקבל והולך קאמר ואשתמש מיהא הש"ם: טז יחזור ויתננו לו לשם קבלת האשה. עיין בתשובה כתב להרי' דלא אבי אם יחזור לו דהוא אי לעשות אשה שליח לקבל גיטה מיד שליח בעלה במד"א שעשת שליח אחר לקבלו ממנו ג אבל אם אמרה לשליח הבעל ב) יהי' נע זה פקדון אצלך ג) או שאמר לו הרי אתה שליח לקבלו לי ד) וי"ל אפילו לא אמרה לו רק הנקבל (כ"י נשם הרמב"ן והרשב"א) א [ב] הרי זו (ה) ספק מגורשת ו) עד שיגיע נע לידה ב (ג) ומשיגיע לידה תתגרש דאי: הגה ה) אמרה האשה לשלוחה [ג] לקבל הנע ג מיד ד) נעלם אין לקבל

ספק מגורשת. ומ"ל למה כאן היא ספק מגורשת ובסי' קמ"ב סעיף י"ג אינו נם כל משום דכאן בתחילה היה שליחות סרחוי לחזור לבעלה. אבל שם לא היה כלל שליחות

היטב
סרחוי לשליח שליחתו כ"ש: ג) מיד בעלה • וכן אם הוא אה ליתן ליד אשתו יש קפידת ליתן דווק ז לידה אבל אם אמר ליתן לאשתו אז יכולים לעשות שלים לשיטה א כ"ש: יכולים

באר הגולה

בגמרא שם ריש דף ס"ג וכן הסכמת הפוסקים ל טור ור"ן וס"ם כיון דאינו אם אינו אלא כהולך לריך שיגיע אל אשה ולא כפשטא נכ"מ דף מו ע"ב ק הרן ריש פ"ו דגיטין ר הה"ד כיון רל"ז ע"כ כשם ל' מן הגדולים ומוכח שם כשטוב' ה"מ כדלא גילפה אשה דעתה שליחה לה אבל אם אבל אם יהוא שליחה לה אז זוכין לה ובקבלה הנע אין המומר לחיד סני • ועיין בסדר הגט סעיף כ"ו ל בפירוש דכי ל דגיטין ר הה"ד כיון דעיקר הגט דף סג ע"ב וכ"ם הרי"ף וכשם רב אחי והרא"ם וכ"ם הרשב"א ושכן דעת ר"ת והרמב"ם כפ"ז מה' גירושין וכפ' הי"ם שכן עיקר כ מעובדא שם דף סג ע"ב דהתוא דשדר גיטא ואשכחא יפה ה"ק לשם וכו' ואשיקנא דכפיקא הוי

נהות רעק"א

דמנהור בפרש"ם הוכא נכ"ם ס"ק י"ז נכי זכי דאם כוונם הכפל שכאם אחרם להוליך פיהא ש"ם כזה לא עקר שליח לשליחה' כיון דלשון הכפל סוכל שיהא גם שליח פולל' ונם לזה נתרלם השליח והכ"ם לא הביא על הפרש' אלא דזכה והתקבל הכל ל' ויהייכו דאכם מפעמ נ"כ קבלה ואינו סברה לפרש אם שהיא ואפי' אם יש לומר דבהולך דקולל ודאי ליפא דהולכ' אלא דיש לפרש גם בדרך אחרת אבל מקום כיון דאמר בלשון הולך ולא אמר הקבל אז זכי בילה דאוסם אולי היא לא עשאו ש"ק שיפי' עכ"פ ש"ם

חכמת שלמה

סעיף יא מומר וכו' נ"ב עיין בהגהות בהגהות מלי מהדורא ה' סימן הכ"ל בהגהות לק"ק שחרנ"ל בחלכי זר מ"ש מה שמייך לכוון בגזה"י ודו"ק: סימן קמא סעיף ח' ו"ל ולזן כ' נ"כ נספקפקי אי יכול אם אם לעשות שליח להכתה לקבל גיטה מיד שליח בעלה ליתן ליד אם דוקא אם דוקא בשליח קבלה מייך בזיון אלא אבל אינו אלא אם ליד האשה רק יאחר ביד השליח ופיא אינה רולה ליקח בלל הגט בידה לעולם אבל אם השליח אבלה אבחתם רולים ליקח הגט בעלמ' שהגרש בו בידה אמם רק אחין רולים לקבל תיד שליח הבעל רק אשלוחה אין בזיון כלל לבעל בזה כיון דאינם הגרש בקבלתה לידה אז עיקר אבזיון הוא בזה אמה אם אין אם אם אם

מז יכולה לעשות שליח לשיטה זו: ד וי"מ שאין האשה יכולה וכו'. בש"ס מבואר כ' טעמים טעם מ' משום בזיון הכעל אם היא בעלמה אינה מקבלת הגט ומז יש משם דאורייתא. ובתשו' רשב"א שהביא כל"י כש"ז מבואר ה"ם דאין הכעל פוסה שליח ליתן ליד ש"ק של האשה משום בזיון דהאשה בעלמו אינו רולה ליתן ליד שלוחה ומ"ש הרב בהגה"ה בשטה אמרה לקבל מיד בעלה אין לקבלו מיד שלוחו ל"ל בשטה אמרה לקבל מיד בעלה אינה קפידה אליבא דכ"ע אפילו למאן דלא חיים משום בזיון אבל אליבא דרב דחיים משום בזיון אבל לא אמרה לקבל מיד בעלה אין לקבלו מיד שלוחו כ"כ בע"ז. טעם שי משום דדומה לחליצה שבאה אח"כ כלומר כאלו מניח בחלר של אחר וכיון קבחה אותו בחלר ולפ"ז ליכא אלא חשש דרבנן. גם כ"מ אם אין הכעל מקפיד אז לחי טעמא משום בזיון ליכא קפידא. ואם היא עשתה שלוחה בחחילה אז משום חלירה שבאה אחר כך ליכא ומשום בזיון ליכא אפ"ג דשיא עשתה שלוחה קודם לכן ואם היא היתה מרודה בעת שבעיא לה נמ ומחמת מרדה עשתה שליח לקבלה י"א בכה"ג ליכא משום בזיון דהבעל והר"ן כתב אף בכה"ג ליכא משום בזיון דהבעל וכתב בתשובת ריב"ש סימן כ"ם דהעיקר הוא דהאשה יכולה לעשות שליח לכן היכא דאיכא איסור לר' אינא אפ"ג דאיכא איסור אם אמרה לקבל מיד שלוחו הוא שליח לקבל מיד שלוחה קודם לכן ואם היא מרודה בעת שבעיא לה נמ ומחמת מרדה עשתה שליח לקבלה י"א בכה"ג ליכא משום בזיון דהבעל והר"ן כתב אף בכה"ג ליכא משום בזיון דהבעל וכתב בתשובת ריב"ש סימן כ"ם דהעיקר הוא דהאשה יכולה לעשות שליח לכן היכא דאיכא איסור לר' אינא אפ"ג דא

ביאור הגר"א

כא) ולכתחלה כו' ר' דמדיק ר"ל ממ"ש ס"ג ח' הר"ן סכי הסחק כלומר כו' אלמא מדיבורא כו' ואע"ג דלא ידע מי הוי שליח לקבלי ועוד דאי' כו' אמיהו משום חשש לעז יש ל"אמיר ו הלריך לגרר שליחותו ב דיש קודם בחיבם חנגם. סס: כב) מה כו' ויש כו'. מרחים ס"ד כ"כ ירושלמי כו' עשה כו' יאין כו'. ופי' הרחים סס סה"ה עומד כו' אבל בע"ח והעיר הולכין אליו וכסב מדקא ר מקום סגים אינו עולם אבל עולה לאחר וכ"ז ליס לשליחות קבלה: כג) מדיא כו'. מעמ"ם מכן אחסם כו' לפרש"י סס לפי' עדי אמירה ח"ל כהיב אבל סוס' כס ד"ם ולאמכיה כו' ידיה חיכם כו' פי' דעדי אמירה לעולם לריך יאזנו דמה הרמכ"ם ו"q ע"ג דיישבי סס ר"ח היל כו' ואיכ אפי' לפי' הראשון מי קא כו' דעכשיו פי' הוס' סס ד"ה ר"ח דאיירי בחין עדים מחמיעים כו' כו' וכ"ם לשיטת הרמכ"ם כמ"ל סיימן קכ"ג ואע"ג דבל אה הוא לר"ח אזיל לשיטתו סס ד"ה כמ"ל כ"ם ע"ח ומיהו לביעת הר"q ספי' דקושיא ולאמכה הוא אליבא דר"ח דוקא אבל פר"ח סס כסב דסוה אליבא דכ"ע כיון דאין הבעל מחמיסו: כד) אין כו' פרח"ם ס"ב דקדושין ס"ז ובי"מ בירושלמי סס דשליח פולכי דקדושין ח"ל עדים מחמר סס רפ"ג והביאו סר"ב סס לא הומחק השליח בעדים כו' ופ"ה בגרושין ובמ"ם מ"כ' דאמילו בחי' מהני כפ"ל דאי אחי כעל כי' ובעוס' סס ד"ה אי כו' ועעוס' כי כי ד"ה דאמיה כו' והרח"ם סס ומשרש ריב"ח כו' אבל כי אחר כו' וכן כ"ל כו' ועעוס' ס"ד ח' ד"ה בעל כו' וכ"כ הרן בחד מי' ובאבל מכ"ה דעם רפ"ו סס ד"ם בעל כו' אבל בגירון אמר כי כדברי הרמכ"ם לאלק בין הולכי לעדי קבלה: מה) ופס מחלה כו'. פג"מ על דברי הרמכ"ם דאיל עדים בקדושין בעדי הו כ' בסב וכן בסרק הפקבל על כו' ר"ל דקיל כר"ח ומפר' בסירוש הר"q מכתב הר"ם הבשליח הולכי מיירי אבל לבי"ם והוס' ופ"ם דבשליח קבלה יש לומר דאם ר"ה מודה בבל"ח אם ידו ולא דסכירא לי' בדעת הוס' כו' דמבוי לבו לבדדי בכ"ל ובחב בם ופס כיבר המחלה אחרי בחיבם הגם והקדושין ה"ל סבק ודזיליכן לאמרא שהרי יאלא מליבוחו מחרים ידו ר"ל דאם מעטם מליבוחו הוא כמפ"ם ודוקא בשליבוחו יוכלו מחחם ידו כמה שכמוב בהוספפ"ם מלא"ה הוא כע"ח כו' ובחב ולרחבי"ם נרחה דאין קדושין כלל כמפ"ם מי קבפיק ניחא כו' ובל"ה ולרחבי"ם כו' אמיהו אינו כיבר ובמ"ם הרח"ם סס הקושים הגמרא הוא אפי' ו לר"ה דאין הבעל מבחיבו ומ"מ אינו לדעמו דאמילו בשליח הולכי אבל עדים בקדושין בעדי הו כ' בסב וכן בסרק הפקבל על כו' ר"ל דקיל כר"ח ומפר' בסירוש הר"q מכתב הר"ם הבשליח הולכי מיירי אבל לבי"ם והוס' ופ"ם דבשליח קבלה יש לומר דאם ר"ה מודה בבל"ח אם ידו ולא מבחיבו כאן אבל בעדי אמירה ולא מבחיבו אם ידו אבל בעדי אמירה ולא מבחיבו אם ידו אבל בעדי אמירה ולא מבחיבו אם ידו

לומר כ"ל וכ"ל אז הואיל סוף נאמן פ"ז נאמן אכל בתי דא"ל לומר כ"ל וכ"ל אינו נאמן בתירון א"ל אכל הרמ"ם ס"ל אפילו בתי כשיטת הרמ"ם מ"ה כתב כשנגע מקוים אחר כינו לבין עצמו וכתב הריב"ש בתשו' סימן כ"ג דא"ל שטר שליחות משום השליח נאמן לומר שטות שליחו אף על גב דא"ל לומר כ"ל דהא נגע מקוים הוא מ"מ נאמן לומר דטות שליחו וסיימו כהרמ"ם וכתב רמ"א כשי' קמ"ב כדברי הריב"ש משמע דס"ל כרמב"ם והרמ"ם דנאמן לומר דשמא לשליח אפי' בתי אז הנגע מקוים אפ"ג דאינו אפילו לא שליחו הוא ולהרמ"ם ל"ל דשמא נאמן לומר דשמא לשליח הרמ"ם ל"ל דשמא כמ"ש לעיל. וכל זה אירי בש"ס אבל ש"ק אינו נאמן לומר דשמא לש"ק כיון דהנגע אינו בידו כמ"ש לעיל: טז ומהגין לגרוש וכו'. כלומר כשמגיע נגע במקום למקום לא סיר גרוש הרשאה פ"ם הדין כי הוא נאמן לומר דשמא כבדים אלא מהגין כן אבל נעיר אחת גרוש הרשאה על פי הדין לדעת הפוסקים דפסקו כרב הונא כמ"ש בבג"ה ספ"ק י"ב. מיהו קשה אפי' ממקום למקום אמי יש לחוש שמא יאמר ממני נפל ואחתה מלאת. גם יש לחוש שמא יאמר לשאלה נתתי אם כן לא שליח הוא ופ"כ ל"פ ר"ם ור"מ אלא כשאומר לפקדון נתתי דהיינו והוא שליח לו אבל אם אומר ממני נפל או נתתי לשאלה אינו נאמן כמ"ש בתוספות וכמה פוסקים ס"ל כן עיין בש"ך בס"ה סימן ל"ו. ופ"כ מוכח דסותם כאן כדעת נפל התרומה דס"ל אפילו אם אמר לשאלה נתתי מכל מקום דינו כשלים ולא כתוב הכ"ל ומכ"ם דאינו נאמן לומר ממני נפל ואחתה מלאת: יז כרי זו ספק מגורשת כן כתב הרמב"ם פרק ט' הלכות גיטין דין ל"ב ולכאורה קשה מ"ם מכסף קידושין שנתן לשליח דמהני הודאתו ולמה לא מהני כאן וצ"ל כאן אין ריעותא לפניו דלא חתמו עליו עדים אפ"ג הרמב"ם ס"ל כפ"מ לגר כשר מכל מקום לכתחלה צריכים לסיות עידי חתימה גם כן כמ"ש בסימן קל"ג ועיין סרק ג' ה"א מ"ם בכ"מ בשם רמ"מ: יח ומ"מ לחזור וכו' כן כתב הרמב"ם אף על גב כשלמא ס"ל ע"מ כרתי ואין צריך ליטול ממנה וליתן לה מכל מקום כשנתן על ידי שליח ס"ל דצ"ל ליטול ממנה אם אפשר ועיין בסמ"ך ס"ו ועיין סימן קל"ב: יט אין צריך שישמעו מסיסם. והא דאינו יכול לומר על ידי שלוחו לפסוק שיכתוב כתבתי לעיל סימן ק"כ: ב כמו גרשוה אז שלחוה וכו'. המגיד כתב בשם הראב"ד בכולם בעיין שהיה מדבר עמהם מעיקרי גיטין דמל"ב מהיכי יודעין הם שהוא נותן לגרושין ואפי' אם אמר גרשו יש לפרש כמו גרש את האמה. אמר לשלש' כל מה שהרצו לעשות בכתיבת גט ל"שמי יהא עשוי גרשה דמהני לכתוב ולחתם דלא גרע מגרשו'. הרמ"ם פ"ח מי' קל"ה ומ"ב סימן יו"ד. אמר לראובן כל מה שהרצ' לעשות בגט זה עשה בשמון שכל מה שיעשו' ויגמר על ידך בגט זה כאלו אני בעצמי עשיתיו. שלא שוו' הרמ"ם שם: ט) כגוס. מיהו פשק גט הוי פוסקים: י) המוכ'. ה"ה אמר מול' אחר ג' ימי' וכן מלוה אמתת מיתה דינו כמסוכ'. ד"מ בשם הר"ן: יא) בגירות. פרש"י היולא למדבריות. משמע ההולך מעיר לעיר שלא דרך מדבר לא פריך. כ"י. שנוי שהשמאי מוליכין אותו ולא הים יוכל להתהפך דלא נע' למימר הכי הרא"ם מ"ח מי' פ"ח. מי שהיה רולה ללכת לדרך ורלה לתת גט לאשתו ונדחה הענין מעשי' שאמר כתבו ותתנו לא יתנו הרא"ם מ"ח מי' ל"ג: יב) נשמה. וצריך נדיק ג"ש שמא נטרפ' דעתו ר"ן:

לגירושין ואפילו אם אמר גרשוה יש לפרש כמו גרש את האמה: כא לא אמר כלום משמע מרש"י והר"ן דפסק גם הוא כי י"ל הני לשונות נמי לשון גט הם: כב והוא אדם וכו' ס"ה אחר חולה אחר ג' ימים עור וכן מלים מת ת מיתה דינו כמסוכן. ד"מ בשם הר"ן: כג והיולא בגירות פרש"י היולא למדבריות משמע ההולך מעיר לעיר שלא דרך מדבר לא פריך שלא נע' וכו'. לכאורה משמע בשם דלא נפיק לאחר כגירות שהמית את עצמו וכן משמע מהתוספתא דאיתא שם בשם אבא אם ארג את עצמו אם לאחר ג' ימים עור וכן מלים מת ת מיתה דינו כמסוכן. ד"מ בשם הר"ן: כד מיתה וכו'. כ"י: כד מיתה דלא נפיק לאחר כגירות שהמית את עצמו וכן משמע מהתוספתא דאיתא שם בשם אבא אם ארג את עצמו אם לאחר ג' ימים עור וכן מלים מת ת מיתה דינו כמסוכן. ד"מ בשם הר"ן: כה ואם לאחר מכאן אם אמר לה הנגע דינו לגיהנם יח ופ"ל לשזור וליתן לה נפני שנים דמגורשת משמר שהגע יולא מתחת ידה בשותפיו (עור בשם הרמב"ם) וי"ל דפסול (עור בשם הגאונים) מיהו אם הגע מקוויים בשותפיו מתחת ידה אינה צריכה שתכיל עידי מסירה בפניהם רק שתאמרה שקבלה אותו בפני שנים כראוי

(פור) וס"ם בשלים קבלה מן הבעל:

יד ג ל) בין שליח קבל' בין שליח הולכ' יט א"צ שישמע מפיהם שכמנים אותו שליח לפיכך בין האיש בין האש' יכולים לעשותו בפני עדים שליח העומד במקום אחר והעדים כותבים וחותמים שמינ' לפלוני שליח: *) (ופ"ל סעיף ל ה):

טו ד לא) בעל שעש שליח להילכ' צריך שיא מר לו תן גט זה לאשתי לב) או שיאמר לסופר ולעדים שיכתבו ויחתמו גט ויתנו לאשתו או לשון שמשמעו שיגרשו' כ כמו ה גרשוה לג) או ה) שלחוה או שבקוה או תרכו' ו או כתבו אגרת ותנו לה לד) אבל אם אמר פטרוה פרנסו לה) עשו לה כדת עשו לה כנימוס עשו לה כראוי בא לא אמר ס) כלום ז אמר להם עזבוה הוציאו' התירוה הניחו' הועילו לה ה"ז ספק:

טז ס האומר כתבו גט לאשתי הרי אלו כותבין ונותנין לבעל בידו לו) ואין נותנין לאשתו עד שיאמר להם ליתן לה ואם נתנו לה אינו גט ט במד"א בבריא ל"ז) (ז) אבל במסוכן כב לח) והוא אדם [יג] שקפץ עליו י) החולי במהר' והכביד עליו חליו מיד כ והיוצא בקולר ל אפי' על עסקי ממון מ והמפרש בים כנ והיוצא יא) בשיירא ואמר כתבו גט לאשתי (מ) הרי אלו יכתבו ויתנו לה שהדבר ידוע שלא נתכוין זה אלא לכתוב וליתן לה:

יח נ לט) בריא שאמר כתבו גט לאשתי וכתבו ונתנו לה (כ) והרג עצמו כד מיד כגון שהשליך עצמו מן הגג או הפיל עצמו לים הרי זה גט כשר מ) ואם לא כתבוהו ס כותבין ונותנין לה כל זמן [יד] שיש בו יב) נשמה עלה לגג ודחפתו הרוח ונפל ומת אינו גט:

יח ס מא) ספק מעצמו נפל ספק הרוח דחפתו כו אם לאלתר נפל ה ז גט (י) ואם לא נפל לאלתר הרי זה ספק:

יט ס וכן מי שהי' מושלך לבור ואמר כז כל השומע יג) קולי יכתוב גט לאשתי נ מב) ופירש שמו ושם אשתו שם עירו ושם עירה הרי אלו יכתבו לה כח ק ואע"פ שהעלוהו ולא הכירוהו הרי זה כשר שזה ר כשע' הסכנ' הוא שכותבין ונותנין אע פ שאין מכירין כט ס ו א דה"מ שראו לו דמות

כשם כפ"ת ופ"ם: כח ומע"ם שהעלוהו ולא הכירוהו. וכ"כ הרמב"ם ומ"ש הרמב"ם והוא שידעו אותו מי' היינו דס"ל שמו ושם עירו ובמדושי רש"ך הכיא יש מפרשים מ"ש והוא שידעו היינו שידעו שהוא אדם ולא שד: כט וי"א דהני מילי וכו'. פיין סי' י"ז סעיף י' כתב בזה"ז לא סמכי' על רמיות בוהא

ד בוהא

באר היטב

לש"ק עיין נ"ש: ז) נעדים • היינו ש"ה אבל ש"ק אינו נאתן לומר דעשאו נעדים לש"ק כיון דהנגע אינו בידו עיין נ"ש:ס) שלחוה וכו'. כתב המגיד בשם הראב"ד דכולם נעיין שהי' מדבר עמהם מעיקרי גיטין דמל"ב מהיכי יודעין הם שהוא נותן לגרושין ואפי' אם אמר גרשו' יש לפרש כמו גרש את האמה. אמר לשלש' כל מה שהרצו לעשות בכתיבת גט ל"שמי יהא עשוי גרשה דמהני לכתוב ולחתם דלא גרע מגרשו'. הרמ"ם פ"ח מי' קל"ה ומ"ב סימן יו"ד. אמר לראובן כל מה שהרצ' לעשות בגט זה עשה בשמון שכל מה שיעש' ויגמר על ידך בגט זה כאלו אני בעצמי עשיתיו. שלא שוו' הרמ"ם שם: ט) כגוס. מיהו פשק גט הוי • פוסקים: י) המוכ'. ה"ה אמר מול' אחר ג' ימי' וכן מלוה אמתת מיתה דינו כמסוכ'. ד"מ בשם הר"ן: יא) בגירות. פרש"י היולא למדבריות. משמע ההולך מעיר לעיר שלא דרך מדבר לא פריך. כ"י • שנוי שהשמאי מוליכין אותו ולא הים יוכל להתהפך דלא נע' למימר הכי הרא"ם מ"ח מי' פ"ח. מי שהיה רולה ללכת לדרך ורלה לתת גט לאשתו ונדחה הענין מעשי' שאמר כתבו ותתנו לא יתנו הרא"ם מ"ח מי' ל"ג: יב) נשמה. וצריך נדיק ג"ש שמא נטרפ' דעתו ר"ן:

טורי זהב

בנתינ' לאשה ולהתור הוה זה כמו הנתינ' אמש ואפי' שניהם מודים במינוי השליחות לא מני ומחלוקת הב' אי בודאי לא היו עדי מסירה בשעת נתינה לאשה שהשליח די בעדי חתימה והוא דעת הרמב"ם והי"א דפסול הוא דעת ר"ת והרא"ש כמ"ש הטור סי' קל"ג לענין הבעל עצמו שהיה הולכ' פירושו שהבעל עושה אותו שליח להולכ' ושליח הובאה ש אש' אוסרת לו תבא לי ניפי בדלעיל סי' ק"ם ז [יג] שקפץ עליו החולי בהר' בפיר כתב בחולי לאחר ג' ימים אז חוך ג' ימים ונתחזק עליו החולי ולא הדקנא למת לא העתיקו כאן בש"ע ז [יד] שיש בו נשמה כתב בטור וכן לפי שהוכה מכות רבות אפי' שא"א להחי ת פרן כגון ששתפוהו

פתחי

אמר כפני נתפס אינו כלום ולע"ע. ומהירושי כפנמי כזה קלא יפוב לדברי פפוי"ט סל"ל: (ז) אבל בתקוכן הר'. עיין בפ' יד המלך ס"ב מהל' גירושין דין י"ב שכתב דמקחימם לשון הרמב"ם וכל הם פקים משמע דס"ל שיאמר לה דוקא נעירו שולה אלא אפי' אם פרש שנאמר לה חזר לחיאנו רק שנבל זאת הדברים ולא ביטל השליחות יכולים ליתן לה הגט דהעיקר הוא בעם אמירה ואם ס' אז מכוקן אזי אמדינן לדעתו שכוונתו הי' לכתוב וליתן ודאי כמו עשאם כמירוש שלוחים לכתוב וליתן וכל כמה דלא ביטל שליחותם כותבים ונותנין לה ע"ש: (מ) הרי אלו יכתבו. עיין בפ' ה"ג דנ"ב יחתמו כדמשמע

חכמת

סעיף יג: יש מי שאומר שליח וכו' נ"ב עיין בב"ש ס"ק ס"ו ס"ם שהרב בהרמ"ה וכו' לכאורה מלשון הרב בפעיף ב"ד ס"ם ופשליח נאתן שבשלח שליח בשם שהוא נאתן לומר בפני נכתב וכו' ומשמע לכאור' דבמקום שאין אומר נגזי נכתב אין נאתן מי לומר שבשלח שליח ולריך לפרש לפיטם הב"ש כך ופשליח נאתן אפי' בא"י לומר שבשם שליח בשם שהוא נאתן לומר בא"ל בפני נכתב ודו"ק:

שלמה

סעיף יח ודיש שאומר שליח וכו' נ"ב עיין בב"ש ס"ק ס"ו ס"ם שהרב בשמשמן קיב מקימה בהלי קרושין פי' נו"ן בשהרורה ז: אלי קי' מ' יעש"ם ס"ם לפסק בזה לדינא ודו"ק:

סעיף יט ויש"ל דס"מ שרשו לו דמות אדם וכו' נ"ב עיין בסי' ק"כ ס"ק ז בב"ש מם שפקפ' דדברי הש"ע בסרו אחרי הש"ע בזה"ז בהדורה ד' אלי סי' ק"כ בהרו' לק"ק קלזאמ ייש"ם הרו"ק:

הר"ם ה וכ"כ הב"י לדעת הרא"ש בפקיו ריש גיטין ובפסוקים כלל מ' סי' י' ח ב"י מדברי הרמב"ם בפ"ם מהלכות גיטין ב עיין בשם שליחמי בפעיף י"ח ג טור בשם אביו הרא"ש בפקיו בפס"ז וכ"כ הרב"ש הרש"ן ופר"ן הנזכר בשם הרמב"ן ובה"ג ר בתשובה ובריטב"א גיטין דף סה ע"כ ה שם ברייתא ו שם בתשובה ז תכעיא שם ולא בשפטא ולחומרא דהוי ספק מנו שם ח מפנה ב"כ דף קכז ע"ח ט מסכת בגיטין שם י הר"ם מנזכר שם וכפי' הרמב"ם בפ"ג מהירושלמי והביאו הרא"ש והר"ן כ שם ל ג"ז שם מהירושלמי והביאו הרא"ש והרשב"א ומפרש שם שכל קולר בחזקה בכבש מ מסכיבב' ב מסכת סנהדרין ע"ח ק תוספות ה ריא' הרש"ל ורא"ש ע טור בשם הרא"ש ובכ"מ כתב שם שגם דברי הרמב"ם יתפרשו על דרך זו פ מסכת שם ויעמוס דף קכב ע"ח ל שם ביעמות ק שם שגם דברי ר' ישמעאל ר שם ושם דס"ל להרמב"ם דאחר דמייתי מגם דברי ר' ישמעאל לא לריכי לה דאחר יהוד' דחזי ליכבוד' וכ"כ הב"י בשם הריטב"א ם הרי"ף ורא"ש והרשב"א והר"ן דבדברי הא דחני דברי וכו' לא אמרו אלא ל' דמיי' חיבאל ד ר' אלא שביחא שם וכ"כ

רעל מרבבה

*) (הגה) ועיין בספר דברי אמת קונטרס א"ד עשר סימן כח ועיין שהרי"ק בית שלישי ז

ביאור הגר"א

אם כפשטים וכ"ל: כו) במד"ש כו' בתי"ם ג' ח' ולרבא כו' הוי דבר כו' בדין כו' וכן הוא לשון הרמב"ם פ"ם ה"ב אמר כו' שליח השליח נאתן אמיר המר' אמ"ם בהוא ע"ח אלא מפני כ' העדים שחתמו על הגט שהן כמו שנחקר' פדוסן בכ"ר כו': כח) ובלית הנאה. ר"ל שלית שעשאתו האמה להולכה כמ"ש ברמב"ם שם: כט) ויש מהלוקת כו' ע' בפ' קלג ס"ח לריך כו' וי"ח כו': ל) כין כו'. הרא"ם ס' הפקבל ס"ל דהא אינבאה לן בפפט"ל דיבמות הנזכ' גם לא אמרו כן בפ"ק דגיטין האומר מן כו' ע"ב וכתי"ם ל' ח' וברש"י שם ד"ה כי משמי כו' הר"ב שם: לא) בפל כו'. מפני' וגמרא ריש הפקבל ופ"ק: לב) אז שיאמר כו' נרגיה. מפני' ס"ם ב': לג) אז שלחוה כו'. ברייתא שם: לד) בכל אם כו'. מפני' ובריטב"א שם ד"ה אם שכיב ר"ג דבבלאה כו' ואמן בחר בני בכל גרידן כיון דאמן לא משמעינן בל' אחרי הרי אינו בזה בכני ח"ר ולכן לא אלקו הפוסקים כ"ר: לה) עשו לה כדם. נעיין בם ובפסוק: לו) ואין נותנין כו'. מפני' ס"ו ח': לז) אבל כו'. כ ס"ם שם ק ה ב' דא"פפיקא כו' אחי' נמלין ע"ה ב': לח) והוא אדם כו'. ירושל' והביאו הרא"ש שם מם כיון כו' ד"ל כו' ומפ' הטור דגם זה ס"מ לענין גט אבל הרמב"ם ס"ל מ"ש דא כו' אינו לענין דינא אלא לר"ח: לט) בריא כו' כרשב"ג דלו לפלגינ' אחת הר"ל ופשוט הוא: מ) ולא לא כו'. מופפתא והביאו הרא"ש שם: מא) ספק כו'. הוספתא הוספתא וירושלמי הביאו הרא"ש שם ע"מ דבר כו' ר"ג גרם בהוספתא לחמר דאין לא גרם בהוספתא אמת אלא ספרות דאפשר שורלי"כ היא ו"ם הרמב"ם בדברי זה גם עד מיודע כו': מב) מי' שמו כו'. רש"י שם ופ"ל סימן יז ס"ז

הגהות רעק"א

ב"ש ב) אום כ"ז כל הדולה לכפוב יכפוב. כ"כ ואחב אפשר דאי' לכפוב דמקמא אין דשמו על אחיו למנוסו שליח ע' בהר"ן קדושין דף כ"ה ב':

שם ג) אום כ"ז ולפי מילוק פנ"ל. נ"ב לא יעבוי אמחלם לקומיא דאמת נבדריסדידע דדבין דשלים מפנה למשלחו בשם דעביד שליחותו בזם מפרי' דלא מקרי הגמה כיון ולא יאמר בפי' לכך אבל באמדיר דאם הוא שלומו ומ"ב הוא נתנם מהבעל המלם עכורה:

אבן העזר קמא הלכות גיטין

דכותה ופ"ש מ"ש: **ל** ונעשה כהן שליח וכו'. וס"ל להכ"י דנעשה כהן ואכיו שלומין כהולכה אלא דמ"י לחתום האב וכנו אלא האב או כנו עם אחר אבל מהרש"ל ס"ל אפילו שליח להולכה לא נעשו שניהם יחדיו שלומין האב וכנו ולא סיים דעתו אלא פל מ' מהם כיון דיש אחרים: **לא** ממקום

יד) אדם וחזו לי' נמי בבוא' דבבוא' הא לאו הכי חיישינן שמא שד הוא שדרך השדים למצא מנ) בבורות וכן בשדות:

כב א אם היו שם שלש' ואמר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי אחד כותב ושנים חותמים וא"צ סעמד כולם דאע"ג דאמר כל לא הוי כאומר כולכם כתובו:

כא א מד) היו רבים עומדים ביחד ואמר הוליכו גט לאשתי איזה מהם שירצ' יוליך אותו בשביל כלם (ועיין בפמוך סוף סעיף כ"ג) ב ואם אמר ב' מכם יוליכוהו יוליכו שנים אפילו הי' בכללם אב ובנו [טו] דעתו גם על הבן ל ונעש' הבן שליח בשביל האב:

כב ג וה"ה לאומר לג' שנים מכם יכתבו גט לאשתי ויחתמו ויתנו לה והי' בהם אב ובנו בין שחתם בנו עם האחר בין שחתם האב עם האחר ה"ז גט כשר:

כג ד אמר לחבור' כולכם הוליכוהו אינו גט עד שיוליכוהו כלם ה והאידנא תקנו חכמים שהאומר לרבים להוליך גט לאשתו ואמר כל אחר מכם יוליך גט לאשתי:

כד ו מה) מה שכתוב בתיקון שטרות שטר הרשא' בשולח גט לא ממקום מז) למקום לב [טז] אין צריך יז) (יח)

כאלו מכחישים אותו כי כל דבר הנעשה לפני פסולים נתבטל מ"מ דבר. ולכאורה נראה דלא נתבטל אלא שליחות ואם חזר והביא הרשאה אחרת כשר הגט. אלא כד"מ כתב כשם סדר הגט דהגט פסול והפסר משום דמוכח דמסדרי גט סיו ע"ה מ"ש פוסל לקמן: **לן** רק חתימה מ' כשר ועיין כעור שם משמע מדברי הרי"ף אפילו אינן מכירים שום חתימה כשר ובתשובת רש"ך הקשה כמה"מ אם צריך קיום אם מ"ל קיום למה לי הרשאה ובדריסה וכ"מ בק"מ כתבו בחתמת פ"ם הדין מ"ל הרשאה כי הוא נחתם פ"ם הדין מ"ל הרשאה אם אינו מכירים אותו לומר דהוא ש"ם אלא הוא הוליל החתימות אם אינו מכירים אותו הוא קמן צריך לקיים כל החתימות ואם מ"ל קיום למה לי הרשאה ובדריסה וכ"מ בק"מ כתבו בחתמת פ"ם הדין מ"ל הרשאה כי הוא ש"ם אלא הוא הוליל החתימות אם אינו מכירים אותו הוא קמן צריך לקיים כל החתימות ואם מ"ל קיום

קודם הגט: לח שיהיו חתימות הדיינים נכרות. ול"ד להרשאה של ש"ס דמ"ל להכיר כחתימות שם מקילין משום הגט כיון משמ"כ בש"ק. וכתב בלבוש ובדרישה וכ"ה אפ"ג בעלמא די אם מכירים כ' חתימות מדייני הקיום מ"מ כאן הגט מחתירים ולריכים להכיר כל ג' דייני הקיום הרשת ש"ק מיסו הרשב"ן כתב כל זה חייבי לכתחלה לריכים להכיר כל ג' חתימות אבל במקום שנון מקילין אפילו בש"ק אם הכיח שטר מתוס מכ"ם אם יש עליו מעשה כ"ד אף על גב דמ"י לקיים החתימות דקי"ל קיום שטרות מדרבנן. כתב הבית יוסף בשם מ"מ בשרולים לקיים החתימות לריך להוסיף ג' שיכירו חתימות הפדים החתומים בשטר קבלה וכתב וכן נראה דהא קיום שטרות בשלשה וכו' נשמע מזה אם הם בעלמם מכירים החתימות מ"מ לריך להיות הקיום בשלשה ולא כשמ"ש בסימן מ"ו סק"ז שכתב כשהם בעלמם מכירין החתימות יכולים שניים לקיים ולית מאן דלא לפולם לריך להיות קיום שטרות בשלשה: לט שלא יטיל בו שום תנאי. כתב הב"י הטעם הפשר שידעו הפדים בקבלת הגט ולא ידעו מהתנאי ואח"ז ומסהדי שכניע הגט ליד שלוחה ונמלא הגט בטל. והב"ח כתב הטעם משום הפשה יכולה לומר לא מניתי הגט מאה"כ שיקבל בלי שום תנאי לסיכך אם אמרה שיקבל הגט אפילו על תנאי יכול להחזות תנאי וכן הסכים בפ"ז: מ אבל יש"ח שיכון להחמיר וכו' כתב בפ"ז אם מי אפשר בלא ש"ק יכולה לעשות

(א) שאין קטן עושה שליח ולא נעשה שליח נא) ואם יש לו זקן בפנין אין לחוש:

הגה אבל מ"ל לדקדק בפירוי מתיפה דפירוי מפיר' כרתי ורגילים להיות הרב' גדולי' אבל נחיל הגט (כ"י בשם מ"ם) ולפי מה שהוגין לייסר פירוי מפירה ידקדק בהם שיהו גדולים: כו ם נהגו להקנות לעושה שליח להודיע שנמר בלב ואם אמר בלב שלם אמרתי ונמרתי לעשות דבר זה אין לריך קנין:

חלקת מחוקק

(א) שאין קטן פושה שליח. מ"כ בכת"י הרב הגדול אמ"ו זקני מהרר י הב ל על גליון סדר גיפיקות"ל והסכמנו דאינו טוב רק לרופא דמלא דמבר"ל אם הוא קטן מ"כ לא היו קידושיו קידושין וגם כ"ל עוד לומר דוקא אם הוא רק בשנים אבל לא בפיון רוב שנותיו ואינו רק משום מראית עין כשהוא רק בשנים ומראה בקטן מכ"ל:

כז ם נב) על שטר שליחות קבלה יחתמו שני עדים כשרים (יח) ולריך שיהיו בני אדם ידועים שתהי' חתימתן ניכרת במקום הנתינ' נג) ואף אם יקיימוה בהנפק לריך לה שיהיו חתימות הדיינים נג) ניכרות וידועות לבני מקום הנתינ' (ופיין בשור אבן העזר סי' קמ ה (יח) נוסף שפר שליחות הקבלה): כח י נד) לריך ליזהר ולדקדק שתהיה חאש' שעושה שליח קבלה גדול' בשנים ובסימנים נה) (כ) ואם אין הנשים יודעות כי אם על פי האב לריך רבוי נו) שערות שחורות נז) וגדולות כדי לכוף ראשן לעיקרן: כט כ בשעת נתינת הגט ביד שליח קבלה ישבו ב"ד כשרים שאינם קרובים זה לזה ולא לבעל ולא לאשה ונהגו ליזהר ג"כ שלא יהי' קרוב לשליח ויכירו חתימת ההרשא' ואח"כ יביא הבעל הגט ויקראוהו ויחזירוהו לו ויבטל כל מורעות נ נח) ויפסול עדים שיעידו דבר שגורם ביטול הגט

מ ויתננו ליד השליח ויאמר לו התקבל גט זה לפלונית אשתי והרי היא מנורשת ממני מעכשיו ומותרת לכל אדם נ נט) ויש מי שאומר לט [כ] שלא יטיל בו שום תנאי ס] ויחזרו לקרותו אחר הנתינ' והדיינים יכתבו עדותם [כא] סא) (ויהיו הפסיומות ניכרות וידועות) (סוד) ויתננו ליד השליח: הגה (כב) ונוסף הגט שנותנים לו ע' נסור סימן זה וכל זה הוא מדינא. ם סב) אבל יש [כב] שנכון להסמיר (כג) שלא כד) לגרש מ"י שלים קבלה בלא (סוד בשם הרי"ף) וכן מנהגין:

ל מא ם סג) בנוסח הה) הרשאת (כג) שליח הולכ' צריך להוסיף על הנוסח שכתוב בטור אבן העזר בפנינו עדים חתומי מטה מסר פלוני בן פלוני גט כריתות ביד פלוני בן פלוני להוליכו לאשתו פלונית בת פלוני וליתן אותו בידה וכך אמר בפנינו פלוני בן פלוני הבעל לשלוחו פלוני בן פלוני הולך גט זה לאשתי פלונית בת פלוני בכל מקום שתמצאנה ותן אותו בידה (מי) או ביד שלוחה (הה) או ביד שליח של ח' ותהא ידך כידי ופיך כפי (וזיכורך כזיכורי) (הגהות מרדכי דגיטין): הגה ומם יש (כו) תנאי בגט מזכירו כאן וכותבין אל מנאי כך וכך וכן פוזר ומזכירו בפיף אסר שכתב ומופרש לכל אדם (גם זה בהגה הנ"ל): ועשייתך כעשייתי ו] ונותן אני לך רשות לעשות שליח ושליח שליח עד מאה שלוחים

באר היטב

הגט: כג) ניכרות. ול"ד להרשאה של ש"ס דמ"ל להכיר בחתימות. דשם מקילין משום דבגט נידו משמ"כ בש"ק. דלכתחילה לריכים להכיר כל ג' חתימות. אבל במקום פינון מקילין אפי' בש"ק אם הכיח שטר מתוס מכ"ם אם יש עליו מעשה ב"ד אע"ג דמ"י לקי ם החתימות דקי"ל קיום שטרות מדרבנן. וכשרולים לקיים החתימות לר ך להוסיף ג' שיכירו חתימות הפדים החתומים בשטר קבלה. אפילו אם הם בעלמם מכירים החתימות מ"מ לריך להיות הקיום בשלשה דלא כשמ"ש בס"ק ז' סיימן מו ס"ק ז' סיין שם ועיין כ"ם: כד) לגרש וכו'. כתב ב"ז אם אי אפשר בלא ש"ק יכולה לעשות ש"ק אם יש עדות ברורה שמכירי' חתימות השלשה דיינים וג"כ כתיר לעשות ש"ק ומעשה היה בראתי שפיה בפיס עוטה

(ב) ויתנו ליד שליח ויאמר לו התקבל גט זה לפלונית אשתי והרי היא מנורשת ממני מעכשיו ומותרת לכל אדם נ נט) ויש מי שאומר לט [כ] שלא יטיל בו שום תנאי ס] ויחזרו לקרותו אחר הנתינ' והדיינים יכתבו עדותם [כא] סא) (ויהיו הפסיומות ניכרות וידועות) (סוד) ויתננו ליד השליח: הגה (כב) ונוסף הגט שנותנים לו ע' נסור סימן זה וכל זה הוא מדינא. ם סב) אבל יש [כב] שנכון להסמיר (כג) שלא כד) לגרש מ"י שלים קבלה בלא (סוד בשם הרי"ף) וכן מנהגין:

ל מא ם סג) בנוסח הה) הרשאת (כג) שליח הולכ' צריך להוסיף על הנוסח שכתוב בטור אבן העזר בפנינו עדים חתומי מטה מסר פלוני בן פלוני גט כריתות ביד פלוני להוליכו לאשתו פלונית בת פלוני וליתן אותו בידה וכך אמר בפנינו פלוני בן פלוני הבעל לשלוחו פלוני בן פלוני הולך גט זה לאשתי פלונית בת פלוני בכל מקום שתמצאנה ותן אותו בידה (מי) או ביד שלוחה (הה) או ביד שליח של ח' ותהא ידך כידי ופיך כפי (וזיכורך כזיכורי) (הגהות מרדכי דגיטין): הגה ומם יש (כו) תנאי בגט מזכירו כאן וכותבין אל מנאי כך וכך וכן פוזר ומזכירו בפיף אסר שכתב ומופרש לכל אדם (גם זה בהגה הנ"ל): ועשייתך כעשייתי ו] ונותן אני לך רשות לעשות שליח ושליח שליח עד מאה שלוחים

באר היטב

הגט: כג) ניכרות. ול"ד להרשאה של ש"ס דמ"ל להכיר בחתימות. דשם מקילין משום דבגט נידו משמ"כ בש"ק. דלכתחילה לריכים להכיר כל ג' חתימות. אבל במקום פינון מקילין אפי' בש"ק אם הכיח שטר מתוס מכ"ם אם יש עליו מעשה ב"ד אע"ג דמ"י לקי ם החתימות דקי"ל קיום שטרות מדרבנן. וכשרולים לקיים החתימות לר ך להוסיף ג' שיכירו חתימות הפדים החתומים בשטר קבלה. אפילו אם הם בעלמם מכירים החתימות מ"מ לריך להיות הקיום בשלשה דלא כשמ"ש בס"ק ז' סיימן מו ס"ק ז' סיין שם ועיין כ"ם: כד) לגרש וכו'. כתב ב"ז אם אי אפשר בלא ש"ק יכולה לעשות ש"ק אם יש עדות ברורה שמכירי' חתימות השלשה דיינים וג"כ כתיר לעשות ש"ק ומעשה היה בראתי שפיה בפיס עוטה

(א) שאין קטן עושה שליח ולא נעשה שליח נא) ואם יש לו זקן בפנין אין לחוש:

הגה אבל מ"ל לדקדק בפירוי מתיפה דפירוי מפיר' כרתי ורגילים להיות הרב' גדולי' אבל נחיל הגט (כ"י בשם מ"ם) ולפי מה שהוגין לייסר פירוי מפירה ידקדק בהם שיהו גדולים: כו ם נהגו להקנות לעושה שליח להודיע שנמר בלב ואם אמר בלב שלם אמרתי ונמרתי לעשות דבר זה אין לריך קנין:

חלקת מחוקק

(א) שאין קטן פושה שליח. מ"כ בכת"י הרב הגדול אמ"ו זקני מהרר י הב ל על גליון סדר גיפיקות"ל והסכמנו דאינו טוב רק לרופא דמלא דמבר"ל אם הוא קטן מ"כ לא היו קידושיו קידושין וגם כ"ל עוד לומר דוקא אם הוא רק בשנים אבל לא בפיון רוב שנותיו ואינו רק משום מראית עין כשהוא רק בשנים ומראה בקטן מכ"ל:

כז ם נב) על שטר שליחות קבלה יחתמו שני עדים כשרים (יח) ולריך שיהיו בני אדם ידועים שתהי' חתימתן ניכרת במקום הנתינ' נג) ואף אם יקיימוה בהנפק לריך לה שיהיו חתימות הדיינים נג) ניכרות וידועות לבני מקום הנתינ' (ופיין בשור אבן העזר סי' קמ ה (יח) נוסף שפר שליחות הקבלה): כח י נד) לריך ליזהר ולדקדק שתהיה חאש' שעושה שליח קבלה גדול' בשנים ובסימנים נה) (כ) ואם אין הנשים יודעות כי אם על פי האב לריך רבוי נו) שערות שחורות נז) וגדולות כדי לכוף ראשן לעיקרן: כט כ בשעת נתינת הגט ביד שליח קבלה ישבו ב"ד כשרים שאינם קרובים זה לזה ולא לבעל ולא לאשה ונהגו ליזהר ג"כ שלא יהי' קרוב לשליח ויכירו חתימת ההרשא' ואח"כ יביא הבעל הגט ויקראוהו ויחזירוהו לו ויבטל כל מורעות נ נח) ויפסול עדים שיעידו דבר שגורם ביטול הגט

מ ויתננו ליד השליח ויאמר לו התקבל גט זה לפלונית אשתי והרי היא מנורשת ממני מעכשיו ומותרת לכל אדם נ נט) ויש מי שאומר לט [כ] שלא יטיל בו שום תנאי ס] ויחזרו לקרותו אחר הנתינ' והדיינים יכתבו עדותם [כא] סא) (ויהיו הפסיומות ניכרות וידועות) (סוד) ויתננו ליד השליח: הגה (כב) ונוסף הגט שנותנים לו ע' נסור סימן זה וכל זה הוא מדינא. ם סב) אבל יש [כב] שנכון להסמיר (כג) שלא כד) לגרש מ"י שלים קבלה בלא (סוד בשם הרי"ף) וכן מנהגין:

ל מא ם סג) בנוסח הה) הרשאת (כג) שליח הולכ' צריך להוסיף על הנוסח שכתוב בטור אבן העזר בפנינו עדים חתומי מטה מסר פלוני בן פלוני גט כריתות ביד פלוני להוליכו לאשתו פלונית בת פלוני וליתן אותו בידה וכך אמר בפנינו פלוני בן פלוני הבעל לשלוחו פלוני בן פלוני הולך גט זה לאשתי פלונית בת פלוני בכל מקום שתמצאנה ותן אותו בידה (מי) או ביד שלוחה (הה) או ביד שליח של ח' ותהא ידך כידי ופיך כפי (וזיכורך כזיכורי) (הגהות מרדכי דגיטין): הגה ומם יש (כו) תנאי בגט מזכירו כאן וכותבין אל מנאי כך וכך וכן פוזר ומזכירו בפיף אסר שכתב ומופרש לכל אדם (גם זה בהגה הנ"ל): ועשייתך כעשייתי ו] ונותן אני לך רשות לעשות שליח ושליח שליח עד מאה שלוחים

באר היטב

הגט: כג) ניכרות. ול"ד להרשאה של ש"ס דמ"ל להכיר בחתימות. דשם מקילין משום דבגט נידו משמ"כ בש"ק. דלכתחילה לריכים להכיר כל ג' חתימות. אבל במקום פינון מקילין אפי' בש"ק אם הכיח שטר מתוס מכ"ם אם יש עליו מעשה ב"ד אע"ג דמ"י לקי ם החתימות דקי"ל קיום שטרות מדרבנן. וכשרולים לקיים החתימות לר ך להוסיף ג' שיכירו חתימות הפדים החתומים בשטר קבלה. אפילו אם הם בעלמם מכירים החתימות מ"מ לריך להיות הקיום בשלשה דלא כשמ"ש בס"ק ז' סיימן מו ס"ק ז' סיין שם ועיין כ"ם: כד) לגרש וכו'. כתב ב"ז אם אי אפשר בלא ש"ק יכולה לעשות ש"ק אם יש עדות ברורה שמכירי' חתימות השלשה דיינים וג"כ כתיר לעשות ש"ק ומעשה היה בראתי שפיה בפיס עוטה

(ב) ויתנו ליד ש

ביאור הגר"א

יחיאל: סר) חסי' כנס חוכס. דעיקר הרשאה מעוס זה כנ"ל פכ"ד ואע"ג דכפ"ם ה"ל כמס ל כ"ס מ"מ עוב לפרס. כ"י: סה) וכיכף ביגיע כו'. ב"י וע"פ מהרא"י פי' ע"ש סכ' בלכן אינו כסוב זה בעופפי הרמסוגים כדי שלא לסלריך וכמ"ם ג' מ' דלמא אמי לאינגזיה אכל ב"י חלק אליו וכמ"ם מהג"ם ר"ה אחין כו' ר"ה אחי מי': מו) מאחר כו'. כמ"ם כפ"ק דקידוסין כל מפ"י כו' וקטין כו': מו) בין מי'. ערס"י מס ד"ה לקבל פר' ד"ה מכלל כו' וכסב הרא"ם מס וקי"ל כר"י וכפול בין לאוכל ובין להוכח' אכל פר"י מינגס מפרס דר"י מוכל אר' אמי כו' דאין לאוכל כדוכ' ובוכח' אכל בפוכל' עודה כדיוק דר"ח ומהו' מס ר"ם אין כו'. וכסב הרין אבירו' מ' לפרי"ח בדבריהם הנרס' ח' מס אמי מוכדח קמי דר' אמי כעבד מסביא אם הגם ומכסר אל' ר' אבא ואח אמי ר"ח עבד שבביא אם הגם אינו כסר אל' אמי אי' לולי דר' אבא היינו מתירין אל' ואמ"ם לא מתע ר' אמי מדא דאמי ר"ח לא מסע מילכון דרבנן נמצינגים מן מדא דאר"ז ר"ח נמס ר' יוחנן מאין מדבריה ביקבל מעבד נע מרוורו ואל יקבל כו' וכסב הרמב"ח דלפסק אלבה עבדינן כרמ"י ולאומרא מ' דמסקא מפסקא לי'. ב"י: מח) הנשים והקרובים כו' אמרי' מס אף הנמי' כו': מס) ואמי' כו' אבל כו' כמו בעבדים מיסם בנסיב ד'כמוס ולא אמינו כ"ן יוסר אלא לנשים שאינן נאמנות כו': ע) אא"כ כו' ד"ל לעבדותו כלל כמ"ם בפ"ק כמס מקומות: עא) וים כו'. בנר פמהו אליו כל אבוקיים ול"ג דמיירי אין מדיס מעבד אליה :

הגהות רעק"א

אחר ומסליח יולה לנפנים אליה אומו אחים כמבלו ע' אבו' מוכל אחם מי' כמ ומנו' מאמה מנס מח"ש מי' כ' דע"ב :

שי למורה

(מל"ם מנד ומכרי) ג"ב כל אלא מכל נב בס"ור מדיין מקרי מנד לענין נאין וקדושין אפרי"ם אחמ"ן מי' ז':

עזר מקודש

כמוב בהרשאה דנב. כמינו מדיס מפ"מם מנה כו' לא רגיל' לסקם ד מלר זה כיון שידעמי מהמפרים כמאנו מ"ם דנכים מסם מוכמקים ונם מהיל ליאנא קרינם מ"ם מלינו בסמוק ובכל' חז"ל לשונגם כאלו ג"ב אחכר כהם מיכה מנוסיים אחם כגון מל או מן. וכן הוא בזם מנ"י מיכם אל הל' מסיקן וכן הוא מאכוון מדיס מל מסיאם מל מנם. נם מי' כמוב לירה במקום נירם מי' ואין לחפיד בזם כלל כהכיר שומנ לנכון :

באר היטב

מן הנכרי ודמי פסול מן אחור' אלא שיש להכשירו מטעם דאיסו סגר מלנה קא מכיר ולכן כל אלא אחרו נו והודיעוהו שהוא נפסל לעבדות מוחר לגרש בזה שפניא ותתקיים ע"י שאומר נפ"ג. ועיין מ"ש הכנס"ג דף קס"ד ע"א. המשוך על הערוות אפי' אלא נא על הפרוס ממש אלא שעשקו עם נכשים תמיד ומיימד אמהם לא יהי' שלים להכיא אח

טורי

שליח לקבלה. כתבתי בפסוק לפני זה הטעם וגם רש"ל כתב שכן נוהגין : [כד] ויש פוסלים אף בנתקיים. מחלוקת זה הוא בפור בין רבב"ם להרא"ש וביאור דבריו דהרמב"ם ס"ל בפסול מ"ת ולא נתקיים הגם באותסיו שלא מ"מכון על דברי השליח מאומר בפני וכו' דאז הגם בפל כלומר ואין לו תקנה ומ"ה תעוף הטור על ל' הרמב"ם שכתב אינו גם ובטור הוף תיבת כלל להורות שהרמב"ם ס"ל דאין לו תקנה עוד ואינו כן דעת א"א הרא"ש שכתב בפסולים מד"ת פסולים להביאו פשטא דגיף דגם כשר ונ"מ אין יתקיים עוד באותסיו ואח"כ כתב דהרמב"ם ס"ל אפי' בא"י שאא"ל בפ"ג כו' פסול זה להבאת הגם ומ"א הרא"ש ס"ל שאין פסולין אלא בח"ל שא"ל בפ"ג כו' אבל בא"י כשר להביאו ויש להקשות הלא גם הרמב"ם ס"ל כהרמ"ה דהא כתב

פתחי

שפלים וה ולמעמ יעמיק שפר שפליטים ולא יעמיק עם אחמורי הדף ליכא למיחם שהעדים אחר יעמיקו הטער לא יהלו לפעמיק אלא הכל או לא יעמיקו כלל ולרבינו ל"ח הלכך אם יכסבו מעכה ב"ר אחורי הטער אין כאן ביס מיחום כלל ע"ש : (פז) מעכיח הרשאה כו'. ע' בסמוך בגדי כהונה סי' כד אחורי פליח הולכה שהביח בא עם הרשאה ובכב בהרשאה ובדיו מחרים לא אחרם בהסוגים כו. בדים מחרים לא אחרם בהסוגים עדי הגם רק מעוס עדי הרשאה. וזאם יהוא בגירור מעכדי הגם עם מחוגים בקיום הרשאה. וכסב אין אני אבנים מ"ש להביר בזה ואם מעמה מ"ש בהרמב"ם בפ"ו מ"ב בהרמב"ד בהסגנ"ם והרמב"ח והרא"ם ופר"ן והרבה מהמפרשים כמה שכתבו מ"ה ומכ"מ עם מ' הרמב"ם עם

ביאור הגר"א

יחיאל: סר) חסי' כנס חוכס. דעיקר הרשאה מעוס זה כנ"ל פכ"ד ואע"ג דכפ"ם ה"ל כמס ל כ"ס מ"מ עוב לפרס. כ"י: סה) וכיכף ביגיע כו'. ב"י וע"פ מהרא"י פי' ע"ש סכ' בלכן אינו כסוב זה בעופפי הרמסוגים כדי שלא לסלריך וכמ"ם ג' מ' דלמא אמי לאינגזיה אכל ב"י חלק אליו וכמ"ם מהג"ם ר"ה אחין כו' ר"ה אחי מי': מו) מאחר כו'. כמ"ם כפ"ק דקידוסין כל מפ"י כו' וקטין כו': מו) בין מי'. ערס"י מס ד"ה לקבל פר' ד"ה מכלל כו' וכסב הרא"ם מס וקי"ל כר"י וכפול בין לאוכל ובין להוכח' אכל פר"י מינגס מפרס דר"י מוכל אר' אמי כו' דאין לאוכל כדוכ' ובוכח' אכל בפוכל' עודה כדיוק דר"ח ומהו' מס ר"ם אין כו'. וכסב הרין אבירו' מ' לפרי"ח בדבריהם הנרס' ח' מס אמי מוכדח קמי דר' אמי כעבד מסביא אם הגם ומכסר אל' ר' אבא ואח אמי ר"ח עבד שבביא אם הגם אינו כסר אל' אמי אי' לולי דר' אבא היינו מתירין אל' ואמ"ם לא מתע ר' אמי מדא דאמי ר"ח לא מסע מילכון דרבנן נמצינגים מן מדא דאר"ז ר"ח נמס ר' יוחנן מאין מדבריה ביקבל מעבד נע מרוורו ואל יקבל כו' וכסב הרמב"ח דלפסק אלבה עבדינן כרמ"י ולאומרא מ' דמסקא מפסקא לי'. ב"י: מח) הנשים והקרובים כו' אמרי' מס אף הנמי' כו': מס) ואמי' כו' אבל כו' כמו בעבדים מיסם בנסיב ד'כמוס ולא אמינו כ"ן יוסר אלא לנשים שאינן נאמנות כו': ע) אא"כ כו' ד"ל לעבדותו כלל כמ"ם בפ"ק כמס מקומות: עא) וים כו'. בנר פמהו אליו כל אבוקיים ול"ג דמיירי אין מדיס מעבד אליה

הגהות רעק"א

אחר ומסליח יולה לנפנים אליה אומו אחים כמבלו ע' אבו' מוכל אחם מי' כמ ומנו' מאמה מנס מח"ש מי' כ' דע"ב :

שי למורה

(מל"ם מנד ומכרי) ג"ב כל אלא מכל נב בס"ור מדיין מקרי מנד לענין נאין וקדושין אפרי"ם אחמ"ן מי' ז':

עזר מקודש

כמוב בהרשאה דנב. כמינו מדיס מפ"מם מנה כו' לא רגיל' לסקם ד מלר זה כיון שידעמי מהמפרים כמאנו מ"ם דנכים מסם מוכמקים ונם מהיל ליאנא קרינם מ"ם מלינו בסמוק ובכל' חז"ל לשונגם כאלו ג"ב אחכר כהם מיכה מנוסיים אחם כגון מל או מן. וכן הוא בזם מנ"י מיכם אל הל' מסיקן וכן הוא מאכוון מדיס מל מסיאם מל מנם. נם מי' כמוב לירה במקום נירם מי' ואין לחפיד בזם כלל כהכיר שומנ לנכון :

באר היטב

מן הנכרי ודמי פסול מן אחור' אלא שיש להכשירו מטעם דאיסו סגר מלנה קא מכיר ולכן כל אלא אחרו נו והודיעוהו שהוא נפסל לעבדות מוחר לגרש בזה שפניא ותתקיים ע"י שאומר נפ"ג. ועיין מ"ש הכנס"ג דף קס"ד ע"א. המשוך על הערוות אפי' אלא נא על הפרוס ממש אלא שעשקו עם נכשים תמיד ומיימד אמהם לא יהי' שלים להכיא אח

זהב

בנתקיים בחותמיו דפסול אם הביאו והיינו כמו א"י בלא נתקיים בחותמיו והיינו בחרמ"ה ולפמ הוצרך להביא דברי הרמ"ה ושהרא"ש חולק עליו היל"ל פלוגתא דהרא"ש גם בזה על דברי הרמב"ם שהביא פעיקרא לענין ביטול גם גרא' כוונת רבינו הטור דאפשר לאמב"ם דסה דפסול לרמב"ם בנתקיים היינו דגזרינן אטו לא נתקיים דשמא גם בלא נתקיים יבואו להסוך על זה דפסול מד"ת אבל בא"י דאין שייך גזירת זו מודה רמב"ם דכשר מ"ה לא פסל הרא"ש אלא בח"ל דשמא אפי' בנתקיים והיינו מטעם גזירת כמו שזכרנו ע"כ הביא הפלוגתא על הרמ"ה שכתב בהדיא אפי' בא"י והרא"ש חולק עליו זה נ"ל נכון מאוד ומתורץ תמיהת ב"י שלא פי' כמו שזכרנו וכתב שדברי הטור הם מעורבבים ובדריש' פי' שהרא"ש חולק על הרמב"ם

תשובה

הגיגע כי הוא נגד הלמם עכ"ד ע"ם ועי' בס"ק שלח"ז : (ל) נעגיר' מדברי מורם. ע' בסמו' ברים מכדהם פי' בס"ם מום ו' מורום הפליח מבנגו ו למקים הלמה לא רלה למכור מגע בעד מך מעם זמו' מבנעיה לו מתנרם עד מהמ"ם מסלם לו יומר והרמבמו נמך ע"ו זמו' ומכר הגע. וכסב דים לדון בסמוך אמם מהיל מגע לפ"מ דנמסמך בחמו' מהריכ"ל ח"ח כלל נ' בנומל מכר להעיד מי מכול מדאוריימא מעוס נגיע' אור רק מכול מדרבנן ובמירון הכ' מס העלה דנומל מכר יומר מהרמוי פרי מכול ד"ם ומ"כ לדעמי נרא' הא דפליח נומל מכר אף דלריך להביא בפ"ג ובפ"ב הוא ע"ד מ' הרמב"ם מהנומל נרמ"ח מ"מ מי' כד ב"ם דאם מסמיל' נומל מכר ליל"ך להעיד מומר וכן מבואר במהריכ"ל מ"ר מי' כ' בכם מסו' הרמב"ם דפליח מהמיל' על בכירהו יוכל להעיד בפ"ג ובפ"ב ומ"כ בכבר אלך הפליח למקום הלמם ועדם ונומל מכר מרחמו מן הכנל מסם זמו' והוא מקום קרוב ואז אל מ"ו המיגב לבמור הגע ולהעיד בפ"ב ובפ"ג ומם מנומל מכר יומר מן הלמ' מוא נומל יומר מהרמוי כו' ובכר כמב בפ"ש מי' קמא מל"ג דמסם מ"ר מבמל להכיר מ"ם מבמל מ"ר מ"ר מ"ר

שנעשה מומר הוי כאלו אינו בתורת גיטין וקדושין ופיין סימן קכ"ג : מח כשרים . כאן אי"ל תחלה וסוף בכשרות דהא הם כשרים לשליחות אלא הטעם הוא משום דחיישינן שמא הוא משקר כיון שהוא רשע לכן כשעשה תשובה תו ליכא חשש דמשקר הוא כשר לשליחות : מט אינו מכירה • ואם אמר לשנים כתבו הגט ותנו לשלוחי שלומי לו שאמר להם כתבו גט ותנו לשלוחי שלומי ויוליך לה אינו גט ומ"ש כריב"ף הסוגיא איירי לענין אם שנים אלו יכולים להיות שלוחים למסור הגט לידה . ואמר מסרתים פירשו לענין אם נאמר הגט מיד השליח יכולים לכתוב גט אחר כמ"ש בסימן קכ"ג . וא"ל לשיטת הריב"ף דס"ל לענין אם שנים אלו יכולים למסור לה הגט דלא לסבא כפיי' ז וכאן פלוני כש"ס אם הראשון יכול למסור לה הגט דלא נתן לה אשתו הרי"ף כמ"ש בסימן קכ"ג . ומ"ל לשיטת הרי"ף דס"ל לענין אם שנים אלו יכולים למסור לה הגט אינו אלא כמ"ש בסימן קכ"ג . ומ"ל לשיטת הרי"ף דס"ל לענין אם הראשון יכול למסור לה הגט אינו אלא כמ"ש בסימן קכ"ג : מא

לד נעב) היו פסולים כשנתמנו שלוחים וחזרו בתשובה קודם שנתנוהו לאש' (נג) מח כשרים :

לה נעג) השולח גט ביד כותי שיתננו לפלו' (נד) ומינה הבעל בכתבו לאותו פלוני שליח להוליך הגט לאשתו כשר מפני שהכותי אינו עוש' אלא מעש' קוף בעלמא : הגה ד (לה) מיהו יש מולקין וסניריא להו דאין למנות פגים פולנים ז] ע"י כתב גם לא דאיתי מוהגין כך :

לו הנתן הגט לשליח ואל הולך גט זה לאשתי ואל השליח מט אינו מכיר' אל הבעל תנהו לפלוני שהוא מכיר' ויתנהו לה הראשון (מו) ולא נעשה שליח לגירושין רק להוליך הגט לאותו פלוני (מז) (ולא יכול לסלקו מ"ע שליח

פור) ואותו פלוני הוא שליח לגירושין ונותנו לה או (לח) משלחו ביד אחר אם חלה או נאנס ואם נתן לה הגט הראשון או שלוחו ז עד) ה"ז ספק מגורשת : הגה עה) הסולם גם לאמתו ואין הפלים מכירה נ יתנהו לה ע"פ פגים כם) (לט) בזמן אמתו (פור) • :

נתן

באר היטב

כנס"ג קס"ד ע"מ : כט) או נאנס • ואם יש נידון הרשאה דיוכל לעשות שליח אמ"נ דלא כתב דיוכל לעשות גלא אונס דרשיב ליאר' יחיד' דרשות נידון לעשות שליח אינו בגא אונס דהא נאנס יוכל לעשות שליח אמר גלא רשות שלו ול"ל הרשות אלא מ"כ דנתן לו רשות

ביאור הגר"א

אמ כגם ואם הניח ונתקיים הגט בתוחמיו כשר. הרדב"ז שם : כח) מזלח אשתו. בעל מ"ה סימן רל"ה מוכך לאמיר נזר דלא פני קרוב או פסול והר"ם מעראני מ"ב סימן קי"ם כסב דנעד מ' לא פני אלא לריך שני עדים . וכ"כ הרמנ"ח מ"ם פי' פ"ם ועיין

ביאור הגר"א

שהוא נאמן כמ"ל ולכן לריך שיהא כשר מד"ם ; עב) היו פסולים כו'. הרא"ש שם פכ"ו כתי פשיט ונסתתא ע"ם : עג) הסולת כו'. כרא"ש שם פכ"ז ובמה שכתוב בפ"ג דעירובין הסולת עירובו כו' וע"ל מ"ד : ער) ה"ז ספק כו'

זהב

יש מחלוקת אחרת על הרמב"ם גם בזה דהיינו שהראב"ד חולק ובתב וז"ל ולא ידעתי מאין חוצא זה דעבר נכרי מבטל בגט לפי שאינו בתורת גיטין אבל מי שחילל שבת או בא על א"א לפה יתי' מבטל לחביא גם והלא ישראל נמור הוא לכל דבריו בכ"ל ובזה צריך לתרץ הא חשוד על ערות מבטל לערות אשה כמ"ש ה ה ונראה דלק"מ דשאני הכא דהגם מוכיח ע"ז ובעין שאפרו המ"ב דגיטין אף הגמים שאין נאמנות לומר מה בעלך כשרות להביא את הגם ואפרי' שם מה בין גם לפיתה ומתרצינן שם הטעם דגים' מוכיח עליה וא"ב לק"מ

טורי

בתרתי ותירץ מה שרבנים דפור לדברי דרמ"ה לתוך מלוגתא דרמב"ם בתירוץ דחוק ודרך חידוש ופלפול שלא ע"ג הגפת והנכון כמו שזכרנו בס"ד וכ' ה"ה דס"ל הרמב"ם שהמבטל כד"ת אין מוסבין עליו בעדות הגם כלל הטעם שאפי' בעדות אשה שמת הבעל אינו נאמן וכן נרא' קצת מן הגמ' בפנה' בחשוד על העדות דאינו נאמן על עדות אשה לא לאסוקי ולא לעיולי בכ"ל ונרא' שגם הרא"ש ס"ל כן במקום שצריך לסמוך עליו בקיום הגט ובדרש' כתב שהרא"ש נחלק על הרמב"ם בזה ובא להקשות על הרא"ש מחסת מעם הרמב"ם שזכר ת"ה ובמחילי מכבודו אין זה אלא כי ניים אמר להא שמעתא דאין בזה מחלוקת כלל בין רמב"ם להרא"ש אלא

פתחי

כ"ק מ"ז ועיין בזה במנ"מ פי' קפ"ט בכ"מ ובאלון העיזר סי ועיין בספר נע מרוסר בכנ"ד חוס ז' בלריכות. ומ"ש הגה"ט כ"ק כ"ז ההסוד על הערי ם כו' ע' בזה לעיל פי' מ"ב ס"ה בהגה ו מ"ש ב"ב ועיין בסבו' חמ"ז מ"ח סימן ע' ועי"מ מענין זה ומ"ש לקמן סוף כי' קנ"ד בכס"ג ס"ב כ"ק ד' (לג) כשרים. ע"ש שכ' כאן מ"ל המלה ופיב בכשרות דהא הם כשרים לשליחות כו' ומ"ש בס"ם לה"מ פי' ל"ד סכ"מ נד"ם לפשרוסו ובס"ם ל"ז ע' סס. ועיין בס' מקומר בס"ג ס"ב לה"מ ס"ל ל"ד ס"ל לומר בפ"ב ובס"ב לא"ם הם פרכיליהו דלא אמרינן בפנים מהכילו מ"ל לומר בס"ג שני חוס"; מכהב דנזה מריבי' לומר בפ"ב ובס"ב לא"ם הם פרכיליהו דלא אמרינן בפנים מהכילו מ"ל לומר בס"ג ובס"ב אלא מיכא מסכבריס להעיד בדלי מן פי' קמ"ב כ"ש יכאן אין להם דין עדות דבעינן מהילהו ומוסו בכשרות ע' סס . ומ"ש לקמן פי' קמ"ב פ"מ פ"ק י"ט : (לד) ומיהה הנעל ובחבו. כמב בס' כים מאיר ז"ל לדעתם יש מ מרים דלעיל מעיף י"מ חיירי בעובדא הפנים ישראל לפני עדים. וגם ע"כ אי ראייתי בארץ ישראל מא"ל לומר בפני כמב (ע"ל פי' קמ"ב ס"מ) או בגם מקוים וכן מסמעות המרדכי פרק כל הגט מכ"ל. ובראיה מכמה לה להאי דינא עוד בכ"ל מני מסכלים ראשון אמר בפני ב"ד בפני בכמב ובב"ד עמאו בליח בכמב ליסראל פלוני במקום פלוני דיבולים לפלוח לו הגע על ידי כותי והמליח יאמר ב"ד אני על פי כמב מהב"ד (ואפ' לדעם י"מ דלקמן פי' קמ"ב ס"י בהגה דלא מהני מיאמר פליח ב"ד לני מאחר פלא מוב מפליח לומר גם ב"ד אמנוחר מס הרמב"ם מהני ומ"מ) וכן מבואר להדיא במרדכי מס ובס"ג ס"ב דנינין ובהגה"מ בס בפ' ז"ל ומלאתי כתוב אומר אני דנמקום מב"ד ידנו לפנים מליח מלכם על פנע מנא לידם על ידי מליח מסעיד בפניהם בס"ג ובס"ג מיבולין ב"ד לפלוח ע"י עובד כוכבים ובס"ג ליד מ ב כמר ובוח יסמנו לם ויאמר מליח ב"ד אני מכ"ל אלא מנים דלמון הס"מ ומינם מבטל בכבנו כו' הוכרח לפרש דמיירי בא"ל לו בגע מקוים: (לה) מיהו יש מולקין כו'. עיין בחמו' הגמון מהרי"מ ז"ל מבריכה פי' ל"ג מ' בגה הרמ"ח ז"ל בחמיר ביותר ומבמקום לבונו דאין לחמוס מליח בכמב אמ' ע"ל ידי ישראל אבל מ"מ בנמקום מינון אין לחוש לזה וכן מבואר בס' אמונם בטולאל פי' דבמקו' עינון פרי לחמוס מליח ובמב אלא מבואר ע"ל ידי ישראל אבל בנמקום בטולאל עינון בודאי יש לבחוך עם ר"מ ופרס"ם דגם עכ ידי מ"ה מחירין ומכן ונהגו בלבבנו ולרמה וכן בס' יאיר בחיב פי' ל"ח העביק הסוגם הרדב"ז בים לבחוך על ר"מ והרמ"ם והעור ורי"ן והנ"ל בס ראב"ם ואבינו רבינו יוחל כו' וכ"ים הרדב"ז בינתן הגט אמ"ל קיימינן ול"ל לפלוח הגט ע"י כותי ליד אחון דאיך יאמר בפ"ב ובס"ג ופליגינן אפי' בא"ל אפי' מני מ"ה מהו בסוגיא מן הדא אבל בס"ח אינה ברכה בחוכמיו הוא דבר קבס בס"ש לעיל אבל ע"ב לעשות ע"י מסלחים אחון יפלח הגע ע"י כי דוחר ליד אלים בני כפי בחמור בס"ק הרודם ומ"ב בין דעבו"ם לאו בד אלימות פוח ודמי לעלי הע"ק ל"ל דאינו מועיל אלא מילי לא ממסרי לבלים ומ"ב בפל פיסא בכירם. מיהו בחמם ז"ל דמ"ם סמוכקים דס"ק מ"ם לעשות אלים בין דאינו מועיל אלא מילי לא ממסרי לבלים ומ"ב בפל פיסא בכירם. מיהו בחמם ז"ל דמ"ם סמוכקים דס"ק מ"ם לעשות אלים בין אינו מוכלי פרמי דלמי דבריא דהם הוא מלבד לא מיבבר בס"ק מ"ם לעיל בפ"ד בס בחוס מ"ז וס"ב . זה בנפקד כו דדבנו לחלק בין אם הם אבלה לגידו אינו בעל מינבו בעל בבנו בלבד אבל אינו בעל לבלים הולכין אם ה הם אינו מוכלי פרמי דלמי דבריא דהם הוא נפקד לא מיבבר בן אם אי' מקודם מוכה ע"ג קרקע ואינו אינו

שי

מ"ה ;(אלא מעשה קוף בעלמא). כ"ב לפמ"ד רמי' ברודם מעוכרין דף ל"מ כ' מפולה מרוכין כיד המ"ד כו' ואם מ"ד לאחר לקבל הימנו מ"ז מרוב ומיין מעילה דף כ"מ מבחב דהוה מעשה קוף בעלמא ומיין ברכינו יסוגבן בריש"ם בס מאר כמה מנים מלאחי בפרבי"ם ברחמוגים כי' ל"ם מבחב רמ"ו א ומ"מחמי. מ"ב מ"ב מ"ב

דמ"י לרשות. תיסשות: נא חלה לו נאנס ואם יש בידו הרשה דיכול לעשות שליח אף על גב דלא כתב דיכול לעשות כלא אונס דרשין ליגמא יתירה דרשות בידו לעשות שליח כלא אונס דהא באונס יכול לעשות שליח אחר בלא רשות שלו ול"ל הרשות אלא פ"כ דנתן לו רשות לעשות שליח אפי' בלא אונס כ"י וד"ע:

נב וכלבד שיאמר הכעל וכו' • וכן אם נותן כעלמו הגט לידה ומתנה שאל תהא מגורשת עד זמן פלוני צריך להתנות אחר' ואמר וכו' • הטעם משום דיש לאוש שמא ישנה ויתן לה אוש ל' יום ופיין ספיף ל"ח: נד לא יאמר: והא דכתיב ושלח ושלחה ולמדו מזה דשליח עושה שליח ומשמע אפי' בלא אונס ל"ל הקרא חייבי כשגילה דעתו דאינו מקפיד כל כך אונס וכר"ן ומזה נשמע אפי' לא התנה כפי' דיכול לעשות שליח רק גילה דעתו דאינו מקפיד יכול לעשות שליח: נה פי' לו שלא ישלחנו. ק"ק בעונדא דרבא דמכר השליח לשליח אחר ואמר רבא מ"ש משום אונס אונס האי נמי אונס ולא שאל שמא פי' לו המשלח שלא ישלחנו על ידי אחר וכפין זה הקשה הר"ן על הרא"ד דסבירא ליה אם אמר הולך אתה יכול לשלוח על ידי אחר אפי' אם לא אמר רבא האי נמי אונס ולא שאל לשליח שמא אמר הולך אתה יכול לעשות שליח בלא אונס ומכ"ש דקשה למה לא מיישב שמא אסור לשלוח על ידי אחר ותירוץ של הר"ן לא שייך כאן: נו אין צריך למנותו בפני ב"ד. כי מה שאומר ב"ל הוא הקיום לכן צריך ב"ד אפי' אם לא נתן לו רשות לעשות שליח אחר • ואם ממנה שליח אחר בפני שנים מלטרפים השליח גם כן והוי ג' כך כ' בתשובת ריב"ש ולקמן סי' קמ"ב סעיף ס' ומשמע אפי' מאן דמתמיר שלא לצלרף השליח בשנותן הגט לאשה מכל מקום כאן מקילין וכ"כ בפרישה סימן קמ"ב: נז אבל צריך למנותו בפני עדי' כ"כ הרא"ש ולטעמו הזיל דס"ל ש"ה

לז ם נתן הגט לשליח ואמר לו לא תתנהו לה עד שלשים יום אם נא חלה כפ) או נאנס בתוך שלשים יכול לעשות שליח שיתנהו לה לאחר שלשים יום אע"פ שאינו עכשיו שליח לגירושין (מ) הואיל ולאחר שלשים יהיה שליח לגירושין נב ם ובלבד שיאמר ל) הבעל נאמנת עלי שלא פייסתי * אם היא נשואה נג י ויש מי שאומר שלא לא) ימסור מיד לשליח שני אלא ימסור שליחתו לב"ד והם לא יעשו לשני שליח עד אחר שלשים יום:

לח כ עו) השולח גט לאשתו ואמר לו הולך גט זה לאשתי או שאמר ליה את הולך נד (מא) לא ישלחנו ביד לב) אחר [כה] אא"כ חלה עז) או נאנס עח) או שפירש לו שיכול למנות שליח ושליח שליח עד כמה שלוחים נה (פי' לו שלא ישלחנו ביד לג) אחר לא יכול לעשות שליח אפי' חלה לו אונס) (כן משמע נמור) ל עט) ויש מי שחולק ואמר דבהולך לו) אתם יכול לשלחו ע"י אחר אע"פ שלא חלה ובאת הולך לא ישלחנו ע"י אחר אא"כ חלה או שפירש לו שיוכל למנו' שליח: לט מ פ) דין שליח שני כדין שליח ראשון פא) שאינו יכול למנות שליח מ אא"כ נאנס או שפירש לו:

מ ם כשמנו' השליח שליח אחר אם הוא צ"ל ב"נ ובפני נחתם צריך למנותו בפני ב ד פ פב) ואם אינו צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם נו א"צ למנותו בפני ב"ד נז פ פג) אבל צריך למנותו בפני עדים (וע"ל סי' קמ"ב ס ט):

מא ל שליח שעש' שני, שני שלישי אם מת הבעל נתבטלו כלם אבל אם הבעל קיים(מב)אע"פ שמת השליח הראשון לא נתבטל שליחות השאר מאחר שהבעל קיים:

מב ק פד) אם מת שליח שני גח (מג) יכול שליח ראשון [כ] (מד) ליטלו לה) מיורשיו של שני ויוליכנו או ישלחנו ביד אחר:

מג ר פה) שליח קבלה אינו יכול למנות שליח ואפי' נאנס ואפי' נתנ' לו רשות למנות שליח נט [כז] (מה) משום דה"ל מילי לו) ומילי לא ממסרן לשליח ם פו) ויש מתירין אם נתנ' לו רשות למנות שליח ם (ומז יוכל למנות אחר בלא לו) כ"ד רק לפני סיום) (כ"י כסם הרשב"ן):

מד ח פז) אם עשתה שליח קבלה וחזרה ועשתה שליח אפי' עשרה זה אחר זה או שעשתה עשרה בבת אחת סא כל שהגיע הנט ליד (מו) לפ) א' מהן מגורשת (ואפי' נתן ליד אסר מהם נט פסול ולפני נט כשר מגורשת) (מרדכי ריש הגולה):

מה ם השליח ששינה בשליחתו במה שאמר לו הוא פח) או היא לא עשה כלום כיצד אמר ליה סב ג (מז) תנהו לה [כח] (מס) במקום לט) פלוני (מט) ונתנו לה במקום אחר אל

באר היטב

לעשות שליח אפילו בלא אונס ל"י ד"מ ב"ש ועיין ס"ק כ"ה: ל) הבעל • וכן אם נותן כעלמו הגט לידה ומתנה שאל תהא מגורשת עד זמן פלוני צריך להתנות שתהא נאנסת ס"ג: לא) יאמיר. משום דיש לחוש שמא ישנה ויתן לה אונס ל"ד יום: לב) אחר. ואם גילה דעתו דאינו מקפיד יוכל לעשות שליח ס"ג: לג) אחר. ול"ל מעשה דרבא בגיטין דף כ"ט ע"ב דאמר רבא מ"ש משום דאונס האי נמי אונס הוא וכו' ע"ש. ולמה לא שאל שמא אפי' לו המשלח שלא ישלחנו ביד אחר. דהואיל דאמר רבא לשליח מסור מילך קמי דידן דמנחר חנאין מסוינן שליח וכו'. ממילא אי הוי המשלח אפי' לשליח שלא ישלחנו ע"י אחר • הוי השליח אמר לן ולא הוי שתק • דע"כ נסתוך אנן אשליח דאל"כ לעולם לא נוכל לעשות שליח דילמא המשלח אפי' לו שלא ישלחנו ביד אחר. אלא ודאי מסתמא היכא דשמע השליח ומרול' שנעשה שליח אחר אמרינן מסתמא דלא לעיל אחר לגירושין נב ם ובלבד שיאמר לעשות שליחותן ע"פ ועיין ס"ק ל"ה: לד) אחר. ל"ל מעשה דרבא לגירושין דף כ"ט ע"ב דאמר רבא מ"ש משום דאונס האי נמי אונס הוא וכו' ע"ש. ולמה לא שאל שמא אפי' לו המשלח שלא ישלחנו ביד אחר. דהואיל דאמר רבא לשליח מסור מילך קמי דידן דמנחר חנאין מסוינן שליח וכו'. ממילא אי הוי המשלח אפי' לשליח שלא ישלחנו ע"י אחר • הוי השליח אמר לן ולא הוי שתק • דע"כ נסתוך אנן אשליח דאל"כ לעולם לא נוכל לעשות שליח דילמא המשלח אפי' לו שלא ישלחנו ביד אחר. אלא ודאי מסתמא היכא דשמע השליח ומרול' שנעשה שליח אחר אמרינן מסתמא דלא לעיל אחר לגירושין נב ם ובלבד שיאמר לעשות שליחותן ע"פ ועיין ס"ק ל"ה: לה) מיוני. כיון דאינו מוסר לו שום דבר אבל ס"ם מוסר לשליח הגט עיין ב"ם ועיין בכנ"ג דקס"ד ע"ב: לז) נ"ד. בתא הטיעם מ"ל לומר נפ"ג. וכן יוכל לעשות שליח בלא אונס עיין ב"י: לח) מ'. כתב הרשב"א אם אמרה כל מי שירצה הבעל ליתנו לו יהא שלומי לקבלה אפשר נאמר בזה אין ברירה עיין ב"ש ופיין סי' ל"ז סעיף י' מ"ש: סב תנהו לה במקום פלוני וכו'. דיש לומר דאין

מעיין אכל בס"ד אדם עושה שליח בפניו כל"ל סי"ד ר"ב בס"ם המקבל בשם הרמב"ן ע"ם ועפ"מ סי' רמ"ד. וכן משמע בקרושין דס"ב ושילם כו' מלמד שהשליח כו' ומ"ם קאי אשניהם ועכ"ם שם: פו) אם עשתה כו' ואפי' כו'. מרדכי ריש הגולה בשד"ה אלאתי כו' ע"ם בהגה"ש ועוד מביא ראי' שם מהגיע כו' אפשרות לא לריכא דמיהדר כו' וכ"ם הכא דליכא גילוי דעת כלל אלא לאהדורי בסר גירושין ועוד אמרי' בסס"ע דאפשיס אחרה שאהבה כו' אם אלו נאמר לאחרון כו' ואעפ"י אקרוא לאמיעבו ואעפ"י שמחזיר לעשות שליחותן ע"פ עלמן בטלה שליחותו: פח) לו אות אפנ"ם אחר כו' אפי'

עזר מקודש

זו לו לאמר. פשיטא דלכ"ע הגט בטל. גם בטל ידי שבטלה קרחוהו אחלה וכוף ונשרף יש ספק מכל מקום בזה אין ספק כלל. כי אין דבר שבערוה אמות מעכנים לכ"ע ומידי חמימה לא ראו בעוד הגט בידה. ולכ"ע פסול כשאין יודעים עידי מסירה אם כי כבר הגט ליד האשה בלא בלא קרחוהו יש סברא שמקפמת המסירה שראו עידי מסירה מידו ליד אשתו אי' נפ כדברין או כדברים ואחרי הי' נוף הפעול' של ונכון בידה לפני עידי מסיר' מפ' אחין כן בזה שלא ראו בלא מסיר' לידה. ומכל מקום יש רק ספק פסול בזה אים הי' המסיר' לידה הרי הי' בזה ב' עידי מסיר' וכמו שכשאינם מכירים אותם בשעת מסיר' ואחר כך נודע להם שפיל היא מועיל לכ"ע. והוה לי' נט כשר. כן הוא ממילא בספק שבזה ועפ"ם. ובספק מגורשים על ידי שלא קראו או אחין ידוע לפי נמסר אשתו בספק כ"ל. ויש עוד ספק פלוגתא על ידי שלא אמר לה הרי זה גיטך • אולי בספק הפיקה להחמיר כ"ע מדהו שהגט בטל

לל"ע הי"ם:

ח"ם שלמה

ואם"ל שאינו מוריפ"ל נתן לו פקדון אכל בשאנו מקוי"ל כלל אם אם מורה הרא"ש שהשליח נאמן שנכנס לגירושין הוי גילוי מילתא בעלמא ולא יקדים אינם מורגיים לנפשי' אך בעבור ר"ימי שפדיין מה שהביא הכ"ם בס"ק שאח"ז לדעם הרא"ש שאם יכול להבין בעבל זה קשה שפיר ולא מהורן בסכ"ל ונרא"ל דגם מזה לק"מ דיל הרא"ש מיירי פיס ביון כסב הרשב' רק שנם ס"שאל אינ' מקוי"מם ע"כ נא"י כשם שלא חייבינן בנם לומר שהוא מזוי"מעשם מומר שהמחרה עליה וכו' כן נמי בהרשב' לא חייבינן לזיף בא"י ע"כ יכול להבין נא"י שהרי יש בידו כסב שנעשה שליח מעא"כ בא"ל חייבינן שנם הרשב' מזיף והוא אינו נאמן לומר בפני ב"ד כנכב וכו' ע"כ אין יכול להבין אף על הדין אם הגט מקוים שאז יכול להבין בא"ל ע"ז שפיר קשה ולא מסורן בזה שהרי מ"מ הרשב' אינ' מקוי"מם ובימים שלא נעשה שליח ועי' שפיר מ"ם הפירוש

בס"ד בחיבורי דבמקוי"ם מודה הרא"ש שהוא נאמן דאינו בעלמא ובע"ם היסב נעלמא אבל אם

ביאור הגר"א

מה"ם פי' קנא ור"ב: עו) הפולה כו'. עכה"ג ובסיעטו כלי' בפרא: עו) אם נאנס כו'. סס ג': עח) אם פפי' כו'. פשוט הוא וכמ"ל בקי"ד: עם) ויש כו'. עכה"ג דעדיפא לאוקמי כרבנן: ם) דין שליח כו'. סס ג' אל"ל דבנן כו' ז: פא) שאינו יכול כו'. הרי"ף ורא"ש סס דלא מדיק מעליח בראשון ובר"ב סס: פב) ואם ח"ל כו'. ערש"י סס ד"ה עושה כו': פג) אבל לריך כו' הרא"ש וכסיעטו כמ"ל ס"ק: פד) אם אם כו' עכה"ג וכמ"ל ר"ם קכב. סס ע"ם: פה) שליח כו' כמ"ם מ' הכן הגבלה כו': פו) ויש כו' כמ"ם ס"ו ג' רב אומר אמרו לאו מילי הוא ואף ר"י לא פסל אלא בכפיפה דבעינן לעמה ובעינן מיכחוב הבעל אבל אלא בסמעון הס

טורי

מהחיא דסנה' שזכר ה"ה דשם אין שם גם אלא בא להעיר בפיו ובזה ודאי אינו נאמן וז"ב לפע"ד: [כה]אא"כ חלה או נאנס. נראה דלענין אסר לו לחתום הגט לא מהני חלה אי נאנס להתיר לומר לאחר לחתום דהוי מילי וכמ"ש לקמן סעיף ס"ג: [כו] לפלו פיורשיו נראה הטעם דשליח א' נגד הב' הוה כבעל נגד השליח לפ"ז אפי' השליח הב' חי יכול הא' לבטלו ולוקח אצלו הגט דאם תאמר שנסתלק הא' לא הוה לו לחזור ליפלו מיורשי שני ולגרש בו אלא ודאי דהשליח הא' הוא סמוך במקום הבעל שחרי כתב לו ידך כידי כו' וכאן לא נתכוון אלא שליח כיון דמת הב' הוה הגט בטל כאלו מת הבעל: [כז] מ"ם דה"ל מילי פי' דהא אין מיסר לו שום דבר לאפוקי בשליח לחולב' דוא מוסר לו הגט וגם אם האשה עושה שליח להובא' לא הו' מילי כיון דנסר השליחות נעשה ע"מ הבעל שאוסר הגט עפ"ד ואיש מתירים הוא הפור בשם הרא"ש שכתב וז"ל דלא אפרי' מילי לא מסמרן לשיחה בשמוסר לו דבר לעשותו אינו יכול למוסרו לאחר כגון מי שעשה שליח

פתחי

לי אמרם עדים ממש כשאר עדיות דעלמא ליבעי קבלה בדום בשלמה כו' ע"ם: (מ) הואיל ולאחר ל' יום. עיין בתוס' פ"ו מה"ג ד"ה ודע שכ' דהכא לא שייך לומר הואיל ואיכו הסכיח לא מלי היעבר הטעם לא יהא יכול נמו ם שליח בתקומו משום דכולהו מכח בעל קאתי ואפ' אם שליח ראשון מ"מ שליחים הפני קיים ושליח ראשון מיכ' אלא בתקומו לגירושין דהוי ר"ן גילוי מילתא בעלמא ולא יקדים אינם מורגיים לנפשי' אך בעבור ר"ימי שפדיין מה שהביא הכ"ם בס"ק שאח"ז לדעם הרא"ש שאם יכול להבין בעבל זה קשה שפיר ולא מהורן בסכ"ל ונרא"ל דגם מזה לק"מ דיל הרא"ש מיירי פיס ביון כסב הרשב' רק שנם ס"שאל אינ' מקוי"מם ע"כ נא"י כשם שלא חייבינן בנם לומר שהוא מזוי"מעשם מומר שהמחרה עליה וכו' כן נמי בהרשב' לא חייבינן לזיף בא"י ע"כ יכול להבין נא"י שהרי יש בידו כסב שנעשה שליח מעא"כ בא"ל חייבינן שנם הרשב' מזיף והוא אינו נאמן לומר בפני ב"ד כנכב וכו' ע"כ אין יכול להבין אף על הדין אם הגט מקוים שאז יכול להבין בא"ל ע"ז שפיר קשה ולא מסורן בזה שהרי הרשב' אינ' מקוי"מם ובימים שלא נעשה שליח ועי' שפיר מ"ם הפירוש

זהב

לחתום הגט שאינו יכול לומר לאחר לחתמו אבל כשאומר לו בהדיא לו' לאחר לחותמו יכול לעשותו כראפרי' לקמן באומר לשנים אסרו לפ' כו' ב"ל בתבתי בסי' ק"ד סעיף ד' דהך לקמן הוא ס"ם וצ"ל לשמואל ורש"ל כתב כאן וז"ל ולא מצאנו בס' הפור לקמן אלא בח"ם לענין מתנה בס' רס"ד ולא כתב שם אסרו אלא הביא בסתם אומר אסרו דכשר בסתנ' ס"ם ש"ם דאומר אסרו לא מקרי מילי וס"ה כשר בסתנ' והיא דעת רבינו דכיון דאומר אסרו לא הוה מילי לפיכך דוקא בגם פסול מסעם אחר כיון שלא שמעו מפי הבעל לא הוויין בסקומו ואינו מקוים וכתב דהפור נופ' לא ס"ל כרמב"ן אלא בגם פסול כסופא דם פר כדלעיל סי' ק"ד ופ"ה כשר בסתנ' בכל ענין א"נ י"ל דס"ל כרמב"ן ולפס"ל בגם בכל ענין וס"ש כאן אבל כשא"ל בהדיא לחתום ה"ק יכול לעשותו ולא הוי מילי אלא שפסול נבי גם מסעם אחר דבע' וכתב לה אבל דוחק הוא עכ"ל ובאשר הנהתי נר' עיקר וכמו שזכרנו בסי' ק"ד באר היטב מה שצריך לבאן ע"ש:

בסקום

תשובה

נכם ם כמי שירלה חזר בו ואינו מקפיד וכעם לא מלאתי בזה כ"ם עכ"ד ועי' בזה בטל"מ פ"ו מה"ה דין ד' שנסתפק ג"כ בזה וכתב דמסברא יראה הלר הרא"ש ע"ם: (מד) ליטלו מיורשיו. עכה"ל בסם ע"ז דה"ה אם הסני מי כו' ועי' בס' נפ מקומר בס"ג שליחי חום ס"ם שכ' הייטו אם הסני רולה ליתן לו אבל אם הס. רולה להוליכו אין הראשון יכול לעכב עליו ע"ם ומ"ש לעיל ס"ק מ"ב הענקתי דברי הב"ח בזה ומבואר שדעם הע"ז עלמו אינו כן: (מה) משום דה"ל מילי. עכ"ם ס"ק כ"ם סב' ושליח הבאי אבל לא הוה מילי כו' ועי' בס' יפנוכות יעקב ס"ק י"ם מ"ם בנ"יאור דברינו ומסיי' וז"ל ואתמנס היינו כשעושה שליח שני בשעה שהגנב כבר בא בידו אין הבעל אבל אם מלאתי שהם עשה שליח להוליכה ועדיין לא מסר הבעל הגט בידו אין השליח עושה שליח דב"ז שלא לא הגט בידו הש כ מילי ולכי שתכם אחר בקפק בזה ולדעתי אין בספק דדומה ממש לשליח קבלה כתבתי זאם והדבר פשוט באמת עכ"ל: (מו) ליד אחר עכן. עכה"ל מ"ם כ' הרשב"א אם אמרה כל מי מכם ועי' בס' ועמ"ש לעיל סי' ק"מ סק"ב ועיין בס' נפ מקומר בס"ג שליחי הום כ"ה: (מז) סנהו לה במקום פ' עיין בסמוך מסכנות יעקב סי"ה בשאל על מעשה כזה שחירע בעיר אחת שלוה הבעל להשליח ליתן הגט לאשה בעיר אלו' והוא לא עשה כן ומכר לה בעיר אחרת וגם נמרו עם אשה שהשליח ע"ג רו"ב ו"ל השליחה מאומה. ומסיב דאין שום מקום כלל להכעיר הגט אם מלד שהקפיד הבעל ליתן בעיר פ' דוקא ומשנה שליחה ש"ינו מהבנו לה במקום פ' כו' והגם שבנוסח הרשאה אמר שיסנו לה הגט בכל מק"ם שיתל"ה כן הוא עיקם כל נוסחי הרשאות וע"פ הנהוג אמר גם הוא כן ואין לבעל בזה מה שהקפיד בפי' שלא יתן לה אלא בתוכו מקום והרי בשעה שא"ר לו כן לא ביאתו לו המקדרים בשליח שהבעל אל"ל כן גם לאחר שנתן לה הגט בכל מק"ם בפרט לפי המבואר בנב"ע בדברי שהבליט ע"ב ר"ש ולא ר"ל ולא ר"ל מעשה זה בעל הגט ג"כ כו' ע"ם פו' בפי' לה דשם המדרש יותר בעיין זה ועי' בסמו"ר מביאת פי' קנ ויובא לקמן סכ"ה ס"ק כב: (מח) במקום פלוני. עכה"ל והוא מדברי הכ"ם ועיין בס' הו"ג שהקשה על זה דהא מ"ה כ' היה שכך המחבר דאם אחר ערב לו בביה ועיבר לו בעלי' דאין עיכוכו עיכוב אע"ג דלא אמר אלא כאן דלריך ם אמר אלא ונם מן הסברא נראה ביון שהזכיר עליה מה שלא הי' לריך ל זכיר קפידא הוי עכ"ד ע"ם ויש לעיין בס"מ פי' קס"ב ס"י בהגה. ועיין בסמו' לא"ז פמ"ל ח"ג פי' ד': (מט) וכ נולה נמקום אחר. ע' בסמו' בדיה אברהם לאקום מסכן כבודו של הגאון בעהמ"ח ז"ל שהוא ברמוק פרסה ולינה לכסוב הגט ומיכה השליח לכל מקום שיפלאתה ונמסר הרבה. ביד רש"ל אים כדם ונא השליח למקום אחר ולא נכסנו לה במקום אקינ"ל הכ"ל לסדר בשנה הגט מיד השליח ליד האשה. ואחר מן העלומדים עגלה שלו להאשה ולהשליח הכ"ל ונלאו למקום הכס"ל הכ"ל לסדר בשנה הגט מיד השליח ליד האשה. ואחר מן העלומדים פקפק ע"ז ובוודאי דהשליח אינו רשאי ליתן במקום זה כי ז"ל דהבעל לא מיאנו להשליח רק ליתן במקום אחר מדלא בא מ"ם עם האשה ולכן למקור לה הגט ע"כ אין רלונו שהמגרש פה. ומה ז"ל הסיב ע"ז בתריבות דאין שום קפידא בזה דהא ודאי דמקום אקירם הגט שהבעל בהשליח לא נגע מעשה מקומות ואפשר אף עדיף מפי' בתמר בפי' סכסו בשקום אלוני אחר דאין קפידא רק בכתבו במקומות אחר ולא נכסנו לה במקום אקינ"ל הכ"ל לסדר בשנה הגט מיד השליח ליד האשה. ואחר מן העלומדים פקפק ע"ז ובוודאי דהשליח אינו רשאי ליתן במקום זה כי ז"ל דהבעל לא מיאנו להשליח רק ליתן במקום אחר מדלא בא מ"ם עם האשה ולכן למקור לה הגט ע"כ אין רלונו שהמגרש פה. ומה ז"ל הסיב ע"ז בתריבות דאין שום קפידא בזה דהא ודאי

דאין רצונו שיתן לה במקום אחר דשם יצעיז עליו לכן יש קפידא אפילו לא אמר אל תתנהו אלא במקום פלוני • אבל אם אמר שיתן בעליה או באיזה יד מכתמא ליכא קפידא אא"כ שאמר אל תתנהו אלא כך וכך: סג במוך הזמן וכו' כי מסתמא יש קפידא שלא יקדים לגרש כמו שכתב בש"ס לא מקדים אינש פרפיות לגרש את אשתו לכן יכול להאחר ולא להקדים : סד בכל מקום שיקבלנו הוי גט . ומ"ל אפילו בשיגיע לאותו מקום למה היא מגורשת הא הוי כאומר מלי ניסך מפ"ג קרקע דאינה מגורשת משום שלא בא לידה מידו וה"ל לא בא הגט מיד הבעל כיון דאינה מגורשת כמי תירלי תוס' בתירוץ מ' דאמר לש"ק שלא שהוא יהיה ש"ה פד לשם ושם יעשה ש"ה אחר ויקבל ממנו הגט וכ"מ למ"ש לעיל רס"ז ועוד תרלו דהוי כאלו קבלה מידו והא דאינה מגורשת מיד משום דהוי כאלו בתנה שאל תסי' מגורשת פד שיבוא לשם והוי כאלו מתל' פמו שאל תגרש פד אחר לי' יום ולכאור' היה נראה דצריך ליתן לה נאמנות שתביא נאמנת לומר שלא פייס אותה כמ"ש לקמן מיהו לא מלינו בשום פוסק דכתב כן י"ל דוקא בשם"ת מתנה שאל יסי' גט פד אותו זמן אז יש לחיש שיפרפר ויאמר שקבע הזמן בכוון שיכול לפיים אותה תוך הזמן אבל בשסי' קובע זמן אין חוששין : סה לא ישלחנו ביד אחר הכא לשיטת הרמב"ם הפשט הוא דלא ישלחנו ביד אחר משום אין רצונו שיהיה פקדונו ביד אחר לפ"ז דבר שאין קפידא כגון שלוה שתמחל לו זכות שלה קודם נתינת הגט יכול לשלוח על ידי אחר ולא חיישינן שמא ישנה השליח הבני וכ"כ תוספות שם אבל לשיטת רש"י חיישינן שמא ישנה השליח ואסור לשלוח פ"י שליח אחר אפילו בדבר שאין קפידא מיהו לאסור הפקדון ליד אחר אף לרש"י אסור אלא אפי' דבר שאין פקדון אלא ככה"ג שתמחל הזכות מ"מ אסור לשלוח פ"י אחר מפני הכ"ל ודברי הטור תמוה מ"ש דיכול לשלוח על ידי אחר גם דברי הטור לשיטת הריב"ש לשיטת רש"י תמוה וקי"ל כאומרת תרי פעמים ואסור לשלוח פ"י אחר אפילו אם אלה הראשון לא ישלחנו פ"י אחר דהא לפירוש תוס' לא ישלחנו פ"י אחר דהא הוי שינוי אלא אפילו לשיטת הרמ"ם ורש"י אלא אם כן לו רשות לשלוח דהא פ"י אינו רשאי לשלוח אלא אם כן לו רשות אלא פ"כ דנתן לו רשות לשלוח בלא אומר אבל כאן אי' לשלוח אפילו אם יש לו רשות י"ל נתינת רשות הוא אם יהיה לו אנס מיהו בתשובת ריב"ש לא משמע כן : סו מיהו נט לדעת הרמב"ם אפילו אם אמר סתם טול אפילו לה סגנו אמרינן דהוא מקפיד שאל יתן לה הגט פד שתתן החזן כיון דהזכיר לקיחת החזן קודם נתינת הגט אבל אם מזכיר נתינת הגט קדם לקיחת החזן לא אמרינן דמקפיד [illegible] הגט קודם לקיחת החזן דאין זה סברא שיקפיד בזה מיהו אם אמר תן גט ואחר כך טול החזן י"ל דהוי קפידא • והרמ"ם ס"ל אם אמר סתם טול החזן ותן לה הגט ליכא קפידא שיעכב הגט עד אחר נתינת החזן אלא אם כן שאמר טול החזן ולא"כ תן הגט אז הוא מקפיד שאל יתן הגט פד שתתן החזן וסרמב"ן ס"ל אפילו אם אמר תן הגט וטול החזן מ"מ הוא מקפיד שאל יתן הגט עד שיטול החזן דזכר לקיחת החזן כמ"ש בח"מ סימן כ"ח : סז במקום שא"ל לומר כ"ל אבל היכא דל"כ אם לא אמר הגט פטול אפי' בלא ערבון כמ"ש לקמן סי' קמ"ב . אע"ג בעלמא פגינן בשביל יתומים שמא מזויף הוא מ"מ כאן מקילין משום תקנות מגוות אי משום חומרא שהחמירו בסוף כ"כ תוספת ב"מ דף י"ג וברים ניטין ובכתובות פרק הנושא דטופני' בעלמא מזויף בשביל יתומים וכאן משמע אם הסליח מביא הגט מותרת ליאמר אפי' אין מכירי' החתימות אפי' מאן דמחמיר לקמן בסימן קמ"ב בשביל בעלמא מביאה גט שאין מקויים מ"מ בשביל יתומים מביא מודה דמותרת להנשא : סח מבני חרי אבל אין מוליאין מלקוחות ומיתומי' משום דטופנין שמא מזויף הוא אבל מבעל חוב ניכר דמספר כתיבה ולמד שכותבים בשחבת לאחר תגבה כחובתך כ"כ הרא"ש פ"ק דגיטין . אפ"ג ר"י פ"ל דאין מעינין מזויף בשביל יתומים ולקוחות לא קי"ל כר"י וכ"כ הר"ן דאין נוכה מלקוחות משום דטיפנין שמא מזויף הגט ופיין בש"ך בח"מ סימן קי' ומ"ל למה לא הביא סדין מה דאם רש כאן דטופנים מזויף ומשמע דאמרינן אפ"ל אם הלקוחות טופנין כרי דמזויף הגט מותרת להנשא ואמרי' דאמרי' כן כדי שלא תצרוף מהם : סט אבל אם הבעל וכו' ומשמע אם ערערו העדים לא מהני הקיום ופיין בטור ס"ס קנ"ב : ע הולך ממזר וכו' אבל הגט הרי זו פסק מגורשת כך כתב הרא"ש וכתב הרמב"ם הטעם הוא

באר היטב

במקום פלוני הוי קפידא . משמ"כ אם אמר שיתן בעלייה או באיזה יד מסתמא ליכא קפידא אא"כ שאמר אל תתנהו אלא כך וכך וכו' : מ) במוסמיו . משמע אם ערערו

אל תתנהו לה [כט] אלא בעלי' ונתנו לה בבית או איפכא או אל תתנהו לה אלא בימין ונתנו לה בשמאל או איפכא לא עשה כלום :

מו ג יש מי שאומר שאם אמר לו אל תגרשנה [ל] אלא ביומינך אינו יכול לשלחו ביד אחר פט) אפי' אם חלה דה"ל כאלו פירש לא יגרשנ' אחר אלא אתה :

מז ד אמר ליה תן גט זה לאשתי והרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר הרי זה גט שאין זה קפידא אלא מראה מקום :

מח ה אמר לו תנהו לה ביום פלוני ונתנו לה סג [לא] (כ) בתוך הזמן אינו גט אל תתנהו לה אלא ביום פלוני ונתנו לה בין מלפניו בין מלאחריו [לב] אינו גט :

מט ו האש' שאמרה לשלוחה קבל לי גיטי במקום פלוני וקבלו במקום אחר אינו גט צ) אבל אם אמר' ז הבא לי גיטי במקום פלוני והביאו לה במקום אחר ס כשר :

נ ס אמרה לו התקבל לי גיטי בבבל ופעמים תמצאנו בדמשק סד בכל מקו' שיקבלנו הוי גט ובלבד לכשיגיע לבבל למקום שאמרה היא :

נא י אמר הבעל לשליח טול ממנ' חפץ פלוני ותן לה גט זה [לג] הרי זה סה לא ישלחנו ביד אחר ואם שלחו ביד אחר כ ונתנ' האשה לשליח החפץ תחלה ואח כ נתן הגט הז' מגורשת ואם נתן לה הגט תחיל' ואח"כ נתנה החפץ ל אפי' ביד שליח ראשון סו אינו גט מ אמר לו תן לה הגט וטול ממנה חפץ פלוני ה"ז לא ישלחנו ביד אחר שאין רצונו שיהי' פקדונו ביד אחר ואם שלחו ביד אחר ה ז גט בין שנתנ' תחיל' בין שלא נתנ' אלא בסוף ג צא) וי"א שכשאמ' לו טול ממנ' חפץ פלוני ותן לה הגט אם שלחו ביד אחר אפי נתנו לו החפץ תחל' ואח"כ נתן לה הגט: *) הגה צג) מיהו אם עשה שלים שני אפי' לא הגיד לו התנאי או הסליקו אסנתקיי' התנאי הוי גט (ריב"ם סי' ס"ו) אם התנה שתמסול לו כל זכות שיש לה עליו אינ' דלענין דינא יש לדון מהו בכלל כל זכות מ"מ יש להסתיר לענין גם שתמסול כל זכות שיש לה עליו ואח"כ מדון אמו מהו בכלל וקבל כיונא בזה (שם סי' ס"ז): נב מ צר) שליח המב א גט סז במקום שאינו צ"ל בפני נכתב ובפני נחתם נותנו לה ומתגרשת בו ונשאת אע"פ שאין מכירין חתימות העדים פ וגובה כתובתה סח מבני חרי ל ואם בא ע"א וערער לומר שהוא מזויף אין שומעין לו צה) באו שנים וערערו אפי' נשאת כבר סט תצא ק צו) ואם בא הבעל וערער ואמר לא גרשתי מעול' וגט שהובא לה מזויף הוא יתקיים מ) בחותמיו ואם לא נתקיים ולא נודעו עידיו כלל [לד] י צו) תצא ע והולד ממזר עא שהרי אינה מס) מגורשת אבר הגט ס הרי זו ספק מגורשת :

דדרשינן ליפנה יתיר' למה נתן לו רשות לשלוח דהא פ"י אינו רשאי לשלוח אלא פ"כ דנתן לו רשות לשלוח בלא אומר אבל כאן אי' לשלוח אפילו אם יש לו רשות י"ל נתינת רשות הוא אם יהיה לו אנס מיהו בתשובת ריב"ש לא משמע כן : סו מיהו נט לדעת הרמב"ם אפילו אם אמר סתם טול אפילו לה סגנו אמרינן דהוא מקפיד שאל יתן לה הגט פד שתתן החזן כיון דהזכיר לקיחת החזן קודם נתינת הגט

ביאור הגר"א

[illegible]

שי למורה

[illegible]

טורי זהב

[illegible]

פתחי

[illegible]

תשובה

[illegible]

חכמת

[illegible]

שלמה

[illegible]

כמו שלים כשלמה דנתמן אלא כש"ק כמינן עדים כי סיכא דתחנרש בקבלת השליח. ולכרי"ף כתבו' מיירי הסונים כשבטל אמר לפקדון והשליח אומר ש"ס אני ופוסק ר"ח כשליח נאמן. ולתוס' נאמן הבעל לומר לפקדון נתתי כשהם בפיר א' וכן הוא לשיטת הרשב"א כתב ואין חילוק וכו' משמע בפיר א' יכול הבעל להכחישו ובפי' קמ"ב אפשר לומר בפני ככתב ובפני נתתם כן הוא נאמן שלוחו. ואין לומר כאן מיירי כשא"ל לומר בפני ככתב ובפני נתתם אז יכול הבעל להכחישו ובפי' קמ"ב מיירי כשהשליח אומר בפני ככתב ובפני נתתם דהא אם אינו אומר בפני ונתתי לה אינו נאמן אלא אם כן אומר בפני ונתתי לה אינו נאמן אלא אם כן אומר בפני ונתתי לה אינו נאמן אלא אם כן

ג בריבי נבריי׳ סם דף לג ע״ח דליפסק סם הלכתא כווסי׳ ג כמימרא דרב נחמן סם דף לב ע״ח הסכמת הפוסקים ד בריבייתא סם דף לג ע״ח וכרבי ה לחוקי:מא דנמרא סם חליצה דרבי ו הרמב״ם סם כפ״ו וכמ״ש ה״ה סם שהוא כוכר בחפי׳ ל״ק. אמר בעדות מבטלה מקלה לא בעלה כולם שליחום מבטלה מקלה כמלא כולם ז פורבדא סם בגמ׳ דף לד ע״ח וכרבי׳ דחפיקנא דהלכתא כווסי׳ ופיש לפמ מרבי׳ יע״ל קנ״ם דהלכתא כחבי׳ ח סם בגמ דף ב ע״ח אמתני׳ מש״נ״ע וכו׳ פסיעת יכו׳ מ סם במכנה וכברייתם כ״ה ופ״ב י סם בברייתם כ חבעיא סם רבינא חמכמ׳ לרב נחמן כר ילמק דמני וכו׳ ולא נפשטא כיון שלא אמר הוא לעבר משמע ולריך שיאמר בפון בפמכע להכא ולא שמעלמו פסול וכו׳ פירש״י סם ל כבי׳ הרמב״ם סם כפ״ז פ״ל אמר הביה״ה בגירי דמשמע להכא מ עור בסהרמ״ה כ סם בסם רש״י סם בסם הרמ״ה וכפירוש׳ מבל אם גיל׳ עמו לבטלו ואמר מאלו פלבונות אינו כלום ס ל׳ הרמב״ם סם ברב נרמן דאפקקא הלכתא כווסי׳ סם דף לב ע״ב ע כפי׳ נירבסתו סם בגמרא יכמ״ם לעיל בסימן קלד סעיף ג׳

ביאור הגר״א

סם ל״ד ח׳ והלכתא כו׳ : קיח) והוא כו׳ עסום׳ ל״ב ב׳ בד״ה ר״ל כו׳ וא״ם ומאי נ״מ כו׳ ואומר ר״י כו׳ : קיט) ואין הבטל כו׳ . ר״ל דבפני השליח ופשב׳ א״ל עדים ומ״מ אין כו׳ ומ׳ הנ״ח סם ד״ם מפרש ריב״ח כו׳ ומבנ״ם: קכ) ו״ל כו׳ דפפ״ר ל״ל דאמר בפני שנים היינו משום לבי סרי כו׳ ומ״מ כיון דקרי להו ב״ד בעינן זה בפני זה דלא שייך להכפיזו זה שלא בפני זה חלא בעדות וכרי״ק סם כו׳ ע״ם ובכו׳ ל״ב א׳ ד״ה רבי א״ל ר״ל׳ לא כו׳ דדוקא בפני כו׳ : קכא) אבל כו׳ ע״ל כיתן ק״ח ס״ח בהגה״ה : קכב) שלחו כו׳ אז כו׳ ל״ג א״כ כו׳ ל״ג ב׳ ס״ם כו׳ ורב אפי׳ אמר סם ד״מכ״ג מודם בשנים מ״מ לר׳ בשניהם יכול וקי״ל כר׳ כמ״ם ל״ד ח׳ הלכתא כו׳ : קכג) לבתחל׳. רש״י סם ד״ה יכול כו׳ ומ״ם : קכד) נין כו׳ כלוקימתא דר״ח סם : קכה) ויש כו׳ דסובר כיון דלא איפסק:אלא בשניהן כרב בשליחות לא נקטינן כוותיה ודלי דיש לאסלוני ביניהו דאיצריך להו לחלוק בשפיסה ר״ב ע״ם : קכו) כסב כו׳ דיכול כו׳ כמ״ם ע״ח ח׳ ואע״ג דלא קי״ל כוותיה דרב משום דבעינן קולו כו׳ ומם כשם שבודקין כו׳ : קכבב) נב זה כו׳ סם ב׳ : קכח) אבל כו׳ סם ח׳ : קכט) אינו מועיל כו׳ סם ב׳ : ק״) ימ״ם כו׳ יהא פסול סם וכ״מ מדקאמר פסול הוא דוקא כמו חרס הוא ופפור חולק עליו ע״ם : ק״א) אמר כו׳ ע״ל ס״ם ק״ח : קלב) אם לא כו׳ פרש״י שם ד״ה אינו מועיל כו׳ : קלג) לפיכך כו׳

ש׳ לסורה

(סעיף ס״ו) ונפלוי כ״כ עכ״מ פ״ב פייבוס הע״ז מ״ם נשם בריב״ם ורו״ק :

הגהות רעק״א

ר׳ פ״ו ס) הר״ז חוזר ומגרש . נ״ב ואם אמר כמ״ם ל״ל דלשון זה שוכל ודחי דכוונתו לבטל הגט עלמו ע׳ בפר״ן דב׳לפוכים בהסוכרים דח״י כלל לבטל הגט. דמל״ב אין אמר ר״ב חוזר ומגרש כו ואם יהא חרב עפי׳ משמע ביטול הגט וביע ל הבלילות והיינו דפר״ן ס׳ דהתיבעי קאי על הברייתא ומיירי בלמם סברייתא דאין הגט ביד הבעל ולאיך הסוכרים דיכול לבטל הגט דחוזר ומגרש כו משום דאיירי דלא דלה לבטל רק הבלילות בפרי דהתיבעי קאי על מסכי׳ ולא קאי לברייתא ובדיעה דברייתא ח״ם ומגרש דיהא חרם משמע יותר לביטול הגט דבזה מלי פרי׳ בפר״ן ולפ״ז יהי׳ מוכח דגם ל״שמא דלא יועיל ולא יפיר ג״כ קובל

באר

ומם הגם נידה וקידש אותה אים אחר מיתה נאמנת לומר דביטל זה הבלילות לאסור א״ע על הבעל גם בהסמגרש כהן מיתה נאמנת לחתיר אם עלתה לו עיין ב״ש : מה) לרון . והי״ם לם בשם עבלה לבטל והבלילות לא בלבד אלא אפילו אם אמר לו בפני ב׳ : מו) מקיימנה . ט״ז כתב דאיירי בשלחו לבלה לבטל הבלילות לא ביטל מד שנא לידה : מו) לבטל זה שלא בפני ב׳ ודוקא שלא בפני השלי׳ לבדו ובדרישי׳ האריך בחגם בזה : [מז] לבטל זה שלא בפני ב׳ ודוקא שלא יבטל שליחות כולן זה שלא בפני זה דכיון שאפי׳ אם ביטל הגם לגמרי פשוט דזיפנין דבטיל לבולהו שלא בפניהם ולא ידעי ואזלי ויהבי לה ומנסבא כו׳ ע״כ ל״ל ב״י ל׳ זה קשה בעיני דמאי שריא לבטל כולן שלא בפניהם אפי׳ לבטל א׳ מהם אלא בפנינו אסור לכתחל׳ משום דנפיק מיני׳ חורבה ומ״ה לא הביא כאן בש״ע ולע״ד דברי הפור נכונים דה״ק שאם אסר לי׳ אחד מכם יהיה שליח יכול לבטל כל הפי׳ בכל אחד בפניו אלא שלא בפני הבירו כיון שאין מבטל אלא שליחותיהו ונתינת הגם יהי׳ ע״ז העשירי אבל אם בא לבטל גם העשירי שהגם בטל גלי דעתיה שמה שבטל הי׳ נ״ב דעתו שיתבטל גם לגמרי אלא (מה שלא אסר להם שהגם יהי׳ בטל מפני) שמסתר עצמו בביטל בפני ב׳ בפ״ע שאח״כ יבטל גם בפני האחרים (עד שיהיו כ׳ לן בפילים ויהי׳ ביטול הגם מסילא)בזה ודאי נזרינן שמא יבא לבטל כולן ש״א בפניהן ויסמוך עצמו שאח״כ ידוע להם שביטל שליחתם ונפיק מיני׳ חורבה שבתוך כך ילך א׳ מהם ויתן הגם ינוירה זו אינה שייכה אלא בבטל כולן זה שלא בפני זה כיון שאנו רואין שמסתר עצמו על מה שיבטל אח״כ בפני אחרים הי׳ יסמוך עצמו על מה שיודיע לאחרים אבל בבטל קצת מהם זה שלא בפני זה אין בא׳ נזרה שמא יבטל שלא בפניהם דאמאי ניחוש לזה כיון שאין אנו רואין שבוסך על מה שיעש׳ אח״כ ודאי אין נזרין בפניו אפ׳ שלא בפניו כנ״ל ברור פי׳ דברי הפור ואולנה ת הבינו בעל הש״ע לדבריו אלה ודאי הי׳ ק בע׳ בש״ע ודאיתי דברים בזה ולא תירצו פ״ם לא נזרינן גם בביטול מקצתן זה שלא בפני זה אפו שיבטל שלא בפניהם

פתחי

שלא ס״ם ומע״ם לעיל סימן קח ס״ג וכפי׳ קלד סק״ו : (פ) מיבטלנו בפני מיים. ע׳ בפפוקים מעכנים יעקב מי׳ לח בסמוכי מביה לוים נב מהתריך להמיב על הגלוח מהר״ז מרג יום ל׳ מכ׳ בעובדה דיד״ר׳ כיון מהעד הפני מבוא מק קלם עלמתו לם פי׳ בלשון המועיל לביטול רק עד אחד ומעיד בבירור הוי כביטול בפני עד ב׳ ואינו כלום דז״ל דאמנו מעום מעמד שפני אינו שכד לא הוי עד כלל מא בבעה אמר בפניהם מיבטל ואם אמר בלשון המועיל הרי הוא ביטול בפני מיים ומה לנו לם מכה אח״כ ואינו זוכר עדותו ואין רפרם בזה רק לבטלו בפה ביטול ולא ודאי ביטול ולא עוד אלא מהרמ״ל ברור דאח״כ אם כי הבדים שיו מבוטלים ע״ל מ״ם בזה בעל מבפה דבר בעל מבפה דאין יכול לבטל נוף הגם בחזקת ח״ם קיימים דאין לומר בזה בחזקת בבדים דבדי מעם לבבין בבמלאם בפה בפנומים כו׳ ועוד בעיקר הדין דביטול בפני עד אמר לא מעיקר כלל דלא הוה ביטול והביאין מהר״ז הכ״ל בעלמו בבמיבוטין מי׳ בקה מובלהמעיר בביטול בפני עד מ׳ מדברי ר״מ״ם ז״ל ע״ם ב׳ (פח) מבטל לפניהם. בפה בפ׳ מו״ג אם אלא מלים לבטל הגט נראה דח״ל לפפיל שיני מלים דדוקא לפנים מחזקת מהים לו בחזקת ח״ם מפיע דבר בבמרום ומפי מיבטל בפה מעדיין לא נפנרבה

תשובה

והבלילה חומר אחין גם זה דאמי לגרש בו מבבטל. בפחר מיקורין דמי עבד מ׳ נאמן בכ״ל: (מב) בפב אמר מבלים • עיין בתמונם ברים חברפם חלק א״ל מ׳ נב אום ב׳ ואום ה׳ מ״ם בזה : (מג) לבא אלי אקיימנה. עבה״מ מב׳ מ״ן בפב דאיירי כו׳ אבל אם בעם מעבה אומו לבלים אמר לו כו׳ ועיין בתמו׳ מהרי״מ מבריבה ס״ם לא מב׳ דבלהם דבמ״ז אזיל בזה בבעבם הבים ר״ם קלד דבה דג ד בגיבה נאו מלבה מיה דוקא ג״ד דלאחר בבינה ומבינ׳ ליד מלים אבל ג״ר מדם בפיב׳ אם בדים בפיב׳ בזה בבבם אם דבן מעמב אבל אבמבים בבינה אם אבמ׳ ליד מלים אבל ג״ר מדם בפיב׳ בבבם

פיין סימן קל"ד: קד מכין אותו: פיין סימן קל"ד ופיין בדרישה: קה גוסס. פיין ס"ס קכ"ח דוק' גוסס המדבר יכול לגרש ואירי הכא כשהו' מדבר אבל אם הוא עכשיו אינו מדבר אפי' אם הוא אי מדיין וכעת שמסר כגט ליד כשליח היה מדבר יש לחיש שמא עכשיו מעורף דעתו דהא גוסס לריך בדיקה מיהו י"ל כיון בעת שמסר הגט היה מדבר וסיה מיושב בדעתו אף על גב דאיכא אבל אינו מדבר אז הוא ספק שמא מעורף דעתו: קו לא יתנו לה. דאין לו להחזיקה בספק גרושה כ"כ המגיד והנה אם היא זקוקה ליבם שסיר עפר זה אבל כשאינה זקוקה ליבם ורולה ליתן לה גט ותבע ליבמה י"ל דאין בוס חשש איסור *) ופיין בתשובת רש"ך ס"כ סי' ל"ט: קז אי יותר מק' כ"כ הטור בשם הרמ"ה ורש"י פי' כ"ש מכן תבעים ולמעלה הוא בחזקת אי כיון דאפלג ומה דאתמר שם כן מאה לרבות' קאמר אפי' כן מאה הוא בחזקת אי: קח שאבדה בים. אבל אם נפגם בים אז קי"ל דהם בחזקת מתים אלא מדרבנן מחמירים דהיא אסורה להנשא אם כן אם נתן לה גם אינו ספק גט מדאורייתא' ופיין בש"ג: קט בדיני עכו"ם. כ"כ הרמב"ם ספ"ו משמע דס"ל בדיני ישראל הוא בחזקת מת כליבל' בת"ח שם מיהו לכמה פוסקים קי"ל כה מרי תרי ליבל' וכין בד"י וכין בד"א הוי ס"ק וכן נראה דהרי"ף ס"ל כן מ"ש הכיא המגיד והשמיט כל הסוגיא. והרא"ש כתב הרי"ף ס"ל בד"י הוי ספק ולא בד"א ופיין סימן י"ז מ"ב:

באר היטב

הרא"ש פי' פ"א אלא ליתן אותו לכתחלה בחזקה שהוא קיים פיין כנה"ג דף קס"ס ע"ב: לא) עכו"ם. ולכאה פוסקים בין בד"א בין בד"י הוי ספק פ' ב"ש ופ"ל פי' י"ב ס"ק קי"ב: ונפ"ל

הרי הוא בטל מלהיות גט אינו מגרש בו (סה) ואם גירש הרי זו ספק פ מגורשת:

סז ל מי ששלח גט לאשתו וחזר ובטלו בפני קלד) שנים אחרים ובן מי שמסר מודעא על הגט קד מכין אותו מכת מרדות (סו) מפני שגורם להיות ממזרים:

סח ק קלה) שליח שהביא גט אין חוששין ר שמא בטלו הבעל או שמא מסר מודעא ונותנו לאש' (סז) פ] בחזקת שהוא חי ס קלו) אפי' הניחו (סח) י] זקן או חול' וי"ל דוקא פולה בידי כ) פעים אבל הוכה ונפל' טריפ' דינו כגוסס (הגהות מלפפי) ח אבל אם הניחו קה גוסס קו (סט) לא יתננו לה שרוב גוסמים למית' ואם נתנו לה הרי זו ספק מגורשת ח ויש מי שאומר דהא דאמרינן בזקן דוקא [נא] בפחות מבן פ' קז קלז) מו יותר מק' יח] אבל מבן פ' (סוד נסס הרמ"ה) עד בן מאה דינו כגוסס:

סט ב (ס) עיר שהקיפוה חיל ג מאותו מלכות והיו במצור וספינה המטורפת בים והיוצא לידון בדיני נפשות הרי אלו בחזקת חיים ואם הי' גט אחד מהם ביד שליח נותנו לאשתו ותהי' בחזקת מגורשת אבל עיר שכבשו' כבר או ד עיר שהקיפו' (סא) חיל ממלכו' אחר' וספינה קח שאבד' בים והיוצא ליהרג קט ה קלח) בדיני (סב) כותים ו ומי שנוררתו חיה או שטפו נהר או נפל' עליו מפולת נותנים עליה' חומרי חיים וחומרי מתי' (סג) ואם הי' גט א' מהם ביד השליח אינו נותנו לאשתו ואסנתנו לה הרי זו ספק מגורש' ואסנורע שמת הבעל קודם שיגיע גט לידה אינו גט:

קמב דין המביא גט בח"ל ובו יח סעיפים:

א פ שליח שהביא גט א [א] ממקום למקום בח"ל או מא"י לח"ל או מח"ל לא"י אם הי' השליח עומד בשעת כתיב' הגט וחתימתו ב פ] הז אומר ג בפני שנים בפני נכתב

קמב א ממקום למקום. הנה כש"ס מבואר מליב' דרב' דקי"ל כוותיה הא דל"ל בפני נכתב ובפני נחתם משום עדים אין מצוים לקיים ובשאומר בפני נכתב ובפני נחתם נחקיים הגט ובמדינה מ' מצוים לקיים ואל"ל בפני נכתב ובפני נחתם ורמב"ם פוסק ממקום למקום ל"ל בפני נכתב ובפני נחתם אפילו במדינה מ' וכמ"ש פוסק ב' ובמקום מ' הל"ל ב"ל בפני נחתם דהא גוסס לריך בדיקה מיהו י"ל כיון בעת שמסר הגט היה מדבר וסיה מיושב בדעתו אף על גב דאיכא אבל אינו מדבר אז הוא ספק שמא מעורף דעתו: קו לא יתנו לה. דאין לו להחזיקה בספק גרושה כ"כ המגיד והנה אם היא זקוקה ליבם שסיר עפר זה אבל כשאינה זקוקה ליבם ורולה ליתן לה גט ותבע ליבמה י"ל דאין בוס חשש איסור *) ופיין בתשובת רש"ך ס"כ סי' ל"ט: קז אי יותר מק' כ"כ הטור בשם הרמ"ה ורש"י פי' כ"ש מכן תבעים ולמעלה הוא בחזקת אי מי כיון דאפלג ומה דאתמר שם כן מאה לרבות' קאמר אפי' כן מאה הוא בחזקת אי: קח שאבדה בים. אבל אם נפגם בים אז קי"ל דהם בחזקת מתים אלא מדרבנן מחמירים דהיא אסורה להנשא אם כן אם נתן לה גם אינו ספק גט מדאורייתא' ופיין בש"ג: קט בדיני עכו"ם. כ"כ הרמב"ם ספ"ו משמע דס"ל בדיני ישראל הוא בחזקת מת כליבל' בת"ח שם מיהו לכמה פוסקים קי"ל כה מרי תרי ליבל' וכין בד"י וכין בד"א הוי ס"ק וכן נראה דהרי"ף ס"ל כן מ"ש הכיא המגיד והשמיט כל הסוגיא. והרא"ש כתב הרי"ף ס"ל בד"י הוי ספק ולא בד"א ופיין סימן י"ז מ"ב:

הגהות רעק"א

יותר לביטול הגט בלתי ות"ח ומגרש בו דה) אחד נכא קחני לכרייסה עם יהא כחרם והר"ן נקט קושייתו רק על יהא כחרם דבאיכך פו"מ לחתם דקוב' ג"כ ביטול השליחות ולזה מ"לם הקושיא דעכ"ם יהא כחרם מש ש יוחר הגט עלמו אבל כיון דביאה כחרם להגך פוסקים ח"ם ומגרש ס"כ בחידך ומ"מ אין הכרח כ"כ די"ל דלאבך פוסקים מיירי בכרייסה בגט ביד הבעל וממילא ע"כ דבוודאי לביטול הגט ול"ש לדינא:

פ' פח ט) בחזקה שהוא חי כ"כ ע' לעיל פי' קכ"ח ס"ד ול"ע: שם י) זקן או חולה. כ"כ ואם הוא זקן וחולה ל"ע:

שם יא) הגה אבל הכיכם קיימים ומיתרו מדין גרושה ס' מכיכם מהו ומותרת מעטם אלמנה אבל אם הכיכם לא הגיע לגבורות ונקו לה הגע אף שהמתיכה לבנשא עד שהגיע הכיכם לגבורות יל הלא מפני ס"ם כיון דלא נולדו ביחד ול"ע לדינא:

ב) פי' קצ"ב ס"ח ה"ז אומר בחני ב'. כ"כ בפנ' הרי"ף פי' ר"ו ול"ל שאמר ס"כ ובפ"ח שהבל בקיים הם ויודעים

פל"ד בסיכם לשמש וכו' וק' לי הא לרבם אף אחר שלמדו מיישיבן ביחזור דבר לקלקולו. אם הבלים לא אמר כן אלא בכ"ר אחלו אומו אם בחבנו נכתב ונחתם בחבנו ואמר הן ע' מסוכם אמים דעים פי' ל"ו:

טורי

דלעניין גרושין קאמר ה"ג יהא אם"ל לגירושין קאמר והאיר חילק דשאני נבי חרם דוה א"א להתקיים בגם כלל לפיכך בריבון לאר"ה דלעניין גרושין קאמר מאיכא אמיל ששם אמיל ש"ך על גב ר"ל שיהא אמיל ואמת אינו אמיל הילכך אינו בלים ובאמת דברי הטור נכונים אלא דאין להכנים ראשי בין הרים גדולים להכריע ביניהם פ"ם ראוי להחמיר מ"ה אם שהביא בש"ע כאן דעת רש"ח דבאל בזה אין לסמך על זה רק להחמיר כאילו אינה מגורשת אבל אם אירע כן ובקדשה אחר צריכה גם מסני אלא הוה אלא מסק גרושין בגלע"ד. בטור כתב בשם רבינו השולח גם ומבטלו בפני ב' אחרים או המוסר מודעה על הגט מכין אותו מכת מרדות שערבה ממזרים בישראל כו' ואע"ג דבמ"ר כ"ו כתב המור דהרא"ש חולק על הרמב"ם ומוסק בנהרדעי דלא

פתחי

הכם לא אמר הבעל מידי אלא דאמדינן דעמיה כ"ם ביכה דמגלה דעמו בפי נאיה אומן ביחא ליה פיהא אלוהו ע"ש: ולפ"ז אם אמר לו הבעל כן קודם שעשה אותו לשליח ואח"כ נתן לו בכסם הסתר שגם הע"ז מודה דזה לא מיהשב רק ג"ר ולאו כ"ר הוא (הגה דמדברי הע"ז ברים דבריו אם סב' ובג"ד בגב לאו בלוס הוא לבעל המעשה שנעשה בגר עכ"ל יש מקום לפרש דבריו דכוונתו לדברי הב"ח הנ"ל אך מפיר דבריו לא נראה' כן וכיוצא נמ"ש שנעש' בגר לא אפי' אמר שיעשה רמ"כ דק לאפוקי מה שנעשה נגוך כ"ד) וכפי סברתה דין זה יפול במחלוקת חכמי הדור שבי' בגדון הגט דוויגא שהוזכר בסמו' מהרי"ם לוגלין מי' קכ"ב ומ"ב כי' ע"ה מרמזמין לקמן מי' קמב ס"ם. ועמ"ש לעיל קמ"ז וכקמ"ב ולקמן מי' קמג סק"ח: (כד) הרב הוא לא אמר כלום. ע' בתפו' מסכנות יעקב כי' לא בתשובה אלו"ים אות ס"ח שפניא דבגאון מהר"ז מרגליות ז"ל נסן נעם לדבר דכל המבטל גט אין עיקר הביטול אל רק בשעת מעלו ופעולתו ויהיו שעם פנסיכה אחז זמן פעולתו ולכן כשמבטל קודם נסיבה לריך לבטל בלשון עמיד ביה' אל הביטול בשעת נסיבה אבל אם אמר לשון עבר אינו כלום דהא אבני לתו זמן ביטולו הוא. ולכן הולים מזה דבלומר כן בשעת נסיבה אף על עבר מהני לבטלו דהא אומר כן בשעת גמר פעולתו ודברי הש"ם שאמרו מ"ם הוא לא אמר כלום מיירי שאומר קודם נסיבה. והוא ז"ל הלריך לשנע עליו בזה דאין חילוק כלל ע"ש: (כה) ולא גירש הי' כפף. עיין בתפו' בלית מכסם ס' ג' בחודש: (סו) מפני שגורם לבנים כ' בהנהם יד ובריס ודוקא בבה הבלים לבל בפני הבלים אבל אם מעמדין אבל אם מעמדים ודלא כרש"י בקידושין דף י"ב בן בסנו הבוכ' בס. ולא ביטלו בפני אחד בחורה נ"כ לא מנגדינן ליה שברי לא הועיל ביטלו ואין חשש ממזרות אבל הבוכ' בס בתנו דרף אמ"ד אינו מבוטל מ"מ הרי מוליח לעז על הגט. אך אפשר לומר דבא' ליבא הולאם נעז ועוד דהד לא מהימן לבלקוטו על ידו ומ"ל הודא' פיו אין נרא' לבלקוטו אמר' אם ביטל בפני ב' זה אלא בעבי זה לדעם הבוכ' אמ"ם מהביטול אינו מועיל מ"מ לוקה מכוח הבלים לעז אבל: (כז) בחזקה שהוא חי. כ' בכפר מו"ג ולא אחר מבתן לה הגט נבדיר שמם ולא"ר אם בבלים הו אם קודם נהיה הו אם מבי' קמד בעיף ה' דאם הוא בפף אינה מהן קודם ה"ז בפף מגורשת אבל"ל ועיין בבלילה יבנ"ן ח"ח כ' קבא מעניין זה. ועיין בתפו' בדיים אבדיבם פי' אם שהוא ז"ל מבפפק בדין זה ומבאיר בם דאם בבר ביבם קודם בשמע שמם פשוט אלם להמיר ואין לחוש בלוס שמא מם קודם מפירים הגט ובינו בפף ינעה לשון אף בע"ד בע"ז ב"ד ב' בלע"ז ד"ה לזה דבעין זה אפורש לבדיל בע"ז ביו"ד פי' מ"ז בקי' להבינ על הב"ח ומיישב דעם הש"ע שם דהיכא שהיה אלה להיסר והי' הזמן להיסר הוי חזקה עובה להפירם מש"כ בכלא הי' זמן להיסר ואינ"ם ואם כן בפנים בדברים אלו הי' הזמן להיסר ולא' דאפשר גם בלא ניבם מקרי הוראה להיסר כיון דבשעם הגיעם הגט הי' ניבן בדין בחזקה שהוא קיים ובזה עובה לבבר בלא ניבם בגאבד בבבם הוא הי' בא לבטול קודם שנולד בבבר הייבו מוריו לו היסר והי' זמן להיסר ולבפר לבלק ולומר דדוקא בבם הוה דלא מלא מבהיה לו דיש לחלק ולומר בלא בבדיבה הזאם שמם הי' ראמר ג' חדשים הבנמנה הוסרה ממילא לבבשא ובוי הזקה להחיר מש"כ חוך ג"ה ולבפר דבב"ם בהוסרה ממילא מיד בפ"ם אחר ג"ח וזבבה בעלמה. והבינ שם גם בבבמבה דב"ם מי שחמז' (הוא הדין דלקמן פי' קמד ס"ם בב"ל) דדברי הר"ן בם ובי' דאין ראיה מ"ם בבבמבה דב"ם בבבמבה בעלמה בבבמבה בבבמבה בבבמב

כוותה׳ פס דף ה׳ ע״ב ודף ג׳ ע״א ג הכריי׳ פס ומפרפי פס תפני פרוב יפרלה סנמ״ל: פמוסיפין כלמות הכומייס ד פס דף כב ע״ב ה פפ״ה פס ו פס בגמ ז מכולר פס ח כתב ה״ה פ״י מכל לינו בעל ממ״ם בפוגיל בדין הוא דקיוס לא בעי ובו׳ פס דף ג׳ ע״ל ומכ״מ בכסב מהה דפכיל וחכמים לומרים לין הולר מאר פס דף ה׳ ע״ב ר פס בדי׳ כ׳ והולר ממזר וכתב ה״ה ומלמה שמות מוכר דקיוס בפרוס דרבנן סכם שהבעל מערער ועוכן בבדי שהוא מזריקוריה לינה יודעת בזה דבר דהנעמד מסה על מזקפס דה״ל מסה לינ ר פס דלעמ לי הוה גם קיים סוה בפקיים כ כרבא דמשום ע״נוגל דמסה הקילו מפסליה נמן כשמר כפ״ב וכפ״ל ל פס מע״ם בפוגיל אלא מרער פרי ופרי ניהו וכו׳ פס דף ע׳ ע״ל וכ״ם פליה אלא יפה כמו יוסר מקיום נמור ע פור וכ״ב הרמ״ם בדיס בפיס ופרבו׳ כלל מ״ה ופ״ב כ פס מהה דזמנין פייסי לה לוסמא וכו׳ פס דף ה׳ ע״ב והיה לקרוב וכ״ב ה״ן פס

ביאור הגר״א

ב) ולמ״כ יה׳ כו׳. עכ״ו: ג) ולמ״ם ם יין כו׳. מתני׳ פ׳ ל׳ פפכיל כו׳ אלא״ם מ״ל וכן בעפרי׳ הרמבונם ונמ״ם פס כתה פפמ״ם: ד) ולפ כל כו׳ ד כ״ב ופפ״ם ג׳ ל׳ ד״ה חד כו׳: ה) ולפ לין הפליה כו׳. הרי״ף פס ופוגיין כרבא ופיכי דלכיכא עדיס דפקיימי ל״ל לומר כפ״ב ובפ״ב ובפפ״ם ה׳ ל׳ ד״ה המגיל גם כו׳ לפ כו׳ מ״ם הוא דלא ליכא פלוגתא דפפוס׳ בתכו כפס ר״ם דהפמה כזה״ן כו׳ וכ״ב הרמ״ם והרא״ם אכל מדברי הרי״ף ל״ל אלא כפב ל״ל דבר לבכב כדי לבנן הלמה כו׳ ובגולא מז׳ לני אלא מוכר דבוה שלומו ופיין מ״ם בפי׳ הקודם ע״ז: ז כפס שמ״ל לקיים הגם וכו׳ כ״כ הרא״ם ריס ניסין ושאר פוסקים לכאורה נראה לדיק כמה דיוקים מזה מ׳ דוק׳ ש״ם נאמן משום דהו׳ נאמן לומר כ״ל נתנו חזו״ל ליה דהוה שלומו אכל ל״ל נאמן ונאמן לומר דבוה שלומו אכל ש״ק מינו נאמן ונאמן ולא כמ״ל דאומר כ״ל נאמן ולא כמ״ל ולא הרמ״ם ומ״ם כן נם מבמת אפילו בפיר מ׳ נאמן ואפילו אם הבעל מכחישו ובסמוך נם בסימן קמ״ח לא מבמת כן וכתב בפ״ז אחה שנתנרשה לריכה כתב מכ״ד שנתנרשה ולין הרב שנתנרשה לריכה כתב נאמן להפיד על זה ימידי ול״ד לקיום עדות דכאן מולה אותה מחזקתה לכן לריכה היה מעשה ע״ם ומ״ם ולא יוכל לעמוד בחזקתה ולכן יכולה להרלות בכל מקום אחר תבות דהיא מנורשת: ח כד״מ שנאמנו לה כפי כ׳. הא דמלטרסים הפ״ה סימן דוקא לחיות מ׳ מדייני קיום כשהוא

מינו

מה מעיבר כשהגע עדיין בצין ואי״ל לקיים סוי ממזר ודאי ואי״ל דאיך כתב הרא״ש בשם הרמב״ם מה שהו׳ אינו כותב וכודאי ס״ם בהרא״ם ומ״ם הסיר פסק ממזר הוא מעוס דס״ל כהני פוסקים שהכי׳ המגיד שם דס״ל פסק ממזר הוא כי שמא יתקיים עוד ומ״ם כתבר הגם פסק מגורשת ולא לעניין ממזר כ״כ דהא כתב בפרפור הבעל פסק ממזר ש״מ כתבר הגם לאו פסק מגורשת לעניין קידושין של אחר וכ״כ בדריסה וכאן נמי מוכח דס״ל להרא״ש והטור אם עומן מזויף לריך קיום מדאורייתא דאלי״כ אינו ממזר ולא פסק ממזר דהא הפרים המחומים פס כאלו נתקרה עדותן בכ״ד ואינו אלא פסול דרבנן אלא ודאי ס״ל דלריך קיום מדאורייתא וכבר הוכחתי כן בס׳ הקול׳ מן הפוסקים שהכי׳ המגיד ופיין חסר מהרי״ק שורש פ״ז ובסיף כמ״ה ס׳ מ״ו ואי״ מיך לא הזכירו מכל הני פוסקים ומיך דלא הזכיר מה שמבואר בס׳ זה ובס׳ הקודם ופיין תשו׳ מהרשד״מ ס׳ מ׳ כ׳: ו דאין ליתנו בזמן שהבעל בעיר. אפ״ג דאיכא כאן כתוב דמיד אחר כאן בתוכן ב״ל ונתנו ש״מ דאי״ל לפולם יכול להכחישו ולומר דהוה שלומו אכל ש״ק אינו נאמן לומר דבוה שלומו ופיין מ״ם בסי׳ הקודם ע״ז: ז דאין ליתנו בזמן שהבעל בעיר. אפ״ג דאיכא כאן בתוכן ב״ל ונתנו ש״מ דס״ל לפולם יכול להכחישו ולומר דבוה שלומו אכל ש״ק אינו נאמן לומר דבוה שלומו ג״כ לומר דבוה שלומו אכל ש״ק אינו נאמן ולא כמ״ל ולא הרמ״ם ומ״ם כן נם מבמת אפילו בפיר מ׳ נאמן ואפילו אם הבעל מכחישו ובסמוך נם בסימן קמ״ח לא מבמת כן וכתב בפ״ז אחה שנתנרשה לריכה כתב מכ״ד שנתנרשה ולין הרב שנתנרשה לריכה כתב נאמן להפיד על זה ימידי ול״ד לקיום עדות דכאן מולה אותה מחזקתה לכן לריכה היה מעשה ע״ם ומ״ם ולא יוכל לעמוד בחזקתה ולכן יכולה להרלות בכל מקום אחר תבות דהיא מנורשת: ח כד״מ שנאמנו לה כפי כ׳. הא דמלטרסים הפ״ה סימן דוקא לחיות מ׳ מדייני קיום כשהוא

ביאור הגר״א

ט) ובפני נחתם ב) ואח״כ יתן לה בפניהם והתנרש בו ג) ואע״פ שאין עידיו ידועים אצלנו ג ואפילו היו שמות עדיו כשמות הכותים אין חוששין להם ד ד) ואם בא הבעל ועמד (ג) ועדער אין משגיחין בו [ב] ה לפיכך אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעל׳ נאמנות להביא גט זה ולומר בפ״נ ובפ״נ ו ג וכן שליח שהביא גט מא״ו ואמר בפני נכתב ובפני נחתם אע״פ שאינו צריך אם יבא הבעל ויערער אין משגיחין (ג) ג) בו ה) ואם אין השליח עומד בשעת כתיבה וחתימה אל יתן לה אא״כ נתקיי׳ בחותמיו ז ויש לשליח להיות מכלל הג׳ שקיימו אותו ו) ואם לא נתקיים ונתן לה ד ה ז פסול עד שיתקיים ז) ואם בא הבעל וערער ולא נתקיים ה ט אינה מגורשת י [ג] אבד הגט הרי זו ספק מגורשת ח) ומפני מה הצריכו לומר בפ״נ ובפ״נ בח״ל כ כדי שלא תהי׳ האש׳ צריכ׳ לקיימו אם יבא הבעל ויערער מפני שאינדרי׳ מצויי׳ לקיימו ט) מסקו׳ לסקו׳ בח״ל י) ונ ל דהאידנא אפי׳ בא״י צ״ל בפ״נ ובפ״נ הגה יא) (ד) וכזמן הזה המגיה גם אפי׳ מגיה לכיה בפיר אסה ל״ל בפני נכתב ובפני נחתם (מוס׳ ריש ניסין) וב״ל סי׳ קמ״ח סעיף כ״ה ן דאין ליתנו בזמן שהבעל בעיר יב) י״ל דאם יש לשליח הרשאה וכפוב בה כי הם עידי הגם דזה מקרי נתקיים בחותמיו ומ״כ אין השליח ל״ל בפני נכתב ובפני נחתם (הש״ל סי׳ מקס״ו ומרדכי ריש החקבל יג) (ה) ויש מולקי׳ ומוערים (ו) דהרשאה לא מקרי קיום (ריב״ם פי׳ ש״ם ובכרדים) וכן מהגון דשליח אומר בפני נכתב ובפני נחתם אף כשיש לו הרשאה ואין לשנות:

ב ל בעל שהביא ראיה ברורה בשני עדים שגט זה שנ׳ בו בפני נכתב ובפני נחתם מזוייף הוא ה ז בטל:

ג ז מ יד) כשם שא״צ לקיים ג) הגט כשאומר בפני נכתב ובפני נחתם כך [ד] א״צ (ז) לקיים עידי השליחות אלא נאמן לומר שהבעל עשאו שליח טו) (נמדיס) אע״פ שאין מכירין חתימת עידי השליחות או אפי׳ אין לו שום עדות בשליחות אלא שאמר שהבעל עשאו שליח בראוי נאמן (וב״ל סי׳ קמ״ח סעיף י״ח וסעיף כ״ד כילר מהגין לבחלה):

ד כ בד״א שנתנו לה בפני ב׳ כשאין השליח מז) קרוב או פסול אבל אם הוא קרוב או פסול צריך ליתנו לה בפני ג׳ זולתן: הגה יז) וי״ח דיש להסתיר אפי׳ אין השלים קרוב מ פסול ליתנו לה בפני ג׳ כדי שלא יבא יבא ליתנו לה בפני בני׳ מקשהוא קרוב מ פסול (מור כשם הרי״ף) וכן מהגיהוים מתמירין מוד ליסול בני׳ מסרי׳ לעידי מסיר׳ ולא יהיו קרובי׳ לדייני׳ ולא לנים ולא לנים גם הג׳ שיוסני׳ לא יהיו קרובי׳ לעידי הגם ולא כשלים

באר היטב

נתחם חלה שאומר ידעתי פיין כנה״ג דף קנ״ט ע״ל: ג) בו . ובינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף כ״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ד) נו . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ה) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ו) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ח) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ט) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. י) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יא) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יב) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יג) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יד) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. טו) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. טז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יח) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. יט) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כ) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כא) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כב) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כג) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כד) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כה) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כו) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כח) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. כט) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. ל) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לא) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לב) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לג) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לד) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לה) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לו) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לח) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. לט) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מ) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מא) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מב) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מג) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מד) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מה) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מו) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מח) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. מט) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נ) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נא) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נב) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נג) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נד) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נה) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נו) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נז) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נח) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נט) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם אבל עליו נובה אפילו חוס׳ כתובה מין הלקוחות. נ) כגון . ונינה הכתובה מן הלקוחות. ול״ד למ״ם סי׳ קמ״ח סעיף ל״ג דאינה נובה מלקוחות דשם אין סיפר נמור דהא יש לחוש שמא יבוא עוד ויערער אבל כאן מוחרת לגמרי ואין מועיל ערעור הבעל. מיהו חוס׳ כתובה אין נובה מלקוחות ם

אינו קרוב ופסול אבל לפנין פ"מ אפי' כגון מקויס לריך למסור דוקא בפני שנים בזה אינ' פלונת' אם מלטרפים הסליחה כמ"ש בסי' קמ"ח : מ מו סמוך לו פי' הן שנתן כגון שסמוך לו אמר לאמר הנתינה מו קודם הנתינה ופיין בתוס' והר"ן נסתפקו אם מהני כשאומר כ"ל וכ"ל קודם הנתינה ואפשר שם אירי אחר כ"ל . וכן מ"ש בסעיף מ' אומר כ"ל וכ"ל ואחר כך יתן סיומו תכ"ד : י נוטלו ממנה וכו' כבר כתבתי בשם המגיד אפילו סיכא דאל"ל כ"ל אם נתן בידו לבינו בלא פ"מ אפילו לשיטת הרי"ף והרמב"ם פ"ח כרתי ולא פ"מ שהכשל נותן הגע לאשה בלא פ"מ אי"ל ליטול ממנה מכל מקום כשנותן על ידי שליח שבירא ליה דנוטל ממנה . ולכאורה סותר למ"ש בסעיף י"ג בשם ח"ר ופ"ש : יא אף על פי שיוכל לכתוב אף על גב לפנין עדות מיתת בעלה מהני על פי כתב כמ"ש בסימן י"ז שם משום תקנות עגונות שקילו אף על גב לפנין נשים שבוגמ' זא"ז מקילין עפי' הגע הנם הפעם משום נאמנות מקילין עפי' הגע משום הגע מעיין ובמיתת בעלה דליכא שום סיום לא מהני אבל לפנין עדות על פי כתב דלאו משום נאמנות אלא שלא לחלק בין עדות לעדות אם בעלה מעיד הגע הכל מקוים בעדות שמת בעלה מעיד הגל מכל מקוים אין מקילין הגע כ"כ הב"י ואי"ל לרמב"ם למה בשתתק אם כותב לגרש את אשתו הולכים אחר כתיבתו משום שם אין עדות אלא מגלה דעתו ולמ"ש הב"י ברא"ש אפילו אם יכול לדבר ובכ"ל וכ"ל אלא לחלק בין עדות לעדות ופיין תשובות ריב"ש סימן תי"ג

(בסדר גיטין) ופ"ל סימן קמ"ח סעיף ל"ג יח) יש מפתיריס ואומריס (מ) דהרב המנוסל בסר מסדר נתינת הגט לא יהיה מ' מג' היושבים לדייניס אלא יושבים ג' אחריס והרב שואל כל השאלות ומסדר הנתינה (בסדר גיטין כן פשה מהרא"י) :

ה פ יט) אותם שנתנו לה בפניה' אין צריכין לישב וכשאומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם צריך לעמוד פ ויש מי שאומר שלכתחל' צריכים לישב אותם שאומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם כ) ג] ולכתחלה יתנו לה ביום ולא בלילה (תוס' ריש גיטין) :

ו כא) פ אומר בפני נכתב ובפני נחתם בשעה שנותנו ליד האש' ט או סמוך לו מיד כב) תוך כדי דיבור כג) לפיכך נתנו לה ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנשתתק פסול עד שיתקיים בחותמיו :

ז אם איחר מלאומרו [ה] (פ) יותר מתוך כדי דיבור או שלא אמרו כד) (בפני הפסה) (טור) כה) או שנתנו לה בינו לבינה אע"פ שנשאת י נוטלו ממנה וחוזר ונותנו לה בפני שני' ואומר בפניה' בפ"נ ובפני נחתם כו) ואם לא נטלו ממנו הרי זה פסול עד שיתקיים בחותמיו : הגה כז) ולכן אלם לא יוכל לכתיב גם יא אע"פ שיוכל לכתוב בפני נכתב ובפני נחתם דל"ל בפיו (ריב"ם סי' ר"מ) כח) וי"ל דלריך לאמרו בלשון הקודם היינו בפ"נ ובפני נחתם (בן מכמע מהרא"ם פ"ק מסדר גיטין) ופס פס הפרן הוא מקרין אותו מלה במלה ומודיעים לו בלא ז הפירוש (גם זה בסדרים) מיהו נדיעבד אם אמרו בלשון לפ"ז נרא' לי דכשר :

ח פ כט) ואם לא אמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם (יא) ומת הבעל אין תקנה ליטלו ממנה ולחזור וליתנו לה ולומר בפני נכתב ובפני נחתם (יב) ואין לו תקנה אלא להתקיים בחותמיו :

ט י שליח שעושה שליח (יג) יעשנו בפני ב"ד פ דהיינו יב שנים והוא מצטרף עמהם אם הוא בשר לדין ואומר בפני נכתב ובפנ"נ בשעה שנותנו לשליח וכן אחר לאחר עד מאה וכל אחר אומר בפני ב"ד ל) (בסדר גיטין) שליח ב"ד אני וכן יאמר האחרון כשנתנו לידה:הגה לא) ולמו דוקא הני ליכא אלא ה"ה אם אומר שני השליח בפני כ"ד שני (מ"כ תקון יסן) לב) (יד) ואפי' לא אמר בלוס אם יב יש לו הרשאה והוא נמקוס (סו) ד) מינון יש להקל (ריב פ סי' י ח) וכן יאמר כל מ' לחבירו הנני פלוני בר פלוני ממנה אותך פלוני בר פלוני להיות שליח במקומי (*) בחריקאי ויהיה ידך כידי כו' לגרש פלוניה בת פלוני אשתו של פלוני בר פלוני בכל מקום שתמצאנה והנני נותן לך רשות לעשות שליח ושליח שליח וכו' ואיך שיגיע הגט ליד פלוניה בת פלוני אשתי תהא מגורשת וכו' (הכל בסדר גיטין) כדרך שנתבאר לקמן בסדר הגט סעיף ל' ואין שליח ב"ד לריך הרשאה כמו שליח הרשאה אבל נוהגין בהרשאה כמו בשליח הרשאה (ריב"ם סי' כ"ג) ופ"ל סי קמ"ח סעיף כ"ד ואפי' לא היו שמושים על ההרשאה רק ב' וכתבו כל עדות וגם כל דיינות נאמן השליח הבני לומר שהיו ג' (מז) או שהוא הי' שמשה (ריב"ם סי' מ"ם) לד) ולא שייך בזה אין מר נעשה דיין (ריב"ם סי' מ"ם) לה) ולא שייטין לב"ד טוכין אלא"כ אמו מכירין באותן שסדרו הגט שאין בקיאין אלא אפילו כתוב בהונגן (יז) מוסשים להם (גם זה שם) :

י ח כשבא לעשות שליח אחר א"צ שיהיה בפניו אלא אומר בב"ד הרי פלוני שלוחי אפילו שלא בפניו לה) וכן יכול למסור שליחות לב"ד שהם יעשו שלוחים אחרים ויכולים לעשות שליח שלא בפני שליח ראשון : הגה יד לו) (יח) וי"א דלא מהני שיאמר שליח ב"ד אני מפי אמר שלא בפני שליח אחר אלא אומר בב"ד הרי פלוני שלוחי אפילו שלא בפניו לה) וכן יכול למסור שליחות

יא פ הסומא לז) בשני פ) (יט) (פיניו) אינו יכול להביא גט של

הגהות רעק"א

ד שם בשם הר"פ ע שם בשם מורו הר' מנחם ברבי שמואל פ שם ממ"ש מכתיס בברייתא שם כילו יעבה כו' וכ"כ הסר' שם ל מכתיס בברי"' שם ק הריב"ש בתשובה ומפרש שם אשם דבין שמא הבעל בטל שליחותם ומעמה אין השליח נאמן לומר בפ"נ וכפ"נ ר נפין דף כפ ע"ב פשוט כן ממסרי' אין שליח שלוחו וכו' ם פשוט שם דף כ' ע"ב דשליח נעשה עד ונעשה דיין בדרבנן כגון קיום שטרות וכיולא בו (*) ל' פנוס כלומר שאיני מסמיך ונפגם מקורו רש"י בכתובות דף קה ע"ח ם בעיא דרבא וסדר פשעה דף כט ול' וכשירש"י שם ח מעשה נעין

ביאור הגר"א

שם: יח) יש מתמיריס כו' . כמ"ש בפ"ד דכתובות ופ"ל בפ"ח ס"ד : יט) תוסס כו' . כיון שהקילו שאף עד נעשה דיין והעד בעמידה כמ"ש בפ"ד דשבועות : כ) ולכתחלה כו' . דהא דמי למעשה כמ"ש כאן ולריך שלשם ופ"ל פ"ם קבב אבל בשנמ"ר פי' פס"ם מכשיר בלילה דסוף דין סוס ע"ם : כא) תומר כו' עמוס"שם ד"ה יעלנו כו' : כב) לפיכך כו'. שם פ"ח ול"ד בשתרש אלא בשאלם דעדות בעינן מפיסה ולא כו' כמ"ש ע"ח ח' . מון מעידי מיתה ועתום שם דף ח' ד"ה תיליתא כו' . והר"ן תולק ע"ז וכ' דלהכי ל"ק אלם דמהני כמו בעדי מיתה וכ"ש כאן דהכתב מוכיח ופריב"ם שם : כד) בפני האשה. טור כ' הרמ"ח וכ' דוקא לכתחלה ועע"ז סק"ם ול"ע : כה) לו שנתנו לה כו' ע"ש ג"ח : כו) ואם לא כו'. כ"ל פ"ח ועתום' שם ד"ה כילד כו' : כז) ולכן אלם כו' כ"ל: כח) וי"ח כו'. כן דקדק מל' הרא"ש פ"ח פ"ג אבל הסכ' ד"ל דק רק הענין שהקנו הכמים שאף הגע עלמו בעדי מיתה כו' ולישמ דל"ל הגע ז"ש מיהו כו' : כט) אם לא כו'. כמש"ם ח' ח' ס"ם המגיה כו' ועכה"ג וכמ"ש נע כ': ל) בשעה כו' כ"ל פ"ז: לא) ול"ד כו' ריב"ם פי' ס"ח וכ"מ שם בגמ' דקאל כי שלוח שליח בפני ב"ד כו' מ' אזין הכ"ד ממנין אותו אלא שליח עלמו : לב) ואפי' לא אמר כו'. כיון שהסומים על הרשאה ע"כ בעבה בפניהם ואפילו אינן הסומים רק שנים כמ"ש בפ"ש דהיינו שנים כו' ו"מ"ש מעה. ואפי' לא כו' וכמ"ש בתו"מ פי' מו הכ"ד בהגה ואם כל הפלגה כרוכמ"ש הרא"ה בפ"ב דכתובות דוקא מעוס דאים בית ריעותא דלא מחיתי אלא פרי ה"ה כאן דמהני כל זמן שבקשים באותו עניין ומכיח כן מקונים דקדושין דף ו' והעל דאין לחרר בכיולא בזה שם. ומ"ש לעיל פי' קמ"ל פ"ק כ"ת (יח) וי"ל דלא מהני כ . עיין בהגה ד' תפרים שמעה אל זה וגם אל הב"ם פ"ק ס"ו ע"ש. גם בפ"ש מאיר שמה בזה ומיהו דין זה כ"ש בפ"ש ע"ש : (יט) בפני עיניו. עכה"ל מ' בשם שהרמ"ם אם הם שנים אלמים אפי' כי קרובים להעיד בפרים. ואיני מבין זה דאם לקמן ס"ח מבואר עשה הבעל שנים אלמים כו' ואם"כ דשם קרובים ומכ שנים אלמים אפי' כ"ש בפ"ש ובכ"ש מבואר בפ"ש ס"ק י"ז עשוס לדעדום זא אפי' אשה וקרוב בפרים מבשה"כ בשומא מעיקרא אפ"ל לומר דוקא בעינן לכשירים אלא שנים דאינם שהגיעו נא ח"ל לומר נפ"ש בעינן עדות נמורה ול"ש. שוב אלמלי בפ' נא מקומר בפ"ג שני אות ו' שבאר בשפיטים אלו אלמים בכר ידעם כי בפ"ד בדיבור דמי אל ח"ל לומר בפ"ש היינו משום שהם עדים ובאילו אמרו בפיניו נ"ש אבל אלמים דפסולים להעיד לא אמרו אלא מיס ובנפשו ע"ש לריכים לומר בפ"ש כיון דאין לו דין עדות דבעינן אמלמו ומיפו בכפרים וכן בסך דינא דמי' קמא אל"ד כו' (בנפשו אם ס"ק ל"ג) הם בדיל ע"ד ע"ש : (כ) בעינשם קול. ע"ש מהקש' לאמ"ש אמ"ד בשמ"ר דבשה"ר אין שום אדם נאמן בעינ"ש לאה כאן יעבה כו' וכ"כ הסר' שם ל' כילו יעבה כו' ובכ"כ הסר' שם ל מכתיס בברי"' שם ק הריב"ש בתשובה ומפרש שם אשם דבין שמא הבעל בטל שליחותם ומעמה אין השליח נאמן לומר בפ"נ וכפ"נ ר נפין דף כפ ע"ב פשוט כן ממסרי' אין שליח שלוחו וכו' ם פשוט שם דף כ' ע"ב דשליח נעשה עד ונעשה דיין בדרבנן כגון קיום שטרות וכיולא בו (*) ל' פנוס כלומר שאיני מסמיך ונפגם מקורו רש"י בכתובות דף קה ע"ח ם בעיא דרבא וסדר פשעה דף כט ול' וכשירש"י שם ח מעשה נעין

ביאור הגר"א

שם: יח) יש מתמיריס כו' . כמ"ש בפ"ד דכתובות ופ"ל בפ"ח ס"ד : יט) תוסס כו' . כיון שהקילו שאף עד נעשה דיין והעד בעמידה כמ"ש בפ"ד דשבועות : כ) ולכתחלה כו' . דהא דמי למעשה כמ"ש כאן דלריך שלשם ופ"ל פ"ם קבב אבל בשנמ"ר פי' פס"ם מכשיר בלילה דסוף דין סוס ע"ם : כא) תומר כו' עמוס"שם ד"ה יעלנו כו' : כב) לפיכך כו'. שם פ"ח ול"ד בשתרש אלא בשאלם דעדות בעינן מפיסה ולא כו' כמ"ש ע"ח ח' . מון מעידי מיתה ועתום שם דף ח' ד"ה תיליתא כו' . והר"ן תולק ע"ז וכ' דלהכי ל"ק אלם דמהני כמו בעדי מיתה וכ"ש כאן דהכתב מוכיח ופריב"ם שם : כד) בפני האשה. טור כ' הרמ"ח וכ' דוקא לכתחלה ועע"ז סק"ם ול"ע : כה) לו שנתנו לה כו' ע"ש ג"ח : כו) ואם לא כו'. כ"ל פ"ח ועתום' שם ד"ה כילד כו' : כז) ולכן אלם כו' כ"ל: כח) וי"ח כו'. כן דקדק מל' הרא"ש פ"ח פ"ג אבל הסכ' ד"ל דק רק הענין שהקנו הכמים שאף הגע עלמו בעדי מיתה כו' ולישמ דל"ל הגע ז"ש מיהו כו' : כט) אם לא כו'. כמ"ש ח' ח' ס"ם המגיה כו' ועכה"ג וכמ"ש נע כ': ל) בשעה כו' כ"ל פ"ז: לא) ול"ד כו' ריב"ם פי' ס"ח וכ"מ שם בגמ' דקאל כי שלוח שליח בפני ב"ד כו' מ' אזין הכ"ד ממנין אותו אלא שליח עלמו : לב) ואפי' לא אמר כו'. כיון שהסומים על הרשאה ע"כ בעבה בפניהם ואפילו אינן הסומים רק שנים כמ"ש בפ"ש דהיינו שנים כו' ו"מ"ש מעה. ואפי' לא כו' וכמ"ש בתו"מ פי' מו הכ"ד בהגה ואם כל הפלגה כרוכמ"ש הרא"ה בפ"ב דכתובות דוקא מעוס דאים בית ריעותא דלא מחיתי אלא פרי ה"ה כאן דמהני כל זמן שבקשים באותו עניין ומכיח כן מקונים דקדושין דף ו' והעל דאין לחרר בכיולא בזה שם. ומ"ש לעיל פי' קמ"ל פ"ק כ"ת (יח) וי"ל דלא מהני כ . עיין בהגה ד' תפרים שמעה אל זה וגם אל הב"ם פ"ק ס"ו ע"ש. גם בפ"ש מאיר שמה בזה ומיהו דין זה כ"ש בפ"ש ע"ש : (יט) בעיני עיניו. עכה"ל מ' בשם שהרמ"ם אם הם שנים אלמים אפי' כי קרובים להעיד בפרים. ואיני מבין זה דאם לקמן ס"ח מבואר עשה הבעל שנים אלמים כו' ומה"ש דשם קרובים לאעיד כו' ומ"ש דשם פרים ובכ"ש מבואר בפ"ש ס"ק י"ז עשוס לדעדום זא אפי' אשה וקרוב בפרים מבשה"כ בשומא מעיקרא אפ"ל לומר דוקא בעינן לכשירים אלא שנים דאינם שהגיעו נא ח"ל לומר נפ"ש בעינן עדות נמורה ול"ש. שוב אלמלי בפ' נא מקומר בפ"ג שני אות ו' שבאר בשפיטים אלו אלמים בכר ידעם כי בפ"ד בדיבור דמי אל ח"ל לומר בפ"ש היינו משום שהם עדים ובאילו אמרו בפיניו נ"ש אבל אלמים דפסולים להעיד לא אמרו אלא מיס ובנפשו ע"ש לריכים לומר בפ"ש כיון דאין לו דין עדות דבעינן אמלמו ומיפו בכפרים וכן בסך דינא דמי' קמא אל"ד כו' (בנפשו אם ס"ק ל"ג) הם בדיל ע"ד ע"ש : (כ) בעינשם קול. ע"ש מהקש' לאמ"ש אמ"ד בשמ"ר דבשה"ר אין שום אדם נאמן בעינ"ש לאה כאן יעבה כו' וכ"כ הסר' שם ל מכתיס בברי"' שם ק הריב"ש בתשובה ומפרש שם אשם דבין שמא הבעל בטל שליחותם ומעמה אין השליח נאמן לומר בפ"נ וכפ"נ ר נפין דף כפ ע"ב פשוט כן ממסרי' אין שליח שלוחו וכו' ם פשוט שם דף כ' ע"ב דשליח נעשה עד ונעשה דיין בדרבנן כגון קיום שטרות וכיולא בו (*) ל' פנוס כלומר שאיני מסמיך ונפגם מקורו רש"י בכתובות דף קה ע"ח ם בעיא דרבא וסדר פשעה דף כט ול' וכשירש"י שם ח מעשה נעין

ד) (פ"ם) פנס ולכפמילה. כ"ב ע' לעיל ב פ"ם קבז בפנס ול"ש : כ] (פ"ם) פנס ולכפמילה. כ"ב ע' לעיל ב פ"ם קבז בפנס ול"ש :

באר היטב

הרג נאמן להעיד ע"ז נ"ם : ד) טיגון . מע"ג דכתב בסעיף מ' דהרשאה לא מיקרי קיו. מ"מ לענין זה מהני הרשאה נ"ם: ה) עיינ. אם אם שנים שלוחים המגיאי הגט אחפי'

טורי

על דייני קיום דפני בחבי וה"נ כן הוא בזה ; [ד] יותר מתוך כ"ד כו'. זה דעת חתום' והרא"ש ותוכח' לוה מראי' בברי' כיצד יעשה ישלנו פפנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר בפ"נ כו' ודקיק ר"י מראמר ישלנו אלמא דצריך לומר בפ"נ בשעת נתינ' וה"ה לאדר נתינה תכ"ד מראמר לעיל שנתן לה ולא הספיק לומר בפ"נ עד שנתחרש אלמא אם לא נתחרש הי' אומרו אחר נתינ' ופני בחבי אבל לאח"כ ד יש להסתפק אי מהני כ"ז שעם קין באותו ענין וקודם נתינ' נפי יש להסתפק אי מהני והר' יעקב מקינון פי' דלהבי בעי' שיעלנו פשום דבעי' שיאמר בפני שנים שהיו בשעת מסירת הגט ופיירי הכא כשסתו או הלכו למדינ"ו וכ'

פתחי

דמ"מ רחה מכמה דכנן קפיפתי דלא קפדי כזה וקומכים על היסר עדום סרב המקדר לחוד. ומסר למלוה ב"ם לדכריהם מם ם הסיבנ' מכיתי פיירים ומכיתי פ"כטיון ועי"ז כידינו לכרר מיהסמו בכל עם ודמיה לגלוי מלחא בעלמא דפרק המולן בני עדום חתום דמיהנא דמוגיל אפי' לאם וקרוב ומחילה דמני גם בעד ה' נכסב כו' ע"ש בחורך: לפע"ד גם על היסר זה קפה לסמיך היכא שהוחזקה בא"ח. מדא דא"כ נסם דבריהלפיטורין והרי גם בענין נפ"נ מסכינה לסכונה מכתי הסום' ריש גיטין דחלינה כ"ש בידי כנני מחזק ומוכח לסיל סעיקל בזה"ז לומר דחלינה אמהני ד נת ועוד בגוף הדבר מכ' שם שהמלוה לחלק בין מלחא דעל"ג דאמרי' נמ"ם בני כד אחר שמם בעלה ובין גלוי מלחא בעלמא דמ' מחולן דמלחא דעל"ג הוא שאין בידינו לברר רק אפשר מיכרינו לברר מהיסמו בכל עם כו' אבל מחילוק זה בעינו קדמוהו הריב"ם פי' קנה והוטפק דבריו בס' מה"ל פי' יז בסמיחה אות ו' (ובכנלה מגם הסוסמס בכבודום לו ע"ב ד"ה והלכתא כיונו לחילוק זה) ונם מהמכ"ן ח"ח פי' כג בחב לחלק בזה (ח"ח שמחולק עם הריב"ם בדעת הרמב"ם שלדעם המכ"ן ס"ל להרמב"ם גם במלחא דעל"ג נאמן עד ח' כפר מה"ם עש"ה) וכפי המבואר מדברי הרשב"ן שם הגה בביאור מלחא דעל"ג דבריו אחרים ופפה אחם עם הריב"ם והפ' : (ובכנלה מגם הסוסמס בכבודום לו ע"ב ד"ה והלכתא כיונו לחילוק זה) ונם מהמכ"ן ח"ח פי' כג בחב לחלק בזה (ח"ח שמחולק עם הריב"ם בדעת הרמב"ם שלדעם המכ"ן ס"ל להרמב"ם גם במלחא דעל"ג נאמן עד ח' כפר מה"ם עש"ה) וכפי המבואר מדברי הרשב"ן שם הגה בביאור מלחא דעל"ג דבריו אחרים ופפה אחם שנתנו ליד ו' אם אמר בפני נכתב ובפני נחתם צריך לעמוד פ ויש מי שאומר שלכתחל' צריכים לישב אותם שאומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם כ) ג] ולכתחלה יתנו לה ביום ולא בלילה (תוס' ריש גיטין) :

ו כא) פ אומר בפני נכתב ובפני נחתם בשעה שנותנו ליד האש' ט או סמוך לו מיד כב) תוך כדי דיבור כג) לפיכך נתנו לה ולא הספיק לומר בפני נכתב ובפני נחתם עד שנשתתק פסול עד שיתקיים בחותמיו :

ז אם איחר מלאומרו [ה] (פ) יותר מתוך כדי דיבור או שלא אמרו כד) (בפני הפסה) (טור) כה) או שנתנו לה בינו לבינה אע"פ שנשאת י נוטלו ממנה וחוזר ונותנו לה בפני שני' ואומר בפניה' בפ"נ ובפני נחתם כו) ואם לא נטלו ממנו הרי זה פסול עד שיתקיים בחותמיו : הגה כז) ולכן אלם לא יוכל לכתיב גם יא אע"פ שיוכל לכתוב בפני נכתב ובפני נחתם דל"ל בפיו (ריב"ם סי' ר"מ) כח) וי"ל דלריך לאמרו בלשון הקודם היינו בפ"נ ובפני נחתם (בן מכמע מהרא"ם פ"ק מסדר גיטין) ופס פס הפרן הוא מקרין אותו מלה במלה ומודיעים לו בלא ז הפירוש (גם זה בסדרים) מיהו נדיעבד אם אמרו בלשון לפ"ז נרא' לי דכשר :

ח פ כט) ואם לא אמר השליח בפני נכתב ובפני נחתם (יא) ומת הבעל אין תקנה ליטלו ממנה ולחזור וליתנו לה ולומר בפני נכתב ובפני נחתם (יב) ואין לו תקנה אלא להתקיים בחותמיו :

ט י שליח שעושה שליח (יג) יעשנו בפני ב"ד פ דהיינו יב שנים והוא מצטרף עמהם אם הוא בשר לדין

תשובה

ריכה הסמר' לענין קדושי' ולכמם דבריס ופס"ב מם סקדים הריבור ומ"י עסוק בענין מאמר לם בעליך מלחני לגרס מוסך בגט זם וכפ"ב ונסנו לה אפי' אחר כ"ד כיון מלא הפסיק הענין מגי בסכי אבל אם הפסיק ונסנו לה לריך לחזור לקחסו כו' עכ"ל. והכה מ"ש אבל הסמר' מלנו כסנו הא"ל עוד. לא יעבמי מדוע הענים עיניו מדברי הסום' מלנו פ"ק דגיטין דף ה' ע"ב בד"ה שבחוזקה בא"ח. מדא דא"כ נסם דבריהלפיטורין והרי גם בענין נפ"נ בעבלא דפרק המולן בני עדום חתום דמיהנא דמוגיל אפי' לאם וקרוב ומחילה דמני גם בעד ה' נכסב נכ"ד

ק כנ ע"פ ע ובח דסגן בפחני' חזר ונכפפה מוקים בגמ' דה"ה אפי' לא חזר ונכפפה ואיידי דקנני ר"ל בטביעה פרוי וכו' ג מדאמרי' שם בגמ' ה"ל בטביעה פינא דקלא ד כש"ס הפו' שם כיון דיכולין להפשוט אם פסולא יש לחוש יותר שמא יטעהו וכ"כ ס"ע פ מור בשם הרמ"ם ו דלא להוי כפדופייהו הלי דבר ז מבשם שם ע"כ וכדמוקי לה רב פולא שם דף כד ע"א ח פסוא שם בגמ' ע כ"ו שהוכיח ה"ה שם בפפ"ז מבוגים רגמ' שם וכ"כ נעור י מבוא שם בגמרא כ הריב"ש בשמוכה סימן

ביאור הגר"א

לח) לפיכך כו'. גמ' שם : לא) אע"ג כו' פוס' שם ד"ה מ"מ כו' ור"ל ופ"ם וכמש"ם כ"ש נ"מ' קאמר כו'. וכמש"ל פי' קמח פלינו בשנה : מ) ובעיקר כו' כן דייק בהר"ר שם מדברי פה"ם ואע"ג דאמרי' כיבוטם ל"ש ג' אשמוודעינהו כו' וכן בגמ' כו'. וכמש"ל פי' קיד ס"ג כאן יש לחוש שמא יטעוהו כו' ודבריו לעיל נראין : מא) אם יש פ"ה כו' כמ' הרשבונה בש"ל בהגה : מב) איהיב לא כו' דלא להוי הלי דבר והוא כשיפם הריב"ם כמ' מדברה הכל בדבם פו' שם ובמש"נ ובכ"ג אין לחוש לזה: מג) ואם מסקיים כו' כנ"ל ס"ל : מד) הא"ם כו'. כתוקיפשא בשרש שם וכן הריב"ם ורא"ם לא הביאו הלא הביא תוקיפתא ומבוסס שם ד"ם לימר כו' ומ"ש בהגה ולריכה לא אמרו כו' ומרשב"ל כ' דיב"ם לגיסנא קמא לריכה בשנה כו' ולישנא קמא אלישנא בשרש קמיך דמש"ם אומר קמי כ"ד כו'. קמי אכולהו לישנא : מה) ואם לא כו' קו' הגי"מ שם : מו) ומש"ם כו'. הרמב"ם דאם מסקיים אל"ל בפ"ב ובפיב נחפם כמש"ל בפ"ח ומ"כ בלא נסקי ס מיירי ואפ"ה פריך אמה מכי כו'. מ"מ ע"ם: מו) ע"ל כו'. הרא"ש פ"ב פ"ב ובכב פרינ"ם בי' מפ"ם מעבוס דין האמה לדין הבליח וקו' נמ' אמה כו' דלא מהני בפ"ב ובפ"ב כיון בכבר בהגרשה ולריך קיום ובמש"ל פ"ו ופ"ז : מח) מעבולם כו'

שי למורה

מ"ם בהגי"ם (בני בדים בפרים) נ"ב עכ"ם מ"ם בזה בשם הפ"ז וכן מלאכי בפו"ם דדב"ז ח"ח כ' נ"ו מחלק על בפה"ד דבכ"ם בדיעבד נקרוביס לו אפי' בפסולים בני יע"ם ובכר דמשי לעיל פי' קמ"ח פלינו בהגי"ם שפ"ל זכיתי לכוין לזה בפ"ד מכ"ח לידינו בגמ' בגמלא מפלרגל : מ"ר מד ב"ד ס". נ"ב עכ"ם מ"ם בזה ומעמ"ם מהרי"ם בדרשונים פ"ו נ"ם :

באר

אפי' כ' סומים כפרים מהרמ"ם בתשוב' סי' ג' : ו) ונפ"ל · וקול קולמוס לא מהני בסומא מעשה אם יאמר נפ"ל ובפני נחתם מיתזי בכתרא ואם יאמר שמעתי קל קולמוס לא יאמר כתיקון חז"ל כ"כ הרא"ם ופיין תוס' והר"ן: יז ה"ז אומר ב"ל וכ"

היטב

מ) נוונא. כלומר אפי' היה סומא מפיקרו אפי' אין כאן עדים שמסר לו הגט אבל מ"מ צריך להכיר את האיש ומאשה בט"ע. ודעת הרמב"ם דאפי' נתקיים הגט בחותמיו סימא פסול להניח את הגט מדרבנן דגזרו נתקיים לעו לא נתקיים מהריב"ל וכנה"ב דף ק"ט: י) פלוני. אם שולח ע"י מ' ליתן כגט לשלומו אז הרמבן גם הוי שליח לגיר אין כלל דמיון

טורי

עפה מן לעדים ולעד"נ דלא זו הדרך כלל בדברי הרמ"ה ור"י מפינון דהם מ"ל דא"צ כלל לומר בן(כאן הכר): [ן] נבי מיקח ב' עדים כשרים זה דעת ת"ה סי' רל"ח ויליף לה מספר התרומ' אהא דאמר בפ"ק דגיטין דסומא מפול להיות שליח להולכ' א"ר ששת לפי שאין יודע מפי נומל ולפי נותנו מהכא משמע לכאור' דאדם שעשה שליח להוליך גם לאשתו צריך שיכיר השליח את האשה קודם שנעשי' שליח ולא מני בפה שיאמרו עדי' כשרים בשעת נתינת הגט זו היא אשתו של פ' דהא סומא פסול לרב ששת כו' עד אמנם נרא' דדוקא סומא דאינו יכול להכיר' כי אם בבביתה עין דקלא מפול אם יפעוהו אבל אדם אחר מותר ע"י עדים שיאמרו לו בשעת נתינה שהיא אשתו של פ' ע"כ הרי בתחלי' הזכיר בהדיא עדים כשרים שלא יוקילו ומפחבא בתר הכי דחזר ואמר מועילים עדים ר"ל עדים כשרים דנקט כבר כו' ומסם עדים כשרים מפפע נהי נמי דעד א' כשר בכלל עדים כראי' באשר"י פ"ק דב"ם פ"ם קרוב או אשה לא אשכחן עכ"ל ובקצה פ"ם מחליט לענין אם אין מכירין אחי הסת דפליגי רב אחא ורבינא חד אבר צריך לרכיר בעדים וח"א אפי' קרוב או אשה והלכתא לקולא כיון דגלוי מלתא בעלמא הוא וא"כ ה"נ נבי שליח יהי' נאמן אפי' אשה או קרוב כיון דגלוי מילתא הוא ובת"ה שם תירץ ע"ז וז"ל יש לומר דע"כ הכא איכא למיחש מפי מן יפעוהו ובעינן עדות נמורה דהא קמן מימא מסתמא בכל התור' יכול הוא לסמוך על שני עדים אם יעידו ד"ו אש"ם ' ונבי שליחות הגם חייש' שמא יפעוהו וא"כ איכא למיפר נמי אפי' פ קח בעינן עדות נמורה ולא מני בגלוי מלתא אע"ג דבמילי אחרינא מני בכה"ג עכ"ל וק"ל דמגלן לומר דבמקח יש חשש מעות דלא מצינו לזה רמז בגמ' כלל ואם נמשך לומר דסברא הוא דיש מעות אפי' במקח א"כ הו"ל בסומא ומאן מל ג לך לומר דלחצאין יש חשש מעות דהיינו שלא מני בקרוב שהוא כשר מן הדין כמו בחליצ' ובעדים מני ולא חיישי' למעות כדחיישי' בסומא ואו דדברי בה"ת אם דברי התו' בפ"ב דגיטין דף כ"ג וז"ל מכאן משמע דצריך שיכיר השליח שזה הבעל וזו אשתו ושמא יש לחלק דדוקא סומא שיכול לרמעותו ויש לחוש יותר שמא יפעוהו עכ"ל הרי דלא חשו לפעותא אלא בסומא שכל במקח אין חשש מעות ובמקוהו אדינא דהוה מילתא דעבידא לגלויי דא"כ הי' להם להזכיר דגם במקח יש מעות ויש בו נ"כ חומרא דצריך דוקא עדים כשרים ולא מני בפה שהוא מן הדין דהיינו אפי' אשה או קרוב ככל גלוי מלתא אלא ודאי שבאמת שבקוה אדינא בזר. והא דנקט בס' התרומ' מותר ע"י עדים היינו עדות המועלת ע"פ הדין וכפ"ש הרא"ש פ"ק דב"ם לענין אם ע"א מומר משבוע' אם מסייע לו וז"ל ואיכא לפיסר שלא דקדק דתנא בלשונו לשנות עדים ולא שפינון דע"א ל"ם אלא אגב ריהמא נקט דאורחא בכל

פתחי

כתב ומפבר כיון דידוע לנו דאלם אמם המכלה כו' ולפ"ז אם א"י לנו מזו לאמם המכלה לא כמכינן על הקומה ל' ומ' כמ' קרבן נהנאל פ"ב דגיטין אות ע"ד כ' ליישב קו' הב"ם הנ"ל ונם נכ' נב מקובר נכ"ג בני אות ו' ל' לפרק מקו' הנ"ל ע"ם ולפי דבריהם אף אמין אנו יודעין מזו אמם המכלה כמכינן על הקומה אלומר מכיר נפ"ק. גם בכ' נים מחיר כתב על דינו של הנ"ם הנ"ל דאינו מוכרח ע"ם : (לא) ולם אינו ריכרה נו'. ע' נמ' נב מקובר נכ"ג בני אות ו' מכתב נזה. אמם בכ"כ נ"כ נעוד אבל לפעד"ל בחין כן דעם מרי"ף והרמב"ם והרא"ם אבל אם אינו אמר אמם המכלה לא מכינן על הקומה אלא אם אינו אמר אמם המכלה לא מכינן על הקומה אלא אם אינו אמר אמם המכלה לא מכינן על הקומה אלא

כ"ל וכ"ל אבל אחר שמסר תו לא מכני דיבורו כן ס"ל הא כשיטת מביאה הגם בתורת שליח ופליין לא נתנרשה מהני דיבורה כמ"ש בס"ם וכדין לפני זה אבל אם בחתה והכיאה גם כ דם ואומרת בבר נתנרשה תו לא מהני דיבורה כמו בשליח אחר שמוסר הגם ולריכה עדים ופ"ם אין מייסב בסיגיא פ"ב לכן בדין קמיתא בשיטת מביאה הגם בתורת שליח נאמנת וכן אם בכיא הכליה הגם בתו"י ואינו אומר כ"ל נאמן כיון דאת' בתורת שליחות שאני: כן בעל שמביא גם לאשתו וכו'. דין זה כתב מ"מ והביאו הכ"י בסימן קמ"ח ולכאורה דין זה תמוה דהא בברייתא אינא בעל שבביא גם ל"ל כ"ל וכ"מ כמ"ש ריש גיטין דף ה' וכמ"מ כתב בזה כל' כדי שיוכל בעל לומר כ"ל וכ"ל כיון שבעל עצמו מביא כדאמרינן ריש גיטין בעל עצמו וכו' כי בעומותיו אינו אינו כני תורה וכו' וכ"ל דמ"מ ס"ל כראב"ד דס"ל הלכה כרבה דאמר הטעם בל"ל בשליח כ"ל וכ"ל משום דאין בקיאין לשמה ומשום דאין עדים מצוין לקיימו ס"ל כל בסוגיא שם איירי אחר שלמדו אז אל"ל כ"ל וכ"ל וכן הא דתני' שניים שהביאו גם וכן חרש ונתפקח דא"ל כ"ל וכ"ל איירי אחר שלמדו אז אל"ל כ"ל וכן בבעל דוקא אחר שלמדו אל"ל אם כן בשאת בעומותיו אין אנו בני תורה כמו הראשונים מ"ה ל"ל אפילו בבעל כ"ל דהוי כמו קודם שלמדו אבל לדידן דקי"ל כרב' דאמר הטעם משום קיום אם כן בבעל אל"ל כ"ל כיון הוא בעצמו הגיע הוא הגם שלו וגם הוא אינו חשוד להכשילה כמזיד כמ"ש בתוס' ורמ"א הוסיף מדינא דל"ל כ"ל כדי שלא לעשות בשליח אחר כיון דאתן אינן בני תורה ל"ל אינו שליח אחר ואל"ל דא"כ בשים מביאים גם רמוי לגזור לעשו שליח אחר ואל"ל דא"כ בשים המביאים גם יש לאום אשו שליח אחר דהא בשים מ"מ אחר שלמדו מ"מ חד ואשה ל"ל כ"ל שמא יחזור דבר לקלקולו וכדי שלא תתלוק בשליחות ומ"מ בשמביא בבעל הגם אם אינם לא אמרינן לא אמרינן לא אמרינן

ביאור הגר"א

[אב] בשם כו'. מבקנה שם י"ז ע' וכן פ"ל לרבינו"ם שם וכן בלישנא קמא דר"י שם כ"ז ע' דנקט"ל לרבא כמש"ם ליעמא דרבא כו'. לא כו'. ושם כ' כ' וקי"ל כרבא כמ"ש בס"ח ופ' פוסק ב"ב דר"ם דאפשיט כו'. ושם ע"ז ע' ד"ה אבל כו'. וכ"כ הרא"ש שם ושם ופ"ש: נר) והוא כו'. דשם בעמ' משום מה אלו אמרו כו' שם ע"ז כ'. נח) וי"ל דאם כו' כ"מ בר"ב שם שכ' דבל שיש עדים כ' שוב אין לחוש למזויף ועמ"ש תכ"ל ד"ה דאפשיט כו' ולהאי ל"ח כו': נט) וי"ל כו' פוס' ע"ז ע' ד"ה אבל כו' והרא"ש והר"ן רפ"ב ע"ו הטעם הכ"ל ומה שילו אמרו בסניו בגרשה שם: נז) ויש כו' ע"ל ס"ב: נח) שנים כו' וכן כו' אמר כו'. אמרי' רפ"ב וכאוקימתא דנמי שם דאין הבע יולא מפחם ידי בניהם כו' ועי"ש נבת' ס"ז ס"ב תרפ"ז אמרי' ל"ב כו'. אי"ל מכיי אלא כו' ושם ז"ח ע' זמנין דשכיחה עו'. ועפוס' שם ד"ה אחד אומר כו'. וה"ה אפי' אינו יולד. מפחם ידם כמב"ל שהרי כו': נט) וי"ל כו'. דמן הסור' כו' כמ"ש ג' ע' ולא נרע נם מקוים שלא נתקיים בחסימות ובפ"ב ובפ"ב דהקילו שם עשוים ענוגה שם ועפוס' דבחוקום ק"ז ע' ד"ה עד כו' בשם ירושלמי דבפרוזבול הקילו נ"ב בזה:

שי למורה

שי"ם (בהגה) דמ"ם עדים המסתיים על הספר ובו'. כ"ב בע"ז ע"ב בה ובעמ"ם בשב"ן ח"ג קיפון ע"ז שהוא עקור מקומו של הרא"ש בסימן כ"ב ובקיפון מו שם ויסיבב קיפון בע"ז ובמשונה שלרבינו :

ביאור

הגלים. המחבר תומת ישרים פי' ל"ם הבשיר והנאון מהר"ם ויליפוד בחב דפסול . ומהרא"ם הכריע בבעל תומת ישרים בנה"ג דקפ"ב ע"ח: יד) בפניהם. ובהכי תפילו ב' סומים כשרים להניח הנע כמש"ל בשם הרא"ם פ"ק ס'. תפ"ג דבני תשה שלמה שבנים' אם ניטה תפ"ג דלא שכיחא תמרי' דל"ל נפ"ל ובפ"ל כדי שלא תחלק בשלימות

טורי

מ"ל חיבא שב' שלוחים דלא פני דלא פסרי לה תרוויהו ופקיבא כולהו סלתא בבת אחת אבל חד דפיתי אע"ג דאיבא הרי בהדי דסכרי אשליח א"צ חד דסצרף בהדיה לא אפסוקי סלתא לאכשורי סתמא דתא ודאי צריך לתני לידה בפני עידי ספיר' ואי לא סבר לה באפי עידי שליחות נופייהו אע"ג דפסר לה באפי סהדי אחרינא לא מתכשר דהו"ל שליחות בכל כת וכת חצי דבר ובחצי אם' דבנן פודו דלא מצפרפי עכ"ל פ' דבריו דבל שהשליח הוא א' ואינר בפ"ג נגמר ענין השליחות ואין כאן איבות ערות אלא אותן שנמסר אח"כ בפניהם וכן אם יש ב' שלוחים ואצ"ל בפני נכתב אלא הם מסרום הם להאש' נמצא הן השלוחים והן הן העדים אבל אם א' מביא ואחרים מעידים על השליחות ואע"ג דאצ"ל בפ"ם יש כאן חיוב הנדת עדים על השליחות וא"כ צריך שתהי' הסיפר' נ"כ בפניהם דאל"כ הוי על כל כת וכת חצי דבר כיון שיש כאן ב' כיתי עדים ופ"ש שליחות דבל כת וכת כו' אלא אפר ערות דבל כת אלא ר"ל הן אם יש כת של שנים המעידים על שליחות השליח הן אם יש אחר המעיד על שליחות השליח וכות הוא מצטרף עם השליח עצמו ובזה אם יגון דהוי חצי דבר וצריך עוד לעידי ספיר' ובזה אז' רבנן דר"ע בב' מרובה דף ע' מודים בנ"ל בפשיטות דברי הרמב"ם ובריש' הצריך לפרש דברי המור בדרכים שונים וכתב עליהם שהם דוחק וא"צ כלל לזה ובכר כתבנו לעיל סעיף י"ב דאנן לא קי"ל בבריצא בזה דהוי חצי דבר כיון שא"צ לראות שני דברים אלו בפעם אחת כ"ש תוס' בפ' מרובה ובמה שכתבנו נתבאר ס"ם הש"ע ויש מי שמצריך כו' שהוא דעת הרא"ש: [טן] עד שיתקיים בחתימתו דה. מים תקנו שהשליח יאמר תרוויהו בפני נכתב ובפ"נ ובאן לא אמר כ"א מאלו אלא אחד מאלו: [טן] שנים אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נכתב כו' קשה הא אמרי' רפ"ב א"ר חסדא אמ' שנים מעידים על חתימת ידי שני פסול מי' דא' אומר בפני נכתב [צ"ל בפני נחתם חצי'] ושנים אומרים בפנינו נחתם יד שני דפסול ועל זה אמרי' מ"קיף לי' רב אשי מי איכא מידי דאלו אמר חד כשר החתם דאיבא תרי פסול מי' דאלו מסיק הראשון לומר נ"כ בפני נחתם השני חי' כשר השתא דיש תרי על החתים' למה יהי' פסול והלכ' כרב אשי וא"כ הי' אם ב' מעידים על הכתיב' וא' על החתים' ניסא דלא יגרע השנים מן הא' דאלו אמר הא' נ"כ בפני נכתב הי' מהני וכי אמרו שנים על הכתיב' ל"ם ויש לחדש דהחתים' שהיא שייכת לעיקר העדות ודאי שייך לומר דלא נרעו שנים מן הא' משא"כ בכתיב' שאין בה צריך לקיום הנם אלא פני בשומר בפני נחתם ולא בא הכתיב' אלא לכבד חשב דשמא אתי לאחלופי בשאר שטרות דלא יאמרו קיום שטרות באחד ע"כ צריך להשליח לדזכיר נם הכתיב' להורות הדפרש שבין נם לשאר שטרות ואין חיבר בזה אלא אם השליח עצמו מזכיר החתימה אז יתרגישו בשינוי שהוצרך להזכיר נם הכתיבה משא"כ אם אין השליח עצמו מזכיר הכתיב' רק החתים' לא יתרגישו בשנוי דיסברו דאין בלום בדברי העדים הסעידים על הכתיב' ודבריהם אין לתולדת כלל אלא דברי השליח עיקר והוא אינו מזכיר רק החתימה ואתי לאחלופי כו' דהיינו אע"ג דאיבא תרי דסהדי אכתיבה ע"ש. כתב המיר ס"ם זה אבל אם א' מהאומרים בפנינו נחתם הוא לבדו שליח. רבים תפרו ע"ז והב"י הארוך מאד דקשה דכיון דאיבא ב' שאומרים בפנינו נחתם הרי כבר מתקיים ע"פ שנים ואין נפקיתא אם השליח הוא עד הכתיב' או החתימה דהא עיקר אמירת השליח בפני נכתב ובפ"נ היא משום דהלכתא כרבא דס"ל הטעם משום שהוא דאין בלום בדברי העדים בפנינו נחתם ובכ"ש המור עצמו ברישא ואין שום חשש כאן וב"י הביא בשם סוה' יעקב חביב ובנו סוה' לוי דיל דיקתא בזה ואע"פ שנשנים שהביאו נם אצ"ל בפני נכתב כו' הרי הוא בתנאי שיהיו שניהם שלוחים ויתקיים זה מסה בכתב רש"י בתחלת הסוגיא כדף פ' ריש ע"ב על רישא דסתני' ב' אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נחתם כו' שנים שהביאו אצ"ל בפ"נ כו' דמעמא משום דאין עדים מצויין לקיימו והרי עדים מצויים לקיימו ואי קשיא כיון דסוף סוף ב' הם מה לי שניהם שלוחים מה לי א' מהם הרי עדים מצויים לקיימו לא פליג רבנן בין אם בא עם חבורת אנשים לבא יחיי דאין מבחין ובודק באלה דלא מוכחא סלתא ואם באת להכשיר את זה יכשיר את זה אבל בששנים הביאוהו סלתא דמוכחא ולא שכיחא היא ולא אחמור בה עכ"ל רש"י ולזאת השיבה צדקו דברי רבינו יעקב בעל המור כו' עכ"ל ומאוד תמהתי איך הביאו ראיה מדברי רש"י דכתבו דאף דרש"י כתב דברים אלו על שנים אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נחתם דצריך שיהיו שניהם שלוחים ולא פיירי דוקא בנדון זה אלא דבאמת הוא הדין גם בנדון שזכרו הם דהיינו שנים אומרים בפנינו נכתב כו' [צ"ל נחתם כו'] וא"נ כלל אלא דאין סלתא ראיה על שנים אומרים בפנינו נחתם דבזה אין שום ריעותא דכבר נתקיים עם דבריהם ובזה א"צ לשליח לומר כלום ואני תמהתי יותר מסה שהם ב"י דלמה לא יהי' סני אם א' מעידי החתים' שליח ואני תמה הא אפי' אין א' מהם שליח אלא איזה אחר הי' שליח אצ"ל בפני נכתב כו' כיון דנתקיים כבר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם וכן כב' אומרים על הכתיב' וא' על החתימה שאין כאן קיום אלא שאתה צריך לומר שיוכל לקיימו כיון שיש כאן שנים בזה כתב רש"י שאותן השנים צריכים להיות שלוחים דמוכחא סלתא משא"כ בשם כבר נתקיים בפנינו ע"פ ב' שאמרו על החתים' א"צ מוכחא סלתא דאין כאן חשש אחלופי דקיום זה מועיל נם בשאר שטרות. ואין לדקשות מ"ש בפ"ב דף פו ללישנא בתרא דאמ' נם יוצא מתחת ידי עידי חתימה כשר דכשמע דבעינן תרי אפי' בעידי חתימה שיהיו שלוחים כבר כתב הרי"ב חביב בשם הרמב"ן וז"ל והא דא"ר יוחנן אפי' נם יוצא

פתחי

בח"מ סי' מ"ה סי"ב וכ"ש סי' (לב) ומסקנ' בסיבה. מבה"ם מ"ם ולהכי אפי' ב' סומים כשרים כו' ועמ"ם כעיב ס"ק י"ב שם סמוה ע"ש: (לג) דהה"ם עדים המסתיים כו' ב' בס"ק ס"ק י"ם סמוה מאד על דין זה דהא נרים ניתין מרבינן לעבעמ מעשה קיום ליעני מרי כאן ועל קיום מעדים ומכני כיון דמה"ם עדים הם מים כו' ורבנן הוא דהילכיך והכא מעשה מינוגא אקילו בה רבנן. הרי דלא אקילו בעניבא אלא מ"ם אחין לקיום בעדים כ"ר כל זמן שלא יעמיד מעדים כ"ר כל זמן שלא יעמיד מעדים כ"ר כל זמן שלא יעמיד מ

קמג א כשיתקיים התנאי תכיס מגורשת. ונראה בתנאי פל מנת גם כן יכול לבטל התנאי שיחול הגט מיד ומ"ל ליטול הגט ממנה וכזה אין מילוק בין תנאי פ"מ לתנאי אם אלא לפרש אם רוצה לבטל הגט או להתנות התנאי אחר אז כ"מ דהגט חל מיד מ"י ובתנאי אם דפדיין לא חל יכול לבטל אבל לבטל התנאי יכול לבטל בשביל ואין צריך ליטול הגט ממנה ולא כ"מ בכפ"ק כ"כ שבתב בתנאי אם אין לבטל התנאי אלא אם כן נוטל הגט ממנה ולי' ופיין ס"ם קמ"ד • פיין ס"ם קמ"כ שם מבואר דין זה בתנאי באם אם יכול לבטל: ב ואם נכתב תנאי • הגה לדעת הרי"ן והמגיד והרשב"ץ והכ"י כל זמן שלא נתקיים התנאי הוי כאלו אינה מגורשת ולכן אם נשאת לאחר תנאי אם אם נשאת תנאי אם אם הגט עדיין בפין והבעל קיים אם אם נתקיים התנאי אחר שנשאת אם אם לדעת הרמב"ם אם אם נשאת מגורשת ב[ב] ח) ואם נשאת תצא ד ט) ואבאמר לה ג הרי את מגורשת מעכשיו ו) או מהיום על תנאי כך וכך יא) או שאמר לה הרי את מגורשת ע"מ כדוכך (ופ"ל פ"קמ"ד סעיקר' די ח דע"מ לפו מעכשיו דמי) [ג] כשיתקיים התנאי תהי' מגורש משעת נתינת הגט לידה [ד] יב) לפיכך אינו יכול לבטל הגט ולא להוסיף על תנאי משהגיע לידה יג) ואם אבר או נשרף יד) ס (ג) (ואפי' גם הבעל) קודם שיתקיי' התנאי הוא מקיימת התנאי אחר מותו וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה (טו) ולכתחל' לא תנשא קוד' קיו' התנאי ואם נשאת ז יפרוש ממנו עד שיתקיי' התנאי ס ומיהו בתנאי שהוא ד בידה והוא בשב ואל תעש' לא חיישינן שמא ת'בור עליו ולפיכך מותרת לינשא מיד בתנאי דעל מנת או מעכשיו [ה] ס טז) וי"א דאפי' לא אמר מעכשיו ולא מהיום ולא על מנת דינו כאומר מהיום משום דזמנו של גט מוכיח עליו הילכך אזלינן בה לחומרא

הוא דעת רמ"ה כמ"ש בסימן ק"כ בתנאי שיחתמו בולם וסיימו נמי תנאי באם ולא תנאי פ"מ ובחנם הפג"ם שם בחי"מ פל הרב רמ"ה כי כן ס"ל להרמב"ם והטור והמחבר: ג ה"ה מגורשת מעכשיו או מהיום וכו' פיין סימן ל"ח להפוסקי' דס"ל בפ"מ לריך נמי לבאות התנאי קודם למעשה לריך לומר בתנאי בראשון קודם שיאמר ה"ה מגורשת.

קמג דין המגרש על תנאי ובו כג סעיפים:

א א) ח) המגרש (ח) על ט) תנאי אם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת ואם לא נתקיים התנאי אינה מגורשת ג ב) (ג) ואפי' הוא כהן מותרת לו וכבר נתבארו משפטי התנאים בסי' ל"ח:

ב ג ג) המגרש על תנאי א בשיתקיים התנאי תהי' מגורשת בשעה שיתקיים לא בשעת נתינת הגט לידה ד) [א] לפיכך יש לבעל לבטל הגט ה) או להוסיף על תנאו או להתנות תנאי אחר כל זמן שלא נתקיים התנאי הראשון אע"פ שהגיע לידה ו) ואם מת הבעל ז) או אבד הגט או נשרף קודם שיתקיים התנאי אינה מגורשת ב [ב] ח) ואם נשאת תצא ד ט) ואבאמר לה ג הרי את מגורשת מעכשיו ו) או מהיום על תנאי כך וכך יא) או שאמר לה הרי את מגורשת ע"מ כדוכך (ופ"ל פ"קמ"ד סעיקר' די ח דע"מ לפו מעכשיו דמי) [ג] כשיתקיים התנאי תהי' מגורש משעת נתינת הגט לידה [ד] יב) לפיכך אינו יכול לבטל הגט ולא להוסיף על תנאי משהגיע לידה יג) ואם אבר או נשרף יד) ס (ג) (ואפי' גם הבעל) קודם שיתקיי' התנאי הוא מקיימת התנאי אחר מותו וכבר נתגרשה משעת נתינת הגט לידה (טו) ולכתחל' לא תנשא קוד' קיו' התנאי ואם נשאת ז יפרוש ממנו עד שיתקיי' התנאי ס ומיהו בתנאי שהוא ד בידה והוא בשב ואל תעש' לא חיישינן שמא ת'בור עליו ולפיכך מותרת לינשא מיד בתנאי דעל מנת או מעכשיו [ה] ס טז) וי"א דאפי' לא אמר מעכשיו ולא מהיום ולא על מנת דינו כאומר מהיום משום דזמנו של גט מוכיח עליו הילכך אזלינן בה לחומרא

וי"ל

באר היטב

קמג ח) תנאי. פיש ואפשר שהכניסו לגרש אלא שהאשה היתה רוצה להתגרש לחנוטין ונירושין בכתב התנאי. לפ הפיש תנפ האשה לגרשה הגט הוא גם מוחלט בלי תנאי ואם האשה תבעה להתגרש הגט הוא על תנאי שהיה רוצה הפיש מהרי"ש מ"ב ס"ק ל"ם. וכנה"ג

ביאור

קמג א) המגרש כו' מפני ונמ' כמה מקומות ב) ואפי' כו' מהני' כ"ח ח' ונמ' פ"ק דיומא: ג) המגרש כו'. דמ"כ ל"ם ר"ה ור"י שם ע"ר ח' אלא בע"מ כמ"ש מכל כתם מודם ר"ם לר"י: ד) לפיכך כו'. ממ"ש ע"ו ב' כ' ולימוח שאת פיים ופיים שאת בטל הגט ולא דהני שם ב"כ תמכני תכריחת כו' הא לא אמת ור"ל אפי' פיים לא כלום שהרי הסכמתי לי פרש. והרמב"ן והרשב"ן יש לחם שם שיטה אחרת ע"ש אלא במעכשיו אי ע"מ יש דרך לבטלו ואיע"מ לא למדו מפמ"ל אלא לפי ב' בריחת ע"מ אמעכשיו כו' אבל אחרים כו' אבל שבראנו יכולה לחתול ומ"ש שאת פיים ובמתני' ל מ שאין דרך כו' ובמ"ל ל' אמר ס"ז אבל ראיתו ממ"ש ל"ש כ' שאת פיים והיה כאן כיון שאינו אל כו' כ"ל. ועמוס' ח כ"ה שאת דעתו שם כדעת הרמב"ם (ליקוט) לפיכך' לבטל כו' ומ"ש ע"ו ב' לתמני' מעכשיו כו' שאת פיים ורפי' מאן דמתני תכריח מ"ל כו' אבל אחר שיהי' הגט לו' אבל אם אמר לה הרי את מעכשיו אינה מגורשת אבל אם אמר לה הרי את מגורשת אינה מגורשת אבל אם אמר לה הרי את מגורשת אינה מגורשת אבל אם אמר לה הרי את מגורשת

ל"ח: ה בטלו הגירושין. כל זה שפיר לשיטת הסיסקי' דפסקו כרבנן בסעיף מ' אבל לי"מ שבני' בהגי"ה שם דפסקו כרשב"ג אז הוי בכה"ג מתקיים התנאי ופ"ם מ"ם: ו עד שתחלוץ מל' הרמב"ם פ"ח מ"ם דין ז' ולא בטל הגט שבני לא קבע זמן משמע לפול' הוי ספק גט וכ"כ בטור בסעיף י"ב וכ"כ ב"ח ולא כמשמעות בב"י בסעיף ד' והמחבר השמיט דעת הטור דס"ל אפילו לא קבע זמן כיון דא"ח לקיים התנאי בטל אף פל גב כאומר ס"ז ניתן אם לא באתי עד י"ב"ח ומת תוך הזמן לריכה להמתין עד י"ב"ח שם קבע זמן שאני והטור בסעיף ד' כ' בשם הרמב"ם כאומר פ"מ שתתן לאחר ל' יום ומת בתחלון פ"ב פ"ל כשאומר שתתן לאחר ל' יום לא קבע זמן כי לאחר ל' יום אין זמן קבוע אימת שיתן רק שיתן אחר ל' יום ולי"ד לאומר שהו' מייב לשלם אחר שפח אגריכן דמייב לשלם אחר שפח הראשון כמ"ש בחי"ם סימן מ"ב שם פ"ב כוונתו לשפח הראשון דאל"כ בטל השטר כמ"ם שם להרי"ף אף פל גב הרשב"א פ"ל שם לפולם אמריכן שפח ראשון קאמר אפילו היכ' דלא שייך לומר דיתבטל הדבר מ"מ י"ל הטיר לא פ"ל כן מ"ם הכיא הטור דברי הרמב"ם דפ"ל כשלא קבע זמן דחולא פל דין זה כשאומר בתתן אחר ל' יום משום דזהו ג"כ שפח דלא קבע זמן וכזה ריח' קושי' כ"מ פל הטור ומ"ש בדריש דאיירי בשמת תוך ל' יום פ"ז כתב הטור בשם הרמב"ם דחולא היינו אם רצונה להנשא אחר לריכה סוחיל עדיין לא נשלם הזמן ודבריו אינם מוכרים לי אדא הלא גם הטור פ"ל בשמת תוך יב"ח לריכה להמתין עד אחר יב"ח כיון דלא שלם לה הזמן עדיין גם אין מפסר להתיבם אחה לי' יום הלא פ"ל לי' יום והטור פ"ל לי' יום מחה לין מיום הנתינה כמ"ש בפי' י"ג: ז ה"ז גט פסול. כ"ם הרמב"ם וס"ל נתינה בע"כ הוי נתינה בע"כ הוי נתינה פ"ם הדין אלא בגט פסול ואם בשאת לא תלא ואפילו אם הוא אינו רוצה לקבל כלל כמ"ם בב"י בשם תשובת מורו וכן מדויק בל"ו והוא אינו רוצה לקבל עוד כתב בתשובה זו אם

באר

וכנה"ג קע"ב ע"א: ב) פסול. ואם בשאת לא אלא. מיהו לדעת הרא"ש והרשב"א הוי ספק מגורשת. וכל זה בשאינו נתנה המעות בפניו אבל אלא בפניו לא הוי נתינה כלל. ובשהות אינו בכאן ונתנה ביד ב"ד עיין בתשובת הרשב"א בב"י בח"מ סי' ע"ג. ועיין ב"ש ס"ק יו"ד. כתב הר"ם אלשקר סי' ל"א יפי' למ"ד נתינה בע"כ לא שמיה נתינה היינו דוקא היכי שאמר פ"מ שתתני לי ר' זוז אבל האומר ע"מ שאתן לך מאתים זוז לכ"ע לא בעינן שיקבלם המקבל. ופ"ג סי' כ"ז הביא בב"ם ס"ק ב' בשם מהרי"ט

[ו] יז) (ד) וי"א דאפילו בתנאי דמעכשיו יכול לבטלו ויש לפסמיר (פיפור וכן משמע בהר"ם):

ג י אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן ועד שלשים יום ומת בתוך השלשים יום קודם שנתנה לו אינה יכולה לקיים התנאי (ה) שאם תתן ליורשיו אינו כלום יח) וכיון שכן כיון ששלמו ל' יום ולא נתנה לו ה בטלו הגירושין [ז] וחולצת או מתייבמת כ יט) ואם אמר לה ע"מ שתתני לי מאתים זוז [ח] ולא קבע לה זמן ומת קודם שתתן לו אע"פ שאבד הגט או נקרע קור' שימות הרי זו לא תנשא לזר ו (ו) עד שתחלוץ:

ד כ אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן ועד ל' יום ונתנה לו בתוך שלשים יום [ט] בעל כרחו והוא אינו רוצה לקבל ז מ כ) ה"ז גט כ) פסול עד שתתן מדעתו:

ה כ אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן ועד ל' יום וחזר ואמר לה בתוך השלשים יום (ז) הרי הם ח מחולים לך אינה מגורשת ג) שהרי לא נעשה התנאי ט ס כא) וי"א דה"ם כשלא אמר לה אלא הרי הם מחולים לך לבד אבל אם אמר לה להוי גיטא בלא שום תנאי הרי זו מגורשת ואין צריך ליטלו ממנה:

ו פ אמר לה ע"מ שתתני לי כלי פלוני או בגד פלוני ואבד [י] אותו כלי או אותו בגד או ננגב אע"פ שנתנה לו אלף זוז בדמיו אינו גט עד שתתן אותו כלי או אותו בגד עצמו פ או שיאמר לה ליהוי גיטא בלא שום ד) תנאי י ג כב) וישמ' שאומר [יא] שאם הוא מתרצה בקבלת הדמים הוי גט: אמר

קיבל המעות אפילו בע"כ לכ"ע הוי נתינה ואין מוכרח ראיה שלו מתוספות שפיר דוחה המשנ' עליו פיין שם. מיהו לדעת הרא"ש ורשב"א הוי ספק מגורשת וכל זה כשאינה נתנה המעות בפניו אבל שלא בפניו לא הוי נתינה כלל כמבואר בש"ם וכשהו אינו בכאן ונתנה ליד הב"ד פיין בחשובת רשב"א כב"י בח"מ ר"ם פ"ג ופיין בשמוך: ח מת ליס לך אפילו אם מת אחר כך ולא בהרא"ש שם. ומשמע מכל הפוסקים דאין כאן ספק גט אלא הגט בטל בודאי ולא מבני מחילה. ומה שכתב ב"ח בשם רש"י דהיא ספק מגורשת אין מוכרח די"ל דכוונתו מספק' דא"י כוונתו אמרינן בטל בודאי: ט ויש אומרים דה"מ בשלא אמר וכו'. הנה בשמוך כ"כ בשטיטות דמהני אם אומר דליהוי גט בלי שום תנאי ואפשר דס"ל אבל שאני אפשר דס"ל המנ"ל כתב בדין זה ובאמת מיהו א"י מי הוא המולק גם המגיד כתב בדין זה ובאמת מהני אם אמר ליהוי גט בלי תנאי וא"ל ליטול הגט ממנה וליתן לה ולומר ליהוי גט בלי תנאי ול"ד לאומר חזן מפלו' כמ"ש לעיל סימן קל"ז ס"ם הוא"ל וקנאתו לפסול מן הכתוב' אף פל גב בתנאי פ"מ א"י לבטל הגט מו להוסיף פל תנאי מ"מ יכול לבטל התנאי כדי שיחול הגט כמ"ש: י ויש מ"ם כ"כ הרא"ש אם הוא מרולה לקבל המעות הוי גט ורשב"ג פליני כשאינו מרולה אם כן קשה הא מוכח נתינה בע"כ לא הוי נתינה לרבנן דקי"ל כוותי' וכן הקשה נדריסה וכ"ח בשם מהרש"ל ולא תירלו. ויש לומר נתינה בע"כ היינו אם היה התנאי ליתן מעות בעד הכלי ונתנה בע"כ אבל ליתן מעות בעד אחר יב"ח כיון דלא שלם לה הזמן פדיין גם אין מפסר להתיבם אחה לי' יום הלא פ"ל לי' יום והטור ס"ל לי' יום מחה לין מיום הנתינה כמ"ש בסי' י"ג: ז ה"ז גט פסול. כ"ם הרמב"ם וס"ל נתינה בע"כ הוי נתינה פ"ם הדין אלא בגט פסול ואם בשאת לא תלא ואפילו אם הוא אינו רוצה לקבל כלל כמ"ש בב"י בשם תשובת הרשב"א דאין כאן אע"פ שאבד הגט אינו רוצה לקבל עוד כתב בתשובה זו אם

[ו] (ד) וי"א דאפילו בתנאי דמעכשיו יכול לבטלו ויש לפסמיר (פיפור וכן משמע בהר"ם):

ג י אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן ועד שלשים יום ומת בתוך השלשים יום קודם שנתנה לו אינה יכולה לקיים התנאי (ה) שאם תתן ליורשיו אינו כלום יח) וכיון שכן כיון ששלמו ל' יום ולא נתנה לו ה בטלו הגירושין [ז] וחולצת או מתייבמת כ יט) ואם אמר לה ע"מ שתתני לי מאתים זוז [ח] ולא קבע לה זמן ומת קודם שתתן לו אע"פ שאבד הגט או נקרע קור' שימות הרי זו לא תנשא לזר ו (ו) עד שתחלוץ:

ד כ אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן ועד ל' יום ונתנה לו בתוך שלשים יום [ט] בעל כרחו והוא אינו רוצה לקבל ז מ כ) ה"ז גט כ) פסול עד שתתן מדעתו:

ה כ אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן ועד ל' יום וחזר ואמר לה בתוך השלשים יום (ז) הרי הם ח מחולים לך אינה מגורשת ג) שהרי לא נעשה התנאי ט ס כא) וי"א דה"ם כשלא אמר לה אלא הרי הם מחולים לך לבד אבל אם אמר לה להוי גיטא בלא שום תנאי הרי זו מגורשת ואין צריך ליטלו ממנה:

ו פ אמר לה ע"מ שתתני לי כלי פלוני או בגד פלוני ואבד [י] אותו כלי או אותו בגד או ננגב אע"פ שנתנה לו אלף זוז בדמיו אינו גט עד שתתן אותו כלי או אותו בגד עצמו פ או שיאמר לה ליהוי גיטא בלא שום ד) תנאי י ג כב) וישמ' שאומר [יא] שאם הוא מתרצה בקבלת הדמים הוי גט: אמר

היטב

דאמר' בכה"ג לא הוי נתינה: ג) מגורשת. ר"ל הגט בטל בודאי ואין כלל אפילו ספק גט. וב"ח כתב בשם רש"י דהוי ספק מגורשת. וג"ם מולק עליה. יכן נמי אם שמה משכון ביד ב"ד בשביל המאתיי' זוז אינה מגורשת הרא"מ מ"ח סי' פ"ה ואם מפרש שיופיל במחילת הראתים זוז לאו לעצורה קא מכוין אלא לעצורה קא מכוין שמקפיד עליהם כגה"ג קע"ג ע"ב: ד) תנאי. אלות בלא שום תנאי הם דברי הבעל בעצמו שאומר יהא

גט

באר הגולה

פלבה כרי' הגאון דס"ל כוותיה ר' הרמב"ם שם מבריאתא שם וכמ"ש כ שם וביאר שם ה"ם שאע"פ שאי"ש שיתקיים אפילו בכגון כגון כיון שמם הבעל ואינו מחזיקי' הגט בבעל כדי שמוכל להתיבם עד שיהי' הפנאי מבוטל בפועל ואי"ל להיות מבוטל בפועל כיון בלא נקבע לו זמן לפיכך הולכם ולא מפיינמם ל' מימרא דרבא מפקנמו וכו' שם ה כתב ה"ם בדעם רבינו דבעם רבינו הלי שפוסק כליבא בתרא שם דף עה ע"א דבע"כ הוי נתינה אלא שרולה להמתיר בעדות ממורה וידוע ענין שבעום בדבריו ז"ל שלב אל' לא מבשא ואם בשאם לא הלא ג כדפסנ ר"י שם דף עד ע"ב ומשום דלעצורא קא מכוין והא לא ליעדה ם הרשב"א וכ"כ מדברי הרמב"ם בפ"ח וכ"כ שם ה"ה ע מבשה שם כדמוקי לה שם בגמ' בחפורי מיחפרא וכפ"ק ם בה"ש בפ"ם דלעיל וכ"כ הרמב"ם שם ל' עזר

ביאור הגר"א

לחמוק: כו' ועדש"י שם ד"ה מן יומא כו' ם ב' ע"ב ח' ד"ה הכי כו' וזהו דעם פ' המחבר ש"ל כ"ם קל"ז: יז) וי"ל דאמי' ב ממ"ש ע"ו ב' ריאיכא דמתני לחמני' ו"ם ח' ס"ד אמר לה ד"ם בשם אחריה כו' וכ"כ הר"ן ם בשם אחריה וכ"כ הרא"ש ד פ"ט הל"ט וכ"כ הרא"ם כלל מו פ"ב והביאו הטור בסי' ז' והגה בשם בע"ם וכ' אבל בכר הכריעו הרמב"ן והרשב"א ז"ל כדברי רבינו בראיות ברורה: יח) וכיון שכן כו'. שם לא נמבה זקוקה ליבם: יט) ואם ח"ל כו'. מבה"ג וכמ"ש ע"ו ב' מעבשיו ח"ל כו' וכעיא שם בגמ' לאלמר כ"ש דאם ה"קים כו' ולא מיפסמא וכ"ם מהלוקם בי"ד שלמי ולא ינגנסר המחמיר וכמ"ל פי' קמד ס"ג אלמא ש"ש שם"ם שהבעל ההנאי אין מחזיקין הגט בבעל עד שיהי' הנאי מבוטל בפועל וכאן פ"ל כו': כ) ה"ז גט כו' מבה"ג וכ"ל מבש לדברי ר"ם דפריך ודלמא כו': כא) וי"ל כו' כמ"ש ס"ב ח כילד יבבם כו' ומ ס"ד ב' מאן הגא כו' שאני הבא כו' מבשי' כאן כמ"ם הם"ם ואח"ג דמיכא דקאי בקופבה ה"ז ניתן ע"מ שפפני לי מאתים זוז אחר ואמר ה"ז ניתן מבבשיו לא אמר כלום כילד יבבם יפלנו שיבנה ויחזיר ויהבנו לה ואמר לה הא ניתן מבבשיו הוא הרשב"א ואלן קי"ל כרבי: כב) ויש מי כו' מרא"ם שם ובפנים ע"ה ב' מר"ה מפני:

הגהות רעק"א

ב) ב"ש אומ' ' ודוחק לומר. כ"כ לעב"ד ה"ם לאמרו בכל דברא"ם דס"ל בהיכה בע"כ הוי ס' הייכו מבפק אי הלכה בל"ק אי כל"כ דבנא ו' שה לל"ב ודבנא דנתיכה בע"כ בודאי ל"ה בפיכה אין"ד ברן להמפני' ומוכח דמוקי לאפני' במקבל מדעמו ומוכח מ"מ לדבנן קנלם הדמים מדעמו במקום אלמלים וגזה לא אלינו מולק ואיך כתב הרא"ם דמפסנר דמדעם מהני קבלה מעמו הא לל"ק נפסר הך מבנא:

טורי

מקבלת הגם אלא בתנאי אפ"ה יכול לבטלו דכיון שבא הגם לידה מגורשת דלא בעינן דעתה וכ"כ העיטור עכ"ל וקשה שזה סותר מ"ש תחילה קודם לזה בשם הרמב"ם והסכים עמו דבאומר על מנת אינו יכול לבטל התנאי דלא חלק עליו אלא לענין שלא תינשא פיר וזה אפי' שלא במקום צער דהרמב"ם כתב שם תחלה כשיתקיים התנאי כו' וזהו פשיט בכל התנאי וע"ז אמר בעל מנת אינו יכול לבטל ויראיך כתב אח"כ מסוק לזה היפך מזה והב"י כתב ע"ז דלא נתבאר כל הצורך דברי רבינו הטור ביאור דברי הרא"ש דדוקא בכה"ג שלא היתה כוונתו לצערה אדרבא לטובת נתכוון שאם יבא תוך הזמן שישוב אליה כו' אבל בתנאי שהוא לצערה ודאי אינו יכול לבטלו בדליעל והוא תמוה דהא הטור בתב בשם הרא"ש אע"פ שהוא לטובת כו' דמשמע כ"ש אם הוא שלא לטובתה דיכול לבטל וזה אינו דלצערו' משמע שאינו יכול לבטל כדלעיל נ"ל אצטלא ונרא' דדברי הטור' זו לא בעי לחלק בין לצערו' או לטובת' כ"ז: תלמוד ערוך אלא מיירי בכל תנאי שבתנה ותלוי בו בי' הויא דאם לא יבא תוך יב"ח יכול דבעל לומר הנה בודאי לא אבוא ואפי' אבא הרי הוא כאלו לא אבא אלא כיון שבידו הוא שלא יבוא ודומה לם"ש הרמב"ן הביאו ב"י בשם הר"ן באומר ע"מ שתתני לי ר' זוז והיא אומרת שלא תקיים התנאי ואף אם אקיים הרי הוא כאלו לא אקיים כי דעתה שלא יהי' וע"כ התנאי הוה כאלו לא נתקיים והנם בטל ה"ה נמי באומר שיבטל התנאי והנם יהי' גם נמור מיר דשומעין לו ואין לחלק בין התם שהוא לבטל הנם ובין הך דלהני נם מיד דחר מעמא הוא וכן מבואר בר"ן בשבתב על הרמב"ן בזה ואני תמה אם איתא שהיא יכולה לבטל הנם למה אביקנא נבי סחלולין לך דאינה מגורשת נהי דמעיקרא לצערה מכוין למה לא יהי' בידו נתיים כשם שהיא אומרת נתקיים כאלו לא נתקיים כו' ש"ם דהני תרי מיון ע"כ כתב הרא"ש דפידי דבידו הוא לקיים מה שהתנה עמה יוכל לבטל אותו התנאי וכאלו לא נתקיים כגון שאומר שאם לא אעשה דבר פ' יהי' גם יוכל אח"כ לומר איני רוצה לעשותו לעולם מסילא הנם קיים מיד וזה אינה בכלל לצערה דרצע ר' ל"ש אלא בסה דחלוי בדידה וע"כ אמר הרא"ש וכן בכל תנאי שהוא סתנה ל"ל שהוא סתנה על עצם כמ"ש ברישא אם לא אבוא כו' וה"ה בכל סידי דחליא בדידיה לפובהו דבי יבא דיכול לבטלו אלא אפ' אם מה שחלוי בדידיה הוא לפובתה מ"ם יכול הוא לבטלו ולזה הביא ג"כ דעת בעל העיטור דמיירי בכה"ג בתנאי החלוי בו והרמב"ם שכתב דאומר ע"מ אינו יכול לבטל התנאי ולא הוסיף עליו הרינו בתנאי שחלוי בדידה זה מבואר בלשונו שם שכתב מקיימת התנאי אחר מותו שבע מינה דבתנאי החלוי בדידה מיירי וסה דכתב שם בתנאי דעל מנת שתנשא לכתחל' אף שלא נתקיים התנאי אי מלקא דעתך דחליא בתנאי בדידיה האיך תנא שמא היא לא יקיים התנאי אלא משום דמיירי דחלוי בדידה וע"ז אמר דאם לא אמר על מנת ולא מעכשיו יכול לבטל אפי' מידי דהוא לצע ר' ואם אמר על מנת אינו יכול לבטל ולא"ז אין פלונתא בין הרמב"ם להרא"ש כלל ושפיר הביא הטור שניהם מסוגים ול"ז ולא כרמ"א שעשה מחלוקת אליביה דהטור השווה דעתו להרא"ש וה"ה כתב בפ"ה דכל הפוסקים פ"ל כרמב"ם וזולת העיטור כו'. כל התנאים שזכרו בסי' זה דהוה נם על תנאי הרינו בא מר פקיעתו או על מנת אבל אם אמר חוץ מבואר בסי' קל"ז דינו דהוה שיור בגם: [ז] וחולצה או מתייבמת. הטור כתב נזה והרמב"ם כתב דהוה ספק דחולצת ולא מתייבמת ילא נהירא עכ"ל וכתב ב"י נדאה שהוא סיבר בדעת רמב"ם שהיא ספק מגורשת ומשו"ה כתב דלא נהירא וכפי הנשמע נם לדעב"ם אינו אם ולא כ' ולא תנשא לזר עד שתחלוץ אלא מפני שלא קבע לה זמן כו' עכ"ל פי דבריו שהוא פי' דב"ר הטור שהבין ברמב"ם דהוה ספק מחמת הלשון שאמר ע"מ שתתן ליורשי משמע נם ליורשי אז דוקא לי ויש פלונתא בזה בגם' בין ת"ק לרשב"ג וע"ז כ' הטור ולא נהירא דבודאי הל' כת"ק דלי' ליורשי ע"ז כתב ב"י דהרמב"ם לא נסתפק בזה אלא דנסתפק בשאי דלא קבע זמן וכמ"ש הפ"ם שנתתיק בסוף מסילא לפ"ז בקבע זמן אין ספק דמתייבמת ד דאי הי ולא ליורשי קאמר ומו"ח ז"ל לא עיין שפיר בדברי ב"י ולפיכך היו קשים מאוד בעיניו ובפפוך אח"ז נזכיר בס"ד דהטור לא נתכוין לזה כפי מה

פתחי

ואמר מיפסק לא הנשל לקיים שהנאי אינם מגורשת לעצרא ואם נפלה קודם שהנאי הולך ממנו עכ"ל: (ד) וי"ל דאמר' בשהנאי כו'. מיון בשבה"מ מ"ח מה"ג דין ח': (ה) אם שם לליורשיו אינו כלום. מדברי המל"מ פ"ג מה' זכיה ומתנה דין י"ד מבואר דדוקא באמר שמשמי לי ומשום דאולם לי מיומרה שה' לו לומר שהתני אבל אם באמר שהתני אינו אמר לי לא אמרי' לי ולא ליורשי יפו"ם ומ' כמ' שמה"מ פ"ז מה' אישות דין י"ד שמשמ' עליו דמדברי הירושל' שמביא הרשב"א

חכמת

מעיף ג' הרי א לא מכשל לאר עד שהחלון כ"ב מ' בכ"ם ס"ק ו"י מ"ם לייבשב דאינו דומה לפסק הוא ראשון ואין דבריו מוכרחין בפלוקו ומ' מ"ם ביאור דבריו בחיבורי מבשר לדק על הו"מ הבדורא ג' מ' רמב ובחבורי מ' רש מ"ם בס לבאר דבריו ומ"ם אלי לייבשב ס"ש זו בשל"ח ייש"ם ודו"ק:

מעיף ו' אמר לם ע"מ שמסן לי כלי פלוני אם בגד פלוני כו' אינו נם כ"ב ל"ש על המחבר ואמרוים שמסמע דמשמע מאינו נם כלל ובאמת המעיין בפרש"י בגיטין דף ע"ז ע"ב ד"ה דלמעיני המכוון וז"ל הלכך מבפקא אמרי' לגעורם המכוון ולא אבי' לגיטר לבדוומה מיהוון לקולא מכ"ל מ"ב מוכח דס"ל לרש"י דדקפק היא ולא ודאי ולפ"ז מתיל מכ"ם כאם אבקה אחר מריכה נם אמנו דבאמת לא ההכוון רק לבדוומה וכבר נתקיים המנאי. ומוב דאיני בכ"ם לגיל ס"ק ו"ו מהבית כן בשם הכ"ח והוא נדחק להבין בדוי"ם בדרך אחר ואין לשון רש"י מוכל כלל כן. ומ"ד דלבמבנ"ד לחוכיח מכוונם לרש"י כן דלכלודם יש לדייק למה המפרן רש"י לפרש הכוונה דלגעורי המכוון בקוף הבוגרא אמר מלונגמא דר' יוסף ובכה ולא פירש לגיל מיבה. נבי מה דמשמי הם"ם מל מנהי' הנדרים לבך בדלה דרש"י כוון כוכה מיוהדם דהי' קבם לרש"י מה ס"ד דה"ם לומר דבה בדשב"י הלא בבר מירן הם"ם לחלק בין הנדרים לבבה מכח דלגעורי המכוון ומ"ב אין לו דמיון לבהם בנ"ב ונגרך לומר דס"ל לרש"י דנבי אדים נדיבי מנדרים דאבה בנדרים אין לחלוק שום כוכה. רק לבדוומה הבן ולבבה סוכחה

זהב

שחבין בי ב"י: [ח] ולא קבע לה זמן. כל סעיף זה דברי הרמב"ם ופירש בו הם"ם וז"ל וחלק הוא בין א אמר ר' ווז תוך ל' לאומר שתתן ר' ווז דבקבע לה זמן כיון שעבר הזמן ולא נתנה אינה מגורשת ובסקום יבם חולצת או מתייבמת ואם לא קבע לה זמן לעולם אין רגא בכל אע"ג שמת הוא וא"א לקיימו ובסקום יבם חולצת ולא מתייבמת ומצאתי סברת רבינו מם"ש ה"ז נ"ש מעכשי' אם לא באתי מכאן ועד י"ב"ח מת בתוך הזמן שאע"פ שא"א שיבוא והיא מגורשת לא תנשא בסקום יבם עד אר הזמן כשיתקיים התנאי וזה הדין בעיא דלא איפשטא בגמ' אם היא מותרת תיכף כשמת או לאחר הזמן והולכין בו להחמיר כו' מתבאר מזה אע"פ שנתבטל התנאי דבכון שמת ודאי לא יבא אעפ"כ אינה מותרת ואין מחזיקין אותה בגרוש' עד שיהי' מקיים בפועל ואף כאן אע פ שא"א שיתקיים התנאי כיון שמת הבעל אין מחזיקין הגם בבטל עד שיהי' הת.אי מבוטל בפועל וא"א להיות מבוטל בפועל כיון שלא קבע לו זמן חו צת ולא מתייבמת יזה רקדום נפלא מורה על שכ' דבינו זה מה שנראה לי בדעתו ז"ל עכ"ל פי' דל"ש לומר לא נתקיים אלא בסידי דחלוי ברצון האשה והבעל דהיינו בזמן קב ע לעשות מעשה הנתנ' בזמן קצוב והיא מפסרת באותה שעה שאינה נותנת באותו זמן ומשא"כ מאן שאין זמן קבוע שתאסר אלא קיימה התנאי והאור השג עליו ב"ש בסי' וה' הא' ס"ש כאן על דברי הרמב"ם ולא נהירא ואח"כ מביא דברי הרמב"ם בפ"ש בסעיף זה וכתב עליו ואינו מבין דבריו כיון שאינו יכולה לקיים התנאי א"כ למה לא יתבטל הגם עכ"ל ונ"ל דהטור ס"ל דלד"ד כאן לההיא דאם לא באתי מכאן עד יב"ח דהתם כיון דעכ"פ זכר בתנאי זמן יב"ח יש לנו לומר שאותו דבר הוא עיקר ועכ"ב יש לה להמתין עד שסגיע אותו זמן משא"כ כאן בלא קבע זמן רק שתתן לו מאתים זוז וכיון שא"א ליתן לו שהרי מת על מה יתמינו עוד וזהו חילוק ברור. ובמה שהשיג דטור השג' על הרמב"ם והם ענין אחד ובשביל ל' דתחלה אמר סתם לא נהירא ואח"כ כתב ואיני מבין דברי וזכר דקו' בטעם מה שקשה דהיינו דהוא הקשה למה לא יתבטל הגם וראי צריך ביאור לדעת רבינו דס ר ונראה דתחל' הקשה על הרמב"ם דמיירי שגירש ע"מ שתתן ר' ווז אחר ל' יום ולא מיים אימת לאחר ל' יום ע"כ חיב לי' הרם"ם לאין זמנו קבוע וע"כ אינכאן בימיל הגם מחמת שא"א לקיים התנא כדלעיל דעת הרמב"ם ע"ז אמר דס ר ולא נהירא אפי' לפי מבדתודכל שאין זמן קבוע אין מבטל הגם מ"ם אין כאן ביטר כן דהא יש כאן זמן קצוב ודא איתא לקמן בסי' קס"ד שיטה ומיהו מ"י מי הוא המולק גם המגיד כתב כדין זה ובאמת מהני אם אמר ליהוי גט בלי תנאי ואח"כ הוה זמן וקבוע מבודאי אפי' בסקום דהוה בבירור לא קבע זמן לנתינתו דלמה לא יהא בטל הגם כיון שבודאי לא יוכל להתקיים שהרי מה זמן שייך בזה וע"ז אמר רבינו הטור ואינו מבין כו' דמה אכפת לן באין זמן קבוע כיון דבע"כ א"א לקיימו תית סהי תיתי עכ"פ הגם בטל ויראה דגם הרמב"ם נסתפק. זה אם לא נימא בסברת הטור ע"כ עוש זה בחשובה מתייבמת ובפריש נזדקר מעות לפניו שהי' סבור דמיירי כאן שיש לה ליתן תוך ל' יום ואמאת דקאי הכל אע"פ שלא תתן עד אחר ל' יום ובאשר כתבנו נכון דעת הטור ולשונו כלי מקפוק דלא כסתפיתים ע"ד הטור והשאירו בצ"ע: [מ] בע"כ ה"ז גט פסול כו'. הוינו מדרבנן דד"ת הוא גם נטור אלא שפסול מדרבנן בנתינ' בע"כ והביא ב"י כאן תשו' מרבו כהר"י בי רב לס"ד נתינ' בע"כ הוה נתינ' אלא שלא קבלה אין חשש בזה שאין חיוב על הנותן אלא ליתן והוכיח זה מדברי התו' דף ע"ה ב' מי שאחזו ד"ה מכלל כו' בס"ש ב"י וחכם א' השיב על ראייתו שאינה ראיה והביא ראיה אחרת וב' עצמו דביא ראיה ג' והסתתי לסה לא הביא דעכ"פ צריך קבלה לס"ד הוה נתינה אע"פ שהיא בע"כ לסה לא הקשו התוס' גם לס"ד הוה נתינה לסה הי' נסכן הי' לו לסרב סלקבל אלא דאי"צ קבלה כלל להך ס"ד ווז היא ראיה ברורה שאין עליה תשובה: [נ] איתו כלי או אותו בגד כו' דלצעורה קא מכוון והא לא מצטערה ע"כ הגם בטל: [נא] שאם הוא מתרצה כו' זה דעת הרא"ש וז"ל ויראה דסדעתו הוה גם ואע"ג דמתאלין לך לא הוה נימא שאני התם דלא ציע"ה אבל הכא

תשובה

בחיר שיו פ' מי שלחנו מכאר בסדיק דלפי' בע"מ שמסכי נדיקה אמרינן לי ולא לאורשי ע"ם ומ' בחמנכם מרא מ"ח מ"ח מיתן ז"מ: (ו) עד שבחלון. עיין בעל"מ פ"ח מה"ג דין כ"ב ובכ' שעמ"מ מה"ג דין כ"ח שם מ"ם בזה: (ז) הרי הם ממולים לך חיכם מגירשם. ע' בס' יד המלך פ"ח מה"ג דין כ"ח סב' ובדולה מזו יש בפק גדול בלי קרוב הדבר בעיי דבאמלי זה בל נפיכם מלחים זוז אם קיים אחר הנאי מגורה ובכן בעיי מבלו ר' זוז לא מכני אם דבקידושין בודאי מפני פפ"ג דפק

שלמה

ולמודכא שבאכיין בעבור עעם אחר רק מבבר דלהרוומה אחכיין אבל גבי מרים יש לומר שני כוונים או שבאכיין שלבך נוחן לו אליים רק אם הוא בעלמו ידלה אבל לא יעלה הוא לא יתן לו כיון שלא מרים ומה לי לאדים מה לי מיד מעבר או שבוונבו הי' שיבי' בחיבה אוחן ביהי' אם רק יהי' הבדה מוסקה כדלונו יתן לו אליים והיינו הבוונה של הפ"ם דלהרוומה ההבוין. והנה מלר הבקרת ודאי ביעם יוסר שבאכיין רק אם ילמרך האדים להעדיים ח"ש ואם לא מרים לא יתן ולבך דומה ממש לגיטין כמו הבא כ"ן דבסס מגרש הוא מהוך מיבה ולבך אמר' ' לגע רה ה"ב בסם הבעחם אליים מ"ם בעבור שבר מרמה ולא בבלא מרה ולבך אף שמעני הם"ם בבר לאלה בין בדרים לגיטין מריך מהבא לרבה דס"ל דאדים דומה לגיטין ולפ"ז מריך להבין בוונם בס"ם דמעני הסם לגעורי קאכיין אבל הבא להרוומה הרי גם המקפן ידע מזה רק דס"ל דהבא ג"ב דומה לגיטין לבך מפרש רש"י בי דמידוש של הסרלן הוא לא בא: שפובר המקפן דמה לאמרי' לגעורי קאכיין סוא מבא ודאי ולבך אף בחרים ראוי לומר בן רק מה דאמרי' לגעורי קאכיין הוי רק מבא בפק בעלמא ולבך בגיטין דסוי לאיסורא דאוריי"ם לומרא לבך אלי' לגעורי קאכיין אבל בחרים דסוי בעמון ובפק ממון לקולא לבך אלי' לבהרוומה קאכיין ואף אם הדרים מוחזק מ"מ ס"ל לרש"י דבר מן שמא לא מבני הפיבה והבל בחזקה הבעלים עומד דמוקמי' לה בסיבום בחזקה מרא קמא מסרי אין לבחרים זבוה בשם רק אחר שבגמרו לבך מוקמי' לסו בחזקה מרא קמא. וא"ם רש"י דבסם מגרש

הכ"ד בלא כסניו הוי נתינה כשא"י לגו דלא ניחא ליה ומותרת להכשא ולא כתשובת רשב"א שכתי' הכ"י כה"ה ר"ם פ"נ לכן קאמרי רבנן מיעלית דוקא קאמר מ"ה לא הוי נתינה אפילו ליד הכ"ד שלא כסניו. וכתשו' רש"ך ס"כ סי' ל"ם ששק נ"כ בנתינה ביד הכ"ד הוי נתינה. וכאמת רמי' של הרשב"א לכאורה תמוה דהכי' רמיה מדהכל מיקון ליתן המעות לגשכה ס"מ בעלמא לא הוי נתינה ליד הכ"ד דשם גילה דעתו דלא ניח' ליה שאני אבל אם א"י דעתו ים לומר דהוי נתינה. מיהו קשה לרבה דאמר שם הא לא אלטרך וקאמר דאתיא כרבנן לף על גב לרבנן דוקא מיעלית' קאמר משום לעפורי קמכוון ואיירי להרא"ש בנתינה בע"כ אם כן נשמע אפילו לא נתן אותו דבר שהתנה ונותן בע"כ מכל מקום הוי נתינה לאו משום לעפורי קמכוון וכן קשה על דברי מהרי"ם שהבאתי רשב"ז: יא כמפרש יום א'. הייגו בניסין מסתמא לעפורי מכוון מ"ה אמרי' דכוונתו רק יום א' אבל בעלמא אמרי' אם התנה ליתן מזונות אז כיולא בזה להנתו מכוון כל ימי חייו קאמר כ"כ הרשב"א ופיין בר"ן והמגיד ובח"מ סי' ס': יב וי"א דלריכה לשמש וכו' כתב הרא"ש ראוי לפסוק כרב' דאמר לריכה לשמש כל ימי חייו וכו' לאומר' ואם שמשה יום א' וקידש אחר חיסשין לקידושין ואם אמר פ"מ שתשלם שכר הנקה לכ"ע שכר כ' שנים קאמר: יג ואם מתו לאחר שהתחילה לקיים יום א' ל"ד אפילו שפה א' ומתו די כמ"ש כתו' וכר"ן והמגיד ופיין בסמוך: יד אז מת אביו וכו' לכאורה קשה הא הוי בכל ימי חיי האב יכולה לשמכו יום א' אם כן במת האב עדיין לא נשלם הזמן והוי כתנאי שתתן לו ר' ז"ז ומת דלריכה תיולה וכאן כתב אינו נע וסיינו הנע בטל ומותרת ליבם וכן הקשה בדרישה ואפשר כיון שהוא התנה עמה תנאי זה א"כ אחר שמת האב יכול לתובע' לקיים התנאי ואיתמת שתבעה מחייב' היא לקיים התנאי כמו הקובע ז"ם לשלם אחר בשכח וכשתובעה ואיה א"י לקיים התנאי מיד הנע בטל אבל כשמתנה ע"מ שתתן לו אין שום אדם יכול לתובעה דהא התנאי הי' שתתן לו אם כן א"א שיבטל התנאי בשופל. לפ"ז מ"ש אינו נע הייגו כשתובעה הוא אבל אם אז מי ולא תבעה לא נתבטל בשופל ולריכה תיולה: טו אינו נע. כן הוא דעת הרמב"ם והרא"ש אבל תוס' והרשב"א ס"ל אפילו אם מת קודם השימוש אז קודם שתניק הוי נע וקרא דאזלינן לאומרא: טז אז אם אמר מין ראוי וכו' כתב הרשב"א אם לא קבע זמן לשמש את האב אלא אמר שתשמש אז אבי יום אפי' לא נתנה לו (יב) עד ג) יום שלשים בסופו מגורשת ואם אמר לה בתחלת יום ראשון לחודש ונתנה לו בסוף ליל ראשון לחודש השני [יג] ר' ה"ז ספק מגורשת:

ח ס התנה עליה שתעש' דבר זה סתם ה ז יא כמפרש יום א' הואיל ולא פירש כמה זמן תעשה כיצד אמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתעשי עמי מלאכ' ע"מ שתשמשי את אבא ע"מ שתניקי את בני אם עשתה עמו מ מלאכה או אם שמשה את אביו יום אחד או שהניקה בנו יום אחד מ בתוך הזמן שהבן יונק בו והוא בתוך כ"ד חדש הרי זה גט: הגה יב וי"א דלריכה לשמש האב כל ימי חייו ו) (ס) ולריכה להניק המינוק עד סוף כ"ד חודש (פור בשם ב הרא"ש) יג בג) ואם מתו לאחר שהתחיל לקיים התנאי רק יום ז) אחד הוי גט (טור) ג כד) מת הבן יד או מת אביו קודם שתניק או שתשמש טו אינו גט אמר לה ע"מ שתניקי את בני או שתשמשי את אבי שתי שנים הרי זו משלמת הזמן שפירש מת הבן או האב בתוך הזמן שפירש טז ז כה) או שאמר האב אין רצוני שתשמשני אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי וכן כל כיוצא בזה יז (פ) וי"א דכל שאין המיכוב ממנה הוי נפ (טור בשם ה ר י) וג ל דאזלינן בכל זה לאומרא:

ט ו כו) יא דכי אמרי' דהניקה או שמשה יום א' הוי גט לאו דוקא יום אחד דאפ' בשעה אחת סני יח ז כז) ויש מי שאומר דיום אחד דוקא [יד] כליל שבת ויומו: י ס הנותן גט לאשתו ע"מ שתתן לו מאתים זוז יט וחזר והתנה עליה תנאי אחר בפ ני עדים שתשמש אביו שתי שנים [טו] לא ביטלו דבריו האחרונים את הראשוני' אלא ה"ז באומר לה עשי אחד משני תנאים רצת' משמשת רצת' נותנת כ [טז] ואין א' מהראשונים ואחר מהאחרונים מצטרפים ס אבל אם התנה עליה שתתן לו ר' זוז וחזר והתנה בפני שנים שתתן לו ג' מאות זוז [יז] כבר ביטל התנאי של ר' זוז וצריכה ליתן ג' מאות זוז וכן כל כיוצא בזה: הגה

אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז מכאן עד ל' יום אפי' לא נתנה לו [יב] עד ג) יום שלשים בסופו מגורשת ואם אמר לה בתחלת יום ראשון לחודש ונתנה לו בסוף ליל ראשון לחודש השני [יג] ר' ה"ז ספק מגורשת:

ח ס התנה עליה שתעש' דבר זה סתם ה ז יא כמפרש יום א' הואיל ולא פירש כמה זמן תעשה כיצד אמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתעשי עמי מלאכ' ע"מ שתשמשי את אבא ע"מ שתניקי את בני אם עשתה עמו מ מלאכה או אם שמשה את אביו יום אחד או שהניקה בנו יום אחד מ בתוך הזמן שהבן יונק בו והוא בתוך כ"ד חדש הרי זה גט: הגה יב וי"א דלריכה לשמש האב כל ימי חייו ו) (ס) ולריכה להניק המינוק עד סוף כ"ד חודש (פור בשם ב הרא"ש) יג בג) ואם מתו לאחר שהתחיל לקיים התנאי רק יום ז) אחד הוי גט (טור) ג כד) מת הבן יד או מת אביו קודם שתניק או שתשמש טו אינו גט אמר לה ע"מ שתניקי את בני או שתשמשי את אבי שתי שנים הרי זו משלמת הזמן שפירש מת הבן או האב בתוך הזמן שפירש טז ז כה) או שאמר האב אין רצוני שתשמשני אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי וכן כל כיוצא בזה יז (פ) וי"א דכל שאין המיכוב ממנה הוי נפ (טור בשם ה ר י) וג ל דאזלינן בכל זה לאומרא:

ט ו כו) יא דכי אמרי' דהניקה או שמשה יום א' הוי גט לאו דוקא יום אחד דאפ' בשעה אחת סני יח ז כז) ויש מי שאומר דיום אחד דוקא [יד] כליל שבת ויומו: י ס הנותן גט לאשתו ע"מ שתתן לו מאתים זוז יט וחזר והתנה עליה תנאי אחר בפ ני עדים שתשמש אביו שתי שנים [טו] לא ביטלו דבריו האחרונים את הראשוני' אלא ה"ז באומר לה עשי אחד משני תנאים רצת' משמשת רצת' נותנת כ [טז] ואין א' מהראשונים ואחר מהאחרונים מצטרפים ס אבל אם התנה עליה שתתן לו ר' זוז וחזר והתנה בפני שנים שתתן לו ג' מאות זוז [יז] כבר ביטל התנאי של ר' זוז וצריכה ליתן ג' מאות זוז וכן כל כיוצא בזה: הגה

מסי' אם מת קודם שתניק כלל הוי גט כדאמר אם מת אז אמר א"ל שתשמשני וקודם שתניק הוי גט והקשה תוס' בתנאי אם תתן לי למה לא מכרי מחילה אז נתינה כפ"כ הא מכבה אינה ממנה ותירלו הכא ס"ל דשב"ג לכרוותה כתנה כיון שמת לא אלטריך הוי כאלו נתקיים התנאי אבל אם שתתני לי בדעתו שיקבלם ולבסוף לקבלם לא נתקיים התנאי ופסוף כשאינו רולה לקבלם לא נתקיים התנאי אבל אם אמר לה ע"מ שתתני לי ר' זוז בדעתו שיקבלם ולבסוף

ל׳ מיין סי׳ קמ״ג סעיף י׳ מה שיין דין זה לדינא דכם: כא שאין זה כריתות מאחר דכייר אין שלא כמל׳ כאותיות סורמות כאויר ואם אמר הכייר בין שיטה לשיט׳ שלי וכייר מ״מ מעורה דסוי ספר מ׳ פלאה כתיקו וסוי ספק נט והעור כ׳ אינה מנורשת ל״ד בלישני׳ ואינו אלא ספק וכ״כ בדרך הכי׳:

כב ותתן. שיינו להפוסקים דס״ל בתנאי ע״מ א״ל ת״כ ושאר דברים אז לריכה לקיים התנאי ותחזור לו הכייר אח״כ אבל להפוסקים דס״ל אפי׳ בעל מנת לריכים להיות כל התנאים שיהיה ת״כ ושאר דברי׳ לריך כאן ג״כ להתנות בכל התנאי׳ מיהו קשה הא הוי תנאי ומעשה כד״א למה שהוכחתי בסי׳ *) ל״א אפי׳ כשאינו כותב התנאי למעשה מכל מקום הוי תנאי ומעשה כד״א ומעשה כד״א אמות אינו והנט גט אבל אם התנה בדבר שאפשר לקיימו אפי׳ באיסור בנון ע״מ שתאכלי בשר חזיר הוי תנאי שאפשר שתאכלנו ותלקה ואין זה מתנ׳ על מה שכתוב בתורה שאינו מתנה שתאכלנו עכ״פ שאם לא תאכלנו לא תתנרש ס״ב א״כ כשהאיסור תלוי בה לעבור עליו אבל אם תלוי באחרים שאמר לה ע״מ שתבעלי לאבא לא הוי תנאי שאביו לא ישמע לה לעשו לה איסור:

יג ע״ל) אמר לה ע״מ שלא תבעלי לאבא ונבעלה לו אינו גט אבל כל זמן שאין עדי׳ שנבעלה לו כג איקחושיין שמא נבעלה לו ויתירת להנשא ואין פוסקין שמא ס״ס מכבל לו (פור):

יד) אמר לה ע״מ שלא תנשא לאבא ונשאת לו הוי גט שאין לו בה נשואין:

טו) אמר לה ע״מ שתנשאי לפלוני אם ס) נשאת לו הרי שלא יאמרו נשותיה׳ נותני׳ במתנ׳ זה לזה. הגה ואפי׳ לא התנה אמה נפירוש שתנשא לפלוני אלא שיכר בנירוש מכוש זה כנון שאותו פלוני נתן לו ממון כדי לגרשה והוא מעלה לה מזונות (י) כדי שיקחנה וכל כיולא בזה (הגהות מרדכי בקידושין) ו ואם נשאת לא תצא לא) ואם נשאת לו תחיל׳ ונירשה מותרת לכל שהרי נתקיי׳ התנאי כה לב) נשאת לאחר קודם שתנשא לאותו פלוני תצא ממנו לג) ולא יחזור עולמית וצריכה ממנו גט לד) והולד ממנו ממזר: הגה כן לה) * ס נשאת אח״כ לאותו פלוני התנה אמה הנעל הוי גם למפרע ואין הכנים ממזרים (פור) ת אבל לא יפזירה עולמית מכוס דהוי כמזיר נרוסתו (פור כסס ס הרמ״ה) כן לו) מקדש לאסר אבל ולא אפזיר לו אלא אחר מיתת הבעל לו שיתן לה גם אסר בלא מנאי (ג ז סס):

טז לז) ז אמר לה ע״מ ד) שלא תנשאי לפלוני כח לח) [ב] ג עד זמן פלוני ה״ז גט ד לט) ויש מי שאומר כט שלא תנשא עד שימות אותו פלוני ה ויש מי שאומר שמותרת לינשא מ ד כיון שביד לקיימו שא״א לינשא לו אלא מדעת׳ ל מ) [בא] ו (יא) ואין תקנה להתירה (לאותו פלוני) אא״ב

הגה כח) וי״א דבל זה דוקא בשלא אסר לה הגט לא בתנאי ראשון ולא בתנאי שני אלא אסר שני התנאים אסר לה הגט בשני עדים הראשוני׳ והאסרוני׳ אבל אסר לה הגט בשעת תנאי הראשון לו השני אותו תנאי דוקא ו (הר״ן פרק מי שאסזו):

יא כ כט) ה״ז גיטך והנייר שלי אינה מנורשת כא שאין זה כריתות ע״מ שתתני לי את הנייר [יח] ל הרי זו מנורשת כב ותתן:

יב מ התנה על דבר שא״א לקיימו בנון על מנת שתעלי לרקיע או שתרדי לתהום או שתבלעי קנה של ר׳ אמות אינו תנאי והנט גט אבל אם התנה בדבר שאפשר לקיימו אפי׳ באיסור בנון ע מ שתאכלי בשר חזיר ג הוי תנאי שאפשר שתאכלנו ותלקה ואין זה מתנ׳ על מה שכתוב בתורה שאינו מתנה שתאכלנו עכ״פ שאם לא תאכלנו לא תתנרש ס בד״א כשהאיסור תלוי בה לעבור עליו אבל אם תלוי באחרים שאמר לה ע״מ שתבעלי לאבא לא הוי תנאי שאביו לא ישמע לה לעשו לה איסור:

יג ע ל) אמר לה ע״מ שלא תבעלי לאבא ונבעלה לו אינו גט אבל כל זמן שאין עדי׳ שנבעלה לו כג איקחושיין שמא נבעלה לו ויתירת להנשא ואין פוסקין שמא ס מכבל לו (פור):

יד ג אמר לה ע״מ שלא תנשא לאבא ונשאת לו הוי גט שאין לו בה נשואין:

טו ק אמר לה ע״מ שתנשאי לפלוני אם ס) נשאת לו הרי שלא יאמרו נשותיה׳ נותני׳ במתנ׳ זה לזה. הגה ואפי׳ לא התנה אמה נפירוש שתנשא לפלוני אלא שיכר בנירוש מכוש זה כנון שאותו פלוני נתן לו ממון כדי לגרשה והוא מעלה לה מזונות (י) כדי שיקחנה וכל כיולא בזה (הגהות מרדכי בקידושין) ו ואם נשאת לא תצא לא) ואם נשאת לו תחיל׳ ונירשה מותרת לכל שהרי נתקיי׳ התנאי כה לב) נשאת לאחר קודם שתנשא לאותו פלוני תצא ממנו לג) ולא יחזור עולמית וצריכה ממנו גט לד) והולד ממנו ממזר: הגה כן לה) * ס נשאת אח״כ לאותו פלוני התנה אמה הנעל הוי גם למפרע ואין הכנים ממזרים (פור) ת אבל לא יפזירה עולמית מכוס דהוי כמזיר נרוסתו (פור כסס ס הרמ״ה) כן לו) מקדש לאסר אבל ולא אפזיר לו אלא אחר מיתת הבעל לו שיתן לה גם אסר בלא מנאי (ג ז סס):

טז לז) ז אמר לה ע״מ ד) שלא תנשאי לפלוני כח לח) [ב] ג עד זמן פלוני ה״ז גט ד לט) ויש מי שאומר כט שלא תנשא עד שימות אותו פלוני ה ויש מי שאומר שמותרת לינשא מ ד כיון שביד לקיימו שא״א לינשא לו אלא מדעת׳ ל מ) [בא] ו (יא) ואין תקנה להתירה (לאותו פלוני) אא״ב

כל הנ״ה נשאת אח״כ שיינו בדיעבד י״ל דס״ל תוס׳ כתבו כן למה דס״ד דמותר׳ להנס׳ לאחר אז שסיר הטעם של תוס׳ שלא יאמרו נשותיה׳ נותנים במתנה אבל למה דקי״ל דאסורה לאחר ואם נשאת אלא אבתי שייך לומר נשותיה׳ נותני׳ במתנה לאחר מאחר דאסור׳ לכל אין מזה מיהו מרא״ש יש לדייק דמותרת להנס׳ לזה כדי לאחר שאל יהיו הכנים מראשון ממזרי׳ וכן שאל יהיו הכישואין של איסור וכל זה לשיטת הרמב״ם אין תקנה לדבר אפילו אם נשאת לאותו פלוני כי כוונת המגרש שתנס׳ לאותו פלוני קודם שתנס׳ לאחר לכן השמיט המחבר דין זה לחיים לדעת הרמב״ם מיהו דעת הראב״ד ושאר פוסקים ס״ל דיש תקנה אם נשאת אח״כ לאותו פלוני: בז נתקדשה לאחר וכו׳. דאז אין כאן היסור כיאה אלא דאסורה לו הואיל לא נתקיים התנאי מ״ה אם מת הבעל אז אם נותן נט אחר נט אחר שיתן לומר בקולב זמן ואומר שלא תנס׳ פר זמן פלוני לא הוי איור ודין זה אחיה לכ״ש דהא לשיטת הרמב״ם אינו׳ בקולב זמן מעשה שכתב הרמב״ם פ״ח דאם לא נתן לאותו פלוני הוי איור מכל מקום אם אמר מון לפלוני הוי איור ס״מ אפילו בקולב זמן הוי איור לדידיה כאן כן הוא לאחר פרס ס״מ אחר׳ דאם לא נתן לאותו פלוני׳ אינו׳ בקולב זמן הוי איור ודין זה אחיה לכ״ש דהא לשיטת הרמב״ם אינו׳ בקולב זמן הוי איור ודין דכאן לא אחיה אלא ס״מ אחר׳ דיש״ל אם והא דאריך לקליב זמן שיטו מעשה שכתב הרמב״ם פ״ח דאם לא נתן אחר׳ בקולב זמן הוי איור ס״מ אחר׳ מון לפלוני הוי איור ס״מ אחר׳ כל ימי חייכי דאין לדמות לאומר כל ימי חיי פלוני דאם אחר מות פלוני היא מותרת באותו דבר מש״כ כאן דאין מותרת בדבר זה ובסעיף כ״ב הביא פל נחא בזה: כט שלא תנס׳ פר זמנות ח״כ לכאורה ל״ל ר״ת שכתב הרשב״א בשמו כן ס״ל שכל התנאים אפי׳ מה שהוא בידם והוי שב ואל״ת אסור׳ לנס׳ פר אתקיים התנאי כמ״ש בר״ן וכמ״ש כמגיד ס״ח שהבי׳ דיא כן אבל לדעת הפוסקים שיינו בתנאי שבידה משא״כ בתנאי בזה לכן הוי כזנתה ואסורה לזה: כן נשאת אח״כ לאותו פלוני׳. בתוס׳ מבואר אם נשאת לאחר מותרת לאותו פלוני אפי׳ לכתחילה ולא שייך לומר בשותיה׳ נותני׳ במתנה לאחר כיאתים אסור׳ לנס׳ לאחר מאחר דאתקיים כיון תנאי׳ לשאר

באר הגולה

פ״ם ס ג״ז ברייתא סם י כפי פירושו בברי׳ הנזכרה כ מברייתא סם ר״ב ע״ב וכפי פירוש ו ורש״י פי׳ דגמלתו האותיות פורמות בא״ר ל דמתני׳ פל מנה להחזיר שמה מתנה מ ברייתא סם רפ״ד ע״ל כיהודה כן פיומא דפסם כן מנת דמתני׳ בב״מ דל״ד ע״ל ברייתא וכ״פ רב נחמן וכו׳ סם בנה׳ כ כמימרא דרבא סם בגיטין דהלכה כ בוותי׳ ובני מון מיכ״ל קנ״ם ס סם בנערה דבבא מוזה רבא ע ברייתא סם ס כן הוא בעור ובבי׳ רב״י בסמפוהרם ליבשא מיד ואין מיסטין שמא מבעל לו ויבעל הנע וכמ״ם הב״י ל עור מהסוכפתא כתבוה פמו׳ סם ריש דפ״ג ק ברייתא ומבקר דרבא סם ר עור וכ״כ ה״ם סם * פי׳ אם אחר שנירסה זה נשאם ל בעל המנאי ואם לו נרשה אבורם לחזור לו ס כ׳ ה״ה סם נפ״ח לדעת הרמב״ם שבל נשאם לאחר אחלה עברה על תנאה ובעל הנע דע״מ המנאי לפלוני אחלה מ״מ אם דאי לאו הכי הי׳ להו למתני׳ בנתרא אלי מקנה ס וכ״כ הרב״ך סם בהגנות וכ״ה ס״ה בהרשב״א הבנים לזה ול״ע שלא כ״ה מ״ה וי״ל ה וכ״כ הרא״ש סם בתוכה סם דס״ב ע״ל ובדפסם רבינו סבוכמ״ם הרי״פ והרי״ם סם דבע״מ מודה ר״ל דהוס בכל הנאי דעלמא וכן דעת הרמב״ם והרבב״ל ובשם רבותינו ובקבלם הגאונים מורה היא וכ״כ מדברי הרמב״ם סם ג לדעת הרמב״ם סם ובפ״ם בכמ״ם כ״ג ועיין במ״ם סם ד מדברי ר״ם שבהב הרשב״ל ה עור וכ״כ בחו׳ בם ריש ע״ב ו בם וכ״כ בחבונם הרא״ם

דגהות רעק״א

ד) ס׳ ם ז שלא בנאחי לפלוני. נ״ב נסבו׳ דבר אשה סל׳ ניסין קי׳ ע׳ בתב שמהר״ם חיין נפהפק אם נתהדשה לפלוני ולא נישאם לו אם מקרי עבר על מכיר לו דבכאלי היא

דגול מרבבה

*) [ב״ש פיה״] כוו תו דהחת״ר כ׳ דין זה בלא מחלוקת ו ייגו לבל מר בראית ליה ועל זה מקשה הב״ש דאבתי לדעת הפוסקים דגם בע״מ צריך כל מספפי תנאי א״כ לא משכחת בזה כל מספפי תנאי דהרי רוה תנאי ומעשה בדבר אחד ועיין לעיל בסי׳ ל״ח ס״ק׳ בב״ש ודוק ואעפ״כ לא ידעתי מה קשיא ליה דהמחבר לשיטתו השמיט גם בס׳ ל״ח דבר זה דבעינן תנאי בדבר א׳ ומעשה בדבר אחר וצריך לו׳ דכוונת הב״ש להקשות על דעת שפבק נ״ב בסי׳ זה שתקיים הרנאי ועיין לעיל בסי׳ ל״ה בב״ש ס״ק ז וכבר הקשה שם קושיא זו על דברי הפר כא:

שי למורה

סי״א (ע״מ שמחני לי אם תנייר). נ״ב ואם אמר ע״מ שהנייר שלי פלוני כי מלוקה אי ע״מ שיורה הוי לו מכלה פוי ועיין חת״ם הלכות מ כר דסלנ״ל קיבן מ׳ בקופו:

ביאור

עלם המנה בהדיא יום ל׳: בח) וי״ל כו׳. הר״ב סם וכ״ל: כם) ח״ז כו׳ כ׳ ב׳ ע״ה ל׳: ל) ת״ל כו׳. מהקאמר אין מוסטין יומ״ם הכל כו׳ עמו״ם פ״ג ל׳ ד״ה ומעמה כו׳: לא) ואם נשאם לו כו׳ כמ״ם וכ״ם ואינו אמר אלא בהמלה כמ״ם: לב) נשאם לאחר כו׳ סם כלתוקימתא דרבא ומ״כ: לג) ולא יחזור עולמית ר״ל אחר מיתם הבעל דאיל אחר מיתם הבעל וה״כ כ״ז שלא נתקיים התנאי כ״ה אמת אים: לד) והולד כו׳. אם לא יתקיים התנאי ובי״ז לדעת הרב״ך ועור כ׳ הרמ״ם אבל לרמב״ם אינה אמרת ראמ״ל וכמ״ם נכנ״ם: לה) נשאם כו׳. הגה ס״ל כו״ה דלמפרע הוי גט כנ״ל ס״כ: לו) מקדשה כו׳. אם אינה כבועה דהוי כמזיר נרוסתו מן מסיטין ובכ״ז בעור בכם בכ״ה: לז) ח״ל ע״מ כו׳. כמ״ל ריש סימן קנ: לח) עד

טורי

של שלם מצות דה״ק לה אי נביאת מוסן ראשון נבי מאתים אי מוסן שני נבי ש׳ א״כ ה״נ יש לנו לומר כן שאין כאן ביטול כלל אלא אחילוק זמן הנתינה והיינו דבל שאי ו אוכר זמן קבוע יש בידה לאחר ולעבב הזמן כפי שתרצה ו״נם חלוי בראצון׳ איסה שתרצ׳ ליתן וא״כ ה״א דרבי קאסר כתחל׳ אבר ש׳ והיינו ב״ז שתרצ׳ ליתן אפי׳ לזמן מרובה אלא שאם לא רעבב׳ תתן תיכף לא התן רק ר׳ ופכילא אם היתה מעכבת אין די אלא בפ׳ כתנאי דראשון אבל אם אבא שאסר החלה ר׳ וה יגו אפי׳ תעבב לא תתן רק ר׳ ואין שייך אח״כ לו׳ אם תקדים תתן ש׳ אלא ודאי דעקריה לתנאה קסא ודחסיר עליה כשא״כ באסר החלד ש׳ שפיר ל״ל דאין כאן עקירה אלא בחילוק דוסנים חליא מיהתא דבשמה נירושין נקיבא נגם לאחר זמן היא מחזרת ומתנה ע״מ ליתן כי אם ר׳ כנ״ל נכון וברור: [יח] ה״ז סנירת ותתן. בנכ״ם מי שאחזו דף ע״ה איהא בהאי מילתא מותר דאין הגם אלא אחר שיקיים התנאי ומעשה בדבר אחר ומעשה בדבר אחר ומעשה בדבר אחר

(א) תשובת מן הרב המחבר מ"מ מ"ו ז"ל להמלוף המרומס התורני הרב המופל' מהר"ר הירם סג"ל נקר' בשם טוב ר' הירם ר' מאירם מק"ק ווילנא פל קושייתו שהקשה לו וזה לשונו מה שהקשה מעלתך לשאול מה שפסק הרב מהרמ"מ בח"מ סי' קמ"ד שכיח הוי אונס דשכיח כ"כ שהופתק מדברי המרדכי פ' מי שאחזו ולא די שדברין סותרין דברי המרדכי שפס כ' בדף תרי"ג פ"מ דהוי אונס' דלא שכיח ורמיה ברורה מר"פ המומל דף ל"ד תמיר בשבו' דאונס' דלא שליק מדעתא הוא אלא שדברי הרב סותרים זה את זה דהא בח"מ סימן קע"ו סעיף מ"ח בהג"ה מי שאחזו הגה אהובי נראה שדברי הרב מהרמ"מ כיים הם באחר ידוע למעלתך שפסקו הפוסקים כליסי' קמא דכתובות דף כ' ע"כ דאתיא שבממון יש טעמת אונס דלא שכיח אבל בגיטין אין אונס אסי' לא שכיח אם לא שאינו שכיח כלל בגון אכלו חרי או נשבו נחש אבל אונס דשכיח ותפיסה ודאי אף שאינו שכיח מ"מ שכיח קלת ואיכא למיחש כיה משום לישות ופריצות כדאית' שם בגמרא וכן דא"ר בהג"ה אלפסי ל' ריא"ז בין שאלה בין שנאבס בבית האסורין וכו' אינו יכול לבטל נגו משום טעמת אונס ומ"כ יפה פסק הרב בממון דתפיסה ושכיח לא שכיח כשפס בגמר' דר"ם המומל אבל בגיטין אין אונס אף דלא שכיח אינו דומה לאכלו חרי אם לא שאינו שכיח כל זמן שאינו דומה לאכלו חרי וכמו בפסק בהגהות אלפסי ומכ"ם דמן דאכלו חרי כיון שמיס פ"כ יש אונס ושכיח הוי אונס דלא שכיח אבל אונס דאכלו חרי אינו אונס אלא רצה לגרש אלא בתנאי זה כופין אותו לגרש בלא תנאי זה :

כב ג מז) אמר לה (נא) ע"מ שלא תנשאי לפלוני ו] ולא קבע זמן אינו גט שאין זה כריתות דומ' לאומר ע"מ שלא תשתי יין לעולם או כל ימי חייכי ק מח) (נב) וי"א שכיון שאין התנאי נמשך אלא כל ימי חייו הוי ליה כאומר ע"מ שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני ר שהיא מגורש (נד) * ונקטינן כדברי שניהם להחמיר :

כג ה מט) אמר לה ע"מ שלא תשתי יין זה לעולם או שלא תעלי באילן זה או בבותל זה לעולם ונשפך היין ונקצץ האילן ונפל הכותל אין זה כריתות מאחר שלא הותרה לעול' במה שנאסרת מ נ) וי א שכיון שאין התנאי נמשך אלא כל זמן שהיין קיים או האילן או הכותל קיימים הז כריתות ונקטינן כדברי שניהם להחמיר :

קמד דין תנאי ואם יש טענת אונס בגט ובו ז"ם :

א ס (א) אמר לה א (ס) הי"ז גיטך אם לא אבא בתוך ל' יום או לדבר מוכח דס"ל דלא מהני אם התנה שתתן ר' זוז אם אומר ליהוי גיטך בלי תנאי דאם לא כן הא יש תקנה לומר ליהוי גיטך וכו' אלא ל' בטור מ"ם כאן לא משמע כדבריו : לא ואם נשאת לו נתבטל הגט משמע אפילו אם נשאת לו בחיי המגרש קאמר וקשה דהא לפי תנאי שלו נמצא שהיא אינה לפ"י ל"ל בתנאי שלא תנשא לו כמי הגט בטל והמחבר שסק בספיף י"ד דהוי גט משום דאין בה נישואין וביינו כשיטות תוספות שכתבו שם דאין נישואין בה ותוספות ס"ל בתנאי ע"מ שלא תנשא אין נישואין בה אלא דוקא כשנכנסת לו אחר מיתת המגרש והרמב"ם דפוסק כאן דנתבטל הגט ומשמע אפילו בחיי המגרש ס"ל שם כמי נתבטל הגט כי דין הכ"ל ע"מ שלא תנשא בשם ומ"ש הכ"י דכן ליתא בתוספתא מוסרם בשם ומ"ש הכ"י דכן ליתא כי מ"ש בתוספתא ע"מ שלא תנשא בחיי המגרש לכן מיירי שלא נשאת לו אלא דאם נשאת לו בחיי המגרש שמא יבוא אחר אחר מיתת המגרש ונשאתו אז בתנאי שלא תנשא מיירי שמא יבטל אותה אלא אותה אונס' דייק' דין זה וע . והמחבר שסק כאן נתבטל הגט ומשמע אפילו בחיי המגרש גט ל"ל דס"ל כאן י"ל ממ"ש אם לא הוי ניסואין ע"כ ל"ל הגט ואיכא הא הוי ניסואין ומבארה בתנאי מ"כ לעולם אתה מוכרח לומר הגט בטל מסתי"כ בניסואי אחר אלא אם אינו אחר מיתת המגרש הגט בטל ולא כדעת ס"ג דס"ל אחר מיתת המגרש אין הגט בטל : לב ולכתחלה לא תבטל וכו' אף כאן שייך הטעם שלא יאמרו נשותיהם אותיהם בא"מ וכ"כ המגיד בשם הירושלמי ואסבר משום חשש איסור שבתב המחבר הוא יותר חמור שהוי איסור מ"מ לכן כתב טעם זה ובתנאי שתבטל לא שייך זה כמ"ש שם : לג דמיישינן שמא תבטל בתוסש כבר בתנאי בחשש הוא שמא תבטל אחר מיתת המגרש לכן מיישינן כאן עפי מחשש שמא יבוא אליה אביה בתוסש : לד עד זמן שלוי כן הוא לדעת הרמב"ם ולדעת שאר פוסקים אלא לדעת הרמב"ם אם לא קבע זמן לא הוי תנאי אע"ג אם יומות בתוך ליך לאותו בית מ"מ אין היתר לבית אביה דאי לא נקרא בית אביה בגלא אין היתר לאותו דבר שאסר עליה וכ"כ לפיל בתנאי שלא תנשא לא שייך זה אלו תנאים תוספות והרא"ש אם לא קבע זמן הוי תנאי לעולם משום לפי' אחר ועיין כ"ל ד"ר ע"ז ותוס' ניטין וכפרוכין דף ס"ו כתבו יולאי יריבו בכלל בית אב והוי כאלו אמר לעולם :

קמד א ס"ז גיטך . אע"ג אונס מבני בכל התורה כאן בגט תקנו חז"ל דאין אונס בגיטין משום גיעות ומשום סריעות וכל המקדש ע"ד דרבנן הוא

באר היטב

די ג"ם : מ) נשאת לו . דוקא נשאת אבל נתקדש' אינו גט הרמ"ט מ"מ פי' שלג :

גיטין

ט'ורי זהב

כג"ל משום : [כב] אא"כ יקדשנה המגרש כו'. אבל לא סני תיכף גם שני דהגם הו' גם נסור אלא שהם ל תנאי שלא תינשא לפ' ודרי קיימה התנאי בטה שלא עברה עליו משא"כ בסעיף הקודם לזה שכתב שם או שיתן לה גם אחר שם בני שניר גם אחר דהי' תנאי בקיב עשה דהיינו שתינשא לפ' וב"ן שלא ניתת הזה בלא נתגרשה הנסרי ע"כ מהני גם אחר בלא תנאי: [כג] שמא תבעל לו באונס. קשה הא לעיל סעיף י"ג אין חוששין

פתחי

עמו ע' שם : (יב) תא"כ יקדשנה המגרש כו'. ע' נמ' הרדב"ז ח"ד סי' ס"ם יוכח לקיים סכ"כ מקכ"ב מבואר דכאן מקדש אחרה נבדרכה ע' שם : (יג) ויחזור ויגרשנה שתם . פשוט דלריך דוקא לכתוב גט מכי אכל לא בגט ראשון אפי' אם הוא ברוחו יום עלמו דלריכ חשש מוקדם. ועיין בס' גליא מעכה סי' ג' אות ה' כתב שם וז"ל וכפי הנראה דבר זה מוסכם מכל הפוסקים שאם מגרש אם אשתו ואח"ז חזר וקידשה לא יאכל כלל מגרש לאותה גט עלמו שגירשה בראשונה אף דהיה הכל ביום אחד דליכא מוקדם כו' ועעמ' דמלאה משום דומה ממש לגיטים שנמלא שעכוו' כו' עכ"ל ע' שם. ומע"ש לעיל סי' קל"ו ס"ק מ"ו לענין אין יכנסו כאן בגט אם אמרתי לו דרק נהקדשה לאיש ובסב דלכאורה ע"ש : (יד) ואם נשאתם . עיין בשטמה ד"ה בדיני גיטין סי' י"ג בענין אם לא נשאתם לו דרק נהקדשה לאיש ובסב דלכאורה ע"ש : (יד) ואם נשאתם . עיין בשטמה ד"ה בדיני גיטין סי' י"ג בענין אם לא נשאתם לו דרק נהקדשה לאיש ובסב דלכאורה נראה דאע"פ שנקדשה לו לא עברה על אונאה כל זמן שלא נכנסה עמו לחופה מעל זה מורה לבון נשואין אך להיותי מירתי הורתה לא אלאתי לבי להתיר יבו ם ועי' בשע"מ פ"ח מה"ג דין י"ב שכתב עליו דברי המרי"ם כתב בפשיטות בח"מ סי' מ"ד דאינו נקרא נשואין עד שנכנסה לחופה (בנה"ש סק"מ) ובכן כתב הרשב"ץ בה' ותכיני הרוחה שיש לדקדק מדברי הרמ' הכף דבריהם כו' ע"ש . ועע"ש לעיל סי' כ"ג סק"ד ובכפר בים מאיר שם ובסי' ק"מ וא"ש נפ"מ שם בכי' ק"מ סק"מ מעיין זה: (טו) נשאתם לו נתבטל הגט . עע"ש ס"ק ל"מ מה שהקשה מלעיל בעיף י"ד דשכך דאם נשאתם לאיש אחר בגט כו' ובהגהות הגאון רבינו עקיבא איגר ז"ל כתב וז"ל ל"ל דעכם המחבר כמ"ש הר"ן דע"מ בלא שנשא לפלוני פשוטי פלוני והגם נתבטל ע' שם בכ"ל. ומ"ש ומכל רבי פוכקים כו' ולא כדעת ה"ג כו' עמ"ש לקמן ס"ק י"ט : (טז) שלא יאכל שכחי . ע' בשע"מ פ"מ מה"ג דין י"ב והובא לקמן לעיל כי' קל"ז סק"ם : (יז) שלא תאכלי בשר כו'. כתב במל"מ פ"מ מה"ג דין י' וז"ל ונראה דה"ה במתנה בקיום מעשה כגון האומר ה"ז נשיך ע"מ שבדורי בנים זה לעולם דהיינו גט משום דכל יומיה תלידא כי' (ועיין בשע"מ שם שכ' עליו דאשמעינ מיני' דברי הפוס' ס' מי שאחז דף ע"ב ע"ב בד"ה אם הבן שבשבו בן בהדיא ע"ש). ונתפקפקי בגוסן גט על בנאי אלא שבחבי שני הנאים שבבקשיים ראוי מהם יהי' גט כגון האומר ה"ז נשיך על מנת שתתני לי מאתים זוז מו ע"מ שלא תבעי אין לעולם וכוונתו הוא אחם הבן המאתיים זוז יהי' גט ויכולה לשאול יין וכן אם א מבעה אלא הבן לו ראתיים זוז עכ"ל. ועיין בבפר יד המלך שם שכתב עליו לא ידעתי מקום הספק כלל ומהיכי מיתי לא שי' מגורשת בזה דמאי תיכפה לן מה שהוסיף והתנה גם שלא תבעה יין לעולם הא ע"ש אם אמר לו הר' זוז הר' מוסרת ביין ולא אמר הר' הגיד כי' עוד ואם נאמר דמשום דאי לא אמר הר' מגודה ביה לאיסור בפיים יין אין זה גט כריתות א"כ בכל מנאים דעלמא ואם בתנאי דע"מ שמתן ר' זוז לוזר אם לא מקיים התנאי הרי כל ג פה מגידה ביה ופיא כאשמו לכל דבר ובכל ז"ם בסכיתי דעכבנו כל כמה פיים בידם לקיים התנאי אם דעדיין לא קיימה מוכרח להנשא לבמחלה ומשום דאמרי' דבכדי בלא מקלקל ס"מ ופסוק לפיום מגידה ביה מקיימת מקיים אמנאי ובמו כן אם אמרתי לו הר' אמורה בפיים יין לעולם מוכרח בגט לבמחלה לבמחלה דאמרי' דבכדי בלא מקלקל ס"מ ובמשמע לבמחלה לבמחלה דאמרי' דבכדי בלא מקלקל ס"מ ובמשמע לבמחלה לבמחלה דאמרי' דבכדי בלא מקלקל ס"מ ובמשמע

תשובה

המלמיים זוז וכי כתבה הר' זוז אם אינו אמנאי של איסור אחיים יין בטל לגמרא ע"ש : (יח) שלא תשתי יין לעולם. בהגהות הגאון רבינו עקיבא איגר ז"ל כתב בזה לבונו ואם אמר אם תשתי יין ע' מהריב"ל ח"מ דף כ"ה ע"ד עכ"ל : (יט) אם כל ימי חיי פלוני ע' בסמר' רבינו עקיבא איגר סי' קכ"ו בסוכה הגאון מהר"ם איגר ס"י ז"ל המלאה מ"ש אמר עוד בימי בעורין עזבו אם תשמו ואם ניסו ואם שבתים מודע כי אמרתם המלאכה והרעיתו אבל בבמבנים להבטל ממנו ג"ם לתשמו אך אחיו ואחיו מגודל הבטלה להלא' המפגרים מחמם הקנא' כי מבחר אחד לה ולהם הרבו גם הם בדברים להעוותו לגרש על הגאי בבעוד שנה הבקור משבנה מעירה לעיר מולדתם לגים אבותיה ומחשם עינון הוקבם מגורשם בלא קיום פתנאי עדיין יכול לגרשה : פא) ואם בשאת כו' . נמרא ס"ג ח' : פב) בין כו' רש"י שם ד"ה בתבטל כו' ותוס' ס"ג ח' ד"ה ועמדה. ח"ב כו : פג) ולכתחלה כו' ירושלמי ח"ר בתאי מהני אינו אשה בפבל' חייבין עליה משום ערוה ולבסוף אין חייבין עליה משום ערוה ה ח"ר מנא לפס זה דומה לא' אחר לאשמו לגרש ה"ז גיטיך ע"מ שבעלי לפלוני בתמלה אקור הוא לבעו' עבר ובטל הוסר הגם לפרש כו' : פד) ע"מ כו'. רש"י שם ד"ה אין מוסשין כו' ותוס' ס"ג ח' ד"ה הכ"ל. ותוכפתא הכיא הרא"ש שם ס"ב וכפי' בה"ג דאיתיסין שמא כו' כמ"ם וכ"ל הע"ז לפיעם הרא"ש וכ"כ תוכ' שם ס"ב ג' ד"ה ס"ל כו' : פה) ויש מי כו . ומ"ש כל מי פלוני אף שהיא זקנה ויולא ילדם וכתב פרשב"ן שכ"ה דעם הרמב"ם ונקט שכם : פו) עד זמן פיו' דאלי"ה איכי גט כמ"ש : פז) אמר לה ע"מ כו' המ"ש אלא אלכי לגים כו' אף על פי אם אם מוסר כמה שכתוב בגדרים מ"ב ח' ח.ח כיון שנאסרה לו לעולם וה"ג ועכ"ה ס"ק : פח) ו"ל כו' . כמ"ש ס"ג ח' דבע"מ עודה מ"מ אפי' בשם אסר לעולם ראל הרמב"ם מוקי לה בזמן ועוד הביאו רא"י מהסוכפתא ע"מ אלא אפלי בשילן זה ומ"מ אלא אפלה בכותל זה נקלן אשילן ונפסר הכותל ה"ז גט וכ"ל בס"ב ג' . ומיהו ל"מ דר"ח אלו ל"ל נקלן אשילן כו' ומה אין מוסיין שמא יתקיים הגאי ותפסר דתוכפתא ר"ע היא דאמר אין זה כריתות כ"ז דמ"ש כ לביטול הגאי ובמ"ם הר"ן בכם אחרים כ"ל בקב"ז . וההיא אלא אלכי לגים אבל בכר מירן בקדושין ה' ח' ד"ה ע"מ הר"ן מי' דלגים אבל דף ב"מ ומ"מ והרמב"ם אבל לגים אבל אבל לגים זה אחור לעולם אמה בבהוב בגדרים שם אבל המ"מ כתב שהוא ד חק הכ"ל איסור לגשון פ מר וכן על איבון פוס' מקשה הר"ל ע"ש : פט) ח"ל ע"מ כו' . רמב"ם שם הלכה י"ח ובמד הע ר דה"ה דמגירא לי' בתילן ובוסל : ג) ו"ל כו' . ובכ"ל דאפילו לא נקלן אשילן :

הגהות רעק"א

רק על בטולים ולא על קידושין : ה) כ"ם אות ל' אלא קשה . כ"ב ע' מסי' רמב"ם פי' ר"ד :

ו) ס' בב ולא קבע זמן . כ"ב מסמע דוקא קבע זמן הוי גט אבל בחם הייבו לעולם ואינו דומה לא"ם דלעיל ס"מ דבקוסופסה הוא מני בעוס' יום ח' אבל בטולים ... מסמע לעולם ואולם בהמר' הרמב"ם פי' שם"ג דאפס פוי רק ליום ח' ומהני הגם אמ"כ בפי' לעולם ולא לעכ"ד :

עזר מקודש

פי' קם סעיף בא (שלא הלכי לגים אבל) נגי הרי זה

ביאור הגר"א

עוד בלא הגאי ובמ"ם במקנ' הכ"ל והוספתא הכ"ל וכו' כיון שאינה מגורשת בלא קיום פתנאי עדיין יכול לגרשה : פא) ואם בשאת כו' . נמרא ס"ג ח' : פב) בין כו' רש"י שם ד"ה בתבטל כו' ותוס' ס"ג ח' ד"ה ועמדה. ח"ב כו : פג) ולכתחלה כו' ירושלמי ח"ר בתאי מהני אינו אשה בפבל' חייבין עליה משום ערוה ולבסוף אין חייבין עליה משום ערוה ה ח"ר מנא לפס זה דומה לא' אחר לאשמו לגרש ה"ז גיטיך ע"מ שבעלי לפלוני בתמלה אקור הוא לבעו' עבר ובטל הוסר הגם לפרש כו' : פד) ע"מ כו'. רש"י שם ד"ה אין מוסשין כו' ותוס' ס"ג ח' ד"ה הכ"ל. ותוכפתא הכיא הרא"ש שם ס"ב וכפי' בה"ג דאיתיסין שמא כו' כמ"ם וכ"ל הע"ז לפיעם הרא"ש וכ"כ תוכ' שם ס"ב ג' ד"ה ס"ל כו' : פה) ויש מי כו . ומ"ש כל מי פלוני אף שהיא זקנה ויולא ילדם וכתב פרשב"ן שכ"ה דעם הרמב"ם ונקט שכם : פו) עד זמן פיו' דאלי"ה איכי גט כמ"ש : פז) אמר לה ע"מ כו' המ"ש אלא אלכי לגים כו' אף על פי אם אם מוסר כמה שכתוב בגדרים מ"ב ח' ח.ח כיון שנאסרה לו לעולם וה"ג ועכ"ה סק' : פח) ו"ל כו' . כמ"ש ס"ג ח' דבע"מ עודה מ"מ אפי' בשם אסר לעולם ראל הרמב"ם מוקי לה בזמן ועוד הביאו רא"י מהסוכפתא ע"מ אלא אפלי בשילן זה ומ"מ אלא אפלה בכותל זה נקלן אשילן ונפסר הכותל ה"ז גט וכ"ל בס"ב ג' . ומיהו ל"מ דר"ח אלו ל"ל נקלן אשילן כו' ומה אין מוסיין שמא יתקיים הגאי ותפסר דתוכפתא ר"ע היא דאמר אין זה כריתות כ"ז דמ"ש כ לביטול הגאי ובמ"ם הר"ן בכם אחרים כ"ל בקב"ז . וההיא אלא אלכי לגים אבל בכר מירן בקדושין ה' ח' ד"ה ע"מ הר"ן מי' דלגים אבל דף ב"מ ומ"מ והרמב"ם אבל לגים אבל אבל לגים זה אחור לעולם אמה בבהוב בגדרים שם אבל המ"מ כתב שהוא ד חק הכ"ל איסור לגשון פ מר וכן על איבון פוס' מקשה הר"ל ע"ש : פט) ח"ל ע"מ כו' . רמב"ם שם הלכה י"ח ובמד הע ר דה"ה דמגירא לי' בתילן ובוסל : ג) ו"ל כו' . ובכ"ל דאפילו לא נקלן אשילן :

באר תולה

כלל מ"ח ז שם ושם מ פשוט שם בגמ' דף פז עא ע ר"י' דף ע"ל ר' עור וכ"כ הרשב"א שם ה"ה בשם המפרשים כ שם בשם הירושלמי ל שם וכן פי' רש"י שם בבריאתא וכ"כ הפו' דף פב ריש ע"ב וכ"כ הרא"ש בשם הפו' מ בריא' שם ע"ב ב מימרא דרבא שם פ ותמשא מיד עור וכן בשב שם הרא"ש וכ"כ הפוס' שם בדיבור הכ"ל ע עור מהא דאמר רבא כל ימי מיי פלו' ה"ז כריתות ומ"ש ה"ה והר"ן בשם הרא"ש פ בבה"ם דיבים שבהם בסיף בסי' ספר מזה המופה ל עור בשם הרמב"ם שם וכן כתבו הרשב"א והר"ן ומפרשים מחרים כמ"ש ה"ה והכ"ר וכבר בשב הכ"מ שם בשם הרשב"א שריאה שדעתו ז"ל דהשם שאני מפני שהיא רשאה לשאול אחר מיפסו ומלא שלא נאסרה בגטותיו לעולם וכו' וכן כתב הר"ן שם (*) מי שאסרה להנשא בגט בזה ופקלה לבהיל' ואם קיבלה קידושין אחר לריבה גט ממנו ם שם בשם ר"תב"ם וכ' הכ"י וה"ה שם פ"ח שלא בשב כן אלא בלמד ממוך דברו כמ"ם הרשב"א בשמו' מ שבבשהו מ עובד' וכו' לקמי'

באר היטב

די ג"ם : מ) נשאתם לו . דוקא נשאתם אבל נתקדש' אינו גט הרמ"ט מ"מ פי' שלג :

דשמואל גיטין דף לד ע"ח ב כליסנא קמא דרבא דתין אונס בגיטין כתובות דף כ' ע"ב וכ"ם הרי"ף פ"ב כל הנע והפו' והרמ"ם פס בכתובות בפס ר"ם ופרעב"ם בפ"ע מה"ג ב ע"ר וכן כתב שם פפוס' והרמ"ם וה"ה גם ע כשם מקלם המפרשים ד מפנה שם דף עו ע"ב דתינו נע וב"פ הרמב"ם שם והביאו הטור וכשם הרלב"ד בהב וכן כתב הרשב"ם נשמו דהוי נע בכרייתא דרבי שמעון שם וכר' יוסי דזמנו של שטר מוכיח עליו וכ"כ בשם ר"ה והעלה הר"ן דהוי פפיקא וכ"כ הרשב"ם וכ"כ הטור בשם י"ח ה מ. מה שם ו מהגיה שם ולא נפסק הנהר או שחזר דף עז ע"ח ומלן דמכר כר' יוסי הוי גיטא ומלן דלא כבר ר"יוסי לא הוי גיטא וכבר ליינתי בקטיע דלעיל דעות הפוסקי' שנחלקו בזה ופסק הרב ר"י פ"ז כפק

שי למורה

שם (קמ"ד ס"ח בהג"ה) ושכי' הו' אונס ד"כיח כ"כ עיין ע"ז ום שהמה של הרמ"ח ועה"מ ומ"ם נזה ודבריהם ע"ר ועפו"ם מוסרי"ם בפניום המהבי. כיון ר"ב ועמלת"ל פ"ה עפ' שבועות ר"ח ועיין בהגורי יד שמול כיון רב"ב פ"ק ע"ז :

עזר מקודש

גיטך כל מנם מלא מ"מי יין לו מלא הלכי לבים מכיך לעולם הינו כריהום. שלשים יום הרי זה כריהום ל"ש. שפרי אם יפול פ"ים לחר מיהם אביה אין עוד כפק בעולם . והגע

חכמת שלמה

העור פ"ל בפנאי שהכן מהני אם אומר יהי' ביידך בלי מנאי אף שפם נמי הוי לעורי ועפו"ה ל"מ ממולין לך דדוקא ממולין לא מהני אם כוונתו לעורי אבל לעון יהי' ביידך מהני אף בפיה כוונתו לעורי ואם הפנה מנאי לחר לא הוי כאילו אמר יהי' ביידך בלי הנאי רק הוי כמחל לו ע"כ לא מהני כיון דכוונתו לעורי וכו' כך לריך לפרש דבריו ודו"ק :

ם מן קפד סעיף ג' פרי אם גיטך מעכשיו וכו' אבל אם יש לה יבם וכו' כ"כ הגה מקור דין זה בפ"ם גיטין פ"ם מי שלחנו וזה"ל בפ"ם שם ח"ל ר"ח להרוח מבח כי שריפתו לאלמר שריפתו לו לאחר יב"ח שריפתו וכו' ומיגבי לי' מפני' מעכשיו אם לא בלחי עד יב"ח וכו' אין ה"ב ומכוס דהוי בהפיה מעשה קשה לי מפו פריך דלעת בחמה

ביאור

קפד א) וחלם. כסובות ג' ג' ח"ר ולעניין כו' ופי' פוס' שם ג' ח' ד"ם ח"ר כליסנא קמא וכן ס"ם לבד המרדכי בפ"ג דגיטין כו' ס"ל כפב ג' כפר המקלעות דבידי פעים הוי אונס וכפי' ר"מ בגיטין ע"ג ח' שלהו מפס כו' דמי' לפי שהוא בידי פעים ו. שם הגאון כפב לפומרת כב' הלכות : ב) לו כו' . בהרוח עובדת שם ובם : ג) אפי' כו'. שם ובם : ד) ומפ"ם בגיליס כו' שם ג"ר ח' ומפר מכיי מפ"ל דהרוח כו' : ה) כיון כו' . שם בכתובות ופ"ם לחלה בליסנא

טורי

שמא תבעל לאבא והיינו משום איסור ערוה ה"נ לגבי אותו הנאסרת עליו דאיך יבעיל באונס הא יש אצלו אשת איש וי"ל שיבעלנה אחר ניחת הנרש ואע"ג דקי"ן ינרום שבעל' האחרון עבר על א"א ל. פרע לו איכפת לי' בזה: כ' בפור ומפעם זה ע"ם שהתני לי ר' זון לא תינשא עד שתתן שטא לא רתן שלא יהי' לה מפה ליתן עב ל ולא העתיק זה בש"ע לפי שהפור כתב ר"ם זה בשם רמב"ם דכתב שיכול' להינשא מיד ולא חיישי' שמא לא תתן כיון שהי' תנאי בטעכשיו :

קמד [א] ע"ם שלא אבא כו'. בס"ם קס"ג כתבתי דהא יבול לבטל ויהי' נם מיר וכן כל פירי דתליא ברירה לדעת הרא"ש וכ בפור אב לא בא נתקיים הגם לפסרע זה קאי על ע"ם אף כיא ע"ם הו נם מאותה שעה כדיעל פי' קפ"ג : [ב] שאין אונס בגיטין. פ' שאין אונס מבטל את הגיטין ואין האונס מבטל הגם אלא אברי' דנסר ומנרש לא יוציו לו האונס : [ג] שאין אונס בגיטין. אע"פ שבכ ם יש מענת אונס פ"ם הנקיעו חכמים את הקיר שין ותקנו שלא יהי' דגם בטל משום תקנת מריצות וצניעות כדאי' ריש כתובות וכ' בפור וכן אם אפר ר"ן גיטך ע"ם שאם לא אפיים אותך שתתרצי מתוך כ' יום יהא נם ופייסה ולא נתרצית הו נם אע"פ שהוא אנוס שדרי ב"ים. בהדב' ם וסין ו"ה נתרצית ואפשר שהתרצ' אם הי"ל מסין הרב' והוא אנ ם שאין לו אפ"ה אין אונס בנם עכ"ל פ"ם דין זה בע"ם הוא לאו דוקא דאפי' לפני יום לא יהי' אחר ל' אפ"ה בביתו לזה כתב דמעכשיו אסור ע"ת אבל נבי ל' יום ל"ש לפיבר כן דהא אחר ל' לא יהי' בביתו עמה. ומו ה ז"ל כתב דדין זה מדבר בטעכשיו או בע"ם ולא ידענו מעמו בלל ומ"ש הפור ודוא אונס שאין לו לא תידוק מיניה הא אם יש לו מסון הרבה ויהיב לה ולא נתפייס דלא הוה נם דוה ודאי אינו דא"כ אין לנו לידע איזה סך מקרי מסון הרבה וכנ' נקפ תרקבי דדינרא והוא דרך נוזכא כלומר אע"פ שנותן לה סך נדול יש לומר אין הי' מך יותר נדול שטא היתה בתפיים והוא אונס בכה שאין לו אותו כך ואין אונס בגם ומו"ח ז"ל דקדק לחלק דאי יהיב לה כך נדול ולא נתפייס לא הוה אונס בגם ובכ"י כתוב פשוט לפ"ד ישאונס הוא פ"ם וצ"ל אין אונס בדאי לדהיא בגם': [ד] לא אסיק אדעתי' להנות. בתו' בפ' כי שאחזו דף ע"ג אובר ר"י דאיכא ג' מיני אונס דאונס השביח לנסרי לכ"ע אין אונס דכא שביח כלל יש אונס אפי' בגיטין ובשביח ולא שביח פליגי ר' לישנא וקי"ל דאין אונס ע"כ"ל וג"ל דבאותו דכא שביח כלל אפי' אם אפר בפי' אם יהי' אם לאחר ניטא פ"ם מבטל הגם כדאי' כפ' מי שאחזו עם הדוא נגרא דזבין ארעא וקיבל עליה כל

פתחי

כעל"מ פ"ח מה"ג ובכעפ"מ שם בתורך : (כב) ע"מ מלא מכפלי . עיין בהגו' הרדב"ז ח"ד מי' פה מכ' וז"ל ונעיין מה שאמרו הגדים שאמר ע"מ שלא מנשא ולא אמר שלא מכפלי ביוד אין כמי שלמון מכפלי הוא יוסר מדוקדק כ"ל גם מכאמר ע"מ שלא הנשא נאור הוא כו' ולעניין אם יכול לגרש בגט בני שלא מכפלי מיני דוחה לכמוך בזה (על הרמב"ם) לקבל כל גיטוני עולם שאמרו שזה הריסום וכיון בהגרשה אע"מ שלא מנשא לאלוני אם יוציא הגט בכמי לפנה מגרשם הוא הילכך אילון מקנה אלא מיתזר ויקדשם ולא יצרך ואח"כ יגמור לה בלא מנאי ואמר מגרשם לה בלא מנאי ומקנה ע כמה הרא"ש ז"ל בתשו' (הובא לעיל כס"ז) ומה שכתבתי שלא יצרך בדבר אילון הוא לומר לבדבר של הרמב"ם ז"ל שאמר אחין זה הריסום אלכוך אם מלא מנאי הוא הריסום ולא הוא שכיח ולא מכיח ובכ"מ אם דבכיח לעיל כ"ל ל"ש : (כג) ו"ל כי הו"ל כאומר כו' ע' כפ' שפה"מ פ"ח מה"ג דין ע"ש מכסב מלה מנאי לפני ע"ש עוד ומע"ש מרמב"ן והרא"ש (ובא הי"ל אלו) דוקא כאומר אין מכפלי לפלוני (בהגדה לכל העולם ולא לקרה רק על הבר) דאי' לעיעבר דילמא מיים בהוא נגרא ולא לגרשה ביה כלל לבל בלוכרה בכ"ש ואינו מכירה אלא לאחר ליבא לעיעבר דילמא מייתי כ"ש. וגרולי מזו נדלה דלפ"ד הרב"ש ז"ל בהגה"ש דע"מ מלא מכלי לבים אבין אחר"ג דאמר בגרשה לבים אלא מיתיבין (הובא בעל"מ שם) ת"ל אמר כאומר ע"מ מלא מכפלי לפ' ולפ' אינו נם משום דמיסה דמרי הוי מלמה מלה לא מכים ולא מיתיבי. כדאי' לעמ דמרי הר"ן ז"ל דאמר לגיטה דכל אדעה מיתיבין דלא מכים ולא מיתיבי. ולפי' פ"ק דיומא. כדאי' לעמ מדברי הר"ן ז"ל דאמר לגיטה דכל אדעה מיתיבין (הובא ב"ל בעל"מ שם) ע"מ כאומרי לכ"ע הא ודאי אין בפה יכול לדבר דילמא מייתי כ"ע ונעלא ת"ל דבל ע"ה אבינדא כי ולא מקרי דבר הכרום בינו לבינם ואמרינ בזה בדברים נכונים . ומוב כפב מעלה בפסוקם הרמב"ן ח"ה כי' ד' בכפב כי' ולא מקרי דבר הכרום בינו לבינם ואמרינ בזה בדברים נכונים . ומוב כפב מעלה בפסוקם הרמב"ן ח"ה כי' ד' בכפב דיבור לאוכרה אפי' על הדבה בני אדם כו' ואולם אין בסיבה מדבריו דהוא מייתי שם באוכרה לאמן קונה כו' ע"ש ומע"ש לעיל כי' קנ קפ"ד : (כד) ונקטינן כדברי הרדב"ז ח"ד כי' פפ : (ה) ה"ז גיטך כו' מע"ש קפ"ח בכפב מע"ג דאונס מהני בכל הסורה כאן בגט מיקנו כו' וכל המקדש כו' ועיין נם' פני יהושע נקי"ח לעמ בכוכים מ"נ' בפ' דקשה על זה דח"ש יפבנה הדין בפי בכנם אם יעמדו ובירם בעיניזה דלכלה נאחר ואחיעו אונס או מניעל הגט בלא בפני הבלים (לדעת הרב"ג בפ' בכולה דף לד אבל אבן דעבלו מבוטל ובלעיל כי' קמא בעיף ב') דהכא לא מייך כלי מעמא דהוויא לבעילמו בעילה אונס דסוף סוף ביאה אונס בפי' הרב"ש דבכוכים יעמדו מעמא דקדמי ומפ ל ולוכנכך ע"מ. ומע' בפ' יד הו"לך פ"ד מהל' חליצה הלכה כ"ד מהמיב חליצה מדעת על הב"ש בזה מהה דחליצה מעמא (לקמן מי' קכב סעיף ג' ומע"ש שם) ובכב וז"ל הגה מדברי הב"ם נראה מדעתי דבהכנס מבלי בגירושין ובבעמ ובגזונן לבו לא רצה אח"כ לקיים הבלי דזה אקרי בודאי מגרש בע"ב ומע"ז בלי המר"ג והרי מדין זה הבלילה מועמה מוכח להדיא דהיכ' דלא רצה אח"כ לקיים הבלי דזה אקרי כלל מגרש בע"ב דהא בגמ' אמרו בפרוס דחליצה מעמים פסולה ובכל זאת כי הבעמו בקיום הבלי לא מקרי בע"ב כיון הבלי מבוא המליצה הי' בדבון ואף שהי' על הבלי לקיימו זה הוי מעמו ולא אחוס וכמו הכ נגע אין בא' בלי ר"ג ומלבד כל זאת כלל ר"ג ומלבד כל זאת נוף בכיבו של הב"ש ריבו מוכן ד"ף אם נאמר דגם בכה"ג נגר ר"ג מ"מ אין בן בעדיבו בלא בדיעבד (ע"ש לעיל פי' קיב ס"ק י"ב ומ"ש שם בס"ק ז') וכיון שהגגר בכל אחוס בלבד כמלודם מר"ג וכי נאמר ואין בידו לקיים הבלי לעניין זה בודאי מהני האוחס לפומרו מהה' ואין מיילנומר כאן מה לא ולאוכנו הא אין מדבר מונם לא בכל דבכל אחוס הוא מגרשם ממנו מעמ"ב נקדושין כ' ולפי דעתי ליבא אם לדבמבלי הגע ובלבם בקיום הבלי מיבוטל הגע ע"ז זם ובכרם הב"ש בעיה מאד בעיני' ולע"ד לדיבא אב. גם בם' בים מאיר מעמ ע"ד הב"ש הל"ל וכן בפ' מיב קדושין לעיל ר"ם ל"ם מקפק עליו בזה ע"ש. ומ"ש הגה"ע הרמ"ם מי' מעפק כו' אלא לומר אם לא אמר בפ' אם כ"ב בעמו בפעמים מהרי"ש מ"ב מי' ר' ומוה ז"ל דן אל זה דבכמה מקומות מנינו מוך מוך ולאו בלעמלא הוא רק בל בעמן

ביאור

קפד ד) ומלא. כסובות ג' ג' ח"ר ולעניין כו' ופי' פוס' שם ג' ח' ד"ם ח"ר כליסנא קמא וכן ס"ם לבד המרדכי בפ"ג דגיטין כו' ס"ל כפב ג' כפר המקלעות דבידי פעים הוי אונס וכפי' ר"מ בגיטין ע"ג ח' שלהו מפס כו' דמי' לפי שהוא בידי פעים ו. שם הגאון כפב לפומרת כב' הלכות : ב) לו כו' . בהרוח עובדת שם ובם : ג) אפי' כו'. שם ובם : ד) ומפ"ם בגיליס כו' שם ג"ר ח' ומפר מכיי מפ"ל דהרוח כו' : ה) כיון כו' . שם בכתובות ופ"ם לחלה בליסנא

קמ"ח : ו) אכל כו' . כמ"ם בגיטין ע"ב ח' מוס' דכתובות ד"ה הכ"ל ובגיטין שם ד"ה אחכיה כו' בהר' ראשון : ז) ושביה כו'. בר"ם השואל אמרינן אמר בשביה כו' וכ"כ בתרוכי בגיטין. שם ס"ם הר"ג יכ"כ בח"מ מ' קנ"ו מפ"ח בהגה"ם אלא אם אין מרינן אמר בשביה כו' אלא מ"מ : ח) ה"ז כו' . עבה"ג ועל"ל מימן קמו מ"ב : ט) אכל אם כו' כ"ל ס"ב דמפקא לן מ' סלבם כר"י :

תשובה

ח כי דוקא במוסר נע ליד אפסו ולא במוסרו ליד בלים ומסר אם לא בלחי מן נע זה לאפסי ונאמם דמעמא דלגיעות ודאי מייך אבל מעם פרילום ל"ל דלא מייך דמה מאמר זכיון דשמעה כו' דהא אין הגע בידה ומהיכי היפי לאחוד הבלים בהכי ומעמ מעמם לגיעות לאיך לא מיקנו לו דילמא כאמר אמרו אין לוגם בגיטין בכל אופן ובכי מעמנו הכי מדברי הרמב"ם בגיטין דף עז כו' וכן מדברי הרלב"ד כו' ובכל כיון אין לוגם בגיטין ע"ש : (ב) אמין לוגם בגיטין . בחמו' הרדב"ז ח"ה מי' כ' אלפים רי"מ נאמל על מי בגיטם אם אפסו אם לא מעבר מכנגד פכיך עד זין אלוני והאמינ' עליו כמלה עדים אלא בא ולא פייס וה כ' אמה והמכיאה עלמה מעכשיו הזמן בא הבעל ובקבם ולא מלי"ה ואחר הזמן בלום אמר בכתובים כתובים והוא לוגה ואמר אמרם לוגם אלי. והסיב אמם זו מגורשם נאור' פיה נוטים כמובמה ונעמ' כמי מלוגה על ביסו מבטל אם על כפיבו מעגב בים מדה דקיי"ל אין לוגם בגיטין ואמי' לוגם אם ובכ"ם אם דבכיה דכיון מיבוכ' להמחבה דבר מנוי היה אלא היה חסלה בו ובוא לי' לאמר ב' וכיון דלא הבנה נמר ונירם ולא הוליאו מזה הבלל אלא אכלו אלי מרי וכיוכ' בו דלא מכיאי ומו כיון בחמיכה עליו אלא בחמיכה מה לי אם מומדה לבינו ואינ' ולא' רולה להחמיים ומה לי אם המכיאה עלמה כדי אלא יבבה עליה רעים הרי לא בחמיכה ואינה רולה להחמיים ונגדולה מזו אלי לומר אמי מומדה לבינו ועדים מעידים אבא ופייס הוא לומר אלא בא לו אבא ולא פייס אחרי המינה כמאם עדים וכ"ב הרי"ם מי' בכ"ח (עכ"ם בס"ק י"ד ובאמ"ג סוף הבינן ובמ"ם לקמן ס"ק ז') ולעניין כמובה הרי בחב לה בהבנאמלי לאחר כו' ומם בגיטין אמר"ז בחריך לדהום ובנבל דברי מי בחלק עליו בזה ופיים שם וז"ל ואמה השואל אל מבם לגך לדברי המהבלים כו' ובם יד המולקים מקיבה על עלמם אבלה אם האמם לבבם ומם אבבם לו אבא לירומלים ואלי מלאיה בהבכמם אחר המכמים ולא יהי' לבי מוקבי בלל כי הלבה זו ברוחה אלבי אחר ע"ב ל"ל מ"ם : (ג) בגיטין. אבבם"ם מ"ם בבם ב"ם ופ"ה אחר מקבם ר"ג דאין מגרשין בע"ב כו' ובכר כי בן הבים לעיל ר"ם ל"ח מבהיה אם דברי הר"ן ם' האומר שמחלב בנאמב מקיום הבלי בין אבלי דקידושין לאבלי דגירושין דבקידושין לא מהני אומר. דאמרה לי' מה לי ולא בבבם מבלא"ב בגירושין דיבול לגרשם בע"ב רק שהוא הבבה הבלי לרלונו וכי נאמם אח"ב מהני האומר לבוגרו מהבלי ובבב אם הב"ם דהבם. אחר מר"ן דאין מגרשין בע"ב אף בגירושין אם נאמם הבלים הבלי יבולה אבבה. לומר אחי אם בבבם בבלי בגירושין ובבבם רק לדעם. דבבלי ומם כי ולאומבב מ"ם. ומע' בם' יד הו"לך פ"ד מהל' חליצה הלכה כ"ד מבהיב על הב"ם בזה מבה דחליצה מועמם (לקמן מי' קכב סעיף ג' ומע"ם שם) ובכב וז"ל הגה מדברי הב"ם נראה מדעתי דבהכנס מבלי בגירושין ובבבם ובגזונן לבו לא רצה אח"כ לקיים הבלי דזה אקרי בודאי מגרש בע"ב ומע"ז אחרי מדין זה הבלילה מועמם מוכח להדיא דהיכ' דלא רצה אח"כ לקיים הבלי זה לא אקרי כלל מגרש בע"ב דבה בגם' אמרו בפרוס דחליצה מעמים פסולה ובכל זאם כי הבעמו בקיום הבלי לא אקרי בע"ב כיון הבלי מבוא הבלילה הי' בדבון ואף שהי' על הבלי לקיימו זה הוי מעמו ולא אחוס ובמו בגם אין בא' בלי ר"ג ומלבד כל זאם נוף בכיבו של הב"ם ריבו מוכן ד"ף אם נאמר דגם בכה"ג נגר ר"ג מ"מ אין בן בעדיבו בלא בדיעבד (ע"ש לעיל מי' קיב ס"ק י"ב ומ"ש שם בס"ק ז') וכיון שהגגר בכל אחוס בלבד כמלודם מר"ג ובי נאמם ואין בידו לקיים הבלי לעניין זה בודאי מהני האומר לבוגרו מהה' ואין מיילנומר כאן אם לא ולאומבב הוא אין מדבר מונם לא בכל דבכל אחוס הוא מגרשם ממנו מעמ"ב נקדושין כ' ולפי דעתי ליבא אם לדבמבלי הגע ובלבם בקיום הבלי מיבוטל הגע ע"ז זם ובכרם הב"ם בעיה מאד בעיני' ולע"ד לדיבא אב. גם בם' בים מאיר אמרם ע"ד הב"ם הל"ל ובן בם' מיב קדושין לעיל ר"ם ל"ח מקפק עליו בזה ע"ש. ומ"ש הגה"ע הרמ"ם מי' מעפק כו' אלא לומר אם לא אמר בפ' אם כ"ב בעמו בפעמים מהרי"ש מ"ב מי' ר' ומוה ז"ל דן אל זה דבכמה מקומות מנינו מוך מוך ולאו בלעמלא הוא רק בל בעמן

זהב

אונס אתי לידו לסוף אפיקו בה נהרא פירש"י שצוה המלך שיעבירו הנהר משם ואמרו שם דאסור דלא אסיק אדעתיה על אונס כזה דלא שביח ואע"ג דבתב כאן דלא אסיק אדעתי' להתנ ת משמע אי אתי אולי' בתר תנאי הא ל"ק דכאן מסתבא אין האונס מבטל הגם מדלא התנה דאם יהי' אונס לא יהי' נם ובזה אסרו דלא הי' צריך להתנות על ביטול הגם בזה כיון דלא שביח מסילא אם ישנה כאן המקבל עליו אונס נם זה מבטל האונס דלא שביח בזה : (דברי המגיה. ר"ל אם לא התנה כלל או התנה סתם אפי' יהי' אונס להוי נם שניהם שוין בזה דאסרו' דלא אסיק אדעתיה אאונס דלא שביח בלל דהרי נם בלא התנה אין האונס מבטל הגם כמו בהתנ' שלא יבטל האונס הגם ואעפ"כ אסרו' באונס דלא שביח המבטל הגם משום דלא אסיק ' דעתי' ח"ה נמי בהתנה אפי' יהי' אונס להוי נימא נמי אפ"י לא אסיק אדעתי' על אונס דלא שביח עכ"ל) : וקשה דכאן מדמינן עכבו נהר לחלה דהוה שביח ולא שביח ובח"מ מי' רכ"ה כתב אבל אם נפסק הנהר או שחזר הנהר לעבור בתוכה ונעשית ברוכה דבזה לא שביחא וצריך לחלק דכאן מיירי שקצת רגל ל להיות כן אבל שם מיירי שלא שביח כלל ומ"ה פירש"י שצוה המלך להעביר הים משם כלומר שהי' דבר שא נו מצוי : [ה] ושביח הוה אונס דשביח ואינה מבטל הגם מדלא התנה. הנ"ה זו אין מקום לישבה הרא מצד רמ"א עצמו שכתב בח"ה מי' קע"ו ס' ס"ם ובן מי ששלח אחר חבירו וקיבל עליו לפרותו מכל הפסד ונתפס בדרך אפ"ה פטור לפרותו דאונסא דלא שביח הוא. שנית מצד הטעור של הנ"ה זו שהיא מן המרדכי מי' מי שאחז' וכתב שם וז"ל ובאונס דלא שביח כגון אבלו ארי או נשכו נחש יש מענת אונס. דליכא לפגור משום צניעות כיון דלא שביח כלל לא נזרו בי' ובריש מ' השואל אמרי' בשלא שבורה ומתה דכתיב וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מגלן דחייב וכ"ת דנילף משבור' ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא פירש"י ע"ם כן שייליה מדלא אתני ע"ם שלא אתחייב בשבורה ומתה תאמר בשבויה דלא סלקא דעתי' לאתנויי עכ"ל הרי תלמוד ערוך דלא שביח הוא ובמבל הגם וכי ניים ושביב כתב הרב להנ"ה ואנו אין לנו אלא כתלמוד ערוך הנ ל דאונס דלא שביח הוא ומבטל הגם ל דאונס דלא שביח כיון אבלו ארי או נשכו נחש יש מענת אונס. דליכא לפגור משום צניעות כיון דלא שביח כלל לא נזרו בי' ובריש מ' השואל אמרי' בשלא שבורה ומתה דכתיב וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר או מת אלא שבויה בשואל מגלן דחייב וכ"ת דנילף משבור' ומתה מה לשבורה ומתה שכן אונסא דסליק אדעתא הוא פירש"י ע"ם כן שייליה מדלא אתני ע"ם שלא אתחייב בשבויה ומתה תאמר בשבויה דלא סלקא דעתי' לאתנויי עכ"ל הרי תלמוד ערוך דלא שביח הוא ומבטל הגם וכי ניים ושביב כתב הרב להנ"ה ואנו אין לנו אלא כתלמוד ערוך הנ ל דאונס דלא שביח הוא ומבטל הגם ל דאונס

ו ה"ז ספק. כלומר כאומר אם תלה בספק הוא שמא הלכה כר' דאמר זמן ש"ש מוכיח והוי נמי מפלי' לו שמא אין הלכה כר"י וכשאומר לכשתלה לו אם הלכה כר"י הוי ספק כמו אם אמר מכיוס ולאחר מיתה ולמ"ש ר"ם קמ"ה כאומר כיוס ומת כו ביום יש לספק שמא סוף היום קאמר אם כן יש כאן ג' ספיקות שמא הלכה כר"י והוי כאומר מכיוס ולאחר מיתה וי"ל שמא תנאי הוא ושמא מפכשיו קאמר וע"מ עדיף מאומר היום כי פ"מ הוי כאומר מפכשיו מיהו הר"ן כתב בכה"נ עדיף כשאומר מכיוס כיון שאמר אם תלה אז לכשתלה פ"כ לאו לסוף היום מתכוון אז אמרינן מפכשיו קאמר כיון דליכא למימר כוף יום אם כן אין זמן מוגבל אלא מפכשיו קאמר: ז וי"ח וכו' כ"כ בבדק הבית להסוסקים דלא ס"ל פ"מ כמפכשיו דמי אף כפ"מ יש להחמיר וא"י למה הסמיט דיפה זו כר"ם קמ"נ ולא בשום מקום הביא המחבר דיעה זו אלא כאן: ח אינו נם. כלומר הנם בעל הואיל שפכרו על תנאי שלו אלא יכתבו תוך יב"ח אף על גב דלא התנה בדין תנאי מ"מ כל מה שלוה לשלוחו א"י לעבור אסי' שלא התנה בדין תנאי כך כתב ב"ח בשם הרשב"א והר"ן אבל משום הפכוב בין הכתיבה להנתינה אינו אלא ספול כמ"ש בסי' קכ"ז א"ל דאיירי דכתבו הזמן אחר יב"ח ונתנו בתוכו פפס אז אם לא היו פכרו התנאי סי' הנם כשר אלא מחמת שפכרו על תנאי שלו הנם נפל: ט אם היו נם אף על גב דלא התנה בדין מ"מ הזמן כתב הרי זו ספק מנורשת ש"ה דהנגיל זמן אינה שיכתבו הנם אבל כאן לא סי' כוונתו אלא שלא יכתב קודם יב"ח ואחר יב"ח אין זמן לדבר: י הנה מאחר הפכוב. כלומר כותבים כל הפנה אחר הפכוב ולא אחר כך וכן אחר הפנה כותבין כל החודש אחר הפנה וכן בכלם כ"כ הטור והר"ן והסגיד אליבא דהרמב"ם ואם אמר אם לא כתבו ותנו לא יכתבו פר שיפכור הפכוב וכתבו ותנו לא יכתבו אם אמרו יותר אין קפידא כמ"ש בסמוך הוא לשיטת הרמ"ם וגם הרמב"ם ל"ם אבל זה דהא סכירא ליה אבל שמטה אחרת ככלל בכלל אחר הפכוב ולר"ח אם אמר זה ניתן לאחר הפכוב אינו נם פר שיפכור שנה הרשונה שבשמיטה וחדש הרשון של שנה שניה וכן בכולם ואפשר דסכירא ליה אחר הפכוב הוא שנה הרשונה אמרינן שמא לסוף הפנה קאמר. ואם אמר אחר הרגל פיין ברין שרבו בזה הדיפות ופיין בח"נ ופיין בח"ה ס"ם מ"ד ואם אמר לפני הנה וחדש לא אתפרש דינו פ"ם ברין: יא ספק מנורשת. הרמב"ם כתב הרי זה ספול אלא הר"ן הקשה עליו למה ספול ואם נשאת אלא הרמ"ם וכמ"ש בפ"י הרי מידי ספקא לא נפיק ועל"ל פ"מ וסתרנוה בכונפיא עכ"ל ומדבריו אלא מעמא שאין תולה בדבר אף בם"ש הרמ"ם סי' ל' הכיח דברי מפר"י בן בולאט הנ"ל ומולק עליו ע"ם ובכ"ו כנ ול"ח שבא"ח ובח"מ סי' כפ אחרינ הדבה לבטל הנם בזה מפרי פעמא מדא מעום דאינ' קפיד' דבעל אחם סי' נוסנו לו בסוד הזמן עם הסנאי הי' נשמע הקול אחוה נם בל מלוה שאחם אמם יעוה ופאחר מגנהם כל יעייה ויש לו בזה כבוד מכל העולם ואלו שבשיו מנאמו לה לאחר הזמן בלי שום סנאי יאמרו העולם שעשה אלחי לה כדי לגרש אותם כגם מוחלם ואוה גנאי גדול מיגרש אחרו בגם מוחלם בלחי בוש סבה דלא"ם אינו מגרש אלא אם אלה בה עדות דבר וכיון דאינ' בזון דבעל הנם מוחלם אין קפידא גדולה מא ומוד מעמא אחרינא בכיון שהבלאים אי"ם מ"ם אלחו בנאנאי אלא בכאם אין לדאינו דעם הבעל גדול מזה ובאבטל אליאום הבליאה כי הבעל לא מבחר אליאה אלא לגם בל אנאי לא לגם מוחלם ואחריך בקיום אני מעמום אלו ע"ם. ונם בסמו' מכ"ש מ"ב סי' קנא אולק על מר"י אב"ם. עיין בסמו' פרא מוסן בכל ח' סי' ח' וכ' בגיא בם לאומום מרבה מגדולי בעלי הסמוכום המדברים בענין זה ופוח ז"ל נשא ובן בדבריהם והעלה דבנאומ' אין להסיר כלל ליתן הנם מעבר זמן הנאנאי ולא מעבר ונתנו לבחמי' לא מנאמ' אינו אם נאמר לא אמר לא אלא אך בתרומם יהול ליתנו לבחמי' ובלבד שיפרש בשעם הנאנאם בפי' ד"ד שנם בא אלחו תרומה ליתנו לה לזמנך ובך ולפי מעבר הזמן אני מבנו לם בסם ודוק' בשעם פרסם. ושוב ראה בסמו' סרם חיים ח"ג מהרב מהרח"ם סי' מב דדפס שם שמו' גדול אחר שהבאים להם ר (אף בנאמאה) לפם נם זה הבאים על ידו מהרח"ם ז"ל בסי' מג וכ' מיאמר הבליאה בשעם בחיינם הנם ס"ז ניתרבאלה לך נאנאך אל אנאי בו' ובבר מבר הזמן והרי אם מנורבם מיד ע"ם נאחרם: (מ) הרי הי' נאמנם אלי. מבר"ם אם"ק י"ד אב' וז"ל ובסם נאמנים אמרום לם הייבו לבנדו ולא נגד אבי עדים בו' אב"ל. ועיין בסמר נ"מ אנ"ר אום מ"ה אק"ו אבאב דבר ב"ם נאן מבאול לאעיינים בקיאור דבריו אבאב דבסם נאמנים ל"מ נגד עדים מעמע דאמנים מעורם מאבי בנגד עדים ווי גורסם אפי' אעידו עדים אבינאל הנם ומם לי' לאמרן דלימא אבי דאם בלו עדים אבינאל הנם אבלא ובניאם ממזרים דאמן אעדים כאבינן ל"ע ד"ל שוא אבסאי' מד"ל אבני אף נגד עדים בו' אב"ד. ואיני יודע היכן מעמע כך מדברי הב"ם דבא ב"ם ודאי אחם הבאידו הבדים אבינאל הנם נם הב"ם עודם דלא אבני נאמנים ובזה מבואר להדיא בדברי הב"ם ב"ם הקודם בבאב דאם לא אמר בפי' אבא נאמנים בבאמאר אלא בא עליה לא אבינן אל אבינן דאל בונים הב"ם רק לאבוקי דנאמנים מעורם לומר אלא בחני אבא אבינו לם יעידו עדים אבא (ולא אבינאל הנם) ובאן אמנים ואם אמר נאמנה אלי לומר אלא בחני אבינו לאמנים אבינן לומר אבינאל אמר' אבינאלים בב"י בבם הרב"ם בבאב דאם לא אמר בפי' אבא נאמנים אבא בבי לומר אבא אבינו אבינאל אבינאל אבינאל

ק סם וכליסנה קמח לקולה ועד כאן לא אמרו סם כגון אבל אמסני הא לא אמח אלא כשאינו בעיר אבל כשהו' בעיר כ"ש מוסכין פ"ם ר ודברי רבינו הם בהנאי שבעל מנה וכו' אמם היו בהנאי שבאמם בכר נסבאר שיכול הבעל לבטל הנע קודם קיום המנאי וא"ל למחילה האמה ה"ה סם בסם הרמב"ן ועיין נמ"ם לעיל ביאון קמנ סעיף כ' ם מפורש בגמ' סם קוף דף כט ם בליסנ' קמח סם בגמ' וכמ"ם לעיל דס"ל כיון דהשנאה דרבנן אזלינן לקולא מ בליסנ' בהרא ולמ"מר' פרש"ל סם בהשגים והרא"ם ובסם ר"ם והרי"ף והביאם העור ב עור בסם סבוכם הביו הרא"ם כלל מה * ואם התנם שמנאה נאמנם לם היא אומרת לא בא ויש עדים שבא עיין בריב"ם סימן שנח והביאו הב"י בס"ם זה דאיכה נאמנם הלא אם היאנה בפי' בכנגד עדים ועי"ם מ ם.ה ניעין דף עב עיא ם ר"ן כיון פיש פוסקים כר' יוסי דאמר אמנו של בער מוכיח עליו ואינו כאומר מהיום וכ"כ הפו' סם וכמ"ל לעיל בפי' קמנ סעיף ג' דעת הפוסק יש ב סם כמשנה ד עור ה מדברי ם ' סם בסם ר"ם והביאו הרא"ם סם ו מבנה וגמר' סם ז ואין נע לאמר מיסה מ כרבם ורבא סם ריש דף עג * פי' בהמו בפירושו שאינו מגרש אלא לם אם יאומר ואם עמד חוזר כדין מבנם ס"מ ע זרם שמא יאמרו יש נע לאחר היסה ואע"ג דמזהוריים הוי גיטא

ביאור הגר"א

ם) ואם רלהה כו' . אע"ג שא"י לבטל התנאי כל שהוא ברלונה יכולה לחזול דע"כ לא אחרו סם ע"ד כ' כמהולין יד דאיכה מגרשם דלעורם קמכיון משה"ל בחם שפוף לעובסם ובבה"ג : פז) בד"ל כו' . בשיטמו בב"מ בחמרו ומאן דמרכי כו' :

קמה ם) ס"ז כו' . כר' יהודה דפוני' בב"כ סם כו' פ"ו דבליני בחקנייה וקבוניה ודוכרן כו' . רשב"ם סם ד"ם מוכיח בסם ר"ח וכן הרא"ם בסמו ועוד מסם דהקרן רב בניעין כו' סם וכ"כ הרי"ף בסם נרבון גאון אפי' בזמנו אבל הרא"ם פי' הסוני' הב"ל דב"מ אם אין כ' כו זמן והה' דאקרן כו' בלה"ה קשיא דרב אדרב ובל"ל דאמרים מומרא דעריום כו' רשב"ם רא"ם וכן הרי"ף והנ"מ בסם פוסק סם וכ"כ ס"ם' בניעין סם ו"ם ו"ם כו' ומ"מ ר"ם הלה: ב) ו"ל כו' כמ"ל פי' קמנ פ"ב : ג) ויותר עוב כו' . סה"ם והנ"מ פ"ע ועי' חוס' סם ד"ה מפיום כו' : ד) ס"מ כו' רמב"ם ובנה"נ ומפי' כפירש"י סם .

הגהות רעק"א

ג) סם אום פו בסמע מזה לבעם ז . ב"ב לבע"ד הא פוס' ס"ל ד"מא פיים לא ספייסה לאמול אלא שהוא בספיים ונעל הנע והרי להום' הגיים' גם בפרים הב"ם אמפני' ולימום שמא פיים היינו דמכח שנתפיים לא שיהא הנע נעל והרי בזה בודאי ל"ל לדעפה כלל ואם: הרי"ף שכתב דפיים' שבמהול לו אם דבפרי"ף לא נזכר ע"מ מ"מ י"ל דל"ח לביטול הנע דמסמע' הינו חוזר מדיבורו אח"כ ע"י פיום שמסמול לו אבל לומר דאי' לבע' הנע מה"ם לומר כן כיון דהנע לא אל עד אחר הזמן פפיע' דיכול לחזור מקודם הנעם פזמן :

המניד בסם הרמב"ן אפ"נ הבעל נבדו אי' לבטל הנע מ"מ כשאתרלו שביהם לבטל יכולים לבטל מ"ה חייבין שמא בטלו מיהו דוקא שבהנאי הוא דבר שיש בידם לקיים אבל תנאי שאין בידם בתנאי אם ימות אי' לבטל אפי' שביהם . והא דהוא כפלמו אי' לבטל נרמה דוק' לבטל הנע או להתנות תנאי אחר אי' כיון התנאי ע"מ או מעכשיו הוא והנע אל מיד אי' לבטל אבל בבטל התנאי להחזיק הנע שיחול מיד יכול לבטל וכן משמע בתשובת הרא"ם והטור הביאה ס"ם קמ"נ לס"ז י"ל הרא"ם לא פליג על הרמ"ם שהבתאי בסמוך דס"ל אפילו בריעו שביהם אי' לבטל דהרא"ם לא אירי אלא לבטל התנאי יכול לבטל אבל לבטל הנע י"ל דס"ל ג"כ כהרמ"ה ואין מוכרח מ"ש הטור בסי' זה דהרא"ם חולק על הרמ"ם ולמ"ם י"ל דל"ם וכ"כ הרשב"ן בשם הרא"ם דאי' לבטל הנע ופיין כ"י ס"ם קמ"נ וביינו מ"ש הרא"ם בתשובה בלל מ"ו דיכול לבטל התנאי ויחול הנע מיד אבל אין יכול לבטל הנע ולדעת הטיור יכול לבטל הנע וכן להתנות תנאי אפי' הוא לבדו וביינו כי"ל שבביה בבנ"ה ר"ם קמ"נ ולטיעת תוספות דף י"ח והרמ"ה שבני' הטור והר"ן ס"ל אפילו בשנתרלו שביהם אי' לבטל הנע בתנאי מעכשיו וכן אי' להתנות תנאי אחר . וכל בסוגיא דהקשה ליחוש שמא פיים אירי בתנאי בתם ולא במעכשיו והקשה שמא פיים ומחלה התנאי וכבלו הנע נשמע מזה נ) לבשה זו אפילו תנאי בתם אי' הוא לבטל אלא בריעו שלה ולא כדעת הרמב"ם דס"ל תנאי אם יכול הוא לבדו לבטל כמ"ש רש"ז . נמלא דיש בזה ג' שיטות לרמב"ם ורמב"ן תנאי אם יכול הוא לבדו לבטל וכסוני' דהקש' וליחוש שמא פיים אירי בתנאי פ"מ אז אי' הוא לבדו לבטל אלא פם ריעו דידה ולהרי"ף והרמ"ם ותוספת אירי ססוני' בתנאי אם ואז צריך ריעו דידה אבל תנאי מעכשיו אפילו ריעו שביהם אי' לבטלו . ולבפיטור אפילו הוא לבדו יכול לבטל הנע אפילו תנאי מעכשיו. ולבאורה קשה מ"ם הרא"ם בתשובה כלל ל"ה דין ח' דיכול להוסיף על התנאי או לגרוע וכן כתב רמ"א סי' ל"ח וכללו מ"ו כתב דאי' להתנות תנאי אחר אלא יכול לבטל התנאי ויחול הנע מיד בשלמא להוסיף על התנאי שכתב שם שיר דאז מחזיק הנע כי אירי שם בתחילה התנה פ"מ בתנאי בתוך יב"ח אי"כ אם לא בא מבטל הקידושין ואחר כך כשמרמיב הזמן אז מחזיק הקידושין אבל מ"ם לגרוע אי"כ מבטל המעשה והנה רמ"א הביא שלשה שיטות הללו שיטת כפי' ל"ח הבי' דברי הרא"ם בל"ל ובר"ם קמ"נ בבי' דברי הטיטור ובכסף ו' הביא שיטת הר"ן בשם שם דס"ל אפילו בריעו שביהם אי' להתנות תנאי אחר לאחר שנתן הנע והנה מ"ם בפי' קמ"נ שיטת הטיטור ושיטת הר"ן יש לתרץ דבוונתו להחמיר אפי' אם ביטל הבעל לבדו הנע יש להחמיר וכן להיסוך אפי' נתרלו שביהם לבטל אז להתנות תנאי אחר מיישי' לשיטת הר"ן ואם נתקיים תנאי הראשון יל"ל בבר נתקיים התנאי ובי' מגורש' וקידושין תופסין בה אלא מ"ם בפי' ל"ח בפשיטות דיכול להוסיף אז לגרוע

באר

ששנם אחר השנוע ולא אח"כ . וכן אחר שנה כותבים בל המודש אחר השנה וכן כולם ואם אחר אם לא באתי נאחי נאחר השנוע כתבו ואנו לא יכתבו עד שיעבור השנוע ושנה ראשונה של שמטה אחרת וכן בכולם . ואם אחרוהו יותר אין קפידא . ולר"מ אם אחר

היטב

פ"ז ניעיך אחר השנוע אינו נם עד שיעבור שנה ראשונה שבשמיטה ומודם הראשון של שנה שנייה וכן בכולם . עיין כ"ם :

קמה א) היום • לבאורה קשה למה אמרינן אם אחר כתבו לאחר שבוע ומודם אחר

זהב

התקרבי לי לאחר ל' יום הלכך לעולם הוא בספק אי חיילי קדושי שני או לא ושמואל פ"ל דתנא' חוה בבירור הלכך בל ל' יום הוה קידושין תלוים שבא יחזור בו ומל' יום ואילך נסרו קידושי הראשון ואפרינן שם דתניא מהיום ולאחר מיתה נם ואינו נם דברי חכמים ר' אומר בזה נם ופרבינן וניפא רב הלכה בחכמים דנבי נם דספקינן בזה ושמואל ניפא הלכה כר' צריכא דאלו אמר רב הלכה כרבנן ה"א דתם דלרתוקי אתי אבל כאן דלקרובי קאתי אימא מורה לי' לשמואל דתנא' הוה ואי אמר שמואל הלכה כר' ה"א התם דאין נם לאחר מיתה ולא אמר אינש מילי בבדי אלא ודאי דתנאה הוה אבל הבא ד ש קדושין לאחר ל' יום אימא מורה לי' לרב צריכא ובסוף סי' ס' פוסק בקידושין כרב דסמיקא הוה ומסתמא לבאור' פליג הרמ"ה נם שם דבמעכשיו ולאחר ל' ליבא ספיקא כמו כאן וקשה דקי"ל הלכה כרב באיסורא ובדריש' הקשה על המור למה לא הביא בסי' ס' דברי הרמ"ה האלו וכ' על קושייתו דיש ליישב בדוחק כו' ונלע"ד דהכל ניחא דרמ"ה ס"ל מדהזירו כאן מהיום ולאחר מיתה ולא זכרו מעכשיו ונבי קדושין הזכירו מעכשיו ולאחר ל' ולא מעכשיו [צ"ל מהיום] ודאי י"ל דדוקא קאמר כאן בלשון זה ושם בלשון אחר והיינו דהבא ליבא בספיקא לב"ע אלא במהיום ובקדושין הוה ספק אפי' במעכשיו לרב והוא מעמם זה דזה משום דכל המגרש מהם הו' נם מעכשיו וא"כ כל האומר ל' מעכשיו או מהיום ותו לא ודאי קשה דלמה לו זה כיון דמתמא כך מ"ה ס"ל להרמ"ה דכאן אין שום צד לומר חזרה הוה אלא באומר מהיום ולאחר מיתה ולא מעכשיו ודאי במעכשיו א"א לומר חזרה הוא דאי תימא דמחחל' לא הי' בדעתו לומר רק מעכשיו בלחוד הא ודאי ליתא דא"כ לא ניסא כלל האי מעכשיו כי לא צורך הוא ואלא ודאי מוכרח לומר דהיה בדעתו לנמור אם מתי דהיינו תנאי וחזר בו ואמר ולאחר מיתה הא נמי ליתא דא"כ לאיזה צורך הוא חוזר מדבורו ואומר לאחר מיתה כיון דעיקר כוונתו לפמור אשתו מיבום הא שפיר הוה מפורה אם הי' נומר דבורו כם מעלה מתחל' על דעתו דהיינו אם מתי אלא ודאי דע"כ אין כאן חזרה כלל והאי מהיום ולאחר מיתה יש לומר שפיר אזהרה דהיינו מתחל' הי'

תשובה

ובדם' הוס' סם ד"ם אמר לבה בלומר מעם אחני בעולם ובדברי הרמשונים סם ובסמו' מיימוני לבל' חיטום פי' ל' בלורך וע' בסמו' מסכנות יעקב כ' מא מהני' דהרבם מהחמרונים בסמונוסיסם נמו להמתיר בזה במבואר בחמר בחמר' מהרי"ל ובסמו' בי' שבמה גדולים החמירו הרבם דדבר. ובכנד זה כמה גדולים סורו לחקל הלא המה מסוכם מהרלב"מ פי'

שלמה

לחקרן שמואל בשמוסרו לם יאמר אם לא מפי וכו' דבעי' ס"ב דאי לא בפני' הוי ניטא מיד ואי בהן הוא מפכל לי' עכ"ל ובקשה לי מוכח לעם בקב רוק' בסכיל בהן ובפרש דלפ"ז בקשה פו"ל לפקן רק בכהן ולא בפחר אדם ולריך לזוחקה בסכיל אם ד' בעמים בכהן מיקן בכל נע ס"מ כן ומפי פו"ל לפרש דאם לא בפני' הוי ניטא מיד ואולי לא מרלם לסנם' לו וזה שייך בכל אדם ולא יצטרך לדחוק בכ"ל ובע"ב דס"ל דאם אם לא בפני' דלא הוי הנאי מ"מ לומדני הוי דלא נרסם רק ע"ד בסנם' לו ולכך מוכרחים לחנם לו לחקורה לעצמו' בלי נע אבי רק מ"מ לבהונה בפולה דעב"ם ריח הנע הוי ובע' נשאין אבי' ובמ"ם מהרמ"ל בעצמו דלכך היקן שמואל כן ולא בסקנות הר"י מפר"ם מכח בהן ויע"ם ולפנע"ד מבואר כן ומוכח בפרש"י ודוק. וע' בב"ם ס"ק י"ב ע"ם ולבאורה קשה וכו' ולפנע"ד לק"מ דנם המחבר ס"ל בהם אמר אם מפי מחי בוונתו מתוני זה אך היינו דוקא בלא בבע זמן רק בסם אם יאמר ואח"כ אין לומר בכונתו אף מה"ל מחר דא"כ לעולם לא סוכל לדור עמו והה"י לעולם בסק מגרשם וע"כ בוונתו מחולי זה אף בלא אחר בפי' ובמ"ם נם המחבר בהם בבריא ויל"ל להרמב"ם כיון דע"כ בוונתו מחולי זה אם אין חילוק בין הבריא לנמרי לכן הלך בסוק ודמי אם לא לכך לבל אם בבע זמן שאמר אם מפי המבשיו עד יום אלוני כמו שמוזכר בהמחבר מכן ראוי לומר אם בוונתו אף ממולי אחר אף אם יבריא ממולי זה ויעמוד ממולי אחר סוך הזמן נמי מגרשם כיון בלא הזכיר ממולי זה ולא בפיים אלו' לבילם מהני קנע זמן ומס"ם נימא לאוליה דבריו מהמבמים' כיון דאין בפרה לזה רק בהם פירם ממולי זה אז חזיק מבוונתו לחולי זה אם לבל לא מבמם' ומ"ם דברי המחבר על נכון ודוק היטב :

טורי

לומר איסתי יהי' נם ולא דרך שלילה ולא משנחינן בזה על האיחור בלל כיון שאינו מקפיד רק על הקדים' שלא יהי' תוך השבוע אבל אח"כ יהי' תמיד זמן לזה. ורבינו הטור ס"ל דעל הקדים' אין קפיד' רק שיהי' אחר השבוע אבל הקפידה על האיחור אלא יסתיגו אחר זמן ששייך לאחר השבוע ועפ"ז נחה ושקפה מה שתמהו רבים על הרא"ש ו"ל בהבנת דברי הרמב"ם ז"ל :

קמה [א] אם מתי מחולי זה שיש בספק לבשיפסוק חולי זה ויפות : [ב] אינו נם וי"א ס"ל דיש ספק [ג] אלא כסוף היום. בטור בשם הרמ"ה כ' ודוקא שיש עדים שהגיע הנם לידה בחיין אבל אם אין עדים מתי חתיסה אין עושין אותו נם אלא לאחר היום וכיון שמת קודם לכן הוה ספק עכ"ל ולא ידעתי למה לא העתיק קודם הסיפור' באותו יום דחד מעמא הוא עם עידי חתיסה בזה אלא צריך שעידי הסיפור' יעידו בפי' שנמסר קודם הסיפור : [ד] מעכשיו או מהיום כו'. הכי ס"ל לחכמים הספק הוא כיון דלא סיים אם מתי דהוא לשון תנאי בבירור אלא בזה דולאחר מיתה דלא הוה תנאי בבירור יש לנו לחוש דמחחל' הי' בדעתו לומר מעכשיו לחוד וחזר מדעתו ואמר דוקא לאחר מיתה ונמצא דאינו נם א"ר דנם האי לישנא הוה תנאי ואזלי' לחומרא ובטור כ' בשם הרמ"ה שאין מעכשיו כמו מהיום דאע"נ דמהיום ולאחר מ תת הוה ספק מעכשיו ולאחר מיתה הוה נם עכ"ל ואיתא בקדושין סוף דף נ"ם הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום וקידש שני חוץ ל' אמר רב מקודשת ואינה מקודשת לעולם היא בספק ואסורה לשניהם ושמואל אמר אינה בספק אלא עד ל' יום שמא ימות הראשון ולא ינמרו הקדושין וחיילי קדושי שני דמספקא לרב בדאי לאחר ל' יום אי תנאה הוה אי לא אזיר בי תוך ל' יהיה קדושין מעכשיו או חזרה הוה מס"ש מעכשיו וקאמר אינו אומר מעכשיו אלא

פתחי

וכיטל הנע. מע"ם ס"ק מו וע' בס' מעמ"מ ס"מ מס"נ דין מ' ונם בסמר נע מקומר מום רלד בחריכום (ח) מהיום אם מתי מע"ם בס"נ בס"ב וכבה בס' קמח (ל"ל קמה. ומנה בסור וכ"י אם) מבואר הבלונם' אם דעמו מיחול הנע מיד ואז הפ' אין הנע קיים בעם המיסם מגורשם כו' ומקור מלונם' ש ע' בגמר' ניעין דף עג ע"ב.

חכמת

מעכשיו אם לא בתני וכו' פשיט' לי' דמוסרים לאלמר רק אם לא בתני לבדו מבעי' לי' כיון דלרבנן ס"ל כיון דלא אמר מעכשיו הוי כוונתו רק מיחול אחר יב"מ ח"ב בבי דר' יוסי ס"ל דמזמנו של מבר מוכח דכוונתו מיחול מעכשיו מ"מ י"ל דיש הוכחה נמי לחיפוך ממה דלא אמר מעכשיו לבך יש סוכחה דנהי דמזמנו של מבר מוכח דהוי דעמו מיחול הנע מיד מ"מ י"ל דשיינו רק לבנין מיחול מהיום מלא יסי' נם לאחר מיסה אבל מעכשיו בדי אמר אמר אינו מוסרים רק אחר יב"מ ולא אם יומרים מוך יב"מ לא אם ' מוסרים רק אחר יב"מ לבך אמר אם לא בתני' מעכשיו ומהו פריך וא"ב בעם בזה ומב"ם דקשה יומר לשיטת מר"ן שהבי' בחידושיו כאן דמה דאמרינן עד יב"מ פיינו מבח דהי' דעמו אבל אם אמר אחר יב"מ ולא נמר להסירם עד סוף יב"מ לדידי' קשה יומר מהו פריך הבי י"ל מעכשיו בפי' לא מזיקן דיעום בזה לא מיסי' לשמא לא מי' דעמו אבל בתני אם לא אמר מעכשיו הרי לא חלין הנדרים רק מבח הוכחה דמזמנו של מבר אי"כ מינה מל נוף חלוס הנדרים מוכח מזמנו אל מבר אבל מיסי' דעמו להסירם עוד זה לא מוכח מזמנו של מבר אדרבי' מדלא אמר בפי' מעכשיו מוכח להיפוך דעכ"ם לא נמר להסירם עד יב"מ לבך מיבעי' לי' ולע"נ דוקא מיסי. והבה מה שיש להעיר בפרש"י רפ"ק דכתובות ד' כ' ע"ב ד"ה דלמא מה דוק' דלא ניחא לי' דבפיל הפי' יבם מי' בחבורי לחו"ם הל' ק"ם מנרסם חלק קב מ"ם אם דרך חנב לחדיבם פולין נדול בעזה"ם ודוק :

פיסן קמה סעיף ד' אב"ם שנירם בסם בלא אמלי וכו' נ"ב הנה בדבר נע ס"מ אמי' בלי אמלי רק בקבוסם אם אח"כ מזיק בו אלמם נפל שמלוקם נין נחוני עולם ובמבואר בבמר' הר"י וחוב' בב"ם בלון וכבר הארכתי נם לפי נמם פמוכם ובמם נלמה דפים מוכרחים בדבם מפרש"ם מלונלין מפרש"ם נגיעין לר' ע"ם מ"ב ז"ם

ואף לר"י דס"ל זמן של שטר מוכיח והוי כאלו אמר מהיום מחמת זמן של שטר מ"מ יאמרו מהיום ולאחר מיתה נמי: ה אם לא מתי מ"מ כדי שלא יפתח פיו לרעה ומ"מ הוי כן קודם ללאו מלאחר שאמר אחיב"כ הן קודם ללאו לרמב"ם דס"ל תנאי מעכשיו א"ל ת"כ וכן קודם ללאו ל"ל דאיירי בתנאי אם ולא מעכשיו וקשה איך התנרם בתנאי אם דהא ק"ל האומר כדי זה ניתן אם מתי לא הוי נמי מעכשיו יש לייחס קלת מיהו הרמב"ם לא ס"ל כן ורא"ה כמגיד פ"ט מאריך בזה ופולה מדברי מה שכיסל התנאי מו"ח דכוונתו שיחול הגט מיד ובדרישה הקשה קושי' זו ולא תירץ כלום: ט וכפל עליו בית. הנה האומר אם מתי מחולי זה שליני בזה הסוכקים לרמב"ן ורשב"א והרי"ן דוקא אם מת מחולי זה הוי גט אבל אם מת מחולי אחר לא הוי גט ולא יהא גט מעכשיו ואם לא מתי עד זמן פלוני לא יהא גט: הנה ויאמר לשון זה דוקא אם מתי אם לא מתי וכו'. ולא יאמר אם אמות אם לא אמות מאחר שהוא לשון הנפיים (ופ"ל (ג) סי' קל"ד סעיף קל"ט משמע כך):

ו ל הרי זה גיטיך מהיום אם מתי מחולי זה ט ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי וכיוצא בזה ומת אינו גט ז) אבל אם אמר אם לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי י מ (ד) הרי זו ספק מגורשת: ז ל הרי זה גיטיך יא מעכשיו אם מתי יב מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומרין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט ח) אפי' הלך יג בלא משענת ואם לאו אינו גט יד ו ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק ה ז גט ואינו צריך אומר:

ח פ ט) שכיב מרע שנתן גט ואמר מהיום אם מתי סתם והבריא בטל גיטו ולא אמרינן לעולם קודם שימות קאמר אלא אם מתי מחולי זה קאמר י) אבל אם מתוך בוריו התנה במהיום אם מתי ודאי כל שמת בחייה קאמר וכל אימת דמאית הרי זו מגורשת:

ט ל עצה טובה על פי גדולי עולם לחוש לרמאין בגט שכ"מ שיאמר אם מתי מעכשיו ועד יום פלוני והוא בכלל יהא גט ולא יאמר אם אמות מחולי זה שיהא התנאי תלוי בחולי שמא יבא אדם שאינו הגון וישתדל עם הרופא שיאמר שלא מת מאותו חולי אלא מחולי אחר טו שנעתק אליו ויוציא לעז על הגט:

הגס

נחמיס לומר שנתן הגט על תנאי: יב מחולי זה. משמע לכאורה אם אמר סתם אם מתי אין צריך אומדנא וכ"כ הרמב"ן וריי"ו וכתבו אפילו אם מת ממחלי אחר מגורשת כיון שלא הבדי' לגמרי כאשר היה קודם שחלה אף על פי שהלך בלא משענת הוי גט ואם אם שהיה קודם שחלה בטל הגט אף על גב שחלה אחר כך ומת. וכשפיף אח"ז הכיא דברי הרשב"א והר"ן ס"מ שאמר אם מתי ממחולי זה קאמר לכן אם הבדי' ואלה אחר כך ומת אינו גט מדאה דל"ס על הרמב"ן אלא אם הבדי' כמו שהיה קודם שחלה אז הגט בטל אף על גב שחלה אחר כך ומת ומרינן מ"ס אם מתי היינו ממחולי זה קאמר אבל אם לא הבדי' כמו שהיה קודם שחלה אף על גב דהלך בשוק אלא ממחלי אחר מגורשת אח"כ שהתנה בפירוש אם מתי ממחולי זה אם לא הבדי' כמו שהיה קודם שחלה כפיון אומדי' אם מת ממחולי הראשון אבל מדברי המגיד פס"ח ס"ז מבואר דהריי"ף והרמב"ם לא ס"ל כן אלא אם אמר אם מתי לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי י מ (ד) הרי זו ספק מגורשת: ז ל הרי זה גיטיך יא מעכשיו אם מתי יב מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומרין אותו הראשון מת הרי זה גט ח) אפי' הלך יג בלא משענת ואם לאו אינו גט יד ו ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק ה ז גט ואינו צריך אומר:

ח פ ט) שכיב מרע שנתן גט ואמר מהיום אם מתי סתם והבריא בטל גיטו ולא אמרינן לעולם קודם שימות קאמר אלא אם מתי מחולי זה קאמר י) אבל אם מתוך בוריו התנה במהיום אם מתי ודאי כל שמת בחייה קאמר וכל אימת דמאית הרי זו מגורשת:

ט ל עצה טובה על פי גדולי עולם לחוש לרמאין בגט שכ"מ שיאמר אם מתי מעכשיו ועד יום פלוני והוא בכלל יהא גט ולא יאמר אם אמות מחולי זה שיהא התנאי תלוי בחולי שמא יבא אדם שאינו הגון וישתדל עם הרופא שיאמר שלא מת מאותו חולי אלא מחולי אחר טו שנעתק אליו ויוצא לעז על הגט:

הגס

ומת. וכשפיף אח"ז הכיא דברי הרשב"א והר"ן ס"מ שאמר אם מתי ממחולי זה קאמר לכן אם הבדי' ואלה אחר כך ומת אינו גט מדאה דל"ס על הרמב"ן אלא אם הבדי' כמו שהיה קודם שחלה אף על גב שחלה אחר כך ומת ומרינן מ"ס אם מתי היינו ממחולי זה קאמר אבל אם לא הבדי' כמו שהיה קודם שחלה אף על גב דהלך בשוק אלא ממחלי אחר מגורשת אח"כ שהתנה בפירוש אם מתי ממחולי זה אם לא הבדי' כמו שהיה קודם שחלה כפיון אומדי' אם מת ממחולי הראשון אבל מדברי המגיד פס"ח ס"ז מבואר דהריי"ף והרמב"ם לא ס"ל כן אלא אם אמר אם מתי לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי וכיוצא בזה ומת אינו גט ז) אבל אם אמר אם לא יעמוד מחולי זה ונפל עליו בית או נשכו נחש או טרפו ארי י מ (ד) הרי זו ספק מגורשת: ז ל הרי זה גיטיך יא מעכשיו אם מתי יב מחולי זה ועמד והלך בשוק וחלה ומת אומרין אותו אם מחמת חולי הראשון מת הרי זה גט ח) אפי' הלך יג בלא משענת ואם לאו אינו גט יד ו ואם ניתק מחולי לחולי ולא עמד בשוק ה ז גט ואינו צריך אומר:

ח פ ט) שכיב מרע שנתן גט ואמר מהיום אם מתי סתם והבריא בטל גיטו ולא אמרינן לעולם קודם שימות קאמר אלא אם מתי מחולי זה קאמר י) אבל אם מתוך בוריו התנה במהיום אם מתי ודאי כל שמת בחייה קאמר וכל אימת דמאית הרי זו מגורשת:

ט ל עצה טובה על פי גדולי עולם לחוש לרמאין בגט שכ"מ שיאמר אם מתי מעכשיו ועד יום פלוני והוא בכלל יהא גט ולא יאמר אם אמות מחולי זה שיהא התנאי תלוי בחולי שמא יבא אדם שאינו הגון וישתדל עם הרופא שיאמר שלא מת מאותו חולי אלא מחולי אחר טו שנעתק אליו ויוצא לעז על הגט:

הגס

ביאור הגר"א

מ"מ: ה) ולא יהיה בטל כו'. עיתוס' ע"כ כ' ד"ה אלא כו'. ומיהו י"ל דשמואל כו' ולשון הרי"ף ורא"ה שם ס"ג ולים ה' כ"ה כו' אף שהכיס כדאתקין שמואל כו': ו) ואם ירצה כו' אם אם אכל בהוספס' כו'. עכה"ג ועי"ש שם אכל בהוספס' כו' וכן פיר"ח כו' והרמב"ם כו' עתוס' שם ד"ה מ"ם כו'. והקוס' שהקשה על ר"ח כבר פירש במרדכי שם שר"ח פי' מ"ם שלמו מהם פירולא היא וכמש"ל ר"ם קמר: ח) אפי' הלך כו' ממש"ם ואח"ל אם עמד כו' ואם הלך הא בכאן ר"ם אפי' עמד והלך בלא משענת ולשיטת הוס' שם מש"ם דבה ורבא לא ס"ל דר"ה היינו בכה"ג ועי"ש בד"ה אר"ה כו' תוי"ם מדקאמר גיטו כו' ולרמב"ן שיטה אחרת בפי' הג"מ ועי"ש: ט) ס"מ כו'. ממש"ם אתקין שמואל בגיטא דס"מ כו' ואקרבו כשיעמוד שיבטל הגט הרין שם אפוני' דאם אמר מחולי זה: ז) אבל כו' כמש"ם ע"ז ת' ע"מ שחלה אמה מרתקה אע"ג שודאי הלא ס"ל אע"ג שפוף אדם

הגהות רעק"א

ת) סי' קפה ס"ה ואם אפי' יאמר גט. כ"כ בכונ' לית' אם אפי' בלא ו' העיטיף ולכאורה כך יותר נכון דדיבור הרי"ון אם לא אפי' הוא רק אלא יפתח פיו לשון ואח"כ מתחיל אמדש אחתי אם אפי' דנזה הוי הן קודם ללאו ואפי' אפשר לימוד קמע:

שי למורה

סי' קפה ס"ט בהגה. שכשיעמוד יחזרו וישאו וכו'. כ"כ ע' מהרש"ל כוף נעין מ"ש בזה: (שם אבל אין איסור בדבר). כ"כ ובכאר שבע סי' ס"ו בשטוכוטיו שם כתב שיש איסור בזה ולא אחכל עליו ועי' בכ"ל לעיל סי' קיח מ"ש בשם הר"י בן הרא"ש ודוק:

וכדמפרש טעמא שם בגמ' ס מיפר' דרבא שם דף עה ע"ב כ עור וכ"כ הרא"ש שם ל ל' הרמב"ם שם פ"ט מבריים' שם דף עג ע"א מ מדלאי מתם אכלו אדי אין לנו ולא אמרו אכלו אדי אין זה גט אי' רבינו אין לנו שיהיה גט נמור ומסוק כך כ' ספק מגורשת כ שם ממשנה שם דף עב ע"ב ס מהאחר שם בגמ' סוף ע"ב אליב' דהלכה' שאפילו הלך בלא משענת אם מת מחמת חולי הראשון ס"ז גט כמאחר שם בגמ' אליב' דר' הונא וכו' ותע"ם בפלאתר לדיין דאמרינן אם עמד אינו חוזר ה"ה שם ס ה"ה שם בשם הרשב"א מקוגי' דהשם ל כ"י בשם הפוגים

ביאור הגר"א

מ"מ: ה) ולא יהיה בטל כו'. עתוס' ע"ב כ' ד"ה אלא כו'. ומיהו י"ל דשמואל כו' ולשון הרי"ף ורא"ה שם ס"ג ולים ה' כ"ה כו' אף שהכיס כדאתקין שמואל כו': ו) ואם ירצה כו' אם אם אכל בהוספס' כו'. עכה"ג ועי"ש שם אכל בהוספס' כו' עתוס' שם ד"ה מ"ם כו'. והקוס' שהקשה על ר"ח כבר פירש במרדכי שם שר"ח פי' מ"ם שלמו מהם פירולא היא וכמש"ל ר"ם קמר: ח) אפי' הלך כו' ממש"ם ואח"ל אם עמד כו' ואם הלך הא בכאן ר"ם אפי' עמד והלך בלא משענת ולשיטת הוס' שם מש"ם דבה ורבא לא ס"ל דר"ה היינו בכה"ג ועי"ש בד"ה אר"ה כו' תוי"ם מדקאמר גיטו כו' ולרמב"ן שיטה אחרת בפי' הג"מ ועי"ש: ט) ס"מ כו'. ממש"ם אתקין שמואל בגיטא דס"מ כו'. ואקרבו כשיעמוד שיבטל הגט הרין שם אפוני' דאם אמר מחולי זה: ז) אבל כו' כמש"ם ע"ז ת' ע"מ שחלה אמה מרתקה אע"ג שודאי הלא ס"ל אע"ג שפוף אדם

תשובה

ורפ"ו לא תמות עד יום פ' שהא מגורשת ממני משעה זו ממש ואם לא אמר אי' נפ' ע"ש עוד. והנה מדברי הפוסקים והשוכות הנ"ל מבואר דהיינו דוק' בגט ש"מ שיהיה בהנאי אם מעכשיו אם אם מת משע"כ בצריך שיהיה בהנאי מעכשיו אם לא כרים אליבו. (וע' בב' הרדב"ז ח"ח סי' קכה מזה) ועכ"ז אמה גדולים אחריהם לא רצו לעשות משעה נדבר אמר אם מהרש"ם ובמ"ם הגהו ג"כ בפ' ס"ל כן ורמיתי במגיד פ"ט מאריך בזה ופולה מדברי אם מה שכיסל התנאי מו"ח דכוונתו שיחול הגט מיד ובדרישה הקשה קושי' זו ולא תירץ כלום: ט וכפל עליו בית. הנה האומר אם מתי ממחולי זה שליני בזה הסוכקים לרמב"ן ורשב"א והר"ן דוקא אם מת ממחולי זה הוי גט אבל אם מת ממחולי אחר לא הוי גט מעכשיו ואם לא מתי עד זמן פלוני לא יהא גט הנה הנעל בעה מיהם הנעל בעה מיהם הנעל בעה מיהם

אבן העזר קמה הלכות גיטין

באר הגולה

בית

שמואל

באר היטב

ביאור הגר"א

טורי

פתחי

זהב

תשובה

שי למורה

כלל אבל אם נשאת קודם שנתקיים התנאי לא תלא פיין ר"ם קמ"ג ופ' סי' קמ"ח: ג לריך לכתוב הנע ברשותה. ואם לית' ברשות' סוי ספק נע לאבי סוסקים דפסקו כרי' זמן ס"ם מוכיח וסוי כמילו אמר מפכסיו ולאחר ל' יוס סמג ד ופיין ר"ם קמ"ד: ד אין זה נע אפ"ג מכלל לא כזכיר גירושין בפירוש אינה מגורש". המגיד: ה אם נתקיים התנאי וכו' הייגו בתנאי ע"מ דלא אם נתקיים התנאי חל הנע למפרע נמלי נפת קדום כיתה פנוים אבל תנאי אם דנע חל נפת שנתקיים ובאותו פעם היתה מ"מ נראה דקידושין לא סוי קידושין מיסו לדעת הרמב"ם דס"ל אם נשאת קודם שנתקיים התנאי לא תלא יש לו' נס הקידושין חלין וכ"כ בסימן קמ"ח פ"ם וקלת רמ' דאייני בתנאי אם דהא בסמוך מוכח דאייני בתנאי אם וה"ל לפרש דאייני כאן בתנאי פ"מ וכן הוא בפרים': ו מ"ל נע פשני. הנה לדעת הראב"ד אסורה לראשון ופי' בדריסה טעמ' משום דחיישינן שמא יאמרו בודאי קיימה בתנאי כיון התנאי כידה לקיים ואיה מגורשת מזה ואוא מחזיר גרושתו משנתגרשה ול"ד למי שהלך ונתקדשה לאחר ואא בפלה מותרת לראשון דשם באמת לא היה גירושין לא יאמרו טעות היה דסברה דמת בפלה אבל כאן היה נע ותנאי הוא כידה לקיים יאמרו בודאי מקיים התנאי פוד כתב שם דהרמב"ם נמי כ"ל דאסור לראשון וזה לית' כמה דהשיג פליו בע"ז דהרי הרמב"ם מסיים שם וכתב כמו שביארנו וסיימו כדין שהלך בפלה למי"ו ושם מבואר בנתקדשה מותרת לראשון ולייש קושית הראב"ד לומר דס"ל להרמב"ם לעולם לא חיישינן ס אמרו

בתורת גירושין אלא בתור פקדון עד הזמן שקבע או עד שתעש' המעשה לפיכך כשהגיע הזמן ג צריך להיות הנע ח) ברשותה או תחזור ותטלנו או יהיה במקום שייחדה אותו בו אע"פ שאינו רשותה במו שביארנו ואחר כך תתגרש בו יג) ואם נשאת קודם הזמן שקבע או קודם שתעשה המעש' שתלה בו הגירושין תצא והולד ממנו ממזר שעדיין היא אשת איש גמורה ואין כאן שם גירושין: ג ח יד) הנותן נע ביד אשתו [ד] ואמר לה אם לא תתני מאתים זוז ד אין זה נע או אין את מגירשת הרי זה לא גירש כלל ואין כאן נע לא על תנאי ולא תלוי במעשה וכן כל כיוצא בזה ט טו) ואם אמר לה הרי את מגורשת ואם לא תתני לי מאתים זוז לא תהיה מגורשת י הרי זו מגירשת אע"פ שלא נתנה מפני שלא כפל תנאו:

ד כ טז) מי שנתגרש על תנאי וקדשה אחר קודם שיתקיים התנאי ה אם נתקיים התנאי הרי זו מגורשת יז) ואם לא נתקיים התנאי ובטל הנע ו [ה] אינה צריכה נע משני שאין קידושין תופסין בה ל אבל אם נשאת ולא נתקיים התנאי ובטל הנע צריכה נע משני:

ה מ בד א שאם קדשה אחר ולא נתקיים התנאי שהנע בטל בתנאי שהוא בלאו ועשתה מעשה בביטולו או בתנאי שהוא במעש תוך זמן קצוב ועבר הזמן ולא נעשה או באיזה דרך שהי' התנאי מבוטל בפועל הנע בטל אבל בתנאי שבידה לקיימו ובה הדבר תלוי ואם נתקיים התנאי מגורשת [ו] יח) פייסינן ז שמא קיימה כ) התנאי (המ"מ) וחלו קדושי שני:

קמז אין כותבין תנאי בנע ואם כתבו מה דינו ובו ג"ס:

א ט א) כיצד מגרש אדם על תנאי ב) לא [א] ט) שיאמר כתבו נע לאשתי על תנאי זה או כתבו ותנו לה על תנאי זה ואצ"ל שלא יכתוב בתוך הנע על תנאי זה גירש פלוני את פלונית אלא כיצד עושה אומר לסופר לכתוב ולעדים לחתום וכותבים נע כשר בלא שום תנאי בעולם ואח"כ נותן לה הנע ואומר לה הרי זה גיטך או הרי את מגורשת ממני כ] ע"מ כך וכך א או יאמר לשליח (ט) תני לה ט) נע זה ע"מ כך וכך:

ב כ ג) כתב התנאי בנע ב אחר שגמר לכתוב תורף הנע ג ה"ז כשר בין שכתבו קודם חתימת העדים בין שכתבו אחר חתימת העדים ד אב ל אם כתבו קודם תורף הנע אפי' כתב ע"מ כך וכך ס ה"ז ספק גירושין שהרי נשאר לו זכות בגופו של נע ו וכן אם התנה על פה קודם כתיבת (כ) כ) התורף ג הרי זה ספק גירושין:

כל

באר היטב

קמו מ) גרשותה. ואם לית' ברשותה הוי ספק נע. כ"ם: ג) המגיד. ע"ם הוא ול"ל שמא מתקיים התנאי פיין כ"ם:

קמז מ) נע זה. ואם סוא ירא לדרכו ומוכרח לילך קודם כתיבת הנע ורולה לכוות שיכתבו נע וליתן לשליח על התנאי אז יכוה ויתן לידך הסליח זה ולא יזכיר שום תנאי ואמ"כ יאמר לשליח זה לפני עדים מחריס אותו נע ל ויתן לידך אמה תתן לאשתי ע"מ כך וכך. והסופר והעדים לא ידעו מזה כלל. מהריב"ל מ"ם כלל ד'. והרש"ך מ"ם סי' פ"ם. ומהרי"ם היה מפקפק על מיקון הרב מהריב"ל והיה אומר דמה יוציאני ג' כיתי עדים כיון דנין הכי ונין הכי התנאי הוא קודם כתיבת

דזה עכיד מיסור' כל זמן שאין מוכרח מ"כ כיון די"ל דלא נתקיים התנאי אע"ג התנאי כידה לקיים לא חיישינן שיאמרו דנתקיים התנאי וסוי מחזיר גרושתו משנתארסה ול"ד למ"ם סי' ל"ח וסי' מ"ו שם כשמיהם מקדשים ממ"כ מ' מכיד מיסור' מז מ שינן שמא יאמרו אבל לאו כשמא סן מ"מ מיסור' לא חיישינן שמא יאמרו דעכיד מיסור': ז שמא קיימה התנאי. סט"ז מאריך בזה וכולמי ט"ם ול"ל שמא תתקיים התנאי דמילוק הוא אם כבר בפלה התנאי אז בטל הנע אבל אם לא נתבטל יש לחוש שמא תתקיים פוד ופדיין לא נתבטלו וחלו קדושי שני: קמז א מו יאמר לשליח.

ירא לדרכו ומוכרח לילך קודם כתיבת הנע ורולה לכוות שיכתבו נע וליתן לשליח על התנאי מז יכוה ויתן לידך אמה תתן לאשתי ע"מ כך וכך. והסופר והעדים לא ידעו מזה כלל. מהרי"ל מ"ם כלל ד'. הרש"ך מ"ם סי' פ"ם. ומהרי"ם היה מפקפק על מיקון הרב מהריב"ל והיה אומר דמה יוציאני ג' כיתי עדים כיון דנין הכי ונין הכי התנאי הוא קודם כתיבת

ולעדים לחתום וכותבים נע כשר בלא שום תנאי בעולם ואח"כ נותן לה הנע ואומר לה הרי זה גיטך או הרי את מגורשת ממני כ] ע"מ כך וכך א או יאמר לשליח (ט) תני לה ט) נע זה ע"מ כך וכך:

ב כ ג) כתב התנאי בנע ב אחר שגמר לכתוב תורף הנע ג ה"ז כשר בין שכתבו קודם חתימת העדים בין שכתבו אחר חתימת העדים ד אב ל אם כתבו קודם תורף הנע אפי' כתב ע"מ כך וכך ס ה"ז ספק גירושין שהרי נשאר לו זכות בגופו של נע ו וכן אם התנה על פה קודם כתיבת (כ) כ) התורף ג הרי זה ספק גירושין:

כל

באר היטב

קמו מ) גרשותה. ואם לית' ברשותה הוי ספק נע. כ"ם: ג) המגיד. ע"ם הוא ול"ל שמא מתקיים התנאי פיין כ"ם:

קמז מ) נע זה. ואם סוא ירא לדרכו ומוכרח לילך קודם כתיבת הנע ורולה לכוות שיכתבו נע וליתן לשליח על התנאי מז יכוה ויתן לידך אמה תתן לאשתי ע"מ כך וכך. והסופר והעדים לא ידעו מזה כלל. מהריב"ל מ"ם כלל ד'. הרש"ך מ"ם סי' פ"ם. ומהרי"ם היה מפקפק על מיקון הרב מהריב"ל והיה אומר דמה יוציאני ג' כיתי עדים כיון דנין הכי ונין הכי התנאי הוא קודם כתיבת

כ] שם ע"מ כך וכך. כ"כ ע' סומים פ' מו פ"ק מע:

זהב

סברא סובה דחיינו ודאי מיסר אסרי שקיימה התנאי ועשתה כדין ולא ידעו שהיא עשתה איסור להתקדש בלא קיום התנאי ואע"פ שלא נבעל' ם ודאי יש לה איסור להתקדש מאחר כ"ז שהיא אג דא בראש ן מחמת התנאי דודאי מוקמינן כל אדם בחזקת כשרות א"כ יש כאן איסור בנתקדש' שהכל יאמרו קדושי שני הין קידושין ואין לו ראיה מן שכע' שכת בעלה כ"ל ולאיידך ס"ד דשמוש תנאי הוא כמ"ש הרמב"ם פ"י מגירושין וז"ל ואין ח ששין שכא יאמרו א"א יוצאה בלא נע כיון שלא ניפת יאמרו תנאי הי' בקדושין ולא נתקיים עכ"ל. אם כן ק"ו כאן דיאמרו שנתקיים התנאי שהי' באמת וזה דבר ברור ונכון וראוי לקבוע הלב ואין חילוק כאן בין תנאי לתנאי כמ"ש כאן בסעיף שאחר זה בד"א שאם קדשה אחר כו' דליתא להלכ' אלא כדברי הראב"ד עיקר. אח"כ ראיתי בדרישי שכתב נ"כ ליישב דברי הראב"ד והוקשה לו פנא לי' להראב"ד דהרמב"ם סתיר לראשון בנתקדש' לשני כמו נשמע' שמת בעל' שכא לא נתכוין רמב"ם אלא שת כל להנשא לעלמא בלא נע מהשני ו"ן אבר הרמב"ם א"צ נע מדשני אבל לראשון אסור' ולא עיין ברמב"ם נוסיה שכתב שם אחר דין זה כמו שביארנו פ"ו דאנין שמת שכ"כ הס"ם וז"ל ומבואר נדברי הרמיון הזה ע"ש והיינו מס"ש רמב"ם כמו שביארנו: (דברי המניה) (כתב ב"ש בס"ק ו' ולישב קי' הרא"ד ל"ל דס"ל להרמב"ם דלעולם לא חיישי' שיאסרו דזה עביד אסורא כ"ז שאינו מוכרח א"כ כיון די"ל דלא נתקיים דתנאי לא חיישינן שיאסרו דנתקיים התנאי והוא מחזיר גרושה שנתארס' עכ"ל ולא אוכל לכוין דעתו דאדרבא קו' הראב"ד היא שתהי' אסורה לראשון מסוס שבודאי לעולם לא תחדינן לוסר על שום בר ישראל אז בת ישראל דיעבדו איסורא ולעולם דיינינן להו לכף זכות א"כ בודאי נידון גם אותה לכף זכות שלא תעבד איסורא לקדש' לאחר כ"ז שהיא אינדא בראשון מחמת התנאי כמ"ש הפ"ן והוא ראה נ"כ דברי הפ"ן כאשר מביאו בקב' ודאי אם הי' פלונתת הרמב"ם והראב"ד בנשאת לראשון אם תצא מפנו הי' אפשר לוסר כמברתו דדרמב"ם ס"ל דלא חשדינן לי' דעבד אסורא ויחזיר גרושתו ובודאי לא נתקיים דתנאי אף דיש מברא דהיפך אם לא נתקיים האיך נחשדינן דהיא תעבד איסורא ליקח איש אחר קודם נפר גירושין שהיא עדיין בחזקת אשת איש ה"א סומב לידחי הא מקמי הא דשם נוכל לוסר שמסכ' עצמה לקיים התנאי אח"כ ולא קי מה ונכצא דנם בטל ולא חשדינן לי' שהחזיר גרושתי אבל השתא דהרמב"ם והראב"ד לא הזכירו כלל להחזיר רק אם מותרת לראשון אז אסורת לראשון והיינו אף לכתחל' בזה ודאי קו' הראב"ד חזקה היא שהתי' אסור' לראשון שיאסרו שנתקיים התנאי כי היכי דלא נחשדינן שהיא עבדה איסורא עכד"ה): [ן] חי שי' שמא קיימה דתנאי. הנ"ה זו אין לה ביאור ובד"ם ראיתי וז"ל והס"ם מישב דברי הרמב"ם דמיירי שמ"מלת התנאי בטבל בנון שרתנ' ש"א תעשה דבר פ' והיא עשתה אותו אבל בתנאי ש ש לה לקיים דבר פ' אף הרמב"ם מודה דחיישי' שמא קיים התנאי עכ"ל. ודבר תמוה כ' דאי חיישי' דמא קיימה כבר אע"פ שבאמת לא קיימה א"כ בתנאי ש"א תעש' נמי ניחוש כן שמא לא עשתה אותו מעש' אע"פ שבאמת עשתה אותו ובטל הנע. ולכאור' נרא' להניה בדברין חיישי' שמא תקיים התנאי דהיינו שהוא לא מחלק רק בין קום עשה ללא תעשה דבלא העשה ועשתה אין תקנ' ע דמשא"כ בקום עשה ד"ל שתעש' עוד אותו ויתקיים הנע ודבר זה נרם להרב רמ"א שלא עיין בנוף דברי הס"ם שכתב שכ אז בתנאי שהוא במעש' תוך זמן קצוב ועבר הזמן ולא עשתה כו' ובהעתק הב"י דיבא בבא זו וא"כ אף בקום עשה מצינו שיש היתר כיון שא"א עוד לקיים' וקשה אכאי לא ניחוש שיסברו העולם שכבר קיים' ועשתה כהוגן דאמו לא זזו מסנה ודאי שלא קייבה עד אוהו זמן ע"כ ולפ"ד דהרב בהנ"ה זו ובד"ם אנב חורפיה לא עיין שפיר:

קמז [א] לא שיאסרו כתבו כו' הפעם דאם התנאי דוא בלשון הוץ הוה שיור בנע ואינה כריתות ואם אופר ע"מ הוה כריתות אלא שהתנ' תנאי ינ"ינן ע"מ אפו דוץ היינו בכתב בנע דוקא אבל באמיר' בע"פ לא נזרו והיינו אם אומר ע"מ כתיבת רתורף והו הפ. בפ' המגרש ובירושלמי יש פעם שאין אומרים יש ברירה ואע"פ שנתקיים התנאים פ"ם בשעת הנע לא הי' ספר כריתות:

תשובה

ועד י"ב הודם לא סרי' מגירשם עד לאר לוסם זמן דסמא כיון דכין כך ונין כך מגירשם לא מייך כזה כמרים כריתי דסרי עכ"ם נכסב לשם כריהום והפכלי הוא רק לבנין קבינום בזמן לא סרי' מגירשם כעם לו לאר זמן עכ"ד ע"ם הפולין דבריו אלה בעל' ישוטים יעקב ס"ם קנד נפס"ג פק"ד. אמנם בפי' זה סק"ל לא הזכיר הדרך הראשון של מהרי"ם כ"ל רק הדרך הנ"ל וכתב עליו שדברין נראין מ"ל לדינא לא נכון מעכב מליהו פקפק עליו אין בפקפוקו כדאי לדחות דברי מהרי"ם וכמה מעלים הלי מעמפסא דמהרי"ם לתקנם מגונים בשבא פדהק ופ"ם מאמר מכבר' כנ' פקפק ע"ז ונם על מיקון של מהריב"ל (מלא יזכיר הסנא' להכופר והעדים רק להמליים) יש לפקפק במ"ם מהרי"ם וכן מבואר בסמו' מכ"ם כי' ע"ז דאין חילוק בין אומר הסנאי לכופר עלמו ובין לם אומרו לבלים גלל כן נעם סה' נמדינ' זו לורך שמה נגיסין כאלו סכי' מסיב מכעל עם הסמו סלם לא יבא לזמן פלוני תהי' מגירשם והודיעי לסנים יומרי שניהם בנדם הפריב"ל ובכדים הפרי"ם דמיינו מיהי' עם הסנים לבד דזה"ל קנב זה לאמרי כ"מ סלם לא בזכי יד ידיעלוני ההי' מגירשם אבכשיו ולם בלמי עד אין מיהי' הלים הבירמין בייס פלוני ויבד לומר זמן יוכל לנעל הנד ו"ן לא הנעל בכנום הבעה ישרו בנוכלי הסרי' אינו כיון מיוכל לנעל הנע מכ"ר"ם מיר בכ"ם ס"ק יס גם' עיד בלא ס"ם לא"ר) ון ס בני ם בס"ם ו"ם נפסי

פתחי

שלחר בלחר הרי לחלים לחר ולא מנכם עד ד' מנים ומלדר בם דזה סוי כמו קביעום זמן וכמ"ם מרמב"ם בלחרו לא מסגרמי כו מלא לחר לי' יום מלא דבלנון הרמב"ם הוקבע הזמן לגמרי בלא יחול הנע רק לאחר מלמי' יום ובלן אחר לא מנכם עד ד' מנים כו' ולא לפי נוכם מ"ו מלחרים נעם הנמיב' ובו מרי' מגירשם ממני מעכבין מ"מ י"ל דמולכין אחר דבריו

אחרונים כו' עכ"ב:

קמז (א) מני לם נם זה. עבה"ם ע"ם ולם סוא ירא לדרכו כו' ומהרי"ם פיים מפקפק כו' ופ' בסמו' מהרי"ם מ"ם מ' מ' מלים ויאמר לם לא בלחר מכלן ועד י"ב מרם מרי' מלהי' לגרם לם מלחי מעכבין ולם בלחר מכלן ועד יב"ם יסבטל הלילים ובכ"מלים יעקר הנע ליד הלמה יעמוד ליד' בלי סוס מנלי רק יגלם לם מוכן הדבר מהוא נעמ' מלים על הנ"ל זה ומ"מ לא הרמ"ל לבנכם בנמ יבא נסוד ב"ב מרם ויבכנל הבלילים ומ"מ לא מרי' מגירשם ובכדים הפרי"ל ובכדים הפרי"ם דמיינו קודם הנע לבנין דלין הסנאי מל נ"ם אם ישיין מו נוף הנע רק בסלילים וכיון דנם נשיל נוע רק לם רסלילים בחוכן זה לינו סוכל מה מהבי' קודם כי ב"ם הרמ"ם ודאי ב"ם הנע רק בסלילים ולא נשיל כי' קנ' בקר"ם לם מכר מעל מלם ומער מעני' מרוך מנני מנכם לעמום נזם מ"מ כך מה מנני מכלן ומ' מ"ם מרם מני' מגירשם מכנכם ולם מנני מנכם

באר תולה

מ מם וכתב ה"ה לא"ם שמסמעו מלם מלן מני' מגירשם דמכלל לאו לחה בנומע הן כיון שלא אמר לה בפירוש מרי' לם מגירשם לו הרי זה ניטך ס ה"ה מם ר' ע' לעיל מימן לא מעיף ד' דיל"ח דאמלי' בזה לאומרל כ מם כפ"מ מדין המלה שהלך בפנ' למדינת הים ונמע' שמת בעלה ונסקרש' יכנוס דף לכ ע"ח ל מהבי' כם דף מז ע"ב וכל הדרכים המלו בה הכוויים במסל' מם מ כן פירש ה"ה דברי הרמב"ם וגזה מקולק הבנם הראב"ד מם וכתב עליו ולם עיין הר"ח ז"ל בדברי רביגו מיון שלם לא הי' כוסב כאן מ"ם ס לשון הרמב"ם בפ"מ מהלכות גירושין מחוקימסא ומימרל דרכא ניעין דף פד ע"ב ב מם ג כתב ה"ה זה דעם הלכים וכן בכריעו הרמב"ן והרשב"ל ורוב המחרוים וכן מוכח בגמרל מם דהא ליכא המם מלן דמחיר עם מרבה ולחיבו מכסיר לאחר הסורף לפילו בכתב לדעם מכמים ובודאי דקיימא לן כוומייבו ד מוקימסא דרבא מם וקיימא לן כרבא

ביאור הגר"א

יג) ולמסכמ' כו' מעדיינכו' כמ"ם בקדושין מם וקידש אחר בסוף מלמים דמקודשם קדושין נמורין לשני: יד) המומן כו'. בירושלמי פ"ג דקדושין בכל אחר לים ליה לר"מ מכלל לאו אמם נומע הן והכא ל ל המר הוא נמרו ומע"ם בליקוט לר ב': טו) ולם אל כו' • דבעינן סבאי בסול כמ"ם הרמב"ם בפ"ל מהלכות חיסום וכמ"ל ביימן בח פ"ב • מ"מ: טן) מי מבמגרש' כו'. כמ"ם מ' ב' בפמ' ידה כו' מקיים מ"מ כו' ומ' פומ' מם ד"ה אל"ב כו' ואיירי בסבאי אבוא ע"מ כמ"ם וכן הרמב"ם וקבע' בפ"ם מסמאיירי בסבאי דע"מ וכ ומ"ל ביימן המג כ"ב המגרש כו' ולם נמלם מבא אלא שהרמב"ם כ' מם ולם נמלם לא מבא אבל בכר הביגו המפרשים מם כמם ם: יח) ולם לא כו' עבה"ג כ"ק כ' ז יח) חיישינן שמא מקיים התנאי כל"ל:

קמז א) כילד כו' לא כו' ולא"ל כו' ר"ל אפילו אחר הסורף לפי בחין הכל בקיאין בין אחר הסורף לבפני הסורף ובין בחלי מחבל הנע לחבאי אחר. מ"מ מם הלבה מזי ד"ם אלא כילד כו' בלא מוס כו' אבל קודם הסורף אפילו בדיעבד פסול כמ"ם לקיין בפ"ב: ב) שיאמר כו' לו כו' • ר"ל בין מגרש עפ"י עלמו בין מגרש עפ"י שליח ז"ם נם כן למע' ולומר לם כו' לו יאמר לשליח כו': ג) כתב כו' הנם הרמב"ם ס' כרבא דאמר מם ל"ם אלא לאחר כו' ולחזא כו' ומם ורבא אמר מאלוקם כו' ומסכי' כו' ומפרש כפירש"י מם ד"ה פוכלין בנע כו' דבכל מנלים מיירי אפילו בסקיימו וכן מ"ם מסקיו מסוקי כו' מפרש נם כן כפירש"י והוס' ד"ה מסוקי כו' דבכל מכ"ים מיירי אלמנו אלא הסורף מוץ כל מנלים אין מבטלין לחון ומיומו דאמר הסנאין בנע מבטלין אלא כו' לפני הסורף אע"פ מנקיימו בסול כמ"ם ורבא אמר מהלוקם לאמר כו' אבל

הגהות רעק"א

מ) מיומן קבז ס"ם מיאחר נסבו נפי כ"ב ע' בכני מיי ובכנ"ב פי' מג מן מוס ו ומלמה ובמ' בסי כהוכם מ"ב מי' מ':

ג כל מגרש על תנאי שמבטל הגט ד כגון שהתנה לה שלא תאכל בשר ולא תשתה יין כל ימי חייה או שתהיה מותרת לכל אדם חוץ מפלוני או שהתנה עליה שאר תנאים קודם כתיבת התורה אם היה התנאי כתוב בגט וחזר ומחקו ונתנו לה ה ה"ז ספק מגורשת ה ואם היה התנאי על פה ו ט ה"ז נוטל הגט ז) ממנה וחוזר ונותנו לה בלא תנאי כלל (ג) או בתנאי כשר :

קמח דין המגרש בגט ישן והמגרש בתנאי ושלא יתייחד עמה ובו ב סעיפים :

א א מי שכתב לגרש את אשתו ונמלך ולא גירש ונתייחד עמה אחר שכתבו א לא [א] יגרשנה באותו הגט פעם אחרת כשירצ' לגרשה ב ואם גירש באותו הגט הישן ה"ז ה) מגורשת ג ג א) ותנשא בו לכתחילה שהרי נכתב לשמ' והרי נתן לה עתה בעדים כהלכתו ולמה לא יגרשנה בו לכתחילה ד ג גזרה שמא יאמרו גטה (ה) קודם ב) לבנה ה[ב] ד ב) וי"א דהני מילי כשהגט ביד הבעל ומסרו מידו לידה

ב אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שלשה דברים אלו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ואם נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ולא נכתב בו מקום הנתינה הרי זה גט ג אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ד אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ה אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ו אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ח אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ט אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט י אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יא אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יב אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יג אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יד אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט טו אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט טז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יח אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט יט אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כ אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כא אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כב אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כג אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כד אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כה אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כו אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כח אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט כט אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט ל אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לא אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לב אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לג אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לד אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לה אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לו אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לח אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט לט אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מ אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מא אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מב אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מג אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מד אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מה אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מו אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מח אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט מט אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נ אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נא אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נב אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נג אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נד אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נה אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נו אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נז אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נח אין מגרשין בגט ישן אלא אם כן נכתב בו שם המגרש ומקום מושבו ומקום המגורשת ומקום הנתינה ואם חסר אחד מהן אינו גט נ

אפילו אם שולח פ"י שליח נמי איכא החשש נגע קודם לכנה כי לספק' יתעכב הדבר כ' ג' ביום כמ"ש כרש"י וכ"כ בדריסה סי' קל"ב וכן מוכח בהרא"ש ס"ב דגיטין דף י"ז לתירוץ הראשון דכתב כל הגיטין אשר לא נמסרו ביום הכתיבה יש לו קול וליכא חשש משום זמנו ומשום סירות מ"כ קשה איך תמלא החשש ניטה קודם לכנה אלא ודאי אף על גב דיש לו קול וליכ' חשש משום כת מחוחו וסירות מכל מקום איכ' חשש משום ניטה קודם לכנה כן יש לתרץ קוש' זו בש"ס מיהו הרמ"ם והרא"ש פרק הזורק והטור סימן קמ"ח כתבו הלשון דמוסר הגט מידו לידה דמשמע דאינו נותן על ידי שליח קשה קוש' הכ"ל איך אשר דנותן מידו לידה כיון דנתאחר בשלמא הרמ"ם שכתב דין זה י"ל משום דס"ל נתאחר כשר כמ"ש בס' קכ"ז אלא על הרא"ש והטור קשה בכל"ל ול"ל הם כתבו לפנין אם כבר נתן מידו לידה תנשא אבל לכתחלה לא יתן מידו לידה אלא בדיעבד אם כבר נתן תנשא אף על גב דנתאחר דלא נרע מאם נתעכב אחר הכתיב' קודם החתימה דסכיר' ליה להרא"ש דכשר בעת הדחק ונתאחר אחר הכתיבה והחתימה עדיף טפי דהא הרמב"ם ס"ל נתאחר כשר ונתעכב בין כתיבה לחתימה פסיל ועת הדחק בנתעכב היינו אם כבר ניתן הגט דומה לעת הדחק ולא ניתן אבל אם הגט כבר ביד השליח לא מקרי עת דחק ולא תנשא: ו לא יתייחד עמה אפי' שכ"מ מוסיף למות ונוכם אסור להתייחד בלא עד תשובת רשב"א ר"ה וע' סדר הגט סעיף ק': ז ורא"ה הוא וסיה וכו' סיינו הטעם אם נתייחד עמה מישיגין לקדושין שמקדש אותה מחדש מ"ם בפיגון שרמו הגדים כמ"ש בס' מ"ב וכ"ם בבפרו ב"י הטעם משום קידושין. אפ"נ בתנאי אם עדיין לא נתקיים התנאי והיא עדיין אשתו מ"מ כיון לרמב"ם אם נשאת לאחר קודם שנתקיים התנאי לא תצא אם נתקיים התנאי אחר כך י"ל גם כן דשייך בה קידושין דמקדש אותה ואם נתקיים התנאי אחר כך נתקדשה היא לו למפרע מזה מוכח נ"כ דהמחבר ס"ל כרמב"ם בפנין אם נשאת קודם קיום התנאי לא תצא כמ"ש בס' כמ"ג ובס' קמ"ו ומ"ל למה לי הטעם משום קידושין ונריך עדיים ת"ל שמא ביטל הגט וי"ל דכ"מ אם נתן לה נתנאות כמ"ש בסמוך גם כ"מ אם התנה תנאי שאין בידה לקיים אז אין חשש שביטלו כמ"ש בסימן קמ"ד ולדעת הטור אף על גב דמשמע דס"ל כרמב"ם דלא חצא אם נשאת קודם קיום התנאי כמ"ש בסימן קמ"ג ובס' קמ"ו מ"מ ס"ל דאין חשש קידושין כזה כיון דפדיין לא נתקיים התנאי אלא

ניתן אבל אם הגט כבר ביד השליח לא מקרי עת דחק ולא תנשא: ו לא יתייחד עמה אפי' שכ"מ מוסיף למות ונוכם אסור להתייחד בלא עד תשובת רשב"א ר"ה וע' סדר הגט סעיף ק': ז ורא"ה הוא וסיה וכו' סיינו הטעם אם נתייחד עמה מישיגין לקדושין שמקדש אותה מחדש מ"ם בפיגון שרמו הגדים כמ"ש בס' מ"ב וכ"ם בבפרו ב"י הטעם משום קידושין. אפ"נ בתנאי אם עדיין לא נתקיים התנאי והיא עדיין אשתו מ"מ כיון לרמב"ם אם נשאת לאחר קודם שנתקיים התנאי לא תצא אם נתקיים התנאי אחר כך י"ל גם כן דשייך בה קידושין דמקדש אותה ואם נתקיים התנאי אחר כך נתקדשה היא לו למפרע מזה מוכח נ"כ דהמחבר ס"ל כרמב"ם בפנין אם נשאת קודם קיום התנאי לא תצא כמ"ש בס' כמ"ג ובס' קמ"ו ומ"ל למה לי הטעם משום קידושין ונריך עדיים ת"ל שמא ביטל הגט וי"ל דכ"מ אם נתן לה נתנאות כמ"ש בסמוך גם כ"מ אם התנה תנאי שאין בידה לקיים אז אין חשש שביטלו כמ"ש בסימן קמ"ד ולדעת הטור אף על גב דמשמע דס"ל כרמב"ם דלא חצא אם נשאת קודם קיום התנאי כמ"ש בסימן קמ"ג ובס' קמ"ו מ"מ ס"ל דאין חשש קידושין כזה כיון דפדיין לא נתקיים התנאי אלא

ג) לידה אבל אם שלחו לה ע"י שליח ונתייחד עמה אחר שנתנו ליד השליח ונתנו לה השליח ה לא תנשא בו ואם נשאת לא תצא

ב ו כל המגרש על תנאי בין שאמר מעכשיו בין שאמר אם יהיה ואם לא ז יהי' הרי זה ו לא יתייחד עמה כל זמן שלא נתקיים ד) התנאי אלא בפני עד אפי' עבד ואפי' (ג) ה) שפחה (וביולא ובנכם פני) ה חוץ משפחתה ט ג) או בנה הקטן מפני שאינ' בושה לשמש בפניהם והדבר ידוע שאם נתייחד עמה בפני שני עדים כאחד י ד) וראה הוא והיא אותם ו) אפי' נתקיים התנאי אח"כ ה"ז ספק מנורשת שמא בעלה וביטל הגט ויתבאר בסימן שאחר זה:

קמט דין המגרש את אשתו ואח"כ בא עליה או נתייחד עמה ובו ז סעיפים:

א א המגרש את אשתו וחזר ובעלה בפני עדים [א] (א) (א' שגלוי לכל שגא פגיה א כגון שנשאה) (הרין פרק כל הגט) ב קודם (ה) שתנשא ה) לאחר ב) בין שגירשה מן הנשואין בין מן האירוסין ג) הואיל ואשתו הית' ה"ז בחזקת שהחזיר' ולשם קידושין בעל ולא לשם זנות ו) אפי' ראו שנתן לה מעות שחזקה הוא שאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות והרי בידו לעשותה בעילת מצוה לפיכך (ג) ה"ז ג) מקודשת ד קידושי ודאי וצריכה ממנו גט שני:

נתייחד

ליד השליח ליתן לה כזה מיוסד לשון הטור גם י"ל קושיא זו דאיירי הגט עדיין ביד השליח והשליח עדיין כאן אחר היחוד והיה יכול לומר לו שאל יתן הגט להאשה לכן אם נתן השליח אחר כך הגט לידה תתגרש וכ"מ המגרש

על תנאי ע' סי' קמ"ה:

קמט א כגון שנשאה כ"כ תוספות ביבמות דף כ"ב והר"ן פרק כל הגט עיין סימן י"ט מ"ם ועיין תשובת ריב"ש סימן ל"ח ספק כן ועיין סי' קכ"ח. מיהו מ"י לענין מה כתב כאן דברי הר"ן דהא כאן איירי לענין חשש קידושין מ"כ ממ"ג אם נשאה כדין נשואין ת"ל סי' קידושין ואם לא נשאה כדין נישואין מ"כ מסיכ' תיתי לומר דבוטל לגמרי קידושין. ודין של תוספות והר"ן איירי בתרוסה שכתב לה גט ולא נתן לה ונשאה אמרינן בוודאי בטיל וביטל הגט וגרע מגט ישן: ב קודם שתנשא לאחר. כ"כ הרמב"ם והטור ומ"ש לומר לאפוקי שתנשא לאחר ולא גירשה פשיטא דהא אי"א אלא אם נשא' וגרשה לא מייתינן לקדושין כיון דמחייב מלקות אם קדשה ובטל אע"ג בכיאה כמי הוא פושה איסור אע"ג בקדשה חייב מלקות לא מייתינן לקדושין וכ"כ בס"ג ס' מ"ם דף תקפ"ט: ג קידושי ודאי. כ"כ הרמב"ם ומשמע דבז אין תוספין

לה הרמ"ם ובכ"ג קע"ח ע"ב: ג) לידה. ל"ד אפי' אם שלח אח"כ ע"י שניים נמי הגט כשר כיון שהיה בידו בעת היחוד ב"ש: ד) האמצי. אפי' ש"מ נוסה למות וגיסם אסור להתייחד אלא עד רשב"א ר"מ ב"ש: ה) שפחה. ל"ה נערה בת י"ב שנה מיודעת ונושה ממנה הוי שומר ויוכל להתייחד על מ"ש מהרי"ט מהרמ"ם: ו) אותם. הטעם אם נתייחד עמה מישיגין לקדושין שמקדש אותה מחדש מ"ם בפיגון שרמו הגדים

עיין ב"ש והרדב"ז ח"א סי' ד' ורע"ה:

קסט א) לאחר. אם בא על גרושתו אחר שנשאת לאחר וגירשה או נתאלמנה אינה צריכה גט דודאי בעילתו בעילת זנות ולא לשם קידושין שאם יבעול לשם קידושין לוקה ש"ג פרק מ"ש. גם מהר"י הלוי בתשובה סי' י"ד כתב שאם המגרש כהן אינה צריכה

אם הרמ"ם ובכ"ג קע"ח ע"ב: ג) לידה. ל"ד אפי' אם שלח אח"כ ע"י שניים נמי הגט כשר כיון שהיה בידו בעת היחוד ב"ש: ד) האמצי. אפי' ש"מ נוסה למות וגיסם אסור להתייחד בלא עד רשב"א ר"מ ב"ש: ה) שפחה. ל"ה נערה בת י"ב שנה מיודעת ונושה ממנה הוי שומר ויוכל להתייחד על מ"ש מהרי"ט מהרמ"ם: ו) אותם. הטעם אם נתייחד עמה מישיגין לקדושין שמקדש אותה מחדש מ"ם בפיגון שרמו הגדים כמ"ש בס' מ"ב וכ"ם בבפרו ב"י הטעם משום קידושין. אפ"נ בתנאי אם עדיין לא נתקיים התנאי והיא עדיין אשתו מ"מ כיון לרמב"ם אם נשאת לאחר קודם שנתקיים התנאי לא תצא אם נתקיים התנאי אחר כך י"ל גם כן דשייך בה קידושין דמקדש אותה ואם נתקיים התנאי אחר כך נתקדשה היא לו למפרע מזה מוכח נ"כ דהמחבר ס"ל כרמב"ם בפנין אם נשאת קודם קיום התנאי לא תצא כמ"ש בס' כמ"ג ובס' קמ"ו ומ"ל למה לי הטעם משום קידושין ונריך עדיים ת"ל שמא ביטל הגט וי"ל דכ"מ אם נתן לה נתנאות כמ"ש בסמוך גם כ"מ אם התנה תנאי שאין בידה לקיים אז אין חשש שביטלו כמ"ש בסימן קמ"ד ולדעת הטור אף על גב דמשמע דס"ל כרמב"ם דלא חצא אם נשאת קודם קיום התנאי כמ"ש בסימן קמ"ג ובס' קמ"ו מ"מ ס"ל דאין חשש קידושין כזה כיון דפדיין לא נתקיים התנאי אלא

ביאור הגר"א

ג) אי בנה כו' והדבר ידוע כו' הטעם הכ"ל הרי"ף ורא"ש שם לא מתייחד עמו ואפי' בנה הקטן לפי שאינו בושה לשמש כנגדו ראוה שניש שנשייחדה עמו לריב' הייתו בא שני אחד בין הערבים ואי' בשמרים זה היה מעשה ואמרו אין מלטרפין וז"ש בפני כו' כאחד ועמ"ש בליקוטים י"ד כ' ל"ע: ד) ראה הוא והיא כו' דאל"כ אין לאוס מעוס קדושין דאדם יודע שאין קדושין בלא עדים אפי' שניהם מודים ומ"ש בפרק האומר הר"ב דשם בשם הרשב"א ובאמת כ' אלף רמ"ג כ' שם הע"ג דמ"מ יש לאוס לגי' יש כל שנתייחדה עמו לפי' ר"ח ור"ם בחו' ע"ג ת' ד"ה לא כו' וכן פי' רש"י בעלמו בכתובות כ"ז ב' ד"ה לא כו' מ"מ אין לאוס כאן עכ"ל דאנשא לכתחלה כמ"ש בכ"ח ע"ש:

קסט א) אי שגלוי כו' עמ"ל סימן כ"ו ס"ח: ב) אין כו' גירוש שם: ג) הואיל כו' ר"ל כמ"ש בס"ה

חכמת שלמה

קסט סעיף א' המגרש אם תשאנו וכו' כ"כ עי' בד"מ כ"ק כ' מ"ב בשם הג"מ פרק ה דרק דבריו מתוכין להמעיין בהג"ה שם אלא בשב כן רק לדעת ר' מוגא בירושלמי דהטעם בגיטה בפונדקי דדמי לגט יש אבל לר' יוסי דאמר הטעם משום קדושין ל"ד לגט יש והוי ספק מנורשת ולא מהני הלך לאדה"י ומיקיק שם שם"ם דילן ס"ל כר' יוסי וכן הוא באמת בש"ם דילן שנתן טעם דהן עדיי יחוד הן עדי ביאה ומוד הג"מ שהוי ספק מגירשת כדעת הרא"ש ואין מילוה כן היא בהדיא בהגה מ ודברי הד"מ ממיתין בזה ודו"ק:

באר היטב

לה הרמ"ם ובכ"ג קע"ח ע"ב: ג) לידה. ל"ד אפי' אם שלח אח"כ ע"י שניים נמי הגט כשר כיון שהיה בידו בעת היחוד ב"ש: ד) האמצי. אפי' ש"מ נוסה למות וגיסם אסור להתייחד בלא עד רשב"א ר"מ ב"ש: ה) שפחה. ל"ה נערה בת י"ב שנה מיודעת ונושה ממנה הוי שומר ויוכל להתייחד על מ"ש מהרי"ט מהרמ"ם: ו) אותם. הטעם אם נתייחד עמה מישיגין לקדושין שמקדש אותה מחדש מ"ם בפיגון שרמו הגדים כמ"ש בס' מ"ב וכ"ם בבפרו ב"י הטעם משום קידושין. אפ"נ בתנאי אם עדיין לא נתקיים התנאי והיא עדיין אשתו מ"מ כיון לרמב"ם אם נשאת לאחר קודם שנתקיים התנאי לא תצא אם נתקיים התנאי אחר כך י"ל גם כן דשייך בה קידושין דמקדש אותה ואם נתקיים התנאי אחר כך נתקדשה היא לו למפרע מזה מוכח נ"כ דהמחבר ס"ל כרמב"ם בפנין אם נשאת קודם קיום התנאי לא תצא כמ"ש בס' כמ"ג ובס' קמ"ו ומ"ל למה לי הטעם משום קידושין ונריך עדיים ת"ל שמא ביטל הגט וי"ל דכ"מ אם נתן לה נתנאות כמ"ש בסמוך גם כ"מ אם התנה תנאי שאין בידה לקיים אז אין חשש שביטלו כמ"ש בסימן קמ"ד ולדעת הטור אף על גב דמשמע דס"ל כרמב"ם דלא חצא אם נשאת קודם קיום התנאי כמ"ש בסימן קמ"ג ובס' קמ"ו מ"מ ס"ל דאין חשש קידושין כזה כיון דפדיין לא נתקיים התנאי אלא

נגט. וכ"כ"ג כתב ואני מפקפק בזה דכל שקדושין מופסין בה יש לאוס שמא לשם קידושין נעל דבין הכי ובין הכי עובר על לאו גרידא יש לאוס שמא לשם קידושין בעל ונראה שכל שאינו יוכל לקיימה לא מייתינן שבעל לשם קידושין ע"ש. וכ"כ בתשובת מהר"ם מלבלמר סימן פ"ח שאם גירשה אפני גזירתה תחתון אפילו ראוה שבעלה מ"ל גט שני דודאי לשם זנות בעל ולא לשם קדושין דמידע ידע שלא יוכל לקיימה והפוכי מטרתא למה לו מבל הרדב"ז מ"א סימן רע"ז כתב דאם נתייחדה אינה צריכה גט ואם ראוה שבעלה אינה צריכה גט ע"ש וע"ל סימן קמ"ח ס"ק ב' מש"ם ודו"ק. אם היה לו אשה אחרת לא מייתי דבעל לשם קדושין דלא עבר על מרס ר"ג מהרי"ט מ"ב סי' מ' וכ"כ"ג הניח פוסקים דס"ל דמייתי' אפי' בכה"ג דבעל לשם קדושין ע"ש: ב) מקודשת. ואם

נשאת

טורי זהב

אלא דיש חשש שמא יאמרו ניטה קודם לבנה כשיהי' זמן רב ביניהם וישתכח וא"ל א"כ יהי' גם חשש זנות ופירות כשיהי' זמן רב ז"א דלזנות פשיטא דאין שייך חילוק דומן רב דהא הב"ד לא יניחו לשדות זמן רב כשנודע שינתה גם לענין פירות ודאי לא יניחו לה ב"ד לפרוף לקוחות כששהתה זמן רב בזה ולא תבעתו יאמרו לה אייתי ראיה איסת בא לידך אלא דחשש גם קודם לבנה יש בזה ובזה חילוק כיון הוא לשלוחי ואין כאן קושיא כל עיקר גם קו' ב"י שזכרנו לא קשיין כלל דודאי מיירי בכל תנאי הן ע"פ הן אם יהי' ואם לא יהי' אלא שאין דגם בידו אלא ביד שליש שהושלש בידו שלא ליתנו לה עד שתתקיים התנאי ונתייחד בנתים (לא יתנו לה השליש אף אם יתקיים התנאי דשמא בעל לשם קדושין) [פעות הוא וצ"ל בזה בת' דפור דליבא למיחש שמא בעל לשם קדושין ובזה אוסר שלא יתן אותו גם אף אם יתקיים תנאי אלא שאם נתנו תנשא] : (דברי הסניה נראה דר"ל ג"כ הא דכתב הטור שלא יתן לכתחל' ואם נתנו תינשא מיירי ג"כ מידו לידה והא דכתב התם לא תתגרש בו לכתחיל' כו' דסמך עצמו אמה שכתב מקודם והוא שנתן מידו לידה וא"כ גם בזה מיירי הענין זה שנותן מידו לידה אבל אם הי' השליש נותן לידה בודאי לא תנשא לכתחל' כמו ע"י שליח עכד"ה) כ"ז נרא' פשוט שמיירי בהשלש הגם בכל מי' זה וזלת בשביב מרע שבודאי נותן לה תיכף גם ואין שם חשש זנות ופירי כיון שנעשי' ע"ת והדבר ספק מה היא באותן הימים אם חל תיכף או בשעת מיתה כמ"ש הטור ואין כאן חשש זנות דהבא עליה באשם תלוי קיים וה"ה לענין פירי לא תפרוף מספק אלא שיש חשש גם קודם לבנה כמו שיש חשש זה בשאינו ע"ת אלא שהושלש ביד שליש ובשאר גם ישן דנקט הטור היינו שהוא ביד שליש היא כא"א נסורה בו ראי עד שתקבל הגם ומ"ש הטור או שנתן לה גם ע"ת אין פירושו מידו לידה אלא ע"י שליש קאמר דהשלש הגם בידו ע' שתקיים התנאי ונתייחד בנתים אין כאן חשש קדושין אלא חשש גם קודם לבן והרמב"ם פ א כתב בין בתנאי דסעכשיו בין בתנאי דאם לא נתייחד עמה והדבר ידוע שאם נתייחד עמה בפני ב' עדים באחד אפי' לאחר שנתקיים התנאי ה"ן ספק מנורשת שמא בעלה בטל הגם ע"ל והעתיקו בסעיף ב' ולא נקט בפי' לשם קדושין דכלל בזה ב' דברים הסניים מן הבעיל' דאם נתקיים התנאי חיישי' לקדושין דהרי לא נתגרש פ"ם חיישי' כגם קודם לבן ובזה א"צ לעידי יחוד וא"כ אין חילוק בין הרמב"ם להטור ולא כב"י שכתב דדברי הטור דלא כרמב"ם הנלע"ד דהכל נכון. וכתב הרא"ש בתשו' כלל ס"ה סי' ד' אם אסר לכתוב גם לאשתו ונתאחר הענין שבוע או שנים והיו דרין בעיר לא חיישי' שמא נתיחדו כ"ן שלא ראינו שנתייחדו ע"ל ואיינו נ"כ שהיי' הגם ביד הטוסר דאית לי' קלא כמ"ש לעיל:

קמט [א] אי שגלוי לכל שבא עליה כגון שנשא' הגה זו אין לה פי' ואין לה משמעות דאם נשאת לאחר הוצרך להזכיר דבעיל' ובד"ם כתב נ"כ כ"ש כאן בשם הר"ן פ' כל הגם ושם קאי לענין גם ישן וז"ל הר"ן וא"ת דהכא אמרי' דגם ישן אינו גם משמע אפי' דעבד ובמ' הזורק אסיקנא דתינשא לכתחל' ל"ל דרתם בנתינ' בעלמא אבל הכא כיון שגיש בודאי נבעל' חשבינן לה ע"ל ואולי רצה הרב רמ"א לכתוב דבר זה בס' הקודם לזה לענין שלא תינשא בגם ישן ומרדת הליסוד דמרדו כתבו כאן ש"א בענין כלל: אמורה

פתחי תשובה

בשם מסו' הרמ"ם רחוכן שהי' רולה ללכת למ"ה כו' עד כוחכין ומוהמין זוסכין לה עיין בתשו' סב יעקב סי' ל"ה הובא שם מסו' מהרי"ט להלין בי' קמ"ה על מעש' כיולא בזה ממש דפסק גם כן דוסכין ומוהמין ונוסכין לה אך שם מפורש דהבעל נשבע ש"מ אלא לבטל שליחות ומעוס זה פסק להחיר דלא מחזיקין בדשיני לומר שעבר על השבועי' וביטל השליחות וגם בזה לא סמך להחיר רק בלא יכריחו בעלי הורא' ע' שם ויש לעיין בתשו' הרמ"ם שם.ע' לקמן ס"ם קמ"ט: (ג) אלא נתקיים התנאי. עכ"ש מ"ש אפי' ש"מ מוסה לאוס כו' הגה מ"ש זה בשם ד"מ לא מלאתי נד"מ רק בכ"ש פ"ם זה הביא כן בשם הרשב"א מעוס דאמרו בירושלמי פ' מי שאחזו פגן אף המכוכן כו' ועיין בתשו' אא"ז קמ"ל מ"ג סימן ד' ועמ"ש לקיין בסימן קמ"ט ס"כ ס"ק ד':

(א) שנשאה לאחר. עכ"ש ומ"ש בעניין אם המגרש כהן עיין בתשו' רבינו עקיבא איגר ז"ל סימן קפ"ב סב' ג"כ להוכיח מרמ"י ניסין ע"ב דבר"ה ואין מוסשין דנאמת הדין דבסן שגירשו ולכם עמו ורחו' שבעבל' לא אמרינן בזה אין אדם עובב"ז לא מבעי' למ"ם המ"ל בשם הרדב"ז דאם האיר דבעל בעבר בעיר' בעיר הרדב"ז דאם בכהן המגרש. אלא אף לאם דדמ' המ"ל דמבל מקום יש לומר דסוי חזק' דמה דיבול למיעבד בהיסר עושה(אבי בעבי לא ידעתי מקומו דבמל"מ פ"י מה"ג דין"ח הביאו דברי הרדב"ז הכ"ל וכסב עליו מדברינו בכוי"ז ובס"ק בחת"ז ועמ"ש שם בשם אבני מלואים) מבל מקום י"ל בבהן המגרש אחי לה דמבחר בקדושין דבבעיל' אלא קידושין לבי' רק לאו אחר ובגיל' על ידי קדושין לוקה בו מקום לא יקח ויקום לא יחלל ח"ב ממילא ה"ה בקידש בגיל' דעבר על ג' לאוין וז"ב יש לומר דל"ם לומר אין אדם עובב"ז אלא בשלמא לאוין ולמע"ד זאו בגרש פש"ג בו' ופוב ל' דמרש"י הב"ל אין רא"ומ"ש אלא אם לאו מ' ואל ידי קדושין עובר בב'

דף עג ע"ב וכ"כ הרשב"ם ג מסכת סס דף פז ע"ב ד מכואר כמה שליחי לעיל סעיף כ' ס סס כמסכת ו ר"ן בסס הרשב"ם וכתב דאמרי' בכתובות דף כח ע"ב (*) כרש"י נייסי מכירין זה לזה זה כרמיזות וקרילות בלע"ז פרווין ז עור בס"ם קמ"ל בסס מסוכת הרא"ם ח וכיים סס חפילו רחוה שבעלה לא חייסי' לה ס סס בס"י זה ופ"י סס מסוס שולחי אנשי הרא"ם י ופ"י סס מסוס שולחי הסני כח עליה ולאסרה עליו כיון שבעבים חסם חיב ע"י יחוד של רחסון כ' בסנו' להרמ"ן בכ' קל"ה ועמ"ש הרמב"ם בס' המזכר ולזה הסכים הרא"ם והכ"מ הטור וחפוקי מדעה מקלם הגאונים שמשנו חפילו למי פיס לו כן משפחתו שמת שחרים ואחר כך כח עליה וכו' והכיחה הרמב"ם סס והר"ח"ד סס הסכים לדבר הגאון מה"כ הומזק בפרילוס (*) בערוים העמד בני ישראל ובנוים ישראל על מזקרן וכו' וכ' ס"ה וכבר בסבסי פ"ד מה' נחלוה פעם רבינו ורחיוסיו מסוק ל ריב"ם בכ' ז' ותה"ד סימן ר"ע ומסוכת הרד"ך בים כ"ד מ מסכת גיטין דף עע ע"ב וכ"כ (*) בדעם הר"ן בס"פ הזורק ובס"ב הרמב"ן ח הרמב"ם כפ"י מה' גירושין מסכת גיטין שיה שמו וכו' ניפיקדף פ' ע"ל כ כדי שלא יחמרו חשם חיב יוצחם כלא נע ג בס במסכת וחע"ם שבעלה בשנגה כדי שלא יחמרו המזיד זה חם נרוסמו משבעלם ד כתב ה"ה שהיקם ה שהיקן רבינו פשוט הוח וכ"כ מהגרחא ה כדין רחשה שהלך עלה וכו' מסכת שסיבוחם דף מז ע"ב ובעמס בגמ' מסו בכתבי מהר"ר מיסרלן כי' ר"ז ז הרמב"ם בס וכ"כ רב חלי בסמוכה וכ"כ הרא"ם והר"ן בשמו ומסכימו לזה וכ"כ ה"ם שהרמב"ם כתב שהוח מבטל דעמו לדעת הגאונים ופיס לזה עיקר מס בגיטין (*) מיוס חם כבר נחנו לה הגט וכן הוח מס בחסו ח מס וכתב ה"ם זה פשוט שכל ספק נפ כך הוח

הגהות רעק"א

ח) פי' קמפ ס"ב שמח נבעלה . כ"ב ולא שייחס מודיס שלא כח עליה בחוסו יחיד ח"ל מעכו נע ס"ג בסס ריח"ז וע' מסוכת לחח רב כ' כ"ב: ב) ס"ד ונתייחד עמה . כ"ב דוקא נתייחד עמו מדעתה אבל אם היה היסה אחה"ב מס ואח"כ נכנס הוא ושהם מס והיא נוכנה למסלא למה לא ילחה חמס לא מקרי יחוד לומר בזה הן הן עידי יחוד הן הן עדי ביחה מסוכת ר"ל בן מביב כי' סו והוכח בחסוכת לחח רב כ' כ"ב :

חכמת שלמה

סעיף ב בהג"ה אבל אם נתייחד בס מסוכת שלו כ"ב ע' בכ"ם בכ' שמדברי הרמב"ן המעע בסמסוכת ליבא בה חמס כלל לקידושין כמו בחמס ובעמ' ד"ה ד קמס עוכח דח"ל לומר כן כלל הברי קי"ל לעיל בס' מה בבלה ע"ל לחמסוכת לקידושין וכרש"י שהחמס מהסכלוחה בעליחה רס הקידושין וא"כ אם בכסף הקידושין כמו בחמס ואמו אחר מומרין שכיון לקידושין חף שבחמס דעלמא ונדחי ל"מ ליבא בחיסה בכלל בנסיבה כסף לידי הסה חעכ"ב בחסוכת חמרינן שכיון לכסס קידושין מכס"ב בכיחה בחיסור יש בו מיסס סס זמוס מכס"ב דרחוי לחוס בחסוכת ונכי שהחסוס סס הקבו על רש"י פיינו מעטם אחר שהרי לא הי' חמירים כלל ולהיינו שהרי אנו יודעים שלא הי' אחרי שלא ע"י בליה ודאי דרחוי לחוס מקבל אולי קידש אוסס כיון דהיא חסוכת שלו ונ"ע ודו"ק :

באר היטב

נשאה לאחר מצא עיין ב"ש שכתב ומכ"ש אם הלך הבעל למד"ם ומ"מ ליתן לה גט אחר דלא חגש' ולא כהגמ"ר עיין בד"מ מכ"ל לכאורה הדברי הרדב"ז הנא' דבסי' קמ"ח ס"ק ג' שכתב שם וה"ה וכו' והסכים עם הגמ"ר ע"ש . ואם נירש מחתם זנות למהר"ם מלטבר הכ"ל אפי' רחוה שבעבלה . מיהה לריכה גט דלא בעל לשם קדושין . ולהרדב"ז דוקא בנתייחדה מיהה לריכה גט אבל רחוה שבעבלה לריכה גט כמ"ש בס"ק ג' . אם אמר נתייחדתי בפני עדים ומתו . יש לא נבלתי מו נעלתי ולא לשם קדושין ליכא לתיחש לקדושין ע"ג ולכסוף כתב שלא מלאו לנו להחיר ע"ש. ועיין ב"ש מ"ש בשם ש"ג.התייחד עם נרושתו וכי' בנדתה מיהה לריכה גט שני ממנו. הרדב"ז . מעשה שבא לפני בתומר שבאה בניותו בת ישראל שהחירה ג"כ ושהו יחד שנים או שלשה שנים ולכסוף חזר היא לדת אמת וקדשה אחר והתרחיה לו משום דודאי היא והוא לא נחכוונו לקדושין בהודונגם יחד בנדתה כיצה הגדולה דף קפ"ט ע"ב. וע' שפי' ויו : ג) יחוד דווקא

בשם קידושין של אחר דוקא .

ד"ספק מקודשת . ואם נשאה לאחר הלא ומכ"ש אם הכעל הלך למ"ה ומ"מ ליתן לה גט אחר דלא תנשא ולא כהגמיי' דף חרי"ז פיין בד"מ . וכבר כתבתי אם נירש מחמת זנות לא חיישינן שמא כח עליה ואם שניהם מודים שלא כח עליה כתב בש"ג דלא חיישינן שמא כח עליה ומ"ל נפ שני ממנו ולא"ל דין הן הן פידי יחוד מכ"ל דקי"ל הן הן פידי ביאה הוי כחלו פדים מפידי' פ"ז ע' ס"ם קס"ז : ה מן המירוסין וכו'. דוק' בכה"ג שכבר נרשה אבל אם כתב לה גט ופדיין לא נתן לה הגט ונתייחד עמה מותרין שלא כח עליה ופסול משום גט ישן . ח"ר: ן ומ"ל כח עליה.לכאורה נראה מתשובת רמב"ן אפילו כח עליה כמי אין מוששין לקדושין כיון שאין פסק קידושין כיניהם דוקא בשאחו או בארוסה שניהם קדושין כיניהם חיישינן לקדושין אבל מסודכת דמיא לאשה דפלגא : ז סרי זו ספק מגורשת וכאן ליכא בחשש שמא כח

ב ג ד) נתייחד עמה (ג) בפני שני עדים והיו שני עדים ה) כא ד וראו הוא והיא את העדים ה אם היתה מגורשת מן הנשואין חוששין לה ו) שמא נבעלה והן הן (ד) עידי ג) יחוד הן הן עידי ביאה ו) לפיכך (ה) היא ד (ו) ספק מקודשת וצריכה גט מספק ואם היתה מגורשת ה מן האירוסין אין חוששין לה שהרי אין לבו גם בה ו ז) ואי חזינן להו (*) דגייסי אהדדי חוששין לה : הגה ח) אבל אם נתייחד עם מסורסם שלו אע"ג דגם בה לא חייסי ן אא"כ כח עליה (ז) בפני ה) עדים (תשובת הרמב"ן סי' קל"ה) :

ג ז מי ששלח גט לאשתו ואח כ ביטלו והלך ונתייחד עמה ואח"כ נתברר שבבר הגיע הגט לידה קודם ביטולו א"צ ממנו גט שני דודאי לא בעל לשם קידושין כי היה סבור שהגט היה בטל ולא בעל ח אלא על דעת קידושין הראשונים:

ד ס מי שגירש את אשתו כ) ונתייחד עמה וקודם שגירשה שנית לקחה אחר לשם פילגש [ב] י אסורה לשניהם וצריכה גט משניהם :

ה ט) כ לא אמרו חזקה זו דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות אלא באשתו שגירשה או במקדש ל הנאי ובעל סתם שהרי אשתו היא ובאשתו הוא שחזקתו שאינו עושה בעילתו בעילת זנות עד שיפרש שהיא בעילת זנות או יפרש שעל תנאי הוא בועל אבל שאר כל הנשים בחזק' שבעל לשם זנות עד שיפרש שבעל לשם קידושין :

ו ל י) וכן איש ואשה שהמירו באונס הגזירות ונשאו זה לזה בחקות הכותים אע פ שמתייחדים זה עם זה בכל יום לעיני הכל אין חוששין להם משום קידושין (וס"ל סי כ"ו) :

ז מ יא) נתייחד עם אשתו אחר שאמר לכתוב ולחתום גט וליתנו לה הרי אלו לא יכתבו ואם כתבו ונתנו לה אחר שנתייחד עמה ז (*) הרי זו ספק מגורשת :

קנ דין פיסול גט שאם נשאת בהן ובו ד סעיפים

א מ א) כל גט שהוא בטל מן התורה אם נתגרש בו עדיין היא אשת איש גמורה ב) ואם נשאת בו תצא והולד ממזר וצריכה גט

ג) משני ג מדבריהם ומהראשון מן התורה להתירה לעלמא ג ד) ואסורה לשניהם לעולם וכל י ג דרכים שנוהגין באשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת ואח כ בא בעלה שנתבארו בסימן י"ז ד נוהגים בה ה) (וי"ש א דבעלה הראשון יורשה) (הגמ' פ"י דגירושין) ה אבל אם לא נשאת עדיין אלא נתקדשה מותרת לבעלה וא צ גט משני ו) וכל גט שאינו פסול אלא מדבריהם להנשא בו לא תנשא בו לכתחלה (מ) ואם נשאת ו אפי' לא נבעלה ב (ג) לא תצא ז והולד כשר ז) (ג) וכותבין לה גט אחר והיא יושבת תחת בעלה ואם א"א לכתוב לה גט והיה הבעל ותיק וגירש מעצמו ה"ז משובח ה) בד"א שאין לו בנים סמנה אבל אם יש לו בנים סמנה לא יוציא כפני שמוציא לעז על הבנים (מיהו מתנין גם אחר כסר ג ומין בזה משום הוצאת לעז על הבנים (פסקי מהרא"י סי' כ"מ) ט) כל דבר שאינו מתמיר בניסין והגט בלא"ה כשר אלא שמתמירין לכתבו לכתחילה ד (ד) אם לא נכתב הגט כשר * (מהרי"ו סי' כ"ג) :

כל

כשנתייחד עמה שיעור זמן כיצה או לפחות שיעור הערלה שהוא שיעור כדי נגלות ב ל' ולגמעה אבל אם אין שיעור זה אין כאן חשש יחוד כלל רלב"ח סי' מ"ג הר"י הלוי סי' ו' . אלא דאמרי' הן הן עידי יחוד . דוק' בנתייחדה מדעתה אבל אם הוא נתייחד עמה בע"כ אפי' אם נתייחד עמה כשיעור כיצה אם היא אחן אמרה לא בדבריה לאמה שהתה כ"כ אין חוששין ליחוד זה רלב"ח שם : ד) גם בה ה"ה שאין לבה גם כיו הרא"ם סי' ס"ז . ודוק' בכה"ג שכבר גרשה אבל אם כתב לה גט ופדיין לא נתן לה הגט ונתייחד עמה חוששין לה אם לא כתב לה גט ופדיין לא נתן לה ואם לא בא עליה הרי היא אשתו ואם לא בא עליה הרי היא אשתו ואם לא בא עליה הרי היא אשתו

ביאור הגר"א

ס"ח ב' : ד) נתייחד כו' כפסס מפני' : ה) כאחד ורחו כו' כ"ל כ"ם קמה : ו) לפיכך כו' דאפילו אלא רחוה שב.עלה אינו אלא ספק כחיש"ם ע"ג ב' חוששין כו' : ז) ואי חזי' כו' מבהה"ר וכ' שכ"מ ביירושלמי : ח) אבל אם כו' כמ"ש כמ"ם לא אמרו כו' שם : ט) לא אמרו כו' עמ"ל ס"ם כו : י) וכן אים כו' שם כהג"ה עמ"ש : יא) נתייחד כו'. דמיינ' שמא פיים וביטל הבלימות כמ"ל ס' קמד ס"ז המ"מ והר"ן אבל הרמב"ם ס ב' אינו נע אכבר אמרו עליו ועיש שם : קנ א) כל גט כו' כמ"ש ס"ב אר"ח כו' ומ"דיים אב כו' לפי שהוא בטל מן הטורה כמ"ש ס"ב ב' הוא נגרש הכל כו' ומדקאמר לאלי ניחוש מ' שבעל מדים ואמר הא בעי' כו' ובס"ש בשיבה כמ"ל ס' קכח וכן בשם עירו ועייה כיון שנינה ה"ם בשיבה שמו : ב) ואם נשאה כו' וכל י"ג ב' כ"ז בעכבי' שם : ג) מעני מדבריהם ומראשון כו' כמ"ש ביבמות

טורי

[ב] אסור' לשניהם משום איסור א"א אחר הבעל ואחר הבועל וצריכה גם משניהם דאע"ג דאמרי' הן הן עידי יחוד הן הן עידי ביאה לא"א ודאי לצאת מן השני כלא גם כ"ה בבור ונ"ל אם בא שלישי וקידשה

פתחי

פלרמלה ומ"כ כהייחדה עם בעלה ראשון אינה לריכה גט ממנו אף אם כח עליה בחוסו יחוד אין כעילנו אלא לשם זנות לם לשם קידושין הרי הוא לוקה ע"כ אין מזה ראיה לדברי הרדב"ז הנא' דבעל אינו לוקה אבל נגרה דבון לשם זנות בין לשם קידושין ואינו ראיה דאינו מחזיר גרו מו דקי"ל קידש לוקה אין אדם מוכרח' בהזקתו אלא דאסור לבעלו אבל אם אמר לאמרין דלענין זה אבל בזה מדברי הגוס' פ' הזורק דף עט. ונם על דברי המל"מ הכ"ל דחזקה זו על אביהם נראמרו בעל זה מדברי הרמ"ם בס המדיר דף עג ע"ב : וכ' עוד הרדב"ז שם וכן הדין בני אחות פרון בעריות ורבינ' לבח ביח ם אחרות הכיון דלא קפיד בהכי לא בעל לשם קדושין אלא לשם אנה בעלי ח בטלה ביאותיו (וכן בנוחר מדברי הריב"ש שהביא ב"י פי' ז' ונם מדברי ס"ם שהוא לעיל סימן לג ס"ח בהגס). ומ"מ אם אמר לעדים אני מתייחד כדי לבעול לשם קדושין הוי כאחדר עמה על עיקבי קדושיה. ומכן לה כשם הגיה מקודשם אף אם אמר אפי' בעל אבל אם אמר מקודשה הוא הדין בשיבה דם (ע' ס"ו) שאם אמר לעדים בפניה אני מתייחד עמה לשם קדושין אלא אמר בדעתו שמא יש עדים אחרים אינו וכיון בהגהו הרדב"ז ח"ד פי' ד' שכ' דאם נתייחד עמה בפני עדים אחרים אינו רואה אותם אינו כלום. ואפי' אם יאמר אה"כ שבעל לשם קדושין אבל אם הוא יודע שיש שם עדים אחרים לוסו אע"פ שאינו רואה אותם נאר ובעל לשם קדושין כו' ע"ש ודבר זה נאמר ונפנים שם נפי' אר"ה. ושם כתב עוד וז"ל אך מה שיש להספקן הוא אם אינם יודעים שיש שם עדים ועדים רואין אותם ומעידים שנעבל לשם קדושין אבל לשם קדושין אינם יודע אלא עדים ולא הוליח דברו לבעלה אלא אמר בדעתו שמא יש עדים אחרים ואינו ואינו לקדשה אמר דברו על הכפף ומוכשר לקידושין אר דילמא לאבי שבקה וקינלה קדושין לפי אמדם יודע שאין קדושין כלא עדים ולאם לעמק בו ואם"ל בכה"ג פסיפא דאינה מקודשם שכן נראה מדברי הרשב"א (ע"ל סימן מב ס"ג בהגה) חכמי מבניה לן אי אמרה הנסמ מנסרלים להסקדם לו בלוסה בשה אפי מקודשם אלא ראמה לעמק בו אר דילמא כיון דבאוכה שמא שכבן לה היסה יכולה לומר להבי קבלני קדושין לפי אלא היו שם עדים ולא הביא מקודשם הנסמ נמי בהוא מודה לאו כלום הוא דהנסמ לאו אפילו אינו אמר לה ומאי אמרה לה ומאי בכי אמרה. ואם אמר בכי אמולא דבריו אל הנסמ בדים אמרו ואינו אמרה אמרה ובקבלה אלא אם אמר לי דנסיפא דמושמין לקדושין אמרה ברלמה בו אבל אי אמר דבריו אמרה ואיל מודה לו שהקדשה לו בכה"ג אינה לאכסנוקי ודמפי נוסה להחמיר להבריה נע כיון שהיו עכוקי' בלוחו ענין ואינו מודה בהקדם לו ואם נהכוון לקדשה אם יפיו שם עדים אלא אע"פ אלא מודע לה מודע אמרה ובקבלה לשם קדושין. אבל לחייב הגה עליה אבום אינ"ה אמורה ח ן לנו ראיה מבראם ו"ע ע"ד ועי"ל פי' מב ס"ג ובכה"ע שם : (ד) עידי יחוד. עכה"ע ועיין בהגה' הרדב"ז ח"ב פי' מקמ"ח בשעה ראחון בגירש אם אשתו ואיחד אחרים ובכוון ג' מדעים אלא ונעה לאומ ובנבנה אבאו הגרושה אלא בעודו חולה ובכד אלו ונתייחדה עמו בעדים ומם ר סוף לוסו אולי אמר ג' ימים ואין לו בנים ים לו אח ונבטל אם לריבה הבילה. והשיב לריך שבדע כי ביחוד אחר אנו הוסמין לו שמא בעל לשם קדושין לריך שיהי' ד' מנחים ח' ביאה כדי שיבוד ביאה כי אלא יהי' ש' אדם אפי' עבד לו אפפה מון מבכחה דיבה בעבה לבעל אם אין יודעים שיש עדים רואים אותם ואחר שיתקיימו כל הנחנים הללו הוי יחוד וחיישינן שמא בעל לשם קדושין ולריבה נע אבי אמפקר. ולענין עיקר הדין אי חיישינן בב"ד לו לא אם אפפר לבוחו לאלון לו להעשותו מוסר משום לזות בפסים הבל אם אין יכולים לבוחו אין כאן בים מיאוס ומבמה מעמים ומוסרם להנשא לבפאה אלא דעיקר הדין הלוי במהלוקם דנדסינן בפ' הזורק כו' הרי בהדיא דאיכא מרבוחם קמאי דלא אמר לקדושין כלל ונם לפ"ד הירוש' אם לאמרי' ב"ש לריבה נע אבי לבפאה אלא הוא אלא אם אמר אלנה אמר אבאה לבפאה כדין נע יאן ונ"ד דומה להלך לפ"ה אחרי אלך לבים עולמו והיכם אינו רואה לאלון ולייבם אין יכול אם"ש נדוכם אמרו. ופו דאמ"ה לדעם אמתמירין בבלמא נבי אל"ה דאמירה הלריבו נע בי אבפאן אמא בעל לשם קדושין ל"ה נבי יבמה לשון אמרה אם הקידושין ואל"כ אם בכפף בעלמה הקידושין לא הוי אלא אם אינו אלא אם אינו אלא אם אינו

ישן דקי"ל אם ניתן תנם' שם כרי"ו ופיין במרדכי ר"ם מ"ם אם אמרינן בכל סיפולי דרבנן בשפת הדחק כשר ופיין תשובת מהר"מ מינץ סי' ס' ופיין מ"ם כשר קכ"ז : ה מין מהמנרש וכו' וכ"ם אם אמר מין לפלו' ואם סתנה תנאי שפומדת בתנאי כל ימי חייה אין פוסל לכהונה כמו שכתוב בסי' קמ"ו ולרמב"ם משמע דהא דאסורה לכהן כשאמר הרי את מגורשת ממני אינה אסורה אלא מדרבנן כי הדרוש שדרשו בש"ם מקרא אשה גרושה מאישה אינו אלא אסמכתא ומשמע אפילו אם מגרש לכל אדם מין לפלוני ממי אין פוסל אלא מדרבנן מדלא כתב הרמב"ם בתנאי מין דפוסל מדאורייתא אלא ודאי דנכלל הכל בדין אחד ולשיטת דין מ' ואין פוסל אלא מדרבנן ופיין במגיד שם וכש"ג שם משמע דפוסל מדאורייתא . וגם שהתומים פדיס ולא נמסר לפני פדיס פוסל לכהונה כ"כ בד"מ בשם ה"ג דף תר"ג מיהו למ"ש בסי' קל"ג לדעת הרבה פוסקים כשר הוא מדאורייתא לכן ספק גט הוא וגיטין בלנו אין פוסלים ליכס כמ"ש בש"ג שם : ו אכל אין צריך לברך . גם יש איסור לברך בספק מגורשת דהא אין מברכין על הספק ואפילו בגט שהוא מדאורייתא מ"מ כיון שהוא מדרבנן ואינה פנויה לגמרי אין מברכין . המגיד ופיין סימן ס"ח וסימן קמ"ב :

קנא א ופשה ונתן פיין סימן קל"ה דקי"ל כל גט לריכים לקרותו ואם לא קראוהו בגט פסול ואם בשאת אלא אם כן פ"כ מיירי בקראוהו ופיל לידו והחליף לף פל גב דלכתחלה לריכים לקרותו אחר שפייל לידו מ"מ כדיעבד הגט כשר אח"כ שמראה הגט קודם שכתבת כ"כ תוס' ושאר פוסקים : ב אם לא בשאת עדיין . כ"ה נתארסה אינו נאמן לאחר זמן . כ"ה בתשובת מהר"מ מינץ סי' ס' ופיין . ומיהו נאמן לאחר זמן לתבר זכות של שני כ"כ כ"מ בשם ח"ר ומשמע בכל זה אין לריך גט מכפל הרמשון אם נשאת אז לאחר לאחר . ואף למ"ש בספקי מהרא"י דאין חשש לפי שכראשון אינו מחיים אלא אם כן אחר מותו

מגרשיה מ"ס וכדמוקי לה רב אפי פסקי פ"ג ע"ח ח ל' הטור וכ"כ הרמב"ם שם מגרשי' לעיל ולאוקימתא דאביי שם ט פס נעור מדברי הטוס' שם י פ' כיון שפעד האחר הוא הפה שאסר והפה שהסיר ולא נאסר אלא עד אחד ואין דבר שבערוה סמוה עכשיו וכמ"ש הפו' שם כ כיון דפרוויהו באלפים אינם קא מפהדי והגרושין נכפה וכמ"ש הטוס' שם ל מפקה סב דף כט ע"ח מ עור כשם ר' יוחנן וכ"כ ה"ה בשם ר"ת משה הכהן ז"ל ובשם הלכות מפרש"ם אבל דעת הטור והי"ה בשם רבינו יחיאל שאפי' לאר"ה אחר זמן פנויה אני אינה לריב' אחמלא ולאחמנה דאח"ל הייתי מסמע דבשביו פנויה היא כמשמעות ל' הרמב"ם שלא חילק בזה ולא' הכבי' ה"ה כ שם במשנה ס עור וכלישנא אחלן דמאני לה לאפיקה וכו' שם דף כב ע"ח וכ"פ ר"ח וכן הסכימו הרמב"ן והרשב"א וכ"כ הרא"ש והר"ן שכ"כ מדברי הרי"ף וכ"כ ה"ה ושכ"כ מדברי הרמב"ם ע נב זה הרמב"ם שם וכתב ה"ה פשוט הוא דש"י אנשה אפיקה אחיכה דאיסורא ולאחמנה להתמיד ולא לריקה מאבאר זה ביאמרם דף קיז ע"ב פ הרמב"ם בפי"ב ממשנה גיטין דף כב ע"ב וכמ"ש ה"ה שם פפ"ז ל שם ומבואר בהמוכם שם דף

דגהות רעק"א

מעמם פ"ם אלא היה קדושין' נאמרה ולענ"ד יש לדון כיון דלא מודעו ביה דחחלה כשהיה שם בקר פי' בקר פי' נאמר לאומרא לא הוי פ"ם במ"ש הרמ"א יו"ד סי' קי ומיושב בזה קושי' הט"ז שם כ"ק י"ד לאמנם יש לדון כשהיה הרי וארי על הקדושין כיון דקי"ל הרי וארי כפיקא דרבנן ומדאורייתא אוקי בחזקה פנויי' הוי רק מקודש מדרבנן וכשהי' אח"כ הרי וארי על הגרושין הוי ס' דרבנן ומ"מ להכוברים דספק דרבנן בחזקה איסור י"ל אף דהכא לא מקרי חזקה איסור דהיא הרי וארי בקדושין ומ"ל המתירו ל"ונה בס' מקודשת מ"מ י"ל דספקא בל הגר אין מקרי חזקה אלא נסנרה ולי"ע לדינא :

ב) פ"ם אות ע' המעמ לפי' אם מכחיש'. כ"כ הייטו ממ"ש הרמב"ם שם הלכה י' הוחיל דכל ח' מהן מעיד על עצמו מעמם דאלו מעידו על אחרים שזה אומר היא אמם פ' וא' אמר שהיא אמם פ' הייטו מלערשים עדותן דהיא א"ח אף דמכחישים זא"ז נמי מקודשת :

כו' : ח) אבל כל כו'. כ"ל דדוקא שמכחישין : ו) ו"ח כו'. עמ"מ קי' כ"ט כ"ב: ו) אחד כו'. שם אחד אביי כו' שם כ"ג ח' אחד אביי כו' וכ"הר"ב שם מדקא' מרוויהו בח"ח קא מפהדי כו' מ' דלא הוחזקה א"ח אלא על פיהם והא שמכחישין זא"ז ח' מהן שקול כמ"מ במ"מ כי לה כ"ח ומי' כגון דמרוויהו מודו בגירושין אלא דפליגי בקידו ובקרוב לה כהי' נוגעת עכידי דאמו הילכך לא מיפסיל חד מיניהו כו' ע"ש ומולרך לזה מפני שלא נחזקה א"ח אלא ע"ש אבל אם היפה בחזקה א"ח הלא כ"ש

ביאור

מחמ"כ אמרי' אי לאו דיודעת לא היתה שרויה בחזר וכו'. רבות' זו קאי לענין אם נשאת לא תצא ומשמע מרמב"ן דוק' אם אלו שאמרו לא ראינו שרויה בחזר אם לא תצא דאי לאו הכי תכש' אפילו לכתחלה ועיין דריסה : ז לא תצא. דעכדי אינה דמנרשי בלעפ' ס"ם אינ' דקי"ל בפל שאמר גרשתי אינו נאמן דמן דמנרש בשום לו מינו בעפם מקום מאן דמנרש יש לו קול כמ"ם רס"ז בשם רש"י והר"ן מ"מ לכתחלה עדים שאומרים דנרש אמרי' שמא גירש בלעפ' ואפילו נשאת לאחר לא תצא . סר"ן: ח נתנרשה. היינו מכמה ימים ואם נשאת אחר לעד שאומר מת עין סימן י"ז סעיף ל"ז : ט הנשא לכתחלה . אף על גב דתרוויהו אומרים שסיתה א"ח מ"מ הואיל אחד מהם מכחישין זה את זה א"ח להמזיקה לא"ח על פיהם והוי כאלו סיה רק ע"ח שהיא א"ח אבל כשכ"ח אומר קרוב לי י"ל דא' טופה ותרוויהו מעידים שהיא א"ח . ועיין ברמב"ם פי"ב ה"ג משמע אפילו כ] אם נשאת תצא

ד ז אמרו ב' ראינוה שנתגרשה וב' אומרים לא ראינוה ו אפי' אם היו כלם שרוים בחצר א' הרי זו לא תנשא ואם נשאת ז לא תצא והולד כשר שבני אדם [ג] עשויים לגרש בצינעא : הגה ו) וי"ל דאם אמרו שהיו כולם נמפעד ל' ומכיס אומרים לא ראינו הוי הכאסה דכולי האי לא אבדי בלעפ' (תפ"ו נכ"ג ס"ג) :

ה ח ז) אחד אומר נתגרשה [ד] וא' אומר לא נתגרשה לא תנשא ואם נשאת אם היתה בחזקת אשת איש תצא בכל ענין ט ואם לא היתי בחזקת אשת איש אלא על פיהם אם יש הכחשה בעדותן כגון שא' אומר ח נתגרשה וא' אומר [ה] מעולם לא היו בה ספק גירושין ט י תנשא לכתחלה ואם (ד) שניהם מעידים שהיא כ אשת איש אלא שזרק לה גט [ו] אחד אומר קרוב לו ואחד אומר קרוב לה אפילו [ז] אם נשאת תצא :

ו ל האשה (ה) שבאה ואמרה י אשת איש הייתי וגרושה אני (ז) נאמנת ע"ד פה שאסר הוא הפה שהתיר מ (ז) וי"א דוקא כשאמרה (מ) כך בתוך כדי דיבור (פ) אא"כ נתנה אמתלא לדבריה :

ז יא כ (י) אם יש עדים (יא) שהיתה אשת איש אינ' נאמנת לומר גרושה אני ואם נשאת תצא (יב) ואפי' פ אם נשאת קודם שבאו העדים שהעידו שהיא אשת איש יב ט) פ (יג) אבל חוששין לדבריה [ח] ופסולה לכהונ' לעולם ואם מת חולצת ולא מתייבמת : הגה י) נאו עדים ואמרו שמענו שסיא מגורשת אין זה עדות להוציא מחזקת עד שיעידו שהיא נשואה (ריב"ם סי' תק ד) אבל אם אין עדים שהיא א"ח רק אומרים שמענו שנתקדשה ונתגרשה דינו כקול בעלמא (וכדרך שנתבאר לעיל סי' מ"ו) :

ח פ יא) היו לה ב' עדים שהיא גרושה אע"פ (יד) שאין ג) שם גט הרי זו תנשא לכתחלה :

הגר"א

וז"ם הטוב"ע אם היפה כו' ולא לא כו'. ומ"ש אנשה לכתחילה הוא מדברי חו' שם ד"ה מרוויהו אבל אינה כו' וס"ב כיון שלא נחזקה אמם אים כיון שכבר כ"ד דוק' ומשום הכי בעינן חוק כדי דבור אבל כ"ד דוק' מעמם שמלה אלא בלא עמם כמי נחמנה דהמם לומר שהן אם נראה לנים דין שמעמם הוא כמון שמכין עליו כו' וכ"ד אין לך אמתלא גדולה מזו ועדיפא מהך היפסא שקבלו עלי' בני אדם שאינם מהגנים כו' דאילו המם ודאי מקרא ועי' האמתלא אנו אומרים דבקר אמרה בתחילה ואילו בכ"ד קיבלו אמרה בתחילה ונמצא אלא שהיה עומה נדין כו' ע"ם עוד : (ח) כשאמרה כך בסכ"ד עכ"ם אקי' אבל דאם אמרה אינה אלא בכ"ד נאמנת אם אמרה אמתלא אמרה אמתלא אמרה אמתלא

לאמנת אפילו אם כשאת אלא מפני כלא גם אפ"ג דכא כפלא אחר הכשומין ולומרת כפניו גרשתני והקשה כ"ח למה אין מוסשין לדכריה לאומר' להלריכה גם מפני כמה דחוסשין כאן לדכריה לאומרת ואינו האם אם סיתה לריכה גם מפני סיתה אסורה על כפלה הראשון מפוס מחזיר גרושתו ולאו כל כמיניס לאוסרה עליו ואם מת כפלה קודם שהחזירה אסורה להנשא עד שהגרש זה המקדש מפוס דשויא נפשה חתיכה דאיסורא לכל אדם ואכתי אין מיושב למה כשאת אלא כלא גם דהא אסורה לכפלה כל"ז כיס לו לאוס לדכריה לאומרת לכן נראה דהיא אינה נאמנת כשוס דבר אלא היא יכולה לעשות את נפשה חתיכה דאסורה כגון סכא היא חתיכה דאסורה לכהן וליכס אבל להלריכה גם אין שייך לומר חתיכה דאסורה אלא אם סיתה לריכה גם ובאמת היא אינה נאמנת . לכן אפילו אם נתקדשה אלא כפניו ומת הכפל אין לריך גם לדעת הטור וכן כתב כס"ז וכל זה לדעת הטור אבל הר"ן כתב כשם הרמב"ן והרשב"א בתשובה סימן תקס"ח ואלף מ"ג כתבו גם שם לריכה גם כי לקלת אמורים בש"ס אפילו אלא כפניו אינם מעיזה חייבין לאומר' ולריכה גם מפני : יג יתקיים בחותמיו ואז אין לו מינו אינו נאמן אבל ספנת אבד וכפל ממני אינו נאמן אפילו במקום מינו ואם שניים מפרפרים ואומרים מזיף שכירא ליה לטור דמפני וכן כתב הבית יוסף בשאילות ופיין סימן קמ"א סעיף כ"ג ופיין דרישה שם"ז ופיין תשו' הרא"ש כלל מ"ם וכפור שם"ז . אם העד אומר שכפל לא לוה לו לאחוס נאמן ואפילו אם כי יולא ממקום אחר כי שכיח כמון הדור שרבים מתפסקים בגיטין אף על פי שיודעים בו מעט וסכר כשכפל אומר כתבו דכוונתו שאחוס לפי זה אשמעם אפילו שני עדים אומרים כן ואין הסופר מסייע להם נאמנים . ולא כ"ה שכתב הטעם כולל והסופר מסייע אפ"ג דאין העדים נאמנים לומר שטעו בשנת המלך כמ"ש בח"ם סימן מ"ג ס"ה דהא שמואל מספקא אם כתבו הייתי מתמו והוי טעות שדרך לטעות בו . ומזה נשמע מ"ש בח"מ בהגה"ה ס"ב סעיף מ' בשם הרא"ש דאין העדים נאמנים לומר שטעו לא אמר על טעות שדרך לטעות והש"ך שם מאריך בזה ומיהתא אם מטוכה זו ואל כאן הטעם משום הסופר מסייע כי בוודאי אם אין העדים נאמנים לא מהני מה שהסופר מסייע , וכ"ח כתב כא דהעד נאמן לומר דבעל לא לוה לאחוס משום דלא אפשר רשע אלא בשבו' רשע דאמם ותמוס דבריו דהא איכא איסור דאוריתא ואל"ל רשע דאמם והסכר-כיון דאיכא ע"מ סוי חתימות רק איסור דרבנן מיהו קשה אפילו אם לא נעשה רשע מ"מ כיון שהגיד אינו חוזר ומגיד דקי"ל העדים החתומים נעשה כמו שנחקרה עדותן בב"ד לכן אין העדים נאמנים לומר דהיו אנוסי' מחמת נעשות כמ"ש בש"ס ובפוסקים ובוודאי ל"ד ופיקר הטעם כמ"ש :

קנג א לא לו ולא לה • פ"ב מיירי שכא דנמלא הגע במקום דליכא למיחש לאיסור דאם נמלא אחר כמ"ש בסמוך ולא כ"ח שכתב הטעם דחיישינן שמא מאחר נפל מלא הטעם הוא דחיישינן שמא גרשה ותניא רמיה וכשתבא לגבות שכתובה יאמר פרעתי והא רמיה דהגע בידי וסיימו במקום שאין כותבין כתובה ונוכחת בגע וכשהגע בידו יאמר פרעתי כמ"ש בסימן ק"י אבל כשהגע ביד בניה דין אז כתבית סיא רמיה שגירשה אי' לומר פרעתי וממני נפל דהא בשתא הוא טופן אלא גירש הוי כאלו אמר לא פרעתי וכוודאי אין חשש שמא יבכחו בכ"ד מה שסופן השתא וכזה נדחה דברי הב"ח שבכיא רמיה מזה לדברי הטור לפנין כתובה סיא נאמנת שממנה נפל דאפילו אם הוא נאמנת סיינו כשיאמר מיד ממני נפל ופרפתי אבל כאן אי' אמר לא פרפתי ולא גרשתיך תו אינו נאמן לומר פרעתי ולה אין מחזירין משום די"ל דלא גירש אותה ומחמת הגע תנשא וכן פרש"י אף על גב דאם אמר לא פרפתי גרשתי אינו נאמנת שכא הגע מסייע לה מעיזה ופיין בסמוך : ב ואתגרש בו מעתה . אפילו אם אמר הנפל שנתגרשה כבר בו ביום הכתיבה אינו נאמן על הפכר אלא אתגרש מעתה כמ"ש בתוספות פ"ק דב"מ דף י"ח ודף י"ט ופיינו פירוש תוספות גיטין דף כ"ד מ"ש דאינו נאמן שהטרוף פירות מכאן ולהבא סיינו מחמת דיבורו גרשתי אבל ליתן לה הגע היום נאמן בשאין אחר שנפל מאחר אע"פ שאומר שגירש כבר ונפל ממנו ומ"ש הטור והמחבר אם הנפל מודה ואומר שיתנהו לה להתגרש נראה בוודאי לא סלינ פל תוס' אלא כוונתו דהשת' מרולה ליתן לה בתורת גירושין אבל אם אומר שגירש כבר ועכשיו אינו רולה שיתנהו לה אי' ליתן לה בתורת גירושין וב"ח מסמע אם אמר דגירש כבר לא מהני כלל אפילו ליתן לה היום להתגרש וליתא ופיקר כמ"ש וכל זה אי' אי' בשאינו נותנת סימן אבל אם סיא נותנת סימן מנורשת מיום הכתיבה . ולכאורה נראה דאין נותן לה הנפל אלא נותן לה פ"י שלית וכיון דנתאחר בין הכתיב' לנתינה ואפשר הוא לפ"ד גירש כבר אפ"ג דהוא אינו נאמן על הפכר מ"מ לא מייסי' בכ"ג משום הא אינו נאמן דאפשר דגירש אותה בתוך יום : ג וכו' אומר שכבר פרפה . ואי"ר נמי בשאין הנפל מאחר דאם לא כן אפילו אם בייסם אומרים דגרש אינם נאמנים כיון דידוע דסיא אותה כמ"ש בסי' קפ"ח אע"ג שם אי"ר נמי בשאין הנפל מאחר דאם לא כן אפילו אם אומר שגרשתי אינו נאמן לומר : ד מחזירו לה אלא סימן דכאן לא שייך סימן כיון דהנגע סיא ביד שייכים אלא שם מחולקים בפרעון והא דמחזירי' לידה אפ"ג דיש לו מינו ממני נפל ולא גרשתי כדלפיל סימן ק' מיירי דל"ל דלא שכיח שהחזור הנגע משום דלריכה לרחייה וסיה לו לכתוב שובר מו לקרוע ולכתוב על הנגע ניט' דאם קרעתיהו וכו' כמ"ש בש"ס : ה אפילו אינה אומרת . פל ר"ם קאי דא"ל אומר ס"מ כי דווק' בחשש שמא נפל מאחר לריך ס"מ כיון דאינ' אינ' אבל כאן דליכ' חשש שנפל מאחר אלא דא"י אם ממנו נפל אם מו ממנה והיא אומרת גרשתני והסימנים מסייעי' לה נאמנת

באר היטב

רדנ"ז ח"מ סי' רמ"ה : ג) ידה . וכפי מנהגינו עכשיו שאנו קורפין הגע מיד אחר הנתינה אפי' הוליאם קרוע קרע נ"ד הוי רא' שנתגרשה אפי' הנפל סוטן קוד' נאינם קרעתיו ונטלתיו כלה"ג בשם הרדב"ז מ"ג כ"י כתובה

אלא כרא"ש: ב) ואם אינה כו' ברייי' שם יא כ' : ג) ואם שכפל כו'. שם ברייי' וכפי' דר"ז וכל הכוגיא שם : ד) ואם פוא מודה אי'. כפיפתו דבפי' שאינו מוכהקין אינליפנו לא אמ"ב מחולקין בפרעון וכ"ל והקונגא דשם כה"ג אייתי דפ"ל בעזה כרא"ש דכל אלו אי' שאינן מוכהקין אן רק הריפא נקב כו' ואינו מחולק עם הרא"ש אלא כמאי דפליג הרא"ש על אי' הנ"ל : ה) אף בשאר אי' מוכהקים כיון דאינ' אי' אלא אם אינו מוכהקים אם אינו מוכהקים אם אינו מוכהקים

שם טעמא ח מפני כחובות מז ע"ח ע"ל הרמב"ם פסק ח מה לישנה כדעתו שנולד לו אחר הנישואין אבל קודם לכן משמע דסברה וקבלה וכחכמים אפי' לא אמרה ה"ה שם וכ"כ הר"ן וכמ"ש ברא"ח בהג"ה בשם הרמ"ה ג שם במס' פוליפס וכדמפרש לה רב מתני משמיה דשמואל שם ד ברי"ח שם ובמס' ה שם וגמ' ריש ע"כ ו ל' הרמב"ם מתמר שם וגמ' שם ופי' מוכח שאין מלירע בבדק הבית בשם הרמב"ם (*) פי' ל' העק בכרו ז שם בגמ' ח שם במס' במעש' בלידון וכו' ע בשמואל דאמר לר"ח אכסוה שטרי לאלעזר עד שכופין אותו להוציא יעפוהו לזון כ"כ הרי"ף וכ"כ הר"ן בשם ר"ח וכ"כ הרמב"ם נפי"ב ל' פר"ן בשם הרשב"א וכ"פ הרמב"ן

ביאור הגר"א

אלא לאפוקי שלא יאמר לה:

קנד א) ולאיתן כתובה. הו' שם ד"ה כופין כו' ובשם הכוכפתא ובאיכמוס פ"ד ה' ד"ה יוליח כו' עמש"ם: ב) מי שנולד. כדעת הרמ"ה שכתב בהג"ה למנה: ב) ריח כו' או כו'. פסק כדברי שניהם דל"פ אחדדי ופסיקן אמה: ג) מחתך נחושת מעיקרו. וכ"ה בהרשב"א ובור: ד) ר"ם ידעה כו'. כ' המ"מ וכ"כ מדברי הרמ"ם הי"ל והרשב"א חולה וכתב דחכמים לא אמרו אלא בהתנה עמה שתקבלה כו' וכן הר"ן הביא כ' הדיעות וכ"ה שבלונהייאו בכונא שם דפריך בשלמי כו' כפקרו' כו' וקובר דהוא לפי' אליבא דרבנן אבל הרמ"ם פוסק הכי אחי ליבא ש"מ שהוא אליבא דר"מ ולכן פי' הרי"ף והרמב"ם כרב יהודה דאמ"ר הוי מתני' כו' ודוחק לומר דס"ל ודחק לומר דס"ל ודחק לומר דס"ל וד

דכופין אותו לגרש וי"ל אם היא אינה רוצה לדור עמו אין נפשית מורדת וי"ל קיים לי כהני פוסקים כמ"ש בסמוך : ו כופין אותו להוציא אפי' קבלה עליה כ"ז : ז וכן הדין וכו' כלומר בפרין הכפיה שוין הדינים אבל לפרין מורד להוכיף על הכתובה אינן שוין דאם אינו רוצה לגרש ומוסיפין על הכתובה ובאם אינו רוצה לזון אין מוסיפים למאי דקיימא לן מורד מתשמים נקרא מורד ולא מורד ממלאכה . ופ' ר"ם פ"ז : ח אבל בב' ידיו וכו' היינו שנולדו בו אבל אם היו בו תלי בפלונתא שבאתי סק"ב כ"ח ושם כתבתי פכ"ם אף היא לא נפשית מורדת כשאינה רוצה לדור עמו : ט י"א שאינו מוס באים אפ"ג באשה הו' מוס כמ"ש בשים ובסי' קס"ו מ"מ אשה אינ' לה בכל דהוא אפ"ג בריא מוכה באים ובאשה י"א שאינו מוס כמ"ש בסימן ל"ט שם תלי בכח מי שנתחזק יכול לסבול יותר כמ"ש כמ' ובכנ"א אבל בשאר מומין אמרינן אשה אינ' לה בכל דהו • משמע דאין סכנה בדבר אם משמש פס בעל בכפה דאם הי' סכנה בדבר מסיכ' אינ' אומר דאין כופין לפ"ז אם הי' תנאי בדבר מ"י לגרש אבל בחשובת הרא"ש כלל מ"ב מבואר דיש סכנה בדבר לכן אפילו תנאי לא מהני : ו ואין לה כבר שום כן בכל כתב אפ' כת אם יש לה לא כייפינן ליה : יא ואומרת שהוא גורס וכו' לשיטת תוס' והרא"ש הא דלריכה לומר שאינו י"כ מקום דפ"כ אינ' בשהה פמה י"ש דאם לא כן ליחוש שמא פיניה נתנה באחר כיון שהיא תובעת גט אלא אינ' בשהה פמה י"ש אינ' אינ' אינ'

בהרמ"ם ס"ם הפ"י כפובכ' המי דאחר' קמי' דר"מ פ"ם: יז והס"ם אם שהם י"ם וכו' כס"ם אית' הוא אומר מיכה וכו' אומרת מיכים נאמנת אמר מיזל ואבדוק נפשאי רשאי • וכבר כתבתי הסיפות ולכ"ה לפי שעתו כרים' הוא אמר מיכה כן הוא נכים' אם אמר מיזל ואם' אמר מיזל ולפיעות הרמב"ם שכתבתי כל אמה לריכה לומר שאינו י"כ והיינו מ"ם כנים שמא לא זכה להכנות ממנה ואם אמר אמר אמא אמרת אז אם ילדה מכורר דמכיפה ממנה ולא אמרינן שמא לא זכה להכנות ממנה. והעור כבי' תשובת הרמ"ם שכתב אם נשא אשה שניה וילדה לא הפסידה הרמשונה ואמרינן שמא לא זכה להכנות ממנה עד שבי' מוחזקת שלא ילדה נג' מנשים ואח"כ כתב העור דין זה אם אמר אשא לאחרת ואם ילדה תלא הרמשונה בלא כתובה וכד"מ מחלק בין שני דיניס הללו וכתב דאיירי כאן דבי' לא אמרה נג' ולא ילדה ואומרת דהוא אינו י"כ נאמנת ויש לה כתובה ואם נשא אחרת וילדה אז לא אמרי' דלא זכה להכנות אלא היא מוחזקת דלא ילדה וסיימו כתירוץ הר"ם בתוס' לפיל דסיני' הוא אמר מיכה וכו' איירי בכפל ג' לז מ"ם שם בסוני' פ"ז אמר מיזל והבדוק לנפשי פ"כ קאי על כפל ג' לבל לשיטי' הרי"ף דס"ל הסונית איירי אף בכפל הרמשון והשני והוא טופן בני פ"כ מ"ם מיזל ואבדוק לנפשי איירי נמי בטופן בני אז אם ילדה הפנים אלא הרמשונה בלא הכתובה אבל מעתה אמרי' אמא לא זכה להכנות מהרמשונה אבל אם טופן בני אמר מיכה אמר אמרי' אמא ל

ביאה ותוס' סוף נדרים כתבו תפ"ג הפרתה כגמר ביאה מכל מקום לפיין מיכת ביאה לא הוי ביאה ואין לה ת"כ: **כא** ואחורה להכש' לו.אז כופין אותו אפילו בלא טענה בפיר' מוסר' לידי כמו אם אין לו נכורת אנשים כיון דאחורה להכש' מחמתו: **כב** יוליא ויתן כתובה. **נמ"ם** לגיל לרוב פשוסקים אם לא אמרה שכו' אינו א"כ מ"מ מיב ליתן לה הכתובה אבל אם הוא טוען ברי דסיא פולט' הזרע אז כיול' כזה דהמניפה ממנה ובוא מ"י אם הוא י"כ אין לה כתובה ודיבה כהילכית כמ"ש ברמב"ם שם אפילו אם הוא רוצה לגרשה וכן הוא לשיטת הרי"ף הוא אמר מיבה נאמן מ"כ דסיא אומרת דכו' אינו י"כ וכן הוא בהרא"ם ולא כפרישה סימן קמ"ח ולפי משמעות דברי המחבר מ"ש בשיף ו' פוסק כרמב"ם קשה איך כתב כאן ברמב"ם כל שסיא אומרת דכו' אומרת ברי דהמניפה ממנו אין לה כתובה: **כג** או יש אומרים שאינו לגרשה רק הוא אמר שהפילה אמר אמ"ר לומר שיוא הבריה בידו אבל סיא אחרת ולא אמר יגרש אותה לגרש אם אינו אמר אני בועל' ואם לא רצה כופין אותו עד שיוציא ה ואם אמר אני בועל' והריני שובן עמה בפני ערים כדי שלא אתייחד עמה נג) בין שאמר היא בין שאמר הוא [ח] אין שומעין לו אלא יוציא וישא אשה הראוי' ללדת: הגה ח נד) י"א דכ"ז דלא הוליד כלל אבל אם הוליד זרע קיימא אפ"פ אלא קיים עדיין פרי' ורביה כד (כו) אין כופין כה) להוליא (ריב"ם פי' ס' ו) ופ"ל סי' ס' ו' כזמן הזה אין (כז) מוהגין לכוף כלל כה נאמן האיש לומר שיודע בעצמו שאינו מוליד ואין כופין אותו ליפא אשה (כ"י פרק הבא אל יבמתו):

יא כו א נה) הלך כו)בסחורה בתוך י' שנים או שהי' הבעל חולה או שהיתה היא חולה ב נו) [ט] אע"פ שמשמשים יחד או שהיו חבושים בבית האסורים (כז) אין עולים להם אותו זמן מהמנין:

יב ג הפילה מונה מיום שהפילה ד אם הפילה וחזר והפיל' כז ג' כז פעמים הוחזקה לנפילים כח ויוציא ה ויתן כתובה נז) ומ"מ מותרת לינשא נס) לאחר:

יג ו הוא אומר הפילה בתוך עשר כדי שתשב עמו והיא אומרת לא הפלתי כט [י] היא נס) נאמנת:

יד ז הוא אומר הפילה שנים והיא אומרת הפלתי ג' היא ל נאמנת: בכר

וכו' משום בכל מלות כחלו שאין סוכחה שפוסה דרך מרד נאמן על פלמו שם בכ"י: כו הלך בסחורה.יאם הלך מח"ל לא"י מוכין י"ם מיום ביאתו לא"י טור: כז בלשה פעמים כאן בפיכן נ"ם מש"ם הרבה כשים מפילים בתחלת עיבור'כ"י ועיין תוס' ובהרא"ם מ"ם בשם הר"ם לרבי אפילו בהפילה מוחזקת בתרי זימני מיסו לא קיימא לן כר"ם כזה: **כח** ויוליא ויתן כתובה משום דאמרינן שמא לא זבה להבנות ממנה ולרמב"ם דס"ל דסיא לריכ' לעפון ברי שבו' י"כ דאם לא כן אוקמ' הממון בחזקת הבעל וכשאומרת שבו' אינו י"כ אז אמרינן הוא לא זבה להבנות כן ס"ל אמרינן הוא לא זבה להבנות: **כט** סיא נאמנת. סיינו כשאין חשש דפיניה נתנה לאחר כנגן שבכ"ד כפו אותו לגרש רק הוא אמר שהפילה תוך י"ם כ"כ הכי"י ואי"י מה חשש איכא דהא אחר י"ם הוא ואפשר דס"ל אפילו אחר י"ם כן נתבכרה ממנו תוך י"ם מ"ם כתב דהכ"ד כפו אותו וסיא לא תבעה כגנ גם י"ל כיון דסיא מחזקת נפשה לעקרה י"ל יותר שמא פיניה נתנה בלאחר אפילו אם הוא אחר וי"ם: ל נאמנת. ואי"ל למה הוא אינו נאמן הא יש לו מינו די"ל דמכיר בעצמו שאינו מוליד וי"ל כיון שכבר הוליד אלא שהפילה ריע טענתו לבטל החזקה דלא מחזקה נפשה בעקרה כ"י ולכאורה קשה הא סיא אומרת דלא הפילה אם כן לא הוליד כלל ואכתי יש לו מינו בעלמא בהפילה בוודאי אלא אם מחולקים כמה פעמים הפיל' בפיר תירצו אבל בדין זה כשסיא אומרת לא הפלתי קשה הא יש לו מינו ואפשר דהכירא ליה הסוני' פ"ירי

בפשוטות כשם נדולי רבני ליפשם פ שם בשם פשוטות הרא"ש כלל מ"נ פ' יג ל נ"ז שם בשמו ק שם ר משנה ובריי"פא יבאות דף קד ע"א פ שוט בכפוכות דף פז ע"ב ם רמב"ם בפר"ז מה"א וכ' ה"ה שהוא מבואר בירושלמי פ בריי"פא שם בכללי דף קד ע"א ב פור בשם תכיו הרא"ם ומפרש הטעם שאמו פולין להם הענו שגרם להם להיוסם מוליס מו הנושים בשמנעם מלהוליד ג שם בתשבה ד פשוט שם בגמ' דף קה ע"ב ה בפירש"י שם דאמא לא זבה להבנות ממנה ו מימרא דרבי אמי שם ומפרש שטעם שם ז עובדא הוא בכי מד"שא וכו'

הגהות רעק"א

ו) פ"ה לזמן. כ"כ ע' תבו' רשב"ש פ' שפ"ג:

ביאור הגר"א

כו': פד) ואם יש נפלות כו'. פוס' בד"ה הכ"ל ובריב"ם סימן קנז: כח) י"א כו' אלא כו'. כמ"ש בנדרים יעבו דרך בקשה וכמ"ל כו' מז ס"ד וכפ' הירושלמי שם ואע"ג דאין פלכה כירושלמי דנאמנת בזה מ"מ למידין דף בדבר דאינה נאמנת וכן לפי נא' שלנו דאינו י"כ: פו) וה"ה כו' ולאמר כו'. הרשב"א סימן אלף רכ"ו ושם המעשה באמר שפי בנוסח"ך לשני בני כו' דא"א לאמנה לא לאן ולא לאחריה וכ' שכופין וכ"ל נעוענת א"ל נפורה פי' ואמרי' שם ק"ן א' א"ל הפשא מידך מיפלא זיל כו' אלמא כיון דא"י לכונפה כופין מיפפור: פז) אם עוענת כו'. כמ"ש בס"ג ומהימנא כ"ל דלא כירושלמי וכ"ל: פח) אם יודע כו'. דאין לו לאלם בלא רשותה מפני ביטול עונה כמ"ש בס"אע"פ מ דין ומכין ע"ז דאע"ג דלאו אין ו מעשה מ"מ לא נרע מדבר שהוא מד"ס מתכין ומנדין עד שיקיים ואם הוא מעלמו כדי להבלל מזה יגרש אין זה נע מעוזה שפרי אין כופ ן אותו אל הגע בלל כו' כן פי' הריב"ם דברי הרא"ם והטור כאן בסימן קנז ע"ש ועי"ל מב"ח וי"ש כו' וכפי' הרא"ש ובסוכה: פפ) אם כו' כי כו'. כמ"ש בסוף כתובות ג' תרוסם כו' ועי"ל פי' עה ס"א ובהג"ש: ג) כופין כו'. ל"ל נ"ב בכ"ל ובמ"ל דכל שאינו מפורש בהדיא בגמ' כופין אין כ פין ואע"ג דמוגע פפמים ומזיגות כופין כמ"ש בס"ג משום שאינה רוצה לאלם אחריו לא איתמר בהדיא דכופין: נא) אז ישאל כו' הרי"ן וכן פירש"י שם ד"ה אינו רשאי כו' וכ"י ופ"ר ומ"ש מ"ר לבעל ול"ק יגרשנ' וכמ"ש בגמ' אינזיל ואכרוק כו' וכ"ל: נב) ואם לא כו' כרב שמליפא דקלו ועדו שם אליביה פר"ב שם: נג) כין כו'. שם בכא מצ"ג כו' וכ"ש כאמר הוא: נד) י"א דב"ז כו'. מדקא' יולדה ומיהו דוקא מינה קיימא כמ"ש הפילה מינה כו' וכירוש' ל"ל בנים ומתו אינה משבח מתו אבל בשאינו מוליד אבל דמתני' אפי' דמנן בשא"ל לא יבעל כו' ולא יולדה וקאמר בשיעור ריב"ש וכ"י שם: נה) אלו

כו' אין הוספתא פ"ח זקן הו מולם אז מכנס בנים האקורים והלך למדינת הים אין עולין מן סמכין של עשר שנים: נו) אע"פ שמשמשיה כו'. דייק ממש"ם ללמדך כו' ע"ש: נז) וא"א מוחרם כו' כמו בשהה י"ם ולא ילדה ומפעם

כד) כתובה. עי' ב"ש. והיכ' דלית ליה לאיתנ לה כתובה תהא כתובתה חוב עליו עד שתבא ידו פ"ל פי' קי"ט ס"ק ז' מש"ש ועיין בכה"ג קפ"ג פ"ב סנ"ג וכ"ד: כה) להולי'. וסיינו כשהיא רחוים ל-וליד אבל כשהיא זקנה כופין להולי' ב"י בשם בריב"ש פ"ש ובד"מ. ואם הין לו בנים ומתו פיין ב"י ד"מ ובכה"ג קפ"ד ע"ב:

באר היטב

כו) בסחורה. ואם הלך מח"ל לא"י מיום ביאתו לא"י הטור: כז) ג"ם. כאן בעיין ג"ם משום הרבה כשים מפילים בתחלת עיבורם. בית יוסף: כח) לאחר. ולא תבעה אלא למי שקיים פו"ר ש"ג: כט) היא נאמנת. סיינו כשאין חשש דפיניה נתנה בלאחר כנגן שבכ"ד כפו אותו לגרש רק הוא אמר שהפילה תוך י"ם כ"י מיין ב"ש אם יש

עדים

טורי זהב

שהעתיק ב"י תשובת רשב"ץ אם מוען שזה פום עובר ע"י רפואות קרובות להוציל כי ודאי דאין כופין ואם כופין הוה אלא כדין כ"ז הוא פשוט לפי ע"ד: [ז] אינו שוכב עסה כו'. תיסא הוא זה שהרי מבואר דאין חרין דום' לאין לו גבורת אנשים וכפי מה שבארנו והוא מוכרח עכ"פ ובפור מביא תשוב' בכאן ע"ש ובתב לעיין זה לא אלחת השבוע' כי בכר הי מחויב הראשון' לפרנס כתב בדרוש' וקשה דלעיל ס' קי"ח כתב תשובת הרשב"ש ראובן חייב שנשבע ליתן לשמעון חצי מה שהרויח ובאותו חצי שהרויח אין בו כדי מיפוק לפרנסת אשתו ואשתו תובעת מזונות והשיב שהשבוע' אלחת וצריך לקיים' וי"ל הך דהכא שלא אלחת השבוע' היינו שלא אלחת על כל מה שהרויח אבל על החצי' אלחת ולעיל נפי לא אלחת' אלא על חחצי אלא ש ין שום לדבר ונם שם בתשוב' לא אלחה הטעם בפה שהניח החצי אלא משום דאין שיעבוד על נופו ע"ל ולפי ע"ד לק"ם דבבר ק"ל דאע"נ דאין איסור חל על איסור ס"ם באיסור מוסיף חל איסור על איסור כדאיתא פרק ד' אחים ובחרב' דובחי ה"נ לעיל סימן קי"ח דנשבע לחת חצי הרויח ואלה השבוע' עכ"פ באם הרויח כ"כ שיספיק חחצי לאשתו ע"כ ה"ל איסור מוסיף וחל על הכל אפילו אם לא יספיק אלא שקדיין י"ל שם כיון שבשעה שבאים לדין כבר מונה המעות שהרויח ויש לתאש' נ"כ שייכות על הסמון מצד חיוב פרנסת נמצא ח"ל סמון זה משועבד לשניהם לזה כתב שם דאפי' בסובר נכסיו אין שיעבוד למזון האשה והבנות על אותו הסמון ק"ו כאן בשיעבוד נופו אבל כאן דנשבע לשני' לתת לה כל מה שירויח אפי' אם ירויח הרב' נמצא שפקיע חיוב שעליו לפרנס הראשון' ואין השבוע' חלה בזה רק שעכ"פ חייב לפרנס נם השניה מצד שהיא נ"כ אשתו לזה מסק שיחלוק הדין ב' ב"ח חבאים כאחד ופ"ש הרא"ש אח"ז ואין היתר לשבועתו כיון שנשבע לה על מובה

פתחי תשובה

ונחלקו דבריו הטיב נ"כ על מ"ש עפרה מעענו ומכין אחר לא מעענו כו' וכתב עליו שלא דק כי הסם חיירי היכא דמדינה דגמ' לא מהימנא לא כני נסחום מי' שנים אבל הכא מדינה דגמ' נאמנת מיד אלא שהרי"ם המגיד בדרוש הללו מים פרוגות ואי"כ מפיעד דאם יש חיזה אחמל' דהיינו בה' או בו' שנים מוקמי' לא מדינא ו"כ מהרי"ק עלמו מס בלוסם אמו' אח"ז כמו ג' עמודים ומהר"ם אלשקר לא עיין הטב כו' וכן מעיק מס הלכה למעש' מיכא דהוכעם נע כסם דנאמנם היכא דאינ' אמכלא מוציל גם אמכלא כזו שבהבה עמו ה' או ו' שנים ולא ילדה וכן כבכרמו הנים שלו לפני כמה שנים להוליא האבן דהוי אמכלא וכמו שפסק הר"י יוסף בשמו' רש"ך סימן ק"ם וכן אם עדיין היא בולה מני בנ' או ג' שנים וה"ה בשאר שום אמכלא או דגלים לדבר נאמנים. וא"ל אומדנים דמוכיחו' רק בדגלים לדבר ובמ"ש בלא דה ס' מבמ"ר ע"ש: (כא) וי"ל דאפי' במקום כו'. כתב כמ' נ"ל מ' ע"ש נראה מדברי הרב דהיינו בסוגעים בתוכה אחינ' נאמנים ואין כופין אז בהיא רק בשנים דאין כופין אותה בלא נאמנים ואין כופין אותה אפילו בשנים אבל כאן דנשבע לשני' לתת לה כל מה שירויח אפי' אם ירויח הרב' נמצא שפקיע חיוב שעליו לפרנס הראשון' ואין השבוע' חלה בזה רק שעכ"פ חייב לפרנס נם השניה מצד שהיא נ"כ אשתו לזה פסק שיחלוק הדין ב' ב"ח חבאים כאחד ופ"ש הרא"ש אח"ז ואין היתר לשבועתו כיון שנשבע לה על מובה

תשובה

דומי' דעולה' דידיה אבל מודה הר"י מיכן שע"פ הסרה ממאה דבנים מוסר ואין אליחום' דרגמ"ה עכדינן בזה. ואמנם מה שלא פירש בכמה דוד ב להיר מי שסאה עם אבתי"ם כמו שאיינ בנסמיה אשה אמם כי נדוחו הבל הכ"י הבר"ר בהסוכה פי' יד ליפא אחרים והשיג על הר"י מיכן והסיר הלכה למעשה והסכימו עמו המבי"ם ואחר נאוני זמנו אך בדורות הקרובים נזמנינו לא שמענו נראה שזהו מנהג אם שאמנו נראה לעשם קצם פוסקים שאין דין זה נוהג בא"ל וכמ"ם נאחרוני נ"כ פי' ל' (ע"ל פי' ל' פ"ק ע"ז) ואמנם העלימו אם דמי שסאה עם אבתי"ם ואח"כ נפלו לבו ללכם לא"י ואבתי אינה רולה ליקב מו אז מע"ב מוסר ליפא אחרים פרון לא אמרי שהדור פרון לא מלאני לבי להסיר בלי הסרה מק' דבנים (ומבואר עוד אם יאין אמו נוזרים עליו שיעלה מיבה אך לא"י ורבאי למבדק נפש' ליפא אבה בם בפדיבה בו ואם בא אז יפה לא"י. ויפנה מיבה עם אבתי"ם הסרה אחרים אבר יקח ויקבע לה זמן אבתי"ם אחרים בסרבאבונם מסרבים לקבל נע סמיע' אמין לם על הבעל בום מיוב מבאר בכנים ועוכה. ואמנם כתובתה הא ודאי בכל עם אבתי"ם ואמר מן לי נע וכתובה מיע' אמין בעבה שמקבל ניעה בתובתה ופוס' בכל הבנים אבל כ"ז שמקרבם מלקבל נע אין לם עליו בום מביעה מחמם הכתובה ואם דבלתה שמסתיים אין מוחנין אחרה לבעל עד שיקלים הכהנו' כיונאר בנ"ם מי' ח' מ"ק כ"ג אמרי הבם שהי' אבתי"ם ומ"ל לה לקבל נע אבל כזו מיבולה לקבל נע כו' ו"ק שבדר פסוק ואמ"ל ראי' הנה הדבר מפורש בתסו' הרי"ם מי' לא בתובתה בכ"י מי' ח' . וא"כ כל האמור הנה בכ"ד האבה אינה רולה לעלום לא"י ונם אינה מקרלים לקבל נע ובתובה ואם שהיא מקרלים לקבל נע כבירבה לה מוסר ומתן הא ודאי מדינה מוה לאין לרונה לקבל נע כלל דאמר מרבני דדבריי יסן לה מעבה קם ,דבר על דם ודין להסיר להבעל ליפא אחרים נאוסן אם כדברו כן הוא מבבר מבר מע' מבינים מיבם אחרון ועוד קרוב לסמנה מדבים יהרים להבלים אם לבמים לא פי' אינה מבוחים בביאם ובבר ראי' מל מעבה כיול' בזה ממם הסרה מבביד הגדול מהר"ר רפאל הבהן (ע' בזה בסבו' ומב סברן מ' נ') ג"כ על אופן מיבבימו ק'רבנים להסיר ובעובד' דידיה מדיגא לא בסלמו מבר מבים מיום מיבם הבן אחרון והורם לו מיבהא אם אבתי"ם ואמ"כ בכלא מרגל' ליבם עמו לאחרן הקרוסה ולא לקבל נע בדלון מוסר להבעל ליפא אחרים ע"פ סרה מק' דבנים. ובהן קורא לאחון ואחריו לוי מנם אחי נמנה להסיר אחר מיוסלמו לו מאה דבנים מבלם מדינום ולאו דוק' דבנים אלא לומדים כו' ומע"ם לקמן סעיף כ"ט: (כו) אין כופין להוליי עבה"ם מ"ם והיינו בשהיא אחוי' להוליד אבל בשהיא זקי ה כופין כו' וע' בסבו' מעיל לדקה פי' לג מב' ובם כ' מדברי הריב"ש נראה כן אבל אם מוכר אם' נכסיו כיון דאים לבו להב י ואחר מפרנס דבל מים לו כן אחר לא אמן בחמרי מבלן מוב לרבם מלבינו וכן ראינו מעולם אבבי בבם בלא ניבבו בסוסיבם מזקינים אף אחין לבם כ"ם בן מ' או בם אחם כבר ע"ם שבאריך בזה בדברים נכונים) ומ"ם ואם סיו לו בנים ומתו כו' ע' בסבו' מ"כ מבינא פ' קב וקינ מ"ם בזה: (כז) אין נוהגין לכוף. ע' בהסו' בנדי בסיבם פ' מ' שבאמל אחים ידא אבלקים אחר בשהא אם אבסו יוסר מעבר בנים ולא ילדה וקבה עליו הגירושין כי היא אבם אינ' ובראם ס' ועל ידה יכול להסיר בלי עודו והוא אינו בדיל כ"כ בשאר בני אדם אבל הא' מלום ובוסק אביר בדבר אדם ובינ' מבנהם עליו בבריאות נוסו ונם מנם' אוסו לבדל יסום בסוד ביסו וללמוד אבל אם מעבינ' אם אבלים בלא מיכולם לעבם בנסו לא שמענו נראה שזהו מנהג הגירושין מעבלמו נמא דאסבר לו בכל מיכולם ומן יביאהו אלקים במבסבו על זה אם יהי'בשב ואם. והשיב לו אמינו מחוייב לנרשה כו' לשיטם אראבלי ואמ"י ומפ"ג ומוס' בסבי' הנמ"י אם ר' מה' אינה בשמם ובינו ירוחם בנמיב כ"ג אין דין ז' אל ' אבים נוסב נמון לאחרן בלל. ואם בשיטם הרא"ם ד"ל עולם מן המכין אעפ"כ יש היסר בכ"ד לפ"מ דבסק הרא"ם והטור ומאחר (בסעיף י"ח) אלה אינ' אחים מבמבשים כו' ובכ"ד הבעל אינו בדיל אינו בדיל בסאר בני אדם ז: ובסק בדבראתם אמיד ואם אם אינו אבל לשמם אם ל-וליד ונם ס"ל נ"כ דא"ל עולם מן המכין בכל אדם מ"מ יש לגרד אלא לפסיד בין הבקים בפמ"ם הבוסקים הובא בב"י ח"מ סי' ס"ינ' ובראש"ם אם אין אדם מחוייב לבזבז מון רב בסביל מלוה אחם ואפי' מלוה עובדת בנון אחרון ולולה. ואמנם פ"ד בנדון זה דבאה עמר בנים נרא מבאר מ"מ ומבאר לא עדיף יוסר דבא בשאר מ"מ בכ"ב כופין אמורים בכהונות דף ע' אם כופין אם לא והיינו מעמא כיון דבסק הוא לם יבנה מאחרים ואי"כ אם בכל מלוה מובבת אינו ממוחיב לבזבז אף אינים מסוגו רק הוסם מכ"ם אחין חייב לבזבז להוליי אם אחסר אחם ולפ"ד בנ"ד אבל אם אינו בנ"ד לבזבז אינו מחוייב לבזבז אם אינו מסוגו אינו אינים אינים אינים

מ"ח פרמב"ם סס בפע"ז וכתב ה"מ בפכב שהוא נוטן על מכירו כדי הפציעים ויכה ע סס כמפנה י כדיי' גם דף סה ע"ב כ רמב"ם סס וכתב ס"ה והטעסכל אחיכו מחוייב להוליח' אם רלה להוליח' יש לה כתובה ל נח בכדיי' מ הו.' אם בסס הרוום דרב יהודאי נחון וכ"כ הרא"ש סס וה"ה בסס מקלה הנאוסים כ רבעיי סס ונפסעת כ סס ג"ז שכעיח סס וכדפסט רב פפח ע פימלח דרב יהודה ושמואל כתוביה עז ע"ח פ פור בסס הרי"ף וכן פירש"י סס וכ"כ הרמב"ם סס וכתב ה"ה שהוא פפורש בגמ' ל סס בסס ר"ח ותפרפים בטעמה אם כהוס' ונפכקי הרא"ש ולזה הסכים סס ק סס כדר פנע בסס אינו הרא"ש

*) נוכח המרס הוא במרדכי כוף גיטין אחר הלכות נע ר ליינהיו לעיב מ'.

ביאור הגר"א

זה שפח לא כו': נח) אא"כ יש כו' שם בדיי' ניסתם למי שאין לו בניס כו' וס"ה ליס לו אשה אחרת וכ"ל ס"ל אז יאסר כו': נט) הכיר כו'. עפו' שם ד"ה אלא כו': ס) רס לא בגסה כו'. שם בסוס' ל"ל דטענה כו' והרא"ש שם מ"ש: סא) אפי' באיסור כו' ירו' שם בכפוכות והביאו הר"ן שם וש"ס: סב) כל אלו כו'. שם מקקיף לא ר"ח בדבריס כו' אלא אר"ח כו'. עה"ו יבמות ס"ד א' ד"ס יוליא כו' ור"ח כו' וכ"כ הרא"ש שם כז ועי"ן בכתובות שם וכ"כ בריב"ם בדברי הר"ן: סד) ו"ן דאיכא כו' הרא"ש שם וכ"כ בהו' כוף ד"ה הנ"ל: סה) אבל אם יש כו'. דמפורש בהדיא בכפוכות שם וכ"ל דכל שמפורש בהדיא ודאי כופין בכוביס וכן פכף רפ"ח ודס נ ודס"ה: כז) וכ"מ כו'. כמ"ש בפ"ד דפכח ס ונפ"ג דמ"ק דשמעתא חמירא מנגדא דנמערבא כו' וכפ' הדייניס אחרי' ליקטי' בכובכיה כו' שם: סו) ומ"מ כו'. דיכול להגלל מזה ולילך לעיר אחרת וכו' אלין ביטין מעבה בגופו לאו עיטוי מקרי וכ"ז עוסין כו' שעבר על דברי חכמים שם וסס: סח) אבל מי כו' כמ"ש ס"ע: סט) וכ"מ כו'. כיון דחייב לפוליח ולימן כתובה נהי דאין יכול לכופו על רגע. בהוכה מ"מ חייב לה. שם: ע) וכן נ"ל כו'. אבל כ"ל"ס: עא) אם נשבע כו'. אבל ברא"ש פ"ג דמדרש לא מ"ל כן שכתב שם בס"ב בשם ר"ה גאון דיש שילרו מהנגר כו' אלא חייב לקיים ולגרש כו' וכ"כ ב"ז במרדכי פ"ג דשבועות ובענ"י מי' פל"ד וכ"כ הרבה פוסקים דכ"ד שאדם עושה מעלתו

דגול מרבבה

*) (נ"ס) לא נזכר בתשו' ר"ג פיגרש בעל כרחה רק כתב שם שכוס ן אותו לגרש ומיירי שהיא ריצה להתגרש כשיתן לה כתובה ואכנם סדרכתב שם ר"ג הפעם משום דב"ן דאנידה בי' לא נסיב אחריתי ולא כתב דב"ן דאנידה בי' אבור לפיסב אחרות משמע דלא גזר בסקום מצוה :

הגהות רעק"א

ז) סב"א הנה מוסר לכופו. נ"ב בחכם היכי דיש פפק אם רחוי לכופו. אין מקנה לכוף אוסו בחלם ליתן נט ומעילא אם פוי נט מעוכה אלא כדין מ"מ סבלמו לכתוב' ולחזור לכופו ליתן נט אנים אמרי דאמר' לו דכיון דהתחל' פי' בפנים כך ביאי' אפשר לכופו בפנים שם נט מעוכה עליו נם על הסכייה זולם היכח דב"ד לא עפו כן בנרמה רק ש"ו כבוריס בחלם הדדין לכופו אלא דאמ"כ מודע ונפגלה אינה ס' אלא כי אחרי לכופו בזה כיון דנאמר' עלא כ פין אוסו אמ"כ מדינא ליתן נט אנים רפו' לאם רב פי' ל"ז

ח) אב"ש אם נכנע. נ ע ע' מבו' מקור נרוך פי' ע' בחרוכה : ט) אם דומה לאוכם. נ"ב אם צריך לאפיר קודם הנפיל' ע' ס' דאנ"ח אב"ב פי' י"ם :

מו ס בכל זה לא משביע' שבועת ל) היסת שלא הפיל' או שהפיל' ג [יא] שבטענה זו יתחייב ליתן לה כתובה :

טז ס שהה עם אשתו י' שנים ולא ילדה והוציאה מותרת להנשא עם השני שהתה עם השני עשר שנים ולא ילדה דינה עמו כדינה עם הראשון :

יז י גירשה לב לא תנשא לא) לשלישי ואם נשאת לשלישי לג תצא שלא לב) בכתוב' כנח) אא כ יש לו אשה אחרת ל או שקיים מצות פריה ורביה מ נט) ואם הכיר בה יש לה כתובה:

יח ג שהתה עם השלישי עשר שנים ולא ילדה ס) אם לא גבתה כתובה מהראשונים לא תגבה ואם גבתה לד לא לג) תחזיר :

יט ס הוציאה השלישי בלא כתובה ונשאת לרביעי וילדה אינ' יכולה לגבות כתובה מהשלישי דשמא עתה נתרפאה :

כ ס כל הנושא אשה בעבירה סא) אפילו באיסור דרבנן (כא) כגון שניות כופין אותו להוציא :

כא ס סב) כל אלו שאסרו להוציא כופין אפי' בשוטים ; סג) וי א שכל מי שלא נאמר בו בתלמוד בפירוש כופין להוציא אלא יוציא בלבד אין כופין בשוטים אלא אומרים לו חכמים חייבוך להוציא ואם לא תוציא מותר לקרותך עבריין: הגה סד) וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא לה רחוי להסמיך אלאן סי' כא) לכוף לד) בשוטים בלא יהא הגט מעוס' (טור בשם הרא"ש) סה) אבל אם יש לו אשה בעבירה אב ס כופין בשוטים סו) וכל מקום שאין כופין בשוטים אין מגדין אותו ג"כ (מרדכי ריש פ' המדיר) סז) (כ) ומ"מ יכולין לו בגזר על כל ישראל בלא לעשות לו שום עונה מי שלא ליתן ממון (ס ד בשם ר"ת ובמהרי ק) או למול בניו או לקברם עד שיגרש (בימין זאב פ"מ) ובכל מומרא שירלו ב"ד יכולין בהסמיר בכה ג ובנגר שלא ינדו אותו סח) אבל מי (לא) שאינו מקיים תורה יכולין לנדותו ולהסרימו שקיים תורה אי שיגרש כי אין זה כפייה רק לקיים תורתו וכן כל כיוצא בזה (ריב"ש סי' קכ"ו) וכן מי שגירש אשתו בגט כשר ואינו קונה לאז אבל הגט (לב) ז] מותר לכופו נחת גם אחר סט) ובכל מקום דאיכא פלוגתא אם כופין או לא אע"ג דאין כופין לגרש

(לב) מ"מ כופין אותו ליתן כתובה מיד ע וכן הנדוניא דאינשלא ליה (מרדכי ריש המדיר) :

כב ק צריך להטיל חרם * על כל לה) העומדים בשעת נתינת הגט שלא להוציא לעז על הגט (ומזכירין ש"ת גזר בכמוסיא אם תלמידיו אל מי שמוציא לעז אל הגט הנתן) :

בג י עא) ס] אם נשבע הבעל (לד) ליתן לו) גט טוב שיתירו לו קודם שלא יהא ס] דומה לאונס אך ערבון יתן אם יוצה : הגה ופ"ל סי' קכ"ד סעיף כ' וכנגד מומר אין מרוכין לכזול אם נשבע או נדר מאחר דצריך לגרש מדינא אך שוטלין אותו אם מגרש כרצון וכן שוטלין לאשתו :

מי

באר היטב

דמפורש בש"ס דכופין אותם • וכל הני דכופין ממש ר"ל אין נוהגי' להם חוספת כתובה אבל כשהב"ד כופין לגרשה כשלא ילדה י"ח יש לה תוספת כתובה דלאו ממש הוא ונכשלתה ממש ת טעמה . בש"ס אית' דכופין והיינו בשוטים והרא"ש בתשובה סימן אלף קכג כתב דלא כפין ליה בש עיס אבל מוסיפים עד הכתובה כדין מורד . ומי שהה עם אשתו י"ח לדעת הרי"ף כופין בשוטים וכ"כ הרמב"ם פט"ו מה"מ ובנה"מ פרק הבא ע"י כתב ל"פ בזמן הזה אם יוכל לגרשה בע"כ כיון שגזר ר"ג שלא לגרש בע"כ ואח"כ הבי' תשובת ר"ג דפשק דיוכל לגרשה בע"כ ובתשובת ריב"ש סימן מז כתב דהעליתו מכמי דורות אלה בעיניהם הזיוונים משום דהיה צריך לכפות את אביו אם כולם לכן כל שאינו מיסור מלד הנשואים העלימו עיניהם וכ"ש כתב עליו מ"מ המיסור במקומו עומד לף שחכמי הדור אין כופין מ"מ המיסור חל על כל אדם לכן נראה אפי' בזמן הזה דאיכ' חר"ג מ"מ אם לא ילדה י"ח יוכל לגרשה בע"כ • ובכל אלו נראה אפי' הורה חכם להתיר ובשאת כופין אותו להולי' • ב"ש ע"ש : (כא) בשוטים : יזהיר הדיין שלא תתיישב עמו ולא תדור בשכונתו ולא תתן מעות מידו לידה . משפטי שמואל סי' קכג. המנהג לקרוא הגט אחר הנתינה . סדר הגט : (לו) גט • הנשנע שלא לגרש וגירש אי הוי גט עיין בהרשד"ש מי"ד סי' קמו בכנ"ג דף קפג ע"ג ועיין סימן קפ"ו :

זהב

ובחנם פרח בזה דהא אסרינן יוציא ולא יתן כתוב' ע"כ אין הב"ד כופין אותו להוציא דהא יבול לקיים פרייה ורביה כן האחרות אלא ע"כ דהאש' מבקשת שיוציא ויתן לה כתוב' בזה אמרי' דלענין גט יש לה זכות אם באה בטענ' שנזכר בסעיף ו' אבל לא לענין כתוב' וכן העתיקו לעיל סעיף ו' בש"ע דאם ילדה השניה תצא הראש' בלא כתוב' כו' בדרך שזכרתי אבל הרא"ש לעיל לא מיירי שהיא תובעת גט א"א הוא בא להוציא' ולא ליתן לה כתוב' בזה כתב שלא גרע כחה עד שתוחזק מנ' אנשים וזה פשוט : [יב] ודורות שפשון . דזה אין לו התרה וע"כ פוב בשני ניסין דהא' יקיים שבועתו ושניה לעיקר הגט :

טורי

עצמה באפולי בנים ; [יא] שבטענ' זו יתחייב ליתן לה כתובה פי' שע"י שיתחייב להוציא' ולתת כתובתה ונהי דשום חיוב להוציא אין עליו שבוע' דאין כאן טענת מסון ס"ם יש עליו טענת מסון משום כתוב' דאלו לא הוציא' אין עליו חיוב כתוב' ובתב בפור ואם הוא אוסר אשא אשה אחרת ואבדוק עצמי שוסעין לו והוא דאפשר בסיפוקייהו ואם ילדה האחרת יוציא הראשונ' בלא כתוב' והק פו"ח ז"ל והא כתב הפור לעיל פי' זה בשם תשו' הרא"ש אין לגרוע כח הראשונ' בטה שאין לה בנים כיון שלא הוחזק בנ' אנשים בין לענין מזון בין לענין כתוב' ותירץ דלעיל לא בא בטענת כרי וכאן מוקם ברי ושהיא מחקש בשעת תשמיש או מפלגת ש"ז

פתחי

לריך ו"ל דפרא"ם כסב קלבה לאחוסו ליתנד לא ידעינן שלא יהכן פיסבעל מפ"ו כל יעיו יש לומר דעודה היכא דאיכא עבר כנים דפקיקא הוא לם יכנה נם מאחרים וזי היא אמם הילוכבר הבוע בפרנקפו ויכול לעבד ונעפוק נפור' מה שאפשר שלא יהי' כן בחרם דאינו מחוייב להוליח רק ידבם נלימוד הסור' יוחר ויגדל יפוס בחוך ביחו כאחר עשה עד הנה ועוב לו עכ ד ע"ם : (כז) אין עוליס לכם כו'. ע' נפנו' מעיל לדקה כי' ל"ח שכ' דזה כרור אלי סיק דכל ימי נדוחה אין נודעין ממנין בל עבר בנים ודלת כמו שעלה בדעם חכם הבוחל שם ולכן לא פרע הגמ' שם בלפיכך דאמר שם לפיכך הלה הוא אין מ מה היא אין אין שביהם מבוביס ולא קאמר או פייבקה נדה בדאחמר בריש כתובות אי"ו מבמע דפירכה נדה עולה לה למנין בנים דאכ"ל לא פוה מבכם (לעיל דף הנגמ') אין ראיה דק לביעור בהי' אלה טעיה בזמנכם מפאל"ב יפי מוחרים הפוסקים בעריב' לפמכין ה' יעיס קודם שפהמיל לפכור ל"ב פ"ו ד' כי' קלי' פי"ח בהגה ועמב"ל כי' ע"ז פק"ז אך מבפיעם פפוקקים מבוחר שנם הי' היעים עולים לה) אלא דאפשר אלם הי' לם ופם יוכר מבדרי כל הנעים ופם אינם קבועים בפרי נבלה פהוא מחולי ומדוה נ"פה והי"ז כו' הלבה הים שאין עולה לה. ונם זה נדוד דלא בעינן דוקא בכל לילה אלא כל שקיים עוכפו מחידין כפדרן כל אדם לפי מה שהוא ואפשר דאף אם ביטל לבעמים כל אלא הי' פמוך לפביל' שהוא אמן פרוב נעים מהעבורה אלא שאין כי כח לבקל נבך אלא לריך בלא ביטל ל' מן העונה ובל ביטל לריך לבם יש לו חזו ובחו בכלל הלך בדרך לפחוה וכיון אלא אינלו אין זמן אחיין לו לבדום מלבינו זמנים ולחלק בכך ע"ל כן מבואר מל' הרמב"ם בפי' מתכיות דאין חילוק בכסב ולריך שיהי' כל העבר בנים לילה לא בע מדי אלא בל מי שהוא לוגד נפרידים הן אם הוא מהעורים נעם אלו מן הבלבידים ראלי לקיים עונהו רק לחד בכנם כו' ולחי רוגר בעניין עונות הטיילנין בזה"ז בנסבו עולם הקבה עליהו אין ביניהו בלל דין הטיילנין בידוע הפסק הרמב"ם אף כי הפמיהו הפור ולפחות ס"ח בל אחיהו ובלבד בעניין הבלבה כמ"ם בנוגע ובלבנים בעבוד' קבה אין לכם דין פיילנים עכ"ד ע"ש : (כח) כגון בניהם. ע' בפו"ם מבחם עני פי' ל"ד והרמ"ם ולמה לעיל פי' ע"ז פ"ם : (כט) אלא לכוף בשוטים. עבה"ש והוא ל' הב"ש. ומ"ש לפמוה על הגמ"י פ' הבעי' דהחמה כהב ל"ש בזמן הזה אם יוכל לגרשה בע"כ ואח"כ הביא הפור' ר"ג כו' ע' בזה בהפור' נוב"ם פי' ק"ב ס סב לייבב זה. ומ"ש לכן נראה אפי' בזמן הזה כו' יוכל לגרשה בע"כ. הנה כ"כ בם לעיל פי' ח' ס"ג. ע' בהפור' סב יעקב סי' ח' בה לק עליו ושולים כן הל' הרמ"ם בפי' ח' ס"ו בהגה בע"ם אם הדין לגרש' ולהכיר לו ליפח אחרים ע"ם. וכ"כ בים מחיר כמב בלבו ואינו מוכרח כ"כ ד"ל דאיירי דוי"ח דבהבתים שה"ח לגרשה בנוסם בד בן זו שאינה רוצה ליקח גט מיהו בחופן דאזלה מקמיה ואח"ח לו לגרשה בע"כ בכב מקנה בחפם ראחרים ולע"ע בע"ל. ועי' בפמו' בוב"ק כי' ח' ובכנו"ם פי' ק"ב בבחר מדעמו דאין להפיר לגרש בע"כ ע"ש ומ"ש לעיל כ"ה בגם כ' ח' ע"ז ועי' בכנ"ם פ רם יקיפיאל פי' ה' (ובקפרו שם"ם ובב ר"ב ן פי' כ"ם בחדרי מלה לחזק דבריו הרמבנים להלכ' ובכב נפוף מיהי מלבבנו דיוכר ל"ל בעקבת ר"ג כנו אפי' בנבה מעבר שבים ולא יגדם ומכ"ם מיהי מלבבנו דיוכר ל"ל בעדים קי"ד. כו' גם אין לומר כיון דודאי לא מיקן ר"ג שבבלה עדיפא ממנו כמ"ם הרמ"ם בהמו' בנ"י ר"ם ס"ם בפוסקים דמ"ל מיהי בבלה מעבם מעבנה בפוסין אחר בהבמ"ם הרמ"ם בהמו' בנ"י ר"ם ס"ם דבמיקו' מלבה לא מיקן ר"ג בלל כו' ובב לי' לעיעבד רבי בלי מקבוק ע"ם.ובם הלריך עוד בענין אם יש הקנה לבנות ישראל אלו לאבב לבעליהן בלא שהבעל אחר הגירושין יחמיב ויעבד עלמו עליה בא אן המוציל אלמר מיקיים המלוה בחמרם יחזיר והבלה דודאי דבלי לבחיים לא מיבעיא בבקה אבא שבבינו המוליה לם אבמו אבוה חיילונים לא בד"ם אי מיהי בבקה דעל זה לא מקנו בלל כדמבקיע בם דמבר' בבמה אבוה דבריים ומכ"ם מיבלבם הבבלה דבמה לבד דמבר' דלא זבה הדאמון לבבנום ואין כאן קלא ל כי' אלא אם' בלבם בים לא בקם מיבני מיבלונים (כמו בגלון שבבלה בם) אם"ם בל אלא אמר לה בוב מיבלונים אבי מיבלונים אבי לבחיים ובלריך בם בפיבור דבר'

שמואל

שקיים פו"ר אז אים לו אשה אחרת משמע דצריך ליתן לה הכתובה אפילו לא הכיר ולא אמר מ"ט הוא : לד) לא תחזיר . משום דאמרי' בשמה הוא כחש' מיהו סעמה זו לא מבני להוליח ממון אלא מחמת טעמה זו לא תחזור מה שנכתה מראשון ומשני כ"כ תוס' והרא"ש והטור מיהו הכי"ל כתב בשם כמה פוסקים אפילו לא נכתה פדיין נוכה מהם וכן משמע במרדכי דהא כתב אלו דברי' בשאו חז"ל בכירור הדעת ולא מעשים שסק אף בל נב מ"ם שם דקי"ל שטר הפומד לגבות כגבוי דמי לא קי"ל כוותיה מ"מ דינו שסיר דלאו שסק הוא ונראה לדעת הרא"ש דוק' אם נכתה מראשון ומשני לא תחזיר אבל אם תפיסה שלה לא מבני כיון דאין לה טענה ברי דשמה אמרי' כחש : לה ראוי להמתיר פיין דיניס אלו בחו' ובהרא"ש ס"ם הע"י ובמ' ר"ם המדיר וכלנה הוא הטוטה אשה בעבירה הדעת אלא מעשים שסק אף בל נב מ"ם ולא תחזור ראיה הרי"ף כופין אפילו לא נכתה פדיין נוכה מהם וכן משמע במרדכי דהא כתב אלו דברי' בשאו חז"ל בכירור הדעת ולא מעשים שסק אף בל נב מ"ם שם דקי"ל שטר הפומד לגבות כגבוי דמי לא קי"ל כוותיה מ"מ דינו שסיר דלאו שסק הוא ונראה לדעת הרא"ש דוק' אם נכתה מראשון ומשני לא תחזיר אבל אם תפיסה שלה לא מבני כיון דאין לה טענה ברי דשמה אמרי' בחש : לה ראוי להמתיר פיין דיניס אלו בחו' ובהרא"ש ס"ם הע"י ובמ' ר"ם המדיר וכלנה הוא הטוטה אשה בעבירה הדעת ול

דססק דיכול לגרשה בע"כ . ודוחק לומר דתשובה ז' כתב קודם התקנה . ובתשובה ריב"ש סימן ט"ו כתב דבעלימו חכמי דורות את עיניהם בעניני הזיווג משום דהיה צריך לכפות את כולם ומ"מ לכן כל שאינו מיסור מלד הגישואים הבעלימו עיניהם גם נתן טעם לפי מנהג מדינו דהיסבר לו ליטמ פוד אחרת אף על גב זו אינה יולדה יכול ליטמ אחרת מ"ם הבעלימו עיניהם נסמפ מזה לפי מנהג שלנו אז טעם הפני לא שיך כלל ואף לטעם הרשון מ"מ המיסור במקומו עומד אלא חכמי הדור אין כופין מ"מ המיסור מלד ע"כ אדם לכן נרשה אפילו בזמן הזה דאינה חרב מ"מ אם לא ילדה י"ם יכול לגרשה בע"כ ובכל אלו נרשה אפילו הורה חכם להיתר ונשאת כופין להולי' ולי"ד למ"ם בסימן י"ז סעיף ל"ד בשם תשובת הרא"ם כמים שאלים והורה חכם להיתר לא תלא מטום שם קי"ל רוב' למיתה לכן מקילין שם מכל המיסורים אלו אין סיתר כלל :

כד ם עב) מי שקבל עליו את אשתו מותר לגרש ואין בו משום מגרש באונס [יב] (לה) נזירות שמשון לגרש [י] וטוב לגרשה בשני גיטין ויתנם לה זא"ז :

קלד בעיף ג ם ה"ר לרי מן חביב נשטוטפיו ובסכר פ"ז ספק מיוך

הגהות רעק"א

ין) שם ... לגרשה . כ"כ ע' פטרוסה הרבנים סימן קמד :

פתחי תשובה

פרמנ"ם פ"י מה' גירושין בזה (כ' לעיל פי' י' כ"ג ומ"ם שם) ומקיים כחש יסכימו עמי בעלי הורים כ"ל להקל בכיולי' בזה דלא ירמר לה בעת הגירושין ואז רבאי להחזיר' ומ"כ אם ירצה מקיים פו"ר. וכ' עוד דגרא' דבכה"ג הרבות ביד הבעל לגרש הבני' אפי' בע"כ כל שנשאה לו בתח ה בהבאי הזה גם בכל אשה שנשאה מחבל' בתנאי שמה' אשתו רק לזמן מה אי עד שיקיים פו"ר ו"מ"כ יגרשנה י"ל דיכול לגרשה אח"כ בע"כ ועי"ז לה חיין רגלון (עמ"ם לקמן סי' קסה סק"ג) ומ"ם בכה"ג שיש לחוש בחש לא יוכל לחפטר אין הבני' לא יפרד מן הראשון' שהיה רשם בעיניו ויתבטל המלו' הזאת יותר בבמקום אלוה לא היקון ועוד כיון שהוא חב לראשון' ומשתעבד לה בראשון' ומשתעבד לה מחוקם הבנתים הוא בוטלה ו"ל"ח לו לחתול הבנאי שנאמר בחמיל לה בשעה בעילה כו' לכן כ"ל שיתבטל אל הראשון' כיוון המוכיל דלים ביה מיוס ר"ל לחתול הבנאי שנאמר בחמיל לה בשעה בעילה כו' לכן כ"ל שיתבטל אל הראשון' כיוון דבא אל הפנים ולא לקפכה' וקני. דבר בלב"ל כפי המבואר בח"מ סי' ס' וכ' רז ולח"ם יקח הבני' על מנאי הזה שבלא ממנו בע"ל אחר ויקיים המלו' עמה ומ"מ אין להקל בכיולי' בז' בחקום אחר כ"ל בנדון הזה ונם בזה לריך הי' כמה משני מורי הורמה בכ"ד ע') : (ל) ומ"מ יכולין כו'. עיין בס' נ"ח ס"ם ע"ב בזה אילו' סי' קלד סק"ו : (לא) שלינו מקיים פונה פוב בבני ניעין בס' יקיים שנועמו ושני לעיקר הנע אד כאן לשונו ועמ"ם לעיל סימן קלד סק"ז :

כו' כי אין זה כפי' כו'. עיין בס' נ"ח סי' מה שהמה על רמ"ח בזה דהריב"ש כ"כ לפי שפטו דפ"ל בשורה משמעים אין כופין להולי' אבל להרב שבסס בר"ם ע"ז ובפי' ע"ז ס"ג בהמחבר דכופין להולי' מה לנו לכוונו שיקיים עונה ואם לו לעשה שאין זה כפיה ממש הא אפי' כפיה ממש עושין במורד ומשמים וגם ליש' לבוהמו שבאב בסוף דבריו מגומגם דבריהם מיניה הו"ל לאשמעי' דאפי' לכוונו ולכפוהו בשוטים ע"ז יכולים לעשות שיקיים עונה וכ"ז מוכח בריב"ש עלמו שם כי' ומקיים מ"מ לדינא הטיקר כמ"ם למעלה דבמורד ממשמים אין כופין להולי' אם לא בבלה ממתם עשנה ואם כשורה ממנה כל ענייני אישות יש לחוש למכשה כו' (הוכח לעיל סק"ו ובסק"ח) עיין שם . (לב) מוסר לבשו לבם נע אחר . כן הוא במרדכי בתנה ניעין סי' קס"ח בשם ר"ה מעשה בבחור כו' וקודם כשנתין יצא קול כו' ובפה ר"ם אם הבחור לחם לה נע כו' . מ' בנדי ישב בחו' הרב הנ' מהר"ר יודא בכרך ע"ם . ומ"ם לעיל סי' קנ סק"ג : (לג) מ"מ כופין אותו ליתן כתובתה. בגליון ש"ע של הגאון רע"ק תינר ז"ל כתוב עיין בס"ג ס' המקבל דף ק' ג ע"ב : (לד) ליתן נע. עכ"ט ומ"ם הבשבע שלא לגרש בגירש כו' עמ"ם בזה לעילא סי' קלד סק"ו : (לה) גזירום בשמין. לשון הע"ז בזה אין לו הסרה ומ"ם עוב בבני ניעין בס' יקיים שנועמו ושני לעיקר הנע אד כאן לשונו ועמ"ם לעיל סימן קלד סק"ז :

סדר הגט

ובו דיני העדים והבעל והסופר והאשה וכל פרטיו ובו קא סעיפי :

(אמר הטגיה כל הכתוב בסדר זה משם הסדרים כתם הוי יודע שהוא מסדר מהר"י מרגליות ז ל) :

הנה בימי חכמי התלמוד היו נוהגין למנות הכם נקי פל הניטין וכן נמלא בדברי הקדמונים שהיו נוהגין שלא ליתן גט רק לפני גדולי הדור (ריב"ש סי' שפ"ם ב) ומל כן לא יסתדל אדם בנתיבה (א) רק הנקי בכם וכל מי שאינו נקי נטיב ניטין וקדושין לא יהא לו עסק ממהם ואם אחד מבר ונתן ניטין לו אלינות בלא נתינת רשות עיין ני"ד סי' רמ"ב סעיף י"ד : גט שסדרו אותו הריטוגים יש לפסלו (כמו שכתבתי לעיל סי' קמ"ח סעיף ל' וסי' קמ"ב סעיף ט') :

א [א] ח ג) יש נזהרים (ב) מלסדר הגט בע"ש :

ב ב ד) יזמין סופר ושני עדים כשרים (ג) שאינם קרובים זה לזה ולא לבעל ולא לאשה :

הנה ום ל סי' קמ"ח סעיף כ ם לכתחילה לוקחים עדים שאין להם שום קורבה אפילו רביעי ברביעי (נשם מהרי"ל) או מצד מיתוים ה) גם (ד) שלא יהא עניהן קול ששמדים על עריות (כן משמע נם ז' ב) ו) או שאר דברים הפוסלים גם אין לוקחין עדים מכל נסופר אינו אלא מימרא בעלמא וכבר קדם הגר"י ע"ז וכן שלא יהי' בע"מ ועל כי' קל ס' בהגה"ה וכן מ"ם לרב המכבר וכן מ"ם בס"ח שלא לסדר בע"ם כי הגע אינו אלא מדרבנן ולעיל קרובים שאני חליצ' דצריך דוקא ב"ד ג' ששא"כ בגם דמני בב' ואינם אלא עדים בכל עדים דע"מא וא"ה לקמן אי' זה בסדר הגם ב' רש"א הסדר הגם אינו דין אלא ליסוד ואחר זה בסמוך נדקדק עוד מזה והב"י כתב בסי' קם ם דאין ע"קר לדברי ת"ה בזה אלא שרש"א כתב שם שנוהגין בת"ה ס"ם לד"ה נרא' דאם יש איזה חשש לביטול הגם אין לדקדק בזה וכן עשיתי אנם אחת לסדר גם בע"ש כי הי' בו צורך הרב' ואין בזה אלא זחירות בעלמא ובסדר הגם דר"י מינץ כתוב שאנם נחוץ לדרכו ושפי חכי לא סידר הגם בע"ש נרא' דשם לא הי' חשש שיתבטל הענין : [ב] גם מעשה אינו כלום כי הוא מדם' דבר זה כו' אלא ליסוד דריש ברשא כו' ולא הבנתי זה דמאי זה שנא מחליצ' דכתב בסי' קס"ם דיש פסול באם נופל חרב שכר וכתב שם דמעשים דכאן לא שייכים בחליצ' ואיני יודע חילוק ביניהם דשם לי שלובד חרב השיך יפרדו הגם

פתחי תשובה

(ה) רק הכקי בהם. עיין בחשובת כנסת יחזקאל כי' קנ סכסב וז"ל ומיום שנתפשטו מדרי ניעין וחליצות בעלה שמוש ומקדרין קלה גט רק מתוך סדר ותיכם יודעים בניע ניעין אוי לאחזים מכך שומעות אך המכדרים דעשם היה לשם מתים כו' ע"ש : (כ) מלכדר רגט. ע' נפסו' ברים חברהם כי' קיל חום כ' מכותר בסם מה"ד ד"ו דוקא מלכדר בהיכם הגע דכפ"ר מילי אלא אפי' נתיכם הגע מהכליה להלקה ג"כ מנגעין בערב שנם ע"ם : (ג) שאינם קרובים אל"ש . עיין בחשובת מהר"ם אלשקר כי' כה חודום דאוכן בגירם אם אשה נגב ומם אלא כנים והגיה אם אחר במה"ר וכשנאה אשה לינשא אודם אדם אינו הגע קרובים זה לזה מפני שהאשה כו אינה מיחוה אשה. והלריך שם לדר בהכסיל הגע ויכולה שיה לבעשה כי אשה לפעמים בגם הבעלימו עיניהם פרי"ם אין שאינים קרוב אז פסול לבעלו כוותים הייבו דקא מכבר אפי' כן ניגו מאמנים אשה אחר בע"ם . ובמה"ם מ"ב פ' ל"ם ובלילה לפעוך עליו בזה לקבל כי הוא נגד דעם רוב הבוקקים ומ' בח"מ פי' לג : ומ' בחשובת נו"ב סיינה כי' אם בעיר לאם בעיר אינה בעלימו אם אשה נגב ומם ובעה בחוודע שעידי הגע המה קר בים זה לזה שני בם' נחד בעל מלד אם. ובהב כבר אחרכמי בחשובה (הוא בכ"ר עו הוכא לעיל סי' מב סק"ב) שקרוב אחה מלד אישות שמלכרא שביהם יחד הבינו מלד אישות ומלד אם אם ירלה. ליבא אום דיעה מבוקרים הדמונים אפי' אחד מיכבר אחות דאוריים' רק אם יחדע בבול מלד עלמם ומלד אם אם אי יחדע בבול מלד אישות מלד אם אם בודאי הוא אם בל מדרבנן. וז אפשר הנשים בחבר"ע כי' קב אבאדות אחה בעליהן אנים ובקרובים . ואע"ג דבסס"ק כתב דעתה נהגו דון בע"ש שפני ביטול תורה שלא לאם בחתונו דוקא לענין אסון אחין דאחיהם לאחיל' והאבר ב"ד דאי' חליצ' דאינו הוא ל"ם תאי אעגא וא"ג דאשות הצורך נהגו העולם להתיר אין נרא' לחלק אשום זה ע"ל ומשמע לפי אסקנתו אמר אם' רמ"ח כאן אבידור הגע אינו דין כי' אבל בהיכם הגע אינ אינה נרא' בגע אינ הגע אינו אלא אבידור הגע אינו דין ולריך

באר הגולה

נוכח הגע אבאב הרא"ח עיין בסוף הסדר ונם נוסח הרשאה שנוהגים בחדינות החלו הבעקבי אם ח הב"ד סי' רכג ב מבואר בסימן קכב קכ"ג ג ממיש"ח דרב' ורב אשם אם דף כ"ו ע"ב ב ; ובאחר בסי' קלד אם :

הגהות רעק"א

ח) נסדר הגט פ"ד הגה' מ"כ בשם מהר"ן . כ"כ עיין בסדר הגט למהר"י מינץ סי' לא :

ביאור דגרא

אין מנים חוכב : אב) מי שקבל כו' כמ"ם בכס"מ דגיטין ח"ה יוסי בר"ש מנשה בלידן בח' כו' ואיין כ"ח : ב) ומ"ב כו' וכל כו' . פ"ק דקידושין: ג) יש נזהרים כו' . כמ"ם בירושלמי פ ח דיני ממונות ובסיפי הרא"ם אם סוף פ"ש ומ"ם סימן ה' ס"ב וב ג"ה וכן כתן ד"ח אסור כמו דין כמש"ם ה' ג' : ד) יזמין כו' . כמ"ם בש"ג דבהדרין ובסוכסף וירושלמי הביאו הרא"ם אם פל"ב וכן בנגע פ' . הנה מפנתה כו' ואפי' אינ עידי מעיבה כמש"ם זיל לח שבקי כו' ונגרים ניעין ומיהו דוק' בעדים אבל בסופר אינו אלא אינו אינו אינו

ה ס יא) צריך שיכירו שזה הוא פלוני וזו היא אשתו פלונית יב) אלא אם כן הוא שעת הסכנה :

ו ו יג) אם יש בעיר אחר ששמו כשמו (פ) ואשם אשתו כשם אשתו אינו יכול לגרש אלא בפני חבירו :

ז ז יד) אם המגרש הוא שכיב מרע צריך לדקדק בו שיהיה שפוי בשעת כתיבה טו) ובשעת נתינה (וס"ל סי' קכ"ח) :

ח ס טז) אם רוצה לגרש על תנאי לא יזכיר שום תנאי אלא אומר לסופר לכתוב גט ולעדים לחתום בו ולא יזכיר שום תנאי עד שעת מסירה (וס"ל סי' קמ"ו) :

ט ס יז) הכל כשרים לכתוב גט חוץ מחש"ו יח) עבד ונכרי יט) וישראל מומר או מחלל שבת בפרהסיא :

י [ג] י כ) הבעל עצמו לא יכתוב הגט היכא דאפשר :

יא כ כא) וכן לא יאמר הבעל לסופר כתוב כן או לא תכתוב :

יב ל כב) (י) לא יהיה הסופר קרוב לא לאשה ולא לאיש היכא דאפשר :

יג כג) (יבש) מ הסופר הקלף והדיו והקולמוס (וכל שאר כלי הכתיבה) וישאל הרב לסופר בפני עדים אם הכל שלו וכשיאמר הן אם כ יתנם במתנה לבעל והבעל יגביהם לקנותם :

הגם י"ל דקודם שיתן לו הסופר דברים אלו יבטל הבעל מודעות (טור בשם הרא"ש) ומוקרין אותו כמו שיתבאר סעיף י"ד וסעיף כ' ואח"כ מקבל הדברים המזכרים מן הסופר וכן נוהגין :

יד כ כד) ישאל החכם לבעל המגרש אתה נותן גט זה כרצונך בלא שום אונס כלום עשית שום איסור או נדר או שבועה שמכריחך ליתנו תאמר לנו ונתיר לך והבעל המגרש משיב לא נדרתי ולא נשבעתי ואין לי שום אונס אלא מרצוני אני נותן גט זה בלב שלם בלי שום אונאונס ותנאי ואם אומר שנשבע או תקע כפליתנו יתירו לו קוד' כדי שלא יהא דומה לאונס אך ערבון יתן אם ירצה שאין זה דומה לאונס (וס"ל סי' ז' סעיף כ"ג וכ"ד הסייגים הגה) :

טו ס כה) יושיט הבעל הקלף (ושאר כלי כתיבה) והקולמוס והדיו לסופר בפני עדים ואומר לו בפניהם כתוב לי גט לשם גירושי אשתי פלונית בת פלוני ולשם כריתות כו) ואני נותן לך רשות לכתוב הגט מאחר עד מאה עד שיהי' אחר בשר בלי שום פקפוק בין בכתיבה בין בחתימה לדעת החכם הר"ר פלוני : הגה אם לכל מי סמראה אותו ויאמר הסופר כן אעשה (כ"ז נסדרים) כו) ולא מהני זה אלא בדיעבד ולכן נוהגין ג"כ לכתחילה שהסופר מקנה לו הרבה קלף ודיו באולי יכתוב ביטין רבים כמו שצוה לו דכבר בדיעבד אבל לכתחילה אם כתב גט פסול נוהג שמוזר ומקנה לו הסופר הכל והבעל מוזר ומצוה לו לכתוב ומבטל מודעות בסדר שעשה בראשונה וס"ל סעיף י"ד וכשהבעל נותן הדברים לסופר יתנם לו (יא) לכתחילה מ"י מצמו ולא מ"י :

שנים (מ"כ בתיקון ישן) :

טז ס כח) ואתם פלוני ופלוני היו עדים וחתמו בגט הזה (שכותב סופר פלוני בן פלוני לשמי) ולשם גירושי אשתי פלונית בת פלוני ולשם כריתות ס ואני נותן לכם רשות לחתום מגט אחר עד מאה

גיטין עד שיהיה אחר כשר לדעת החכם הר"ר פלוני (אם לכל מי שמראה אותו) בלי שום פקפוק בין בכתיבה בין בחתימה :

הגה כט) ויכול לומר כל דברים אלו בכל לשון שירצה (מהר"י סי' ק"ל) ויאמרו העדים כן נעשה (נסדרים) :

יז ל) אם צריכים לכתוב שני גיטין מפני ספק שיש בשמות לא) כגון גרשון גרש' וכיוצא בזה צריך שיאמר הבעל המגרש לסופר שאם יחפוץ החכם הר"ר פלוני לסדר גיטין הרבה מחמת ספק כדי שינתנו כלם ביד האשה שהוא נותן לו רשות לכותבם וכן יאמר לעדים שהוא נותן להם רשות לחותמם :

יח ס לב) לא יכתוב הסופר ולא יחתמו העדים עד שישמע מפי לג) הבעל שצוה לסופר לכתוב ולעדים לחתום ולא מפי שליח אפילו אמר לשלשה אמרו לפלוני שיכתוב ולפלוני ופלוני שיחתמו לא יכתבו ויחתמו מאחר שלא שמעו מפיו :

יט ר הבעל נותן שכר הסופר לד) ואם נתנה האשה כשר :

כ ס לה) יאמר הבעל בפני העדים (יג) הנני (יג) מבטל לפניכם כל מודעי ומודעי דמודעי ומודעי דנפקי מנו מודעי דמודעי שמסרתי על גט זה וכל דברים שמסרתי שהם כשיתקיימו נורמים לבטל דגט הרי הם בטלין לו) (יד) וכן אני מעיד על עצמי שלא מסרתי שום דבר על הגט שיפסל מחמתו והריני פוסל כל עד או עדים שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דבר שיבטל גט זה שיורע כחו מחמתו (וס"ל ס' קכ"ד סעיף כ') :

כא ס לז) צריך שהעדים שאמר הבעל לפניהם לסופר לכתוב גט לאשתו שלהם עצמם יצוה לחתמו לח) וצריך שיעמדו בשעת כתיבת (סו) שיטה שם האיש והאשה והזמן וישמעו שבותבו לשמו ולשמה :

כב ס לט) צריך שיכירו שזהו הגט שכתב סופר לשמו ולשמה לפיכך אם רוצים לצאת לחוץ אחר שכתב שם האיש והאשה והזמן מ) צריכים לעשות שום סימן בגט כדי שיכירוהו או שתהי' להם מ'ביעות עין בו :

כג ס מא) טוב שיהיה הבעל אצל הסופר והעדים עד שיכתב הגט ויחתם וינתן כדי שלא יכסור מודעא (גם שלא ידבר מעכייבי הגם עד אסר ה:חיגה כדי שלא ידבר דברים המביאים לידי ביטול הגם) (נסדר) :

כד ג מב) אם רוצה לשלוח הגט לאשה ע"י שליח צריך שיעמוד שם השליח בשעת כתיבת שיטה מג) שבה (מז) שם האיש והאש' והזמן וישמע שיתחיל לכתוב לשמה מג) וגם צריך לעמוד שם בשעת החתימה שני העדים וישמע שחותמים לשמה :

הגה מד) וי ס דהסנים יהיה גם כן אצל נוני הבעל לסופר ולעדים וכן נוהגין מה) וסוב להגיד לשליח (יח) קודם כל דבר שאסור לשלח המגורשת שלא יוכל לומר אח"כ אלו ידעתי לא הייתי שליח (יט) מודם כל דבר אל דהוה מיירי שהם עלמם יהיו מידי מסירה ג"כ ואמור מיירי דהם אינן עדי מסירה כל זמן שלא אמר שפיר הוי כל דבר אל דהוה אשאר ואין פנאי להריך בזה אולי יזכרו ד' כזמן אחר לבאר יותר בזה ודו"ק :

פעיף נ"א אמר הבעל לשליח טול אמנה מקן פלוני וכו' נ"ב מה שקשה שרי הוי מגלה דעתה בגיטה ולאו מילתא הוא

מי' כשהגורש שני אלי אל אהפ"ז סימן ק"נ בשאלתי לק' מדגיפאל ומ"ש שם בשנגיל דגלה דעתה בגיטה

באר הגולה

ם מכואר בכ"מ קכ וכפ"ו קל וגם זה שם ז מכואר בכ"מ קכח ח מכואר בכ"מ קמז ע מכואר בכ"מ קנג י מכואר בכ"מ ס"ל כ"מ בהגה כ ג"ז שם ושם ל ג"ז שם ושם מ מכואר בכ"מ קכ נ מכואר בכ"מ קלד ס מכואר בכ"מ קכב ע ג"ז שם . פ מכואר בכ"מ קכב ל שם ק מכואר בכ"מ קכ ר ג"ז שם ם מכואר בכ"מ קנד ת מכואר בכ"מ קכ וכפ"ו קלח ח שם בכ"מ קלד נ מכואר בכ"מ קמב ד מכואר

ביאור הגר"א

יא) לריך שיכירו כו'. מפני"ונגמ' פ' ג"פ : יב) אחר"כ כו'. פ' בהרח דיכחום הגה דר"י כו'; יג) לס יש כו'. פ' ג"פ : יד) אם המגרש כו'. כמ"ש ר"פ מי שלחגז : טו) ונעשם נסיכה. פוס' שם ע' ג' ד"ה כו' ועמש"ל כי' קנח: טז) אם רוצה כו'. דלפני הסורף פוסלין אם הגט כמש"ש פ"ה ח' ואפי' בע"ם כמש"ש פ"ד ב' : יז) הכל כו' שם כ"ב ב' : יח) ובבר עכו"ם. שם כג ע"ב ושם מכ"ירין בעבד כמש"ל סי' קכג : יט) וישראל כו'. כמ"ש בפ"ק דחולין : כ) הכל כו' משום הקדוק הגט ועיר"ש פ' בהרא פ"ד ונבל העיעור כ' כו' : כא) וכן לא יאמר כו'. כמש"ש וכ"כ ר"ה נחון ז"ל אי יהיב כו': כב) לא כו'. ז"ל מהרי"ק סי"ק"ו ועל הסופר שהוא קרוב לאשה אין קפידא כלל כו' דאף הבעל עלמו יכול לכותבו ועוד דל"ש בזה שום עדות והאמנה כו' ונם אמת הוא כי בהיום אחר רחוק שוב יותר הפני מראים עין דלמא רמי לאחלופי בעדים אמנם לא ראיתי דבר זה בשום מקום רק אמרתי מכ' דנפקי מהיום שוב כו' אבל מיכא דלא אפשר אין קפידא כלל וכ"י כ' עליו דאפי' מהיום שוב ליכא : כג) יכיא כו' בשטנה כו'. מש"ש כ' ח' יכילנא כו' ואמרנ"ן ואמרכ"א הולכים ע"ז וכמש"ל סי' קכ : כד) ישאל כו' אלא יהא גט מע שה הסכול כמ"ש בפ' נסרא ומש"ל בכ"ג ; כה) יוכיח כו' עהגא"ש פ"ח פ"ג ד"ה ור"ח כו' ופ"ב ס"ח כ' נסכ"ם כו' ורא"ם בריפ"ג בשמני' : כו) ואני נותן לך כו'. עמו' ס"ג כ' ד"ה כו"כין כו' : כז) ולא"מ כו' אבל לכתחלה כו'. דר"י לטעמיה דס' דיש בדרים אבל אבן קי"ל אבן בדיעה ומש"ל סי' קכ : כח) ואמר כו' ואני כו'. כנ"ל : כט) ויכול כו' דאפי' כתיבתו ותחיימתו הוא בכל לי' כמ"ש בפ' בסרא ובכ"ר ע"ב כ' : ל) אם כו'. בכ"ל אלו ע"ב בבא ר"ע כ' : לא) בגון גרשון כו' אמר אמר אמני אמנם בגרשון בן לוי נכתב בגו"ן ובן אמה בכפר בא"ם חכ"ד : לב) לא יכתוב כו' אפי' כו' שם ע"ח ע"ב : לג) הבעל כו' אמרי' דפ' נ"ם : לד ואם כו' גמ' שם ובפ"נ דגיטין : לה) יאמר הבעל כו'. כמ"ש פ"ם שוב היסומיס: לו) וכן אני מעיד כו' כמ"ש כפ"ג דגיטין בחומרא לחומרא עלי

כו' : לז) וצריך כו' בכ"ל ס"ח : לח) וצריך כו' דאל"כ אמיסמן נפסול שלא ידע אם הגט כשר ואפי' נע"מ אפשר כנ"ל : לט) צריכים כו' אן. כמ"ש כ"ז ב' : מא) טוב כו'. דאפי' אם יבטל בשעת הנפסיכה ל"מ כיון שכיטל אליהום וכן אפי' אחר הכתיבה דלעת המגר"ש ומ"ש הגט בטל ג"כ ובעומר ל"כ בד"ה הגט בטל ג"כ ובזה"ל כ' ויכמן כו' : מב) אם רוצה כו' אם : מג) שבה כ' ב' רש"י אם ד"ה שיטה אחת כו' וכ"כ הרמב"ם ומ"ש וכ"כ בפי' כה אבל הו' אם פ' ב' ד"ה אפי' כו' כ' שיטה ראשונה לבד וכ"כ בפי' קמב קט"ו וכאן כ' לכתחלה לגיים ידי הכל אבל יוכר אין לעשות אפי' לכתחלה בשמ"ם פ' ב' ; מג) וגם לריך כו' אפני' רפ"ב ב"ג אבל כו' : מד) וי"ח דהסליח כו'. עהגא"ש פ"ח דגר"ח ור"ח כו' מה) ועוד לגיד כו'. כמש"ש מ"ו ח' נבעל קניא כל"ק כו': מו) גם כו' אולי כו'

טורי

ומה לי שלוסר האיך יסדר החליצ' דהא גם ליסוד אסר בשכר דהכי א' בפ' עד כמה דכ"מ מנא ה"ם פירש"י דאין נופלין שכר על הוראא ות"ת שילסוד אסר ר' יהודה אסר רב דא"ק ראה לסדתי אתכם מה אני בתנם אף אתם בתנם ומה שמצא היתר בטלמד בשכר ביר"ד מ' רמ"ה ל"ש הכא בנם ובחליצ' ולעד"ג דבין בנם ובין בחליצ' אף אם קרוי דין היאך יעשו הבעל והיבם ס"ם אין הרב עוש' שום מעש' אלא הבעל והיבם הם העושים ואם כן אין שייך ליסר דהנם בטל אי החליצ' דהא הבעל והיבם עושין כדין הת"ר ולא אסרו בגמרא הנוטל שכר לדון דיניו בפילים אלא דהוה כאלו לא הי' דין כלל עדיין ביניהם ומעש הדיין בפ' ומ"ש שם בפ' עד כמה הנוטל שכרו להוות ולקרש אפרו אסר קלוי ובטול דהוא עצמו הוא המקיים המצוה ובין שמעשה

פתחי

כלומר לאשתו חרוסים ליהוי קדושין לר' יוחנן דהוי כידו (ועוד י"ל דמגמ' הכ"ל אין דחיה לפמ"ש הרשב"ם ז"ל בסמו' מ"ב מחי"ה ס"ם קנז דלהכי נני נר אמרי' מי ייאמר דמזדקקו לי' מעשים דקשים גרים כו' ע"ש ועי' במ' שבת דף מו ע"ב והבוים"ם לך מדברי הרשב"ל ופמ"י הכ"ל מעמע דלא ס"ל לחלק ככך). אמנם עיקר דחיים הגו"ב מל' רש"י ז"ל ברים פנה' בכ' המיאוזין בשלשם דכל דמיקון דנגן כפין דאחרי' חירון ומפרש הגו"ב דבוונם רש"י כאן נע שהוא דאוריי"מא ומזה עוכם דגע לריך מלשה. לעכ"ל אינה דחיה חזקה כ"כ דיל כוונם רש"י הוא כמו נע המעושה אחלו מכופין אותו להוליא עוכם דגע לריך מלשה. ובגע המעוש' אחלו מכופין אותו להוליא לע"ד כ"מ מודים דלריך דמיאון דמיא לגע המעוש' שהיא יוצא' בע"כ של בעל. ובגע המעוש' אחלו מכופין אותו להוליא ובהגה מס מפורש דאם עכ"ב אחר אחרי אמכחי לרב יוסף אינה מעשה אינו' אבל אם הבעל והיבם הם העושים ואם כן אין שייך ליסר דהגם בטל אי החליצ' דהא עכ"ם הבעל והיבם עושין כדין הת"ר ולא אסרו בגמרא הנוטל שכר לדון דיניו בפילים אלא דהוה כאלו לא הי' דין כלל עדיין ביניהם ומעש הדיין בפ' ומ"ש שם בפ' עד כמה הנוטל שכרו להוות ולקרש אפרו אסר קלוי ובטול דהוא עצמו הוא המקיים המצוה ובין שמעשה

זהב

שלו בשכר היא בטל כאלו לא הי' המצו' כלל מה שאין כן בגם וחליצ' שאף אם יתבטל הוראת הרב מכל מקום המעש' שעש' הבעל והיבם אינו בטל אלא דס"ם יש איסור על הרב הלוסר בשכר מכח מה אני בחנם אתו' כתבו בארוך עד כמה שם וז"ל ואין רחמנה על דייני גזירות שהיו נופלין שכרן מתרומת הלשכ' בלא מעמא דאגר . מלה מוכח התם דשרי דכיון דכל עסקם היה ע"ז ולא היו עוסקים בש"ם מלאכה שעל ברחם היו צריכים להתפרנס עד כאן לשונו מזה יש ללסוד היתר לאותן רבנים שפרנסתן תלוי בשכר הרבנות שנותנים להם אכל לאותן העשירים שנופלים שכר הרב' פנימין וחליצות איני יודע להם שום היתר על ליסוד שלהם :

תשובה

ים בהכ קלם עדות מעות אין אומו אם כתבו לשמו ולשמה. אבל לוב מורי הורחה אין נזהרין בכך בחין זה עדות בין אחר בפיו (שיכתוב לשמה) ומכתמו כתוב כן דומה יקלקלה עכ"ל ולעיל מ' קל ס"ם סמ"ב כתבתי טעם אחר לזה בשם ספר יסודות יעקב : (יח) לכתחל' ע"י עלמו. כתב רלבוב הטעם מעות דכ"ר מילי ניכרו אחרי לא מקנה לו כלום אלא מליהו שיכתוב ומילי לא מיימרין לשליח ועי' לעיל מ' ק"כ ס"ד כ"ל : (יב) הנני מבטל לפניכם כו'. ע' בתנו' מב יעקב מ' ל"ה בכתב על נידון דידים אודות הכסף אם ביטל המודעות אין להקפיד נדיעבד אף אם לא נעשם מעות דלפי הנראה הבעל עשה כל זאת מדלוגו הטוב כדי שלא האשה עגונה ולמגרש ברלונו הוא רק מנהגא אמנם בתר' בתר' ל"ה בכתב אם מפורש דאם אינו מבטל בתר מ"ל : (יג) מבטל לפניכם כל מודעי. ע' בתנו' ח"ם אחש"ע כי' לא ע"ד המגרש שבעת שהיו"ל הנני מבטל מודעת אחתק לי' ליאני' ואחר הנני מבטל הגט ואחזר בו מכל"ד לומר הריני מבטל המודעת ואחש הרב הסורל אולי אי כי' לאיחוס לביטול הגט ואף דה"ל לזה דומה ומסכמינו (חרומות פ"ג מ"ח) שבריכון לומר מעכר ואחר חרומה דלא אמר כלום מ"מ יש לחוש בזה שהמגרש הוא חד מעמא דאחרא אחינו יודע כין ימינו לאמלנו והיה כבור שכן הדין שיאמר הריני מבטל הגט ומעיקרא נסכוון לומר ביטול הגט ואי' פיו ולבו שוין. והוא ז"ל הביא לו ראין כאן בית מיחוס כיון שבנים בלי ספק אחי' ראון האיש לגרש אשתו אם יהיה כבור כך הוא הנוסחא לומר הריני מבטל הגט ע"כ לא היה כוונם לבו שיבטל הגט ע"ז אלא אם היה כבור בזה שום מחינה כמ"ש מג"א בביטול ממן אם שהיה כבור כוונתו שיחזקה הגט ויהכסר ח"כ מלות חליצה בע"ם שם דאחי' אחיל בה ראמנה עפי מניעין ומנון דעני' כמוכים מדאוריי"מא ע"ם) אבל בגט הניתן מדרון הבעל ז"ל דגם רש"י מודה דא"ל ב"ד. ונם מגמ' דגיטין הנ"ל יש ראיה דבגט דעלמא א"ל חמרי' דבגרש לא יועיל אוך כדי דבור אלא מעמא הר"ן בנדרים ס"ז מבוש דבר גדול בזה אין חדש עושה אלא אחר יבוא הדעם והסכונגנם ומש"ה הינו יכול לחזר והיינו לגרש אם לקדש אחה ובמהרי"ק הובא בב"י ס"ם קל"ד מעמא נמי בלו ד' הכופר והעדים והשליח דבל זה דבר גדול מקרי אבל לבטל הגט שנכתב בכשרים פבוב הוא דל"ם בזה בכרם הר"ן ומועיל חזרתו מכ"ד שלא יהי' הגט בטל וחוץ ממגרש אמרו ולא חוץ ממי שמבטל גיטושין וזה ברור. ואף להרשב"ם בב"ב ק"ל שכתב דמדרבנן מבוש מומרא דא"ח לא יועיל מכ"ד (ע' בפי' ל"ח כל"ד בח"מ ובש"ם שם) אבל מקום כיון דהעיקר נראה כוונם אחי נבדח מעיקרא לבטל מודעא וה"ל כאומר הרומה במקום דעבר רק הרבב הפיחל לבו בקפו אולי היה כוונתו לומר גט ויהיה פיו ולבו שוין וכיון דעל כל פנים ליכא לרבב"ם אלא איסור דרבנן בעלמא אין לחוש כל כך. ועוד דנראה דגם להרשב"ם היכא דלא היה שום מעמא דמקיימה מעיקרא אפי' רבנן לא אחמרו כו' ואם כן בב"ד לב"ע מועיל חזרה מכ"ד. וכתב עוד אמנם לפעם זה דחזרה היינו אם אחר שאמר הריני מבטל הגט רזר מכ"ד ואמר לא יהיה בטל אבל אם לא רק אמר הריני מבטל כל מודעי לא ב"ל שהיה אם הזרה מביטול הגט ואם אפשר שיתקיימו מכיחם. ולא עוד אפי' אמר הריני מבטל הגט מודעא. כדרך מי דאיתקל ליה ליאנא וכמ"ש הפוסקים פהה בחמרא ופיים דבאמרא ל"ל נמי דלא יועיל הזרה דהתם אחמרו בהדיא ג"כ אמו מעמא דמכל ב"כ אמו חזר בו אלילה שלא יהבדר מי שנרא מרי הנפן אלא אם כן אמרו לו אמרו מרי הנפן ואשכבל ב"ב והכל הולך אל מקום אחד וא"כ הי' כאילו אמר שהוא מבטל הגט והמודעא ול"ש בזה לדינא. אך באמת ל"ל לכל זה כי במ"ש בפחלה יש לכמוך בלי פקפוק עכ"ד ע"ש: (יד) וכן אני מעיד על עצמי. ע"ש בזה לעיל סימן קלד סק"ה: (ט) שם האיש והאשה והזמן. ע"ל מ' קלא ס"ח דשם כתב יהיו שם בני עדי החסימה בשעה מחתיל לכתוב כו' עכ"ם שם בס"ט. ובלעוש כאן כתב וז"ל ולריך שיעמדו העדים אצל הסופר בשעה כתיבה שיעמד שנה שם האיש והאשה והזמן כו' ומ"ש דכני כשיעמדו בשעה הלאונה וכן נוהגין כי שמעו אחר הסופר מפחלה מכותב לשמו ולשמה ולשם גירושין וכיון שב' השעה הראשונה לשמו כו' מומכין דודאי יקיימהו כן עכ"ל: (עז) שם האיש והאשה והזמן. והלבוש כ' ואחו מיהגין דבני כשיעמוד שם בעת כתיבה בשה הראשונה וע"ל כ"ח: (יז) קודם כל דבר. ע' בסמו' שב יעקב מ' ל"ה שב' על נידון דידיה (יוכח לקמן מכ"ו) ואודום הכסף מה אלא אודיעו לשליח אחיל' אחיר ליאנא המגורשת לא ידעתי מה בכך כיון דבעעם הוא רק שמא יאחר השליח אולי ולא יאמר אלא אם כן אמרו לו אמרו מרי הנפן ואם כן אמרו לו אמרו מרי הנפן אמרו לו אמרו מרי הנפן אמרו לו אמרו מרי הנפ

כה ד מז) וצריך שקודם כתיבה יודיענו שהוא יהיה השליח (נס קודם שיצוה לסופר לכתוב לו שיעשה שום דבר ימנה הסלים וע"ל ס' ל"ז כיצד ידבר) והחכם יאמר שישמע איך הגט הוא נכתב ונחתם לשמה כדי שיוכל להעיד כן :

כו ה מח) כששולח גט ביד שליח (יח) טוב הוא שישביעו הבעל בשבועת התורה שלא ימסור מודעא ושלא יבטל הגט :

הגה ואם הוא מומר לעכו"ם בשינו מקפיד משביעין אותו על חלקו לע"ה וכך נוהגין בהרשאה (וע"ל סי' קמ"ח סעיף כ"ה) מט) ונוהגין להקנות מן הבעל שעושה השליח (וע"ל סי' קמ"ח סעיף כ ו) :

כז ו נ) צריך לדקדק שיהיו השליח והמשלח גדולים לפי שאין שליחות לקטן נא) ואין קטן עושה שליח :

הגה נב) גם צריך לעשותו כלים בפני עדים כשרים (וע"ל סי' קמ"ח סעיף י"ח וכ"ד) כיצד נוהגין בעידי השליחות :

כח ז נג) צריך שלא יהיה השליח חרש שוטה וקטן נד) או עבד או נכרי נה) או סומא נו) או פסול לעבירה מן התורה (וע"ל סי' קמ"ח סעיף ל"ג) :

כט ח נז) טוב ליזהר שלא לגרש ע"י שליח כשהבעל והאשה שניהם בעיר (וע"ל סי' קמ"ח סעיף ל ה) :

ל ח נח) (יט) אם הבעל נחפז ללכת ואינו יכול להמתין עד שיכתוב הגט ויחתום אומר לסופר כתוב גט לאשתי וכו' כדלעיל ואומר לעדים אתם פלוני ופלוני היו עדים וחתמו בגט הנזכר וכו' כדלעיל והריני ממנה את פלוני בן פלוני שליח להוליך הגט הנזכר לאשתי פלונית בת פלוני בכל מקום שימצאנה(כ) ותהא ידו כידי ופיו כפי (ודברו כדברי) ועשייתו כעשייתי ונתינתו כנתינתי ונותן אני לו רשות לעשות שליח ושליח עד מאה שלוחים ואפי' בלא אונס עד שיגיע הגט לידה (כא) או ליד שלוחה ותכף שיגיע הגט הנזכר לידה או ליד שלוחה מיד פלוני שליח או מיד שלוחו או מיד שליח שלוחו כאכור תהא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם (ומאר דיני השליחות והרשאה פ' סי' קמ"ח) :

לא י נט) וכבר נתבאר שאין להזכיר שום תנאי קודם כתיבת הגט (כב) וא כ כל מי שצוה לגרש בענין זה אינו יכול לגרש על תנאי :

לב כ ס) ואם אינו רוצה לגרש אלא (כג) לזמן והוא נחפז ללכת וא"א לכתבו קודם שילך יאמר לשליח שיתן הגט לאשתו ולא תתגרש בו אלא לאחר זמן פלוני :

לג ל סא) א"צ שהשליח יהא עובר בפני המגרש אלא אפי' שלא בפניו יכול למנותו והעדים כותבים שמינה לפלוני שליח :

הגה וכל זה כשהבעל נפשו נלכת ושינו מוסר הגט לשליח (כד) ואולם אמת הדבר אבל בלתו הכי אין פוסין שלים נכה"ג אלא מוסרו ליד שליח וע"ל סי' זה מסעיף ל"ו ואילך :

לד מ סב) כבר כתבתי לעיל מי הם הפסולים להיות שלוחים :

לה כ סג) וגם כבר נתבאר שצריך השליח לעמוד בשעת כתיבת תורף הגט וחתימת שני העדים ושישמע שנכתב ונחתם לשמה :

לו מ סד) כשיבא הסופר לכתוב הגט קודם שיתחיל לכתוב יש לשאול למגרש מה שמו ומה שם אביו סה)ואם יש לו או לאביו ב' שמות כגון ע"י חולי ואם יש לו או לאביו כינוי או שום חנוכא סו) (או אם הם כהנים או לויים) :

לז מ סז) וכן יש לשאול לאשה ולאביה כמו לאיש :

הגה וכילד נוהגין לכתוב השמות ע"ל סי' קכ"ח וסי' קכ"ט בדיני שמות המקום וישאל זה לפני העדים :

לח מ סח) צריך שהסופר והעדים יעמדו במקום אחר : הגה וי"א מקודם שיפתוח הסופר הקלף ידבר בפני העדים ברוכה לכתוב לשמה בדרך שיתבאר לקמן סעיף כ"ה וכן נוהגין במדינות אלו :

לט כ סט) יחתוך הקלף למדת הגט שלא יצטרך לחתוך כמנו שום דבר אחר כתיבת הגט :

מ ק ע) אם טעה הסופר (כה) לאחר שכתב קצתו ומתחיל ר (באמצע) באותו הקלף יחתוך תחלה המועט שכתב :

מא מ עא) צריך הקלף להיות ארכו יותר על רחבו ונקרא ארכו דרך קריאתו כתחלתו לסופו (וישים למטה גליון כדי תפיסת יד או יותר ובדיעבד אין לחוש) :

מב ח עב) ישרטטו בו י"ג שיטין ושורה אחרונה יחלקנה לשני שורות קצרות שבה יחתמו העדים זה תחת זה עג) (ויעשה בו הסרטוטין וכל מיקומי הכתיבה לשמו ולשמה ולשם גירושין) (כ"כ בסדרים) :

מג מ עד) יש מי שאומר שיכתוב (כו) במקו"בשר ולא במקו' שער:

מד כ עה) לא ישרטט באבר ולא ישרטט מבפנים אלא מבחוץ :

הגה עו) ויכרסם שני הרטוטין בידי הגט מ' מימין ומ' משמאל כדי לייסר הכתב (בסדר הגט) ויכוין שיהא הכתב בגד הסרטוט ולא על הסרטוטין עצמן :

מה ג עז) יש מי שאומר שאין כותבין הגט בקולמוס (כז) של כנף: מו ד עח) לא יהא הכתב מעוקם ולא מבולבל שמא תדמה אות לאות נמצא הענין משתנה :

מז ה עט) נהגו להחמיר לעשות האותיות מוקפות גויל ואם יש בו אותיו דבוקות יכול לגרר הדיו שביניה' להבדילם(וע"ל סי' קכ"ה ס"ו):

מח ו פ) וצריך לדקדק שלא יכנסו האותיות זו בזו כגון ראשה של למ"ד שבשטה תחתונה לא תכנס בתוך חללה של ה"א או חית של שטה העליונה וכן כל כיוצא בזה :

מט ז פא) לא יהיו האותיות עוברות מהשיטין בימין ובשמאל לתוך הגליון ויש להחמיר (כח) אפי' מאות אחת :

נ ח פב) נפלה טפת דיו לתוך האות ואינה ניכרת אינו יכול להעביר הדיו לתקן האות דהוה לי' חק תוכות (ע"ל סי' קכ"ה ס"ט):

נא ט פג) ואם האם רוצה לעשות מ"ם פתוח ונמשך' ידו ונסתמה א"י לגרר הדבקות לפתחה דהוה לי חק תוכות (וע"ל סי' קכ"ה ס"ט) :

נב י פד) לא יהא בו טשטוש ולא יכתבנו על המחק :

נג כ פה) צריך ליזהר בטופס הגט (כט) לכתבו כמשפט :

נד פו) ל ואם נמצא פסול בגט וצריך לכתוב גט אחר אם הבעל בפנינו צריך לחזור ולצוות כבתחלה לסופר שיכתוב גט לאשתו ולעדים שיחתמו בו :

נה פז) מ כשיבא הסופר לכתוב הגט פח) יאמר בפני עדים: הגה שמעו אני אתם עדים פב"פ ופלוני בן פלוני (הגהות מרדכי) הנני כותב גט זה לשם פלוני בן פלוני ולשם גרושי אשתו פלונית בת פלוני שיגרשנ' בו לשמו ולשמה לשם כריתות ויכתוב הגט מיד (ולא יכתבנו בסירוגין והסופר יקח סי' מונהק בגט קודם שיוציאנו מידו) :

נו פט) נ צריך שיתייבש הגט קודם שיחתמו העדים :

נז ס אחר שנתייבש הגט יחתמו העדים צ) זה תחת זה: הגה צא) ויקרא אותו קודם שיחתמו שידעו על מה יחתמו (בסדר מהר"ן) וירא תסלה אחר כי בלקמו (כמו שנתבאר לעיל סעיף כ"ב) :

נח מ צב) צריכין העדים לחתום זה בפני זה :

נט פ צג) יאמר כל א' מהעדים קידם שיחתום אני חותם גט זה לשם פלוני בן פלוני לגרש בו אשתו פלונית בת פלוני לשמו ולשמ' לשם גירושין ויחתום מיד(ויראה העד הסני כשמותם מכירו)(סדרים):

ס ל צד) יתחילו לחתום בראש השטה שלא יניחו חלק בגליון מימין לפני החתימה :

סא ק צה) לא יניחו כדי אויר שני שיטין בין חתימה לשיטה אחרונ' צו) ויחתמו בקולמוס ובדיו של הנכל (סדרים) :

סב ר צז) צריך כל אחד מהעדים לפרש שמו ושם אביו צח) שיחתום פב"פ עד : הגה ואין צריכין לחתום כינויין צט) אבל אם הם כהנים או לויים מותמין פלוני בן פלוני הכהן או הלוי עד אבל אינו כותב בן מהר"ר או בן החבר (בסדרים) וכן נוהגין :

סג ס ק) כתיבות העדים תהיה תמה ונכרת שלא יהיו דבוקים האותיות כמו בגט עצמו :

סד מ קא) לא יחתום הסופר בגט :

סה מ קב) צריך לייבש החתימות :

סו נ קג) החכם והעדים קוראים הגט וגם חתימות העדים : הגה ומדקדקין בו אם לא דילג בו תיבה גם בחסירות ויתרות ובכל תיקוני הגט ומוב לקרותו נגד גם אסר שאז אם יש בו טעות ירגיש בו מיד (בסדר מהרי ו) גם כשלמו אל אחר החתונים שבציר לדקדק בו אם נכתב כהונן ויזהירו שלא יטבעם אותו בכליחתו ומ"כ מוזר הבעל ונותן הקלף שבאחר לסופר והדיו ובל כלי הכתיבה לסופר במתנה (ל) כדי שיוכל לכתוב בו ניסין לאסרים (בסדרים) קד) ונהגו ליקח י' אלל נחיצת הגט כדי לפרסומי מילתא(ר"י מינץ)קד)וקרובי' יבוילקהיות מקהמנין ולוקפיסטני עדיסכסרים לעידי מסירה קה) ונהגו ליקח הכ' עידי מחיצה לעידי מסירה ג כ נהגו שהחכם המסדר הגט עומד בחמצע וכ' עידי מסירה אחד מימינו ואחד משמאלו והסופר לפניו גם הבעל והאשה לפניו עומדים כלם ולא יוכבים (בתיקון יבן ובא ז פרק זה בורר) יא שיש ליזהר שלא ליתן גם בנים החכם המסדרו ולא ראיתי נזהרים בזה (שם בתיקון מפי הקבלה) : ג קו) ואחרי קראו ישאל החכם לסופר זהו גט שכתבת (נתן לך כל כלי הכתיבה והקלף והדיו) כתבת אותו בצווי בעל לשמו ולשם גירושי אשתו פלונית בת פלוני והוא אומר הן (אמר לך הדברים לפני העדים) שואל לאחד מהעדים שמעת שצוה הבעל לסופר לכתוב לשמו ולשם גירושי אשתו פלונית בת פלוני

ביאור הגר"א

כמש"ם כ"ז ע"כ : מז) ולריך כו' דלאחר שהתחיל מקלם הגט לא מהני כמ"ש רס"ב בפני בכסא חליו כו' היה חליו כו' : מח) כששולח כו'. כמ"ש רפ"ד: מט) ונוהגין להקנות כו'. ע"ל סי' קמח בכ"ו : נ) לריך כו' לפי כו'. מהני' כ"ב ב' : נא) ואין כו' מפני' ס"ה ח' ומ"מ ליכא קפידא בבעל כ"כ כמש"ל בימין קמא : נב) גם לריך כו' ירושלמי פ"ד והביאו הרא"ש שם ס"כ עשה כו' לריך להחזיקו כו' והרחב"ם מולק ע"ז וכמ"ש בי' ח': נג) לריך כו' מהני' כ"ג ח' : נד) או עבד. שם ב : נה) או סומא אפי' בא"י החידוא כמ"ש בבימין קמב ס"ח דהטעם הוא משום מהיבמא כמש"ם דף כ' משא"כ החירש: נו) או פסול כו' כמ"ש בס"ם ב' דיבמות ולא הקילו בגט אלא בה' נשים כו': נז) עוב כו'. ס"ח יאמר לפקדון נפסיו בהפוסקים כר"ה שם סדר"ח ח' ועטפו' ורש"י שם ד"ה בעל כו': נח) אם הבעל כו' ואפילו אלא תוכם דאל"כ ח"ל לאוקיי"מא בחרייתא שם כ"ע ח' וכן פירש הרא"ש שם ומיהו אפי' לא כ"כ אפשי כמ"ש בס"ד דב"ד ב"ב קל"ח ב' ב"י קקמ"ח : נט) וכבר כו' לעיל ס"ח וזה אפי' מדינא מבול להרמב"ם ותוס' כ"ד ב"ם) ואם תיבי כו' שם כ"ע ב' ב' הוח נגרא דבר כו' ח"ל לשליח כו' : סא) ח"ל כו' דע"כ לא פסול בחומר אמרו אלא מעוס דבשיק חורבא כו' ועיר"ש פרק המקבל כ"ד: סב) כבר כ' כו' לעיל סכ"ח : סג) וגם כו' לעיל סכ"ד : סד) כשיבא כו' לגמרא. ל"ד דלריך לבאל לאחר כמש"ל ס' קב ס"ג רק בשם אביו כתב שם דנהגו לכסיב ע"ם על ו : סה) והם יש כו'. ל"ד ב' ההיא דהוו כו': סו) או אם כו' מדינא ח"ל כמ"ש בג"ם דדוקא בב' יב"ם כותבין כהן וע"ל כי' קבע ס"ע: סז) וכן כו'. נ"ב בכ"ל כ"ו : סח) לריך כו'. כמ"ש פ' ח' בים במזרח כו' אלא קופר וכב' האחרונה בבימן קמא ס"ח : סט) ירסוך הקלף כו'. כמ"ש כ"ח ב' ועטפו' שם ד"ה יצא כו' וכרא"ש כו' שם ומ"ש : ע) אם כו'. הגי"ח ס"ב ב' ד"ה וכן כו' וכמ"ש בתוס' שם ד"ה הב"ל ולר"ה דוקא כו' ורא"ש שם: עא) לריך כו' דנקט כפר ול"ע ועטפו' ס' קבה ס"ג : עב) ישרטנו כו' עתוס' ב' ח' ד"ה המבין כו' : עג) ויעשה כו'. מבגי"ח ס"ח ס"ג ד"ה ור"ח ורב האי כו': עד) מי כו' כמו בכסמ"ם ומומר' דמומרת הוא אפי' על הנייר כפר לא לכתחלה: עה) לא כו' המלא כמ"ש ס"ה ב' אמר אביי כו' ולא כו' : עו) ונהגו כו' עתוכ' ד' ב' ד"ה ב"ל כו' ד"פי' כו' ומ"מ לכתחילה ינהגו להחמיר בכל : ם) ולר ד כו' עתוכ' ד"ה הב"ל ור"י אומר כו' אבל הר"ב ב' דיש פוכלין כס"ג : פא) לא יביו כו' דהוי כפו סלויות ואם אינן מקוימין פסולין אם הם בסורה כמ"ש בסוסים' ומביאו הגי"ח ס"ב מכ"ד ד"ה וכ"כ כו' : פב) נפלה כו' כמ"ש ד' ח' וערוא"ם פס: פג) ולא אם כו' כמ"ש בפ"ב דשבת שהוא פסולו: פד) לא כו' ולא כו' אינו חומר' דהא ב' על המחק כפר כמש"ם ד"ח ב' אלא לדעם הרי"ף ורמב"ם דמכבדי בלא ע"מ יש לחוכ: פה) לריך כו' כמש"ם ס"ה ב' והוכיחו עוד הפוסקים כמ"ם בימן קכו : פו) ואם נמלא כו' מדינא ח"ל כמ"ם ס"ב ב' אלא מפני שיש פסולין אין פסולין מן הדין וע"ל קפ"ו בהג"ה : פז) כשלא כו' ולר"ה דוקא כו' ורא"ש שם: פח) לריכין כו' דנקט כפר ול"ע ועטפו' ס' ד' ב' ולר"ה כו' : פט) לא כו' כמ"ש בכ"ב ד"ה ב"ל ב' ד"ה ב"ל ב' ד"ה ב"ל ב'

ביאור הגר"א

[illegible]

הגה ואם היה אצל הסופר עד שכתב קלף הגט כמו שכתב לעיל סעיף כ"ט ואם רצו שהבעל נתן לו הקלף וכו' :

סז אתה מכיר שהוא גט זה :

סח אתה חתמת בצווי הבעל (שצוה אותך לחתמו לשמו ולשמה וכו') :

סט חתמת לשמו ולשם גרושי אשתו פלונית :

ע אתה מכיר חתימתך :

עא חתמת בפני חבירך :

עב אתה מכיר חתימתו (שמעת שציוה לו הבעל לחתום) :

עג והוא משיב הנעל כל שאלה ונשהער השני כמשפט הזה יעש"לו:

הגה גם שואל לסופר ולעדים אם אמרו כפי' שהתחילו לכתוב שכותבין לשמו ולשמה לשם גירושין ואם שמע כל אחד מה שאמר שכירו ושומרים הן אומרים לו כפי' כיצד אמרו (נסדרים) ויזהר הסכם לבעל ולסופר ולעדי' (לא) שלא יאמרו הן הן או לאו לאו בתשובתם אלא פ"א הן או לאו (נסדר מהר"ם יפה) :

עד ד אח"כ יתן הגט לבעל ואז ישוב לשאול לו אם נותן גט זה כדעתו ורצונו כנזכר לעיל: הגה ספיק י"ד ויש פרורי גיטין שכתוב נהן בטול מודעות אלו קודם שהסכם קורא הגט ואומר לסופר ולעדים כמו שנתבאר קודם שקורא הגט וכן מוהגין במדינות אלו (לב) אבל אין סיוק בדבר וכשהסכם קורא הגט יקראנו בדקדוק ואל יקראנו בדרך המשתמע לשון אחר :

עה ה קז) וגם יבטל המודעות פעם שנית וגם יפסיל עדים כדלעיל:

הגה סעיף ד' ושאל לעדים אם היו כשהבטל ביטל מודעות קודם הנתינה כמו שנתבאר לעיל סעיף ד' :

עו ו קח) ואם יצא הבעל מלפניו בין כתיבה לנתינה ישביענו הדיכם המסדר בשבועה שלא ביטל הגט בשום ענין ושלא מסר שום מודעא ולא אמר שום דבר שיגרום ביטול הגט :

עז ז קט) יקבץ מנין כדי לתת הגט בעשרה :

עח ח יאמר החכם לכל העומדים טרם ינתן הגט אם יש שום אדם שיודע שום פיכול נגד הגט וירצה לערער בו דבר יאמר אותו קודם שינתן (וכל מי שיודע דבר צריך לאומרו) **כי אחר הנתינה יושם חרם שלא להוציא לעז על הגט** (וע"ל סי' זה סעיף כ"ב בשייך הנה):

עט ט יאמר החכם (עג) שמעו כל הכשרים להעיד :

פ י קי) טוב שיהיו שם עדים החתומים על הגט :

פא כ קיא) יצוה לאשה שתסיר הטבעת שביריה ושאחר כך תוציא ידיה ותפתחם ותקרב אותם יחד לקבל הגט קיב) ולא יהיו ידיה כמדרון שיוכל הגט ליפול :

הגה נהגו לכסות פני האשה עד שעה שהסכם מדבר אמה וכשמקבלת הגט מטוש לגיטות

קיג) ושאל לאחר(כד) אם מקבלת הגט ברצונה ואמרו הן ויש מסתירין לומר אם נשבע מי נדרה שיתירו לה קיד) ויאמר לה הסכם המסדר הגט דע שבגט זה תהי' מגורשת מבעלך (נסדרים) קטו) ושאל הרב אחר הכתובה והחזור לבעל הכתובה (לה) אי מתנהל לו כדי שלא יבוזו אם אינו לה הכתובה (לו) ושיאמר הבעל א"מ כן לא יהיה לה כל הכתובה (לז) אם אינו מוכן לו אפילו קטן ג' אפפים סמוכין לאזן (שם) :

פב ל קטז) יזהר שלא תסייע לה חברתה ולא שום אדם קיז) ושלא יניע סרבלה ולא שום דבר לידה בשעת קבלה (נסדרים) :

פג מ קיח) תזהר שלא (*) תקפוץ ידיה עד שיאמר לה קיט) ושלא יהיה ידיה פוך ג' אפפים סמוכין לאזן (שם) :

פד קכ) יתן הבעל הגט בידה כ קכא) וכה יאמר לה כשיתנו בידה הי' גיטך (והתקבלי גיטך זה) **קכב והרי את מגורשת בו ממני (מפכסיו) קכג) ומותרת לכל אדם:** הגה וקודם שיתנו לה יאמר הסכם לפידי מסירה שיראו מסירה הגט ויודיע לבעל תחלה שיראה שאומר (נסדרים) (לז) יש מוהגין לבטל הגט בשעה שמוסרו לה וכן מוהגין ויש שכתבו שלא לבטלו רק ליתנו לה כך והכתב מכמון שיראו הכל שהוא גט (כן מצאתי בסדר מהר"י מינץ) :

פה ה קכד) אחר שהניח הגט בידה וסליק ידו מכל וכל אז תקפוץ

ידה ותחזק בגט (קכה) ותגביה שתי ידי' למעלה מ קכו) ואח"כ יקח החכם הגט מידה ויקראנו שנית בפני העדים (וי"א שסוזרין ושולחין לסופר ולעדים כל השאלות ששאלו בראשונה) (כ"ז בסדרים) מ ויחרים על כל מי שיוציא לעז על גט זה :

פו קכז) (לח) (לט) ויקרענו שתי וערב : הגה ונהגו מתכשיו שהרב המסדר הגט נוטלו אלו ואינו נותנו ביד האשה ואין לשנות וכל גט שלא ניתן אין לקרותו שמי ופרב שלא יעשו בו שניתן (מ כ) :

פז ג קכח) יזהיר החכם לאשה שלא תתארס עד צ' יום חוץמאותו יום (ומכנד יום שתתארס בו) :

פח מ קכט) נתינת הגט יש סי שאומר שצריך להיות ביום ולא בלילה (וע"ל ס"ס קכ"ג) :

פט ד קל) וכן אם התפללו הקהל ערבית אע"פ שהי' עדיין יום אין ליתן גט אז מפני שכבר חשוב לילה אם לא (מ) בשעת הדחק שאז אפי' בלילה ממש יכתוב וינתן מ קלא) צריך שינתן הגט בו ביום שנכתב אא"ב שולחו לעיר אחרת דאז א"א ליתנו לה ביום שנכתב :

צ ה קלב) צריך שלא יתייחד הבעל עמה בין כתיבה לנתינה ואם נתייחד עמה הוי גט ישן ולא ינרש בו (פ' לעיל סי' קמ"ט) :

צא מ קלג) שליח המביא גט (מא) נותנו לה בפני שנים ואם השליח קלד) קרוב או פסול נותנו לה בפני ג' ואומר לה בשעת נתינה ה ז גיטיך ששלח ליך בעליך (פכ"פ המכוה פלוני) והרי את מגורשת בו ממנו ומותרת לכל אדם קלה) וגט זה בפני נכתב ובפני נחתם :

הגה קלו) וכן גם אדוסה יאמר לה הכלים ה"ז גיטך ששלח ליך בעלך (בסדר ר"י מיינ"ץ)

וכן כותבין בהרשאה שם בעל לכל בשאלות ששאל הרב לשאלות אדם לכלים יזכיר שם אדום כגון ששאל אם זהו גם שלא פלוני האדום קלז) והכ"ד שותבים הגם לפניהם קורלין הגם קודם הנתינה ואם יש מנאי בגם אומר בגם בשעת נתינה על תנאי כך וכך וע"ל נפ"ק מ' פוד מסדר נתינה מיד הכלים ליד האשה (ולעיל סי' ק מ סעיף כ') קלח) יש סדורי גיטין וכן מהגיגים שאומן שיושב ישוב שאלים מהו רולה והוא אומר שני שליח פב"פ בגרש אשתו פלוניה וכו' ושאלו אותו אם לא קבל לו הבעל זמן בגרש או אם לא השגה אחר מנאי והוא אומר להם אם כ ישאלו לאשה אם רצונה לקבל גט ואם"כ אומרין אחר ההרשאה וקורין אותה אם היא בחקונה (מב) ואם היא מקוימת כראוי ואם כ אומרין לשלים אם היה הבעל כרוא בשעשאו שליח ואם לא אמר אמת אז בטל השליחות והוא מציב להם על הכל קלט) גם אומרין לאשה אם לא בא הבעל אליה אז בטל השליחות (מג) אם אמר לה אם אמר אז אפשר אם אינו מכיר אם לא אם מנשה שליחות זה בחוזם אז מכם נדר אז שנותה אז אם לא אמר מודעא על השליחות והוא מציב להם אל לאו לאו ואל הן הן ואם"כ אומרין אותו אם אמר הבעל מכיר האשה אשת המגרש ואם אינו מכירה צריכין להיות(מד) עדים המכירין אותה ויקרא החכם המסדר הגם אם עדי מסירה ושאל לשליח אם רצה שהבעל נתן הקלף והדיו לכותב לכתוב ואם אמר אמור אז לכתוב לשמו ולשם אשתו לשם גירושין וכן אם אמר אמר בנוה לעדים לשמוה ולשם גירושין ואם מכיר אזה הגם ההוא ואומרין אותו אל הכתיבה ואמיתה כדרך שנתבאר לעיל סעיף כ"ד וכ"ה ואם אמר אם הסופר אמר בפירוש שכותב לשמו ולשמה ולשם גירושין וכן אם אמרו העדים בשאשתו וכן אם היו זה בפני זה בשאשתו ואם היה הגם יבא בשותו לשלים והשלים יעמוד בשמורו לאשה ולא יעשו כלל (בסדר ר"י מיינ"ץ בשם מהרי"ל) ואם"כ מקבלת האשה הגם מן השלים בדרך שמקבלת אותו מבעלה בדרך שנתבאר לעיל וזהו מוסר לידה כמו הבעל המוסר גט לאשתו רק שמשנה בדבורו ואומר לה הרי זה גיטך שלא לך בעלך וכו' ואם"כ לוקח החכם

צב ג קמ) אם המתגרשת היא נערה בין ארוס בין נשואה מתגרשת בקבלת הגט היא עצמה ואם קבלו אביה אם היתה ארוסה מאחר שעדיין לא בגרה קמא) הז מגורשת קמב) אבל אם בגרה אע פ שאינה אלא ארוס או אם נשאת אע פ שהיא נערה אינה מתגרשת בקבלת אביה :

צג *) קמג) ואם היא קטנה ונשאת (מה) אינה מתגרשת בקבלת אביה :

צד ואם היא קטנה ארוסה לדברי הכל מתגרשת על ידי אביה קמד) ואיכא פלוגתא אם מתגרשת ע"י עצמה וראוי להחמיר שלא תקבלנו אלא ע"י אביה :

צה קמה) והא דקטנה מתגרשת דוקא כשמבחנת בין גיטה לדבר אחר קמו) דהיינו שנותנים לה צרור וזרקתו אנוז ונטלתו או שהגיעה לעונת הפעוטות דהיינו כבר שית וכבר שבע כל חד לפום חורפיה אבל פחות מכאן אינה מתגרשת קמז) לדעת רש"י ז"ל אפי' ע"י אביה ולדעת ר"ת דוקא ע"י עצמה אבל על ידי אביה מתגרשת ולזה הסכים הרא"ש ז"ל :

צו קמח) קטנה המתגרשת ע"י אביה (מו) יש להחמיר לכתוב שני גיטין ולתתם לה האחד בנוסח שאר גיטין והא יכתוב בו בתך פלונית דהות אנתתי וכו': הגה ואם מוסר הגט ליד קטנה מדעת אביה ע"ל רק גם אסר כאמר גיטין וכ"ל סי' קמ"ח וסי' ל"ז :

צז קמט) אם הוא מוסר גט לשליח להוליכו לאשתו ימנה אותו בפני ב' עדים. ויקראנו החכם לפני העדים ואח כ ישאל לסופר זה הוא הגט שכתבת וכו' כדלעיל עד טוב שיהיו שם עדים החתומים על הגט :

הגה וכך ימסר הגט פכ"פ המכונה פלוני ממנה אותך פכ"פ להיות שלוחי להוליך גם לאשתי פלונית בת פלוני ס"פ אתה הו שלוחך הו שלים שלוחך עד מאה שלוחים הלא מגרשת מתני ומוחרם לכל אדם והגט כנעשה עליו פלוני בן פלוני שליח להוליכו לכל הכתוב למעלה נכתב ונחתם בתחתם אתמרדם דמסקריא דמסקרא דיתכא על כף יתר דמקרי' כייל"ח ועל כתר אתכל בתר בשנת כבנים ובעבדים יום לירח כשליו בשנת ממשה אלפים ותרע מאות ועשרים ושלש לבריאת עולם . ועדיו המהומים בו פלוני בן פלוני יבכ"ם ובפנינו בטל פלוני כ פלוני הבעל כל מודעים ממקר על גט זה ונם בפנינו קבל עליו פכ"פ הכתל כתרם ובשבועות התורה שלא לבעל לא הגט ולא אם הם הם ופה ברתינו ונעשה בפנינו בפנינו ונחתמנו יום פג"ל והכל שריר קיים :

הגהות רעק"א

ב) ם ק' יהא גט מעכשיו. כ"כ זה גט והרי אם מגירשם מתני מעכשיו מעשה זו שלחי מיסר לך הגט והרי אם מיסרם לכל אדם ואפשר אתנם עלי לומר שלא בפיהדמי עמך ובשל ם יפתי אותך כ"ז שלא הגידו כ' עדים כשרים שנתיחדתי עמך ואם עוים וכו' ;

תהא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם : הגה ויקבל השליח הגט(מז) כמו האשה בעצמה ואח"כ מוזר החכם וקורא הגט ויחתל כל השלוחים ויסרים על המולא לאמר כדלעיל סעיף פ"ה כופלו כאגרת ונוסנו לשליח ואח"כ כותבין ההרשאה ונא קורם לכן דהרי כותבין בהרשאה בפנינו מסר וכו' כמו שנתבאר לעיל סי' קמ"ח סעיף ו' וסי' קמ"ב סעיף ט' וסדר ההרשאה מבואר בסדר גיטין אבל אין הלשון מעכב כמו שכתבתי לעיל סי' קמ ם סעיף ל' ובהשליח רשאון עושה שליח שני ל"ל שיש לשולחו כל השלוחים שלשלין אותו בשנותנו הוא בעצמו ליד האשה שהרי השליח השני אינו אומר אח"כ כנוס רק שאומר שליח כ ד אני ולכן יש לכ"ד הראשון בשקור הדברים היטב וכדרשנתבאר לעיל סעיף ל"ה: צח ד קנא) אם נותנו לה על תנאי יאמר לה בשעת נתינה הז"ן גיטך והרי את מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם קנב) ע מ שאם לא באתי מהיום עד י"ב חדש יהא גט מעכשיו ואם אבוא בתוך הזמן הנזכר ואראה בפני פלוני ופלוני לא יהא גט קנג) ותהא היא נאמנת עלי לומר שלא באתי ושלא פייסתיה : ק אם המגרש שכיב מרע אומר לה בשעת נתינה הז"ן גיטך והרי את מגורשת בו ממני מעכשיו ומותרת לכל אדם על מנת קנד) שאם לא אמות קנה) עד יום פלוני והוא בכלל לא יהא גט ואם אמות קודם יום פלוני יב] יהא גט מעכשיו ואם לא אמות עד יום פלוני והוא מכלל לא יהא גט : הגה ומ"ל סי' קמ"ה ס"ה קנו) ואח"כ אם אסר עמו אח"כ יש אסר ממהם אפי' מבר אפי' שפחה מון משפחה קנז) וכנה הקטן (טור סי' קמ"ח) :

קא ה קנח) מאור יש ליזהר לארם שלא להשתדל בענין גיטין (מט) אם לא שיהא בקי בהלכות גיטין כי רבו בהם הדקדוקים ובנקל יכול אדם לטעות בהם והוא פיסול ממזרות וצור ישראל יצילנו משגיאות אמן :

הגה וכבר נסכתר ריש סי' זה נוסח גם שכתבו בו ממדינות אלו וכפרס בעיר הזאת ח"ל בשליחי בשבת בנ' ימים לירח סיון שנת ה' אלפים וג מאות ומ' לבריאת עולם לפנין שאנו מנין כאן בקאזאר דמסקרי קאזימירז מתא דיתכא על נהר ויסלא ועל נהר ולגא ועל מי מעיינות אגא פ' המ' פכ"פ המ פלו' המומד היום בקאזאר דמתקריא קאזימירז מתא דיתכא על נהר ויסלא ועל נהר ולגא ועל מי מעיינות אביתי בדעות נפשי בדלא אביתנא ובנקיא ופסרית ותרוכית יתיבי ליבי אנא אנתתי פלונית המכונה בכ"פ המכונה פלוני המומד היום בקאזאר דמתקריא קאזימירז מתא דיתכא על נהר ויסלא ועל נהר ולגא ועל מי מעיינות דהוית אנתתי מן קדמת דנא וכדו פסרית ובעקי' ותרוכי' יתיבי ליבי דיתיהויין רשאה ובלשאה בנפשיבי למהך להתיסבא לכל נבר דיתילבייין ואנס לא יתמא בידיבי מן יומא דנן ולכלם והרי אם מותרת לכל אדם ומן די יהוי ליבי מנאתי ספר תרוכין ופגרת שבוקין וגם שטרין כדת משה וישראל. כב"ם עד כב"ם עד * .

כפי' קמ"ב ב מביאר כפי' קמ"ח עד סעיף נט * וע' כסף הכפ' ג מבואר כפי' המג ו"מ"ד ד מבואר כפי' קמ"ה (*) בוסף שטר הרשאה שנהגו בי דיינות החלו ונימוד בתמשטרדם כבי הסכמת הרבנים וחכמי כל הקהילות יע"ו שהכיתו ביום ח' ע' לחול מכ"ח בענין שמות הנהרות בפנינו יום לירח בשנת כבנים ובעבדים יום לירח בשבת ממשה אלפים ותרנא מאות ועשרים ושלש לבריאת עולם לתנין שאנו מנין כאן במתא אמשטרדם דמסקריא דיתכא על כף יתר דמקריא כייל"ח ועל נהר אמשטל מסר בכ"פ נא בריסות ביד בכ"פ להוליכו לאשתו בכ"פ ליתן אותו בידה וכך אמר בפנינו בכ"פ הבעל לשלוחו בכ"פ הולך נא זה לאשתי פלונית בת פלוני וקן אותו בידה בכ"פ שהגיעה והשא ידך בידו ויתך בפי ודבורך כדבורי ועשייתך כעשייתי ונתן אני לך רשות לעשות שליח אחר בשנת לעשות שליח אחר שליח אחר שליח אפי' עד ק' שלוחים אפי' אלף אונס עד שיגיע הגט לידה ואיכף שיגיע גט זה לא אשתי הנזכר מידך או מיד שלוחך או מיד שליח שלוחך עד מאה שלוחים הלא מגרשת מתני ומוחרם לכל אדם והגט כנעשה עליו פלוני בן פלוני שליח להוליכו לכל הכתוב למעלה נכתב ונחתם בתחתם אתמרדם דמסקריא דיתכא על כף יתר דמקרי' כייל"ח ועל נהר אמשטל בתר בשנת כבנים ובעבדים יום לירח כשליו בשנת ממשה אלפים ותרנא מאות ועשרים ושלש לבריאת עולם . ועדיו המהומים בו פלוני בן פלוני יבכ"ם ובפנינו בטל פלוני כ פלוני הבעל כל מודעים ממקר על גט זה ונם בפנינו קבל עליו פכ"פ הכתל כתרם ובשבועות התורה שלא לבעל לא הגט ולא אם הם הם ופה ברתינו ונעשה בפנינו בפנינו ונחתמנו יום פג"ל והכל שריר קיים :

הגהות רעק"א

ב) ם ק' יהא גט מעכשיו. כ"כ זה גט והרי אם מגירשם מתני מעכשיו מעשה זו שלחי מיסר לך הגט והרי אם מיסרם לכל אדם ואפשר אתנם עלי לומר שלא בפיהדמי עמך ובשל ם יפתי אותך כ"ז שלא הגידו כ' עדים כשרים שנתיחדתי עמך ואם עוים וכו' ;

ביאור

קא) אם המגרשת כו' מתני' ע"ד וכ"ק: קא) פוי מגורשת. ה"ה אפי' לכתחל' אלא משום דחר"ן מקפקק בס"ק דקידושין נבי אב"ש כילד בשטר כו' אם לכתוב בגט בתך מגורשת וכן כל נוסח הגט ע"ש וכמש"ש כילד בשטר בתך מקודשת לי בתך מאורשת כו' אלא שהרמב"ן כתב שם דל"ד בתך דה"ה אם אמר אם מקודשת וכמש"ש ע"ש ח' ל"ר אמר אמר אדם לבנו קטנה כו' ואם כ' כילד אלוה כו' וכן שם מד כ' אימתי קטנה כו' מיש"י מא נמרל' אמר ופ"כ אמר לא הרי אם מקודשת דהא אלא לדעת אביה נתקדש אלא שהר"ן מלק עליו ואמר דאין לדמות שטר לבתם ע"ש ופ"ע ל' הפוסקים כדברי פרמב"ן ואפי' באביה המקבל וכמש"ל סי' ל"ז ס"ז בהגה ואם שיגיע כו' מ"מ בדיעבד דוקא ס"ל בדברי פרמב"ן וכמש"ש הרב ואם מקדש בשטר כותב בשטר בתך כו' אבל מהרא"י ס"ל דלכתחל' יכתוב בשטר בתך אם וכו"ל ולכן כ' לתקן סי' קטנה כו' ועד"מ סי' קמ"ח סק"ח ומעמעתי בשני הרא"ש כו' וכ"ז לכתחיל' אבל בדיעבד אם לא כ' אלא בתך גם הכתוב דוקא בהגהגרשם ע"י אביה אבל בהגהגרשם ע"י עצמה ודאי שיש לכתוב ניקח גט הכתוב וכ"ל בייחוד שאמר הרי אם מקודשת כב"ל ר"ם שיש לדמות דברי הרמב"ן שכתב אף ע"י אביה ולאחר מהג"ל דאין מוכרח דשם מקבלם בעצמם ומ"מ נזה דבריו קיימין וכמש"ש בנ"ל בהגה ואם כו' ו' כמ' מהרא"ז ' ע"ש בכ' ש"ל אם כמו בכל פוסקי גיטין וכמש"ש בגיטין שם דרבנן בקרי ידא שיריתא זכי לא רחמנא ר"ל יד אביה

הגר"א

בחינו הוא ידא ע"ש : קסב) אבל כו'. כמ"ש בתחני' דנדה מז ח' ופ"ש ומ"ש בתחני' כאן נערה המאורסת' וכן מאורסת קדקא וכמ"ש בפ"ד דכתובות ומ"מ ומ"ש אז כו' יכ"ש להדיא בירו' וכמש"ל סי' קמ"ח : קסג) ואם כו'. עסוס דקדושין ס"ח ד"ה ומקבל כו' : קסד) ולזכות כו'. עפו' דגיטין שם ד"ה נערה כו' ומש"ל סי' קמ"ח : קסה) ואח כו'. שם בגמ': קסו) דהיינו כו' אז כו'. שם ס"ה ח' וכתי שני הגי' שם : קסז) לדעת כו' ול"ע כו'. עפו' שם ד"ה וכל כו' : קסח) קטנה כו'. כמ"ש בסל"ב ואמר קטנה דנערה לבפ"ל מגרש ע"י עצמה וכמ"ש בהגה שם כו' וס"ל להרב דקטנה יכולה לקבל מדעת אביה וכמ"ש בקדושין ס"ח ר' לאי וקבלי כו' ובפ"ב חייבי' שמ' כו' וכ"ל ודלא כהר"ן שמולק על הרמב"ן שם אף בזה ואע"ל סי' ל"ז ס"ז בהגה ומש"ש ולפ"ז מ"ש בסל"ד ודאי מדעת אביה ואפשר במנהג לדעת הר"ן וכן המרדכי שמולק אף בבכ"ק כמ"ש : קסט) אם הוא כו'. ירו' : וכאילו הרא"ש גפ"ד : קס) ואפי' בלא כו'. כ"ל ס"ל : קא) אם נותנו כו'. ע"ל ר"ם קמ"ז : קנב) ע"מ כו' מעכשיו כו'. מדינת ה"ל אבל אמר מכן : קנג) והוא כו'. שם ע"ב כ' כלי' בארח לתומרת וכ"ל : קנד) שאם לא כו'. ע"ה כ' : קנה) עד יום כו'. ע"ל כי' קמ"ח ס"ט וס"ש : קנו) ואח"כ כו'. ע"ג ח' : קנז) וכנה כו'. מוקשמה : קנח) מאר כו'. כמ"ש ב ע"ג ח' : קנט) וז"ל בשליחי כו'. כסב דקדוקים ע"ל סי' קכ"ו :

פתחי תשובה

כלל לא הם השליחים כי לא נזכר שום לשון ביטול רק שלא רצה ליתן הגט ושמא היה בדעתו שאם לא יהנו לו בלוגי יעבב ויעכב אם אחרים לו ימים לו שלא יפן הוא בעצמו להשאם רק ימנה שליח אחר. ואף אם היה נראה מדברי השליח ובנוסחו שמבטל שליחות לגמרי ולא יפן פגט לפו"ס עכ"ז כיון שלא ביטל בפי' לא פוי ולא נגלוי ופם והרי אתן קיי"ל ג"כ בגיטא לו מלאם היא ע' לעיל סימן קמ"ח כעיף כ"ב. דבודאי אין סברא לומר דביטל השליח עצמו אם שליחותו יהא חמור מביטול הבעל לשליח. הגם דלדברי הב"ח לעיל ר"ב קלד הבאתיו אם יש מקום לחלק בזה אך אם הב"ם אם לא ס"ל בהב"ח ובהב דכן מבואר מכל הפוסקים (וע' מ"ש אם). גם הפקפוק האני מלד בנתן הגט בלוגם ע"י גיטום והשחרה וכמו בבעל בנתן בלוגם כו' ג"כ ל"ע אינו הזכיר דיש היתר בכ"ד ממתה מנתנו לו מעות אחרי האשה הוא אם לו ע"ז זהו' ומבואר לעיל סימן קלד כ"ח דיש כמה דיעות להקל גם בבעל בקיבל מעות דאנב לוגם וזוז' כו' ואפי' אמתמירים אם היינו מעבד דאין דמים ל' אם והוי כמו אלוהו ויהיב וזה לא אייך בני אלים דאשתו הא אחת. וגם בגוף אדין דבלימות בלוגם אין זה ברור לפסול כמו שהאריך כפ' גט מקומר ואם אוה כ"ז (מיהו יש להלק דדוקא לא אם לוגם הוא מלד הבעל בזה אייך אבל אם בעבדה בכח המשלח כו' משל"ב הכא דלוגם הוא מלד האשה) ול"ע : שוב נדבם הבוגם הנאתן מהרי"מ ז"ל מבריסק ואחיתי בפי' לא אחריך ל"ב נדין ביטל הבליח עצמו אם בלימותו בבטל אם בנידון בליח שהבים נא ממרחקים ולכה אם אם אם אין לי כך מפוריים ולוגרו אליו כמה אנשים בחוך כך כמה הבליח ולקח אנא והרשאה והבליך אל הבלמן ואמר בזה"ל הלוגם אחר זה עכ"ד : (מו) יש להחמיר כו' כן כתב הב"י לעיל כי' קפ"ב בכד"ה אם ע"ש ועי' בפ' מהרי"ל מ"ח דף מ ומ"ג פי' ה' ובפ' מהר"ם פדות פי' מ"ג ובפ' מהרי"ט מ"ה כי' ו' ובמני"ם מ"ח פי' רנג ובפ"ב פי' קמ"ח ובפסר הדדע"ז מ"ה כי' ב' מלאים בלב ובספר ג"ם בפי' קכו ס"ק נה: (מז) כמו האשה בעצמה. עפ"ש לעיל פי' קמ"ח ס"ק לא ובביאורי לסדר גיטין בפנ"ב אות לא ומ"ש: (מח) רש לא שהוה נקי. ע"ל פי' קמ"ח ס"ל בהגם ובכ' קמב ס"ט בה"ב. ועי' בפסו' הדדע"ז מ"ד ס"ק רע"ח בחכם בגיטים בלא כדין דפיים שם ונריכים לכתוב שלא יהא לו עכב בגיטין וקדושין מלחר בחינו בקי בהם כו' ע"ש . ועפ"ש לעיל סק"ח

דגול מרבבה

*) (מחבר) אף שהמחבר סתם כן אין הדבר פוסכם ועיין מה שכתבתי על הגלי ן לקמן סי' קעג סעיף ח"ן ולופר דהמחבר סתם כאן להחמיר צ"ע שהופרש דאחי לידי קולא כי לדעתי אם היא מתגרשת ע"י אביה אז אינה מתגרשת על ידי עצמה לדעת הפחמירים בסעיף שאחר זה :

סדר גיטין מהרב מוהריר מיכל ר' יוזפש מק ק קראקא אשר כבר נדפס בספר חלקת מחוקק

סדר גט ראשון מיד הבעל ליד האשה

(א) אין לכתוב גט כאיר רק במקום הרחק ופה קראקא נשתרבב המנהג ליתן גט באיר אפי' שלא במקום הרחק : (ב) יש למנות שלא לכתוב גט ביום שהוא ר"ח כן שהוא יום ח' כן שהוא שני ימים וידמוהו עד למחרתו שהוא שני ימים לחודש : (ג) יש ליזהר שלפדר הגט בע"ש וכעי"ע : (ד) יש לפדר הגט ביום ולא בלילה ואם אמרו הקהל ברכו אפילו אם המגרש והמגורשת והסופר והעדים והרב המפדר גם אמר ברכו אין לפדר הגט: (ה) יזמין הרב וסופר ושני עדים : (ו) העדים לא יהיו קרובי' זה לזה לא לבעל ולא לאשה אפי' רביעי ברביעי או ראשון ברביעי או שני ברביעי או שני בשלישי ואפי' תרי בעל באשתו אפי' אם נתרחק הא"ה אבי החתן ואבי הכלה או אבי חתן עם אבי אבי הכלה או אבי אבי חתן עם אבי אבי אבי כלה אבל במופלגים יותר כגון אבי אבי חתן עם אבי כלה או עם אבי אבי אבי כלה או עם אבי אבי אבי כלה אם בשאר מחותנים כגון שאחיו של זה נשא אחותו של זה או כדומה לזה אין להחמיר וכן אפי' קרובים מחמת עלמה כגון חמישי בחמישי או רביעי בחמישי או שלישי בחמישי או שני בחמישי או ראשון בחמישי אבל אם האשה יש להחמיר והרב ו.סופר לא יהיו קרובים זה לזה או לבעל או לאשה או לאחד מהעדים קורבה הפוסל מדינת אפילו מדרגן ואמריגן בראשון בשני תרי בעל באשתו אבל בשאר קורבות אין להחמיר : (ז) בכל כשרים לכתוב הגם מון מה' עכו"ם ועבד וחרש שוטה וקטן אפי' אשה בעלמה אם אמר לה בבעל לכותבו יכולים לכותבו ותקנה אותו לבעל ותוצר ונותנו לה וישראל מומר או שהיה מחלל שבתות בפרהסיא הרי הוא בכלל דברים ויש להדר אחר סופר הגון במעשיו ושהוא בקי בכתיבה אבל אין צריך להדר אחר סופר מהיר : (ח) נוקבים עדים שלא יצא עליהם או על אחד מהם קול שאשודים על העריות וגם לא יהא בהם או באחד מהם אחד משאר דברים הפסולים המנוארים בא"מ סי' ל"ד וסי' ל"ה . אפי' אם יצא עליהם קול שאשודים על שאר עבירות ואם הסופר והעדים הם רבים בשנים יש לדקדק בהם אם הביאו פעמים ואם יש להם זקן בפניהם או שיש להם בנים אין לחוש וכשנודקדק אותם אם הביאו פעמים יש לבדוק אותם פ"י ב' עדים כשרים ובדיקה שאמרה הייתו צריך שיהא להם בנוי שערות אפי' אינם ארוכות או שתי שערות ארוכות הרבה כמו שרגילות לאיש גדול וצריך שיהיו השערות במקום הערוה ובית הערוה כולו מקום פעמים בין לאשה בין לאיש בין על איברי הזרע עצמן ואם הם בחזקת גדולים אפי' אין עדים שהם בני י"ג שנים ויום א' וגם לא הוחזקו בעיני הסנהדרין ולא יצא עליהם קול שבאו לכלל שנים וגם אינם גדולים בקומה ולא פני אם אין להם שם אלא ב' שערות ארוכות ברוחב אלבע שעריו אמה מיין פי' קפ"ע סעיף י"א וכפי' פ"ה סעיף כ"ז

דקידושין נבי אב"ש כילד בשטר כו' אם לכתוב בגט בתך מגורשת וכן כל נוסח הגט ע"ש וכמש"ש כילד בשטר בתך מקודשת לי בתך מאורשת כו' אלא שהרמב"ן כתב שם דל"ד בתך דה"ה אם אמר אם מקודשת וכמש"ש ע"ש ח' ל"ר אמר אמר אדם לבנו קטנה כו' ואם כ' כילד אלוה כו' וכן שם מד כ' אימתי קטנה כו' מיש"י מא נמרל' אמר ופ"כ אמר לא הרי אם מקודשת דהא אלא לדעת אביה נתקדש אלא שהר"ן מלק עליו ואמר דאין לדמות שטר לבתם ע"ש ופ"ע ל' הפוסקים כדברי פרמב"ן ואפי' באביה המקבל וכמש"ל סי' ל"ז ס"ז בהגה ואם שיגיע כו' מ"מ בדיעבד דוקא ס"ל בדברי פרמב"ן וכמש"ש הרב ואם מקדש בשטר כותב בשטר בתך כו' אבל מהרא"י ס"ל דלכתחל' יכתוב בשטר בתך אם וכו"ל ולכן כ' לתקן סי' קטנה כו' ועד"מ סי' קמ"ח סק"ח ומעמעתי בשני הרא"ש כו' וכ"ז לכתחיל' אבל בדיעבד אם לא כ' אלא בתך גם הכתוב דוקא בהגהגרשם ע"י אביה אבל בהגהגרשם ע"י עצמה ודאי שיש לכתוב ניקח גט הכתוב וכ"ל בייחוד שאמר הרי אם מקודשת וכמ"ש בכ"ל ר"ם שיש לדמות דברי הרמב"ן שכתב אף ע"י אביה ולאחר מהג"ל דאין מוכרח דשם מקבלם בעצמם ומ"מ נזה דבריו קיימין וכמש"ש בנ"ל בהגה ואם כו' ו' כמ' מהרא"ז ' ע"ש בכ' ש"ל אם כמו בכל פוסקי גיטין וכמש"ש בגיטין שם דרבנן בקרי ידא שיריתא זכי לא רחמנא ר"ל יד אביה

ביאור

קא) אם המגרשת כו' מתני' ע"ד וכ"ק: קא) פוי מגורשת. ה"ה אפי' לכתחל' אלא משום דחר"ן מקפקק בס"ק דקידושין נבי אב"ש כילד בשטר כו' אם לכתוב בגט בתך מגורשת וכן כל נוסח הגט ע"ש וכמש"ש כילד בשטר בתך מקודשת לי בתך מאורשת כו' אלא שהרמב"ן כתב שם דל"ד בתך דה"ה אם אמר אם מקודשת וכמש"ש ע"ש ח' ל"ר אמר אמר אדם לבנו קטנה כו' ואם כ' כילד אלוה כו' וכן שם מד כ' אימתי קטנה כו' מיש"י מא נמרל' אמר ופ"כ אמר לא הרי אם מקודשת דהא אלא לדעת אביה נתקדש אלא שהר"ן מלק עליו ואמר דאין לדמות שטר לבתם ע"ש ופ"ע ל' הפוסקים כדברי פרמב"ן ואפי' באביה המקבל וכמש"ל סי' ל"ז ס"ז בהגה ואם שיגיע כו' מ"מ בדיעבד דוקא ס"ל בדברי פרמב"ן וכמש"ש הרב ואם מקדש בשטר כותב בשטר בתך כו' אבל מהרא"י ס"ל דלכתחל' יכתוב בשטר בתך אם וכו"ל ולכן כ' לתקן סי' קטנה כו' ועד"מ סי' קמ"ח סק"ח ומעמעתי בשני הרא"ש כו' וכ"ז לכתחיל' אבל בדיעבד אם לא כ' אלא בתך גם הכתוב דוקא בהגהגרשם ע"י אביה אבל בהגהגרשם ע"י עצמה ודאי שיש לכתוב ניקח גט הכתוב וכ"ל בייחוד שאמר הרי אם מקודשת וכמ"ש בכ"ל ר"ם שיש לדמות דברי הרמב"ן שכתב אף ע"י אביה ולאחר מהג"ל דאין מוכרח דשם מקבלם בעצמם ומ"מ נזה דבריו קיימין וכמש"ש בנ"ל בהגה ואם כו' ו' כמ' מהרא"ז ' ע"ש בכ' ש"ל אם כמו בכל פוסקי גיטין וכמש"ש בגיטין שם דרבנן בקרי ידא שיריתא זכי לא רחמנא ר"ל יד אביה

הגר"א

בחינו הוא ידא ע"ש : קסב) אבל כו'. כמ"ש בתחני' דנדה מז ח' ופ"ש ומ"ש בתחני' כאן נערה המאורסת' וכן מאורסת קדקא וכמ"ש בפ"ד דכתובות ומ"מ ומ"ש אז כו' יכ"ש להדיא בירו' וכמש"ל סי' קמ"ח : קסג) ואם כו'. עסוס דקדושין ס"ח ד"ה ומקבל כו' : קסד) ולזכות כו'. עפו' דגיטין שם ד"ה נערה כו' ומש"ל סי' קמ"ח : קסה) ואח כו'. שם בגמ': קסו) דהיינו כו' אז כו'. שם ס"ה ח' וכתי שני הגי' שם : קסז) לדעת כו' ול"ע כו'. עפו' שם ד"ה וכל כו' : קסח) קטנה כו'. כמ"ש בסל"ב ואמר קטנה דנערה לבפ"ל מגרש ע"י עלמה וכמ"ש בהגה שם כו' וס"ל להרב דקטנה יכולה לקבל מדעת אביה וכמ"ש בקדושין ס"ח ר' לאי וקבלי כו' ובפ"ב חייבי' שמ' כו' וכ"ל ודלא כהר"ן שמולק על הרמב"ן שם אף בזה ואע"ל סי' ל"ז ס"ז בהגה ומש"ש ולפ"ז מ"ש בסל"ד ודאי מדעת אביה ואפשר במנהג לדעת הר"ן וכן המרדכי שמולק אף בבכ"ק כמ"ש : קסט) אם הוא כו'. ירו' : וכאילו הרא"ש גפ"ד : קס) ואפי' בלא כו'. כ"ל ס"ל : קא) אם נותנו כו'. ע"ל ר"ם קמ"ז : קנב) ע"מ כו' מעכשיו כו'. מדינת ה"ל אבל אמר מכן : קנג) והוא כו'. שם ע"ב כ' כלי' בארח לתומרת וכ"ל : קנד) שאם לא כו'. ע"ה כ' : קנה) עד יום כו'. ע"ל כי' קמ"ח ס"ט וס"ש : קנו) ואח"כ כו'. ע"ג ח' : קנז) וכנה כו'. מוקשמה : קנח) מאר כו'. כמ"ש ב ע"ג ח' : קנט) וז"ל בשליחי כו'. כסב דקדוקים ע"ל סי' קכ"ו :

תשובה

ומקור נגט אין רחיה דאשמר הוא רק חומרא לכתחילה (והזכיר שם קלא מדברי הב"מ וגט מקומר הב"ל וכתב דאף בסיים ר"מ דקשה להכריע בדינים אלו לחומר הנוגע מ"מ נב"ד שהוא יקום עינגן גדול ויש עוד כיוצים להסיר כמו שיבאר הבסר לקבל) ועוד דהא הכא לא ביטל השליח שלירוחו ואינו אלא ג"ד וקי"ל ד אז מלכתא היא ואין מילוק בזה בין הבעל לשליח כדמוכח מדברי המרב"ם וכ"ע לעיל סי' קמ"ח ס"ח ומה שהביא הרב הטורל דאיה מגיעין דף סב מבם אין ראיה כלל כו' (ע' לעיל כי' קמ"ח כס"ח) ובפרט דעיקר יסודו של הרב הטורל להקפקק בזה הוא ע"פ דעם הב"ח הנ"ל ונאמנם לאו כ כ מודים לזה דמדברי המסכ"ן שהביא הב"י שם נראה דס"ל שלא בזכיר דברי הב"ם שם סק"ח. גם מ"ש שם דנראה דהט"ז בכי' קמ"ח הובא בב"ש כ"ק לא חזיל בשעמה הב"ח הנ"ל בבר בהבקי שם ס"ק ס"ג דלעיל זה תינו). ועוד יש בנ"ף היתר מדברי י"ח שהובא בח"מ ס"ם בלב ברגה דמנוחר דבל מה שלדם עובש דרך בעם אינו כלום והגם דבם' ה"ח ר"ם ג"ם דמה נגמרי דעיה זו כל קושיותיו ק"מ. ומוד נראה דבכ"ד אפי' נ"ד נא פרי דמה דאפליה בעב' ירמר הלגע הייך נאר כו' כל הדיבור היה רק לזה העוקבים בהגע שיהנו לו כפי מה . אפן ובה דמיא לבדרי ארזיזן כו' ובקיים מכל רבל נראה דיש לבקל בתקוס ביגון בס יבכיים עוד בגולל אחד ע"ם : (הד) עדים המכירין חופה. ממ"ש לעיל סי' קמ"ח סלו ס"ק ט"ל:(מה)אינה מתגרשת. ע' כס' דנ"ל מרבכם שב' אף שהתחבר אחם כן אין פרבר מוכבם. ולומר שהמחבר כסם כאן להחמיר ל"ע בשמרת דאחי לידי קולא הוא כי לדעתי רם היה מהגרשם ע"י אביה אם אינה מגרשת מתני ומוחרם לכל אדם והגט כנעשה עליו פלוני בן פלוני שליח להוליכו לכל הכתוב למעל' נכתב ונחתם בתחתם אתמרדם דמסקריא דיתכא על כף יתר דמקרי' כייל"ח ועל נהר אמשטל בתר בשנת כבנים ובעבדים יום לירח כשליו בשנת ממשה אלפים ותרנא מאות ועשרים ושלש לבריאת עולם . ועדיו המהומים בו פלוני בן פלוני יבכ"ם ובפנינו בטל פלוני כ פלוני הבעל כל מודעים ממקר על גט זה ונם בפנינו קבל עליו פכ"פ הכתל כתרם ובשבועות התורה שלא לבעל לא הגט ולא אם הם הם ופה ברתינו ונעשה בפנינו בפנינו ונחתמנו יום פג"ל והכל שריר קיים :

דגול מרבבה

*) (מחבר) אף שהמחבר סתם כן אין הדבר פוסכם ועיין מה שכתבתי על הגלי ן לקמן סי' קעג סעיף ח"ן ולופר דהמחבר סתם כאן להחמיר צ"ע שהופרש דאחי לידי קולא כי לדעתי אם היא מתגרשת ע"י אביה אז אינה מתגרשת על ידי עצמה לדעת הפחמירים בסעיף שאחר זה :

יכולים ליטול אחר מכדי שכר בטילה דמוכח מכל שכן הרב: (מז) לכתחלה אומרים לבטל שיתן שכר הסופר ואם לא ירצה ליתן יכולה האשה ליתן ושכר העדים יכולה האשה ליתן אפילו כשלא אמרו לבעל ליתן וכל שכן שכר הרב: (יז) כשהבעל נותן שכר הסופר והעדים והרב יש לו להשוות עמהם על הסכירות קודם שמלוה לסופר לכתוב הגט אבל אין צריך להשוות עמהם קודם ששולח אותו הרב השלוחים: (יח) העדים והסופר צריכים לידע שזה המגרש שהו נקרא כמו שאומר להם ויש לו אשה שנקראת בשמה כמו שאומרת להם אבל א"ל שיכירו אותה בהכרת פנים שזו אשתו הידועה שאמרו היינו אפי' ע"י עד אחד או אשה או קרוב וכל שהוחזקו שלשים יום בעיר שנקראו כמו שאומרים שני ושם אביהם כותבין על פי עצמם וכן כותבין ע"פ עצמם אם אומרים שיש להם או לאבותם עוד שם טפל וכן אם אומר שהוא כהן או לוי או ישראל וכן אם היא אומרת שהיא בת כהן או בת לוי או ישראל וכן אם ידוע שם כינוי שלהם שלא על פיהם אם אומרים שכך וכך עיקר שמם על ידי שמקובלים מאבותיהם שבני משפחתם יש להם שם כינוי זה ועיקר שמם כך וכך אי שרגילים לחתום בו או לעלות בו לפ"ת ורגילות להיות שם כינוי ההוא לעיקר השם ההוא או שהכינוי ההוא קרוב ומבטא לעיקר שם ההוא יש לכתוב כן ע"פ עצמם וכל שכן אם מודע עיקר שמם שלא על פיהם אלא שיש שפק אם יש לכתוב אלא וי"ו או ו"ד או חסר או אם יש לכתוב ו' בסוף השם אם לאו כגון אליהו או אליה או אם יש לכתוב גרשום או גרשון ואומרים שהידוע להם ע"פ אחד מהדרכים המזכירים למעלה יש לכתוב אז יש לכתוב כדבריהם ע"פ עצמן: (יט) יחקור הרב אחר שם המגרש ושם המתגרשת ושם אביו ושם אביה גם יחקור אולי יש לאחד מהם שני שמות שנקרא בהם בימי לידתו ונקרא עדיין בשניהם יחד או שנקלט קורין אותו בשם זה וקלט קורין אותו בשם זה כי בין כך וכך יש לכתוב שניהם בגט ואפילו אם א' עיקר ואחד טפל דהיינו שנקרא בפי רוב בני אדם בשם זה ובפי המועט בשם זה אבל מקום לא פני לכתוב העיקר לבד אפילו אם יכתוב וכל שום וכו'. ואפילו אם עולה בתורה ואותם שטרותיו ואגרותיו בשם העיקר לבד ואפילו אם שם העיקר ושעולה בו בתורה ואותם הוא של עברי וטפל של לע"ז מ"מ יש לכתוב שניהם מיהו אם נשתנה אחד מן השמות ונקרא בפי כל ועולה בתורה ואותם בא' מהן לבד אפילו אם נשתנה שם של עברי ונשאר של לע"ז לבד מכל מקום אין לכתוב רק שם הנשאר וכשכותבין שני השמות ואחד מהן עיקר ואחד טפל יש לכתוב תחלה שם העיקר ואחר כך שם הטפל ודוקא אם אין ידוע שיאך שולה בתורה ואותם כגון באבי המגרש או באבי המגרשת שאינם נפטרו לשולה האיך עולה בתורה ואותם או שהמגרש עולה בתורה ואותם פ"א בשם זה לבד ופ"א בשם זה לבד או שתהא אשה שאינה רגילה לתשום וכל שכן אם עולה בתורה ואותם תמיד בשם עיקר לבד אבל אם עולה בתור' ואותם תמיד בשם הטפל לבד יש לכתוב תחלה שם הטפל ואחר כך שם העיקר ואפילו אם עולה בתורה ואותם תמיד בשם א' ונקרא בפי כל בשם האחר יש לכתוב תחלה השם שעולה בתורה ואותם תמיד ואחר כך השם שנקרא בו בפי כל אפילו השם שעולה בו בתורה ואותם הוא של לע"ז והשם שנקרא בו בפי כל הוא של עברי ומה שאמרו שאם אין ידוע שולה בתורה ואותם יש לכתוב תחלה שם של עיקר ואחר כך שם הטפל היינו דוקא אם שניהם של עברי או של לע"ז וכ"ש אם השם העיקר הוא של עברי והטפל של לע"ז אבל אם שם העיקר של לע"ז ושם הטפל של עברי יש לכתוב תחלה של עברי ואחר כך של לע"ז ואם עולה בתורה ואותם תמיד בשני השמות יחד יש לכתוב שניהם כאחד שעולה בהם בתורה ואותם אפילו אם שם הראשון של לע"ז אפילו אם אינו נקרא בפי כל רק בשם עברי ומי שנקרא בפי ישראל בשם א' ובפי העכו"ם בשם אחר כותבין תחלה בשם ישראל ואחר כך בשם עכו"ם אבל אם מעיינים כמעט א' אין כותבין רק בשם ישראל ואפילו אם אין מעיינים א' מ"מ אם אין השם שמפי עכו"ם מפורסים לרבים מחמת שאין לו מסקים רבים עם עכו"ם אין לכתוב רק שם ישראל גם יחקור הרב אולי יש לאחד מהם שם כינוי דהיינו שנקרא בימי לידתו בשם אחד ואחר זמן קראו אותו בשם אחר כי יש לכתוב גם אותו שם בגט וכל הדרכים שאמרנו בפי שיש לו שני שמות שנקרא בהם בימי לידתו הם גם בזה ודוקא אם שם האחר אינו יוצא משם הראשון אבל אם הוא יוצא משם הראשון יתבאר לקמן בפרטי השמות שאין לכתוב שם השני ולענין מה שאמרו בשני שמות שנקרא בשם בימי לידתו דאם נקרא בשניהם יחד יש לכתוב שניהם בגט בני שם כינוי אינו דאם נקרא בכינוי אם העיקר השם א"ל לכתוב הכינוי אם לא שאמרו אם אינו אחד כן דאם נקרא בכינוי אם אינו אחד אין לכתוב הכינוי כלל ואי שיש ו' שני כנויים של לע"ז דהיינו אחד ברגיל להיות הכינוי שהוא לעיקר השם שלו של עברי ונקרא בשניהם בימי הלידה ואחד שנקרא אחר כך ע"ש לורתו וכדומה' יש לכתוב ג' הכינויים דהיינו פלוני המכונה פלוני ויש לכתוב תחלה הכינוי הראוי לעיקר השם ואחר כך הכינוי ע"ש לורתו וכדומה וכל כינוי משפחה אין לכתוב כלל כי אם לשון עברי או לשון הגט ולא נקרא אם משפחה רק בשכל המשפחה נקראת על שם הסיא כגון משפחת הפולי"ה שכל בני המשפחה נקראים פולה ואין חילוק בין בני המשפחה כגון שמעלה מדפיסים מותבים עצמם מוכי' פולי"ה ובתשו' מהרי"ק כתב רפאל פולי"ה וכ' שהוא ע"ש משפחתו או משפחת אברבנאל וכ"ה בלשון עברי כגון משפחת אבן עזרא או קמחי דהולם נקראים בשם הבוא ואין חילוק בהן בשמותיהן אבל אם יש חילוק בשמותיהן כגון ישעיה שבמשפחה שמעמה המגרש כולם שוים לפ"ת בשם פעדי' ולא שאר שמות של משפחתו יש לכתוב גם ישעיה וכל כינוי שהוא בגטי לבגרש אין לכתוב אותו ואם יש לאב ולכן כינוי אחד כותבין הכינוי אבל כל אחד וכן מהבנין ואם הכינוי לבן לאחד יכתוב שם כינוי אבל שם הבן גם יחקור הרב אולי בשתיה שם אחד מהם מחמת אולי כי גם אז יכתוב שניהם בגט גם בזה אם נשתקע שם אחד מהם אין לכתוב אלא שם הנשאר אפילו אם גירש מתוך האולי שלא הוחזק עדיין בעלייה בתורה ובתחומה דמסתמא כשיעמוד הוא או היא מתוך האולי יתחתנו ויעלה הוא לתורה בשם השני מכל מקום אין כותבין. ובסי' קכ"ט ס"ק כ"ד כתבתי בזה לדיך לכתהלה ליתן שני גיטין אלא השם שקורין או לו או לא גם בזה אם שולה לתורה ואותם בשם אחד מהם יש לכתוב תחלה אותו השם ואח"כ שם השאחר אפילו אם נקרא בפי אחר ואפי' אם השם שעולה בו לתורה ואותם הוא של לע"ז והשם שנקרא בפי כל הוא של עברי מיהו בזה כשאינו יודע היאך שולה לתורה ואותם ולא נשתקע שם אחד מהם יש לכתוב תחלה שם השני ואחר כך שם הראשון ואפילו אם נקרא בפי הרוב בשם הראשון ובפי המועט בשם השני ואפילו אם שם הראשון הוא עברי והשני לע"ז וכן אם שולה בתורה או אותם בשני השמות יש לכתוב תחלה שם השני ואחר כך שם הראשון ואפילו אם נקרא בפי כל בשם הראשון לבד ואפילו אם שם הראשון הוא עברי והשני לע"ז ואפילו אם שולה לתורה ואותם בשם הראשון ואח"כ בשם השני ומי שנשתנה שמו מחמת אולי ויש לו כינוי מחמת שם שני והוא בדרך שכותבין שם שני ושם הראשון כמו שנתבאר אז כותבין השם עם כינוי קודם שם הראשון ואם יש לו ג"כ כינוי מחמת שם הראשון כותבין אותו ג"כ לבסוף ואם נשתנה שמו שני פעמים כותבין שם השלישי תחלה ואח"כ השני ואח"כ הראשון דהיינו שכותבין פלוני דמתקריא פ' ואם יש לו כינוי מחמת כל שם כותבין כל שם עם כינוי שלו דהיינו שכותבין פלוני המכונה פלוני דמתקריא פלוני המכונה פלוני ואם אבי המים או אבי האשה נשתנה שמו מחמת אולי ומת מאותו אולי אז כשכותבין בן פלוני לא בת פ' אין כותבין אותו שם הכינוי כלל ובכל הדרכים הנ"ל כשכותבין שני שמות לא לכתוב בגט אז כשיש שכותבין שני הוא עברי כותבין בשם פלוני דמתקרי פלוני ובאשה פלונית דמתקריא פלונית ואם השם השני הוא לע"ז אין כותבין דמתקרי או דמתקריא אלא המכונה ופי' אם שם השני יוצא משם העברי כגון יהודה המכונה ליב או אם הכל א' כגון שמחה המכונה ורייד"א וכן כיוצא בזה וכן מהבנין בעדיות אלו ופי שנקרא בפי כל ושולה לתורה ואותם בשני השמות יחד אז כותבין שניהם בלא דמתקרי ובלא דמתקריא ובלא המכונה אבל אם נקרא בפי כל בשניהם יחד ושולה לתורה או אותם בא' מהם אז שולה לתורה ואותם בשניהם יחד ונקרא בפי אחד מהם או שנקרא בפי אחד בא' מהם ובפי אחר בשני מהם אחר כותבין תחלה שם ישראל ואחר כך שם עכו"ם נמצאין כינוי אינו כן דאם ישראל קורין אותו בשם העגם ובעכו"ם קורין אותו בשם כינוי לחוד אין לכתוב הכינוי כלל ואי שיש ו' שני כנויים של לע"ז דהיינו אחד ברגיל להיות הכינוי שהוא לעיקר השם שלו של עברי ונקרא בשניהם בימי הלידה ואחד שנקרא אחר כך ע"ש לורתו וכדומה' יש לכתוב ג' הכינויים דהיינו פלוני המכונה פלוני והמכונה פלוני ויש לכתוב תחלה הכינוי הראוי לעיקר השם ואחר כך הכינוי ע"ש לורתו וכדומה וכל כינוי משפחה אין לכתוב כלל אם לא שם הנקרא בפי כל ע"ז ואם אינו נקרא בפי כל אינו נקרא בשם עברי ומי שנקרא בפי ישראל בשם א' ובפי העכו"ם בשם אחר כותבין תחלה בשם ישראל ואחר כך בשם עכו"ם אבל אם מעיינים בשם א' אין כותבין רק בשם ישראל ואפילו אם אין מעיינים א' מ"מ אם אין השם שמפי עכו"ם מפורסים לרבים מחמת שאין לו מסקים רבים עם עכו"ם אין לכתוב רק שם ישראל גם יחקור הרב אולי יש לאחד מהם שם כינוי דהיינו שנקרא בימי לידתו בשם אחד ואחר זמן קראו אותו בשם אחר כי יש לכתוב גם אותו שם בגט וכל הדרכים שאמרנו בפי שיש לו שני שמות שנקרא בשם בימי לידתו הם גם בזה ודוקא אם שם האחר אינו יוצא משם הראשון אבל אם הוא יוצא משם הראשון יתבאר לקמן בפרטי השמות שאין לכתוב שם השני ולענין מה שאמרו בשני שמות שנקרא בשם בימי לידתו דאם נקרא בשניהם יחד יש לכתוב שניהם בגט בני שם כינוי אינו דאם נקרא בכינוי אם העיקר השם א"ל לכתוב הכינוי אם לא שאמרו אם אינו אחד כן דאם נקרא בפי כל בשם אחר ואפי' אם השם שעולה בו לתורה ואותם הוא של לע"ז והשם שנקרא בפי כל הוא של עברי מיהו בזה כשאינו יודע היאך שולה לתורה ואותם ולא נשתקע שם אחד מהם יש לכתוב תחלה שם השני ואחר כך שם הראשון ואפילו אם נקרא בפי הרוב בשם הראשון ובפי המועט בשם השני ואפילו אם שם הראשון הוא עברי והשני לע"ז וכן אם שולה לתורה ואותם בשם הראשון ואח"כ בשם השני ומי שנשתנה שמו מחמת אולי ויש לו כינוי מחמת שם שני והוא בדרך שכותבין שם שני ושם הראשון כמו שנתבאר אז כותבין השם עם כינוי קודם שם הראשון ואם יש לו ג"כ כינוי מחמת שם הראשון כותבין אותו ג"כ לבסוף ואם נשתנה שמו שני פעמים כותבין שם השלישי תחלה ואח"כ השני ואח"כ הראשון דהיינו שכותבין פלוני דמתקריא פ' ואם יש לו כינוי מחמת כל שם כותבין כל שם עם כינוי שלו דהיינו שכותבין פלוני המכונה פלוני דמתקריא פלוני המכונה פלוני ואם אבי המים או אבי האשה נשתנה שמו מחמת אולי ומת מאותו אולי אז כשכותבין בן פלוני לא בת פ' אין כותבין אותו שם הכינוי כלל ובכל הדרכים הנ"ל כשכותבין שני שמות לא הפלם עם שם כינוי אם השם שכותבין שני הוא עברי כותבין בשם פלוני דמתקרי פלוני ובאשה פלונית דמתקריא פלונית ואם השם השני הוא לע"ז אין כותבין דמתקרי או דמתקריא אלא המכונה ופי' אם שם השני יוצא משם העברי כגון יהודה המכונה ליב או אם הכל א' כגון שמחה המכונה ורייד"א וכן כיוצא בזה וכן מהבנין בעדיות אלו ופי שנקרא בפי כל ושולה לתורה ואותם בשני השמות יחד אז כותבין שניהם בלא דמתקרי ובלא דמתקריא ובלא המכונה אבל אם נקרא בפי כל בשניהם יחד ושולה לתורה או אותם בא' מהם אם

(פו) אם הרב מסופק שמא אינו יודע סכבל אם נשאן מפירת מודעת ישראל ל כשאת שאלתו: (מז) ואם
יודע הרב שאמר הבעל איזה דיבור או עשה איזה פעולה שנורם ביטול הגט או מזיק לו רק שבבר ביטל
לדיבור ההוא' או פעולה הרי' מכל מקום ישאל אותו כי"ל רק יאמר לו בפירוש שאת דברת איזה דיבור
או עשית איזה פעולה מלבד הדיבור ההוא' או פעולה ההי': (מח) יאמר לו הרב עוד (מוב דו האמת
יוא מעולם מוסר מודעת גוועזין אדר דו האמת גירעט איין דיבור אדר דו האמת גיטאן איין פעולה
וום איז מבטל אדר מזיק דאס גט ניט איין דו מענגט דאס אנדיני ענין האבן פר נעטען אדער
דו מענגט דיך האבן טועס גוועזין אונד האמת גיטייט עס איז ניט מזיק דאס גט אדר באמת
מענ עס יוא מבטל זיין אדר מזיק זיין דאס גט דרום זאלסט דו אלס מבטל זיין פר דו עדים אז דו
אנדיני ענייניס זאלין דאס גט ניט מזיק זיין) ואם הרב מסופק בו שאת אינו יודע ענין ביטול מודע'
שיאמר אח"כ יקרים לפרש לו. ויאמר הבעל אתם עדים פלוני בר פלוני. כמו שהותמין בגט. איך
בין מבטל פר מיין אלי מודעות ומודעי דמודעי ומודעי דנפקי מגו מודעי דמודעי עד סוף כל מודעי
דמודעי וום איך האב מוסר גיוועזין אויף דאס גט אוב אלי רייד וואס איך האב מוסר גיוועזין אדר
גירעט אז וועלן די אנדיני רייד מעכטין איין קיוס האבן דו מעכטין זיא נורס זיין איין ביטול אדר
איין פסול דאס גט די אנדיני רייד בין איך מבטל אז אנא איך אוך עדות אוף מיר אז איך האב
ניט מוסר גוועזין קיין דיבור אוב האב ניט גירעט אויף דאס גט אז פר אנאלט דו אלס מבטל זיין פר דו עדים אז דו
איין אדר פסול זיין אונד איך פסול איטלכן עד אדר עדים די דו מעכטין עדות זאגין אז איך האב
מוסר מודעת גיוועזין אדר גירעט איין דיבור אז דער גט זאל בטל זיין אדר זאל ארגיר זיין פון דאס
וועגין: (מט) יאמר הרב לסופר שיתן בתחנה גמורה לבעל הקלף והדיו והקולמוס והקסת ושאר
כלי הכתיבה שיהיו שלו וכן יעשה הסופר ויאמר לבעל אתה פלוני בר פלוני כי"ל הילך הקלף והדיו
והקולמוס והקסת וכל כלי הכתיבה שיהיו שלך בתחנה גמורה: (נ) הבעל יגביהם ג' טפחים כדי
לזכות בהם בהגבהה ויכוין בדעתו לקנותם: (נא) אחר כך יושיב הבעל הקלף והקסת עם הדיו
והקולמוס ושאר כלי הכתיבה להסופר. ועדיין לא יתנם להסופר ויאמר לעדים אתם עדים
מיך לו וואס מיך וועל הייסין דאס סופר): (נב) וכבר יאמר לסופר דו סופר פלוני בר פלוני כי"ל
(האב דיר דם פרמיט אונד די טינט אונד די פען אונד דאס טינטארין אונד דם אנדרי שרייב גיריינ אונ
שרייב איין גט פון מיינט וועגין פב"פ כי"ל מנרש דער מיט לו זיין מיין ווייב פב"פ כי"ל אונ שרייב
איין גט אדר אפילו פיל גיטין בין לו הונדרט גיטין אלי לשמי ולשמה לשם גירושין (בין אז איינער
וועלט כשר זיין עם זי אן די כתיבה אדר אן די חתימה נאך די דאטה נאך פון דאס רבי מאיר פ'
בר פלוני כמו שקורין אותו לפ"ת אונ אונ לו אלי אז מר וועלט מיס ווייזן) ויאמר הסופר כן אעשה:
(נג) אחר כך יאמר לעד אחד נאמני מבירו(דו פלוני בר פלוני כי"ל.זיי איין עד אונ חתמט דאס גט אז
דם וועט שרייבן דער סופר) פלוני בר פלוני כי"ל. (מנרש לי זיין דער מיט מיין ווייב) פלונית בת
פלוני כי"ל. (אונ חתמט איין גט אדר אפילו פיל גיטין בין הונדרט גיטין אלי) לשמי ולשמה לשם
גירושין. (בין אז איינר ווערט כשר זיין. עם זיי אן די כתיבה אדר אן די חתימה נאך די דאטה נאך
פון דאס רבי) מסורי"ר פלוני בן פלוני כי"ל. (אונד לו אלי וום מר וועלט מיס ווייזן) ויאמר העד
כן אעשה. ואחר כך יאמר גם לעד השני נאמני מבירו דו פב"פ וכו' ויאמר גם הוא אעשה כן:
(נד) אם יש איזה סיבה שאין רצוי להמריך יאמר לשני העדים ביחד עטץ עדים פב"פ הכל בלשון
רבים. ויאמרו שניהם כשאם אחת כן נעשה: (נה) אם צריך לכתוב שני גיטין או יותר אפשר שיש
בשמות של המנרש או של המנרשת או של מביו או מביו כגון גרשון גרשום וכיוצא בזה או
אפשר שיש אם המנרש או מביה המנורשת כהן או לוי או אם הוא כהן או ישראל או אם הוא לוי
או ישראל ולפעמים יש הרבה מאלו ספיקות יחד (ע' לקמן סי' ר"ן): (נו) אח"כ יאסור הבעל הקלף
והקסת והקולמוס וכל כלי הכתיבה ליד הסופר: (נז) כשאוסר הבעל הדברים הנזכרים לסופר יאמרם
פ"י עצמו ולא ע"י שליח: (נח) אח"כ יצוה הרב לבעל שלא ידבר מעניני הגט עד אחר הנתינה:
(נט) גם יזהר אותו שלא יאמר לסופר כתוב כן או לא תכתוב כן: (ס) עוד שיכין הרב שני מגשים
שלא יניחו את הבעל ילך מן המקום שהסופר והעדים שם רק יסי' אצלם עד שיכתוב ויחתמו הגט.
ואם רוצה לילך לחוץ יאמר לאנשים שהוא צריך לילך לחוץ כגון לעשות צרכיו וכיוצא בזה מניחין אותו
ילך. ואם הוא אומר ואומר כן אז כשהלך לחוץ יצאו אחריו וירצו שלא יאסור אודעת: (סא) יאמר
הסופר שמעו אני אתם עדים פלוני בר פלוני ופלוני בר פלוני כי"ל כל התיקונים שאני עושה לצורך הגט
שאני עושה לשם פלוני בר פלוני כי"ל לגרש בו את אשתו פלונית בת פלוני כי"ל ואני מתקן הכל לשמו
ולשמה לשם גירושין: (סב) יחתוך הקולמוס ו חליק הקלף אפילו אם הם מתוקנים כבר יחזור ויתקנם
קצת ויחתוך הקולמוס תחלה ואח"כ יחליק הקלף ואחר יחתוך אותו למדת הגט: (סג) יחתוך הקלף
קצת הגט קודם שיגרשו. אך הנקבים שעושה כדי לגרשו על ידן יחתוך אחר הגירשו אפילו
אחר הגרשים של העדים ובכ"פ יחתוך את הנקבים קודם הכתיבה: (סד) יגרשו מבחוץ שלא במקום
הכתב: (סה) יגרשו בלי הגער ושימן שתביר איזה הוא מקום שער קח התיכה של אותו קלף
ותלבלא אותו ותרבע כמים אז ברוק שבפיך ואז מבוזן כוון קלף מחמת הלחלוחית ונוטה לעולם
שכוויצה לצד הכשר: (סו) יגרשו י"ב שיטין. ויעשה נקבים כדי לגרשו על ידם שלא יהיו הגורות
מקומות ויהיה המרחק שבין שיטה לשיטה שוה בכל הי"ב שיטין. ועוד עושה שיטה י"ג קורה כדי שיפוק
התימת עד שני ולא יותר ויהיה המרחק שלא משיטה י"ב כמו שאר המרחק שבין שיטה לשיטה. ועוד
עוד שיטה קורה כדי שיפוק התימת עד הראשון ולא יותר בתמצע המרחק שבין שיטה י"ב לשיטה י"ג
ואותם כ' שיטות קורות עושה בצד שמאל הנשתהפך יהיו התחלתן בצד ימין ויגרשו עוד שני גרשוטין
מ' מימין ואחד משמאל: (סז) יתתוך הקלף שיהי' מרכו יותר על רחבו בלא הגליון של מטה ונקרא
מרכו דרך קריאתו מתחלתו לסופו. (סח) יניח גליון מן הצדדים חוץ ממקום הגירשוט כחצי רוחב
הגיפורן של גודל ולא יותר. ולמעלה חוץ ממקום הגירשוט כרוחב לפורן של גודל ולא יותר ולמטה יניח
בכ"פ אחר התימת עד שני כדי ד' אצבעות של גודל וקצת יותר ואם ירצה יכול להניח אפי' יותר הרבה:
(סט) הגירשוט יהא נקבה לא בעין לא נעלם ויהיו דוקא קשים ולא בטופרת לא בבדיל וכל דבר הלובש
ומהגין שלא לגרשו אפילו בגרזל: (ע) כשיגמר הסופר לכתוב הגט יאמר שמעו אני אתם עדים פב"פ
ופב"פ כי"ל. הנני כותב גט זה לשם פב"פ כי"ל לגרש בו את אשתו פב"פ כי"ל. ואני כותב אותו לשמו
ולשמה לשם גירושין: (עא) יהיו העדים עם הסופר כשיכתוב הזמן ובשם המיש והבשה ואלו אחר כך
לחוץ ואם צריכין לאת' קודם שכתב כל שיטה ראשונה אם יש להם צורך גדול יכולין לצאת אחר שהתחיל
לכתוב קצת: (עב) קודם שיגמרו העדים צריכין לעשות סימן מובהק בגט בקלף ובכתב כדי שיכירוהו
ואחר לא יניח נחבירו סימנו: (עג) אחר שאמר הם פר שהוא כותב את הגט לשמו ולשמה לשם גירושין
יתחיל לכתוב מיד וגם יכתבנו בקבעות ולא בגירוגין: (עד) יש לכתוב הזמן ושם המיש ואשה בשם
שורות הראשונות אז בכמות אז ביותר: (עה) יכתוב הסופר בידו הימנית אפילו אם הוא שולט בשתי
ידיו ואם הוא אמר יד יכתוב בשמאלו: (עו) יכתוב לצד הכשר ולא לצד השער: (עז) יזהר שלא יגע
בכתב בגרשוטין לא לאמצע ולא מן הצדדין: (עח) יקרא כל תיבה תחלה קודם שיכתוב אפילו אם
מקרא ט אחר כל תיבה או אות אז יכתוב מתוך גט ישן אחר ויגיה תחלה הגט הישן ושמות המקום
והמיש ואשה כמו שראוי לכתוב בגט זה. אז אין צריך לקרות הוא עצמו תחלה ולא לקרא אחר: (עט) יש
לכתוב כתב אשורית: (פ) מה שדקדקו הפוסקים בחמונת האותיות והצורה הטוב אמ"ח סימן ל"ו וגם
רמ"י מפיק שם האיך יש לדקדק לכתוב בל אות ואות אם הוא דקדוק שבינאר הפוסקים אז שראה
מדבריהם שאם שינה בו בם"ת תפיין ומזוזות הם כפולים אז שיש בו מחלוקת בין הפוסקים אם פסולים
אם לאו יש לדקדק בו גם כן בגט ואם הוא דקדוק שבינאר אז שראה מדבריהם דאם שינה בו הם כשרים
אין צריך לדקדק בו בגט ואם יש מ' שראה לדקדק שלא לשנות בו גם כן אם אחין בו אבל מי
שראה לתייג שמטל"ז ל"ן אז קלת משאר אותיות הצריכי' תגין אז מי שראה לעשות בתי"ת בצד שמאל
כמין מקל ונוכה בחמצע גגו מימין בידו: (פא) יש לעשות ביודין שבגט עוקן קטן למטה (עיין ת"ה
סימן ר"ל רל"ו ועיין סימן קכ"ה ס"ק כ"ה מ"ב) ועוקן קטן למעלה לצד שמאל מלבד רגל ישיו ואם
לא עשה אלו העוקלין יש לתקנו קודם שיכתוב כדת משה וישראל. ואם לא תקנו אז יתקנו קודם שיחתמו
העדים ואם לא תקנו גם אז אין לתקנו אחר שחתמו העדים אלא יכתוב גט אחר ואם הוא במקום מיגון
יש לתקנו אחר שחתמו העדים. ובכל זה כשמתקנו יתקנו על ידי הסופר שכתב הגט ואם אין סופר
כאן בגון שהוא מארץ רחוקה יתקנו על ידי אחר וכן בתיקונים שאכתוב בסימנים הבסמוכים היכא
שיכולים לתקנו אחר שחתמו העדים ואין צריך הבעל לחזור ולצוות לסופר או לאחר לתקן בשמצוה הרב
לתקן ובכ"פ לא יתקן הסופר כלום בלא ציווי הבעל או הרב: (פב) אם רגל ה"א או הקו"ף נוגע בגגה
לא יתקנו אלא יכתוב גט אחר אפי' אם תיקון דלא תכים ולא טיפה קורא אותה ה"א בגון שאינו נוגע
אלא מעט מיהו בה"ת אם אינו נוגע אלא מעט או בקו"ף אפי' נוגע הרבה והוא במקום מיגון יתקנו
קודם שיכתוב כדת משה וישראל ואם לא תקנו אז יתקנו קודם שיחתמו העדים ואם לא תקנו גם אז
יתקנו קודם שיתנו ליד האשה והתיקון בזה יהא בדרך זה שיגרר כל הרגל של הה"א והקו"ף בנקבי
ויחזור ויכתבנו ולא יתמוך בשולו לא אלא יבשנו יפה ואחר כך יגרור וכן יעשה בשאר תיקונים שעל ידי
גרירה שיתבאר בסימנים הבסמוכים: (פג) אם קוצו של יו"ד שעל האל"ף נוגע גם מלפניו או שהיו"ד
של מטה נוגע גם בצד ימין או שהיו"ד שבשי"ן ושבפאי"ן ושבגדי"ן ושבשי"ן נוגע יותר במקום דבוקו
דינו כמו שנתבאר בסימן הקודם באם ידבק רגל הקו"ף בגגו וכשמתקנו יש לגרור כל היוד ויחזור
ויכתבנו: (פד) אם לא היו היודי"ן שבאל"ף נוגעין בגוף האל"ף או שלא היה היודי"ן שבשי"ן ושבפאי"ן
נוגע בה או שלא היה הוי"ו שבמ"ם פתוחה נוגע בכ"ף שבה או שלא היו היודי"ן שבשי"ן ושבפאי"ן
ושבגדי"ק ושבשי"ן נוגעין בהם או שלא הי' רגל התי"ו נוגע בדלי"ת שבה שיתקנו קודם שיכתוב כל"מ וישראל
ואם לא תקנו אז יתקנו קודם שיחתמו העדים. ואם לא תקנו גם אז לא יתקנו אחר כך אלא יכתוב גם

אחר אפי' הם הוא סמוכים כ"כ שתיקון דלא תכים ולא טיפה קורא אותה והוא במקום מיגון ודוקא אם הוא
בתורף אבל אם הוא בטופס והוא במקום מיגון יתקנו גם אחר התיקונים העדים ואפי' אם התיקון קורא
אותה יפה ואם הוא בא"ם פתוחה שכתב כ"ף ווי"ו אי"ן שכתב נו"ן יו"ד או לדי"ק שכ' יו"ד ט"ן
או אי"ן שכתב אי"ן יו"ד ואי"כ הענין משתנה לפסול הגט אפי' כשהתיקון קורא אותה יפה יש לכתוב גט אחר
אפי' הם הוא בטופס ובמקום מיגון: (פה) אותיות או תיבות שלא נתמלאו בדיו כראוי יש למלאותם
קודם שיכתוב כדת משה וישראל ואם לא מלאם אז ימלאם קודם שיחתמו העדים ואם לא מלאם גם אז
אם תיקון דלא תכים ולא טיפה יכול לקרות' אפי' אם הוא בתורף ימלאם קודם שיתן גם ליד האשה ואם
אין תיקון יכול לקרות' אפי' אם הוא בטופס לא ימלאם אלא יכתוב גט אחר ואם הוא בטופס ובמקום
מיגון ימלאם קודם שיתן ליד האשה וכשמראה לתיקון אין צריך לכסות האצבעות של האות או התיבה שיש
בה אפס: (פו) יהיו האותיות מוקפות גויל ואם יש בו אותיות דבוקות זה לזה אין להפרידן בסכין
אלא יכתוב גט אחר ואם הוא במקום מיגון יפרידם קודם שיכתוב כדת משה
וישראל ואם לא הפרידם אז יפרידם קודם שיחתמו העדים ואם לא הפרידם גם אז יפרידם קודם שיתן
ליד האשה ובכל זה אין חילוק בין אם אותיות אינם נוגעים אלא מעט ובינכרות היטב אפי' לתוק דלא תכים
ולא טיפה בין אם דבוקות כל גופה של אותיות ולא ידעינן היכן כלה האות ואם נתפשטו האותיות מכח
לאות הדיו שקורין (נפלאסין) עד שנראות כדבוקות ומ"מ נראות שאין האותיות נוגעות כשר. ויש ליתן
ליד האשה אפי' שלא במקום מיגון: (פז) אם נפלה טפת דיו על האות או בתוך חלל האות אינו יכול
לתקנו אלא יכתוב גט אחר ואם הוא בטופס ובמקום מיגון אפי' אם האות ניכר ודוקא בתורף אפי' במקום מיגון או בטופס שלא
במקום מיגון אבל אם הוא בטופס ובמקום מיגון אפי' אם לא היה האות ניכר יש לתקנו קודם שיכתוב
כדת משה וישראל ואם לא תקנו אז יתקנו קודם שיחתמו העדים ואם לא תקנו גם אז יתקנו קודם
שיתנו ליד האשה

סבכל לחזור ולעזות לסופר לכתוב ולעדים לחתום. ואם נשאר לסופר מן הקלף והדיו ושאר כלי הכתיבה שמסר הנבל לידו כדי לכתוב בו אחר אין צריך הסופר לחזיר ולהקנות לו מה שנשאר רק יחזור הנבל ויאמר לעדים אתם עדים שמצו מה שאלוה לסופר ויאמר אחר כך לסופר אתה סופר פב"פ הילך הקלף והדיו והקולמוס והקסת ושאר כלי הכתיבה וכו' וכתוב בו אחד או אפי' הרבה ואפילו עד מאה ניתין ומאז והלאה יהא בכל דבר כמו שהא תחלה ואם לא נשאר מכולם אלא אפי' מ' מסם כדי לכתוב בו אחר יביא הסופר מה בחסר מהם ויאמר לנבל הילך הקלף והדיו והקולמוס והקסת וכל כלי הכתיבה שיהיו שלך במתנה גמורה ומאז והלאה יהא כמו שהא תחלה ובב"פ אין צריך ל זיר ולבטל המודעות: מוסף בו ומקודתו: (צח) ביום א' בשבוע באחד בב' בשני בג' בשלישי בד' ברביעי בה' בחמישי בו' בשש: (צט) בשבת. (ק) בר"מ בשהוא יום א' באחד לירח פלוני. וכן ביום שני דר"מ בשר"מ שני ימים: (קא) ביום ראשון דר"מ בשר"מ שני ימים בשלשים יום לירח כלומי שהוא ר"מ פלוני: (קב) בשני בחודש בשני ימים ביום ג' בשלשה ימים ביום ד' בארבעה ימים ביום ה' בחמשה ימים ביום ו' בששה ימים ביום ז' בשבעה ימים ביום ח' בשמנה ימים ביום ט' בתשעה ימים ביום י' בעשרה ימים ביום י"א באחד עשר יום ביום י"ב בשנים עשר יום ביום י"ג בשלשה עשר יום ביום י"ד בארבעה עשר יום ביום ט"ו בחמשה עשר יום ביום ט"ז בששה עשר יום ביום י"ז בשבעה עשר יום ביום י"ח בשמנה עשר יום ביום י"ט בתשעה עשר יום ביום כ' בעשרים יום ביום כ"א באחד ועשרים יום ביום כ"ב בשנים ועשרים יום ביום כ"ג בשלשה ועשרים יום ביום כ"ד בארבעה ועשרים יום ביום כ"ה בחמשה ועשרים יום ביום כ"ו בששה ועשרים יום ביום כ"ז בשבעה ועשרים יום ביום כ"ח בשמנה ועשרים יום ביום כ"ט בתשעה ועשרים יום (קג) לירח: (קד) ניסן אייר סיון תמוז אב תשרי מרחשון כסלו טבת שבט אדר: (קה) אם השנה מעוברת באדר ראשון יש לכתוב אדר ראשון ובשני יכתוב אדר השני (יעיין לעיל סימן קכ"ו וסי' קכ"ב): (קו) שנת חמשת אלפים וארבע מאות ואחת ושתים שלש וארבע וחמש ושש ושבע ושמנה ותשע ועשר ואחת עשרה ושתים עשרה ושלש עשרה וארבע עשרה חמש עשרה ושש עשרה ושבע עשרה ושמנה עשרה ותשע עשרה ועשרים ושתים ועשרים שלש ועשרים וארבע ועשרים וחמש ועשרים ושש ועשרים ושבע ועשרים ושמנה ועשרים ותשע ועשרים וכן משש ואילך המנין המרובה קודם והמנין המועט בלשון נקבה. וכן עד"ז שנת חמשת אלפים וחמש מאות וכו': (קז) לגריאת טולם למנין שאנו מונין כאן: (קח) בפלוני' מתא דהיינו שכותבין שם המקום שהעדים והכופר עומדים שם אם מסופקין אם לכתוב בשם המקום חי"ת או כ"ף וכן אם לכתוב תי"ו או סמ"ך או עי"ת וכן אם לסרס קלת שמות באלף או בה"א וכן אם לכתוב בית או ו"ו או שני ווי"ן וכן אם לכתוב אות המורה על הנקודה באות הקודם לו יש לכתוב כמו שכותבין בשמות האיש והאשה בשרש בל' לא"ז. ודוקא בשאין המנהג פשוט האיך כותבין שם המקום ההוא אבל בשיש מנהג פשוט בזה אין לשנות מן המנהג: (קט) אם יש לעיר ב' שמות כותבין בפלונית דמיתקריא פלונית מתא ואפי' בשאינו ושא' ארלות שהנין לכתוב בכל ניתין וכל שום ואמיכא דאית לי ולאחתי ולאחרי מ"מ יש לכתוב כן. וכותבין תחלה שם העיקר ואחר כך שם הבעל ואם אחד נקרא בפי ישראל אחד בפי עכו"ם כותבין תחלה שם ישראל ואחר כך שם של עכו"ם. ואם השני לשונות קרובים זה לזה ושם של ישראל אינו אלא קיצור לשון כגון עיר שעכו"ם קורין הרעדי"ם וישראל רעדי"ם אין כותבין רק שם ישראל אבל פה קראקא כותבין בקאזמר דמתקריא קאזימירז מתא ואין הטעם משום שהעכו"ם קורין זיי"ן הראשונה ונם המ"ם באיר"ק אלא הטעם משום הזיי"ן שמוסיפין בסוף והוא מעיקר השם ולא תוספות בעלמא ונגב שמוסיפין הזיי"ן בסוף כותבים נם השני יוד"ן מאחר שקורין זי"ן הראשונה והמ"ב קלת באיר"ק משא"כ הה"א שמוסיפין בהרעדי"ם א"ו אלא תוספות בעלמא שכן דרך לשו' ומה שאין כותבין פה קראקא אע"פ שכך מורגל שם המקום בכלל בפי ישראל ובכו"ם וכן בתנאים ובשטרות היינו מפני שהמקום פה נחלק לשני מקומות קראקא וקאזמר ואנחנו אנה פה דרים במקום הנקרא נפרט קאזמ ר לכך כותבין בנגב ובכתובה קאזמ"ר ובפוזנא כותבין בפוזנ"ן דמתקריא פוזנ"י דאע"פ שמורגל בפי ישראל לקרותה פוזנא מ"מ דרך לכתוב בשטרות פוזנ"ן ומה שכותבין דמתקרי פוזנ"י היינו מפני שדרך עכו"ם לדמוק בו"ן שאחרונה לקרותה בחיר"ק אם כן נראה כשם אחר אבל בוכלין אין כותבין דמתקריא לוכלינ"א אע"פ שהעכו"ם קורין לוכלינ"א אין דרכם לדמוק הנו"ן בשם הנקודה ואין נראה כשם אחר ושעשע חכם ויוסף לקח לגמוד מאלו למקומות אחרים כיוצא בהלו ומי ששאלה נע לעיר אחר ויש לעיר ב' שמות אחד במקום הכתיבה ואחד במקום הנתינה דינו כמו בשמות איש והאשה שיתבאר בס': (קי) עיר שנשתקע ממנה שם הראשון אין לכתוב בה רק שמה השני: (קיא) אם יש נהר סמוך לעיר אין לתחום אין לכתוב אותו כלל אפילו אם כני העיר מסתפקין ממנו ואפי' אם נראה עם העיר ואפילו אם אין שם נהר אחר תוך התחום ומ"מ כותבין שם הנגב ואם יש נהר תוך התחום מון לציבורה של עיר אם כני העיר מסתפקין ממנו כל תשמישיהן כותבין אותו בנגב ואם אין כל תשמיש העיר ממנו אין לכתוב אותו אפי' אין שם נהר אחר ומ"מ כותבין שם נגב ותשמ שי העיר היינו שכותבין שם נגב ובהמות ומבשלי' ממנו מאכלים ומשקין ורחילה וכביסה ומשרה ועחינה ואם הוא תוך ציבורה של עיר כותבין אותו אפי' אם אין מסתפקין ממנו וכשכותבין אותו כותבין דיתבא על נהר פלוני ואם לנהר ב' שמות כותבין דיתבא על נהר פלוני דמתקרי פלוני. ואם יש ב' או ג' נהרות כותבין כול' דיתבא על נהר פלוני ועל נהר פלוני ועל נהר פלוני ודוקא אם כולם בתוך תחום העיר כותבין כול' אפי' אם רובא דרובא מסתפקין מנהר אחד ומיעוטא דמיעוטא מסתפקין מן הנהרות אחרים אבל אם אין מסתפקין מן הנהרות אחרים אין כותבין אותם. ואם מסופקין אם לכתוב בשם נהר חי"ת או כ"ף יכן בשאר אותיות שכתבתי נגי שם עיר יש לכתוב כמו שכותבין בשמות האיש והאשה בשם בלשון לע"ז ודוקא בשאין מנהג פשוט האיך כותבין שם הנהר אבל בשיש מנהג פשוט בזה אין לשנות מן המנהג: (קיב) אם יש נהר סמוך לעיר אין לכתוב בה רק שמה השני: (קיג) אם יש נהר סמוך לעיר אין לתחום אין לכתוב אותו כלל אפילו אם כני העיר מסתפקין ממנו ואפי' אם נראה עם העיר ואפילו אם אין שם נהר אחר תוך התחום ומ"מ כותבין שם הנגב ואם יש נהר תוך התחום מון לציבורה של עיר אם כני העיר מסתפקין ממנו כל תשמישיהן כותבין אותו בנגב ואם אין כל תשמיש העיר ממנו אין לכתוב אותו אפי' אין שם נהר אחר ומ"מ כותבין שם נגב ובהמות ומבשלי' ממנו מאכלים ומשקין ורחילה וכביסה ומשרה ועחינה ואם הוא תוך ציבורה של עיר כותבין אותו אפי' אם אין מסתפקין ממנו וכשכותבין אותו כותבין דיתבא על נהר ב' שמות כותבין דיתבא על נהר פלוני דמתקרי פלוני. ואם יש ב' או ג' נהרות כותבין כול' דיתבא על נהר פלוני ועל נהר פלוני ועל נהר פלוני ודוקא אם כולם בתוך תחום העיר כותבין כול' אפי' אם רובא דרובא מסתפקין מנהר אחד ומיעוטא דמיעוטא מסתפקין מן הנהרות אחרים אבל אם אין מסתפקין מן הנהרות אחרים אין כותבין אותם. ואם מסופקין אם לכתוב בשם נהר חי"ת או כ"ף יכן בשאר אותיות שכתבתי נגי שם עיר יש לכתוב כמו שכותבין בשמות האיש והאשה בשם בלשון לע"ז ודוקא בשאין מנהג פשוט האיך כותבין שם הנהר אבל בשיש מנהג פשוט בזה אין לשנות מן המנהג. ומי ששאלה נע לעיר אחר ויש לעיר ב' שמות אחד במקום הכתיבה ואחד במקום הנתינה דינו כמו בשמות איש והאשה שיתבאר בס': (קיד) אם יש סמוך לעיר מעיין ות הנובעי' מעצמם שלא ע"י חפירה ומשכה אם בריכה של מים אם הבריכה מון לתחום העיר אין כותבין אות' כלל ואם הוא תוך התחום אם מסתפקין ממנו כל תשמישי' הנזכרים נגי נהרות כותבין אותה וכשכותבין אותה כותבין דיתבא על מי מעיינות ואם אין שם אלא מעיין אחד שנמשך ממנו הבריכה של מים שמסתפקין ממנו כנ"ל ואין שם מעיין אחר אם אינו אחר מעיינות אחרים אלא שאפי' מיעוטא דמיעוטא של בני העיר אין מסתפקין מן בריכה הנמשך מהם כותבין דיתבא על מי מעיין ואם יש מעיין אם מעיינות ואין מסתפקין מן שום בריכה הנמשך מהן כנ"ל אין כותבין כלל דיתבא על מי מעיינות אם על מי מעיין: (קטו) אם יש סמוך לעיר נהרות ובארות ומעיינות מהנין במדינות אלו לכתוב כולם דהיינו נהרות אם הם תוך עבורה של עיר לפי' אם אין מסתפקין מהם אם מון לעבור של עיר תוך תחום העיר ומסתפקי' מהם בארות ומעיינות בין שהם תוך עבורה של עיר בין שהם מון לעבורה של עיר תוך תחום העיר אם מסתפקין מהם כמו שכתבנו לעיל ואותם שאין כותבין אלא אם מסתפקין מהם אם רובא דרובא מסתפקי' מהם ומיעוטא דמיעוטא מסתפקי' מן קלת מהם אין כותבין אותם דמיעוטא דמיעוטא מסתפקי' מהם וכשכותבין שנים מהם כותבין כסדר הזה: שלשתן כותבין תחלה נהרות ואח"כ מעיינות ואח"כ בארות וכן כשכותבין שנים מהם כותבין הזה: (קטז) עיר שאין לה אלא נהרות הנעשים ע"י חפירה ומתקבלין שם מי נשמים ואנמים שמקבלין מאליהם ממי נשמים לא יזכירם בנגב כלל: (קיח) העומד היום בפלונית מתא וכו' דיתבא וכו' אם הוא העומד במקום חתימת הנגב ואם אינו שם אין כותבין מקומו כלל: (קיט) לביתי: (קכ) נרעות נפשי: (קכא) נדלא רעיסנא בחד שורה: (קכב) ושבקית ופטרית ותרוכית: (קכד) יתיכי ליכי: (קכה) אנת אנתתי פב"פ וכנגד ארוסה יכתוב ארוסתי: (קכו) העומדת היום בפלוני מתא וכו' דיתבא וכו' אם היא עומדת במקום חתימת הנגב ואם אינה שם אין כותבין מקומה כלל: (קכז) והוית תיבה מ': (קכח) אנתתי מן קדמת דנא ויש לכתוב אנתתי בלא יו"ד אחר המלוף ובנגד ארוסה יכתוב ארוסתי: (קכט) וכדו: (קל) יתריך וי"ו דוכדו יותר מוויין אחרים קלת יותר אבל לא יותר מדאי: (קלא) פטרית ושבקית ותרוכית: (קלב) יתריך וי"ו דתרוכית כמ"ש נגי ושבקית ופטרי' ותרוכית: (קלג) יתיכי ליכי: (קלד) די תיהוויין: (קלה) יש לכתוב די תיהוויין בשלה אחת ולא ירחוק די הרבה מן תיהוויין רק ירחיק מעט אבל לא כהרחקת שאר תיבות: (קלז) רשאה ושלטאה בנפשיכי כן כותבין בפולין וכן יש לכתוב בכ"מ שאין מנהג ידוע אבל בפרטג ואנפיה כותבין בנפשכי: (קלז) למהך הסר יו"ד: (קלח) יחיר יפה ברגל של ה"א דלמהך שירחקנו יותר משאר הה"ן שיהא ניכר בטוב שהוא ה"א ולא חי"ת ויש לכתוב הה"א גדולה ופינה יותר משאר הה"ן שבנגב: (קלט) להתנסבא (קם) לכל נבר: (קמא) די תילגיין ודיינו כמ"ש נגי דיתהויין: (קסב) ומגש: (קמג) לא יתמה: (קמד) בידיכי: (קמה) מן יומא דנן ולעלם: (קמו) והרי אנת מותרת לכל אדם: (קמז) ודן ויש לכתבו בתחלת שיטה י"א: (קמח) די יהוי ב' תיבות כשאר הרחקת ב' תיבות זה מזה: (קמט) ליכי מנלי: (קנ) ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגם פטורין: (קנא) יתריך וי"ו דתרוכין ודשבוקין ודפטורין כמ"ש נגי ותרוכית והנו"ן של פטורין יעקש לגד ימין: (קנב) כדת משה וישראל: (קנג) יכתוב כדת משה וישראל כנ"ה לחת ויעשה מסה מותיות תרוכות כדי שלא יהיה בתמצא שיבה: (קנד) קוים שיכתוב כדת משה וישראל יעיין הרב נגע אם לא דינו כו תיבה מו תות וידקדק בהסרות ויתירות.

ואח"כ בתיקון הסותיות בכתיבה תמה ויקף נויל ואח"כ כך אם אין שום נקב נאות אז שום מתק אז טשטוש אז גרר ואם אין הסותיות עוברים אזן לשנה מימין אז מעמאל אז מלמעלה ואם הוא מעורב ואם יש בו איזה מריעותות המזכרים ונראה לו שיש תיקון יוה לסופר לתקנו אז: (קנה) הסופר יקח לי סימן מובהק בנגב קודם שיוליאנו מתחת ידו: (קנו) ימתינו העדים עד שיתייבש הנגב: (קנז) אחו כך יראו אחר הסימן שלקחו בנגב קודם שילאו: (קנח) אחר כך יקראוהו העדים יחד קודם שיחתנו ויכולים לקרותו אפי' בלחש: (קנט) אח"כ יאמר האד שרולה לחתום ראשון לעד השני קודם שיחתום אתה פב"פ (כמו שיחתום בנגב) ראה שאני חותם והנני חותם נא זה לשם פב"פ (כמו שכתוב בנגב) לגרש בו את אשתו פב"פ (כמו שכתוב בנגב) ואני חותם לשמו ולשמה לשם גירושין ויחתום בנגב מיד: (קס) יכוון עד השני לראות היטב כשחותם הראשון כדי שיכיר אתיתו: (קסא) אח"כ יאמר גם עד השני להראשון קודם שיחתום אתה פב"פ וכו' ויחתום גם הוא מיד וגם יכוין עד הראשון לראות היטב כשחותם השני כדי שיכיר אתיתו: (קסב) יחתמו גם שניהם בדיו ובקולמוס של כעל: (קסג) יחתיל לחתום סמוך לראש השנה שלא יניחו הלק מימין ושלא יניחו חלק מן השרטוט ולפנים לפני החתימ': (קסד) יש ליזהר בחתימת העדים בכל דבר שנזכרין בכתיבת הנגב דבעינן כתיבה תמה ומוקף נוייל וכל כיולא בזה: (קסה) צריך כל אחד מהעדים לפרש שמו ושם אביו שיחתום פב"פ עד: (קסו) אין צריכים לחתום כיצוייהם אבל אם הם כהנים או לוים חותמין פב"פ הכהן או הלוי עד אבל אין חותמין כן מוהר"ר וכיולא בזה: (קסז) צריך לייבש החתימות: (קסח) אח"כ יעיין עוד הרב אם אין אחד מרעותות המזכרים בסי' קנ"ה בכדת משה וישראל ובחתימות העדים וגם אם לא הרחיקו העדים החתימ' מן הכתיבה יותר מכשיעור: (קסט) אח"כ יקח הסופר בידו הנגב שכתוב ממנו הנגב הזה ויקרא הרב לבדו כל אות ואות שבנגב ויאמר הסופר אם לא השמיע איזה אות וגם יקרא הרב בפירוש השיטויים שכותבין דהיינו ווי"ן המרוכים וה"א נדולה דלמהך: (קע) אח"כ יש לשאול אל שאר החשובי' שבעיר לדקדק בו אם נכתב כהוגן ואם אין שאר החשובים שבעיר בקיאין בכתיבת הנגב לו אם י"ל שעל ידי עיכוב זה לא יהא אח"כ שעת הכושר ליתן הנגב בו ביום אין לשאול אליהם: (קעא) יזהרו שלא יטבעשו אותו בשליחתו: (קעב) אחר שיחזור השליח להביא הנגב ליד הרב ולא נודע בו שום פיסול ינקב הסופר מן הנבל שיחזור ויתן לו במתנה גמורה הקסת ודיו והקולמוס והקלף הנשאר ושאר כלי הכתיבה ואם מתרלה לזה יחזיר ויתנם מידו ליד הסופר ויקנה אותם בהנבהה ג' טפחים ואם אינו מתרלה אז אם אינו מבקש ממנו לחזור ולתנם לו אינו רשאי הסופר להשתמש בהם מכ"ש דאסור לכתוב בהם ניטין לאחרים: (קעג) יקחו להיות אצל כתיבת הנגב עשרה אנשים גדולים בלא הנבל אבל הרב והסופר והעדים והקרובים אין המנין ובקלת מקומות מהנין שהשמש מכריח בקול רם ברחוב העיר לבא אל הנגב: (קעד) הנגב יהא עדיין ביד הרב ויעמוד הרב באמצע וג' עידי חתימה שיהיו נ"כ עדי מסירה הגדול בינינו והקטן בשמאלו והסופר לפניו. גם הנבל והאשה לפניו כולם עומדים ולא יושבים ואם הרב זקן או חש כחו יכול ליטב ועדים והסופר והנבל והאשה יעמדו לפניו: (קעה) יכסו פני האשה עד שעה שהרב מדבר עמה ושמקבלת הגט שלא יראו פניה: (קעו) יזהיר הרב את הסופר והעדים והנבל והאשה שלא יאמרו הן אם לא לאו בתשובתם אלא פעם אחד הן או לאו: (קעז) ישאל הרב להסופר (דוא סופר פלוני בר פלוני) (כמו שחותמין העדים בנגב) אית דאם דער נע וואם דו האסט נשריבן ויאמר יוא: (קעח) קאנסט דו דאס נע אונד האסט איין סימן מונהק דרמן אז דאס אז דער נע אז דו האסט נשריבן ויאמר יוא: (קעט) האט דיר דער בעל פלוני בר פלוני (כמ"ש אז דער נע אז דו האסט נשריבן ויאמר יוא: (קפא) האט דיר בעל פלוני בר פלוני (כמ"ש נגעבען דאז פארמיט אונ' טיטא אונ אסטן לו שיט תיקון יוה לסופר לתקנו אז: (קנה) הסופר יקח לי סימן מובהק בנגב קודם שיוליאנו מתחת ידו: (קנו) ימתינו העדים עד שיתייבש הנגב: (קנז) אחו כך יראו אחר הסימן שלקחו בנגב קודם שילאו: (קנח) אחר כך יקראוהו העדים יחד קודם שיחתנו ויכולים לקרותו אפי' בלחש: (קנט) אח"כ יאמר האד שרולה לחתום ראשון לעד השני קודם שיחתום אתה פב"פ (כמו שיחתום בנגב) ראה שאני חותם והנני חותם נא זה לשם פב"פ (כמו שכתוב בנגב) לגרש בו את אשתו פב"פ (כמו שכתוב בנגב) ואני חותם לשמו ולשמה לשם גירושין ויחתום בנגב מיד: (קס) יכוון עד השני לראות היטב כשחותם הראשון כדי שיכיר אתיתו: (קסא) אח"כ יאמר גם עד השני להראשון קודם שיחתום אתה פב"פ וכו' ויחתום גם הוא מיד וגם יכוין עד הראשון לראות היטב כשחותם השני כדי שיכיר אתיתו: (קסב) יחתמו גם שניהם בדיו ובקולמוס של כעל: (קסג) יחתיל לחתום סמוך לראש השנה שלא יניחו ח

שמולם מז דא זמלם גירס זיין מבטל לו זיין מדר מזיק ו זיין דעם גט) ויאמר לו הרב פוד (מויב דוא המסט יוא מעולם מוסר מודעת גוועזין מדר דוא המסט יוא מעולם גרעט מיין דיכור מדר דו המסט ניטמן מיין פעולה וואס דא מז מבטל מדר מזיק דעם גט ניטט מיין דוא מחנסט דיך המכן טועה גיוועזין מוכד המסט נימיינט עם מז ניט מזיק דעם גט מוכד כאמת מעג עם יוא מבטל זיין מדר מזיק זיין דעם גט דרום זמלסטו ווידר מנס מבטל זיין סמר דיא עדים מז דיא זעלבינע עניינים זמלין דעם גט ניט מזיק זיין. ויאמר הבעל אתם עדים פלוני ופלוני בר פלוני בר פלוני כנ"ל איך בין מבטל פמר מיין מני מודעות ומודעי דמודעי דנפקי כל המודעות מנו מודעי דמודעי עד סוף כל מודעי דמודעי וואס איך האב מוסר נוועזן מוף דעם גט מדר גרעט מז וועזן דיא זעלבינע רייד מעבטן מיין קיום האבן דא מעבטן זי גורס זיין מיין ביטול מדר מיין פסול מן דעם גט דיא זעלבינע רייד בין איך מבטל מוב מז מוף זאג איך עדות מוף מיר מז איך האב ניט מוסר נוועזן קיין דיכור מוב האב ניט גירעט מוף דעם גט מז ער זעלט פון דעסט וועגין בטל זיין מדר פסול זיין מוב איך פסול מוך מ מליכין עד מדר עדים דיא דא מעבטין עדות זמגין מז איך האב מוסר מודעת נוועזן מדר גירעט מיין דיכור מז דער גט זמל בטל זיין מדר זמל מרגיר זיין פון דעסט וועגין: (רמו) אם יצא הבעל בין כתיבה לנתינה מלפני האנשים שהכין הרב יצבינמו הרב מתה בשבועה המורה שלא ביטל את הגט בשום ענין ושלא מסר שום מודעת ולא אמר שום דיכור שיגרום ביטול לו פסול הגט: (רמז) אח"כ יכפיל הרב את הגט וישים הקלוות ע בתוך זו כמו מגרת ויתן קלה הנייר המלא למטה בתוך הקלה שהוא עיקר הגט: (ריז) ויתנהו הרב ליד הבעל ויאמר לו תחזיק הגט בידך עד שאומר לך ליתנהו לה: (ריח) יאמר הרב לאחר הכתיבה ושתחזור לבעל הכתובה לו שתמחול לו אם אינה בידה לו שיכול הרב לקורעה ותמחול לו בפני הרב והעדים: (ריט) יזהירם הרב שלא יהיו קשורים ביחד בשום דבר אך אם יש איזה חילוקים יתקשרו אוכביהם לו קרוביהם על ככה: (רכ) יאמר לאשה שתסיר הטבעת שבידה ואל יהי' שום דבר מונע בידיה ואל יגע ברגלה לו שום דבר בידיה בשעה שמקבלת הגט: (רכא) גם תזהר שלא יפייע לה שום אדם בקבלתו: (רכב) תוציא ידיה ותפתחם ותקרב אותם יחד כדי לקבל הגט: (רכג) ולא יהיו ידיה כמדרון שיכול הגט ליפול מהם רק תניחה האצבעות שלא יהיו ידיה תוך ג' טפחים סמוכים לארץ לאמרו לו לשלחן ותרחיב בידים למעלה כדי לקבל הגט: (רכד) יזהיר אותה הרב שלא תקפוץ ידיה עד שיאמר לה לקופלם: (רכה) יאמר הרב לכל העומדים שם טרם יתן הגט לידה ושמעו שיתנו לה לשם גירושין: (רכז) יאמר הרב לעדי המיאה ר"ו שהבעל יומסור הגט לידה ושמעו שיתנו לה לשם גירושין: (רכח) יאמר הרב לאשה דעי שבגט זה תהיה מגורשת מבעלך: (רכט) יודיע לבעל פירוש המלות שיאמר לה גם יזהר אותו שיכוון לגרשה: (רל) יאמר לו עוד אמור כך כמו שאומר לך מלה במלה: (רלא) יאמר הרי זה גיטך והתקבלי גיטך וכו תהיה מגורשת ממני מעכשיו והרי את מותרת לכל אדם: (רלב) ומיד יניח הבעל ליפול הגט בנחת לתוך ידיה: (רלג) אם המגרש שכיב מרע ורוצה לגרש על תנאי כשהוא נאחד מהדרכים שכתבתי לעיל סי' ל"ו יעיים על מנת שאם לא אתי עד יום פלוני והוא בכלל לא יהא גט ועיין מ"ש לעיל סימן ל"ח: (רלד) ומי שנותן גט על תנאי שאם יבא קודם יום פלוני והוא בדרך שכתבנו לעיל סי' המכר יעיים ע"מ שאם לא באתי מיום עד יום פלוני יהא גט מעכשיו ואם באתי בתוך הזמן המכר ואראה בפני פלוני ופלוני לא יהא גט ומיום ראמנה אלי לומר שלא באתי ושלא פיים דיך ומיד יניח ליפול הגט בנחת לתוך ידיה: (רלה) ואחר שהניח הבעל הגט בידיה ויסלק ידו ממנו מבל וכל יאמר הרב לה קמוץ ידיך ותחזיק את הגט ותגביה שתי ידיך למעלה שלשה טפחים ותכניסנו תחת הסרבל: (רלו) אחר כך יאמר לה הרב תני לי גיטך זה לקרותו שנית ויקרא הרב עם העדים את הגט פעם שנית כמשפט הראשון: (רלז) אח"כ יחזור הרב לשמול לסיפר (דו פלוני ב"פ כ"ל קפנסט דו דעם גט וואס דיא האסט גשריבן דעם בעל פב"פ כנ"ל אלס ער זאל מגרש זיין דאמיט זיין ווייב פלונית בת פלוני כנ"ל לשמו ולשמה לשם גירושין) יוא: (רלח) אח"כ ישאל לעד הראשון (דו עד סנ"פ כנ"ל אז דיא תאיטה דיין אתיטה) יוא: (רלט) אז דיא אנדערי אתיטה דיין חברים אתיטה יוא: (רמ) ישאל גם לעד השני ב' שאלות כנ"ל: (רמא) אח"כ ישאל עוד לשניהם אתם עדים פלוני בר פלוני וסב"פ כנ"ל (קענט מען אז דאס אז דער גט אז מען הם ניחתמית דעם בעל פב"פ כנ"ל אז ער זאל מגרש זיין דאמיט זיין ווייב פב"פ כנ"ל לשמו ולשמה לשם גירושין) יוא: (רמב) אח"כ יאמר הרב לכל העומדים שם רבותי זייטן ווייסן אז ר"ת אומר זיין תלמיד רבינו משה אומ אנדרי רבנים גדולים האבן נוחר גוועזן ביים דעם גרושין מרם אז קיינר זאל ניט אומיא לאז זיין אוף אוין גט נאך דעם אז מען האט אום גגעבנין נייערט וועזן אייגם דאכט אז עם אז אין פסול אודר אין ספק פסול אדר אין נמנוס אן אין מנין פון דעם גט ער זאל מכ"פ ריידין אי מען פון אנדר גייט רעט מר גלייך דא נהפרע מען זיין דבריס מקבל זיין. דרוס פון אלינדערט ווייטער וועד דא ניט תיכף רעט אז אל דער מרס ר"ת אומר זיינע תלמידים אום אלס רבנים דיא מיט האבן מסכים גוועזן אום איך בין אויך גוחר נחרם בנח"ם אז קיינר זאל פון אנדרע ווייטער מוליא לאז זיין אוף דעם גט: (רמג) והוקא אם גרשה לו ספק פסול הוא דיש מרס שלא להוליא לאז מכאן ואילך אבל אם גרשה לו ודאי פסול אף על גב דלאו שפיר עביד כמה שלא אודיע מיד מ"מ אין החרס אל אלא אדרבה מתויב הוא להודיע סברתו להרב שסידר לו הגט ולאמר נדולים. ואפילו אם גרשה לו ספק דוקא אם היה אצל נתינת הגט והיה יכול לאומרו אז יש מרס המזכר אבל אם לא היה אצל נתינת גט ומודע לו אח"כ ספק פסול מתויב הוא להודיע סברתו אפילו אם היה בעיר והיה יכול ללכת שם מיהו כשאינו גרשה לו אלא ספק פסול לא יוליא קול שהוא פסול ודאי אלא יש להודיע סברתו להגדולים בדרך שאלה. ואפילו אם היה אצל נתינתו. דוקא אם טלה לו אז ספק פסול אז ספק פסול ושתק הוא דיש מרס המזכר אבל אם לא טולה לו אז כלום ואחר כך שם אל לבו ומולה לו פסול מתויב הוא להודיע סברתו כנ"ל. מיהו דוקא אם עדיין לא נישאת אבל אם נישאה אפילו אם אין לה בנים אם טולה לו אז ספק פסול יש מרס המזכר אבל אם מסולה אז ודאי פסול אפי' אם יש לה בנים מתויב הוא להודיע סברתו כנ"ל: (רמד) אח"כ יחזור הרב ויכפיל הגט ויעשה אחד באלכסון בכל א' מן הד' מקלוות: (רמה) אם המגרש מבקש שתחזיר לו הכתובה ושבאם לא תחזור לו הכתובה יכתבו לו אח"כ שובר כותבין לו אבל אם אינו מבקש אז"ל להחזיר אותו ע"ז: (רמו) יזהר הרב לאשה שלא תתארס תוך תשעי' יום תוך עמותו יום ותוך מיום שתתארס בו: (רמז) אם היא מעוברת אז מניקה יחזיר אותה שלא תתארס עד שיהא לולד כ"ד חדש תוך מיום שנולד ותוך מיום שתתארס בו ואם יש בתוך כ"ד חדש הפיבור יאמר לה עוד עד שיהא לולד כ"ה חדש תוך וכו'. (רמח) יזהר אותה עוד שלא תינשא לכהן. (רמט) הרב יגבה הגט אצלו ולא יתנו לשום אדם. (רנ) אם יש ספק שצריך לכתוב ב' ניסין מחמתו כדלעיל סימן כ"ה נבאר כאן הסדר איך לכתוב תחלה אותו גט שנראה להרב יותר כשר דהיינו שיזכיר תחלה הרב והסופר ועדים והבעל עצמ' את שמם ושם האשה כל אחד פב"פ כדלעיל. מסימן ל"ז והלאה כמו שיהיו נכתבים בגט הראשון. ואחר שיאמר להסופר כדלעיל סימן כ"ב. יאמר עוד (אוב אויב דער רבי מהור"ר פלוני ווערט בנערן מסדר זיין פיל ניסין מבא ספק דער ווארטין דאס איך זאל זיא נעבן אנא אין דיא הענד מיין ווייב פלונית בת פלוני דא זאלסט דו זיא ברייבן) וכן אחר שיאמר להעדים כדלעיל סימן כ"ג וכ"ד יאמר לכל אחד מהעדים אז לשניהם יחד ע"ד שאמר להסופר ואחר שקרא הרב כל אות ואות שבגט כדלעיל סימן ק"ע יחזור וינהוג כדלעיל מסימן ל"ו והלאה ויזכירו הרב והסופר והבעל את שמו ושם האשה כל אחד פב"פ כמו שיהיו נכתבין בגט השני. ואז לא יאמר לסופר והעדים תוס' הדברים (אוב אויב דער רבי ווערט בינערין) וכו' ואחר שקרא הרב כל אות ואות שבגט השני כדלעיל סימן ק"ס יש לשלוח שני הניסין אל שאר האשונים וכו' כדלעיל סימן ק"ע ואחר שיחזור השליח להביא שני ניסין ליד הרב ולא יודע בהם שום פסול וינהוג כדלעיל סימן קע"נ וקע"ד ואח"כ יהא עדיין גט הראשון ביד הרב ויתן הגט השני ליד אחר וינהוג בגט הראשון כדלעיל סימן קע"ה וקע"ו ואחר כך יודיע להעומדים שם טעם למה נותן שני ניסין ויזהר אז לבטל כשיתן גט הראשון יהא כוונתו לגרשה ולהתירה לכל אדם באותו גט אם הוא כשר. ואח"כ ינהוג כדלעיל סימן קפ"ז עד סימן רכ"ט ועד בכלל. ויזכירו הרב והסופר והעדים את שם הבעל ושם האשה כל א' פב"פ כמו שנכתבו בגט הראשון ויקרא הרב הגט הראשון ליד אחר ויקח בידו גט השני וינהוג בו כדלעיל סימן קפ"ה וקפ"ו ויחזור ויודיע להעומדי' שבכנ"ל שאולי באו לשאלני' אחרי' שלא היו שבשבתודיע להעומדי' שם ויזהר לבעל שבשיתן הגט השני יהא כוונתו לגרשה באותו גט ולהתירה לכל אדם אם הוא כשר ואחר כך יחזרו וינהגו כדלעיל מסימן קפ"ז עד סי' רכ"ט ועד בכלל ויזכירו הרב והסופר והעדים שם הבעל ושם אשתו כל א' פב"פ כמו שנכתב בגט השני וקודם שיאמר לו הרב כדלעיל סימן ר"ל יחזור ויזהיר אותו בפי' שיהא כוונתו לגרש' ולהתיר' לכל אדם אם הוא כשר ואח"כ ינהוג בגט השני כדלעיל מסי' ר"ל עד סי' רמ"א ועד בכלל ויזכיר הרב שם הבעל ושם אשתו כמו שנכתבו בגט השני ואח"כ יקח גם גט הראשון בידו וינהג בשניהם כדלעיל מסימן רמ"ב והלאה ועד"ז ינהג אם צריך לכתוב יותר משני ניסין:

שי למורה

אות רלא בו תהיה ל"ל תהייה כמ"ש התהרמ"ם הובא בכנה"ג סי' כ"ט בהגהת הטור אות כ"ז וכ"ב בשעורי רז"ה כאן: (בסדר גט שני מיד הבעל ליד השליח • אות ס"א בלב שלם ממרתי ונמרתי). נ"ב עשו"ת שב יעקב מחהפ"ז סי' ל"ה תמה דבפי הגראה יצא לו מסי' קמ"א סב"ו ושם קאי על הבעל ולא על השליח ע"ש וזכורני שזה רבות בשנים ראיתי בספר קטן תולדות הגאון הגדיק מו"ה זלמן ז"ל מוילנא ושם סעיר ג"כ בזה ויעין לעיל אות כ"ג:

הגהות ריעק"א

ד] סדר גט שני אות ב' עידי הגט. ל"נ מדוע' יכולים עידי הראש' להיות עידי הגט ע' השונת תשב"ץ מ"ב סי' ס"ה ונהשו' מהר"י לבים לוי סימן ל"מ ונחשו' בית יהודא בסוף דיני מנהגים בניסין סי' מ' ונחש' תקור ברוך סימן כ"ב דף ל' • ה] אות ב יוך כידי ל"ב ופיך כפי ופ"ייתך כפשיחי ו] שם עד מלה שלומים ל"ב להוליך גט לאשתי פב"פ כנ"ל ונתן לו רשות לעשות שליח אם יכול לעשות לרשונן שליח פי' חשו' מולל מאם סימן כ"ם: מ] אות כג ונמרתי לעשות. ל"ב ע' ש"ע סי' קמ"א סכ"ו וסי' מהרמ"ם שלחתי בלב שלם לעשות שליח ואפשר כיון דנוהגים שאומר שתקבל נחרם שלא לבטל השליחות זהו מספיק לגלוי דעת שפשה כן בנ"ש ומ"ש לרווחת דמלחת סוב שיאמר גם הבעל בלב שלם וכו' ע] אות פה ותן אותו לידה ע"מ. ל"ב ואם אמר הבעל לשליח שיפשה תשעי פתגמים בשפת מסירת הגט לאשתו דא"ל דבני נהכי אף אם לא פירש הבעל כל תשעי פתגמים מהרינ"ל ס"ם:

סדר גט שני פיד הבעל ליד השליח

הוא ממש לכל הלכותיו ופרטי דיניו כמו שמסודר לפניך בסדר גט ראשון מיד הבעל ליד אשה וכאן השליח עומד במקום האשה רק באיזו דיניים שנשנו' סדר קבלת השליח מיד הבעל מסדר קבלת האשה מיד הבעל לפניך נרשם לפניך בסדר נכון ההפרש והבדל שבשניהם אבן מה שהוה בסדר קבלת השליח וסדר קבלת האשה מיד הבעל אינו מן כלורך לכפול הדברים להשליח דין ונייר חנם וכולו מהם תראנו אחר כבר מסודר לפניך בסג"ר: (א) לפי מה שהוגיון כשמגרש על ידי שליח הולכה יש ביד השליח הרשאה ויכול לגרש על ידי שליח אפי' כשבטל והאשה בעיר אחת: (ב) יזמין שני עדים להיות עידי הרשא' מלבד שני ד] עידי הגט כנזכר לעיל בסג"ר סימן ה': (ג) אם הבעל אל השליח אל הסופר אל העדים אחד מהם רק בשניים יש לדקדק אחריו אם הבית שיש ופ"ל בסג"ר סימן מ'. ופ"ל בש"ע סי' קמ"ח סעיף כ"ה סק"ח: (ד) * לא יהא השליח מרא אל אשה: (ה) לא יהא השליח ועידי הרשאה מי שיש קול על אחד מהם שאשור על ענינות שהם מדאורייתא אל משחר דברים הפוסלים המנאמרים בא"מ סימן ל"ד וסי' ל"ה אל מי שנשבע ולמי בעניינה מד"ם אבל מי שיש עליו קול אשור על ענינות שהם מד"ם אין נאמן: (ו) הסוח' בשני עיניו אינו יכול לבני' בט ואם נכתב ונחתם בפניו בשנות פחות ונסתמ' הרי זה אומר בפני שלשה בפני נכתב ובפני נחתם ונותן לה והוא שמכיר האשה בעיניות קול ואם אינו מכירה בשניות קול לא מבני מה שאחרים אומרים לו שהיא זאת ואם יש עדים שהבעל אסר לאשתו בט זה לגירושין אשר אחרי כיון שיש עדי אין צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ויהיה לה באפי הגבו שבדי נופייהו ואם נתקיי' בחותמיו בשר בכל בוונא: (ז) אין להקפיד כלל בעידי הרשאה אם הם בעני מומים כמו שמדקדקי' בעידי מחיתה כמבואר בסג"ר סימן פ': (ח) בט אין להקפיד בעידי הרשאה מה שהקפידו בעידי הגט המבואר בסג"ר סימן י': (ט) עידי הרשאה צריכין להיות יודעים לקרות ולחתו' הרשאה בכל הלכותיו ופרטי דיניו כמו שצריכי' להיות יודעים עידי הגט כמו שנתבאר בסג"ר סימן י"ב אבל אין עידי הרשאה צריכין להיות יודעים לקרות הגט וכן מה שנזכר לעיל בסדר גט ראשון סי' י"ב בני עידי הגט שאם אין יכולים לחתום קורפין נייר חלק לפניהם וסם מוחתמין דרך קרע זה לא מהני בעידי הרשאה: (י) עידי הרשאה יכולין ליטול יותר מכדי שכר בטיל' דמוכח כמו שנתבאר לעיל בסדר הגט ראשון בני עידי הגט סימן ס"ו: (יא) שכר עידי הרשאה יכול' האשה ליתן כמו שמבואר לעיל בסדר גט סי' פ"ו: (יב) יש לבעל להשוות עם עידי ההרשאה על השכירות קודם שמצווה לסופר לכתוב הגט וכמו שנתבאר כל פרטי דיניו בסג"ר סימן י"ז: (יג) עידי הרשאה אין לריכים לידע שמות של המגרש והמגורשת כמו בני עידי גט שמבואר בסדר גט ראשון כל פרטי דיניו בסי' י"ח • וכן השליח אין צריך לידע כן בשעת נתינת הגט לידו: (יד) בסג"ר סי' י"ט ך' כ"ח כ"ג כ"ד כ"ה נתבאר הענין שמות וכנוי' של המגורשת והמגרש ושל אבותם ושל מומר המגרש או גר וגיורת ושחוקי ומסופי ובן או בת של מומר ואם המגרש או מני המגורשת כהן או לוי ואם יש ב' יב"ש והי"ה בסדר הזה ולפנין מה שנתבאר שם סימן כ"ה חילוק בין אם נודע שם ב' יב"ש אחר שנכתב ונחתם הגט לאם נודע אחר שניתן הגט ליד האשה כסדר הזה אפילו אם נודע אחר שניתן הגט ליד השליח כל זמן שהשליח לא יצא מתוך הבית דינו כאילו לא ניתן לידה: (טו) אין צריך לחקור אחר שמות מונהקים של עידי הרשאה כמו שצריך לחקור בני עידי גט כנזכר בסדר גט ראשון סי' כ"ו: (טז) הרב צריך שיאמר לעידי הרשאה שיהרהרו בחשובה כמו שנתבאר לעיל בני עדי גט סימן כ"ו: (יז) כשיגיע הרב המסדר לשאול להבעל מתחת מסירת מודעת כנזכר בסג"ר סי' מ"ט יאמר הרב אחל' לעידי הרשא' תשמעו שבעל הבעל המודעות ויאמר הרב אחר כך לבעל כמו שנזכר בסג"ר מסי' מ"ה ואילך עד סי' מ"ו ולא עד בכלל: (יח) פרש שיאמר הרב להסופר שיתן בתחל' גמורה לבעל הקלף כמבואר בסג"ר סי' מ"ט יעיד הרב תחלה אמי שבעל רולה לתנות אותו לשלח אשה יהא שליח אסור ליהא לתגורשת: (יט) אחר זה יאמר הבעל לעידי הרשאה תשמעו שאני ממנה שליח להוליך גט לאשתי פלונית בת פלוני כמו שכתבנו בגט: (כ) ואח"כ יאמר הבעל לשליח הנני פלוני בר פלוני כמו שכותבין בגט ממנה אותך בפ"פ (ואם יש כינוי לשניה עליו מזכיר אותו בלא דמהקרי ובלא המכוה והיינו מזכיר כינוי אחיו • אומר הכהן אז הלוי אם הוא כהן אז לוי אחר אם אחיו ואינו מזכיר אותו אז אחיו בשם רבי אז אחבר אז מורינו אז בן אקדוש) להיות שלוחי להוליך גט לאשתי פב"פ כנ"ל ולתן אותו לידה ותהא ידך כידי ה] ופשייתך כפשייתי וכו' ונותן אני לך רשות לעשות שליח אחריך ושליח שליח אפי' עד מאה ו] שלוחים ואפי' בלא חוזם בכל אקום שהמלאכה אהה אז שלוחך וכו' ואיכף שיגיע גט לידה מידך אז מיד שלוחך אז מיד שליח שלוחך אפי' עד מאה שלוחים ואפילו בלא חוזם *) ואיכף שיגיע גם זה לידה מידך אז מיד שלוחך אז מיד שליח בתורה ובשבועות התורה שלא אבטל את הגט ולא את השליח (כא) אם ה גרש הוא אומר יאמר לו הרב לך אתה לתת הגט פל שני דרכים הראשון העיקר והשני לרווחא דמילתא וכבה תעשה תחסור הגט ביד שלוחי בר פלוני כנ"ל דהיינו השליח שיקבל אותו ויזכה בו לאשתך ואחגרש בו מיד בקבלתו ואחרי יש קלת בחנוס בדבר אם תופיל בקבלתו ולא תחזור ותקח הגט ותתקרבו ליד השליח לשולחה בהליכתו פ"כ אמנה אותו לשניה לרווחא דמילתא והיינו שאמר לו הנני פלוני וכל שיש ואחיכא דאית לי אמנה אותך וכו' כדנסמוך בסימן שלפני זה עד ותתרת לכל אדם ואחר כך יעיים והנני מקבל עלי בשבועות התורה ובחלקי לעוה"ב שלא אבטל את הגט ולא את השליח: (כב) יאמר רוב דברים הנ"ל בלשון אשכנז (בב) יאמר השליח בלב שלם אמרתי ונמרתי א] לעשות דבר זה: (כד) יאמר הרב לשליח ראה אם שיתן הבעל לסופר ושאם אה לו ולעדים ואם שיאמרו הסופר לעיל בני עדי גט סימן כ"ו: (יז) כשיגיע הרב המסדר לשאול להבעל אתחת מסירת מודעת כנזכר בסג"ר סי' מ"ט יאמר הרב אחל' לעידי הרשא' תשמעו שבעל הבעל המודעות ויאמר הרב אחר כך לבעל כמו שנזכר בסג"ר מסי' מ"ה ואילך עד סי' מ"ו ולא עד בכלל: (יח) פרש שיאמר הרב להסופר שיתן בתחל' גמורה לבעל הקלף כמבואר בסג"ר סי' מ"ט יעיד הרב תחלה אמי שבעל רולה לתנות אותו לשלח אשה יהא שליח אסור ליהא לתגורשת: (יט) אחר זה יאמר הבעל לעידי הרשאה תשמעו שאני ממנה שליח להוליך גט לאשתי פלונית בת פלוני כמו שכתבנו בגט: (כ) ואח"כ יאמר הבעל לשליח הנני פלוני בר פלוני כמו שכותבין בגט ממנה אותך בפ"פ (ואם יש כינוי לשניה עליו מזכיר אותו בלא דמהקרי ובלא המכוה והיינו מזכיר כינוי אחיו • אומר הכהן אז הלוי אם הוא כהן אז לוי אחר אם אחיו ואינו מזכיר אותו אז אחיו בשם רבי אז אחבר אז מורינו אז בן אקדוש) להיות שלוחי להוליך גט לאשתי פב"פ כנ"ל ולתן אותו לידה ותהא ידך כידי ה] ופשייתך כפשייתי וכו' ונותן אני לך רשות לעשות שליח אחריך ושליח שליח אפי' עד מאה ו] שלוחים ואפי' בלא חוזם בכל אקום שהמלאכה אהה אז שלוחך וכו' ואיכף שיגיע גט לידה מידך אז מיד שלוחך אז מיד שליח שלוחך אפי' עד מאה שלוחים ואפילו בלא חוזם *) ואיכף שיגיע גם זה לידה מידך אז מיד שלוחך אז מיד שליח

שלוחך אפילו פר מאה שלוחים ואפי' כלה אונס חסא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם: (סג) ומיד יניח הבעל ליפול בגחת לתוך ידיו: (סד) אם המגרש מותר לו יאמר לו הרב תחלה אמור לך לשליח אתה כפ"פ כנ"ל זכה בו לאשתי פנ"פ כנ"ל והרי היא מגורשת בו ממני ומותרת לכל אדם ומיד יניח הבעל ליפול בגחת הגט לתוך ידיו ואחר כך יאמר הרב למגרש כבר אשתך מותרת לכל אדם וגרושתא דמילתא תקח הגט מיד השליח ואמור לו אתה שלוחי בר שלוחי בר שלוחי לך בו זה לאשתי וכו' כדלעיל ויחזור ויניח ליפול בגחת הגט לתוך ידיו: (סה) אם המגרש שכיב מרע ורולה לגרש על תנאי כשהוא באחד מדרכים שכתבנו בסג"ר סימן ל"ח יש לו לומר בזה הלשון אתה שלוחי בר שלוחי בר שלוחי לך בו זה לאשתי אם אלוחי אם אלוחך אם אלוחך אם אלוחך

(פח) יאמר ברי זה גיטך והתקבלי גיטך זה בפני נכתב ובפני נחתם ויש לקרות. ממנו. הגו"ן במלאפוס וידמוק הסו"ן: (פו) ומיד יניח השליח ליפול סגר בנחת לתוך ידיה: (פז) אם המגרש שכיב מרע ורוצה לגרש על תנאי כשהוא באחד מהדרכים שכתבנו בס"ג הרמשון סי' ל"ז אז אחר מותרת לכל אדם יפייס ע"מ שאם לא ימות עד יום פלוני שהוא בכלל לא יהא גט ואם ימות קודם יום פלוני יהא גט מעכשיו ואם לא ימות עד יום פלוני והוא בכלל לא יהא גט וכתוב כדי דיבור יאמר גט זה בפ"כ ובפ"כ וע' בס"ג הרמשון סי' ל"ח ומי שנתן גט על תנאי שאם יבא קודם יום פלוני לא יהא גט והוא כדרך שכתבנו לעיל סימן ל"ז אז אחר ומותרת לכל אדם יפייס על מנת שאם לא יבא מהיום עד יום פלוני יהא גט מעכשיו ואם יבא תוך הזמן המזכר וירצה בפני פלוני ופלוני לא יהא גט ותהיה נאמנת עליו לומר שלא בא ושלא פייסה וכתוב כדי דיבור יאמר וגט זה בפני נכתב ובפני נחתם ומיד יניח השליח ליפול הגט לתוך ידיה: (פח) ואחר שהניח השליח הגט בידיה ויסלק ידיו ממנו מכל וכל יאמר לה הרב קמון ידיך והחזיקי את הגט ותגביה שתי ידיך למעלה מג' טפחים ותכניסנו תחת הסרבל אח"כ יאמר לה הרב תני לי גיטך זה לקרותו שנית ויקרא הרב עם עידי מסירה את הגט פעם שנית כמשפט הרמשון: (פט) אחר כך יחזור הרב לשמול לשליח רמית שהכשיל מסר הקלף ויו והקולמוס והקסת ושאר כלי הכתיבה לסופר ואמר לו לכתוב גט זה. הן. שמעת מן המגרש שאמר לסופר לכתוב הגט לשמו ולשמה לשם גירושין. הן. שמעת מן המגרש שלוה לעדים לחתום הגט לשמו ולשמה לש"ג. הן. שמעת שאמר הסופר הגני כותב גט זה לשם פב"פ לגרש בו את אשתו פלונית כ"פ ואני כותב אותו לשמו ולשמה לש"ג. הן. היית לכל הפחות אצל שיעה ראשונה שנכתב לשמו ולשמה. הן. ראית ושמעת מן ג' העדים החתומים על הגט שכל ג' אמר קודם שחתם הגני חותם גט זה לשם פב"פ לגרש את אשתו פב"פ ואני חותם לשמו ולשמה לש"ג. הן. היית אצל העדים בשעה שחתמו מתחלה ועד סוף הן. ראית שחתמו זה בפני זה. הן. מכיר אתה בסימן מובהק שזהו הגט שכתב הסופר ושחתמו העדים לשמו ולשמה לשם גירושין ושזהו הגט שמסר לך הבעל פב"פ ועשה אותך שליח להוליך וליתן אותו לאשתו פלונית כ"פ הן. ראית שהיה הגט יבש כשחתמו העדים ושהיה יבש ג"כ כשנתן לאתו הבעל לידך. הן: (ג) אחר כך יאמר הרב לכל העומדים שם רבותי זייט וויסן אז ר"ת אזוד זיין תלמיד ר' משה אזו אנדרי רבנים גדולים האלו גוזר גוזרן כמו שנזכר בס"ג הרמשון סימן רמ"כ רמ"ג. אח"כ יאמור הרב ויכשול הגט ושומה אתך אחד באלכסון בכל א' מן הד' מקצועות אם השליח מבקש שתקרע הכתובה ושבאם אין בידה אז הכתובה יכתבו שובר ושלא אותו ליד הבעל עושין כן. אבל אם אינו מבקש אז"ל להחזיר אותה ע"ז. יחזיר הרב לאשה שלא תתארס תוך ל' יום מאותו יום ואוץ מיום שתתארס בו. אם היא מעוברת אז מניקה יחזיר אותה שלא תתארס עד שיהא לולד כ"ד חדשים אוץ מיום שנולד ואוץ מיום שתתארס בו. ואם יש חדש הסיבור בתוך כ"ד חדש יאמר לה עד שיהא לולד כ"ה אוץ וכו'. יחזיר אותה שלא תנשא לכהן. הרב ינוח אצל הגט וההרשאה ולא יתן אותה לשום אדם: (גא) אם יש ביד השליח שני גיטין ושני הרשאות אחת שפק כמ"ש בסדר גט שני סימן ע' אז כשאול אותו הרב מה רוצה כדלעיל וכו' סי' ע"ז יאמר אני שליח מבעלה של אשה זו שהיא פה ויש עמי שני גיטין ושני הרשאות שנכתבו אספק ואם היה אספק איך יש לכתוב פלוני בר פלוני נגי בעל אז כשחוקרין כדלעיל סי' י"ז אם נודע שיש שם מי שנקרא כמ"ש בגט ראשון צריך שיהא שם בשעת נתינת הגט ראשון ואם נודע שיש שם מי שנקרא כמ"ש בגי הגט שני צריך שיהא שם בשעת נתינת גט שני וינהג בשני הרשאות רלופין כדלעיל סי' י"ח י"ט וכן ינהג בשני גיטין רלופין כדלעיל סי' כ'. ואח"כ ינהוג כדלעיל מסימן כ"ח עד רמית גט שהיה יבש וכו' כדלעיל סי' ע"ן. וכשמזכיר שם הבעל פלוני בר פלוני ושם האשה פב"פ יזכיר אותה כמו שנזכרו בגט ראשון וכן מה שנזכר בסימנים המזכירים מסי' לע"ד והלאה סימן ינהוג בגט ראשון. וכשאומר הרב לאשה דעי שבגט זה תהוי מגורשת מבעליך כדלעיל סימן מ"ה יפייס אם הוא כשר. וכן קודם שאומר לשליח אמר כך וכו' כדלעיל שם יאמר לו שיהא כוונתו בשליחותו לגרשה מבעלה ולהתירה לכל אדם באותו גט אם הוא כשר. ואח"כ יזהר

הגהות רעק"א

(ג) אות מ"ם פהיה מגורשת ממנו. כ"כ ממנו נחולם ולא באלאפוס ז יד] בנוסח הרשאה ואחי' עד תשעים והשעה אלוחים. כ"כ ואם נכתב עד מחה. ע' פסוקה מכ"ע מ"ח סי' ר"ע ופשוטה מולל מחש סי' כ"ז:

ויכשמזכיר אז שם הבעל פלוני בי פלוני ושם האשה פלונית בת פלוני יזכור אותה כמו שנכתבו בגט השני. וכן מה שנזכר בסימנים ם זי רים מסימן ל' והלאה היאך ינהוג בגט ינהוג הכל בגט שני. וכן כשחוזר ואומר הרב לאשה דעי כו' יפייס אם הוא כשר. וכן קודם שאמר לשליח אמור כך וכו' יאמר לו שיהא כוונתו לשליחות לגרשה מבעלה ולהתירה לכל אדם באותו גט אם הוא כשר. ואחר כך כשמזהיר הרב על הלצו יפייס שלא יוציא שום אדם לעז על שני גיטין ואחר כך יכשול השני גיטין ויעשה אחד בכל א' כדלעיל ויגנוז אצלו השני גיטין ושני הרשאות ועל דרך זה ינהוג אם יש ביד השליח יותר משני גיטין ומשני הרשאות מספק:

נוסח הרשאה כששליח ראשון עושה שליח שני

כמותב תלתא בי דינא כחדא הוינא כך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן בפלונית מתא ואם נכתב הרשאה זו במקום שנכתב הגט יש לכתוב דיתבא על וכו' כמ"ש בגט ואתא לקדמנא פב"פ ואידו גט שלא פב"פ לגרש בו את אשתו פב"פ והביא לפנינו הרשאה מקויימת מתוקנת כתיקון חכמים שעשאו הבעל פב"פ שליח בעדים להוליך גט זה לאשתו פב"פ ונתן לו רשות לעשות שליח במקומו ושליח שליח אפי' עד מאה שלוחים אפי' בלא אומם ופ"פ אותה הרשאה מנה על פינו ובפנינו פלוני בן פלוני להיות במקומו ובפנינו מסר הגט לפלוני בן פלוני וכך אמר בפנינו פב"פ לפב"פ הולך גט זה לפב"פ אתה פב"פ ותן אותו לידה ותהא ידך כידי ותשייתך כמשייתי ופיך כפי ודבורך כדבורי ונותן אני לך רשות לעשות שליח במקומך ושליח שליח אפי' עד תשעים יד] ותשע' שלוחים אפילו בלא אומם בכ"מ שתצאנה אתה או שלוחך אפי' עד ל"ע שלוחים אפי' בלא אומם ותיכף שיגיע גט זה לידה מידך או מיד שלוחך אפי' עד תשעים ותשעה שלוחים אפילו בלא אומם תהא מגורשת בו מבעלה פב"פ ומותרת לכל אדם וגט זה בפני נכתב ובפני נחתם. וגט שנעשה עליו פב"פ שליח להוליכה ככל הכתוב למעלה נכתב ונחתם בפלונית מתא דיתבא וכו' כמו שנכתב בגט בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך לבריאת עולם ועדיי החתומים בו פלוני בן פלוני ופב"פ ובפנינו ביטל פלוני בן פלוני דהיינו השליח הראשון שמסר על שליחות זה גם קיבל עליו בפנינו בחרם ובשבועת התורה שלא לבטל את השליח ומה שראינו ונעשה בפנינו כתבנו וחתמנו והכל שריר וקיים:

נוסח הרשאה כששליח שני עושה שליח שלישי

כמותב תלתא בי דינא כחדא הוינא בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן בפלונית מתא ואם נכתב הרשאה זו במקום שנכתב הגט יש לכתוב דיתבא וכו' כמו שכתוב בגט. ואתא לקדמנא פב"פ ואידו גט שלא פב"פ לגרש בו את אשתו פלונית בת פלוני והביא לפנינו הרשאה מתוקנת. ואם יש על הרשאה הנפק יכתוב עוד מקויימת. כתיקון חכמים שנתמנה שליח ע"פ כ"ד וכפי כ"ד להוליך גט לפלונית בת פלוני אשת פב"פ ופב"פ השליח השני מנה על פינו ובפנינו להיות שליח במקומו את פב"פ ובפנינו מסר הגט לפלו' ב"פ להוליך אותו לפלונית אשת פב"פ וכך אמר בפנינו פב"פ לפב"פ הולך גט זה לפלונית בת פלוני אשת פב"פ ותן אותו לידה ותהא ידך כידי ותשייתך כמשייתי ופיך כפי ודבורך כדבורי ונותן אני לך רשות לעשות שליח שליח במקומך ושליח שליח אפילו בלא אומם אפילו בלא אומם בכל מקום אשר תמצאנה אתה או שלוחך אפי' עד תשעים ושמנה שלוחים אפי' בלא אומם ותיכף שיגיע גט זה לידה מידך או מיד שלוחך אפי' עד תשעים ושמנה שלוחים ואפילו בלא אומם תהא מגורשת בו מבעלה פב"פ ומותרת לכל אדם ושליח ב"ד אני והגט שנעשה עליו פב"פ שליח להוליכה ככל הכתוב למעלה נכתב ונחתם בפלונית מתא דיתבא על וכו' כמו שנכתב בגט בכך וכך בשבת בכך וכך לירח פלוני שנת כך וכך לבריאת עולם ועדיו החתומים בו פב"פ ופב"פ ובפנינו ביטל פב"פ דהיינו השליח השני כל המודעות שמסר על שליחות זה גם קבל עליו בפנינו בחרם ובשבועת התורה שלא לבטל השליח ומה שראינו ונעשה בפנינו כתבנו וחתמנו והכל שריר וקיים:

אבן העזר קנה הלכות מיאון

בית

קנה א והשיאו'. כתב הגי' בשם הרמב"ן וכמה פוסקים דווקא אם השיאו' לריכה מיאון אבל נתקדשה פ"י אמה ואחי' מדעתה והיא לא קבלה הקדושים אינ' מיאון שלא מצינו שליחות לקטן וכן דייק מהרש"ל מסמ"ג עיין בסור סימן מ"ג ועיין בדרישה שם ושם כתבתי בס"ק ה' בשם רש"י והר"ן אף אחר שנפשה כיתומה בחיי האב גרע מיהא כח אחר אמה ואחיה ועיין בסמ"ג שכתב בשם ירושלמי מדפתה סיינו פבדיקן לה נגנא ומלבושין ומדכרי לה נבר שלא מדפתה דלא מדכרן לה נבר: ב אפילו מיאון אין לריכה. כתב הגי' בשם ר"ח דפנויה היא אפילו גדלה אחיה ולא בעיל אותה אין לריכה מיאון ומותרת לאחר ורשב"א כתב דאסורה לאחר אלא אם מתה אין יורשה ואין מזכה במליאתה מה שאין כן אם השיאוה לדעתה כל זמן שלא מיאמה זוכה בכל הדברים שבעל זוכה במ"ש בסעיף י': ג מכת שם שנים וכו' • היינו לפי נירסת הרי"ף והרמב"ם פרק האבל הספוקות בקאן מקא וכמנדן קטנה מתקדשת למיאון וכפי' ב"ש אר"ח כל שיכול לשמור קדושיה לריכה מיאון ופירש רמב"ם דר"ח קאי על ספוקות היינו מכת ו' עד כת י' כ"א לפי מורשים והיינו מורשיה שיודעת לשמור קידושין ב. אבל אחות מכת ו' וכזה לא דיבר ר"ח ואפילו יודעת לשמור קידושין א"ל מיאון. ולפנין גט אפילו אחות מו' מקבלת הגט היינו לרור וזרקתו מתקדשת בקדושי אביה לפי נירסת הרמב"ם והטעם מבואר בר"ן ס' התקבל קידושין שהם בפנים אבל אם אינו לשון הנישואין אינו לריך מיאון אבל אם אמרה בפנים לשון נישואין לריכה מיאון ופירש"י דבר אחר בפנים לשון נישואין לריכה מיאון אבל אם אמרה בחוץ לשון נישואין אינו לריך מיאון ומ"ש בפנים ובחוץ לא נזכר בגמרא אלא בגמרא אמרו אם אמרה בפנים לשון נישואין לריכה מיאון ולא אמרו בחוץ ול

פי' כשם הרי"ן לדעת הרמב"ם ס"ל דף לע ע"ב: כ' הטור מפשטה ונמרא כסוגות דף קיח ק' בריתא שם דף קז ע"ב לענין מזונות וכתב הרא"ש דה"ה לענין פדיון ר' כ"כ הפו' שם דף קח ע"ח והרא"ש שם ב' טור (ולי כ"ש שהוא פסק נגד ריבקה הגמ' פשוט משמיט ר"ב פסח ס' וכ"ש הרמב"ם בפכ"ד מה"ל דין ח') ס כ"כ הכ"מ המשנ"ותם ריתו מסו לה שם ח' מיאנה שם ב' מיאנה דשתולל יבמות דף כ"ח ע"ב וכסוגות דף ק ע"ב ג' מיאנה יבמות דף קח ע"ח ד' שם ה' שתולל בסוגות דף ק' ע"ב הסכמם מפוכקי' ו כרב שם ז' שם ח' שם במשנה ט' תשנה יבמות דף קז ע"ח וכ"ה וכעולה שם ע"ב: תני רמי בר יחזקאל שם כ' ק"ח כשם הרמב"ן והרא"ש ל' כשם נ"י. והריטב"א מ' כשמואל דאמר מיאנה נזה מוחרת לזה שם וכ"כ פרי"ם והרא"ש שם וכ"כ הרמב"ם בפי"ח מה"ג ג' משנה נדה כב ע"ח ס מיאנה ריש יבמות ובדאמר רב ספרא שם יב ע"ח ובדעת רש"י והרמב"ם וכ"כ הטור ע וכ"כ הגהות: ופי' לז שהלך הוי גדולה משנה פריון וכ"כ ה"ה כשם הרבה מהמפרש ס וכ"כ דעת הרא"ש המ"ם בפי"ע וכ"כ מהמונאי שם ס משנה נדה דף מו ע"ב ל כרמפרש לה רב שמואל וכו' שם ק' גרייסא שם וכפי' בעור ופ"ם כשם המפרשים ר' רמב"ם

הגהות רעק"א

אשם מיני רולה בך ובכה מהרה לא מרלה חלה כשאמר רמי מין זה מיאון עד בפיאר מי מפסי בבעלי הסר הגלוים מי' ד"ז:

ב) מעיף יב הגה רע"ג בהגיה כ"ם כ"כ בתי' הר מ"ח פ"ק

ש' למורת

פיסן קנה (קי"ב מו עד שהגר). נ"ב עכ"ם פ"ק י"ח פ"ב נזה ועכו"ם רע"ע מפחנו כ"מוק"י ה"ם נזה ע"ב נזה בל הנמוק"י ודבריו תמוהים שבדברי מהמוק"י הנאמר חדושי הריטב"א שם רף לרי"ז והדבר ידוע פ"ב וכ"כ נהחדושי רשב"א שם ועי"ע דברי הרמ"ע נפלים

חכמת שלמה

פיסן קנה בעיף ד' ויש עי' שתומר דלכהלה בעי' נ' כ"ב פ"ב"ם בטעמו בהסוכה לק' ז' הרשבן קיה מקומה נסדר הגע פיין קנד בה. דורת ד' בלי מי' מה ייע"ם ס"ם נזה ודו"ק. עיין בכ"ם פ"ק י"ח פ"ם ראמנם מקום דולד שהיו בל קיימה מיה יכולה להולד נקטנותה ועי"ם נזה בחריבות בסוכה ראדינם דוסבית מקה מקומה בל יכוס כיון קנו בהגדרת: פלי כי' הפנ ייע"ם ו"ו"ק פעיף ' קטנה הממת.ם וכו ואם נפלים לאחר ומירגם בו אפרים לחזור לראשון וכו' כ"ב הגה בהגה' שם ביבמות חיבה המשתלם בחים ובכלה לאחר ונרשה הנשתה לאחר ומתנה בו ובשתם לאחר ונרשה וכו' זה הכלל כל מ' לאה הימנו בגנב אפורה לחזור לו וכל היולאה ממנו במיאון מוהרם לו כן היה נרשם רש"י אבל נרשם הריב"ם מרי להיפיך שנורה הממתנה בחי' ונרשה ובשתם לאחר ומתנה וכו' לאחר ונרשה לאחר יתיבה וכו' ובלע"ר לאוכים מדברי הפ"ם בנרשם הריב"ם ולא

בעלה לפיכך כל מי שיראה יא (ה) שמיאנה בפני שנים יכול לכתוב לה גט מיאון אע"פ שאינו מכירה שודאי הכירוה אותם שמיאנה בפניהם ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד אפי' אמרו מכירים הכפל רק האשה פני ם (כ"כ הכ"י):

ט פ כ) אותם שמאנת בפניהם צריך (ג) שיתברר להם שהיא קטנה:

יג קטנה המאנת אין לה כתובה מנה ומאתים [ג] בא) אבל יב יש לה תוס' כב) וכל זמן שלא מיאנה בעלה זכאי במע"ש ידיה ובמציאתה כג) וחייב במזונותיה כד) ופדיונה כל זמן שהיא תחתיו ק כה) אבל אם הלך למדינת הים ולותה ואכלה כו) או הצריך פדיונה ועמדה ומיאנה אינו חייב לשלם אע"פ שאבל פירותיה י כז) ואפי' הם בעין עדיין שליקטן ומונחין ברשותו אינו מחזירן כח) ומנכסי' של צאן ברזל ושל מלוג אם הם בעין נוטלתן ם [ד] ומה שאבד מהם יג מנכסי צאן ברזל חייב לשלם ם ומנכסי מלוג פטור ם והוא מותר בקרובותיה כט) והיא מותרת בקרוביו וכשרה לכהונה כ ל) ואינה [ה] צריכה להמתין ג' חדשים מלהנשא לא) ואם נשאת לאחר וגירשה או מת מותרת לחזור לראשון י לב) ולא עוד אלא אפי' גירשה הראשון והחזיר' ומיאנה בו ונשאת לאחר אחר שמיאנה בו וגירשה האחר מותרת לחזור לראשון לג) שכל היוצא במיאון אף על פי שקדמו גט הרי זו כמו שלא נתגרש ממנו בגט מעולם ומותרת לחזור לו ה לד) אבל המגרש את הקטנ' בגט יש לה כתובה לה) ואסור בקרובותי ואסור' בקרוביו ואסורה לכהונ' לו) וצריכ' להמתין שלשה חדשים לז) ואם נשאת לאחר ומיאנה בו יד ו אסור' לחזור לראשון מפני שיצאה ממנו בגט אע פ שיצאה מן האחרון במיאון לח) וא"צ לומר אם גירש' האחרון או מת לט) ז וכן אסורה מו לאבי הראשון ולבנו ולאחיו כשאר הגרושות אע"פ שיצא' מן האחרון במיאון ם מ) ואם מיאנה בראשון והחזירה וגירשה ונשאת לאחר ונתאלמנ' או נתגרש' או מיאנה בו אסורה לחזור לראשון ולקרוביו מא) שכל שיצאת ממנו במיאון לבסוף דינה כמאנת וכל שיצאת ממנו בגט לבסוף דינה כמגורשת:

יא ם מב) המאנת ביבם מז אסורה באביו מפני שנראית ככלתו בעת שמת בנו ונפל ליבום י [ו] מג אבל לשאר קרובים מותרת ג ויש אומרי' גם בשאר קרובים מד) (ודוקא בקרובי המת אבל בקרובי היבם במיאנה בו מותרת) (לב כ הגי') יז מ ומים אם מיאנה באחר מהיבמי' מותרת [ו] לשאר אחין:

יב י מה) עד מתי הקטנה ממאנת עד שתביא ב' שערות מו) אחר י ב שנה יח או עד שתלד ם מז) (ג) ומשמת הריון סוי כגדולה) (פ ס"ז) פ מח) וכל זמן שלא הביאה ב' שערות ולא ירדה חשובה כקטנה אפי' נולדו לה סימני איילונית אבל אם היא בת עשרי' ג ונולדו בה סימני איילונית חשוב' כגדולה כט) יט (ד) (למפרש [ז] מזמן שהיה בת י"ב ג) [ס"ג שהגיע' פס"כ מתי ספרות) (כס"ה פי' רלה) ואינה יכולה למאן קנ) ובת י"ט שנה ושלשים יום דינה כבת כ דל' יום בשנה חשוב שנה (ה) י ויש מי שאומר שאינה חשובה בת כ' שנה עד שתהיי בת כ' שנה פחות ל' יום: אם

מיון דיליה ומבטל ניטת דיל אם מותרת לכהן כמ"ם כסימן ו' נקרובים לא שייך הפעם דאזיל סוא. ס"ם: מז אסורה כאביו

ומותרת לכהן ומיאון דאבריי' איכי פלוגתא פ"ם: מו לאבי הראשון וכו' ' אף ע"ג ומזכה לה ומפיים מ"מ נזרי קרובים הפו אע"ג דקי"ל אחי מיאון ופוקר הזיק מ"ם אל"ל מיכם מ"מ אסורה לאביו מפני מראית עין ולפנין קרובים איתא פלוגתא ופיין ס"ם קפ"ג ופיין כ"מ לכ"ם אם לא נאמר שם יכם אחר מיתת הבעל אי' למאן שאין לה כמי למאן לכן הרי סיא אסורה לקרובי הבעל לכ"ם המגיד: יז ומ"מ אם מיאנה בא' מ"מ לאמיה מותרת משום מלות יבום: יח אם פר שאבל ס"ם דיבמות איכא פלוגתא לרב ספרא בנים הרי הן כסימני' ולר' זכיר אין בנים בלא סימנים כתבו התו' והרא"ש ברוב פעמים כשאבל אית לה סימני' ולא כמי למימר אין בנים בלא סימנים אלא אין בנים מלי' בלא סימנים ואפילו אם נדקום ולא סימנים מיאנו שמא נשרו משמע אפילו ליכא ספק דאוריית' היינו אלא בעל אחר בגדלה מ"מ בבנים מיאנו שמא נשרו ולהרי"ף ותוס' והרא"ש לרב ספרא אפילו כשאבל נעת קטנות' הרי הם בסימנים אחר שגדלו' וכן משמע הריון בעת קטנות' הי' בסימנים אחר הזמן ולא הי' לרב בסם אי' כתוב דין זה בנים בלא סי' ומכי לף בקטנותה והרמ"ם בפיאר לא נמרא מ"ם ומכי לף בקטנותה ובריי"ף ותוס' והרא"ש לרב ספרא בנים אלא דבר' ר"ז מבואר כן בתו' וכן לר"ז אין בנים בלא סי' ומכי לף בקטנותה ולא אמרה עליו אפילו בלבן אחר מיתת הבעל ולא אמרה עליו אפילו בלבן אחר מיתת הבעל ולא אמרה עליו אפילו בלבן אחר מיתת הבעל

מז לא הוי קידושין דאוריתא מ"ס לא חיישינן שמא ימלא כה סימני איילונית כמו דלא חיישינן שמא כפרו הסימנים ופיין ס"ג כ' ח"כ יש לומר למ"ש בסימן מ"ד איילונית לכמה פוסקים מ"ל נע מלא מדרבנן ולא ספות ולהרא"ש ודמי איילונית מ"ל נע כלל מלא ספק איילונית סיפא מז לריכה נע כמלא להפוסקים כ"ל אף בכה פליס אחר יב"ם מימו מלא ספק דרבנן דהא אם כמ"ל ספיה איילונית מ"ל נע מלא מדרבנן לכן נא חיישינן שמא ימלא כה סימני איילונית ולתוס' והרא"ם אין מקום כלל דאם כמלא כה סימני איילונית אם כן מ"ל נע ואם לא כמ"ל כה ס"א אם כן היא קטנה ולדעת הרמב"ם שכתב ס"ד הא איילונית שנתקדשה הרי זו קידושין נמורים מכמע קידושין דאוריתא היה מקום להקשות עליו קושי' כ"ל אם היא איילונית למפרע למה לא חיישינן שמא ימלא שהיא איילונית מאחר דהו' ספק דאוריתא . מיהו בסימן כ"ל כתבתי ע"כ לא כתבה רמב"ם דהוי קידושין אלא בהכיר בה אבל אם לא הכיר בה לא לכן לא חיישינן כאן דהא אם ימלא כה ס"א אחר כך הוי לא הכיר בה אלא לפי לשון המחבר שם דמשמע אפילו לא הכיר בה אי"ל כהכיר : ב ביום אחרון בתו' מבואר דוקא בשהו' יום אחרון יב"ם ויום א' אז בתומו יום אחר יב"ם אילמות בתחלת היום חשובה גדולה ומ"ם בהג"ה יום אחרון של יב"ם כ' לא כתוספות אלא כדעת הרא"ם והעור שכתבו כן ולריך ישוב דהא יב"ם היא קטנה למה מהני ביום אחרון וכל היום דתני ויום א' סיימו מ"ע ל"ם סיימו יום אחר בשעה כגון בהא יום שאחר יב"ם . ובאותו יום אין נשים נאמנות לבדוק ולומר שהיא גדולה לענין אילה . וסיימו חוץ הספרק שאמר ר' יהודה שאין הנשים בודקות והלכה' כרי' בזה לפר"ת דאחירי ביום אחרון כמ"ש בתוספות והרא"ם : בא וי"א שאם נרחו בה כה וכו' . עיין שכ"כ הב"י וכן בד"מ בשם רש"י ותוספות על הפוני' שם דאי מבתבמי לאחר הפרק שומא ניכרו ופרש"י ולא תאלון ובתב תוספות הדין עמו דליכ' לפרושי שומא ניכרו ותאמן דהא קהני פיפ' דאינש נאמנות לומר קטנה היא ותאמן . והכין הכ"י אפילו אם נודע על פי עדים בשרים דהני שפרות הם מ"מ לא תאמן ואיכא לאומרא ואל"ל כיון דקי"ל שומא ניכרו למה לא תאמן כשלא בפיל אחר יב"ם אלא כוונת תוספות דאם נשים בדקו אותה קודם הפרק ואמרו ג] דיש לה שפרות ואחר הפרק נמלא בה שפרות לא סמכינן על הנשים דהני שפרות היו בה קודם הפרק ושומ' ניכרו דאם לא נמלא בה שפרות לא הנים ליב"ם ושמא לא נשרו יש נהמיר ויל"ל המגיד לא פליג הרשב"א

מלא המגיד אילו שלא בפיל הבת' כמ"ם והרשב"א אילו כשבפיל ופא דמתיר הרשב"א אפ"ג בס"ם מקילין אפילו באיסור דאוריי' ל"ל מבוס דהוי הכל ספק א' אם היא גדולה או קטנה וכן ראיתי בתשו' הרב ר' בצלאל סימן כ' ובתשו' רש"ך ס"א סימן כ"ג ספק בזה להקל ופיין תשו' מהריב"ש ופיין תשוב' ספר אפרים סימן קי"ב : בב אם הביא' ואם לא הביאה ואם היא בת ב' ולא נולדו בה סימני איילונית ולא הביאה ב' שערות חשובה בקטנ' עד שתביא ב' שערות פ' או שתגיע לרוב שנותיה שהם ל"ה שנה ויום א' שאז הרי היא איילונית אע"פ שלא נראו בה סימני איילונית וחשובה בגדול' ואינ' יכולה לכאן (וע"ל סי' קע"ב סימני איילונית מה הם) : יד א נב) אין שתי שערות סימן גדלות נג) אלא א"ב באו מי"ב שנה ואילך אבל אם באו קודם לכן אפי' תוך שנת י"ב חשיבי כשומא ואינה נחשבת גדולה על ידם נ אא"כ הביאה אחרות אחר י"ב שנה נד) וי"א שאם הביאה שערות (ו) ב ביום אחרון של שנת י"ב ספוכה גדולה (פיר בשם ר"פ וכ"כ הרא"ם) נ נה) ומיהו כשמוצאים לה שערות אחר הזמן מחזיקין אותה בגדולה אפי לחליצה ולא חיישינן שמא באו קודם הזמן נ א נו) וי"א שאם נראו בה ב' שערות קודם י"ב שנה ועודה עליה אחר י"ב שנה אע"פ שלא הביאה שערות אחר י"ב שנה חשובה בגדולה למיאון ואעפ"כ חשובה בקטנה לחליצה נז) (ז) ספק אם הגיעה לי"ב שנים או נא בב מזלינן לטומרא (בתשובת הרב"ם אלף רי"ו) :

טו ה נח) כשבודקין אות' בודקין ע"י נשים בשרות ונאמנות נט) ואפילו אשה אחת בודקה ושומעין לה בג אם הביא' ואם לא הביאה ו ס) ואפילו היא קרובה סא) (וע"ל סי' קס"ט אם נשים נאמנות על סנוחיה) :

טז ז ב' שערות צריך שיהי' בעיקרן נומות פ ואפי' שתיהן בגומא א' הרי אלו סימן פ נמצאו שתי גומות זו בצד זו ואין בהן שיער הרי אלו סימן חזקה אין גומא בלא שיער ושערות היו בהם ונשרו :

יז י סב) ב' שערות צריכות שיהיו כד במקום הערוה ובית הערוה כולו מקום סימנים בין למעלה בין למטה בין על איברי הזרע עצמן ג סג) ויש מי שאומר שאפילו כה אחת בגבה ואחת בכריסה או אחת בקשרי אצבעותיה של יד ואחת בקשרי אצבעותיה של רגל חשובה גדול' למיאון אבל לא לחליצה :

יח כו ל סד) שיעור אורך הב' שערות משיצמחו ויהיו ראוים להנטל בז בפין[ח]הזון(פי' מספריי)או לקרוץבצפורן חשוב' גדול' למיאון אבל[ט] אינה מ חשוב' גדול' לחליצ' עד (פ) שיהי' בהזקדי לכוף ראשן לעיקרן(וע"ל בפי' בחסור הסגיל סי' כ"ז):

תשוב' ספר אפרים סימן קי"ב : בג אם הביא' ואם לא הביאה הממכר פתח ופסק כלשון הרמב"ם פ"ב ה"א ומשמע דרמב"ם פוסק כה"ק דנשים נאמנות אפילו לכקל וכ"כ המגיד ומ"ם כתבו' מהר"מ מלובלין דרמב"ם אילו דוק' לאומר' נאמנות אל"ל כי אין דרכו לפתום דבריו כ"כ אלא ודאי פוסק כה"ק וס"ל מ"ם הה"ק נבדקת ע"פ הנשים אינו אפילו לקולי מיהו מ"ם המגיד גם הרי"ף פוסק כן לכאורה אל"ל ויותר מסתבר דפוסק דוקא לאומר' נאמנות לא לקולא דהא כת: שם הפתם מרה"ק ור"ח ור' ישמעאל כולהו בהי' שיעת' קיימ'לאחר הפרק נשים בודקות,דאי' חזקה דרב' ש"מ היכ' דלי"כ חזקה דרב' ס"ל אין הנשים נאמנות אפילו לא כב"י שכתב הרא"ם פוסק דנאמנות אפי' לכקל אלא אף להרא"ם דוק' לאומר' נאמנות וכן משמע מסמ"ג שכתב דברי התוספות לאחר הפרק נשים בודקות וכ"כ הסור וכלל' הוא לפי דעת הפוסקים דנשים אינן נאמנות אלא לאומר' ולא לק לא סיימו אם בדקו לפני הפרק או בתוך הפרק נאמנות אומר שיש לה שערות לפנין אם נמל' כה אחר הפרק אותם שערות אין חוזלת אד שיבאו שערות אחרות אבל לפנין מיאון אינן נאמנות לחלות לקולא אבן אותם שערות שתמצן וכתוס' אית' סוב לבדוק קודם הפרק לידע אם אותם שערות הם ואם בדקו אחר יב"ם ויום א' ואמרו שיש לה שערות סימכין עליהם והחלון כיון חזקה דרב' מפיב דחזקה היא אחר יב"ם שיש לה שערות . ואם אמרו דאין לה שערות מ"מ אסורה לאדם דאין חייבין מאיון אבל אם כפרו ופיין לקמן עוד מזה ס"ק כ"ט ואם אמרו שיש לה שערות ואח"כ בדקו נשים ומצאו דאין לה אפילו לא אפילו אחר יב"ם חוזקה דרבא : בד במקום הפרוה וכו' ברמב"ם אית' במקום פרוה ובמקום אחר משמע במקום פרוה פלמו לריכים להיות במקום א' וכ"כ הטור בשם הרמב"ם וכ"כ בשמ"ם כאן שבאיא אל"ל דלריך להיות במקום א' . ויש לייסב דלמד מסוגיא בכ"מ תמה עליו מכ"ל אלריך להיות במקום א' . כה א' בנבה וכו' המגיד כתב בשם הרמב"ן מר"ח ושמואל וס"ל דל"ם ע"ש : כה א' בנבה וכו' המגיד כתב בשם הרמב"ן ורבב"א נבה וכריסה' ממש לא מהני ומשמע אפילו למ"ד דלא בפיגן ב' שערות במקום א' מ"מ נבה וכריסה' ממש לא מהני אלא בהיה במקום תפוח שבל פרוה וכריסה שבת ערוה ועיין בר"מ שכתב מדברי הב"ח שבהיה הטור ותוספות וסמ"ג בשם בשם ק"ל לא משמע כן דהא כתבו אל זה דאין אמו לבדוק כל הגוף ש"מ נבה וכריכה ממש הוא : בן שיעור אורך . פיין בקיאין לבדוק כל הגוף ש"מ נבה וכריכה ממש הוא : בן שיעור אורך בדריסה מ"ם בשם מהרש"ל וב"מ מאריכו בפיגן השערות לפנין מליגה : בז בפי הזון לרמב"ם להיטל בפי הזון הוא שיעור המיפוס ולהטור כדי לקרון בליפורן ומ"מ אם בדק בזון ואינו כדי להנטל בו אז לרמב"ם יכולה למאן ומ"ל אם בדיקה אם לקרון בליפורן ולהטור הוא להיסף ס"ז : בח אדר בה יש סימן כ"ז שם שסק כרוחב אלכב וכתב בס"ז דאין סותר לא"ם כאן כדי

שם וכמו שפי' ר"ח שם וכפי פי' : נא) אם היא כו'. מ"ר' מפ"ר דיבמות וכמ"ם בנמ' שם ובכלה שם וכ"כ קיה: נב) אין כו'. בכ"ל פי' כ': נג) חא"כ כו'. שם ומו ח' אמ כ' : נד) וי"ל כו'. שם כרי' לפי פירה בדיק ותכ"ל כו' מ"מ ח' ע"ש : נה) ומיהו כו'. אמ ס מ"ח כ' בלאל כו' דאי מסמכה כו"מ' הלאה לא הייס' ובס ובלמנה כו' כילד כו' קטנה היה כו' וכמ"ם הוא שם בד"ה אבל"ל כו' ואל"ה כו' וי"ל דאמנה כו' ומ"מ ביאמרה קה ובכ"ב קנה כמ"ם מו"ל שם בד"ה בשלמא כו': נו) וי"ל כו' כן למד ב"י מהוא' הנ"ל ולים' דלא כ' הוא' כן אלא בבדיקה נשים לר"ל לפני הפרק רבל בבדיקה אנשים ליכא למ"ד ואף ריב"ם ל"ק שם מ"ש ח' אלא בשנים י"ב ובאוקימתא דגמ' שם ולא קי"ל כן ונם בבדיקה נשים לא קי"ל כר"י כמ"ם בשו"ע : נז) כפק כו'. ובכל כפיקא דאוריתא ואף ב"ם דעת הרשב"ם להמיר ובכ"ל נח) בבורקין כו' לשון הרמב"ם ור"ל כין לאומרא בין לקולא כמ"ק שם : נט) ואפי' אחה כו' שם : ס) ואפי' כו'. כיון דנשים בשרות הם קרובים וכמ"ם ביבמות לט ב' : סא) ועי"ל פי' קשי כו'. והמילוק ביניהן הטוס דבאן היא מילתא דעבידא לגלויי כו' וכמ"ם ברפ"ב דר"ה ואהו הטעם נ"ב ביבמות לט ב' וכ"כ כאן דא"ל עניבא לגלויי כמו כאן וע' בחדרבי כי' קלג ופי' קלא : סב) ב' שערות כו' לשון הרמב"ם ובהמ"ם ב' שערות אין לריכים להיות במקום א' וכרבנן אר"מ שם וכן פ' הרי"ף ובכ"ע הסמיע בפיעתו שמה על הרמב"ם אינן לו לפי פי' המ"מ שהרמב"ם סב' דוקא במקום הערוה ב' לפי פירושו במקום א' וכ' המ"מ אבל אחר מפרשים לא פ' כן אלא שיהיה במקום א' ואני אומר נם הרמב"ם מפרש כן ומ"ש במקום הערוה לאר ממ"ם ביבמות פ"ב ס"ר אינו כו' ובמ"ם בסוף שם ד"ה דהכיא ואם והא כו' ובמ"ם הרמב"ם בפירושי שם פפ"ו ומכאן יתבאר לך כו' ודלא כפ"ק בנד. שם: סג ויש מי כו'. בפ"ק שם וב"ב א"ל במקום א' ובמ"ם שם הלכה בדברי כולן להחמיר ומפ' פנם ע"ז קלי ומ"ם ד"ה הלכה כו' אבל הרמב"ם מפ' דלא קלי אלא אחמרי : סד) שיעור כו'. שם הלכה כו'. ופיר"י והטור דשיעורא דר"ל היא הקטן והרמב"ם מפ' כר"ש :

הגהות רע"א

דקדושין כ"ג ב' בשם הרא"ש בנעשים איילונים למפרע מעשה דנרלו בה ס' איילונים וע' בא"ל פ"ב מה' אבדים ה"ל :

ג) ב"ש אום כא ואמרו דים לה שערות כ"ב לשון רש"י דאי מעסכתו פוי נופיי' לאחר פרק וכו' מבמע דוקא נעשידים ביחוד בראו שערות הלו קודם הפרק אבל בעשידום בשם שראו שערות קוד' פרק ל"ח לשמא אבן שערות פרוחים אחר הפרק אן אומס שהיו מקודם ולא"ם. וע' שבוכם נגם ווריים כלל מ' סי' מ' :

זהב

בכך ובסיפן קס"ם בפירוש סדר חליצה סעיף כ"ז כתב ולענין שיעור אורך השערות כו' שהוא ברוחב אצבע שקורין אמה ע"כ"ל ואי תיסא דאחר שיעורא הוא זהו ודאי אינו דאם כן הי' לומר גם שם לשון שאומר כאן ומו"ח ז"ל מירש בזה שני דרכים ועיין בספרו ואני השבתי ע"ז מה שנ"ע"ד ותמהתי על החכמים דלשם נשאל דידיה וכו' ורייכו זה הכלל וכו' כל שיעלה ממנו כנע חפורה לחזור לו מ"מ לא אמי מיאון דאחרי' ואבטל ניעת דידיה וכו' ותקה עוכא דמה פ"ד הש"ם דלמא לעולם מיאון דאחרים אינו מבטל ניעת דידיה לעקור כל הקדושין לאפרע אף של הראשון זה ודאי אינו מועיל רק בריעת ע"פ מועיל המיאון שעוקרם לאפרע הקדושין של זה שמיאנה בו ונעשה כזנות בעלמא ונרושם כזנה מוחרם לחזור לו ולכך מוחרם לחזור לו ובקיפא כיון דאחר שמיאנה חזרה ונשאה לריבעי ונרשה מ"ב סוב חפורה לאנרש הראשון מכח בטולין האחרונים של הרביעי שאלו לא מיאנה רק נרשה ולכך אפורה לאנרש הראשון ובע"כ כונת המגיה דקאי כל שיעלה ממנו כנע אפורה לחזור לו הוי רק על הראשון דלרביעי ודאי מוחרם לחזור לו שהרי עדיין לא נשאה כלל לאחר ובע"כ כוונת המגיה רק דלאנרש הראשון אפורה ולדידי' אסיר אפורה מכח נשואין אחרונים וה"ה לאנרש הרביעי אפ"י שאח"כ נשאה לאחר ומיאנה אם אחר ונרשה אפורה לו דומיא דראשון ומה קושיא ומ' בתוס' אם לא בא בעלה הא' עלי' מן י"ב ואילך אין קידושיה קדושין מדאורייתא אלא מדרבנן ואין כאן אלא חשש איסור מדרבנן לא חיישינן ע"ל ואיפתיסיה' מינא שלמה דריש פ' האשה בת"א הפליני ר"ם ורבנן דר' מאיר חייש בקטן וקטנה שחולצין לר' מאיר ולא מייבמין דשמא איילונת ונמצא פונע בערוה ורבנן ס"ל אולינן בתר רובא דלא הוין סרים ואיילונת ה"נ כן הוא דלא חיישינן לשמא יולדו בה סימני איילונת קי"ל כרבנן שם: (ח) בפי הזון כו'. בטור כתב וקי"ל כדברי כולן להחמיר בשיקוץ בצפורן לא תאמן ולא תחלוץ עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן והרמב"ם כתב בשיהיו ניפלת לפי הזון הזובה גדול' ויראה מדבריו שהוא קודם קריצתן בצפורן ע"כ"ל ותמה רש"ל ע"ז דמאי נ"ם פפי' זה מאחר דקי"ל בכולן להחמיר דהיינו עד שיכוף ראשן לעיקרן כך יש לתמוה על הפס"ע שהוא מביא פירש"י ורמב"ם ואין נפקותא בפר שם וצ"ע עכ"ל. וטו"ח ז"ל הביא קושיא זו ומרח לתרץ בדרך רחוק ואני לא חזינא תיובתא כלל ותמהני על גברי רברבי דודאי יש נ"ם גדולה דנם הרב המגיד כתב: על הרמב"ם וז"ל ונראה שרבינו ספרש שניפלת בזו נ הוא השיעור דמופס שבכולן אבל ברש"י פי' דלקרוץ בצפורן זה המופס ע"כ"ל ועל כן ודאי יש נפקותא דלדעת הפור דקריצה בצפורן הוא המופס ספילא כל ש"דקינן בצפורן ואינו קורץ (לא אסרינן) לא תאמן דשמא תוכל להנפ' בפי הזון שהוא שיעור המופס שבכולן על כן (א"צ) לבדוק עוד בזה ספילא לרמב"ם אחר הזון א"צ בדיקה בצפורן ותאמן ספא"כ להטור דצריך עדיין בצפורן ותמהני היאך לא הרגישו הגאונים בזה. ועל כן יפה פסק כאן בש"ע דיש כ' מיני בדיקות א' בצפורן ואחר הזון ספילא לא תאמן עד שיהי' בדיקה בשניהם בנ"ל נכון וברור: (ט) אבל אינה חשוב' גדולה עד שיהי' כדי לכוף כו' נהירנא ביסי ילדות: דבאה שאלה סבני ישיבה דקיק פראנקפורט לק"ק קראקא בשנת ש"ץ לפ"ק (ועיין בתשובת אא"ז בב"ח סי' קי"ב תשובה) שהקשו דברי הש"ע אהדדי דכאן פסק דאם יש כדי לכוף ראשן לעיקרן פני

פתחי

איסנה ס' : (ו) ביום אחרון. עכ"ם סק"כ וע' בהגהת מל"מ פ"ד מה"ל חיסום דין ז' וע' בסמ"ע וב"ך בח"מ כ' לה ס"ק ובאורים והגהים שם סק"ח : (ז) ספק אם הגיעה. עכ"ם ע' מה"ח דין יט וע' בסו"ה הגאון מהר"ם זלמן ז"ל מלאדי מ"ם בזה : (ח) שיהי' בהן כדי לכוף. ע' בהסוכם נו"כ סי' לג בד"ה ולפ"ז שהרשה על דין הערות בשע' כדי לכוף אע"ב היכא מיירי אין בהן נומות כי יש בהן כדי לכוף אלי הוה ואי יש בהן נומות ס"ל אפי' בקטנות אחר

חכמת

בגירסת רש"י והוא דהיה שם פריך הש"ם וז"ל אלא מי קשיא דאחרי' דאחרי' מיאנה בו ונשאה לאחר ונתאלמנה אז נחנרשה אפורה לחזור לו אעפ"ל דנתאלמנה אז נחנרשה אבל מיאנה מותרת לחזור אלמא אפי' מיאון דאחרים ומבטל ניעת דידיה וכו' ורייכו זה הכלל וכו' כל שיעלה ממנו כנע אפורה לחזור לו אלמא לא אפי' מיאון דאחרי' ומבטל ניעת דידיה וכו' ותקה עוכא דמה פ"ד הש"ם דלמא לעולם מיאון דאחרים אינו מבטל ניעת דידיה לעקור כל הקדושין לאפרע אף של הראשון זה ודאי אינו מועיל רק בריעת ע"פ מועיל המיאון שעוקרם לאפרע הקדושין של זה שמיאנה בו ונעשה כזנות בעלמא ונרושם כזנה מוחרם לחזור לו ולכך מוחרם לחזור לו ובקיפא כיון דאחר שמיאנה חזרה ונשאה לריבעי ונרשה מ"ב סוב חפורה לאנרש הראשון מכח בטולין האחרונים של הרביעי שאלו לא מיאנה רק נרשה ולכך אפורה לאנרש הראשון ובע"כ כונת המגיה דקאי כל שיעלה ממנו כנע אפורה לחזור לו הוי רק על הראשון דלרביעי ודאי מוחרם לחזור לו שהרי עדיין לא נשאה כלל לאחר ובע"כ כוונת המגיה רק דלאנרש הראשון אפורה ולדידי' אסיר אפורה מכח נשואין אחרונים וה"ה לאנרש הרביעי אפ"י שאח"כ נשאה לאחר ומיאנה אם אחר ונרשה אפורה לו דומיא דראשון ומה קושיא ומ' בתוס' אם לא בא בעלה הא' עלי' מן י"ב ואילך אין קידושיה קדושין מדאורייתא אלא מדרבנן ואין כאן אלא חשש איסור מדרבנן לא חיישינן ע"ל ואיפתיסיה' מינא שלמה דריש פ' האשה בת"א הפליני ר"ם ורבנן דר' מאיר חייש בקטן וקטנה שחולצין לר' מאיר ולא מייבמין דשמא איילונת ונמצא פונע בערוה ורבנן ס"ל אולינן בתר רובא דלא הוין סרים ואיילונת ה"נ כן הוא דלא חיישינן לשמא יולדו בה סימני איילונת קי"ל כרבנן שם: (ח) בפי הזון כו'. בטור כתב וקי"ל כדברי כולן להחמיר בשיקוץ בצפורן לא תאמן ולא תחלוץ עד שיהיו כדי לכוף ראשן לעיקרן והרמב"ם כתב בשיהיו ניפלת לפי הזון הזובה גדול' ויראה מדבריו שהוא קודם קריצתן בצפורן ע"כ"ל ותמה רש"ל ע"ז דמאי נ"ם פפי' זה מאחר דקי"ל בכולן להחמיר דהיינו עד שיכוף ראשן לעיקרן כך יש לתמוה על הפס"ע שהוא מביא פירש"י ורמב"ם ואין נפקותא בפר שם וצ"ע עכ"ל. וטו"ח ז"ל הביא קושיא זו ומרח לתרץ בדרך רחוק ואני לא חזינא תיובתא כלל ותמהני על גברי רברבי דודאי יש נ"ם גדולה דנם הרב המגיד כתב: על הרמב"ם וז"ל ונראה שרבינו ספרש שניפלת בזו נ הוא השיעור דמופס שבכולן אבל ברש"י פי' דלקרוץ בצפורן זה המופס ע"כ"ל ועל כן ודאי יש נפקותא דלדעת הפור דקריצה בצפורן הוא המופס ספילא כל ש"דקינן בצפורן ואינו קורץ (לא אסרינן) לא תאמן דשמא תוכל להנפ' בפי הזון שהוא שיעור המופס שבכולן על כן (א"צ) לבדוק עוד בזה ספילא לרמב"ם אחר הזון א"צ בדיקה בצפורן ותאמן ספא"כ להטור דצריך עדיין בצפורן ותמהני היאך לא הרגישו הגאונים בזה. ועל כן יפה פסק כאן בש"ע דיש כ' מיני בדיקות א' בצפורן ואחר הזון ספילא לא תאמן עד שיהי' בדיקה בשניהם בנ"ל נכון וברור: (ט) אבל אינה חשוב' גדולה עד שיהי' כדי לכוף כו' נהירנא ביסי ילדות: דבאה שאלה סבני ישיבה דקיק פראנקפורט לק"ק קראקא בשנת ש"ץ לפ"ק (ועיין בתשובת אא"ז בב"ח סי' קי"ב תשובה) שהקשו דברי הש"ע אהדדי דכאן פסק דאם יש כדי לכוף ראשן לעיקרן פני

שלמה

הוי מלי הש"ם לפרן בזה לכך נדאה הטיקר כנרסת הרי"ף פלפליפי נרסה ולרביעים כפוף מיאנה וא"כ כיון שמיאון פי' בכוף וקפני המגיה כל שיעלה ממנו כנע לפורה לחזור לו מעמע אף לא ליפי המגרש אפורה מכח מיאון של הרביעי ומוכח דלא ידעי דהמיאון מעוי לי' כזנות דאל"כ פפי' מוחרם לפני' לאקפדי' מוכח דנ"כ נרס כהרי"ף דבלא"ה לא הקשו מידי די"ל דלראשון אפורה מכח נרושין הרביעי שהי' יפוס מעיל המיאון שעוקרם לאפרע הקדושין של זה שמיאנה בו המיאון ולכך אפיר הוי לאפרעה מן הפליפי מאפורה לו ודוק היטב. ועיין בב"ח מ"ש לעמם מזקה אחבב"ז אם אומר אלא בעל לכם קדושין לא אפי' רק קדושי דרבנן כוונתי דאם אומר יומר כפי אלא יאסרון בכיאה לכם קדושין אז לא הוי רק קדושי דרבנן והולילא זה מדברי אפוס' פ' המדיר ד"ם מאלמה וכו' ובסוף דבריהם כתבו ויש לומר כדומה כנון אפי' בהדיא שאינו נועל לכם קדושין וכו' ובספר החכמה מעמ בזה והכין דברי הב"ם אלאחר ביאה אומר אלא בעל לכם קדושין ובמחכים לא אם בזה כלל דאיתך הא' כלל אי' נאמן נגד החזקה ומ"ם לקולא וכו' ודוק היטב : מעיף יד אין אמי אפרוח פי' נדלות וכו' כ"ב עיין בב"ם ס"ק כא ועיי"ש בפי' קמא בהשובה ממרדוכי ג' אלי לייסב אם אל נכון ודוק :

כדי לכוף דסס מיירי כשהוא כרוחב אלכפ אז מ"ל ידיעה כמה שנים הם וא"ל בדיקת נומות: כמ כשלא כעיל אחר היות לה י"ב שנה ויום אחד. ואז אף אם היא גדולה ליכא קידושין דאוריית' מכוס הכי לא חיישינן שמא נשרו וכתבו כמ' וכהגמי' דאז נשים נאמנות דאין דאוריית' כמ"ש דאוריית' כמ"ש לעיל וכן כשלא כעיל ונשים מעידות על שנים שהיא עדיין אינה בת י"ב ויום א' נאמנות. וכן יש לדייק מרש"י פ' בא שמן ד' מ"ח פ"ב שכתב אי אמרו ליתנהו לא ממאנת דחיישינן שמא נשרו. ש"מ דוקא היכ' דאמרינן שמא נשרו אז לא ממאנת אבל שאין כן כשלא כעיל ממאנת ומתוספות אין דאיה דשלינו פל זה ממ"ש שם ד"ה כשלמא וכו' דליכ' לפרש שומא ניכנו ותמאן דהא קתני שם' דאינה נאמנת למאן. ופ"כ ל"ל דאיירי בלא כעיל דאם לא כן איך ש"ד שהמאן דהא אף פל גב שלאמנת דכני שערות ניכנו מ"מ חיישינן שמא נשרו השערות לא יהא שלא היו שערות כלל א' למאן אלא ודאי איירי שלא כעיל ומ"מ כתבו שהיא נאמנ' שהמאן ויש לומר נאמנת ש"ם דהא קתני בשם' דאינה נאמנת שהמאן אם כן סותר לריש' הן אם איירי כל הכריי' בכעיל הן אם איירי דלא כעיל אלא איירי בריש' לעניין אלינה ונאמנת איירי בכעיל גם יש לומר אם ד] נשאר הני שערות ולא נשרו הו לא חיישינן שמא הביאה אחר שערות ונשרו מאחר דראינו הני שערות שהיה כה ולא נשרו מכיכי תיתי לומר שהביאו אחרות והם נשרו. לפי זה איירי תוספות בכעיל ומ"מ יש לומר דנאמנת לומר שלא הביאה והמאן ולא חיישינן שמא נשרו שערות החדשות מ"ה לריכים להני' ראיה מסיס. וכ"מ אזה אם נבדקת פ"י אנשים קודם הפרק ולא שערות ולא שערות נשארו כה אחר יב"ש הו לא חיישינן שמא הביאה שערות אחרות חדשות ונשרו מאחר דהיסנות לא נשרו ואז אפילו בכעיל אחר יב"ש ממאנת ולכאורה נ"ל כל הסיקות כאן יש תקנה בקטנה שהשיאוה אמה ואחיה ונפלה לפני יבם שתמאן בפני ב' ותחלון אחר כך אז מותרת לאחר ממ"ל אי גדולה היא נפק' בחלילה ואי קטנה היא נפק' במיאון כאשר מלינו בכמה דיינים שלריכה מיאון וחלילה כן ה"ל במיאון וחלילה מ"ל בדיקה ואין הסק כלל: ל לריכה ממנו גם פיין פריעה שפי' דקאי על הפני דלריכה מפני גם ואסורה לחזור לו הינו לראשון ולכאורה תמוה נ"ל גם מפני ממ"ל אי גדולה היא אין קדושי שני כלום ואם קטנה היא אלא במיאון מפני ומותרת לראשון וא"ל הסק הוא שמא אחת לראשון לא היה לה סימנים ואחת הפני ה] היה לה ונשרו אבל אם מפת שמיאנה עד הקידושין של הפני לא היה לה סימני בחמת מותרת לראשון ממ"ל הנ"ל והא דחיישינן כאן שמא קדשה בביאה ראשה מדיוק לשון הרמב"ם והמחבר דוק' אם בכעיל ואח"כ נבדקה אבל אחר בדיקה אין חשש שמקדש אותה פן נשרו הסימני: לא והולד הפק ממזר מפני הפני הפני הפק ממזר מדאוריי' למ"ש שמא אחת הפני הפני נפשה גדולה ופיין פ"ד מהל' אישות בתנאי

ולא הביאה ב' שערות סו) אבל סתמא משיש לה י"ב שנה אינה יכולה למאן חזקה שהביאה שתי שערות ומכל מקום לא תחלוץ עד שיבדקו אותה וימצאו שתי שערות: ב סז) בד"א שיכולה למאן כשבודקים אותה ולא הביאה

כט (ט) כשלא בעיל אחר היות לה י"ב שנה ויום אחד ס אבל אם בא עליה אח"כ אינה יכולה למאן שאע"פ שאין מוצאים לה סימנין ס חוששין שמא נשרו שהוא הפק דאורייתא סח) שאם הי' ידוע שהיו לו שתי שערות קודם שבא עליה פ הוי ו] קדושין גמורים (י) שודאי בעיל לשם קדושין סט) ואם קדשה אחר לא היתה צריכה ממנו גט כיון שהוא הפק דאורייתא חיישינן שמא הביאה סימנין קודם שבעיל וצריכ' גט מספק ואם מיאנה בו אחר שנבעל' ונבדקה ולא נמצאו לה שערות ונתקדש' לאחר ל צריכה ממנו גט מספק ואסורה לחזור לו ע) ואם נשאת תצא מזה ומזה לא ג והולד הפק ממזר משניהם:

כא קעא) הביאה ב' שערות אחר י ב שנה ולא בעיל אח"כ [י] הוי הפק קדושין ואם בא להוציאה לב צריכה גט עב) מדרבנן ואם לא ז] גירש' (יא) ועמדה ונתקדש' לאחר צריכה גט משניהם עג) ואם ירצו מנדש ראשון ונושא שני אבל אם גירש שני לג לא יקיים ראשון שמא יאבר החזיר גרושתו אחר שנתארסה עד) ואם בא עליה שני קודם שגירש ראשון ד (יב) תצא מזה ומזה עה) ואין הולד מן השני ממזר ואם בא עליה ראשון קודם (גרושי) שני הולד ממזר:

כב ס עו) י"א (יג) דהאידנא יש להחמיר שלא תתאן לד אחר י"ב שנה אע פ שנבדקה ולא נמצאו לה שתי שערות וגם לא בעיל אחר י ב שנה: סגה ולכולי עלמא אם היא פסולה מכח יב"ם ממאנת אפי' בזמן הזה וכן [יא] עשה מהר"ר יעקב פולק ז"ל מעשה בימיו (יד) ודלא כיש מפמירין ואמרו שאין כח ממאנת בזמן הזה כלל (מהר"ם מרוזנורק ור"י מינץ סי' י"ג):

הלכות יבום

קנו איזו נקרא זרע קיימא לפטור מן היבום ובו יג"ם:

א מי שמת א) אחיו מאביו ס ב) (ס) ולא הניח זרע ג) מצוה לייבם את אשתו ג ד) בין שהיא אשתו מן הנישואין בין שהיא אשתו מן האירוסין דכתיב כי ישבו אחים ה) יחדיו ומת אחר מהם ובן אין לו יבמה יבא עליה:

ב זה שנאמר בתור' ובן אין לו ג אחר הבן ואחר הבת ה) או זרע הבן או זרע הבת עד סוף כל הדורו' ד ו) בין מאשה זו בין מאשה אחרת ז) אפי' היה לו א ורע ג) (ג) ממזר ח) או ע"א הרי זה פוטר את נשיו מן החליצה ומן הייבום אבל

יט ג כה) בד"א שיכול' למאן אחר י"ב שנה כשבדקו אותה ולא הביאה ב' שערות סו) אבל סתמא משיש לה י"ב שנה אינה יכולה למאן חזקה שהביאה שתי שערות ומכל מקום לא תחלוץ עד שיבדקו אותה וימצאו שתי שערות: ב סז) בד"א שיכולה למאן כשבודקים אותה ולא הביאה

כט (ט) כשלא בעיל אחר היות לה י"ב שנה ויום אחד ס אבל אם בא עליה אח"כ אינה יכולה למאן שאע"פ שאין מוצאים לה סימנין ס חוששין שמא נשרו שהוא הפק דאורייתא סח) שאם הי' ידוע שהיו לו שתי שערות קודם שבא עליה פ הוי ו] קדושין גמורים (י) שודאי בעיל לשם קדושין סט) ואם קדשה אחר לא היתה צריכה ממנו גט כיון שהוא הפק דאורייתא חיישינן שמא הביאה סימנין קודם שבעיל וצריכ' גט מספק ואם מיאנה בו אחר שנבעל' ונבדקה ולא נמצאו לה שערות ונתקדש' לאחר ל צריכה ממנו גט מספק ואסורה לחזור לו ע) ואם נשאת תצא מזה ומזה לא ג והולד הפק ממזר משניהם:

כא קעא) הביאה ב' שערות אחר י ב שנה ולא בעיל אח"כ [י] הוי הפק קדושין ואם בא להוציאה לב צריכה גט עב) מדרבנן ואם לא ז] גירש' (יא) ועמדה ונתקדש' לאחר צריכה גט משניהם עג) ואם ירצו מנדש ראשון ונושא שני אבל אם גירש שני לג לא יקיים ראשון שמא יאבר החזיר גרושתו אחר שנתארסה עד) ואם בא עליה שני קודם שגירש ראשון ד (יב) תצא מזה ומזה עה) ואין הולד מן השני ממזר ואם בא עליה ראשון קודם (גרושי) שני הולד ממזר:

כב ס עו) י"א (יג) דהאידנא יש להחמיר שלא תתאן לד אחר י"ב שנה אע פ שנבדקה ולא נמצאו לה שתי שערות וגם לא בעיל אחר י ב שנה: סגה ולכולי עלמא אם היא פסולה מכח יב"ם ממאנת אפי' בזמן הזה וכן [יא] עשה מהר"ר יעקב פולק ז"ל מעשה בימיו (יד) ודלא כיש מפמירין ואמרו שאין כח ממאנת בזמן הזה כלל (מהר"ם מרוזנורק ור"י מינץ סי' י"ג):

הלכות יבום

קנו איזו נקרא זרע קיימא לפטור מן היבום ובו יג"ם:

א מי שמת א) אחיו מאביו ס ב) (ס) ולא הניח זרע ג) מצוה לייבם את אשתו ג ד) בין שהיא אשתו מן הנישואין בין שהיא אשתו מן האירוסין דכתיב כי ישבו אחים ה) יחדיו ומת אחר מהם ובן אין לו יבמה יבא עליה:

ב זה שנאמר בתור' ובן אין לו ג אחר הבן ואחר הבת ה) או זרע הבן או זרע הבת עד סוף כל הדורו' ד ו) בין מאשה זו בין מאשה אחרת ז) אפי' היה לו א ורע ג) (ג) ממזר ח) או ע"א הרי זה פוטר את נשיו מן החליצה ומן הייבום

וכ"מ שסכי' פלונת' כזה סא דקי"ל כביל אחר שמתגדלה הוי קידושין דאוריית' ומ"ל גם משני אם הפסם הוה מסתמ' כעיל לגם קידושין לפ"ז אם אחר כעירוש דאין כעיל לגם קידושין לא הוי קידושין דאוריית'. או הפסם כפת סביאה נגמרין קידושין הרמשונים. והסכימו דפיקר הוא דכעיל לגם קידושין וכן הוא לגון המחבר וכבל אלו דסיא מקודשת לראשון מספק אז אם מתקדשה לשני אפילו כשיו לא הוי כאלו אמר דסיא נגרשתי לכ"ע משום דסיא סבר' דאלו קידושין הם פיין בני' ס' ב"ם: לב לריכה גט מדרבנן. הנה מקור דין זה מובא מדלא אפשר' שכפי' ס' ב"ם אם הקידושין נדלו בהדה אף שלא כעיל נגמרו הקידושין אחר שגדלה ומופה שם אי נגמרו הקידושין מגדלה הם הקדושין דאוריית' דהא אר"ג אחומה שנפלה ליבם הלא כלא חלילה ומ"ם אם כן ע"כ מדאוריית' הוא וכ"כ הני הקידושין נגמרין מדרבנן ואי אפשר לומר כן כנ"ל. לפ"ז לכאורה תימה על הספקים שכתבו דאינו אלא קידושין מדרבנן מדאמר רב זביד כולהי דלא כעיל אחר שגדלה לא חייסינן דמאמר כל הנוף אף על גב אם לא כעיל אינו אלא מדרבנן אם כן היאך כתבו דאינו אלא מדרבנן. ונראה לי דאם אינו אלא מדרבנן אינו אלא מדרבנן אם כן אינו אלא מדרבנן אם כן אינו אלא מדרבנן אם כ

זמתה פס אחר כמ"ש בסעיף ס' וכ"כ סמ' והגודס : ב בנו מהשפחה דק"ל הולד כמותה ולא נקרי זרעו ודעת י"א משפחתו פוטר פיין דין זה ברמב"ם פ"ד ה' נחלות ובפ"י ה"ג ופ"א ה' יבום ובטה"ס סימן רפ"ם ובטור זה סימן ט"ו וקמ"ם ולדעת המחבר עיקר כרמב"ם דסכירא ליה אפילו משפחתו מכת ג' כופל לפס זמות לכן כתן ובסימן ט"ו הכי' דעת המולקים בלשון וי"א ובמ"ה שם פסק כמי ברמב"ם דס"ל לענין ממון ירושה יש לחלק אם הוא בחזקת בשרות אז מוקמינן חזקה שלו נגד חזקה שלה שסיא שפחה ונשאר מינו דיכול ליתן הירושה למי שירצה כמ"ש רפ"ד ה' נחלות כמנגיד בתריכות לכן פסק כמי בסימן קמ"ם בכח על אחה דפלמי לא אמרינן דכעיל לפס קידושין . מיהו י"ל דפס בסימן קמ"ם כ"ע מודי' דפס המיסור קל מיישינן שכעיל לפס זמות ופיין בי"מ ודריפה : ג אבל מדפ"ם וכו' פיין דיניס הללו ברמב"ם פי"א ה' מילה ופ"א ה' יבום ובפ' כ' ה' רולה ופ"א ה' נחלות ובפ"א ה' אבל . ופיין כמגיד פ"א ה"י לרמב"ם דיניס הללו מחוקים הם לפעמיס סמכינן על גמרו שפרות ולפרנים לבד אפילו הוא בן מ' בוודאי כגון לענין מלפול שבת אבל בשאר מקומות לא סמכינן על השפרות אבל כלו חדשו הוי ולד מפלי' מדאורייתא ומדרבנן אפילו לא שהה לי' יום ולא בגמרו השפרות ואם שהה לי' יום אפילו לא בגמרו שפרות וכו' בן מ' הוי כמי ולד מפלא אף מדרבנן אלא באבל מקילין בשהה אף על גב דהרמב"ם מיירי כאן בספק אם הוא בן מ' או בן ס' לאו דווקא ס"מ בוודאי בן מ' כמי סמכינן אם שהה שלשים יום אפילו לא בגמרו שפרות ואם בגמרו שפרות וליפורן לא סמכינן היינו מדרבנן אבל מדאורייתא אפי' הוא בן מ' ולא שהה אלא בגמרו השפרות וליפורן פוטר מחליצה ויבום ומה שפוטר מדאורייתא אם מת מיד כתב המגיד היינו בגמרו שפרות ולפורן דאל"כ הוי כנסל אפילו בספק אם בלו חדשו ובסימן זה לא כתב כלום בשהו בוודאי בן מ' אלא בספק כתב אם בגמרו שפרות ולפורן ושהה בלשים יום פוטר מיהו מדבר בעי"ד סימן שפ"ד לענין

ה אבל [א] ב בנו מהשפחה או מהנכרית אינו פוטר ט) (אפי' נתגייר אז נשתחרר הבן) (הרמב"ם פ"א מהלכות יבום וחליצה) י י) וי"א דהני מילי בנו משפחה אחרת (ד) אבל בנו משפחתו פוטר :

ג ז אפי' היה הזרע ח) נוסס או פצוע ממכות שאי אפשר לו לחיות פוטר :

ד ח מי שמת (ה) והניח אשתו מעוברת אם הפילה הרי זו תתייבם יא) ואם ילדה ויצא הולד חי לאויר העולם אפי' מת בשעת שנולד הרי אמו פטור' מהחליצה ומן היבום ג יב) אבל מדברי סופרים ד ט (ו) עד שיודע בודאי (ז) שכלו לו ג) חדשיו ונולד יג) לט' (ח) חדשים ה גמורים : הגה (ט) י"ח דנשמן הוה אפי' לא נכנסה בחדש הפ' ד) רק יום א' מלבד יום שנתעברה בו הוי ולד קיימא ופס"ג דאמרינן בגמרא יולדת לפ' איכה יולדת למקוטעין כבר חמהו על זה רבינו שהשוה מנסיס זה אלא שאנו צריכין לומר שבשאו בשמל העניוך) (י) וכן הוא בגמ' דברי (כ"י בשם הרשב"ן) מיהו שדשי העיבור כל אחד ל' יום ולא מסביקין להו בפור הסיס (כן משמע שם) אבל אם לא נודע לכמה נולד י אם הי' ה) (יא) ל' יום ה ז ולד קיימא ופוטר נשי אביו מהחליצ' ומהייבום ו[ב][טז](יז א

מחילות דמתחלים אם שהה אפילו הוא בן מ' נשמע מזה דס"ס דפוטר דהא הלכה כתקיל בתכל ורמ"י לדבר דהרמב"ם פוסק לענין רליחה בן מ' ושהה ל' יום נהרג עליו ובתכל פוסק דאין מתחלין עליו אם כן להטור בתכל דמתחלים עליו מכ"ם דפוטר מיהו לשיטת התוספות דהלכה כר' אבוהו בן מ' אינו פוטר אפילו שפרות וליפורן ושהה ל' יום פד שהו' כ' שיש כי לפיכוס המוס' ריטב"א בשם הר"ן ומ"ר ר' אבוהו אפילו בן מ' ושהה ל' יום נגנה לענין אם הוא בן קיימ' ולא כנ"י שפי' דר"ח מיירי לענין אם הוא גדול וכן כתבו' ריב"ם פי' תמ"ו כ' לרבנן בגמ' בוודאי מהני גמרו השפרות וליפורן ושהה ל' יום ובספקות אלו דלריב' אלילה הוי דלריב' אלילה הוי אם ח"ם ולריבה לזאור פ"ב אמיס ע"ב [ע"ב] תשו' מהרשד"ם ובתשו' בן שמון סימן כ"ם וסוף דבריו שם קמי על תחלת דבריו ולא על מי שנשכב ובכ"ם דפ"ח לא הכין יפה ולכאורה תמוה למה הוי אלילה פסולה ממ"ל אי ולד מפלי' הוא אי"ל אלילה כלל ואי לאו ולד מפלי' הוי אז היא אלילה כשירה : ד פד שיודע בוודאי שכלו לו חדשיו ואם כפלה כאן אי"ל לידע שכלו חדשיו כי שמא נתעברה אח"כ ואם אינו בכאן י"ל דאיתיקן שמא בא אלה ואסר דאיתי' שמא בא אלה ואסר דאיתי' שמא בא אלה ואסר דאיתי'

דרש"ג ורבי לא פליגי ואחרי בעיקן מדת שיגמרו שערו ולבריו ושיסה ל' יום ואחה עכ"ז אם מכן ילא לו אין זה והניחו בל"ע ל כחו יחהה דרבי' וכרשב"ג שכח דקל"ו ע"ח מ טור וכ"כ הר"ם בחשו' כלל כב ופיים דיש מליגו נחתנות לאחה אלא אלא בריקותות מפורסים בעלמא וכו' ל שב תשו' אביו הרא"ם בחבוכות ם ורפרם שם מקום דהוי מרי ואבי בכפיקה דרבנן ולא אמרי' חוקת אחזקה ובור דאמרינן אזלינן בתר רוב נולדים שהן ל"ל דקייהא לכן הקילו חכמי' בזה ע אלא להוליח לעז על בניה ם ריטה ונמי' ב"ב דקל"ד ב"ח ל טור וכן השמע מדברי הרשב"ד שם דלא החיינהו אלא בחקום חזקה בעלמא ועיין במ"ם הרא"ש בהסנוה בפ"ג ק שם הבריטא קדושין דכ"ד ע"א ומפיש דהלכה כרבי אחיירו ר ם בשם הרא ה ואפשר דמנ פקא ליה לי הלכ' כרב לו כ"י נחן ם שם נפ"ג וכ' ה"ה שכ"כ בעל המאור ושכן מ"ריש הרשב"א מנעוריה דאף היא דיוקא ומנכבה ם שם ושם ובחב הי"ה שדעם רבינו היא דבריכ לא אמרו אלא אמר זה בני נחמן לפטור אח אחיו אין מיבום אלא כשהוא אומר זה אחו בנו מאחיו שיבום לו שבנו הוא וכו'

הגהות רעק"א

ד) פ"ו פיש לו בניה. כ"כ הגה בכי ם חשו' הרלב"ח ח"ב סימן לו :

חכמת שלמה

פ"ה יג הלך בעלה וכו'. כ"כ הוא דין זה אמור לתעיין בכ"ם כיון דקי"ל דלא חייש"לחיבוטא וכ' כ"ובקר' ובכ"ם ומה"ם לכי לייבב זה בחשיבות ליי"ר ה' הבר חן בהי סי' פ"ח לקיה רחהטין בחיבורי עטו"ד מהדורא ה' סי' י"ד מ"ם לייבב זה על כפין בעזה"י ורף חר: ודוק :

קיימי' דהא מדאוריי' פיטר מש"ל מי לאויר העולם : ז דחפ' חם מולד מת דין זה ל"ע ופיין תשובות כן לב ח"ג דף מ"ח : ח אינה נחמנת ואם הוא אומר שכלו מדשיו נחמן (תשובת רשב"ן) והיא אינה נחמנת להקל מכל להמאיר שלא תתיבם נחמנת : ט מוהרת לבעלה אפ"ג תרי ותרי וכשאח לאחר ק"ל תלא כמ"ם בסימן מ"ז מסיים דחיירי כאן בעבר שערות דהא דין זה הוא תשו' הרא"ם ולכיטתו בסימן ל' יום ונמרו שערות וכ"כ כ"ח מ"ב אף לכת שני האומרים שלא מי ל' יום מ"מ מדאוריי' ולד מפלי הוא כמ"ש לעיל ואם לא נמרו אז לכת א' האומר כמי ל' יום מותרת ושיטת הרמב"ם ולכת שני הוא ספק אף על פי שלא מי ולא נמרו שערות מ"מ ספק הוא שמא כלו מדשיו יש לומר בכה"ג לא הלא גם הרוב מסיע דרוב המולדין של קיימי' הם מיהו לדיי' בכה"ג תלא דהא להרא"ם לכל כת הוא ספק ולרמב"ם אינה מוכח לספוקי לכת האומרים דלא היה מי ל' יום. ואם פ"א מעיד אז אשה לחברתה שכלו מדשיו פיין ס"ק י"א : י נאמן אפשר דאמרינן כמינו דיכול ניתן לה גם אף על גב בעלמא ק"ל דלא אמרינן מינו נגד החזקה כאן לא הוי נגד חזקה דהא לפיין בנים אין לו חזקה ביכולת דיכול להיות דיש לו בנים ואחיי כאן דלא הוי מוחזק דאין בנים אינו מוחזק דאם יש לו בנים אינו מוחזק דאם אין בנים אינו מוחזק אבל אינהו לקושיות בן לב דשאני בספק יבום דשם אין שום חזקה ליבם בספק אין שום חזקה לגריעותא דידי' דאשה שנולד הוא ספק. כיון שאין שום אחדם אוק חולקין בגלע"ד ברור ונכון בס"ד: [ב] ויש אומרים דוקא שנמרו הב"י הקשה מגלן דתרתי בעינן דברי הפור בא ע ונרא' דהפור מבירא לי' דיש להסתפק

ביאור

כמ"ם חוס' שכם קל"ו מ' וכיבמות פ' ולא דק דבר"י ותרבי"ן ותשב"ח מבוחר דבספק ליבם לחיי דהא נמרו לא הנזכר חלא בולחי ומ"ם דבסם ולדוש נמרו הוא אבל דרשב"ג מלייך נמרו לא אם יתן לשם מפרש שבחב כן : ז) אפי' ביום מפרש שבחב כן : ח) אפי' ביום אלשים סם : יח) כין כו' שכם שם ס"ז מה"ם אבל מדאוריי' הספרים בשבי סם ביום אלשים ועפום ביכמות ומדקאמר הם עשמע אפי' מולי ומשם מוכיחו הבוסקים דליבם ולא מעליא הוא כבל דאמר יש כהן חיבה מולה מסבר מבדיכן כרבכן ומ"ם בחיים אלא מ"ם : יט) ז"ל כו' . מתמני' דנזיר ע"ג ח' ואם פ"ה ליש אלא מפום דבסק נזירום לבקל כשם"ם מתן קפני כו' : כ) אם אין לו כו' . כמו אלא המינו אומם לייחד ניחן לו בנו' כמ"ם נפ"ג ואע"ג דהמינוהו אפ לומר יש לי בניה וכן לענין בכור ומפנר כמ"ם נפ"ד דקיד שין : כא) יבמה כו' . דברי ובדי בפיקה ד' ס"ן ומקום אחר בעין בסי' קכ"ג ובו"ח ז"ל דאם לייבב דבסק אבל אם בבר מת הולד ויא בדקו אחר הבינים אם נמצא אז לא יש לנו לומר שבינן שודאי חי ל' יום מבחנא הי' ל' נחר סיפנים ודאי' מ"ש בסי קנ"ה פ"ד יש דבסחנא מבינ לה ל"ב שנה אינה יכולה לצאת חזקה שחביאה ב' שע"ת והוא מיסרא דרבא דכל ש"ניעה לכלל שנותיה א"ב בריקה חזקה הבינא' מיסנים ה"נ כן הוא לענין נמרו שערו וצפורן יאף על פי דיש אפרינן דלא תחלוק עד שחבינן נראה דהיינו בשום שאפשר לברר לא סמכינן אחזקה אלא יברר בראיתא ביד סימן א' לענין רוב מצוים אצל שחיטה מוסחים הם דכי שאפשר לברר לא סמכינן ארובא. הכי נמי דענין חזקה וכ"ש חיא דקי"ל דרובא עד ף מחזקה אבל כאן שנקבר הולד שפיר נספר על החזקה ובראיתא גם כן לענין שהיפה דליתא קמן דנשייליה דסמכינן ארובא ותו דכאן יש גם כן רוב לקולא דרוב הנולדים הם בני קיימא כמ"ש הרא"ש בתשוב' הביאו ב"י בסימן זה ואף אח"ל דאין בראי' לדק בחיל"ק זה מכל מקום יש לספוק בזה אדיקה הראשונ' שהיא הרמב"ם הבינא לי' דלא בעינן כלל נחר סיפנים בשהוא ל' יום לכל הפחות נסמך ע"ין בנדון שזכרנו בפ"ם בם"ום חשש עינון ובפרם בראי מלתא דאינה אינא מדרבנן דמן התורה' פני בסת אחר שיצא חי לאויר העולם כמ"ש כאן בתחלת הסע"ף הזה : [ג] אינה נאמנת פירוש להקל החיינו שתנשא לזר בלא חליצה אבל להחיר ודאי הנאם ה דהיינו אלא תיבבם כמ"ל פשוט וג"ל הי"ה ישנין אם חי ל' יום אינה נאמנת ודינו לענין עד א' הוא כמ"ש בסע"ף ז : [ד] אינו נאמן אחר כך כו' אבל אם מרמה אפירתו לעדים פ"ש לו אחים פתני אפירתו כן הוא בפור ובי' : [ה] נאמן עד אחר להעיד כו' זה

שהה לחיי יום ונמרו הסערות ולפיכון ל"ג ס"ק ג' : ו) ולפרניו היינו נדשם' נמ"ד יום ונמרו . ואם ה ז מי נמ"ה יום ומת ולא נמרו נדקו אם נמרו שערו ולפרניו פיחכין על דעה קמיימא אסור בן קיימא דהא מדאוריי' אסור מטילא מי לאויר העולם פ"ז ס"ב : ז) מד"ם . נספיקות אלו לדריכ' מלילה הוי מלילה אסור' ולריכה לחזור פ' כל המחים . פיין מהרשד"ם מ"ז"ם אינה לריכ' לחזור על כל המחי' דאי הוי ולד של קיימא אינה לריכה מלילי כלל . ואם אין הולד של קיימא הוי מלילה נמ רה ומ"ל לחזור על כל המחין . וכ"כ הרא"ש סימן כ"ג . והבריב ריבוב סי' קס"ג וציין הרדב"ז מ"ח סי' ל"ג . ונמקור נרוך סי' ז' . ולמס רב סי' קס"מ . ונגיה רדים כלל ד' סימן מ' . ונתבונת מכם לני סימן ק"מ הטלה נמי דאינ' לריכה לחזור על כל המחי' פ"ש : ם) ואפילו . דין זה ל"ע ומי' מבריב"ל מ"ג דמ"ח כ"ש

באר

הטיב

ם) נמתנת . נמשיבת הרא"ם כלל ל"ג מבואר דל"ד לפלמה אלא לפי' לאחר מיתתה לא מהימנת . ופיין במהרא"ם סימן מ"ח ונמ"ח שטון סימן כ"ז דאין מיבוק בין חשה אחת לשתי נשים פ"ב . ואם הוא אומר שכלו מדשיו נאמן אמר לבעלה נאמן רשב"ן . והיא אינו נאמן לבקל מכל לאחמיר אלא תאיבב . ואם הוא אומר שכלו מדשיו

ודמ"מ ל"ל לדייק כן מתשובת הרא"ש הנ"ל ת"ל הלא הרא"ש ס"ל כן להריא דאין ע"א נאמן להתיר היבמה לשוק כמ"ש הש' הש' הרמב"ם בטור סי' קנ"ח מכ"ש שניתן לו כן דאינו נאמן דגרע מסי דאין עניד לגלויי כמ"ש בהגהות הרא"ש רפ"ג . ומ"ש בדרישה ניתן לו כן עניד לגלויי מיתמיע' ליה דברי הרא"ש הנ"ל וכן קשה על הטור בסימן קנ"ח הכיא סלונתא אם ע"א נאמן להתיר לשוק ובסימן זה סתם וסכם כרמב"ם ע"א נאמן לומר שניתן לו כן ובסימן קנ"ח מיסתמא לב"ח מ"ש הטור בסימן זה ול"ל דאיירי בהלך הוא ואשתו למ"ד והעיד ע"א שניתן לו כן אז ע"א נאמן מטום הרוב מסייע לפר דרוב נשים מתעברות ויולדות וכמ"ש ר"ש האשה בחר' מ"ה נאמן כאן ולא ידיע לדעת הטור דבריהם הם שם נס כן הרוב מסייע שרוב מולדים הם של קיימת כמה שכתב בחשובות הרא"ש כלל כ"ב ומ"מ פסק דאשה אינה נאמנת ס"ס ע"א אין נאמן . לפ"ז מוכח לדעת הב"י ודמ"מ הנ"ל דיש לחלק בין אם רוב מסייע לפר דהא ס"ל להרא"ש ע"א אין נאמן להעיד שמת בפלה ואחר כך בנה אע"ג החזקה מסייעת לפר ואין חילוק בדבר אבל הכי' ראיה מתשו' ז' : ט זה הפוכר ממני מרמב"ם משמע אפילו לא דיימ' מאחרים מ"מ אין פוסר אף על גב לענין תרומה פסק דלא חיישינן שמא זנתה מאחר כתבתי בסימן ד' תרומה בזה"ז דרבנן מ"ה מקיל וכ"כ ב"ח אלא קשה ליה למה פסק באחרוסה שנתעברה דשדינן הולד אחר האחרון ולא חיישינן שמא זנתה פס אחר מטום דסבר באחרוסה אינו אסור דאורייתא אם אשר ממזר מדרבנן הוא ואפשר דקשה ליה דהא סכל פסולים לה רק באחרוס כבר למה היא נאמנת דהא דפסק ממזר כבר מדאורייתא דווק' ברוב כשרים אז אחלה על אלה ולא ברוב פסולים מ"ה תירץ דנאמנת הואיל האחרון זה יותר לה עבדת אחרון אחר הסיתר אלא גם מן ד' כתבתי דף ברוב פסולים נאמנת להכשיר מספק דאכתי הוא שמא הלכה היא לכופל וקבוע כמחלה על מחלה דמי ועפ"ז מיה' מה שכתב הרמב"ם בפנוי' שאמר' ממזר' נאמנת דאמרינן שמא פס אחר

באר

דע"א נאמן ס"ס אשה נאמנת להעיד לחברתה . והרמב"ם דס"ל ע"א נאמן הא"כ ס"ל אשה נאמנת להעיד בחברתה שכבר מדשיו ופיין מ"ש הב"ש ועיין מה שתמה הכנה"ג דף י"ח ע"ב ספיף כ"ו ודו"ק : יג) מתיינתא . אפי' ראוים היא לכהן מכל מקום אולגא כן מוכח בס"ס דיבמות דף קי"ט ע"ב דהקשה מסיפא ניתן לי בן וכו' . ומא זקשה פריש מנגנא מ"מ דמולגא אפילו כשרה לכהונה דשוויא מנשה מתיכס

ביאור

בעבד עלמו אינו נאמן אם מיחזק אחים ובלא בנים ור"ל כמש"ל סימן קנ"ז ס"ו דאינו נאמן בחזקה ע"ש ודבר[illegible] נהרת[illegible] ס"ל כן לר"ב ס"ל ולכאורה אם איתי כמי מ"ד[illegible] הלא הכי ר"ל דהכי פ"ל דמי בכי בתפני' הנשה שהלך כו' ופרוייטו בע"א כמ"ש שם ומדקשיא לאפוקי מחזקה אף שהיא אינה נאמנת בכך כמ"ש בשע"ר ס"ה בדיפא אף לאפוקי מחזקה כגון שאומר הבד ניתן בן לבעלה כמ"ש שאין אשה נאמנת בה"ג כמ"ש אם אינו נאמן ואינ"ג דאמן שהלך בעלה ובנה אבוס פיסא ובבר כי הרי"ף ב. דדיוקא דרב שם עיקר ואיפשיט דאמינן ועמוס שם ר"ה כי ר"ח ומ"ר ומ"ש אי בדרך אחר ע"ש ובמ"ש דמ"ד הכי' ר"ח אמר הוא . כי' אם שזינה בין פנויה (כא) מי שזינה בין פנויה עם אשה בין אשת איש ונתעבר' ואמר טו זה ה] העובר ממני הוא אפי' היא מודה לו (כב) הרי זה ספק וחולצת ולא מתייבם' (ואם היו פנוסין בבית האסורין שודאי הוא ממנו פוטר) (מרדכי פרק כיצד) טז ל)

(וי"ש אפילו בזונה אסרת (כג) המיוחדת לו) (הש"מ פ"ג) :

יז ג לא) האש' שהלך בעלה ובנה למדינת הים ובאו ואמרו לה מת בעליך [ו] מותרת לינשא לשוק :

יא ג הלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת בני נאמנת אבל אם אמרה [ז] מת בני ואח"כ מת בעלי אינה נאמנת להתייבם טז אלא חולצת (כד) ולא יג) מתייבמת :

יב ד הלכה היא ובעלה בלבד ובאה ואמרה ניתן לי בן במדינת הים ומת ואחר כך מת בעלי נאמנת אבל אם אמר' מת בעלי ואח"כ מת אותו הבן אינה נאמנת ה וחולצת ולא מתייבמת יז ו (כה) בד"א כשהיתה פסולה לכהונה ז או שאמרה בבעדה היינו כשמת ולא היה שם אדם שיעיד אבל אם אין הדבר כן [ח] לא תחלוץ ולא תתייבם עד ו] שיבואו יד) עדים :

הלך

אחר הבעל ולא היתה זקוקה ליבם ול"ל בכה"ג נאמת היא אסורה לכהן דאם יבורר דלא היתה זקוקה ליבם ואמר דזקוקה ליבם שוב' לנפש' תמיכה דאסורה לכהונה ופיין ס' קנ"ח אסע"ח מפיד שמת בפלה ואחר כך בנה ופיין בפל המאור פ' האשה דף תל"ה אם נשמע שמתו שניהם בפלה ובנה מו היא אינ' נאמנת לומר שמת בפלה ואחר כך בנה וכן משמע מתוספות והרא"ש שם דכתבו דאינ' נאמנת לומר שמת בפלה ואחר כך בנה מינו דאי בפי' היתה שתקה ולא היתה אומר' שמת בנה רק אמרה מת בפלה ממיל' אוקמינן הכן בחזקת אי ואם פ"א יודע ממיתתם כתבכנו בזה נאמני' אבן נזקוקי' לדעת הרא"ש בהגהת בש"ע סי' קנ"ז ס"ב לפי שכבר"ז שביו אדוקים בלהכ' כמה בנים יש לדמות לפסנים הרא"ש בהגהת הטור בראש בעל' שהי' הטור בראש בעל' אבל אם אינו אומר' אלא דבר אחד דמה' אינ' נאמנת לומר שמת בפלה ואחר כך בנה (ע"ש בס"ק הקודם) ובעניין אם יכול הבעל לקיימם דעמו גם כן כתב יעקב הכ"ל דאפשר לקבל מהרי' מוהר' לו אחר החלי' ועל כל פני' לדיקשיבדוק ממר' הבעל עד שהמלו' לדקדק לאחור ולקדמה כו' אמנם בעניין אם יש לדיק להתיר לגרש אחלה קודם הלילי' כפרמו הבוכה ו בפרק הבא יעקב הכ"ל שכתב דאפי' לדעת הלבוש דוקא בזקוקה בודאי מה אחין כן היכא דאינה זקוקה רק בספק זקוקה ודעת הש"ס ז"ל היא בהיפך דספק זקוקה יש להתיר עפי' דאף אם בודאי זקוקה אין לדיק להתיר לגרש אחלה (ובמו שהתדיק בסי' ע"ט שם יוכל לקמן סי' קנט סק"ג) היינו מעשה כיון בבדיבנו לדיק אם בגיירוסין מקרי עולה ליבום מה אחין כן בכא שהיא ספק זקוקה דאם אינו רוצה לגרש אחלה מוקמ"ש מוחר' לו אחר החלי' ועל כל פני' לדיקשיבדוק אחר הלוקים אם הוא נב מעיבה אלא כדין ואם כן אינה עולה ליבום מעולה אינה עולה לחליצ' (ועפ"ד אינו מובן לי בדחוי דהא הספק בלתו אבל בכי אינה עולה ליבום דדילמא האינם הבולד מינו' ועפ"ד הענם דאכל הקום עולה לחליצ' כמו בכל חולצת ולא מהייבמת מעום דספיקא הוא כדפירש רש"י בינעות דף נ' ובדאמר בפרק הבולן מ"ח ע"ב בני הפחה אם יבא אליהו כו' ואם כן כשאחרר לנו ויפו"ד דבולד לאו מינ' ממילא יבוטו גם כן לגרשה ויש לייסב ד"פיים דלכן עוב ויפה אם הבעל רולה לגלאם ידי אמים אלי אפקיע יגרש מדל בו ואחלון ונמיד לו להחזיר גרושתו אך אם אי אפשר כפום חופן כגון שידו אינו מקיים מ"ו אחלון כלא ניירוסין כו' . ובס בפי' ע"ו תוהה אהודינו הרב המוחל אבני שירה אחורים אם בפיים הבעל לגרשה קודם יש לחוש אלא יחבון בה עוד כי אלמא אבי אין אלוס בין הזנו ו' דודאי קפיים גירוסין ויאמים אבי עקיל רב תביבה בגיטין פ"ב ע"ב דלא אמוש לקלא דבר־ אירוסין כו' אך בענין זה שהיא מזידה שבשאם אחר שהסר בה הרב אין לנו לחיים לה כו' ואפילו עוד בעיר דבר זה ומיבוק דבנד"ז אינה ג' כפיקות להקל בחיבור דאורייתא נגד הב"ח והב"ש ומהרי"ט דפפרשים דברי הרמ"ם בכל גווני (גם הפסוקים מאזכרים לעיל מפרשים כן) אם ע"ל אחתי כחוב למשמרת שהם יאות הנעו פנוני הכהן מבלי אין רחר מלבד העובר הזה לא יפעור אזנו הולד אם אשה מלילה כו' וכמו כן בלא יוולד להעבר פנוני הכהן עוד בן ח' ויאמים אזנו הבן אז אזנו הולד העובר מבלי ז"ק הפי' אלמנמו זקוקה לחלילה. ובאם יהי' לו עוד שני בנים ויאמים ח' מהם בלי ז"ק הפיים האלמנה זקוקה לחלילה דוקא אחר ולא בן העובר הלז. וכן בלם יהי' אינה אם מיעון אינה הבדם מהרי"ם אפשר להקל אלא לפום אם העובר הזה אינו בנו כו' ע"ש עוד בענין העובר הזה אם יהי' זכר מה יהם דינו לענין ליאם אם כפיו ולענין פדיון הבן ולענין לטמאות זה לזה . ועיין בס' אם כופר ח"ב מה ואי"ש מביא ולפרר דברי הרמ"ם בכל בטוב עטם ודעם ע"ם דברי הפוס' הגיגה יו"ד ס"ב בסולה אבאמו ומאם כאן אף אינה בכלל האיסור כו' נאמנה. מבואר מדבריהם היכי אחם מסקרם בבדה איסורא נאמנם על עלמה ומסוק אבאמנם על עלמה נאמנם נמי אל אחרים לזנוגי. ומודו אינם אמנמו נאמנה' ונהקראו בקפד חמין מיכא אחרים לאחם והאכיגים מעיזים אלא ראי ממנה דבי מבואר אם אחרים אולם אם זה ולא דיימ' מעלמה ואחר' מעלמו לנכנס לו אף בימי מיבור' בזה יפה הוה כו' (ע"ש בפיל קי"ג ס"ב) ואמנם מה בדלה לחדם אנם אפפק אלי' אלמה ולהחזיק עובר זה לבנו ולדי אפי' לדעת הרמ"ם מהובא בס"ע סי' קנ"ז ס"ב לפי שבבר"ז שביו אדוקים בלהכ' כמה בנים יש לדמות לפסנים הרא"ש בהגהת הטור בראש בעל' אבל אם אינו אומר' אלא דבר אחד דמה' אינ' נאמנת לומר שמת בפלה ואחר כך בנה (ע"ש בס"ק הקודם) ובעניין אם יכול הבעל לקיימם דעמו גם כן כתב יעקב הכ"ל דאפשר לקבל מהרי' מוהר' לו אחר החלי' ועל כל פני' לדיקשיבדוק אחר הבעל עד שהמלו' לדקדק לאחור ולקדמה כו' אמנם בעניין אם יש לדיק להתיר לגרש אחלה קודם הלילי' כפרמו הבוכה ו בפרק הבא יעקב הכ"ל שכתב דאפי' לדעת הלבוש דוקא בזקוקה בודאי מה אחין כן היכא דאינה זקוקה רק בספק זקוקה ודעת הש"ס ז"ל היא בהיפך דספק זקוקה יש להתיר עפי' דאף אם בודאי זקוקה אין לדיק להתיר לגרש אחלה (ובמו שהתדיק בסי' ע"ט שם יוכל לקמן סי' קנט סק"ג) היינו מעשה כיון בבדיבנו לדיק אם בגיירוסין מקרי עולה ליבום מה אחין כן בכא שהיא ספק זקוקה דאם אינו רוצה לגרש אחלה אינה עולה ליבום דדילמא האינם הבולד מינו' ועפ"ד הענם דאכל הקום עולה לחליצ' כמו בכל חולצת ולא מהייבמת מעום דספיקא הוא כדפירש רש"י בינעות דף נ' ובדאמר בפרק הבולן מ"ח ע"ב בני הפחה אם יבא אליהו כו' ואם כן כשאחרר לנו ויפו"ד דבולד לאו מינ' ממילא יבוטו גם כן לגרשה ויש לייסב ד"פיים דלכן עוב ויפה אם הבעל רולה לגלאם ידי אמים אלי אפקיע יגרש מדל בו ואחלון ונמיד לו להחזיר גרושתו אך אם אי אפשר כפום חופן כגון שידו אינו מקיים מ"ו אחלון כלא ניירוסין כו' . ובס בפי' ע"ו תוהה אהודינו הרב המוחל אבני שירה אחורים אם בפיים הבעל לגרשה קודם יש לחוש אלא יחבון בה עוד כי אלמא אבי אין אלוס בין הזנו ו' דודאי קפיים גירוסין ויאמים אבי עקיל רב תביבה בגיטין פ"ב ע"ב דלא אמוש לקלא דבר־ אירוסין כו' אך בענין זה שהיא מזידה שבשאם אחר שהסר בה הרב אין לנו לחיים לה כו' ואפילו עוד בעיר דבר זה ומיבוק דבנד"ז אינה ג' כפיקות להקל בחיבור דאורייתא נגד הב"ח והב"ש ומהרי"ט דפפרשים דברי הרמ"ם בכל בגווני (גם הפסוקים מאזכרים לעיל מפרשים כן) אם ע"ל אחתי כחוב למשמרת שהם יאות הנעו פנוני הכהן מבלי אין רחר מלבד העובר הזה לא יפעור אזנו הולד אם אשה מלילה כו' וכמו כן בלא יוולד להעבר פנוני הכהן עוד בן ח' ויאמים אזנו הבן אז אזנו הולד העובר מבלי ז"ק הפי' אלמנמו זקוקה לחלילה. ובאם יהי' לו עוד שני בנים ויאמים ח' מהם בלי ז"ק הפיים האלמנה זקוקה לחלילה דוקא אחר ולא בן העובר הלז. וכן בלם יהי' אינה אם מיעון אינה הבדם מהרי"ם אפשר להקל אלא לפום אם העובר הזה אינו בנו כו' ע"ש עוד בענין העובר הזה אם יהי' זכר מה יהם דינו לענין ליאם אם כפיו ולענין פדיון הבן ולענין לטמאות זה לזה . ועיין בס' אם כופר ח"ב מה ואי"ש מביא ולפרר דברי הרמ"ם אבל בטוב עטם ודעם ע"ם דברי הפוס' הגיגה יו"ד ס"ב בסולה אבאמו ומאם כאן אף אינה בכלל האיסור כו' נאמנה. מבואר מדבריהם היכי אחם מסקרם בבדה איסורא נאמנם על עלמה ומסוק אבאמנם על עלמה נאמנם נמי אל אחרים לזנוגי. ומודו אינם אמנמו נאמנה' ונהקראו בקפד חמין מיכא אחרים לאחם והאכיגים מעיזים אלא ראי ממנה דבי מבואר אם אחרים אולם אם זה ולא דיימ' מעלמה ואחר' מעלמו לנכנס לו אף בימי מיבור' בזה יפה הוה כו' (ע"ש בפיל קי"ג ס"ב) ואמנם מה בדלה לחדם אנם אפפק אלי' אלמה ולהחזיק עובר זה לבנו ולדי אפי' לדעת הרמ"ם אבאמנם

אבן העזר קנו הלכות יבום

ביאור הגר"א

לכהונה אז מכושין יחדיו משמע דס"ל דלא קי"ל כסוגי' זו אף על גב דכהלך פס לרת' כתבו דוק' כשהיא אסורה לכהונ' דשם סרוב מסייע דהיא פטור' מיבום דרוב נשים מתעברות ויולדות ופדיין הוא אי משא"כ כאן דהו' מת ואין רוב מסייע דמת אחר הבעל והכא תוס' ר"ם מתשם כתבו דאיירי כאן דיש עדים דספידו דמת הבעל והכן מ"ש היא אינה נאמנת דאל"כ היא נאמנת כמינו די"ל ניתן לי בן ופדיין קיים אז נאמנת כיון דהרוב מסייע לה דהרוב נשים מתעברות ויולדות מיהו למ"ש ולפ"ל להרא"ש אסיגו פ"א אין נאמן כ"ש היא כעלמא וכן לגרמב"ם דוק' פ"א אז אשה לחברת' אבל לא היא לגלגא' וכן

יג ם הלך בעלה וצרתה למדינת הים ובאו שנים ואמרו לה מת בעליך יח ה"ז לא תחלוץ ולא תתייבם עד שתדע אם ילדה צרתה או לא ילדה לב) ואם היתי' אסורה להכונה מתחלה ה"ז חולצת לג) לאחר ט' חדשים :

ל"ל דתוס' כ"כ דווק' למ"ד דלא קאלין אחר המיפוס אבל למסקל דמיישי למיפוס כמ"ש בסמוך תו איכא נאמנת לומר מיתן לי בן דמיישינן למיפוס ומ"ל בניתן לי בן אז הרוב מסייע מ"מ איכא נאמנת ולמה לא מיישינן שמא ילדה ואסורה ליכם אפ"נ המזקה מסייעה דמותרת ליכם מ"מ הרוב מכמיש המזקה כי היכי לגרת' מיישינן שמא ילדה כן יש לחוש שמא ילדה ואסורה ליכם ויש לייש : יח ה"ז לא תחלוץ וכו' הפסק אף על גב רוב מתעברות ויולדות אם כן על מ"ס הרוב היא אסורה מיכם מיישינן למיפוס אבל דאתה מלריך דרוז לכהונה וכתב

באר היטב

מ"ש סיתן מ"נ מי שנאמר שמופתו מאיר רמוקה הרגה . והיה לו בנים כאן ומתו ולא עודע אם מת מוא קודם או אם אין לאוה בנים ומוגלים . והעפ"כ רמוי שמאסור עלמה

פל הכנגים מ"ש . והנ"י בשם רבינו ירוחם כתב דנשאפק הר"ש אם מהני כשמדר' אשה אז אלא מנשא לכהנו מ"ש :

מורי

אחר כך יבואו עדים שהאשה כמו שאסרה מסילא היתה החליצה בחנם ונשא לשוק והרוצה שתנשא לא ידע שבאו עדים אלא שיסבור היוצה מותרת לשוק ולא מיקיל שיבריזו שזו מותרת לבדן מחמת שבאו עדים דאיכא דס"ע בחלי"צ ולא שפע הכרון : ראיתי להעתיק פה שני תשובות שחברתי בס"ד עד שבאתי לפרש שפיר ענין חשש זה דשמא יבואו עדים היכן הוא שייך דוקא : בחדש בסלון ת"י חיתי בלובלין ואני בתוך הגולי' בש"ה פחמת פציק סכת הפדינ' עד כי ירא ה' ששמים ויאפר לצרותינו ד"ו. נשאלה שאלה בעסק ענונה אחת דהיתה אשה אחת ששמה חנלי העיר' על עצמה שנהרג בעלה בק"ק שעברשין ביים הרג רב עם בנה שהי' לה רק שביתת הבעל היתה קודם לפיתת הבן והגירה שהי' שם עוד איש א' בבית הוא מה דין אשה זאת לחנשא כי יש לו אח והנה הי' שם הרבה בעלי תריסין נאנים פלבד מרא דאתרא אביר הרועים הרב המובהק מהר"ר העשיל ש"ו ואמרו קצתם ששמסק תחלוץ וקצתם אמרו שלא תחלוץ מספק מכח חשש דיהיה צריך כרוז לכהונה כמו שיתבאר וקצתם אמרו דבאן איכא נאמנת דאין לה פנו כמו שיתבאר ובכוא הדבר לפני אמרתי שבודאי אין להתפיר לחלוץ מפנם דסבואר בגמרא פ' האשה בתרא דף ק"מ דאין לחלוץ מספק דשמא יבואו עדים ויעיד כדבריה נמצאת שהחליצ' היתה בחנם ושמא תנשא לכהן ויאמרו העולם חל צה מותרת לכהן אם לא בגרוש' שבלאו הכי אסור' לכהן או שהי' בטעה בסקרה בסקום הידוע שלא הי' שם אדם אחר וזה לא שייך בנדון דידן. וחלקי אסרה נפשי שהיא מותרת לשוק בלא חליצ' בדין משנתינו סוף פרק האשה שלום תלכה היא ובעלה לבדינת הים ובאה ואסרה את בעלי ואחר כך בני בני נאמנת פירש"י שהרי בחזקת היתר לשוק יצאה והפה שאסר הוא הפה שהתיר רק שהרב פרא דאתרא הגי"ל הקשה לשאול דלמא דכא שאני כיון שכתבו התיפסות והרא"ש פרק האשה רבה דף צ"ד דטעם נאמנות האשה מכח מנו דאי בעי שתקת מסיתתהבן ולא חית' אומרת רק את בעלי לחוד דהיתה נאמנת דהתה כוקסינן הכן בחזקת שהוא קיים מסילא ליכא באן נאמנות לאשה כיון שאין לה פנו דהיא יראה מפני הער שהי' שם שמא יאסר ל"יפך ועל זה אמרתי דאין חשש פזה חדא דודאי לא חששה מזה כיון דאתה אומר שיראה מן הער א"כ ודאי האשה אתה ובודאי לא ישנה הער דבריה וזהו לרווחה דסלתא אבל נראי לי ברור דיש כאן מנו דהער א' כמאן דליתי' דמי באם בא לאוסרה דגר אחר נאמן באיסורין להיתר ולא לקלקל זה. הי' הלכה רווחה בישראל הסוזכר ביורה דעה סימן קכ"ז שאם בא אחד לאסור שום דבר על חברו מלפדין אותו לומר איני מאמינך ולא כל כפינו' להוציא שום דבר מחזקתו הראשונ' שהיתה להיתר ויש מזה שיבות מלאות והכא נמי באם תאמר האשה את בעלי לחוד מסילא היא מותרת בי אנו מוסכין לומר שהבן קיים עדיין ואתה הער כאת להכחיש הזקה זו אינו מאמינך להפסיד לי וראי' ספורשת בדין האשה עצמה דאסרי' כן מפ"ש הפור והש"ע סי' קנ"ן בלא הי' מוחזק באחין ובא אחד ואמר אני אחיו ויש עוד אחד על זה לא מהימן ואחר' לשוק והוא מדברי הרא"ש בתשוב' הביאה ב"י ז"ל ואפי' עד כשר לא הייני חוששין לעדותו דכל היכי דאתחזק היתירא ואמר עד אחר שהיא אסור' אינו נאמן בראיתא פרק הנזקין וכו' ובתשוב' עצמה כתב עוד מעם להיתר דהער הי' קרוב של האשה ואינו כשר להעיד ולא העתיקו זה הטור והב"י מטעם דבתשוב' כתב זה לרווחא דסלתא להשיב לשואל שהרב' פנים יש להתיר אבל הפוסקים דדעתיקו להלכה א"צ לזה אלא אדרבא קפ"ל דאפי' עד כשר לא מהני לאסור. ובהגהת רמ"א בסימן קנ"ן כתב בזה או קרוב לכאורה כתב דבר יתיר בזה אלא דאשר כוונתו דיש מברא לעצות בהיתר בין שקרוב שלה אומר כן לאיסור וראי לא הי מקלקל לה בחנם קפ"ל דלא מהני אדם לאסור ואף שנם בעלמא הוה קרוב מסול אפ' להובות בעל דין קרובו מכל מקום לא נמנע רמ"א לכתבו כאן שלא יהא שום מעות לאיזה חילוק וכה"נ אשבתן בת"ל בהרבה דוכתי שחשו לבית הי' מוקין כנון בפרק הפגרש בכתובות פיומא דנן ולעלם וא"כ ה"נ מפש כן דאחר שהיא פותרת באמירת מת בעלי בלא עדות הער רק שהוא בא לאוסרה מסעם מת בנך קודם ולקלקל החזקה דקי"ל דהוא בחזקת חי דהא מסעם זה אנו מתירין אותה כשיודע לנו שיש לה בן דמוקמינן לי' בחזקת חי ואין כח ביד עד אחר לאורוקי חזקה : ויש שריא פ' לחלק ולומר דכאן לא מנרע להחזקה דהאדם מוחזק לחות וא"כ הוה חזקה העשויה דלא מצינו בנס' ובפוסקים דכל שעשוי להשתנות לא הוה כאן חזקה כלל דכל העומד לנוע כנוון דמי וא"כ אמאי חשבינן לזה חזקה כלל אפ' להקל באיסור תורה. ותו דאדרבא מבואר בפרק כל הנפ דף כ"ח בסוגיין הסבא נפ והניחו זקן או חולה נותן לה בחזקת שהוא קיים וכו' ואיתא התם אמר אביי דא ל"ק הא ר"ם דחייש לפיתת הא ר' יהודה דלא חייש לפיתת' דתניא חלוקת יין מכין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומ' ולא חייש לבקיעת הגוד ח"נ לא חייש לבקיעת הגוד ה"ה כאן חייש שמא יפות ואמאי מרפה פיתת' לבקיעת הגוד הא שאני סיתה דעיקר לפות פה שאין כן בבקיעת הגוד דאינו עומד אסר שמא מת לא חיישינן שמא יפות חיישינן מרש"י לשמא יפות מיר בודאי חיישינן דלא מרע לה לחזקה שיש לנו חזקת תחלה ש"כ הדבר ברור דאינו יכול לקלקלה כלל להאשה דאין כח בעד אחר אלא להתיר משום הקילו משום מעמים שאסרו על זה ואין לפעות להביא ראי' מסה שמצינו בפ' האשה רבה דף צ"ג בעד אחר שאומר מת בנך ואחר כך מת בעלך להתיר' ליבם ולא קרב זה אל זה דשם אין עדות לאשה זו שמת בעלה נם היא לא יודעת כלום דשם אנו חיין על פי הער שום בעלמא לאיזה חילוק וכה"נ אשבתן בת"ל דרכה דוכתי הוא בא להתיר' ליבם זה ודאי יש לו כח דכל דלא להתיר בא לאוסרה מכח מת בן תחלה וזהו נ"ל אותרת לשוק ואסור' ליבם נ"כ אפיר נאמן דאין מקלקל שום חזקה כל זה נראי ברור ומשום : שוב ראיתי שהגאון מהר"ם הנ"ל רוצה להביא ראי' מדברי התוס' והרא"ש שכתבו והניח דברי הרא"ש ז"ל ולפי ע"ד הדברים מסומים וברורים ואין ראי' לדבר אפ' וכן לדבר בפ' האשה רבה דצ"ג דאיבעיא לן עד אחר מהו לפשרי יבמה לעלמא ופירש"י עד שאמר לה מת בעלך ואח"כ בנך ותתו אם מבעיא לי' והתנן שהיא נאמנת לומר מת בעלי ואח"כ בני כל מכן עד אחר שנאמן ויל"ל איהי נאמנת מטום מנו דאי בעי אמרה מת בעלי ושתקה מכן אבל בעד איבא למיסר אמא תשוב לקלקל כו' מי' שתסכון על שקר עדותו ואיכא למידק למה לה להתום' לה ק בין עד לאשה דבעד אין מני דלמא אף בעד נאמן ויש מנו והבעיא קאי על מת יבמך דהיא אינה נאמנת מבעיא לי' בעד אחר וכן מוקי לה הרא"ש בגמ' ול"ל מדמשים רב ששת שם דמת בנך אח"כ דעד אחר נאמן ש"מ שע"ז קאי הבע' דקשה מנא לי' לרב ששת למפשם מזה דלמא הבעיין לא בעי אלא בכת יבמך ויש לפרש כוונת' על מי מ"ש הרא"ש בזה כיון דע"א נאמן באמרו מת בעלה תחלה כמו שהיא נאמנת מסילא גם בכת יבמך הער נאמן ולא אמרינן משום דבעיא ליבם לא דייקא ומנסכא מי' כיון דחזינן נאמנות בע"א מפם אחת דהיינו לפת בעלה תחלה ו"א חיישינן לשנאת היבם נאמן בבל נוונוי. דהיינו אף בכת יבמך אע"פ שהיא אינה נאמנת הער נאמן ולי"ת לשנאת היבם וא"כ מאי מבעי' ליה להש"ס לכן משום קושיא זו הצריכו התיפסות לומר דגם מת בעלך ואח"כ בנך מבעי' לי' שמא נרע מאשה כיון דליבא מנו נביה מסילא הוה כמו שאין חזקת היתר בהא מאצרך לומר מיתת הבן משום שרוצה לקלקלה ואם יהי' היתר בזה יהי' היתר גם בכת יבמך דאין שם חזקת היתר מסילא כיון דמשם רב ששת בכת בנך אח"כ דנאמן בעד אחר ה"ה נמי בכת יבמך דשיון הם והרא"ש אלים לי' חך מברא דאין מני נבי ע"א עד דנראי לו לפ"ז משום לבעיין דאינו נאמן בע"א בכת בעלך ואח"כ בנך והמעם דיש ריעותא בדבריו מדאמר מלתא דמת בנך אח"כ כש"ש מהרי"ן בתשוב' מי כ"ח אבל בכת יבמך שפיר מסמקא לי' דאין ריעותא לאינו בדבריו ולפ"ז משם רב ששת בדרך זה דראה להבעיין [צ"ל לרמתיתין] דמ"ל בעדים דמת בן אח"כ בע"א מוכח דנאמן אע"ג דאיכא ריעותא בדבריו ק"ל לכת יבמך והדתיין דוזר לסברת הבעיין דבן אח"כ בע"א דאינו נאמן ובאמת יבמה כשאר מסק ע"ב בתב בסמקנתו על הבעיא דקשה להקל וכן בכת בעלך ואח"כ בנך לא בדברי' לעיל עכ"ל הנה כמל הדברים להורות דנשארה סברת הבעיין דבן אח"כ בנך לא בדברי' ספסק כל זה ברור בשיטתם : והנה הרב מהרר"ה הנ"ל כתב ז"ל בשמת דברי הרא"ש צ"ע בס"ש שהעד נאמן אפ' היכא דהיא עצמה אינה נאמנת דהא מטום אם אמר מת בעלך לחוד דנאמן דהוה סוק ינן לה בחזקת היתר בא"כ בכת יבמך נמי דנאמן ג"כ בכת יבמך אפ' היכא דהיא עצמה אינה נאמנת דמבואר מלתא דמת בנך אח"כ כש"ש מהרי"ן בתשוב' מי כ"ח אבל בכת יבמך שפיר מסמקא לי' דאין ריעותא לאינו בדבריו ולפ"ז משם רב ששת בדרך זה דראה להבעיין [צ"ל לרמתיתין] דמ"ל בעדים דמת בן אח"כ בע"א מוכח דנאמן אע"ג דאיכא ריעותא בדבריו ק"ל לכת יבמך והדתיין דוזר לסברת הבעיין דבן אח"כ בע"א דאינו נאמן ובאמת יבמה כשאר מסק ע"ב בתב בסמקנתו על הבעיא דקשה להקל וכן בכת בעלך ואח"כ בנך לא בדברי' לעיל עכ"ל הנה כמל הדברים להורות דנשארה סברת הבעיין דבן אח"כ בנך לא בדברי' ספסק כל זה ברור בשיטתם : והנה הרב מהרר"ה הנ"ל כתב ז"ל בשמת דברי הרא"ש צ"ע בס"ש שהעד נאמן אפ' היכא דהיא עצמה אינה נאמנת דהא מטום אם אמר מת בעלך לחוד דנאמן דהוה סוק ינן לה בחזקת היתר בא"כ בכת יבמך נמי דנאמן ג"כ בכת יבמך אפ' היכא דהיא עצמה אינה נאמנת דהא מטום אם אמר מת בעלך לחוד דנאמן דהוה סוק ינן לה בחזקת היתר בא"כ בכת יבמך נמי דנאמן ג"כ בכת יבמך אפ' היכא דהיא עצמה אינה נאמנת דמבואר מלתא דמת בנך אח"כ כש"ש מהרי"ן בתשוב' מי כ"ח אבל בכת יבמך שפיר מסמקא לי' דאין ריעותא לאינו בדבריו ולפ"ז משם רב ששת בדרך זה דראה להבעיין [צ"ל לרמתיתין] דמ"ל בעדים דמת בן אח"כ בע"א מוכח דנאמן אע"ג דאיכא ריעותא בדבריו ק"ל לכת יבמך והדתיין דוזר לסברת הבעיין דבן אח"כ בע"א דאינו נאמן ובאמת יבמה כשאר מסק ע"ב בתב בסמקנתו על הבעיא דקשה להקל וכן בכת בעלך ואח"כ בנך לא בדברי' לעיל עכ"ל הנה כמל הדברים להורות דנשארה סברת הבעיין דבן אח"כ בנך לא בדברי' ספסק כל זה ברור בשיטתם : והנה הרב מהרר"ה הנ"ל כתב ז"ל בשמת דברי הרא"ש צ"ע בס"ש שהעד נאמן

וכתב כי׳ כשם ר״י ז׳] נסתסק הרמ״ם אם. מהני כשנדרה אשה זו שלא תנשא לכהן. פ׳ רמב״ם פ״ג דלא חייבין לגרתה במדינה אחרת הואיל ולא הי׳ בעלה עמה:

קנז א ממזר. כבר כתבתי ר״ם הקודם דתיירי דהיו חבושי׳ בבית האסורים יחדיו ופ׳ בהג״מ וכש״נ אלא סמ׳ שבתבו בשם רש״י דמכו׳ רמיה מזה גסתור דעת הפוסקים דס״ל יבם ממזר א״ל חליצה דהא ממזר איסורו עולם זחולין וכ״ת תמס למה לא הביאו רמ״ם ממזר ולא רמה פוסקים הנ״ל ויש לישב קושי׳ ז״ל דממזר שאני שהוא ישראל לכל דבריו ואחיו במצות כמ״ש בנ״ח: ב אפי׳ קרוב. בנ״ה ג] אחיה אפילו אב מפי אב וכל אותם שנאמנות לומר מת בעלה נאמנות כאן משמע אפי׳ פכו״ם מסל״ת נאמן מיהו י״ל הואיל בשמו׳ ע״א ואשה וקרוב נאמנות מ״מ פכו״ם לדעת הרא״ם אין נאמנין כן ס״ל וכן דעת כ״מ דעמ״ס אין נאמן וכמ׳ משמע דוקא מוחזק שפר אחיו ולא משמע מדברי שאר פוסקים ופיין בהגמי״ וכמ׳ פ׳ מ״ח הפסולים בשרים לספיד אפי׳ אינן מסל״ת: ג מיהו וכו׳. הנה למ״ם

קנז דיני גרים ומומר ואיזו נקרא אח ליבום ובו י׳ סעיפים:

א פ מי שיש לו אח מאביו (פ) אפילו הוא פ) ממזר א) או עובד ע״א ב ואפילו הוא קטן ב) משיצא ג ראשו ורובו לאויר העולם ג) קודם שימות אחיו הרי זה זוקק ד) (פי׳ קודם שפנין והוא פסור בזיקה) את אשתו ליבם ד אפילו הוא נוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות מהם לא תנשא כל זמן שהוא חי ה אבל אם הוא אחיו מאמו ד) ו או שנולד אחר מותו ובמתו מותרת לשוק ה) וכן אם היה לו אח מהשפחה או מהנכרית אינו זוקק את אשתו ו) אע״פ שהיתה לידתו בקדושה הואיל והורתו היתה שלא בקדושה:

ב ב ז אפילו (פ) כ) (כ) קרוב או אשה או עבד או קטן שהוא מכיר ונבון נאמנים לומר זה פלוני אחי פלוני מאביו וזה היא יבמתו וחולצים או מיבמים על פיהם:

ג ח גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו אין להם אחות כלל אפילו אחר מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדוש׳ ט ואפי׳ הם תאומים ונולדו בקדוש׳ אין להם אחות עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה:

ד נפלה (ג) לפני יבם מומר י יש מי שמתיר אם היה מומר כשנשאה אחיו כ ז) ואין לסמוך עליו:

סור וכמ׳ פ׳ המולן והמגיד פי״ח ס״י ומהרי״ק שורש קפ״ה משמע דווקא כשהי׳ מומר בעת הנישואין אז מקילין ודברי הרב בהג״מ פ״ם ומיהו קאי על דברי המחבר שהי׳ מומר בעת הנישואין אף על גב דבעלמא קי״ל מיתי׳ מעלה וכאן בעת המיתה הי׳ מומר וכן בהג״מ פ׳ המולן כתב בשם ר״ח אפי׳ הי׳ מומר אחר הנישואין כמי מקילין מעתה הל״ל מ״מ נראה אח ליבום ובו י׳ סעיפים:

ה אפילו הוא (ד) אפילו הוא ד) ממזר ו) אפילו הוא קטן ז) משיצא ח ראשו ורובו לאויר העולם ט) קודם שימות אחיו הרי זה זוקק (פי׳ קודם שפנין והוא פסור בזיקה) את אשתו ליבם ד אפילו הוא נוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות מהם לא תנשא כל זמן שהוא חי ה אבל אם הוא אחיו מאמו ד) ו או שנולד אחר מותו ובמתו מותרת לשוק ה) וכן אם היה לו אח מהשפחה או מהנכרית אינו זוקק את אשתו ו) אע״פ שהיתה לידתו בקדושה הואיל והורתו היתה שלא בקדושה:

ב ב ז אפילו (פ) כ) (כ) קרוב או אשה או עבד או קטן שהוא מכיר ונבון נאמנים לומר זה פלוני אחי פלוני מאביו וזה היא יבמתו וחולצים או מיבמים על פיהם:

ג ח גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו אין להם אחות כלל אפילו אחר מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדוש׳ ט ואפי׳ הם תאומים ונולדו בקדוש׳ אין להם אחות עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה:

ד נפלה (ג) לפני יבם מומר י יש מי שמתיר אם היה מומר כשנשאה אחיו כ ז) ואין לסמוך עליו:

כגם ג ח) מיהו אם (ד) אבל ה) ולא ד) ידעה שהיה לה יבם ואפ״כ נודע שיש לה יבם מומר (ו) לא חלצה (מהרי״ מינ״ץ סי׳ כ׳) מ) וי״מ דוקא אם מלן לה לנכסוף (מהרי״ מי׳ כ ד ובניפין זחב) (ז) היה לה שני יבמים אחד מומר והוא הגדול ואחד קטן והוא ישראל לא תחלון חלצה מן הישראל ה ואפי׳ בדיעבד לא מעכני מן המומר (ו) מהרי״ ומהרי״ק) יא) אבל אם אנס ה) מהני יב) בדיעבד ריב״ם

באר היטב

קנז מ) ממזר. כבר כתבתי בסי׳ הקוד׳ דתיירי דהיו חבושי׳ בבית האסורים יחדיו:

ג) קרוב. אפילו עד מפי עד נאמן. וכל הפסולי׳ כשרים לספיד אפי׳ אינן מסל״ת מן יעבו״ם דאינו נאמן אפילו מסל״ת פיין כ״ם • אמר הבל שהיה לו אח ונשמע שמת הפה שאסור הוא הפה שהתיר הרבנ״ן מ״ז סי׳ ל״ד. הפיד שהמת היה קורא לזה אח ולא הי׳ יודע אם הי׳ אח מן האב או מן האם אין כאן עדות הרבנ״ן שם: ג) ונשאת. ועקי על דברי המחבר בשהי׳ מומר בעת הנישואין כ״ם • ואם נקטינהו נאנס ונאסר בין הגויים הוי כאלו נתקדשה ואח״כ אמיר כי אפשר אינו זוקק ליבום כן פ״ג בשם הרמב״ן סימן רכ״ג והביאו כ״י • עדים שהעידו שהי׳ לו אם מומר ויש אפשר אם הוא אחיו לכולי עלמא

קנז דיני גרים ומומר ואיזו נקרא אח ליבום ובו י׳ סעיפים:

א פ מי שיש לו אח מאביו (פ) אפילו הוא פ) ממזר א) אפילו הוא קטן ב) משיצא ג ראשו ורובו לאויר העולם ג) קודם שימות אחיו הרי זה זוקק (פי׳ קודם שפנין והוא פסור בזיקה) את אשתו ליבם ד אפילו הוא נוסס או פצוע מכות שאינו יכול לחיות מהם לא תנשא כל זמן שהוא חי ה אבל אם הוא אחיו מאמו ד) ו או שנולד אחר מותו ובמתו מותרת לשוק ה) וכן אם היה לו אח מהשפחה או מהנכרית אינו זוקק את אשתו ו) אע״פ שהיתה לידתו בקדושה הואיל והורתו היתה שלא בקדושה:

ב ב ז אפילו (פ) כ) (כ) קרוב או אשה או עבד או קטן שהוא מכיר ונבון נאמנים לומר זה פלוני אחי פלוני מאביו וזה היא יבמתו וחולצים או מיבמים על פיהם:

ג ח גרים שנתגיירו ועבדים שנשתחררו אין להם אחות כלל אפילו אחר מהם הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדוש׳ ט ואפי׳ הם תאומים ונולדו בקדוש׳ אין להם אחות עד שיהיו שניהם הורתם ולידתם בקדושה:

ד נפלה (ג) לפני יבם מומר י יש מי שמתיר אם היה מומר כשנשאה אחיו כ ז) ואין לסמוך עליו:

ביאור הגר״א

קנז א) מי כו׳. כמ״ש בריש הקו׳ פ״ב: ב) אע״פ שלא ראהו ורובו. עכה״ג ור״ל ראהו מי רובו וכמ״ש בריש בב ח׳ ועי״ל ע״ל ד) קורס כו׳. רש״י שם ד״ה וזיקה כו׳: ד) מי שנולד כו׳. שם: ה) וכן כו׳. כ״כ ח״ו: ו) אע״פ כו׳ כתב ע״ל ז) הלר ס״ב: ז

אבן העזר קנו הלכות יבום

באר הגולה

וכו' ל עוד מ מימרת דרב יהודה וכו' שם דכ"ל ע"ב ובסכנר כ' כן מפרש"קולן בשורש ס"ה ב מסכת קדושין דס"ה ע"ש

ביאור הגר"א

יומר שכ: יג) והם דם כו'. כפ"ם בע"ק שם ולי מעמה כו' המם כו' מ שמ"ב חס ומסכה לחדיל ועכי ל"ה ס"ב ופל"ה: יד) חס הי' כו'. כנ"ל

בית

לא משמע דמכריע מסברא כן אלא דפי' דברי הריב"ם כן: ו ונהתנות בת"כ אף פל נב כעלמה אמריק אין תנאי בנשואין מ"מ בכה"ג התירו והיינו בעת הביאה מתנה כן דאלו מתנה בעת הקידושין ומשואין עדיין יש לחוש שמא

הגהות רעק"א

לא מלחתי כן בכ"ל: אולם יקחין פי' קנה כסב כן לענין ע"א ביאה ואינו ענין לכאן:

שי למורה

פי' קנו כ"ד נסנ"ה ולהתנות בפ"כ נ"ב עשו"ם תסכ"ן פ"ב

(ריב"ם פי' ס') יג והתקדש אשה ויש לו אם מומר [א] יבול (ח) לקדש ו ולהתנות (ט) כמנהגו ו) כפול שאם חפול לפני מומר ליבם שלא מהא מקודשת (מהרי"ו כרי ן):

ה ל יד) אם היה המת מומר אשתו זקוקה לאחיו (וס"ה ומתו שיש לו מישראלית מ) (ב"ו ודיב):

ו (י) לא היה מוחזק באחים כ ואמר יש לי אחים אינו נאמן

שמואל

כעת הביאה מקדש אותה בשאם ופיל סימן ל"ח וס' כ"ח שביאה תשובת מהרא"י ומדמה שם דין זה לתנאים המבוארים בס' ל"ח ולפי תשובות הל"ל ל"ל כמ"ם דמתנה כעת שביאה אבל לכתורה מל"ל ול"ד לשם בשלמא תנאי

היטב

דוקא. חזקה ברורה מבל מזקה שמנים ברורה מו ע"ם ע"ח נאתן לומר שיש לו אחיב יה י"ם ח"ם סימן פ"ב. מי שהוחזק עב פיו שלא הי' לו אחים שבן נשבע בשפת נשואין ושוב אמר לו מ' אחיך נשבע ויש לו אם ונשבע: שחשב שבר בשפת שלא היו רוצים ליתן לו אשה נפי שיש לו אם ונשבע: שחשבתי שבר אם. ואמר כך אם הוא. אשתו מותרת ליבמה כיון שלא הי' אלא ע"ח מהר"ם נאמנתי סימן י"ז. אבל מהרי"ט ח"ח סי' פ"ח חולק עליו והסרה להבשא ולבסוף הביא כמה מבתים גדולים שהסכימו לאוסרה

באר

ובהר"ח שמן סימן כ"ם: ד) ידעם. ואפילו אם ידעה שיש לה יבם אבל שברה אמת מותרת בבעלה מהר"י ווייל סימן ל"ד: ה) נדיעבד. ולענין המנוסים שבאלבית פורסינ"ל. ע' בבה"ג: ו) כפול. שיש בזה הביאה תנאה כן ב"ש. בתב בנמנת שבעה בדיני מלילה סי' ק"ב ס"מ וה"ם אם יש להתמן אם שאולת מרם ש"ז אינו שומע ואינו מדבר דע"ב יוכל להתנות אבל לא בתם שאולת מרם ע"ש. ושאות יעקב ח"מ סימן קכ"ז חולק עליו וס"ל דוקא בשומר יוכל להתנות אבל לא בתם שאולת מרם ע"ש: ז) נאמן. שיש

שי למורה

פי' קנו כ"ד נסנ"ה ולהתנות בפ"כ נ"ב עשו"ם תסכ"ן פ"ב

טורי

תינח אלמנ' גרושה מא"ל אר"י משום דשם בא להשפיענו דין כל הנשים שנופלות ליבום ואם הי' דין אחר לגרו"ה הל"ל כפרושי אבכה"ר דמיירי אם אירע בו מעשה באשה שהלך בעלה ארצה לפ"ה אי רי שפיר דוקא בשאר נשים דלאו גרושות ועדיפא מינה בפרק בתרא דסוקי' הוה דאשה שלום בריון גרוש' עכ"ל וג"ל דהרי"ף והרא"ש קשיא להו קושיות התוס' דאמא סוקי לה ריש התולק משום בריון לכהני' התינח שאר נשים גרוש' מאי איכא למימר כדפריך בהדיא. פירקא דף פ"א אח"כ בשאנה דהיבמה לא תח וק ר' ולא ניחא להו בשינויי' שמתרצים התו' בשם ר"י דהתם דוה כלל בכל הנשים כו' כי באמת לא מסתבר לחלק בשאנה ת בהכי דהא גם בשאר דהאשה שהלך בעלה כו' קתני אמנם האשה דשמעה כל אשה ע"כ נרא' לרי"ף ורא"ש דהסוגיא דהתולק לא ניחא לה לפרש השאר' דלא מיירי בכל נוגני אלא מיירי בכל נוגני דהיינו אפי' בגרוש' וכ"ש ש"א ניחא לה לפרש הש"ב דס"ם האשה שלום בפת בני דמיירי דוקא בגרוש' כדפוקי לה בפרק האשה דזה לא מסתבר אפי אלא מביאה לה רבל הנגנות מיירי בשמא מכל הנשים ומעמא דסתניתין דהאשה בתרא בהלך בעלי וצרתה לפ"ה דחישינן לכרון כהונ' ומע"ג דגרוש' לא שייך האי מעמא פ"ם לא פלוג רבנן בראשכחן בני מ"נקת חבירו דאף על גב דאינה ראוי להרין צריכה להסתין כדמייתי בפ' התולק דף פ"ב הר שה' בעלה חבוש בבית האסורין כו' וה"ל כן הוא דאפי' בגרושה גורו משום שאר נשים דלא פלוג רבנן בגזירותייה: וכן פרש"י דהדא בדף ל"ו ב"ה בשלמא כו' ע' הך פתני' דהלך בעלה לא פלוג רבנן בנשים אלא כולן צריכות להסתין ו ינ כ"ה לענין גרושה ודלא בהנהו אפיראי דשתירין בפ' האשה רבה בגרוש' או שנחבאו בסער' וע"כ כשאר ריש האשה בתרא בהלך בעלה וצרת' משום כרון דפונה אפי' בגרוש' לההיא סוגיא דריש התולק ואין להקשות דאם כן פי' פרק בהתולק דף ע"א התינח שאר נשים גרוש' מא"ל ולא משני משום לא פלוג כמו. וכרגנו זה ל"ק דדוקא בסתני' דריש האשה בתרא אסרינן לא פלוג אבל בשאנה דהיבמ' לא תחלוק א"א לומר כן דשם בסיפא יש פלוגתא בין ת"ק לר' יוסי לענין שאר נשים אם צריכות להסתין ג' חדשים אחר מיתת בעלה דת"ק סבירא לי' לא פלוג ואפי' בנשים שאינן ראויות להרין ור"י סתיר ולא סבירא לי' לא פלוג ואם איתא דבריש האשה בתרא בשאנה דהיבמה הוא משום לא פלוג יאסור אפי' בגרוש' הי' לו לר"י לחלוק גם בריש להתיר בגרוש' ולפי זה סבירא לה להסוגיא דהתולק דסתני' מיירי בכל נ' נ' מסילא כ"ש דסתני' דס"ם האשה שלום בפת בעלי ואחר כך בני דחיצת לא מיירי דוקא בגרוש' אלא מכל הנשים ומעמא דסתניתין דהאשה בתרא בהלך בעלי וצרתה לפ"ה דחישינן לכרון כהונ' ומע"ג דגרוש' לא שייך האי מעמא פ"ם לא פלוג רבנן בראשכחן בני מ"נקת חבירו דאף על גב דאינה ראוי להרין צריכה להסתין כדמייתי בפ' התולק דף פ"ב הר שה' בעלה חבוש בבית האסורין כו' וה"ל כן הוא דאפי' בגרושה גורו משום שאר נשים דלא פלוג רבנן בגזירותייה: וכן פרש"י דהדא בדף ל"ו ב"ה בשלמא כו' ע' הך פתני' דהלך בעלה לא פלוג רבנן בנשים אלא כולן צריכות להסתין ו ינ כ"ה לענין גרושה ודלא בהנהו אפיראי דשתירין בפ' האשה רבה בגרוש' או שנחבאו בסער' וע"כ כשאר ריש האשה בתרא בהלך בעלה וצרת' משום כרון דפונה אפי' בגרוש' לההיא סוגיא דריש התולק ואין להקשות דאם כן פי' פרק בהתולק דף ע"א התינח שאר נשים גרוש' מא"ל ולא משני משום לא פלוג כמו. וכרגנו זה ל"ק דדוקא בסתני' דריש האשה בתרא אסרינן לא פלוג אבל בשאנה דהיבמ' לא תחלוק א"א לומר כן דשם בסיפא יש פלוגתא בין ת"ק לר' יוסי לענין שאר נשים אם צריכות להסתין ג' חדשים אחר מיתת בעלה דת"ק סבירא לי' לא פלוג ואפי' בנשים שאינן ראויות להרין ור"י סתיר ולא סבירא לי' לא פלוג ואם איתא דבריש האשה בתרא בשאנה דהיבמה הוא משום לא פלוג יאסור אפי' בגרוש' הי' לו לר"י לחלוק גם בריש להתיר בגרוש' ולפי זה סבירא לה להסוגיא דהתולק דסתני' מיירי בכל נ' נ' מסילא כ"ש דסתני' דס"ם האשה שלום בפת בעלי ואחר כך בני דחיצת לא מיירי דוקא בגרוש' כדפוקי לה בפרק האשה דזה לא מסתבר אפי אלא סבירא לה רבל הנגנות מיירי בשמ

אשר הוא מסופק אם נתקיים התנאי שייך לומר שמקדש בכל אופן שלא יהא ביאתו זנות משא"כ כאן דליכא חשש ביאת זנות ולא שייך לומר דלא נתקיים התנאי: ז ואפי' פ"א וכו' פ' י"ד סימן קכ"ו שם פסק דבר דלא נתחזק לא להיתר ולא לאיסור נאמן פ"א והכא כיון דלא הוחזק דיש לו אחים הוי כאלו מוחזקת דאינה זקוקה ליבם לכן אינו נאמן וכן איתא בש"ס בכה"ג בריש יבמות דאינה זקוקה אף שלא אמר יש לי אחים והוא לא הוחזק באחי' ובכיס וכא אחד ואמר אני אחיו אינו נאמן לדבריו וכ"כ כ"מ אע"פ דפ"א יכול לאסור לפ"ז י"ל דהכי"ל ס"ל באמת כן וס"ל הני פוסקים כל כה"ג לא הוי חזקת היתר לפ"ז י"ל דהם סלגי סל ו"מ שהכיא בשי' הקודם אף נגד עדים האומרים דיש לו אחים נאמן לומר יש לי בכיס דהא עכשו הפוסקים דס"ל דאינו נאמן מעתה מאחר דאין מוחזק בכיס לו אחים נפשה כודאי דהיא זקוקה ליבם: ח אז קרובים כל"ל וכן הוא בד"מ: ט אינו נאמן אפ"ג דיש לו מינו נגד אחים אינו נאמן אם אינו מינו כזה אמריכן אף נגד המחזיק ולרמב"ן באומר שהם אין לי אחים לא הוי נגד המחזיק דל"ל שהיה לו אחים ומתו אח"כ שיאמר דלא היה לו אחים ובמוחזק דאין לו בכיס נאמן להמניר כמ"ש בכסף משנה דאינה נשואה לשוק ג (ח) ואין האיש נאמן לומר מת אחי ח] ואיבם את ח) אשתו (ב) לפיכך הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים ד ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת יבמי או מת יבמי ואח"כ מת בעלי אינה נאמן:

ב ה הלכה היא ובעלה למדינת הים (לגד) ו ובאה ואמרה ניתן לי יבם ומת בין שאמרה מת בעלי ואח"כ מת יבמי בין שאמרה מת יבמי ואח"כ מת בעלי נאמן

ז) נאמן מו) (יא) בא אחד ואמר אני אחיו אינו נאמן ז פ טז) ואפי' עד פ) אחד (יב) ח [ב] (מו יז) פ קרוב) מעיד עליו שהוא אחיו אינו נאמן להוציאה מחזקתה:

ז פ יח) היה מוחזק באחים ואמר בשעת מיתתו אין לי אחים ט אינו נאמן יט) וכן אם אמר על מי שהוחזק אחיו אין זה אחי ל אינו נאמן:

ח ק לא היה מוחזק באחים י ויצא קול שיש פ) עדים שיעידו שיש לו אחים והעדים במדינה אחרת אפי' אמר הוא בשעת מיתתו אין לי אח הרי זו חוששת ותמתין עד שיבואו עדים שאמרו וישאלו:

ט ד אשה שאין לבעלה בן ולא אח (יג) וחמותה וחמיה במ"ה ומת בעלה יא מותרת לינשא ולא חיישינן פ שמא ילדה חמותה זכר והיא זקוקה לו אבל אם יצאתה חמותה מכאן (יד) מעוברת פ חוששין שמא ילדה זכר והיא זקוקה לו:

י פ ב) אשה שמת בעלה והיה לו בן במדינת הים הרי זו מותרת לזר (טו) ואין חוששין שמא מת הבן אלא העמד אותה על חזקתה יב כא) [ג] יכם אסור לדור עם סלוסתו אם לבו (טז) י) גם בה כמו מרוס ומרוסמו (תשובת הרשב"א סי' ר"ס) בב) ודוקא נאמר בחכן אבל קודם שחכן כג) סרי (מהרי"ם פאדוואה סי' ז):

קנח באיזה אופן אשה נאמנת להתייבם ואם עד אחד נאמן ובו ו סעיפים:

א פ כשם שהאשה נאמנת לומר מת בעלי שתנשא כך נאמנת לומר מת בעלי שתתייבם א) והיבם נכנס לנחלה על פיה א אבל ב אינה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא לשוק ג (פ) ואין האיש נאמן לומר מת אחי פ] ואיבם את פ) אשתו (ב) לפיכך הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים ד ובאה ואמרה מת בעלי ואח"כ מת יבמי או מת יבמי ואח"כ מת בעלי אינה נאמנת:

ב ה הלכה היא ובעלה למדינת הים (לגד) ו ובאה ואמרה ניתן לי יבם ומת בין שאמרה מת בעלי ואח"כ מת יבמי בין שאמרה מת יבמי ואח"כ מת בעלי נאמן

כמוחזק דיש לו אחים ואמר יש לו בכיס נאמן משום דלא הוי נגד המחזיק מזה מוכח מ"ש בסעיף הקודם ובכלל זה במקום עינון ל"ע אם יש להקל ואם לא מהחזק באחים ואמר אין לי אחים ואחר לפני מותו ואמר יש לי אחים מותרת לכ"פ אפי' לדעת הרמ"ה שהביא בסי' הקודם בשחוזר ואמר אין לי אחים שהו ל' דשם מוקמי בש"ס דאיירי בחזק באחים ואינו מוחזק בכיס ומ"מ אינו נאמן דאינו מוחזק בכיס ואינו מוחזק בכיס אינו נאמן אם אינו מוחזק בכיס אינו נאמן אם אינו מוחזק בכיס אינו נאמן אם א

בחיסור הוא ואין פ"ח נאמן כמ"ש בי"ד סי' קכ"ז: ב ויש"ח דאין פ"ח נאמן
הנה כל הפוסקים מקילין בזה לבד הרא"ש הוא המחמיר וכ' תשו' מהר"ם סדו' סימן ס"ד ותשו' ר"י לבית הלוי
סימן י"ב כולם מסכימין בפת הדחק ופינון יש להקל וכן כ' מפי' בד נאמן
וכ"כ בד"מ וכ"ח ומכ"ש כשיבא מוצר
אז הוי ס"ס דרוב פוסקים ס"ל פ"ח נאמן גם לכמה פוסקים כשיבא מוצר
אינם נזקקים לו וכ"ח כ' אם פ"ח מפיד שיתן לו כן והיכם לפניו יש להחמיר
דלא שייך פינון דהא היכם לפניו והביא רמ"ה מדלא כתב הטור בסי' קנ"ו
דברי הרמב"ם דמיקל גם שיתן לו כן
ומשתמטא דברי הטור שם שבשה
דברי הרמב"ם גם קשה איך כתב
להחמיר ולתן חלילה הא יש לחוש שמא
דברי הפר חמת ואתה מלריך כרוז
לכבוזה וכשיש לה כן ופ"ח מפיד דמת
הכן ואח"כ הכעל נאמן אפ"ס
אותה מחזקה מ"מ להכריעה לרשות
היכם נאמן פ"ח וכ"כ הטוס' והרא"ש
ס' האשה דף ל"ד וב' תשו' מהר"ר מינץ
סימן י"ד שכתב אפשר בזה"ז שאין
מיבמין אלא מוכלת היא בעלמה נמי
נאמנת שמת היבם ומכ"ש פ"ח אף לדעת
הרא"ש מיהו אין מוכרח וב' מהר"ר
נאמנים בזה"ז שאין מפידות אם
נאמנין בזה"ז וב' תשו' ל"ל סימן פ"ח
ולהרא"ש מת בעלה ואח"כ מת בנה
ג"כ פ"ח אין נאמן: ג חמש נשים ב'
בסי' י"ז מי כן חמש נשים ושם מבואר
בת בעלה א' מהן וכאן א"א לומר בת
בעלה דא"כ היכה זקוקה ליבם וא"ל
בת בעלה הראשון ואח"כ נשאת זקוקה
ליבם דהא בת בעלה הראשון כשרה
להעיד כמ"ש בסי' י"ז בשם הכ"מ אלא
ע"כ דהיינו בת יבמה והיא בכלל בת
בעלה וכ"כ בתשו' ל"ל .ס וחמותו כאן
היינו אם יבמה דווקא דהא אירי כאן
שמת בעלה א"כ אם חמותה דלאו אם
יבמה כשרה להעיד מ"מ לרתה לא
אינשריך כאן דבשיבא היכם נאמנת דהא היא בעלמא זקוקה ליבם: ד כי'
לא' מהן בד כ"כ הרמב"ם היינו לשיטת הפוסקים דפ"ח נאמן ולשיטת הרא"ש
אירי בדאיכא ב' עדים ואיל להרא"ש ל"ל הפסק דלרה אינה מפיד לאחרתה
א"ל ע"ח אין נאמן ול"ל דה"ח הוא"ל ונאמנת על עלמה דמת בעלה נאמנת
על חברתה כמ"ל דא"י להפיד על הלרה

קנט א נותן לה הזר גם לדפ"המחב' אפי"אם קידש בשונג אסור"למקדש אפי'
אם ידע"ל היכם לאלון ואחמת לרוב הפיסקי' מותרת למקדש וכן הרמב"ן
ורשב"א והרא"ש כתבו בשם ה"נ דאיירי בקידש במזיד גם הרמב"ם י"ל דאיירי
בקידש במזיד כי ס"ל הסוגי"איירי במזיד מדתני שלא יהא חוט"בשכר כמ"ש כתו'
וכ' הוא מה שמפורש בש"ס בדרכו תמיד
וכן משמע ממניד שהביא דעת הרמב"ן
ורשב"א ולא כתב דרמב"ם חולק עליהם.
לכאורה קשה על המחבר שפוסק כאן
דאסורה למקדש אחר ד' החליצה וכש"ם
י"ז פסק דמותרת למקדש ודין זה
יצאינן מהם דגזרינן אטו אשה שהלכה
למי' כמ"ש בתוספות וכל הפוסקים
ולמה מחמיר כאן יותר וכן קשה על
הדין שכתב הת"ה אם היתה סבורה
שמת חלה מן המקדש ושם מותרת לו
ול"ל שונג דכאן לאו ע"ם פד אלה קול
בפלגתא ואם הי' פ"ם פד באמת מותרת
למקדש: ב גם . והא דגריכה גם מזר
היינו מפסק דמכפקא לן לא תהי' אשת
המת המולה אם ללאו אחי ותופסין בה
קידושין או לא יהי' בה הוי': ג ואם
אחר הזר . כ"כ הרמב"ם פס"ב והטור
כתב בשם הרמב"ם אם הזר הזר וקדשה
וכו' וכתב הרא"ש חולק פ"ז אבל
גירסת שלנו כמ"ש המחבר והרא"ה כ"ם
אם פדיין לא גירש ונשאת אחר שאלן
היכם נ"כ אין מוציאין ממנו וכן
משמע ממניד: ד וי"ח דאפי' חזר וכו'. באמת לא מצינו דיבה זו והטור
שכתב הרא"ש חולק על הרמב"ם ודין זה לא כתב אלא לפי גירסתו ברמב"ם
כמ"ש בסע"ק הקודם אבל בחזר אבל
לא מצינו מי שפ"ל דמוציאים אותה
אלא הא"ה סימן רכ"ב מדייק כן מלשון
הגמ' ואין מוכרח ובכ"י וכ"ח חולקין
עליו פ"ם: ה ודווקא אם קידשה
במזיד . אחמילת סימן קמי אם קידש
בשונג מותרת למקדש ומשמע מכל
הפוסקים אף אם הוא כהן אסורה לו
מ"מ אין כופין אותו לאלון אף שקדש
זה בשונג ולא כמבפות הכ"י ומ"ש בהג"ה אם רולה היכם ליבם ל"ד אפי'
אסורה לו נמי הבריה בידו ואם אלון ומסר מודעת פל המלינה כופין אותה
לאלון ומותרת למקדש חשובת ריב"ש ופ' כ"ח מה שמדייק מהרא"ש ליתא
אדרבה שם מבואר להדיא לרי"ת דווקא בשונג מותרת גם מ"ש לדעת ר"ת
אפי' קידש במזיד מותרת למקדש אל"ל דהא רא"ת ר"ת מן ה"ח שבתקדשה

דמוסרת

באר היטב

רשב"ם אח"ה סימן ע"ה: ג) יבמה . הנה כל הפוסקים מקילין בזה לבד הרא"ש
הוא המחמיר ע' מס"ר"ק שורש קע"ו. ותשובת מהר"י הלוי סימן י"ב. וכ"כ הגהמ"
כמה פוסקים דכולם מסכימים בפת הדחק ופינון יש להקל וכן פד מפי' נאמן וכ"כ
בד"מ . ומכ"ש כשיבא מוצר דאז הוי ס"ס דל"ל"ע יש להחיר בשבעד ח' פעיר שמת .
ופ' תשובת מהר"י מינץ סי' י"ד שכתב אפשר בזה"ז שאין מתיבמין אלא מוכלת

ג ז ב) נאמן עד אחר להעיד ליבמה שמת בעלה ומתיבמת
על פיו ס או שמת יבמה שתנשא לשוק * ג) או לומר
מת בעליך ואח"כ מת בנך ס ואפילו עבר או שפחה או
אשה או כותי מסיח לפי תומו או עד מפי עד נאמן להעיד
במיתת היבם כמו שנאמן במיתת הבעל ודין עדות זו
כדין אותו עדות לענין עדים המכחישים זא"ז במיתת
היבם לכל דבר: הגה ב ד) (ג) וי"ח דאין עד אחד נאמן לומר שמת
ב) יבמה להתירה לבעלמה :

ד ג י ה) המש נשים שאינם מעידות זו לזו שמת בעלה כך
אינם מעידות שמת יבמה :

ה ב שתי יבמות שבאו מסדינת הים זו אומרת מת בעלה
וזו אומרת מת בעלה זו אסורה מפני בעלה של ז' וזו
אסורה מפני בעלה של זו שאין יבמתה נאמנת להעיד לה
שמתייבמת כמו שנתבאר ד' ל' היה ו) לאחת מהן עד שמת
בעלה זו שיש לה עד אסורה מפני יבמה וזו שאין לה עד
מותר' שהרי העיד העד שמת יבמ'והיא נאמנת לומר שמת
בעלה ז היו לזו בנים ולזו אין בנים ולשתים אין עדים זו
שאין לה בנים אסורה וזו שיש לה בנים מותרת :

ו ג ז) לא היו להם לא עדים ולא בנים והיו כאן יבם או
יבמים ויבמו אותן ח ומתו גם הם בלא בנים ואין להם
אחים אחרים אסורות להנשא לזר כמו שהיו בתחילה ט ח)
אבל אם הניחו אלו בנים או ט שגרשום בגט מותרות
להנשא לזר :

קנט יבמה שנתקדשה לזר אם יש זיקה לאסור בקרובותיו
ובו ז סעיפים :

א ט הזקוקה ליבם שנתקדשה לאחר א) * ט) בשונג
א (ט) ב) נותן לה הזר שקידשה ב ט) גט ויבמה מייבם
ג) או חולץ ג אם היה יבמה כהן שאינו יכול לישא גרושה
תצא מהזר בגט שלא יהא חוטא נשכר וחולץ לה יבמה
ג ג ד) ואם (ג) חזר ג) הזר שגירשה מהאירוסין ונשאה
אחר שחלץ לה יבמה אין מוציאין אותה מידו :
הגה ד ה) וי"ח דאפי' חזר ג) ונשא מוציאין אותה מידו הוליל ומקדשה לו
בפיסור ה ו) ודווקא אם קדשה במזיד אבל אם קדשה בשונג אלא ידעו
שהיה

ג) בשונג אלא כמבפות הכ"י ומ"ש בהג"ה אם רולה היכם ליבם ל"ד אפי'
אסורה לו נמי הבריה בידו ואם אלון ומסר מודעת פל המלינה כופין אותה
לאלון ומותרת למקדש חשובת ריב"ש ופ' כ"ח מה שמדייק מהרא"ש ליתא
אדרבה שם מבואר להדיא לרי"ת דווקא בשונג מותרת גם מ"ש לדעת ר"ת
אפי' קידש במזיד מותרת למקדש אל"ל דהא רא"ת ר"ת מן ה"ח שבתקדשה

דמוסרת

טורי

הא לא נש ו לא ובבהנת אפי' לא נשאה וכארוס' שביהוד' כנשואה הוא החולץ ליבמתו אע"פ שעשה בת מאבר
ה"ו לא יפה שאין האבר קוי' קיין נמיר עכ"ל וכיון דסייה הבא חולץ יבמתו אע"פ שעשה מאבר אינו
כנשוא' וקאבר ארוס' שב'הודה הרי הוא כנש א' מאום רבי אהרני מפשט נמי לבאר' דחולץ נמי רבוות'
דלא נייבי הוא כארוס' ואי נייבי כארוס' שביהוד' הוא כנשוא' עכ"ל וכ' ע"ז ר"ם מארווא פ"מן י"ז
דמחיר"לפי נרא' דאף אם נאבר דמאבר קינה קנין נמור ס"ם לא ע"ר מארוס ן דאורייתא שהבדקרק בפרק
ד' אחין על הא דבעי רבה מאבר לב"ש אירוסין עושה או נשואין עושי' נרא' דמשום לתלמוד דאינו עיר

פתחי

(ט) ואין היכם נאמן . עכ"ם סק"ל סכ' וז"ל ולכאורה נראה נזה"ז דיש הר"ג מלא ליפא אמה על אמתו אין עד רחר נאמן
דלכאורה נר' לא המפסק בדבר אך לא ליל סימן מו מה"ם נ"י"ד סימן קכ"ז עכ"ל. והנה כאן כתב בלבון
אמלקו עליו ע"ש עוד: (ב) אם אמתו. עכ"ם ע"ם ואם רולה כ' כן נפסיטום ע"ם ומ"ם ליל כ' ח' קק"ד בשם כמה גדולים
וזה ומ"ם ע"ם סם מקכיו: (ג) וי"ח דאין ע"ח נאמן. עכ"ם ע"ם הנה כל הפוסקים מקילין כו' עד בעם הדחק ופינון יש
להקל וכן עד מפי עד נאמן. ועי' בסב"ר נו"ב מביאם סימן מכסב (דבעד מפי עד) אם לדין יש מסוכה מכזה אין דברי
הרי"ף מכריעים הרי"ף לא אמר רק מעד ל' נאמן אבל עד מפי עד וכן עבד ואשה לא נסבלו כדברי וא"כ ה"ל הרמב"ם
והרא"ש הם חולקים לדברי הר' נאמנים שהבא במרדכי פ' ע"ם לענין מכין הכנים מינו ב"כ ק"ל בדעם הרא"ם דעד ל'
ביבמה אינו נאמן ע"ם עוד. ועיין בהגר' הרדב"ז ח"ג סימן בסב. וע"ם הב"ח ועיין הגר' מהר"י מינץ כו' עד ובהסובה
ל"ל כו' עיין בזה בהגר' עכ"ג סימן מז ובנסבו' כב"י סימן מה וכמ' קרבן נפנאל ביבמות פ' אשה הכיינא לום ד' ועיין
בנסבו' בדים מבדים סימן עד הובא קלם לעיל סימן קכ"ו בסקי"ה: ומ"ן נמו"ם מנחם עני סימן נב אודות אשה אחת מכ"
עניים מאדמי ומרחי אמם בעלה בלא ז"ק והיסה מומרת ליבם קטן ומיידי עברה דרך עיר אחם נזדמן שם אים אחר שהעיד על
יבם קטן מכ"ל כי זכסה אמו וילדתו מעכ"ל ב"כ מדבים ומני מבנעוים אחר מרדים בעלה מעבה אחר מרחיק נדוד. וע"ם עדות
זו אחיר' מורה אחד להנשא לבוד ומרדם מעבו עבוים ובמחלוקם הפוסקים אי ע"ח נאמן ביבמה בכר בסב הכיה"ג דבשעם
הדחק ופינון יש להקל והגם דעד ל' דשם מעיירי כלומר אם יבמך לא בעניין דהכא כ"ד הוא כ"ם מהבם דשם הים אף לדברי
העד בהזקם וקוקה לחליל' רק אומר אמם הינם ובאן ע"ם דברי העד לא הים' זקוקה לחליל' כלל כי לדברי העד שהליל'
אמו אחר שבה לבריים מבעל דעם הרמב"ם (שהבא בש"ע לעיל סימן ד' פ"ד) דהוא ודאי מעבר ומוכר בעמבדים וא"כ כאן
אינו אחיו עכאלו ואף דבה"ג והרא"ש חולקים דסלינן שבא ע"ם אם הנה מלבד שהפו' אוף קדושין מסקי בהדי' דלא אלינן
שבא ע"ם אם אלא אם הים אומרים כך עוד מסיק בחסו' הריב"ש דהאי דינא דבה"ג הוא דוקא באשה כשירה ולא נשמע
עליה שריטום אבל כאן כו'. ודרב המאבר אחריך לבפוך מולנה על המורה הנוה דלא פב הורה דמ"ם לבפיר מכחדבר ל'
מהני ביבמה באומר אם יבמך ובאן אי כ"ם אוא עטום דבלעל' הבם אין הבדום נוגע רק בהיבר הימנ' בפבו מ"ל
אחזקה דדייק' לבאמין לבר ל' אבל כאן בדום הבד בזה נוגע לדבר שבעבורה לבקול אם הכן ולאמר אם האשה (אם היבם)
על בעלה אשים יבבם מבמבע מדיין בבזקה בבדום דבזה בעינן דוקא אבים ומיך בד ל' נאמן כו' ובבד אמ' זולם הנגיעה

חכמת

סימן קנח סעיף ג בהג"ה וי"ל דאין ע"ח נאמן ביבמה לומר אמם בעלה כו' נ"כ הנם זה הוי בעיא בש"ם אם ע"ח
נאמן ביבמה להתירה לבעלמ' ייע"ש. ואבה המעיין ל"ל"ש אם בעלה דלהעיד אם בעלך ואח"כ אם בכך לא
מבפק לפש"ם בכל הפסים' לי' דאינו נאמן רק דאלי בעי' היא רק בשם יבמך' יע"ש. והנה לא זכיתי לבנין דבריו ומאה
מבוהין בעיני מהרי מבע בעי' זו מבמבינים דבם בעלך ואח"כ אם בכך לו' אם לאו בע"ח מרי עבוים בש"ם דאלינן
סוא גם בשם בעלך ואח"כ אם בכך ונם בשם ס"ל לאמר' דנאמן ע"ח להעיד ואדרבא לבאור' מי מפר' לי מל רש"י מלחב
דאלינן' אוא נאמרו לה אם בעלך ואח"כ אם בכך ולבאור' הי' מלאה דבאה מעינו' דנאמן' ואינו נאמן בעבור אלינן
מכ"ל דע"ם בשאה נאמן מן הבור וקאמר אם אמרי דהוי אחמיכה כבר אלו בבר מומן ואמר ע"ח מרי לי דבומן הוא כו'
ומרש"י אם דאל"כ אין לך אדם מוכל אלא אמרינו כו' ומריך הש"ם מי דמי הבם לא אחמזק מיכור' הכא אחמזק מיכור'
דאמם אם בבמ' ואח"כ בבך מבבורה בבום עבבים ואח"כ אם בעלך ואח"כ אם בבך אין דהיא אחמזקה בחזקה איסור לבוק
[לבאמרינן בבש"ם דיבבום דף לא' אמם אז בחזקה איסור לבוק כו'] מבדי הי' ידוע בהי' לה בן מבדי הלך בעלה ובבא
לבעים ואח"כ אין אבים' בחזקה איסור לבוק ובבא"ם ביבן לבוק אם אמרו אמרו אמרו

דמותרת נמקדש וסס מיירי כאמרו לה פדיס דמת כפלה וסיימו שונג וכשיכס מומר פ׳ סימן קכ״ז : ו תנא . כבי׳ חולק פל הת״ס וכן כ״מ וס״ל דהוי שוגגת כשסמכה את עצמה פל הקול וע״ז ספק לחומרא ב״ס : כ) נאר. אפילו לא נא עליה ב״ר ור״מ. ודוקא בידוע שיש לה יבם אבל המתת קול שיש לה יבם לא תנא. נע׳ ב״ס : ו) קיבסא . מע״ב נסיא מותרת ליבם

בכתובות דסיתה מותרת לדוד מחמת נס כריתות ודוחק דבדוד לא סי׳ שיך קנס מו דאותו זמן לא נתחדש דין זה פדיין כל זה דוחק הוא גם פכ״ס נסמע בזמן הזה המתנס אשת ישראל אסורה לו וכש״נ דף תל״ד כתב אף ליבם אסורה : י ומותרת לכפלה . כ״כ סטור והמחבר הסמיע בכוונה ע״ס מ״ש

בפיה לה יבם אם רולה היבם ליבם לריך המקדש לגרשה ואם רולה היבם לפלון (ג) סולן לה ונשאת נמקדש ז) ולריך לגזור ולקדש אותה אסר ספלן לה יבמה (ר״מ) וכנ״ל עיקר ח) (ד) וי״ל דוקא בשונג גמור שלא ידעו שיש כאן יבם אבל היה כאן יבם אלא שהיתה פגורה שמת כי כן יצא הקול ו (ה) מגא ד) מן המקדש (ת״ה סימן רכ״ב) :

ב ז ד ט) נשאת ס) לזר י) (ו) אפילו בשונג מוציאה בגט יא) (ז) ואפי׳ היו לו בנים ממנה ונאסרה ב) עליו ועל יבמה יב) וי״ג דרכים שנתבארו בסימן י״ז בה ס יג) אלא שאין הולד ממזר ו יד) וי״א שהוא ממזר מדרבנן טו) ויבמה חולץ לה ואחר כך תהיה מותרת לאחרים (וס ל סי׳ קי״ז סעיף ד׳) :

ג ז טז) שומרת יבם שזינתה(ס) לא נאסרה על יבמה ח אם הוא ישראל ט יז) (וי״ס שאסורה לנוסל מכוס (פ) ו) קנסא) (כ״י פרק המשס) :

ד ס יח) נתייבמה בטעות כגון ששמעה שמת בעלה ואחר כך בא אם היתה נשואתו אינה צריכה גט מהיבם י (י) (ומותרת לכפלה) ואם היתה ארוסתו צריכה גט מהיבם (ואסורה לכפלה) (סור) :

ה יא ס יט) היבם אסור ג) בקרובות זקוקתו כ) אפי׳ מתה קודם שייבם או יחלוץ בין שהוא יבם אחר בין שהם שני יבמים כא) (יא) ואפי׳ נפל אם זקוקה לו אז לא מזלינן לאומרא) (סור) לפיכך י אם קידש אחד מהם אחות זקוקתו אסור לו לכונס׳ מפני שהיא כאחות אר סתו עד שייבם אחיו או יחלוץ לזקוקה ותפקע הז קה יב ג כב) וי״א דדוקא בקידשה (יג) אבל אם כנסה פקעה לה זיקה ומותר לבא עליה קודם שייבם או יחלוץ אחיו :

הגה כג) וי״ל דמנסיו כזמן הזה דליכא פרס ר״ג אבל ליכא אפי כפים אם (יג) נפלה לאסר אומרים יבם (יד) אסור ליבא אסרם מד שיסלון ליבמתו (ר״י מיגן) כד) (טו) ודוקא אלא היתה מסורבת לו כבר אבל אם היתה מסורבת לו כבר מותר לכנסה (הגהות מרדכי דכתובות) :

ו ל כה) קידש אשה ואח״כ מת אחיו שהיה נשוי אחותה כונס את אשתו :

ז א קידש אחות זקוקתו ואח״כ מת אחיו שהיתה נ״כ זקוקה לו ולא נשארה זקוקה אלא לזה מוציא ארוסתו בגט ואת היבמה בחליצה כ כו) (טו) ד) ואם מתה ס ארוסתו יג חוזרת היבמה להיתירה רצה חולץ רצה מייבם :

קס חיוב מזונות היבמה וקבורתה ודין נכסיה וירושתה ובו ח סעיפים :

א ס יבמה שלשה חדשים * הראשונים ניזונת משל ס) בעלה א א) ומעשה ידיה ליבם מכאן ואילך ב אינה ניזונ׳ לא

באר היטב

מ״מ לכועל אסורים . ממילא נשמע המתנס אשת ישראל אסורים לו ב״ש ופ״ל סי׳ י״מ. ונש״נ פרק אשה שכתב דאף ליבם אסורה :

קס א) בעלה. ואם לוה הבעל שכל נמי מנר מלמנתה מהי׳ ניזונים מנכסיו ניזונים והולכת

ביאור

בה״נ ונש״ס : ז) ולריך כו׳. דהא קידושין שראשונים אינן פוסקין לרוב שאמוראים־אף לשמואל אינו אלא ספק קידושין ח) וי״ל כו׳. דהיא קרוב למיזר דאשה דאיקא דאינסבה ומינסבה דב״י וב״מ חולקין : ט) כשאם וכו׳. בס כלישנא בפרק אליבא דרב גידל וכפי׳ הרי״ף קידושין אין בה ואומרים ליבם ניבוחין יש בה והקורה דמיתלפה כו׳ וכמ״ש בפרק הזורק כל הערוגות כו׳ הכונס אם יבמתו כו׳ ונירושלמי כאן ובפרק סוזרק אם שם וזו היא יבמה שניסס אלא אליבא ר׳ ירמיה אמר זה מולן וזה הקיים ר״י בן פזי בשם ר׳ יוחנן אלא ר׳ פנחס היך כבר אליבא ר׳ ירמיה ד״ל מזור בך דאלא כן אלא כמו עלך זקן ממרא ד״ה זביד מהני׳ מקייב ומזה ומזה ר״ג בשם בה דר״מ שאחר מעוס ר״מ ובה״ל אין ממזר ביבמה אם לאלתה אלא : י) אפי׳ בשונג . מדקאמר דמיתלפה ואלמה אפי׳ בשונג וכן ר׳ מסכיתין דגיטין בשונג היה : יא) ואפי׳ היו לו. דאם מפני בשם בנים לו בנים דקאמר ומזור ורבנן ליים אלא במזור אבל אלא אם אמר מזור : יב) ר״ג דרכים כו׳ לשון הירושלמי והביאו הרא״ש פ״י דיבמות ס״ג וי״ג דרכים בה דר״מ כו׳ ול״ל דאלא ולריכה גט מעיב אחר ופן אם נשלה אחזור לה חביב ובכלל אין לה כתובה אעפס הולד וכן היסה בם יפרקל כו׳ בם לוי כו׳ בם בהן כו׳ כחרא אפיב וכן מולדין ולא מייבמין כחרא אביב : יג) אלא שאין. ר״מ ר״ר זו דר״מ כו׳. ל״ב ת״ר זו דר״מ כו׳. ודלא שאין. ר״מ ב״ מפי׳ דלרב פוי ממזר אף לרבנן ולשמואל ספק ממזר אלא בפירוש אם ר״ה הכל כו׳ ב״ס. ירושלמי אבל״ה בפוקפסתא פ״י דגיטין כל ערוות שאחר לרוס״ן כו׳ כר״מ שאחר הכונס אם יבמתו כו׳ דר״מ שאחר מעוס ר״מ ואבל״ה אין ממזר ואבל״ה בהוקפסתא פ״י דיבמות ס״ל מה בעלך ואחר כך כו׳ לא שהיתה ראויה להכנס ראלא להפיבים כל ולדות כו׳ דר״מ שאחר מעוס ר״מ ומבל״ה בל״ה כו׳ קיים פי׳ ומם כו׳ דר״מ שאחרי׳ ומבמים אחרים כו׳ ובל״ה בגמ׳ ל״ב ח׳ פ״ר זו ומ״ר כו׳ ומם ל״ד ה׳לר״מ אלעזריך כו׳ ומם ס״מ ב׳ אבל״ה הכל מודים כו׳. וע״ס בסוס׳ ר״ה הכל ומ״ה אבל״ה ומה דקאמר ואבל״ה כו׳ ומם ל״ר בשלמא ב״ס מבל״ה לא נמנעו כו׳ ומם ב׳ נוסח אר״ח אע״פ כו׳ ומסברא ס״ס דאר״ל כו׳ ומם ע״ו ב׳ בני לרוס כו׳ : יד) וי״ל כו׳ מ״ס בגיטין פ׳ ב׳ ניסאו אין כו׳ ואל״ד ניסאו כו׳ ופ״ב ס״ל דמתני׳ כרבנן דלר״מ ע״ב אינה ממזרת אבל״ה כמ״ש בסוס׳ כו׳ ומם ר״ה קאמר בסבניסין דהולד ממזר ובה דאמרי׳ אין הולד ממזר מיבמה היינו ממזר ד״ר״ ואם דאלטריך לאוקמי מסכי׳ כו׳ אמזר אלא אם אמר מדאורי״ ע״כ דאיירי אבל״ה ל״ל אם בעלך ד״ר״ ומאחרון אינו ממזר ולא מדרבנן ממזר כמו בראשון וכמ״ש בפי׳ י״ז ב״כ ל דאם הסוס׳ ונירושלמי דמוקי מסכיתין דגיטין בהוקפסתא אם כ״ש ס״ל כליבא קמא דרב גידל דאמר׳ ניבוחין אין בה ואבן קיימא לן כליבא בפרה ובקונים דגיטין אם בל״ל. אבל בראשון ורשב״ם הקשו עליהם דהא אף ממזר מדרבנן קריבן ממזר כר״ם דבאין ומילף מתריבן אין ממזר מיבמה ובן כל הני פונים ובונים דגיטין ישבו דס״ל כמ״ם בירושלמי דאין רבנן מלינו אלא לבנין ממזר אבל אחר דרבים אבי אפי׳ לרבנן ואם דקסני ניבוח ע״כ דאין ראלו לר״מ ודאי אפי׳ ולמ״ד אם אינו ומ״ס הוס דלרבי לא מוקמי מסכיתין כרבנן ומאחר מדרבנן אמאם קיימא קיים כו׳ ומדרבנן אפילו אחרון ממזר כמו מבעל הקנס עליהם הרמב״ן דאם אף מראשון אינו ממזר אלא בשהזיקה הראשון קודם שנישאה הבני׳ ב״ס אחרון דאין ממזר מבוטה והכיל ראיה בהיה בעלה אפי׳ אלו ממזרים לאחר מיתה נעלה אפי׳ אלו בפרין וכ״ל

פתחי

אוסה כופין אם המקדש לגרש אוסה ואם לא ילא פיבם ליבם אוסה אלא לאלון לא אולן ואוסה אחרוסה אח״ל המקדש לגרש אוסה קודם הסליל ומוסרים אח״כ לגרשה אבל לריך אח״כ לגרשה דקידושי ואלו ואלו לאו דמקפסיר אפילא אמור יוסר הוא מיגרש אוסה נ״כ אמקדש קודם שיאלון לא יבעה אלו לא יגרשי קודם הסליל אחיך יאלון לה׳ אייבב ואם היא מקודשת אחיך הי׳ מייבב לכך יוסר טוב מיגרשי המקדש ויאלון אם יבמה ואח״כ יחזור ויקדשה קודם׳ ואלו אלא אפשרקים לא בכבו כן אבל ב״ל להחמיר לעשות כן עכ״ל . ומ׳ בסמוי ב״ל ב״ל בי׳ ס״ל שבאם דבר זה דלו״ב נע אוסה קודם הסליל אם לא אחמיר לאסר ולרבנן ואם אם אחיר אלא אם אלא אלא אלא

ביאור

סם ר"ם ניזונות כו' : ב) לאחר נ"מ. מ"מ סם ר"ם עמד ואח דנעי כו' וה"ם לברם דחד דינא לחו כמ"ש סוס' סם ובירושל' פ' חע"ם חלם כמו שנרחה: ג) ומכעבו כו'. רש"י כם: ד) לפני כ"ה. נמ' עמד בדין: ה) ומתרלה ליכם. מוסכמ סם: ו) מחמם ממון כו'. דלינ לבעלי ברח ר"ש מחי מריך כבסוכות ק"ו ג' לעמוחל דהיינו לדרי ובכה"ג יש מייך נדול מזי בירושלמי סם הלך ל"מ"ה כמו שנרחה ז) כלח שנוע רמ"ם ומ"ש בבסוכות סם מי מנוס לדרי כו': ח) הניחה כו'. ומ"ש ר"ש ר"ש ר"ה ג' חדרים כ"כ: ט) ילדה כו'. ערכי"ם סם ר"ה מכלין כו': י) ר"ה כו' חע"ם דנחקוק ליכם חמרינן בסוכות פ"ח ח' וחי מעים כסוכ' לח כו' מ"מ כחן שהלך חמר רוב נשים דרובא ילד מעכ"ח ילדן כמ"ש כפ' קנו פ"ד ומ"ם ולענין עמון הלך חחר ריבח דבכיה ומ"ש בקיומן ז' ס"ה: יא) ר"ח כו'. ע"ל סימן נג מ"ג בהגה: יב) מעמה כו'. בסוכות קנ ב' מי מכוס מעמה כו': יג) ודוקח כו'. כמ"ש נמ"ם: יד) נפלו. ע"ל מעמ"ם והנה בירושל' ר' מיר מ מכלו לה כמ"ש יכולים ולפו' מניהם מל יוחני הנעל חלח בנל"ב וכ"מ מ"מכלו לה בעולה מחם נעלה נרש"ם ומ"ש מחם הנעל הכל לבעלים ודעם הרחב"ן הרחב"ן נוטה להרמב"ם כמ"ש המ"מ ובפירוש בחי' עוד ב' מיעום מלבד חלו הכ"ל מדעם הרחב"ן ומרח"ם וס מ מד ן הפירוש בדין פירוש' לכ"ל כדחים כ"ל. ודעם הרמב"ן מחין ליכם פירוש ר' מ"מ מכלב מד מיכנום. ודעם הרמב"ן מחפי' לחמר מכנם' חין ליכם פירוש כ"ל. ודעם הרמב"ן מחין ליכם פירוש ר' מ"מ מכלב פירוש מדעם המפרשים מדין מכיר' בדין יבומה. ודעם הטור מכל כנר בסרם הרמן ומלחמרים. ומכירה' ב"ב ב' חלקו ודעם הרמב"ם מחין לחמר כלל חלח נכנסים מנסלו לה בעודה מומרם יכם כמסמח דמחכי' חלב כל מחי' ברבום זכמעל מ"ל לחמר חלם הכל ברבום' וכ"ם בכל"ב ודיוקו כדיוק הטור מע"ם ליסלנו מחיים לפירום ולכ"ם נמכירם' חלם לדברי הכ"ל לכ"ם לח מחמר ומכ"ם מכנר חלח דחלם כ"ם מודה דלח מחכור חלם דחלם מכנר מ"מ מכח חכ"ל מדמקנה חרבה ליפלנו בחיים כו': ם) בעודה כו'. כמ"ל דרבח מם כ"ם ח': מז) מחין פירום כמ"ל בסוני' מם דדינ' מוה ומ"ם לחכיר': יח) ומ"ם כו'. לחון המ"מ חכל מ"ם דלח מדיק יכם מכנל מחום דהח מ"ומה לח מחכור לכ"ם ומ"ן הקנה ל"מ"ם. הרמב"ן דהח לחכי' דידו כיהה חין ליכם כלום לכ"ם ומ"ם בחרום' חלם לרבח דהח ידו בריעה מידם לכ"ם בכבוכות ס"ב ח' ח"ם חפילו נטולה כו' ומ"ם כיכם ומ"ם לם חמולה מזה חדע דחמר רבה חידי לחידי כו' ומ"ל לם לם חרומה לם מנחה ומ"ם רש"י ד"ה זיקם חרום' כו' ומ"ל לנבני כו' ומ"ל חלם מכוכ לחמר לכנסם' מנכנסים ריבח בחיי חמרום ומ"ם ריבח ר"ה ג' חמר כו' ונפלו כו' ל"ד חלם מנים מיבח מ"ל ולחמוקי נ"ם הנחונים ריבח מנפלו לה מן הכנסחין ומנכנסים ולימח דחם כן חחמי מריך רבח מחכי' חי דנפלו לה כו' ולח חמולה ומן חרבם דקח' חידי ומידי כו'. ומוד דחר"ם דוקח מסכי' כוחח' דחכי' ומ"ל נמי כמולה ומרבה ומ"ם ר"ש ר"ם ר"ם

קשה למה לי הפסק הואיל וכופין ח"ל אף במקו' שאין כופין מ"מ למ"ד מ"ח קודמת אז אין יורש אותה כמ"ש לקמן סימן קס"ה בהגהות למ"ד מ"ח קודם אף שאין כופין צריך ליתן לה כתובה מיד והוי כאלו כבר חלץ לה . ועוד קשה אף במקו' שאין כופין מ"מ לפי מנהג הקהילות שבכ' כסימן כ"ל אינו נוטל מעזבון כלום לפי דעת האחרונים שבאתי שם אם כן למה יורש אותה ואין יורש את אחיו למ"ש בסימן קס"ג דרמ"א לא ס"ל כוותיה כזה שפיר עיין שם מ"ש : יב כי י"א שהיבם הוא היורש כ"כ רש"י פ' החולץ וכ"כ בס"ג פ' האשה שנפלו וכ"כ בתשו' מהר"י הל"ל ותשו' ס"י הל"ל ועיין תשו' מהר"ח בן שמון סימן קל"ה שכתב בשם תשובת מהרי"ו סימן מ"ח דאין האח יורש כלום לפי דעת כולם וכל עזבון של המת יורשים האחים ואם יש כאן כ' אחים אף שא' בכור מ"מ יד שניהם שוים אפילו בכתובה שלה מאחר שלא עשה שום מעשה ועיין בריך האשה שנפלו בנכסים אלה מהר"ר אליעזר הלוי ז"ל ועיין בכל"ל בשם מהר"ר יוסף בן שמון ז"ל ומהר"ח בן שמון ז"ל ומהר"ר אליעזר הלוי ז"ל ועיין בתשו' מהר"ר יוסף

ס כלישנא חיים דאמרי וכו' עם ריש ע"כ ע מעכנה עם דכ"ד ע"ח ו מעכנה עם דמ"ג ע"כ כ כדמוקי לה עם בגמ' דמ"ד ע"ח ל הפוכות הריב"ם בפי' ח' ח פלוגם' דרב חסא דלינו ורביב' עם ד"ח ע"ח וקי"ל כל היכא דפליגי ר"ח ורבינא הל' כדברי המקיל כ"ם הכא דבר' ר"י כוותי'וכ' הרמב"ם בפ' ח' דהייבו דבסיב יבמה יבא עליה ולא על לרפה ולאו הכא מכלל עשה עשה ורש"י פי' בע"ח ב מור וכו' ותוספות ד"י ע"ב ומפוני' עם ד"ח ע"ח ג מעכנה עם דמ"ח עם ד' הגבעי' עם ונפסחת ה עם בעכנה ע"ב ו עם בעכנה ז ג"ז עם בעכנה ס"פ' רחוכן חלן נלאה ורחל נשואה לכהני ולה לרה ועם הכהני הלרה לאסור לרחוכן וכדמפרש עעמ' שב בגמ' דמ"ח ע"ב וכפירש"י עם והכו' פי' בע"ח ח מעכנה יבמות דמ"ח ע"ח וכם ק"ו לה בגמ' דבסיב יקיים על עם אחיו ב מעכנה בכורות דכ"ח ע"ב ובדפרש פעמ' עם בגמ' דבכור קרא רחמנא וכו' ג כרבא עם ד עם בעכנה ביבמות ה מפקנים הגמ' עם דלא"ם עם דלא"ם רבנן דפליגי לכומכים בכמה דוכתי ואמרי המע"ם עודו הכא דאין זה עוחזק יוחר מזה ו פור ובמ"ם הרמ"ם עם ביון דנכסי' בחזקם מיהנא קיימא וסרוייהו אסו בעעבם פעם ז עם וב"ב רש"י והרא"ם עם ם ג"ז עם ובם ם עם בגמ' ובדאמר לבו רב תעבי' ו פור וב"ב הרא"ם

פתחי תשובה

עדיב"כל פרמוק בחפסר עחפכבל הפלה לא מעהיבן וב"ב בנדון בלבביבו כולבו מעמי חיבנבו בלא להפהום המלה ויחלון הגדול בבלבלם הלבירי' שבמקומ' ע"ם): (ג) חלילם הגדול עדים. עיין בפסוי בים יעקב פי' קד סב' דבל מלו' שלבי' מן המוכחר לבעבם בל ידי חבר ובל ידי אחר פיה מן המוכחר יוחר ובבהחיל חוסו בלינו מן המוכחר לעבום בא מחבר עבום מן המוכחר יש לבפיק לבעבוסו ע"י חוסו בפוח מן המוכחר יוחר ולבן בדין בחלה בגדול לחלון חם בחמלא בחליבי בל הקטן ע"ז בגדול אע"פ ולא בעבם בחר הבלים לא מוחרין לחדר בפבלל מבחילבי מבגדול ע"ם ובמ"ם בבם ליבי"ד רש"ד מקיב ובין בהיב בחיים פי' פרבנ פ"ק ח' ובב"ם בם:

שו"ת למורה

מי' קסג (ס"ח כוחל הלקו מנכסי אביהם). כ"ב ולא הי' הפם בכור נלפע"ד דנוחל היבם ג' חלקים חלק הפם מהי' בכור ונוחל מני חלקים ומלקו בל בלמו וכן בי"ם ב' החולץ פי' כג מב"כ ג (בם בחבי"ם ס"ק ב' לענין נכסי אחיו ומ' שי"ח מוהר"ם מלבין ע"י. עם ודו"ק היעב ולי"ב:

הגהות רעק"א

ח) מי' קסג כ"ם אום כ' ותסוגם רש"ך פי' הנה. כ"ב ובפסו' לבם רב פי' ים.

חכמת שלמה

מי' קס"ב מעיף א' הכונם בם יבמתו לחסרו לרוסים עליו ובל שמרשאמי'בעבם וכו' כ"ב מבבי"ם מבביל ממלוקם אם מובר בעבם חו בלים יחי"ם ובמעיף מלח"ז וקבה לי לאמר לא יחמיב עליו בלי'בור כרם ובימח בי' ביון

ב' חלילת סגדול פריסת מ"מ אין כופין לגדול מאחר דהקטן רוצה לחלוץ רי"ו בשם הרמ"ם ואסור לא כתב דכופין לגדול ואם לגדול אשה אז חלילת קטן פדיף ופיין כ"י סימן קס"ה מ"ם בשם הריטב"א: קסב א כפשה • כן הוא דעת רש"י והרמב"ם והפשה סיא דכתיב אחר לא יבנה בית וילפינן בית א' בתים הוי לאו הכא מכלל עשה ולדעת תוס' מוכר בלאו אשה: ב כפשה. לדעת תוס' מוכר בלאו וכן מוכח ברמב"ן בכלל לאוין. ומ"ש הטור ואם המחבר כפשה לכאורה תמוה איזה עשה הוא כי לא מלינו שום עשה בזה ולדעת הרמב"ם אם אין א' מהן חו לית' איסור דאוריית' בכולם רק מדרבנן אסורה ופיין בסגיד: ג אסור ליבמה לרת קרובת חלילתו שפשאו מכמים חלילתו בגרושתו דאסורה אחותה. ואם אחותה נשאה לאחיו אז היא אסורה ולרתה אף על גב דהיא אינה אסורה אלא מדרבנן אבל אם אחותה מותרת כן הוא לדעת תוס' והרא"ש וסכי"ם בשם הריטב"א וכ"כ בשם ר"ג: קסג א אבל אם אחיו מוטל בשבת דהוא יורש אותו ואין חולק עם שום אדם ולא בעבר מן הסגולה: ב י"א דכל שמקרי רחוי אביו בכל מקום אפילו אינו מוטל בשבת הוא יורש הכל. ומ"ש בשם הרמב"ם ובמ"ם ובמ"ם ופי' דבר' ר"ח ור"ל ור"ל ור"ל

חלק מ׳ לא חציב כמוחזק בשאר נכסיו בשביל חלק מ׳ כמ״ש בח״מ ס׳ נחלות ואף כשהסכם מוחזק: ז ויש מי שאומר הוא דעת הרמב״ם ומ״ל מ״ש מהסכם וכני יבם בנכסי זקן דאין חולקין בשוה כמ״ש בסעיף ז׳ משום כאן אם בא הסכם עם אביו׳ לדין היה כ״א נוטל מחלה אחרי אף שהת׳ לא נשתנה דינם ויש להם זכות וכח אביהם ומוטלים חלק אביהם כמה שהקשה הרא״ש שם בדין הסכם ובני יבם בנכסי זקן. משא״כ בהסכם ובני יבם בנכסי זקן אז אם היה בא לדון עם היבם דלמה מכל וכל ופכשיו ע״כ דינו נתחדש ומוטל חלק מ׳ ואז כל דינו נתחדש ומוטל מה שמודים לו וכמה שהם מחולקים עמו חולקין ונש״ע קטנים שנדחם בשנת תכ״ג הסמיך ויש מי שאומר בסעיף ה׳ והחליף מקומו בשאין מקומו ואפשר דקשי׳ קושי׳ כל״ל והסמיך הסלונת׳ שם ולא דק מש״ם ופוסקים דקי״ל שם קם דיל׳: ח אין מוסשין לדבריו דקי״ל קם דיל׳ הדין שהסקו בכר קם ופכשיו י״ל לסיוף דהוא כן מיתב׳ והיינו דוק׳ אחר שחלקו בכר בנכסי המת אבל אם עדיין לא חלקו י״ל הסכם ממ״ל כן כתבו תוס׳ והגה לדפת הרי״ף ורא״ש ורמב״ן דין זה הוא דין ברור די״ל קם דיל׳ וא״י לומר הסכם ממ״ל או תתנו לי חלק שלקח אביכם או תתנו לי חלק בירושת אביכם ואפילו אם הסכם לא מהני אבל לדעת הרא״ש והסור הסיק׳ דדיל׳ הוא ואין מוליאין מיד היורשים אבל אם הסכם הסם אין מוליאין נ״כ מידו מעתה ממ״ל כהנ״ל ועיין בח״מ סימן בל״א שם יתבאר בס״ד חלוקי דיל׳ אלו ונ״מ עוד מפלונת׳ זו הסכם בנכסי זקן הבאי׳ לדין בנכסי יבם אחר שחלק היבם עם הסכם בנכסי המת ובאן אין אם אין מ׳ מוחזק אז לדעת הרא״ש יכול הסכם לומר ממ״ל אם בן המת אני שייך לי החלק שלקח היבם ובאן לא שייך לומר אין מוליאין דאין מ׳ מוחזק אז

ד פור וכ"כ סם פפו"ר ומרדכי בסם ר"ם ל סה"ד ו מפנה סם דף לם ע"ב ז כר"ל סם דפסק רבא הנכחא כוופי' דר"ל פפני פלם כו' דל"ז ע"ח ח פור בסם הרמב"ם בס"ח מה"י וכ"כ הפו' סם דף לה עח ס כר"ל סם דפסק רבא הלכם' כופי' סם י ברייס' סם דף לם ע"ח כ פור וכן כתב הרא"ם ברים יבמות ל סם ופס מימי' דר"י פכמים דף פכ ע"ב דמעמע דקה מ בס וכ"כ הרמב"ם סם נפ"ח וכ' ה"ה סם ס הוא שרי פסק הסה חים סלח בפ"מ הוא כ ה"ם סם ס פולר כזה פוטר מן ההורה וחינו פוטר מדבריהם ולפיכך לריכה מלינ' לזיקנו סחין כילם המעוברם ביח' לפטור מן היבום כנז"ל וכוכר ג"כ רבינו לריכה נפ לביחסו דומיח לכנוסה כ"ד פפפרשים וכ"כ בהכסים הר"ח ז"ל ה"ם סם ס מכנה סם דל"ב ע"ב ס ברייסא בס (*) פי' ונגמרו

חכמת שלמה

דחדרם מהדרם לחיבור' קמח כמ"ם הפום' נרפ"ק דב לה בני חזנח ולא ניזם וכו' והוכיחו מסם ולוקה מכח מהדרי' לחיבור' קמח ח"ב ה"ב כיון דחסם חח ריפור' רק דחפרה הפורה לייכם מכח מלוה והיכי דיכח מלוס ומחרם חומו מהדרי' לחיבור' קמח ח"ב לחה לם יפי' בלחו וכרם ולכלחו' פי' נרחם לפרן כפין מכבנו הפום' הכם נפ"ק דביבה (דף יב ע"ח) כיון דניזה נפפולי' פמוקדפין לח הוסר בהדיח לכן חמרי' מהדרי' לחיבור' קמח הכל חוכל נפם דהוסרם בהרי' לח חמרי' מהדרי' לחיבור' קמח ח"ב ה"ב כיון דכחיב יבום לבדיח לח חמרי' מהדרי' לחיבור' קמח מך מדיין הפה בהבום' בביבה נקוביפם לחם הקפו רק על נדרים ונדבום ומכם קומים מפקבו דרף לב"ם חפור מכח לכם ולפם לם בקבו פל ס"ם מפורם ביבמו' (דף יח ע"ב) דזה ב"ב הפירם הוח דקיי"ל כר' יוחנן דחיבו כוכר רק כמפה מיין נרפ"י ופוכ' סם ורמב"ם וע"ם לח ביחח כי' מהדרי' לחיבור' קיח לפום מה דלח ידעו מפיולם ונם מכ"ם יפי פיולם הכ"ל לם"יב דבריהם מיך כוני' דלח חמרי' מהדרי' לחיבור' קמח ונ"ב כבם ב ם וחין פנח לחפם בפפרים חולי יזכיני ד' בזפן חחר לבחר יוחר ודו"ק :

פי' קפר כ"ף ו' ילדה ולד וכו' כ"ב

מיין בפוכ' יבמום (דף לז ע"ב) ר"ם וגו פוחיל ולח הוכר פוכרה מה פהקבו דבוקחח נחזקם כיפר ליבם ופכה מם פדבריהם סכרו לדבריהם ביבמום (דף כח ע"ח) ר"ה ריבח מכולי כהוכר ע"ם גם ף דבריהם כיון דהבסח ודחי בן ם' היפרע הזקה קפ"ח הנם בהפוכחי מכבר לחו"ח בפכנו ביפור דזה בלחי מלח בפכו הנפ"ד ובפ"ד ופקיים ופ"ם פילחי פורפם פני ופקפם הנפ לחמרם בנד דבם פרפ"ח ז"ל ונם פכ"ם בקפ"ד

באר

ג) להמתין. דינמה יותר קרובה לגילה מחרוסה ומרוסה לריכה להמתין ג"ם. ומפר נזמן כזה דכופין על המילה מ"ל להמתין ג"ם דהח מינה קרובה לגילה ב"ם. מם עכה מחמר ומ"ב נהמרב ונחן גם למלמרו ומגילה לזיקהו לם לריכה להמתין ג"ם עיין כנה"ג בגרגמה ג"י דיש פיוגרמה בין בפובקים: ג) המיב. ולם מין המים מחריס יחל ן זה המר ג"ם. ומ"ד מגילה כסובה מוזרה ע"ב המים. המר ג"ם לריכה מגילה מכל המים ומ"ה מ"ל כי מגילה גרוע מכל המים עיין סי' קע"ב ב"ם: ד) מגילה. פיינו נקולה מכל לחומרה הוי מגילה ופסובה לכהן

ב) המתין ד"ל ד"ל ד"ל

קיו מ"ס: יב ספק דבריה' • אע"ג דסתם' נאמרה תחת כעלה בספק יבמה דאורייתא' ואם היתה חולצת ונאמרת תחת כעלה דרבנן מ"מ הא עדים' עפי' דמי חלצה אמרי קמו רבנן בולד דנפל הוי ולכאי נגריכוס חליצה הרמ"ם: יג ה"ז חולצת. כ"כ הרמב"ם פס"ב ולא כס"ג ס' המולן דפסק דמ"ל חליצה מהאר דהיתה מותרת לכהן בלא חליצה:

קסה א ומ"מ אין כופין אותו • דברי הרב רמ"א סתומים הם דמבמע לדעת ר"ת והרא"ם אין כופין כלל ולי"ת חלצה כשאי אם מתבוונת לשם מצוה כופין במילי אף על גב בנדרה הנאה ממנו קי"ל כופין אותו אפילו בשוטי' כמ"ש בתוס' ואמר פוסקים כל סיב' דהני בש"ס כופין סיינו בשוטים וקי"ל גם כן בגמ' אשה בעבירה כופין בשוטי' • ס"ס דאין ודאי איסור חלצה מיישין בחמה אין כוונתו לשם מצוה כופין אפילו בשוטי' לפיך פוסקי' דס"ל מחיק וכ"כ בתשובת מהרי' לבית הלוי ג' סימן ס' לדעת פוסקים הלו ג' חבוקי דיבים הם • אי' אם מתבוני' בוודאי לשם מצוה מניחים אותם לייבם. ב' כל שאי' אם כוונת' לש"מ כופין במילי ולא בשוטים. ג' כל שידוע כוונתם שלא לש"מ כופין בשוטים כ"כ ב"ח וכן מדויק בסור ולא כמתמות בב"י ובד"מ דמבמע דס"ל אפילו כידוע דאין מתבוונ' לש"מ אין כופין בשוטים ולית' ומנהג שלנו דאין כופין מטום דחייבינן שמא הנכנס דאין כופין מטום דרמב"ם ורמב"ן ורשב"א ורא"ש ס"ל מפרשים כיוהם כמו מקומות הקהילות כמו ביתבאר למטה יד) (ס) וכל זה כשאם אומר ברור' להתייבם [ב] ואפשר בהתייבם שאין שום איסור ביבומו טו) אבל אם אומר בשינו רוצה לא ביבם ולא לחלוץ כופין אותו (ב י בשם ר ת) טז) (ו) ודוקא בנאה מסתם שפנה כדרך בתבאר בפיל סי' קז ד ת ה סי' ר ד) יז) תיהו אם אפשר להטעותו ולומר בו שיקח מפון הרבה על הסכ ל' מפסיקלי כדי שבא לנסרך לבוק (ל"י מ כ) ח ויזהרו [ג] שלא יפליאו המפונק שבים כי אז לא יכולין לומר לו מבשה היינו בן (מרדכי פ' הסוכן) (ופיין לקמן סי' קס ס ספיק ב):

ב ג יבמה שנדרה הנאה מיבמה בחיי [ד] בעלה יט) או שנדרה הנאה מכל היהודים ד כופין אותו שיחלוץ ג) לה כ) ואם נדרה לאחר מיתת בעלה מבקשים ממנו שיחלוץ לה ה וכן אם נתכוונה בנדרה אפי' בחיי בעלה כדי שלא ייבם אותה ו מבקשים ממנו שיחלוץ לה:

הגה

שתחלוץ מספק מדבריהם כמו שנתבאר ל אם (ג) הלכה ונתקדשה לאחר או נשאת קודם חליצה ק (ד) חולץ לה יבמה ותשב עם בעלה ר ואם נתקדשה מ] לכהן שהוא אסור בחליצה נ] אינו חולץ לה [יא] שאין אוסרין ע"ז אשתו משום יב ספק דבריהם כג) (ה) וה ה אם אין היבם כאן שלא מצא מבעלה ישראל ומותרת מ בלא חליצה הוא"ל וכבר נשאה(ר"י מיקן בתשובה) ס

(ו) גירשה הכהן או מת יג ה ז חולצת לבתחילה ואחר כך תהיה מותרת לאחרים:

קסה איזה מהם קודם או חליצה או יבום ובו ה"ס:

א ס א) (ס) מצות יבום קודמת למצות חליצה ב) ואם אינה רוצה להתייבם לשום אחר מהאחים ג) (אם בגדול כסרולה ליבם) ד) בלא טענה מספק' דינה כמורד' נ ה) (ג) וי א שמצות חליצה קודמת: הגה ו) ואין לה דין מורדת אם אינה רוצה להתייבם א ז) ומ מ אין כופי אותו לאמון אבל מעמין אותו אם יכולין להטעותו כגון שאומרים לו אמון מ מ שתתן לדמיה(סור בשם ר"ת והרא"ש ה) ח) ודוקא אם אינו מאומן שכופין אותו אבי בעל כמו שנתבאר לעיל סי קנ"ד מ) אסשיה' רוצים ביבום(ג) אין מניחים אותם לייבם ב י [א] אם כ כיבר וידוע שמכוונין לשם מ) מצוה(סור בשם ר"ת)יא) וי"ל דאסיר לו אשה אסרת ג כ) שכופין אותו ומנדין אותו עד שיסלון(סור בשם אב"ג) יב) וי מ אפי' בלא אשה אסרת אם אינם מכוונים לשם מצוה והיא אינה רוצה להתייבם ואין יכולים להטעותו כופין אותו נאמון יג) והמנהג בסברת הראשונה (ד) אין כופין לחלוצה כלל אפי' יודעין בו שנתן כיבוי בממון (מהר ם פדוואה סי' י ח) אלא מפגריסביהם כמו מקומות הקהילות כמו ביתבאר למטה יד) (ס) וכל זה בשאם אומר ברור' להתייבם [ב] ואפשר בהתייבם אין שום איסור ביבומו טו) אבל אם אומר בשינו רוצה לא לחלוץ כופין אותו (כ י בשם ר ת) טז) (ו) ודוקא בנאה מסתם שפנה כדרך בתבאר בפיל סי' קנ ד ת ה סי' ר ד) יז) תיהו אם אפשר להטעותו ולומר בו שנתן מפון הרבה על הסכ ל' מפסיקלי כדי שבא לנסרך לבוק(ל"י מ כ) ח ויזהרו [ג] שלא יפליאו המפונק שבים כי אז לא יכולין לומר לו מבשה היינו בן(מרדכי פ' הסוכן) (ופיין לקמן סי' קס ס ספיק ב):

ב ג יבמה שנדרה הנאה מיבמה בחיי [ד] בעלה יט) או שנדרה הנאה מכל היהודים ד כופין אותו שיחלוץ ג) לה כ) ואם נדרה לאחר מיתת בעלה מבקשים ממנו שיחלוץ לה ה וכן אם נתכוונה בנדרה אפי' בחיי בעלה כדי שלא ייבם אותה ו מבקשים ממנו שיחלוץ לה:

הגה

שו"ת למורה

נ' ולפנ"ד הכ"ל ל"ל מל מ"ש שלינו רולם לא ליכם ולא לחלון כמ"ש הכ"י בשם מ"כ:(שם ס"ד כופין לופו שיחלון לה). כ"כ מנ"ש ס"ק ד' שנכפסק לם פי' לו לשה ושייך הקנם רגמ"ה וכוונתו דלף לשם המחבר דמלום יבום הוא עיקר מ"מ בכה"ג לחשר דיוסר פוב שיחלון לם מחמם הקנם רגמ"ה: (ס"ד כהנם לם לא בפרטו בהדי"). כ"כ מנ"ש ס"ק יח בפופו מ"ש דלא"ל להחמבר מנ"ז' דלשון' ומ' בר"ן ס"ק דקדושין בני החלם ביאה קונה וכמהרשי ריפב"ל שם ומחלמ"ל פנ"ז מלשום ס' ד' וכפ"ם מ"כ מבר"ק מלרב"ן סימן כב ודר"ק היפה וכפסוק' פ"ז כמרכפי כזה בלורך ולחכ"מ:

הגהות רעק"א

בחלה ומם לחסורה בלא חליצה וכן דעם בה"ג מלא דס"ל דבחלה ומם ביום ל' מוחרת ומ"ש לדינה. גם מב"ם לכ"ש פיהק ומה לחבור' (זולם לפרי"ם כמ"ש רחב"ן מליבי") כזה בודאי אין לחוי ליקל ומ"ש מל המחמם לחרוכים מדבר זה בלל וכלל וכב"י לביל סימן קנ בכיח פוכרים מלו להוליח דלכ"ש לרבב"ג לף נחבלו חרי לריבה חליצה וזה נחמם בבוב דבוני' דרבן ורבב"ג פליני בחבלו חרי ובבלן לא הביר בב"י נגמלה לבן וחלה ומם לו סיבה ומם דינו:

חכמת שלמה

אחבלחב קנם מקומם ביו"ד סימן קנ בחמדבירם ה' פ"קנה ב"ם שם כזה דרך חנב בעזה"י ודוק. והנה בדין המחנה עם הלשה ב"מ שלם סבול לפני יבם לא הפ"יבם רק בחלון לם זה נחסב מהנם בחב"ש ובבר מקר כזה הפר"ר בספר ב"ח ומ"ר פ"ם כזה בסבו' לחדרינם פולין ל"ק קובבחנמין קנם מקומה בהיבור ריו"ד בל' בלחים פי' ב"ב בחהיור ד' פלי ורך הנב יב"ם בעזה"י ודו"ק: פעיף ד' בהנה לם לא ספיבו בהדי' נדלון לא בחנם וכו' כ"ב הנה נם לם פרטו כן לא מהני רק לם כבבב בפובל הבל לם לא נחבב בפובל רק בחבוב כן נהבטר הנה ל"מ לם כחוב בו רק בבובים דלא מהני לבבם פובקי' דבבוב' בבבב לא מהני רק נם לם בחוב בו חרם דחרם בבחב יהני היינו לם בחבו בבחב יהו ונם בלבון בימוני בחבבל בל בלבו יד ובך חבל לם בחוב בבבב יד לחר רק בחבולן חבום בחנו זה לא הוי בקבלב חים וכמ"ם בבחה הבובים בזה הוי רק בהובלה ולא ב"יך רק בחנון ונם לף לם בבב בבבב יהו לם בחוב בו בלבון עבר בחרם בחנו בני לא מהני

מקום ידו כידה והוי כאלו בידו ג"כ והיה לו לפרוט: יא אם לא שפירשו בהדי' וכו' ואם לא אומר שרצונו ליבם לייבם אותה אין כופין אותו לחלוץ כי שמא הלכה מי"ק והוי כמהנה פ"מ שכתב בתורה כן אינה כמה תשובות וכ"כ ב"ח. ובתשובות מהרשד"מ לא"ה סי' פ"ח ובתשובות מהר"ח כן שאון סימן כ"ח אינה מ"מ יכולים לעשות הרחקה של ר"ת שלא לדבר ושלא ליתן עמו ולא שיאמרו שלא לדבר עמו וכזה יש לחדש מה שהקשה לכאורה מה מהני השטר חליצה לחלוץ בחנם דהא אף כלא שטר אם אומר שאינו רוצה לא לחלוץ ולא ליבם כופין אותו אלא כשאומר שרצונו ליבם אין כופין אותו ואפשר"ג ג"כ אין כופין אותו אבל למ"ש דפוסין הרחקה הכ"ל אז כפיר אם לא נתן ש"ח ואומר שרצונו ליבם אין עושין לו שום כפי' אפי' הרחקה הכ"ל והיינו שאין לו אשה אבל נתן ש"ח עושין לו הרחקה הכ"ל אז הכי אם לא נתן ש"ח ואומר שרצונו ליבם אין כופין אותו אבל אם הוא בעל ש"ח ונתן ש"ח ואומר שרצונו ליבם אין

דפי' המגיד דמקדש בס"מ ופיין סי' כ"ע מ"ם פליו אם מקדש בס"מ: ד ואין נכסי היבם משועבדי'. אף אחר שתקנו חז"ל לקדש אותה כשאר אשה מ"מ בעניין הכתובה לא נשתנה הדין דכתובתה על נכסי בעל הראשון וכן מוכח לכאורה למאי דס"ד לרבי' סיוע לר"ם דאמר מקדש ואח"כ בועל ממתניתי' פר"ג אם כן קשה דקאמר מתניתין זו למתניתין בכתובות דף ס' דתני שם בכתיבות על נכסי בעל הראשונים הבריות' שהביא שם פר"ג כילד מאמר משמע כמי דס"ל דמקדש בתחלה ומפרש כילד מאמר ומ"מ תניא ובלבד בתחלה כתובה על נכסי בעל הראשון. וכן משמע מדברי הטור שכתב בסימן קס"ח דכתובה על נכסי הראשון ואין לה משני כתובה אף למה שפוסק דמקדש בתחלה מ"מ כתב דאין לה משני כתובה אין לה חילוק בדבר לעולם אין לה כתובה מראשון וכן הוא בש"ג דף תכ"א ולא כב"ח שכתב אחר שתקנו חז"ל לקדש אותה כשאר אשה צריך לכתוב לה כתובה על מאה זהוב אפילו יש נכסים לראשון ויש לה מחציית מראשון וק' משני ולית. ולפיין מזונות היכמה מכותר בתוספות ובהרא"ש כ"פ כ"פ אפי' היכא דיתה כתובה מבני מ"מ יש לה מזונות אפילו אחר מותו. ופיין בר"ן פ' האשה שנפלו שפסק נ"כ דיבם אחר שכנס זוכה בפירות ומייב בפרקונה ופיין דריש: ה כין לשם זנות. אף לשיטת הפוכקים דסבירא לה מ"מ קידש כאמה שמול דאמר הכונס לשם זנות לשם מי כאלו נונע בתרוה מ"מ בדיעבד קונה כ"כ בני' ולפעמו אזל דכתב ר"פ הע"י אבא שמול מדרבנן קאמר דאסור לייבם לשם מי מ"ם פ"ל בדיעבד קונה כיון מדאורייתא ליכא איסור מיהו י"ל אף אם היה מדאורייתא אסור לייבם לשם מי אין לו ר"ח מ"מ קונה אותה ופיין סיגן קפ"ד מ"ם: ו אפי' בהפרשה. אף על גב דקי"ל כל הבועל דעתו על נמר ביאה מ"מ היכמה די בהפרשה אפילו אחר בפירוש דעתו על נמר ביאה קונה בהפרשה כיון דריבה בתירה הפרשה קונה לא בעינן דעתו דהא אפילו אם הכנס אונסים קונה. כ"כ הר"ן פ"ק דקידושין והכי"ר ר פפ"ר הפרשה קונה אפי' בביאה גרופה כלומר בשיגג או לשם זנות בהפרשה מ"מ קונה וכן קונה אלא כדרכה. תוספות והטור. אף על גב

ופרוסה (ריב"ם פי' קס"ב) ז) ומריבה ג"כ חופה אחר קידושין כמו שאר אשה ח) (ה) ויכול לעשות משאר פל ידי שליח כמו בשאר קידושין (שם פי' ט') ה ואם בא עליה בלא מאמר קנה וא"צ לחזור ולקדש ומכין אותו מכת מרדות ט) (ו) ודוקא שבא עליה (ז) בפני עדים: ג ו אין עושין בה מאמר אלא מדעתה ז וקטנה שנתאלמנה [נ] מ מן האירוסין אין עושה בה מאמר אלא מדעת אביה: ד מ כותב לה כתובה ד' ואין נכסי היבם ד) משועבדים לה שבתובתה [ד] על נכסי בעלה הראשון י) ואם אין לראשון נכסים כתובתה על נכסי היבם: ה נולד לו בן ממנה [ה] כ א צ לקרותו על שם אחיו המת: ו ל כתובת יבמים צריכה שרטוט מפני הפסוקים שכותבים בה (ועיין בטור סי' זה סופם הכתובה):

ז מ הבא על יבמתו בין בשוגג ה בין לשם זנות בין יא) שאנסוהו כותים והרביקוהו ביבמתו בעל כרחו ב ע"י קושי בין שהי' הוא מזיד והיא שוגגת או אנוסה בין שהית' היא מזידה והוא שוגג או אנוס מ יב) בין שהיא ערה או ישנה קנה ו יג) אפילו בהעראה:

ח מ בד א כשנתכוין לשם ביאה בעלמא פ ואפי' לא נתכוין אלא לביאת בהמה אבל אם לא נתכוון לשם ביאה כלל כגון ל ז שהוא ישן ח ק או שיכור שאינו מכיר כלום או שנתכוין להטיח בכותל והטיח ביבמתו [ו] או ס שנתקשה לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו לא קנה ח וכן אם הדביקוהו ביבמתו בלא קישוי ט אלא באבר מת לא קנה: ט מ בד א שביאת שוגג קנה ביבמתו שנפל' לו מזה נישואין אבל אם נפלה לו מהאירוסין ייד) כ י א שלא קנה ליורשה ולימא לה ולהפר נדריה טו) ג ויש מי שאומר דה"ה להערא' טז) (י"ל [ז] שהבא על יבמתו יא' לריך לבתר אסר קדשו כמעופיו ולונו אל ביאת יבמה) (סור בשם הפיטור):

קסז דין יבם קטן וחליצתו וכן קטנה ובו ו"ם:

א מ קטן פחות מבן ט' אין ביאתו בלום ומבן תשע שנים ויום א' ואילך ביאתו א קונה ביבמתו ב כמאמר בגדול ג ובאשה דעלמא אינה קונה בלל לפיכך (מ) נשא אשה וכת פטורה מהחליצה ומהייבום:

ב ד א) בן ט' שנים ויום א' שבא על יבמתו אינו יכול לפוטרה בגט עד שיגדיל ויבא עליה אח"כ ואם לא בא עליה אח"כ ובא להוציאה צריכה גט וחליצה ב) ואם בא עליה כשהוא קטנות קורם שהגדיל או מת אחר שהגדיל אבל לא בא עליה משהגדיל [א] ב חולצת ולא מתייבמת ואם משהגדיל נשא אחרת ולא בא על היבמה משהגדיל מ [ב] שתיהן הולצות ולא מתייבמות:

קטז

להקים שם אחיו כתיב כתבו חיספות הקרא אחי למפע כשאין רחוים היכם וסיכמה להקים פרע אילונית והסרים אבל כש"אוי' להקים אף דבכיאה זו א"א להקי' קיים: ז שאות יבן. והכל תלוי בו בנופל אבל אם כוונתו לשם ביאה אף שאין כונה קונה כש"ם כשא ק הקודם אפ"ג דאסור לבא אם יבמה מהו וכו' בכתובות דף י"ג ע"ב. לא חזני ספיר לם דברי נ"מ לאתי דקי"ל מצות יבום מקדם והדר בועל ודוק"ק ור"ל דב זה מיירי קודם שאתקנו חז"ל לקדש אותה וכו'. מ"ב קשה על הטור והב"י ודו"ק ועיין נ"ם:

באר הגולה

מ"ו קפו (ס"ז בין לשם זנות) כ"ב בע"ם ע"ש בזה ודברין סמוכין לפע"ד דבל שיש חיטור סור' מ"ם ביקלי חופה בזה כמ"ם הרמבי"ן בחידושיו בינאתם דף ל"ם ובר"ן ריש קדושין ומבי"ם מ"ו. ל"ה ג' ובפי' מ"ם מ"ב ולעי"ג:

באר היטב

מרחשון וק' מזמי ע"ם. לכאורה נראה דאשתיתי' ליה הס"ם דכתובים דף פ"ב ע" החזירה הרי היא בכל הנשים וכו' אבל יבמתו דאמר מיהו כתב לה וכו' ע"ם ודיין בא י"ש שם. גם אחנעיא בת יבמה מהו וכו' בכתובות דף י"ג ע"ב. לא חזני ספיר לם דברי נ"מ לאתי דקי"ל מצות יבום מקדם והדר בועל ודוק"ק ור"ל דב זה מיירי קודם שתקנו חז"ל לקדש אותה כשאר אשה אפ"ג דאסור לבא אם יבמה מהו וכו'. מ"ב קשה על הטור והב"י ודו"ק ועיין נ"ם:

טורי

בענין שיש עליו בפיה לחלוץ בדרך הנזכר בסי' שקודם לזה: [ג] מן האירוסין שעדיין היא בתולה ואם היא נשואה והיא קטנה עושה מאמר ע"י אחיה ואפי': [ד] עד נכסי בעלה הראשון דאשה זו תקנו לו מן הנשים אלא דשם אין שם נכסים תקנו על השני שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: [ה] א"צ לקרותו דהא דכתיב על שם היינו לנחלה דילפי' נ"ש מן על שם אחיהם יקראו בנחלתם: [ו] או שנתקשה לאשתו ל"ק כיון שאין בזה כוונת ביאה בלל דהא נתקע בסילא אבל לא אפי' נתקשה ליבמתו לבא עליה אלא שאח"כ נפל עליו שלא בכתכיון וכיון דאחר שנתקע לא היתה כוונת ביאה בלל ודאי לא קנה ב"קשוי לבדו ותו דהא אינה ברי"ם הבא על יבמתו אנוס פ"ד אלא בנתקע פרש"י שנתקע לאשתו ונפל מן הגג ונתקע ביבמתו ואמאר רבה נפל מן הגג ונתקע חייב בד' דברים וביבמתו לא קנה אלא כגון שנתכוון לאשתו ותקפת יבמתו

תשובה

וכן מי' בסימן קמ"ט ס"ב נבי נסייחד עמה אחר הגע ע' כם ומעמה כיון שכפר הס"ג דיבום בעי עדים כמו בני קדושין מכמאן דבעי נמי מיהת רואה אם העדים ובלא זה לא קיה ס"ב הדק' דמשכחם לה שהוא יחד אחה קעדים ואם אחו דלעניין מקדמה מכיבם בעל הרי יש עדים ולעניין יבום לא קנה וחכמי מומרם יבם היה. הן אמת מדברי הגו"ב נכונים לפי מעמו כל הרבב"ם והריב"ם הובא בב"י שם דלכן בחם לא אחו אם העדים לא מהני אף דבני ממון מהני בדאי' לפי מעמו הרב"ם ס"ב כיון בחם

יאמרו מכלו בניי ומקלתו חלץ : ג קלילה . ויורק נכסי לחיו ויורק ומשמת לה : ד חיבה מוגלת . אפי' כדיעבד אין חל לא קניה אלא . כמגיד . אבל מנרשה בקטנותה : ה ואפי' מודה לדבריה כ"כ כתוס' לפירוש כ' וסתגיד דאמריגן לפ' ביאמה מזקה דביעל אותה מיד כשנפתר • לפ"ז נראה דכוסין

על הנע אפי' לא קידם אותה ואח"ל נע מעוס הקידושין מ"מ לריכה נע מחמת המזקה שנפיל אותה וכיסין אותו מעוס מזקה בהל"ל ואלילה לריך ליתן הואיל תוך ל' יום הוא וכיון הומרת לא נכפלתי : ו נירשה לאחר ל' יום וכו'. דאז מזקה בהל"ל מסייע לו נם לאחר ל' יום לא מוקים נפשיה לכן מבקשי' ממנו שיחלוץ ולשון בקשה שייך בחלילה מעוס דזלות לו שתרוק בפניו . תוספות. נם אם היתה יולאת בנע לבד מותרת לחזור לו כ"כ הכי ולפי עצמי' אלו לריך עשה מ"ם בסור לשיתו דמבקש' ממנו נע מאחר דא"ל מה מפסיד הוא ליתן נע ולמה אין כופין לנרשה • ויש לומר דכתב המגיד אם נירש אם נירש ואחר כך שהה עמה אפי' לאחר ל' יום אמרינן מסתמא לא בטל אותה כיון דאיכא איסור לבטל מיהו הרי"ף כתב דאיירי בסוני' שנתן נע על הזקה ואחר כך כנסה וכן מבמת בתוספות ופיין כ"מ : ז ואם הוא מודה שלא בטיל ואח"כ שהה עמה ואחר שבטל אחר כך כופין אותו על החלילה כיון שסורם חזקתו והודה פ"מ שלא בטיל אחר ל' יום . כ"י בשם בריטב"א : ח היא אומרת נכפלתי וכו' . דאז החזקה הל"ל מסייע' לה מ"ה אם נירש הוא אין נאמן לאסור אחר ל' יום אפי' תוך ל' יום ו"א ס"ל הואיל תוך ל' יום הוא ואפשר דמוקי' ראשון ראשון וסטור כתב נזה לשיטתו דנאמן ואין כופין על הנע אם לא נירש עדיין מעוס דאין נאמן לאסור אחר ל' יום הוא ואינו אלא בטל מיהו כיון דאיכא איסור לבטל מיהו הרי"ף אמר כתב אם נירש ואחר כך שהה עמה אפי' לאחר ל' יום אמרינן מסתמא לא בטל אותה כיון דאיכא איסור לבטל מיהו הרי"ף כתב דאיירי בסוני' שנתן נע על הזקה ואחר כך כנסה וכן מבמת בתוספות ופיין כ"מ : ז ואם הוא מודה שלא בטיל ואח"כ שהה עמה ואחר שבטל אחר כך כופין אותו על החלילה כיון שסורם חזקתו והודה פ"מ שלא בטיל אחר ל' יום . כ"י בשם בריטב"א : ח היא אומרת נכפלתי וכו' . דאז החזקה הל"ל מסייע' לה מ"ה אם נירש הוא אין נאמן לאסור אחר ל' יום הוא ואינו אלא בטל מיהו כתב דלאסורה בלרה תוך ל' יום אם לא יודו שביטל שבטיל וכ"י הכיא בנירש' דאסורה תוך ל' יום אם לא יודו שביטל שבטיל וכ"ל ולכאורה אלא דאמר ל' אחר ל' ולכאורה אינו אלא אחר ל' יום הוא ל' יום הוא ואינו אלא בטל מיהו כתב דאסורה בלרה תוך ל' יום אם לא יודו שביטל שבטיל וכ"כ בד"מ ונכאורה נראה דפ"ם הוא ול"ל כמה דאיתא בנירש' שלפנינו כתוס' כל שפניו מודים לכ"פ לא מייסין שמא לא בטיל . נם המומר' של תוס' הוא מפירוש הראשון של תוס' דאיירי בבריאתא הוא אמר לא נכפלתי והיא אומרת נכפלתי הוא אמר לא נכפלתי מוך ל' לריך הלכה חלילה מזה לאחר ל' יום . ומזה כ"ל לאחרה אם כיון מאחר דהיה מודה לא יוכל לומר לא נכפלתי אלא אם כן

מטלטלין משומרדי לכתובה ולהולי מדר״ל. וכ״כ בס״ג שם וכן אם חולן לה מ״י לגבות מחוב שלו אבל מחוב של אחר נוכה דקי״ל כתובה גבית מן מלוה כמ״ש בסימן ק׳ יולשב הקוסי לפי הטעם הכ״ל דהא דלא עבדינן תרתי מ״כ בחוב של אח׳ כמי תרתי ניהו לחולי מדר״ל ולגבות מן מטלטלין פיין חוס׳ ס״פ האשה דף ס״כ: ו וכשיכנסנה יכתוב לה כתובה ואם לא כתב לה יש לה כתובה מתקנת חז״ל כשאר נשים: ז בונם ואין לה כתובה. כ״ח מדייק דרמב״ם גם הסור ס״ל דאין איסור לדור עמה בלא כתובה ולא שייך בזו התקנה שאל תהא בעיניו קלה להוליא מאחר שנשאה מתחלה לאסור לה תהא בעיניו קלה להוליא אף ע״ג אם נשאת לאחר בזדמי יש לה כתובה שאל תהא קלה בעיניו להוליא מ״מ כיבם שבא מכח הראשון שהיה אסור לה אין לה כתובה ואף שפוסק לאומרא בהג״ה דאסור לדור עמה בלא כתובה מ״מ בדיעבד אם לא כתב לה אין עליו שום חיוב מה שאין כן בשאינה מותרת ולא כתב לה כתובה יש לה כתובה מיכם מתיקון חז״ל כשאר אשה: ח אבל אסור להשאותה וכו׳ בסמוך כתבתי לדעת הרמב״ם והטור אין איסור ואם היא שני ליבם ולא לבעל אית לה כתובה על נכסי בעלה • המגיד: ט גם הבנות ניזונות. ואף אם הבית הראשון נכסי׳ אין לבנות מזונות דהא הוא לא כתב לה אלא כן מוקדין דיבור לך מנאי ופיין חוס׳ ס׳ נ״ס דף נ״ג לפי׳ ראשון הכפי׳ קאי היכ׳ דלית לה מזוני ומכפי׳ ליה אם אלימ׳ כמותה למזוי תי״כ בכתובה לפ״ז מאחר דבלת׳ בתיקו אין להבנות מזונות מבני אבי׳ אם כתובתה על בעלי שמו אף פ״ס כשאין לה הראשון אית לה ממילו אלא כתב היכם כתובה על תוס׳ אירי שלא כתב היכם כתובה על

כפי' ס"מ ופ' כ"מ ואין קובעין בשבת מאחר דצריך קביעות שו כמכין משבת לחול ופ' כד"מ וקביעות מקום שימו משום פרסום לכן צריך להיות בנובה שבעיר ואם יש פרסום בלא זה פ' בתשובת ר"י לבית שלוי סימן יו"ל: ו כן י"ג שנים ויום ח'. ע' סי' קכ"ה שם כתבתי בתריכות דיבים שלנו: ז דדים גדולים. כתב בד"מ בשם המרדכי לכתב בשם התרומה בדיקה זו צריך להיות על ידי אנשים ובדיקה אם יש לה ריבוי שערות בודקים ע"י נשים וכ"כ כ"מ בשם הסמ"ק בדיקות דדים צריך להיות על ידי אנשים אבל בדיקת דדים גדולה בנשים אז בודקים על ידי נשים כי החזקה מסייע מסתמא אחר יב"ש בביאה סימנים אם כן בדיקות שערות הוא אפילו לא הוחזקה בנשים וסקשה הד"מ אם כן למה מהני בדיקת נשים ותירץ משום דהוא מילתא דעבידא לגלויי לא משקרי והא דאין נאמן בכך:

ה ל יש קובעים מקום בו ביום ט יט) וי"א [ה] לקבוע (מ) ביום ט) שלפניו:

ו ג אין חליצה כשירה אלא ביום חלצה בלילה (פ) חליצתה פסולה:

ז ס אין חולצין בשבתות ולא בימים טובים ע כ) ומיהו בח"ה שפיר דמי [ו] כא) ° (יו א (י) דאין לחלוץ בערב שבת ופי"פ וכן מוהגין):

ח פ צריך שיכירו שהוא אחי י) המת כב) ושהי בעולמו כג) וזאת היא אשת המת ואפי' אין ל כאן אלא עד אחד שמעיד עליהם כד) או [ז] אפילו קרוב (יא) או יא) אשה כה) או עבד או שפח' או קטן ק שהוא מכיר ונבון נאמן בכך:

ט ר כו) צריך שידעו הדיינים שיש צ' יום משמת הבעל חוץ מיום שמת בו ויום שחולצת בו:

י ס כז) צריך שידעו ת שהיבם ו כח) בן י"ג שנה ויום אחד כט) והיבמה בת י"ב שנה ויום אחד ל) ושהביאו שתי שערות לא) אחר שהגיעו לזמנים אלו ת לב) ואם יש ליבמה ז דדים גדולים א"צ לבדוק אחר יב) השערות ב לג) וכן אם היבם ח נתמלא זקנו א"צ לבדוק אחר השערות ומשפט שתי שערות (יג) ובדיקתן (נתבאר בסי' קכ"ה סט"ו):

יא ג (יג) אין סומכין במנין השנים לא ע"פ יג) קרובים ולא ע"פ נשים [ח] לד) אלא ע פ עדים כשרים להעיד ד לא) וי"א ט שאם הוחזק בעיני השכנים שלא ע"פ האב שבא לכלל שנים לו) או שיצא עליו קול שבא לכלל שנים נאמנים להחזיקן בגדולים לז) (יד) או בדקום ומצאו להם ב' שערות לח) אבל לא מהני ברמו אותו [ט] שבלה לפ"ת מו שהיה ס"ל (מרדכי פרק מלות מליקה) ה ואפילו בלא חזקת השכנים ו (טו) * אם יש להם ריבוי (טו) שערות לט) או שהם ארוכות כמו שרגילות לאיש גדול ולאשה גדולה חזקה שבאו לכלל שנים וחולצים ועל

באר היטב

מ) מקום. עיין בפי' סדר חליצה. בבוקר ביום חליצה יאמרו נלך לחלוץ במקום אשר קבענו אתמול בערב ס"ח לאחר"י מיון. אף במקום שיש ב"ד קבוע בכל יום לריכים למקבע דוכתי כנה"ג. אין קובעין בשבת וקביעות מקום הוא משום פרסום לכן צריך להיות בנובה שבעיר. ואם יש פרסום בלא זה עיין בתשובת ר"י לבית הלוי סי' יו"ד: ט) שלפניו. בין מנחה למעריב רש"ל סי' י'. בח"ה סי' רכ"ח כתב שיכולין לקבוע מקום בערב שנים או שלשה ימים קודם החליצה. ומהר"י מברונא כתב אם אירע שיבוא שלא יוכלו לחלוץ באותו יום בטל קביעות הליצה וצריך לקבוע פעם שנית וכן שליחים ורביעית לכאורה נראה דלא פליגי. די"ל דלא הצריך מהר"י מברונא קביעות מקום פעם אחרת אלא דוקא כשקבע מקום לחלוץ לאחרתו ואירע שיבוא אבל אם מעיקרא לא קבעו מקום לחלוץ אלא לאחר כמה ימים יודה מהר"י מברונא. אבל מסתימת אחרונים נראה דאין חילוק וצריך לקבוע דוק' ביום שלפניו וכן פסק בכה"ג בי"ד ע"פ. ועיין בפי' ס"ח סעיף ט"ו: י) המת. מאמר מהר"ל מ"ב סי' מ"ט. בתשובת מהרשד"ם מא"ה סי' רל"ו כתב דאפילו אפי כתב אפסר מהני להכיר אותה ע"ם: יא) אלא ע"פ נשים. מהר"ל מ"ב סי' מ"ט. ובדיקת דדין צריך להיות ע"י אנשים אא"כ הוחזקה גדולה בנשים אז נודקים ע"י נשים עיין ב"ש וכנה"ג: יב) קרובים. אין עד אפי עד כשר לעדות הנשים רש"ש אא"ה סי' פ"ד מהרש"ך מ"ל לשאול על הנשים אעפ"י שעדיין לא גדלה בקומה מ"ב סי' יו"ד. ובדיקת דדין צריך להיות ע"י אנשים אא"כ הוחזקה גדולה בנשים אז נודקים ע"י נשים עיין ב"ש וכנה"ג: יג) קרובים. אין עד אפי עד כשר לעדות הנשים רש"ש אא"ה סי' פ"ד מהרש"ך מ"ל לשאול על הנשים אעפ"י שעדיין לא גדלה בקומה מ"ב סי' ל"ג ול"ד. עדות שנשטר לא אהני לעדות הנשים מ"ן מ"ל סי' ס"ה עדים שהעידו שנולדו

ביאור

(שם לא עשאם ולא כלום וכזה) לריכה כו' מ' לכתב: יא) וי"ל וכו' עפש"ח ס"ע ומש"ש: ב) ומיהו בח"ה כו'. דהא הטעם שאל יכולו במש"ש בח"ה כמ"ש בס"ג דמ"ש ועיין בה"ג: בא) וי"ל דאין כו' דהא דין הוא כ"ל ואין דנין בהן כמ"ש בירושלמי הובא ברא"ש פ"ד דקידושין ועמ"מ סי' כ' בהג"ה ודוקא כו': בב) ופסיה בעולמו רש"ב: בג) וזאם כו'. קי"ל: בד) אי אפי' שם: בה) אי עבד כו'. ומש"ש וכמ"ש הרי"ף שם דאין זה עדות כלל ע"ש: בו) לריך שידעו כו'. כמ"ש לעיל סימן קס"ד ס"ל: בז) לריך כו'. כמ"ש חזקה אין העדים מוחמין כו' וכ"ש ג"ד וכן הכלל לכל מ"ש כאן: בח) בן י"ג כו'. מחכי' בגדה מ"ב ג' ועמוס שם ד"ה אלו כו': בט) והיבמה בת כו'. ק"ו כ' ובלבסף כו': ל) ובהביאו כו'. כמ"ש ס"ד אי דלא חייסי כו': לא) אחר כו'. שם מ"ו ת' מ"ח ב': לב) ואם יש קובעים מקום מ"ע ת' קד"ה ואח"ל כרבנן דר"ש בת סימן דא"ל לעליון בלא מחזון ובדדים ת"ל לומר שומא דאין בחיים בלא זמנם: לג) וכן כו'. עח"מ סימן לה ס"ל: לד) אלא ע"פ כו'. יבמות ל"ט ב' כ' פליגי בה כו' וכאן כ"ע מודיה:

טורי

סני בכך ביון שיש בבר פרסום קס"ל דבאשר אמרו אתמול כן יעשו ולמחר יקומו ממקומם המיוחד להם המיר וילכו למקום שני דהיינו מה שיחדו אתמול ושם יעשו החליצ' ולפ"ז אם הם אינם יושבין במקומם המיוחד להם בשעה שרוצים לקבוע מקום אלא הם בח"ן בדרך שאנחנו עומדים בבית הכנסת די בכך שיאמרו נלך למקום פלוני אפילו הוא מקום המיוחד להם תדיר די בכך כנ"ל נכון ומנהגינו הוא מיושב שפיר: [ה] לקבוע ביום שלפניו בפי' ס"ח סעיף פ"ז כתב דאם אירע עיכוב אלא יכלו לחלוץ באותו יום בטל חקביעות וקשה סמ"ש לקמן בס"ח סעיף ו' דאם החליצ' ביום א' קובעים מקום בע"ש ולא בס' קביעותן בשבת וע"כ לומר כאן שבשעת הקביעות אמרו בפי' שיהי' על יום א' די בכך וא"כ ה"ה נמי בשאר הימים דאם קבעו לחלוץ אחר ב' ימים או אפי' יותר די בכך דמאי שנא אלא דנ"ל שאם אומרים בשעת קביעת שהברירת תהיה

פתחי

על דברי הכ"ש הנ"ל דאם כן נם לפירוש הנני אם היא נרושה ואומרת אי אפשי נמקום זו כלעוכמה נמקום מהרלוי דנסמע לה ול"ל חמשה אבל לע"ד אין בדיינו לשנות הדיבים המבוארים על פי הטעמים הנאמרים להכניר הענין כי אולי יש עוד טעם נאחר מאמנו כו' ע"ש ועי' בס"ד סק"ב: (ז) בלא קביעות מקום כשר. ובאבן מהרש"ל בי"ש סימן כ' ומ"מ אם קבעו מקום ובעת החליצה הלכו למקום אחר גרע ומשפטיה בצריך חליצה אחרת ע"ש: (ח) ביום שלפניו. עבה"ע ועי' בכפר יעבוצ שכ"ש ר"ל שהביאו בשם הע"ש שכ' דאם בעת הקביעות לא ידעו בחזיה יום שהיה החליצה וקבעו מקום לחלוץ ביום זה אז לא מהני אין בדיה. והוא ז"ל חולק עליו דמה ענין זה לבדיר' הדי הקביעות מקום הוא לחליצה ומה ענין בזה לומר אלא הוכרר בעת הקביעות בא"ה שהיה החליצה ומ"ש מהר"י ברונא דאם נתבטל יום החליצה נתבטל הקביעות היינו משום שקבעו החליצה ביום פלוני ובבטל היום מהר"י ברונא דאם נתבטל יום החליצה נתבטל הקביעות היינו יחלוץ למה לא הועיל הקביעות הראשון ע"ש]: (ט) חליצה פסולה. ע' בסוי' כו' אבל אם בתחלי' הי' משופק בחזיה יום יחלוץ למה לא הועיל הקביעות הראשון ע"ש]: (ט) חליצה פסולה. ע' בסוי' כו' ב' מנייתא ס"ם קיד בבסר דיל דהיינו דוקא בנשואה שמתבטל בחליצה דין שע"י חליצה מתבטל לגבוע הבטולה ובמבוחר עשה זה מניינא ס"ם קיד בבסר דיל דהיינו דוקא בנשואה שמתבטל בחליצה דין שע"י חליצה מתבטל לגבוע הבטולה ובמבוחר עשה זה בהנאה מדרבנן פ' מ"ח אבל אחרוסה שהבלה בלילה יש מקום לדון לקולא רק שאינו מתבטל אם לא בשנמלה ע"ש: שטומות יעקב בכתב בפשיטות דהא דחליצה בלילה פסולה הוי אחר' בס"מרים יבם מן הראשונין דלא מלקו חז"ל בשקנסם ע"ש: (י) דאין לחלוץ יעקב בכ"ש בס' יעקב הכ"ש בשם הע"ש דבשעת הדחק מולקין בכ"ש כמו בגנב ע"ש ומש מבואר דסיינו אם יש הכרח גדול: (יא) אי אשה. עבה"ע בשם מהרי"ל שכ' דוקא אלא בשעת מעבה כו' הכם שורש דבר זה הוא מדברי הריב"ש סי' קפ"ב הובא בב"י לעיל ס"ם קיז שכ' שראה לו מלמדי הרי"ף פרק החולץ בני ואשמועינן שאין אשה וקרוב נאמנים כשמעידים כן בשעת מעשה כו' ומהריב"ל מסיק שם דדאי להמיר בדברי הריב"ש כי כך נראה מדקדוק ל' הרי"ף ע"ש. אמנם בבר כ' בב"י שם ע"ד הריב"ש דאין נראה כן מדברי הבנוסקים אלא דאפילו לא אמרו כן אלא בשעת מעשה קומכין עליהם כו' ע"ש. גם בכפר נבו סבוב לעיל סימן קנ ס"ק י"ד הזכיר דברי מהריב"ל אלו ובסב דיש לדמות דקיבוקו אלכון הרי"ף כו' וכ"ב הראב"ד ת"ל כו' פט ונם בכפר בני שמואל סי' מט דקדק מדברי הטור דאמרו אלא בשעת מעשה קומכין עליהם כו' הרא"ש ומ"ש הרא"ש דאין בדיינו לשנות הדיבים המבוארים על פי הטעמים הנאמרים להכניר הענין אלא בשעת מעשה קומכין עליהם כו' ע"ש ועי' בס"ד בשם הרא"ש (לעיל סי' קכח ס"ג בהגה) דעד ת' ביבמה להסיר לשון אינו נאמן דמקני קיל ל"ל כו' וכ"ז לפי סי' המרדכי גלוי מלמא (אמרו בהסולן בני אחיה דמיבמא) היינו שמוחזק בלא"ה ובבר בחבתי שבלם עמודי הורלה לא פירשו כן. ונם על הע"ש אמנה לי שהרי פסק בסי' קכח ס"ג דע"ל נאמן ביבמה להסיר' לשון ואין פסק כאן דלהעיד שהוא כן יב"ש לריך עדים כשרים ואחריך ליישב קלא ומסיק ומכל הלין שעמי עב"ם כ"ל שאין להמיר כ"ב בענין עדות על קטן שהוא בן י"ג שנה ואם אלו ת' שאין בבחי לחלוץ על בדולי הקדמונים אבל עכ"ם כל מה דאפשר להקל (בשם יש לד בלא"ה להקל עמ"ש לקמן בקטן) יש להקל ע"ם. וקלא חידוש על הנאון מו"ב ז"ל שלא הביא בזה דברי הפ"ג סוף קדושין דהוא תלא דמסייע לי' שכ' שם בשם ריא"ז ז"ל ובפס"ם לומר בח' חליצה שאין אשה נאמן על בנו להחזיקו בגדול בחליצי ואין שיבום ההלמוד כדבריו שהאב נאמן על מולדום בנו לומר שבזמן פ' מולד אלו בעניין זה מולד בין אם לבעיר עליו בממון כגון להחזיקו בכור ולהם לו מי בנים בין אם לא אבל בפסולו ולומר שבולד בפסולו ונאמן עליו להסיר בממזרם אז להסיר בפסולי בהוה אם הי' כהן וכן אם אם כא לפוכלו ולומר שבולד בפסולו ונאמן עליו להסיר בממזרם אז להסיר בפסולי ע"ש ועי' בחנ"ל מי' הקע"ח סק"ג. ועמ"ש בפ"ם ליו"ד ע"ד ס"ח סק"ז: (נבם ס"ם מ"ב כי' מו כתב להסמוכל וז"ל ראשון הלכה נאמר מפסר הבנים אבר לו יחקר ע"פ הרבה מלבני ק"ק ח"ש לבא רם אם בפסולו עדות האב וכעי' דוקא כ' עדים כשרים להעיד על הבנים אבל בעינן כ' עדים מיוחדים יום ליומו כי אלו אבנים עיר הכ"ל המעידים עבה שהוא בבר בן י"ג שנים אבל ע"ש האב המה מעידים ואין ממש בעדותם אבל זה ליסמו אם"ש בהאמת כן הוא אבל עדותו הוא ס"ם מה שהאיש האב אם הבן בחזקה יג"ש מ"מ כיון שהחזיק בן אלא בשעת מעשה עדות יבמה והוחזק כן הרי הוא נאמן אבי' לקבול על ידו כאומה אבה אבי' מורבב בזה על בחיבה בם' עשרה יוחסין ובמ"ש הרמב"ם פ"ז אם"ם נדולה מזו לענין עד אחד דעלמא מהיאמן בבה"ג לעונשים ואם לא נאמר כן לא אמלא אדם לוקה ומביא קרבן על בדה דמי יאמר אבי' בדה כו' בתופן בעדות בשנים ע"ם אבנים ק' מ"ם הוא עדות נמור ובפר אם"ם ס' ל. עכ"ל. ומימה אלא הזכיר כלל מדברי הרמ"ם דאף לבנים בעדות המקילין דמועיל הוקם הבבנים מ"מ בעינן דוקא אלא ע"פ אבי' ובם כי' הזכיר כלום מדברי הנו"ב הכ"ל ול"ע ועי' בבה"מ ס"ק יג בשם הרש"ך והרש"ל ומעמ"ל מי' ק"ב): (יד) אם בדקום. אם הוא ול"ל אם בדקום. ביאור הבר"ח ז"ל וכן הוא בלבוש סעיף י"ח: (טו) אם יש להם ריבוי שערות אם בשם אחרוכום. ע' בסמו' נו"ב מי' לא בל דבר ביבם קטן ואינו מעיד שהוא בן י"ג שנים ויש לו שערות הרבה אבל אין בכולן אם' אחר שיהא כרוחב הלבבע רק קלבן בלבורן וקלבן כדי ליטול בפי' זוג וקלבן כדי לכוף רשבן לעיקרן. ובסב הבה שיעור אורך השערות בכב בפי' ס"ם סעיף כז שבאמת אבל אם אבל מחלב בלבוש בדבר אבל אם אבל אבל אבל

בקידושין עיין בפי' קר"מ קכ"ז סיעור פורך שערות ז ממשנה ריש יבמות וכדאמר ר"ש שם פוף ד"ב ונפכחר לעיל פקכ"ה כפי"ב והביאו פנ"י בפי' ס"מ פכ"ו פ עור וכ"כ הרא"ש בפרק חליצה וכ"כ בפ"ה ע רא"ש שם משום דדמי' לנ"ד ובספרי מפתיך לה חקרא ומעמד ' מכרייסא ריש דקי"נ כ עור וסמ"נ והרא"ש וכ"כ הרמ"ם בפ"ד וכ' הי"ה שטעמיה מהם דאמרינן חליצ' מעומ"ר כו' שם דה"ו ע"א ומדה וו' פחליצי לגב יש לחליצ' דין הגב כמפירש שמודעא כמ"ל ריש פקל"ד ל מע"כדא קמ"ל דר"י כו' שם דף קנ ע"ב ע עור בפי"א ל ' ישבה שם דף קא ע"א ם מימר' דר"י כו' בפי' הפ"ר שבדפ"י שם דף קב ע"ב ע עור בשם מת"ג מהא דאמרינן אינה ביניהו ע"ל לבתחלה כו' שם בפירש"י וכ"כ הרי"ף והר"ן כי ליכא דלבתחלי' בכדל בעינן ופרש"י שם בעמה דבכדל הוא של עור קשה ומבטל ם פפירש"י שבם דף ק' ע"ב ל מדברי מת"ג ומת"ק ק בפי' הראשון ברש"י במימר' דר"י הנ"ל ר ר"י בשם הרבה מהמפרשים ובסב הריבב"א שיש לחוש גם לזה ם סו' בשם ר"ם אמימרא דר"י שם ופביהו הפור וכ"כ מפמ"ג וקה"ם ופ"ם פ מימר' דרב אי לאו דפמיה כו' שם דף קב ע"א ח כמ"ק ופבלבו

פתחי תשובה

המבון לשני ולא מלא .וס רו"ם ס"ר הנה אם פי' כאן כ' בפי' עדים המבחיש זא"ז אמ"ם סמן הדין ה"י לומר אוקי פרי לדי פרי ואוקי אמם בחזקם איסור מ"מ הכא קיל אדרבא אוקי נגרא לחזקה שהביא ב"ם חזקם דרבא כיון ש"ם עדים מעברו עליו יב"ם זמן רב ועוד קילא אחרת בבר יאא הדבר בהיתר קודם ניאום עדות השניים וזהו בברם הר"י בר ברוך בתוס' בסוכות כ"ו ע"ב אדב"ז מייבו לריבקיאסבכם שבני פי' מבחיש הבא אא' ולא פי' לומר אוקי בחופו מעמד ולא פי' כ' שערות אבל עכשיו שמעידים על זמן אחר א"כ אא קיי"ל (בח"מ סימן ל') דמברלים דבריהם אפי' על לד הרחוק ומ"כ הי' לפו לומר שבשרו כין כך כדי לקיים דברי הראשוני"מכ"ם בכא שהדעם נוטן שאבב העבירים בחזיר להבאם ממון או לנקום נקם כמבואר כו' ואולי כיון שמעלבו הזכיר גם נזעות בדבריו אע"פ שלא הי' צריך להם הו"ל בכא לינון בשפר וחזק' (בח"מ סימן קח ס"ד) דכיון דחזקם מכח שפר אם צריך לבדר ומ"מ אפשר נבי נומות מכח שערות אפי' ומיכא דאפשר לבדר עדיין יש לברורי דפוי כמו שלם ואמרי כדבר בכב מוס בקדושין ס"ו ע"ב אך בחמם ז"ל כי אינו דומה לשלם ואמרי דאכא א"ל לברורי בא"ם פפור אי' קנה בשם אפ"ם דאין אנו בקיאין נגומות כו' (ע"ל פ"ק י"ז) ומיומא דפיקא דאיכא דאם מוכרח לכל בגר דמילכיין והכביס אמו רב מומחה אחר בהסיר' בכי אפקוק ע"ם : (עז) ריבוי שערות ע' בשבו' כ"ב ס"ם ל"ג שב' דאם נמלו דבוי נומות בלא שערות בלל לא מהני דא"כ לא אמרו (לעיל סימן קנה סע"ף עז) דאפבי נומות ולומר חזקה שערות פי' בהם ובשרו ולא בנבדר אבגיע לבלל אני' דים לנו חזקה דרבא אבכיא אינו אלא דחזקה זו לאור אינו מועיל לחליצ' ובאים ב"ב נומות ויש לנו חזקה אין נומות בלא שערות בעירוף אפי' חזקות הללו מחזיקין אומר לגדול אבל לא נודע מקפר שבוסיו ואחזה לי' חזקה דרבא ולאמוך רק אל חזקה אין נומות בלא שערות ומ"ז לאמוך לומר שהוא בן יב"ם לא אמרינן עכ"ד : (יז) אלא לבדוק. מע"ם בקי' שבולא אל אב"ם אבי' אין בקיאין בבדיקה נומות דז"ל דנומות בלא שערות אין אנו בקיאין אבל אם יש שערות רק לבדוק אם יש נומות אחם השערות אפיר אנו בקיאין גם בע"ז בפיקון קנה בסב כן ע"ם. וע' בסבו' ט"ב כיון לא אמרם עליהם על המבוטר מדבריהם דבכ"ם נומות בלא שערות אין אנו בקיאין ואפי' מורם דבר זה אין אנו בקיאין בנומות אות מדברי הטור בפי' קנה בשם פ' הרוא' (בס"ם אם אפ"ף כב) אלא נזכר אם בלל אמפי' בנומות בלא שערות אין אנו בקיאין דשם בסב דאין אנו בקיאין להבחין אלא יפי' נומא וא"ל דלא אלינו נומות אינו ראיה יאותי יש נומות קטנות אין אנו בקיאין אבל ולכן המיר אם אחיכם אמאבא אבל היכא אחנו רואין נומות אפילו נומות לומר בלי שערות לאיסור אין אנו בקיאין אלנו מועיל לאמר אחנו רואים בשם זה לא אמרנו. והאריך קלם בזם ומפיים דזם בלי אפק אחנו

(יז) ועל זה סומכים שלא לבדוק אם יש נומות בשערות מאחר שיש ריבוי שערות או שהם ארוכות ז ואם הם (יח) גדולים בקומה יש לסמוך שהם גדולי' אפי' לא הביאו כי אם שתי שערות יא ם) [ו] (ומם יש ליבמה בנים הרי הם כסימנים) (הגהות מרדכי דיבמות) :

יב ם מא) ישבו יד) הדיינים כמו שצריכים לישב בדין מב) ויעפרו לפניהם היבם והיבמה יב שמצות חליצה ם לכתחילה מו) מעומד : הגה מג) אבל בדיעבד אם חלצה מיושב כשר (י פור) מד) וכן מולה אבא יוכל לעמוד יוכל לשבון מיושב מה) דכל דבר שאין לו תקנה אשוב דיעבד (פסקי מהרא"י סי' ק ג) ומ"ל סעיף ס"ד בפי' סדר החליצה :

יג ב מאחר שמסכים היבם לחלוץ יאמרו לו לבטל כל מודעות שמסר כמו גבי גט מו) שאם מסר מודעא תחלה החליצה פסולה : הגה מז) וכן אם כפו אותו לחלוץ דינו כמו בגט ומ"ל סי' קל ד מח) ואם נ די ם מצות חליצה קודם מט) ומ"כ כל כפייה היא בדין נ) מ"מ אין לכוף אלא במקום שהתאר סי' קס ה :

יד ל לכתחילה צריך לתת ליבם מנעל החליצה מו) במתנה מ נא) וי"א שיהלך בו מעט כדי שיהא נראה כשלו (ואם לא נתנו לו כסר) (ג בפור) :

טו ם המנעל צריך שיהי' כולו של עור נב) לפיכך צריך לתופרו כל תפירותיו בעור נג) לכתחילה (וכן מוהגין) נג) יג (יט) ויש פוסלין אף דיעבד (פור בשם הרא ה) דלא כי"א דבזמן הזה שכל המנעלים תפורין בפשתן צריך לשיות תפור בפשתן (בפדר ר"י מיכן בשם ר' שעריה) יד נד) אבל רצועותיו א"צ שיהיו יז) מעור נה) (וי"א דגם רצועותיו מעור (כ"י) וכן יש מוהגין) :

טז טו ם נו) צריך לבתחילה נז) שיהא העור קשה קצת שיהא דומה קצת לסנדל ם נח) וי"א שהתפירה תהי' מבחוץ ל נט) וי"א מבפנים כדי שיהא דומה לסנדל ס) ק וי"א שלא יהא בגד או עור מבפנים ותפרו בו ר סא) וי"א שעושים אותו מחתיכה אחת כדי שיהא דומה גם בזה לסנדל : הגה סב) אבל נהגו לשון לכתחילה במנעל שהוא תפור מבחוץ (ב) וגם שהוא משני שמיכות דהיינו שהתחתון שלו שקורין שול ם היא שמיכה אחרת סג) וגם הרצועות הם שמיכה אחרת שקורין בו ויההרו שלא תהיה העור של הסנדל מגיע בשמן יש) לרבנו (בפרדיס) :

יח ם סר) וי"א שלכתחילה עושין אותו מעור בהמה טהורה סה) (וגם הרצועות והקרסים שבו גם רצועות שבפיהם (כ"כ בפדר ר"י מרגליות) וכן מוהגין :

יח טז ת סו) יהיו בו שתי רצועות כ) לקשרו בהם אחת בצד זה ואחת בצד זה ם סז) וי א שרצועות אלו יהיו לבנות וגם

ממופע מתחת בזה ניחא מ"ש בחגלאות מיהו מ"ש בקב הקיצר דהיינו מן כתבו הטעם דדרך לעשות מנעל וחפסר מדמוכרחי' לפרש בחגלאות מש"ם דאין דרך לעשות מנעל דאין מאופע מתחת הו מ"ל לפרש בקב הקיצר לר"מ דאינו מדייק תחת דבא אף דאינו מדייק תחת מ"מ כיון דאין דרך לעשות מנעל למה כתר אלא פ"ב ל' עשה הכל ולפסק הלכה עיקר כי"א אלו דהם דפת רש"י ותוכפת ורמב"ם ורמ"ב והרשב"א כמ"ם המגיד ב.מו וכ"ם הש"ג לפ"ז גם מ"ם כעור אם מ"ן בחוק כתר היינו לעשות מה שדרך לעשות מנעל כתר ותחת לאו דרשה גמורה היא אבל להפוסקים הכל דרשה גמורה היא אבל בדרשה מיהו י"ל אף בל נב תחת דרשה גמורה היא מ"מ מוק כפשוי מלמר הכא מעיר אינו ממופע מתחת אע"ג דפשוי מבאר פסול מ"מ מוק כתר דאפשר דנקרא מנעל והפשוי מבאר לא נקרא מנעל אלא קורק' ולרש"י ורבב"א דפירשו אבגלאות של בגד ממופע מתחת אע"ג דפשוי מלמר הכא מעור כמו ספר כן קשה בסיגיא דבפיא ליה הוא של עור ותרסיותיו של ספר מהו א"ל אי לא קרינא ביה תחת אי כולי עמי הוא קורקא ואם בגד של עמר ממופע מתחת א"כ ספר עמי ול"ל הפשט הוא קורק' נקרא ולמה לא ממופע מתחת וי"ל : יד אבל רצועותיו א"ל שיהיו מעור . כ"כ הטור והב"י הכין דהטור מולק על הרא"ש דכתב דלא מכשירין רצועות אלא של ספר שבא מעור ולא שאר מינים . ולהטור כתר אפילו בשאר מינים וכן ס"ל לרא"ש וי"א שבאיה דס"ל גם רצועותיו מעור היינו דבר הבא מעיר ואין מוכרח לומר כן אלא יש לו דאים אלא כוונת הטור דא"ל לשיות של עור אלא של ספר הוא"ל שהוא בא מן הטור כתר וכ"כ ב"ח ורא"ש דמוכח כן מש"ם דאי ס"ד אם רצועות אפילו של שאר מינים דבר הבא מעיר ואין מוכרח לומר כן אלא יש לו קמי אלא על נוף הסנדל אם כן מה הקשה שם א"ה כולו של ספר עמי מ"ל שאר מינים פסול אם כן קרא תחת דלמא של ספר לא נקרא תחת אלא דבא אם כן אם רצועות של שאר מינים . ומנעל של ספר פסול כי של ספר לא נקרא מנעל וכן אם הרוב מנעל של שאר פסול כמ"ם בש"ג ואם הפשיטה של שאר י"ל ג"כ דפסל כמ"ם בש"ג שם הטעם של פשתן פסול משום שכל הולך אחר המעמיד א"כ הוי כאילו כולו של שאר מינים י"ל דכשר דאף אם כולו של ספר הוי כאילו כולו של עור משום דלא נקרא נעל אבל אם הוא הוא של עור אלא התפירות הם של ספר נקרא נעל וכשר ואם המנעל הוא שיכול להליך בלא קשירה אז נרחה לכ"ם כשר אם רצועות הם של שאר מינים כמ"ם לקמן בשם הרא"ש ופ"ם : טז לריך לכתחילה שיהא העור . קשה הטעם פלונה' משום דאית' בש"ם אין חילון במנעל לכתחילה וכזה"ו דאין שכיח שבדל ואם פ"ם הדין כי' מותר לחלון במנעל אלא הפוסקים כתבו אף בזה"ז לכתחילה טוב לעשות בבדל ואית' כמה פירושים מה בין מנעל לסנדל ומזה יצא כל הדיעות שבאיה כאן . אלא מה שבאיה כאן בשם י"א שהתפירה תהי' בפנים אי"ו מי כ"א דהא הסמ"ג ופ"ק כתב להדי' סנדל תפירות מבחוץ : טז יהיו בו ב' רצועות ואם המנעל הוא שיכול להלך

היטב

מחלת המנעל מותר ביבינא עיין ב"ם : עז) במתנה . ואם המנעל הוא של אדם אחר מקנהו לראם בים דין ורשם ב"ד מקנהו ליבם ר"ש סי' ל' . אבל בס"ם בקלרה סע"ף ל"ם כתב יתנו בעל המנעל ליבם וכו'. מש"ם דא"ל לריך להקנות לראם ב"ד : יז) מעור . אלא של שבא מעור אבל של שאר מינים פסול ב"ם ב"ם : יח) מוהגין . ואם המנעל הוא שיוכל להלוך בו בלא קשירה אז נראה לכ"ע כשר אפי' אם רצועות הם של שאר מינים ב"ם : יט) לרבנו ותברש"ל סי' ו' כתב אם נחייבם קלת יכולין לעשות אם כדי שיהא רך ויהא ראוי להלוך ע"ם ועיין בכה"ג בהגהת הטור סע"ף ס"ד : כ) נקרא. ואם המנעל הוא ם וכל להלוך בלא קשירה אז כשר בחלילה אפי' שאין בו רצועות ורא"ם

באר

שמלאו כתוב בספר שלהם שנולד בת א' מהם בחיזה זמן ובזמן זה נולדה זאת הנערה הו הנער ונפי' זה הוא גדול אינו עדות. מהריב"ל ח"ד סי' ט' ועד המעיד שאמר לו אבי הנערה כמדבר היום אל ראשי שבטו נולדה בשנת פלוני . הוי עדות ולא הוי עד מפי עד מהרש"ך ח"א סי' כ"ג וכ"ד. והרשד"ם מא"ה סי' ט' ס"ל דהוי עד מפי עד. עדים שמעידו שהיה נראה להם כשראה אותם שהיו מוטלים בעריסה שהיו כבן שנה ומלי לאן עדות בתור הוא ומעידי אינשי דשמו בחלי שנה . מהרש"ל ועיין בכנ"ג : יד) הדיינים . אופן ישיבתם נתבאר בש"ם בקלרה : טו) המעמד . משום דדמי לדין . ואם יבא אם אז זקן מתנים לו מקל בידו לסמוך עליו . ולהרמב"ם ו אפי' בחחלה

ביאור

ם) ואם יש כו'. כפירוש הר"ף ורש"י ובש"ם שם דאפי' ה דם יש שם דלא כהרמב"ם וכדב כפרש אבל רב זביד מבסק ל' וכמ"ם פוס' שם ר"ם רב זביד כו' ומסני מוסשיקוי וכ"כ הרא"ש שם אבל הרמב"ן ורשב"ם ר' שים לפ"ם גם ר"ב זביד ודאי קיימנים לם ומם מפריך ולבדוק פ"ק ל"ל לקיומי על החזקה ממקום שהפשר לבדוק ע"ם : מא) ישבו כו'. עסוק' קנ א' ד"ה נין כו' ומאמינן כו' ורש"ג דקיי"ל דאלי' בחחלה הדין כחמ"ם קד א' הייבו לבחמיר . מב) יעמדו כו'. שם קו א' בפי' כו' לחד פי' שבשרש"י ובספרי ומעד כו' וכמ"ם בסוס' הכ"ל: מג) אבל בדיעבד כו'. נמ' שם בין עומד כו' ונפ"ג דמ"ק כא ובח"מ סימן יז אב הרשב"א ס"ל אף לבחחלה מיושב ומ"ל ח"ל ובחכיח בי' כו'. והוא לבים הרמב"ר והרא"ש דס"ל דאמיתר לבחחלה קאמר אבל לפי' הרי"ף דבוכל אפילו בדיעבד אחרי דאמיתר וכמ"ם סוס' שם ד"ה אלו בשם ר"ם וכתב"ם כל"ב אין ראיה אשם וכ"ם ס"ם ס"ל. דעם הרמב"ם דקריאה בעמיד' אם ז דקבדי וכן דקיקה אבל חליצה מיושב מנריאסא דמ ק א"ם לומר כן ומ' הבב"ח שדחק עליו להרן דבריו וכ' מעיקר ראייתו מעשה דריך ר"ח לאמיתר ע"ם ר"ח לומר כן דבא הרמב"ם ס"ל כר"ח ור"ף שהרי כ' לו אפי' מהלך אל חלבנום דבלינו כו' שהחולן כו' וכ"ם בפ"ח בלא ע"ם : מד) וכן חולה כו'. קיי"ל לפרש"י הנ"ל: מה) דכ"ד כו'. כמ ם בסוכות יד ס' ומ' סוס' דסכחים ל' א' בד"ה ליבמיה' ור"י מפרש כו' : מו) ם"ם כו'. כמ"ם בגמ' בפ"ם דערכין כא ל' ואמר' אם ד"ם פאי כו' ובינאמרת אם חלילה כו' זימנין כו' דהכיא וקרוב כו' ובערכי אם עזי עד בעיר של נוים ספולה ובנוים מרבעין חוטר ואל"ל עשם מה סרב פלוני חומר לך כ' אמ"ינן בנינין פ"ח לענין נט: ח) ורא"ג כו'. ר"ל דהא בכ"ד של ישראל בשר בכ"ל כמ"ם גם הינוטה כו' : מז) בדין בסר בפ"ם בס"ג: נ) מ"מ אין כו' ר"ל כיון דזוב הם בקים מסכימים דאין לבוף מבני זה כמ"ם ל"ם ב' אין כופין קיימי כמילי כמ"ם בכמוכום פ"ד א' קד ה ודיכי כו' וכמ"ם בסימן קסח ס"ם ע"ם מרדכי : נא) וי"א כ' ובחרדכי כ' עוד ע"ם מיהלו אם מכוון לבלו כמ"ם בשמכי בנדול שהוא יכול להלך כו' וכמ"ם בפ"ם פס"ב : נב) לפיכך כו'. כפי' כ' מגרבי דפ' ראמון בבר דמי פוסם וכמ"ל פכ"ב בהגה"ם : נג) לכתחלה. כ"כ הרא"ם דדרשת אכמ"ם בעלמא שיש דמל"ב לא הוי פלינ ר"ש ובפ' בסרב דיומא מעדי' דב"ש הוא כו' נד) ויש מוסלין כו'. ערש"י קנ א' ד"ם מנעלים

מוריי

שיש בני אדם שנהגים לקרות בנוחם בשבבנים לתוך י"ג שנה וגם בשחקמן עושי מעצבו אין מוחין בידו ונו"ענין לו לברך ויודע לפני תחיב' ומתפלל ואין חוששין הלכך לא הוה חוק' : [ו] ואם יש ליבמה בנים כו'. בדי לבאר

הגר"א

ו"ל: מדבריהם : נח) אבל רצועותיו נו'. עור ומ' בכ"ר בסר כ"ר. ולא"ל לפ"ז שלמד מתש"ם ק"ב א' קטרינן בים מיסנא וסוא מכל כמ"ם בכמה מקומות : נו) ו"ל כו'. וה"ה של שאר אבל שאר דבר לא מתש"ם אחל מי לא קרינן כו' אלא כו' והבוא מיסנא הנ"ל פי' מרבב"א של עור או של שאר : נז) לריך לכתחלה כו'. דלכתחלה לריך לחל ן בכבדל דרבא ורב יוסף הלכה כרבא כמ"ם בש"ב קיד קמב ר"ביטין ע"ד ג' ועוד דהלכה כד' יוסי אפילו אמריו ובם פבבא דמ"ר מ' דיעבד כמ"ם אלא שאין מבדל אלא בינינו וסומכין על הירושלמי ר"ם מ"א מלא במנעל חליצה' כשרה לפי' מלרה לר"ת דרמ"ח אין חולצין בהנעל אבל אם אי"ר מעשה שבלבים לגלגיו ורואים שם זהן אמר ונימתי לו נקי לך ריב"ב מימיך ונימתי בי' ר' שולחי הייבי בעירי ועל פילחני ה' מריר ונאמרי לי' ראיה הילן מימיך כמה הי' חולן בסבדל אז במנעל אמר לי רבי ובי יש מבדל במקומינו ואמרמי מה ראה ר"מ לומר אין חילון במנעל וכמ"ם הרא"ש ופ"ם אלא שהרמב"ן הקשה עלי' אדרבא מש מוכח לריבב דאם המקום שאין מלוי מראמר מה ראה ר"מ לומר אלא לפי שאין מקבה בדבר חשוב דיעבד וגם מרבינן על פרבקים הנ"ל מ"מ לבחחלה עושין לדרבו דוחה לבבדל ב ל מה דאמר : נח) שיהא הפור כו'. דש"ר קא קב : נט) וי"ל שהא כו' מהא דשבת ס' ב' וכמ"ר הסמ"ג ופת"ק: ס) וי"ל מבפנים. ס"ם ז"ל ולא מבפנים כו': סא) וי"ל כו' כמירש"י שם ומ"ם אבד הוא עפ"י פי' ראשון של רש"י ביבמות ק"ב ב' ד"ה בחפור : סב) וי"ל מעושין כו' שכן פי' בחילוק בין מנעל לבבדל ואחרו שזהו מפ"ל ל"ר הרי"ף שם ומדאה מתש"ם ז"ם נזירה ומנעל תרוסה הרוסה הייבו קריא בחפר ח"ל בשבת מ' שפי' מב' מסיכות ובערש"י שם ב' ד"ה אלא לחזק כו': סג) חבל כו' וגם ר"ו. מה"ם בבבדל הספיר בפשתן כו': סד) וגם הרי"טים כו'. מה"ם הוא של עור והרסיותיו כו': סה) ו"ל כו'. כמ"ם בש"ב דשבת בתש כו' ולא שהרא"ש ופ"ם דאי דבריו ת"ת הרבה פיכקים כתבו דבריו ומב"י: סו) וגם כו' דיכל למידני מתחת כמ"ם בגמ' שם הוא של עור כו': סז) יפיו בו כו'. ק"ב ח' קריינן בה מי נא כו' ושם ב' מרסיותיו מ' שבים ובמ' שבדבריה בשבת קב ח' אלא מרש"י שם שם מ' אחר על מרסיותיו שפי' מקום קבינוים הרצועות הכל מקום מ' שהן מבים: סח) וי"ל כו'. מהא דב"ק ל"ט ' ומכהדין מ"ד ב' יבמנים בב ח' ובתו מבחנו פוס' שם ושם עיין מש"ם. אבל הרי"ף ורא"ש ל' בסבהד שם עדקבא דמסאנא שאינם הפולים עוביין לדוחות ר' ראל שמרוה ואף לדרוש פוס' מומרא אז אין לא אבים הבלבלא הפילוק אבין מנעל לבבדל ניחא דמנעל לבבלא נזירה מפוס כו' אבל מנעל אלמו כיון דיאיבנא אבל סולבין

אבן

דין זה על אמתיו בס"ד נתחיב פמה ששייך לן בס"ק דיבסות דף י"ב איתא תנא רבא בר לוואי נבול יש לה קידם הזמן הזה דחיינו אחר י"ב שנה חיא חיה ושוברת חי ומרבינן ע"ז ותא תנא רבא בר שמואל שא"ל לוסר בחבוחו

להלוך בלא קשירה אז כשר בחלילה אפילו שאין בו רצועות וקשרים כ"כ הרא"ש ופ' ס"ק כ"ה: יז כדי שלא יהא מעל דמעל. היינו לכתחילה הוא לוה כך אבל בדיעבד אין חשש מאחר דאולי"כ למה לא אמר וכש"ם משמע אף לכתחילה אין חשש מקום מעל דמעל דאל"כ למה לא אמר כמנעל אין חולצין לכתחילה מעשה מעל דמעל כמ"ש בש"ס דלמא פנתה מעל ופרקתה מעל דמעל. ופ' כ"ח ופריסה אפילו לכתחילה אין כאן חשש אלא דרך חומרא בעלמא כתבו הפוסקים כן: יח שאינם מחוסים פור. כבר כתבתי ס"ס של מוק אם אין מחיסה פור פסול וכ"כ בדריסה וכ"ח אלא בדיעבד לא משמע כן אבל עיקר כמ"ש וכ"כ ריב"ף מוק פסול: יט שאין לו עקב. כתב הכ"י כל דבר המעכב הרגל כמנעל נקרא עקב בלשון ערבי אמל יוליא הרגל חוץ למנעל: כ בתחילה של בגד חלילתו פס לה. פ' ס' כל הגע שם פליני ר' אביעזר ושמואל. ולשמואל כל מקום דתני חלילה פסולה חסירה היא לאחין ולר"א בהפסלות וקטן אינו חלילה בפסולות. ורמב"ם ס"ק כר"א והמחבר הסתיע כאן דעת הרמב"ם ובסעיף ג' בקטן פסק דאינה חלילה כלל ואינה נפסלת מלאין משום לפי נירסת תוספות ערק כל גם אינה כפ' מ"ח דף ק"ה אמר שמואל חלילת קטן לרבנן אינה חלילה כלל ס"מ דיש חילוק בין הנפלאות לקטן. כי בהפסלות לא אמר שמואל דחולקין בזה ר"מ ורבנן אם פסולה אז בטל לגמרי כן הוא דעת המחבר וכן פסק הרב"א כשמואל וכן מבואר בתשובת ריב"ם שהביא בתשובת הרשב"א כשמואל וכן הוא דעת הרמב"ם ורמב"ן ורשב"א ורא"ש ורבינו יונה ורבינו ירוחם ס"ק ב' ובכל אלה אין חולקין בזה ר"מ ורבנן אם פסולה אז בטל לגמרי כן הוא דעת המחבר וכן פסק הר

שלא יהא שום דבר דבוק במנעלו אינו אלא חומרא בעלמא לכתחלה: כן על הסוק פרוס וז"ל הלבוש ויכרוך הרצועות סביב הרגל ג"כ מן המרכוב' ולמעט היינו במקום שמנעל פתוח מאחורי הרגל בתי מוריס ובין המוריס הוא שלא יכרוך המרכובות בין הגולאות עד שיגיע באחורי הרגל באחר עליון ויניחם ג"כ שם מכוונות זה אלל זה ואחר כך יכרוך הרצועות סביב הרגל ג"כ מן המרכוב' ולמעט היינו במקום שמנעל פתוח מאחורי הרגל בתי מוריס ובין המוריס הוא שלא יכרוך המרכובות בין הגולאות עד שיגיע באחורי הרגל באחר עליון ויניחם ג"כ שם מכוונות זה אלל זה ואחר כך יכרוך הרצועות סביב הרגל ועד שיגיעו למעלה מן הגולאות על גב הרגל שקורין בל"א שינכיי"ן דעל שינכיי"ן נמי מעל רגלו נקרא ועיין פריסה הטעם משום דבמקום שפוגעים בו שני הרצועות המרוכות מלפניו ולאחריו

חכמת שלמה

גם קשה למה לא פסי' היא נאמנם ולא דסוי לה פונם מ"מ הרי ע"ל נאמן באיסורין וכמ"ש הר"ן בקדושין שם פ"ב דאינו רק כמגרר ההיתר מן האיסור דהשם לכנוס אינו נאמן מכח דילרו שקפו אבל בלשה ל"ש ילדה שקפה כ"כ גם אין ההגלה מיד דמי יודע מפי הנשא לכך הוי רחוי שקפ היא פסי' נאמנת לאמן ומ"ש דרק רק לייכם ומכ"ל להפוסקים דאף לאמינ' אינה נאמנת יע"ש ול"ע בשם [וי"ל דמזה יהי' מוכח ד"ה נשים אינן נאמנין גם בזה ונם יהיה מוכח דגם

עזר מקודש

דסו לשיסבלו מ"ז מעשיו כי מע"כ אם הי' לו בעלה אז הגיבה שיה' מוכר ליטול הרי נעל בשיסר נמור ואם לא הי"ל בעלה ואליבה הרי לא הגיע לו לשלם אחר שעשיה אפי' פ"א ואחיך הפסר לומר שים לזה שום נדבור סבר דכין שלפי הטעם מסנה הוא דיהיב ומלר חשש כפי' בעבוים ג"כ אין איקור בזה גם שבודאי היוכר עוב לפרש הדברים להנוסכים שאין זה מלר שכר רק אלר מפנם בעלמא ומלר חשש אולי הי' אינה נעל' דלא מוכח אז ערמ' יחיד נעינו

ס נקיים דברי הירושלמי ב שור בשם כע"ב וכב"י כתב שלא אלאו אלא שם בהרבדי בשם אבי"ם נ הנהות מרדכי *ר"ה שם ד נקומדרשים ה עוד וכתב הב"י פשוט הוא *ר"ה בעור ופקרים אלו שם הרומרם' הנז"ל כע"ף יע ו שם בשם הרמב"ם נפ"ד ממיירא דאבי"ם דף קו ע"ב ומסיק שם בגמ' דמודה רבא בהא דלא לשמעא לא בלומר לא מאן אלא אבה יבמי ז ה"ם בשם הרשב"א כפי דבריהם וכו' ח כ' ה"ם שהוא בבריאתא בספרי ט משנה פוטה דף לב ע"א ויבמות דף קו ע"ב ' עור וכ"כ הרא"ש בסדר החליצה כ מימרא דאמימר שם קנ ע"א ל עור וכ"כ הסו' שם בדף קב ע"א בשם הירו' מ שם בשבכמ"נ וכ"כ המ"ק ס"ה ב עור ס בכמ"נ ומ"ק בסוד לו סכוף ע וכ"כ

ביאור

קשר נעור פתוח מהו דפ"ד דשפם פשקשרן: קא) ואל יחדק כו' ועניב' כו'. פשוט, שם ד"ה אע"ג בשם פירו' ובתב ומיהו כו' וכ"כ הרא"ש דהא ק"ל דעניב' לאו קשר הוא אבל מרדכי כתב נראה דר' חנ עיקר ע"כ לא יחדק הקשר בשני ופס"ם כ' לגי"ם ס"ק ור"ח וז"ש ועניב' כו' וכתר הקשה כ"י הא הענינ' הוא כדי שהוכל להסיר כו' ועבכ"ל דס"ל ג"כ אין עסדק הקשר הנני אלא אין יוכל להתקיים וע"י עניבה מקיים ועשפ"ח מ"י ס"ח: קב) ולריך כו' כ"ל משום עבל דמעבל: קג) ויקבב כו'. כ"ל פיהא מהודק: קד) בציב לשון. שם היא על הסוק פרוס וז"ש בירושלמי כיני מסכי' שקושר מן המרכוב' למטה: קה) ויש מי כו'. כנ"ל הרי"ף מודה רבא בלא אבה יבמי ואקוקי מילתא היא כר"ז דאמר כל ארלוי כו' ובסב הכ"י ואם רשיים למקרי' בכם אחם לא מיעבכא ואי לא מיעבכא ולדבריו ס"ם בלא חפלמי והא דנקט לא

פתחי

ס"ם ק"י ב' אלפים ל"ם בשפו' הרב המנים שם) ושם החריך בענין שאמרו בנדה דף ז' כדאי ר"א לסמוך עליו בשעה שדחק ובדברי הש"ך יו"ד כי' ומב בזה ועי"ש עוד בסי' רם מזה: (כג) שמניחין אותו לרגלי הצורה. ע' בס' יד המלך פ"ד היכם והיכמה כו' ובכ"מ פ"ים בה ה"ל דהשאה אין כאן חשש דחליצ' פסולה דכיון דהיכם נאמנו הוא לאחרון זה אחר זה ויכונו מזקקה כלום בחלילה אותו רגל שאינו בדין אינה חליצה כלל וכאילו לא חלן לה ולא פסלה על האחין חליצ' זו ובכי נקיטין וכך אני נוהג עכ"ל מבואר בס"מ בל מהר"ם אות נע ס' ואות עח פ"ד ע"ש וב"כ בסמו' מהר"ם בלבלין סי' ע' ע"ש בתורף ועי' בס' נוכ"ם סי' קנה סכסב על דבר אחר בדבלו הנה פשוט הדבר שאולן בסני רגליו דהיינו בזה אחר זה בדברי הב"ח ולא אבביהם בכם ס' וכל דברי מהר"ם לובלין בסמו' סי' ע' לדקו בזה אבלכל הענינים הוא יוחר עוב להיותו בזה אחר זה (בס' מהרש"ל שם מבואר הענין דס"ל בפסק הב"י מבחר"ן הב' מענינים בב"ח בסמי' ידיה חיבה לאיחם שמא שבכיון לזה שאינו יעין ע"ם האחים וכמ"ם מהר"ל בענין בני ביעין בב"ח אבל בסמולם זא"ז אין שום חשש כמו בנינו בני ביעין ז"ח ע"ש ועי' בזה בס' ב"ם לעיל ס' קכב ס"ק קד ולעד"ל עוד מעם דאילו לדעת הב"י ממלא אלא מה היא חולקים ביד אמאלה ומרי לבסמלי' בעיקר מיהא ביחה פיומנים בדלקמן סעיף כ') ומסתמר בפי' שבזה שהדין נוהן שהוא הבסר לחליצ' בו מכוונים למעלה חליצה ובזה שאינו נחשב ע"ם דם מורסינו להיות בסר לחליצ' אינ' אבל רק בשפעבקה ופוסמם מנעל אחים בכדי ואשם רלינ' פסולה לחזור על כל האחים אין כאן כיון שאומרת בפי' שזה שאינו ע"ם הדין איבה עוכה לשם חל לא בכלל ועוד בעיקר הדין אינ' אם לא שהחזור אל כל האחים אינו מוקבם ונם בסוס' בסבו דדוקא היבה בהפסול הוא מחמם חליצם בזיקה (ע' נם' בים מאיר) ואתנה אעפ"כ היבה אים לא אחר אפי' קטן מהאחר חולצה מבסני הנן עכ"ו אם מעבה כי אמה לנו לקבל נגד הרמב"ן (הובא בפי' ס"ח) והרשב"ח הביה בל"ע. הנם שבל עיקר דברי הרמב"ן יש לדון בנם לדבריו ל"ש אמרת אז אלא נבעבה אבר אבל אבר מעולו אמה לא יחלון עכ"ז אין דברי בחבב לאחות' נגד הרמב"ן ז"ל ולכן היבה דאיבה אחר אפי' רחוק איזה פרקאות אין לעשות מעשה נגד הרמב"ן ע"ש. ולכאורי' אל' הנ"ב הכ"ל בפ' ואתנה אעפ"כ היבה אים לא אחר כו' משמע דכל מה שבחב עד כאן עיקרי בליבה לא אחר והוא אמרה דא"ב אמה הולרך לומר דהעיקר כדברי הב"מ ומהר"ם לובלין הרי בבב"ג אבין בם אפים אלא אות ליבה אלונאם בלל ונם הב"י מודה דבבב"ג אולבה אבא"ה כיון דליבה אבם אבריב' מיזור אל כל האחין וכן מבואר להדיא אל' הב"י בפי' ס"ח אבין ע' שבחב ול"ל אאם יש לו לא אחר לריב' לאחין אפי' אבל כל אחיו וכן דא"ב אמה הולרך לחזיר אאחר נפ' אבזה אחיו נחשב ע"ם דם כו' אחר אל כל האחים אינו מוקבם ונם דמ"ם ואתנה אעפ"כ היבה אים לא אחר כו' בוונבו הראוי לאחון ועד כם מיירי ב"ב דאיבה לא אחר אחיו דאוי לאחון אבוה אבין אבל אם אבוה בדבר אבין אבל אם אבוה אבין אבל אם אבוה אבין אבל אם אבוה

אם היא מאלו שחולצות ולא מתייבמות או שהוא חסן ליבם ולא היא מ"מ קרינן מאן יבמי מאחר לסוף מתרלה לחלון: ל יא"א אחס לא דחק וכו'. כ"כ בעור כסס סריף ורמב"ם דס"ל המלוה לא"ם כאן למימר הואיל ורחוי לדחוק כסר כאלו לא חלן כלל ופסול אף שרחוי לחליצה וכ"כ ריו"ו וכן כס"ג סס פוסל אם לא דחק רגלו בקרקע: לא ויא דוקא שאי"ל לחלוץ כבר כתבתי לעיל כסס הרא"ש דס"ל כל שיכול לחלוץ במנעל אין פיכוב בקשירות וכן בסמוך אם קושר למעלה מארכובה כבר לדידיה אם יכול לחלוץ במנעל ובאמת לא מלינו שום פוסק אשר חולק עליו אף שסתמו דבריה' י"ל לדינא מודים לדבריו: לב מן הארכובה ולמעל' סיינו מה שבין הסוק לקוליות ולא מה שבין הארכובה הנמכר עם הראש והסוק וכל הסוק נקרא מעל רגלו: לג אינו חולץ. למ"ם בכ"מ וכ"י לדעת הריף ורמב"ם לא הוי חליצה כלל ואין פוסלת מיהו לא נ"מ לדינא דהא לכמה פוסקים חולצין בנקטע רגלו א"כ בודאי פוסלת: לד וי"א דבנקטעה רגלו מיירי אפ"ג רגלו עקומה קי"ל חליצה הסולה משום דכם גרע ספי מאחר דרגל הפוך א"כ הסוק לא נקרא מעל רגלו משא"כ כשהי' רגל ישרה אז נקרא הסוק מעל רגלו מ"ם אף בנחתך ממנו עדיין נקרי' הסוק מעל רגלו כ"כ רש"י לפ"ז אם חליצה פסולה. מיהו למ"ש הרא"ש כסס הרא"ב הטעם ברגל הפוך הטעם ברגל הפוך כשחולץ הוא חול' מעל כף רגלו ולא מעל רגלו א"כ קיפס אף שהוא נברא כך כשר החליצה וכתב הרשב"א כשנקטעה ליכם רגלו צריך לדחוק בשוקו בקרקע וכן הוא בתוס': לח ולקבלו למעה מארכובה אבל אם הקשרים למעלה מארכובה פסול לפירוש הירושלמי המחלק בין אם הקשרי' למעלה מארכובה לבין אם הקשרי' שאחר ברגל הפוך הטעם ברגל הפוך כשחולץ הוא חול' מעל כף רגלו ולא מעל רגלו א"כ קיפס אף שהוא נברא כך בחליצה וכתב הרשב"א כשנקטעה ליכם רגלו צריך לדחוק בשוקו בקרקע וכן הוא בתוס': לח ולקבלו למעה מארכובה אבל אם הקשרים למעלה מארכובה כשר ובאמת לא מלינו אם הקשרי' למעלה מארכובה מיירי שאחר ברגל הפוך אם יכול לחלוץ בלא מעל ברגל אבל אם אינו יכול לחלוץ אם הקשרי' למעלה מארכובה מיירי אפ"ג

הרמב"ם נפ"ד ד' מס נפש הרמב"ם מס מעימרת דרכא מס דף קז ע"ב כ מס נפש מס"ם ל' ממשנה מס מ' ההפפרי נ מס וכו' יהודה ס כרי"י מס *הנפש מי"ז בכס ר' יהודאי נאון וכ"כ הערוכי ע ל' העור ממשל' מע"ימרת דרב יהוד' וכנרי"ז מס ס כרי"ז ריש דף ק"ה ותוקימנא כר"ע יהוע דהלכ' כמוסו ל מעימרת דרבא וכו' מס וכר' זירא מס דף קד ע"ב ק טור וכ"כ הרמב"ם המבקרים סנמ' והלכה עד שתיא ג' שערוה מס דף קה ע"ב משמע שאפי' בדיעבד פסולה ה"ה ר פוקפסת הכיאה ה"ם ס רמב"ם מס וכסב ה"ה שמיך על הוספפסת ז טור וכ"כ ה"ה כמס הרמב"ן והרשב"א מעימרת דרבא דלעיל הקונים מס ח מעימרת דר' יוחנן דף קז ע"ח וברייתא מס דף קה ע"ח כ מעימרת דרב וכלישנא בהדא מס דידוע דהלכה כלישנא בהדא נ שלח לי' לאכוס דשמואל וכו' מס דף קד ע"ב ותוקימנא מס כר"ע ד טור וס"ם וכמ"ם הרא"ש ובכ"י מס ה מס וכ"כ הרא"ש מס כפסקיו בשם הראב"ד ו הנהם מי"ז וכ"כ בתרדכי מקבלם אבי"ה ז ברי"ז מס ריש דק"ה ה טור וכ"כ הרמב"ם בכ"ד דכסיב ודקה בכניו ואין זה רואה הרוק וכ' ה"ה שלמד זה מהברייתא דשבת חליצה כשירה דאמרא דיעבד מס ריש דק"נ ע הראב"ד מס בהשגות ' ליינסון

ביאור הגר"א

ע"ש מ"מ לדיבא ל"ש : קבו) ונהגו כו'. משום דחליצו בכסונות מ"ח כ' ד"ח מרבים רוק וא"ח בקיאין בכולן סה"ר : קבו) וקטנה כו' כנ' שלנו קטנה כו' פסולה: קבח) וחיבה כשוטה וקטן כו' וי"ל דה"ה כו'. הכל מדברי רמב"ם וקטן משורש מס ק"ה ג' וברפ"נ דנטין ובפוקפסת פ"ח דיבמות חרש שנחלן וחרשת שחלצה ותולצה מן השוטה וכן שוטה שחלצה ותולצה מן הקטן הלא ושלשה עשר דבר בה דר"מ שחשר משוט ר"ע וחכ"א אין ממזר מיבמ' וכמ"ם בנמ' לב ח' ומדס"ל לר"ע דהוי ממזר אלמא אין חליצה כלום ועוד ד. חליצה פסולה לא פלא כמ"ם בקל"ה ולכדנקט הכך: קבט) וי"ח שחליצן כו'. מדאמר בתמני' פכולה וכנמ' אמרי' הטעם לפי שאינו כאמר ואמר' כמו בחלם וכן אמרי' מס ק"ן ח' וכמ"ש מס. ומס"ם ק"ם ב' ח"ם שנחלן כו' תר"ל מ"ר זו דברי ר"מ אבל חכ"א אין כו' אלמא דפסולה דאפכי' דוקא הוא ודברי רמב"ם המוביס מחר: קל) נפני ר"ה. ממ"ם קב ב' ואין חוסשין בשאת חלצה כו' ולא חשבו לרקיקה: קלא) ויש כו'. כנ"ל ס"מ : קלב) ההא כו' כמ"ם ברפ"נ: קלג) ויש מי כו'. כנ"ל מ"ר ד כ ד שאין ל הקבה הוי דיבכד : קלד) ולא מיקרי כו'. שהרמב"ם כסב הטעם מבוס בכ' ויקבה בפכיו ואין זה רואה הרוק ומבוס' ק"ח ב' ד"ה ש"מ כו' : קלה) קטנה כו'. כנ"ל בנ' פסולה וכמ"ם ברפ"נ דנטין:

הגהות רעק"א

ה) ס' מא אינו כלום. כ"ב ע' מבו' רשב"ן מ"ב מנ מכל חלם. כ"ב ע' מיקנוסי ו) ס' מנ מכל חלם. כ"ב ע' מיקנוסי ריטב"ח יכמות דף קד ע"ב ה"ב מדבר ואינו שומע מ"ר לא ון דלאו בני קרייתה ניכהו דלא מהני הקרייתה כיון דאין שומעים אז"ז : ז) (כ"ש חום מ"ה) ע' בהרא"ם שם. כ"ב ע' מבו' מקריש"ן ק' ל"ח ומבו' לחם רב כ' ל"ח ומבו' מהרי"ם חלביך ק' לד וע' מבו' נלחמני ק' ו' ומבו' רש"ל ק' כ: ומבו' מוה' בנלחל כי כ"מ :

ח) ס' מח הסומא. כ"ב וכ"כ הגב"ה לקמן ס"ם קע"ב וע' מבו' מוגל מלם ק' מב וכמ' פרח מוטן מחה"ע כלל ב ק' ח ב ג :

שי למורה

עמו"ם מבכ"ן ח"ח ק' קבג : (מס כמ"ד נחכוין הוא ולא היה) כ"ב עב"ם כ"ק מ"ה וע' בדה"ב ובהגהם מוהרל"ח בזה והב"ם לא הזכיר דברי הבדה"ב ול"ע : (בסדר חליצה ס"ח בהגה"ה) חפי' בחסם מעיניהם. כ"ב מבו"ם מוהרי"ם מיגן בנ"ל ק' כב : (בסדר חליצה מן ר' מיכל ר' יחבס אות ס ז) כ"ב עבו"ם כו"ב מהר"ם מחה"ע ק' קבד שבתב שהמנהג להחמיל מלבניו לאחריו ומחלצה בכריכה הראשונה לאחר הרגל :

עזר מקודש

מביא להם בכר שבים מ"מ אולי יש מבם מחמון מה בים מבם כנ"ע מבוס לזוה בפסים ורחיבי הבוכה מרוכה בכיה מו"ח כ"י אם שייך מבם כנ"ע בלר בחין ניחם לבוזיח בפסים הדרבה ואם שייך מדם עבוי להעמיד דבריו פרלמוכי' שלא יהיה כבוזה ומם נמם ומם יש רחיה דלא חייבינן לזה. אך אולי מ"מ יש על ידי זה בעין לזוה בפסים. ולזה אין אחר המנהג כלום בזה ואם יולו לבדר חיזה בדר אחר בעניני הבכירום יוכל להיות ע"ם עלם חכמים על לד היוחר עוב מבל לד בפסבוכם היבב ועל הכוונ עד כה בחדיבנו נרחה בחין מבם בחמון מה בזה ואל"ל לבחינם עם לבעוים כו' ומ"ם לגבי בעין זה הוא רק לרוחח דמלחח להבים לבחו"ח לפי דרבו וכבר די בטעמים הנ"ל מלבד שבר הליבה וכדומה טעמים בכוכים :

באר

ומס רקקה בלא מוגלת ולא שותת לא מהני . הרשב"א ב"ש : מג) זב. כ"ד אלא כיון שברוק בא מחמת דבר אחר לא הוי רקיקה אפי' לא זב. מיהו במוגלת י"ל דמהני לכ"ע. וכתב בש"ג אם רקקה מחמת דבר אחר לא הוי רקיקה כלל ולא נפסלה על האחים. ב"ש : מד) כלום. טוב שיזהירו היבמה בבוקר וכן בערב שלא תאכל ולא תשתה לאחרתו קודם החליצה. ואם לאחרתו הוא תעניה ליבור א"ל להזהירה מבערב : מה) לאים. כ"ף ראשונה דבוזה שיש רפויה ס"ח לבר"י מדרבי : מו) ב"ש. אלון הנעל כאבל. אלון הנעל כמנודה. אלון הנעל כמורד במלוה סיני : מז) והיבמה. הרא"ש לא רצה שחאלון אשה אוכלת אפי' במקום פיגון והא"ה אם האיש אלון ושעמו כי בהיותם אונגין אינם יכולין לבוזין ואחרי"ם מ"מ אח"ם סי' י"ו כתב הטעם מבוס דהחליצה מלוה מן התורה ואונן פטור מכל המצות בהורה ואם רצה להחמיר על עצמו

מא ו אכלה שום או גרגיר וכיוצא בו מדברים המרבים רוק מב והי' רוק מג) זב מפיה ה] אינו כלום ב קבו) ונהגו למנעה מלאכול מד) כלום (וכן לסחות ותמצם בדבור כדי שיבוא הרוק מפלמו גם לא חנקר שיהיה כדי שלא חרוק דס) (כ ז בסדריס) :

מב ל אחי מקרין אותה מ מעומר בכה יעשה מה) לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל ומצוה לכל ב העומדים לומר חלוץ הנעל ס מג ג פ מו) * וי"א שגם היבמה תאבר כן :

מג ס נמצא סדר החליצה (גג) קוראה מאן יבמי וקוראה לא חפצתי לקחתה וחולצת ורוקקת וקוראה ככה יעשה לאיש ואין הסדר מעכב פ ולא עוד אלא אפי לא קראה ולא רקקה אלא שחלצה בלבד החליצ' כשרה ג במה דברים אמורים כשהיו יכולים לדבר שהרי הם ראוי' לקרות ו] אבל אלם ואלמת ק קבז) וקטנה אינם חולצין ואם חלצו חליצתן פסולה קבח) ואינה ר כשוטה וקטן שלא עשו כלום שאינה נפסלת לאחים ויכולה להתייבם להם או לו מד ויש אומרי ס דה"ה לחליצת חרש וחרשת שאינה כלום ת קבט) וי"א שחליצתן פסולה כמו של אלם ואלמת :

מד ס צריך שיכוונו (לד) היבם מז) והיבמה שתא מותרת לזר בחליצ' זו מה (לה נתכוין הוא ולא היא או היא ולא הוא לא הותר' אבל חליצה פסול' היא לפוסל על האחים ג לפיכך יבמה שגדלה בין האחים וראינו שחלצ' נעלו של אחד מהם אסור להתייבם שמא כיוונו לשם חליצ' וצריכ' חליצה כשרה להתיר' לזר אבל כל זמן שלא ראינו שחלצ' לאחד מהם מותרת להתייבם ואין חוששין שמא חלצה: מה ג וכן אם רקקה לפני היבם מו ד קל) (לו) בפני מח) ב"ד נפסלה מלהתייבם מז קלא) (לז) ה ויש מי שאומר דה"מ בשרקקה רוק אבל אם רקקה דם ואין רוק מעורב בו אינה נפסלת בכך :

מו ו יש מי שאומר שיש ליזהר שלא תרוק היבם לפני היבם קודם חליצה כדי (גם) שלא תהא חליצ פסול' קלב) ותהא צריכה לחזור על כל האחים :

מז ז אם קראה לבד לא נפסלה בכך מלהתייבם : מח מח ס] ח הסומא אינו חולץ מט) לכתחילה ואם חלץ חליצתו כשרה ס קלג) (לח) ויש מי שאומר שאם אין אח אלא הוא חולצת לכתחל' (כדי שלא תתעגן ג י מ כ) קלד) ולא מקרי סומא אלא בב' עיניו) (הגהות מיי' פ"ד) :

מט י קלה) קטנה שחלצ' לגדול מט חליצת' פסול' ונפסלה על

לרחות הרוק מ"ה לכתחלה אינו חוזן אלא לדעת הרא"ש אם אין אח אלא הוא לכתחלה לכן אם יש אח אחר יחלוץ האחר ואם אין לו אח אחר יחלוץ זה כדעת הרא"ש : מט מליאה אם לא. הגה במתני' זו יש גירס' מוחלפת לפי גירס' שלנו אלא קטנה שחלצה תחלוץ מבחגדיל ואם לא חלצה חליצה פסולה ודייקו תו' מזה כיון דחני פסולה למה אלא תחלוץ מבחגדיל אלא דלא חיי' חליצה פסולה מדרבנן לכני אלא תחלוץ מבחגדיל יתור ל' לאחמבי' דחליצת קטנה אין כלום כמו חליצת קטן ומזה נשמע למה דקי"ל בחליצת קטן אינו פסלת כן היא בחליצת קטנה אפ"ג דאתאר בשים וחכמים אומרי' אינ כתיב בפרשה ולא מקשינן אבל לאים מ"מ לפסק הלכה לא קי"ל כחכמי' לפי המסקנ' דרב' אמר אם הלכתא פד שתביא שתי שערות הילו דלא קיימא לן כחכמי' בזה וכן הוא בסמ"ג דף קל"ז ע"א והרא"ש חוסס גירסא זו לפיקר מ"ה מוכח מדבריו דחליצת קטנה אינו כלום ואין פוסלת וסיינו מ"ש הטור בשם הרא"ש דהשה חליצת קטנה אינה פוסלת. אע"ג דאוס' כתבו כן לדברי ר"מ דס"ל חליצת קטן פוסלת מ"מ מבר"מ נשמע לחכמי' דקי"ל כוותייהו בזה דחליצת קטן

היטב

אינו רשאי ונתב הכנה"ג בי"ד סי' שמ"ח וא"מ בין הטעמים אם יוכל לאוזן לאבל חוך שבעה הו מיד לאחר הקבורה ע"ב. ונתבו' מכם לני סי' ח' הקשה ע"ז אם כדבריו אין לך אבה שבבורה ליבוש שהרי הוא והיא נעשים אונים וקי"ל כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה וכו' ע"ש. לכאורה מישתמיט לי' הוס' זה ואחות אשתו וכו' יבמות דף ב' ע"א אין להקשות דמה ד' ע"ב והרא"ק : קמ"ח בפני ב"ד המזרחיין נכך. הרב בלבל סי' כ"מ. יבם ברולה ליבם ליבמתו ורקקה נפניו נפני ב"ד כדי שאפשר עליו עיין בכה"ג בהגהת הטור סעיף ק"מ. וב"ש ס"ק מ"ה : רע) לכתחלה. כ"כ הרמב"ם ולי"ך יבוב למה פסק דאלילת מבטל הוא מיובב לכתחלה כדאי' שם בפ"ד ובחליצת כומה דוקא דיעבד בא תרוייהו ר"א מבוב בחד גריית בינמות דף ק"נ ע"א אין יוכב בין מוסה והחולצת מן הסמה חליצתו כשרה. ומ"ש הא

תשובה

מזה : (לה) נחכוון הוא ולא היא עכ"ם ס"ק מ"ה ועיין בסדר קידון נחבאל ס' מ"ח חוס ל"ה: (לו) בפני כ"ה. עבה"ע מ"ש יבם ברולה ליבם ורקקה בפניו כו' ועיין בס' מ"ש בדעבו בזה דהו' מתם ידין דיבמה שבדרה הבלה אחר מיסם בעלם דמבואר ס' קס"ה ס"ב ואין כיפין אלא דמי לאלון לה ו כך אסה כיבה (לאמן רב"ל) אינו היא דאבמי אם עלמו וגם היא לא עבסה דבר שלא מ"לוני אלא דאמרים שמעיין לוהו כו' ע"ש : (לז) ויש מי שאומר. עבה"ע ס' מ"ז ועיין בסדר קידון נחבאל בפ"ח אות ל"ז : (לח) ב ח פסק חליצה בכולה. עיין בים ש פ"ב דיבמות כי' כ"ב: (לט) ויש מי שאומר. עיין בחסו' פרח מוטן כלל ג' סי' ב' ג' שעמד דבאן הבינה מדן דברי הרמב"ם בחסם ובכרם הרא"ש בשם יש מי שאומר מוכח דדעבדו לפסוק כחסם דבכל עניין לא הם ון לבחחלה ובכ"ר חליצה כ"ז מבמע בכבם בהרא"ש ובגם יש לחמוה: על הרמ"ה ל"ל שב בס' קע"ב כב ו בהגה וכ"ל שאם אין כאן אח אין לחוש לדבר ז ומקיק לענין הלבה אין לזוז מדברי מרן בסדר חליצה ומוד ס בהגה הכ"ל דבאין בם לא חלא הוא לו מחתם סבה תחלון ממנו לבחחלה דבל תיבי דלא אם בדיעבד דמיא ע' : (מ) חליצה פבולה. עבה"ם ס"ה מ"ש ע' בבסר קידון נחבאל הרא"ח חוס ל"ה: (מא) שהמן לך ק"ה זה. ע' בספר ישועות יעקב ס"ק כ"ז שפלבל בענין זה ודולה לחלק דדוקא בחם לחרים המרו לו כן חבל אם הפשם בעלמה הבעיפם לו

פתחי

(גג) קוראה מאן יבמי. ע' בסמו' ביבם ליון סי' ל"ח בענין אם הקריאה לכתחל' הוא עפ"ם או מדרבנן ואם יש לחלק בזה בין מקום שהנהגין ליבם ובין מנהגינו דלא נהגינן ליבם כלל ע"ש: (גד) היבם והיבמה. עבה"ע בשם מהרי"ם ומבו' ח"ל. ומה שהקשי' על הח"ל מדברי הסוס' (לד) היבם והיבמה. עבה"ע בשם מהרי"ם ומבו' ז"ל ע"ש מ"ש בזה ולדיבה שפק אם סיבה דעבדו ומלו לוונין ולבה לאיבדר עונדה או לא לריך ע"ש. ועי' בחמו' בדים שבהם פ"ם כ"ד בכתב דיש לחלוק דבר זה בחמו' רש"ל סי' ע' ובמו' נו"ב חא"ח סי' כז (הוא בפ"ם ליו"ד סי' שמ"ח קק"ו) בני פפירים הבומר כיון דע"ז יפבטל ממלי' נם אח"כ אין האונן פטור מבפירים הבומר ומ"ם בזה ע"ש. ועי' עוד בחמו' הקנאות ומי' ניאח שהוא ע"ד כוונם מלוה אם יש חיבה אלא כדין כוונם הקנאות ומי' ניאח שהוא ע"ד כוונם מלוה אם כן קשה על חלילם מומר הא לדעתה בנפשים עכיד ויבכול החליצ' כדבכול לבמיבם נא עפ"ב. ובמ' קלה"ח ס"ם ערה"ם בסר לבוביח דהוא ע"ד כוונם מלוה ע"ש. אך לא יבסב בסמיהה מחלילם מומר ועי' בס' כ"ם בסר נ"ב דהוא בדרך כוונם מלוה ודבסבר הרמב"ם ס"ד ה"ח ויעבו מעבים אלו לבמן כו' ואחדיך ליבב בסר' מחלילם מומר ע"ם ובם בס' נב מקשר בסנ"ד סוף אום ז' כ' ליבב זם ע"ש . ובם בסמו' מ"ם מ"ב בי' ל'

קמן אין פוסל אי"כ בקטנה נמי אין פוסלת דהא כתב מיגו מתני' דהיקש זה דמקשינן קטנה לקטן הוא מדאורייתא כזה נמו שקטן כל תמיכו' כ"ח ודריסה על כב"י ונ"ח נמי מ"ם בטור בסס הרה"ם. וכנ"י נמי הכין כו הלא תמיהתו דלא מלינו כן בברה"ם מבואר ולהרי"ף רגילים סס לא מלינה מסתגדיל כשרה ולחכמים דאומרים דלא מקשינן אים לאשה אז אפ' לכתחלה מ לגין לקטנה ומה שמסיים שם והלכתא פד שחכיא שמי שערות היינו לכתחלה ורמב"ם שכ' חלילה פסילה נרחה דחפס נרים' שלנו ולא כמגיד ולייסב קושית תוס' לאמי תנא החיון מסהגדיל י"ל כפנין אחר אפ"נ דהיקש מזה מדרבנן מ"מ צריכה חלילה אחרת מסתגדיל לפ"ז יש בזה נ' דיעות לפעמת בתוס' לחכמים אין חלילה כלל ואינה פוסלת. ולהרי"ף כדיפנד כשרה. ולרמב"ם פוסלת וצריכה חלילה אחרת אבל מ"ם המגיד אף לגרסת הרי"ף למסקנא שם והלכתא פד שחכי' כ' שערות היינו אף כדיפנד פ"ל' נרחה דוחק גדול הוא מאחר לר"מ ולרבנן חלילה כשרה ואיך יפסוק רבא לא כמאן ופל רמב"ם לכאורי' קשה דפ"ק בחרם ואחרת דחלילתן אינה כלום ואין פוסלת וכ' המגיד כפשט משו דקי"ל בכל התורה חפ"ו שוים מ"ה אף בחלילה שוים ואין פוסלת כמו בחלילת קטן אי"כ למה חלילת קטנה פוסלת ואי הקיקש אשה לאים רק מדרבנן אי"כ אף חלילת ערשת פוסלת. ל"ל מיירי בקטנה דיש לה דעת ואז הפסול מדאתיא אים בפרשה ולא קטן אפ' יש לו דעת והיקש אשה לאים הוא מדרבנן מ"ה פוסלת משא"כ חרם ואחרת ושוטה דאין להם דעת מ"ה אין פוסלי חלילתם כמ"ש הרמב"ם שם דין י"ג בחרם ואחרת שאינן בני דעת וקטן אפ' יש לו דעת אינו פ"ל דאתורה מיפסו מדאתיא אים שוב ראיתי בחפ"ס פ' רכ"ה שכתב נ"כ בנירם' הרמב"ם בנירם' שלנו: נ ואינ' לחזור פ"כ בחין בפשט מבואר בחפ"ס הוא"ל לפי נירשה שלנו חלילתה אינה כלום ואין פוסלת אי"כ לא הוי חלילתה פסולה ולגירסת הרי"ף אף לכתחלה רק טוב לחלוץ מסתגדיל מ"ה אינ' פ"כ בחמים כיון פ"ם דין אינה פוסלת. ולהרי"ף כדיפנד כשרה הוא לדעת הרמב"ם פוסלת. ולדבר דרבנן אזלינן אחר הפוסקים ונא ת"מ שלא חכמתו ואינ' לא אפ"נ מדין חכמי לא הוי כדבמקום מכל מקום כיון שהוא סבר שהתנאי קיים נמלא שלא החכוון להחיר וכל שלא החכוון להחיר לא הוה' ר"ל הוא סובר שהחלילה זו מתירה' לבעלה ולכך החכוון ואינה מחברת לפי דעתו אלא לפי תנאי והתנאי בחמת בטל כיון דאי' להיות פ"י שלא כמ"ש בפשט נדק בבית: נב אבל אם יש פעמה וכו' כ' בד"מ בשם אי"ז דוקא במקום שיכוס קידם והיא הבעתו שיחלוץ לה לריבה ליתן שכרו אבל במקום שחלילה קודם ואינו רוצה אז אפ' שכר עירה אין לו. לפ"ז אם יש לו אשה אז לכ"ש מ"ז קודם אין לו אפ' שכר עירה כמ"ש בפי' קפ"ה לכאורה נראה לפי

נ ל חלוצה מוטעת שאומרים לו חלוץ לה ע"מ (מפ) שתתן לך ר' זוז החליצ' כשרה אפ' אינה נותנת לו כלום מ קלן) ואפילו בפל התנאי קלח) ואפי' אמר לה בפעם הפליטה נא פ"מ שלא מבשלי לעים ובפל חנאו אינו כלום (תשובת הרא"ש בלל ל"ב) קלט) ואע פ שהחליצ' כשרה אף אם לא תתן לו ג קם) מ"ם חייבת ליתן לו קמא) כשאר שבר שכיר לעשות מלאכתן פ נב (תג) אבל אם יש טענה שאינה חפיצה בו מפני שאינו הגון לה והוא חייב לחלוץ אלא שאינו רוצה והטעוהו שיחלוץ לה ע"מ שתתן לו ק"ק זוז אינה חייבת ליתן לו כלום נב אבל אם אמר לה כתבה לו המעות אז מנ) הפליטה לו כ) המעות פ) אינה יכולה כמזור (תשו' הרב מ אלף ר"מ) (ופ"ל ריש פי' קפ"ה): נא כ אמרו לו חלוצלה ובכראתה כונסה קמב) או שאמרו לו חלוץ לה פ שזו מצוה היא ואינה מפסדת עליך כלום ואם תרצה אחר כך לייבם תתייבם וביוצא ברברים אלו אינה חליצה להתיר' ביון שלא נתבוין להתיר' קמג) אבל נפסלה בכך מלהתייבם קמד) י) וכופין אפי' בשוטים לחלוץ לה חליצה כשרה:

נב ל קמה) אמרו לו האש' הזאת אינ' רוצה בך דרך יבום אלא חלוץ לה ועקור זיקתה הימנה והיא נשאת לך דרך נישואין נד יש מי שאומר שחליצתה כשרה:

נג מ דין חליצ' מעושה ע"י ישראל או יג] ע"י עכו"ם דינה כדין גט מעושה שנתבאר בסימן קל"ד (ופיין לפיל סימן זה ספיף י"ג):

נד י קמו) מסר מורעא על החליצה אינה חליצ' בטילה אלא נה חליצה פסול' היא:

נה ס חליצה פסול' פוסלת על כל האחים ופוסלת לכהונ' ואוסרת עליו כל קרובותי' ואינה נשאת לזר עד שתחלוץ חליצ' כשרה קמז) עברה ונשאת לזר קודם שתחלוץ פ חולין לה חליצ' כשרה והיא תחת בעלה ואין מוציאין אותה ממנו פ מ מפרישין אותה מבעל' עד שיחלוץ לה היבם:

נו כ לאחר שחלצה נה קמח) כותבין לה ב"ד (מד) שחלצה (מה) בפניהם גט חליצה קמט) ואם לא כתבוהו לה כל שנים שראו החליצ' יכולים לכתבו אע"פ שאינם מכירים לא היבם ולא היבמ' שבית דין לא חלצו בפניהם אם לא היו מכירים נ וצריכין לשרטטו מפני מקראות שבו (ופ' לקמן בפירוש הפדר פפיף ל ה):

סדר חליצה בקצרה ובו נז סעיפים:

(אמר המגיה נם פה בסדר חלילה כל מקוסטלא נזכר בהגהות שם לומרה שמתן בפירושן שהם לקוסין מסדריים) (ובפרק מסדר מסרי' מרגליות):

א א פ מצות חליצ' כ בנ' דיינים אפילו הם הדיוטות

ב ג ובלבד שיהיו יודעים מ) ג להקרות ג) (ובכפילה כ) מוהגין בשחכם בעפיר עם שני מסוני הפיר הם הדיינים גם לוקפים הפנים מומופיפין מסבוני הקהל ד) וכנא יהיו ג) (מ) כומים ה) אפי'(ב) נאמת מעיניהם ו) ויש מפמיריס בנא יהיה בהם בוס פוס ז) ומוב שיהרהרו כל הסמשה מבוהה בנגם בחולי מסמו ומסוגין לדון:

ד ל בדיפנד אפי' חלילה בפני עם הארץ חלילה כשרה וכן ל' בסור ב) ובסדר חלילה לגדולי מחכמה כ' שמהר"ר ישראל מבורלא חמה על זה וייסב שמיירי דסיכם וסיכמה יודע' להקרות בעצמם מ"ל אפ"ם שאין בדיני שיודעים מכל מקום כיון שאינן מרגי' מו חלמי' מבוני' רחוי' כיכמים

באר היטב

גם חלילה מאחר שמולגם ברגים אינה לריכה לבסר רחייה מהר"י מרגליות. ורש"ל בפ"ה כתב שמנהג יפה הוא לבותנו:

ה) להקרות. ואפי' שאין רב מומחה עליהם: ג) נוהגין וכו'. אבל בדיפנד אפי' חלילה בפני עמי הארץ חלילה כשרה פ"סקים: ג) מומים. אם הדיינים שאלו הפלילה

באר

הא מהא. ואפשר לומר מדמקש' על אמיתר שם והאמינא אין פומד אין יוצא וכו' ואי אמרינן דיוצא דוקא דיפנד הוא מ"מ הא מקשה אם בדיפנד כשר נמי אי לא דאמר רבנן בארץ לר"מנ"ם כדאי' נמגיד שם. ודו"ק: ב) הדיעות. ואם מקרה מודעה אינם מחוינים ניתן לו כלום רש"ל פי' כ"ד ופיין ב"ש: נא) נפנים. ואמו אין נוהגין לכתוב

פתחי

כך כתב ואמרה לו מכון לי ע"מ שאתן לך ק"ק זוז מהני הפנאי ואם לא קיימם דברים הפלילה כפילם ע"ם עוד. ובע"ם (מג) אבל אם לא יש מ"ם אבל אם אינו מוכן לי ע"מ שאתן לך ק"ק זוז מהני הפנאי יכול לחזור ולומר לפיל פ"ק כ"ד: (מד) אבל אם לא יש מ"ם אבל אינו מוכן לי ע"מ שאתן לך ק"ק זוז יכול לחזור ולומר קיים לי כהני פ פקים הפנים יכול מרומם ולריך ליתן פ"ק מ"ם. ומ' בס' ר"ם מ"ם אום מ"ג מ"ם מכיר אליו לא יוכנא אחר מה מוזקק הוא יכ לא ליתן לו אבל ליתן לו אבירות מכ"ד וכן מאה אליו בס' כים מזיר: (מה) הפלילה לו המעות. בגליון ס"מ של הגאון רע"ק אינר זל"ל כ"ב וזל"ל כתב"ם ברשב"ם לא נזכר הפלילה זו ס ב ודבר ר"ל דאמרה מע"ם דתחלה כין יכול לפנים ואחרת ניתנה לו לאחר שיחלוץ כמנהגו שלאחן דכבר זכה בכם ובין נתנה בפם לפנים דמעמה אמר מיסנם לו דלא זכה עדיין יכולה לומר מעמה אני מ"ם. ומ' בס' ר"ם מ"ל ס' כ"ד מכתב בפ"מ דמ"ם בפלילה דמ"ם לא מ"ם מ"ם. אלא ד. ומוכי הפנה לפנים אבל לא מ"מ בכ"ם ומיין בס"מ ר"ס: (מו) מחלוקת בפנים. מבס"מ מכתב: ואמנו אין נוהגין לכתוב כו' ורש"ל בס"ם בפס כו' ומ' בפסר ס"ק ס"ק ס"ק

לכ"פ ורחוי' להקרות ואם חלצה ולא רקקה ולא קראה כשר : ה ולרין שיהיו שלשתן אזרחי ישראל וכו'. שם אמר רבא גר דן את חבירו דכר תורה ולפנין חליצה עד שיהיו אביו ואמו מישראל וישראל התוכפות דכאמו מישראל לא סני עד שיהיה גם אביו מישראל. אבל באב ו מישראל לאוד סני אף על פי שאין אמו מישראל . ח) ונסמ"ה ובכל בו כתב דאפי' היתה אמו לבדה מישראל כשר . ט) אבל רש"י פירש בישראל משמע שיהא מישראל מכל הצדדים נראה מדבריו דתרוייהו בעינן שיהיו מישראל . וכטור הזכיר סברת התוס' וסברת רש"י אבל סברת סמ"ק וכל בו נראה שהוא טעות סופר שאין לישב' על פי הגמרא ודברי שאר הפוסקים אין בהם הכרע : ו ושלא יהיו קרובים וכו' . כן כתב הטור וספר החרומה וסמ"ק והשוו הוא כיון דחליצה היא דין כמו שיתבאר בס"ד : ז ואפי' אם נשואים שתי בנות אחיות וכו' . כתב בתרומת הדשן סימן רכ"ו ורבותא זו היא לדעת הרא"ש דסבר דלא אמרינן תרי בפל כאשתא אבל לרי"ף דסבר דאמרינן תרי בפל כאשתא מדינא למי פסולים : ח שלא יהא שום אחד מהם פסול וכו' . פשוט הוא מאחר שחליצה הוא דין וזהו שכתב הטור שמצות חליצה בג' דייני' ישראלי' כשרים : ט אחר שיוועדו יחד הג' דייני' יוסיפו עליהם שנים ובגמרא אמרינן דרב יהושע ורב כהנא ורב אחי ורב יהודא עבדי עובדא הכ' ולא יג) מדינא דמדיל בג' כני אלא לפרסומי מילתא' וכהדיא יד) אמרינן בסוף סרקין דלכתחילה למי חולצת בג' . ומ"מ כתבו כל הפוסקי' לחלוץ בה' לפרסומי מילתא' ופרש"י טו) לפרסומי מילתא דחלוצה היא ולא ליכסי' כמן אי נמי דליתי אינשי וליקפלי עלה : יז ואפי' הם טז) עמי הארץ כן כתבו הרמב"ם והטור אז יז) שהם קרובים קורבה שאינה פוסלי' מן הדין כן כתוב בת"ה סימן רכ"ו : יא אבל כל שאר דברים פוסלים בהם אף על פי שכתוב בנימוקי יוסף בשם הריטב"א שאם הזמינו ג' לב"ד בפ' וקראו האחרים למינוי בפלמא אפי' גרים ואפי' פסולים אמי אמי כבר דייק מלשון הרמב"ם שכתב אפי' הם ע"ה דפסולי' לא וכ"כ בהגהות וכן יש לדקדק מל' הטור וכן דעת בעל ת"ה בסימן רכ"ו ודחה דברי ה"ז שהכריע דלא אמרינן בפלמא אלא בשאר פסולים אבל לא בעבדים ושפחות ובמילתא דפשיטא לכל הוא דלא אמרינן בפלמא אלא בפסולי' אבל לא בעבדים ושפחות ולא בגרים ואפי' בפסולי' אמרינן בפלמא אלא בפסולי' דאורייתא אבל לא בפסולי' דרבנן ולא בגרים ואפי' בפסולי' דאורייתא אמרינן בפלמא אלא בפסולי' דאורייתא דאיכא בהם חסרון ידיעה כגון חרש שוטה וקטן אבל לא בפסולי' דאורייתא דליכא בהם חסרון ידיעה כגון ממזר ונתין ואם אינו יודע אם הם פסולי' אם לא אמרינן בפלמא אבל אם יודעים שהם פסולי' אמרינן בפלמא אל

הס' דיינים וכו' והג' דיינים הראשונים ישבו על ספסל א' וכו' הנוספים ישבו מכנגדם על ספסל ב' וכו' כלשון הזה כתוב בקונטרסין וכ"ל דמה שכתב שהיכם והיבמה עומדי' לפני עומדי' על רגליהם קאמר דאחרי שלא מטא זמן עמידה עד שעת קריאה אלא כלומר יושבי' ב"ד עומדי' על רגליהם ממש קאמר ואשעת קריאה ואליבא קאי והא דג' דייני' יושבים על ספסל ב' וכו' הוא ג"כ בהגמיי ופוד כתב אביה"ם וז"ל ראיתי שהו הג' דיינים נמשכי' מן הב' המלקרפי' להם לשכירה ומ"כ דעשמא כי היכא דלא ליתי למעבי ולומר דמלות חליצה הם כר' יהודה : בג מביאים עוד הם הדיינים וכו' שנמצא עם הדיינים הם י' בהג"מ כתו' וז"ל כפרקי ר"א מפורי' שלריך י' כדאמרי' לא) סוק ואייתי לי כי י' ואומר לך בחיפיהו וכו' : בד וכל הבאים עם לריכין ליטב רחוק מהדיינים . כ"כ בהגמ"יי : בה יזהירו בית דין את היבמי' שלא תרוק בפני היבם בשעת חליצה . ר"ל בהגמ"ר ומרדכי ועשמא משום דגרסינן בפ' מלות חליצה שלחו לאחוה דשמואל יבמה שרקקה תחיון מכלל דאיפסלה לה מאחים וכיון שהרקיקה פוסלת ליבם תפיה חליצתה חליצה פסולה ואלעזר לחזור על כל האחים כדאיתא ריש פ' ד' אחין ואפי' בשאין שם אח אלא הוא אם תרוק בב"ד קודם חליצה כמלא לד) מהפכין הסדר דמלות לחלון ואח"כ לרוק וזו שרקק'כבר אינה רוקק' לה) אחר חליצ' משום דאי אמרי' תסדר ותילוק נפיק מיניה חורב' דסברי רקיקה קמיית' לית בה ממש'ולא פסלה מאחים ומאן לו) דאזי דמחייבא' סבר רקיקה בתר חליצה הוא כי אורחא ושרי חליצה ליבם . הכי איתא בפרק מלות חליצה : בו צריך שיבם וכיבמה לא יפה שום א' מהן קטן דאין בפרק מלות חליצה אחולצת לקטן חליצתה פסולה קטנה שחלצה אחלון משתגדיל ואם לא אלא חליצתה פסולה ואפיקל' דאינה חולצת עד שתביא ב' שערות וסימני גדלות האיש והאשה ופ"ם מי סומכין במקין שנותיהן אתבאר יפה בדברי הרמב"ם בפ"ב מה"א ובדברי הטור בהלי מיאון ובהלי חליצה ובמרדכי פ' מלות חליצה ובסמ"ק ובסה"ת ובאו' קדושין פ' האומר פלה ס"ג דיבור בני זה בן י"ג שנה ויום א' : בז ולעניין לז) ביאור אורך השערות שכתבו הטור והתרומה שסומכין עליהן כתוב בקונטרס שהו' כרוחב אצבע בקירוב אמה (פ' כ"ח בפי' קנ"ה מאריך בזה ופסק יבם שאין לו אלא ב' שערות ואינו אלא י"ג שנים אין סומכין על רוחב אצבע אא"כ השתי שערות ארוכות הרבה כמו לאיש גדול והם היבמה יושבת שנוטה כמה שנים יכול לסמוך על רוחב אצבע אבל אין לסמוך כלל על שיפור' ודבשים לכוף ראשן לעיקרן כיון דשיש לריך לבדוק בנומות ואין אנו בקיאין וכ"ם בשדר חליצה של מהר"מ אם היבם הוליד הו אין לריך לבדוק אותם וכר"ם בן שורר אינ' שלינהא אם קטן הוליד מיהו למ"ם הרמב"ם סוף ה' ממרים כל ימיו של בן שורר אינן אלא נ"ח אחר שיביא ב' שערות שנאמר כי יבא לאיש בן ולא אב ושיבו אינמרת ר' ברוספדאי מבואר דקטן אינו מוליד : בח וכתוב בהג"מ בשם ר"י שאשיבו לה בני' א"ל לשאול אחר שימני' אפי'ביא לח) ילד' ואפי' לא הביא' אין לאוש דלאו לט) איילוני'ביא מ) בן ברא' דעת הרמב"ם בשב"ב מה"א דכל שילדה הרי הוא גדולה וכמ"ש שם מ"מ בדרב ספרא דאמר בנים הרי הם בסימנים (המחבר ספק בסשיטות ברב ספרא אבל בבר כתבתי דמשמע מהרי"ף והרא"ש דשקו ברב זביד ולא מהני בנים לענין חליצה דהיינו יש מפרשי' שהביא ר"ו ואיתא בב"י סימן קנ"ה): בט ולא חרש . דתנן בפ' מלות חליצה החרש שנאנס והחרשת שחלצה פסולה ומפרש טעמ' בגמרא לפי שאינם בחמר ואמרה כלומר שאינם יכולי' לקרות הפסוקי' אמר רבא השת' דאמרת קריאה מעכב' לפיכך הלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ואפ"ג דקריא' לא מעכבת אם אינם רואי' לקריאה מעכב דבפיון רואי לבילה (פירוש מנחה שחות' מפ' פשרוניים שרואיה לבלול אם לא בלו כשרה וגדולה מזו אינה רואיה לבילה ואם לא בלו פסולה) : ל ולא בוטה . זה פשוט כיון דלאו בר דעת הוא ובגמרא אמרינן נבי חליצת חרש חרש' משום דלאו בני דעה הינהו וכ"כ הרמב"ם דאין חליצת שוטה כלום וסימני שוטה מבואר' בריש חגיגה ובטי"ד סי' א' . לא לריך שלא תהא רגל היבם עקומה וכו' בפ' מלות חליצה אמר אמימר מאן דמסני על לותא' דבריה לא חליץ ופרש"י שרגלו הפוך ודורס בפליטו של רגל וכתב הרי"ף דטעמ' דפסולי מפני שלריך לנפוץ עקבו בקרקע וזה אינו יכול לעמוד על רגלו ובן דעת הרמב"ם ומפני כך כתב שהמהלך על אצבעות רגליו אינו חולץ ואפ"ם שהרא"ש כתב שהרא"ד חולק ואומר דטעמ' דסיבול' אינו אלא מפני שגב הרגל הוא הנקר' רגל והתחתון כף רגל וזה שרגליו הפוכות וכף רגלו למעלה נמצא' נפלו

באר

על מה שהזהירו' אחמול בערב בשעת הקביעו' כנ"ל: יז) נאמלע לאו עומדי' על רגליה' קאמר דאכתי לא מטי זמן עמידה' עד שעה קר' אלא כנוי ר יוסבי' א"ל עומדי' על רגליה' ממש קאמר ואשעת קריאה' ואליבא קאי פי' ס"מ סעיף כ"ג : יח) מהדייני' . אפי' מ הבני' הנוספין כנ"ג ס"מ : יט) היבמה וכו' . ואם לריכ' לרוק תרוק בלפרקסוהא ש לא בפני ב"ד והיבם . ונכנו לנכסות פיה בלעיף כדי שלא תרוק. יאמר הגדול שבדייניים לא בירו אחמול מקרנו באין שום קורבה ביניהו ולא היבם והיבמה . גם להרהר תשובה אם א"ו אמרו א' ממנו שלא יאמר בנו שום בסול ופוב להחודות אבל אמרו בנה"ג ס"מ : כ) קטן בחות מי"ג שנים ויום א' ביב' . והיבמה פחות מי"ב ויום

מחלצה מעל כף רגלו ולא מעל רגלו ונם כשה' חולץ נעלו חולץ למעה מרגלו והתורה אמרה נעלו מעל רגלו והסכים הוא ז"ל לדבריו ונס"ז המהלך על אצבעות רגליו אחלצתה לו חליצה מ"מ נם לדבריהם לכתחלה לא יחלוץ מפני שאינו יכול לנעוץ עקבו בקרקע ונם כי ראוי לחוש לדברי הרי"ף והרמב"ן : לב אם היבם הוא גר לריך שידעו וכו' . דתנן בפ' חשאין הגיורת שנתגיירו בניה עמה אין חולצין ולא מייבמין אפילו הורתו של ראשון שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה וכן הפפחה שנתחרטו בניה עמה ותני' בגמר' כ' אחים תאומים גרים וכן משוחררים לא חולצין ולא מייבמין היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה לא חולצין ולא מייבמין היתה הורתן ולידתן בקדושה הרי הם כישראל לכל דבריהם . לג לריך שידעו אם הניח המת זרע דתנן בפ"ב דיבמות מי שיש לו בן מ"מ פוטר את אשתו אביו מן החליצה ומן הייבום חון ממי שיש לו בן מן הפפחה ומן הנכרית ובגמרא מ"מ לאתויי מאי לאתויי ממזר ובר"ם י"ל אמרינן דבת נמי פוטרת מן הייבום וכתב הרא"ש בפ"ב דיבמות וז"ל כתב בפ"ג דילפינן מבן אין לו פיין עליו ופי"ל דנפקא לן מלא יעשה הרב לזה אחין שמו מאחי וז"ל מא) הרמב"ם' ה זה שנאמר בתורה וכן אין לו אחד בבן אחד הבת או זרע בבן או זרע הבת הוא אין לו זרע מ"מ בין מאשה זו בין מאחרת הרי זה פוטר את אשתו מן החליצה ומן הייבום אפילו היה לו זרע ממזר או עובד פ"א פ"ז פוטר את אשתו מן החליצה ומן הייבום אבל בנו מן הפפחה ומן הנכרית אינו פוטר את אשתו הסכמת כל הפוסקים : לד לריך שידעו כ"ד אם יבם זה הוא אחי המת מאב דאין זוקק לייבום וחליצה אלא אחיו מאביו אבל לא אחיו מאמו דילפינן אחוה אמה מבני יעקב כדאי' בריש פ"ב דיבמו' ובפוסקים מלות חליצ' אפיקל' אין חולצין אא"כ מכירין ונם בפ' החולץ אמרי' ואשתמודעינהו דאחוה הוא : לה ואם היתה לבם יבמה אחת בעולם כן בחבו הטור וסמ"ק ובמרדכי שלריך שיכירו שהיא'לבם יבמה אחת בעולם ובפפ'מנוס דאם נולד היבם אחר מיתת אחיו בעולם של זו אינה זקוקה לזה לא לחליצ' ולא לייבו'ופוטרת נם את צרתה כילד מג) דאוכן שמת והניח אשה ונפל'לפני שמפון ואחר שמת דאוכן נולד לוי בין שנולד לוי קודם הייבם לה שמפון בין שנולד אחר שייבמה הרי אשת דאוכן ערוה על לוי לעולם לפיכך אם מת שמפון ונפלה זו וצרת' לפני לוי שהיתה פטורות מן החליצה ומן הייבום וכדתנן בפ"ב דיבמות ויליף לה מדכתיב כי ישבו אחים יחדיו שהיתה לבם יבמה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו ואם יש לבם מד) אחר שהיתה לו ולמת יבמה אחת בעולו' היא זקוק'אפי' מה) לאחר חליצתו של זה שלא היה בעולמו של מת (הנ"ה וכתב נאור ארוף דבשעת הדחק כגון שהיבם רוצה לילך למדינ' הים ואין כאן עדי' המכירין אותו יחלוצו אפ"ם שאין מכירין ואחר כך תחזור אחר עדים המכירין ולריך פיון דאם לא כן לא היה לנו לכתוב פטר חליצה עד שמכירין אותו כדרך שנתבאר לעיל סי' קס"ט ספי' כ"ו ואולי שעת הדחק היא רמיה) : לו לריך שידעו אם יבם זה הוא גדול האחים דגרסי' בהחולץ איתמר חליצת קטן וחליצת גדול פליגי בה ר' יוחנן וריב"ל חד אמר חליצת גדול עדים' וחד אמר כי הדדי נינהו ופסק הרמב"ם בפ"א כמד"ה חליצת גדול עדים' וקטן זה לאו קטן מו) בשיש הוא דההו' חליצתו פסול' אלא בן י"ג שנה ויום א' הוא אלא שהו' קטן מאחיו ואפ"ה חליצת גדול עדים' : לז לריך שידעו אם היא זאת אשת המת וכו' . זה בכלל מ"ם דאפיקל' בפ"ם מלות חליצה אין חולצין אא"כ מכירין וכן כתב מז) הרמב"ם וכ"כ הרא"ש בפדר חליצה אין לריכין עדות ברורה אלא אם יודעים אותה אשת המת הרי"ף ורבינו יהודה שסובר הרי"ף ורבינו יהודה כתב בפר"ר מהרה' בזה) כן אפשר לדעת האומרי' שלריך : לח להעיד על דברים אלו נאמן עד אחד וכו' . בפרק החולץ אחקין רב יהודה בניב' דחליצה אין לריכים את שלוני אקריבה ית שלו' יבמה קדמ' לבי דיב' ואשתמודעינהו דאחוה דמיתב' מאבא הוא ואפיקל' דאפי' קרוב ואפילו אשה מהימני משום דלאו אמינת' דאיסור' ולא אממונא קא מסהדי אלא גלוי מילתא בעלמ' הוא דהאי ניהו נבר' שלן והא ניהו אחתא שלית' וכמו שכתבו שם הרי"ף והרא"ש וכתב נ) הרמב"ם דה"ה דעבד לא קטן שהוא מכיר ובכון נאמן בכך והטור כתב דבשאה נמי מהימנ' ובראה דנם להעיד שהיתה לבם ישיבה א' בעולם שני בחד מהני דגלוי מלתא בעלמא הוא וכ"כ מדברי הטור וסמ"ק וכן מ"כ בשדר אשכמי וז"ל ישאלו את היבם אם הוא אחיו של המת מאביו ואם היא בעולמו ואם היבמה אשתו

היטב

א' . ושיבו' לבם ב' שערות ושיעור אורך השערות שסומכין עליה' . כרומב אלבא שקורין אמה . ואם יש לבם בנים א"ל אל הפיבו' . וכן אם היב' נאמלא זקנו או שיש ליבמ' דיבים גדולי' א"ל אל הנדיק' ע"ל בס"מ ס"ק י"ב י"ג מש"ש : כא) שוטה. הפחאי' ביאור שכתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות עדות שאין עדותן עדות חליצה' חליצה מהרי"ע א"ב מא"ה סימן י"ו : כב) שוטה . ואם אין לו אם אחר אפי' שוטה בני עיניו מוכן י"א אפי' אם יש לו שאר מומי הנוף אינו מוכן כשיש אם שלא בנוכו ואם אין לו אם אחר יאלון הוא בנה"ג בס"מ : כג) זרע . אפי' מאחר פוטר את אשתו אן המליצה ואין הייבום אבל בנו מן הפפחה ומן הנכרית אינו פוטר : כד) אלו שאחרו

מפניק

כ"ב ב מבואר שם סעיף כג ב מבואר שם סעיף כד ח פי' בל אחיו ופיל בתחילה בל כאלה ב מבואר שם סעיף כה ג מבואר שם סעיף כו כז כח ד שם סעיף כט ה שם סעיף ל נתבאר בס"ב לעיל סעיף מח ו מבואר שם ז סעיף לא מבואר שם ח סעיף לב מבואר שם ע סעיף לג י מבואר שם סעיף לד כ שם סעיף לה ל מבואר שם סעיף לז מ מבואר שם סעיף לז נ מבואר שם סעיף לח

ביאור הגר"א

כא) הגדול בחמלא בס"ם בפפ"ג דיומא ז ל) והיבם כו'. ערש"י דקה' לו ב' ד"ה בחלי כו' : לא) כדאמרי' כו'. ערשב"ם שם ובמ"ש בכתובות ז' ב' ואיתיה לי ס"ל כו' : לב) וכל הבאים כו'. שלבמים הן קרובים והחאיל דפפ"ק דתבות שם וז"ש בפ"ד בהג"מ גם בוודאים בוזן אלא הפפפלים ב"ב מה"מ : לג) והיבם יתעצף כו' . בש"ם בהג"מ בשם ר"י גאון לקמן פפ"ב אלון הנעל בו': לד) נמלא וכו' ק"ם א' ק"ו ב': לה) וזו שרקקה כו' ק"ם א' : לו) ומאן דאמר כו'. ל"ש דאין שייך כאן והוא מדברי רש"י ד"ה אמרי' וכו' ואוא קאי אם"ד דהפפפר לאחיו : לז) ולעניין שיעור אורך כו'. ר"ל מ"ש בס"א או שהן ארוכות שסומכין אפ"ל בלא ידיעם בנים : לח) לפי' היא ילדה. בדעת רש"י ורי"ף בב"ל : לט) דלאו אילונים. כ"כ שם בב"ל דש"ם ול"ל לאו קטנה ובדב בפרא וז"ש אפי' לא הביאה דלא בדב אביר בשש"ל: מ) וכ"ל מדעת הרמב"ם גם כאן ל"ל ע"ש ראה הרמב"ם בפב להיבך אחר י"ג שנה ובוקא : מא) וז"ל הרמב"ם כו'. ע"ל פי' קנ ס"ב : מב) ואומרים ג"כ כו'. דלאו אורחא אלעא בשאל ע"ז בריש פס : מג) כילד דאוכן כו' בס"ק דר"ם בפ"ב יז א יא ב' : מד) ואם יש כו'. כ' אבי' דיש יבמות : מה) אפי' אחר כו'. דב"מ שא"ל אלא ריין אלא בלא ידיעם בנים הרמב"ם פ"ד ובמ"ש בתפני' יג ב' ל"ש ב' ע"ש ב' : מו) ובקטן זה לאו כו'. רש"י לא א' ד"ה בילאם כו'. ע"ש : מז) וכ"כ הרמב"ם כו'. וכ"כ רש"י שם ד"ה אולין ובד"ש לפיבך: מח) שהר"ד אברהם כו'. מדאמרי' ל"ש ב' ואשתמודעינהו כו' אלמא א"ל שיבירו אלא בו : מט) והוא כו'. ובמ"ש בנב בב"ל קפ"ן ב' : נ) וכ' הרמב"ם כו'. כיון דאינו עדות בש"ש הרי"ף בכלל:

ם מכואר סם פעי' לפ ע מכואר סם פעיף מ' ם מכואר סם פעי' ומ ל מכואר סם פעי' מכ * והיכם ישים כונע שלו כפיניו כחכל וכן היכמה מעופה כחכלה בכ"ל כעיף יד בהגם מכואר סם פעי' מד *וכ"כ מהרי"ל פנל מ"ו כתב בסדר חליצה בלו ההפר לומר לו דבר בקר מאחר דקי"ל דיש זה בכלל הרם דר"ג כמבואר בפוסקים אלא י"ל לו אם נוכל לאחיר מר"ג ניחא לך לפסיר ויאמר לא כן מלאתי בגלי ן ס"ע מאי"ם ז"ל ר מכואר סם פעי' מה ם מכואר סם כפי' מג ם מכואר סם פעי' מו ח מכואר סם פעי' מג ופעי' מז כ סם עעי' מז ג מכואר סם פעי' מע ד מכואר סם פעי' ג ה מכואר סם פעי' נא ו מכואר סם פעי' נב ז מכואר סם פעי' נג ח מכואר סם פעיף נ' ט מכואר סם פעי' נה ופעיף נו י מכואר סם פי' נז *כל"ל וכן הוא סם בכ"י כ וכן עשה מהרי"ו מולין כדי להודיע שהוא מנעל של מלוה ל מכואר סם פעי' נח *עי' פי' לעיל פעיף לה מכואר בפי' פח פעיף נט וכפר בעל הלכות' שהמנעל ספוח לחורי הרגל פניס חורין וכין הכ' חורין הוא שלם ויכריך הרצועות כין הלולאות הסחתונות עד שיגיע לחורי הרגל הוך חור ההמחון ויניח סם הרצועה מכונונות זו חלל זו ויכריך פניב הרגל פעם שני' כין הלולאות העליונות' עד שיגיע לחורי הרגל כמור הענלין ויניחם ג"כ סם מכוונים זו חלל זו וחת"כ יכריך הרצועות פעם ג' פניב הרגל עד שיגיע למעלה מן הלולאות ע"ג הרגל שקורין שיין ביי"ן בל"ח שהם ן ביי"ן נמי

ביאור הגר"א

נא) ופעמח כו'. ר"ל כמ"ם ס"ם ח נ ח' מין פיוס כו': נב) כ' בפה-מ אפי' אמר כו'. כל"ל וכ"ה בעור וקובר כמ"ם המפרשים דאפי' בלער הימין הוא כמו בכל אדם ואמרי ספרים דלא כמיב ביה ימין אלא יד כיה כמש"ל: נג) דחליצ' ביד כו' כמש"ו כמיב כו' וכמ"ש פוס' וכ"ש וכמש"ל: נד) ואם אינו אמרם כו'. כמ"ש בפי' אקרם דב' שקבר כאן ח"ל בלאם בכל הדעות דבא אין מעכב בכ"ל ופסוק ק"ב ח"ר ר"ם ופמ"ג כו': נה) מוסיפים כו'. ואח"כ כו'. כלאה שהוליאו עמ"ם ק"ו ח' בפי עמדי. מעמע שפיהם יוסבם מקודם שלא הרגיש ר"ם ביפיבסה מקודם: נו) ויאמרו להם כו'. סם אינ' ידעם לי' כ': נז) אמ"ב נפרם כו'. ליפא פי' זה הלאם להם לעמוד נאותו פיום: נח) כי אמ"ג דלבל כו'. ר"ל להבורי' דמ ח קודמם אבל לחרי"ם יפיבאו אחרי' דאפי' אינרם מדב כוסנין עליס כמ"ם ר"ם ק"ה ולא כ' זה אלא לדעמם שפם כוכרים דמ"ם קודם ומם לקין בפי' דאין כופין בכ"ל פי' רפ"ם ופ"ל כ"ם אבל בהגה"ה וי"ח כו'. ר"ל שלא יפא נראה כמעוה ונראה שעופין כן כדי לנאם ידי הרי"ם ורמב"ם וזהו דעם כמ"ם שכ' כאן: נט) יתכלן ומי כו'. דאל"כ הא"ך פוכיח דאם רב כבר אין כופין: ס) ומעמע בגמ' כו'. אם דאלא כדין בלא"ה: אבל כמ"ם בגיפין פ"ח כ' וה"ה בחליצה דהא כמ"ם אינם אין אלא דאמר כו' וכמש"ל: סא) ם רא"ם היה כו'. וכמ"ם בפי' ח' אעיף' ר' בהגה"ה אמנם כו' ע"ב: סב) דנקטי' כו'. ועי' לקמן פי' אב ר"ה בהגה"ם ופח כו': סג) לריך כו'. כמ"ם פוס' בכמ"ם דעריכין כ"ב הרמב"ם וכו': סד) וכן כ"ל. שהרמב"ם כ' בפ"ו אחם מכר מודעה על הביטול ג"כ מהני וכן על ביטול הביטול כמו שיבול לחמוך בעל הגנב כ"ם על הביטול ולכך לריך שיאמר כל מודעי ומודעי דמודעי כו' וכל דברים כו' והוא מדברי הרמב"ם אם הרב"ם פקפק בפקים א דלמא מקר מודעה גם על ביטול כזה ע"כ כ' לפסול כל עדים כו' ומהני כמ"ם בגיפין מו כ' ואם כ"ם כ' כאומרים נאמנים כו ומ"ח הבכיתו הר"ן ומ"ם שפקנים הרמב"ם פועיל ובכלל במ"ם בגיפין אם בביטול המודעה ר"ל שיבטל כל המודעות ע"ם ולכך כ' בפ"ח דבדי שביהם וז"ם בפמ"ז וכ"כ הרמב"ם כו'. ר"ל דבני בביטול כל המודעות ושכן הבכיתו הפוסקים אלא דפוב לאוס כו'. סה) כלומר שאמר כו'. כמ"ם אב ואקני כו': סו) כ' בהגה"ר כו' הוליא זה מהם אם ו פוסין פכדל בנ"ם כמ"ם קיד ט' ובפ"ק דבכהד' ואין ראיה אלא אאם פומרת ומיהלא ופקב ואחר דברי' הין פוסין ו"ם אבל כו'ו"ם ו כ' בפרדבי עוד כו' אל"ם אפני זה הוא מיימון ורמיה מרב יוסף דאל"ל לאנשי אב כו' כ': סו) יכנים קרפי אר'. מזאו מומרמא דגמ' כמש"ל:

הגהות רעק"א

[1] אות ם דלמא קי"ל כמ"ר. נ"ב הייגו לא דאמרי' הולן בשפיהן דאפיקר דאולן בימין כדאה אפמ"ק ורק לדוומא דאלמא להחמיר אולן גם בשמאלו ול"ל חיאר וכמ"ם בגיפ"ם אלא דדלמא בחמם ההלכה דפגיפין בחיוך פרגל דוקא:

מלכה לכתחלה בעינן דבעל המנעל יתנו סה) ו' במתל' כלומר שיאמר לו בבדי' מי מותנו לך סו) במתל' מיהו כתוב בהגהות מרדכי בשם רביני יחיאל דביינו דוק' במנעל שאינו מיוחד לכך אבל אם הוא מיוחד לכך אין צריך להקנותו אבל שאר פוסקים לא חלקו בכך • וכתב המרדכי עוד אין צריך לתקן המנעל לשם חליצה: נה יבעלנו היבם ברגלו הימני. דתנן בפרק מלות חליצה בשמאל חליצת' פסולה ור"ח מכשיר ומפורש בגמרא דלית הלכתא כר"ח וכתב הטור שאם הוא שולם בשתי רגליו אולן בימין כל אדם ואם הוא אחר רגלו הימני כתבתי מבשמו לעיל: נו יחף בלא בתי שוקיים. כן כתב הטור וספר מלות גדול וסמ"ק והתרומה והגהות מיימון ופעמא כי היכי דלא תהוי חליצה מעל דמעל: נז יכנים סז) קרפי המנעל בלולאות כי היכי דתהוי חליצה חליצתא: נח יכריך הר"ן אות ספמיים סביב שוקו כן כתב בהגהות מרדכי ואע"פ שקורס לכן כתבו שכורכין הרצועות ה' קפרים סביב לשוק והקומפרסין כתבו שכורכין שלש כריכות לא נהגו לעשות יותר משתי כריכות דבהני פני להדק הסנדל יפה ומה שכתבתי מן המרכובה ולמטה מדתנן בפרק מלות חליצה מן המרכובה ולמטה מלא' כפרה מן המרכובה ולמעלה חליצתה פסולה ופירש

היטב

ס"ח וכנה"ג בס"מ ופ"ל בס"ח ס"ק כ"ו ואם הוא שולט בשתי רגליו אולן בימין כל אדם ולידע אם הוא אחר מעבירין אותו לפי תוארו לפני הדייניס שלשה או ארבעה פעמי' מרוח לרוח וירא באיזה רגל הוא פותח תחלה אם הוא פותח תיכף ברגל ימין תחלה אינו אחר ואם פותח תחל' ברגל שמאל הוא אחר מעש' הי' באם רגל שבשעת בדיקת עקירת רגל דאק את עצמו ופקר את רגלו אמיתי להטעות לב"ד ואולן ברגל ימין עיין במוט הבני סי' כ"ח: כח) ימינה. מפני שלריכה לאולן ביד ימין כט) חתלה. כדי שיהי' היכרא שלריכי' להיות מפומד והיב' יפים כובע שלו בעינינו וגם

כה לט ם צריך שידעו ב"ד אם יש צ"ב יום שמת פו) הבעל (וע"ל בפירוש הסדר סי' ל"ם):

כו מ ם צריך שידעו אם היבם (פ) אטר פז) רגל:

כז מא פ צריך שידעו אם היבמה אטרת יד כח) ימינה:

כח מב ל מושיבים היבם והיבמה כט) תחלה (ומושיבים הדיינים אם הגדול שבהם אל היבם מהו מהקש ויאמר להם שבא לאולן ליבמתו ויאמר ליבמתו אם רצונה לאולן ותאמר הן) ואח"כ יאמר להם עמדו (ופעמוד היבמה ליפין היבם) *:

כט מג ק יעמדו היבם והיבמה על רגליהם ואם היבמה חפצה ביבום יאמרו ליבם אי ניחא לך חלוץ אי ניחא לך ייבם והוא ישיב שאינו חפץ ביבום ואם היבם חפץ ביבום והיבמה אינה חפצה או שהיא מאותם שחולצות ולא מתייבמות מלמדין אותו תחלה שישיב שאינו חפץ לייבם וכך יאמרו לו אתה חפץ לחלוץ ליבמתך זו והוא משיב הן:

פגם וי"ח שבכל ענין שואלים אותו אם רוצים לייבם או לאולן ואת ג דאמרת פליגה קודמת מ"מ שואלים אותו כדי שיאמר שרצונו לאולן ויראו שבבר היה מרוצה לאולן ויאמר שאפן בחליצה וכן מהגין ויש מוסיפין אם יש לו אשה לומר לו (י) שמוכר ליבמ' אותה ואין בזה משום מרס ר"ג (וע"ל בפירוש סדר הפליצה סי' מ"ד ומ"ו) *:

ל מד ר צריך שידעו היבם והיבמ' שבחליצה זו היא מותרת לשוק:

לא מה ם צריך שלא יהא אנוס לחלוץ:

לב מו פ אם נשבע לחלוץ או שלא לחלוץ מתירין לו (ל) קודם:

הגה ויזהרו הבעל והאשה בלא ישיגו בשבועתן אל השואל אותם הן הן או לאו לאו אלא אד הן בל דבר הן ואד לאו בל דבר הראוי לומר לאו גם יאמרו בלשון לאו כדי שיגיעו (פ"ל בפירוש סדר הגט סי' ס"ח):

לג מז פ צריך שיבטל כל מודעו' שמסר על חליצה מח ג וכן צריך לפסול כל עדים שיעידו שמסר מודעא על חליצה זו וכך יאמר לו החכם ליבם אמור הריני מבטל כל מודעי ומודעי דמודעי עד עולם שמסרתי על חליצה זו וכל דברים שמסרתי שהם כשיתקיימו גורמים לבטל חליצה זו הרי הם בטלים וכן אני מעיד על עצמי שלא מסרתי שום דבר שתפסל חליצה זו מחמתו והריני פוסל כל עד או עדים שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דבר שיתבטל חליצה זו או יורע בחה מחמתו:

לד מט ג צריך לב"ד שיזהרו שלא תעלה בידם חליצה לא) פסולה:

לה נ ד צריך לשאול ליבמה אם אכלה או שתתה היום: לו נא ה יקח החכם המנעל בידו ויבדקנו שלא יהא שום דבוק בו מבפנים (והוא פעמי לב) בהלכתו):

לז נב ו ויצוה ליבם לרחוץ גג) רגלו הימיני יפה:

הגה ויכנוב אותו יפה ויכרוך בגד סביבו ויולך בה:

לח נג ז ויקשור היבם כנף המכנסים למעלה משוקו:

הגה ויראו הדיינים ברגלו נקי מכל דבר טיוף:

לט נד ח יתן בעל המנעל ליבם המנעל לד) במתנה (ויקנו היבם בהגבהה):

מ נה ט ינעלנו היבם ברגלו לה) הימני כשהוא נו יחף בלא בתי שוקיים אלא דבוק לבשרו (ויהא מכוון למדם רגליו של יבם ולא יגיע למעלה מארכובה):

מא נו י יבנים * (קרפי) המנעל בלולאות:

הגה ויש סדרים בכתוב בהן שהרב המסדר נוטל לו המנעל וקשרו לו ב כרמוי

חבל אין לאום אם היבם יכול לעשותו בעצמו ספיר דמי:

מב נח ל יכריך הרצועות פעמיים סביב שוקי הארכובה למטה

מלכה לכתחלה בעינן דבעל המנעל יתנו סה) ו' במתל' כלומר שיאמר לו בבדי' מי מותנו לך סו) במתל' מיהו כתוב בהגהות מרדכי בשם רביני יחיאל דביינו דוק' במנעל שאינו מיוחד לכך אבל אם הוא מיוחד לכך אין צריך להקנותו אבל שאר פוסקים לא חלקו בכך • וכתב המרדכי עוד אין צריך לתקן המנעל לשם חליצה: נה יבעלנו היבם ברגלו הימני. דתנן בפרק מלות חליצה בשמאל חליצת' פסולה ור"ח מכשיר ומפורש בגמרא דלית הלכתא כר"ח וכתב הטור שאם הוא שולט בשתי רגליו אולן בימין כל אדם ואם הוא אחר רגלו הימני כתבתי מבשמו לעיל: נו יחף בלא בתי שוקיים. כן כתב הטור וספר מלות גדול וסמ"ק והתרומה והגהות מיימון ופעמא כי היכי דלא תהוי חליצה מעל דמעל: נז יכנים סז) קרפי המנעל בלולאות כי היכי דתהוי חליצה חליצתא: נח יכריך הר"ן אות ספמיים סביב שוקו כן כתב בהגהות מרדכי ואע"פ שקורס לכן כתבו שכורכין הרצועות ה' קפרים סביב לשוק והקומפרסין כתבו שכורכין שלש כריכות לא נהגו לעשות יותר משתי כריכות דבהני פני להדק הסנדל יפה ומה שכתבתי מן המרכובה ולמטה מדתנן בפרק מלות חליצה מן המרכובה ולמטה מלא' כפרה מן המרכובה ולמעלה חליצתה פסולה ופירש

באר

מפני' כ' עד כאן: כה) וכנון. ונשמע הדמק מולגין אעפ"י שאין מכירין אותו או אותם פירוש ס"ח וכ"כ הכנה"ג. עדות מפי כ' מהני לעדות זם. י"ח דאין אשה וקרוב נאמני' אלא שלא בשבע מפני' ויש לאוס לדבריו ופ"ל בה"מ ס"ק י"ח: כו) הנבל. גם בזה פני בעדות אשה או קרוב: כז) רגל. דאם הינם אחר ויש לו אם אחר שאינו אחר לא יאולן ויאולן האחר ואם אין לו אם אחר לריכה לאולן שם יש לו אם אחר לריכה לאולן שתי רגליו בכת אחת וכ"ח כ' דאין טהגין כן אלא מולגי' זה אחר זה ויכוונו הינם והיבמה שבאותו חליצה רגל שבדין ה ם לאולן בו הוא מכוון לפעור בו יבמתו וכן היא תכוון כן) שביד האחת תאולן רגל זה כפודה מולגת רגל שני בידה אחרת שאם מולגת רגל אחד קודם חבירו איכא לאיחם ד] דלמא קיימא לן כפ"ד שאינו אולן אלא ברגל האחד והוי' לה חליצה פסולה ולריכה לחזור על כל האחים ואע"פ שאם מולגת לב' רגלים בבת אחת אלא שאחד מהם מולגת ביד שמאל מלאולן ברגל שמאל דחליצה נב) ביד שמאל בשידה וחליצה ברגל שמאל פסולה ואם הוא שולט בב' רגליו אולן בימין כל אדם: מא לריך שידעו אם הינמה אחרת יד ימינה מפני בלריכה לאולן ביד ימין כמו שיתבאר בס"ד ואם היא נד) אחרת יד ימינה הוי שמאל בידה בימין דעלמא וכמו שכתב המרדכי: מב מושיבים נה) הינם והיבמה אחר כך אומרים להם עמדו כך כתב בקומפרסין וז"ל בתחלה יבררו ג' דיינים ויושיבו האולן והם לא לפניהם ויאמרו נו) להם מה אתם מבקשים ומשיבים אנו רוצים לאולן ואחר כך יאמרו הג' דיינים אם כן עמדו ויושיבו עוד ב' דיינים ע"ל וגראה שמה שמושיבים אותם תחלה טעמא כדי שיהא הינמה שלריכים להיות מעומד אך מה שכתבו שיושיבו האולן ואחר כך יושיבו הבני דיינים לית' לפי מה שכתבתי שביום הקביעות בורדים הב' דיינים שמושיבין אלא נז) אינם דהמי יושיבו האולן והאלוה לפניהם וכו' ביום שקובעים בו קאמר: מג יעמדו הינם וכו' אי ניחא לך אולן אי ניחא לך ייבם בפרק האולן אמרינן דכי אמו לקמיה דרב יהודה הוה אל הכי וכתב ספר נח) מלות גדול דכל הפירושין אין אומרים אי ניחא לך ייבם אלא אם כן חפלה ביבום ולא כמו שכתוב בספר התרומה שלפולם אומרי' אותו פ"ל נט) ומכאן נתבאר דבכאים שדינן שחולצות ולא מתייבמות דלא שייך למימר בהו אי ניחא לך ייבם דלא אמרינן ליה: מד צריך שידעו הינם והיבמה שבחליצה זו היא מותרת לשוק. כדאית' בפלהי ס' מלות חליצה ת"ל חליצה מועפת בפירה אינו חליצה מועפת אמר ריש לקיש כל שאומרים לו אולן ובכך אתה כונסה אמר ליה רבי יוחנן אי אמה בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם וכו' ומפני כך כתב בקומפרסין שיאמרו להם הדיינים חליצה זו בחה להתיר הינמה לשוק שניתה זקוקה ליבם: מה צריך שלא יהא אמה לאולן דתני' בסוף ס' מלות חליצה דחליצה מפופת פסולה ומשמע ם) בגמ' דהפילו היא מפופת כדין צריך שיאמר רולה אני: מו אם נשבע לאולן מתירין לו כי

פתחי תשובה

אין לו אשה ויכול לישום שפפני יש לו אשה וכזה כתבו הפוסקים דאף דקי"ל חליצה גדול עדיפא אם הגדול יש לו אשה ושקנין אין לו בודאי חליצה קנין עדיפא ויש כאן ס"ם שמא זה הוא גדול האחין ואם"ל שיש גדול ממנו שמא יש לו אשה וחליצה זה בלפעיכו עדיף אף אם הוא קטן בכ"ל: (ט) אחר רגל. עיי"ש מ"ש לידע אם הוא אחר העבירין לוהו לפי תוארו ובו' ע' נאמר בכורות דמ"ה ע"ב מרש"י אחר ברגל כשמהלך בוקר רגל שמאל ממילא מה שאין דרך בני אדם כך בכ"ל וע' בשאר נוב"מ ס"ם קכ"ה סכ' וז"ל ואחר מקרי אם שמאל ממילא אבל אם ע"ש רוב בוקר ימין אע"פ אינו אחר ולא נדע אשולא בשני רגליו אאולן דק כיפין בכ"ל. וע' כ' אבל אם הכם אם ל"דכן נוהגין בירושלים לאולן בדרך א דאחיזה רגל שמסחיל לו לדך הוא המיוחן אלא אם כל אחיזה בבל בדיקה זו נוהגין לבודקו ע"י אחומרים לו מיכה בכוחל ברגלו ואחומו ברגל אחרים אחרים ובמו בכוחב שאחמו ואחלך ולא בדקו אם הוא אחר רגל אבל אם הוא בודק אם הוא ימין וכן בלכיאם מגבליו ע"ם. וע' בכ' כדם אלמה הבינ בכם כ' פחד ילחק שכ' לרגלים אם שיכם אחר רגל שנעשה כדברי בעל ניכם ודדים שכ' וז"ל אדם שעומד ורגליו מכוונות ורולה לאת ולילך ממקומו אל

הריי"ף דבקוסר רגופות המנפל למטה מן המרכובה קחני מתניתין דכסרה מטום דכשהתירתן מפל שוקו מפל רגלו קרינן ביה מכל מה קשרו למעלה מן המרכובה הוי מפל דמעל וכן כתב הרמב"ם: נט ויכניסם בנקבים שבמנפל בפנין שיניפו הרגופות בכסר שוקו מאחוריו מטום דבשיון דתהוי חגילה מפל רגלו ולא מפל דמפל כתב המרדכי שיתתוך מהמנפל מפם לפניו ולאחריו כדי שהמה הרגופה המוזרת דבוקה ממש פל רגלו יחף וכן בגדיו ולכך נוהגים לתתך מפם מאחורי המנפל ולתתוך פוד מפם בגדדים נמוך מתיתוך שבאחורי המנפל. וספם רחשונה כורכין הרגופות פל תחך שבאחורי המנפל וספם שניה כורכין למטה מתיתוך זה ומכניסין הרגופות בנקבי' שבגדדים ויש שטושים מאחורי המנפל תחך רחב בפנין שבשתי הכריכות יגפו הרגופות בכסר שוקו שבאחורי המנפל: ם יקשור סח) השתי רגופות פל בשר השוק מלפניו כן כ' הטור בשם ספר המצות וכן כתב המרדכי וכתוב בקונטריסין שיהיו הקשרים פל פני השוק ולא מאחריו: סא שני קשרים זה פל גב זה וכו' ברים פרק אלות חגילה נבי הא דתמרינן ותף פל גב דתית ביה חומרת' קטרינן ביה מיתל' כתבו התוס' דגרסינן בירושלמי כילד פושה הוא קושרו עד שיהא יכול להלך בו מאליו רבי חגילה ברים דרבי הלל אמר פוכבו כדי שתוכל להתירו באחת מידיו ומיהו נהגו לקשור היפב בקשר גמור ואפ"ם שהמרדכי כתב דרבי חגילה פיקר אם כן לא יהדק בשני אחרא"ם שמביון שכתב ונהגו האידני' לקשרו בקשר גמור דקיל סט) דפיבה לאו קשר הוא לפנין שבת וכתבו הגהות מיימון בשם ספר מצות גדול ויש פושין קשר עביבה על הקשר לקיים שניהם מה שאמרו בירושלמי וכ"כ בהגהות מרדכי וספר מצות גדול וסמ"ק והתרומה כתבו שיקשור שני קשרים ולא הזכירו פביבה והטור כתב ויקשרנו קשר גמור ולא בפביבה וי"א שלריך שני קשרים זה פ"ג זה ונפמם מטום דפביבה אפי' פל גב קשר לא הוי קשר דאוריי' ובקונטריסין כ' יקשור ע) שני קשרי' זה פ"ג זה מהודקי' ופביבה פליו גרהה דסוכר דמ"ד קושרו הייגו שקשר כ' קשרי' זה פל גב זה דקשר א' לאו כלום הוא ורוצה לחוש גם לדברי ר"ח דאמר פוכבו וכן מלאתי בסדר חגילה לגדולי אשכנז שקושרי' שני קשרי' זה פל גב זה וגם פביבה פליהם כדי לקיים פליהם דברי הירושלמי וכתוב בסדר הגזכר וא"כ ל"ל שני קשרי' פ"כ לקשר קיימ' אגבם שניהם אינם קשורים בחוזק רק רפויים ופל ידי הפביבה קיימי' כלם פכ"ל ול"ל דטפי עדיף כ' קשרים מהודקי' משני קשרי' רפויים ופביבה פליהם לכך גרהה לפשות שני קשרי' מהודקי' ופביבה פליהם כדברי הקונטריסין: סב לריך שילך היכם במנפל בגרגלו ד' אמות כ"כ בהגהות מרדכי והטור כ' י"א בלריך שילך בו מפם כדי שיהא גרהה בשלו והמרדכי עא) כתב ולריך להלך בו שפה אחת קודם חגילה כדי שיראה שהוא מכוון לרגלו והכל פולה לפנין אחד דשפה אחת לאו דוקא ובד' אמות סני. (הגה ולריך לילך לפני הדייני' שיראו אם הוא אטר כן כתוב באורח חיים) : סג יפמידו עב) היכם אלל כותל וכו' כן כתב הרא"ם בסדר החגילה שראו רבותינו פושים כן כי היכי דמלי למדחסיה לברפיה וכ"כ בספר מצות גדול וסמ"ק והתרומה: סד בכל פנייני החגילה יהיו הדייני' יושבי' והיכם והיכמה פומדי'. בפרק מצות חגילה תניא בוותיה דרבה חגילה במנפל הנסרם וכו' והמולגת מן הגדול בין פומד בין יושב בין מוסה חגילתה בברה וכתבו התוס' והרא"ם ואפ"ג דכתיב ופמד ואמר אין פמידה מעכבת מדלא כתיב ויפמוד ויאמר ואם דברים בספרי ופמד ואמר אין דברים הללו אמורי' אלא בפמידה אסמכתא בפלמא היא ולכתחלה בפינן פמידה מטום דדמי' לנמר דין וכן כתב ספר מצות גדול שלריך שיהיו הדייני' והאיש ואשה לכתחלה לריכים לפמוד :פין דין כי הכיא דאמיא לקמיה דרבי חייא בר אבא א"ל בתי פמדי וכ"כ ר"י בשם הריטב"א וכ"כ בספר התרומה ואפ"ם שהרמב"ם אינו מלריך פמידה בחגילה אלא

ונם סמרדכי כתב שאין נראין לו דברי רבינו תם וכתב עוד המרדכי ואם היא אסרת יד ימינה הוי שמאל דידה כימין דעלמ' כדאמרינן במנחות גבי תפילין ואם שולטת בשתי ידיה תפסה בימין : עא ואח"כ תתיר הקרסים וכ"כ בסמ"ק שקודם תתיר קצר הרלופה ואחר כך תתיר הקרסים :

עב ותגביהנו מן הארץ ותשמוט המנעל מן הפקב וכו' . ג"ז בסמ"ג : עג ונם בלי סיוע היבום וכו' . לא בידו ולא ברגלו כ"כ המרדכי בשם אביה ומפמא מעשה דנרסינן בר"פ מלמה חליצה אמר רבי ינאי בין שהתיר הוא ושמעה היא בין שהתירה היא ושמע הוא חליצה פסולה עד שתתיר היא ותשמיט היא : עד ומשלכת עב) המנעל בארץ . כ"כ הרמב"ם ואע"פ שהסור כתב שאינו יודע למה צריך להשליכו בארץ ונהנו לעשות כדברי הרב הרמב"ם ומלאתי כתוב שהר"ר ישראל מברוכיא נתן טעם לדבר שהו לדבר כדי לפרש שחלירק למלוה כיון שזורק המנעל מוכח מילת שאינו שלה שלא תאחר המנעל כי אם שלה לכך נפלה לכך מעל'לפני הדיינים דומי' דרקיקה : עה ובכל זה תביה גם כיבמה מעומד . כבר נתבאר שלדעת כמה פוסקים צריכים לחלון מעומד וכשהיא כשופה מעומד שיר דמי וכשהיא עב) על ברכיה חשוב' יושבת כן כתב סמ"ק ופשוט הוא : עו תעמוד היבמה נגד היבם וירקה בארץ נגד היבם כלומר בארץ נגד פניו. כבר נתבאר שלדעת כמה פוסקים גם ברקיקה בפיהם שיהיו עומדים וסמ"ק כתב וכשהיא הרקיקה תעמוד היבמה נגד היבם וכשהיא עב) על ברכיה חשוב' יושבת כן כתב סמ"ק ופשוט הוא : עז תעמוד היבמה נגד היבם וירקה בארץ נגד פניו. כבר נתבאר שלדעת כמה פוסקים גם ברקיקה בפיהם שיהיו עומדים וסמ"ק כתב וכשהיא הרקיקה תעמוד היבמה נגד היבם ונרסינן בסוף פרק מלות חליצה אמר אביי רקקה וקלטתו הרוח לא עשה ולא כלום מאי טעמא' וירקה בפניו בעינן סילוך הוא ארוך והיא נולא קלטתו הרוח ליכא בפניו היא ארוכה והוא נון בפינן עד דמטי להדי אפי' והדר אזל ופרש" וקולטתו הרוח לרוק שלא כה לפני היבם ליכא בפניו כיון שיצא מפיה בפניו להדי אפי לנגד פניו שיהא עומד למול פניו קודם שילקטנו הרוח וכתב עד)רבינו ירוחם בשם הרמב"ם דהא דאמרי' דקלטתו הרוח אינו כלו' ולריכ' לחזור לרוק בפניו דוקא לכתחלה אם עומדים שם אבל אם נתחזרו והלכו לבית כשרה : עח רוק גדול כ"כ סמ"ק רוקקת רוק גדול הנראה לפ' דייניה ואם רקקה דם דעת הראב"ם והראב"ד דבשר דמי אבל הרי"ף והרמב"ם כתבו דדוק' כמוצלת דאו אי אפשר בלא לחלוחי רוק אבל אם שותתת לריכה לרוק פעם אחרת : עח ולריכים הדייניה לראות הרוק בשיעור אם מלות חליצה אמר רבא לריכי דייני למחזי' רוקה כי נפיק מפומה דיבמה דכתיב לפיי וירקה ומשמע לי דפשיט' שהיבם לריך לראותו דפשטי' דוירקה בפניו היבם קאי וכדאמרינן נבי היא אבוכה והוא נון אלא דאשמעינן רבא שגם הדייני' לריכי לראותו מדכתיב לפיי הזקני' וירקה פה) ומיהו אפשר שאין היבם לריך שיראה כשיולא רוק מפיה אלא כשיבא הרוק לפניו סני ודווקא הדייני' הוא דבפיון שיראו הרוק משעה שיולא מפיה משום דכתיב הכא לפיי

באר

הג"ר למבינו שיראו אין היבמה מוצלת המנעל מעל רגל היבם : מא) בשמאלית ואם אלא בידם שמאלית בדיעבד אלילה' כשרה ואם היא אסרת יד ימינ' הוי שמאל דידה בימין דעלמא ומוצלת בשמאל'. כיצד נודקין אותה רואין באיזה יד עושה מלאכ' אם בימין הינה אסרת ואם בשמאל היא אסרת . ואם שולטת בשתי ידי' מוצלת בימין . גדמת מוצלת בשניה : מב) גדול . ואם רקקה רוק דק צריכ' לרוק פעם אחרת : מג) מפיה. ובדיעבד אם לא ראו הדייני' כשיולא הרוק מפי' אלילתה כשרה ופנ"מ ס"ל דאם לא ראו הדייניה הרוק כשיולא מפיה פסול אפילו בדיעבד ס"ל בה"מ ס"ק

ביאור הגר"א

מב) ומשלכם כו' ואע"פ כו' אבל הוא מנהג מקדמונים וכ"פ בזוהר ריש חקת ובקבלה לספרו אבל לנגה כו' ובני לנפשה ל' ר' להתוח נגל בארעא לאחזא' דפניב נופא דהפוא מיפ'וקב"ה לאמנא דא אי בפר אמנא חייס עליה ויקבל ליה לעלמא אחרא אפי' כשאוחא דהפוא נגל בידה דאפשא לאחזא' דאא אפנני הוא מיתא בעפרא אחרא בתאי עלמא ואפשא יפיב עפרא דהפוא מיפא בקדתים' וכדין אפיא אחתא אפרי לפנבב אדמא אחרא ואוקמיה: מג) וכשהיא של ברבי כו' כ"פ מפוש' דוקא דיעבד וברא"ב דמגילה לא עומד כו' ובעירוכין ק' כ' ויושבת כו' והייבו על ברכיה כמש"פ שבודעם כו' ומ"פ גם היבמה מעומד לאחוקי מ"פ הרמב"ם דאין כפיב מעידה אלא נאיב ומע"מ פ"ה מה) ומ' ר"ל כו'. דהא מיקרא אין מבבבה : מח) ומיהו כו'. מפנה' ק"ג מ' ד"ה והמולנים כו'. ואפשר אפשר על פירושלמי אם אי לבאר מבין מרלה אדוק מיולא אדוק אחר אי אפי' אפריאמר אדוא אם בבר בבן בבהדרין בירושלמי וכ"ה בפ"ח אם: מו) ל"ה מפני שמעיקרא כו'. במ"ש בב"ב קל"ז כ' ובוכי מ"ל כ' אם לך לחרוג כו' ובר"ש אם אל בבר אמנא אלא אבא לפרש דאמי' מבבבה בבא"ם מבבבה אלא כו' אלא אבא לפרש דאמי' אלא אם אם אבא אבא אבא

את הינמה כדלעיל נבי יבם. אז אם יש לה דדים גדולים. עיין מ"ש בפנים סק"ז אז היא בחזקת גדולה אפי' אין עדים שהיא בת י"ב שביב ויום אחד גם לא הוחזקה בעיני הבכיים ולא יצא עליה קול שהיא גדולה וגם אינה גדולה בקומה ולא יגדקו אותה בני הדיינים: מ אותה העדים הבודקים את הינם וכן העדים שמבטל בפניהם המודעות כדלקמן צריכים שיהיו כשרים ולא יהיו קרובים קורבה שפוסלת מן הדין לא לינם ולא לינמה ולא לדיינים ולא זה לזה וטוב ליקח העדים לבדיקה בכ"ל. ואותה שיבטל בפניהם המודעות והיודעים להעיד למחר על שאר הדברים המזכרים בשאלות כדלקמן מסימן ל"א עד סי' ל"ט: ואם לא יוכל להשתדל העדים שיעידו להעיד על שאר הדברים הנ"ל שגם יגדקו את הינם יקח על כל אחד עדים בפני עצמם ועל כל פנים יקחור אז הרב על שאר הדברים הנ"ל. ויכין אז העדים שיעידו פליהם למחר גם יהיו אותם העדים כשרים ולא קרובים כנ"ל. ואם א"א למצוא ב' עדים כשרים להעיד עליהם ע' לקמן סי' לז: י גם בורר אז הרב מרבעה חשובי העיר ושנים היותר חשובים יבורר להיות עמו דיינים ושנים האחרים יבורר לנוספה: יא אותם החמשה לא יהיו קרובים לא לינם ולא לינמה ולא זל"ז אפי' אם הב' דיינים נשואי' שנים מהם ב' בנות אחיות ואפי' אם נתרחק א' מהם ויש לו בנים מאותה אשה יש להקפיד לכתחלה אבל אם נתרחק א' מהם ואין לו בנים מאותה אשה וכן אם הב' מהם שני בנשיאי אפי' מצד עצמם אין להקפיד אפי' לכתחלה וכן עד"ז בקורבה של א' מהב' דיינים עם הינם או לינמה אבל הב' הנוספים יכולים להיות קרובים זל"ז או לא מהב' דיינים או לינם או לינמה אפי' לכתחלה קורבה שאינה פוסלת מן הדין: יב לא יהא א' מן החמשה קומה אפי' בא' מעיניו ולא יהא בו שום מום: יג גם לא יהי' שום א' פסול מחמת מבירה ולכן יהרהרו אז תשובה בלבם אולי חטאו וכפולים לדין: יד בורר בו ביום בין מנחה למעריב קובעין החמשה מקום להחליצה ויש מקומות שקובעים מקום קודם תפלת מנחה. ופה קרלסקא מהגין שאין פותחין דלת בב"ה הישנה שהיא יותר מפורסם משאר בב"ה שבקהילה עד שהקהל התאספו כולם באולם ב"ה להתפלל מנחה ואז בתים הב' דיינים עם הב' הנוספים ג"כ לאולם ב"ה ויושבים שם ואומרים הב' דיינים לב' הנוספים נלך למקום פ' ונקבע מקום וכו' כדבסמוך סי' עז: טו יש לקבוע מקום לבחלה בגובה של עיר ממש ושיהי' במקום מפורסמת כגון בעזרת ב"ה או הב"מ או בשאר מקום מפורסם ואם אין בעיר מקום מפורסמת שהיא גובה של עיר ממש יש לקבוע מקום בב"פ במקום מפורסמת אע"פ שאינו בגובה עיר ממש: טז אם הדיינים יושבים כבר במקום ואומרים כאן אנו קובעים מקום לחלץ בו למחר אין זה קביעות מקום אלא צריך שיעקרו ממקומם הראשון ויאמרו הב' דיינים לב' הנוספים נלך למקום פ' ונקבע מקום לחלץ אי"ה למחר לפנ"פ מינחה פב"פ והב' הנוספים לא יאמרו כלום וילכו שם הב' דיינים תחלה והב' הנוספים ילכו אחריהם וכשיגיעו לשם יפרדו האיך ישבו דהיינו שישבו על ספסל א' הרב באמצע והחשוב מן הב' האחרים של הב' דיינים א' לימינו והב' משמאלו. והב' הנוספים ישבו על ספסל א' מן הצד והיותר חשוב שבהם ישב יותר קרוב לב' דיינים מן הב' ויאמרו כל החמשה בכאן אנו קובעים מקום לחלץ אי"ה למחר לפנ"פ מינחה פב"פ וישבו שם מעט: יח כשהגיע' ביום א' קובעין מקום בב"ש: יט למחר בבקר יכריזו בב"ה או בדרחוב שבעיר יתנו הגיה. ובקרלסקא אין מהגין להכריז ומיד כשיולאין מב"ה שחרית יהא המנהג אז ב' מבעלים ביד הרב ויאמר לב' הדיינים נלך למקום שקבענו מקום לחמול לחליצה וילכו לשם והב' הנוספים ילכו אחריהם וישבו הב' לבד והב' לבד כאשר הלכו וישבו בשעת קביעות מקום ולא ישב שום אדם על הספסלים שיושבין עליהם הב' דיינים והב' הנוספים: יט ומעמידי העדים שהכין לחמול אצל הספסלים המוכים לדיינים המבכים משאר העם וכל הנאים שם צריכין לישב או לעמוד רחוק מהדיינים ומהב' הנוספים: כ צריך שיהיו שם י' מנשי' וג' דיינים והב' הנוספים' וב' עדים והשמש מלטרפי למערה: כא עוד שיחזרו כל החמשה להרבר גם מתה תשובה בלבם: כב יזהיר הרב את הדיינים שישמעו השאלות והתשובות: כג ויזהיר הב' הנוספים שלא ישאלו ויתנו כלום בדין החליצה: כד השמש יכריז שלא יעשו שום מליצות או לעקה כי אם כל הפס ישמעו וירלו: כה השמש יקרא את הינם והינמה שיבאו ויעידו לפני הדיינים: כו הינמה תבא תחלה ואח"כ הינם ועומדים לפני הדיינים: כז הינם ישים כובעו בראשו כדרכו פמוך לעיניו כמנהג האבלים וגם הינמה תתעטף בלעיף כמנהג הנשי' האבלות ותכסה פיה בלעיף: כח הרב יזהיר את הינמה שלא תרוק עד שיאמר לה לרוק ויאמר לה אם תהיה א. ואם לרוק תבלע הרוק בלעיף שכנגד פיה ושלא בפני יבם והדיינים: כט ישאל הרב לעדי' אם יודעים שמרת פב"פ זו היתה אשת המת פב"פ ויאמרו הן: ל יחזור ויזהירנה שלא תדבר הרבה: לא עוד ישאל אותה אם מכירה שזה פב"פ הוא הינם אחיו של פב"פ המת מן האב ויאמרו הן: לב עוד ישאל אם יודעי' שהי' זה האח בעולמו ויאמרו הן וה"מ בשהינם הוא יניק ואינה זמן מרובה ממיתת הבעל: לג עוד ישאל אם יש אח נמדינה זאת שהוא אחיו מאביו וגדול מזה בשנים או לאו ויאמרו הן או לאו. ואם אומרי' הן ויש איזה טעם שאין הגדול חולץ יפרסם הרב להעומדי' שם הטעם ההוא: לד ישאל עוד אם יש ל"ב יום משמת הבעל ויאמרו הן: לה עוד ישאל אם לא הניח זרע או זרע זרע ויאמרו לאו: לו על כל בשאלות המזכרי' ע"כ אם אין כאן עדים כשרי' להעיד עליהם נאמן אפי' ע"א או שפחה או קטן שהוא מכיר וגבון: לז עוד ישאל אם הינם בן י"ג שנים ויום א' והינמה בת י"ג שנים ויום א' ויאמרו הן: לח עוד ישאל אם יש לינם למעה ריבוי שערות וקצת מרוכות ברוחב אצבע שקורין אמה. ואם נתמלא זקנו א"ל לבדוק אחר שערות וגם א"ל לשאול אז על מנין השנים: לט עוד ישאל לנשים אם יש לינמה סימני' בשערות וכך הוא ל' השאלה יודעי' אתם שיש לאשה ב' כל מה שצריך לה שהאה רואיה לחליצה שבדקתן אותה יפה ויודעי' אתם בודאי שיש לה למעה בריבוי ובמילוי וכן למעלה בדדיה שהם גדולי': מ אם הי' לינם או לינמה זרע א"ל לשאול על אותו שהי' לו זרע על מנין השנים ולא על הסימני' אלא אפרסם ואומר כיון שהי' לו זרע א"ל לחקור על מנין השנים ולא על הסימני': מא אומר הרב ג"כ ברבי' שבבר שאל מאתמול על סימני יבם ובינמה שהם גדולי': מב אח"כ יאמר הרב לינם ולינמה שבו ושבו: מג אומר אל הינם בל' משכנתי אז בל' המורגל באותו מקום מה אתה מבקש ומשיב בל"א או בל' המורגל באותו מקום נאתי לחלץ לינמתי וכן כל השאלות והתשובות דבסמוך: מד יזהר אח"כ את הינם ובינמה שלא ישיבו ב"פ הן או לא אלא פ"א: מה ישאל את הינמה אם אכלה או שתתה היום ובמה משיב' לאו ואם הוא ת"ל מ"ל: מו עוד ישאל אותה אם תרצה ליקח חליצה מן הינם זה ואתאמר הן: מז אז יאמר להם הרב א"כ עמדו ועמדו: מח ותעמוד הינמה לימין הינם: מט יאמר הרב לינם זאת ינמתך הנעמדת אצלך אם תרצה לינמה ויינמה ואם יש לו אשה יאמר לו אע"פ שיש לך אשה מותר לך לינמה שאין בזה חר"ג ולא שום תקנה לבטל מצוה דאורי' ויאמר הינם להרב אני רוצה לינמה: נ יאמר הרב לינם תרצה לחלוץ לה ויאמר הינם אני רוצה לחלוץ לה ונתן לה חליצה: נא יאמר עוד הרב כשתחלוץ לה תכוין לפטור הינמה בחליצה ויאמר הן: נב יאמר הרב גם לה כשתקח חליצה מן ינמתך תכוין עצמך לפטור בחליצה זו ותאמר הן: נג יאמר לו הרב אולי יש לך אונס שתחלוץ לה ויאמר אין לי אונס ברצון טוב ובנפש חפיצה אחלוץ לה: נד יאמר לו עוד אם עשית שום נדר או שבועה או קבלת חרם או ת"כ לחלוץ לה כתיר לך ויאמר הינם לא עשיתי שום נדר או שבועה ולא קב"ח ולא ת"כ ואם באמת עשה א' מהם יבקש מן הב' דייני' שיתירו לו ויתירו לו: נה יאמר לו עוד אם מסרת שום מודעא על החליצה בפני עדי' והרב יגיד לו מנין המודעות ואח"כ יסיים לומר עוד לו אם דברת לשום אדם בטולם שלא ברצון טוב אתה חולץ לו אם דברת שום דבר שיגרע כח החליצה ויאמר הינם לא מסרתי מודעא על החליצה ולא אמרתי לשום אדם שאני נותן החליצה שלא ברצון גם לא דברתי שום דבר מבולם שיזיק לחליצה זו: נו יאמר לו עוד אולי מסרת מודעא או דברת שום דבר מבולם שיזיק לחליצה ובכתב כ"ז תבטל בפני אלו העדי' ויאמר אז הינם שיאמר אתם עדי' בב"פ ובב"פ הבני מבטל לפניכ' כל מודעי ומודעי דמודעי עד סוף מודעי דמודעות שמסרתי על ענין חליצה זו וכל הדברי' שמסרתי שבם כשיתקיימו גורמי' לבטל החליצ' זו הרי הם בטלים וכן אני מעיד על עצמי שלא מסרתי שום דבר שתפסול חליצה זו מחמתו והרי אני פוסל כל עד ועדי' שיעידו שמסרתי או שאמרתי שום דיבור שתבטל החליצה

שלחן הטהור הרב מחויב לקרות ליבמה שלשה פעמים בית חליץ הנעל:

בית

קע א מדבריהם הטעם מבואר בס"ם מדהגם וקידושין מסני בעלמא מיישינן דיאמרו הומיל הגם לא מסני ומותרת ליבם ה"ה אחר החליצה מותרת ליבם אף על גב דהגם לא מסני אלא מדרבנן מ"מ מעשו ככל הגם אפ' גם דלא

באר הגולה

מ ל' פרמב"ם ריש פ"ה מע' יבום וחליצה ומפורש בהרבה מקומות ואם בעמצ' יבמות ד"ל ע"א וכתבמים ובדפוס מעבמ' בגמ' שם ע"ב עשום דמפני גע בעלמא דאי אמרת לא ליבמי אפרי גע להולאת וחליצה לפוגים ומדגע לא מפני חליצה נמי לא מהני ואמי למבטל אחר חליצה ב בעיא דאמרי' מרבה וכו' שם דב"ב ע"ח ומעמע דלמפבע מבעי' אמר רבה אפי' בכל דפסול נבקונים פסול ביבמה ובמ"ם הרמ"ם שם ג מבאר שם

אבן העזר קע הלכות חליצה ויבום

קע דין גט אחר גט ומאמר אחר מאמר ובו כ"ם:

א מ א) חיבמה שנתן לה היבם גט כריתות פסלה ב) ופסל צרותיה עליו ועל שאר האחים א ג) מדבריהם ד וכל גט שפוסל אשתו מהכהונה פוסל יבמתו מהיבום ג ד) ואינה מותרת לזר עד שיחלוץ לה:

ב ד ה) וכן המאמר (פי' יבמה נקנית מדאוריי"מא בביאה לא זולת ומכמים מקנו שיקרשנה פסלה וז הנקרא מאמר פי' מאמר מכמים) אינו קונה

מהני בחשה בעלמא רק פוסל לכהונה מ"מ מהני ביבמה דאסורה ליבם כן מאמר דמהני בעלמ' יאמרו מדמאמר לא מהני ומותרת ליבם אחר הביאה וכן מותרת הבעה אחר הביאה ואחי למבטל אחר הבעה

שמואל

ביאור

קע א) שיבמה כו' כ"ב ב' מיין כו' אבל גם אחר כו' קי"ב מ' וש"ע: ב) ופסל כו' ועל כו' מהני' רש"ם רנ"ח אין גם כו' כין ביבם זו כו' ותבמ' כ"ח מ' מ"ר כילד תרי"ג אין גם כו' ומומר כו' וכן אחה כו' ובם מ"מ דר"ג דהיבקה גם מי כו' אי קמא כו' ובידושמי שם ובני מזקי' מבין לבוסן גם ליבמה שהי' אסורה עליו ועל אחיו אלא קודם אחי אחר אלא אלא האחין אחי קודם אחר אלהה: ג) מדבריהם כ' ב' גם יבמין כו' ב' מ"מ אמרו רבנן גם כו' ב' מ' או רבנן כו': ד) ואינה מותרת כו'. כ"ח מ' אינה אחיי ומודה כו' אלא אי' מיהו אמור רבנן כו' ורבנן כו' אר כו' ובם ה"ר כילד כו' ומבמבי' גם לזו וגם כו' ובם קי"ב מ' ובש"מ ובירושלמי שם כמה דרבנן אמרין דאמר קונה ומשייר כן אמרינן הגם בוער ומשייר ואפשר הגם פטור גמור מקי"ו כו' ה"ל ואלא בחליצ' אינה ליבמה ואינה ליבמה בגם ובן הגם בגמרת דקידושין ל"ד מ' ובילוש' שם כמיב ולא אמרי' לאיש זר מה אבן קיימין כשנא אליה אשתו היא אם בשאלן לא אלא כן אבן קיימין בכמבן לא גם כו' ובסיר חליצ' בחשה מקי"ו ומה אם שיבמ' שאין הגם כו' וכ"ם בגם דקידושין: ה) וכן המאמר כו'. ל"ד מ' בשאם כו' ל"ח מ' מיבמה כו' ורבנן כו' ל"ם מ' ל"ם מאמר כו' יבקידושין ל"ד מ' ומ"מ לכולי כו': ו) אחם בא כו' אם ובם ובמבמי' דמ"ם בשאר מאמר בשאמר אמרי' אם ובמ' ל"ם מ' ומ"ש ו: ז) מאמר מו' אין כו' בבמבמים

בתים ופיין לקמן: ב) אסור בקרובות שתיהן. הגה ליש מי שאומר שהבית בספיק כ' בשתי יבמות לא נפטרה אלמה בחליצה פסולה כזו שנתן נט לראשונה ולריך לחלוץ אף לשניה אם כן ממילא אסור בקרובות שתיהן אפילו לא חסם הנם בשניה אלא כ"מ אף אם לא חלץ לשניה: ג) ויש מי שאומר מקור דין זה נובע מפוניא ר"פ ד' אמים דאיתא שם בפלת מאמר ובפלת נט כי הדדי ניכו ופרש"י שחלצת א' מהן פוטרת חברתה כיון שהן שוין דבפלת מאמר לריכה נמי נט וכתבו תוספות והרא"ש דאתא"ש סוגיא זו כשמואל ואליבי' תירוץ הראשון בסוגיא הקודמת לזו וכנ' אחיות הנפלות לפני כ' האחים זו אחר זו דסבירא ליה לשמואל א' חולץ לאחת והשני לשניה ולשלישית חולץ א' מסם אף ע"פ שהיא חלוצה פסולה א"ל לחזור על כל האחים ולפי תירוץ זה אין חילוק בין היבמה ובין לרתה א"כ נשמע נמי בלרתה אם שניהם שוין פוטרת א' לחברתה כשם שיבמה שלישית נפטרת בחליצה א' אפילו אחרונה מ"מ פוטר כיון שאחיו נ"כ שוה לו בחיסור ש"מ כל שאינו פוטר זה אח"ז ולרב כשם דש"ל דשלישית לריכה חליצה מכל אחד כן ה"ל אם נתן נט לשתי יבמות לריכה כל אחת חליצה ורש"י לא פירש בסוגיא זו דתליא בשלוחת רב ושמואל הל"ל מזה דיק הפוך דש"ל לרש"י בשתי יבמות פליף אף לרב אין לריך חליצה כל אחת וכן משמע מדברי ר"ם ר"ג מאמר בזו ומאמר בזו ולזה נתכוון הטור מ"ש בדין זה בשם רש"י דחולק על יש מי שאומר שהבית כאן ואל דחיקת הכ"מ פ"ש. והנה בסמוך סעיף ז' הבי' ג"כ דיפה זו בשם יש מי שאומר ותימה עליו אף דיש לדייק מרש"י בהל"ל מ"מ מדברי תו' והרא"ש משמע דאחי' כשמואל אבל לרב לא פליף חליצה פסולה זו בשתי יבמות מחליצה פסולה שני יבמים ולריכים כולם חליצה וכן הוא לדעת רש"י שהבית הרא"ש וגם למ"ש בסעיף יש מבואר אף להרמב"ם פסיקא ליה כן ושם בתנאי בש"ד: ד) והא דחליצה פסולה. כ"כ בד"מ בשם מ"ז וכבר בתבתי כן בשם תוס' ועין בפ"ת סימן רכ"ה סעיף ה' הקודם דש"ל יבם מ' וכ' יבמות ונתן נט לכ"א אם פשה מאמר בזו וכזו לריכה כ"א נט מ"מ די בחליצה אחת לא' ואם פשה הוא מאמר בזו ואחיו בשניה לריכה כ"א נט ודי בחליצה אחת לא' משתיהן. סייע אם הוא נותן חליצה חולץ לשניה מה שאחיו נירש אז זו נשארה בחליצה זו מאחר שזה לא נירש אותה ופדיף חליצתו בה מחליצת אחיו ושניה גם כן פטורה מחמת חליצה זו.

פתחי תשובה

סי' קע (א) לריכה נט לאחר וחליצ'. עיין בפי' הרא"ש יבמות פ"ג מ"ה שם ובריטב"א יבמות לה ביטא הדר חלץ לה ראוה אפי' המפרשים להו מפרש ס' והנכון יותר פיסן הנט הנה חחלה ואח"כ יחלוץ לפי שאחר נט וחליצ' וע' בפ"ביס

בה קנין גמור ו) שאם בא להוציאה אחר המאמר צריכה נט למאמר וחליצה להפקיע הזיקה:

ג ה ז) מאחר שאין מאמר קונה קנין גמור ולא נט רוחה דחיה גמורה לפיכך מועיל המעשה שנעשה אח"כ הן נט אחר נט הן מאמר אחר מאמר ח) או נט וחליצה וביאה אחר המאמר או מאמר וביאה וחליצה אחר נט ט) בין ביבם אחד ושתי יבמות בין ביבמה אחת ושתי יבמים בין בשתי יבמות ושני יבמים:

ד ו י) כיצד יבם שנתן נט ליבמתו וחזר ונתן נט לצרתה ב נאסר בקרובות שתיהן יא) או שני יבמין שנתנו שניהם נט ליבמה אחת זה אחר זה שניהם נאסרו בקרובותי' או ב' יבמים ושתי יבמות כל אחד נתן נט לאחת כל אחד נאסר בקרובות של אותה שנתן לה נט:

ה ז יב) כשבאים להוציא' למאן דאמר חליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחים בשני יבמים ויבמה אחת צריכ' חליצה מכל אחד ואחד ג ח יג) ויש מי שאומר דה ה ביבם אחד ושתי יבמות ונתן נט לשתיהן שצריך לחלוץ לשתיהן ולמ"ד ט יד) חליצ' פסולה אינה צריכ' לחזור על כל האחים אפי' בשני יבמים ויבמה אחת די בחליצה אחת: הגה ולזה הסכים הרא"ש ז ל"ל ד טו) והא דפלילה פסולה לריכה לחזור היינו שהי' זקוקה לגמרי ונפסלה שנקלטה הזיקה אבל חליצה פסולה מפיקרא אינה לריכה לחזור:

ו י טז) וכן ש מאמר אחר מאמר יז) שאם עשה מאמר בזו ואחר כך בזו או אחים עשו מאמר בה או בחברתה כל אחת צריכה נט למאמר ה יח) וחליצה לאחת מהם לפטור את שתיהן יט) וכן אם עשה מאמר בזו ואח"כ נתן נט או חלץ לה או לצרתה או שבא על צרתה או שאחר המאמר שלו נתן לה אחיו נט או חלץ לה לצרתה או שבא עלי' או על צרתה מועיל מה שנעש' אחר מאמר כ) לאסור בעלת המאמר כא) ולאסור בקרובותי' במעש שנעש' אחר המאמר כב) ולהצריך נט למאמר וביאה שנעש' אחריו:

ז כ וזה תקנתם עשה בה מאמר ו ונתן לה נט צריכ' חליצ' עשה מאמר וחלץ צריכ' נט עשה מאמר בזו ונתן נט *לזו נותן נט לבעלת המאמר ל כג) והוא או אח ו חולצים לאחת מהן ותפטר האחרת ז ח ויש מי שאומר ששתיהן צריכות חליצ':

ח ט עשה מאמר בזו ח ובעיל הוא או אחיו לזו בעלת המאמר צריכ' נט וכן השנייה צריכ' נט וצריך לחלוץ לאחת מהן: ט ח כד) וכן אם נתן לה נט ואח"כ בא עלי' או עשה בה מאמר או בחברת' או שחלץ לחברת' או שאחר הנט שלו עשה בה אחיו מאמר או בא עליה או חלץ לה או לחברתה מועיל מה שנעשה אחר הנט כה) לאסור בקרובותי' כו) ולהצריך נט למאמר שנעש' אחריו:

י ט וזה תקנתם נתן לה נט ואחר כך בא עליה או עשה בה מאמר צריכ' נט וחליצ':

יא ל נתן לה נט ואח"כ בא הוא או אחיו על צרתה או שעשו בה מאמר זו שבא עלי' או שעשה בה מאמר צריכ' נט וצריך חליצ' לאחת מהן לפטור שתיהן:

יב ק כז) הבעיל קונה קנין גמור וכן החליצ' דוחה דחי' גמור ח כח) לפיכך אין המעש' שנעש' אחריהם מועיל לא לפסול את זו ולא לאסור בקרובותי' כט) ביצד בא על יבמתו וחזר הוא או אחיו וחלץ לה או לצרת' אין אותה חליצ כלום וכן אם אחיו חזר ונתן נט לה או לצרת' אינו כלום וכן אם חזר ועשה בה מאמר או בעיל אינו כלום ר אבל אם בא הוא או אחיו על צרתה או עשה בה מאמר צריכ' נט:

יג ט וכן אם חלץ ליבמתו וחזר הוא או אחיו וחלצו לצרת' אין אותה חליצ' כלום לאסור בקרובותי' או שני יבמים שחלצו ליבם' אחת זה אחר זה אין חליצ' אחרונ' כלום ומותר בקרובותי' ט אבל אם אחר שחלץ ליבמתו בעיל או קידש הוא או אחיו אותה או צרת' תפסו להו קדושין בהם וצריכ' נט יד ט לא) הא דאין מעשה מועיל אחר ביאה דוקא בביא' כשיר שלא קדם לה מעשה אחר י אבל ביאה פסול' לב) כגון שנתן נט לזו ובעיל את זו או עשה מאמר בזו ובעיל את זו מועיל מעש' שיעשו אחרי' שאם יחלוץ הוא או אחיו לשנ' ישיות יאסרו בקרובותי' לג) וגם היא לא סני לה בנט דאכתי נשאר בה זיקה לד) אבל חליצ' אפי' היא פסול' שקדם לה מעשה אחר כגון שנתן נט לזו או מאמר בזו ואח"כ חלץ לה או לצרת' אפ"ה אין מועיל אחריה אם חזר הוא או אחיו וחלץ לה או לצרתה ג לה) אבל אם בעל או קידש תפסו בה:

טו ג לו) עשה מאמר ביבמתו ואח"כ נתן לה נט לזיקתה פסלה עליו ועל כל האחין וצריכ' נט למאמרה וחליצ' לזיקתה (ופס נתן לה נט כפס הוי כאלו ד פי' מזיקה) ה נתן לה נט למאמרה ולא לזיקתה נשארה זקוקה כם שהית' ו לז) ואינה מותרת אלא לשאר אחים אבל המגרש אסור בה יא ז לח) ויא שמותרת אף למגרש:

ביאור הגר"א

ובמקומות הרבה ד מבואר שם במשנה ובהכמים ובדמפי' עניינא בגמ' שם ע"ב ה ל' הטור ומבואר במשנה וגמ' שם ובדף נא ע"א ואליבא דחכמים ו מבואר שם ז מימרא דרבה בר רב הונא אמר רב וכו' שם דף כו ע"ב כ"כ הטור בשם הרמ"ה והרמב"ן ח שם בשם הרמב"ן ט שם בגמ' משמיה דשמואל וכתב הרי"ף שם ופסקו רבוותא הלכה כשמואל י ל' הטור ומבואר שם במכל' כ שם ושם מביאר שם במשנה * בטור איתא הוא אור הרחיב בעיא שם ובספפי לפרש"י שם דכ"ז ריש ע"ב וכ"כ הטור בשמו ובלזה הסכים אביו הרא"ש מ"ש בשם הרי"ז וכ"כ הרמ"ן שם כ שם ובספמכ' ד"ה ע"ב ס ולפור לקיים פוריל וקמייה' מבדיה ביה ה"ל ל' בתים ולריכות ל' ניפין זו נט למאמרו וזו נט לביאתו וחליל' לאחה מהן ופיכרה לרפס אבל בנט לחודיה לא נפקא בעלת ביאה דביאה פסולה היא רש"י ע שם ושם בתנאי פ שם ושם במשנה ל שם ק שם בגמרא ר מימרא דרב יהודא אמר רב זו דברי ר"ע ואמר אין קידושין תופסין בחייבי לאוין אבל חכמים אומרים וכו' שם דף כ"ב ע"ב ובהבו הרי"ף והרא"ש דה"ה אם אין אחר הבעילה כלום אלינא דר"ע ה"ה אבל אלינא דחכמים יש אחריה כלום דקי"ל כמ"ד דסבא על יבמתו ואחר כך בא אחיו אל צרתה הוא ב שם וכמ"ש לעיל סימן קכ"ב סעיף א' וכ"כ הרמב"ם בפ"ה ש שם בא מ מימרא דרב יהודה וכו' הנזכר לעיל ובריטב"א שם ובהבמים וכתבו שבכ הרי"ף דאע"ג דשקלו וטרו אמוראי בגמרא לברש מלהייבו הא קי"ל הלכה כרבי מאיירו ולא מאיירו ולזה הסכים הרא"ש וכמ"ש הטור בשמם א מבואר שם במשנה וכמ"ק דרבי נחמי' ב מבואר במ"ש בסעיף יב ג מימרא דרבה שם דף ל"ב ע"א ובפירש"י שם ד בפירוש רש"י שם וכ"כ הרא"ש וה"ה בפ"ה ו' ה' בהחבר ב"י לקמן בסי' קפ"ד סעיף ה' כלי"ל בי"ח דרבה שסכמ"ש הרא"ש דלזלינן לקולא בשל כופרים וכדפשיט ל"ל ל"ל ה שם דף נב ע"ב ו בפירוש רש"י וכ"כ הרמב"ם שם בפ"ה ז מהלו' שם וכ"כ הרא"ש שם בפסנות ולזה הסכים

סי' קע (ח) לריכה נט לאחר וחליל'. עיין בפי' הרא"ש יבמות פ"ג מ"ה שם ובריטב"א יבמות לה ביטא הדר חלץ לה ראוה אפי' המפרשים להו מפרש ס' והנכון יותר פיסן הנט הנה חחלה ואח"כ יחלוץ לפי שאחר נט וחליל'. וע' בפ"ביס

ולשמואל פוף יומר פשוט מדיפא וכ"ד כל הפוסקים לבד מריב"ן אלא מ"ש הטור דאף דרבה מודה בזה סוגיא דגמרא מבמע כן דקאמר שם כ"ח כ' קמני פיסא כו' ולא פריך מדיפא ושם כ"ג ח' ליתא מסייע לרבה ל"ק קמני פיסא אלא כדבר הטור מכ"ל לקמיה הוא כ ם מדיפא מבא"ח מלכיה וכ"מ מדברי' דפרש"ג דמפרש כולא מהני' אלילה לחתם מהן ולא הזכיר פוס שלא ע"ם ב' ד"ה ואליבא כו' ד"ה מאמר לזו ובעל כו' ד"ה לריכות כו' ומזה דייק הטור וכ' ומדברי רש"י כו' וכ"מ מליאיבא דמהני' דקאמר בכולה מהני' נט ואליבא אבל פוסק שם דה"ה לריכות כו' כתב כדברי הרמב"ם לרבה"ם ר"ה בשני יבמות וקאמר אליבא אבל נט ופ"ש ב' ב' קמני פיסא ניחא לגמרא ליפרוך בדרמי כמ"ש הרמב"ן והרא"ש ופא דקאמר שם ב"ג ח' ליתא מכייב ב' פוס' ב"ח ב' בד"ה בן עז"ר דר"ל מ"ש דר"ל ומ"ש לריכות כו' אלא שלדברי רש"י גם מפירוש הראשון תוכם מ"ש לא דלא הדרי בפחבי' וכן כו' ונוכר שלדעם המקשה ב"ב אינו אודה דבב"ה בב' יבמות דהא קמני לריכות אבל לתוקפא אף לרבה"ם ב"ל לריכות דשלמא ר"ישא לדעם רש"י ומשמע דסוגיא משמע בד' רי' רש"י כב"ל אלא שדוחק לומר דשמואל ורב יהיו הפכין לכן מלין דבר הרא"ש שבכל כשמואל דאם אין ליכנוס דשון בשני' כו' פוסדין ובגרשין בשניהם אינן פוסדין וכמ"ק כב"ל ומלא ג' שיטות לפסוק כרב אר כשמואל ב' יבמות ק"ח אר כלי' בחולה. ובשיטות לפסוק כרב אר ג"כ שיטות שלשה. ריב"ן ורמב"ן ורש"י ובעד ב' שיטות הרמב"ם ומכלן רא"ד דהל' כשמואל דר"י ס"ל כוותיה וכ"כ הרמב"ן והרשב"א דלא כרש"י שב' דס"ם דפריך כמי' לרב כמ"ש הרמב"ן ומכן ומ"ם מכן פיסה כו' ואמ"ב דפר"ל מחיות מיני יודע כו' מ"מ כל הני ליפסיכים ולישאל ומבני הר"ם כגון כו' חבל לרב קמ"ל אלא כב' הפני שבאוכל סם ומיהו נרחה לר"י הדפרישים כו' דע"ב רב פיים לביעול דהא אין זיקה ל"ל ובמ"ש בדרים פרקין ש"ב יש זיקה כו' ומס ודאמר רב ב' ע"מ לריך גם לחירון קמא של סוף ל"ל לר"י כשמו"ל דאל"כ מאי פריך אלא הכי סני קמא דאכתי מקמי לרב מפיסא מכן כו' ובדמ"ן מדחק עלמו בזה וכ' כיון דלא איפסל בהדיא דפליג ר"י. אבל הרמב"ן ורמ"ם ס' כרב וכסבר הרמב"ן חב"ל דקי"ל כשמו"ל בפרישה מלכמה ניבו אף דקי"ל כחירון דרב אמר לשנאה בדאמרם בפרישה ס"ל דלא הוא ל"ל אלא שהרמב"ן בקמייתא כרב ובתרא"ש כ' אבל רב ל"ש אף כשנים ובמ"ש ל"ל לרב בלרום והרא"ש ס' כשמו"ל כמ' קמא והרא"ש ס' כמו"ל דלא אמר לר"ל כשמו"ל כ"ל ובשיטה ה' להרמב"ם כמ"ל: מו) ופא דחליצה כו'. ר"ל דוקא אמרם שקוקפו ואחרם מלולפו ובעלם הנם ובעלם הנם ובן מאמר לבפיפה דאין בהו זיקה ובן פיסם דרבנן דא ר' רפ"ו רש"ל ביפם מ' מלינם' פי' ומפרי' בגם פירוש'ל פרש מרבם

ע"כ הלרום כו' אבל רש"י פירש שם ד"ה כי הדדי כו' דבשניהן שוים חליצה אחם פוטרת דדוקא הנזכר בה אינם פוטרים ובמ"ש בחירון קמא מבדי שהעיקן שמו"ל כו' אלי אחר כו' אלא פוטר בשוים ולא לפיכון בהרא ואבל"א כו' קיימא הך סברא לענין מפסר ליה והא דאמר הסחיל ולא הסחיל כו' קס"ד הכי ונדחים למסקנא ואף לרב דקאמר חליצה פסולה לריכה כו' אף בשוין מ"מ לאיפסר ליה פוטר בשוים הייבד מס' ד"מו"ל לחירון בפרא דמחיירא ליה לרב וכ"כ הרמב"ן שיפה זו אבל חלק עליה ורא"ה לדעם רש"י ממש"ם ל"ל ליתא מהוי מיוכמא דשמו"ל כו' קמני פיסא כו' ולא פריך מדיפא דבנן לשמו"ל ולרב אלא מ"מ דבשוים לאיפסר לרב כ"מ מודי דאיפסר בין רב כין שמו"ל וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ופא ליכא לאוקומי כו' וז"ש רש"י ר"ל מ' דפיסא פריך לרב ומה מ' אחוקפה פיסא כו' ברמב"ן מדחק עלמו בזה וכ' כיון דלא אמר בהדיא בדברי הם לכך לא פריך מזה ודעם ר"ח ורשב"א כדעם רש"י וכן שיעם הרא"ש סב' וכן עיקר כפירש"ו וכ' דחרולא קמא אליבא דשמו"ל עיקר וכמ"ש הסחיל ולא הסחיל ע"כ כתי' בפרא ולכך ס' כתי' קמא כיון דלא קי"ל כ' הסחיל כו' אלא כ"ב אמי ומ' סוב' שם ד"ה מזיל אחר כו' ודש"ם אלא כי כו' אלא בדבריו ל"ע דלא אמר דרב אמי פוכר ד"קא בפי' קמא וכן ספה עליו לח"מ ולכך פירש הרא"ש בשמו"ל כיון דקיימא לן בחירון קמא ע"כ ליפא לדרב אלא מ"ל דוקא בשוין אבל הרמב"ן פי' כתי' בפרא דאף בגרוטה פוכר בפי' בפרא בכ"ל ובפוסק' שם ד"ה אחיכיה כו' אבל ריש"ן פירש כו' וכתב הרא"ש ומכלן רא"ד דהל' כשמו"ל דר"י ס"ל כוותיה וכ"כ הרמב"ן והרשב"א דלא כרש"י אבל דס"ם דפריך כיי לרב דא"ל לומר כן ומ"ם מכן פיסה כו' ואמ"ב דפר"ל מחיות מיני יודע כו' מ"מ כל הני ליפסיכים ולישאל ומבני הר"ם כגון כו' אבל לרב קמ"ל אלא בב' הפני שבאוכל שם ומיהו נרחה לר"י הדפרישים כו' דע"ב רב פיים לביעול דהא אין זיקה ל"ל ובמ"ש בדרים פרקין ש"ב יש זיקה כו' ומס ודאמר רב ב' ע"מ לריך גם לחירון קמא של סוף ל"ל לר"י כשמו"ל דאל"כ מאי פריך אלא הכי סני קמא דאכתי מקמי לרב מפיסא מכן כו' ובדמ"ן מדחק עלמו בזה וכ' כיון דלא איפסל בהדיא דפליג ר"י. אבל הרמב"ן ורמ"ם ס' כרב וכסבר הרמב"ן חב"ל דקי"ל כשמו"ל בפרישה מלכמה ניבו אף דקי"ל כחירון דרב אמר לשנאה בדאמרם בפרישה ס"ל דלא הוא ל"ל אלא שהרמב"ן בקמייתא כרב ובתרא"ש כ' אבל רב ל"ש אף כשנים ובמ"ש ל"ל לרב בלרום והרא"ש ס' כשמו"ל כמ' קמא והרא"ש ס' כמו"ל דלא אמר לר"ל כשמו"ל כ"ל ובשיטה ה' להרמב"ם כמ"ל: מו) ופא דחליצה כו'. ר"ל דוקא אמרם שקוקפו ואחרם מלולפו ובעלם הנם ובעלם הנם ובן מאמר לבפיפה דאין בהו זיקה ובן פיסם דרבנן דא ר' רפ"ו רש"ל ביפם מ' מלינם' פי' ומפרי' בגם פירוש'ל פרש מרבם

ביאת

גם לזיקתו ודוקא כדיעבד קאמר הכי דאם נירס למאמרו סותרה : יב ומאמר
של בן ע' וכו' בחמת לא מלינו שום פעם למה מאמר של קטן מהני לפי
הטעם ר"ם ר"נ שהבאתי רש"ז דמאמר מהני בגדול הטעם דגזר בן הומיל
ומאמר היינו קידושין מהני בעלמא וכיבמה לא מהני יאמר אף הכיאה לא
מהני אם כן בקטן דאינו קונה לא שייך
גזירה זו וכתב ס"ק דקדושין דף י"ט
איתא שם דרש"י ותוס' מחולקים בקטן
הבא על יבמתו לרש"י קונה אותה
מדאורייתא לכל מילי רק הבא עליה אין
מייב משום א"א לפ"ז יש לומר דאיכא נמי
לר איסור דאורייתא כ"ם הא עליה אחיו
אחר שבא עליה הקטן משום איסור
אשת אחיו והוי כמו החולץ בא עליה
בזה שסיר הגזירה מדקדושין וביאה של
קטן בעלמא אינו כלום ויאמרו כיבמה
גם כן אינו כלום ויבא עליה אחיו אכל
לגיטת התום' דס"ל דביאה של קטן
כיבמה מדרבנן כמו מאמר דגדול א"כ
מכ"ל לגזור אטו ביאה . ועיין במגיד ס"ה
הביא גם כן פלוגתא זו ולי"ם . וליורשה
ולעמא לה תלי' נמי בפלוגתא זו כמ"ש
שם לפ"ז אפשר מ"ש רש"י בגדה דזוכה
בנכסי אחיו והבאתי ר"ם קמ"ז יש לומר
רש"י לטעמיה דס"ל דסוי קנין גמור
אבל לגיטת שאר פוסקים אינו זוכה בכוס
דבר מדין עד אינדיע : יג מולץ לפניה
כ"כ המגיד ס"ז בשם הי"נ אף על גב
דקי"ל חליצה פסולה אינה פוטרת צרתה
היינו דוקא שנאסרה עליו בזיקה בגון
שעשה בה מאמר או נתן לה גט אבל
כשאסורה עליו מתחלתן חליצה בצרה
היא וכ"כ תוספת ר"ם ד"א והיינו כמ"ש
בהגהות רש"ז וכ"ם הש"נ ויש מי שאומר
הוא דעת הרמב"ם והטור וכן משמע
מרש"י ר"ם ד"א דס"ל דשוה לדין בעלת
גט וכעלת מאמר . אלא דקשה לפ"ז
מברייתא ס"ב דף כ' דתני איסור מצוה
ואיסור קדושה חלץ לה נפטר צרתה וכ"ח
כתב דברייתא זו איירי מדאורייתא פוטרת
אלא מדרבנן תקנו דאם ר"ם אין פוטרת ול"ד
דהא איסור מצוה ואיסור קדושה תנא ומ'
מהם היינו אביות א"כ אף מדרבנן פוטר
ואפשר לייסב למ"ש שם גדולים אחמר
בא עליה קאי על איסור מצוה שהוא מדרבנן
ומ"ש לומר דאיכא שם גדולים דגזר
אחר בא עליה אבל איסור קדושה
אינו אלא מדאורייתא פוטרת
זאת"ז כמ"ש רש"ז יש לבאר אריה אריה
מדאורייתא אינו פוטרת אבל מדרבנן
אינו אלא מדאורייתא אינו פוטרת
אבל מדרבנן אינו פוטרת ר"ם אין פוטרת ול"ד
דהא איסור מצוה ואיסור קדושה תנא ומ'
מהם היינו אביות א"כ אף מדרבנן פוטר
ואפשר לייסב למ"ש שם גדולים אחמר
בא עליה קאי על איסור מצוה ואיסור קדושה
ומ"ש לומר דאיכא שם גדולים דגזר
אחר בא עליה אבל איסור מצוה
אינו אלא מדאורייתא פוטרת
מדאורייתא' בחליצה והנה לפוסקים דס"ל
לגרות בשאם אוים באיסור פוטרת
זאת"ז כמ"ש רש"ז יש לבאר אריה אריה
מדאורייתא

קעא א מין כילת אחת יכון פוטרת מפורש בש"ס קטנה ספק קטיה וחרשת קטיה ומשויירת לכן מין חליצת אחת פוטרת את מחברתה כין אם נפלו מספקה וכין אם נפלו ממרש והסכימו רוב הפוסקים מלמדין הקטנה שתמתין בו ואם לא תרצה למאן מז לכ"ש מייבם את החרשת ויוליא אותה בגט ותמתין לקטנה עד שתגדיל ותולגת ואם יבם את הקטנה אז אין הקטנה לחרש כי אי"ל ליבם אותה מאחר שכבר יבם אי מבית זה ואיא אין בת חליצה ופיין בש"ג פ' כ"ש: ב כיתה מ' כלומר בקטנות וחרשות אין פוטרת צרות בחליצה אפילו הצרה שוה לה אבל שוה לה אבל בביאה פוטרת כשוה לה: ג לא אפל הרחשונה ממ"ל אם קטיה אם כן קנה הרחשונה אם כן הוי אז לא אפלה. ואם אינה קטיה אם כן הוי כאלו שתיבם לכריות ופקיים הרחשונה ולא את הבאיה הרחשונה כמו בגדולה אם כא על אחת מו כיתת הבאיה לא אפלה. ואם אינה קטיה אם כן הוי כאלו שתיבם לכריות ופקיים הרחשונה ולא את הבאיה הרחשונה קטיה מיון דהא הבאיה מכני בה ולריכה נם: ד לא אפל את הקטנה כן הוא הגירס' במתני' לשיטת כרי"ף והרמב"ם והטעם משום ממ"ל הכיל' אבל בא אל המרשת ואמר כך אל הקטנה פוסלת את המרשת כי המרשת קטיה ואינה קטיה והקטנה שמא קטיה היא ואז קטיה מיון דקטנ' לקיי' את המרשת ופוסלת את המרשת וסכירא ליה לרמב"ם דאז בשאיכן מאחר בעת הביאה אל הקטנה היתה המרשת פסולה עליו אז לא מבני מיון דקטנ' לקיי' את המרשת כיון דכתרש' ליכ' מצות יבום נמור מה שאין כן בשאר אל הגדולה אמר שבא אל הקטנה מלמדין לקטנה שתמתין ומותר בגדולה כיון שמקיים בגדולה מלת יבום:

קעא דין ב' יבמות חרשות קטנות ובו י סעיפים:

א א מי שהי' נשוי יתומה קטנה א) (פסיקתא אחיה ואמה אחין קדושין רק ב מדרבנן) וחרשה ומת ונפלו לפני אחיו לייבם א (ב) איבואת אחת מהן פוטרת צרתה ב) וביצד תקנתם ג ג) מלמדין הקטנה שתמאן בו ובונם את החרשת ד) ואם רצה לגרשה כותב לה גט אחר שיבא עליה ומותרת לזר: ב ד ה) היו שתיהן חרשות או קטנות ב ביאת אחת מהן פוטרת צרתה:

ג ו) ה היתה אחת גדול' ואחת קטנה ביאת גדול' או חליצת' פוטרת הקטנה ואין ביאת הקטנה פוטרת את הגדולה: ד ו אחת פקחת ואחת חרשת ביאת הפקחת או חליצתה פוטרת את החרשת ואין ביאת החרשת פוטרת את הפקחת:

ה ז היו שתיהן קטנות ובא היבם על אחת מהן וחזר הוא או אחיו ובא על השניה ג ס לא פסל הראשונה עליו ס ז) אבל אסור לו לקיים י השניה ח) אלא מלמדין אותה שתמאן ויקיים הראשונה:

ו כ וכן אם היו שתיהן חרשות אין ביאת השנייה פוסלת הראשונה ט) והשנייה אסורה לו ל י) ויוציאנה בגט: ז מ קטנה וחרשת שבא היבם תחלה על הקטנ' וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת ד כ יא) לא פסל את הקטנ' והחרשת צריכה גט יב) שביאת הקטנ' מעולה מביאת החרשת שהקטנה ראויה לאחר זמן לפיכך יקיים הקטנה שנבעלה תחלה:

ח ס בא על החרשת וחזר ובא הוא או אחיו על הקטנה פסל את החרשת * ומלמדין את הקטנה שתמאן בו ס ויוציא החרשת בגט: (זהו דעת הרמב"ם יג) אבל מפרים מולקים פ עליו כמפורש בסור ובנימוקי יוסף פרק בית שמאי):

ט ג אחת פקחת ואחת חרשת בא היבם על הפקחת וחזר ובא הוא או אחיו על החרשת לא פסל הפקחת ס והחרשת צריכה גט בא היבם על החרשת וחזר ובא הוא או אחיו על הפקחת י פסל את החרשת יד) ס החרשת יוצא בגט והפקחת בגט ולא פסל הגדול ומלמדין הקטנ' שתמאן בו בא על

י ח אחת גדולה ואחת קטנה בא על הגדולה וחזר ובא הוא או אחיו על הקטנ' לא פסל הגדול' ומלמדין הקטנ' שתמאן בו ויקיים הגדולה הקטנ' וחזר הוא או אחיו ובא על הגדול' מלמדין הקטנ' שתמאן בו ויקיים הגדולה:

קעב דין יבם סרים וחרש שוטה וקטן וטומטום וכן היבמ' ובו טז סעיפים:

א א ס א) סרים חמה (פירוש שנסתרס ע"י כ קדמת מרוך) ואיילונית (פי' איילונים שיש לה טבע זכר כלומר שאינה יולדת ואיילונית נגזר מפעל שהוא זכר הגמן) ג אינם בני חליצה ויבום ב) לפיכך איילונית ודאית שחלצה לא נפסלה לכהונ' וכן סרים חמה שחלץ ג) או שחלצו לאשתו אינו כלום: הגה ד) שיה שפק סרים סולן ה) ולא מסזקינן ליה כודאי סרים אלא אם ראו בו שנולד ב ס' מסימני סרים כגון שהגיל מיש ולא פשה כיפס) אבל בלאו סכי יש לאוס שנתקלקל אחר לידתו וצריך לפלון (ריב"ם סימן תפ ד) ד היה לאיילונית ודאית צרה סותרת להתייבם:

ב ג ס ז) ספק איילונית חולצת ולא מתייבמת:

ג ו סרים אדם (פירוש שנסתרס ונסתר בידי ס) אדם) שהי' לו שעת הכושר חולצין לאשתי ח) או מייבמין ט) והיא חולץ ואינו מייבם מפני שפסול לבא בקהל ז ואם עבר ובא עליה קנה ומוציא בגט (ומה היה יכמתו ניורה לו אפר אפר המוחרת לפלוא רבא מומר ליבמה) (כ"י פ' הערל):

ד ס אלו הם סימני איילונית כל שאין לה דדים ומתקשה בשעת תשמיש ס ואין לה שפולי מעים כנשים י וקולה עבה ואינה נכרת בין איש לאשה י) (ויש"ש (ס) דנאסר מלמה נקרמה מיילונים) (מור):

ה יא אלו הם ד סימני סרים חמה כ כל שאין לו זקן ושערו לקוי ובשרו מחליק ל וכשמטיל מים אינו עושה כיפה מ ושבבת מגה יב) היו לו שני שערות נזקנו אינו סרים אלא ה אם בכיש כ' שערות נזקנו אפילו אין בו ן רק אפר מהסימנים

באר היטב

קעב ח) מדש וכו'. מו מיינגין ומוח מולן ומינו מיינגם. מיין מוס' י"ע פרק מ' דינמות מסנה ד' מ"ש על הרמב"ם וכנ"ג מייגבו:

חכמת שלמה

פי' קעב סעיף ס' סרים חמה וכו' נ"ל ע' כנ"י בהגהות מרלב"ח ובלאמם הגירסא כך היא ואע"ג דעקמתא ר"י בר' יסודא מלמידו הוי וקי"ל דהלכה כבלמיד כמקום הרב כבר כתבו דהיינו דוקא מתני' ורבא ואילך אבל מקודם אפשר דאין מל' כמלמיד במקום הרב ומכל מקום אפשר לומר דהיינו דוקא לגבי דידן אבל לגבי אחרים אפשר דלא הוי מלמיד ע"ש מיהו אפילו אם נאמר דהיינו דוקא מקודם ולכך היכי דלא הם מר בלבמא כמאן יש לפסק מרוני הלי כר' ולכך מבדינן מומרא ופיים מרא"ם שפיר וזה שפוש לפענ"ד ומיומב בזה סמיהם כבל מידוני הגהות שם ייע"ש ודו"ק:

ביאור

כמ"ש לשמש: מה) נפלה אחת כו'. פ' כשמואל וכמ"ש הרי"ף וכתי' כשרש ומפרש מ"ש כי קאמר שמואל כו' קאי אלריך לחזור ע"כ אחיין שכא דוקא לפטור לרשה אז לריכה לחזור אבל אם מילן לכל אחת בפ"ע אל לאחז ר וכ"ה בפי' בפ"ה ע"ש וכ"כ הרמב"ן ורשב"א דשיטה כשמואל ומיירי בשיש כשמואל אז מד שם אלון בכ"ש כו' ואם מיאת בחליצתן לכד כני וס"ל דבאותם שבא ו לפני שם אחר פוטרת לרשה כ"ל וכן לפני אחיין הרבה ונחלקה אחת מכולן אבל גרושה אחי' נפלה מכל אחיין לא מקני דלא מדיש מ. אלו לפני אחת אבל ובמ"ש בפ"ז אבל ובכל מ"ח אלא שבריהו פסולים כדרכו ואפשר לקיים ב"ש אבל אל הע"ש ונפלו לפני כמה אחיין בשע"ש ובזיעמו בשיעה הרשב"ש שם: ד ומשמע דקי"ל כשמואל ובפי' בהרמ"ן דפ"ל ומכל דפי' אמרי' דפ"ש אבל אל הע"ש ודלא כמו שדחקי מ. מרא לפרוש לפ"ר אין זה וכן הכרי' דשם וכן אחמכי' דקאמר עשה אחמר בזו ומשמר כולי ומ"ל ובים לבשיעם הרחבים ולפ"ש אל הרשב"ש אלא בשני יבמין ושתי יבמות וזה לא נזכר בפסני' שם ולא בבריאה שם וכלל שדעתו כדעת הרי"ף ורשב"ש ובפי' בחרז דשמואל אלא בב יבמין: שם) ונחלקו עליו כו'. עמ"ש בפ"ה. וכלל דמ"ל אם אילה מעולה פוטרת לרשה ולא לפי' קמא אחמיל ולא אפמיל כ' הרמ"ם בשם הרי"ף דדוקא שם מעוה דשם אפר"ל אין דהיא כבר כמו אחות אבל עכ"ל ולא אם כן מ"מ לריכה ודאי לכל אחיות לגבי נגבע. בפלא הגב כו' ובשו"ת לפרשבת אחר ובא על הקטנ' ולפ"ש אל הרמ"ם ובפ"ה ובפ"ש שם: ה) אבל אחר אחיות אם אינה פוטרת לרשה ולא אם אינה פוטרת לרשה אבל אם אינה פוטרת לרשה אבל אם אינה פוטרת לרשה אבל

מן כ׳ שפרות בכל הנוף וכזקן ויש לו פוד סימן מ׳ מהני סימנים מחזיקין לחומו לסרים כן הוא דעת הרמב״ם וכן הוא בטור מיהו תוס׳ ורא״ש ס״ל כזה סי׳ לבד שמין לו כ׳ שפרות כלל מחזיקין לסרים ומ״ל שוס סימן אחר ומה שכתב הריב״ם בתשו׳ סימן תפ״ד מב״ל ואפשר פ״ם שם . ולכאורה קשה איך אפשר בסי׳ זה לבד מחזיקין לסרים איך קאמר ר׳ יוחנן אפי׳ באחד מכם היינו שמין כ׳ שפרות דהא פ״כ צריך להיות שמין פוסה כיפה כי בזה ביכר שלא נתרפי׳ בינו לבינו וכה״ג הקשה שם תלינא דמ״ד פד שיהיו כולם ותירלו כיון שביכר מיד שמינו פוסה כיפה ושאר סימני׳ ביכרים כ״א בזמנו הוכיח הרמשון פל האחרים שממפי אמו הוא לקוי א״כ תלינא דר׳ יוחנן קשה קושיא זו ואם תאמר דמירי בילדותו לא היה פוסה כיפה ואחר כן פוסה כיפה משנתגדל אלא שמין לו כ׳ שפרות א״כ נפשה שימי אלו ואכתי יש לאוס שמא הברי׳ בנתייס בקושיה הש״ם וגל״ל דש״ל אף בכה״ג לא חיישינן שמא הברי׳ מאחר דנולד בו סימן אחר והוי לקוי בתחלה וסוף שוב מלאתי קושיא זו בחדושי הלכות פ״ם ותירץ דרבי לא מיירי לענין סרים אמה אלא הסימן מהני שהוא סרים : ז בני כמה שנים יהיו לישיהיו נדונים כאיילונית וסרים ע״פ סימנים הללו נתבארו בהרמב״ם פרק שני מהלכות אישות ובסימן קנ ה :

הגה ספיק י״ג לענין איילונים וס״ה לסרים יד) וי״ל דאין לדון מכשיו דין סרים ודאי דחייסינן שמא היה לו שפרות ונשרו או שהיו לו גומות ואין אמו בקיאין (עיין בריב״ש סי׳ תפ ד) כמו שנתבאר לעיל סי׳ קנ״ה לענין מיאון לכן דייקינן ליה בספק סרים ומולן ח וכן דאוי להורות :

ז מ פ טו) מי שחתכו או נתקו או מיעכו גידיו או ביציו בידי אדם נקרא סרים אדם וכשיהי׳ בן י ג שנה ויום אחד נקרא גדול טז) שאין זה מביא סימנים לעולם :

ח ל יז) אנדרוגינוס אינו בר חליצה ויבום י ק יח) וי״א שדינו בזכר לכל דבר :

ט יט) טומטום חולץ ולא מייבם מפני שהוא ספק ואם נקרע ונמצא זכר ר רצה חולץ רצה מייבם יא ס כ) ויש מי שאומר שהוא ספק ולהומרא :

י יב ס כא) הזקן ביותר שתש כחו וכשל דינו כסרים אדם לענין חליצה ויבום כב) אלא שאם בא על יבמתו מותר לקיימה :

יא ס החרשת והשוטה כג) והקטנ׳ מתיבמות ולא חולצות

ג ואם רצה היבם יג לגרש החרשת בגט אחר שיבעול אותה הי׳ מגרש :

יב ד כד) חרש שוטה ס כה) וקטן אינם בני חליצה ו אבל מייבמין יד כו) והחרש אם נפלה לו מאחיו פקח אינו יכול להוציא לעולם ז אבל אם נפלה לו מאחיו חרש יכול להוצי׳ בגט אחר שיבעול ס כז) והקטן יוציא בגט אסבא עלי׳ לאחר שהגדיל ס ואם לא צריכ׳ גט למאסרו וחליצ׳ לזיקתו :

יג י שני אחים אחד פקח ואחד חרש נשואים לשתי נשים פקחות מת חרש בעל הפקחת אחיו הפקח רצה חולץ ורצה מייבם מת פקח בעל הפקחת אחיו החרש אינו יכול לחלוץ ובונם ואינו מוציא לעולם :

יד כ שתי אחים פקחים נשואים ב׳ נשים אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל החרשת אין החרשת בת חליצה אלא בונם ואם רצה אחר כך להוציא בגט יוציא מת פקח בעל הפקחת אחיו רצה חולץ רצה מייבם :

טו ל ב׳ אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים לשתי נשים אחת חרשת ואחת פקחת פקח לפקחת וחרש לחרשת מת חרש בעל החרשת אחיו הפקח בונם ואם רצה אח ב יוציא בגט מת פקח בעל הפקחת אחיו החרש בונם ואינו מוציא לעולם ס כח) הסומא מייבם: הגה ואינו חולץ ואם אלץ אם אלא הוא חולץ לכתחלה מאחר שאינו כשר לעדות (סור) כט) ול״ל שאם אין כאן אם אלא הוא חולץ לכתחלה מאחר שא״א בענין אחר (ומ״ל סימן קס״ם בפירוש החליצה סעיף ס״ד) :

טז כ אשת קטן ואשת השוטה פטורה מן החליצה ומן היבום ס אבל אשת החרש ס והזקנה והעקרה הרי הם כשאר כל הנשים וחולצות או מתייבמות :

קעג דיקיבמה האסורה ליבם באיסור כרת ודיקצרתה וסוטה וצרתה וקטנה שמיאנה ובו יז סעיפים :

א ס היבמה (א) שהיא ערוה ליבם (ב) באיסור כרת א ב חוץ מן הנדה אינה זקוקה ליבם ומותרת לזר בלא חליצה וכן צרותיה פטורות מן החליצה ומהייבום אם הי׳ לו אח אחר ואחת מצרותיה נתייבמה לאותו אח ולו נשים אחרות ומת כלם פטורות מחליצה ומן היבום ואם הי׳ לו עוד אח אחד ואחת מהנשים אלו נתייבמה לו ולו נשים אחרות ומת כולן פטורות מהחליצה ומייבום וכן עד עולם : ב א) ג אבל אם אחת מכל העריות נשואה לזר שאינו אחיו ומת מותר לישא צרתה :

ג ב ב) יבמה שהיא ד (ג) ספק ערוה על בעלה או ספק ערוה על היבם ה ג) הרי זו חולצת ולא מתייבמת לפיכך מי שקידש אשה בספק קדושין ואח״כ מת אחיו שהי׳ נושא אחותה ונפלה לו ליבום שהיא ספק אחות אשתו הרי זו חולצת ולא מתייבמת ו ד) ומוציא את אשתו בגט מספק ושתיהן אסורות

ביאור

ור״י כולי פיו לו כו׳. פתוס׳ דיבהוס סס ד״ה דהכיא וא״ם והא כו׳ ואר״י שערוה כו׳ : יג) בני כו׳. נמ׳ סס : יד) וי״ל כו׳ דחייסינן כו׳ כש״ס בנדה מ״ו א׳ דבספיקא דחוריים חייסינן שמא נשרו ואף בלא בעל עתוס׳ סס כ״ב ב׳ ד״ה הל׳ ור״ם כו׳ וז״ם דחייסינן כו׳ או כו׳ : טו) מי שחתכו כו׳. כש״ם בברייתא סס פלוגא דבא ס ׳ וערש״י כ׳ ג׳ ד״ה קרים כו׳ וד״ה או כו׳ וכ״ה בתוספות פס״ב ותוכא בריש״ף ופרא״ם סס : טז) שאין זה כו׳. שלכן אמרו סס א׳ ורמינהו בן כו׳ דא״ז לומר בסריס אדם שא״ל עד כו׳: יז) אנדרוגינוס כולי תוספתא פס״ב ותוכא בריש״ף ופי״א וכ׳ כש״ל: יח) וי״א כו׳ פוד וכפירש״י ותוספתא פ״ג א׳ ד״ה אלבה כו׳ וכתש״ל כי׳ מ״ד ס״ה בהג״ה ומ״מ אמרה דאינו ענין לכאן דהא מיירי ספק לב״ע לא ספק ומלינ׳ עכ״פ לריך אמנו ותפ״ה קאמי בתוכפתא הכ״ל לא מולץ ואם אלץ אם אלא בעולה ספלה ודאי ואיינין בקרבן וכן בנתוסיהם כמו שכתב בתוספתא סס וכתב הסיגו כ״י ורש״ל ומ״ם ודברי כ״ם דמריין והנה גם לעיק׳ דינא לגינו הרי״ף ורמב״ם וס״ם על רש״י ותוס׳ דאר״י דברייתא קאי וכמ״ם רב סס ליהא לאמנ׳ מקמי ברייתא ותפ״ג דשמואל אליג אלב׳ כרב והא דר״י אי״ר סס ג׳ אמורא׳ נאמרו וברייתא בס״ם ותוספתא וירש״מי דפקיקא הוא וכן פסס בש״ם בא״ח פי׳ י״ז ופי׳ אל״ה ופי׳ אמ״ש ופי׳ מרש״ם ופי׳ מרש״ם וכי״ד פי׳ קפ״ח ופ״ל קנ״ד דס״ה יש״ו ובא״ה פי׳ כ״ב ובמ״מ פי׳ ל״ם וכי׳ רנ״ג ופי׳ ר״ם ובמרב״ם עוד בסרב׳ מקומות: יט) בתוספות

פתחי

לסמוך אלא אם אין לה דיים ופיא יותר מכם עפרים שנה ולא אסמוך אל מדרש כשים בזה אע״פ שהוא דרבנן וכולי האי ואולי עכ״ר ע״ם) :

מ״ קעג (א) שהיא ערוה ליבם כ׳ כס׳ בזה מאיר וז״ל ואם אחר בגירש לאשתו בע״מ אלא מבשתי ולא מבעלי לפלוני דקי״ל בס״ל ריש יבמות דלריבם אלי׳ ולא אחרינן בם מאחר שהיא ערוה דאסה אינ׳ על היבם כל שאינה עולה ליבום מ״מ לאלי׳ ופפשר אלא בלוס בדבריה דאם הרמב״ן ז״ל שהביא שם אלא כמסמעות הירושלמי דאמר אמר׳ אסרה ערוה עליו כרם הכא הוא אומרים עליו. אלו׳ דבהאחין לא אחיי׳ קרא ולא אחיי׳ אלא באיסור ערוה אבל זו שאיסור דבר אחר גרם לה לאיינו אבלה אלא מ״ם אחיינה אחיינם דף ע״ב ד״ה אפילו ובוס׳ יבמות דף י׳ כוף ד״ם בעולם עכ״ל ועי׳ עוד בב״מ לעיל כ״י קכ״ט ס״ח דשם הריך יותר בזה : (ב) באיסור כרת. עיין בתשו׳ הר״ב סי׳ קמ״ה מבשאל אחד מבבל בה אחיו ומתה אשתו ואח״כ מת אחיו בלי זרע מה דינם של האלמנה אם לריכה חליצ׳ מהבלם וכתב בשאל בזה חליצת בפלוגתא דקדמאי שלהרמב״ם ס״ב מה״ב הלכ׳ ח׳ ובוס׳ ביבמות ל״ד שאיסור לאחר מיתה אבל ר״ע לא אימעב רק מערבה אבל ערשים ובעורי׳ מן האלי׳ אבל לדעת רש״י והרשב״ן והרשב״א דאמרו לאחר מיתה אשתו אינה לא בלאו ולא בכרת רק באיסורא דאורה סוכב עם חומנתו א״כ לריב׳ חליצ׳. והשיב לו כי יפה כוון בזה והנני מעתיק לו מ״ם בגליון הנ״ם בפי׳ ס״ו כעיף ע״ו כו׳ (בוצא בפ״ם בס פק״ז ועש״ם) ובעמ ירמה סכוון לדעת הכנס״ג ואמנם עמה נפתי לבי לאמלא זכרה על הפור ובעלי הש״ע שעסקו אלא מעניינו מזה לא בפי׳ מו לענין דספקו קדושין ואריבם גא ולא בפי׳ קע״ג לענין חליצי ומאריבי דאמפר דא״ל גא

הגר״א

כו׳ מוכפתא רפי״ח עומטוס מקידש כו׳ חולץ וחולצין לכתחלה אם יש בם אחיה אין חולץ ואין מייבמין אם אחמו ר״י כו׳ כו׳ יהודא אומר לא הו ן ולא חולצין לכתחלה לא מייבמין אם אחמו שמא יקרב ויאלא פריש חמם ופי׳ כש״ק וז״ם ואם נקרע כו׳ דע״כ ס״ק ל״ל דריב״י וכ״ם דר׳ יהודה: ב) ויש כו׳. עכה״ג אבל בתוספתא פלוגי רבנן בהדיא כנ״ל : בא) הזקן כו׳. עכה״ג ודלא כרש״י כ׳ כ׳ ד״ה והזקן כו׳ : בב) אלא כו׳. שם ד״ם יאחור כו׳ וכן ע״ע כ׳ ד״ה ואחור כו׳ ובמ״ם בגמרא בהדיא מבוס שלאחר כו׳ : בג) והקבנ׳ כו׳. ס״ח כ׳ ומביא קטנה כו׳ ודלא כר״מ ופסקס מתני׳ שם קי״ח ב׳ ובמ״ם בגמ׳ שם : בד) חרש ושוטה. תוכפתא הכ״ל : בה) וקטן. כמ״ם במתני׳ הכ״ל דלא כר״מ כמ״ם בפ״ח ולא חולץ כמ״ם בפס״ם : בו) והחרש כו׳ אבל כו׳. במתני׳ קי״ב ב׳ ואם אין בכריתה כו׳ ופפ״ג ופפ״ו ובתוספתא בפי״ג פקחה לבקח ולו אם חרש כיצם ואינו מוליא לבולם פקחה לחרש ולו אח חרש כוצם ואם רצה לבוליא יוליא : בז) ו קטן כו׳ ואם לאו כולי. מתני׳ וגמ׳ ודה מ״ה ח׳ בן ט׳ כו׳ ולכסינדיל כו׳ : בח) הסומא מייבם ואינו כו׳. מ״ג ח׳ ז בב) ול״ל כו׳ כ״ב פרחב״ד ובמ״ל סימן קס״ם סמ״ם :

קעג א) אבל אם כו׳. ג׳ ח״ב מ׳ ח׳ ב׳ ובמ״ם : ב) יבמה כו׳ עכה״ג וכ״ה לקמן בס״ה ובוסכפתא הובא בריש״ף ורא״ם פ׳ קידש: ג) ס״ז מולצת כו׳ לפיכך כו׳ ל״ע אי מ״ר יש כו׳: ד) ומוליא כו׳. כמ״ם בתתני׳ ק״ם ח׳ ריש״ם אילו כו׳

תשובה

ולא ה״ל הרי׳ הרי זהו פלוגתא דר׳ יתמאל ור׳ עקיבא דלר״י חמותו מעיד אפי׳ בשרי׳ גם אחר מיתם אשתו וגזה נופ׳ אם אם הלכ כר״י אי כר״ע הוא מחלוקת הראשונים דר״מ פסק כר״י הובא בראש״ם ס״ם בוסאלין ר״ה יש לנו ס״ם להפיר׳ בלא גם אם קידשה אחמה וכן לבסיר בלא חליצה אם אפלה לפני חיבה אשת אלבה כר״מ שסבה כר״י ואח״ל הלכה כר״ע שאם גם לר״ע לא אימעב אלא מעבה כו׳ והאריך בזה ומסיק דקשה לפקל מכח ס״ק הנ״ל לפי ד מוכח מסוגיית הגמ׳ דאלבי כר״ע ולכן נראה דאשה זו לר כה חליצ׳ מחמל׳ ונפרש שאין כאן מקום פיגון עכ״ד ע״ש :גם בגליון ס״ע של הגאון רבינו עקיבא איגר ז״ל כ״ב וז״ל אמותו שנפלה לפניו אחר מיתם אשתו חליצ׳ ממחלוקת הפוסקים אם אייבים עליה כרם או איבום אשתו עיין בהה״מ פ״ב מהא״ב ה״ז ועיין מפרש״ח ריש יבמות בהוס״ד״ה ואי אפה יבול כו׳ ונם בבפה לאחר מיתם אשתו הוי כמה אם היא בכרת מי בהה״מ הנ״ל עכ״ל. והנה מה דמיים הרגיש גם בבפה כו׳ לא זכיתי לפכין כי לפי דאות עיינו בהה״מ שם לא נמלא שיהי׳ בזה ספק אם היא בכרת רק מה דכיים הה״מ שם והרמב״ן ז״ל סביה דין זה בל״ע. ר״ל אם היא נ״כ בשריפ׳ כדעת המפרשי׳ או רק בכרת כדעת הרמב״ם. ול״ל דבוונם הגאון ז״ל כיון דמה דמספקא לי׳ לרמב״ן ע״כ מעמם דאולי העיקר בהרמב״ם דקי״ל כמ״ד דון מינה ומינה וא״כ כל זה לדעת הרמב״ם דבונר גם בחמותו לאחר מיתם אשתו אינה כרם ולא קיים איסור׳ רק לענין פריש׳ אבל לשיטת הרמב״ן עלמו מבונר בחמותו לא״מ אשתו איסור׳ בעלמא אמילה גם נבחה הדין כן. אך ל״ע דגרא״ם אף אי נימא כמ״ד דון מינה ומינה ע״כ היינו רק לענין פריש׳ ולא לענין כרם דבכיב בגנוב׳ ולא אלינו מינוב על אחר מיתם וכן מביאר להדיא בהפוכם הגאון רע״ק ז״ל מעמו בר״פ קי״ל דמפרש כן דברי ה״ם דעת בס״ים ובמרב״ן הבינו דין זה בל״ע היינו אם היא בפריש׳ ל׳ בכרת מע״ה אל״ע ומי׳ מה בפפוב׳ הנ״ל: (ג) ספק ערוה על בעל׳. ע׳ בפר׳ פגול׳ אום ד׳ ועיין בפל״ם פ״ו מפ׳ יבום דין ד׳ ודין י״ג ס״ם בפ״ם

ע בס וכרבב״ל ה דמב״ם כפ׳ ב׳ מהלכות יבום והביאו הטור וכסב ופסוב הוא ל דמב״ם ברים פ״ו אפ׳ יבום ומ״ל׳ וכ׳ ה״ה מפורש בפוסקים הובה בבל׳ ספ״ק ק פור לדעת ר״י ולדעת מביו הרא״ם ספ׳ ומא דאמרי כי רב הלבה בר׳ יוסי וכו׳ בס דפ״ג ע״א אר׳ יוסי דמסי׳ קאי וכפיר״ם בס ובב״י כ׳ ואפשר דלא אמרו הלבה בר׳ יוסי אלא לאחיכלו בחרוב׳ לחייב עליו קרבן מ״מ לענין יבום ואחיכלו דינו כפרים אמה בדקתני בברייתא מעיס דזמנו דאוי להוליד ר הרמב״ם בס ודלא כרב יהודה׳ במשנה בס דפ״א ע״א מהא דאר׳ אמי עביד וכו׳ בס דפ״ג ע״ב דמשמע דפליגי רבנן וכבר׳ חולץ ומיבם ס עור בבס אביו הרא״ם וכרב יוסי בר יהודה׳ בס בברייתא וכדמפרש בגמ׳ בס ולאימרא כיון דלא מעורס דרבנן פליגי בזה ה דמב״ם בפ״ו מבריתא הנ״ל ומ״ל הרי״ף בפפ״ק ל תוספת׳ והנ״ל׳ הרי״ף והרא״ם ספ״ק ב ליבמות לעיל סי׳ קפ״ז ג מבר׳ בס דקי״ב ע״ב ד בס בבבה ובריתא דלעיל ה ליבמות ל״ל ו בס ב בבה ז עור מבשנה בס בבס שבוכם ברמיזה וכו׳ והי״ם ליבמה יאין דעם הרמב״ם כן ובמ״ם בב״י עעמו ח מבנם נדה דה״ה ע״ח ט בס ביבמות במשנם דף ל״ו ע״ב י בס במשנה דף קיב ע״ח ב בס במבר׳ ל בס במשנה מ עיר דהא לא אימעב אלא מחליצ׳ לכתחלה מעוס דבעיקן ויקה בפניו ואין זה רואה הרוק כמ״ם בפי׳ קפ״ט סעיף מ״ח ב מבשנה ובריתא בס דף ל״ו ע״ב ב ליבמות נבעיפים דלעיל ע בריתא הנ״ל הרי״ף והרא״ם בפ״ק דיבמות ופי׳ בב״י דעעמא מעוס דבמה עקרות וזקנות בבקדו ואלוים לה״ים מה שא״ב אחיילונים והרמב״ם בפ״ו בתב מעוס דזקינה ועקר׳ היתה להם שעת הביאר ח מבשנה ריש יבמות ב ב״ב הוספות ריש יבמות פוף ע״ח מהא דיבמתו נדה בעל סעור בפחים דע״ב דמשמע דקנה ג מבשנה בס דיב״ג ע״ח ד כן הוא בהרמב״ם בפ״ו וכן העתיקו סעור והקפ׳ על זה דבפפ ערוה על בעלה מולגת אלו מהייבים מבולר לקמן בסעיף ה׳ ובב״מ בס ב׳ אלפי נוסח זה לריך לדחוק ונומר דהאי אלו ע״ם הוא ולריך לחוק אחלא ולבסוב ובפק ערוה אחיה פפק ערוה על שניהם וכו׳ ובים מדב ב׳ שקאי אחרים שאילנה ולא מבייבמה אם בבר נשא הבים הפפק ערוה וכו׳ ולפע״ד הוא ג״כ דוחק שהרי לא נזכר בס לרחם והנכון לענ״ד למחוק בבא זו דבפק ערוה וכל״ל יבמה שהיא בפק ערוה על הבים וכן העתיק ה״ה וכ״כ הב״מ בפפ״ט ע״ם הוא ובמ״ם הטור ה ב׳ ה״ה זה פטור בפפק ערוה לבים מולגת ולא מבייבמה ו ג״כ פטור והכל מבבר בפ״ד אחין (דכ״ע ע״ח) ונלמד כיולא בזה ממבר׳ שומרת יבם ס דב אחיו אם לחופה וכו׳ שבפרק המולץ (דמ״ח ע״ח) פ״ה

הגהות רעק״א

ח) סי׳ קעב ב״ם אות י״ל ועי׳ בבורות נ״ב ע׳ בית אפרים בפפה הבים בפפי׳ בכללי חזקה אות י״ע

הגהות רעק״א

ח) סי׳ קעב ב״ם אות י״ל ועי׳ בבורות נ״ב ע׳ בית אפרים בפפה הבים בפפי׳ בכללי חזקה אות י״ע

אבן העזר קעג הלכות חליצה ויבום

אסורות עליו יבמתו מפני שהיא ספק ערוה וארוסתו מפני ג שהיא ספק קרובת מ) חלוצתו :

ד ו ה) היתי' היבמ' באיסור ערוה על הבעל אינ' אשתו ואם הי' לה צרה חולצת ד או מתייבמת ו) וזו שהיתי' לבעל באיסור ערוה היא ליבם כמו אשה דעלמא ומותר בה : ה ס ז) היתה היבמה כפק ערוה על הבעל או חולצת או מתייבמת :

ו ה ס יבמה שהיא י ספק ערו' ליבם והי' לאחיו בה (ד) ספק קידושין או ספק גירושין ולו אשה אחרת אות' הצר' חולצת ולא מתייבמת :

ז כ הי אחיו נשוי אשה שהיא ערוה ליבם ולו עוד אשה אחרת ואחר כך מתה הערוה בחיי בעלה או גירש' ו או שהית' קטנ' ז ח) ומיאנה בו ואחר כך מת מותרת צרת' להתייבם ל אבל אם לא מיאנה בו בחייו ומיאנ' בו אחר מותו מ צרתה חולצת נ ולא מתייבמת :

ח ס ספק אם אותה שהיא ערוה ליבם מתה בחיי הבעל או אחר מותו צרתה חולצת ולא מתייבמת :

ט ס יבמה שהיא ערוה ליבם והיא איילונית ח ס אפילו הכיר בה בעלה הרי היא כמו שאינה וצרתה חולצת או מתייבמת נ ט) ואם ייבם הצרה מפני שהי' סבור שהערוה איילונית ואחר כך נמצאת שאינה איילונית תצא מיבמה ט בלא גט והולד ממזר :

י ק י) נשאת הצרה לזר מפני שהיתה סבורה שאין הערוה איילונית ואחר כך נמצאת איילונית תצא מהבעל בגט ובחליצה מהיבם להתירה י יא) ואם מתחלה לא נשאת לזר אלא נתקדשה לו בלבד מותרת ליבם :

יא ס יב) מי (ה) שזינתה אשתו תחתיו בעדים וברצון ומת בלא זרע ונפלה לפני אחיו י דינה (ו) כדין ג) ערוה והיא וצרתה פטורות מהחליצה ומהייבום ח אבל אם יא ספק זינתה אם לאו היא חולצת ולא מתייבמת וצרתה או חולצת או מתייבמת :

הגה יג) (ז) וי"ח דאפילו זינתה ודאי צריכה חליצה (הסגות מ הרא"ד) יד) וה"ה לצרתה (ס) יב ג) ויש להסתיר ולכן מי שיש לו אשה שהסתירה מו) אפ ג דודאי (ס) זינתה צרתה צריך חליצה (מרדכי ריש יבמות וכ"כ מהרא"י סי' רי"ס) יג מז) אשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת ואח"כ נמ הבעל ומת צרתה מותרת להתייבם ואינה בצרת סופה (הגהות אלפסי פרק האשה) :

יב יד ג אשת אחיו שלא הי' בעולמו הרי היא אשת אח שלא במקום מצוה ופוטרת צרתה ג כיצד ראובן שמת ונפלה אשתו לפני שמעון אחיו ואח"כ נולד לוי אחיו ד בין שנולד קודם שיבם שמעון אשת ראובן בין שנולד אחר שיבמה ומת שמעון אסורה על לוי לעולם ואם הי' לשמעון אשה אחרת גם היא פטורה מחליצה ומהייבום ופוטרת צרתה וצרת צרתה עד סוף העולם כדין צרת ערוה ואם מת שמעון ה יז) אפילו קודם שעשה בה מאמר אשת שמעון חולצת ולא מתייבמת משום דכיון יח) דקי"ל יש זיקה אפי' לא עשה מאמר מו הוה ליה כצרת אשת אחיו שלא הי' בעולמו :

יז ו יט) קטנה מז (י) שהיתה נשואה לאחיו מאמו * שהיא שנייה לו ומת ונשאר אחיו מאביו ומת ונפל לפניו לייבום ועודנה קטנה ז אין אומרים תמאן לעקור נשואין הראשונים כדי שתתייבם אלא צרתה חולצת ולא מתייבמת כ) שאפ היא חולצת * אם תמאן : קטנה

מחותה מ"כ היא ספק ערוה לבעל' ואסור' ליבם דשמא קדושין של אחותה קדושין מעליית' כס מ"כ אחותה זקוקה לו והיא אחות זקוקתו : ג כהיא ספק קרובת אלוהי. אפ"ג אחות אלוהי אמו אחות גרוש' דאוריית' לסיכך אלמוה לגזרותם להוציא אפי' על הספק אפי' כדיפבר כ"כ אכ"י ס"כ במתני' מי שקידם אלא כב"ח שכ' לכתחלה אסור מיהו אם קדם וכנס אין מוציאין אלא אף כדיפבר הס כנס מוציאין ממנו ותימה על הב"ח שהביא כפי' קפ"ו דכרי הכי וכאן אשתמט מיניה : ד או מתייבמת מאחר שהיא ערוה ליבם ואין קדושין מוספין בה מ"כ לא הוי לה אלא צרתה ואין מיאוק בין פריות אפי' נשא אחיו את אחותו שהי' ג"כ אחות היבם מ"מ הצרה מותרת ליבם . וכני' במיימ' ישנים באחותו באונן לצרה ואסורה ליבם ס"ס הוא מותרת ליבם . ה יבמה שהיא ערוה ליבם ולו עוד אשה אחרת ואחר כך מתה הערוה בחיי בעלה או גירש' ו או שהית' קטנ' ז ח) ומיאנה בו ואחר כך מת מותרת צרת' להתייבם ל אבל אם לא מיאנה בו בחייו ומיאנ' בו אחר מותו מ צרתה חולצת נ ולא מתייבמת :

ו ה ס יבמה שהיא ערוה לבעל ולו אשה אחרת אות' הצר' חולצת ולא מתייבמת :

ז כ הי אחיו נשוי אשה שהיא ערוה ליבם ולו עוד אשה אחרת ואחר כך מתה הערוה בחיי בעלה או גירש' ו או שהית' קטנ' ז ח) ומיאנה בו ואחר כך מת מותרת צרת' להתייבם ל אבל אם לא מיאנה בו בחייו ומיאנ' בו אחר מותו מ צרתה חולצת נ ולא מתייבמת :

ח ס ספק אם אותה שהיא ערוה ליבם מתה בחיי הבעל או אחר מותו צרתה חולצת ולא מתייבמת :

ט ס יבמה שהיא ערוה ליבם והיא איילונית ח ס אפילו הכיר בה בעלה הרי היא כמו שאינה וצרתה חולצת או מתייבמת נ ט) ואם ייבם הצרה מפני שהי' סבור שהערוה איילונית ואחר כך נמצאת שאינה איילונית תצא מיבמה ט בלא גט והולד ממזר :

י ק י) נשאת הצרה לזר מפני שהיתה סבורה שאין הערוה איילונית ואחר כך נמצאת איילונית תצא מהבעל בגט ובחליצה מהיבם להתירה י יא) ואם מתחלה לא נשאת לזר אלא נתקדשה לו בלבד מותרת ליבם :

יא ס יב) מי (ה) שזינתה אשתו תחתיו בעדים וברצון ומת בלא זרע ונפלה לפני אחיו י דינה (ו) כדין ג) ערוה והיא וצרתה פטורות מהחליצה ומהייבום ח אבל אם יא ספק זינתה אם לאו היא חולצת ולא מתייבמת וצרתה או חולצת או מתייבמת :

הגה יג) (ז) וי"ח דאפילו זינתה ודאי צריכה חליצה (הסגות מ הרא"ד) יד) וה"ה לצרתה (ס) יב ג) ויש להסתיר ולכן מי שיש לו אשה שהסתירה מו) אפ ג דודאי (ס) זינתה צרתה צריך חליצה (מרדכי ריש יבמות וכ"כ מהרא"י סי' רי"ס) יג מז) אשה שהלך בעלה למדינת הים ונשאת ואח"כ נמ הבעל ומת צרתה מותרת להתייבם ואינה בצרת סופה (הגהות אלפסי פרק האשה) :

יב יד ג אשת אחיו שלא הי' בעולמו הרי היא אשת אח שלא במקום מצוה ופוטרת צרתה ג כיצד ראובן שמת ונפלה אשתו לפני שמעון אחיו ואח"כ נולד לוי אחיו ד בין שנולד קודם שיבם שמעון אשת ראובן בין שנולד אחר שיבמה ומת שמעון אסורה על לוי לעולם ואם הי' לשמעון אשה אחרת גם היא פטורה מחליצה ומהייבום ופוטרת צרתה וצרת צרתה עד סוף העולם כדין צרת ערוה ואם מת שמעון ה יז) אפילו קודם שעשה בה מאמר אשת שמעון חולצת ולא מתייבמת משום דכיון יח) דקי"ל יש זיקה אפי' לא עשה מאמר מו הוה ליה כצרת אשת אחיו שלא הי' בעולמו :

יז ו יט) קטנה מז (י) שהיתה נשואה לאחיו מאמו * שהיא שנייה לו ומת ונשאר אחיו מאביו ומת ונפל לפניו לייבום ועודנה קטנה ז אין אומרים תמאן לעקור נשואין הראשונים כדי שתתייבם אלא צרתה חולצת ולא מתייבמת כ) שאפ היא חולצת * אם תמאן : קטנה

כמקום מצוה : ט כלה גם מאחר דהיא אשת אח שלא במקום מצוה והיא מחייבי כריתות אין קדושין תופסין בה אפ"ג בחלון לאחת תופסין קדושין בשניה ולא אמרי' דהיא מחייבי כריתות דשם כתיב לא יכנס ליתק מכרת ללמו תוס' פ"ק דיבמות והגי' כרמב"ם תלה בגם פ"ם ופ' בהגהות דריש שדחק א"ע לייסב קו' זאת למה בחלון לא' מהן קידושין תופסין בשניה : י דינה כדין ערוה. מ"ע פומאה כתיב בה ובמתרה וסי' נטמאה ובפריות כתיב אל תטמאו בכל אלה מ"ה דינה כערוה וצרתה היא לרת ערוה ופטורה מן החליצה ויבום. ובכי' הביא בל"פ אשת כהן שנאנסה אם צריכה חליצה. ולכאורה תמוה הא איתא בש"ס לחדי' פ' הפי' דף כ"ה אשת כהן שנאנסה בפלה לוקה פליה משום פומאה דכתיב אחרי אחר הוטמאת' סיינו שנבעלה ובאשת כהן הוי אונס כרגון בשמע אף בחונס פומאה כתיב בה מ"כ היא הוא וצרתה פטורים מן החליצה כמו זנות ברגון וגל"ע. שוב ראיתי גם ב"ח ברגיש בזה ומפשר דס"ל דוקא לאומרא הוי אונס בכהן ברגון בישראל ולא לקולא כמ"ש בתו' ולפנין פסק זינתה פ' ר"ם י"א מבואר אפי' אם מסרה בקימי ומתירה מ"מ קדושין של הנאשר תופסין בה וכן אפי' אם זינתה ברגון בעדים תופסין קדושי הבועל : יא פסק זינתה. פ' כתו' פוסה דף ה' כתבו פסק פוסה לא אימעיט אלא נבי מיסורא דבעל דבעל וקמ"ל קרא כיון דבעל לא שרי' כמו בעל דאסורה לו ליבם אבל חליצה בפי' ס"מ דאינה אסורה ליבם אלא אינה דאסורה לבעלה : יב ויש להחמיר. פ' כ"מ שכתב אם היא אם לרתה צריכה חליצה ל"ש למימר חליצה פסולה כאן כמ"ש בתוס' דף י"ח כדי"ה אם פ"כ. ודבריו תמוהים ע"כ לא כתבו תוס' שם אלא בפסולה אבל בפסולה בזיקה דלא קלשה הזיקה אבל בפסולה בזיקה פסיטא שייך לומר חליצה פסולה וכ"כ תוס' לחדיא ר"ם ד"ה פ"ם לכן נראה בחליצת הפוטה לא נפטרה לא בפטרה הלכה : יג מאשה שהלך בעלה ל"ל. בד"מ הלכה : יד אשת אחיו שלא הי' בעולמו הרי היא אשת אח כ"כ בשם ס"ג ומ"ש מה מידם בזה הא ס"ם פרוכה היא פ"ק דף י"ח תמיהא אלא פוטה דאוריי' ואם אמרי לי פוטה דרבנן פ"ם בפרש"י ואסבר דקמ"ל שמותרת לכתחלה ליבם וכש"ם בתוס' ד"ה ר"ם אומר : יד אשת אחיו בלא היה בפולמו דכתיב כי ישבו אחים יחדיו שביתה להם ישיבה אחת בעולם מ"כ אם לא היה להם ישיבה אחת בעולם לא שרי' רחמנא והיא מחייבי כריתות פליו לכן אפי' צרתה אסורה וסרורה מחליצה ויבום אפ"ג דנפלה בבתה מאת שרי' לו ישיבה אחת בעולם עמו מ"מ אסורה לו מחמת אחיו כדאמרה הוא פ"ל כוותי' שם לפ"ד מ' וכן דבא שם ב' ואמר גם כן ה"ה אפ"ג כו' : יא) קטנה כו' אבל אם לא הגיע שם והגמ"ש הסמיכו לפי דקי"ל כדב : ב) פ"ה היא מולדת כו'. אין לו אחר אף בלא איתון מולדת ולכאורה י"ל מבא להסמיכנו מסורים לרתה בחליצה

תשובה

נכפסק. זה ש"ע : (ו) כדין ערוה. עכ"פ מ"ש בל"פ אשת כהן שנאנסה כו' ועי' בחל"מ פ"ו מה' יבום דין יש מה דפ"ל ובירי בהא (ועיין בס' אמפחת בכיתין פ"ו דיבום מ"ה בד"ה ולא זה וזה סמוכה על הב"מ וכ"ש דפה ממנה דהסם מוכח דלריב' חליצ' ש"ע מ"ש בזה). וכ' עוד שם בספקפקי מי מבא על אשת אחיו בעל דקמ"ל דכשם דאסור לבעל כך אסור לבועל אם עבר הבועל ונשאה אחר מיתת הבעל ומת הבועל בלי בנים אם אינה זקוקה ליבם מי לא דפה גם בבי בועל כתיב פומאה וכן לא נשאה לאחיו של הבועל ונפלה לפניו ע"ש בחורך. ועי' בס' ב"ש סי' בעיקר דברי אפי' וכתיין ע"ש הסוס' יעמוד דף י"ח ע"ב בד"ה לרבה וכן מדוייק לם ן רב לרב סוטה אמור' והרי חייבי כריתות ובעלה נבעלה ומוכל לרם מעלה אז אוסר אלא לחודם דוקא על הנאשר ברגון כו' ע"ש : (ז) וי"ח דאפי' זינתה ודאי עיין בסמ"ר בלריב' אליב'. עיין בסמוך דהרב"ז ה"ח ס"ק רפ"ש מכתב דאם נשאה לפני יבם הבי"ח ולא בב"ש ע"ש : (ח) מאמר הוא הפוזר דם זוקק ליבום פוא מחלוקת חזלינן לאמר לפני יבם עוזב דם יש לחקל מאחר שביקר הדק הוכם לדמ"ל אע"פ אלא אמיר כיון דהוי שם הדחק לא הייטינן לבבדם הפפרשים יש זיקה . ופ' בש"ם דף כ"ז פ"ב ובתוס' שם מ"ש בשם ר"ת ופ' כ"ם קפ"ד כתבתי אי לא מביד מאמר אינה אסורה מסורה מסום לרת שני זיקות : מז שהיתה נשואה לאחיו

היטב

וב"ח חמה אלין הא אי' ביבמות דף כ"ז ע"ב אשת כהן שנאנסה בפלה לוקה אליה מסום טומאה ע"כ נשמע אף בחונס אף אמה כתיב בי' אי' אסור' אין החליצה כתו זנות ברגון עיי"ש ועיין ביבמות דף י"ח ונסוסה ד' ה' : ג) ויש להמתיר . ונחליצת הסוסה לא נפטרה הלרה בי"ם דל כב"ח פ"ם :

באר הגולה

קעג א) מלולתו . ל"ע כיון דאחות חלולה מדרבנן למה אסר בס"ם דרבנן ובפרק כילד אמרו דספק רבוי' לא גזרו רבנן בנס"ג וכ"כ הב"ח ופסק דבכתחלה אסור מיהו אם קדם וכנס אין מוציאין מ"ם . והב"ש מולק עליו ופסק דאפי' בדיעבד אם מוציאין מידו מ"ם : ב) ערוה . בכי' הביא בל"מ אשת כהן שנאנסה אם צריכ' חליצה

ביאור הגר"א

ואמרינן שם ק"י מ"ש קפנה קנוים כו' וקי"ל כר' יהושע אם לא איתה הקטל דלא כר"ג : ח) היפה כו'. ע"ד ה' ואמנ' נ"ו מ' ומפרש כו' : ז) וזו כו'. מפני ל"ד ב' ובני' מוסרים בקידושין : ז) הים כו' דהוי ספק קידושין וכמ"ש מ"ש כ' הרמב"ם בפ"ו הלכ' י"ב בחולצה ולא מפיימנם ומפה הפור עליו וכ' בב"מ שהוא מ"ם ועוד דאחר שם בב"מ ב"ם בדין מ"ל דמיירי בקידם אחם מפני אחיום וכמ"ש בריש"ם ורמ"ם בס"ק הספיקות כגון בקידם כו' וכ"ה ברמב"ם שם מלכי' ד' ואלו מולין ולא מיירמין בספיקות כגון הנים' ספק ערוה על אחיו ו"ן דבדי נמרא מ"ש ב' : ח) ומיאלה בו כו'. מוקמסא מ"ש הרי"ם בס"ק מיאלו בחיי הבעל כו' ובגמרא י"ב ע"ב ח' ק"ז כ' ושם בסוכסמא לאיסורי אמרו אחם ובדי"ם ורמ"ם שם וז"ם לפיל בהיי בעלה וכ"ם כמתני' מפה כו' ואח"כ מם אחיו כו' ובפ"ה : ט) ואם יבם כו'. מפ"י ל"ב ח' : ו) נאחם אלא. מפ"י ל"ב ח' : ז) ואם יבם כו'. ע"ב ע"ב ח' ק"ז ל"ב ח' : ח) ואם מפרל' כו'. יבמות ל"ב ובפש"ל ר"ם קנ"ט : יב) מי דקומה מ' ב' דאחרי' אם אינה ר"ח כו' ובם ל' ל' לרב ולר"ח ליתנינהו וכו' והקשה הרמב"ד מקונגיא ודא"ה אילו אינה בזה וכן הרמ"ם בימנות אבל העיקר דכונגיא דיבמות פליגא על הגיה קונגיא בפ"ם המ"מ ובפ"ל לרב בעריות וזה שלא אחר מוצה בפודה ומפרש ובמרכ"ן ובהכי ניחא דלר"י כן כיפר דמומאה בהיב כ' מזיר נדמומאה

(ד) ספק קדושין. עכ"פ בקי"ם מכ' ובספק קדושין אז גירושי הייבו בארק לא כו' ועי' בפ"ב מ"ש בזה ובפמ"ל ק"י ל' בקי"ב : (ה) מזכה אמה בעבדים מה ומה בנים לבם לבוא לדי' והרמ"ב' נדוד נשאם לפרבי רבוים לחזור לדי' ובם נשאם לאים ושוב אחר הבעולין נזכרה כי בשם אמה בעלה נשאר אם קבן ומיא אמרה בם ש"ם ד"ם אם היה מוסרים בלא מליי'. ובפיב' על אם בחריבות דאין שום איסור לאמם אז דפעמים שהיא בוטה אין להסיר שהרי מרובבוהב והמדיבי ובפ"ד בכהן כן הרמ"ל פ"ם דיבמות ק"י ר' בבריה כמוסן בדאלים ומחמיר דלא אמר בגם מהרי"ם עי' יקל דאם אפי' נזרחי זינהר' ל"ם דיבמות ק"י ר' בבריה כמוסן בדאלים ובהרמ"ם המחיר כוונ' לבועה ודאים אלא מפנים הרמ"ם. לדעתי לא אמרינן שכיון שהיא מזמרת לכל הבורים ודאי מקום לאמרם לקולא ומדרמ"ם שכ' לבון דדלא ינסה בבועה בבעלים בבעלה לבבו"ם כו' (וכ"כ בם' בים אחר) ואם בלבו לאמרן אם אמרה לאמר יבם בעבר בשיא ובינה ה"ם ביבמה בעבדים. זה מיבו מדיל דאין בפנון עלמו על בעבר בשיא ידים בפי' קנ"ד הנם רמ"ח מיבו מעמך דק בדיעבד מכבר בנאלם אלא דבמה אם דבר מ"ד בנאלם ביבמה. ומדר דל"ן בפיבם מעבר לכל ביבמה מעבדים אין שבידון דומה כו' ומהדיק בזה הנם בנאלם ומשבון בל ישים עד שמבינ מלי' מיבמה. וכמוב' מהם ב' שם מבינ מדר דאמר מ"ם קבר מ"ה. ומיומא דמקבל דבר מבם בנאלם לעבי בם בבעיות מיבו דוקא בנאלם לבי בים לו קדושין אבל בים לו מיבר ע"ם. גם בם' ב"ם

(ו) מזכה אמה בעבדים מה ומה בנים לבם לבוא לדי' והרמ"ב' נדוד נשאם לפרבי רבוים לחזור לדי' ובם נשאם לאים ושוב אחר הבעולין נזכרה כי בשם אמה בעלה נשאר אם קבן ומיא אמרה בם ש"ם ד"ם אם היה מוסרים בלא מליי'. ובפיב' על אם בחריבות דאין שום איסור לאמם אז דפעמים שהיא בוטה אין להסיר שהרי מרובבוהב והמדיבי ובפ"ד בכהן כן הרמ"ל פ"ם דיבמות ק"י ר' בבריה כמוסן בדאלים ומחמיר דלא אמר בגם מהרי"ם עי' יקל דאם אפי' נזרחי זינהר' ל"ם דיבמות ק"י ר' בבריה כמוסן בדאלים ובהרמ"ם המחיר כוונ' לבועה ודאים אלא מפנים הרמ"ם. לדעתי לא אמרינן שכיון שהיא מזמרת לכל הבורים ודאי מקום לאמרם לקולא ומדרמ"ם שכ' לבון דדלא ינסה בבועה בבעלים בבעלה לבבו"ם כו' (וכ"כ בם' בים אחר) ואם בלבו לאמרן אם אמרה לאמר יבם בעבר בשיא ובינה ה"ם ביבמה בעבדים. זה מיבו מדיל דאין בפנון עלמו על בעבר בשיא ידים בפי' קנ"ד הנם רמ"ח מיבו מעמך דק בדיעבד מכבר בנאלם אלא דבמה אם דבר מ"ד בנאלם ביבמה. ומדר דל"ן בפיבם מעבר לכל ביבמה מעבדים אין שבידון דומה כו' ומהדיק בזה הנם בנאלם ומשבון בל ישים עד שמבינ מלי' מיבמה. וכמוב' מהם ב' שם מבינ מדר דאמר מ"ם קבר מ"ה. ומיומא דמקבל דבר מבם בנאלם לעבי בם בבעיות מיבו דוקא בנאלם לבי בים לו קדושין אבל בים לו מיבר ע"ם. גם בם' ב"ם

שי למורה

פי' קנ"ג (כ"ם לפילו ביבר בם). כ"ב ע' מנגיני מלמה ביבמות ובכ"ם כתו' ובכי' מ"ד פ"ק ד' :

הגהות רעק"א

ח) פ"מן קנ"ג כ"ם אומ' פ"ז ומרמה לעולם. כ"ב המי' לי הלל לרם אמם אחי אמו מבייבמת דהוי לרה מבייב בדלקמן רפי' קע"ד :

מתמו כן הוא בטור וקמ"ל אף על גב דסר' אינה אסורה פליו מדאורייתא אלא שני' היא מחמת בפלה ראשון מ"מ אי' למאן דאמר דאפקור ישואין קמאי כיון בפת הנפילה היתה ראויה כאשת אחי אמו שני' לו ומכ"ש בשאת אחיו מאמו דאז אסורה לו מדאורייתא ולרת' לפולם לייבם חליצה ואין נפטרת מחמת קפנה שהיא ערוה פליו דהא ישואי קטנה רק מדרבנן וקפנה זו אם ממאנת בנשואין דראשונים מדאורייתא פוקרת ישואין דראשונים וכאילו היה לבד אשת אחיו מאביו אלא מדרבנן היא אסורה מחמת ישואין דראשונים ולריכה חליצה ואם אינה ממאנת אפי' בנשואין דראשונים אז אם היתה אשת אחי אמו שהיא אינה לו לרה ואם ישראל אחים לריכה חליצה ואם אינה אחי אמו אינה לריכה חליצה ואם אינה אחי אמו אינה אסורה לו ולא אמרי' דפקר' ישואין דראשונים והרי היא אסורה אלא אמרי' אפי' בנשואין דראשונים אז אם היתה אשת אחי אמו שהיא לריכה חליצה ואם יש לה לרה היא נפטרת בחליצת הלרה ואם היא אשת אחיו מאמו אין לריך חליצה : יח אסורה לו ולא אמרי' דפקר' ישואין דראשונים והרי היא אסורה אלא אמרי' דאפילו אם אינה אסורה לו אלא מדרבנן אינה לריכה חליצה ופוקרת ישואין דראשונים מ"מ כה"ג לא פקרה אלא מזה אבל משאר אחים נשאר הזיק' ופי' בהמאור וכמלחמות ה'. מיהו נראה לשיטת הרמב"ם מותרת לאחיו לאו מחורת הזיק' אלא פוקרת הזיקה והוי כאילו לא היתי' אשת אחיו ומותרת לבם דהא הוא פוסק סי"א מה"ג מיאלי ביבם מותרת לקרובי המת אלא לאחיו אסורה ולמד זאת מדמותרת לאחים כמ"ש בהמגיד שם וכך משמע שם מלשון הרמב"ם ואי מותרת לאחים היינו זיקה אלא אין ראי' מהיתר אחים לאיתר שאר קרוביו כדמדמה הרמב"ן בחמת בכרת הרמב"ם וכתב לאחים מותרת אחת הזיקה אבל לקרובי המת אסורה אי"ל הרמב"ם ס"ל דמותרת לאחים לאו משום זיקה אלא בשוקרת הזיקה אז לא אשת אחיו מותרת לבם אפ"ג דאסורה ליבם אי"כ נשמע נמי דמותר' לשאר קרובים לפ"ז אינה פל המחבר בסי' קיה סי"א הביא פלונתתם אם מותרת לשאר קרובים ומשמע שם דסבירא ליה פיקר הרמב"ם דמותר' לשאר קרובים אם כן מוכח דאינה הזיק' ואי"ל אלא וכאן שאם ישסק בשיטת הפוסקים דלריכה חליצה משאר אחים : יט אבל אחת אסורה ואינה מחמת ישואין הראשונים ואריכה חליצה ואם אינה ממאנת אפי' בנשואין הראשונים אז אם היתה אשת אחי אמו שהיא אינה לו לרה ואם היא אשת אחיו מאמו אין לריך חליצה : יח אסורה לו ולא אמרי' דפקר' ישואין הראשונים והרי היא אסורה אלא אמרי' דאפילו אם אינה אסורה לו אלא מדרבנן אינה לריכה חליצה ופוקרת ישואין דראשונים מ"מ בה"ג לא פקרה אלא מזה אבל משאר אחים נשאר הזיק' ופי' בהמאור וכמלחמות ה'. כך כתב הרי"ף והרא"ש דאם יש אחים אחרים מוכלין אז מיימין אפ"ג דקיימת לן אמאי' לזיקה ופוקרת ישואין הראשונים מ"מ כה"ג לא פקרה אלא מזה אבל משאר אחים נשאר הזיק' ופי' בהמאור וכמלחמות ה'. מיהו נראה הרמב"ם מותרת לאחיו לאו מחורת הזיק' אלא פוקרת הזיקה והוי כאילו לא היתי' אשת אחיו ומותרת לבם דהא הוא פוסק סי"א מה"ג מיאלי ביבם מותרת לקרובי המת אלא לאחיו אסורה וכמד זאת מדמותרת לאחים כמ"ש בהמגיד שם וכך משמע שם מלשון הרמב"ם ואי מותרת לאחים היינו זיקה אלא אין ראי' מהיתר אחים לאיתר שאר קרוביו כדמדמה הרמב"ן בחמת בכרת הרמב"ם וכתב לאחים מותרת אחת הזיקה אבל לקרובי המת אסורה אי"ל הרמב"ם ס"ל דמותרת לאחים לאו משום זיקה אלא בשוקרת הזיקה אז לא אשת אחיו מאיסור דאורייתא אם כן אינה אסורה

קאמר ופיין סי' קס"ב ולכאורה נראה אם אבר וגם חולה ונפלה לפני זה לריכה היא עוד הסתמא מילה מזה מחמת ניטולין אח זה דהא קדושין של זה הפסיק כם : ו זיקת שני יבמי . עיין בתוספת וברמב"ם כל זה אינו אלא מדרבנן ולזו דרשה גמור' היא אלא אסמכתא : ז היא ולא' מולדת כל"ל ומ"ש בס"ע או לרת' פ"ם הוא והפסק מבואר בס"ם דאם מייבם לתרווי' אחרי כ' יבמות הבאים מבית א' מתייבמות ואם מייבם אחת ויחלון לאחת מיישין שמא יחלון בריאה וסדר מייבם לכן דוקא אם פשה מאמר בא' אז אסורות שתיהן ליבם אבל אם לא פשה מאמר אינם אסורות משום לרת זיקת שני יבמים כיון דזיקה כ' יבמי' רק מדרבנן לא אסרי' מחמת זיקה כ"כ רש"י דף ל' ופיין פריש' :

קעה א ל"ם מתה אשתו קודם שבנסה הפליטי אז הוי אחי מהאי בית לגמרי דהא רחוי' לבעוי' בכרית גם בהאי נפלי אחמזי' לזה מ"מ אסור' ס"ם ' ולרת' גם כן אין מילוק בין אם נשא בכרית קודם שיבם אח זו אז אחר כך מיהו מ"ם הרמב"ם דבכרית אסור' לזה כשיבם אח זו נראה ליד קאמר אף אם לא ייבם מ"מ בזיקה הית' אשתו לרה לזו : ב ואלו לאחרונה דוקא בדיפבר אבל לכתחלה מיישין שמא יחלון לראשון. ס"ם והנה לפירוש הרמב"ם והטור מיישין שמא זה יחלון לראשון' אבל אם אלון כבר לא מיישין שמא בעלמא יחלון לראשונה ופיין בתוס' שם דפירשו גם כן לשון בדיפבר מעמא נמי לכתחלה אסורה מעשה דאיכא למיחש שמא אחי ליבם אח הפעם קודם לזה ליתא אלא אף לכתחלה מותרת כמ"ש שם דפריך וליקו בתמן ליבם אך דאינה חמותה תחלה ותהוי חמותה לגבי אחיך כיבמה שהותרה וכו' ס"מ אף לכתחלה מותרת מעשה דליד הוך חשבות זה לזה דשם חשב בזה דאחי מיחלון לראשון אבל לא מיישין שמא אחי ליבם אח הפעם קודם לזה ליתא אלא אף לכתחלה מותרת כמ"ש דפריך וליקו בתמן ליבם אך דאינה חמותה תחלה ותהוי חמותה לגבי אחיך כיבמה שהותרה וכו' ס"מ אף לכתחלה מותרת מעשה דליד הוך חשבות זה לזה דשם חשב בזה דאחי מיחלון לראשון אבל לא מיישין שמא יחלון בריאה וסדר מייבם לכן דוקא אם פשה מאמר בא' אז אסורות שתיהן

אבן העזר קעה הלכות חליצה ויבום

סימן קעה נמי נם כאן מותר למה תנא גירש ואח"כ מת וכנס הא מת ואח"כ כנס וגירש ג"כ מותר: ט אסורה לו וכו' נר' דס"ל דאסורה הנכרית לאחיו אע"ג דהיא נרת אחות אשתו כדקה אלא אחר מיתת אחיו הכי משום בחייהם אמרי' דאינה הראשון ומותרת אבל אחר מיתת אחיו זקוקה להם אלא מחמת אחיו וסיתה זקוקה לו מחזי כאלו אח הבעלי אותה אותה מחמת אח הבעלי וסיתה בזקת נרת אחות אשתו כן ס"ל דמחזי כאלו היה נושא אשת אחיו דיש לו בנים: י מלמדין את הקטנה שתמאן. ואם לא מיאנה והגדילה ל"ש בא עליה לאחר שהגדילה ל"ש לא בא עליה מותר אחת אשתו ואת א"א בחליצה דקי"ל יש זיקה כ"כ ר"ו בשם הרמ"ה ות"ל הא דאיתא פרי"ח דאמר דין זה דמוליא את אשתו ואת יבמתו משום דאתי' למ"ד אין זיקה אבל למה דקי"ל יש זיקה הלכתא כר"י אם היא אינה רולה למאן. ומ"ש אפי' בא עליה לאחר שהגדילה לא סקפה זיקה של יבמתו עמ"ש בש"ס קע"ש דס"ל הכי בשם תוס' דלא ס"ל כן ומכ"ח מאריך בזה והביא פרש"י דף י"ח דדין של ר"נ שאמר בשלונתא זו תמתין עד שתגדיל ואלא הגדולה משום אחות אשתו אחי' אפי' למ"ד יש זיקה. ופסק אם אין רלונה למאן אבדיון כר"נ. מיהו נראה לכאורה אף אם אחי' דין של ר"נ אפי' למ"ד יש זיקה מ"מ הא אוקמא בש' כ"ש דף קי"ט דר"נ סבר המקדש אחות זקוקה נסטרת היבמה ואלן קי"ל דלא נסטרה והכי' כתב בשם כמה פוסקים אפי' בשא אותה לא מהני לכן פיקר בפסק רי"ו ולא מספמי' משום יש זיקה אלא מספם דלא נסטרה היבמה ומכ"ם דאסור לומר לכתחלה שיפשה מפשה בקטנה כדי לדחות את הגדולה. ות"ל אף אם תמאן הקטנה אינה מוליא אלא אחות אשתו ואת יבמתו אבל אם בנם בעל האחיות את הנכרית וגירש הערו' ומת ל"ש גירש קודם שבנם הערו' ל"ש אח"כ מותרת הנכרית לאח הנשאר: ט ח שני אחים פקחים נשואין ב' אחיות קטנות או חרשות ומת אחר מהם תצא משום אחות אשה שהרי נשואי שתיהן שוות:

יא ד היתה אחת פקחת ואחת חרשת מת בעל החרשת תצא משום אחות אשה מת בעל הפקחת בעל החרשת מוציא את אשתו בגט ואת אשת אחיו בחליצ':

יא ג היתה אחת גדול' ואחת קטנה מת בעל הקטנ' תצא משום אחות אשה מת בעל הגדול' י ד מלמדין את הקטנ' שתמאן בבעלה ויבם הגדול':

יב ה שני אחים א' פקח וא' חרש נשואים לשתי אחיות פקחות או אחת פקחת ואחת חרשת והפקחת נשואה לפקח מת חרש בעל החרשת או חרש בעל הפקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל הפקחת החרש בעל החרש' או בעל הפקחת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסור' לעולם:

יג ו שני אחים חרשים נשואים לשתי אחיות פקחות או חרשות או אחת פקחת ואחת חרשת וכן שתי אחיות חרשות נשואות לשני אחים פקחים או חרשים או אחד פקח וא' חרש ומת א' מהם תצא משום אחות אשה ואם היו נכריות יכניסו ואם אח"כ ירצו להוציא בגט יוציאו:

יד ז כ) שני אחים א' פקח וא' חרש והחרש נשוי שתי נשים פקחות ואחת מהן ערוה על הפקח ומת החרש שתיהן פטורות מהחליצה ומהייבום היו שניהם פקחים וא' מהם נשוי שתי נשים אחת פקחת ואחת חרשת והחרשת היא ערוה על אחיו השני הפקחת חולצת ולא מתייבמת:

קעו דין יבמה שאינ' בת יבום משום ספק זקוקה ודין נשי התערובות ובו ח סעיפים:

א ח מי שקידש אחת מב' אחיות ואינו יודע איזו קידש כ אפי' לא הוכרו מעולם שלא נתנו לביאה הוו קידושין וצריך גט לכל אחת ואחת מת ולו אח חולץ לשתיהן היו לו שני אחים אחד חולץ ואחד מייבם לשניה קדמו שני האחים וכנסו את שתיהם א ג אין מוציאים אותם מידן א) ואם נמלכו בב"ד ואמרו להם שיחלוץ הא' ויבם השני ד והלכו שניהם ויבמו יוציאו:

ב ה ב) מי שעבר ויבם ודאי אחות זקוקתו ב יוציא:

ג ו שנים שקדשו שני אחיות זה אינו יודע איזו קידש וזה אינו יודע איזו קידש ומתו לזה אח ולזה אח כל א' חולץ לשתיהן ואין שום א' מהם יכול לייבם לזה א' ולזה שנים היחיד חולץ לשתיהן והשנים א' חולץ לא' ג) תחלה ואח"כ ייבם השני לשנייה ואם קדמו השנים וכנסו אחר שחלץ היחיד אין מוציאין מידם ז אפי' שניהם כהנים ח היו לזה שני אחים ולזה שני אחים אחיו של זה חולץ לאחת ואחיו של זה חולץ לאחת ואח"כ האח השני של זה מייבם חלוצתו של זה ואח השני של זה מייבם חלוצתו של זה ואם קדמו שני האחים של הא' וחלצו לשתיהן לא ייבמו השני אחים האחרים של השני לשתיהן אלא א' חולץ וא' מייבם לשניה קדמו השנים האחרונים וכנסו אחר שחלצו השנים הראשונים אין מוציאין מידם:

ד ט מי שהלך בעלה למדינת הים ושמעו שמת ונשאת ואח"כ בא בעלה ומתו שניהם לזה אח ולזה אח (ט) אחיו של זה ושל זה ג חולצים (כ) ולא מייבמים (ודין נרפה פ"ל סי' קצ"ג סעיף י ט):

ה י האשה שהיו לה בנים ולכלתה בנים וילדו היא וכלתה שני זכרים במחבוא' ונתערבו דבנים ונדלו התערובות ונשאו נשים ומתו בני הכלה חולצין לשתיהן תחלה ולא מייבמין ובני הזקנה אחר חליצת בני הכלה חולצין או מיבמין:

ו כ מתו הבנים הוודאים של הזקנה והכלה והספקות קיימים הספיקות לנשי בני הזקנה חולצין ולא מייבמין ולנשי בני הכלה א' מהספקות חולץ לה ד) תחלה והשני מייבם:

ז ל מי שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אם הוא בן ז' לראשון או בן ז' לאחרון והיו לה בנים מהראשון ומהשני ונדל הספק ונשא אשה ומת בניה מהראשון ומהשני חולצין מ ולא מייבמין וכן הספק לנשותיהם חולץ ולא מייבם היו לראשון ולשני לכל א' בן מאשה אחרת ומתו ג זה הספק חולץ או מייבם לנשותיהם כת הספק א' משני הבנים הוודאים חולץ לה ה) תחלה פ והשני מייבם:

ח מ חמשה נשים שהי' לכל אחת בן ידוע וילדו כלן במחבוא' כל אחת זכר נתערבו חמשה הוולדות ונשאו נשים ומתו ונפלו נשותיהם לפני חמשה הבנים הוודאים יחלצו לאחת ואחר כך פ ישאנה החמישי וכן עושים לכל אחת ואחת ל ואם מת א' מהבנים הוודאים ארבעה הספיקות יחלצו לה וא' ייבם ק היו קצת הוודאים כהנים הכהנים חולצים ולא מייבמים ושאינם כהנים מייבמים ר היו לקצת הוודאים שיש להם באלו הספיקות אחים מהאם שלא מהאב ונם יש לו בהם אחים מהאב ש (אחים מן האם חולצין אחים מן האב מייבמין מקצתן כהנים ומקצתן אחין מן האם אלו ואלו) חולצים ולא מייבמים:

קעז הלכות אונס ומפותה ובו הים:

א א פ א) המפתה ב) בתולת ג) פ) ישראל (פ) ד) כ (עד שלא תכנר וסיפ פנם ג' ומיקר) (עור כסס הרא"ש) משלם בושת ופנם וקנס ואם

באר היטב

קעז ח) ישראל. קנס מיתה דוקא בנתקיים. מכל עכ"ז יתה לא נעשה: ב) מנסה מס

קעכם לא נחשב לא תוכם ולא רלון ולכך בני קנס דידה מקנסה המורם תופס להיות כחסר וכדומה כזה בעיין רלון ממנו וכל דהוי בקטנותה לא פרי כרלון ופטורים אבל קנס דידיה מקנסה פטור' תופר בתוכם פרש פטור ומפלגה להיפוך כל דבר פרי רלון ממנו פטורים ועוד שמקרא מלא דיבר מכמוב ולו פפ"ם לכסם ספה

ביאור הגר"א

אלא אח"כ ע"ש ות"ל לכ"ז כמ"ש הרשב"א הנ"ל. אבל כשם הגאונים וספר דברי רש"י דעם ולא גירש אסורים אח בלא עם עוסרים להנשא לכ"ח כמ"ש נמסני' עם נשוי כבריה ובכם ח' מבשלי אחיהם כו' לעם יאבר אחר מיתה ואשתוקם' שם ד"ם שם כו' דאמר הרמב"ן ורשב"א דבריהם דא"כ אסה עוסה לרוס לאמר מיסה ובמ"ם בירושלמי פ"ג הלכה ח' על עכין אחר ואח"ר יודן אילו בקש לב יול אם הלר' עד שלא בנם אמת אילו בנם בפחלם הוס מוסר בה ולכקוף הוא אסור אם אם אומר כן נמלאם עוסה לרם לאחר מיתה ואין לרם לאחר מיתה ועוד דא"כ במסני' הנמים עם נשוי בכריס ובכם אחד מבעלי אחיהם כו' ל"ל נ"כ עשה מאמר לאו דוקא כמו נמסני' הראשונים וג"כ לאסוק: מכ"ם ומרמי ל"ל ובמוספסם ב"ה מסורם דמוסר בלא עכד מאחר אלא ד"ל דס"ל אין זיקה כמ"ש י"ז ח' ועוד הקשה דזו היא משמע לשעומי גירושין אחרים דאסה ופסר נ' דס"י ונם פסק דמוסר ופי' כדברי פרי"ח דמיירי בעם ואח"כ גירש ואח"כ בנם מוסר בס"ל ומ"ם עדיין קנס קושיא הנ"ל בשבלו לפניהם היה מייבם כל ח' מהן שירלה י"ל כיון שבכם אינני לעם"ם דמשעה כשילה שיסם זקוקתו לבד וה"ם בכנם ואח"כ גירש ס"אסורים משום כשילה דאחיהם והא דבריך לרי"ן הביאה כו' תע"ג דאין אפי' לרבא אסורה היינו לרב אמי אבל לר"כ כיון דאין זיקה פרי כבריה דעלמא ודאמרינן בשם המפרשים כ' דאפי' לא בנם אוסר פרי"ם ומודה בזה לרש"י ולדידהו כ"ש בעם ולא גירש: .הבלל דלרש"י עם ואח"כ גירש כיון בנם אר לא בנם פרים בראה וכן בנם ואח"כ גירש מוסרים אבל עם ולא גירש אסורה אף בלא בנם בכל ומיסם המפרשים דברי פרי"ם דאף עם ואח"כ גירש כיון בנם אין לא בנם אר ואח"כ גירש אסורה ובים אם ולא גירש ומיסם הרשב"א דאין אסור אבל בבנם כיון גירש קודם שבנם אר אח"כ בעם ולבקוף גירש אבל לא בנם מוסרים כיון גירש אח"כ אר לא גירש בכל ופק' פרשב"א על מיעם פרי"ם דאח"כ דמודה רבא כאו בבנם ולבקוף גירש דאסורה מאי קאמר אר ואל"ל אר אסרי הא כאן אסורים בנם

מלא בנם סיבמה מ"מ אחר שבנם אבי' פקע סדקה ומדייק הרא"ם דוקא בשב"א יל' אבי בנסתי היבמה אבל המייבם אחות זקוקתו יוליא אף לדפת תוס' דס"ל אם בנם לאיסה אל יוליא כמ"ם בס"ם קכ"ע דשם בתחלה קידש אותה ולא בא עליה באיסור ואפ"ל אפי' אם ליתא כאן אלא אחותה וכנם לא' ולא אלא לכ' לא יוליא די"ל ג"כ דידי בנסתי ואף אח"ל דלא בנם דידיה מ"מ פקע הזיקה כיון שבנם אחותה אפ"ג שבנם באיסור מ"מ ל"ל בבא"ג די"ל שבנם היבמה לא יוליא מיהו למה שדייק הכ"י בתחני' דלא אלא בחא מ' אם בנם לא יוליא סיימו שאמן לא' ובנם לא' לא יוליא דשמא בנם היבמה מ"ב אליבה זו לאו בלום דהא אמן לשאינה יבמתו מזה דייק אף בבא"ג יוליא אפ"ם שהיא ספק אחות אלאלו מ"מ נזרו חז"ל באליבה כמו בנרושתו מזה נראה אם בנם בלא אליבה יוליא דאל"ב אבתי קשה למה לא אמר אם בנם אל יוליא ונראה מב"ם אם בנם א' ואח"כ אמן דיוליא דאל"ב אבתי קשה למה לא אמר בנם בחא אל יוליא נם כאן בחא"ם בתיסור בנם. ואפשר השתא נמי איסור והבנינסה היא אינה יבמתו מ"ב היא אחות אלאלו ומ"ם כ"ם בזה אל"ל: ב יוליא. הטעם הוא כמ"ם בסק"א כיון שעבר ועשה איסור. מזה מוכח מ"ם בסי' הקודם בס"ג בשם הטור אין מוליאים לית' כמ"ם בב"ם אם דהא הכא כתב להדיא עבר ויבם יוליא אפ"ג בפרשה מחלק ביניהם אל"ל ואפי' אם הסכימו שניהם שייבם כ"א אחת מ"מ בתיסור בנם ול"ד לדינים שבכאן שנא' בשם אל יוליא משום די"ל שנא' דידי בנסתי: ג חולצים ולא מייבמים אחיו של הראשון חולץ מדאוריי' ואין מייבם מדרבנן דהא הראשון אחיו של שני חולץ מדרבנן ואין מייבם לא אסור אם אמן ולא מדרבנן

קעז א המפתה וכו'. קנס אינתא דוקא בבתולה ולו תהיה לאשה משמע נמי דוקא בבתולה אבל בוסת משמע בר"מב"ם אפי' בבפולה דהא כתב כאן עליה שניה אחר כדרכה והשני שלא כדרכה מייב השני בבוסת אפ"ג דבבר אינה בפולה מראשון ומפותה דקרא מיירי בשמפתה לשם אישות כמ"ש בקידושין דף מ"ו ובמהרי"ק שורש קכ"ע ומ"מ יבולה לאמן ואל"ל לישא אותה וסטור נ"ב

ם כמ"ש הרא"ם שם אמיירא דרב אשי דלא מיידלרם עדות אלא בשאם ואפרו' נופלים בבנם אחם וכו' ח מפני שם דק"מ ע"ש ב מפנה שם דף קיב וכו' ע"ב ג מפנה דקקש ע"ח ד שם במפני' ובר"ח דאיפסק' הלכתא כוותי' שם דף קי ע"ח ובתב ר' יוחנן בשם הרמ"ם שאם לא מיאל' ובגדילה כיון בא עליה אפ"ב אז לא בא עליה מוליא אם אשה בנם ואשם אחיו בחליצה דקי"ל יש זיקה ב"י ם מפנה שם דף קי"ב ע"ח ו שם במשנה ז פור וב"ב הרמב"ם פפ"ז מאיסורבלמי שם ח מפנה יבמות דף כג ע"ב ב תע"ג דשם בגמרא אוקימנא לאמני' בהוכרו ולבסוף בהוכרו אהוה אוקימנא' אליבא דרבא הוא דאמר קידושין שאינם נאסרים לביאה לא הוו קידושין ולים הלכתא בתוספיה דק"ל בחביי ביע"ל קנ"ם ואם חדא מיניהו ובפשטה אמתני' דרי"ף והרא"ש ג דבכל חד ושד אמר אבא אשה שאיר נמיני ולי אמי הוי אישה אעפה"ל הוא ודלי אסורה ומשבא אחיו וייבם אמני' אמיה יבמתו אבא זיקה אחיו בחליצ' אמרע ד עור בשם אביו הרא"ם בפסקיו כיון שעברו על דברי ר"ד ה שם ושם וכ"ב אמום' שם במשנה בשם ר"י ו שם במשנה ז אבי אינל' שם דף כ"ד ע"ח וכדמפ' אעמה שם דאלולם דרבנן אינה ובקרא לאמבא' בעלמא הוא ובפסק אלולם לא נאמרו בהו דרבנן ח שם במשנה ע משנה שם דף פ"ז ע"ב ומפרש שם בגמ' דף נ"ח ע"ח אחיו של ראשון מולן מדאוריי' ולא מייבם מדרבנן אחיו של שני מולן מדרבנן ולא מייבם לא מדאוריי' ולא מדרבנן י משנה שם דל"ב ע"ח ומפורש שם במשנה כ שם במשנה ל משנה שם דף ק ע"ח מ דלבל אחד הוא אסק אחיו מן האם ולא מן האב וזו עליהם בכרם וכן הוא לנשואיהן דס"ל כ אמ"כ אם אחיו הוא הרי טוב ואם לאו נכרים הם אלאו ובנון אחין אם אלא הוא דאיכא לאסק ביבמה לשון דס"ל ם אמ"כ אם יבמתו הוא הרי טוב ואם לאו נכרים הם ומשום יבמה לשון ליבה שהרי אמן לא יבמה. רש"י ע משנה שם דף ע"ב ם אמ"כ אם אבם אחיו הוא הרי טוב ואם לאו נכרים הם אמן הרי אמן לא יבמה ומפרש בגמ' שם דהא דלא מייבם אד לבולהו דלאמר אמרמ"ל לבל אד ואד יבמ' דידיה ומקיימי אלוה ייבום ל פור ק ברי' שם כמ"ם הסו' ר שם *ב"ל שלא אמן האב לבד אחיהם שם לשם בשוכן אמן האב בנון ראובן שבאל וכו' ע"ם בפירש"י לו בעור ש בכל"ל וכן הוא שם בגמ' גם בכל הטוריס שבדפסו יש שם חכרון בדין זה ח משנה בסוכות

הגהות רעק"א

ג) ס"ח הגה וס"ה אם היה בשוי כ"ב ע' הטו' מוגל מאם סימן כ"ם:

פתחי תשובה

קע: (ח) אחיו של זה ושל זה מולצים. עיין בס' כ"מ שב דאלילם אחיו של ראשון אין פוערם לראה כי הלא אפ"ם כן מבואר בהה"מ (פ"ח מה' יבום דין ט) וגם לריכה מיזור. ואלילם אחיו על פני אינה לריכה מיזור ע"ם ועמ"ם לפיל פי' קי"ז פקי"ג: (כ) ולא מייבמים. ע' בגליון המגיהים פ"י דיבמות בסו' רע"ק שם בכ' אינו מוכן לי כראוי טעמא דמלפא דאחיו של כ' אינו ראוי לייבם כו' עד ולא אלאמי הפורש מעם לבבא בזה ע"ם ועי' במל"מ פ"ו מה' יבום סוף דין י"ב דבר' מדבריו המעם מפוס דנזרו לאו אחיו של בועל ע"ם ועיין בכ"מ:

קעז (ח) עד שלא סבנר. מי בפסוקים ישראלים אחם גדולה בשנים שהיא פרה לזנוניים והבעם לבמור ל' שפיל פרה ממנו ואולא מבחים מה דינו. והשיב מלבון שאחלה משמע שפיל בוגרת ולא מבעה אחיו שאבה רק לרלונה בבעלה וגם לא אמרה שבדר ליפן לא בחסבה פוס דבר ח"ב אין לה פוס מביאה עליו אע"ג שבאמרי בש"י ח"ב קיימן קל"ן שפוכל להבביעו היינו דוקא היכא שיש לא מביאים ממון עליו בגון שבדר לה דבר בחסבה או שהבעיה ליפא אוסה או שפיל מובעם קנס וכוסם ופנם ולעבר אם אמין כן בבוגרת אמין לה קנס ובוסם ופנם במפוס'המחלה עליו ובמ"ם

חכמת שלמה

סי' קעז סעיף ח' המפתה בתולם ישראל וכו' כ"ב בשאלמי כיון דלרוב הפוסקים פיסוי קנינה אוגם הוא אם אף בזה הוי אוגם דממויב ליפא אוסה ולא לאמה כל ידיו ובשבמי שאין כאן מקום כפק דע"ב לא אמרי' פיסוי קנינ' אוגם הוא רק ליפ"ה נשאה מקנם שלא שקנקה אוסה הפורה אם זבח' כרלון בזה אמרי' כיון דאין לה דעם לא נחשב ברלון ולא שייך לקנום אוסה אבל להיפוך לקנום הבעל בשה שקנם' אפורה אוסו אם עושה לה בלוגם בזה לא קנסו אוסו רק אם עושה בלוגם ממש אבל שבא אוסו כוף אוסו לא עשאו רק ברלונ' לא נחשב לו אוגם. והבלל כך הוא דפיסוי

באר הגולה

ד כמ"ש הרא"ם שם אמיירא דרב אשי דלא מיידלרם עדות אלא בשאם ואפרו' נופלים בבנם אחם וכו' ח מפני שם דק"מ ע"ש ב מפנה שם דף קיב וכו' ע"ב ג מפנה דקקש ע"ח ד שם במפני' ובר"ח דאיפסק' הלכתא כוותי' שם דף קי ע"ח ובתב ר' יוחנן בשם הרמ"ם שאם לא מיאל' ובגדילה כיון בא עליה אפ"ב אז לא בא עליה מוליא אם אשה בנם ואשם אחיו בחליצה דקי"ל יש זיקה ב"י ם מפנה שם דף קי"ב ע"ח ו שם במשנה ז פור וב"ב הרמב"ם פפ"ז מאיסורבלמי שם ח מפנה יבמות דף כג ע"ב ב תע"ג דשם בגמרא אוקימנא לאמני' בהוכרו ולבסוף בהוכרו אהוה אוקימנא' אליבא דרבא הוא דאמר קידושין שאינם נאסרים לביאה לא הוו קידושין ולים הלכתא כוותיה דק"ל בחביי ביע"ל קנ"ם ואם חדא מיניהו ובפשטה אמתני' דרי"ף והרא"ש ג דבכל חד ושד אמר אבא אשה שאיר נמיני ולי אמי הוי אישה אעפה"ל הוא ודלי אסורה ומשבא אחיו וייבם אמני' אמיה יבמתו אבא זיקה אחיו בחליצ' אמרע ד עור בשם אביו הרא"ם בפסקיו כיון שעברו על דברי ר"ד ה שם ושם וכ"ב אמום' שם במשנה בשם ר"י ו שם במשנה ז פור ביל' שם דף כ"ד ע"ח וכדמפ' אעמה שם דאלולם דרבנן הוא ובקרא לאמבא' בעלמא הוא ובפסק אלולם לא נאמרו בהו דרבנן ח שם במשנה ע משנה שם דף פ"ז ע"ב ומפרש שם בגמ' דף נ"ח ע"ח אחיו של ראשון מולן מדאוריי' ולא מייבם מדרבנן אחיו של שני מולן מדרבנן ולא מייבם לא מדאוריי' ולא מדרבנן י משנה שם דל"ב ע"ח ומפורש שם במשנה כ שם במשנה ל משנה שם דף ק ע"ח מ דלבל אחד הוא אסק אחיו מן האם ולא מן האב וזו עליהם בכרם וכן הוא לנשואיהן דס"ל כ אמ"כ אם אחיו הוא הרי טוב ואם לאו נכרים הם אלאו ובנון אחין אם אלא הוא דאיכא לאסק ביבמה לשון דס"ל ם אמ"כ אם יבמתו הוא הרי טוב ואם לאו נכרים הם ומשום יבמה לשון ליבה שהרי אמן לא יבמה. רש"י ע משנה שם דף ע"ב ם אמ"כ אם אבם אחיו הוא הרי טוב ואם לאו נכרים הם אמן הרי אמן לא יבמה ומפרש בגמ' שם דהא דלא מייבם אד לבולהו דלאמר אמרמ"ל לבל אד ואד יבמ' דידיה ומקיימי אלוה ייבום ל פור ק ברי' שם כמ"ם הסו' ר שם *ב"ל שלא אמן האב לבד אחיהם שם לשם בשוכן אמן האב בנון ראובן שבאל וכו' ע"ם בפירש"י לו בעור ש בכל"ל וכן הוא שם בגמ' גם בכל הטוריס שבדפסו יש שם חכרון בדין זה ח משנה בסוכות

ג) ס"ח הגה וס"ה אם היה בשוי כ"ב ע' הטו' מוגל מאם סימן כ"ם:

(ח) אחיו של זה ושל זה מולצים. עיין בס' כ"מ שב דאלילם אחיו של ראשון אין פוערם לראה כי הלא אפ"ם כן מבואר בהה"מ (פ"ח מה' יבום דין ט) וגם לריכה מיזור. ואלילם אחיו על פני אינה לריכה מיזור ע"ם ועמ"ם לפיל פי' קי"ז פקי"ג: (כ) ולא מייבמים. ע' בגליון המגיהים פ"י דיבמות בסו' רע"ק שם בכ' אינו מוכן לי כראוי טעמא דמלפא דאחיו של כ' אינו ראוי לייבם כו' עד ולא אלאמי הפורש מעם לבבא בזה ע"ם ועי' במל"מ פ"ו מה' יבום סוף דין י"ב דבר' מדבריו המעם מפוס דנזרו לאו אחיו של בועל ע"ם ועיין בכ"מ:

קעז (ח) עד שלא סבנר. מי בפסוקים ישראלים אחם גדולה בשנים שהיא פרה לזנוניים והבעם לבמור ל' שפיל פרה ממנו ואולא מבחים מה דינו. והשיב מלבון שאחלה משמע שפיל בוגרת ולא מבעה אחיו שאבה רק לרלונה בבעלה וגם לא אמרה שבדר ליפן לא בחסבה פוס דבר ח"ב אין לה פוס מביאה עליו אע"ג שבאמרי בש"י ח"ב קיימן קל"ן שפוכל להבביעו היינו דוקא היכא שיש לא מביאים ממון עליו בגון שבדר לה דבר בחסבה או שהבעיה ליפא אוסה או שפיל מובעם קנס וכוסם ופנם ולעבר אם אמין כן בבוגרת אמין לה קנס ובוסם ופנם במפוס'המחלה עליו ובמ"ם

אבן העזר קעז הלכות אונס ומפתה

יג"ל ע"ח ג וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מה' נערה בתולה בכרייתם סס דף ח ע"ב ותע"ג דקסס מתני' כוותי' דר"מ הוכיח הרי"ף דלא פ"ל מדלמרי' כגמ' זו דברי ר"מ וכו' ועוד בתר דליות והעטיקו הרא"ש בפסקיו ופיים וכמו בפסק הרי"ף גר' דתין פסס מעכה בכנד דברי המורתים ג ממעכה וברייתם סס ע"ח ועי"ב וכוסס וסגס נוסן מיד לתכיה ד מעכה ריש כבר דרין וכדמפ' סס בגמ' ה עור בסס הרי"ף ורב למת נתון ו מעכה בכוכות דל"ע ע"ב ברייי' סס ז ברייי' סס מ"ב ח סס בתמר ט כמ"ק בברייי' סס ע"ב דתתר ותה' מס ילא בכף קנסה בכסוכתה י ברייתם' מכוס דף ע"ז ע"ח כ סס מעכה בכוכות ולו וגמ' ר"מ ע"ח ל עור וכ"כ הרמב"ם בפ"ח וכ' הכ"מ סס שעמו כיון דכל מלוה דרכון תקמכיכרו אלון דלא הכור עסיר תיכ' לתימר דכיה המפיעי מולו מה' לתסה מ סס כמעכה כ עור בסס תכיו הרא"ש בפ"ב דיבמות מימר' דרב חסי הכר ממך עקסוס פה וכו' סס דף כ"ד ע"ב פ סס וכ"כ הוסקפס סס בסס

שי למורה

פי' קעז ס"ג (הייב ליפס תוסס). כ"ב פי' רדב"ז מ"ח פי' י"ב דתיכו נקרא מודה בקנס לענין זה ותף

הגהות רעק"א

ח] סיפן קעז כ"ס תוס ח' עיין סס בתוהרי"ק . כ"ר ועיין מסוכה הרא"ה ח"ח כ' ע"ז והסוכס מהר"ם די כופין פי' כ"ו :

ג] פ"ב מיהיו מתוכים נא"י . כ"ב בהגהס סמ"ק : יתן רפ"ב כ' פלא ות"מ גם עכס בזה"ז מכריחים להמלכים לקחתה לו לאב"ר רס היח ואכיה רוצים ופס יש לו תסה ויש מרס עסה דלא ליקח כ' נשים מנרין תוהו עד שיכן לה נדוני' להייתה לרגין לה עכ"ל ומ"מ י"ל דק בנערה ובזה כפיב ולו תהיה לתסה ותף בלי' עדים אלא שהודה מבלתו תף דתיכו מעלם קנס מ"מ מיב ליפס תוסס דתסה ידוע: ולא כתפסה ידע: ס"ח פי' יע וכי' כג :

באר

אם רצו עדים מרחוק שנעל אותה ומ"י אם אנוסה היא או מפותה אמרינן בעדים מסתמא אנוסה היא ונעיר מסתמא מפותה היא הרמב"ם והרא"ד חלק עליו פ"ג ועיין בכנה"ג . ועיין בתשובת חכם צבי סימן קמ"ה קמ"ו . ג) נמר . רמונן שקס על בת רעהו בהיותה ימידה בנית לאנסה בחיבוק ונישוק ומרוב קנונס ונשתה נפלה לתסה ותתה מנדין ומונסין אותו בשביל הנוסת לפי כבודה וכבוד משפחתה בניתין ז"ל סי' קי"ב: ד) דרכון. הרמב"ם פ"ח מהלכות נערה בתולה דין ה'. ועיין מ"ש הכ"מ שם.

ביאור

ב) כפולה ולא בעולה גמ' ל"ח ח' : ג) יפר"ל. לאפוקי ביורה יפרה על בעה שלם שנים ויום ח' שבני ל"ו כ': ד) עד כו' והיא כו'. בהכ"מ שם כ"ע ח' מ"כ ב' וחולין כ"ר ב' ותע"ג דקסס מתני' כו"מ כיון דתומר זה דר"מ אלמא דלא ס"ל כן ויחידאה הוא כמ"ש בכמה מקומות דזר זו ולא ס"ל עד דמפרש גמ' כן בהדיא וכן ס"ל לר"ל שם פ"ד ב' וכן מא דפריך ל"ע ומי מעברה סוף בתכמים ובריתים פפ"ב : ה) ותם נפשה כו' קנס . לאפוקי בוסה ופנס שנתן . גמ' שם : ו) ובלבד כו'. שם ח' ח' שלא ליה כו' וכן בוסה ופנס כמ"ש ר"מ פתוגל פיד ב' : ז) בלי'. שם ובקיבדרין יד ח' : ח) והלידו כו' ר"מ ר"ף ס' הביכל שם מקנסס הנתיכים : ט) ואבא כו'. מתכיפין בכסו וכ' תוס ר"ע ח' מ"ח ב' : י) ואיכו רשאי כו' אלא כו' לפיכך כו'. גמ' שם מי מלי מפיק כו' דבכן בכרי ויכ"י קבר כו' וקי"ל כרבנן ; שם כ"ר ח' : יא) ותם עבר כו'. מתורת ה' ח' כל יתיו כו' ובעכ"ב : יב) כופין כו'. מוקמת פ"ג דכתובות : יג) אפי' ליקוי כו'. ג"כ מלוסו הפעם שלחמרו בגמ' שם מ"ס ה' לי תתרס דלא בעיני כו'. ובערכי ד"ס מי כו' : יד) יצא כו' תכיו כו'. שם ל"ו ב' : טו) כל מ"ס ובעל בעלמו הבינ' ובכוכה הבינ' מוכר בסוליכי כיון דלא נפיק תיכה בתיכ וכ"ס לענין מע ן חלא אפי' כשמי ביתום ע"ש לא הבקידה מה שנתייב לה כבר בשביל שנתרלה אחיכ לוחר דלאו כ' בוכה הוא כמ"ש בפרק החובל ג' כ' לא תתרס כו': טו) וי"ל כו' כמ"ס ולו תהיה לאשה : יז) ופפ' כו'. תרא"ש שם ובכמ דנהי דתייבה תוכה לכוכפה אחר שנפנתה ע"מ בודאי תכל קול בעלמ' תין להחזיק הקול ולפנוס מניפס. ולי ל"ב כן מדקאמר נמפכי' דוקא על הפפתה ובכרים ובריך

פתחי

מרי"ף והרמ"ם כו' וכן פסס רש"ח כע"ש וכ"ם נמ' מהרי"ק שרש קס"ח ופס' מהרי"ם פי' י"ז וכפ' מוב הכי פ' י"ח (וגם נמ' נאוני מחרלי שיובת לקמן) ומר' דלים מיל"ק דבר מהרי"ם לתכין כי' קח שנגנ בזה והכיון דהעור וכ"י מלקים כי' כלל תיוב' מכל זה כיון דאין לה שום מניעה ממון כו אין להפכיכו כ"ל אף דתלוי בע"ד לקיכו עכוס מגדר מלס' ע"מ כיון שהוא מכיכה ואין כאן עידי כיעוד או רגלים לדבר אין להפכיכו כמנגה ריקנים כמבואר בח"מ קימן ק' סכ"ם בהג"ה רק ח"ם כו' אבן אם אם אנוסה ע"ל הדיון אין עדי ראוי לתמיר עליו והכל לפס מעים ע"ל ח"מ . ועי' בס' נאוני מחרלי מ' ; ד' תוכון בתיכ מכבר אם אנוסה ופלה לתמה ותתה מנדין ומונסין אותו כפי כבודה וכבוד משפחתה בניתין ז"ל סי' קי"ב: ה) דרכון. הרמב"ם פ"ח מהלכות נערה בתולה דין ה'. ועיין מ"ש הכ"מ שם.

תשובה

מבסק דכא ידעיכן אם קדושין מופסין בא או לא. ואם אין קדושין מופסין בא או לא. ואם אין קדושין מופסין בא או לא. ואם אין

קעח א אסורים לו ואסור להתייחד עמם משו' הרמ"ם כלל ל"ב ופיין סימן קי"ז : ב אסילו אם הוא אכיה אפ"ג יחוד מותר פס אכיה מ"מ כשמקנא לה אסור להתייחד עמו : ג יש מי שאומר שאסורה לבעלה סיינו דעם הרמב"ם וכבירא ליה כשהשיאה אמה ואחיה אז לא הוי קידושין מדאורייתא וכאלו זנתה כשהיא פנויה ומותרת אסילו לכהן משא"כ כשאביה אסילה לא הוי כשואי דאורייתא ואסורה לבעלה ישראל • ויש מי שאומר דשני כן סבירא לה לרוב הפוסקים וכן הוא דעת הום' וס"ל סיתוי דקטנה הוי כשואי דאורייתא ואסורה לבעלה ישראל • ומ"מ אם נתפתתה אחר שנתארסה אינה נאסרת לבעלה ומותרת לכהן ולכל זנתה כשהיא פנויה ומותרת לבעלה כהן ואם נתפתתה אחר שנתארסה אינה נאס

הרשב"ם ופיין כ"י ס"ם ק': ה וכן אם נסתרה בפני עדים ופלוני וכו'. לכאורה נשמע מנכנה קמיית' כשאמר אל תדברי ונסתרה אלא דיש לומר שם גילה דעתו דאין לו קפידה בסתירה: ו אפילו נסתרה יחד ע"ד פרוס. עיין מ"ש סימן ז' סעיף י"א בהגה"ה דפוסק אם נתיחדה לשם זנות יש להחמיר: ז אם הוא נאמן בעיניו. כאן לא כתב ואיתא שותקת משמע אפילו במכחישתו צריך להוציא

ח) (יא) וי"א דאכדה מנו שלה (יב) הוציל ונתיחדה כ) שלא כדין (שני הדעות במרדכי פרק שני דכתובות):

ד ל כיצד היא הסתירה ט) שנסתרה בפני עדים עם אותו פלוני שקינא לה (יג) ושהתה כדי טומאה מ שהיא כדי לצלות ביצה ולגמעה:

ה נ י) קינא לה משנים שאמר לה אל תסתרי עם פלוני ופלוני ונסתרה (יד) עם שניהם ה) כאחד פ אפילו הם שני אחים או אביה ואחיה אסורה:

ו מ אמר לה בפני שנים (יד) אל תדברי עם איש פלוני אין זה קינוי פ אפילו נסתרה עמו ושהתה עמו כדי טומאה מותרת ל וכן אם אמר לה אל תסתרי עם איש פלוני ודברה עמו בפני עדים מותרת ה ס וכן אם נסתר' בפני עדים ושהתה כדי טומאה עמו ולא קינא לה בפני עדים מותרת י שאין אוסרים על הייחוד ו ס יא) אפי' נסתרו יחד על דעת ערוה אא"כ קינא לה תחלה בפני שנים ום מ לא תתייחד אשה עם אנשים כמו שנתבאר לעיל סימן כ"ב:

ז מ (סו) לא יאמר אדם לאשתו ואפי בינו לבינה אל תסתרי עם פלוני דילמא קיי"ל כרבי יוסי ברבי יהודה דאמר קינא לה בינו לבינה הוי ו) קינוי: הגה יב) (מז) ובכשיו אין לנו מי פוטה ואם נסתרה אחר הקינוי (יז) אסורה לו לעולם (סור בסם סע"ג) ואם שכב וקינא לה יתפול לה מיד על הקינוי (מ"ז) וכמו שיתבאר לקמן סי' זה סעיף י"ב:

ח מ בא עד א' והעיד לו שנסתרה עם אותו שקינא לה ושהתה כדי טומאה ז אם הוא נאמן ז) בעיניו ודעתו סומכת עליו יוציא ויתן כתובה (ואין סילוק נפנין סתירה אחר קינוי אין בעלה כפיר ופתם פתוח לרשות הרבים או לא) (עיין במהרש"ל סי' רמ"ד) (ופ"ל סי' כ"ב):

ט ג לא קינא לה ובא ע"א ואמר לו זינתה ח (יט) והיא שותקת אם הוא נאמן

באר היטב

כדי להגיל נפשות כאסתר לאחשורוש אסורה לבעלה עיין כ"ם ועי"ל סי' ו' מש"ם בסם שבות יעקב ח"ב סי' קי"ז: ה) כאחד. הרמב"ם פ"א מהלכות סוטה דין ג' ופיין מ"ש הכ"מ שם בשם הירושלמי ולכאורה דבריו שם סותרים למ"ש בהלכות נזירות פרק ט' דין י"ו ע"ש ועיין מש"ם מגדל עוז ודו"ק: ו) קינוי. וה"ם אם קינא לה ע"פ עדים פיין בספר באר שבע דף כ"ע ופיין בנה"ג בשבועות הטור: ז) בעיניו. כאן לא כתב והיא שותקת משמע הפילו במכחישתו צריך להוציא כיון דאיכ כיון דאיכ ופיין פריש: ח והיא שותקת כן הוא נירסת הכ"י ופיין סימן קט"ז ולדעת מהרש"ל כאשיא שותקת אפילו א"ל בעיניו כאשיים חייב להוציאה אלא אם כן מחכל שותק אז אם הוא נאמן בכתרי בעיניו חייב להוציאה ואם הוא אומר מכ"ל זאת וכיוצא בו אין חייב להוציאה אלא משום לזות שמתיים פי"ן כ"ח ודריסה בסימן זה וכסימן רפ"ו

ביאור הגר"א

ז) י"ל דכלאכה כו'. כמ"ש בכתובות ע"ז ח': ח) וי"ל כו'. דכיון שפי' נתיחדה הרבוג' אין לה טענה אונס כמש"ם ל"ח ב' ודאי שבקיאנו כו' ואע"ג דליכא עדים לפנינו על הייחוד נמתין אם ימלא עדים כמ"ש בקידושין י"ב ב' האיכא שהדי כו' וכן בב"ב קל"ה א' וע"כ כאן ידוע שיש עדים דבריו בל עדים בלד כו' ובירושלמי פ"ב דקידושין אמרינן איתא דאיכא לקמיה דר' יוחנן אמרה אא"ל הייתי ונגרום לי ומתירא מן הנקבה א"ל ר' עדים בלוד ר"ל כן אני אומר אפילו עדים בקוכסטין ימתין ואחב"ה אמר דבריו הא אמרי' נפ' בפרק דקידושין דאין אוסרין על הייחוד ופ"ק דכתובות אין האמה נאסרת כו' ומ"ש נם כן נמתיקעא העדי' מהכ"ל ע' פיפ' אם נשם שפי' אילא קול שיש עדים אבל בלא"ה לא ועי' מרדכי אם ועפ"ז: ט) שנסתרה בפני עדים. כו' יהוסב בתמיהין ריש כופה: י) קינא כו'. ירושלמי פ"א הלכ' כ' מהו שיקנא לה מכ' כ"א כאחם רבי יודן אמר בתחלוקה מ"ד מקנא לה אחרי ומכנס מקנא לה מכ' כ"א כאחם ר' יוסי בשי מקנא לשון רלון ופ' כו' יוסי ושוד דקי"ל המקנא מאחרי כל"ל ס"ב ופ"ש בכ"מ מהא דבריהם כבר בפר בפל"מ דהפסם בשנקהרה עם כ"א לבדו:א) אפי' נקפרו כו'. עמש"ל פ' ז' סי"א בהגה"ה: יב)ובכשיו כו'. קיום נמרא פכ"ל: יג)ואם

פתחי תשובה

ע"פ נרי ושמא ורוב רלון הוא רק דרבנן כמ"ש התוס' מתילא מהני מנו נגד קלא כו' ע"ש: (יב) הוציל ונתיחדה. עי' בס' בית מאיר שכ' דבמרדכי מבואר אסור"ם אסר אפי' אם נם היחוד לא הי' ידוע אלא מפיס אך דעת המתירין הוא אפי' היו עדי יחוד דכיון דאין אוסרין על היחוד שוב נאמנת במנו דלא נבעלתי. ותשמע נמי שם דרבו המתירין. ועפנת רבינו שמחה שם דכיון שנתיחדה מרלונה שוב אין לה טענת אונס ההיא דפ' נפרה גבי נשי מבנגי נגני כו' לע"ד כבר מיושב בדברי רא"ש במרדכי שם כו' פ"ב. והנה מ"ש דבמרדכי מבואר אסור"ם אסר אפי' כו' המעיין במרדכי שם בפ"ג דכתובות ירחה דאף דהאמת כן הוא שהמעם' אי' אלא היו עדי יחוד ואעפ"כ רבינו שמחה אסרה. אך לא אסרה לאלוטין רק להמתין אולי יבואו עדים וכ' דדוקא בגי שבוי' הקילו שלא נחקור אחר עדים כו' ע"ש ותשמע מדבריו דאחר שהמתינו זמן הרחוי ולא בא עדי יחוד נאמנת גם לרבינו שמחה וכן מלאתי בת' בו"ב סי' ע"א שכ' דהיינו דוקא בית עדי יחוד כמבואר במרדכי בהדי' שדיפה שני' לא החתיר כשאין עדי יחוד לפנינו רק להמתין עד שנחקור אם נתלא עדי יחוד אבל בב"ד (בעובדא דידי') שכל בני העיר כאן ולא נתלא עדי יחוד כלל פשיט' שמותרת כו' ע"ש. וכ"כ עוד בנו"ב תניינא סי' כ"א בתוס' ביאור בנדון שנשאל בשם אחם שהודיע לפני בעלה דרך משוב' שהלכה בדרך עם בחור א' ובמנון בדרך נאמנה אמנו. וכ' הא ודאי אם בעלה אינו רולה להאמינו' כלל ואיים שאא עינו' נתנה בחמר הרשות בידו (עמש"ל סי' קע"ו ס"ק י"ב) אלא דאם בעל' יודע בודאי שהוא אהוב לה ואינו מסופק בם כלל שרלוו' להפקיע עלא' ממנו וא"כ אין היתר מצד בע"ב אם היא מותרת מעשה אונס לישראל משרי שרי הנה אם זה שנתיחד' עם הבחור אין ידוע לנו כלל רק מפיס הא ודאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר ואין בזה פלוגתא וסב' דעות שהביא רמ"א בסי' קע"ח ס"ב הוא בידוע שנתיחד' כו' ואם שנעובד' דא במרדכי לא הי' עדי יחוד לפנינו מ"מ הרי נאמנת לא לאלוטין אסר' רבינו שמחה ולא החתיר אלא לפתחין אולי יבואו עדים והיינו שם שחיכה שנבא אין הפיר אחר הבעיל' בחם לפני רבותינו בזה שייך לחקור אבל בנד"ז שלפי הנרא' כבר הוא זמן רב ראוי לחקור שאשה מחיזה עיר אלל' עם הבחור וכמה זמן ענר ונרא' אם אפשר לכתוב שם לחקור אם יאלא עדי יחוד (כי תאלת הליכת' בדרך עם בחור לחוד הוא יחוד) אז חלית בהני שני דיעות שהבני' רמ"א שם אבל אם לפי האומד לא יאלא עדים לא שייך להמתין ואותרת לכ"ע עכ"ד פ"ב עוד. ולכאור' נרא' דאם יהיו שנתיחד' אפי' ע"פ עדים פסולים שוב לית לה תנו דלא נתיחדתי ולא מהימנ' לדיעה א' כמ"ש בתשו' הרא"ש הובא בש"ך ח"מ סי' כ"ח ס"ק י"ח דלא אמרי' תנו שהי' מכחיש עדים פסולים ע"ש (ופ"ל סי' י"א ס"ק י"א) אמנם בחומים כללי תנו אות י"א אמלק דדוקא בעדים פסולים רק מנזה"כ ואינם ב חזקת משקרים כגון נשים לו קרובים אבל פסולים אמת עניר וכיולא בהם דנפסלו' אמתת דמשקרים שפיר אמרי' תנו שהי' מכחיש אותם ע"ש. ובזה מ"ש דברי הנו"ב תניינא סי' י"א בא"מ דאין נאמן להתיר בתקום שיש חזקת היתר וא"כ שפיר יש להתשה תנו גם על היחוד ע"ש ודו"ק: (יג) ושה הם כדי טומאה. עי' נחשו' ע"ב תניינא סי' ק"ם שהיא מסתפק דאולי הכוונ' רק לאסוקי אם ודאי לא שהו כדי טומאה אבל אם הפדיס בתו ומלאום בסתר ואינם יודעים כמה זמן שהו בסתר אולי ממשב סתיר' ודעתו מסם יומר דבל זמן שלא נתברר שבהתה כדיעור לא מיחשב סתיר' לענין זה ופיים דהדבר צריך תלמוד ע"ש ופמ"ש לקמן ס"ק פ"ה: (יד) אם שייהם נאמר. נרמב"ם פ"א מסוטה דין ג' ובעור מיתם ושהתה כדי טומאה'. ונסתפקתי אם הכוונ' כדי טומאה' של אחד או של שניהם ופי' בחל"מ אם שב' דדוקא בחמר לה שלא תסתרי עם פ' ופ' אבל אם אמר שלא תסתרי עם פ' שנים פשיט דאיכא שוהה דלא חשיב הסתר כיון דהיו שנים ודוקא היכ' שתקפיד חשיב הסתר' כך נרא' בפיני עכ"ל ומזה מובא שמפרש בפשיטות הכוונ' שבהתה כד"ש של אחד. (ומה שהקש' הגה"ש סק"ה דדברי הרמב"ם כאן סותרים למ"ש פ"ש מה' מזרות ר"ל דשם כ' דלא הי' עד הרוח' שמהן בחלר הרי ג' הנזירים שהורין כיון שהם שלשה הרי הן רבים כו' ואות מש"ם ר"ש שני נזירים דאמר החם מה סותה נוטל ונגאלה אף כל ספק טומאה' נרא"י כגון דאיכ' בי הרי כו' ע"ש ולפ"ד הרמב"ם כאן הא משכחת לה ר"ה נסוט' כגון שקינא לה משנים כא' ונסתר' שמהם. ועי' נחשו' חסם סופר מ"ג סי' ל"ו וסי' ק"ג שכ' לייסב קושי' אז נסוט ע"פ דברי חי' הרשב"א נגדה ה' ע"ב בשם הרמב"ן פ"ב. ומדברינו שם משמע נמי שמפרש הך ושבמ' כד"ש היינו של אחד ועי' בס"ק שמח"ז): (יד) אל תדברי כו'. ע' נחשו' מ"ם מ"ב סי' ל"ו שכ' על נדון דשם ז"ל מיבר' נרא' דאין ממש בקינוי ולא בסתיר' כדי לאוסר' אז להפסיד' כתובת' כי הנפל לא אמר לה אל תסתרי עם הפרל הזה אלא אמר לה הפרל לבנות לתוך ביתה משמע אפי' שלא בתקום סתר וכמו אל תדברי עם איש פלוני שאם אמר כן אפי' נסתרה עמו אז תרם וכן הקינוי של שלים ב"ד שלא אמר לה אל תסתרי עם הפרל הזה אלא אמר לה שלא תסכב לבדה בלי שהשכב אשה זקנה עמה ואפי' בנה בן ח' שנים עמה נבנים אין בלשון זה ממש אדם מי יבריחנ' ליקח זקנה עמה וכי אולי אלמא קינא לה והי' לו לומר לא יכנס הפרל אלבה אם לא אשה זקנה עמה כו' והו שהרי בנה קטן משמרת' ומוכח ר"פ ג' נזירים דקטן הנכנס אפיר' כו' ואפ"ג דהכא קינ' לה שלים ב"ד והקפיד שאפי' הקטן עמה הקח עמה אשה זקנה והרמב"ם פסק כבירוש' שיכול לקנאות אפי' מבנים מ"מ היינו דוקא אם מקנא לה שמושדה משמיהם אבל אם אין מקנא לה אלא מאחד אלא שמקפיד ומקנא לה אל תסתרי עם אלוני הנחשד אפי' אלוני משמרך אין בקינוי כלום כיון שאין פשיט נמשך בפיני דאל"כ מלינו ג' בסתירת סוטה כו' וא"כ הכא שאין לחדשה מבנה קטן דאין קינוי כל קטן אא"ש לבקפיד שלא תסתיר עם הפרל אפי' הקטן עמה ויפור וכיון שחתלת הלילה דרך הקפנים לסיות נמורים אין ממש בקינוי אז על אותה שעה. ומי נמי הי' הקינוי כדין מ"מ סתיר' אין כאן כו' דע"כ לא אליני בירוש' פ"ק דסוטי' בנכנסו זה אחר זה אלא בשפ"פ שיכם נכנסים למקום זה לאלמי' אז לחורב' אפי' אא"ז אבל אם פיש יושבת במקום' ואות בא בנבול' לא וכן משמע לשון הרמב"ם פ"א הלכ' ג' והכא בנד"ז לא רחה אדם נכנס ואל מה נכנס ואולי היא גרשה אותו מביתה ואפי' שהה כדי טומאה' כיון שלא בראוי נכנס דומה' הסריס' בטעות לאולו עד שהוליא' אותו מביתה ואין כאן רגלים לדבר כו' מכ"ל פ"ב (וס' בס"ק אחר זה). (וע"ש עוד בפי' ק"י על מה שבא בלשון השאל' וכתה בפמים הזהרנו אותו אלא תדבר אם הנער הזה ושלא תתיחד אתו ושוב שלחו שלוחים לאחרוב בביתה בלילה והוא הלך בחדר' אנה ומנה בשבה יו"ד בלילה אבל הרגישו בדבר וסברו הדלת כו' וכ' יש לדון על ל' זה שאם שלים ב"ד אל אם אסרתי אם אלוני ויש עדים שנסתר' אחר הקינוי ואסתתר' משסברו הדלת בלילה שהו כדי"פ אל"כ נאסר' אל בעלה מדינא כמבואר אי' קפ"ח סי"ג ונאסר' אל הבועל וכופין לגרוש כמבואר שם סי"ז והיינו אם הי' הקינוי בפני עדים והשלים ב"ד בעלמו אלטרף אך דוקא אם אמר אל אסתרי אבל אל תדברי לאוד לא הוה קינוי ואפשר לשון לא תתיחד אמי לא הוה לשון אסתיר' כי יתחד אל פחם פתוח לר"ה ואינ' סבורה לא הוה אסתיר' ס"ואסרת ויש לעיין בזה כו' אל"ל ולע"ד אינו יודע מ"ש כאן בשיטות דאם אי' הקינוי כדין הים' נאסרת ע"י אסתיר' הא"ל שרחו אסלומים את הנער בחדר' כו' ומדוע לא הזכיר הסתר שבבר כ' בפי' ל"ו שהוצא לפיל דדוקא אם שניהם נכנסים לחקום זה אבל אם הים יושבת במקומה והוא בא בנבול' לא אי' דהא גם כאן לא רחהו אדם נכנס אם ברלונה נכנס ואולי מעשה שאחר בשאל' שבגרו בבלם והיינו במופן שהרגישו העדים מבחוץ שבם הים אבריה ונגם מה דקיים אך דוקא כו' ואפשר לשון לא תתיחד אמי לא הוה ל' אסתיר' כו' אינו מבין זה לבאור' כוונתו פשיט' דר"ל אם ב"ג שב' אר"ח ס"ח דאסתיר' שאמר קינוי הוא אפי' בס"ם לר"ה היינו בא אי' אל אסתרי אבל אם אמר לא תתיחד אמי לא הוה ל' אסתיר' כו' אינו נאור כמו בדין יחוד לעיל אי'

אבן העזר קעז הלכות סוטה

קס"ו: ט ומנדין אותו וכו'. פיין כמרי"ק שורש ק"י סנים כ' דיפות נזה אם מנדין אותו לדעת תוס' מנדין אותו כי הוא נאמן לומר שמאמין לדברי הפד

נאמן בעינין ודעתו סומכת עליו בשנים יוציא ויתן כתובה ואם לאו מותרת לו: הגה וה"ה אם היא עצמה אומרת לו שזינתה כמו שנאמר לעיל ס' קטו סעיף ו' יד) וי"א דכזמן הזה שיש סר"ג שלא לגרש אשה בעל כרחה אינו נא לו (ים) שמאמינה לו שמאמין לדברי הפד (הגהמ"י פכ"ד ומהרי"ק שורש ק"י בשי"ל) דמייסי שמא עינינו נאמר' ואומר שמאמינ' אם פ שאינו מאמין ט (כ) ומנדין אותו על שאו שמאמינ' וגרש לבטל סר"ג וה"ה בכל

אם כן גורס הוא לבטל תקנת ר"ג מ"ה מנדין אותו אבל לדעת הפוסקים שהביא הרב רמ"א דאין נאמן לומר דמאמין לדברי הפד מנ"ל דמנדין אותו

מקום שלא יוכל לגרש בלא דבת האשה טו) (כז) וי"א דכופין אותו ומשמע אמה (מרדכי פרק האומר) אפ"פ שאומר שמאמין לדברי הפד מאחר שהאשה אינה מודה לו אפ"י אמרה בעצמה שמאה אני לך טז) ומזרה ונתנה שמתלא לדבריה הראשונים בכ"ל ע"פ סברא זו אבל יש מוקים ומביאים להו דאף בזמן הזה

הגר"א

סוף סוף נדרים בש"ס בתחני' בגי' אשה שאומרת פתאה כו' והי"ה בזה"ז בלתי: פו) וי"א דכופין כו'. מש"ס מביא ר"ים לדבריה אלא דכופין אותה ומשמעו הי"ה עכשיו בלתי: פז) ומזרה כה כו'. ערא"ש פ"ב דיבמות ס"ח ואל שהמה

ביאור

פוא בעלמו כו'. כ"ש מע"א שאין ברור מראיים עליו וכשניים יפן כפוכה דלא קי"ל כר"א ריש קוטה דמשקה ע"פ ע"א או ע"פ עלמו א"כ אין לה כתובה אלא כר"י בכ"ל ס"ל ז יד) וי"א כו' והי"ה כו'

פתחי

שאין רגל"ד לא מתשב שחיר' כלל ופוד נרא' דאפי' אם הי' אומר לה בפירוש שאנ"ם המוג' מ"מ אין כאן ס"זיר' כיון שזינתה שם מתחיל' בחדר ההוא וכדמשמע מהירוש' הכ"ל דבכוסה בכ"פ בעינן ובלא"ה אין לאן ס"זיר' כלל והיינו משום דכיר' רגל"ד ממה שלא יל"ז המוג' בלא אמיה דאפשר לא הרגיש תוא"ר בלא זאו וכו' מכל הלין עשאי ירמה לפ"ד דאשתא דא שריא לבעלה ולית בה שום ספיק' עכ"ד פ"ש (וע' בש"ק שבפני זה): (עז) ועכשיו כו'. הוא סיום ל' הגמ' בריש סוטה וע' בתי"מ לעיל סי' קטו ס"ק נד: (יז) אסור' בנשואה. פ' בש"ק סוף לאוין קפט שכ' עוד בזה וז"ל ואשה אסור' לו ואא יוכל לגרשה מפני הקנות רבינו גרשום ויבי' עגון עמה עכ"ל וכ' בהגהות מרדשות שם (מהגאון מהר"י ליטלס) וז"ל פי' אם היא הכמים בהקינוי והוא לא יהא נאמן לגרשה בע"כ בתקנת רבא"ה ונם אסור לו לגרש עליה כיון שיודע שקינא לה בתמת ונאסרה אסורה עליו מן הדין ולפניות דעתי נראה פשוט דלזה כוון הטור דמביא בשם ספר ההלות דלא יאמר מדם בזה"ז כו' וכוונתו על דברי הסמ"ק שמחדש הא דתקנות רבא"ה ועיין שם בב"ח שנדחק בזה עד כאן לשונו והנה מה שכתב ונם אסור לו לגרש עליה כו' עמ"ש לקמן ס"ק יא: (יח) והיא שותקת. עב"ש סק"ח וע' בת' ברית אברהם סי' פ"ו שהאריך הרב בזה ועמ"ש לעיל סי' קטו ס"ק כ"ו מזה: (יט) שמאמינ'. ע' בת' נו"ב תניינא סי' י"א דהגאון הבעל מוה' מנלי ז"ל מניחה פלא בדברי הגהת רמ"א אלו למה לא זכר הרב רמ"א כלל מדין הבעל אומר שרמה שזינתה' והזכיר רק באומר שמאמינ' לו שמאמין לדברי הפד. והחליט הרב הכ"ל דדעת רמ"א דבאומר שרמה בפלמו שזינתה' קיל טפי ובזה הכל מודים שמותרת לו דבזה ודאי שייך לומר ואם יהי' נאמן בעלה תקנת רבא"ה וכל אחד יאמר כן משא"כ בהחתיל' היא ואמרה נסמאתי והוא אומר שמאמינ' לו עד מ' מעיד עני' ואמר שמאמין לדברי הפד לא שייך שכל אחד יאמר כן דאמר כן בכל אחד. והוא ז"ל הביא לו כי רב שבארה ישרה היא מ"מ אינו מסכים עמו בזה דאמנ מזינן לרמ"א בתשוב' סי' י"ב היסך מסברא זו כ' וז"ל ואם שאינו מהימן דהא אינ' מסכים עמו בזה דאמנ מזינן לרמ"א בתשוב' סי' ס"ב ונתשו' נרית לנרהם סי' פ"ח ונם בת' רע"ק ליבר בתשו' פני מרי' ונהשו' אחדת שאמה ס"ם ס"ך ונתשו' נרית לנרהם סי' פ"ח ונם בת' רע"ק ליבר שיונא לקמן) ואולמלא דברי רמ"א בתשוב' הייתי לומר הביפוך מסברת הרב הבעל הכ"ל ונאומר שרמ' שזינתה כ"ע מודים שאסור' ומ"ש הר"ר מיינגנ"א והר"ר יוסף בהגהמ"י הכ"ל באומר אשתו אסור' עליו לינשא ל"כ כל הנשים שזנו נסיר ונאומר כבורה היא' אינה לאסורה בכך וז"ב ע"כ"ל אסור' עליו הין הכוונ' שרמ' נפיניו אלא שידוע לו וכ' מפרש המנינ"ט דברי הגמי"י הכ"ל בביאור הכנה"ג סי' קט"ו וז"ל ואלאתי להר"ם שרמני מ"ג סי' קכ"ו בתב מי שרמה בתשוה שזינתה' כו' אם הוא יודע בודאי ורמה אי יכול לומר שאינו אסור לגמ עלי' אלא מ"ש הר"ר יוסף והר"ש מיינגנ"אלא שבהגמי"י על מי שאמר שאשתו זינתה לא שרמה הוא ונא שיש עדות אלא שחושב לפי דעתו בלאינו אמהל' שזינתה כו' יע"ש. אך הרי חזינן לרמ"א בהשוב' הכ"ל שמפרש דברי הגמי"י כפשטו שאמרו שלא בעלמו שזינתה' ובד"מ סי' קטו ס"ד כ' דהרשב"א בת' כ' דבמאמין לעד אינו נאמן לו' דאמאמין בתר מרגא"ה ופדיין לא שתעמו רק בתמאמין לעד ולא בתמאמין לה דהיא נאמנה אלבע כו' ובאומר דאפי' בתמאמין לעד לא מלינו להרשב"א דא"כ ובשם בתשו' לא כ' זה אלא לענין רמה שזינתה אבל לא לענין אמאמינו ואדרב' משמע בהיפוך כו' וא"כ לא אל בו כלל לו' דא"כ לו' שאמאמין לעד וי"ל דדוק' באומר שרמה שזינתה' א"כ דכל אדם יאמר כן משא"כ בעד מ' מעיד ואומר שאמאמינו ל"ש כ"כ לו' דכל אדם יפשה כן דלאו בכל פעם יזכמן לו עד מ' שיעיד. וזהו נר' כוונת פסקי אהרא"י כו' (עמ"ל סי' קט ס"ו ס"ק לד) וא"כ בהיא אינה אינה אומר שרמה שזינתה ליה אלא אלן דפליג דלסורה לו ומב"ש בע"כ וא"כ ה"ל יא: באומר שרמה הכיעור דעי"ז אסורה לו דאמאן בכך כיון דהיא אמרה שזינתה כו' ובפרט בנ"ד דהיינה הבעל ונפשיה לו אד"מ כו' (עמ"ל סי' קטו ס"ז ס"ק מב) ולזה בנ"ד אם כי אין לעשות מעשה לכופו כאשר בש באומר שרמה שזינתה משמע מדברי הרמב"ם דאין כופין אותו להוציא (ע"ל סי' קט סקל"ז) דבכלאה הוא דאין כופין אלא בעדי עדות אמה ע"מ ס"כ"פ רמוי לומר להבעל דהדין תורה דאסורה לו עכ"ל. ושם בסי' לא (בד"ה ואף דבשו"ת רשב"א) באריך ג"כ קלת בענין זה וכ' שם דבענין בשאלה דידיה (הוא לעיל סי' י"ח ס"ק יא) בלא"ה י"ל דנאמן בש בזה"ז דהא קי"ל בש באומרת טא"ל היכ' דאיכ' רגליה לדבר מהימנ' א"כ ה"ל נ"ד דריבוי העדות וילדה אלא בזמנה משוי לה רגל"ד ומהימן הבעל שאמאמין לעבד (ושם בהגה כ' דיש לחלק קלת ע"ש וע' בזה בת' נר"ח מהרהם סי' פא אות ה' ובסי' ל' אות יא) ובפרט לדעת הבנה"ג שדאמר בילדה ל"ג"מ יכול לגרשה בע"כ ובש"פ ע"י העדים דנתיחדה הוא בכלל עוד"ד דיכ"ל לגרשה בע"כ כד"ל סימן קטו ס"ד בהגה וכן הסכי' בת' מהרמ"ל סי' פ' דלא כהרש"ל בת' א"כ מן ל"ש לומר שיינו בתן בתמאמ ומהימנין לי' דאמאמין לעבד פ"ש. ובסי' ק' שם בת' הגאון בעל בית מאיר הסכים עמו וכ' וז"ל מה דהביא כבודו דבנ"ד מהימן לי' מהני אף בזה"ז זהו ברור ואמת שבדין זה הוא כפי ראות פיני הדיינים ובבר בהבתי בגליון ד"מ כו' עד ובע"ד בעיקר ההוראה יפה הורה הרש"ל בע"כ. וע"ש עוד בסי' קא דף סז ע"ב מזה ועי' עוד בת' נרים מהרהם סי' פא בכל זה: (ובת' מ"ם מ"ב סי' לה ע"ד אשה שבאת בבכי ומלקה לשכנותי' ואמרה דרך תשובה הגדול שנתפתח לרווק מ' ובא עליה ונודעו הדברים גם לבעלה ובאה ב"כ לפני המורי' בעיירה לקבל תשובה ואמר החקירה אמרה שבע"פ לא מירק בינתו כי בשבת הרגל דבר נתחרט' והיא' מתאמלא עד שזינה מבא ן מה משפט האשה אי מותרת לבעלה והביא שם דברי ה' חו"מ סי' עב שכ' באשה שהבדיה בחלי' שזינתה' ואמ"כ חזרה לבוריה שאסור' וכן בתשובה הבופל כו' ודברי הגה"ב שמולק עליו (כמו שהוא לעיל סי' קטו ס"ק כ"ה) וכתב דודאי דברי הגה"ב נכון כ דגם בבה"ג חיבי' שמא פיניה נתכה באמר ואערומי מערמ' לומר דרך וידוי אלא דגם דברי הגה"ר מתחיים דמיירי בהלהה ונשהה לומה ואמרה כן דרך וידוי ובאה לא שייך בע"ב וכן מ"ש דבופל שמתורה דרך תשובה מהימן לאוסרה על בעלה היינו משום דק"ל עד מ' דמהימן לבעל כבי חרי נאסרה עליו ובבה"ג רמוי הוא שיאמין לו הבעל ואיאסר עליו (ע' בתשו' נו"ב סי' עא שהוא לעיל בסי' קטו שם וע' בת"מ חיו"ד סי' ד' מ"ש בזה) אבל האשה בעלמה שאמרה כן אלא בשבת מיתה אפי' תאמר דרך וידוי והשובה לא האמינו מכמים. ומ"מ נ"ל אם הבעל האמין לה ושוויא מנאפתי מ"מ דבעלמ' בבה"ג פליגי בי' הקדמונים כמוא ברמ"א סי' קעא ס"ט דלאחד דיעה הבעל מייב בידוי מה אומר שהאמין אבל בבה"ג כ"ע מודים שאם הבעל מאמין שאין מנדין אותו ומחויב להוציא כי הוא אין הגורם לעבור מרגא"ה כי לא כל אדם נותן להאמין כו' ומה שאמרה האשה אלא מירק ביאתו הנה אפ' אמרה בפירוש אלא היה הכנסת עטרה ואפי' אמרה כן מיד הכ"ד נמי לא מהימנא אחר שביאתה תחלה בראון ולא דמי לעובד' דעי"ב מה"ה סי' כ"ג דהתם לאותה מתחלתה ועד סופה כו' ומ"מ דפיסקא בנדון שלפנינו אם לא האמין הבעל לדברים

חכמת

כיון דהפ"ד הוי משמע לי' לומר דלא מהני מחילה לקיוויו א"כ דלאמא האמת כן אך זה יפה' אליה בפלוגתא דאם הוי מלוה לקנאות או לא דלמ"ד מלוה לקנאות לכך כיון דכבר קיבא לה אי' לאחול אבל למ"ד דהוי רשות יכול לאחול וא"כ הני בריסות אפיין כמ"ד דהוי רשות ולא מלוה לכך ס"ל דמהני מחילה משא"כ לדידן דקיי"ל מלוה לקנאות אינו אחול ול"ש ודו"ק היטב:

סעיף ג' קנאה וכו' וזינתה וכו' כ"כ פי' מ"ש בישוב דברי הרמב"ם בזה בחסדו לק' הרואלוב קבה מקומה בחבע"ז סי' מ' במהדורת ד' בלי סי' כ"ד ונם בדין חרשת ושוטה אם יש לה דלין בחכנו שם יעי"ש ודו"ק:

באותו סעיף בהנ"ה אבל זנתה שסברה שמותר לזנות פ' כמדידה ואסור לבעל' וכו' כ"ב ובעמ"ס כיון דבכ"פ כונה לזעול מעל ופכה בשאלתי מידידי הרב המאה"ג מוה' שמשון המאדים מבטריאל דזה סיתר דברי הרשב"א פ' אלף קס"ו (וע' בדברי הרשב"א הובאה בש"ע סי' י"ז אך כ' פ דבריו לא הביאו) וז"ל בסוף דברי והורלה כזו אונס הוא אבל זה אי אונס הי' שהקמעך עליו לינשא ל"כ כל הנשים שזנו נסיר ונאמר כבורה היא' אינה לאסורה בכך וז"ב ע"ל ולדברי מהרי"ק מה רא' הוא זה הרי בהם פעמא אמרינא אינא שבע"פ כונה לאעול מעל והנה לבאור' יפה אמר שהרשב"א חולק על דין זה אך אחרי שרבי הבנונאי בעזה"ר שאין כאן מחלוקת כלל כמו שאגיד בעזהי"ם דבכה יש אונס ויש שונג ומה שהאמה מוסרים לחזור לראשון היינו רק אם אינו באונס אבל אם הוי רק שונגא אז הלא מזה ומזה כן מוכח בירושלמי פרק אחשה רבא ובכה המילוק בין אונס לשונג מבואר בתמ"ס פ"ה משנגים הל' ו' הבא על אשתו וכו' מפני שזה באונס ולא בשונג שאשונג הי' לו לבדוק ולבדקן ואלו בדק יפה ובדקן בשאלום לא הי' בא לידי שגגה ולפי שלא הרה בדרישה ובקיר' ואח"כ יעשה לדיק בפרה אבל זה מה הי' לו לעשות וכו' עכ"ל הרי מפורש דהמילוק בין אונס לשונג דשונג הי' לו לבדקן ואונס לא הי' לו לבדקן ובכה אמרי' כפ"ד דבאונסא דמתילסו באונס ופופו ברלין מוסרים מכה דילרא אלבבה ואמאי לא נימא דבכ"פ כונה לאעול מעל בכבלה ובע"כ דבאונס לא אמרי' כן רק אם כונה לאעול מעל נמי מוסרים ובכה בשאר מוסר יש דעות בש"ס אם אנס הוא לו שונג כ' כפ"ז דבכה ובכ' מכוה ובכה פ"ה הכ"ל דברי הרשב"א שפשיט

תשובה

דכופין אותו. ע' בת' נוב"ת סי' יב שכ' וז"ל ונדין אם בבעל יכול לומר שמאמינה שהרמ"א בסי' קצה ס"ט מביא בזה ב' דיעות מלוקות י"א שהוא נאמן וי"א בזה"ז שיש מרי"ג מנדין אותו וי"א שכופין אותו ומשתם עמה. הגה בתמת לכוף אותו לשתם קשה מאד להאמיל לאדם דבר האסור לו ובוודאי אם שייכי נדיריה כו' ונפרט אלא מצינו עשה הרשבה מחרונה בדיהם ע' בר"ן שלפי נדרים ורוב הפוסקים לא שייכי נדיריה כו' ונפרט אלא מצינו לרגא"ה שתיקן כן בפי' בשומר שאסורה עליו. ואף הר"ש במרדכי פ' האומר שאמר שכופין אותו לא אמר רק הבעל שאמר שזינתה אשתו אבל מיהי הכחישה ובזה אמר דא"כ מעקר תקנת רגא"ה שכל מ' יאמר כן. וגם בזה כ' דלא אמר הר"ש אלא באין הבעל רוצה ליתן כתובתה אבל ברוצה ליתן כתובתה אף שאם היא אינה רוצה ליגול גם וכתובה אין ביהו להכריחה מחמת תקנת רגא"ה מ"מ לדידי אף בשאינה בבכים שוב מ"מ לחייבו לשתם עמה כשבאה בפי' פ"ז ס"ז בהגה דאם רוצה לגרש ויתן הכתובה דשוב אינו עובר בלאו דלא יגרע ודברי ר"ת בודאי הם אפי' בזה"ז כו' (עיי"ש שם סק"ב) ואם זה באשה כשיהה ק"ו אם אומר שזינתה פשיט' שאם רוצה לגרשה ויתן כתובתה שאין כאן מ"ג ודאי אפשר אחר לו ליגא אחרת אפשר מד"ז אם יש בידו כדי כתובתה אפי' להר"ש ופרט בנ"ד שהיא עצמה אמרה שאמה אני לך הא ודאי שאין כאן מקום למרגא"ה ואם הוא מאמינה מיב לגרשה. ומ"ש רמ"א שי"ש שמנדין אותו על שאומר שאמינ' היינו בזשרה בה ונהנה אמתלא כי רמ"א מביא זה בשם מ' מיי' ובוי כו' (וכיולא בזה כ' בתשו' אא"ז פמ"ז ס"ב מ"ב סי' יב פ"ש ופ' בס' פרי תבואה סי' נח בהגה רשבוה שם ופ' נס"ק הקודם) ולא עוד אלא שאומר אני דאמי' בזה לא אמרו אתו' דשמאמינ אלא בזה אמר שאמינה עד שתזינה בה אבל אם בעודה פומדת בדבורה אמר שאמאמינה ואז בהיתר אמר ולא אבר על מרגא"ה אף בשוב חזרה בה אינו אינו מחויב לחזור בו ונשאלת באיסורה ועל דבר זה עלמו אם הבעל יכול לחזור מדבריו בס"ב סעי' ע' ואף שבאמרתי שם דיכול לחזור בו אם היא חזרה בה מ"מ אינו מחויב ואינו נקרא בשביל זה עובר על מרג א"ה דאינו לא מידי קעביד עמה וכבר נאסרה עליו וזה בופי' מידוש הוא לומר על שאמאמינה עובר על מרגא"ה והנו דלא לוסיף עלה עכ"ד ע"ש. ובמ' רע"ק אינר ז"ל סי' פח בדבר הבשאלה בענין אשה שרא' בעלה ממנה פעמי כיעור והודיע שנטמאה ואח"כ חזרה אם בעלה מותר לקיימה. והאריך אחתלה בדברי מהרא"ו שהובא לעיל סי' קט"ו ס"ו בבנה דברגלים לדבר נאמנת לומר טא"ל. ואח"כ כ' וז"ל אול' כ"ז בעידי כיעור אבל בנ"ד דיק הבעל אומר כן י"ל דלא אפשי אמר שרמה שזינתה הא כ' הר"ש מנגייל במרדכי פ' האומר והר"ר יוסף בהגמ"י דלבחר מרגא"ה א"ב וכן נר' דעוקה דעת הרשב"א סי' אלף רל"ז ובמ"ומסות סי' קל"ב אך דקשה לי הא חזינן בשוף נדרים המחלקים בין אומרת נרשתני כו' מ"מ אין בכחי לחלוק על רבותינו. אך הא הרש"ל בת' סי' לב כ' דיש מולקים על הר"ש מיינגיל דדוקא היא מוחרת דמשמדת לבעלה והיא קרקע עולם וכן בי"ש פ"ב דיבמות אמה כן אסרה ומולק על הר"ש דאין לזה שרש ובם אף להגאונים הכ"ל הא בנ"ד היא אומרת טא"ל ובתנה אלבע בי שיינן לא מיישינן לו' דהוא משקר ובכן אינו אמרת ובמ"ש הרש"ל כו'. ואף דהרמ"א סי' קט"ו כ' דיש מולקים דבמאמין לעד אי לה כופין אותו לשתם עמה מ"מ י"ל דהיינו רק לענין להאמין לה דאין בכחו לה לאמין בלאמר שרמה שזינתה והיא ב"כ אומרת כן י"ל דכ"ע נאמן ולא אמרי' דמשקר דבין שיינו וביותר דבעניותי לא מצאתי שיטה זו בפוסרים דבמרדכי לא נזכר רק באומר שזינתה' ובד"מ סי' קטו כ' דהרשב"א בת' כ' דבמאמין לעד אינו נאמן לו' דאמאמין בתר מרגא"ה ופדיין לא שתעמו רק בתמאמין לעד ולא בתמאמין לה דהיא נאמנה אלבע כו' וביותר דאפי' בתמאמין לעד לא מצינו להרשב"א דא"כ ובם בתשו' לא כ' זה אלא לענין רמה שזינתה אבל לא לענין אמאמינו ואדרב' משמע בהיפוך כו' וא"כ לא אל בו כלל לו' דא"כ לו' שאמאמין לעד וי"ל דדוק' באומר שרמה שזינתה' א"כ דכל אדם יאמר כן משא"כ בעד מ' מעיד ואומר שאמאמינו ל"ש כ"כ לו' דכל אדם יפשה כן דלאו בכל פעם יזכמן לו עד מ' שיעיד. וזהו נר' כוונת פסקי אהרא"י כו' (עמ"ל סי' קט ס"ו ס"ק לד) וא"כ בהיא אינה אינה אומר שרמה שזינתה ליה אלא אלן דפליג דלסורה לו ומב"ש בע"כ וא"כ ה"ל יא: באומר שרמה הכיעור דעי"ז אסורה לו דאמאן בכך כיון דהיא אמרה אמרה שזינתה כו' ובפרט בנ"ד דהיינה הבעל ונפשיה לו אד"מ כו' (עמ"ל סי' קטו ס"ז ס"ק מב) ולזה בנ"ד אם כי אין לעשות מעשה לכופו כאשר בש באומר שרמה שזינתה משמע מדברי הרמב"ם דאין כופין אותו להוציא (ע"ל סי' קט סקל"ז) דבכלאה הוא דאין כופין אלא בעדי עדות אמה ע"מ ס"כ"פ רמוי לומר להבעל דהדין תורה דאסורה לו עכ"ל. ושם בסי' לא (בד"ה ואף דבשו"ת רשב"א) באריך ג"כ קלת בענין זה וכ' שם דבענין בשאלה דידיה (הוא לעיל סי' י"ח ס"ק יא) בלא"ה י"ל דנאמן בש בזה"ז דהא קי"ל בש באומרת טא"ל היכ' דאיכ' רגליה לדבר מהימנ' א"כ ה"ל נ"ד דריבוי העדות וילדה אלא בזמנה משוי לה רגל"ד ומהימן הבעל שאמאמין לעבד (ושם בהגה כ' דיש לחלק קלת ע"ש וע' בזה בת' נר"ח מהרהם סי' פא אות ה' ובסי' ל' אות יא) ובפרט לדעת הבנה"ג שדאמר בילדה ל"ג"מ יכול לגרשה בע"כ ובש"פ ע"י העדים דנתיחדה הוא בכלל עוד"ד דיכ"ל לגרשה בע"כ כד"ל סימן קטו ס"ד בהגה וכן הסכי' בת' מהרמ"ל סי' פ' דלא כהרש"ל בת' א"כ מן ל"ש לומר שיינו בתן בתמאמ ומהימנין לי' דאמאמין לעבד פ"ש. ובסי' ק' שם בת' הגאון בעל בית מאיר הסכים עמו וכ' וז"ל מה דהביא כבודו דבנ"ד מהימן לי' מהני אף בזה"ז זהו ברור ואמת שבדין זה הוא כפי ראות פיני הדיינים וכבר בהבתי בגליון ד"מ כו' עד ובע"ד בעיקר ההוראה יפה הורה הרש"ל עכ"ל. ועי"ש עוד בסי' קא דף סז ע"ב מזה ועי' עוד בת' נרים מהרהם סי' פא בכל זה: (ובת' מ"ם מ"ב סי' לה ע"ד אשה שבאת בבכי ומלקה לשכנותי' ואמרה דרך תשובה הגדול שנתפתח לרווק מ' ובא עליה ונודעו הדברים גם לבעלה ובאה ב"כ לפני המורי' בעיירה לקבל תשובה ואמר החקירה אמרה שבע"פ לא מירק בינתו כי בשבת הרגל דבר נתחרט' והיא' מתאמלא עד שזינה מבא ן מה משפט האשה אי מותרת לבעלה והביא שם דברי ה' חו"מ סי' עב שכ' באשה שהבדיה בחלי' שזינתה' ואמ"כ חזרה לבוריה שאסור' וכן בתשובה הבופל כו' ודברי הגה"ב שמולק עליו (כמו שהוא לעיל סי' קטו ס"ק כ"ה) וכתב דודאי דברי הגה"ב נכון כ דגם בבה"ג חיבי' שמא פיניה נתכה באמר ואערומי מערמ' לומר דרך וידוי אלא דגם דברי המ"ר מתחיים דמיירי בהלהה ונשהה לומה ואמרה כן דרך וידוי ובאה לא שייך בע"ב וכן מ"ש דבופל שמתורה דרך תשובה מהימן לאוסרה על בעלה היינו משום דק"ל עד מ' דמהימן לבעל כבי חרי נאסרה עליו ובבה"ג רמוי הוא שיאמין לו הבעל ואיאסר עליו (ע' בתשו' נו"ב סי' עא שהוא לעיל בסי' קטו שם וע' בת"מ חיו"ד סי' ד' מ"ש בזה) אבל האשה בעלמה שאמרה כן אלא בשבת מיתה אפי' תאמר דרך וידוי והשובה לא האמינו מכמים. ומ"מ נ"ל אם הבעל האמין לה ושוויא מנאפתי מ"מ דבעלמ' בבה"ג פליגי בי' הקדמונים כמוא ברמ"א סי' קעא ס"ט דלאחד דיעה הבעל מייב בידוי אלא אומר שהאמין אבל בבה"ג כ"ע מודים שאם הבעל מאמין שאין מנדין אותו ומחויב להוציא כי הוא אין הגורם לעבור מרגא"ה כי לא כל אדם נותן להאמין כו' ומה שאמרה האשה אלא מירק ביאתו הנה אפ' אמרה בפירוש אלא היה הכנסת עטרה ואפי' אמרה כן מיד הכ"ד נמי לא מהימנא אחר שביאתה תחלה בראון ולא דמי לעובד' דעי"ב מה"ה סי' כ"ג דהתם לאותה מתחלתה ועד סופה כו' ומ"מ דפיסקא בנדון שלפנינו אם לא האמין הבעל לדברים

שלמה

הקדושים ברור אלו דמהרי"ק קאמר שזיר לדידן דקיי"ל אומר מוסר שונג הוא ולא אונס ולכך כיון דהוי רק שונג לכך אמרי' כהי דאינס עזיר' עכ"פ כונה לא יול מעל ואסור' לבעלה אבל אם הי' אומר מוסר אונס דאם פיסק מוסרם אף שכונה למעול מעל ואן אמה ממש דברי הרשב"א שכתב דאומר מוסר אינו אונס דלא מלוה לכך אם הי' אונס דלידן דקיי"ל מלוה לקנאות אינו אונס אינו עזיר' ואמר' ואם הי' אונס דלא מלוה לכך אם הי' אומר מוסר אינו אונס אינו אונס אינו אונס

מותו מאחר דליכא כאן עקירת תקנת ר"נ : י והסתירה בלא שני עדים • כ"כ בכ"מ ע"כ בכתו"ר לא הי' בעדים דאם לא כן כבר מבואר ברמב"ם כשהקינוי והסתירה היה בעדים תלא בלא כתובה אלא ודאי דאירי דלא היה עדים אלא שמע מבשים המושאות ונתנות בה ואז לא סוי כעדים על הסתירה אלא הואיל ודבר מבואר הוא תלא ויתן לה הכתובה וכן הוא לפרש"י שם. ובתו' שם י"ל לפי קושי' שלהם דמיס לא בדקו כשמושאים ומותנים בשים כה ואז אין צריך ליתן לה הכתובה לפ"ז בזה"ז שסיטא דשטור הוא ליתן לה הכתובה מיהו לפי תירוצים שלהם י"ל דס"ל נמי כרש"י : יא בא ע"א והעיד וכו' הואיל ויש רגלים לדבר דהיה כבר קינוי בעדים והחיר' בעדים מ"ה פ"א נאמן ודוקא בשמיד בזינת' עם זה שקינא לה גם משמע מרש"י דוקא שמעיד שזינתה בלוחו ספק כשהסתרה עמו פ"פ ב' עדים . מיהו קשה למה לי עדות העד ת"ל אם קינא ונסתרה אסור' לבעלה ואין לה כתובה בשלמא בש"ס לק"מ דקמ"ל דאינה שותה אלא לפסק הש"פ קשה מה נ"מ מעדותו ופ' ברמב"ם ונפור דכתבו אם אחר שהעיד פ"א שנשמה בא פ"א ומכחישו לא מצינו בו דע"א בסוטה נאמן כתרי ואין פ"א נאמן נגד שני עדים ולכאור' קשה דהא כתב הרמב"ם פ"ב מה"ג והטור בסימן י"ז דוקא כשמעיד הבעל ופסקו הכ"ר על פ"ו

הזה נאמן (שם במהרי"ק וכן משמע מהרמב"ם פכ"ד) יז) (כב) ואם היה לו קשה עמה אינו נאמן לומר שמאמין לדברי הבעל דודאי מסתת שנאה אמר כן (שם במהרי"ק) (וע"ל סימן קפ"ו סעיף ז') :

יד יח) מי (כג) שהוציא קול על אשתו שזינתה ואמר שנתברר לו הדבר ואח"כ אמר אינו אמת אלא שמחמת הכעס שהכעיסתו הוציא קול זה (כד) אם נותן אמתלא לדבריו מותרת ואם לאו אסורה לו :

יא ה שמע העם מרננים יט) אחר הקינוי יי ח) והסתיר' יב ז בעל שמחל על קינוי קודם סתירה קינויו מחול וכאלו לא קינא לה אבל לאחר סתירה אין קינויו מחול ח גירש' ה"ז כאלו מחל לה ואם החזיר' צריך לקנאות לה פעם אחרת :

ג ט מי (כו) שנתחרש בעלה או נשתטה כא) או הי' במדינ' אחרת י או שהי' חבוש בבית האסורים ושמעו ב"ד מרננים אחריה קוראים ואומרים לה אל תסתרי עם איש פלוני כ ואם באו עדים אח"כ שנסתר' עמו ושהתה כדי טימא' אוסרים אותה על בעלה לעולם וקורעים כתובתה וכשיבא בעלה או יבריא או יצא מבית האסורים יתן לה גט :

יד ל יא (כז) בא עד אחר והעיד ט) שנטמאה מ (כח) מאותו שקינא לה תצא בלא כתובה אפי'

הגהות רעק"א

דרכא וכפ' כהובה בחי' שם ובפשו' מודע ביהודא מאה"ע סי' י"ד וסי' כ"ח :

שי למורה

שהודה מייב ליטא לוסה : (סימן קע"ח סי"ט שמוהרים לגר הזה) . כ"כ ע' בחדושי פוס' יו"כ לרמב"ם ז"ל ביומא דף פ"ב בהעיר בזה וגם לכי אביי כה בחלם פרש רוש' בכפרו וכ' בירושלמי דקידושין פ"ק ובראש"ה רבה פ' חיי ס' ו' וגיפ"ם שם בכו"ם שכא על חשם אים ואשם יש רחיה לדין זה :

ב) והסתירה . ל"ד אחר הקינוי והסתירה אלא אפי' לא קדמה הסתירה כל שמע ה.ס מרננים אחר הקנוי אסורה לו ויוציאנה . כנס"ג : ט) שנטמאה . ואם אחר שהעיד ע"א שנטמאה בא פ"א והמכחישו לא מצינו בו דע"א בסוטה נאמן כתרי עיין נ"ס : בשנילו

באר היטב

ביאור הגר"א

כו' מיהו אפשר כו' : יו) ואם היה כו' . כמ"ש בפ' בשרא דיבמות : יח) מי שהוציא כו' . כמ"ש בפ"ב דכתובות נ"ב ע"ב : יום) אחר הקינוי והסתירה . ירושלמי שם ר' יוחנן בשם ר' יגאי כל חפן פרקין כו' משקינא לה ונכתבה בלא :

פתחי תשובה

לדבריה אפ"ג שבאתה דרך תשובה ווידוי אין שומעין לה ומותרת לו אך אם בלבו בחמין לדבריה אלא בלא כתובה כ"ל ע"ב : ושם בסי' ק"ו אודות איש א' שהרגיל קטטה עם אשתו ובאו לפני הב"ד ועיקר טענתם הי' דבר שבחמון שמשדה בגניבה וגם טען תמיסה עלי ובשוף דבריו אמר שרצה רוח' לפני כמה ימים שבבה רלב נער א' אלא שאז לא רצה לפרסם הדבר מפני שהיו קרובי אשה יכנים באותו המדר ובכך זאת נהגו מישות זע"ז עד עתה והב"ד מלאו בשוואה בינייהם בענין עיקר מחלקותם אך נסתפקו אם מותרת לו ואם כופין רוחה לקבל בע כי עדיין הוא עומד בדבורו שרצה אותו' שבבה אלא הנער כו' וכ' דלכאור' בדברי רמ"א סי' קע"ח ס"ב נאמר ב' הישרים בענין זה א' דעת הר"ם מיינגל דבזה"ז אים מרע"ב אבל לא לומר שהחמינה לו שהחמין בדברי הבעל ובמהרי"ק שורש ק"ז מבואר דיותר רחוי אלא בהאמינו בחמיר' אמינה אפי' בחופן בחבינ בחבינה שבינה דין מקרין היינו מן הסתם אבל אם יש הבעל מביא הבאורי' ואמר שלמפרש לא הי' ניחא לי' בקינוי אינה אסור' עלה דאים' ברמב"ם וש"ע ואוסרין אות' על בעלה לעולם היינו מן הסתם וכן בחשת חרש והדבר צריך אלי חלמוד אבל היכא שהבעל בשפת מפשה לפנינו ואינו מקנא לה איך יהיו הב"ד שנוחין בע"כ ובפרט בב"ד שבשעת החרמ' שניהם נחנו כחף סוררת ועוד דאפי' במקום שהב"ד מקרין נרא' שהב"ד בעלמם צריכים לקנא לה ונא ע"י שנחמה דבי דינא אחרי טעמי חדא שגם הבעל אני מבוסק אם יכול לעשות שלום לקנא לאשתו (עבה"פ סק"ו) ואף שבבל בחור' שלומו שא"כ כבר כ' הרא"ם בגיטין פ"ק דלא אלי משוי שלום נאחוב נאחרים (ממש"ל סי' קי"ם סק"ו) והא דב"ד מקרין נה והם שלומי הבעל שאני ב"ד דרחמנא רבי להו ועוד דאפי' אם הבעל ראי משוי שלום מ"מ הב"ד לא אל מבוו שלום דאיכה בוטייהו שלומי דבעל ליהו ואין שלום פוסק שלום בנה שאינו אלא דמילי דמילי לא אימסרי לשלום ולכן דקדקו הרמב"ם והש"ע וכתבו קורחים ואומרים לה אל תסתרי כו' ומנגד זה הנה בכל הפדות לא אלאתי עד שהיר' כו' ע"פ עוד והנה מ"פ בהיתר א' דאין הב"ד יכולין לקנאות נמ"כ בעל כן הוא ב"כ דעת תשובת ח"ם ח"ב סי' ק"ח שכ' לרב השואל על דין דשם וז"ל וקינוי שקינא לה מעלתו עם הקהל אין בו ממש אבל אם אמר בלשון קינוי אל תסתרי עם פלוני אלא לבעל הזהיר שלא יראנל אנשים הנהשדים בביתו ואין זה לשון קינוי (לפי' אם היו מזהיריים לה כן) ועוד לא אלינו רשות לב"ד לקנאות אלא כשאין הבעל לפניהם אבל אם הבעל כאן ואינו מקפיד על אשתו כי מתאפנה אין בקינוי ב"ד כלום ואע"פ שבבריאותו שעל כרחו ענה אמן אחר ששמע הפסק מ"מ כיון שפ"כ הי' מסתמא אחל לה הקינוי כו' עכ"ל. אמנם מ"ש הגו"ב בהיתר הב' שהב"ד בעלמם לריכים לקנאות ולא ע"י שלום דידהו כו' ע' בחשו' ח"ם שם סי' ל"ו מבואר דפשיט' להו להגאון השואל ולהגאון המשיב המחבר ז"ל דקינוי ע"י שלום ב"ד הוי קינוי כל שאמר לה בלשון קינוי ע"פ וכן מבואר עוד בדבריו סי' ק"י שם שאם שלום ב"ד אמר לה בפרים אל תסתרי עם פלוני ויש עדים שנסתר' אח"כ נאסר' על בעלה מדינא כו' וכמו שהוכח בשמו לעיל ס"ק י"ד ע"פ. ואולי משום דלא שמיעא לפו דברי הגו"ב הנ"ל : (כז) בא עד א' כו' ענ"פ שכ' מיהו קשה למה לי עדות העד ת"ל אם קינא ונסתר' אסור' לבעלה ואין לה כתוב' בשלמא בש"ס לק"מ דקמ"ל דאינה שותה אלא בלא כתובה מ"כ ועמ"ש נעיל סק"ב וע' גם' תפארת ישראל על מכניות בסוף ס' נשים שכ' דאביו הגאון ז"ל בספרו בית ישראל תירץ קושי' זו דבקינוי והסתיר' לאוד אין כופין לבעל לגרש אבל בעד א' דקומת' כופין ע"פ. ולע"ד תמה אני מדוע לא זכר דברי הב"ש לעיל ס"ק י"א שהביא מיוקן זה בשם רבי' ירוחם והב"ש כ' עליו וז"ל מכ"ל חיוק זה ולא משמע כן משמר פוסקים ע"פ : (כח) מאותו שקינא לה. עב"ש ס"ק י"א וע' במל"מ פ"א מהל' סוטה דין י"ד : (כט) אבל לא להפסיד' כתובת'. פ' בגליון המשניות פ"ו דסוטי' בתוס' רע"ק ז"ל לוח ד' וע' גם' בית מאיר ולוק : (ל) ו הגיס. עמ"ש לעיל סי' ד' סק"ב מעניין זה: (לא) שנאסרה בשנילו. בבה"ע שכ' ואפי' ג' סרי מקודש לבעל כו' וע' בהגהות מל"מ פ"ב מה' סוטה דין י"ב הני' דמהר"ח שבון סי' קל"ב שהפסק בזה בני בועל שני אם נאסר' לו כיון שכבר היתה אסור' ועומדת אך בחשו' שבון"י מ"ח סי' ל"ד ובס' ש"ח בקו"א הסיגו עליו מש"ם שבדרין דף מ"א ע"פ. גם בס' ק"ש פ"ק דכתובות אות מ' הזכיר דברי מהר"ח שבון הנ"ל שרולה לדמות דין בועל שני שלא לאסור עליו מהך דינא שלידה הרא"ש ז"ל לענין בעילת בוחי (דלקמן סי"ט) וכ' שמע ממורו ורבו הגאון מו"ה א"ב ז"ל שחפש עניו מש"ם שבדרין הנ"ל ע"פ ועמ"ש בזה לעיל סימן י"א סק"ד. וכעת הגיע לידי ספר כת"י מהגאון מו"ה יצחק הלוי ז"ל מהמבורג ורחיתי בחשוב' אחת שם שלירף שברת מהר"ח שבון הנ"ל לקיים לאסר סברות בנידון שנשאל עליו וכתב דמה שהשיגו עליו מש"ם שבדרין דף מ"א מלבד דלא קשה עליו אגמרא זו רלא אדרבה רמי' מוכרחת לדברי מהר"ח שבון מגמ' הנ"ל דהיכא דכבר נאסר' לבעל' אינה אסור' לבועל. דהנה מקשין הטוס כיון דמיירי בגמ' בנערה המאורס' וקובעת בגמ' שם נאשה חבירה דמקנא אינ' דרבי יוסי בר"י היכא מבכחת לה מיירי בס כן בנער' המאורס, מ"כ היכי מוקי לה בזינת' וחזי לכתי' לכתי קשה בסקיל' היכא מבכחת לה דמ"כ לא הים' בתולה ומ"ל בשלא כדרכ' דזהו דומק לאוקמי בכך וע"ז יש לתרץ דמיירי שבאו העדים הבייב והעידו על זנות הראשון אחר שבאו עדים כבר והעידו על זנות המאוחר ומ"כ שפיר בעדים הבייב שייך חיוב סקיל' כיון דלפי העדאתם שזינתה קודם והיתה בתולה. אבל אבתי קשה לפ"ז מה מקשה הגמ' דילמא לאוסר' על בועל' שני נאו הא ע"כ אחו לבטלא דמ"כ למה להם להעיד שזינת' כבר קודם זה הזנות הא גם אם הי' אח"כ לאסר' לבועל ומדהעידו על זנות מוקדם בודאי ידעו דאחר מ"ל הראש' וכוונתם לאיינו סקיל' ולכך העידו שזינת' קודם דהיה' אז נחוש' ומ"כ מה מקשה הגמ' דילמא לאוסר' על בועלה שני. אלא ודאי ע"כ אוכח כסברת מהר"ח שבון דהיכא דכבר נאסר' לבעל מינה אסור' לבועל ומקשה הגמ' שפיר עכ"ד ודפח"ח וע' נחשו' בו"ב מיינגא סי' כ' מעינין זה : (לב) שזינת'

חכמת שלמה

סעיף ו' ובכפש אין לנו מי סוטה כ"ב ע' בחשובתי כ"ק מאנגה במהדורת ע"א שלי תשו' כ' מ"ש בזה גם בדין הש"ע ובדברי המחבר בסי' קע"ו ייע"ש בעזה"ים ודו"ק :

סעיף ב' בהנ"ה וי"ח דבזה"ז וכו' אינו נאמן וכו' כ"כ נדאה רא"ש לדבריהם מפרש"י אם' מכות (דף ט"ז ע"ח) ד"ה ע"ד רבינ' אמלא בה דבר אסור' לו וכו' וע' בחוס' שם שמהנו על זה דבזה אינו מחויב לקיימה רק נדאה בוונם רש"י דאין יודע שיש לה עון רק מרוח אומר כן אבל אינו נאמן כיון דהוי מחויב לקיימה והוי קשה לרש"י כיון דהוי דבר מלוא ואינ' להחזיקה אינ' שייך לומר בזה ע"ד רבינ' שיש נאמן דאינו ונהי דהש"ל לא ידע מהך סברא דלדבר מלוה מוסר עיינו בשלוה אלין בה חיוב רק הידור מלוה כגון מקרי דרדקי וכו' אבל בעה דהוי חובה ממש אינ' אלא בלא בפסיה דאמר לבועל אינ' אלא בלא בפסיה דאמר לבועל אינ' אלא בלא בפסיה דאמר לבועל

פיו לא הוי כחרי אבל כל זמן שלא פסקו על פיו לא אמרינן דהוא כחרי וכ"כ תוס' בסוגיא דאיירי דפסקו הב"ד ע"פ עדותו אם כן למה כתבו הם מיד אחר שהעיד הוי כחרי אפי' לא פסקו ע"פ. שוב ראיתי בתוס' פ"כ דכתובות כתבו היכא דע"א מדאורייתא נאמנו כחרי אפי' לא פסקו הב"ד ע"פ אבל היכא דנאמן מדרבנן רק לא הוי כחרי אא"כ פסקו על פיו נזה בפיר מ"ש הרמב"ם והעור כי סר סיל ג"כ כתוס' אלו וכי"ל סי' קכ"ז מחלק בס"ך מסכר' דפלמו כן. ופ' מ"ש כ"ס י"ד: יב אפי' הם עד הטומאה הוא אפי' הפחירה והי"א לומר כיון שראה שנסתרו יחדיו לא דקדק היטב אם בפיל אותה

וכבר בודאי בפיל קמ"ל כ"כ כ"מ נם י"ל דה"ק אפי' אם הוא אחר מעידי סתירה ואמר שאותו פעם בעיל אותה ופד פעני לא אמר שראה הביאה מיהו אינו מכחיש אותו אלא אמר שלא ראה ולא שם על לבו לראות כ"כ אבל אם מכחיש אותו אפ"ג שפי' הפתיר בודאי לא הפסיד' בכתוב: יג דלא שייך למימר אחר לבועל הוא"ל ואחיר לה בלא"ן ולא שייך בו קידושין אא"כ אם יבא אפי' אם עד הטומאה הוא אחר מעידי הסתיר' ואפי' עבד או שפחה או אשה או קרוב כשר לעדות: טו ה חמש נשים ששונאות אות' נאמנות עליה לומר שנטמאת אחר הקינוי לאוסר' על בעלה ה (נח) אבל לא להפסיד' בתובתה:

טז ז מוציאים ע"י עידי טומאה אפי' לא ראו כמכחול בשפופרת מאחר שראו אותם רבוקים זה בזה (ל) ונוהגים בדרך המנאפים:

יז ח כל אשה שנאסר' על בעלה על ידי קינוי וסתיר אסור' נם לאותו (לא) שנאסרה י) בשבילו ו ואם עבר ונשא' מוציאין אותה מתחתיו בגט אפי' היו לה כמה בנים ממנו אבל אם לא קדם קינוי ובאו עדים שנסתרה עם איש זה ובאו ומצאו דבר מכוער נתבאר בסי' י"א:

יח ט כל אשה שבאו שני עדים והעידו שזינתה עם זה כשהיתה תחת בעלה הי"ז תצא מזה ואע"פ שיש לה ממנו כמה בנים:

יט כב) י"א שאשת איש (לב) שזינתה עם הכותי וגירש' בעל' ונתגייר הכותי שמותרת לגר הזה יג דלא שייך למימר א' לבועל בביאת הכותי: הגה כג) (לג) ומ מ פי' שזינה עם אחות אשתו וגירשה כבלה אסורה לבועל אמר מיתה אשתו אפ"ג דבלאו הכי היתה אסורה לו כשזינתה עמו (פסקי מהרא"י סי' כ ט):

כ ח כד) אשת איש שטוענת על איש אחר שהוא רודף אחריה והוא מכחישה אין להאמינה כדי לייסרו כה) אבל יגזרו עליו נדוי שלא ידבר עמה כלל ושלא ידורו בשכונה אחת ואם הוא מוחזק בעיניהם לחשוד על העריות ראוי לגעור בו בגזיפה ולאיים עליו שאם לא יתנהג כשורה יבדילוהו מביניהם לרעה וידחוהו בשתי ידים כו) כמו שאחז"ל מלקין על לא טובה השמועה וכמו שכתב הרמב"ם בפכ"ד דסנהדרין:

כא ט מצות חכמים על בני ישראל יד לקנאות יא) לנשותיהם כז) וכל מי שאינו מקפיד על אשתו ועל בניו ובני ביתו ומזהירם ופוקד דרכיהם תמיד עד שידע שהם שלמים מכל חטא ועון ה ז חוטא שנאמר ופקדת נוך ולא תחטא כח) וכל המקנא את אשתו נכנסה בו רוח טהרה ב כט) ולא יקנא לה מתוך שחוק ולא מתוך שיחה ולא מתוך קלות ראש ג ולא מתוך מריבה ולא להטיל עליה אימה ד אם עבר וקינא לה בפני עדים מתוך א' מכל הדברים האלו ל) ה ז קינוי:

כב ה אין ראוי לקפוץ ולקנאה בפני עדים תחלה ו ואפילו בינו לבינה לא יאמר לה אל תסתרי עם איש פלוני ז כמו שנתבאר אלא מוכיח אותה ט (לד) בינו לבינה בנחת ט וברוך טהרה ואזהרה כדי להסיר המכשול ולהדריכה בדרך ישרה:

באר היטב

) בשבילו. ואפי' נאסרה מקודם לבעל אפ"ה נאסרה לבועל והרמ"ב אם"ם סנהדרין דף מ"ח. שבות יעקב מ"מ סי' ל"ד ועי"ל סי' י"ח. ועיין בכה"ג בהגהת העור סעיף יו"ד: יא) לנשותיהם. לאו קינוי ממש קאמר אלא להוכיח אותה ויזהר אותה שלא תסתיר עם אנשים ובזה שפיר דלא תקשה ממ"ש בסעי' ז' עיין פריסה:

פתחי תשובה

שזינתה. בחידושי רב גדול אחד (שהזכרתי בסי' קכ"ט סקכ"ד) כתב דיש להסתפק בזינתה עם קטן פחות מי"ג ויותר מבן ט' דביאתו ביא"ת אי אסור' לו כשיבגיל. משום אחד לבועל והא ודאי דאין להחיר מ"ד דפיחות קטן אונס הוא כמו דאמרי' פיחות קטנה אונס הוא. דהא גם בבועל גדול אם הי' אונס הוא מזידה נאסר' עליו כדאית' בירושלמי דסוט' פב"ש בסי' י"ח. אך אפ"ר דזה דמי לזינתה עם כותי לדעת י"א אלו דמותרת לו אמר שנתגייר משום דבלאו הכי היתה אסור' לו ואין בו קדושין אם כן ה"ב בקטן לדעת הרמב"ם דאסור להשיא אשה לקטן דהוי בזיון כדלעיל סי' מ' ונם אין בו קדושין גם קריבן בי' ובעמא' אחד לבועל. מיהו י"ל דדמי זזינה עם אחות אשה כיון דמותרת לו אחר כך אך אכתי יש בהסתפק לעשה בכ' הרדכי בסנהדרין דלכן מותרת לבותי הבועל לאחר שנתגייר משום דהוי בקטן שנולד והביא בעת, לאו בר איסור' הוא אי"כ ה"ל בקטן דלאו בר אזהרה איסור' הוא בפמו' מי"ג שני' ואין מעש' קטן כלום ע"כ לא שייך בו לאסור משום מעשיו בעודו קטן עכ"ד. ועי' בנ"ל מ"ש בביאור דברי הרדכי הנ"ל ובאתבאי לפע"ד בנד"ז פשוט דאסור' והי"ה זזינתה עם אחות אשתו עפ"ב. ועי' בחסו' בית יעקב סי' ג': (לג) ומ"מ מי אז נה כו' בגליון ס"ע של הגאון רבינו עקיבא איגר ז"ל ל"ב וכ"כ להרי' בחוספת ביאמות דף ל"ז ע"ל ובראה דע"ם הוא ול"ל ל"ד והוא עם ע"ב בד"ה אשה ביאו ע"ב. אך לא ידעתי מה רא' מהחוס' הא החוס' בכתובות דף ב' ע"ב מולקים בל פסק ר"ח וס"ל דגם בכותי הבועל אסור' דאף ר"ח בלאו שהחיר הא כתב הטעם משום דלא

נאסר ביאה ואע"כ פשיט' דלא שייך זה בני זינה עם אחות אשתו וכל עיקר חידושו דהרא"ש ז"ל בזה הוא לטעמו של הרא"ש ז"ל ואע"כ מה רא' מהחוס' ולע"ע: (לד) בינו לבינה בנחת עי' בפריסה שכתב ר"ל דאמר לה בפירוש אלא על מנת לאסור אותך עלי אני מקנא לך אלא שתזהר מן הביאור ומן הדומה לו. אע"ב אלא יזכיר לה בפירוש אם על מנת לאסור אותך עלי אני מקנא לה אלא אפשרי עם אנס אע"ב מודה דלא נאסר' אבל (ועי"ש עוד מ"ש ר"ל דהרמב"ם שכתב אלא בינו לבינה לא אמר לאמר דפסק כרבנן דקינוי וסתירה בעינן תרי עדים אע"ב בינה ובינו לאו אסור' הוא אלא דבא בהדי' כתב הרמב"ם ס"ם כ"ד מה' אישות דגם בינה ובינו נאסרה לו. אך הפריסה עלמו ס"ם קפ"ו הביא בשם מורו מהרש"ל שאמה על הרמב"ם שם. ופ"ם בב"ח וגם בא"מ וב"ם שם והובא לעיל ס"ק ע"ו ע"ם) והנה מ"ש הפריס' בריש דבריו ר"ל שיאמר לה בפירוש כו' לכאור' זה אלא בשני אנשים ולא שכ' רש"י ז"ל בינאמות דף כ"ה ע"ב בד"ה לשקיל' לה דרך אחרים ולשון רא"שון שם מבואר דלא בעי' שיאמר בפירוש רק כל שידוע לכל שאינו מודה בזיאה אמש אני אך לשון שני מאנשים דבעי' שיאמר לה בפירוש ובאנס' שם בלשון שני ע"ב. ועי' בחל"מ פ"ג מה' סוטה דין כ"ד שכתב דלפ' המבואר בגמ' דינאמות שם דבפיון שיהי' הקינוי בדבר הלוסרם לפ"ז ל"ל דה"ה אם אי"ר לה אל תסתרי עם פ' אמה אסתר אוסר דלא מהני קינוי ואם אסרה אינה אסורה כו' פ"ש:

ביאור הגר"א

כ) בלא שני כו'. שם אוס' קר"ה מיהו כו' וכ"כ רש"י שם: כא) אז היה במדינה אחרת. כ"ז ח': כב) י"ח כו'. דבלא"ה אסירא ואמ"ש כ"ו ב' מ"ח נעמאה כו' קמ"ל דמ"מ כאסרה לבעל. ע' אוס' דכאוכות נ' ב' ד"ה ובדרוש כו' ואדאמ"ש שם כתב וכ"ל לקיים אפק ר"ם ולא מעמאה דלא אמרינן דאסירא לבועל אלא היכא דלא היתה אסורה בלא"ה כו' וז"ש בהגה"ה ומ"מ כו' דל"ם דכאן נמי שייך טעם של הרא"ש דגני אינו כאורה קידושין לגמרי משא"כ בעריות די"ל קידושין במקום אחר. פירש מהרא"י ועוד כ' שם לחלק דגבי אחות אשה שייך נאסרה לבועל בלא אמות אשתו אשה דכשמגייר נוף אחר הוא דגר שנתגייר כו'. ומדרבי פ' ד' מיסוס כתב אבן ר' יחיאל עשה מ"שה כר"ם ולא מעמאה כו' אלא משום דגר שנתגייר בקטן שנולד והביא שעמא לאו אסורה היא ובזה א"ש כ"ז: כג) ומ"מ כו'. דלא שייך אסורה וקיימא דהא לאחר מיתה מותרת משא"כ בנכרי דכשנתגייר בקטן שנולד דמי ומ"ל מיתה ומ"ל גירושין בלא אים דלא ביאוסף בבועל אינור אלא לאחר גירושין: כד) אשה אים כו'. כמ"ש בז' שנשבעין ע"א בהבאה לאו בלוס וכן בשהבע"ד מבמיאו

כמ"ש בפ"ב דקידושין ובר"ם האשה רבה: כה) אבל יגזרו כו'. כמ"ש בפ"ה דיבמות ובפ"ק דקידושין והא אסיא דשום אלא כו' מידם כו' וכמ"ש הרמב"ם: כו) כמו ש"מרו חז"ל. בסוף קידושין: כז) וכל מי כו'. גיטין ל' ח' אביל הוא רמ"ח כו' וביאמות פ"ח ב' וסנהדרין ע"ו ב' והמדריך כו': כח) וכל המקנא כו' פוטה ג' ח': כט) ולא יקנא כו' ואם כו'. ירושלמי ריש פוטה והביאו חוס' שם ב' ב' ד"ה מ"ע עוד בירושלמי ומ"ש ולא מתוך ניאוף אלא כו' ג' הרמב"ם ולא מתוך מדון כו' וגירסתינו הוא מתון וט"ם הוא: ל) ה"ז קינוי. דבירושלמי אפיים שם אי"ר מנא כו' הורה מעכב הקינוי רא"ח הוכה ר"ח רשות אחת דר"ח בב"ם ור"י בב"ה הבא בפ"ח לא יגרש אדם כו' ועתוס' ג' ח' ד"ה ר"ח כו' אבל קשיא מירושלמי כו' ואם ל"ע כו' אבל להרמב"ם דר"ע ג"ב ס"ל דאינו חוכה אלא מלוה וז"ש למעלה מלוה מכמים כו' ומפרש דבגמרא הירושלמי כך הוא א"ר מנא כו' הקינוי רא"ח כו' ר"ל דאליא כפלוגתא דלר' יהושע ע"ב לא ס"ל כר' מנא ואבן קיל כר"י וכב"ה וכן ר' שמעאל ור"מ פרוייפו ס"ל דאינו חוכה

אמר שמואל הקטן אורה ה' מאוד בפי ובתוך רבים אהללנו. ומשירי אהודנו. אשר ממעון קדשו הופיע והשפיע טובו על איש כמוני לחבר ספר זה בית שמואל ולעשות מהדורא בתרא ואפרוש כפי אל ה' ואומר. ויהי נועם ה' אלהינו עלינו ומעשה ידינו יהי רצון שתשרה השכינה במעשה ידי ויעזרני להיות ממצדיקי הרבים ויקובל דברי כטל וכרביבים:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

הגהות מהרי"מ מן סי' ע"ח עד סי' פ'

ה) ר"ל נכי כתוכתיה כ' הרמב"ם וס"ע ואינו יכול. ולא כללו פס שיהו' ואין שומעין לו. וסוא שלא שינו לשון חז"ל. דכתוכתיך איתא כמתני' בלשון אינו רשאי ופירוש סוא פירושלמי בלשון אין שומעין לו: ב] מפני לשון ואפי' כ' א"ש כלומר אפי' אם אמר קודם הישומין זה שפתיק הא"ז כנאון ל' הירושלמי בעל שאמר. ומכואר כתוספ' שלשון הירושלמי אחר הנשואין וז"ל חוס' והירושלמי קאמר בסדיא אסא דתנן ניסאת כו' וז"ש הכ"ו תיס'. והנכון ל' אפי' סוא כמ"ש בעור אעפ"י שתקנו סרקונה התח ס רות. ר"ל הרי לטוכתו נתקן. וכ"ס בתוס' בב"ל וקלא ס' נרחס נרשב"א כו' ומ"מ אומר הרשב"א. וז"ש ע"ש ויהפרס אאי אפי' כאילו סמוך לעיל ס' ס"ש ס"ס אס סיא אומרת כו' אין שומעין לה ואפי' אס יאמר כו' אין שומעין לו. ואס כזה יתכן לשון הרב שם בבג"ה וכן כו'. אין א' מסס כו' וז"ש וע ל ס' ס"ס ס"ס בבג"ה : ג] הקשה לא"מ וא"מ למה כתב הרמב"ם ואחריו הס"ע אין מוציאין כו' כח ס סקים הרשב"ג. ואסור לפדות. ומ"ש הכ"ש מנוס דאתי לאשמועינן ככדי דמי' חייב. דבריו אינם מובנים. מלתא דכתבו בהדיא בסדיא בסכית חייב וסיימו אלא כמו שסיא שוס וכ' לא"מ ואין לומר דיש נחלק דאשתו כנוסו כמ"ש תוס'. דא"כ אמאי פסק הרשב"ג מסתמא דמתני' נו'. עכ"ל . והנכון דכ"ע ס"ל דיש לחלק דאשתו כנוסו. וכי סיכא דלא תקינו אלא יוכל לפדות א"ש ביותר מכדי דמיו שהרי כל אחר לאיש יתן כפר נפש. ס"ל יהן כפר אשתו דחשיבא לי' כנוסו. אלא דבהא קמפלגי. ת"ק סבר כיון דלא תקינו רבנן נאי נכי אשתו ויוכל לפדותה ביותר אס ר"ל. א"כ מנסר כתובה עלמד דכתב פתס ואסריקנך בפתס א' חייב לפדות' ביותר אפי' כי לא רצה. ובפתס ב' לא רצה. אינו סודה בלל כמ"ש רש"י ורשב"ג סובר הרי"ל לפדותה ביותר הרי חשיבה ליס אשתו כנוסו ולא תקנו בב"ל ובשאינו רוצה הרי אינה חשיבה לי' כנוסו. ואין פודין את הפשבי ביותר. וז"ש תוס' אם ב' ד"ה אין כו' אריבא קאי אכ"ל מסוס דבסיפא אם רצה מודה רשב"ג ולק"מ אל רמב"ם וטוש"ע אפשקו כרשב"ג וכ' אין מחייבין. ד] וכ"ש ס"ל דהלכתא כת"ק ומבדם ת"ק ס"ל כשאתא דניעין. ויהכן קושית חו' ד"ה וסיו כו' אל הת"ק מנמרא דניעין ומכואר אפי' תירוץ אתוס' כיון דיוכל לפדות את אשתו דאת הת"ק דחייב .פדותה א"כ ל"ל גם בדברי הרב ויוכל לפדותה כו' וחייב לפדותה ר"ל יוכל לפדותה בכל כו' בכל פעם. ובאן דמיירי בפעם א' חייב לפדות בכל ממון שיש לו : ה] אפשר ר"ל מדהתחיל הרמב"ם וס"ע בלשון מקום שדרכן כו' וסי' ל"ל נ"כ אס סי' דרך נסי הפיר שלא לעשות כו'. ופ"כ שהרמב"ם שמר לשון חז"ל וסוא לשון התוספתא דאיתא נ"כ מקום שלא נהגו לעשות והתוספתא לא קאי אל פרטי המלאכות שמנה הרמב"ם. וז"ל התוספ' שבפס נוסי מלאכות מנו כו' מקום שלא נ"ג ו' מכל אלו א"י לכופה סיינו שאינו יכול לכופה לעשות מלאכה מ"ש אלא לעוות כו' עיין לות כ'. וסוא דלא כב"ש פק"א : ו] ר"ל האי מ"ש פופס בלמר אינו מפני המלאכות שפופס לבעלה. כל"ל בתות א'. אלא כר"א ובפני הבעלה כו' ודלא כמ"ש הב"ש בגי' הרמנ"ם כו'. ומתירן קושיית הפ"מ. מה שלא ביאר הרמב"ם כמה הטיפור מה שסיא עווה בכל שבוע ובמשנה אמרו משקל ה' סלעים שתי כו' : ז] אפשר. ר"ל דהרמב"ם מפרש. הא דמשקי חז"ל וס"מ בכתנא רומאה. לאו אמתני' קאי מסוס דבמתני' אינו מפורש אבל לא בפשתים. אלא ממה דפתס ופופס בלמר. דייקו אבל בפשתים לא ואיך יתכן לאשמעי' דיוקא כמה שיש בו פני מילי כו'. ומה שתירץ הכ"מ כיון דאין כתנא רומאה ידוע לנו כו' עכ"ל הנה אם לא נמלא בתלמוד ובראשונים מפורש שלא ידוע לנו. מניין לנו לומר דמשקא ליה לרמב"ם. וכן מ"ש הב"ש מנוס שיש פשתן מזיק פ"כ לא חילקו חכמים כו' עכ"ל. תמיהני הלא מבואר בגמרא וכני מילי כו' והגראה דאפשר לומר. הא דקאמרו ס"מ כו' קאי אדברי ר"י דאמר מפריח את הפה. אמרו ס"מ דמפריח בכתנא רומאה. אבל שאני כתנא אינם מפריחים כפה כגראה מבשאתן שבכל סביבותיו. אבל מבריבי הפשתים שוה בכל מיני כתנא וזה הדבר שברמב"ם נשמע חיבת מפריח. דבר השוי בתוספתא ובגמרא והרמב"ם נשמר בכ"מ לשנות מדברי חז"ל אלא מפני שפתס דינו בכל מקום וכן כמתני' ועושה בלמר. דייקינן אבל לא בפשתן פתס א' בכל מקום :

סימן פ ס] סתכוני כחשיבות אלו הסגנות להגליח ספר לדבריו. כי חולת אבבה אני לייבב כל קושיות שעל הרמב"ם בהוספת תיבה א' וכל"ל שסקו לה מזונות הרחוים לה והרי היא מפוכרת ומתאוה לאכול יותר כו'. ואיירי בכל בדין מפוכר'. ותהיה הדין דין אמת ובכל מתוקן. כי הפוכר אינו חייב נפש. ולכן לער נופה קודם ולכן אמרו משלמין דמי וולדות. וז"ש הרמב"ם ימות הולד ול"ק הכן כמ"ש נתנו לה בן להניק. וע"כ יתכן מ"ש או לאכול מאכלות אחרות מפני אלי התאוה כו' כי כן הוא דרך המפוכרת. ואירא כי עירוס אנכי ממלוא חפצי מקור מדברי חז"ל. הסיאני לבני לדחוק יותר ולהמליא מקיר לדברי הרמב"ם מנמרא ב"ל והוא שיש לדקדק מ"ש אוכלת הרבה היה ל"ל או בלשון שנתחדש לה עניין והרי היא אוכלת הרבה או בלשון הסקא הרי זו אוכלת או תאכל הרבה . וכן מ"ש לא תאכל עמו כו'. מאי עוד דקאמי ואינו אלא מיותר. כל זאת בתתו לדחוק ולומר דהאי אוכלת הרבה שמו אכמים בלשון הסוע כגדי לפרש מזה תרתי. אם נתחדש עניין והרי היא אוכלת הרבה מהסבקא הרי זו אוכלת הרבה ובתיבת הרבה מ' נ"כ תרתי נתחדש לפס או התאוה לאכול יותר מן הסיסקא או הרבה מיני מאכלו. ושני התאו' אלו סי' לנפיש שנתפברו ואז נולד אלי התאוה בבעבה. ופסקו חז"ל אוכלת הרבה סיינו כל מה שהרצה. אבל אמרו לא תאכל עמו ר"ל אם הכן היוק דברים הרעים לאכל. ואמרו עמו לאשמעינן דבשאינה אם כן יוכל אוכלת מ"מ שתרצה. והא קא"ל שאין הנפל יכול לעבב. מפני חשש הפיכור. שמא ימות הולד. כי אע"פ שלא הוכר עדיין עוברה רק מפני התעוררת תאותה לאכול כו' יש להנפל לדון שנתפברה וליחוש שמא ימות הולד וא"כ נתבאר כל דיבור ודיבור מדברי הרמב"ם בדיוק נמור ממשמעות נמ' הכ"ל ולא נצטרך להוסיף ברמב"ם תיבת מפוכרת כאשר כתבנו לאברהאוכ ידעתי גם אנכי ידעתי כי יתרפני שומע לי דוחקים אלו. ואירא אם אומרים ויגר לי אם לא אומרים :

סימן פב ס] ר"ל המעיין ברש"י הנ"ל. יקשה לכאורה מ"ש מלינק מאשה אחרת אך למותר הוא ולא עוד שאותר למ"ש ל"ע כ' ד"ה אם היה מכירה. שאינו רוצה לינק מאחרת הרי שאינו רוצה רק לשמן שמכירה . וכאן אמרינן שחריף ויודע לבכירה. אבל באמת הפיר לנו רש"י עיקרן של הסיפות. מאן דאומר ופר כמה ס"ל הסכנה אינה אלא מה שלא ירצה לינק מאחרת ויתרפה. והסכרה אינו אלא סיבה לשלא ירצה. לכן לדידהו לא סני בסכרה קטנה בלא דעת אלא דקא מסוי לאפה. כי אעפ"כ ירצה להניק מאחרת אלא כמ"ש רש"י כן כמה מדשים שיודע להכירה מלינק כו'. ושמואל ס"ל אפי' אם רוצה לינק מאחרת כ"ז שמכירה. סבנה נפשי שגם בלא דעת נפשו מתנענע פניה. והסיא ואתאי קמיה ברק אם קאי מסוי לאפה. סיינו אפ"ש שרוצה לינק מאחרת. וזה שסמכו לו סומא מנא ידע ר"ל דאמרת אפי' כר לה לינק מאחרת ופניה לא רצה מסיבה תיתי לומר דידע להתנענע ותירץ רב אחי בריחא וטעמא וכיון שר"א מתרץ אליבא דשמואל פי' הרמב"ם כוותיה ומחורץ קושית הכ"מ וז"ש הרמב"ם ואפי' סומא. אבל הריב"ף והרא"ש ס' כר"י דלא מיישינן לנענועים. ומס' קושית מנא ידע הוא לדברי ר"י. ומחורץ מה שהקדים הריב"ף והרא"ש האי מנא ידע להסיא דאתאי כו' ומפרשי סומא נ"ל ידע סיינו למסבר טעמא אמאי א"ר. כודאי חזיק דסומא א"ר ואין לנו חידוש דין. ונ תוון מה שלא זכר הטור כלל דין הסומא והכ"ע כ' בכל דברי הרמב"ם וכ"כ ואפי' סומא. א"כ ל"ע על הרב שבניה בחיך דברי הש"ע וא"ר כו' טור וסיה ל"ל וי"א כו' ופב"ש שתם כדעת הרמב"ם דאין זמן לדבר כל שאינו רוצה לסניק מאחרים עכ"ל וסיה ל"ז כ"ז שמכירה : ב] אפשר לקוטים סדרתי. וכיון כל ליקוט שאתי ליון כזה' : יב וכמה תיבות הוכפלו בליקוט וכניף המיבר לא שנתתי ידי בה :

סימן פה י] יבמות ס"ו כ' : יא] מ"ש כ' : ה] אפשר כוונתו אחר"ן :

סי' קיט (הג"ה ס"ה) מצר וגירשה בפ"כ. כ"כ יעוין י"ד סי' ר"ל בהג"ה ובח"מ סי' ר"מ ויעוין בתשו' מהר"ם מרוטנבורג (ד"פ דף קיג) ובתשו' מהר"ם מינץ סי' ק"כ ויעוין גם בתשו' הכ"ל סי' יז: (חמ"מ סק"ז) למייבו בשאר וכסות כו'. כ"כ תשב עד שתלבין ו' אשה ואין לכופו להביאה אל ביתו ולמייבו כו': (ב"ש סק"ח) מיהו דברי פרישה אינם מוכרחים. כ"כ יעוין במל"מ פכ"א מה' מ"כ סי"ח: (שם סק"ב) וא"ל מ"כ כל ימיו נ"ל. כ"כ י"ל דאם לא היה כתיב כל ימיו ה"א דמ"ל להחזירה ולא הוי ניתק לעשה ולוקה ונשים דעלמא אין המגרש לוקה: (ע"ז סקי"ב) דמישתמיטי' דברי הת"ס ס"ב דקידושין. כ"כ לענ"ד נדייק כ' מהרי"ו דהאי טעמא דלאו בת תשמיש היא לא מלא בתו' וכ"ל דמ"ש דל"ש גרירה באשה זו היא ג"כ מלד שלא היתה רגילה לתשמיש ודמי זה לקנינה וע"ז השיב מהרי"ו שנקנינה לא נאמר בעשה זה דלאו בת תשמיש אבל באמת ידע מהעשה דלאו בת תמוה היא משמ"כ בש עה שהיא בת תמוה אף דלאו בת תשמיש היא מאיזה סיבה מ"מ אין להוציאו מכלל גזירת חכמים כי לא יצא מן הכלל רק קטנה שאינה בת תמוה: סי' קב (מחבר ס"ג) ובשעת הסכנה כו'. כ"כ ומבואר בתשו' כ"מ בחדשות סי' נ"כ היכא דאיכא חבש עיגון בשעת הסכנה דמי וסומכים על הבעל אף שהוא משומד ויעוין בשער לפרים סי' קי"א ובמהריק"ש סי' קכ"ה כתב על דין אחר בזה"ל ומש"ה נקטי' נקולא דהשתא בכל אחר יש עיגון כמה שהכריע רדב"ז בסי' ש"מ ויעיין בג"פ שחולק על הרדב"ז ויעיין בכ"מ סי' הל"ל ס"ו: (חמ"מ סקי"ז) יכול להיות הכופר כו'. כ"כ יעוין תשו' פמ"א מ"כ סי' ס"א ובטור ר"ס ק"מ: (ב"ש סק"ח) כ' נד"מ בשם רד"ך כ"כ זה קאי לבקה שב'. יעוין במל"מ פ"ב מה' גירושין דין ט"ז. ויעוין תשו' חב"י סי' קלא וסי' קלח: סי' קכא (ב"ש סק"ב) מיהו לקמן כתבתי. כ"כ יעוין מ"ש לקמן בגליון ב"ש סי' קנט ס"ק לח: סי' קכג (חמ"מ סק"ד) אמנם לא ראיתי דבר זה. כ"כ יעוין לקמן סי' ק"ל ס"א בהגהת רמ"א: סי' קכד (הג"ה ב' ס"א) על קלף מתוקן לס"ת. כ"כ יעוין ב"מ מו"ס סי' מב בש"ז שם: (ב"ש סק"ג) לפי' לשיטת הפוסקים. כ"כ יעוין קידושין ד"ט מו על החרס בתוס' ובהרשב"א ובפו"ת בתוס' רי"ד: סי' קכה (הג"ה ס"ב) הסופר יקרא כל אות תחלה. כ"כ לקמן בסדר ניטין אות ע"ח מו יקרא כל תיבה כו' וכן הדין גבי ס"ת כדאי' ביו"ד סי' ר"ד ס"ב ומבואר לקמן דבגיבוב די בקריאת אחר מו כשכותב מתוך ניסח בש: (שם ס"ו) כשהבעל מלוה לתקן. כ"כ יעוין תשו' עה"ג סי' פ"א שמביא כאן שם"ם הרמ"א כשהבעל כו' מקומו בתחלת הג"ה ומיירי אחר חתימת העדים: (שם סי"ב) כחלי מלבש למעלה. כ"כ יעוין סדר נטילת אות ס"ח: (שם סי"ח) או ראשם לא"ד שבתחתון כו'. כ"כ יעוין בש"ז ובנ"ש ובתשו' שער אפרים סי' יט שכתבו של"ל ורחש לא"ד ולא כן משמע בשו"ת ב"ח החדשות סי' לג ויעוין עוד שם בסי' לב ובס' ג"פ מחזיק כדברי הב"ח ולדעתי אפשר הכוונה בדברי הרמ"ה שדי במשיכת ד' אות ו' לבד והיינו כשמושך עד השטה שתחת ד' קרוב ממש להכתב אבל בשאינו מושך רק עד יותר מחצי הריוח שבין שיטה לשיטה אינו נק' מעורה עד שיהי' משוך מלמעלה למטה וממטה למעלה ויעוין הל' נס' ג"ר ובית"ש ניעוין פ"ב ס"י: (שם סעיף יח) או להיפך. כ"כ יעוין תשו' ריב"ש סי' קמ"ו ומובא ביו"ד ס"ס ער"ה: (חמ"מ ס"ק יט) יכול להוסיף בכל שיטה אות אחת. כ"כ דברי החמ"מ נכון ל"מ: (שם ס"ק כט) כ"כ הב"י סי' קכ"ו. כ"כ והוא בש"מ שם סעיף מט: (שם ס"ק לז) ובב"ח כתב כ"כ ויעוין בשו"ת בית יעקב סי' ק"ה ובית"ש בגיטין פ"ב סי' י' ובנ"ש יעו"ש בספרו על המדה: (ב"ש ס"ק ה) מ"מ כל שצריך לסייע לגמר האות כשר. כ"כ יעוין מג"א סי' נ"ב ס"ק כג: (שם ס"ק ח) לע"ז צריך ישוב. כ"כ יעוין במכתב הליכו ש"ב ס"ד מתוך המקובץ שב מספרי שו"ת מבואר שהב"ח דבוקה למעלה רק בשריטה דקה שם ס' עליה והבפרש בינה לאות ח' שבאות ח' הדבוק בכל עובי הרגל ובזמן התלמוד הי' כתיבת הה"א בנגיעה למעלה ורק ספרי דוקנא תולין כרעא דה"א. ויעוין בגוף תשו' מהרי"ק שורש לא שכ' שכתיבת ה' וק' היו שוים כמבואר בש' הקומץ ואף שמלבד שם להחמיר מ"מ הוא נעלמו תכם בשורש ע"א להקל וכ' הב"י סי' קנ"ו להשוות דברי מהרי"ק שבש' ע"א מיירי במקום הדחק יש לחוש לעיגון לפ"ז נ"ק קו' הב"ש: (שם ס"ק יח) ובסדר מהר"ם מפרש כו'. כ"כ יעוין לקמן בסדר הגט של מהר"ם אות פז: (שם ס"ק כד) לע"נ בתפילין יכול לגרר כו'. כ"כ יש בכאן טעות הדפוס ויעוין באחרונים: (שם ס"ק כח) ולא כח"מ. כ"כ בדין זה יש מריבות פלבוא בויכוחים נורלים בתשו' מהרלנ"ח ס"ק מ' ומהר"א לרפתי בסל אף בנגיעת קו דק: (שם ס"ק לג) אבל לדידן דאין כותבים. כ"כ יעוין ס"ק כב: סי' קכו (מחבר ס"י) דיתיהויין דיתילבין. כ"כ ונהגו להרחיק מעט די מן היהויין וכ"כ הפר"ח וכמ"ש הלבוש שמביא הב"ש בס"ק כ"ה וכן מסיק בס' נ"פ שלכתחלה נכון לכותבן בריחוק מעט שיהיו נראים כתיבה אחד וכמין ב' תיבות: (הג"ה סעיף ל') וי"ה דיש לכתוב החיבה כו'. כ"כ היינו לכל שום וחיבה דמגבינו לכתוב בגב מומר ויעוין בנ"ש. ודע שבסדר הגט למהר"י מינץ סי' ל"ה הנוסח אמת פ' המכונה פ' וכל שום כו' בן פ' ובפסקי מהרל"ו סי' רמז הנוסח אמת פ' המכונה פ' וכשו"ת כו' יעו"ש ואפשר דהיה מנהגו לכתוב וכל שום וחיבה דאית לי ולאחבתי ע"כ כ' וכל שום וחיבה אחר הזכרת גם שם האבות אמנם בנוסח הגט שבהרי"ף אינו מוזכר ול' ובתי עכ"ל כתב שם הן בני אים הן בני אשה וכל שו"ת אחר הזכרת שם אבותיהם וקרוב לשמוע שאין קפידא בקדימה ואיחור הל"ל ובלבד שיכתיב קודם הטומאת כנהוג: (שם סעיף מ"ה) ולכתחלה כו' לכתוב הרי לא מותרת לכל אדם בשיטה אחת כ"כ כל"ל: (מחבר סעיף מו) בגט הרוסה כו'. כ"כ יעוין בחידושי ריטב"א לגב"ק קידושין דף מ"ה שדעתו בשומרת יבם שעשה בה מאמר ולריכין גט להמאמר אין כותבים הנתתי אלא יבמה ומפרש שנותן גט למאמרו ויעו"ש בחי' תו' רי"ד והרשב"א ור"ן שלא נתתו לדברי הריטב"א הכ"ל: (הג"ה סעיף מט) וכ' וכד. כ"כ ל"מ כיון דעכ"פ נחסר אות יהי' ביד הבעל לערער ולומר שחסר אות י' ולא ו' כי הוא לוה לסופר לכתוב וכדי ביו"ד: (חמ"מ ס"ק טז) אם ג"כ כשר. כ"כ בש' ג"פ סי' זה ובש' מכתב אליהו בש"ב סי' יג סק"ג מביא תשו' מהריב"ל ח"ג סי' ס"ה שהתיר בכה"ג במקום חשש עיגון יע"ש: (ב"ש סק"א) כתב מכו"ס נמי כתב סוא. כ"כ יעוין מ"א סי' ש"מ ס"ק י' ובח"ר סי' שו: (שם ס"ק ה) וכיולא בזה בבית. כ"כ וכן מסיק הפר"ח וכ' שכן נראה גם מתשו' מהר"ר בצלאל אשכנזי סי' כב בג: (שם ס"ק יט) גם בגט מלוחר כשר לרוב הפוסקים כ"כ ל"ע דהא בש"ע לקמן סי' קכז מבואר שאף לדעת המכשירים גט מלוחר אל הלא מזמן מלוחר ואילך וא"כ אם נחוש לדעת הרמב"ם דאחת אחר הוא הבני לא תהא מגורשת אלא מאחר שני והרי יש כמה נפקותא מזה אם נחוש לדעת הרמב"ם ולמה אחת כאן הרמ"א דאם כ' בסדר הראשון אחת כשר ולא ביאר לדעת הרמב"ם דאחת אחר הוא הבני הו"ל בכה"ג דין המחבר לקמן אינו אל אלא מזמן המלוחר ואילך ולדעת הרמב"ד שמלוחר כשר מזמן הנתינה אינו מוזכר בדברי המחבר והרמ"א לקמן בסי' קכז יעו"ש ויש להיפוך עוד דלא לדיעות המכשירים גט מלוחר מזמן המלוחר ז"א אלא היכי דנעשה מלוחר מרצון הבעל משמ"כ היכא שהבעל אוה להסופר לכתוב לה מזמן הכתיבה ומחמת טעות הסופר נתאחר מזמן הכתיבה לזמן אחר דהוי שטוי גמור בשליחות ובטל לגמרי שליחות הגט והוי כאלו נכתב שלא בצוי הבעל ואינם מגורשת בלי אף מזמן המלוחר: (שם ס"ק כו) יקרא הרי"ם בשם"ח ופ' בשו"א כ"ב בפר"ח כ' ע"ז בזה"ל הב' דתרגום רצון הוא רעות הפיי"ן בשור"ק וכ"כ בס' דניאל והך הוא הקריאה גם כאן וזה פשוט מכ"ל ולא ע' בלבוש טעם נכון לדעתי כיון שיש מקום לטעות בנמשמעו שהוא גם ל' שברון כמו רעות רוח דקהלת לכן יש לקרותו בפת"ח תחת הרי"ש וכו' שהוא מל' רצון ועי"ד התרגום בפ' ולא פי"ז ואין בו מקום לטעות כלל: סי' קכז (מחבר ס"ב) אין תקנה להכשירו. כ"כ ל"ש היכא שנכתב על הגט קודם מסירתו ליד האשה שהוא מוקדם ונתאחר כתיבתו עד הייום פ' ויעוין בש"ך חו"מ סי' מב סקי"א ובכה מדיק טפי כיון שכותב הבעל על הגט קודם המסירה ליד האשה ומדיין לא הי' שם פסול על הגט דהא יכול למסור לה אותו הגט ע"י אחר. ומל' הש"ע כאן ממה שמבואר בב"ש לקמן סי' קמ"ח ס"ק ה' נראה דאין שום לד תקנה כ"א למסדר הגט ע"י אחר: (ב"ש סק"א) דאל יהיה על הבנים שמן פסול. כ"כ ז"ל הרא"ש שאינו רוצה שיצא קול על הולד שילדה ממנו שהוא ממזר יעו"ש הכוונה דבאמת אינו ממזר כיון דרוב הבעילות אחר הבעל רק שמן פסול איכא: סי' קכח (הג"ה ס"ב) ולא יכתוב פלונית מתת. כ"כ יעוין בחי' הגרשוני: (שם ס"ג) ופ"ש כותים דמתקרי. כ"כ ול"ש בשם נכתב להיפך ויעוין לקמן סי' קכט סק"ג לענין שם האיש בכה"ג ויעוין בס' מכתב אליהו דף ל"ה ע"ב סעיף יא ובדף מו: (מחבר ס"ד) כותבים על מי נהרות כ"כ יעוין תשו' ב"ח סי' ל': (ב"ש סקט"ז) ואפשר דבכלל בכל מי מעינות מי נהרות. כ"כ מדברי מהרי"ק סוף שורש קו נשמע שאף בשאין כותבים מעיינות אין לכתוב נהרות אף שבכל העיר מלאה נהרות אמנם בב"י מגיה בל' מהרי"ק של"ל שיש לכתוב נהרות ובחי' הגרשוני מגיה על הב"י והד"מ שנמשך אחריו בזה ומקיים הני' כאשר הוא לפניו במהרי"ק שאין לכתוב נהרות והמעיין יראה שמ"ש סוף תשו' מהרי"ק הוא מדברי המ"כ בשם מהר"י מפרים שכן מבואר בשמו בהגהת מרדכי שאין לכתוב נהרות: סי' קכט (הג"ה סעיף ד') אבל אם נ' נהרות: (הג"ה סעיף יא) אבל אם נ' שמות. כ"כ יעוין במ"א דף מז ע"ב ודף מח: (הג"ה סעיף עז) ל"א דמי שיש לו שני שמות כו'. כ"כ בב"ש ס"ק סג מגיה וכ' דבל"ל ל"א דמי שיש לו ב' שמות כם רגיל כו' כותבים פ' דמתקרי פ' ואם אינו רגיל בשני כותבים דאתקרי בה': (מחבר סעיף ל"א) שם ירחמאל. כ"כ ירחמיאל נ"ל: (ב"ש סק"ג) ומ"מ בכותב שם הבעל כו'. כ"כ במהדורא קמא דפוס ד"ם מ' בזה"ל ומ"מ כ' הרמב"ם בכותב שם הבעל וכ' וכל שום כפול מוכרח בכל"ל מיהו דברי ב"י ורמ"א אינם מוכרחים ולא מדיק שם הבעל נגדו משם הבעל וכל שום והרמב"ם מ"ש ואחיכתו כשר היינו שרגיל בו וקורין בו הוי כשם עיקר אפ"ם שאין הכל קורלים כמ"ש בס"ק א' מ"מ קורלין בו ג"כ כמו בשם המובהק לכן כשר משא"כ בשם בעל והרא"ש דמכשיר שם בעל לבדו וכ"ש שם בעל וכל שום. והריב"ש בתשו' מ"ג דפוסק אם כ' שם בעל וכל שום פכול ה"ה שם בעל לבדו פסול וכבר אמריכו בזה בדרישה וב"ח ובחידושי רש"ך וכן נראה עיקר ופסול בין אם כותב שם בעל לבדו בין אם כותב שם בעל וכל שום כי דברי הרא"ש יש לפרש בענין אחר דאיירי בשניהם בשון יעו"ש בע"ל. (שם ס"ק כד) הייט דיש לו בב"כ. כ"כ כאן יש הכמה בבה שמבואר בב"ש בבס"ק ומבוכה גדולה בין המחרונים ויעוין בפ' ב"מ ובפ' תורת ניטין בבב"י מ"ת סי' קיט ובטיב ניטין בלקוטי שמות ד"ח ובשו"ת בית אפרים סי' קיט: (שם ס"ק לד) ואפי' אם ידוע לע"ל דאשתנה. כ"כ לענין דברי הב"ש בכאן יעוין בבה"ק: (שם ס"ק לח) ב: יש חשש משום גרירה כ"כ יעוין בתשו' הרמ"א סי' פד שב' בזה"ל מ"ב בדאורייתא ומאחר דלא הוברר בשעת הגט אינה מגורשת יש לפקפק כו' בבה"ר ובמרדכי בהגהות דניטין כו' ע"כ ויעוין בהגהת מרדכי הנ"ל דין תפ"ה ח"ל ואומר ר"י שפוב לומר לסופר ולעדים שיכתוב כ"כ ניטין מד' שיהיה מ' לדעת הרב וכרי"ק אומר דשמא בענין זה פסול דדמי לגרירה דשאר ניטין הבריה מיד שנעשה כתיקון ונם זה תלוי בדעת הרב ול"ל הוברר הדבר שיהי' מומד לדעת הרב בשעת כתיבה ואמנ קי"ל דבדאורייתא אין גרירה אינו אלא כשמברר אח"כ אחרי' הוברר הדבר לאמרי' דמי לדעת הרב בשעת כתיבה ולא אמרי' דמי לדעת הרב בשעת הגט אלא אם כן יש בג

חידושי הגהות מהגאון מוהר"ר ברוך פרענקיל זצ"ל

המשה שמין בזה שום הטלת חיוב עליה: (שם ס"ק מ"ד) ול"ל דליכא בידו שטר הרשאה. כ"כ יעוין תשובת מהר"ם מלובלין סי' כ"ה: (שם ס"ק מ"ו) גם י"ל לפמ"ש לעיל כ"ב ל"ל לקמן בס"ק ע': (שם ס"ק מ"ז) ומומר כן ברית הוא. כ"כ יעוין ל' תשובת רש"י שבתשובת מיימוני להלכות מישות סי' כ"ט וכנ"י סי' מ"ד וכבכנה"ג שם וגם ג"פ סי' קכ"ג ובתשו' מהר"י מיכן סי' י"ב ובב"י לקמן סי' קנ"ז: (ט"ז ס"ק ב') וזה דומה ממש למ"ש סי' ת"מ. כ"כ ל"ע דלכאורה אינו דומה לשם דהתם לא התחיל הבליה להיות שלוחו של הבעל להולכה דלף שאמר לו הבעל בשעת מסירת הגט לידו הולך כמה שאמרה הבליה נופ' לאו בתורת הכי קבלי' ויעוין בדף ס"ג ע"ב ברש"י ד"ה אלא כו' שמסיים בזה"ל הלכך א"כ אמליך ואמטי' לידה לאו ניחא הוא דמעיקרא לא קבל עליו להיות שליח הבעל להוליך ע"כ משא"כ הכא דעשה מתחלה שליח להולכה ובכח אותו שליחות היה על דעתו שתגורש האשה כשיסי' הוא נחשב גם שלוחה לקבלה ויסי' כמסירת גט מיד שליח להולכה ליד שליח קבלה הרי ע"כ אינו עיקר מה שנשב' שלוחו להולכ' ובגלא"ה עדיין לא מלאתי גלוי' דהיכא דשליח להולכה אומר באמיר' בעלמא שאין על רצונו לגמור שליחות לת יוליך הגט ואח"כ מתחרט על דבריו ומוליך הגט לידה שלא תהא מגורשת: סי' קסב (הג"ה סעי' א') ל"א דאם יש לשליח הרשאה. כ"כ יעוין לקמן סעיף י"ח בתשו' רדב"ז ח"ב סי' תשמ"ב כתב בפשיטות דאם יש לשליח כתב שליחות א"ל לומר בפני נכתב אף לכתחלה א"ל רק מלך מנהג בעלמא: (שם) ויש חולקים ואומרים דהרשאה לא מקרי קנין כ"כ. יעוין בב"ש סי' קמ"א ס"ק מ"ד שכ' וסריב"ש דמאמיר אינו אלא אומרא בעלמא: (שם) ריב"ש סי' ש"ח ובסדרים כ"כ יעוין תשו' מהריב"ל ח"ג סי' כ"ד שפוסק כדברי הריב"ש ומביא ראיה שגם הרא"ש בפסקיו סובר כן אבל מדבריו שם נראה מבואר שבעלים עיט מדברי הרשב"א בתשו' ומדברי המרדכי ריש פ' התקבל שמובא כן ברא"ש ורא"ש מדברי הרא"ש דאיתי בפשיטות יעוין בתשו' מהר"ם מלובלין סי' כ"ה שדעתו נטיה לדחות דעת הריב"ש ומפי הרשב"א והמרדכי ויעוין בשה"ת הלכות נתין בד"ה ושליח להולכה: (מחבר סעיף י"ח) וי"א שאפי' לא עשה שליח כו' כ"כ יעוין לעיל ס"א בהגהת רא"ש: (ב"ש ס"ק כ"ג) לא הוי נט כלל משום דלא חזרה כו' כ"כ הרשב"א בחי' לגיטין דף נ"ג וז"ל ואי לאו דמסתפינא אמינא כו' וכבר הביר ע"ז בס' ב"מ בסי' קמ"ח והביא דעת סרמב"ן שהיא ספק מגורשת: (שם ס"ק נ"א) מ"מ לא הוי קיום לשני. כ"כ יעוין לעיל סי' ק"ל בב"ש ס"ק כ"ג: (שם) כמ"ש בתשו' הרשב"א. כ"כ בדברי הרשב"א מובאים בבאר בב"י בשאלה שנשאל איש קיום ב' עדים על חתימת ע"א ועל השני ליכא קיום רק ע"י ע"א אם נא' דכיון שנתקיים חתימת הע"א נימא דאותו העד החתום הוא כמעיד על חתימת השני דהא העדים אין חותמים אלא זה בפני זה ובלתרפו דעד המעיד ע"פ על חתימת השני יש ב' עדים על קיום חתימת השני ועי"ז השיב הרשב"א דלא מחשבינן כאלו העיד הראשון על חתימת השני וממילא ליכא רק ע"א המעיד בע"פ יעו"ש ולע"ג על הב"ש מ"ש אע"ג דקי"ל דאין עדים חותמים כו' מ"מ לא הוי קיום כמ"ש הרשב"א למה הוצרך לדברי הרשב"א דהיכא דליכא שום עד ע"פ שיעיד על חתימת השני אף אם היינו חושבים העד שנתקיים חתימתו לעד השני שבפניו אמת הרי ליכא בקיום הזה על אותו העד השני כ"א ע"א והשליח אינו יודע מאומה רק עפ"י חתימת העד שחתם בפניו: (שם ס"ק נ"ח) תמוה דהא כו'. כ"כ ע' מ"ש הב"י והרמ"ה חולק כו' הוסיף בבה"ב בזה"ל להגריבו אמי שימסור לה בפני עדי השליחות עמהם ע"כ ובהתחלת הדבור לשון הב"י והרמ"ה חולק בדין זה ולא כמ"ש הב"ש בשמו שכ' והרמ"ה חולק על זה ובאמת ממ"ש הרשב"א בתשו' סי' תקס"ח שמובא לעיל ברמ"א סעיף א' מבואר דאף שטר שליחות מועיל אף שאין עדי השליחות כאן הרי דלא כדעת הרמ"א ויעוין בב"ש ס"ק כ"א שביאר שדינו של הרמ"ה תלוי במחלוקת האלפסי והתוס': סי' קמג (הג"ה סעיף ע"ו) כגון שאותו פלוני נתן לו. כ"כ בל"ל יעוין השו' חו"י סי' קל"ו: (ב"ש ס"ק נ"א) וכ' המגיד טעם א' כו' כ"כ. יעוין מ"ש בזה הרשב"א אחי' למש' ניטין דף פ"ג ד"ה אלא בע"מ כו':

סי' קסט (מחבר סעיף ה') לא אמרו חזקה זו כו' כ"כ. יעוין לעיל סי' מ"ג: (ב"ש ס"ק א')

ועיין תשו' ריב"ש סי' כ"א בסק פסק כן ועיין סי' קכ"א כ"כ. כ"ל של"ל ריב"ש סי' ו' לא פסק כן ופ' בסי' קל"ג וכבר רמז מזה בב"ש לעיל סי' כ"א ס"ק כ"ב ובסי' קכ"ה ס"ק כ"ב: (שם) ובטל הגט וגרש מגט ישן כ"ב. ושייך שמא יאמרו ניטה קודם לבנה: (שם ס"ק ד') ולע"ע מכ"ל דין זה כ"ב יעוין סי' קכ"ב סעיף א' דבאל שאמר גרשתי את אשתי אינו נאמן העמם דאם איתא דגרשה קלא הוי ליה א"כ הכא דלא הוי רק פסק אם נבעלה או לא מה"ת לא יהיה הבעל נאמן שלא בא עליה במנו שבידו לגרשה ובכרע אם הבעל אומר כן מיד אחר שיצא לחוץ ממקום היחוד שלא נבעלה (עיין סי' קכ"ב ב"ש ס"ק א') שוב בא לידי ספר שו"ת בית הפרים ומלאתי בתשו' השא"י שנדפס בספר ההוא סי' מ"ב מחלק אם שהעיר בדברי הכ"ל יעו"ש: סי' קנ (מחבר סעיף א') כל גט שהוא בטל מן התורה כ"כ יעוין מ"ש לעיל סי' י"ז סעיף ג': (ב"ש ס"ק ה') אפילו אם מגרש לכל אדם חוץ לפלוני נמי כו' כ"כ. משמעות דבחוץ יש יותר פסול ריח הגט ואתיא במ"ש מהתוס' מהאומר ומי אם מותרת לשום אדם אבל מדברי הי' הרשב"א למש' ניטין דף פ"ד ע"ב ד"ה כילד יעשה כו' מבואר בשם ירושלמי דבחוץ הוי ריח הגט כמו באי אם מותרת לשום אדם והניח בל"ע ויעוין ברמב"ם בפ"י מהלכות גירושין ה"א שכ' בזה"ל כל מקום שאמרנו בחבור זה שהגט בטל או אינו גט כו' ואם היה בעלה כהן לא נאסרה עליו משום גרושה חוץ מן המגרש את אשתו ואמר לה הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכ"א אע"פ שאין זה גט הרי זו פסולה לכהונה מדבריהם שנאמר ואשה גרושה מאישה אמרו חכמים אפילו לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לכל נאסרה לכהן וזה ריח הגט פסולה לכהונה מדבריהם עכ"ל ובפ"א מה"ג ה"ב כ' המגרש את אשתו ואתנו כו' אין הגט כו' ע"כ ומדבריו הרמב"ם דרך כלל שבכל מקום שכותב בחבורו אינה גט כשירה בבעלה כהן ולא הוציא זה מן הכלל רק אומר הרי זה ניתן ואי את מותרת לכל אדם נראה דבאומר חוץ מפ' אפילו ריח הגט ליכא וכדמשמע מהירושלמי: סי' קנב (מחבר סעיף ו') וי"א דוקא כשאמרה כו' כ"כ יעוין בתוספות בכללי מנו אות ק"ט: (הג"ה סעיף ז') עד שיעידו שהיא גרושה כ"ב. יעוין בד"מ סי' ד' מ"ש שם בשם הא"ז ובשו"ת הרדב"ז יו"ד סי' רמ"ה ובח"א סי' קס"ח: (מחבר סעיף יו"ד) והרי הוא יולא מתחת ידה כ"ב. יעוין בתוספות ר"פ ע"ו שמקשה דהא בשטר שאינו מקויים נאמן לומר ממנו נפל. וי"ל דבגט בבדיה חליא ולא מקרים אינם פורעות לנפשיה ע"כ בודאי כשכתב הגט בודאי הוחלט בדעתו לאסור לה מעתה יולא מת"י לכן מבטלינן טעמא נפילה משא"כ בשטר הלואה שיכול לומר אף שהכין לעצמו שטר לוות בו לא עמד להמסר כ"ז שלא נתרצה השני לוות לו ולזה מדייק הרמב"ם במ"ש שהרי הודה שכתבו לה (וע' בחוה"מ סי' ו"ן ס"א וכש"ך חוה"מ סי' ס"ט ס"ק ט"ז) והרי מנו במקום חזקה אינמתא משא"כ בשטר הלואה אף דלא חיישי' לנפילה מ"מ כשיש להתחוס מנו גם טענת נפילה טענה: (ב"ש ס"ק א') והוא ס' מגורשת. כ"כ. יעוין תוס' כ"מ דף י"ח ע"ב ד"ה ואפילו ובד"ה מעולם: (שם) הייטו כשאומר גרשתי הייט. כ"כ. דברים אלו צריכים ביאור ול"ל אבל נאמן לאסור עליו כו': (ט"ז ס"ק ה') ותו דאם נאסר מחמת חד"א כ"כ. לפ"ד הר"ן בסוף נדרים דמדינא אין האשה נאמנת להפקיע א"ע משעבודה לבעלה א"ש ושאני לגבי יבם דהא לפי דבריה שאמרה בחיי בעלה שנתגרשה לא היתה מעולם משועבדת ליבם משא"כ בא"א שהחזיקה קודם אמירתה שמשועבדת לו וכן י"ל לפ"ד התוס' רי"ד בסמ' קידושין דף י"ב בשעשה בביאתהו דר"א עיין שם: סי' קנד (מחבר סעיף ז') אם פוטרת כו' כ"כ. יעוין תשו' תו"י סי' ו כ"א: (שם) יש אומרים שהיא נאמנת כ"כ. יעוין נרמב"ם פט"ו מהלכות אישות דין ט"ו ובתשו' מהריב"ל ח"ג סי' ג' וסי' ק"כ: (ב"ש ס"ק י"ט) מיהו בתוס' מבואר בהעמס. כ"כ. בתשו' רשב"א סי' אלף רל"ה כתב ס טעם זה המבואר בתו': (הג"ה סעיף ז') והיא בתולה שלא יכול כו' כ"כ. בלבוש אי' אז שלא: (סעיף יו"ד) אבל אם הוליד זרע קיימא כ"כ. בדברי הריב"ש מבואר בזה"ל ואף אם נאמר ד' ל שיש לו ממנה ולד של קיימא כו' ויעו"ש שמסיים בטעם שאפשר שחלד לו עוד שבכר זכה להבנות ממנה וכו': (שם סעיף כ"א) ובכל תומר שירצו ב"ד כו' כ"כ. יעוין בי"ד סי' של"ד ס"ו בהג"ה ובתשו' אלפסי סי' רפ"א פוסק דחייבין לגזול את כמ ולקבלו בהגהת אבן מל הקבר: (ב"ש ס"ק נ"ה) לכן נראה כו' יכול לגרשה בע"כ כ"כ. יעוין תשו' שב יעקב סי' א' בחלק אה"ע שחולק ע"ז:

סדר הגט

(הג"ה סעיף ד') ולא נהגו כמותו כ"כ. יעוין בתשב"ץ ח"ד מסי' קמ"ה עד סי' קמ"ט ולא בבלל בסותר דברי הרמב"ם בפ"ד דמס' אבות ומכל דבריו בזה ליכא סתירה לא"מ הרמ"א ו סכים ע"ז הט"ז מעשם שאסור ליטול שכר מלימוד אז הוראה ובסדור הגט אינא הוראה בהכשר הגט ע"פ דיינים: (הג"ה סט"ו) ומקנה לו הסופר כ"כ. יעוין סעיף כ"ד ובכ"ג אות ל"ז: (שם סק"א) בג' ימים לירח סיון כ"כ. יעו' בס' כ"ש ובב"ש לעיל סי' קכ"ו ס"ק ה':

סדר נטין מהרב מהר"ר מיכל ר' יוסף

(אות ח') וגם לא יהא בהם כו' כ"כ. בלבוש בסדר גט ס"ב איתא ב.ה"ל גם שלא יהא עליהם קול שחשודים על עריות אז אחר דברים הפסולים לעדות ע"כ כו' יעו"ש שכ' כל הכ"ל על מנהג לכתחלה מבואר להדיא דבילא קול אף על שאר עבירות שהעושה אותן פסול לעדות אין לחתום אותן לכתחלה על הגט ורואה שכן גם בחונת המסדר כאן: (אות ל"ט) כו' כ"כ. לאומר אין שואלין אלא מאות מ"ה: (אות מ"ז) כחלי רוחב הליפורן של אגודל ולא יותר כ"כ. בגיפ סי' קכ"ה ס"ק כ"ה כתב שהרשות לעשות יותר. (אות מ"ח) ומכ"ש לא יתקן הסופר כלום כו' כ"כ. ל"ע יעוין ב"ש קכ"ה ס"ק ח' גם בגיפ סי' קכ"ה ס"ק כ"ח כתב על דברי המ"ב סי' כ"ג שכ' שהפרית בליחי הבעל כו' לא ידענא למה הצריך ליחי הבעל והלא הסופר שלוח ל הבעל ל.חוב הגט היה שם. (אות פ"ב) וסתיקון בזה יהיה כו' כ"כ. ל"ע אין יוכשר בתיקון זה אחר שכבר נחתם דהא מיד שמוחק הרגל בעל לירת האות ה' וכשמתקן אח"כ הוי כותב אחר החתימה ויעוין תשו' מהרי"ל סי' קפ"ט שמבואר בדברי שלכך אין מועיל תיקון בקו"ף וס"א דמיד שמוחק הרגל אין שם קו"ף והא"א עליהם אמגם

דעת המסדר כמ"ש גם באות פ"ז דאף כשאין האות ניכר ובתורף יכולים לתקן אף אחר החתימה במקום עינון וע"כ בעמו דסומכין על עדי מסירה ולא הוי כאלו היה מזויף מתוכו. (אות קע"ה) יכסו פני האשה כ"כ. יעוין במג"ש אות כ"ע. (אות רל"ה) ותנביה שני ידיך למעלה כ"כ. דין זה בתוס' כתובות דף ל"א ע"א ד"ה דאי בעי כו' ואף כשידה שמיך לאדון לא גרע מקלתה וכמבואר כשהיר למעלה מג"ע מן הארץ הוי התפיסה ביד הגבהה ויעוין לשון רש"י ב"מ דף ט' ע"א ד"ה מה שתפס ובדף ז' ע"א האי ס דרא כו' וברש"י ותוס' שם ויעוין בסמ' עיבוכין דף פ' ע"א וכמה משהו טפח וכע"ז א"ח סי' שס"ו ס"ק ו':

סדר גט שני

(אות ך') עשייתך כעשייתי כ"כ. יעוין דף קכ"ז. (אות כ"ג) יאמר השליח כ"כ. הבעל ל"ל על הג"ה זאת כתב רבר גדול הזמן. (אות ל"ב) אמר בפניהם הבעל פב"פ כ"כ יעוין לעיל סי' קמ"א סעיף למ"ד: סי' קנה (ב"ש ס"ק ל"ב) אבל מסתמא כל שדר עמה כ"כ. יעוין מ"ש בסי' ל"א ס"ק כ"ב: סי' קנו (ב"ש ס"ק ט"ז) דאם יבורר דלא היתה כ"כ. אלכתי קשה היכא דלא ידעינן שמא אבן דלמא אשה ויש לו אח מומר כו' כ"כ. יעוין תשו' מציל לדקה סי' א'. (מחבר סעיף ד') והבקדם להוליאה מחזקתה כ"ב. יעוין תשו' מהרי"ט ח"א סי' פ"א ובתשו' ל"ב מ"ת חאה"ע סי' קמ"ד וקמ"ה: (ב"ש ס"ק ו') משא"כ כאן דליכא ח.ש ביאת זמה. כ"כ. לע"ג דהא גם בזה כשחפיל לפני מומר סעיף ג') ובגל דבר כ"כ. בתשו' מהר"ם מלובלין סי' כ"ו מבואר דאף בעדות אינה מציל לדקה: סי' קנח (מחבר) עד שלא ביאת הבעל אז סיבם. (ב"ש ס"ק א') אין ע"א נאמן כ"כ. יעוין ב"ב מ"ת הה"ע סימן ז' ונמה"ק סי' ל"ג וכ' לכאורה נלדד דבזמן הזה ובמקום שיש ביעול מלוה יש ס"ס לענין איסור הדר"ג ס' א' דלמא לא נזר רק עד אלף החמשי ס' ב' דלמא לא נזר במקום מלוה ואף דהוי ס' ה' כנופוס' מה שאין ע"א נאמן במקום דאתחזק הוא רק מספיקא ודעת הרמב"ן והרשב"א והריטב"א בחי' בר"פ האשה רבה דלמומנא אף באיסור דאו' ואיתחזק ע"א נאמן וכ"כ הרשב"א והריטב"א בחי' במסכת קידושין דף ס"ה וכ"ה בחי' הר"ן בסמ' חולין דף יו"ד וכן דעת מהר"ם בתשו' בהלכות אישות סימן ג' ובמהרי"ק רק דביו"ד סימן קכ"ז כתב כדעת החולקים. (שם ס"ק ב') וכ"כ בד"מ ובב"ח כ"ב ובתשו' ב"ח סי' ע"ו. (שם) גם קשה כו' כ"ב. לכאור' קו' זו גם על תשו' הרשב"א סי' אלף רי"ב שכ' לדברי הראב"ד חולצת ולא מתיבמת יעו"ש. (שם) יעוין תשו' ל"ל סי' פ"א כ"ב. ותשו' מה"ג סי' ס"ז ותשו' כנ"י סי' מ"ה: סי' קסא (ב"ש ס"ק ו') אלא אם היבם בעיר אחרת כ"כ. יעוין בימ"ש בינמות פ"ד דין ט"ז ומסיים שם בז.ל מ"מ נראה כשהקטן נופא אינו רוצה להמתין על הגדול הרשות בידו מדין התלמוד והתקנות ש"פ שיודיעו הייטו כשרוצה הקטן למחול עליו וכו'. (סי' קסה) (הגה סעיף ד') אבל הקהלות תקנו תקנה כ"כ. יעוין בימ"ש יבמות פ"ד סי' י"ח דחולקים כל ממון שיש אז נותנים לה כתובה והיכא דאיכא נכסי מלוג והיא רוצה ליטול את שלה נראה דאשה יטלו גם יורשי הבעל נראה מה שנפל לבעל בירושה קרקעות וספרים ומטלטלים אם כי מדינא משועבד לכתובה הפקיעו בתקנה שעבודה מחמת שאינה נותנת כ"מ שלה לחלוקה ויעו"ש מה שמצינ על מהרא"י ובסי' י"ז מצינ על סברת מהרא"י במה שרוצה לפרש דברי הא"ז בתרוייהו ניחא להו ליבם מקרי הוא אנוס וז"ל ואין דבריו מחוורים בעיני כו' מה בכך שהוא אנוס היא ג"כ אנוסה כו' אין לך אמתלא גדולה מזו שנטלת כתובה כו': סי' קסב (מחבר סעיף ג') אפילו בינו לביניה כ"כ. נראה דאף דידעינן שלא רצו עדים וע"מ ע"פ דברי הריטב"א ליבמות דף ק"ה ד"ה בינו לביניה שכתבו בזה"ל וכי אמרינן לעיל שמא אנלה מגדל של א' מהם בפני עדים קאמר אכ"ל ויעוין בימ"ש סי' יו"ד מ"ש היכא דלא רצו שחלצה כו'. (הגה סעיף ט"ז) ויזהרו שלא תהיה כו' כ"כ. יעוין מ"ש בזה הימ"ש פי"ב סי' ה' וכתב שם עוד והיכא שהוא יבן ונתייבם רצו למושבו בשמן כדי שיהא רצו להנוך בו אכ"ל. (מחבר סעיף כ"א) יהא עשוי לעורת רגל ימנית כ"כ. בעור שהיה לפני הרב"י לא היה תינת הימנית וכ' ע"ז הב"י ויהיה ניכר בו שהוא עשוי לרגל הימין וכ"כ הרא"ש אכ"ל ורן לשון מהר"י מינן ומונא בד"מ וכ"ה בלבוש בזה"ל: מיני יודע מה מלמדינו ומלאתי ספר מוגה ומ"כ עשוי לעורת רגל ימנית וכו' יעו"ש אבל בימ"ש בדיני חלילה לא הזכיר דין זה ויעו"ש סי' י"א בדין של שמאל בימין ואפשר דעתו כשהגעל אין בראשו שום היכר שזה לב' רגל ס ושפיר דמי אף לכתחלה ומנעל של שמאל כיון שמלורתו ניכר שייך לרגל שמאל ולא לימין לכך אסור לחלוץ בו לכתחלה כשהחליצה לריכה להיות בימין משא כ כשאין בו היכר לאיזה רגל ולשיטתו מ"ל להגהת הב"י ויעוין עוד בימ"ש סי' כ"א מה שהביא דברי הראבי' דבאיטר רגל חולץ בשתיהן של ימין במנעל של ימין ובשמאל במנעל של שמאל וזה נראה לכאורה סתירה לדברי הכ"ל בשיטתו. (שם סעיף כ"ח) ממעל לאזני המנעל כ"כ. ובימ"ש סי' ומ"ו מבריע להיפך דהיינו שהרצועות יהיו מחוברות מלמעלה כדי לכרוך מלמעלה למטה עד שיהא הקשירה על הרגל אבל לפ"ד הש"ש הכריחה ממטה למעלה ובאה הקשירה בסוף על הסיק. (ב"ש ס"ק י"ז) כמ"ש בסעיף ג"ו כ"כ. ל"ע דשאני בני שני מנעלים שהתחתון כולו על רגל וליכא בזה אף במקצתו מעל דמעל ועל הבעל עצמו ליכא שם מנעל לענין חליצה. (שם ס"ק כו) יכרוך המרוכות בין הלולאות. כ"כ ולקמן בסדר חליצה של מהר"ם אות ס"ו מבואר דבהתחלת הכריכות יכרוך המרוכות בין החרין ומשם יכרוך ממחורי הרגל לפני הרגל בין הלולאות. (שם ס"ק מ"ד) וכ"כ תוספות כ"כ. יעוין מה שמתרץ הרשב"א בשם הרמב"ן בחי' לחולין דף י"ב ד"ה מאן תנא:

סדר חליצה בקצרה

(מחבר סעיף י"ז) ולפחות יהיה ה' כו' כ"כ. יעוין לקמן בס"ח בקצרה סעיף כ'. (הגה סעיף כ"ט) ואין בזה משום חדר"ג כ"כ. יעוין לעיל סי' א' ס"י בהגה"ה. (מחבר סעיף ל"א) ויש להומרו בלא הזכרת שם ומלכות כ"כ. זה לשון הימ"ש סוף פ' שנים עשר ומאי"כ יברך הרא"ש ברוך הוא אשר קדשנו במצותיו וחקיו של מברהם אבינו. (ב"ש ס"ק מ"ה) ומשמע בגמ' כו' כ"כ. יעוין מי' ריטב"א לעמ' יבמות דף כ"ג ע"א:

סדר חליצה בקצרה מהרב מהר"ם

(אות כ') והיבם והשמש מלטרפים לעשרה כ"כ. יעוין לעיל בסדר חליצה סעיף י"ג. (אות ס"ג) ותנגיהמו מן הארץ כ"כ. הנגהה לריך שתהיה בידה הימנית: פ' קעז (מחבר סעיף ב) מגדין אותו עד שיסיים כ"כ. בימ"ש ס"ח דין ו' מסריך בהסנה מדין זה והעלה להלכה דאין לגדות רק כדי שיסיים בקרוב על נוסח ופגם ויעוין בחוה"מ סי' א' וכן כדי שישאלה אם אמנה אבל לא נמנין קנס דאונס ומפתה. (ב"ש ס"ק ג') ואם אסורה מדרבנן כ"כ. עיין במל"מ פ"ז מהלכות תרומות ובמס' יומא דף מ"ד וסוכה דף כ"ג פ"א ופסחים דף מ"ז ריש ע"א וניטין דף כ"ה ע"ב ובאש"ז לב"ק דף מ"א ד"ה אלא למ"ד ובמ"א דף ס"ג מ"א תוס' ד"ה והא מחסרא. סי' קעח (הגה סעיף ג') והרמב"ם פכ"ד מאישות כ"כ. ממשנה יבמות דף ל"ג ע"ב ובתו"ד ובהרשב"א והריטב"א בחי' כ"כ. יעוין ברש"ל על סמ"ג לאוין ר"מ רמ"א. (שם) י"א דנאמנת במנו כ"כ לעיל סי' ומ"ו בב"ש ס"ק כ"ד. (מחבר סעיף ז') דלמא קי"ל כר' יוסי בר' יהודה כ"כ. מדברי תשו' הרשב"א סי' אלף קפ"ז נראה שסובר להלכה דלא כריב"י. (שם סעיף מ') בא ע"א והעיד כ"כ. ברמב"ם כ' דין זה בהלכות פוטה דשם מיירי שהיה הקטן בעדים ובפ"ד מהלכות אישות לא כתב כלל מדין זה רק דאם בעלמא רואה הסתירה יעו"ש אבנם מהרי"ו ס' מ' כתב שגם בקטן בינו לביניה אם ע"א מעיד על הסתירה והוא ממינו אסורה לו. (הג"ה סעיף ט') וי"א דבזה"ז כו' כ"כ. ברמב"ם כ' דין זה בהלכות פוטה ומיירי שהיה הקטן בעדים ובפ"ד מהלכות אישות לא כתב כלל מדין זה רק דאם אלף רל"ז וכמי' לנדרים בסוגיא דעמאה אמי לך ובמיוחסות קל"ג גם בסי' אלף קפ"ו ויעוין סוף סי' מ"מ ובב"ש שם ובתשו' מהר"י הלוי סי' מ"ס. (שם) ומהרי"ק שורש קי"א בשם י"א כ"כ. תוס' סוף נדרים. (ב"ש סק"ד) ואם זמתה נרלון כו' כ"כ יעוין תשו' בית יעקב סי' כ"ט ובשבות יעקב ח"ב סי' קי"ז. (שם) וכן אם סבורה דלא הי' קידושין כ"כ. יעוין נרד"ק על שמואל א' כ"ו ד"ה ויש לשאול טי'. (שם) וכן כ"ב לעיל סוף סי' י"ז ובסי' כ"א בב"ש ס"ק יו"ד. (שם ס"ק ח') ויש שותקת כ"ב. יעוין מל"מ סכ"ד מהלכות אישות ד"ה מי שראתה ותשו' הרשב"א סי' אלף רל"ז שמובא שם ומדברי סתים כמש' סוטה דף ג' ע"ב ד"ה ת"ל מבואר דאפי' היא מכחשת אם הוא אינו מכחיש וכ"כ מדברי התוס' במס' קידושין דף ס"ו ע"א ד"ה אמר אביי וה"ה לרבא כשהוא נאמן בעיני'. (שם ס"ק ט') א"י מנ"ל דמגדין כ"כ. פשוט שלדיעה הראשונה שמביא רמ"א אף שאין ממינים לו מ"מ כיון דשרא אנפשיה מגדין אותו אבל אם לא היו מחזיקים אותו לשקרן מהכ"ת לגדות אותו ע"כ הקדים הרמ"א שאין ממינים אותו וא"כ לרך הגט אינו אלא ממתמו דשויא חד"א והוא הגורם לבטל חרם ר"ג ע"כ שורת הדין לגדותו והי"א שסוברים שכופין אותו לשמש פעמה דעתה שלאחר תקנת ר"ג לא משגחינ כלל בדבריו כמו דלא משגחינ בדברי האשה שאומרת לבעלה שמאנת אני לך אף שלפי דבריה אסורה היא ומקור הוא במרדכי פ' האומר דקדושין דין תקל"ל מבואר דאף דהיכא דאי"ל מנו לא חיישי' בדבריה יעוין תוס' מס' יבמות דף כ"ה ע"א ד"ה אמר רבי ויעוין בס' היכר לר"ת סי' ק"א שכ' דאף אם מאמין כבי תרי אין לו לחוש כלל אם לא ששתק לדברי הבעל דאיכא תרתי שתיקה והאמנה כבי תרי ולפ"ז יש סברא לומר דהאידנא דאיכא הר"ג אין ביד הבעל לגרוס לגרוס איסור בשתיקתו ושויא איסורא ומלד שמאמין כבי תרי לחודא ג"כ ליכא איסור כלל וזה טעם הסוברים דכופין אותו לשמש פעמה ויעו"ש דהר"פ בשלטו מביא דברי הרמב"ן שסובא במרדכי פרק האומר ומולק עליו ובז' יש סתיר' מבואר' לא"ש הש"ך ביו"ד סי' קכ"ז ס"ק ע"ו כי ביאיו עדיין לא יצא לאור ספר היכר ויעוין תשו' רשב"א סי' אלף קפ"ט ובסי' יו"ד

סי' קיט סעיף ה' רמ"א שעברים על דת כ"כ ע' תשובתי: אז מתירים לו וכו' כ"כ בנשתטית ע' תשובתי:
(סעיף ה) מחבר אבל אם נשתטית כ"כ שיעור שוטה ע' תשובתי: (סס) והוא שיודעת
לשמור ניטה כ"כ ע' תשובתי: (סעיף ו) מחבר לא תדור עמו כ"כ ע' תשובתי מ"ם: (סעיף ז) מ"מ
לא סתיר כ"כ ובשו"ת כ"מ סי' כ"ה כ' בהיפוך ע"ש מ"ם: (סק"כ) כ"ש אפי' בזיווג שני לא יגרש
כ"כ כ"ע הרי לא יוכל לשלחה לגמרי אחת ולכהן שלקה וביאר אל הוא דיתיה לעשה וע"ש בגמ' המעתיק:
(סק"ג) כ"ש מ"כ פוסק כב"ש. כ"כ ולמ"ש תו' דהמי אחיה כב"ה אחיה שפיר. המעתיק: (סק"ח) כ"ש
אז מתירים לו. כ"כ נמלא פסול בגט אחר שנשא שניה בהיתר ע' תשובתי: (סק"ג) כ"ש וקלת רמיה
דמהני ז' נקיים כ"כ ע' תשובתי מ"ם: (סק"ח) ט"ז למה לי אחר כ"כ כ"ל למה לי אים המעתיק:
(ס"ק י"א ט"ז) ולא מצד תקנת חכמים כ"כ ויש לדקדק קלת מהא דפ' הכותב דאמר רב יוסף כל היכא
דאמור רבנן לא ליזבון לא הוה זבינא ובמקח הנעשה באיסור פלוגתא בין הפוסקים: (סקט"ז) וכגרשה
ישראל כ"כ כ"ל בגרושת ישראל: (סקי"ז) ט"ז אינו לוקה כ"כ ר"ל אם בא עליה בזנות אינו לוקה:
סי' קכ ס"ג רמ"א ולריך להכיר שם האיש והאשה כ"כ אם מגרש ע"י שליח אפי' לא ידעינן שם
האשה סמכינן שהשליח לא יתנה אלא ע"פ עדים המכירים אותה כ"כ כ"י בבה"כ ולקמן סי' קו בשם
הריטב"א ע"ש. ולזה רמז ב"ש סק"כ ע"ש ועט"ז סקי"ג בשליח המביא גט ועי' תשובתי מ"ם:
(סקי"ב) מ"מ והרמב"ם כ' ה"ז גט פסול כ"כ ל"ל גט בטל. המעתיק: (סק"א) ב"ש וקשה א"כ
למה חשו וכו' כ"כ פי' מאן דס"ל הכי מוקי סוגיא דתש"ו כר"י אבל לר"א פסול וע"כ הקו' על הטור
דוקא. המעתיק: (סק"ז) ב"ש ואם הבעל אמר לב"ד נמתק והוגה לב': (סס) אינו פסול אלא
כ"כ סיינו לחד שיטא דתוס' עירובין יג ע"ז ע"ש ובעצם מבית מאיר ע"ש מ"ם: (סק"ד) ע"ז
בנזכר בגט ל"ל הניכר בגט: (סק"כ) ע"ז ודאי מהני כ"כ ל"ל ודאי לא מהני:
סי' קכא (ס"א). אבר לריך שיהיה כ"כ ע' תשובתי מ"ם: (סעיף ד) מחבר שכיב מרע כ"כ ע'
תשובתי מ"ם: (סק"ד) ט"ז ממילא בגט אין בו ממש באותה שעה כ"כ ל"ע לו יהא שבעלו
לגמרי הרי חוזר ומגרש בו ואפי' לאמן דס"ל אם ביטל הגט אינו אחר השליחות בטל אבל לא הגט:
(ס ס) לריך שיהיה דעתו מיושבת עליו אף בשעת כתיבתו כ"כ ל"ל ותיתנו. המעתיק:
סי' קכב (סק"ה) ב"ש והל' מגומגם כ"כ ר"ל ול"ל מיפכא הסופר לבעל. המעתיק: (סק"ב) ט"ז
וכיולא בזה אמרי' בהמגרש כ"כ אבל לא קיימא במקנא הכי. המעתיק: **סי' קכג** (סק"א)
ב"ש לא סוא אלא אנס בעלמא ומדרבנן כ"כ ר"ל בעדים דאר"א הטעם משום מזוייף מתוכו. המעתיק:
(סק"ה) ב"ש ולריך יישוב לשיטת הרמב"ם כ"כ ואף דלדעת ר"י קשה קו' התוס' אבל הרמב"ם לית
ליה שיטת ר"י דה"ב לא הו"ל לאחויי הא דר"ס בלל ול"ע. המעתיק: (סק"ו) ב"ש לא היה בטוספי
ניטין כ"כ ל"ע הרי עכ"פ ל' אחר וכמ"ש תוס'. המעתיק: (סק"א) ב"ש כ' בפרהסיא כמזיד.
כ"כ ע' תכבולות שור יו"ד סי' ח': (סס) וכ"מ הגט בטל כ"כ ולולי דמיסתפינא הייתי אומר דהרמב"ם
מרי' דהאי דינא לטעמיה דס"ל במקום עידי אחיתה לא בעינן עידי מסירה ומיירי בלא עידי מסירה.
המעתיק: (סק"ז) ט"ז להתיר במזיד כ"כ ר"ל לאורך חולה המלוה. המעתיק:
סי' קכד (סק"ה) דק"ל דאסור לשאול בשן כ"כ י"ל דלקוחה עכ"פ בעינן למאכלת עלמה דהיינו הלפורן
דאם לקח הבהמה בידו והעביר השן אז אינו שחיטה משא"כ בגט דאפי' נתן הגט
בחלירו ונתנה לה מגורשת דלא כתיב וגרשה. המעתיק: (סקי"ט) ב"ש הטבלא כ"כ ע' תשובתי מ"ם:
אלא נתן לה כ"כ ל"ל ונתנו לה: (ס ס) דהוא יודע כ"כ ל"ל דהא יודעת להקנות ליה. המעתיק:
(סקי"א) ט"ז ותיסרף כ"כ ל"ל ותירף: **סי' קכה** (סק"ד) ב"ש וכט"ז יו"ד ס"ס רע"א: (סקי"ג) כב"ש
ואין להקל כ"כ ע' תשובתי מ"ם: (סקי"ד) ט"ז כיון דוכתב לה ספר כ"כ ל"ל כיון דכתיב ספר:
סי' קכו (סעיף א) רמ"א אי נמי מאחר דרוכו לי' מרמית כ"כ ע' תשובתי מ"ם: (סעיף ב) רמ"א
ולא נר כ"כ ל"ל בדבר עפ"מ: (סקכ"ב) מ"מ בב"ח הביא ע"ז כ"כ לפע"ד י"ל בפשיטות
דבהי דהרמב"ם ס"ל דהיה רחוי לכתיב כר"מ מ"מ אחרי שכמה דורות הורגלו לכתוב כר"י נהי דלדברי
הרמב"ם עשו שלא כהוגן אבל עכשיו שכבר הורגלו בכך א"כ ידוע הוא בכל שער וגט דשתא אדר
הוא ראשון אפי' ר"מ בעצמו מודה בזמנינו זה לר"י ומ"מ בה' נדרים חייב להחמיר דמ"מ אלו
כוונת זה הגודר היה כר"מ וכדפסק הרמב"ם באמת ואזלי' להחמיר בכללי"ד ודברי מ"מ אינם מוכרחים
לי ועי' תשי' מ"ם:
(סק"א) ב"ש בא"מ סי' ש"ה כ"כ ברמ"א ואו"ח סי' ש"ן סי' ש"מ סעיף ה' ועי' שם במג"א.
מ"ם: (סק"ג) ב"ש אבל בש"ם משמע כ"כ ר"ל בפרק בל הגט נבי הכותב טופסי ניטין.
המעתיק: (סק"ז) ב"ש ע"ש גרס ירחיב כ"כ עפי הו"ל למינקט במספר ירחים: (סק"ח) ב"ש ובאחלת
שבעה דט"ז כ"כ ודברי ב"ח נכונים לע"ד דכתיב ביום כך בשבת מיבא למיתני בחמד לירח משבת
שלפניו קאי משבוע ראשונה שבירח ובזה נסתלקו כל דברי ב"ש וכן הסכים בס' גט פשוט לכתוב ביום
א' לירח. מ"ם: (סק"ט) ב"ש כמו רועה היא כ"כ אבל בשמות המספר הוא להיפוך: (סקי"ח) ב"ש
דכותבים כ"כ ל"ל כותבין. מ"ם: (סקכ"א) ב"ש וכל לשון הגט בלשון הקודש כ"כ ל"ל בלשון אחרמי:
(סקכ"ו) ב"ש שפ"ת פש"ת כ"כ וב הרמ"א בכאן סעיף י"ב: (סקכ"ז) ב"ש כתבו נ"פ ומ"ש כ"כ ר"ת
גט פטורין ואגרת שבוקין: (סקל"ב) ב"ש אם לא כ"כ ע' תשובתי: שם דהא כתב לעיל דאין לריך
כ"כ ל"ל אין לריך: (סק"ה) ט"ז אינו יודע למה כ"כ ע' מ"מ: (סקכ"ז) ט"ז רביעי הוא א' בחדש
כ"כ ל"ל כ"א בחדש: (סקכ"ט) ט"ז דדעת הרא"ש הוא רחוק בעיני כ"כ ל"ל תמוה בעיני:
סימן קכז סעיף ה מיהו נהגו להחמיר כ"כ עי' תשובתי: (סק"ז) דהא להדיא משמע בהרמב"ם להיפך
כ"כ עי' ט"ז: (סק"א) ב"ש ולא מלינו זכן הכתוב בתורה כ"כ כוונתו כי כן מיתה רפ"ק דר"ה
שני בשבת לא משכחן מ"ם: (סק"ב) דהוא קדושי שני קדושי טעות כ"כ ולפי זה אם נשאת
אסור' לחזור ולריכה גט המעתיק: **סימן קכח** סעיף יד מחבר שלריך להזכיר בגט כ"כ עי' תשובתי
מ"ם: סעיף יג רמ"א שקורין הרעדס כ"כ עי' תשובתי: סעיף ד רמ"א חוץ לטובר כ"כ עי' תשובתי:
סעיף ד מחבר כותבין על מי בארות. כ"כ ואין לכתוב מימי בארות והטעם עי' תשובתי: סעיף ו
מחבר ולא מעיינים עיין שו"ת חתם סופר מהטע"ז: (סק"ז) ב"ש כותבין מדינה כ"כ ובזה מיושבים
דברי סו"ס נמה מדליקין התמוהים כמ"ש מניני שלמה ויש להגיה שם וכותבים שם מדינה בגט
במקום שנדפס אין כותבין והפ"י דבגל היתה נקראת מדינה ובורסיף מתא ומ"א שיתחלפו שמותיהם.
מ"ם: **סימן קכט** סעי' ה ברמ"א וחכיכה כ"כ נהא כ"כ נס' נחלת שבעה מ"ם: סעיף ז רמ"א יש
ספק כ"כ הימנו שיש מקום ספק לפיכו כ"כ הט"ז סק"א אבל בלא"ה כל דפרים מרובא פרים. מ"ם:
סע' ף ט רמ"א לנסוף כ"כ עי' תשובתי. ועי' ט"ז א"ח ריש סי' ק"ח ע"ש מ"ם: שם מחבר שחשקי
כ"כ לע"ג מ"ש רמב"ן פ' נח בפסוק אחי יפת הגדול והנה מלינו יהודה מכבי שכ"ל שהוא ר"ת
מתתיהו כהן בן יוחנן ומסמיך תומר לשמו ומיהו החס יש לומר דלא ניחא אביו כהן ולא הוא כי
נתחללה אמו ע"י קדושין קמ"ל אבל בעלמא ל"ש ועי' היטיב מ"ש בגליון סמ"ע שלו סי' מ"ט עי"ש:
סעיף ט רמ"א החזיק כ"כ עי' תשובתי: **סעיף טז** מחבר אם השם השני יולא משם העברי כגון
יהודה ליאון וכו' כ"כ בשלטי גיבורים סביב מרדכי ניטין סי' שם"ו כתב שליאון הוא לשון לעז משם
הנקרא בלשון הקודש יהודה עי' מ"ש בתורי"ח: שם רמ"א וכל כיוצ' עי' תשובתי:
סעיף יט רמ"א ואין לתת כ"כ עי' ב"ר ג"פ מס"ק ק"ד ואילך ומסקנתו שם"ק ק"ז דטוב שלא ידע
הבעל כלל שיותן ב' ניטין ומכ"פ לא יתחילו בתקוני השני וכתיבתו עד אחר נמר ונתינת הראשון ע"ש
הבעל כלל שיותן ב' ניטין ומכ"פ לא יתחילו בתקוני השני וכתיבתו עד אחר נמר ונתינת הראשון ע"ש
הנס שנראה לי שאין קפידא מ"מ מהיות טוב אל תקרא רע:
סע' ף י"א מחבר שם ירחמיאל כ"כ עי' מ"ש המביה נסוף ספר כתבי מהרי"ח סי' י"ח ומייתי ליה ב"י
ס"ם זה טוב אלאחי מ"ש בזה הג"פ אות קכ"ח ס: מ"ם: **שלא נמצא** כ"כ ל"ל אע"פ שכן
נמצא: (ס"ק ג) מ"מ מלכא כ"כ ל"ע למה לא נכתוב בהא בכתוב בתורה המעתיק: (סק"א) ב"ש
כותבים לכתחלה כ"כ עי' חוי"מ ניטין פ"ע מ"מ ודבריו נכונים: **סק' ב** ב"ש וכן מנהג בשכנו כ"כ לריך
ביאור וזה לשון מהר"ם שם כשבולמין גט ע"י שליח אין לכתוב שום ומיכה אחשה ואמקום האשה כיון
שאין יכולים לכתוב הטומדת וכו' עכ"ל ור"ל החם לעיל מינה מיירי בנוסח גט אשכנזים שכותבים בכל
הגיטין וכל שום וחכיכה וכתב אם שולח גט והרי אינו יודע מקום שימלא השליח את האשה שהרי מכוס
כן אין כותבין הטומדת נאותו מקום נוהגין כר"ח דמי שאין לו ולמקומו שם לאר פוסל בכתוב וכל
שום וחכיכה ע"כ אין לכתוב עליה ועל מקומה וכל שום: **סקכ"א** ב"ש ומבורר בגט שהוא המגרש כ"כ
ל"ל מי הוא המגרש המעתיק: **סק' כד** ב"ש ואין אמוש שאת יאמרו ליב הוא וכו' כ"כ ובנב"י ה"ד שיאן
קיט הטלה לכתוב אשה יהודה דאתקריא אשה ליב וכן יש לנהוג: **סק' ל** ב"ש ולדינא נראה עיקר
כ"כ מ"מ כ"ז אם אין לו שם אבדי כלל אלא ב' שמות לע"ז ואשכחה בנשים שאין פוגות לתורה אז
כותבין על השני דאתקרי אבל כשיש לו שם אבדי וב' שמות לע"ז אז כותבין האבוה והאבוה כדלעיל
ס"ק כ"ט ולקמי אשה הנבדי שיש לו ב' כינויים. מ"ם: **סס"ק לד** ב"ש בתה"ד כ"כ עי' בקיצור
כללי שמות שנפוף ספר שיב ניטין אות קטן י' שבמדינותינו כשמברכין החולה מיד נמי שביבך ו' זכרין
ב' הבא ת וכן בכל השמות שמהפלגין עליו נראה ליכתוב לכתחילה ב' השמות יחד בלי דאתקרי ופ"ש
ונלע"ד נכון ויבר מ"ם מהגאון נבל כתב בופר אין כותבין דאתקרי בין ב' השמות אלא כותבים דאתקרי
אחר שני עי' בפנים שנם שיב ניטין מ"ם: **סק' לט** ב"ש ולריך לכתוב. כ"כ ל"ל לריך לכתוב
בלא ואו"ו. המעתיק: **סק"מ** ב"ש והוא לשון גירוש כ"כ ל"ל גירות: **סק' מג** ב"ש בחכיכה ל"ל בחכיכה:
סק' מט ב"ש עי' בסה"ש כ"כ ר"ת בספר השמות: **ברגים** על מחבר סעיף ט' עי' לקמן כ"כ אמנם
בגט פשוט סקנ"א הטלה לכתוב שם אחו ומ"ש סקמ"ח ול"ע למשה ורחיה מיותב בן לרויה ור"ש בן פזי
עי' בסדה"ד מ"ש אלא רי"ב פזי (אחר המעתיק לפי הנראה מזוהר לך פ"ח ב' בני ר"י בן כזי שהיה
נקרא על שם כלי פז אינו רחיה שאחו של ר"ש היה שמה פזי) ואבא שאול בן חיאת מרים וכדומה מ"ם:
סק"ה מ"ז תבובה בפ' השולח חיאת במשנה ראשונה כ"כ ל"ל בראשונה: שם שבשם זה עיר כ"כ ל"ל
עיקר: **סק' כח מ"ז** דנוהגין לכתוב בעברי ובלעז המכוונה: **סק' כט מ"ז** רק אלות דברים ב"כ מקלת
דברים כל"ל: **סק' לה מ"ז** מי שאמו מייזיק אסר כאן שאלחיאל (פי' כך קורין לפעמים מי שאמו מייזיק)
ומז קרוב הדבר לכתוב ילמק המכוונה מייזיק: שם בב' יודין כ"כ ל"ל ב' יודין אלא בתוקן: שם יודיע
שגם אבותיו היו לדיקים כ"כ כדאיתא פ"ק דמגילה דכל נביא שהוזכר שם אביו גם אביו היה נביא:
שם שם הירון כ"כ ל"ל נפתלי המכוונה הירון:
ב' ת שמואל שמות אנשים אות מ' אברהם אם לא שיש לו קבנה כ"כ ל"ל אם יש לה קבלה. אהרן נקמן
כו' אבן כ"כ ושם אהרון במדינתינו הוא קילור שם לא כתב כן: שם אליה אסר פ' רש"י ויקרא
כ"ו מ"ב: שם ואם אותם אם עלמו כ"כ ל"ל אותם עלמו: שם או המכוונה שענדר כ"כ לכתוב המכוונה
ולי נראה לנהוג כמנהג לבוב שכתב בספר טיב ניטין. מ"ם:
אות ב בנימין כ"כ בנימין דמתקרי ימין בכל"ל אע"ב דבריה' דהוא קילור הבם בנימין מ"מ כיון דימין כתיב
בתורה בבני שמעון והוא שם קודש בפני עלמו ע"כ יש לכתוב בנ"ל. מ"ם:
אות ג' ויש לדמות. כ"כ בהגהות ט"ז דוחה כל זה בדברים נכונים וכן הסכים בית מ יר במסקנתו דבין
בדנים ובין חנניה לפולם הפיקר בלא ומ"ו כי כו' איקר ואמ"כ גם בני בדליהו בוא"ו מ"ם: שם ואם
הנשי אותם אם עלמו בת' הולכים כ"כ ל"ל אין הולכים. המעתיק:
ב"ש אות ה לנפתלי הירש כ"כ ובמדינה זו כותבין הרש בלא יוד. מ"ם:
אות ו ואלק כ"כ עי' נזה בספר טוב ניטין:
ב"ש אות ז זימל כ"כ ע' בדה"ח ו' כ"ז כ"ל אמה זמה בלא יוד והוא שם קודש ומ"כ כשקורא"ים עוד שם בשם
קודש לריך לכתוב דמתקרי אבל זימלין ביוד הוא שם מול וכותבין המבול' וע' תשובתי מ"ם:
אות י יה דה בה"ח. כ"כ נראה כל הפלפולים הללו בשם שנכתב בקרא ובש"ם כגון יהודה בדליהו ותחיתתו
נשתנה ממה שכתוב אבל בשמות המוסכמים בהסכמה בעלמא כגון זעלקא והוא חותם זעלקי ביו"ד
בזה בודאי הולכים אחר אחיתתו וכן מבואר ממ"ש ב"ש לקמן בשמות נשים אי שמה זעלדא ובשם אלא ביטא
ע"ש מ"ם: יאמקבא וכו' כ"כ אבל יאזטף לריך לכתוב עי' תשובתי מ"ם:
אות מ מאיר כ"כ היינו שקורין מ"ם בלירי ויוד אחרון' ונרגשת בחירק מאיר וזה שינוי אבל מיימיר בב'
יודין אחר הא"ש בפתח ונרגשים היודין בפתח כמו אחאי שהיוד נרגשת לאחר הא"ש והאלף בחירק
מיימיר לריך לכתוב המכון' לזה נתכוון הגאון מהר"ם פיסעלס ז"ל בבב"י תניינא סי' קי"ע ודלא כטוב
ניטין בסי' זה ע"ש מ"ם: **ואם** נכתב באלף כשר כ"כ ל"ל בה"א מ"ם:

שמות הנשים

אות ב בתשיל כ"כ סעשיל:
אות זיין זעלדא כ"כ ובמדינתנו יש נקראת זאלדא ותחתמין כן: שם זעלמא כ"כ ל"ל זעמלא וע' טוב ניטין
אות ח חיה כ"כ חיילה בב' יודין כי ביוד אחד חילה יש לנוהגים מלגון שיתו לבבם לחילה אבל שני יודי
הוא לשון חייה כמו ומיית ורבית וברכך כנלע"ד וכן עשיתי מעשה:
אות יוד יכט כ"כ ובמדינתינו יאכב: שם ירמה כ"כ עי' תשובתי:
אות למד נביאה כ"כ עי' רד"ק יחזקאל רפי' י"ט וטוב ניטין וע' תשובתי:
אות מ לכה. כ"כ אשה אחת שמעריסה שהי' שמם מכה ובטו"ה מכנים שמם לשם נוים ונשתקע שם ישראל
נאמרי ונקראת מ"לי וכשנתבלבלה למדו אותה לתחוס אחאי' כי כן בין הגוים מאלי' הוא קילור
הבם והוריתי שאין לכתוב שם מכה שנשתקע ובמקום נחיל' לא היו יודעים אותה כלל אך לכתוב מאליא
דמתקרי אמאליא דהרי אין מאליא שיהי' דומ' למלכה ודומה לשמות הגוים רק אמ"כ הוסיפו להדמות עוד
יותר לגוים ואותמים אמאליא כדרך מאלי של גוים אבל נעוכם מאלי עיקר אמאליא טפל כנע"ד ואם
אותמת עלמה אמאליא בע' לבסוף יש לכתוב כן. מ"ם:
אות ריש רבקה כ"כ ריבא רבא עי' תשובתי: **רמה** שם אשה:
אות תיו תרלה כ"כ המכוונה טאלא:

שמות עיירות

אויערבאך כ"כ בשנשתקע שם זה עי' בתשובתי. עיר שיש בה תואר גדול כגון גרוס מעזריטש וכדומה
נפסק בשתי שיטות עי' תשובתי: **סי' קל** דיני עדי הגט כ"כ כל דיני ערעור הבעל על הגט
ותחיתת עדים עי' תשובתי: **סק' כ"ט** ב"ש נב': בשעה כ"כ ל"ל שעשה: **סק"ז מ"ז** אם בשמאני כ"כ
ל"ל אם על השמאני: שם ובן יעקב הוא בשיטה כ"כ ל"ל ובן יעקב: **סי' קלא** (סעיף ד') מחבר
ספק גירושין כ"כ עי' ריש כי' בגט תוס' ד"ה הא קמ"ל המעתיק: (**סק"ב מ"ז**) הני יש מ' מרים הוא
הרי"ף כ"כ ל"ל ברי"ף: **סי' קל"ב סק"ב** כ"כ ל"ל להמחבר כ"כ גם הטור כתב כן: **סק"ב** ב"ש גם
כזה כ"כ ל"ל גט כזה: **סקי"ג** ב"ש משום סבר הסובר כ"כ ע' תים' ד"ה מעולם דלא מהריבן כן והכא
הטעם דסבר ודאי שלו הוא המעתיק: **סימן קל"ד סעיף ג'** רמ"א מלאתי כתוב בשם הרא"ש כ"כ כן
הוא בהרא"ש פ' השוחט: **סימן קל"ה סקי"ב** ב"ש דהרמ"ה מולק על הים' כ"כ ועי"ש בחידושי הרשב"א:
סימן קל"ו סע' ף ז' מחבר יקנה בה אותו רשות כל"ל: **סימן קלז סעיף ב'** מחבר או בחלה כ"כ או בחלה:
סק' ג ב"ש ולריך יבוא לפי זה וכו' כ"כ עי' חידושי רשב"א ניטין בס: **סימן קמא סקי"ב** ב"ש כמ"ש
בזה"מ סי' רמ"ג כ"כ ע"ש בש"ך סק"א בזה ניחא מ"ם: **סעיף לה** מחבר הסוגה גט כ"כ עיין תשובתי
ועיין היטב מה שפקפק הפני יהושע בניטין כ"ם ב' נבי שיש שנה ניתן לגירושין ול"ע למעשה מ"ם:
סעיף מג מחבר שליח קבלה כ"כ עי' תוס' רי"ד וריטב"א ריש הים מקדש המעתיק: **סעיף נח** מחבר
אבל הם עושין שעשתה שליח כ"כ ל"ל שעשאו שליח: שם ולא האשה אומרת כ"כ ועי' בבומ' שם שבתב
שמקובל מרבותיו שלא נאמוק בשניאות ולעולם לא יהיה יחד בעיר וכן בהוגים פה ע"פ מאמ"ו מהה"ב
ז"ל ועיין בקילורי דינים בספר גט פשוט סי' קס מ ושם כתב אפי' בכפרים הסמוכים שפיר דיי מהגאון
בעל כ"ם: **סעיף נט** מחבר הסוגה גט כ"כ ע' ניאור כל הדינים אלו בתשובתי מ"ם: **ס"ק סח** כ"ש
ולא כ' אפי' אלא תוגם כ"כ ל"ל אפי' אם יש לו תוגם: **סק"ע** ב"ש מ"כ בגט ממדינה הים מדאוריי'
לא מהני כ"כ ל"ע הרי להרמב"ם אפי' מיד הבעל שני בעידי אחיתה מדאוריי'א אבל עידי אחיתה לריך
ומאי נ"מ מאותן עידי אחיתה אלא ע"כ דגט דומה לשטר מקנה דכתיב בהדיא בירמיה ואחוס והעד
פדים לאמן יעמדו וגו' דהיינו ע"י עידי אחיתה והרמב"ם מיירי משטר חוב וכיולא בו שרולה להפקיע
ממון ע"י עידי אחיתה כה"ג כתב הרמב"ם לא זולם. המעתיק: **סקע"ז** ב"ש דהרא"ש פוסק כ"כ ל"ע
דהרא"ש לא כתב כי אם להחמיר כר"ה אבל לא לקולא ואם אשה כבן היא אסורה לו: שם נאמן השליח
כמ"ש ריש ניטין כ"כ היינו כשאומר בפני אחתה. המעתיק: **סק"ע ט** ב"ש דלא בא הבעל כ"כ עיין
מהרש"א: שם משמע דלדעת התוס' אחיתתן בנכתים. אמנם יש לומר דלדעת התוספות דבשה' בידו
אמר שהיא בגירושין. המעתיק: **סק' סד** ב"ש דסוגיא זו כ"כ ובחידושי הרשב"א: **סק"ך ט"ז** דב'
שטרות כ"כ ל"ל דבר שבערוה: **סק' כו** ט"ז אלא שלים כ"כ ל"ל אבל הימא: **סק' כז** ט"ז לא ממסרן
לשליח בם וסר לו. כ"כ ל"ל אלא כשמוסר: **סק' לו** ט"ז אכוין הבעל כ"כ ל"ל יכוה הבעל **ס ק מה**
ט"ז ול"ע כ"כ עי' חידושי הרשב"א שם: **סק' מז** ט"ז אשוס דנפיק כיוי מ רבה כ"כ ל"ל מיני מורנה:
סי' קמב סעיף א' מחבר ול"ל דהחידנא אפי' בא"י ל"ל בפני נכתב וכו' כ"כ וכן כתב הרמב"ן בחידושי
ניטין שם. המעתיק: **סעיף ט** מחבר וכן יאמר המחרון כ"כ זה ל"ע לדינא ועי' מכתב מאלי' שער ו'
ס"ם כ"א ובחידושי ניטין כ"ט ב' מ"ם: **סעיף י** רמ"א וי"א דלא מהני כ"כ לע"ב וכן הרגיש בית
מאיר ובנבי אהבה פ"ז ס"ו הכ"א פ"ם שמגיהים ברמ"א שלא שמעו הב"ד פ"ש מ"ם: **ס ק יא** ב"ש
שני עדים כשרים כ"כ עי' תשובתי מ"ם: **סק"ל** ב"ש אפילו נשמע קול מכל המחיתה כ"כ טעם מומרת
זו כתב מהרא"ש דבשלמא בפני נכתב הוה מומרת בעלמא ואגיא בקל קולמתא אבל קיום המחיתה מדינא
בעי ב' עדים ומשום עגונה הקילו אין לך בו אלא מידושו מא"כ כשיש הרשאה מקוייתא היה מקוס
נהקל מ"מ כשבא מעשה לידי לא מלאני לבי והולכתי לכתוב גט אמר כי לא היה שעת הדחק וע' היטב
בהכתב מאלי' ס"י סי' ל"ח ועי' בית מאיר בסי' זה מ"ם: **סק"א מ"ז** ומא"ג דשאר קיום שטרות בעי'
ב' כ"כ ל"ל בעינן ב' ור"ל עידי קיום דאלו ב' כב"ד גם כאן לריכן כמבו"ר שנתנו לה בפני ב' המעתיק:
סק' ד ט"ז מ"ל אד דמלטרף כ"כ ל"ל מ"ל אד: שם בדברי הרמב"ם כ"כ ל"ל הרמ"ה: **סקי"ז מ"ז** ואם
נתנו נאמנות כ"כ ל"ל והם נתנו נאמנות: **סימן קמ"ג** סעיף י"א מחבר המגרש על תנאי כ"כ ונקיוס
אז ביטול התנאי אחר מיתה ע' תשובתי. מ"ם: **סע' ף מז** מחבר ואין תקנה להחיות כ"כ עיין היטב
שו"ת מהרי"ט סי' מ"ט כ' כ"א מ"ש שם מ"ם: **סק"ב** ב"ש כ"ז שלא נתקיים התנאי כ"כ כיון שבטיחס
שוגגים הרי זו מותרת לבועל כ"כ ט"ז **סק"ב**: **סק' ד** ב"ש מבריאתא זו כ"כ וכ"כ הרמב"ן בחידושי ניטין
שם: **סקב"ג** ב"ש בשם הרמב"ם ל"ל בשם הרמב"ן: שם מעוס דהוי שיור בגגו כ"כ הר"ן כתב כן
מבריאתא ולא לדידן דק"ל ממ"ל הוי שיור: **סקב"ח** ב"ש אפילו בקולב כ"כ וכן הוא בחידושי רשב"א
ניטין שם: **סקל"א** ב"ש בשם הרמב"ם כ"כ ל"ל בשם הרמב"ן: שם שם לריך לומר הגט כ"כ פי' וכיון
דלעולם לריך להזכיר ביטול גט אין זה כריתות משא"כ בחבין ומ"מ בבר לוה בחהרי"ט סי' מ"ט ע"ש:
סק"ז ט"ז בדעת הרמב"ם כ"כ ל"ל בדעת: **סקט"ז** ט"ז שיהיה שם תנאי כ"כ ל"ל שיש שם תנאי:
סקי"ז ט"ז והקשה ב"י ב' כתובות כ"כ ל"ל והקשה ב"י פשיטא ונראה לחרץ כל"ל: **סימן קמד** סק"ה
ב"ש מ"כ ל"ל מ"ד כ"כ ר"ת מיסור דאוריתא: **סקט"ו** ב"ש הרא"ש בתשובה כ"כ עיין מריכות בהרי"ט
מ"א סי' מט כ' נא: **סק"ה** ט"ז כי נייס ושביב כ"כ ע' מ"מ וב"ש: **סימן קמה** סק"ה ט"ז יודה האמת
כ"כ ל"ל יודע האמת: **סימן קמו סק"א** ט"ז בקבלה כ"כ ל"ל נקבע לה זמן: **סימן קמ ז סק"ג** ב"ש
הוה כאלו אמר בעת הנתינה חוץ לפלוני ופסל. כ"כ ויש עוד לומר דגזרינן נתוק חטו לא נתוק:
סימן קמח סק"ד ב"ש כלומר שיאמרו וכו' וכ"כ בחידושי הרשב"א בשם הירושלמי: **סימן קמט** סק"א
ב"ש כגון כ"כ ע' תשובתי: שם נאו"ד ריב"ש סי' ל"א כ"כ סי' ה' ו': **סק"ב** ב"ש אלא אם נשאה
וגירשה כ"כ ל"ל נשאה אחר וגרשה לא חייש עוד לקידושין. מ"ם: **סק"ד** ב"ש בהגמי' כ"כ ל"ל בהגהות
מרדכי: **סימן קנב סק"א** ב"ש ופסקו כמ"ד כ"כ ל"ע דלמ"ד פליגי הרי נאמן מכאן ולהבא ואו דלשון
מושפין קאי גם למפרע אם קבלה קידושין ומ"כ אומר הבעל שהיתה אז מגורשת ול"ע: **סק"ב** ב"ש
אבל אינו יוכל כ"כ ל"ע לה ניחא לה ניחא מחיכה דאיסורא ול"ע: **ס ק ז** ט"ז חירן הרן כ"כ וכן
הוא בתוס': **סימן קנג** סק"ג ב"ש כמ"ש בסי' קמ"א כ"כ ל"ל אמ"א קמ"א סקפ"ד מ"ם: **סק"ד** ב"ש סי'
ק' סי"א ס"ש: **סימן קנד** סעיף ב' רמ"א מרדכי. כ"כ סי' ר"א ו' ופ' תשובת מהרי"ט מ"א סימן י"ב מזה
ובתשובתי: **סעיף ה** רמ"א כלל ע"כ כ"כ ל"ל ע"כ:

לשכת הסופרים

סדר נט ראשון

סק"א אין לכתוב נ"ב אי לריך ג' לסדר הגט ע' תשובתי: **ואם צריכה** כתב רמיה שתגרשה כדת משה ויסראל ע' ב"ם סי' מ"ז סק"ד: **סקי"ז** לכתוב הגט נ"ב ויזכור לי ביטול המודעות גם על השליחות: סק"כ מומר ע' לעיל סי' קל"מ **ספיף** כט ומ"מ בשעת הרחק פיין שו"מ שנות יעקב סימן קי"ד קס"ו מהגאון כ"ם: **ס"ק כ** ואפילו אם נשתקע נ"ב נשתקע שם דיהודית אם בדרך שהיו כותבין כשהי' פגוני דמתקרי פלוני אי פגוני המכונה פלוני כותבין גם שתה כן ל"ל: **ס"ק כה** אין לכתוב אותו גט שתה. נ"ב בשו"ת שלי הפליתי דלא קאי אלא אכיגוי משפחה ומטעם שכתב בד"מ סי' קכ"ט אות י"ח ומ"מ השליחי שיכתוב יוסף דמקרי כ"ן בן שמעון מהגאון בעל כ"ם: **שם** אי כשברב נ"ב ל"ל אז כשהרב. כותבין הגט נ"ב ל"ל בגט: **בדרך** שיש לאות נ"ב ל"ל בדרך שיש לאות. כותבין הגט נ"ב ל"ל בגט: **ס"ק מב** ואנש נ"ב מלאתי כתוב בגליון טופס מ' שכתב גאון מ' לתמידו בשנת מ"ז לפ"ק בק"ק קטנין שלא יכתב ואנש נא בשיבה מ' דלא לשתמע שם אדם אנשלא משום מעשה שביה ע"כ דבריו: **ס"ק מט** לפלוני נ"ב ויש לעיין דהרי אמ"כ קונה אומן בשנת כלי ויש נכופר ולעדיס קנין בגט ע"כ לריך שיהי' שבירות שלהם מוכן לפניהם ערש בתיבת הגט כנלע"ד מ"ם: **ס"ק נב** אין דיא כתיבה אדער אתיבה אוכד אן דער אתיבה כנ"ל: **סדר** הגט של ר"מ ר"י מיס ווייזן נ"ב **סי' ר"ג**: **ס"ק נג** אן דיא כתיבה אוכד אן דער אתיבה כנ"ל: **ס"ק רלא** ונו תהי' נ"ב ונו תהיי: **ס"ק רג** כדלעיל סי' כ"ה נ"ב **סי'** בנגי מהד"ק מהטע"ז **סי'** ל' ומוב אמוש למ"ם בס: **סי' קנז** סעיף ד' אמנר יש מי שמתיר נ"ב הקבה ב"מ נימא מדפוטר זוקק ביבמות כב ב' בני ממזר סי' מה שהיתן ואולי כוונתו דהאי הקישא הוא כל ביאתו בפיטור ישנו בזיקוק והשהא בשלמא ממזר דה"מ למעט מגז ס אמות אמות מ"כ אחי היקר ודחי בז"ם. כמ"ם הוס' ג טין מ"ם ב' ד"ה דכ"ע אבל הומר אמעיט מגופי' דקרא שאינו אא בעלות אם כן לא אליס היקשא לאעט קרא והוא חירון נכון: (**הרשאה** כשבאים רשון **עושה** שליח שני נ"ב נוסח מינוי שליחות שני ע' בסידור מרגליות שבד"מ סוף עור אבפ"ז ולעיל סי' קמ"ז נרמ"א): **סעיף ה** אשהו נ"ב ומחויבת לגרות שלא לה חיימד פס **בפל** מומר פן הוליד בן פריץ והוא בכלל פן יסור כפי' רשב"א בתשו' סי' אלף קס"ב ופי' היעב בתשובתי בפנין אי מומר פוסל בגיאתו: **ס"ק ג** בין הגויה נ"ב ועיין תשובתי: **סימן קנח סק"א** נ"ב ולאחורה נ"ב כן כתוב לעיל סי' ע"ו ס"ק כ': **ע ש** נאין נ"ב עיין

לעיל סי' י"ז ס"ק קמ"ח ס"ב ולפי' הכי הוי ספק **ספיקא** ועוד התם מיירי בהמיר ונם נחכון לשנן אי דמי לקטסה ונזה מיושב קושית הס"ג ותשובת הר"ן ס"ב: **סק"ב** ב"ב מהר"י מינץ נ"ב ע' תשובתי: **סימן קנט סעיף א** הזר נ"ב אי לריך דוקא לגרשה קודם עי' השובתי ועי' שם בתי' ליבאות ל"ב ע"ב ועי' תשובתי: **סעיף ג** שומרת נ"ב עי' תב בתי: **סעיף ה** הנ"ה חרם נ"ב עי' תשובתי: **סימן קסא סעיף ד** לא רלה נ"ב עי' תשובתי: **סס"ק ז** הריעב"ח נ"ב דמד"כ שם וזו מבאלה ומבקשים ע"ב נ' מבקש יש שייך אמלילה והנה כיון דאפילו בכולם פטוים אפ"ה אין כופין הגדול לחלוץ ואפילו בכולם נשואים אינא פלוגתא אי אלילה פסולה היא עי' לקמן בפי' סדר אלילה **סקמ"ו ע"ב** ונהי דנוהגים לחלוץ מ"מ אם יש אם אם קטן פנוי לא נכנים עלמנו בפלוגתא ויחלוץ הקטן כדפסיטא ליה לריטב"א כיון דבלא"ה לעניין אלילה אין אלוה כ"כ **פל** הגדול וקל"ל: **סי' קסה ס"ק ט** ב"ם אקת נ"ב **פ'** אקת דף ק"ב ע"א אמנם ז"ל תשו' מ"ל **ס"ה** ד"ה ואני ילאתי וכו' וז"ל אה שאינו כופים **פל** אלילה אשם לאא דידה דאין אוסאין אותה ולא אחטנן ואיתא וכו' שאם היא רולה להתעגן ונם הוא אינו אקפיד אין לא אכפת לן עכ"ל **פ"ב**: **ס"ק יא** ב"ב נ"ב עי' לקמן בסדר אלות אלילה **ס"ק** מ"ו ובשו"ע יו"ד סי' רי"ד סעיף י"ד ובתשובה נאמרתי דשם מיירי רא"ש נהדיא בנפלה לפניו ונשבע לחלוץ ואז בדידיה אלוי ואוא שרי לו לא לן ומי יאמר לו אם תעשה ושבועה אלה משא"כ בנשבע בשעת נשואין מי יודע ביום נופר יהיה כ ונתו לינם אולי ישפוך ד' רוחו על כל בשר כדורות רמשונים שינוס קודם נתלא זה כבול באיסור אסר על נפשו והתורה לוחה שתהי' אז בשעת מעשה הבתירה אפשית: **סי' קסז** קטן נ"ב עי' תשובתי: **סי' קסט סעיף בא** אחנר. אינר. נ"ב אם אח"כ הוא אומר שהוא אינר עי' תשובתי: **ס"ק כב** ב"ב אולא עכו"ם והפקיר נ"ב עי' מג"א סי' תקפ"ו סק"ה שדאה דברי הב"ח: **ס"ק לד** ב"ב כף יגלו נ"ב וכן כיבש"ר אמ"ק כ"ה פ"ב ונם לשינו בתשובת יבאות יש לפרש ואין כאן אחוקת ועי' תשובתי: **סי' קמז ס"ק א** ב"ם אקנס נ"ב ובית אאיר פליג דעכ"פ אתנן הרחוה אית לה ובתי' לאסכת כתובות ל"ט ע"ב ובתוס' ארונה בלי ר"פ נפרה פלפלתי על דברין ילדינא ל"ע ואלוה לבלוע ועיין תשובתי: **ס"ק ג** ב"ם ובפלוגתא נ"ב עי' תשובתי: **סי' קמח סעיף א** אם נטמאה נ"ב עי' תשובתי: **ס"ק ד** ב"ם שאוהר נ"ב עי' סי' י"ז ב"ם ס"ק ע"ב: **סעיף ט** הנ"ה שאבא נ"ב עיין תשובתי ומבואר אאד בם' בני אסיבה פכ"ד אה' אישות הל' י"א ע"ם בחורך: **סעיף כב** רמ"א אין רמוין לקפוץ נ"ב עי' תשובתי:

סליק חלק שני

סי' א' ס"ג מלוה כו' ואינו רוצה כו', עי' סי' קנ"ד
ס"י הג"ה וי"א כו' ונאמן האיש כו' ואין
כופין כו'.

סע' י' ר"ג החרים כו', עי' סי' ע"ו ב"ש סע"ק כ'
ובאו כו' דאפילו יש עד אחד שמת אשתו אין
נאמן לישא אשה אחרת עד דאיכא ב' עדים, ומ"ש
בהג"ה אמנם כו' ואפילו במקום יבום כו', עי' לקמן סי'
קס"ט סע' כ"ט הג"ה ויש מוסיפין כו' ואין בזה כו'
חרם ר"ג כו'.

ב"ש סע"ק י"ז לישב בלא אשה כו' יכול לבטל כו',
נ"ל דנ"ד הוא, דהא דאורייתא הוא,
אלא נ"ל דכוונתו דיכול לבטל שלא יפרה עוד דהיינו
שישא אשה שאינה בת בנים כיון דקיים כבר מצות פו"ר,
וכן משמע בחלקת מחוקק סע"ק י"ב ומתירא כו' לדעת
הרא"ש כו', והיינו אם כבר קיים מצות פו"ר, משא"כ
אם לא קיים דלכו"ע מוכרין ס"ת כמ"ש ב"ש סע"ק ט"ו
אלא כו'.

סי' ב' ס"א הג"ה כל הנושא כו' לא יעגן כלתו כו',
ר"ל היינו בזמן הש"ס שהיו מקדשין תחילה
זמן ארוך קודם נשואין, אבל בזמנינו שעושין שידוכין
בלא קדושין אין שייך דין זה, ופשוט הוא, ועי' סי' נ"ב
ס"א הפוסק כו'.

ב"ש סע"ק י' ד"ה אז כו' ד' אמהות כו', וה"ה דהיה
יכול לתרץ דהתם מיירי שאין משפחתו
ידוע לנו כמ"ש ב"ש סע"ק ג' ד"ה בחזקת כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק י"ז אם כו' גם כו' דהא כתב כו', ר"ל
דאי סלקא דעתך דאפילו בקול
בעלמא אסור, א"כ מ"ש אבל אם נתערב כו' אסורה
מיירי אפילו בקול בעלמא, וא"כ היאך כתב אח"כ עד
שידבוק כו' שתמא דמשמע ד' אמהות כמו בס"ג
משפחה כו' ד"א כו', וז"ש הב"ש איך כתב כו' אסורה
עד שידבוק כו', אלא ודאי דבקול בעלמא אין איסור
כלל, וא"כ מ"ש אסורה ע"כ מיירי בעדים, הלכך כתב
עד שידבוק כו' כמו בס"ג.

סי' ג' ב"ש סע"ק ח' פלוני כו' ולשיטת הרשב"א כו'
אפילו ליוחסין, ר"ל אם העדים כתבו, משא"כ
להרמב"ם, אבל אם לוה כתב ודאי דלא מהני, דהא
אפילו להוליא ממון לא מהני כמ"ש בסמוך, וא"כ נ"ע
במ"ש ולשיטת הרשב"א מהני כו', הא אפילו בלא ב'
יוסף בן שמעון מהני להרשב"א אפילו ליוחסין אם
העדים כתבו כמ"ש בסע"ק זה, ודו"ק.

סע' ט' ב' כהנים כו' חומרי כו' אינו מעמא כו',
לכאורה קשה איך שייך לומר בזה חומרי
שניהם, היינו דאינו מעמא להם דשמא הוא אבינו הא
חומרי דאתא לידי קולא הוא, דשמא הוא אבינו ומחוייב
להעמא כמ"ש ביו"ד סי' שע"ג ס"ג כל המתים כו' מלוה
כו', (וילפינן לה מקרא, זבחים ק' ע"א ע"ש) ונ"ל
דאפשר לומר דמ"מ לא יהיה אסור כ"כ כמו אם יעמא
בחנם דמפורש בתורה בהדיא דאסור, ועוד אפשר לומר
דשב ואל תעשה עדיף, ומ"מ מ"ש חומרי שניהם אין
מתיישב כ"כ, וכיולא בזה עי' ב"ש סי' א' סע"ק ט"ו
אלא כו' ובפלוגתא כו', ובא"ה סי' תרי"ג מ"א סע"ק
י' דלמעט כו' ולא ידעתי כו'.

ב"ש סע"ק ט"ו הוא אונן כו' כשמלקט עצמות כו',
ולפ"ז מ"ש הוא אונן כו' לאו
באינות ממש מיירי דהא במלקט עצמות אין אינות
כמ"ש ביו"ד סי' ת"ג ס"א הג"ה ואין כו', אלא מיירי
לענין אכילת קדשים דאסור אפילו ביום שמועה דודאי
אין אינות נוהג בהם, וק"ל.

סי' ד' ב"ש סע"ק א' ותיניס כו' וכל אלו כו' גם
כו', ר"ל דמ"ש הולד כמותה הוא מעשה
שהולכים אחר הפגום, וכאן איירי שהיא פגומה, לכך
נקט הולד כמותה ולא מעשה שהולכים אחריה דאז
דוקא בגיותן.

ב"ש סע"ק ד' אפילו לכהונה כו' וב"ח כתב כו', ר"ל
וא"כ לא מיפרך ק"ו מנכרי, ע"ז
קאמר הב"ש ולאו דוקא כו' דהא נכרי כו' ולא אמר
הטעם כו', ע"כ לאו בהא תליא אם הולד פגום או לא,
וז"ש וגראה דאישתמיט מינייה כו', ר"ל דהתוס' הקשו
דמיפרך ק"ו, ולפי דבריו לא מיפריך ק"ו, כנ"ל.

ב"ש סע"ק ל"ט אין זה כו' משום הכי נאמנת
מיהו כו' כן הוא כו'. ר"ל
דאין לומר שאין נאמנת לפסול את בניה כמ"ש המחבר
בסע' כ"ט אשת איש כו' איסור כו' נאמנת כו',
דבאמת אין זה גזירת הכתוב שאין נאמנת
כו'. כמ"ש המגיד משנה שם כיון דנאמנת להכשיר
כל שכן לפסול, אלא שמיישב לפי שיטתו דספק
ממזר אסור לישא ממזרת, ולכך להכשיר נאמנת משום
דבלא דיבורה כו', אבל לפסול יש חשש איסור דאורייתא,
ע"ש, אבל זה אינו דזה התירון שייך לקמן בסע' כ"ט
א"א כו', אבל בנידון דידן קיילי"ן דספק ממזר מותר
בממזרת, וא"כ אין כאן כלל חשש איסור דאורייתא,
והוא דמי כמו להכשירה, דהתם דמי דיבורה לדאורייתא
בבת ישראל, וכאן דמי דיבורה לדאורייתא בממזרת,
אבל לשיטת המגיד דמי כאן לסע' כ"ט א"א כו' ויתא
לפי שיטתו כנ"ל ודו"ק.

ב"ש סע"ק מ' אפילו כו' ואפשר כו' כולם כו',
אפשר אע"ג דכתב לעיל בסמוך גם
נ"ל כו' רוב כשרים כו', מ"מ צריך הכא כולם כהנים,
כיון דאיכא איסור דאורייתא, או אפשר דנ"ד הוא,
ונ"ע, ומ"ש ונלמד מעינו הוא, ר"ל דקאי על דברי
המחבר דמיירי התם מדין משתקין אותו מדין כהונה,
ובענין זה מיירי הרמ"א מ"ש כהן הבא על הפנוייה כו'.

ב"ש סע"ק מ"ג וכשר כו' א"כ פרולה כו' יש ס"ס
כו', נ"ע דזה לא מיקרי ס"ס, עי'
ביו"ד בסי' ק"י בכלל ס"ס כלל י"ג,

ב"ש סע"ק נ"ד כשאר כו' ונראה כו' דהוא מפרש
כו', ר"ל לא כרש"י דמפרש לענין
יחוס כהונה, כמ"ש בסמוך, דלרש"י יש לפרש הספק
כותי לענין כהונה אף אחר שעבלה דשמא כותית היא,
וכהן אסור בגיורת כמ"ש בסי' ו' ס"ח איזה כו' וכן
הגיורת כו', ומלשון הרמב"ם שכתב אח"כ העבילוהו
כו' משמע שעד כאן מיירי בלא טבל, ויש ספק לענין
יוחסין קודם עבילה וגם לאחר עבילה, ואי כוונתו במ"ש
ה"ז ספק כותי כו' א"כ יכול להיות אפילו טבל, אלא
ע"כ דהוא מפרש כו' אחר ישראל כשר ואין קידושיו
קידושין, ואם קידש אחר אח"כ צריך גט מספק, וזה
מיירי דוקא קודם שטבל, ומ"ש ודבריו תמוהים כו'
אסופי בישראל כו', ע"ש וא"ל אסופי בממזרת כו', כי
בקהל ודאי לא יבוא כמ"ש הב"ש בסע"ק ל"ח והשני
ספק כו', ומ"ש ולראב"ד כו' במחלה כו' איסור
דאורייתא, נ"ל דגם ברוב עכו"ם נ"ל דלכך מותר בבת
ישראל כיון דאיכא איסור דרבנן, ולא איסור דאורייתא
כו', אבל בלא"ה אסור בבת ישראל, כיון דאיכא חשש
ממזר לישראל, כמ"ש לעיל בסמוך והא דקיילי"ן בשתוקי
כו', אבל בשתוקי איכא איסור דאורייתא בבת ישראל
אם חיישינן למיעוט, ודו"ק.

ב"ש סע"ק ס' אפילו כו' דעד כשר כו' לא קשה כו'
ואפשר כו', ונ"ע לפ"ז מאי הקשה
מהא דקיילי"ן כל מקום כו' הא באשה ליכא הא כללא
אם עד כשר מכחיש ואי"כ נוכל לומר אפילו עד פסול
מכחיש, ונ"ל לפ"ז דהכי קושייתו דקיילי"ן כל מקום כו'
הרי הוא כשנים אפילו עד כשר מכחיש לעד כשר, אלמא
דהראשון עדיף מהשני והשיב כב' אלא אם עד כשר
מכחיש לאשה לא אמרינן שהאשה חשובה כב', דאמת שיש
לה מעלה שהיא ראשונה מ"מ יש לה חסרון שהיא אשה
והב' עד כשר, אבל אם גם לשני יש לו חסרון, היינו
קרוב או פסול שהוא כמו אשה ושוויים הם, וא"כ הדרא
לכללא הנ"ל, שהראשון עדיף מהב' והשוב כשנים.

סי' ה' סע' י"ד אסור לומר כו' ומותר לתת לעכו"ם
כו', עמ"א סי' ש"ז סע"ק כ"ט אסור כו' וא"כ
אסור כו', ומ"ש בהג"ה ולכן מותר למרוע הנולות
כו', עי' ביו"ד סי' כ"ד ס"ח הג"ה וכן כו' וע"ש באה"ט.

ב"ש סע"ק ב' לו כו' ופלוע דכא כו' לרמב"ם מותר
כו', נ"ע דמשמע אבל לר"ת דס"ל
דאסור מדאורייתא כמ"ש ב"ש בסי' ד' סע"ק נ"א
אסור כו', וזה אינו, דהא ר"ת סובר כלישנא בתרא,
כמ"ש ב"ש בסי' הנ"ל סע"ק א' ותיניס כו' ע"ש, וא"כ
מותר לישא שפחה כמו ממזרת כמ"ש בסע"ק א',
ע"ש, ונ"ל דה"ק להרמב"ם מותר לישא שפחה בין
להפוסקים כלישנא קמא או להפוסקים כלישנא בתרא,
משא"כ לר"ת אסור לישא שפחה להפוסקים כלישנא
קמא,

ב"ש סע"ק ג' פלוע כו' ומשמע כו', ואי איכא
עכו"ם בעיר להרמב"ם ולתשו' מהרי"ו
הוא ספק ממזר כמ"ש הב"ש בסי' ד' סע"ק מ"ג
וכשר כו' וסע"ק נ"ב שם והוא ממזר כו', ע"ש, ומ"ש
ולדעת כמה פוסקים כו' אין רפואה כו', ע"ש יש כאן,
ונ"ל לכרות שפכה וכן פלוע דכא ואפילו לדידן
דקיילי"ן ניקב ונסתם כשר כו' רפואה מ"מ כו'.

ב"ש סע"ק ה' נחתך כו' הטערה קיים כו', ר"ל
אפילו כחוט השערה, כמ"ש בס"ב
איזהו כו' אפילו כו', ומ"מ כתב נחתך מהגיד לאפוקי
שלא יהא נחתך כל הטערה, אבל באמת יכול להיות
שנחתך גם רוב ערה ונשאר חוט שאין קרוב להגוף
כמ"ש ב"ש סע"ק ד' מוקף כו'.

ב"ש סע"ק ט' בחוץ כו' ומשמע כו' במתחיל כו',
ר"ל דעיקר קפידא בהתחלה, דאם
התחיל הנקב למעלה מטערה אפילו אם לא ניקב
מעבר לעבר פסול, ובקולמוס מיירי שהתחיל למטה
מטערה דשם אין עיקר הפסול אלא למעלה מטערה
ושם היה הגמר, לכך כשר, על זה קאמר ואכתי כו'
מעל"ע כו', ר"ל דבניקב מעל"ע קתני סתמא דפסול,
אפילו אם התחיל למטה מטערה, ומאי שנא מקולמוס
כו', ומ"ש וכלל כו' למטה כו' בעליונה של גיד כו'
נ"ל דל"ד הוא דלמטה מטערה אפילו בתחתית הגיד
כשר, כמ"ש בסמוך ואם ניקב כו' למעלה כו' פסול
אלא לכך כתב כאן עליונה מחמת דקאי על הגירסא
ניקב למטה כו' בעליונה כו', כמ"ש בסמוך, ועי"ז קאי
המרדכי דפסול אפילו אם ניקב למטה לחוד, ומ"ש
וסוגיא במרזב כו' כוונתו אע"ג דלא קיילי"ן כמרדכי
אלא כתוס', מ"מ ראיות התוס' לא קשה להמרדכי,
ודו"ק.

סי' ו' ס"א כהן כו' ואפילו כו', עי' ב"ב דף קע"ד
ע"ב גמ' משה בר עלרי כו' דמשמע
דאפילו לא נתגרשה אלא לפנים כדי שיוכל לגבות מערב
וכיולא בזה נאסרה לכהן.

סע' י"ח ראוה כו' ויש כו' הלך הבועל כו', זה אפילו
לרמב"ם מותר, אלא העיקר הפלוגתא
בסתמא, אבא ה"ק, הא ודאי אם הלך הבועל אליה
תנשא לכתחילה, דאמרינן כל דפרים מרובא פרים, וקא
משמע לן לאפוקי מפיקוח נפש, כמ"ש ב"ש בסי' ד' סע"ק
נ"ח ומפקחין כו' כן נמי בסתמא, ודו"ק.

ב"ש סע"ק י' ונתגרשה כו' ואסורה כו', אע"ג דאין
משגיחין בבת קול היינו שיהא אסורה
לעלמא, אבל לישא לכהן פשיטא דלא עדיף מסע' ג'
יצא קול כו'.

ב"ש סע"ק י"ח אינה כו' ויש תקנה כו', נ"ע א"כ
אמאי הוה א"א זונה אם נבעלה,
הא יש תקנה אם נתגרשה או מת, ונ"ל הכי, דהכא הוי
בידה לבעול, משא"כ התם.

ב"ש סע"ק י"ט שהפקירה כו' אבל הסמ"ג כו' שמע
מינה כו', ר"ל מדלא קאמר פנוי כו'
מותרת לכהן ש"מ אף לשאר תנאים ראוי להחמיר, אלא
דלא הוי זונה.

ב"ש סע"ק כ"א חוץ כו', נ"ל דע"ס יש כאן, ונ"ל
אבל כותי ועבד לכ"ע כו' כיון
שאין קדושין תופסין בהם, ומ"ש חוץ יבמה כו' שראוייה
לקדושין, היינו שקדושין תופסין בהם שהם ישראלים,
מ"מ השתא אין קדושין תופסין בהם, דכתב לא תהיה
כו', אבל עכו"ם לעולם אין קדושין תופסין בהם,
ופשיטא דעשאה זונה, ולכך לא נקט אלא יבמה.

ב"ש סע"ק כ"ז שאסרה כו' מיהו כו' והיא אומרת
כו', נ"ע אפילו היא אין אומרת
הוי ספק חלל, וגם אמאי כתב י"ל כו' מאחר כו', הא
כתב המחבר בהדיא בסעי' י"ד כהן שקידש כו' נאסרת
עליו מספק, ואפילו היה בעלה הראשון ישראל, מ"מ
לענין ספק חלל בבעל השני לא הוי אלא חד ספק.

ב"ש סע"ק ל"א פנויה כו' מיהו כו' תרי רובי כו',
לכאורה קשה הא אם אומרת לכשר
נבעלתי עדיף מרוב א' כשרים דבדיעבד אם אומרת
לכשר נבעלתי לא חלא, וברוב א' חלא, וכיון דבתרי
רובא מותרת לישא לכתחילה כ"ש ברוב א' ואומרת
ג"כ לכשר נבעלתי, ונ"ל הכי, דלעולם אמירה לכשר
נבעלתי לחוד גרע מרוב א' כשרים, והא דבדיעבד לא
חלא אם אומרת לכשר נבעלתי משא"כ ברוב א', היינו
אם אומרת לכשר נבעלתי יש עוד מיעוט כשרים, משא"כ
הכא, ודו"ק, ומ"ש ולדעת בעל המאור כו' סגי ברוב
אחד כו', ולפמ"ש בסמוך, אם אומרת לכשר נבעלתי

אפילו בריב א׳ פסולים, כ״ס דמיתרת, ומ״ס גם חיירי
כו׳ גרשה כו׳, ר״ל דגדידה שייך תחיה ודיעבד, דאפילו
אם אינה נאמנת מיתרת ניכא ישראל, משא״כ בגוד.
אם אינה נאמנת חייבין במה ממזר הוא ואסור
בקהל, נכך אפילו נכתחילה נאמנת, וע״ז קאמר מילו
כו׳ גרושה כו׳ ויהיא אינה מיתרת מישראל נבעלתי וכשרה
ניכא כהן, אינה נאמנת נכתחילה דבמה יוכהן הוא,
ואסורה ניכא נכהן, ומיתרת ישראל, ואז הוא הדין
כמו בדידה כל חד נפי ביעתו, ועי׳ בתשו׳ ר׳ עקיבא
נסי׳ ל״א מ״ס בזה, ומ״ס ובכרוגד כשר כו׳ וא״א נהנה
כו׳ אפילו נכהונה, מבמע שריא אסורה נכהונה,
דבין הוגד גדידה שייך נהנה במ״ס ב״ס נסי׳ ד׳ סע״ק
מ״ז נא כו׳, ע״ש.

סי׳ ז׳ ב״ס סע״ק ט׳ ומד כו׳ אע״ג כו׳ במ״ס בסמוך
כו׳, נ״ל דל״ד כנג נמ״ס בס״ק ב׳ יאפילו כו׳
דהתם כתב דאין נהקבות מאי שנא עדות אשה אם
עכו״ס מעיד אז תמיתה, והמותה בשבויה שוה
נשאר נשיס במ״ס שם, ובאר נשיס בעדות אשה נמי
נאמנים, אנא דקשה מאי שנא עדות עכו״ס כו׳
דבעדות אשה שוה נשיס נעכו״ס ובשבויה עכו״ס אין
נאמן, ע״ז כתב אין נני אנא מ״ס חז״ל, אבל כאן
בעדות אשה נא מהני עדות כזו וכיתי נאמן, ובשבויה
איפכא וא״כ יכול נהקשות ק״ו כמו ק״ו שבגמ׳, ול״ש.

ב״ש סע״ק י״א אז כו׳ אבל כאן כו׳ נאמנת כו׳,
ור״ל ידוקא הכא נאמנת מטעם
שיכולה ניבעל בישראל כיון שנשאת קודם שבאו עדים,
ולאפוקי מיושבת תחת בעלה כו׳, אבל אם באו עדים
קודם אין להתירה מטעם שיכולה ניבעל בישראל,
במ״ס בסמוך דאית לה מגו ניקח נאחר, ר״ל נכהן
אחר, כיון שאין ידוע לב״ד משא״כ אם היה ידוע לב״ד,
אבל הוא דוחק מ״ס היה בידה ניבעל נאחר כו׳,
דרולה ניבעל נכהן, כמו שאין אומרים אם נשאת אחר
שבאו עדים היה בידה כו׳, ובאמת נ״ל דנא קשה
כגל מיושבת תחת בעלה דהכא שאני כיון שהיתה
שבויה קודם הישואין מהני הישואין כמו בהתירה
ב״ד, דכבר התירה הכמים ניבעל אם אין יודעת אנא
היא, במ״ס ב״ס נסי׳ זה סע״ק ז׳ נא כו׳ אבל כו׳
יבייך כאן נמי נומר נא תנא מהתירה הראשון,
משא״כ ביושבת תחת בעלה, דהנשואין היה קודם
שבויה, ומאי שייך כאן נומר נא תנא מהתירה כו׳.

ב״ש סע״ק י״ב שני עדים כו׳ מ״מ נא הוי כב׳
עדים כו׳ ר״ל אע״ג דעידי שבויה
גרע מעד אחד שנעמאה, דוקא אם יש עד אחד,
דעד אחד בהכחשה לאו כלום הוא, משא״כ בב׳ עדים
על שבויה, אבל שני עדים עומאה גרע מעד אחד של
עומאה ושני עדים של שבויה, דה״ל עד א׳ בהכחשה
לאו כלום הוא, יב׳ עדי שבויה נא ידעי אם נעמאה,
משא״כ ב׳ עדים של עומאה,

סע׳ י״א הג״ה ויש מקילין כו׳ שמא זינתה כו׳,
עי׳ סי׳ קע״ו ב״ס סע״ק א׳ אשה כו׳ דעת
המקילין כו׳.

ב״ש סע״ק ל״ב ואם כו׳ מוטב כו׳, נ״ל דדוקא
לשיטת המרדכי בסמוך בסע״ק נ״ג
ומסורה כו׳, אבל נשאר פוסקים אפילו אם שבה זמן
רב נא הישינן אם אין מסורה בידם.

ב״ש סע״ק ל״ד נתיהדה כו׳ אפילו ניבעל כו׳,
נ״ל דע״ם הוא, ול״ל אפילו עם
ישראל, ור״ל דנא קשה אנא גרמי״א דסתם שם כהרא״ש,
אבל מהרי״ק באמת נא ס״ל כהרא״ש ואין כו׳, ומ״ש
מיקו לכתי קשה כו׳, ר״ל דבגמא מעיקרא נא קשה
לשיטת הפוסקים משבויה דאין אסורה אנא נכהונה,
די״ל דנחבשה הישינן שמא נתרלית כדי שנא יהרגוה
משא״כ בשבויה, אבל השתא דמדמה נתייהדה נשם
זנות לשבויה דאין אסורה אנא נכהן אע״ג דנתייהדה
לשם זנות וודאי לא עדיף מנחבשה דהישינן שמא כו׳,
מטעם דנתייהדה לשם זנות נמי ספק הוא, וא״כ קשה
נתייהדה לשם זנות נמה מותרת כו׳, והא״כ דקשה
נמי משבויה, אנא דנקט נתייהדה לשם זנות דיותר
דמי לנחבשה משבויה, וכתב וי״ל כו׳ אסור זה מפורש
כו׳, ר״ל דחז״ל לא אסרו בשבויה אנא לכהן, אבל
בנחבשה נקט שתמא אסורה לבעלה, והנכך אסרינן
אפילו לישראל, ואין להקשות מאי שנא, די״ל דאין נמו
אנא מה שאמרו חז״ל, וכמ״ש ב״ס בסע״ק ב׳ אפילו כו׳.

סע׳ י״ב אינו כו׳ אז נתגרשה כו׳, נ״ע דבנתגרשה
בנא״ה אסורה נכהן.

ב״ש סע״ק ל״ה מאיסורי כהונה כו׳ לשיטת
הפוסקים כו׳, ר״ל דאנו לשיטת
הרמב״ם נא קשה מהיכי תיתי כו׳ הא אינה אסורה
ניבעל לו כמ״ש המחבר בסע׳ י׳ מי שאמרה כו׳ ובסע׳
ז׳ הא כו׳, די״ל דזה נפי הא׳ אמת דכתיב אנה נמיעוטי
הבא עם הגדה דאין היגד הנגד מביאה הבעיה, ע״כ
אינה נעבית זונה, הא אי נא כתיב אנה, אמרינן
דנעבית זונה אע״ג דקדושין תופסין בה.

סע׳ י״ט כהן כו׳ אבל כהן שבא כו׳, ר״ל אפילו
בביאה הבעיה, ונא אמרינן שבביאה
הראשונה נעבית זונה מדרבנן ובביאה שניה נעשיה
תנאים מדרבנן כמו בהנולה שתיקרבי כעין דאורייתא,
וז״ש המחבר אבל כו׳, ודו״ק.

חלקת מחוקק סע״ק כ״ג אע״פ כו׳ שיש עדים
כו׳, עי׳ נקמן סי׳ ס״ז ס״ב הארמנה
כו׳ אפילו יש נה עדים כו׳.

סי׳ ח׳ ס״ה ונד בפתה כו׳, עי׳ סי׳ ע״ו ב״ס סע״ק
ח׳ דיש כו׳.

סע׳ ט׳ הג״ה וי״א כו׳, עמ״ש בגמרא מה שנ״נ שיש
עיד נ״מ נב׳ הטעמים.

סי׳ י׳ ס״א הג״ה ואפילו נא נתגרשה כו׳, נ״ל
דדוקא נתגרשה, אבל מת אחר הוא קדושין
מיתה, וכ״מ מהטעם שכתב ב״ס בסע״ק ב׳ יאפילו
כו׳ בשם תשובת הרא״ש, ע״ש.

ב״ש סע״ק ו׳ וי״א כו׳ אע״ג דקיולין כו׳, ר״ל
דבעינן תנאי כפול, היינו בדבר שאריך
תנאי, ר״ל תנאי כפול, ונא כפול דבריו, היינו שנא
יהיה הנע ע״פ דין אז אריך תנאי כפול, אבל כאן
נעינן נעז נכו״ע א״ל ת״ל דנעז יהיה אפילו בנא
ת״ל, הנכך אפילו לא כפול יש נעז.

ב״ש סע״ק י״א יכול כו׳ וע״ז מתרץ כו׳, נלאורה
הוא תמוה מאד, הדא מ״ש דהא
נא אמר בשבוע שאני כו׳, דהא מיירי בחופן אחת כמו
בנדרנית כו׳ כל חד וחד נפי ביעתו, ועוד קשה היכי
ניתא מ״ש ודוחק הוא דהא בנדרה כו׳, אבל באמת נ״ל
דמיירי שאומר מפני שאני נדר כו׳, ר״ל ואין
הישינן שמא ימנא שקר שהיא לא נדרנית, אבל כאן
אין שייך זה, ועיכא נמיתה אנא ביודע לי שיש היתר
בנדרו, ע״ז אמר דהא נא אמר בשבוע שאני סובר כו׳
והוי כאילו נא אמר כנג דנא הישינן לנעז, ומה שאמר
שאני נדר כו׳, הוא דבר אחר דבתנאי זה יכול לפרש
אפילו אם יודע שיש היתר בנדרו מ״מ הוא מגרש
אותה, ומה שאמר מפני שאני נדר כו׳, ר״ל ואין
רלוני להתיר, ומ״ש הע״ז דהא גורש אותה בלי שום
תנאי, ר״ל בהיתר נדר, ומ״ש ב״ש נעיל בסמוך ודוחק
הוא כו׳, מיירי שאמר בשבע כו׳ דאין היתר בנדרי,
וז״ש הע״ז משא״כ כשאומר בשבע כו׳ הוי כאילו התנה
כו׳, ומ״ש הע״ז אם ניתא דבר זה הנע אינו נע,
ר״ל דהיינו שהישינן לנעז, אבל באמת הוי נע, כמ״ש
ב״ש בסע״ק ה׳ וי״א כו׳ ובסע״ק ח׳ שרואה כו׳, ע״ש.

סי׳ י״א ב״ש סע״ק ג׳ וה״ה כו׳ ויש עוד כו׳ ופי׳ הרב
רמ״א כו׳, עי׳ נקמן סי׳ כ׳ סא״ה הג״ה והבא
כו׳ נ״מ כו׳, וע״ז כוונתו מ״ש הב״ש ופי׳ הרב רמ״א
כו׳ שמע מינה אם הוא בא עליה כו׳, ר״ל דמ״ש ברלון
חייב, ע״כ מיירי אפילו אם אנסה אותה, וע״ז כתב
רמ״א ברלון אסור, ומ״ש ב״ש מיירי נמ״ש כו׳, כוונתו
נמ״ש שם בסומן כ׳ בב״ש סע״ק ה׳ ונראה כו׳ נאו
בכנ הדינים כו׳, וה״ל כן אע״פ שכתב ברלון חייב,
מ״מ אין נאסרה נו, אבל נ״ע מה שהביא ראיה ש״מ
אם הוא בא כו׳ וכנ״ל, דא״כ היכי כתב וגזה באונס
מותר, דע״כ מ״ש הטור באונס פטור, מיירי אפילו
אם היתה מזידה, וא״כ אמאי מותר, כמ״ש בסמוך
הא שוגג והא מזידה כו׳, ול״ע.

ב״ש סע״ק ד׳ דבר כו׳ נא שייך כו׳, ומ״מ נ״ל
דיש יותר קונא אם אמרינן נא תנא
מקונא דכפייה על הנע, כמ״ש הב״ש בסמוך כו׳ נדעת
כו׳ יש להתמיר כו׳, וכן בסי׳ י״ב ב״ש סע״ק ב׳ ואם כו׳
להתמיר כו׳, ובכמה דוכתי דמתמירינן יותר דתנא, אנא
נ״נ דכוונתו דאם תאמר דמה איכפת לן להתמיר
דתנא אפילו נחד דבר, ע״ז כתב דיש גם נד נקונא כו׳,
נכן יש לנו להנך אחר רוב הדעות, ולפ״ז נ״ל דמ״ש
בסמוך לדעת רוב פוסקים כו׳ נ״ל דל״ד הוא כנ״ל,
אנא כוונתו הרבה פוסקים, אבל מ״מ גם לפי
דמתמירינן יש רוב דעת דס״נ כן, דאנ״ש יהיה
סתירה מכאן, ומ״ש ונפי הרא״ש כו׳ תנא כו׳ כרבי
כו׳ תנא היינו כו׳, נכאורה היא זה בנא פירש כנג,
ונ״נ דע״ש יש כאן, היינו דמתנא הראשון עד תנא
הבנו הוא מיותר, ול״ש בזה בגמרא, ומ״ש ואין בנים
כפי מהר״מ, נ״נ דמ״ד היא, כנ״נ, אנא נ״ל דכוונתו
דנפי מהר״מ בידאי תנא, ודו״ק.

ב״ש סע״ק ט״ו מי כו׳ ונא קשה ממ״ש כו׳, הוא
עיין בפ״ע, וקאי על מ״ש הרמ״א
דבתרתי גרעותא תנא אפילו מבעל.

סי׳ ט״ו ב״ש סע״ק א׳ קדושין כו׳ מיהו ע״ש כו׳,
ונ״נ הא דנקט קדושין גמורים, היינו שאריך גט.

סע׳ י׳ ואפילו כו׳ שכיון נשם זנות, ר״ל שנא שחרה,
ומ״ש ב״ש בסע״ק ט׳ על כו׳ נשם זנות, ר״ל
בנא נשואין, ודו״ק.

ב״ש סע״ק ז׳ וי״א כו׳ עי׳ נקמן כו׳ היינו בסע״ק
י״ז ואין כו׳, ועי׳ מש״ש.

ב״ש סע״ק ח׳ דיש כו׳ ובגבוש כו׳ כקטן כו׳, נ״ע הא
כיון דמדרבנן הוי זרעי וא״כ היא
ישראלית ונא שייך כקטן שונה, ועוד קשה דהא גם
בקטן שונה אסיר מדרבנן, כמ״ש ביו״ד ריש סי׳ רס״ט,
ע״ש, ומ״ש אפילו אם אזנינן כו׳, ר״ל אם אה״ש בא
עניה אחיה, מ״מ אין הוגד ממזר כמו הבא על אחותו.

ב״ש סע״ק ט׳ על שפחתו כו׳ נשואין בנא קדושין כו׳,
ע״ש הוא, ול״ל נשואין בנא ביאה.

ב״ש סע״ק י״א ולהרמב״ם כו׳ והרא״ש כתבו כו׳
מחמת קושיא כו׳, ל״ד הוא,
דהרא״ש נא כ״כ, וכמ״ש היא בעצמו בסמיך, אנא
כ״כ הב״ש נכאורה מדהקשה הרא״ש קושיא הנ״ל,
אבל באמת נ״ל דלאו מחמת קושיא פסק כן אנא נמד
מהירושלמי שהביא שם, אבל מחמת קושיא נא היה
פוסק כן נדונא, ע״ש, ומ״ש והבעיא בש״ס נא קאי
כו׳, אין להקשות נכאורה להרמב״ן שפסק הבעיא
נקולא כמ״ש ב״ש בסע״ק י״ג בת כו׳, וסע״ק ט״ו
ולהרמב״ם כו׳, א״כ אמאי פסק בכולם דאין להם
הפסק דהא מחמת קושיא אין היכיבעיא ובדאי אין להם הפסק, אם כן
מסתמא בכולם אין להם הפסק, ומ״ש אנא נמד
מהירושלמי שם, אין להקשות מנא ליה לאסור בכולם
דנמא אסור מעטם בת ב״ב בנו, די״ל כיון דס״ל דקושיא
נאו קושיא א״כ אין נ״מ, ומ״ש ואיירי באנמנה, נ״ל
דה״ה בגרושה, אנא אתי לאפוקי דבתולה נא, משא״כ
לטעם בת ב״ב בנו, ומ״ש וקיילן כו׳ יש הפסק כו׳,
ר״ל הרמב״ם גופא ס״ל כן, משא״כ לאחר פוסקים,
כמ״ש בסמיך, ועי׳ בסע״ק ד׳ אפילו כו׳.

ב״ש סע״ק י״ג בת כו׳ יכן בב״ב בתי כו׳, נ״ל דע״ש
הוא, ול״ל בב״ב אשתו, ונקאי על
המחבר דגם בבן ב״ב אשתו נמי אין נה הפסק.

ב״ש סע״ק י״ד ואם אב אבי אשתו כו׳ גזרו טפי
ואב כו׳, נ״ל דל״ל דאב שוה
כו׳, ודו״ק.

ב״ש סע״ק י״ז ואין כו׳ מה שמותר נבנו כו׳, נ״ל
דגפ״ז דוקא אשת ב״ב בת בנו מותר
מעטם דאין סברא כו׳, אבל אשת בן בת בן בנו אסור,
כיון דגם נבנו אסור נפי ביעתו, וכן נשואים, וכן באשת
אבי אם אבי אביו, וכן נשואים, היינו אשת אבי אם
אא״א אביו, ודו״ק.

סע׳ כ״ו הג״ה וכן המנהג כו׳ מחמת קול כו׳, עמ״ש
בסי׳ י׳ ס״א בהג״ה.

סע׳ כ״ח הג״ה ואם בא כו׳ אע״פ שהיתה כו׳, ונ״ל
דהיינו רבותיה אע״פ שהיתה אסורה עליו
מחמת אחות אשתו, ומ״מ אם מתה אשתו היתה
מותרת מחמת איסור אחות אשתו כן נמי מותרת
אם מת גיסו, אע״ג דבעצמה אסיר, מ״מ הכא הואיל
והאי איסור מותר האי איסור נמי מותר, קמ״ל.

סע׳ ל״א הג״ה והוקא כו׳ אבל כו׳ נתן גט כו׳, ר״ל
אם היה קדושין גמורים אז קול קדושין,
אבל כאן אפילו נתן גט אין בכך כלום, כיון דא״ל גט,
וכמ״ש הב״ש בסי׳ ו׳ סע״ק ג׳ רק כו׳, ובסי׳ י״ג
סע״ק י״ד מחמת כו׳, ע״ש.

ב"ש סע"ק כ"א ומותר ליקח בתר כו' דאג"כ אסור
מחמת אשתו, וה"ה דמלי נמימר
דמיירי שביא אחותה מן האב ומותר ליקח אמה או
אחותה מן האם, וא"מ להיפ מי שאומר בסע' כ"ד
מותר כו' ויש מי שאוסר כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק כ"ב ומותר כו' משמע כו', עי' ביד
אפריס דהליון על המחבר ע"ש
הוא, ותלי על רמ"א וכן כל זעות כו' ומותר כו', ומ"ש
מלשון זה תשמע כו', עי' בח"מ סע"ק ז' ומותר כו'
ומשון זה משמע כו'.

ב"ש סע"ק כ"ג ע"פ כו' אע"ג כו', נ"ל דאין כוונתו
נרקשות דאמלי אסורה נגיסו
כשתבוא אשתו, דא"כ נא משני מידי, אלא נ"ל דהא
נא קשיא ליה כיון שקודם שתבוא אסורה, אין סברא
שתהא מותרת אח"כ, אלא קושיתו דאמלי אשתו
אסורה, הא קודם שתבוא אין שייך נומר שתהא אסורה
עליו, ואח"כ כשתבוא אשתו מוכח דטעות היה, ע"ז
קאמר כיון שקודם שתבוא היה לריך ליתן נע מעשה
הנ"ל, וגם אסורה נגיסו מעשה זה, נכך אפילו אשתו,
אסורה מעשה אחות גרושתו כיון דנתן נע, משא"כ
בסעי' כ"ז, וכמ"ש הב"ש בסע"ק כ"ד היתה כו'.

סי' ט"ז ב"ש סע"ק ה' יש בו כו' כשיש בידו כו' עון
כו', ור"ל אע"ג דמ"מ יורד בשביל עון זה
לגיהנום, וא"כ עונשו חמור משאר עריות, מ"מ אם
אין בידו שאר עונות כו' אין עונשו חמור משאר עריות.

ב"ש סע"ק ח' ספק כו' בתי פסולה נכהן כו', ר"ל
אם נשא גיורת, עי' סי' ז' סעיף
כ"א גר כו'.

סי' י"ז ב"ש סע"ק ב' הזקה כו' אינה באומר נא גרשתיך
כו', ר"ל דאז ודאי נא היה נע פסול דהיה
אומר כן, ונא אלית נומר אנא דנא היה נע בנג, ע"ז
אמרינן הזקה כו', ודו"ק, ומ"ש נא גרשתיך כו', נ"נ
דוקא אם אמר בפירוש דנא גורש בנג אבל אם אמר
בתמא נא גרשתיך. נוכל נומר דגם כוונתו במה שאמר
נא גרשתיך היינו דהיה נע פסול, וכה"ג כתב הש"ך
ביו"ד סי' א' סע"ק נ"ע כי כו' אע"ג כו', ולע"ק,
ועמ"ש נקמן סי' קנ"ו ס"ז אמר כו', ומ"ש נפ"ז גם כו',
ר"ל דעד השתא מיירי דנכתחילה אסורה נהיגשא
ותאמר גם אם קבלה הקדושין כי' אינה מקודשת
ולריכה גט, ומ"ש ותירון אם היא קבלה כו', נ"ל דל"ל
קבלה בפניו, ר"ל אע"ג דבעלמא קיילי"ן דמי שהלך
בעלה למדינת הים ונשאת לאחר ובא אח"כ בעלה
דאסורה לראשון אע"ג דנא אמרה דגירש אותה, שאני
התם דבתחילה כשנשאת היתה מוחזקת בעונש שנשאת
בהיתר, היינו שאמרו מת בעלה, וא"כ אפילו בא
לאחר זמן יאמרו שנשאת בהיתר כמו שהיתה מיחזקת
מקודם, וא"כ אפילו היא הי יאמרו שגירש אותה,
אבל הכא בשעה שנשאת נא היתה מוחזקת בהיתר
כיון שהיא הי וגם נא אמרה שגירש אותה וידעו שנשאת
באיסור, משא"כ התם דא"ל אמירה שלא שהיה עד
שמת, וכנ"ל, ודו"ק.

ב"ש סע"ק ו' דאיכא כו' וריכא דיכולה כו' אין
קדושין כו', נ"ל דנדעת הר"ן בשם
הרמב"ן בב"ש סע"ק ה' אין כו', לריכה גט, ולע"ק.

ב"ש סע"ק י"ג הון כו' עכשיו נשואה כו', ר"ל אשה
שהיא מעידה עליה נשואה נאחר
אינה נאמנת, כמו שאינה נאמנת אם האשה שהיא
מעידה נשואה לאחר כיון שהיו שונאים זה את זה קודם,
וא"כ קשה שהמחבר פסק נקמן סי' קמ"א כהרמב"ם
וסותר א"ע למ"ש בכ"מ הנ"ל, וע"ז כתב הב"ש
ואפשר כו', ר"ל דאין הטעם מהמת שהיו שונאים
זה את זה קודם, אלא דהלוגה שלרתה תהיה אסורה
ג"כ כמו שהיא אסורה לבעלה מעשה מחזיר גרושתו
משנשאת.

ב"ש סע"ק י"ד ואלו כו' שמא תחלון כו', אין להקשות
דא"כ אמאי יראה שמא תהיה לרתה,
דלפי סברתה יחלון בעלה, די"ל דכוותה דהשתא יכולה
לבקש את בעלה שלא ייבם אותה, משא"כ לאחר זמן,
גם י"ל דכוונתה דבעלה יחלון אותה, אבל שמא ימות
בעלה כמ"ש שם בתוס', ויבמה רולה דוקא לייבם אותה
ותהיה לרתה, ומ"ש ומשמע, יבמתו כו' בנים כו' נ"ל
דגם יש לה בנים, דאל"כ בלא"ה יש לחוש שמת בעלה
ותפול היא עלמה ליבמה, כמ"ש תוס' שם, ע"ש, וא"כ
נ"ע מאי קאמר דהא היבם כו' נאחיו בנים מבמע
כו', דאה"נ אם יש לאחיו בנים יבמתו אינה מעידה
מעשה הנ"ל, אבל אם אין לבניהם בנים מעידה, ומ"ש
והא דנא אינפשיטא כו' גם י"ל כו' מבמע מנשונו
דקושיתו לפמ"ש דאכתי יש נחוש שמא ימותו בנים
כו', וזה אינו דבנא"ה מוכרח נתרץ תירון הנ"ל דיראה
שמא יוליד בעלה כו', ע"ש ברש"י, ומ"ש הב"ש גם
י"ל כו' קאי דאין נ"ל הטעם דאכתי יש נחוש שמא
ימות כו', אנא נא פנוג, ומ"ש מבמע אפילו בזה"ז,
ר"ל דהיא היה בזמן שאין מיבמין, ולע"ק אמאי לא
הביא ראייתו הנ"ל מדברי המחבר, ואפשר נומר דנכך
נא הביא ראיה הנ"ל מהחבר, די"ל דנקט נשון המשנה,
נכך נקט ג"כ יבמתו, אבל הטור דלא כתב נשון המשנה
מוכח שפיר מדנקט יבמתו, עי' בטור.

סעיף ה' הג"ה שמע כו' וכן כו' ואשתו אסורה
נגבוה כו', עי' ביו"ד סי' שנ"ט בהה"ט
סע"ק ו' כבר כו' שאף הראשה לריכה נהתאבן.

סעיף י"ד כבר כו' מעיד שמע ממנו כו', נ"ד כמ"ש
לעיל ס"ה הג"ה ואפילו כו', וע"ש בב"ש.

ב"ש סע"ק כ"ד ואין כו' דוקא כו', ר"ל דנעולם
לריך נפרש מה שהוא אומר, והכא
מפרש מה שהוא אומר היינו ששמע מאחר, משא"כ
התם דאומר סתמא מת פלוני ונא אומר הא"ל דע
שמת, אבל נ"ע דא"כ אמאי נ"נ אין דנין אפשר משאי
אפשר כו' דבלא"ה נא קשה כמ"ש כאן, ומדאמר אין
דנין אפשר כו' משמע דוקא התם שא"א, אבל אם
אפשר לריך נשאול אותו כמ"ש בח"מ סע"ק י"ה
אעפ"י כו', וגם הוא עלמו הביא נשונו בסע"ק י"ז
בואנין כו', ע"ש, ולע"ע.

ב"ש סע"ק כ"ה עד כו' דאין יכולים כו', עי' סי'
מ"ו, ומ"ש ומזה נא נשמע כו'
הרא"ש נשמע כו', ר"ל אע"ג דמדברי הרא"ש נא נשמע
אם מכחישים אם מת או נהרג, וממתניתין נא נשמע
אם עדים מכחישים אם מת או נהרג, מ"מ כיון דהרא"ש הביא
ראייה נדין שנו ממתניתין דאיירי בגרות שמע מינה
דאין נ"מ, וא"כ ה"ה בעדים, ומ"ש תניא בפנוגתא
כו' נהב"ג אסורה כו', נ"ע מנ"ל הא דנב"ג אסורה
די"ל דנא הוי הכחשה, והא דאמר שנעבע היינו במיס
שאין נו סוף, וכמ"ש היא בעלמו בסמוך, ולע"ע.

ב"ש סע"ק כ"ו דחיישינן כו' להגאון נא מהני לו
לינו כו' ואיך מתיר כו', לשונו
דחוק קלת דשם מתיר אפילו בנא נ"ל, ולי"ל כוונתו
דכאן נא מהני אפילו היה לו לינו, ושם מתיר אפילו
בנא נ"ל, וא"כ ה"נ היה לריך לרתיר, וכתב וגפמ"ש
נא קשה מידי, ר"נ כיון דשם ראינו הגוף היינכך אפילו
נ"ל נא בעינן, משא"כ הכא.

ב"ש סע"ק ל' ולהרמב"ם כו' חידוש כו', ר"ל דלכאורה
קשה פשיטא שלריך שידעו שהוא כתב
ישראל נכו"ע דשמא הוא כתב של גוי, ואם כן
אפילו היה מגיד בעל פה נא מהני, אבל השתא א"ש,
דנשאר הפוסקים א"ל שידעו שהוא כתב של ישראל אם
כתב דרך מסיה נפ"ת, אבל להרמב"ם לריך שידעו כו'
דנא מהני מסנ"ת כו'.

ב"ש סע"ק ל"ג אבל כו' ומ"ש כו' דאיירי כאן דנא
היה כו', נ"ל דע"ס הוא, ונ"נ דאיירי
כאן אפילו מסיה נפי תומו, ור"ל דנפמ"ש בסע"ק
נ"ד שמע כו' נפסקי מהרא"ו הו נהב"ת דאפילו שמע כו'
כך כפדנים כי' לריך דוקא מסנ"ת א"כ ממילא מיירי
כאן אפילו היה מסנ"ת, דבהד בבא קתני.

ב"ש סע"ק מ' אבל כו' דזאת השמא כו', אע"ג דכתב
בסמוך כי כן דרך המספרים כו',
שאני הכא דמשמעות לשונו שיודע מעלמו שנהרג
בערכאות של עכו"ס, משא"כ התם שאומר מעלמו
שגוי אמר לו שמת, וא"כ האיך משמע מלשונו טפי
שגוי אמר לו מעלמו, אבל נא שאל אותו שמא בהיפך,
ומ"ש מסתמא אין ידוע לכותי כו', ר"ל דאל"כ הוה
אמרינן שיודע ודאי שמת כמשמעות לשונו, וכנ"ל,
ומ"ש אבל אם נא יצא כו' וכן נא כו', ונ"נ דל"ד כלל
נידון דידן לאם נא יצא קול שנעבע במיס שאין לו סוף,
אנא דמי לאם יצא קול כו', דהא הוא בעלמו כתב
דלכך אין נאמן בינא קול כו' מטעם דנסתמא כו',
וכנ"ל, ונא קשה א"כ בנא יצא קול נמי נאמרו מסתמא
כו' ואין נאמן דאפשר שמע קול דמעבע במיס שאין לו
סוף, דא"כ היכי ניתא השתא אמאי ידוע לי הקול
יותר משאר בני אדם היינכך אמרינן כמשמעית לשונו,
משא"כ בינא אדם היינכך אמרינן כמשמעית לשונו,
ומ"ש ומ"ש בינא אדם ודאי נמי נאמרי מסתמא
אין ידוע לכותי שנהרג דיהן נמי נאמרי מסתמא
אין ידוע לכותי שנהרג בערכאות של עכו"ס יותר
משאר בני אדם, ע"כ שמע כו', ונא קשה היכי ניתא
השתא דאמאי שמע יותר משאר בני אדם, זה אינו
דדוקא על המעשה אם על הקול שפיר קשה דאמאי
ידע יותר כו', משא"כ בספיר אחד נחבירו כמו שאין
תמיד בינא קול אמאי היא אומר שמת מתמת הקול
יותר משאר כו', ועוד דכן דרך העכו"ס מספר לעכו"ס
הבירו, ואח"כ המי נידון דידן בינא קול, ודו"ק.

סעיף ט"ז הג"ה ואפילו כו' דודאי כו', נ"ע דאמאי
נ"נ דודאי כו', אפילו שאל עכו"ס אותו
מותר כמ"ש רמ"א בסעיף שלפני זה, ועי' ב"ש סע"ק
מ' אבל כו'.

ב"ש סע"ק מ"ו היה כו' ונקמן כתבתי כו', עי' סע"ק
ק"ס וי"א כו' גם בפלוגתא כו'.

ב"ש סע"ק מ"ח אבל כו' מיהו כו' ע"כ כו', והה"ה
המלי לומר המוכח הס"ל דגוי
מסנ"ת מפי עכו"ס דאינו נאמן כמ"ש בעלמו בסע"ק
מ' אבל כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק נ"א ואפילו כו' דדרך כו', נ"ע למה לריך
לומר דדרך כו' היה לו לומר שמא
שאל אותו ישראל, וכמ"ש בסע"ק מ' אבל כו' כי כן דרך
המספרים כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק נ"ו והוא כו' גם י"ל כו', ולפ"ז הא
דכתבו לא שכיח שיראל, היינו לאותו
העיר שהב"ד שם, משא"כ נפי' הפרישה או הב"ח,
ומ"ש למה לא חיישינן כו' חזר והנך כו', היינו לפי',
וה"ה דקשה לפי' הפרישה או הב"ח, ומ"ש וי"ל כו'
ואכתי איכא הוחזק כו', ר"ל באותו העיר, אבל כאן
כו' לא שכיח שיראל כו', וא"כ הא דלא שכיח שיראל
לא מעלה ולא מוריד, וא"כ אפילו חד עידותא ליכא,
אבל אם אחד הלך לדרכו כו' אע"ג אם אמרינן שמא
אתא אותו פגוני איכא הוחזק, מ"מ כיון דל"ל שמא
אתא כו' מהני כאן לא שכיח שיראל ומקרי חד עידותא,
ומ"ש וכאן איירי כו' אז אמרינן כאן כו', והה"ה לפי'
הפרישה או הב"ח, ולפ"ז נ"ע דא"כ אפילו שכיח נמי
נאמרו כאן כו', עי' סי' ו' ב"ש סע"ק נ"ד ויש כו'
והובא בהגהת רמ"א כו', ועי' ביו"ד סי' נ"ה ע"ז
סע"ק י"ד לא כו' מכח ס"ס כו', וה"נ י"ל כן שמא
לא בא, ואת"ל בא שמא זה לא מת, ומ"מ אפשר דשאני
הכא דיש כאן חזקת איסור, עי' ביו"ד סי' ק"י בש"ך
בבנני ס"ס דין כ"ז וכ"ח וכ"ע, ומ"מ קשה קלת נאמרו
כאן נמנא כו', ולע"ע.

ב"ש סע"ק נ"ז וי"א כו' אנא לא מנינו כו', וא"כ
במאי פגיגי היש מקיגין עם הי"א
השני, דזה אין סברא דאפילו אמר שמו נבדו לא בעינן
שיזכיר שם עירו.

סעיף כ"ח הג"ה ויש מקיגין כו' אבל מי שלא ראה
בעיתתו כו', היינו שראה שנעבע מכירו
במיס שאין לו סוף ואח"כ השניך הנכר מת אחד,
ושמא מת אחר הוא לא לא מהני בעיתת העין, שאומר
שזה המת הוא מכירו שנעבע, כי מהמת שראה בעיתתו
שמא אומר בדדמי, אבל אם ראה שאדם אחד שאין
יודע מי הוא שנעבע במשנ"ם ואח"כ אמר על המת
שהשניך הנכר שהוא מכירו בבעיתות עין שזה הוא
פגוני היינו יוסף בן שמעון פשיטא דמהני, ולא שייך
כאן לומר בדדמי, ודמי נמי שלא ראה כלל בעיתתי,
עי' יבמות קע"ו מע"א עד ע"ב, וברא"ש שם.

ב"ש סע"ק נ"ט וי"א כו' והיינו כו' עוד יב"ש כו',
נ"ל דנ"ד אלא כוונתו דאינו
מוחזק כשמו.

ב"ש סע"ק ס"ט דחיישינן כו' ומנא ליה כו', ר"ל אע"ג
דלחד תירון חיישינן לשאלה, מ"מ
כיון דלרוב אוקימתות הש"ס אין מוכרח כן מנ"ל לחוש
לשאלה, ע"ז כתב ולמ"ש שפיר, ר"ל וא"כ אדרבה
לרוב אוקימתות הש"ס חיישינן לשאלה, ומ"ש ובזה
מיושב כו' שהוא דאורייתא כו', נ"ע דלמה מיירי
בסימנים מובהקים ביותר, דהוא נמי דאורייתא, אפילו
אם נאמר דסימנים דרבנן, כמ"ש בעלמו בסע"ק ע'
ואפילו כו', ונ"ל דה"ק נ"ל למתני סימנים דנוכל לנטעות

דקאי אסתם סימנים היינו סימנים שאינו מובהקים ביותר, ליתני עדיפא הכין שהיא ודאי דאורייתא, אלא ודאי דוקא נקט סימנים סתם דקאי אסימנים שאינו מובהקים ביותר, אבל ע"י או סימנים מובהקים ביותר מהני אפילו בכלים, וכתב ולפמ"ש כו' ולפ"ז כו', לשונו דחוק קצת, אבל כוונתו שפיר, ור"ל דדוקא נקט סתם סימנים, וקאי אכלים דלא מושלי דמהני בהו ע"י או סימנים מובהקים ביותר דומיא דגופי, אבל שאר כלים חיישינן לשאלה, ודו"ק.

ב"ש סע"ק ע"ד וה"ה רוסס כו' וכן כו', ע"ס יש כאן,
וצ"ל וכן אם נאמר ה"ה רוסס
הוי סימן הכי פירושא אם מלמלא הוי סימן מובהק.

ב"ש סע"ק ע"ז והלקו כו' לירוף כו', וכוונתו למ"ש
בסעי' כ"ז מלאוהו כו' ובסעי' כ"ח
י"א כו', דשם איכא נמי בכה"ג, ע"ש ב"ש סע"ק פ"ד
ומיהו כו' ואם כו', וכוונתו דה"נ מלטרפין דעתו כו'.

ב"ש סע"ק פ"ד ומיהו כו' וכן כו' הבדיעה כו',
כוונתו למ"ש רמ"א בסעי' כ"ח ויש
מחלקים כו' ע"ש, וצ"ל דה"ה אם הוא שנם אפילו אם
ראה הבדיעה או לא ראה הבדיעה אפילו אינו שנם ויש
ספק אם אשתכי נמי מותר, שמא הלכה כר"ח או
כהרא"ש, עי' ב"ש סע"ק ל' והוא כו', וצ"ע.

ב"ש סע"ק פ"ז ויש כו' מה דאוקמי כו', היינו
להפוסקים שמפרשים ברא"ש דאם
לא ראה בדיעתו א"צ לאחר עי' ב"ש סע"ק ל' והוא כו'.

ב"ש סע"ק צ' והוא כו' אירי שלא ראה כו', ר"ל
והתם בסתמא מיירי שמצאו שנם,
ודו"ק.

ב"ש סע"ק צ' והוא כו' אירי שלא ראה כו', ר"ל
אין יכול לחלק כמו לנ"י דא"כ
אמאי נקט שתא או פלג את מוהו דהוא יציאת נפש,
לכתוב בכה"ג דנעשה טריפה, ע"כ אף במקום דנעשה
טריפה חיישינן שמא מלובן היה, מ"מ מוכח דיכול לחלק
כמו לנ"י.

ב"ש סע"ק צ"ז שטריפה כו' ומי יאמר כו', צ"ע
הא איתא בהדיא בירושלמי דדוקא
לאחר י"ב חודש, כמ"ש במ"מ פ' י"ג מהלי גירושין,
ע"ש, אלמא דס"ל דבהא דמי לבהמה, והכ"מ לא הקשה
כן, אלא הקשה סתירה מש"ס שלנו דאדם חי יותר
מי"ב חודש, ע"ש וצ"ע.

ב"ש סע"ק ק"ח והיולא כו' נשאת תלא כו', צ"ל
דדוקא לריב"ם, משא"כ לרי"ו,
כמ"ש ב"ש סע"ק ק"ב לא כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק קט"ו אבל כו' ודוקא כו' התירוהו כו',
צ"ל דה"ה אם בא העדים קודם
ההיתר לא תלא אם בא אחר זה, כמו בעד נגד
עד, וכמ"ש ב"ש סע"ק קי"א ואם נשאת כו'.

ב"ש סע"ק קט"ז אבל הבעל כו' אחר הנשואין כו',
צ"ל דל"ד דה"ה קודם הנשואין
אין נאמן כמו שמשמע בגימוקי יוסף, אלא נקט אחר
הנשואין משום דמיירי שנשאה, ולע"ק, ומ"ש אע"ג דכבר
נשאת כו', וצ"ל דלא דמי דהכא מדלא אמרה קודם
הנשואין מוכח קצת דמשקרה כדי שלא תלא, משא"כ
התם דבא אחר הנשואין.

ב"ש סע"ק קי"ז אבל אם כו' אפילו התירוהו כו',
ולדידהו צ"ל דליכא בד"א שכתב
המחבר ודו"ק.

ב"ש סע"ק ק"כ ואח"כ כו' אלא תלא כו', ר"ל
אפילו בזה אחר זה, משא"כ בסעי'
ל"ז בא עד כו' דהתם דוקא בב"א כמ"ש הב"ש סע"ק
קי"א ואם כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק קכ"ג י"א כו' ואין להביא כו' שאני
התם כו', צ"ע מאי קס"ד דא"כ
אפילו בא העד הב' קודם שנשאת נמי נימא דלא תלא
כמו שנשאת לעד המעיד, וצ"ל דה"ק כיון דאמרינן שאם
נשאת לעד המעיד אפילו בא העד הב' קודם שנשאת
לא תלא אפילו קודם שנשאת לא תלא אפילו קודם
שהתירוהו, ולפמ"ש ניחא עוד תמיה, דהא התם מיירי
שגם היא אומרת ברי לי, כאן אמרינן לא תלא, אבל
הכא מיירי שהיא אין אומרת ברי לי, ולפמ"ש ניחא,
כיון דאמרינן התם דלא תלא אם נשאת לעד המעיד
והיא אומרת ברי לי אפילו אם בא עד הב' קודם
שנשאת וקודם שהתירוהו, לפחות צריך להיות אם
נשאת לאחר והיא אין אומרת ברי לי אם נשאת קודם
שבא עד הב' לא תלא אפילו לא התירוהו, וקאמר דשאני
התם דמ"מ כיון דנשאת לאחר אפילו קודם שבא הב'
כיון דלא התירוהו תלא.

ב"ש סע"ק קכ"ד והב"ד כו' אין למדין כו' מא"א
כו' ר"ל דהתם כיון דהעד הראשון
כבר הלך, ולע"ע דהא כתב רמ"א בס"ח בהג"ה דאין
הב"ד צריכין לשלוח אחריו אע"פ שהוא בעיר, ע"ש.

ב"ש סע"ק קכ"ז אם כו' ולא שמעו כו', צ"ל דוקא
אם אמרו בפירוש שמעו סתם
דחיישינן שמא שמעו מאחד אבל אם אמרו בפירוש
שמעו כל אחד מפי אחד מותרת, ולע"ק.

ב"ש סע"ק קכ"ח ואם כו' וכן כל מקום כו' לא
תנשא כו', היינו משום לזות
שפתיים, כמ"ש בסעי' ל"ז בהג"ה מיהו כו', ומ"ש מיהו
בשבויה מהני כו', כוונתו למ"ש בסי' ז' ס"ו מי שאמרה
נשביתי כו'.

ב"ש סע"ק קכ"ט ונותנים כו' ומ"מ כו' ונשתקע
שמו כו', צ"ל דזה קאי על תוס'
כתובה אבל לא על עיקר כתובה, כמ"ש בח"מ סי' רפ"ד
ס"ג אין היורשים כו', ע"ש, ומ"ש אע"ג מדרש כתובה
כו', ור"ל וא"כ היתה יכולה לגבות תוס' כתובה
אע"ג דהיא אינה מותרת והוה כשאר יורשה, דבשלמא
עיקר כתובה אין יכולה לגבות כיון דכתיב בכתובה
נכשתנשא כו'.

ב"ש סע"ק קל"א ואין דעתה כו' ספיקא דרבנן כו',
אין להקשות דהא ספק דאורייתא
הוא היינו איסור א"א וכמ"ש בח"מ סע"ק פ"ח וי"א
כו' די"ל דס"ל דלא שייך כאן לומר ספק דאורייתא,
דמדאורייתא אפילו אם לא הזכירה את כתובתה כגון
אסורה ליגשא עד דאיכא ב' עדים כשרים, אלא דכאן
הקילו חז"ל משום עיגונא, וא"כ השתא הוא הספק
מדרבנן, ודו"ק, ומ"ש ושם יותר מסתבר כו', צ"ל דכ"כ
נפי סברתם דכאן נמי ספק אבל באמת כאן יותר
מסתבר להקל, דכאן אין יש ספק בש"ס, ושם יש בעיי
והטעם כמ"ש בסמוך מכח חומרא שהחמירו בסופה
כו' מסתמא לא משקרה, משא"כ התם.

סע' מ"ד בא כו' ואין נותנים כו', אין להקשות הא
ממדרש הכתובה לריך שיתן לה הכתובה,
די"ל דבאמת אם נשאת תיעול הכתובה, כמ"ש ב"ש
סע"ק קל"א ואין כו', ע"ש, ומ"מ בסעי' מ"ג האשה כו'
ונותנים כו', נותנים לה הכתובה אפילו קודם שנשאת
דא"ל להמתין עד נשואין שלה כיון שלא הזכירה כתובתה.

ב"ש סע"ק קל"ב וי"א כו' קברתיו נאמן, דוקא אם
בא העד לבדו, דאין החשש אלא
מחמת חימוד ממון לא מדייקה, ואפשר העד אמר
בדדמי לכך אם אמר העד קברתיו נאמן, אבל אם
הביאה היא העד לב"ד דים חשש דשמא שכרה אותו,
כמ"ש בח"מ סע"ק פ"ה י"א כו', לא מהני אפילו אם
אמר קברתיו, כמ"ש סעי' מ"ח בד"א כו', ע"ש.

ב"ש סע"ק קל"ד עי' קרבן נתנאל יבמות פ' ע"ו
סע"ק כ"ח ד"ה תאכל כו' ודלא
כב"ש כו' סע"ק קל"ד שנסתפק בזה כו'.

ב"ש סע"ק קל"ה שמא כו' בירושלמי כו', עי' ח"מ
סע"ק ל' שמא כו' בירושלמי כו'.

ב"ש סע"ק קל"ז כך כו' שאר פסולים כו', ר"ל
משאר חמש נשים שאין נאמנות
להתירה, כמ"ש בח"מ סע"ק ל"א כך כו', וצ"ל דה"ה
שאר פסולים שאין נאמנים להתירה אינם יכולים
לאוסרה, וכ"מ בסעי' נ"ז בא עד א' כו' פסולים אל
דבריהם כו' משמע הא פסולי דאורייתא אין נאמנים
לאוסרה, וצ"ע.

ב"ש סע"ק קל"ח זאת כו' כיון דמכחשת לרתה
כו', ר"ל כיון דכוונתה להכחיש
את לרתה אמרינן מחמת שנאה אומרת כן, משא"כ כאן.

ב"ש סע"ק קמ"ג ואפילו כו' וזה ניחא נמי כו'
ולמ"ש שפיר כו', צ"ע, דלפי'
המגיד דבסמיך ודאי ניחא, דבאומר קברתיו ע"ז לא
קאי האיבעיי, דודאי נאמן אע"ג דהיא לא מדייקה,
וי"ל דלפי' המגיד נוכל לומר דהיא מדייקה והבעיא
קאי אם אמר בדדמי ע"ז לא מדייקה, אבל על החשש
דמשקר ודאי מדייקה אם אומר בעד שקר או לא. אבל
לפי' הרי"ף קאי הבעיא אפילו אם אמר קברתיו, מחמת
דחיישינן שמא משקר בעד היכא דהיא לא דייקה,
ומ"מ איפשטא הבעיא דלא חיישינן דמשקר בעד אע"ג
דהיא לא מדייקה, ועי"כ צ"ל הטעם משום עבידי לגלויי,
יעי' בקרבן נתנאל פ' ס"ו סע"ק ו' או כו', ובזה
מתורץ קושיית ב"ש סע"ק קמ"ג שהביאו בל"ע.

ב"ש סע"ק קמ"ד ואם כו' נראה דס"ל בעד אחד
במנחמה כו', צ"ל דע"ס יש כאן,
וצ"ל עד א' בקטנה כו', ומ"ש ובתנו לי הכתובה כו'
צ"ל דס"ל כו', ור"ל דנראורה גם כאן לריך להיות דתלא
כמו בהחזיקה היא מנחמה, דלהרא"ש קאי הבעי' גם
על ההיתר כמ"ש בסעי' מ"ד באה כו', ע"ז קאמר בזה
יש למיקל כו', וכתב ובדבר כתב הטור כו' אז באמת
תלא כמו בהחזיקה היא מנחמה.

ב"ש סע"ק קמ"ו אפילו כו' אבל כו' בדדמי כו',
ר"ל אע"ג דאמרה בפירוש שמת
לא מחמת רעבון, מ"מ חיישינן דמחמת שהחזק בלבה
שמת מחמת רעבון אומרת כן, כמו אם אומרת מת
במלחמה או בעלמא שחיישינן שמא בדדמי לא מהני
אם אומרים שמת ודאי ולא מחמת שדדמי לי, מטעם
הנ"ל, אבל אם אומרת מת על מעתו ולא במלחמה לא
חיישינן שמא בדדמי לה שמת במלחמה ומחמת שהוחזק
בלבה שמת כו' אומרת שמת בביתו, דכונו הא לא
משקרה, דא"כ בעצמה לא נתיימן עד ל' מחמת החשש
בדדמי ליה במפולת וכה"ג, והקיצור דאם אמרה מת
על מעתו שלא מחמת רעבון דמיא לאמרה מת במלחמה
ודאי ולא בדדמי לי, ולפמ"ש נשמע אם במדינה אחת
היה רעבון ובמדינה אחרת לא היה כלל רעבון ואמרה
שמת במדינה זו שלא היה שם רעבון נאמנת כמי במת
על מעתו לא במלחמה, ומ"ש אינה נאמנת לטעם הב'
כו', צ"ע הא יש נה מיגו, וכמ"ש הב"ש בסע"ק ק"ל לא
כו' שייך מיגו כו', ע"ש, ובאה"ע סע"ק קנ"ה המפולת
כו', ומ"ש דיכולה לומר מת על מעתו כו', היינו אם
אמרה שנטבע במים שאנ"ש אבל כשמוחזק מלחמה
בעולם אין לה מיגו, כמ"ש ב"ש סע"ק קמ"ה ובאה כו',
ומ"ש להרמב"ם כו' אינה נאמנת כו', ר"ל ואפילו נשאת
תלא.

ב"ש סע"ק קמ"ח ואם כו' יקשה אכתי כו', ר"ל
לפמ"ש דדוקא מת שלא במלחמה
נאמנת קשה אכתי כו', דבשלמא אי אמרינן דדוקא
הרג שפיר וי"ל תירוץ התוס' הרג במלחמה במגו מת
במלחמה לא אמרינן, אבל הכא לא מצינו למימר
מגו מת במלחמה דאפילו מת במלחמה אין נאמן, ויוכל
לומר המיגו מת במלחמה אמו מת שלא במלחמה, אבל
צ"ע דאפילו אי אמרינן דמת במלחמה נאמנת וי"ל
המגו הרג במלחמה אמו שלא במלחמה, כמו שאמרינן
הרג במלחמה במיגו דאי בעי לא היתה אומרת
דים מלחמה, ומ"ש וצ"ל דכוונתם כו' להתנגל כו', אבל
הכתא דאמרינן מגו דלא היתה אומרת דים מלחמה
כו' אלא סתם מת יכולה נמי להתנגל יעיי' ה"ה"כ
דהיתה מלחמה בעולם וסבור הייתי כו', משא"כ אי
אמרינן מיגו דיכולה לומר שמת במלחמה, ולפ"ז לריך
לישב לשון התוס' דהכי כוונתם הרג כו', ר"ל דהיכא
דיכולה להתנגל דדמי ליה רומחא דהיינו הרג במיגו
מת, ר"ל דלא שייך שם הרג היינו דמי ליה רומחא כיון
דהיה שלא במלחמה לא אמרינן, ומ"ש הב"ש וצ"ע
כו' סותרים זה את זה, ע"ש במרכ"א ומהר"ם.

ב"ש סע"ק קמ"ט וה"ה כו' ולא דמי כו' אינה
ממתנת כו', יה"ה לטעם ב'
מחמת שהוחזק בלבה כו' ובאמת מה שאמרה מת
בדדמי נה, משא"כ כאן שמת שלא במלחמה.

ב"ש סע"ק ק"נ לא כו' במיגו כו' שלוש בעולם כו',
צ"ל הוא כמ"ש בסמוך.

סע' נ"ג הג"ה אמרה מת כו' כאלו כו' ברעב כו',
אבל לא דמי נשנת רעבון, דהתם אפילו נשאת
תלא כמו במוחזק מלחמה בעולם בסעי' מ"ח ע"ש, אבל
באם אמרה מת בלמא אם נשאת לא תלא לדרמב"ם
כמו בהחזיקה היא מלחמה וכמ"ש סעי' מ"ט לא כו'
לא תלא כו', אם לא שהיה שנת לאמון דאז אפילו
בדיעבד תלא.

ב"ש סע"ק קנ"ב אמר כו' אם היא אומרת כו'
דמשקרא כו' ובקברתיו לא שייך
בדדמי, ואפילו לטעם הלבוש דאף בקברתיו שייך בדדמי
כמ"ש הב"ש בסע"ק ק"נ לא כו' לא בהולה לברוח

כו׳, ל״ל דדוקא בחשתו מחמת שהרג בעצה וגבהלה ביותר, משא״כ בחחרת.

ב״ש סע״ק קנ״ד ורא״יתי כו׳ ומ״ש כו׳ שמת בודאי כו׳, ר״ל לא כמ״ש בח״מ סע״ק

ק״ג וי״א כו׳ ואח״כ כו׳, ע״ש, ואח״כ מאי מהני מ״ש רמ״א אפילו אמר כו׳ אח״כ כו׳, דגם פעם ב׳ שמא אומר בדדמי, אלא דמה שאמר העד ורא״יתיו אח״כ היינו שמת ודאי, ר״ל דאמר מת או נהרג ועדיין לא ידעתי ודאי שמת ודאי, שאפשר בדדמי לי, ורא״יתיו אח״כ כו׳ ומת בודאי, ואח״כ השתא לא חיישינן שמא אומר בדדמי, דאח״כ גם בפעם הראשון היה אומר שמת ודאי.

ב״ש סע״ק קנ״ה וש כו׳ אבל כאן ראה שהרג כו׳,

ר״ל דראה שהרג פגועי ואח״ל

להכיר אותו בע״ע, ומ״ש הב״ש אבל במסל״ת ליכא חשש כו׳, ר״ל דבשלמא במתכוין להעיד מחמת שרצונו להעיד נהתיר את אשתו כיון שראה שמהו נו ברומחא כו׳ חושב ודאי מת ויכול אני להעיד להתיר את אשתו, משא״כ במסל״ת דכוונתו לספר המעשה היה אומר כמו שהיה המעשה היינו דמהו ליה ברומחא, אבל בעד אחד לכך אומר מת ולא מהו ליה ברומחא כדי נהתיר את אשתו, וחושב שאין משקר שודאי מת.

ב״ש סע״ק קנ״ח מת ע״מ כו׳, מצויין בעעות, וקאי

על סי׳ נ״ג הנ״ה ראשונה אפילו

כו׳ מת ע״מ כו׳ כבר כתבתי כו׳ לא מחמת רעבון כו׳,

עמ״ש בס״ק קמ״ו אפילו כו׳, ול״ע בזה.

ב״ש סע״ק ק״ס וי״א כו׳ אבל כשנטבע כו׳ מותרת

כו׳, ר״ל אם יש עדים כשרים.

ב״ש סע״ק קס״ז אם כו׳ אם כו׳ לא שייך קנס כו׳,

ר״ל דבנאת בעעות שייך קנס

כי היכי דדייקא, אבל הכא אפילו יקנוס אותה שבעיר ממזרים מ״מ תזנה, כיון שהיא חזידה, נכך איקמא אדינא.

ב״ש סע״ק ק״ע אנא כו׳ איסור כו׳ היינו דנבעלה,

ובנכנסה נתופה ולא נבעלה ל״ל

דאסורה משום לא פגע כיון שעומדת ליבעל, וכן בנתיחדה אחר קדושין.

סי׳ י״ט ב״ש סע״ק א׳ דנין מחמת החזקה כו׳, ל״ע הא

אפשר לידע בבירור, כגון שהיה עם אשתו

בחדר א׳ סגורים שנשה חדשים ובשה חדשים אח״כ

ילדה, אח״כ ודאי יש ראיה ברורה שזה אביו, ועמ״ש בא״ח סי׳ תל״ח במ״א סע״ק ט׳ ד״ה דקיים כו׳, ולע״ק, ומ״ש ל״ס כן כו׳ ואז אמרינן כו׳, ל״ע הא ע״כ הרמב״ם ס״ל דאמרינן רוב בעילות מבעל, כמ״ש בסי׳ ד׳ סע׳ ט״ו אשת איש כו׳ והיא גמרא ערוכה ובכ״מ דרוב בעילות מבעל, אלא ודאי ע״כ כוונת הרמב״ם להביא ראיה דדנין אע״פ שאין ראיה ברורה ממקבל אביו, ואע״פ דשם יכול לומר רוב בעילות מבעל, מ״מ ראיה ברורה אין כאן, ואח״כ הי״ה דדנין ע״פ החזקה, וגם אפשר דמ״ש הרמב״ם אלא מחמת החזקה כו׳ כוונתו כיון שקיי״ל רוב בעילות מבעל חזקה שהוא אביו, ול״ע, ומ״ש או בנה כרוך אחריה כו׳, זה מיירי אם בא על אמו או על אחותו, ודו״ק.

ב״ש סע״ק ב׳ ל׳ יוס כו׳ אחותו כו׳, ל״ע דאמאי

לא אמר דהאשה שאמרה זו בעלי

חייבת אפילו תוך ל׳ יוס, ואפשר דבזה אף הב״ח מודה דתוך ל׳ יוס אין חייבת, דאין סברא לחלק דעל מעשה אחד הבועל פעור והיא חייבת, ולע״ק.

סי׳ כ׳ ב״ש סע״ק ה׳ וי״ל כו׳ נאסרה לבעלה כו׳,

הא דכתב נאסרה לבעלה כו׳, ר״ל שלאו בחיוב

מיתה תליא האיסור לבעלה דהא העור כו׳, ודו״ק.

ב״ש סע״ק ו׳ אשה כו׳ ועי׳ ביו״ד סי׳ קנ״ו, ל״ל

קנ״ז, וכוונתו למ״ש שם רמ״א בסע׳

א׳ ודוקא כו׳ כל מקום כו׳ מ״מ כו׳.

סי׳ כ״א ס״א לריך כו׳ פגע אשה כו׳ אסור להלך

אחריה כו׳, עי׳ בהגהות מהרמ״פ סע״ק

ק״א דדוקא בתוך ד׳ אמות אסור, ולע״ק דא״כ היה לכתוב כאן פגע כו׳ אנא כו׳ מרחיק ד׳ אמות, ובאמת ל״ל דהכל לפי הענין דאם רואה אותה אסור אפילו חוץ לד״א, ולע״ק בזה, ומ״ש נאחד מהעריות כו׳, ל״ל דל״ד דה״ה בפנוייה, ומ״ש ואסור נהסתכל כו׳ עמ״ש בסע׳ ג׳ בסמוך, ולע״ק.

סע׳ ב׳ לא כו׳, עי׳ בא״ח סי׳ ע״ה מ״א סע״ק

ג׳ קשה כו׳ לא תנגה כו׳.

סע׳ ג׳ מותר כו׳ לא יסתכל כו׳, עי׳ בא״ח סי׳ רכ״ה

מ״א סע״ק כ׳ אפילו כו׳ ראיה בעלמא מותר,

ול״ע כאן מה דינו, ועי׳ יו״ד סי׳ קל״ה ס״ז לא יסתכל כו׳, ועי׳ בא״ח סי׳ ק״ע ס״ד אין מסתכלין כו׳, ועי׳

סי׳ ס״ז מ״א סע״ק כ״ג ועיבר כו׳ ול״ל כו׳.

ב״ש סע״ק ג׳ ולא כו׳ ואם הוא כו׳, עי׳ סי׳ כ״ב

סע״ק ו׳ אין כו׳, ועמ״ש שם.

סע׳ ה׳ הנ״ה וי״א כו׳ בכל ערוה כו׳, ה״ל נ״ל דל״ד

ערוה דה״ה פנויה, ומ״ש וי״א כו׳ במקום

יחוד כו׳, ל״ל דל״ד יחוד ממש דהא בלא״ה אסור כמ״ש בסי׳ כ״ב ס״א ב׳, אלא ר״ל מ״ש במקום יחוד היינו במקום שאין רוב בני אדם מצויים שם, וכמ״ש אח״כ

אבל כו׳ במקום שרוב ב״א מצויים כו׳.

סע׳ ז׳ המחבק כו׳ מגונה כו׳, ולפמ״ש הב״ש בסי׳

כ׳ סע״ק א׳ אז כו׳ וכתב בתשו׳ כו׳ א״כ אפילו

איסור דאורייתא יש כאן, ואין לומר דהכא שאני שהוא עריות שאין לבו של אדם נוקפו עליהם, דא״כ מאי הביא הש״ך ראיה ביו״ד סי׳ קנ״ז סע״ק י׳ רק כו׳ שהרי מצינו כו׳ שהאמוראים כו׳ מתבקים כו׳, ע״ש,

ע״כ אין נפקא מינה.

ב״ש סע״ק י״ג אבל כו׳ שלמה כו׳, ומ״ש המחבר

אפילו ע״י שליח, ר״ל נשלוח לה

שליח, שבשביל ישאל בשלומה, ומ״ש ומזה נהגו כו׳,

זה קאי אמ״ש אבל כו׳ נשאול נבעלה כו׳.

ב״ש סע״ק י״ד חוץ כו׳ דלמדו כו׳, ר״ל כיון דר״ח

ס׳ בת בתו לא דמי לבתו, וקאמר

מדנא הביב כו׳ כשהיא מקודשת כו׳, ר״ל דלמדו מרב אחא דסבר דב״ב ובתו שווין, ולא הביב מיד כו׳ ש״מ דסובר דב״ב אע״פ שמותרת בנא נתקדשה ליבן עמה בקירוב בשר, מ״מ בנתקדשה אסורה וה״ה בתו אע״פ שהיא מותרת בנא נתקדשה מ״מ בנתקדשה אסורה, ומ״ש ש״מ בתו כו׳ שווין מזה נשמע כו׳, ל״ע היכי נשמע דרמב״ם לא ס״ל כהר״ן, דנמא נעונש ס״ל כהר״ן דבתו תנן ובת בתו לא תנן, והא דהביאו ראייה דאסורה אם נתקדשה בתו, היינו מדס״ל הר״א דב״ב בנא נתקדשה מותרת בקירוב בשר ומ״מ בנתקדשה אסורה, כן נמי נדיבן אע״ג דבתו מותרת בקירוב בשר בנא נתקדשה מ״מ בנתקדשה אסורה, אבל בתמת לא ס״ל כר״א בזה דב״ב מותרת בנא נתקדשה בק״ב, אלא כהר״ן דבתו תנן כו׳, ול״ע.

סי׳ כ״ב ב״ש סע״ק ו׳ אין כו׳ וע״ש הקודש כו׳,

ע״ש סע״ק ג׳ ולא כו׳, ומ״ש ול״ל שם איירי

נמי בפנוייה, ל״ל דדוקא לפמ״ש בסמוך משמע דאין לוקין כו׳ אבל להב״ח אין ל״ל דשם מיירי בפנוייה, אלא אי מיירי התם בא״א נמי ניחא להב״ח, דשם לא כתב אלא מנקין אותו.

ב״ש סע״ק ח׳ עד כו׳ גם נשמע כו׳ סתם אנשים

כו׳, לכאורה משמע דר״ל דקאמר

הגמ׳ שם פ׳ ב׳ בהדיא דבכשרים מותר אפילו בשנים כמ״ש במשנה שם, וא״כ אמאי פסק הרמב״ם בלא תתיחד אשה אחת אפילו עם אנשים הרבה כו׳, ע״כ דס״ל דסתם אנשים לא מחזיקין אותן בכשרים, אבל ל״ע בזה דהיכי נשמע דס״ל דסתם אנשים כו׳ דלעולם ס״ל דמחזיקין אותן בכשרים, והא דפסק לא תתיחד כו׳, משום דמסיק הגמ׳ שם כגון מאי כו׳ בר פפי כו׳, וכמ״ש בהדיא המ״מ פרק כ״ב מהל׳ א״ב ע״ש, וכ״כ כל הפוסקים מקורו של הרמב״ם מכאן, וכמ״ש ח״מ סע״ק ז׳ לא כו׳, לכך נ״ל דכוונת ב״ש הכי דבאמת ראיית הרמב״ם דב׳ אנשים אסורה להתייחד עם אשה אחת ודאי ממעשה דרב ור״י כו׳ וכנ״ל, אבל מ״מ מנ״ל דאפילו עם אנשים הרבה אסורה להתייחד, דבמתניתין שם קתני בהדיא דאפילו בב״א מותר להתייחד אשה א׳, אלא מחמת דמצינו במעשה הנ״ל דב׳ כשרים סתמא לא כרב פפי כו׳ אסורים להתייחד, וא״כ מנ״ל דאפילו עם אנשים הרבה אסורה להתייחד, דבמעשה הנ״ל לא היו כי אם ב׳ אנשים רב ור״י, ומצינו חילוק בגמ׳ שם בין ב״א ליותר, וכמ״ש כאן בהג״ה, (ומ״ש בח״מ שם דבגמ׳ כו׳ מסיק כו׳ עשרה כשרים אסורה להתייחד כו׳, ליתא שם בגמ׳, אלא שם איתא דבפרוצין אפילו בי עשרה נמי לא, ואדרבא מהתם משמע דבסתם כשרים מותרים להתייחד אם הם יותר מב׳, דאל״כ ל״ל לרב לומר דבפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא, לימא דאפילו בסתם כשרים נמי לא כיון דמה שאמר לא שנו כו׳ בכשרים כו׳ היינו כמי פפי כו׳, ע״כ דוקא בפרוצים אפילו בי עשרה נמי לא, אבל סתם כשרים מותרים להתייחד יותר מב׳), ע״כ ס״ל להרמב״ם דסתם אנשים לא מחזיקין אותם בכשרים, ודיוק כמו פרוצים, נכך פסק דאפילו עם אנשים הרבה אסורה להתייחד, וז״ש הב״ש דהא כתב עם אנשים הרבה כו׳, (וכן נ״ל בכסף משנה שם בהג״ה א״ה ממש כו׳ שבדי׳ החמיר כו׳ סתם ב״א כו׳, דנראה סותר א״ע שבחיבורו ב״י כתב מקורו שב רמב״ם כמ״ש המ״מ ע״ש, אבל נפמ״ש ניחא, ודו״ק), והשתא א״ש מ״ש רמ״א וי״א כו׳ מתייחדת עם ב״א כשרים כו׳ דלכאורה קשה דלפמ״ש הב״ש דגם הרמב״ם ס״ל דבאנשים כשרים מותרים להתייחד, אלא דס״ל דסתם אנשים לא מחזיקין אותם בכשרים, א״כ במאי פליגי הרמ״א על המחבר במ״ש מתייחדת עם ב״א כשרים כו׳, אלא כך היה לו לומר וי״א כו׳ דסתם אנשים כשרים הם, ונפמ״ש ניחא, דב״א אפילו כשרים ודאי אסורים להתייחד עם אשה אחת אם לא כפפי כו׳, ע״ז כתב רמ״א וי״א כו׳ ב״א כשרים כו׳ ודו״ק ועמ״ש בסע״ק י״א, ומ״ש לפ״ז נ״ל כו׳ ג׳ נשים כו׳, עמ״ש שם.

סע׳ ה׳ הנ״ה וש כו׳ נשים הרבה כו׳, עי׳ ב״ש

סע״ק ט׳ עד כו׳ לפ״ז כו׳ ג׳ נשים כו׳

(עמש״ש) ואפשר דה״נ כן, וכ״מ מדסתם רמ״א בסע׳ י׳ מותר כו׳ וכן כו׳ ואינה מוסרת עצמה לזיאה כו׳, משמע הא אם מוסרת כו׳ אסור, וסתם על זה, ול״ע.

סע׳ ו׳ נשים כו׳, ר״ל ג׳ נשים, עב״ש סע״ק ט׳ עד

כו׳ ולפ״ז כו׳, ולפמ״ש במ״מ מקורו שב דין

זה מחתן שפירסה אשתו נדה כו׳ ע״ש, (והביאו בח״מ סע״ק ט׳ ע״ש), נ״נ דבנא״ה לריך ג׳ נשים כמו בכלה שהיא יושבת בין הנשים, משמע ב׳ נשים לבד הכנה, (ואח״כ ל״ע מ״ש ב״ש שם נפ״ז נ״ל כו׳), ועוד נ״ל דגם באנשים לריך ג׳ כמו בחתן שהוא יבן בין האנשים משמע ב״א נגד החתן, כמ״ש בח״מ שם, וכ״מ מלשון הרמב״ם שכתב נשים הרבה כו׳ אנשים הרבה כו׳, ומלשון ב״ש סע״ק ח׳ לפ״ז כו׳, ומסע״ק י״א ופירשה כו׳ אז בכשרים כו׳ לא משמע כן, אלא אפילו עם ב״א מותר, עמש״ש, ול״ע.

סע׳ י׳ מותר כו׳ וכן אם כו׳ עמה תינוקות כו׳,

ואפשר דה״ה ביולא ונכנס סגי, עי׳ לקמן סי׳

קמ״ח ס״ב כל כו׳ יבוא״ל סגי כו׳, ועי׳ ביו״ד סי׳ ס״ע ס״י הנ״ה אפילו קטן יו״ל כו׳, וע״ש סי׳ קט״ו ס״ך סע״ק ד׳ שיראה כו׳ יו״ל כו׳, וע״ש סי׳ קי״ח סע׳ י״ב הנ״ה ואינו כו׳, וע״ש סי׳ קל״א ס״א ישראל כו׳ ויולא כו׳, ול״ע בזה, ומ״ש ואינה מוסרת כו׳, ר״ל דאי מוסרת לבעלה אסור להתייחד עמה גופה, והיינו לשיטתו בסע׳ ה׳ לא כו׳ אפילו עם נשים הרבה כו׳, אבל עי׳ רמ״א שם ויש כו׳, ועמ״ש שם ול״ע, ומ״ש פתחו לר״ה מותר, עי׳ ביו״ד סי׳ קל״ב ס״א ישראל כו׳ לאשפה כו׳ חשוב כפתוח לר״ה, ול״ע כאן מה דינו, ועי׳ בספר הירחה לרבינו יונה ו׳ א׳ ואיזה יחוד סגור במפתח כו׳ זהו יחוד כו׳ בתורה כו׳ ועוד ליזהר אפילו בפתח פתוח לר״ה כו׳, ועי׳ סוכה דף כ״ה בגמ׳ דשכיחי אינשי כו׳ משום יחוד ליכא כו׳, ועי׳ רש״י שם משום יחוד כו׳ בגנותיכן כו׳, ונ״ל דאם הוא ירא שלא ייודע הדבר באיזה אופן היינו שהתינוקת עצמה תגלה, מותר, עי׳ ב״מ דף ע״א ע״א גמ׳ פרץ כו׳ מיתתא כו׳, ול״ע.

ב״ש סע״ק ט׳ אבל כו׳ כתב בד״מ כו׳, ונ״ל להביא

ראי׳ מגמ׳ שם ברי״ו כו׳ בכשרים שפיר דמי כו׳,

דלכאורה קשה הא אמר בסמוך דבדרך עד שיהיו ג׳, ואין לומר דמיירי שהיה בעיר אחד, דא״כ אמאי אסר משום יחוד, (וגם דוחק לומר שהיו שם באופן שאם אחד ילך לנקביו א״ל להרחיק משום צניעות) ע״כ דאפילו בדרך אם אין הולכים אותה לשמור מותר בשנים, אח״כ מלאתי שכתב כעין זה בספר המקנה בחלק ב׳ מהפלאה על קדושין שם, וע״ש בחידושי אגדות במהרש״א. ומ״ש נפ״ז בדרך אסור כו׳, ר״ל כיון שכתב הטעם דבלילה אסור שמא יעשה איסור במזיד, א״כ בדרך נמי חיישינן שיעשה במזיד, היינו אם אחד ילך לנקביו לא ילך עמו, אבל תמיה הוא בעיני דל״ל להדדי דבשלמא בלילה אסור שמא יעשה איסור, כמו שכשר אחד אסור להתייחד עם אשה אחת

מעמס שמא יבא עליה, ואם דגא חייבין שמא יעשה איסור במזיד, היינו דגא חייבין בדרך אם אחד יבך נגקביו גא יגך עמו, דנכתחילה גא חייבין שיגלה להתייחד עם אשה כיון דכשר הוא, וגם הראב"ד מודה בזה, אבל נכ"ע אם מתייחד ודאי חייבין שמא תזנה עמו, דאנ"כ אמאי אסור כשר אחד להתייחד עם אשה אחת, וכנ"ל, ואי"כ נ"ע מה שהקשה נמה חייבין שיעשה מזיד כו', ואפשר דזה כוונתו במ"ש ואפשר לישב קלת, ודוחק, ומ"ש וכתב בפרישה כו' כשתלערך היא כו' זה נ"ד, ודו"ק, ומ"ש תנך היא עם התינוק, נ"ע דאפילו אם תנך בגא תינוק נמי גא חייבין שמא יבוא נזנות, דבתינוק גא שייך נומר דלריך להתרחק משום לעיטות (עי' רש"י שם דף פ"ח ע"א שמא כו') ואי"כ דמי כמו בעיר שמותר להתייחד בב' אנשים, וגא חייבין שמא יעערב אחד נגקביו כו' דבעיר א"ל נהרחיק כ"כ, ואי"כ ה"נ כן.

ח"מ סע"ק י"ד תינוקת כו' דביחיד דרך כו', עי' ב"ש סע"ק ט' אבן כו' וכתב בפרישה כו' תינוק כו'.

ב"ש סע"ק י"א ופירשה כו' היינו כו' בסתם כו', ר"ל בסתם אנשים אפילו הרבה, או בכשרים אם הם שנים (ומכאן נמי מוכח דכוונת הב"ש בסע"ק ה' מ"ש גם נשמע כו' סתם אנשים כו' כמש"ש) ומ"ש וב"ח כתב כו' לשיעת רש"י כו', ר"ל ונפ"ז אנ"ל דמיירי גרש"י באנשים דעסקיהם עם נשים, אנא אפילו אין עסקיהם עם נשים נמי אסור, ומ"ש אבל הרמב"ם כו', ר"ל דנאחרה תינוק זה היה ניחא נ"כ לרמב"ם ורא"ש, ומיירי אפילו בהרבה אנשים ובכשרים, ומ"מ אסור, דדוקא אם האנשים יודעים שם כאן אשה אחת מותר, אבל אם יושבים בב' חדרים אסור שמא תנך אשה אחת בהחבא כו', נזה אמר אבל הרמב"ם כו' כתבו ופירשו, (ונ"ל דיש ט"ס כאן, ונ"ל משמע כו' דפירשה א' בין האנשים כו') נ"ל כמ"ש כו', היינו דמיירי בסתם אנשים כו'.

ב"ש סע"ק י"ד בית כו' וכתב בח"מ ה"ה גם בה כו', עי' כתובות דף כ"ה ע"א רש"י ד"ה דגייסי כו', ברמיזות כו', ונ"ע אם ה"ל כן כוונתו, ועי' ב"ש סי' קנ"ז סע"ק י' יבם אסור כו' גם בה כו' מכירין כו'.

ב"ש סע"ק י"ט מי' כו' היה לו אשה כו', נ"ד דאע"פ שיש לו אשה ואין עמה בעיר אסור, כמ"ש ואין המלמד כו' שרוייה עמו בבית הספר כו', אנא כתב היה לו אשה נאפוקי ממגיד שפוסק שאפילו היה לו אשה מותר, (ע"ש בגמ, ובח"מ) אבל עי' במ"מ פ' כ"ב מהל' א"ב סע' י"ג כו' מי כו' שיש לו עכשיו כו' ונ"ע.

ב"ש סע"ק כ"א ונמצא כו' גא שייך גירוי כו', נכאורה קשה דודאי דאשה המלמדת גא שייך גירוי, אבל באנשים שבאים בגלל בניהם שייך גירוי, וי"ל דדוקא אם באים נשים הרבה כמו ברישא שם שייך גירוי, אבל כאן כל אחד בא לאשה אחת, ואין שייך גירוי.

ב"ש סע"ק כ"ב וכן כו' ואפילו כו' נמקום אחר כו', נ"ל פשוט דנשיטת המ"מ (עב"ש סע"ק י"ע גם באשה מותר אם היא נשואה כמו באים, דמאי נ"מ, ומ"ש והיינו כו' דר נבדו כו', נ"ל דדוקא אם אין הוא ת"ח אבל אם הוא ת"ח אסור אפי' אם אין דר נבדו בבית, ע"ש י"ז אסור כו', ונע"ק.

סי' כ"ג ס"ה הגה אבל עם קטנה כו', עי' ב"ש סע"ק ב' ולא כו' כב"ה כו', ועי' מ"ש לקמן בסי' נ"ו ב"ש סע"ק ו' ואין כו' ונ"ע.

סע' ו' הג"ה בגמ' כו' כבתי שוקיים כו', ר"ל רחבים נמעה, עי' נדה י"ג ע"ב רש"י ד"ה פמלגיא כו', ומ"ש עוד אסרו כו' ונהגו עכשיו כו' (וכן פסק ביו"ד סי' רמ"ב סע' ט"ז) אבל נפי מנהג שלנו ודאי אסור.

סי' כ"ה ב"ש סע"ק ב' ואפילו כו' דהא אין איסור כו', נ"ל דע"ש הוא, ונ"ל דהא איכא איסור כו', ור"ל דאין יכול נשמש ולהוליא זרע וירחה אם יש בזרע דם, וע"ז כתב דהא איכא איסור כו', ר"ל שמא הדם ממנה ואסורה מהמת איסור נדה, ומ"ש ויש לדחות כו', נ"ל דכוונתו הכי, דהכא שאני, דבאמת תהיה אסורה לבעלה עד שתיטהר מספק שמא הדם ממנה, משא"כ התם דלריך להכשיר אותו, ע"ש (ע"ו א').

סע' ב' גא יקל כו' שגא יבעל עוגה כו' מדעת אשתו כו', עי' בח"ח סי' ר"מ במ"א ר"ס לריך כו' מ"מ טוב לקיימה כו', ומ"ש גא יקל ראשו כו' וגא יבעל כו', נ"ל דהד דבר הוא, דגא יקל היינו דגא יבעל כו', דאנ"ה אמאי כתב ביו"ד סי' קנ"ה ס"א וגא יקל כן בנדה, דאפילו אין אשתו נדה אסור, ע"כ נ"ל כמ"ש, ונ"ע.

סי' כ"ו ב"ש סע"ק א' וי"א כו' מוכנת נזנות כו', עי' סי' קע"ז ס"ה הנ"ה וכנ המכיה כו', וב"ש שם.

ב"ש סע"ק ג' וכן כו' כיון דנתיחדו נפני הרבה כו' כמ"ש בסע"ק א' ואפילו כו' נפ"ז כו'.

סי' כ"ז ס"א בכסף כו' והוא שעדיין כו', עי' ב"ש סע"ק י"ב ואפילו כו' מיהו כו', ועמ"ש שם.

סע' ג' הנ"ה מי שאמר כו' וחיבה כו', עי' ב"ש סע"ק י"ה הן קדושין כו' וחיבה כו'.

ב"ש סע"ק ב' שיה פרוטה כו' הואיל שנתן שוה כסף כו', ר"ל הואיל ושיה דיבורו, היינו שהתנה ליתן מעות ונתן ש"כ, וה"ה בהיפוך אם התנה ליתן ש"כ ונתן מעות כמ"ש בסמוך ש"מ כו' וש"כ כו', עמ"ש שם. ומ"ש ונלאורה כו' היי ספק כו' מהני כו' ומ"מ כתב היי ספק כו' דהרא"ש ס"ל אפילו בנא שיה דיבורו הוי ספק מעשה נתינה בע"כ כמ"ש בסמוך, אנא אתא לחולקא ממהרי"ע דס"ל דנא הוי נתינה כנ, ומ"ש ב"מ ושוה כסף כו', נ"ד דהכא מיירי שנתן מעות בעד אולעגה אנא עיקר כוונתו לומר דאפילו אית ביה תרתי, היינו נתינה בע"כ ושיה דיבורו לא כמו שהיה התנאי מ"מ מהני, ודנא כמהרי"ע, וכתב נשון מהרי"ע.

ב"ש סע"ק ה' שהיא כו' מיהו כו' מבינה כו', ר"ל שמבינה נשון הקודש הוי קדושין אפילו בסתמא, ומ"ש הרא"ש כו' יש לפרש דבריו כו', ולפמ"ש ב"ש בסע"ק ז' אבל כו' דהרא"ש קאי על האיש המקדש כו', א"ל נזה, ע"ש.

ב"ש סע"ק י"א וי"א כו' ע"כ כו' היא מבינה כו', ולפ"ז נ"ע מה שפריך הנמי מנא ידעה כו' ע"ש.

ב"ש סע"ק י"ב ואפילו כו' אח"כ בשתיקה כו', ר"ל שאין עסוקין באותו ענין, עי' סע' א' בכסף כו' בשתיקה כו' עסוקין כו'.

ב"ש סע"ק י"ג לריך כו' ויקשה כו' מקודשת כגל כו' ואין להקשות דלמא מיירי אם הוא ספק קדושין לריך לחזור כו', די"ל דמ"מ א"ל לחזור כו', דממ"נ אם הוא קדושין אפילו נומר א"ל, ואם אין קדושין א"ל לחזור, וא"ל לחזור אנא אם היא מקודשת קלת, וז"ש הנא בנתינה הראשונה נא היתה מקודשת כנל, ר"ל דמחמת הנד שמא היא מקודשת ודאי א"ל לחזור כו', ואין השש אנא מחמת הנד הב' שמא אין מקודשת א"כ נא היתה מקודשת כנל כו'.

ב"ש סע"ק ט"ו והיכשין כו' קדושי ספק כו', עי' סי' נ"ו ב"ש סע"ק ה' וכשנתן כו' נפ"ז כו' קדושין ודאי כו'.

ב"ש סע"ק כ"א נתנה כו' בפרישה כו' דאינה מקודשת, ונ"ל אע"ג דמנינו בהיא דמדבר עמה עם עסקי קדושין הוה כמו אמר הוא, ואדם השוב הוה כמו נתן הוא, כמ"ש בסע' ה' ע', היינו התם דאיכא תדא נתן הוא או אמר הוא אבל כאן דנתנה היא ואמרה היא נא אמרינן בתרתי הוי כאינו כו'.

ב"ש סע"ק כ"ג ואם כו' מדברים כו', ר"ל דהמתבר נא כתב אנא שא"ל שיהיו עסוקים באותו ענין דאם נא ענה הן לריך דוקא שיהא עב"ע, ודו"ק.

סי' כ"ח ב"ש סע"ק א' בגזל כו' ועי' לקמן כו', היינו ס' סע"ק ו' אחר כו' ותירוץ ב"ה כו'.

ב"ש ס"ק ג' הרי' כו' וי"ל כו' במעמד שנשתן כו', עי' סע' י"ג היה כו' במ"ש כו', ומ"ש כן ה"ל הוי קדושין דאורייתא כו', אבל נפמ"ש ב"ש לקמן בסע"ק ו' אחר כו' אבל כו' דל"ד גזל כו', ל"ע לכאורה דה"ל מ"מ מדאורייתא לריך להחזיר כו', ומ"ש לדעת רמ"א דס"ל כו', עי' סע"ק הנ"ל ובד"מ הביא כו' משמע דס"ל כו' קידושי דרבנן כו', ומ"ש ואם לא גילה כו' אין רלוני כו', ר"ל ואפילו אם אמרה שרלוני להתקדש בגיבה אינה נאמנת כמ"ש בח"מ סע"ק ה' ואינה כו' דשמו חכמים דעתה כו', ומ"ש ואין נומר כו' בכה"ג כו', ר"ל ויקשה קושיא ראשונה דאמאי הוי קדושי דאורייתא, אבל קושיא שניה ודאי ניחא, דמיירי דגילה לה דגנב כו' והוא קיבל עליו אחריות כו', ומ"מ הוי קדושין דרבנן כמ"ש כאן בהג"ה קדשה כו' מדרבנן כו', ומ"ש וי"ל כו' בהגאת שימוש כו', ונ"ל דמיירי דאמר לה בהדיא דמקדש אותה בהגאת שימוש הכלי, דאנ"ש אינה מקודשת דנשים נאו דינא גמירי כו', וכמ"ש בסמוך וסברה דמקדש אותה בכל דמי החפץ, עמ"ש בסמוך באו"ד ואם מקדש כו', ומ"ש דהא בודאי במעות כו' הגזילה כו', ר"ל דנא שייך תקנת השוק במעות, ומ"ש ודומה נכלי שאול כו', ר"ל אע"ג דהבע"ב יחזיר לה מעות מ"מ בכלי שאול נמי יכולה להשתמש בכלי כל משך זמן השאלה, ומ"מ כיון דנא הודיע לה אינו יכול נקדש אותה כן ה"נ, ומ"ש א"ל לריכה להחזיר בחנם, אע"ג דבכלי שאול נמי לריכה להחזיר בחנם, מ"מ שמשה בכלי כל משך זמן שאלה משא"כ כאן, ומ"ש מיהו אכתי קשה כו', נ"ע נכאורה דגמא מיירי דאמר לה שנגוב, ואמר לה דמקדש אותה בטובת הנאה שהכלי שלה כמ"ש לקמן בסמוך, ע"ש, ומ"ש ואין נומר כו' בהגאת שימוש הכלי כו', והא"ה דמלי נומר דמקדש אותה בטובת הנאה שהכלי שלה הוא וכמ"ש בסמוך, ומ"ש בע"ה שכלי שלה הוא כו', ר"ל אע"ג דלריכה להחזיר הכלי מחמת דינא דמלכותא, מ"מ מדינא הכלי שלה הוא דקנינא בשינוי רשות ויאוש, ויש לה הנאה מזה, ומ"ש ואם מקדש אותה כו' נדעת הב"י כו', ר"ל אע"ג דכתב נטיג דמקודשת נכו"ע, מעשה דמקדש אותה בהגאת שימוש הכלי כו' (ר"ל דהכא מיירי עפ"י דין) היינו אם מפרש בהדיא כן, משא"כ הכא דמיירי דמקדש אותה בסתם, א"כ נשים נאו דינא גמירי כו', א"כ דוקא נדעת הב"י הוי קדושי דאורייתא, ומ"ש ובזה"ז כו' מ"מ כו' ודמי החפץ כו', נכאורה קשה הא נשים נאו דינא גמירי כו' כמ"ש נטיג בסמוך, ונ"ל דהכא שאני כיון דיש לה מעות כדמי כל החפץ נא איכפת לו מה דנשים נאו דינא כו', דאין דומה נפקדון דהתם נחסר, משא"כ כאן, ומ"ש ונאחר שמתיק כו' דאין כו', ומ"מ לריך נחזור ונעטול החפץ כו', כמ"ש רמ"א בסי' כ"ז ס"ג בהג"ה ב' מי כו' ובמקום כו', ונע"ק, ומ"ש כמ"ש הריטב"א כו', ועי' כו', עי' סי' נ"א ב"ש סע"ק א' מקודשת כו' דפליגי על הריטב"א כו'.

ב"ש סע"ק ו' אחר כו' וכ"מ מדברי הטור כו', אין נומר דכוונתו להביא ראי' מדברי הטור דס"ל דבמעמד שנשתן אינו הוי אלא קדושי מדרבנן מדכתב אם קידש בגזל כו', דזה אינו, דהא כתב דיש חילוק בין מעמד שנשתן נגזל, אנא נ"ל דקאי אמ"ש לעיל דיש חילוק בין מע"ש לגזל (ויותר נ"ל דע"ש יש כאן ונ"ל הא' וכן כו' קודש ובד"מ הביא כו') וכתב וכן משמע מדברי הטור כו', דבגזל כתב דנא הוי קידושין (ר"ל מדאורייתא) ובמע"ש כתב סתמא דמקודשת, ומשמע דהוי קידושי מדאורייתא, כמ"ש ב"ש בסע"ק ג' הרי כו' דאורייתא כו', וכתב מיהו כו', ר"ל דמיירי בגזל דידה, אבל באמת ס"ל כש"ש דבאינה נגד מקודשת מדאורייתא כמו במע"ש.

סע' ב' גזל כו' אינה מקודשת כו', עי' ב"ש סע"ק ו' אחר ואינה כו'.

ב"ש ס"ק ז' אינה כו' מיהו מש"ש כו', עי' ב"ש סע"ק כ"ו מבוש כו' וכן ר"ל כו' מקודשת כו', ונע"ק.

ח"מ סע"ק ח' ואינה כו' איך תאמר כו' עמ"ש בב"ש סע"ק ה', ונע"ק.

ב"ש סע"ק ח' אחר כו' והא דכתב כו', ר"ל דכאן נמי אמרה הן שנא בטעת נתינה, וא"כ אמאי נא קתני אפילו אמר בטעת נתינה נא מהני, וכתב דקמ"ן כי' ובכה"ג דוקא אם נא אמר כלום בטעת נתינה נא מהני, ומ"ש ב"ש בסמוך ואפשר כו' בסי' כ"ז כו', ע"ש הנ"ה ב' מי כו' ואפילו נתן כו', ור"ל ונא קשה מ"ש ה"מ איך תאמר כו', דא"כ האיך ניהא התם, דאע"פ דנא שדיך תהיה מ"מ חושבין

לקדושין, ובאמת נ"ל דבאינו בכא כיון שהוא גזל דידה איכא נאמנת, ודו"ק.

סע' ג' וכן כו' קודם שתעלנו כו', ר"ל שאמר לה קודם שתעלנו, ונ"ד קודם שתעלנו, והב"ה בשעה שנתנו, והב"ה נ"ל בס"ד נתן כו' קודם שנעלתו כו', ומ"ש בהג"ה וכ"ז כו', לכאורה משמע דקאי גם אסיפא אבל כו', אבל עי' בהגר"א סע"ק י"ב וכ"ז כו' דלא גרע משדיך כו', וא"כ לא קאי אסיפא דהתם אפילו שדיך לא מהני.

ב"ש סע"ק י"ד ר"ז ספק כו' אחר מתן מעות כו', ר"ל ודמי נפקדון בס"ד ואם אחר כו', ומ"ש ולרמב"ם כו' על התפץ כו', ר"ל נכך הוי ספק קידושין שמא שוה פרוטה במדי, עי' בהגר"א סע"ק ז' ורלוי כו', ומ"ש ולפוסקים הנ"ל כו' ליכא חשש כו', ר"ל להר"ן ולרמב"ם א"ל לזה דסברה שתתחייב כו', דבלא"ה ניחא הטעם דאינו כלום, דנ"ד לכאן דבתחילה היה כוונתו לקדש במעות כו', או שמא דעתו היה על התפץ, משא"כ בפקדון, כן נ"ל כוונתו, ומ"ש ואם היה בידה כו' בפקדון כו', היינו להרא"ש, אבל לא להר"ן ולרמב"ם, ומ"ש מיהו בתשו' כו' לא משמע כן, לכאורה קשה, שמא הריב"ש ס"ל כטעם הרמב"ם או הר"ן, ואפשר גם הריב"ש ס"ל כטעם הרא"ש הנ"ל, ונ"ע.

סע' ד' נתן כו' ואם כו' אינו כלום כו', עי' ב"ש סע"ק י"ד ה"ז כו' ואם היה כו', ומ"ש הג"ה וי"א כו' לתוך חיקה כו', והב"ה אם זרק לתוך ידה והיה שלא מדעתה, ופשוט הוא.

ב"ש סע"ק ט"ו יה"ר כו' נהר"ן כו', ונ"ל דנהרמב"ם אפילו לא אמר לה כגון נמי הוי ספק קדושין שמא דעתו היה על התפץ.

ב"ש סע"ק ט"ז ובתקה כו' ולמ"ש כו' לא נ"מ מזה כלום, ר"ל דאם לא אמרה הן אפילו רצונה נהחזיר לו אינו כלום, ואם אמרה הן אפילו אם מתחילה לא היה רצונה נהחזיר לו מקודשת, מטעם דנעשה מיד כו', משא"כ אי אמרינן דאפילו אם אמרה הן לא מהני א"כ יש נ"מ דאם אין רצונה כו' אפילו אמרה הן לא מהני.

ב"ש סע"ק כ' אפילו כו' מדייק כן כו', עי' סע"ק כ"ב התקדשי כו' מדייק כו', ומ"ש לדעת הרמב"ם כו', ר"ל לאפוקי לשאר פוסקים, כמ"ש בסע' ח' אמר כו' מקודשת כו', ומ"ש אכתי קשה כו' בהחזרת המשכון כו' ר"ל אע"ג דהרמב"ם לא מייתי אם מזכיר השע"ח, מ"מ חזינן דמשכון הוא, והא דאם אין מזכיר השע"ח אין דעתו על הגייר, לא מטעם דאין משכון הוא אלא דאין כוונתו לקדשה בגייר אלא במלוה, אבל מ"מ משכון הוא, וא"כ למה לא כתב דין זה כו'.

סע' ז' היה כו' והב"ה פטולה כו', עי' סע' ט"ו אמר כו' ובהג"ה שם.

סע' ח' אמר כו' מקודשת כו', עי' ב"ש סע"ק כ' אפילו כו' ונראה כו' תתקדש כו'.

ב"ש סע"ק כ"א ויש כו' גם בסע' ה' מבואר כו', ר"ל דלהר"ן אין רצונו לקדשה בגיפתא כו' ואפשר גם הרמב"ם מודה בזה כמ"ש בסע"ק כ' אפילו כו' (עי' ב"ש סע"ק י"ד ה"ז ספק כו'), ואין להקשות א"כ אפילו אם מזכיר השע"ח נמי קשה הא בסע' ה' מבואר כו', די"ל דהתם שאני דאמר אח"כ התקדשי כו' בד' זוזים כו', משא"כ הכא.

סע' י' הג"ה ויש לחוש כו' היתה הוי מקודשת, לכאורה משמע דדוקא לדעה הראשונה מ"ש המחבר, אבל לי"א איכא מקודשת, אבל באמת נ"ל דזה אפילו לי"א הנ"ל (וכ"מ דהי"א הוא דעת הר"ן, וזה ג"כ מדברי הר"ן) והכא שאני כיון שנתן פרוטה למלוה.

ב"ש סע"ק כ"ג מפני כו' שוש דבר כו', עי' ב"ש סע"ק כ"ו משוש כו' ולדעת כו' רק כו' וכ"ש כאן, ודו"ק.

ב"ש סע"ק כ"ד היה כו' עי' לקמן כו', עי' סע"ק נ"ה איכא כו' ונפ"ז כו'.

ב"ש סע"ק כ"ו משוש כו' מ"מ כו' סלע כו', ולפ"ז נ"ל דמיירי דאמרה הן, או שהיה ביניהם שידוכין כמ"ש בסי' ג' וכן כו', אבל הוא דוחק, דהריטב"א כתב סתמא, וגם למה לו לומר כן, אלא מיירי שאמר לה כנסי סלע זו סתמא, וכמ"ש שם בהג"ה, לכך נ"ל דגם הב"ש כוונתו כן, אלא אגב שיטפא כתב שאני הייב לך, ועיקר כוונתו לדין הנ"ל וכמש"ש, ומ"ש וכן י"ל כו' אבל כו', עי' ב"ש סע"ק ז' איכא מקודשת כו' מיהו כו', ולע"ק.

ב"ש סע"ק כ"ט הוי כו' ע"כ ס"ל פרוטה כו', ר"ל הייגו מ"ש בסע' ט' הנזר כו', אבל מה שכתב בסע' י' היה כו' וכן כו' שאני מרויח כו' בלא"ה י"ל דאינו אלא א"כ כיון שנא קנן בעת הנואה, וכדעת רש"י, ומ"ש פרוטה כו' אותה, ר"ל פרוטה זו דצריך לקדש את האשה, ועתה אין נותן לה לא הוי כאילו כו'.

ב"ש סע"ק ל' אפילו כו' במע"ש כו' די"א כו', ר"ל ואפילו לסברא הראשונה דמקודשת, הייגו משום דס"ל דאינו יכול למחול, כמ"ש בביאור הגר"א סע"ק מ"ב וי"א כו' אבל כו', ומ"ש מיהו כו' כשיש בידו משכון כו', ר"ל ולא החזיר לה המשכון כמ"ש הואיל המשכון בידו כו', ומ"ש ועי' נקמן כו', עי' סע"ק מ' לכ"ע כו' ג' שיטות כו'.

ב"ש סע"ק ל"ו וי"א כו' לענין איסור כו', ר"ל לענין אם קידש אח"כ אחר דצריך גט.

ב"ש סע"ק ל"ז אלא בספק כו' על הגייר כו' והוי כמשכון, ולפ"ז נ"ל דמיירי דוקא בשע"ח על ישראל, אבל לא על כותי, כמ"ש רמ"א בסע' י"ב וי"א כו' וכל זה כו', משא"כ לדעת המחבר שהספק שמא סמכה דעתה כו' כמ"ש בסמוך אפילו בשער על כותי, ומ"ש אם דעתו כו' על חבירו כו', ור"ל ושמא דעתו על הגייר, כמ"ש לעיל בסמוך אע"ג בשע"ח דידה כו' עדיף כו', ומ"ש מיהו כו' ע"כ כו', ולפ"ז נ"ל דמיירי שלא אמר התקדשי בש"ה, דאנ"ל ודאי דעתו על הגייר, כמ"ש בס"ה אמר כו', וכ"ש כאן.

ב"ש סע"ק ל"ח איכא כו' מיהו כו' דסותר לזה כו', ר"ל דבד"מ כתב דיכול לקדש אפילו לא נגמר עדיין המלאכה, וא"כ מסתמא לא החזיר את החפץ, עי' ב"ש סע"ק מ"ב עשה מלאכה כו', ומ"ש ופשיטא כו' מחוצה כו', ר"ל ואפילו היה יכול לתובעה אין כנוס, כמו שמקדש במלוה, ומ"ש ולפ"ז כו' שמחזיר הכלי כו', ומ"ש ואם הכלי כו' עדיין אצלו כו', נ"ל הייגו בשעת קדושין, ואח"כ מחזיר אותה, אבל נ"ש קלת, דממ"נ לא הוי קדושין, דבשעה שמקדש אותה ויש לו החפץ בשעה זו לא הוי מלוה, ובשעה שמחזיר אותה לא הוי כמלוה שיש עליו משכון, ואין לומר דמיירי שמקדש אותה בשעה שנותן ידה, ובשעה זו נקראת מלוה ומשכון, א"כ עד השתא מיירי שנתן אותה כבר הכלי, ואח"כ מקדש אותה, א"כ אמאי נ"ל הטעם דס"ל ישנו לשכירות מתחילה ועד סוף, דאפילו לא היה השכירות אלא בסוף איכא מקודשת, וכמ"ש ב"ש בסע"ק מ' לכ"ע כו' מ"מ כיון כו', (ונ"ל כיון שאח"כ מחזיר אותה נעשה למפרע מלוה, אבל לפ"ז קשה מ"ש בסמוך עשה מלאכה כו' דסותר לזה כו', וגם הלשון לע"ק מ"ש אייני נמי שמחזיר הכלי כו', דמסתמא מחזיר אותה אח"כ הכלי, ואפשר דכוונתו דאיכא מקודשת עד שיגיע הכלי לידה, כמ"ש בסוגיא שם, וגם הקושיא הראשונה י"ל הכי, דמשמע דמקודשת אפילו קודם שהחזיר הכלי לבעה"ב, כמ"ש בד"מ), ול"ע בזה, ודו"ק.

ב"ש סע"ק מ' לכ"ע כו' קשה כו' דאיירי כו', ר"ל והסוגיא מיירי דעדיין הכלי בידו, אבל לא תפיס על שכרו, וא"כ למר הוא מלוה, ולמר לא הוי מלוה, אבל קשה דגם לפי הד"מ ניחא, דמיירי שנותן לה הכלי ומקדש בה, וכמ"ש ב"ש בסע"ק ל"ח איכא כו' אבל אם לא כו', ונ"ע.

סע' י"ז הנכנס כו' כלי כו', עמ"ש בב"ש בסע"ק נ' חושבין כו'.

ב"ש סע"ק מ"ד כדי כו' וכן מוכח כו', ר"ל דלא אייני בסרסור, דאייני הסוגיא כו' חלין מהשתא, ואי אייני בסרסור ודאי חלין מהשתא, ע"כ לא אייני בסרסור.

ב"ש סע"ק מ"ח והודיע כו' הדמיס הוי חזרה כו', עי' באו"ח סי' תרנ"ח ס"ד נתנו כו' את דמיו כו', ונ"ל דהתם שאני כיון דצריך לגאת בו, ולע"ק, ומ"ש ונראה גם אם שואל האתרוג כו', כבר כתב זה המ"א בסי' הנ"ל סע"ק ג' אין כו', וע"ש סע' י"ד סע"ק ה' ד"ה ולברך כו', ומ"ש וכן מוכח כו' אחר הקישוט כו', ר"ל אחר הקישוט שלה קודם שיכלה זמן השכירות, ומ"ש אם לא הודיע כו' כמתנה ע"מ כו', אבל אם הודיע לא הוי כמתנה עמ"ל, כמ"ש לעיל ויקנהו מן האשה כו' אז יחזיר כו', עי' ב"ש סע"ק ז' איכא מקודשת כו' מיהו כו', ולע"ק.

ב"ש סע"ק כ"ט הוי כו' ע"כ ס"ל פרוטה כו', ר"ל הייגו מ"ש בסע' ט' הנזר כו', אבל מה שכתב בסע' י' היה כו' וכן כו' שאני מרויח כו' בלא"ה י"ל דאינו אלא א"כ כיון שנא קנן בעת הנואה, וכדעת רש"י, ומ"ש פרוטה כו' אותה, ר"ל פרוטה זו דצריך לקדש את האשה, ועתה אין נותן לה לא הוי כאילו כו'.

ב"ש סע"ק ל' אפילו כו' במע"ש כו' די"א כו', ר"ל ואפילו לסברא הראשונה דמקודשת, הייגו משום דס"ל דאינו יכול למחול, כמ"ש בביאור הגר"א סע"ק מ"ב וי"א כו' אבל כו', ומ"ש מיהו כו' כשיש בידו משכון כו', ר"ל ולא החזיר לה המשכון כמ"ש הואיל המשכון בידו כו', ומ"ש ועי' נקמן כו', עי' סע"ק מ' לכ"ע כו' ג' שיטות כו'.

ב"ש סע"ק ל"ו וי"א כו' לענין איסור כו', ר"ל לענין אם קידש אח"כ אחר דצריך גט.

ב"ש סע"ק ל"ז אלא בספק כו' על הגייר כו' והוי כמשכון, ולפ"ז נ"ל דמיירי דוקא בשע"ח על ישראל, אבל לא על כותי, כמ"ש רמ"א בסע' י"ב וי"א כו' וכל זה כו', משא"כ לדעת המחבר שהספק שמא סמכה דעתה כו' כמ"ש בסמוך אפילו בשער על כותי, ומ"ש אם דעתו כו' על חבירו כו', ור"ל ושמא דעתו על הגייר, כמ"ש לעיל בסמוך אע"ג בשע"ח דידה כו' עדיף כו', ומ"ש מיהו כו' ע"כ כו', ולפ"ז נ"ל דמיירי שלא אמר התקדשי בש"ה, דאנ"ל ודאי דעתו על הגייר, כמ"ש בס"ה אמר כו', וכ"ש כאן.

ב"ש סע"ק מ"ח והודיע כו' הדמיס הוי חזרה כו', עי' באו"ח סי' תרנ"ח ס"ד נתנו כו' את דמיו כו', ונ"ל דהתם שאני כיון דצריך לגאת בו, ולע"ק, ומ"ש ונראה גם אם שואל האתרוג כו', כבר כתב זה המ"א בסי' הנ"ל סע"ק ג' אין כו', וע"ש סע' י"ד סע"ק ה' ד"ה ולברך כו', ומ"ש וכן מוכח כו' אחר הקישוט כו', ר"ל אחר הקישוט שלה קודם שיכלה זמן השכירות, ומ"ש אם לא הודיע כו' כמתנה ע"מ כו', אבל אם הודיע לא הוי כמתנה עמ"ל, כמ"ש לעיל ויקנהו מן האשה כו' אז יחזיר כו', אבל נ"ש דמאי איריא הודיע יוכל לומר שיקנהו אח"כ מן האשה כו' ולא יהיה מתנה עמ"ל כמו בהודיע, ודוחק לומר דאפילו אם יקנהו כו' מ"מ מיקרי מתנה עמ"ל, כיון שצריכה להחזיר הכלי, ובהודיע מקודשת להמחבר אם יחזיר מעות נבעה"ב, משא"כ בלא הודיע.

ב"ש סע"ק מ"ט והב"ה כו' בגוף הכלי כו', עי' סע"ק מ"ח והודיע כו' בגוף הכלי כו', ומ"ש לריך לשאול כו' הודיע למשאיל כו', ואפילו אם הודיע למשאיל בשעת המחבר לריך דוקא שיקנהו מן האשה אח"כ (עמ"ש בסע"ק מ"ח) או יחזיר דמיו למשאיל, דאנ"כ הוי כמתנה עמ"ל, ואפילו נמי הרא"ש לריך שיהא שוה הנאת זמן הקישוט פרוטה, עי' סע"ק מ"ח והודיע כו', וגא כמו שנוהגין ששואלים עבעת ומחזיריס מיד אחר החופה, ואם שאל מעבע אין תקנה אלא שישאל למשאיל מעבע אחרת.

ב"ש סע"ק נ' חושבין כו' הפסד ממון כו', דוקא אם יש הפסד ממון הרבה, אבל דבר מועט אמרינן דניחא ליה, כמו בעלית ותפילין, ע"ש מ"א סע"ק י' דהייבינן כו', ואפשר לפמ"ש מ"א בסי' תנ"ז סע"ק ה' ואינו כו' הפסד הבא אחר עשיית מלוה לא ניחא ליה, בלא"ה ניחא הטעם דאסור בלא דעתו, דאפשר דזה מיקרי הפסד אחר ע"מ, (אבל לא ידעתי מאי הפסד יש בעבעת), ולפ"ז נ"ל דמטבע מותר לקדש בלא רשות הבעל דלא שייך הפסד כלל במטבע, ואפשר דזה כוונתו מ"ש בסע' י"ז הנכנס כו' כני או אוכל כו', ונ"ע.

ח"מ סע"ק ל"ו והנך כו' כגון המתנה כו', ולפמ"ש ב"ש סע"ק מ"ח והודיע כו' דהמחבר כו' כמתנה עמ"ל כו', א"כ לריך לשאל להאשה עבור החפץ, כמ"ש ב"ש שם ברים סע"ק ויקנהו מן האשה כו', עמש"ש.

ב"ש סע"ק נ"ג ואם כו' נמטעי בשעה ד' ה' כו', אבל חמץ דרבנן ושעות דאורייתא כו' לא הייבינן נמטעי כו', דבתרי שעות לא הייבינן, ועל שעה ו' לא הייבינן, דאפילו אתי נמטעי ליכא חשש כולי האי, דמ"מ מדרבנן אסור, או אפשר דס"ל להרמב"ן דבתרי רבנן נמי איכא מקודשת, כשיעת רש"י ז"ל, ומ"ש א"כ אפילו חמץ כו' ושעות דאורייתא, ר"ל דאין זה אלא חד דאורייתא, ואין להקשות לפ"ז דשמא כוונתו נמי כן, ומ"ש שעות דרבנן היינו עד לילה, ומ"ש שעות דאורייתא, היינו בפסח, דזה אינו, דבא"ח סי' תמ"ג סתם דאחר ו' שעות אסור מדאורייתא, ע"ש.

ב"ש סע"ק נ"ד חמץ כו' ומ"ש הר"ן כו' כשהיא כו', ל"ע א"כ אפילו אם היא חולה לא הוי קדושין כיון שהיא סבורה ליהנות כך היינו כדרך הנאתן, וכמ"ש בסמוך כל שהיא סבורה כו', ונ"ע, ועי' תוס' סו"פ האיש מקדש.

ב"ש סע"ק נ"ו אבל כו' ואפשר נישב כו', ר"ל נישב מה שפסק דהוי קדושין, אבל מ"מ ל"ע איך כתב בשמו כו'.

סי' כ"ט ב"ש סע"ק א' ע"מ כו' מיהו כו' ודמיא כו', ל"ע היכי דמי להתם, דהתם לא סמכה דעתה מחמת הדין דיכול למחול כמ"ש בסי' כ"ח ב"ש סע"ק ל"ו וי"א כו' וס"ל כו', משא"כ כאן דבאמת הדין דאיכא חייבת להחזיר לו, ואדרבא משם יש ראייה דלא אמרינן לא סמכה דעתה שברי סברא הראשונה ס"ל מחמת דא"י למחול סמכה דעתה, מיהו זה י"ל דשאני הכא כיון שאמר לה ע"מ כו' סבורה דהייבת כו' דגשים לאו דינא גמירי (עי' סי' כ"ח ב"ש סע"ק ג'), משא"כ התם, אבל מ"מ קשה מנ"ל נהביא ראייה מהתם דאמרינן לא סמכה דעתה, ונ"ל דמביא ראייה דמחמת לא סמכה דעתה לא הוי קדושין, אבל אי אמרינן לא סמכה דעתה אין מביא ראייה מהתם אלא הוא מגד סברא וכנ"ל, ומ"ש או לקידש כו', נ"ל דע"ש הוא, ונ"ל אם קידש כו' וכמ"ש שם, ומ"ש אז אמרינן כו' כפל כו', נ"ל דגם כאן באמת התנאי בטל אם לא כפל, אלא כוונתו דשם סמכה דעתה מחמת דנותן לה הפרוטה כו' אז מוקמינן אדינא והתנאי בטל כו', משא"כ כאן דלא סמכה דעתה.

ב"ש סע"ק ב' איכא כו' הוי מתנה כו', אע"ג דבחמץ לא הוי מתנה כמ"ש בא"ח סי' תמ"ה ס"ג, היינו משום חומרא דחמץ כמ"ש מ"א שם.

ב"ש סע"ק ז' ואם כו' נכאורה כו' כתנס נאבא כו',
דאיתא בקדושין דף ח' ע"ב, אמר לה
התקדבי לי במנה זו ואמרה תנס נאבא כו' איזה
מקודשת, וכתב"ם תוס' שם דמשבה ממנו, וכתב דאם
נא כו' היי כו' דהא הם כבר כו', ר"ל אע"ג דכתב
נעיל בסע"ק ה' אפילו אם היא נא אמרה כו', היינו
שהיא התחילה לומר תן נפלוני (וא"כ נא שייך כאן
הבטאה, כמ"ש בח"מ סי' פ"א) אבל כאן הם כבר
עסוקים כו' ואח"כ אמרה תן כו', והיי דמי לתנס נאבא
כו', (וי"ל דדוקא נפמ"ש רמ"א בסי' כ"ז ס"א וי"א כו'
נפנים סגי, אבל נפמ"ש שם ב"ש סע"ק ו' מדבר כו'
דוקא שאמרה הן כו', בנא"כ ל"ד לתנס נאבא, דהתם
נא אמרה הן, משא"כ הכא דנא נקרא מדבר עמה מענין
קדושין אם נא אמרה הן וע"כ מיירי שאמרה הן), וכתב
ואפשר כו' עסוקין כו', (וי"ל דל"ל אע"פ דהיו כבר
עסוקין כו' מ"מ כו'), ר"ל דנא שייך משבה אנא אם
אמר לה התקדבי לי במנה והשיבה תן נפלוני, אבל אם
היה מדבר עמה מענין קדושין ונא הזכיר לה המנה
והיא אמרה לו תן מנה נפלוני נא שייך משבה, וכתב
וייתר נראה כו' ואח"כ מדברים כו', ונפ"ז אע"פ
דבשבה במדבר עמה כו' אמר לה התקדבי לי במנה,
מ"מ נא שייך משבה, כיון שהיא התחילה כו', וכנ"ל.

ב"ש סע"ק י' איזה כו' רמ"א בכתב דנא היי קדושין
כו', ר"ל היינו מ"ש וכ"ש כו', אבל מ"ש
נא היי קדושין היינו נהרמב"ן והרשב"א.

ב"ש סע"ק י"א ותזכה כו' נשיבתה כו', אבל ודאי
נשיבת הראב"ד מקודשת, דאע"ג
דבלא משכון אין מחייב ליתן המנה מ"מ כיון שאמר
תזכה כו' היי כמקדש לה בשיר כסף, ופשוט הוא.

ב"ש סע"ק ט"ז ונתרלתה כו' שתקה כו', ר"ל דל"ד
שתקה, אלא אפילו אמרה אין רולה
נמי מהני, דלפי טעם זה שייך ג"כ אם אמרה אין
רולה אין יכולה לחזור, אבל ל"ע דהא כתב בסע"ק
י"ג והיה כו' והשב"א כו' לא היי קדושין כו', ול"ע,
ומ"ש לפ"ז כו', ל"ל דאין כאן מקומו, ושייך זה לסע"ק
ט"י ד"ה אא"כ כו' כשחסר כו'.

ב"ש סע"ק י"ט ישתקה כו' מיהו קשה כו', עי' סי'
נ"א ב"ש סע"ק א' ואפשר דהכא
עדיף כו', וא"כ ה"ל כן, ול"ע.

סי' ל' ב"ש סע"ק א' אין כו' מע"ג קרקע שלה שהיה
כבר מונחת שם שלא בתורת קדושין, אבל אם
מונחת שלא על קרקע שלה ואמר עלי כו' מקודשת,
כיון שעכשיו בא לידה, משא"כ על קרקע שלה שהיה
כבר ברשותה.

סע' ו' זרק כו' לתוך חיקה כו', והה"ה אם זרק לתוך
ידה כו', ופשוט הוא.

ב"ש סע"ק י"א אנא כו' לא מהני כו', ר"ל לא מהני
לבעל הקדושין מה שזרקה כו', ומ"ש
גם מבואר כו' לא מהני אם זרק כו', ר"ל אע"פ שלא
נמרה, וא"כ נמה צריך דבדיתנהו.

ב"ש סע"ק י"ד אע"פ כו' ול"ד כו' מקודשת כו', ל"ע
הא התם היא התחילה, ויהוה כמו תן
נפלוני כו', וכ"ל דהתם שאני דמה שאמרה תן לי מעט
מאלו ודאי אמרה שלא בשם קדושין, וא"כ אין נ"מ במה
שאמרה תן לי כו' והוה כמו שלא אמרה כלל, ולע"ק.

ב"ש סע"ק ט"ז הניחהו כו' מיהו כו' הסוגיא כו'
מיהו כו', לכאורה ל"ע למה צריך
לכל זה דגם בסלע כתב מיהו כו' אלא הסוגיא כו', וגם
התם כתב רמ"א בסע' ט' והרא"ש כו' דכ"ז מיירי כו'
ובסלע שלה כו', ול"ל דר"ל הסוגיא מיירי כן, וכנ"ל,
וא"כ ה"ל כן דהסוגיא מיירי כן שנתן אח"כ בחיקה,
ובאמת מקודשת אם הכלב שלה אפילו לא נתן אח"כ
בחיקה, וי"ל דהתם שאני דאינה מקודשת אלא דוקא
אם עמדה אצל הסלע, דבלא"ה הוי חלר שאין משתמרת,
וכמ"ש ריש סי' זה, וא"כ אם הסוגיא לא מיירי כן צריך
דוקא אפילו בסלע שלה שנתן אח"כ בתוך חיקה, משא"כ
כאן דאם הכלב שלה מקודשת מעצם אחר בהיות
הנאה כו' אפילו לא הגיע אח"כ לידה ע"ז כתב מיהו
נראה כו', ומ"ש בהג"ה כו' ה"ק כו', ומ"ש ובכלב רק
אחריה ספק קדושין, ר"ל לא הוי אלא ספק קדושין,
ולא קדושין ודאי, ומ"ש וכן לשיטת כו' ע"כ לאו כו',
ר"ל דהוי חלר המהלכת, עי' סי' קל"ט סעי' ע"ז נתן כו'.

ב"ש סע"ק י"ז שנתן כו' לא כתב שנתן כו', ר"ל
שנתן איירי מדעתה, משא"כ זרק.

סי' ל"א ב"ש סע"ק ה' גם כו' מ"ה מכסים כו',
ונכאורה נ"ע, דנמה צריך ג"כ נשאול נעדים
כו', ומשמע דנוהגים הא והא, ואפשר דבכיסוי פניה
נבד מיישנין שמא מ"מ תראה, אבל נ"ע נמה אין נוהגין
עתה נשאול נעדים כו', ובפרט שהכיסוי הוא בגד דק
שיכולין לראות תחתיו, ומ"ש ואם כו' מסופק הר"ן כו',
עי' לקמן סע"ק ו' שמא כו' מסופק הר"ן כו' היינו כו'.

סע' ה' האומר כו' אוכלת ראשונה כו', ר"ל שאכלה
הראשונה קודם שנתן לה השניה.

ב"ש סע"ק ט' חבל כו' מיהו י"ל כו', היינו אם ידוע
שבוה פריעה במקום אחר (עי' ב"ש
סע"ק י"א הוגה כו' גם נראה כו') ואם אין ידוע
אם ש"פ במקום אחר, נ"ע אם מותר להנשא לראשון,
דאיכא ב' חששות שמא ש"פ, ושמא יאמרו כו', ול"ע.

ב"ש סע"ק י' וכשם כו' ונכאורה כו', ר"ל דבאמת נ"ד
כ"כ, דהתם היה קדושי ודאי משא"כ
כאן, ודו"ק.

ב"ש סע"ק י"א הוגה כו' והה"ה להיפוך כו', ר"ל
אם אין ש"פ בעכשיו אמרינן מסתמא
לא היה ש"פ בעת הקדושין, ואינו אלא ספק קדושין,
ול"ע דאפילו אם לא אמרינן מסתמא כו' נ"כ לא היה
אלא ספק קדושין, היינו שמא היה ש"פ, ול"ל דנ"מ
לשיטת הרמב"ם ואם היא דבר שאין מתקיים, ודו"ק.

ב"ש סע"ק י"ג שאותה כו' ול"ד כו' אע"ג כו', והיינו
כיון שהתחיל הקדושין קודם שנתן
לידה, וא"כ ה"ל כן, וכתב מ"מ גמר דבריו ונתנה אח"כ
כו', משא"כ כאן שגמר דבריו היה אחר נתינה לאשונה,
ומ"ש ולריך שיהא כל אחד ש"פ כו', נ"ל כל אחד, אלא
לריך שיהא ש"פ בקמייתא, כמ"ש בח"מ (עי' ב"ש סע"ק
ט"ו ותלייך כו' אפילו תכ"ל כו').

ב"ש סע"ק ט"ו ותלייך כו' אע"ג כו' ואח"כ חוזר כו',
ר"ל שחוזר ממה שחשב בלבו בשעת
הפסק, אבל מ"מ נ"ע דבש"ס איירי שרולה לחזור ממה
שאמר למפרע לא מהני אם הפסיק, משא"כ כאן דממה
שאמר למפרע אדרבא רולה לקיים, אלא שרולה לחזור
ממחשבת לבו, ועוד אין אנו יודעין ודאי דבשעת הפסק
חשב לבטל דבריו, וא"כ היי ספק קדושין.

סע' ט' קדשה כו' אבל כו' בפחות מש"פ כו', והה"ה
אם קדשה בכסף פחות מש"פ נמי לריכה גט,
אלא לכך נקט כאן סתם פחות מש"פ, דכאן לעולם
לריכה גט, משא"כ בריבא דמיירי דוקא בכסף פחות
מש"פ, כמ"ש ב"ש בסע"ק כ' אין כו'.

סי' ל"ב ב"ש סע"ק ט' ואין כו' לא אמרינן ודאי כו',
נ"ע דאפילו אי אמרינן ודאי לא היה ע"מ,
מ"מ יש חשש קדושין שמא כו' הוה כע"ה, ושמא ע"ח
בלא ע"מ מהני.

סי' ל"ה ב"ש סע"ק י' ספק כו' שמתה, ור"ל כיון
שמתה ליכא כאן תרתי דסתרי, היינו שלריכה
גט, ומ"מ מותר בקרובותיה כיון שמתה, ואע"ג דבאתה
ממש אע"פ שמתה אסור בקרובותיה, מ"מ כאן מותר,
ומשמע מלשונו דאם נתן לה גט ואח"כ מתה אסור
בקרובותיה, כיון שנתן לה גט, ול"ע.

ב"ש סע"ק י"א וכ"כ כו' עכ עלמו כו', ר"ל ומיחשב
קלת לגוגע באותו דבר, ופשוט הוא.

ב"ש סע"ק י"ג ה"ז כו' משמע כו' וכ"כ כו', נ"ע
דלמה לכל זה, דמדכתב אבל באינים
אחריני כו' ספק כו', ודאי כאן מקודשת ודאי, ומ"ש
וכ"כ כו' אלעזייר כו' ע"כ כו', לא הבינותי מאי ראייתו,
דלעולם לא היי אלא ספק קדושין, דלא ידעינן ודאי
אי אלעזייר אי לא, ואי היה ידעינן דאלעזייר היה ודאי
קדושין, והשתא לא הוי אלא ספק קדושין, ואפשר דזה
כוונתו במ"ש שוב ראיתי כו'.

ב"ש סע"ק ט"ו דשליה כו' והוי מילי כו', עי' סי' נ"ו
ב"ש סע"ק ד' וש כו' מש"כ כו'.

ב"ש סע"ק כ"ג אבל כו' אינו נאמן כו', ר"ל דאי היה
נאמן דעתה לא היה חשש מפני
הרואים, כמו לסברת הראשונה דלא חיישינן מפני
הרואים.

ב"ש סע"ק ל"ז דאף כו' הראשון מותר בקרובותיה
כו', אע"ג דזה דוקא לשיטה ראשונה,
משא"כ להרא"ש כמ"ש בהג"ה וכאן הביא ראייה לשיטת
הרא"ש, ל"ל דמביא ראייה דאין קדושין של אחר
תופסים, דהא גדיעה מ' מותר הראשון ג"כ בקרובותיה
מה"ט דמקודשת לשניה, ואף לשיטת הרא"ש דאסור
בקרובים, היינו דלא ידעינן ודאי נמי מקודשת אבל
מ"מ א"א היא ודאי שהיה קדושין בעדים ואין תופסים
קדושין של אחר, ומ"ש ב"ש ומ"ש ברישא כו', ר"ל כיון
שמסיק דמקודשת בודאי א"כ אמאי מיתר ניסא ע"כ
איירי כו'.

ב"ש סע"ק ל"ח מיהו כו' הוחזק בעדים כו', אבל אם
לא הוחזק ליכא כאן חזקה כו', עי'
סע"ק ג"ע אפילו לא הוחזק כו' והחזקה כו', ולע"ק.

ב"ש סע"ק ל"ט המשנה כו' אפילו כו' והחזקה כו',
עי' מ"ש לעיל בסמיך ול"ע, ודע
דמ"ש בהג"ה והיא אומרת לא קדשתני, היינו נמשלה,
אלא נשלית, וכמ"ש המחבר והיא אומר לא קדשתיך,
ופשוט הוא.

סי' ל"ו ס"א אשה כו' שתקה וקבלה סתם כו', עי'
ב"ש סע"ק ב' ואפילו כו' וגמ"ש כו'.

סי' ל"ז ס"א הג"ה וי"א כו' לקדש כו', עמ"ש לקמן
סי' נ"ו ב"ש סע"ק ו' ואין כו'.

סע' ט"ז מי שיש כו' קטנות כו', ר"ל לא מבטיח דאם
אותה שבידך בוגרת וכב' קטנה פטיטא דגם
השניה הקטנה ספק מקודשת, כיון דסתם בתך מקודשת
לא ראי אבינרת, אלא אפילו שתיהן קטנות נמי הדין כן,
ומ"ש בהג"ה וכל כה"ג כו' אלא נמסרו גבולה, ר"ל דכל
אחת ספק שמא היא אחות אשתו.

סי' ל"ח סע' כ"ג הג"ה וסלעים כו' איזן מפסיקין כו',
נ"ע אי כוונתו דוקא שאין הסלעים מחלקים
לגמרי עכ פני השדה, הא מחלקים לגמרי אין עדיף
מאם לא היה שם סלעים דאין מלערפין כמ"ש המחבר,
או אפשר דהכא עדיף כיון דגם הסלעים הוא שלו אלא
שאין נמדדין עמו, ול"ע.

ב"ש סע"ק י"א תנאו כו' תנאי כו', עי' סי' ע"ו ס"ו
האשה כו' ועמש"ש.

סי' מ"ב ס"א הג"ה לקח כו' ובתחילה כו', ר"ל ועדיין
עסוקין באותו ענין, עי' סי' כ"ז ס"א וב"ש
שם סע"ק ו' מדבר כו' וכתב כו'.

ב"ש סע"ק ה' לפני כו' לפני שניה כו', נ"ל דע"ש יש
כאן, ול"ל אבל לפני אשה כו', ור"ל
דוקא לפני עד כשר, הא לפני עד פסול לכו"ע אין לחוש.

סע' ה' מיהו כו' מכה ירא כו', ר"ל אע"ג דע"פ דין
יהרג ואל יעבור, מ"מ הוא כשר, וכמ"ש ביו"ד
סי' קנ"ז ס"א הג"ה כל מקום כו' מ"מ כו', ועמש"ש,
ול"ע, ודו"ק.

סי' מ"ג ס"ב הג"ה אבל כו' הקטן כו', עי' לקמן סי'
ס"ז ח"מ סע"ק י' שהשיאו כו' דאטו
בב"ד כו'.

סי' מ"ד ס"ב שוטה כו', עי' סי' ס"ז ב"ש סע"ק ו'
הטעה כו' קדושין מהדש כו'.

סי' מ"ה ס"א הג"ה וי"א כו' אסור כו' בשבת כו',
ונ"ל דוקא דיכול לומר דאי לא היה לשם
קדושין היה מותר ליתן ובאופן שכתב מ"א סי' ס"ו
סע"ק ט"ו לפסוק כו' דאסור ליתן במתנה לחברו כו'
אא"כ לצורך מלוה כו', האל"ה חוששין לקדושין דאפילו
אם תאמר דלא היין לשם קדושין הוא עושה איסור,
ול"ע קלת.

סי' מ"ח ס"ז מי שאמר כו' אינה נאסרת על בעלה,
ר"ל אם הוא ישראל, אבל אם הוא כהן
פטיטא דאסור.

סי' מ"ט ב"ש סע"ק ב' אמאי לא ישבעו כו', עי' קרבן
נתנאל פ' ט"ו ובמות סע"ק ב' וקייל"ן כו'
ונתקשה בזה בב"ש כו' ועי' נק"מ כו'.

סי' נ"א ח"מ סע"ק י' הדברים כו' קנין כו' ממשעבדי,
ובאופן כמ"ש סמ"ע בח"מ סי' נ"ט סע"ק
ב' ואינו כו' דהיינו דוקא כו', וע"ש בש"ך סע"ק ג' אפילו
כו' לא נהירא כו', ועי' לקמן סי' קי"ד ב"ש סע"ק ח'
ודוקא כו'.

סי' נ"ה ס"ה בהג"ה והה"ה אם כו' שלא זכה כו', ר"ל
אינו חייב בקבורתה, אבל לעמא לה או לו
אין נ"מ במה שלא זכה כו'.

ח"מ סע"ק ח' אגמה כו' לעבוד כו', עי' באו"ח סי'
תנ"ט מ"א סע"ק י"א מה שמשיג
על זה.

סי׳ נ״ו ב״ש סע״ק ו׳ ואין כו׳ בזה״ז מותר כמ״ש כו׳,
נ״ע דהתם מיירי נקדש אותה יש היתר בזה״ז,
אבל נא נכנסה דאיכא איסור, כמ״ש נעוג סי׳ כ״ג ס״א
אסור כו׳ ונא ישא כו׳, וגם הביתריס שכתב רמ״א
בסי׳ נ״ז אין שייך בנשואין, ונ״ל דכתב כן נפמ״ש בעצמו
סי׳ הנ״ל סע״ק ב׳ ונא כו׳ דנא ישא ביטל פו״ר כו׳,
א״כ נא שייך הכא ביטול פו״ר, כיון דכבר קידש אותה,
או מיירי בעניין אחר דניכא ביטול פו״ר, דבנא״ה נ״ל
כן, דאנ״כ האיך כתב הביתר דיהנין נקדש כו׳ (ואין
סברא נומר דמחמת הביתריס הנ״ל מותר אף אם
איכא ביטול פו״ר, ועוד אמאי סתם רמ״א נעוג בסי׳
כ״ג ונא כתב דבזה״ז מותר נישא קטנה), ולע״ק.

סי׳ נ״ח ס״א נוו הכמים כו׳ כפי עברו כו׳, עי׳ סי׳
קי״ג ס״א הנ״ה י״א כו׳, ועי׳ סי׳ ע״א ס״א
חייב כו׳.

סי׳ ס״ב ס״ד הנ״ה ואין כו׳, עי׳ באו״ח סי׳ תקמ״ו
ע״ז סע״ק א׳ אין כו׳ ד׳ אחיות כו׳.

ח״מ סע״ק ו׳ ביוס א׳ כו׳ שוב אין כו׳ אפילו כו׳,
עי׳ ב״ש סע״ק י״ז ומ״מ כו׳.

סע׳ ח׳ י״א כו׳ הבבת ווי״ע כו׳, עי׳ באו״ח בלקט
הקמח מ״ש בפוריס בדין זה.

סי׳ ס״ד ס״ג י״א כו׳ נשיס בע״ש כו׳, עי׳ באו״ח סי׳
תקמ״ז מ״א סע״ק ד׳ ונעשות כו׳ סמוך כו׳.

סי׳ ס״ה ס״א הנ״ה ומבטנין ת״ת כו׳, עי׳ ביו״ד סי׳
שס״א ס״א מבטנין כו׳ וא״ל כו׳, ובע״ז שם,
ומ״ש ב״ש אפילו מי שתורתו אומנותו כו׳, עי׳ באו״ח
סי׳ ק״ו ס״ב מי שתורתו כו׳, ולע״ק, ועמ״ש.

סע׳ ג׳ צריך כו׳ ויש כו׳, ע״ש סי׳ תק״ס ס״ב וכן כו׳
ויש כו׳ ובע״ז שם.

סי׳ ס״ו ס״ג הנ״ה עיר כו׳ ואם אינו ידוע כו׳, עי׳
נקמן סע׳ י׳ אם כו׳ לפיכך כו׳ שאבדה כו׳,
ומ״ש אח״ז וכשנאבדה כו׳ צריך נכתוב כו׳, נ״ל דנ״כ
קודם עיר שכבשוהו כו׳, ונאי על המחבר, דכאן אין
מקומה כ״כ, כיון דכבר כתב ואם אינו ידוע כו׳
בתרייהו כו׳ מסתמא צריך נכתוב כמו כתובה הראשונה.

סי׳ ס״ז ס״ב האנמנה אפילו יש נה עדים כו׳, עי׳ סי׳
ס״ז סי״ב אינו כו׳ אע״פ שנמלאת כו׳.

סי׳ ס״ח ה״מ סע״ק ז׳ אבל כו׳ מאחר שבקי כו׳, נ״ד
דהא אף נדעת רמ״א שאינו בקי נ״ל דשאוד
על הזנות מאחר שמלקין אותו, ונ״ל דבאמת אינו בקי
מאחר שאינו נשוי, והא דמנקין אותו, היינו כיון שטען
פ״פ מסתמא זה פ״א, וכמדומה לו שמנא פ״פ.

סי׳ ס״ט ס״ב אם הוא כו׳ לה כו׳, עי׳ סי׳ ע״ח ח״מ
סע״ק א׳ ואפילו כו׳ ונראה כו׳.

סי׳ ע׳ ס״ג וכמה כו׳ עני כו׳ כופין כו׳, עי׳ סי׳ קנ״ד
ס״ג האומר כו׳.

סע׳ ז׳ הנ״ה אפילו כי׳ ואם החזיר חייב כו׳, ר״ל
כשאין יכולין נהוניא מהבעל, דהיינו שהלך
נמדה״י או שלא ימלא ממה נגבית, עי׳ בחו״מ סי׳
פ״ו ס״ה אין כו׳ המסרב כו׳.

סע׳ י׳ הנ״ה אבל כו׳ העתיד כו׳, נ״ל דר״נ אם היא
מבקשת מזונות עכ העתיד, אבל אין כוונתו דאין
נאמן האיש אם אומר שנתן נה עכ העתיד, דהא מ״ש
לפני זה ואמר הנתתי נך, ר״ל עכ העתיד, ומ״מ נאמן,
אנא ודאי כמ״ש, והטעם דשם נאמן נ״ל במיגו שהיה
יכול נומר נתתי לה עתה, ונ״ע.

סע׳ י״ב האשה כו׳ תבעה כו׳, נ״ל דאם נוותה מקרי
נ״כ תבעה, וכ״מ ממ״ש רמ״א בסמוך
והנ״ה כו׳ ונותה כו׳ ובמקום שהייב כו׳ ונותה הייב
לשלם כו׳, ונ״ע, ומ״ש בהנ״ה והנ״ה כו׳ קטעה כו׳ צריך
לשלם כו׳, עי׳ סי׳ קנ״ד ס״ג הנ״ה ואם הלכה כו׳
חייב כו׳.

סי׳ ע״ו ב״ש סע״ק א׳ הטיולים כו׳ וכל זה כשאינו
ת״ח כו׳ עי׳ באו״ח סי׳ ר״מ מ״א סע״ק א׳
הטיולים כו׳ ומשמע כו׳ בני תורה כו׳, וע״ש פמ״ג.

סע׳ ב׳ הפועלים כו׳, עי׳ באו״ח סי׳ הנ״ל מ״א סע״ק
ב׳ ולנין כו׳ הפועלים כו׳.

סע׳ ו׳ האשה כו׳ אחר שנשאת כו׳, עי׳ סי׳ נ״ח ב״ש
סע״ק י״א תנאו בטל, ואם מתנה כו׳ דהוי
תנאי כו׳, ועי׳ ברמב״ם פט״ו מהל׳ אישות במשנה למלך
דין א׳ האשה כו׳ דקודם נישואין כו׳ דתנאו קיים כו׳.

סע׳ ז׳ נושא כו׳ והוא כו׳ ושונה כראוי כו׳ לכל אחת
ואחת כו׳, זה אין מדוקדק כל כך, ודו״ק.

סע׳ י״ג האומר כו׳, עי׳ ח״מ וב״ש קידוש בשר כו׳,
ועיין באורח חיים סימן ר״מ מ״א סע״ק כ״ב היה
כו׳ מ״ש בזה.

סי׳ ע״ז ס״ג הנ״ה ובל זה כו׳ ואם כו׳ כופין כו׳,
ר״ל אם אומרת מאוס עני.

סי׳ ע״ח ס״ב אין כי׳ כשאר כו׳, ר״ל כשאר השבויות
שאין פודין אותן אנא כדי דמיהן, כמ״ש
ביו״ד סי׳ רנ״ב.

סי׳ פ׳ ס״ז הכנוסה כי׳ שראוי נקנית ממנו כו׳, נ״ד
אנא ה״ה נשכור, כמ״ש בסע׳ ע׳ הוא כו׳
נשכור שפחה כו׳.

סע׳ י״ח הנ״ה אשה כו׳ מתנה כו׳, עי׳ בח״מ סוף
סי׳ זה, וב״ש שם.

סי׳ פ״ה סע׳ י״ב נמנא כו׳ להחריס כו׳ נתת כו׳
שבועת היסת כו׳, היינו דמסתמא מכחיש
אותה הבעל, כיון שאומרת אתה נתת כו׳, אבל אם
אין מכחיש אותה אנא שאומר שאינו יודע אם נתן לה
במתנה או ממעשה ידיה הם אין יכול להשביע אותה
אנא להחריס, כמו בריש״א.

סע׳ ט״ו הנ״ה י״א כו׳ שלו כו׳ ובבא אחריתי כו׳,
ר״ל דלפמ״ש כאן תוס׳ מהקרקע שלה כו׳
משמע דקאי אמ״ש לפני זה, ור״ל דהדין הכי דצריך
נתוס׳ מן הקרקע שלה ויומכרו כו׳, ומ״ש הרי כו׳ של
בעל, ר״ל דהבעל אוכל פירות מהקרקע שיולקחו, לזה
אמר דז״א דכל כו׳ שלו לגמרי כו׳ וכך כו׳ תנוסין מן
הקרקע, (ר״ל אם נפני נה פירות הנוסין) כו׳ ובבא
אחריתי כו׳.

סע׳ ט״ז עבדי כו׳ וגד הספה כו׳, עי׳ סי׳ פ״ח ח״מ
סע״ק ו׳ והנ״ה כו׳ ונא זכר מה כו׳.

סי׳ פ״ח ס״ג אם כו׳ והנ״ה כו׳ ונא עוד כו׳, נ״ע
מאי ונא עוד, כיון שכתב והנ״ה נוגדות כו׳,
ואדרבא התם רבותא עפי דאין הוגדות היו בבית אביה,
משא״כ כאן.

סע׳ ה׳ אם הקדישו כו׳ בעניין שנאסר בהנאה כו׳,
וכמו שנתבאר ביו״ד סי׳ שמ״ט ע״ש.

ח״מ סע״ק ט״ו כשיעור כו׳ או פחות כו׳ ואפשר כו׳,
ונ״ל דא״ל לדוחק זה, דנ״פ והנ״ה
כו׳ כשיעור, והדין מה שהוניא הוניא כו׳ או פחות,
והדין ג״כ כמ״ש בסמוך אי שאכל פחות מכשיעור שמין
כמה כו׳, וכמ״ש בסמוך ויעוג כו׳ כדי השבח כו׳.

סי׳ צ׳ ס״ה הנ״ה אבל כו׳ או מדורה כו׳, עי׳ סי׳
ע״ד ס״א הדורה כו׳.

סע׳ י״ז הבעל כו׳ לאיש אחר כו׳, הנ״ה לאותו האיש,
עי׳ סי׳ ק׳ וח״מ סע״ק כ״ג ואה״כ כו׳
הנ״ה כו׳.

סי׳ צ״א ס״ה הנ״ה אם כו׳ ומקח כו׳, ר״ל שעדיין
היא חייבת לשנס דמי המקח שלקחה,
ודוקא שאין המקח בעין, וכמ״ש בסע׳ ד׳ בהנ״ה מיהו
כו׳ בעין כו׳ כנ״ל, ומ״ש אשר שהדבה כו׳ שהכניסה
כו׳ לא נשבעה כו׳, ר״ל דמיירי שלא הכניסה נכסים
אחריה, אבל הכניסה אין נ״מ במה שלא השביעה,
עי׳ סי׳ פ״ח ס״א האשה כו׳ בלא שבועה כו׳.

סי׳ צ״ב ס״א הנ״ה ולא מהני כו׳ קודם אירוסין כו׳,
אפשר דה״ק מהני אם כותב לה בכתובה
בשעת כניסה, וכמ״ש בסע׳ ז׳ התנה כו׳ ונ״ע כו׳,
ועמ״ש שם.

ב״ש סע״ק ט״ו כתב כו׳ שירה כו׳, מ״ש אם שירה,
היינו לדיעה זו דס״ל דאוכל פירות
ודאי אין כופין אותה למכור, אבל נדיעה ב׳ שגם
הפירות אינו אוכל פשיעא דכופין אותה למכור נדעת
הרמב״ם, וכמ״ש בח״מ סע״ק י״א ולא כו׳.

סע׳ ז׳ התנה כו׳ בשעת כניסה כו׳, נ״ע אי דוקא
אחר אירוסין וכמ״ש בס״א בהנ״ה, או אפילו
קודם אירוסין, כיון שכותב בכתובה בשעת כניסה.

סי׳ צ״ג ס״א הנ״ה והנ״ה כו׳ יכול להתנות על
מתנותיה כו׳, עי׳ בח״מ שהוא נותן לה
נדוניא, ונ״ל דוקא שמתנה על הדבר בענין שאם לא נתן
לה נדוניא לא היה המנהג ליתן לה הדבר, אבל אם בלא
נתינת הנדוניא היה חייב ליתן לה ע״פ המנהג אין
יכול להתנות לגרע כוחה, אפילו אם נותן הנדוניא
אם היא גדולה.

ב״ש סע״ק ז׳ ויכולים כו׳ ולפ״ז כו׳ כל היכא כו׳,
היינו אם היא משודרת או היא
מינקת (עי׳ סע׳ י״ג) או היא ממתנת על היבם להנון,
ופשוט הוא.

סי׳ צ״ו ס״א אין כו׳ אין יורבין יורבים כו׳, עי׳
בח״מ סע״ק י״ח כגון כו׳ והיורבין גובין
כתובתה, ועי׳ ב״ש סע״ק י״ח כגון כו׳ משמע כו׳
ועמ״ש שם,

סע׳ ב׳ מה כו׳ נשבעת כו׳, עי׳ סי׳ ק״ג ס״ד אם כו׳
נשבעת כו׳.

ב״ש סע״ק י״ח כגון כו׳ משמע כו׳, נ״ל דמדייק זה
ממה שנא כתב נעוג שאם מת
פתאם כו׳, וכמ״ש בח״מ סע״ק י״ח כגון כו׳, והונק
מנין, וכתב דדוקא כאן מהני מ״פ כיון דנשבעה נבסוף.

ח״מ סע״ק י״ד נאמנת כו׳ עכ״פ שבועה כו׳, נ״ל
דוקא אם היתה טוענת אין בידי
היתר לריכה ג״כ נישבע, דהיינו שתובעים היורשים
אותה, אבל היא בעצמה מודה שיש לה מנה ונתן לה
במתנה, א״ל נישבע במגו דיאיתה שותקת (וכ״מ הנשון
ויכולה לטעון אין בידי כו׳), ונ״ע, ועי׳ בהו״מ סי׳
פ״ב בש״ך בדיני מיגו ובש״מ שם.

סע׳ י״ט כשמשביעין כו׳ בקנגת אחור כו׳, ודוקא אם
אין בעיה משביעין אותה, אבל אם בעיה
משביעין אותה, אין משביעין אותה בקנגת אחור, כמ״ש
ביו״ד סי׳ רמ״א ס״ו הנ״ה מי כו׳.

סי׳ צ״ח ס״ב כתב כו׳ אם נתגרשה כו׳ אבל כו׳,
משמע דבנתגרשה נטוס דינא הכי היורשין
נוטנין הכתובה, ואין הוכוח בין אם מת הוא קודם
או היא קודם, כמ״ש נעוג סי׳ נ״ו ס״א, דהכא אע״פ
שמת הוא קודם מ״מ יורשיה נוטנין הכתובה ואין
שייך כאן אין אדם מוריש כו׳, כיון שזכתה אחר הגירושין
הכתובה בנא שבועה בעוד שהיה חי (משא״כ בנתאנמנה
אין שייך נומר זכתה כו׳ בנא שבועה כו׳, כיון דנא
התחייב ניתן לה הכתובה דשמא היא תמות תהנה)
ומ״מ יורשיה לריכים נישבע, שמא קודם מיתתה אמרה
שהכתובה הוא פרוע, אבל היא בעצמה א״ל נישבע אפילו
גיורשים אם נתגרשה ואח״כ מת הוא, ומ״ש יורשיו כו׳
משביעים אותה כו׳, היינו בנתאנמנה, ונ״ע בזה, ועי׳
סי׳ ק״ה ב״ש סע״ק ד׳ אבל כו׳ מ״מ כו׳ הל כו׳, ודו״ק.

סע׳ ז׳ הנ״ה וא״א כו׳ בנא שבועה כו׳, וכמ״ש ב״ש
תרי קולי כו׳ אין אדם כו׳, ונפ״ז משמע דמ״מ
לריכים היורשים שנה נישבע שנא פקדתנו כו׳ אפילו
כתב לה עכ יורשיך, ונפ״ז מ״ש בלא שבועה קאי אם
היא אינה יכולה נישבע, או מ״ש בנא שבועה, ר״ל שנא
נשבעה בחייה, ונא אמרינן אין מוריש כו׳, ונ״ע.

סי׳ ק׳ ס״א מדינא כו׳ ועכשיו כו׳ אגב כו׳, עי׳ סי׳
ק״ב ס״ב הנ״ה י״א כו׳ אגב כו׳ וכן נוהגין
כו׳, ונ״ע.

סע׳ ב׳ אין כו׳ אפילו עכ הכותי כו׳, ר״ל ואפשר דנא
יתן החוב מ״מ נקרא מוחזק, ומ״ש בהנ״ה
וכל זה כו׳ כשאר חוב כו׳, עי׳ בח״מ דפי׳ דנא קאי אם
נועל בראוי (אבל ב״ש נא כתב כן), ונשון יכו זה כו׳
דאפ״ה כו׳ אין מדוקדק כ״כ נפי פירושו.

סע׳ ג׳ אם כו׳ עורפה כו׳ שמכר כו׳, ר״ל אחר זמן
כתובתה, ומ״ש אה״כ ואם מכר כו׳ וי״א
שאינה גובה, היינו בהקרקע שניה שיה כ״כ כמו שיעור
כתובתה, אבל אם כל הקרקע שוה מנה וכתובתה
מאתים נכ״ע גובה מן הראשון.

סע׳ ו׳ אלמנה כו׳ גובה עיקר כו׳, ר״ל אם הוציאה גט,
עי׳ סע׳ י״ב הוציאה כו׳, ועי׳ ב״ש סע״ק מ׳
ונותן כו׳ במיגו כו׳, ומ״ש בהנ״ה וכל מקום כו׳ נישבע
כו׳, ונפ״ז גם מ״ש בסמוך מיהו כו׳ נאמנת כו׳ לריכה
ג״כ נישבע, ועמ״ש בסי׳ נ״ו ח״מ סע״ק י״ד נאמנת
כו׳, ונ״ע, ומ״ש היתה כו׳ ונהתכה כו׳, אפשר דנכו״ע
הוא זה, דנהתכה גרע מאין נה כתובה כנ״ל, ונ״ע.

סע׳ ט״ז הוציאה כו׳ אחר מיתת הבעל כו׳, ר״ל שבשעת
מיתה היתה אשתו, ומסתמא היה שני
פעמים נשואין.

סי׳ ק״א ס״ד גרושה נטולה כו׳ ונ״ע אם ביורשיה
נמי הדין כן כמו באלמנה.

סי׳ ק״ב ס״ב הנ״ה ונכ״ע כו׳ פקדון כו׳, הוא הדין
בפ״ע, ונא קאי אם יש עמה בעל חוב, אנא
כוונתו אע״ג דבים עמה בע״ה י״א אם תפסה אין
מוציאין אע״ג דהוא שייך נבע״ח, אבל כאן נכ״ע אם
אין לה נגבות אפילו הנדוניא מנכסי של בעלה, ותפסה
פקדון לריכה להחזיר, ופשו הוא, ומ״ש י״א כו׳ אגב כו׳
וכן נוהגין כו׳, עי׳ סי׳ ק׳ ס״א מדינא כו׳ ועכשיו כו׳
אגב כו׳, ונ״ע.

סע׳ ג׳ אם כו׳ מגדיות עיקר ותופסת כו׳, משא״כ
בגדיות גדוניה, עב״ם סע״ק ה׳.

סע׳ ז׳ הערב כו׳ ואין נבעל כו׳, היינו בגא׳ היה ערב
קבלן, אבל ע״ק אפילו יש נבעל נכסים יכולה
נתבע הערב כמ״ש בחו״מ סי׳ קכ״ט סע׳ ט״ו קבלן כו׳,
ע״ב, ומ״ש גא׳ תפרע כו׳, היינו אם בעלה אין כאן,
אבל אם הוא כאן א״ל נהדירה, ע״ב בגמ׳ קע״ד ע״ב
אגלאי מלתא דכאן כו׳, ומ״ש דבמא גא׳ ידירנה הלאה
היינו דערב יפרע בגא הדרה, ומ״ש בהג״ה הערב כו׳
ומת כו׳, עי׳ ביו״ד סי׳ רע״ז ס״ז הג״ה מי כו׳ ומת כו׳.

ח״מ סע״ק י״ט הוי כו׳ ונהלאב״ד כו׳ בגדוניה
כו׳, נ״ל דר״ל דאם ערב נתתנו
בעד הגדוניה בפסרה בתו נהכנים לו אינ אחר הוי
כמו נכנתו בכתובה, ולע״ק.

ח״מ סע״ק כ״א מיתר כו׳ אינו כי׳ הלאב פקה כו׳,
ע״ב בגמ׳ דמבמע דאפילו באופן
זה אם הוא בב״ד צריך ב״ד נומר נבעל נהדירה,
מדקאמר אמו כו׳ בבי דינא כו׳, ע״ב בתוס׳.

סי׳ ק״ג ס״א הג״ה ודוקא כו׳ כתוב בעגמא, וה״ה
דצריך הכרחה, כמ״ש בחו״מ סי׳ ק״ג ס״א,
ובשאלי מקומית.

סי׳ ק״ד ס״א ב״ד כו׳ נהגבות כי׳ בהכרחה כו׳, היינו
לאחר שנשאת, עי׳ סי׳ ק״ג ס״א וס״ג.

סי׳ ק״ה ח״מ סע״ק ז׳ יפסידו כו׳ מידה כו׳ מועטים
כו׳, ר״ל בידוע ידאי שנפרעה קודם המכירה,
הגא״ה אינה נאמנת כמ״ש אה״כ.

סע׳ ו׳ המוכר כו׳ ומת הבעל כו׳ נמחוג כו׳ היינו
בנשבעה קודם מיתתה (עי׳ סע׳ ב׳) אם
פטרה הבעל משבועה, עי׳ סי׳ נ״ח, ומ״ש ואפילו אין
לה יורש כו׳, נ״ל דע״ם הוא, ול״ל אין לו יורש אחר
כו׳ זה הבן שהוא ג״כ בנה המוחה.

סי׳ ק״ו ס״ב הג״ה מי כו׳ נערוף דעתו כו׳, עי׳ ביו״ד
סי׳ רל״ב סע׳ י״ז הג״ה אשה כו׳ תערף
דעתו כו׳ אונס כו׳, ול״ל דהכא באני כמ״ש ב״ב כיון
דבשאר דברים גא אמרה אין כו׳, אבל נמ״ש ח״מ נ״ע.

סי׳ ק״ז ס״ד יש כו׳ מנכסים כו׳, וה״ה מנכסים
שמכר או נתן קודם כמו בסע׳ ג׳, וגא בא
לאפוקי אגא הנכסים שיהיה לו אח״כ.

סי׳ ק״ח ס״א שכיב מרע כו׳ כ״א מחמשה כו׳, ול״ע
אם נולדו אחר מיתת הבעל אם מלטרפים,
עמ״ש בס״ג אם כו׳, ועי׳ סי׳ קי״ב ב״ש סע״ק ד׳ וכן
כו׳ ונראה כו׳, ול״ע, ועע״ז שכתב דא״ל דהיש
מסתפקים דסע׳ ב׳ קאי ג״כ עב דין זה, ומ״ש אבל
הנכסים כו׳ הנך כו׳, נ״ע אם נועצת הכתובה מנכסים
שבאו אחר זמן או מנכסים שהיו בזמן הנוואה וכמו
שגא באו אח״כ הנכסים, ול״ע, ומ״ש בהג״ה היה
ספק כו׳ ראיה כו׳ או כו׳, ונ״ל דמ״מ צריכים היורשים
ליטבע אם מכחישים אותה אגא שאין נועצת בגא
עדים אפילו בשבועה, אגא הדין ביניהם, וכמ״ש
בחו״מ סי׳ ע״ה, ע״ש, ועי׳ סי׳ נ״ג סע׳ ט״ו אנמה כו׳
ראיה כו׳ או כו׳.

סע׳ ג׳ אם כו׳ הנואה כו׳, נ״ל דהיינו שמתו קודם
מיתת אביהם, אבל הבנים שמתו אחר
מיתת אביהם אין נפקא מינה בזה ונועצת הנך
כאחד מהבנים שבשעת מיתה נדעה ראשונה שבסע׳
ב׳, וכמ״ש הה״מ בסע״ק ד׳ כאחד כו׳ אבל כו׳ לאחר
מיתת כו׳, ולע״ק בזה.

סי׳ ק״ט ס״ד ש״מ כו׳ נועצת כל בגדיה כו׳, ר״ל נבד
כתובתה, עי׳ סי׳ נ״ע אנמנה כו׳ שמין כו׳.

סי׳ קי״א סע׳ י״ד י״א כו׳ דהאידנא כו׳ אבד כו׳,
עי׳ סי׳ ק״ב ס״ב הג״ה דאין כותבין אבד
כו׳, ועי׳ סי׳ קס״א דסתם שם כדעה הראשונה שבכאן.

סע׳ ט״ז הג״ה וי״א כו׳ ומכביו כו׳, ול״ל דלא הוי
דבר שבמנין כו׳, עי׳ ביו״ד סי׳ קע״ז ע״ז
סע״ק א׳ ומכביו כו׳ במנין כו׳, וע״ש פ״ה, ומ״ש דעיקר
התקנה כו׳ נבתו, ר״ל דבנא״ה גא הוי נותנים לבת שמא
היא תמות תהיה ונמלא המעות שלו יבואו לעם אחר,
לכך תקנו כתובת בנ״ד ויבואו לבני בתו, אבל עכשיו
שנוהגין ליתן לבת יותר ויותר, ר״ל יותר ממה שנותן
לבנו, וא״כ מסתמא אין הם חושבין להשם הנ״ל,
דבבנו ודאי אין שייך השם הנ״ל דאפילו הוא ימות
תחילה ירשו בניו של בנו, ומ״מ נותן לבנו יותר מעט
ממה שנותן לבתו מסתמא מה שנותן לבתו לא מהמת
עשם זה, וא״כ אפילו לא ירשו בניה כתובת בנ״ד לא
ימנעו מליתן לה, ועי׳ נקמן סי׳ קי״ג ס״א הג״ה י״א
כו׳ יותר מעשור כו׳.

סע׳ י״ז נתן כו׳ בניס יורשים כו׳, היינו אם יש מותר
(וכשיש מותר אע״פ שהמותר הוא נמקבל
מ״מ מקרי מותר כמ״ש ס״ו הה״ה כו׳) האל״ה דינו
כירושה וזכה המקבל.

סי׳ קי״ב ס״א הג״ה וכן כו׳ חייב במזונות כו׳, ר״ל
חייב מדינא וכופין אותו לזונן ואפילו יש
נכס ממון, עי׳ נעוב סי׳ ע״א ס״א חייב כו׳ ומשם ואילך
כו׳, ועי״ש ב״ש סע״ק ב׳ זן כו׳ יש נכס ממון כו׳ ולע״ק.

סע׳ ג׳ נתארסה כו׳ והארוס חייב כו׳, עי׳ סי׳ נ״ה
ס״ד אין כו׳ יי״א דאינו חייב כו׳.

סע׳ י״א הג״ה ואין כו׳ יותירו כו׳, היינו דאפילו
יותירו ישאלו נבנות כדי שעבודן, עי׳ ח״מ
סע״ק כ״ע יי״א כו׳.

סי׳ קי״ג ס״א מי שמת כו׳ בת כו׳, עי׳ סע׳ ז׳ הג״ה
ויש חולקין כו׳.

סע׳ ב׳ עיטור כו׳ אגא הקרקע כו׳, עי׳ סע׳ ג׳ הבת
כו׳ ובזה״ז כו׳ מכמעטנין כו׳.

סע׳ ד׳ הג״ה אע״פ כו׳ אומדין אותו מיד כו׳,
נכאורה משמע דדוקא צריך נאמוד אותו מיד,
וגא סני נאמוד אותו בשעת נשואין נפי הממון שהנית,
שאפשר נאחר זמן ישכחו יודעיו ומכיריו דעתו אם היה
ותרן, או כיוצא בזה, ולע״ק, ועמ״ש בסע׳ ז׳ קטנה כו׳.

סע׳ ה׳ הלהיה כו׳ עירפות מנקיות כו׳, ול״ע אם
יש מעטנין בני חורי אם יכול לגבות
מנקיות, עי׳ סע׳ ב׳ עיטור כו׳ הקרקע כו׳.

סע׳ ז׳ קטנה כו׳ ושתקה כו׳ היינו אפילו גא נשאת,
כמ״ש אח״ז ואם כו׳ והיא עדיין כו׳, ול״ע
כיון שעדיין גא נשאת אין נותנים לה העיטור, כמ״ש
בס״ד בהג״ה, ול״ל אמאי איבדה, דנכך גא תבעה
כיון שגא יתנו לה, ואפשר דבבוגרת כיון שאין לה
מזונות מהוייבים ליתנה לה אע״פ שעדיין גא נשאת,
ול״ע.

סי׳ קי״ד ס״א הנושא כו׳ בזמן היוקר כו׳, היינו
כמנין הסנים שהיו יוקר, ואם היו ג׳ שנים
יוקר וב׳ שנים זול משנים בעד ב׳ שנים כזול, כיון שמשנם
לה כשעת הנזילה, וכן בסיפא ואם היו כו׳ כדמי הזול,
ואם משנם לה נפי ברכת הבית משנם, עי׳ סע׳ ו׳
נתגרשה כו׳ משנם כו׳, ועי׳ בחו״מ סי׳ ס׳, ועע״ז
כאן, ועי׳ סע׳ ח׳ נשאת כו׳ דמי מזונות כו׳, ול״ע.

ב״ש סע״ק ב׳ חמש כו׳ ממקום אחר כו׳, עי׳ ב״ש
סע״ק י׳ הרי כו׳ ומזה ראיה כו׳
ממקום אחר כו׳.

סע׳ ו׳ נתגרשה כו׳ ובין כך כו׳, ר״ל בין נתגרשה
ובין לא נתגרשה, עי׳ ח״מ סע״ק א׳
במאלבי כו׳.

סע׳ י״ב בהג״ה ואם כו׳ אע״פ שמתה כו׳, ר״ל אחר
שנשאת, ופשוט הוא.

סי קט״ו ס״א האומר כו׳ וכופין כו׳, עי׳ סי׳ קי״ז
ס״א בהג״ה י״א כו׳ ע״י שנים כו׳ זנתה
תחתיו כו׳.

סי׳ קי״ז ס״ה אם כו׳ קרובים כו׳, עי׳ בסמוך ס״ו
הג״ה וי״א כו׳ אין לו כו׳.

סע׳ ז׳ כולד כו׳ נהביא ראיה כו׳, עמ״ש בסי׳ ק״ה
ס״א הג״ה היה כו׳, וה״ל כן, וכן בסע׳ ה׳
היו כו׳.

סע׳ י״א מי כו׳ ויתן הגמלא בידו כו׳, ופשוט דאף
אם אין לו כבר מה ליתן גמי הדין כן, עי׳
סי׳ קי״ט ס״ו הג״ה ואפילו כו׳.

ח״מ סע״ק כ״ג ורולה כי׳ דמי שרולה כו׳ תתבע
כו׳, עי׳ סי׳ קי״ט ח״מ סע״ק ה׳
ואפילו כו׳ דין זה כו׳.

סי׳ קי״ח ב״ש סע״ק ב׳ אבל כו׳ אע״ג כו׳ שאני הכא
כו׳, ולפ״ז דוקא שאין האלי עשון עם
בגדיה של חוג שווין יותר משעור כתובתה, האל״ה
פשיטא דאין הדין כן, דעכשיו היא מרוויחת יותר,
והתקנה היה לטובת היורשים, ול״ע מה הדין באופן
זה, ודו״ק.

ב״ש סע״ק ט׳ אם כו׳ פירות כו׳, עי׳ סי׳ פ״ה ס״ז
באו כו׳, וס״ה בד״א שאינו כו׳.

סע׳ י״ג הבעל כו׳ עליהם כו׳, עמ״ש בסי׳ ק״ה ס״א
בהג״ה היה כו׳ וה״ל כן.

סע׳ י״ד המתנה כו׳ אשה אחרת כו׳, ומיירי במקום
שאינו מלוה לה, ועי׳ נקמן סי׳ קי״ג ס״א הג״ה י״א
כו׳ יותר מעשור כו׳.

סע׳ י״ז נתן כו׳ בניס יורשים כו׳, היינו אם יש מותר
(וכשיש מותר אע״פ שהמותר הוא נמקבל
מ״מ מקרי מותר כמ״ש ס״ו הה״ה כו׳) האל״ה דינו
כירושה וזכה המקבל.

סי׳ קי״ב ס״א הג״ה וכן כו׳ חייב במזונות כו׳, ר״ל
חייב מדינא וכופין אותו לזונן ואפילו יש
נכס ממון, עי׳ נעוב סי׳ ע״א ס״א חייב כו׳ ומשם ואילך
כו׳, ועי״ש ב״ש סע״ק ב׳ זן כו׳ יש נכס ממון כו׳ ולע״ק.

סע׳ ג׳ נתארסה כו׳ והארוס חייב כו׳, עי׳ סי׳ נ״ה
ס״ד אין כו׳ יי״א דאינו חייב כו׳.

סע׳ י״א הג״ה ואין כו׳ יותירו כו׳, היינו דאפילו
יותירו ישאלו נבנות כדי שעבודן, עי׳ ח״מ
סע״ק כ״ע יי״א כו׳.

סי׳ קי״ג ס״א מי שמת כו׳ בת כו׳, עי׳ סע׳ ז׳ הג״ה
ויש חולקין כו׳.

סע׳ ב׳ עיטור כו׳ אגא הקרקע כו׳, עי׳ סע׳ ג׳ הבת
כו׳ ובזה״ז כו׳ מכמעטנין כו׳.

סע׳ ד׳ הג״ה אע״פ כו׳ אומדין אותו מיד כו׳,
נכאורה משמע דדוקא צריך נאמוד אותו מיד,
וגא סני נאמוד אותו בשעת נשואין נפי הממון שהנית,
שאפשר נאחר זמן ישכחו יודעיו ומכיריו דעתו אם היה
ותרן, או כיוצא בזה, ולע״ק, ועמ״ש בסע׳ ז׳ קטנה כו׳.

סע׳ ה׳ הלהיה כו׳ עירפות מנקיות כו׳, ול״ע אם
יש מעטנין בני חורי אם יכול לגבות
מנקיות, עי׳ סע׳ ב׳ עיטור כו׳ הקרקע כו׳.

סע׳ ז׳ קטנה כו׳ ושתקה כו׳ היינו אפילו גא נשאת,
כמ״ש אח״ז ואם כו׳ והיא עדיין כו׳, ול״ע
כיון שעדיין גא נשאת אין נותנים לה העיטור, כמ״ש
בס״ד בהג״ה, ול״ל אמאי איבדה, דנכך גא תבעה
כיון שגא יתנו לה, ואפשר דבבוגרת כיון שאין לה
מזונות מהוייבים ליתנה לה אע״פ שעדיין גא נשאת,
ול״ע.

סי׳ קי״ד ס״א הנושא כו׳ בזמן היוקר כו׳, היינו
כמנין הסנים שהיו יוקר, ואם היו ג׳ שנים
יוקר וב׳ שנים זול משנים בעד ב׳ שנים כזול, כיון שמשנם
לה כשעת הנזילה, וכן בסיפא ואם היו כו׳ כדמי הזול,
ואם משנם לה נפי ברכת הבית משנם, עי׳ סע׳ ו׳
נתגרשה כו׳ משנם כו׳, ועי׳ בחו״מ סי׳ ס׳, ועע״ז
כאן, ועי׳ סע׳ ח׳ נשאת כו׳ דמי מזונות כו׳, ול״ע.

ב״ש סע״ק ב׳ חמש כו׳ ממקום אחר כו׳, עי׳ ב״ש
סע״ק י׳ הרי כו׳ ומזה ראיה כו׳
ממקום אחר כו׳.

סע׳ ו׳ נתגרשה כו׳ ובין כך כו׳, ר״ל בין נתגרשה
ובין לא נתגרשה, עי׳ ח״מ סע״ק א׳
במאלבי כו׳.

סע׳ י״ב בהג״ה ואם כו׳ אע״פ שמתה כו׳, ר״ל אחר
שנשאת, ופשוט הוא.

סי קט״ו ס״א האומר כו׳ וכופין כו׳, עי׳ סי׳ קי״ז
ס״א בהג״ה י״א כו׳ ע״י שנים כו׳ זנתה
תחתיו כו׳.

סי׳ קי״ז ס״ה אם כו׳ קרובים כו׳, עי׳ בסמוך ס״ו
הג״ה וי״א כו׳ אין לו כו׳.

סע׳ ז׳ כולד כו׳ נהביא ראיה כו׳, עמ״ש בסי׳ ק״ה
ס״א הג״ה היה כו׳, וה״ל כן, וכן בסע׳ ה׳
היו כו׳.

סע׳ י״א מי כו׳ ויתן הגמלא בידו כו׳, ופשוט דאף
אם אין לו כבר מה ליתן גמי הדין כן, עי׳
סי׳ קי״ט ס״ו הג״ה ואפילו כו׳.

ח״מ סע״ק כ״ג ורולה כי׳ דמי שרולה כו׳ תתבע
כו׳, עי׳ סי׳ קי״ט ח״מ סע״ק ה׳
ואפילו כו׳ דין זה כו׳.

סי׳ קי״ח ב״ש סע״ק ב׳ אבל כו׳ אע״ג כו׳ שאני הכא
כו׳, ולפ״ז דוקא שאין האלי עשון עם
בגדיה של חוג שווין יותר משעור כתובתה, האל״ה
פשיטא דאין הדין כן, דעכשיו היא מרוויחת יותר,
והתקנה היה לטובת היורשים, ול״ע מה הדין באופן
זה, ודו״ק.

ב״ש סע״ק ט׳ אם כו׳ פירות כו׳, עי׳ סי׳ פ״ה ס״ז
באו כו׳, וס״ה בד״א שאינו כו׳.

סע׳ י״ג הבעל כו׳ עליהם כו׳, עמ״ש בסי׳ ק״ה ס״א
בהג״ה היה כו׳ וה״ל כן.

סע׳ י״ד המתנה כו׳ אשה אחרת כו׳, ומיירי במקום
שאין

סע׳ ז׳ עיר כו׳ בורות כו׳ לא יזכירם כו׳, נ״ע דא״כ
באורת אמאי כתבינן, ול״ל דבאורת כיון שהם
מובעים היא ניר קלא, כמ״ש ב״ש בגרר, ול״ע.

סי׳ קכ״ט ס״א הג״ה וי״א כו׳ ב׳ שמות כו׳ דמתקריא
כו׳, עי׳ סע׳ י״ד מי כו׳ ב׳ שמות כו׳
וסע׳ ט״ז אם כו׳.

סע׳ ג׳ שינה כו׳, שם עירו כו׳ אינו גע, עי׳ סי׳ קכ״ח
ס״ב כותבין כו׳ שינה לא פסג כו׳ ואם כו׳
במקום דירה פסול, וא״כ לע״ק אמאי סתם כאן דאינו
גע כיון דכתב שם דכותבין מקום עמידה, ול״ע.

סע׳ ד׳ אם כו׳ ואם כו׳ כשר, נ״ל דהיינו אחר הנתינה
אע״פ שנכתב צריך לכתוב אחר, וכמ״ש ס״א
בהג״ה ואפילו כו׳, ע״ש ב״ש, ול״ע, ועע״ז.

סע׳ ז׳ הג״ה אין כותבין כו׳ פלוגי כו׳, כפול הוא
לעיל סי׳ קכ״ו ס״ל בהג״ה נהגו כו׳ פלוגי כו׳.

סע׳ ט׳ אם כו׳ ונפיכך גר כו׳ שמותיהם בלבד כו׳,
עי׳ לקמן סע׳ כ׳ בגע גר כו׳ בן אברהם
כו׳, ול״ע.

סי׳ ק״ל ס״א בהג״ה ועוד כו׳ קרוב כו׳, עי׳ סי׳
רכ״ג ב״ש סע״ק ד׳ שגם קרוב כו׳, ועמש״ש,
ומ״ש ולא חשוד בעריות כו׳ נכתהינה כו׳, היינו שיצא
עליו קול בעלמא שהוא חשוד בעריות, אבל אם יש
עדים וכיוצא בו פסול בדיעבד, ופשוט, ועי׳ בחו״מ סי׳
ל״ד סע׳ כ״ה בהג״ה.

סע׳ י״ג עידי כו׳ שלא בפניהם כו׳, עי׳ סי׳ ק״כ ס״ע
אמר כו׳ בפני כולם כו׳.

סי׳ קל״א ס״ז נפיכך כו׳ עדים שיתחתמו כו׳, עי׳ סי׳
ק״כ ס״ד בהג״ה ונכתהינה כו׳, ועי׳ סי׳
ר״ל ס״א בהג״ה ואם כו׳ והם יראו כו׳ כדי כו׳,
ומ״ש בהג״ה י״א כו׳ השירטוט כו׳, עי׳ סי׳ קכ״ד ס״ג
בהג״ה ואם כו׳ דהשירטוט כו׳, ועמ״ש שם.

סי׳ קל״ג ס״ב צריך כו׳ התחומות ידועות כו׳, עי׳
לעיל סוף סי׳ רכ״ד שלא יתנגו כו׳, וב״ש שם.

סי׳ קל״ה ס״א בהג״ה וכן כו׳ שזרו גיטה כו׳, ר״ל
מגורשת אע״פ שנא קראו ג״כ אחר
הנתינה, אבל נ״ל דמ״מ קראו את הגט פעם א׳ וידעו
שהוא כשר, עי׳ בסע׳ ג׳ הרי כו׳.

סע׳ ה׳ זרק כו׳ אבל כו׳ ספק מגורשת, נ״ל דמיירי
שלא ראו כ״כ בעוד אם זרק הגט, דאפשר
בשעה שזרק נשאר הגט אצלו וזרק המזוזה, אבל אם
לא זה עיניהם וראו היטב שלא היה בידו כלום וזרק
מה שלקח מידם הוי גירושין ודאי, ול״ע קצת.

ב״ש סע״ק ז׳ ה״ז כו׳ נמלא מזומנת כו׳, נ״ל
דכונתו כעין מ״ש הע״ז סוף סי׳ זה,
ע״ש, ומ״ש משמע מדברי המחבר כו׳ עי׳ ביו״ד סי׳
ד׳ ס״ך סע״ק ח׳ אין לו כו׳ מלשון המחבר משמע כו׳
ואפשר כו׳, ודו״ק.

סי׳ קל״ו ס״ב צריך כו׳ ובנבד כו׳, עי׳ סי׳ קנ״ח ס״ד
אמר כו׳ ויש מי כו׳ שלא בפניה כו׳.

סע׳ ו׳ אם כו׳, כפול הוא לעיל סי׳ ק״כ ס״ג ואם כו׳.

סע׳ ז׳ אין כו׳ ס״מ מותר נעגנא כו׳, עי׳ או״ח סי׳
שנ״ט מ״א סע״ק ט׳ גע שכ״מ כו׳ לא ע״ש,
וע״ש סי׳ ס״ז מ״א סע״ק כ״ד בלה״ק כו׳ נעלעל כו׳
גע כו׳.

סי׳ קל״ז ס״ב אמר לו׳ ונמחר כו׳, עי׳ סי׳ רמ״א
סע׳ ס״ד הג״ה אמר כו׳ ונמחר כו׳, ול״ע.

סי׳ קל״ח ב״ש סע״ק ז׳ אפילו כו׳ נעדים כו׳ היינו
כו׳ אמרו כו׳, ר״ל דבלא״ה אפילו נתן לה
כשהיא ערה אינה גט, עי׳ סי׳ קנ״ו ס״א המגרש כו׳,
וס״ה בהג״ה ובנבד כו׳.

סי׳ קל״ט ס״א זרק כו׳ אבל כו׳ אינה מגורשת כו׳,
עי׳ ב״ש סע״ק ד׳ ה״ז ספק כו׳ ובנבוש
כו׳ י״א כו׳.

סע׳ ט׳ ב׳ חצרות כו׳ כיון שזרק כו׳, ואם זרק לה
גט בחצר קטנה והיא בגדולה, עי׳ עירובין
דף נ״ב ע״ב מה דינו, וע״ש בעין משפט ובגליון הש״ס
מר׳ עקיבא.

סע׳ ט״ו בהג״ה וכל זה כו׳ תגביה ידיה כו׳. ר״ל
שתגביה ראשי אצבעותיה למעלה ולא
שתשפילם למטה (עי׳ באו״ח סי׳ קס״ב ס״א הנוטל כו׳
להגביה כו׳ דהיינו כו׳) שלא יפיל מידה, וז״ש גם יהיו
ידיה גבוהות כו׳.

סי׳ ק״מ ב״ש סע״ק ח׳ שליח כו׳ תראה כו׳ אין רצוני
כו׳, ולפ״ז נ״ל דמ״ש המחבר האשה כו׳ אין
רצוני כו׳ הולך כו׳, דבאמת כיון שאמר הולך אפילו לא
אמר אין רצוני כו׳ נמי דינא הכי, אלא דבתחילה כתב
הדין דהרשות ביד הבעל נעקור השניחות שלה, ולא
נחית עדיין לכתוב באיזה אופן יכול נעקור, ואח״כ
כתב אבל כו׳, ר״ל דבזה הנשון אין יכול נעקור השניחות
שהה אם לא אמר אין רצוני כו׳ אבל כו׳ הינך כו׳ עקר
כו׳ אפילו לא אמר אין רצוני כו׳.

סי׳ קמ״א ס״א האשה כו׳ וי״א כו׳, עי׳ סי׳ ב׳ בעוסה
כו׳ ביד שנותה כו׳, דסתם שם כדעה
ראשונה, ועמש״ש, ועי׳ סי׳ ג״ח כיון כו׳ שניה כו׳.

סע׳ י״ג הג״ה ויש מחניקת כו׳, עי׳ סי׳ רמ״ד ס״ז
אם כו׳ בינו נבינה כו׳.

סע׳ י״ד בין כו׳ נפיכך כו׳ בפני עדים כו׳, נ״ל דזה
דוקא נדעה שניה דסע׳ י״א וסע׳ י״ג
דשניה הולכה צריך עדים אבל נדעה א׳ אפשר דבפני עד
אחד נמי מותר, ול״ע.

סע׳ כ״ג אמר כו׳ והאידנא כו׳, עי׳ סוף סי׳ ק״כ
מזה הדין.

סע׳ כ״ד בהג״ה והשניה נאמן כו׳, עי׳ סע׳ י״א
בהג״ה מיהו כו׳ וב״ש שם.

ב״ש סע״ק ל״ז טוב כו׳ באמת אין קפידא כו׳, ונ״ל
מ״ש טוב נהצריך כו׳, היינו אם
הבעל קטן, משא״כ אם השניה קטן אז מדינא צריך
נדקדק.

סע׳ כ״ח צריך כו׳ שתהיה האשה כו׳, וכאן צריך
מדינא נדקדק אם אביה קבל קדושיה, ואם
היא בעצמה קבלה אז נמי א״ל מדינא, כמו בסע׳
כ״ה בבעל, ע״ל נ״ז.

סע׳ ל׳ בעוסה כו׳ ותיכף כו׳ מגורשת כו׳, עי׳ ס״א
האשה כו׳ וי״א באין האשה כו׳, וכן מ״ש
ביד שניה שנותה כו׳, עי׳ סע׳ מ״ג שניה כו׳ אינו יכול
כו׳ ויש כו׳, דמשמע דסתם שם כדעה שניה דסע׳ מ״ג
וכדעה ראשונה דס״א, מדכתב ותיכף כו׳ מגורשת כו׳,
משמע דמיירי בשניה קבלה, ול״ע.

סע׳ ל״ג הג״ה ויש כו׳ נדיימים כו׳ נפיהם כו׳,
משמע דנדיימים משטר שניהות קבלה (עי׳
סע׳ כ״ז עב כו׳) מותרין נהיות קרובין נשליח אף
לכתחילה, ול״ע.

סע׳ ל״ו בהג״ה השליח כו׳ ע״פ שליח כו׳, עי׳ סי׳
קמ״ב סע׳ י״א בהג״ה ובעינן כו׳.

ב״ש סע״ק נ״ב ובנבד כו׳ בעלמו כו׳ ב״ג ספ״ג,
לע״ק לקמן כתב המחבר (סי׳
קמ״ד ס״ז) בהדיא כן, וע״ש ב״ש מדין זה.

סע׳ מ״ג שליח כו׳ אינו יכול כו׳ ויש מתירין כו׳,
עי׳ סע׳ ל׳ בעוסה כו׳ ביד שליח כו׳,
דמשמע דסתם שם כדעת הים מתירין, ועמ״ש, ול״ע.

סע׳ נ״ח כיון כו׳ ביד שליח קבלה כו׳, עי׳ ס״א האשה
כו׳ וי״א כו׳, ועמ״ש שם.

ב״ש סע״ק צ״ז היה כו׳ ה״ה כו׳ בידה, נ״ל דמיירי
דוקא שלא היה עוד אחר בשעה
שעשה שליח נבעל, אבל אם היה עוד אחר מהני כיון
שבעל בפירוש ג׳ קודם שהגיע לידה ג׳ בפני ב׳ עדים,
ומ״מ נ״ע בזה דאפשר כיון שלא בעל סתם אנא אמר
נשליח שילך לבעל א״כ עדיין לא נגמר הביעוא עד שיבעל
השניה, ועכשיו אינו אלא גילוי מתא בעלמא, ולא
מהני, ול״ע.

סע׳ ס״ב בהג״ה כתב כו׳ הוי ביעוא כו׳, ר״ל אם
הגיע לידו קודם שהגיע לידה, דלא עדיף
יותר כתב משאם שלח ע״י שליח, כמ״ש ב״ש, ומ״ש
השונא גע כו׳ ואפי׳ כו׳ גילוי דעת כו׳, ולפ״ז נראה דאם
נתן הגע אפי׳ נתפיים עמה הוי גע, כיון דאין זה אנא
גילוי בעלמא, ומ״ש אם לא יוכל להתפיים כו׳, היינו
דאין נכון ליתן גע לאשתו, והם אינם רוצים בכך, אבל
מחמת פיסול הגע אין כאן עיכוב, כנ״ל, ול״ע.

סע׳ ס״ד בהג״ה אמר כו׳ אי את אשתי כו׳, עי׳ סי׳
קל״ז ס״ה אמר כו׳ והרי את מגורשת כו׳
ונמחר כו׳ ספק כו׳, ול״ע, ודו״ק.

סי׳ קמ״ב ס״א שליח כו׳ ומפני מה כו׳ יבא הבעל
כו׳, נ״ע אמאי כתב אם יבא הבעל, דאף
אם לא יבא הבעל צריכים לקיימו אם לא אמר בפ״ג כו׳,
כמ״ש בסמוך ואם כו׳, ומ״ש בהג״ה ובזה״ז כו׳ י״א
כו׳ נתקיים כו׳, נ״ל דר״ל אפילו אין מכירין החתומים
על הרשאה, אבל אם מכירין פשיטא דזה הוי קיום
לכו״ע (עי׳ סי׳ רמ״א סע׳ כ״ז על שטר כו׳ מיכרות
כו׳), ול״ע כיון שכתב בסמוך ובזה״ז כו׳ נ״ל בפ״ג כו׳,
א״כ ודאי גם בהרשאה נ״ל בפ״ג כו׳, ואפשר דמ״ש
בסמוך דאף בעיר אחת נ״ל בפני כו׳ הייני באין מכירין
התימות העדים ולא נתקיים התימות שנהן, אבל אם
נתקיים אין נ״ל בפני כו׳ אפילו בזה״ז, ול״ע, ועי׳ סוף
סי׳ זה י״א כו׳.

סע׳ ז׳ אם כו׳ בפני שניה כו׳, נ״ל דהייני נשיעתו
בסע׳ ד׳ אבל נרמ״א שם צריך דוקא שנשה,
ול״ע.

סע׳ ט׳ שניה כו׳ מלערב כו׳, היינו שהוא מלערב
נהיות שניה, וגם נ״ל שמלערב בין שניה
ראשון ובין שניה שני, עי׳ בהג״ה בסמוך ואפילו כו׳ רק
שניה כו׳ אז שהוא היה כו׳.

ב״ש סע״ק י׳ נעינה כו׳ נבר כתבתי כו׳ מ״מ כו׳,
עי׳ סי׳ רמ״א סע׳ י״ג בהג״ה ויש
מחניקת כו׳.

סע׳ י״א הסומא כו׳ חוג כו׳, עי׳ סע׳ א׳ שניה כו׳
ונ״ל דהאידנא אפילו בא״י כו׳.

סע׳ י״ט הג״ה י״א כו׳ אע״פ כו׳, עי׳ ס״א בהג״ה
ובזה״ז כו׳ י״א כו׳, ועמש״ש.

ב״ש סע״ק כ״ו וי״ה כו׳ אבל כו׳ לא מהני כו׳, עי׳
סי׳ קנ״ב ס״ע הוליה גע כו׳,
ולע״ק.

סי׳ קמ״ג ס״ב המגרש כו׳ נחומרא כו׳, היינו אם מת
הבעל קודם שנתקיים התנאי אסורה נכהן
אם נתקיים התנאי אח״כ (משא״כ נענין תנולה
ואסורה נהתייבם) יאם קדשה אחר קודם שנתקיים
התנאי נריכה גע אם ביעל הגע קודם שנתקיים התנאי
וקדשה אחר צריכה גע מהשני אם נתקיים התנאי,
ועי׳ סי׳ זה סע׳ כ״ב אמר כו׳ ונקטינן כו׳ נהחמיר
כו׳, ועי׳ באה״ע שם, ועמש״ש, ודו״ק.

סעיף ג׳ אמר כו׳ אע״פ כו׳, ר״ל אפ״ה אסורה
נהתייבם, והנשון דהיק קלת, ועי׳ סימן
קנ״ב ס״ד אמרו כו׳ אפילו כו׳, וע״ש ב״ש.

סעיף ח׳ בהג״ה וי״א כו׳ ונ״ל כו׳ נחומרא, עמ״ש
בסמוך בסעיף ב׳ בהג״ה וי״א כו׳
להחמיר כו׳.

סעיף ט׳ י״א כו׳ כעין שבת ויומו, ר״ל דהעינה
הולך אחר יום שאחריו, עי׳ נדרים דף
ע״ו ע״ב במשנה בגילי שבת ויום כו׳ ועי׳ רש״י
ורא״ש שם, ועע״ז.

סעיף ט״ו אמר כו׳ ונא יחזיר עולמית כו׳, עי׳ באה״ע
שכתב אם אחר שגירשה כו׳ נשאת לבעל
כו׳, משמע מפירושו דהעעם דאסור לחזור משום דהוי
מחזיר גרושתו, ולא ידעתי נ״ל לפרש כן דיכול לומר
כפשוטו דלא יחזיר ואפילו אחר מיתת הבעל כו׳, כמ״ש
בסמוך בהג״ה, ומעעם דכמו שהיא אסורה לבעל
אסורה לבועל, כמ״ש בסימן י״א ס״א הנהשדת כו׳
אסורה כו׳ לעולם וכ״מ קלת מדכתב ולא יחזיר כו׳
קודם ולריכה ממנו גע, וכ״מ ממ״ש רמ״א בסמוך
אבל כו׳, דקשה למה כתב זה הא כבר כתב המחבר
זה, אבל לפמ״ש ניחא, אבל לא יחזיר כו׳, ר״ל אע״ג
דהוי גע נמפרע וא״כ נא עביד איסור ואין שייך
כשם שאסורה כו׳ כך כו׳ מ״מ אסורה נחזור נו משום
דהוי כמחזיר גרושתו (ול״נ מ״ש דהוי כמחזיר גרושתו,
ואמאי לא הוי מחזיר גרושתו ממש כיון דהוי גע
נמפרע, היינו משום דבשעה שקדשה וגירשה היתה
א״א), ול״ע, ומ״ש בהג״ה נשאת כו׳ נמפרע כו׳,
עי׳ ס״ב בהג״ה דו״א דעע מנת לאו כמעכביו דמי,
ונפ״ז אפילו נשאת אח״כ כו׳ הבניה ממזרים, ול״ע,
ומ״ש נתקדשה נאחר תנא כו׳, נ״נ דא״ל גע וגא חנו
קדושי שני כגל וגא חייבינן שמא תקיים התנאי, (עי׳
סימן קמ״ו ס״ד וס״ה במה כו׳) דאסורה נהנשא
לו מחמת איסור א״א, דמיד שנתנשא נבעל התנאי
הוי גע נמפרע ונתקדשה נאחר, יז״ש וגא יחזיר אנא
אחר מיתת הבעל כו׳ וגא כתב אנא אחר שנתנשא
לבעל התנאי, אנא ודאי כמ״ש שאסורה להנשא לו
ואפילו תנשא לו אסורה, כיון שהיא א״א ואסורה
לבעל ולבועל, ול״ע.

סעיף ט״ז בהג״ה או כו׳ קודם שנשאת כו׳, ר״ל
דלאחר שנשאת אם תנשא לבעל התנאי
קודם הזמן אנאי מנתא נמפרע דבשעה שנשאת
לראשון היתה א״א, וגא מקנקנה את עצמה, אבל
איסורא ליכא בנשואין של בעל התנאי אפילו אם נשאת

קודם לבוס אדם ומת לו נתגרשה.

סעיף כ"ב אמר כו' ונקטינן נהומרא, עי' בא"ח"ג,
וה"ה דלריכה נתנון אם מת הבעל
ואסורה נהתייבם, עמ"ש בס"ד בהג"ה וי"א כו'.

סימן קמ"ד ס"ז כתנה כי' בד"א כי' גם בה כו',
עי' סי' קמ"ט ס"ב נתייחד כו', ואי
חזינן דגייסי כו', וכ"ל דהכא אפינו חזינן דגייסי אין
חוכמין כיון דכאן מיירי דגא נתייחדה, ע"כ ב"ש, ול"ע.

סי' קמ"ה ס"ז הרי כו' אומדין כו', עי' ס"ע
בהג"ה וי"א כו' בקיאין כו', (ואפשר
דהאי וי"א ל"ל כאן), ועי' תו"מ סי' ר"ל ס"ב שכיב
מרע כו' ואם נתן כו', ועי' ס"ע עלה כו' מחוגי
אחר כו'.

סעיף ט' עלה כו' בבנו כו', דאם נא יאמרו כן
יהיה ספק אם ימות באותו יום אם עד
ועד בבנו, ומ"ש בהג"ה וי"א כו' עד תנאי כו', ר"ל על
תנאי אם מת מחוגי זה או עד תנאי אחר ונתקיים
התנאי, ול"ע אם עדיין נא נתקיים התנאי כשמת אם
לריכה נהתאבל, עי' סי' קמ"ג ס"ב המגרש כו' ואפינו
כו' ומיירי כו' בידה כו', וא"כ כ"ש כאן לענין אבילות.
אבל ל"ע בשאר תנאים ודו"ק.

סי' קמ"ו ס"ב הנכה כו' ואם כו' תלה כו' ולריכה
נע, עי' ס"ד, ועי' סי' קמ"ג סעי' ע"ו
אמר כו' נשאת לאחר כו', ועי' סי' ק"ל ס"א כל כו'
ולריכה כו', ומ"ש וכולל ממזר, היינו שביבה קודם
שהגיע הזמן או קודם שתעבה המעשה כו'. אבל אם
אח"כ עיברה עי' סי' י"ז סעי' נ"ז אמרו כו' ואח"כ
כו' מדרבנן כו', ול"ע, ועי' סי' ע"ו סעי' כ"ע אמרו כו'.

סעיף ה' בד"א כו' ואנו כו', ר"ל ואסור בקרובותיה,
דלהנשא לאחר בגא"ה אסורה, או נ"מ
אם מת בעלה ולריכה נע משני.

סי' קמ"ח ס"ב כל כו' ובינלא כו' סגי כו' הקטן כו',
אבל קטן של אחר מותר, ודוקא אם יודע
טעם ביאה, עי' ביו"ד סי' קל"ב ס"ד בהג"ה וי"א
כו' קטן כו', ובש"ך שם, ועי"ש סי' ס"ע ס"ו בהג"ה
אפילו קטן כו', ועי"ש סי' קע"ו ס"א בהג"ה ואפילו
ישראל כו' קטן כו' ובש"ך שם, ועמ"ש לעיל סימן
כ"ב ס"ו מותר כו', ול"ע.

סי' קמ"ט ס"א המגרש כו' ובעלה כו' ולשם קדושין
כו', עי' לעיל סי' נ"ג ס"א בביאה כיולד
כו' לשם קדושין כו'.

סעיף ד' מי כו' פילגש כו', וכ"ש נשואין ממש, אלא
שהמעשה כך היה, ע"ש, ופשוט הוא.

סי' ק"נ ס"ג כל נע כו' בעלה כהן כו', והי"ה אם
מת בעלה אחר כך מותרת לכהן אחר.

סי' קנ"ב ס"א הוו כו' אע"פ שאין שם נע כו',
ל"ע דכבר כתב זה בס"ג שנים כו' אבל כו'
היכא כו' לא חיישינן לה, ועי"ש באה"ג.

סעיף ט' הוליאה נע כו' נאמנת כו' שאינו מקויים
כו', עי' סי' קמ"ב סעיף י"ד ויש חולקים
שאין להתירה כו', ע"ש ב"ש סע"ק כ"ו וי"א כו'
נע בידה לא מהני כו', ול"ע.

סעיף י"א ואם לא נתקיים כו' אבל פסלה כו', והי"ה
שאם מת תוגלת ולא מתייבמת, כמ"ש
בסעיף ז' אם כו' ואם מת כו'.

סי' קנ"ד ס"א הג"ה י"א כו' על הרס כו' ושלא
להכותה כו', ר"ל אפילו אינו רגיל בכך,
או אפילו בלא התראה כופין אותו, עי' סעיף ג' הג"ה
אינם כו' ואם כו' שכופין כו', ול"ע.

סעיף ו' האשה כו' ואם כו' שומעין כו', היינו מדינא,
או במקום שאין שם הרס ר"ג, עי' סימן
א' סעיף י' ר"ג כו'.

סעיף ז' אם כו' כשאינה תובעת כו', והי"ה דמיירי
באופן שאין הושבין שמא שיניה נתנה באחר
או בד"א, כמ"ש ס"ו האשה כו', ועב"ש סע"ק כ"ע.

סעיף ח' אם ידוע כו' יגרש כו' לזמן, ר"ל באם לא
יבא בזמן הזה תהיה מגורשת, ועי' סימן
קמ"ה ס"ע בהג"ה וי"א כו' אין לגרש כו'.

סעיף ט' אם כו' אינה לריכה כו', עי' לעיל סימן
ע"ה מדינים אלו.

סעיף י' הג"ה ונאמן כו' ואין כופין כו' לישא אשה,
היינו אפילו מי שאינו רולה לישא אשה כלל,
והיינו מדינא, ער"א ס"ג וכהג"ה.

סעיף י"ו בכל זה כו', שבטענה זו כו', ר"ל דבלא"ה
אין יכול נהבביעה כדי שלא יהא מחוייב ליתן לה
גט אפינו בטענת ברית, עיין בחושן משפט סימן
פ"ז סעיף כ"ה כל כו'.

סעיף י"ט הוליאה כו' אינה יכולה לגבות כתובתה
מה"ע כו', ל"ל דה"ה אם לא גבתה
כתובה מהראשונים נמי לא תגבה מהם, ומ"ש מהשניה,
דהשניה אין נותן לה הכתובה אף בתחילה, אבל
הראשונים משתמשו ליתנים לה הכתובה מיד ואם
גבתה לא תחזיר, ולע"ק.

בסדר הגע סעיף ל"ז ול"ח בהג"ה פנוי בר פנוי
כו', עי' נעיל סימן קכ"ט ס"ז בהג"ה אין
ביתבין כו', וסי' קכ"ו ס"ל בהג"ה וי"א כו' נהגו כו'.

סי' קנ"ה ב"ב סע"ק וי"א שמיאנה כו' אינבא דהנכתא
כו', עי' בקרבן נתנאל יבמות פ"א סע"ק
ה' מכשירין כו' כיון דהנכתא כו' וכבר הקדימו כו'.

סעיף י"ג אם כו' ויוש אחד כו', עי' מ"א סימן נ"ג
סע"ק י"ג אין כו' ואם דאמרינן כו' וכיון
כו', וע"ש באה"ע, ול"ע, ועי' ב"ש סע"ק י"ח יוש אחרון
כו', ול"ע אם ה"ל הוי גדולה נמפרע כמ"ש רמ"א
סעיף י"ב נמפרע כו', ועי' קרבן נתנאל שם סע"ק
ס' ד"ה ולב כו' ובזה נסתנק כו' קושיית ב"ש סימן
קנ"ה סע"ק י"ח עם הגהת רמ"א כו'.

סעיף כ"א הביאה ב' בערות ונא בעל כו', ר"ל אחר
היות גם י"ב שנים כי' אפינו קודם
שהביאה ב' בערות, כמ"ש בסעיף שנפני זה.

סעיף כ"ב בהג"ה ונכ"ע כו' פחותה מבת כו' אפינו
בזה"ז כו', דגא אינכפת לן מה שאין אנו
בקיאין בבדיקה כיון דאפינו הביאה ב"ש בודאי יכולה
נמאן, כמ"ש לעיל בסעיף י"ד אין כו', ונפ"ז נפמ"ש
רמ"א שם וי"א כו' ביוש אחרון הבוגר גדולה,
בזה"ז אין יכולה נמאן ביוש אחרון של י"ב שנה, אע"פ
שהיא עדיין פחותה מבת י"ב שנה, במא יש גם
גומות ואין אנו בקיאין, ולע"ק.

ב"ש סע"ק ל"ב לריכה גע כו' וסע"ק נ"ג נא יקויים
כו', ע"ש קרבן נתנאל פ' י"ג סע"ק
י"ח אבל כו' ומ"ש כו' סימן קנ"ה כו' וב"ש סע"ק
נ"ב וסע"ק נ"ג נ"ל נא ד"ק כו'.

סי' קנ"ו ס"ד מי כו' בודאי כו', עי' ביו"ד סי' ס"ב
ס"ה תינוק כו' ואי קיש כו' כגון כו', ועמ"ה
סימן תל"ח סע"ק ע' דקיש כו', ומ"ש שם, וע"ש
פמ"ג בסעיף י"ג בב"ד סע"ק י"א דהיישינן כו',
ומ"ש בהג"ה י"א כו' נשתנה הענין כו', עי' מ"א
סימן קע"ג סע"ק א' דקשה כו'.

סעיף ו' האומר כו' וי"א כו' אינו נאמן אה"כ כו',
עי' סימן קנ"ב ס"ז אם כו' ואפילו כו'.

סעיף ז' אמר כו' אין לי בנים כו', נ"ל דהיינו שאמר
אח"כ שמעונה נא היה לי בנים, אבל אם
אמר אח"כ סתם אין לי בנים אפשר דכוונתו שאין
לו עתה בנים שמתו ונאמן, שאין דבריו הראשונים
סותרים זה, עי' ביו"ד סי' א' בע"ז סע"ק כ"א אינו
כו' ובש"ך סע"ק נ"ע כי נא כו', ועמ"ש לעיל סי' י"ז
ב"ש סע"ק ב' חזקה כו' נא גרשתיך כו', ול"ע.

סי' קנ"ז ס"ו נא כו' ואפילו כו', יש גדקדק דכ"ש
הוא ולאיזה לורך הגיהו הרב זה, (עי'
ביו"ד סי' ו' ש"ך סע"ק ח' אם כו', ועי' באו"ח סימן
שו"ג ס"ג הג"ה וכ"ש כו' ועמש"ש) ואפשר דכוונתו
לאשמעינן דאפינו יש ב' עדים והם קרובים דינו כעד
אחד ואינם נאמנים, (ומ"ש אם קרוב, ר"ל אם שם
פסול קרוב).

סי' קנ"ח ב"ש סע"ק א' ולכאורה כו' דבזה"ז כו',
עי' קרבן נתנאל שם פרק ו' סע"ק י"ע
ד"ה המסתבר כו' ולכאורה כו' דבזמן הזה כו' ואני
אומר כו'.

ב"ש סע"ק ד' הקשה כו' דתנן כו', עי' קרבן נתנאל
יבמות פרק ו' סע"ק כ' דנא כו'
ובסימן קנ"ח סע"ק ד' הקשה כו' דתנן כו' ולק"מ כו'.

סי' ק"ס ס"ג הג"ה יגדה ספק נפל כו', נ"ל דהג"ה
זו נ"ל בס"ב הניחה מעוברת כו', וכאן נ"ל
וי"א כו' הא דאינה כו'.

סי' קס"ג ס"א הג"ה וי"א כו' המוי גבי בכור כו',
עי' בהו"מ סי' רע"ח ס"ג אין כו' וס"ד
הניח כו'.

סי' קס"ד הג"ה או שכנו לו חדשיו כו', עמ"ש לעיל
בסי' קנ"ו ס"ד מי כו' בודאי כו'.

סי' קס"ה ס"א הג"ה ואין כו' ודוקא כו' מחמת
טענה כו' נעיל סי' קנ"ד כו', ע"ב ס"ו
האבה כו' אין ביותמין כו' ואם טענה כו'.

סעיף ד' הג"ה ישמין לה בגדיה כו' נאמנה כו',
עי' סי' נ"ע ס"א אמנה כו', ועי' סי'
רי"ע אמנה כו' וב"ש שם סע"ק ב' אבל כו' אע"ג
כו', ומ"ש בהג"ה ואותו בחלי כו' יורשי הבעל כו'
תנק בו, ר"ל אע"ג דאם מתה י"א דאב נקרא יורשי
הבעל כמ"ש סי' ק"ס ס"ז מתה כו', מ"מ נעגין תלוה
בחוזן עיקר בזה, ומ"ש וכל זה כו' דודאי כו', ר"ל
דהא דתיקנו נתנין הנכסים היה נעובת יורשי הבעל,
והיינו כשהכתובה שוה יותר מחלי הנכסים שהנים,
אבל אם חלי הנכסים יותר מכוביר כתובתה אינה
נוטלת אלא כתובתה, דודאי אינה נוטלת כו'.

סי' קס"ו ס"ב הג"ה ואם כו' כמנה ופרוטה כו',
עי' נעיל סי' כ"א ס"ז היה כו' וסעיף
י"ד היה כו'.

סעיף ו' כתובת כו' ביהמשע כו' הפסוקים כו', עי'
ביו"ד סי' רפ"ד סעיף א' ב' אסור כו'.

סי' קס"ז ס"א קנן כו' ויוש אחד כו', עמ"ש לעיל
סי' קכ"ב סעיף י"ג אם כו' ויוש אחד כו'.

סי' קס"ח ס"ע הג"ה וכן כו' נבעמה הראשון כו',
וכ"כ המחבר לעיל סי' קס"ו ס"ד כותב
כו' לראשון כו'.

סי' קס"ט ס"י לריך כו' ויוש אחד כו' (עמ"א סי'
נ"ג סע"ק י"ג) וכן אם היבם נתגלה
זקנו כו', עי' באו"ח סי' נ"ג ס"ה בהג"ה וכן כו'
אפינו מעט כו'.

ב"ש סע"ק מ"ה, עי' קרבן נתנאל יבמות פרק י"ב
סע"ק נ"ה ד"ה כי ידוע כו' ודנא
כב"ש כו'.

סעיף כ"ד הג"ה ואם כו' אערת כו', עי' באו"ח
סימן כ"ז ס"ו ואמר יד כו'.

סעיף כ"ח הג"ה ואם יהדק כו' בחוזק כו', עי' בסדר
תנולה סעיף מ"ג יקשור כו' מהודקים
כו', ועי"ש באה"ג.

ב"ש סע"ק נ"א אבל מבוס ספיקא כו', עי' ק"נ שם
סע"ק מ"ג דכיון כו' מבוס ספיקא
כו' לא ידענא מאי קאמר כו'.

סעיף מ"ג נמלא כו' וקטנה כו' פסולה כו', עיין
סעיף מ"ע בהג"ה וכשתגדיל כו'.

סעיף מ"ח הסומא כו' ויש כו', עי' סימן קע"ב
סעיף ע"ו בהג"ה ואינו היכן כו'.

סעיף נ"ו לאחר כו' נברעטו כו', עי' נעיל סימן קס"ו
ס"ו כתובת כו', ועי' ביו"ד סימן רפ"ד,
ועי' בפי' סדר תלולה סעיף פ"ב בהג"ה וכתב כו'.

בסדר תלולה סעיף ע"ו בהג"ה גם יזכירו כו' שלא
תעלה כו', ל"ע דלקמן בסעיף ל"ד לריך כו'
כ"כ המחבר בהדיא כן.

סעיף כ"ט הג"ה וי"א כו' הרס ר"ג כו', עיין לעיל
ס"א ס"ו בהג"ה.

סעיף מ"ה בהג"ה ויזכר כו' נופל כו', עמ"א ריש
סי' קמ"א סע"ק ב' לסמוך כו'.

סעיף נ"ב בהג"ה ויאמר כו' פיהוק כו', עי' ביו"ד
סי' רפ"ע סעיף י"ע יש כו' כגון שמפהקת
כו' מעצמה כו', ועי' באו"ח סי' ל"ז ס"א לא כו'
יפהק כו'.

סי' ק"ע סעיף ע"ו בהג"ה ואם כו' סתם כו' כאלו
פי' כו', ור"ל ואסורה על האחים, אבל
א"ל נע אחר, עב"ש סע"ק כ' ונתן לה כו'.

סי' קע"ב ס"ז מי כו' ויוש אחד כו', עי' מ"א סימן
נ"ג סע"ק י"ג ואם דאמרינן כו'.

סעיף ט"ו בהג"ה ואינו חולץ כו' ול"ל שאם כו',
עי' סי' קס"ע סעיף מ"ה הסומא כו'
ויש מי כו', ולע"ק.

סי' קע"ג ב"ש סע"ק ע"ז, עי' קרבן נתנאל שם פרק
י"ג סע"ק י"ג ותתרך כו' ב"ש כו' סע"ק
ע"ז האריך כו' ולא ראה כו'.

סי' קע"ז ס"ה בהג"ה זונה כו' בתנגה כו' לישנע
כו', עי' מדין זה בהו"מ סי' פ"ז סעיף
כ"ה בהג"ה, ובש"ך שם סע"ק נ"ח.

סי' קע"ח סעיף י"ע בהג"ה ומ"מ מי שזונה כו',
וכ"כ לעיל סי' ע"ו סעיף כ"ח בהג"ה
ואם נא כו' י"א כו'.